

Compass

Εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με νέους/-ες

Συγγραφείς

Patricia Brander

Laure De Witte

Nazila Ghanea

Rui Gomes

Ellie Keen

Anastasia Nikitina

Justina Pinkeviciute

Επιμέλεια

Patricia Brander

Ellie Keen

Vera Juhász

Annette Schneider

Επιμέλεια έκδοσης και συντονισμός

Rui Gomes

Σκίτσα

Pancho

Συνέβαλαν σημαντικά στο περιεχόμενο οι:

Janina Arsenejeva, Éva Borbély-Nagy, Karina Chupina, Hanna Clayton, Annette Schneider, Györgyi Tóth

Η πρώτη έκδοση του *Compass* (2002) γράφτηκε από τους:

Patricia Brander, Ellie Keen, Rui Gomes, Marie-Laure Lemineur, Bárbara Oliveira,

Jana Ondráčková, Alessio Surian, Olena Suslova

Το *Compass* έχει αναπτύξει πολλές θεματικές ενότητες σχετικές με την εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι οποίες δημιουργήθηκαν από τους τομείς Εκπαίδευσης και Νεολαίας της Διεύθυνσης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Συμμετοχή του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επισκεφθείτε τη σελίδα **www.coe.int/compass** για περισσότερες πληροφορίες.

Οι απόψεις που διατυπώνονται σε αυτό το εγχειρίδιο εκφράζουν τους συγγραφείς του και δε συμφωνούν αναγκαστικά με τις απόψεις του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τα δικαιώματα αυτής της έκδοσης ανήκουν στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή ή μεταβίβαση μέρους αυτής της έκδοσης για εμπορικούς σκοπούς σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, είτε ηλεκτρονικό (CDRom, Διαδίκτυο κτλ), είτε μηχανικό, συμπεριλαμβανομένων των φωτοαντιγράφων, της ηχογράφησης ή της αποθήκευσης οποιωνδήποτε πληροφοριών ή συστήματος ανάκτησης, χωρίς τη γραπτή άδεια του Τμήματος Εκδόσεων (publishing@coe.int), Διεύθυνση Επικοινωνίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (στέλνετε αντίγραφο στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας Βουδαπέστη, 1-3 Zivatar utca, H-1024, Βουδαπέστη, Ουγγαρία, e-mail: eycb.secretariat@coe.int).

Η αναπαραγωγή υλικού αυτής της έκδοσης προορίζεται αποκλειστικά για μη εμπορικούς σκοπούς και με την προϋπόθεση ότι αναφέρεται ρητά η πηγή.

Τα σκίτσα του Pancho αποτελούν αποκλειστικό πνευματικό δικαίωμα του καλλιτέχνη. Η άδεια για αναπαραγωγή τους θα πρέπει να ζητείται απευθείας από τον καλλιτέχνη, εκτός και αν πρόκειται για άμεση συνοδευτική χρήση των δραστηριοτήτων αυτού του εγχειριδίου.

Σχεδιασμός: Studio 1

Σκίτσα: © "Pancho"

Φωτογραφίες: σελίδα 74: Συμβούλιο της Ευρώπης

σελίδα 187 © MTI (Nelson Mandela)

σελίδα 187 © Συλλογή David King (Evgenia Ginzburg)

σελίδα 188 © MTI (Martin Luther King)

σελίδα 188 © MTI (Mahatma Gandhi)

σελίδα 189 © Gamma Press (Daw Aung San Suu Kyi)

σελίδα 189 © Δίκτυο Ενημέρωσης Θιβέτ (Ngawang Sandrol)

Τα σκίτσα στις σελίδες 178, 179 και 199 είναι του Jimmy Kazoya

Η παρούσα έκδοση αποτελεί μέρος του έργου «Δράσεις Ευαισθητοποίησης Νέων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα μέσω των εκπαιδευτικών εγχειριδίων Compass και Compasito» το οποίο υλοποιεί η ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, με επιχορήγηση από Πρόγραμμα Επιχορήγησης ΜΚΟ στην Ελλάδα «Είμαστε Όλοι Πολίτες», που εντάσσεται στο Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, Περιόδου 2009 – 2014. Η χρηματοδότηση προέρχεται από την Ισλανδία, το Λίχτενσταϊν και τη Νορβηγία. Διαχειριστής Επιχορήγησης του Προγράμματος είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη. Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν εγχειρίδιο είναι των συγγραφέων και δεν απηχούν απαραίτητα τις απόψεις του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ ή του Ίδρυματος Μποδοσάκη.

Η μετάφραση στα ελληνικά του Compass – Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με νέους/νέες δημοσιεύτηκε μετά από συμφωνία με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Μετάφραση: Πετρίτση Ιωάννα, Τσιουμπέκου Φανή

Επιμέλεια και Προσαρμογή του Οδηγού στα ελληνικά: Πετρίτση Ιωάννα, Φυτώκα Βασιλική

Μετάφραση – προσαρμογή ελληνικής έκδοσης:

ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων

© 1η ελληνική έκδοση της αναθεωρημένης έκδοσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (2012), 2016,

ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων

Πτολεμαίων 35, 54630, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα • E-mail: infothes@arsis.gr • www.arsis.gr

© Έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Οκτώβριος 2012, F-67075 Strasbourg Cedex

Εκδόσεις του Compass σε άλλες γλώσσες υπάρχουν στο διαδικτυακό τόπο <http://www.coe.int/en/web/compass>

© Συμβούλιο της Ευρώπης, Οκτώβριος 2012

ISBN 978-960-98794-2-2

Τυπώθηκε στη Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

Η ΑΡΣΙΣ - Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Ιδρύθηκε το 1992 και λειτουργεί στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, την Αλεξανδρούπολη και την Κοζάνη. Η ΑΡΣΙΣ αναπτύσσει δράσεις, προγράμματα και υπηρεσίες για την υποστήριξη των νέων και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Βασική επιδίωξη της ΑΡΣΙΣ είναι η εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η κοινωνική προστασία εκείνων που μειονεκτούν κοινωνικά και απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό και περιθωριοποίηση.

Το 2006 η ΑΡΣΙΣ ορίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως επίσημος φορέας μετάφρασης στα ελληνικά και διάχυσης του Compass- Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νέους/ες.

Η ΑΡΣΙΣ σε συνεργασία με τις διευθύνσεις εκπαίδευσης και τους εκπαιδευτικούς έχει πραγματοποιήσει δράσεις με σκοπό την προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στα σχολεία. Παράλληλα οργανώνει δράσεις μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, καθώς και ενέργειες ενημέρωσης- ευαισθητοποίησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για τους νέους και το ευρύτερο κοινό.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πτολεμαίων 35 & Συγγρού, Τ.Κ. 546 30
Τηλ./Fax: 2310 526150, 2310 552813
infothes@arsis.gr

ΑΘΗΝΑ

Μαυρομματαίων 43, Τ.Κ.10434
Τηλ./Fax: 210 8259880
arsisathina@gmail.com

ΒΟΛΟΣ

Πολυμέρη 142, Τ.Κ. 38222
Τηλ./Fax: 24212 15525
arsis.volos@outlook.com

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Κωνσταντινουπόλεως 34, Τ.Κ. 68133
Τηλ.25510 38952, Τηλ./Fax: 25510 38947
arsisalex@gmail.com

ΚΟΖΑΝΗ

Αγ. Χριστοφόρου 6, Τ.Κ.50100
Τηλ./Fax: 24610-49799
infokoz@arsis.gr

Λομβούγιο της Ευρώπης Ο Γενικός Γραμματέας

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα είναι η εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους.

Η ανταπόκριση στις νέες προκλήσεις που τίθενται σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί μία μόνιμη πρόκληση για το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορούν να εφαρμοστούν μόνο μέσω νόμιμων διαδικασιών. Τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά, προστατεύονται και εκτιμώνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, όταν όλοι μας τα αντιλαμβανόμαστε, τα υπερασπιζόμαστε και τα εφαρμόζουμε στις δράσεις μας.

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα – η γνώση *σχετικά με, μέσω και για* τα ανθρώπινα δικαιώματα – είναι επομένως απαραίτητη για την αποφυγή παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για να γίνει η δημοκρατία ένας βιώσιμος τρόπος ζωής. Αυτό αφορά, κυρίως, στα παιδιά και στους νέους. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι από μόνη της ένα δικαίωμα, κατοχυρωμένο στο Άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο Καταστατικός Χάρτης Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών το 2010, καλεί όλα τα κράτη-μέλη να παρέχουν σε κάθε πολίτη της χώρας την ευκαιρία για εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και για εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, με κάθε μέσο εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της μη τυπικής εκπαίδευσης. Επίσης αναγνωρίζει τον ανα αντικατάστατο ρόλο των μη-κυβερνητικών οργανώσεων και των οργανώσεων νεολαίας ως μέρος αυτής της διαδικασίας.

Το “Compass” εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2002 ως υποστηρικτικό εργαλείο για τους εκπαιδευτές στα ανθρώπινα δικαιώματα για νέους. Διαθέσιμο σε περισσότερες από 30 γλώσσες, το “Compass” έφερε την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στις ζωές αναρίθμητων νέων στην Ευρώπη και σε άλλες περιοχές του κόσμου. Η έκδοση για παιδιά – “Compasito” – τυγχάνει ανάλογης επιτυχίας.

Το να μεγαλώνει κανείς στην Ευρώπη σήμερα, μπορεί να είναι δύσκολο και οδυνηρό. Πολλοί άνθρωποι βλέπουν το μέλλον με ανησυχία και φόβο, αντί για σιγουριά. Το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης διαμορφώνει πολιτική για τη νεολαία και την εργασία με τους νέους, μέσα σε ένα ηθικό και κανονιστικό πεδίο, εντός του οποίου θα πρέπει να αναδεικνύονται τα δικαιώματα και οι ευθύνες των νέων ανθρώπων. Οι πρακτικές της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για τους νέους που αναδείχθηκαν στο “Compass” συνιστούν παραδείγματα ενδυνάμωσης των νέων, με απώτερο σκοπό να καταστούν υπεύθυνοι πολίτες, εκπαιδευτές και υποστηρικτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πιστεύω ότι, αυτή η καινούρια έκδοση του εγχειριδίου θα εμπνεύσει και θα κινητοποιήσει τους επαγγελματίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πολύ σπουδαίο έργο τους.

Thorbjørn Jagland

Πρόλογος του εκδότη

Η δεύτερη έκδοση του Compass στην Ελλάδα συμπίπτει με μια περίοδο κρίσης στη χώρα, κατά την οποία τα ανθρώπινα δικαιώματα δοκιμάζονται όσο ποτέ.

Οι οικουμενικές αξίες και αξιώσεις για ζωή με αξιοπρέπεια παρασύρονται στη δίνη των παγκόσμιων οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων. Μοιάζουν να καταρρέουν κάθε φορά που ένα σπίτι σφραγίζεται για χρέη, κάθε φορά που ένα παιδί αναγκάζεται να εργαστεί ή να πάρει το δρόμο της προσφυγιάς, όταν χάνονται ανθρώπινες ζωές στα θαλάσσια σύνορα πριν φτάσουν στο μέλλον που ονειρεύονται μακριά από τον πόλεμο ή την ανέχεια, όταν σκοτώνονται άμαχοι, όταν κλείνουν νοσοκομεία, όταν οι άνθρωποι χάνουν την δουλειά τους και μαζί με αυτήν, την αξιοπρέπειά τους.

Η αναγνώριση, προάσπιση και προώθηση των ιδεών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως καθιερώθηκαν από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και αποτελούν μια από τις σημαντικότερες κατακτήσεις του σύγχρονου πολιτισμού, καθίστανται σήμερα επείγουσες και επιτακτικές και κάθε μέσο που μπορεί να συνεισφέρει στον σκοπό αυτό, πολύτιμο.

Το Compass απευθύνεται σε όσους αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα υπεράσπισης των δικαιωμάτων μέσα από συλλογικές διαδικασίες και ανάληψη δράσης. Κάθε μία από τις 59 πρωτότυπες βιωματικές δραστηριότητες του COMPASS συνιστά μια πρόκληση για τους συμμετέχοντες, νέους και νέες. Μπορεί να αποτελέσει πηγή γνώσης, έμπνευσης και οράματος, στην κατεύθυνση της κινητοποίησης για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προετοιμασία του νέου στο ρόλο του ενεργού πολίτη.

Η μέθοδος της «ανοικτής» συμμετοχικής, διαδραστικής εκπαίδευσης που προωθεί το εγχειρίδιο, αποσκοπεί στην προσέγγιση, κατανόηση και εμπέδωση από τους νέους της ηθικής, κοινωνικής και πολιτισμικής αξίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά όχι μόνο. Αποσκοπεί επίσης, στη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας για ενεργό συμμετοχή στα κοινά, ανάληψη ατομικής και συλλογικής δράσης, κινητοποίηση για μια καλύτερη κοινωνία που θα ευημερεί μέσα από την ευημερία όλων των μελών της.

Πεποίθησή μας είναι ότι εκπαίδευση των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να καταξιωθεί σαν ένα αναφαίρετο δικαίωμα της νέας γενιάς ώστε να αποτελέσει γι' αυτήν μια σταθερή πυξίδα για το μέλλον του κόσμου μας και των ανθρώπων του.

Ευχαριστούμε θερμά το Συμβούλιο της Ευρώπης που εμπιστεύτηκε στην ΑΡΣΙΣ για ακόμα μια φορά τη μετάφραση και την επιμέλεια της επικαιροποιημένης έκδοσης του COMPASS στα ελληνικά, η σημαντικότητα του οποίου είναι αδιαμφισβήτητη και παραμένει αναλλοίωτη στον χρόνο.

Για την ΑΡΣΙΣ, όσους και όσες υπερασπίζονται και στηρίζουν το έργο της, τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν πρέπει να είναι ευχολόγιο ή ρητορεία, αλλά ο αγώνας για την καθημερινή πραγματικότητα αρχών και αξιών, με τους νέους, που αποτελούν δύναμη αλλαγής και ελπίδας, πάντα μπροστά.

Νίκος Γαβαλάς

Ιδρυτικό Μέλος της ΑΡΣΙΣ

Πρόλογος

του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φθάνει στις μέρες μας σας ένας καρπός ιστορικών κατακτήσεων. Ολοφάνερα η εγγύησή τους θα συνεχίσει και στο μέλλον να αποτελεί μια κορύφωση της ανθρώπινης αλληλεγγύης. Στην ουσία τα ανθρώπινα δικαιώματα ανατρέχουν στον πυρήνα της ανθρώπινης αξίας, ενώ η διασφάλιση και διεκδίκησή τους αποτελεί σημαντικό πολιτιστικό επίτευγμα.

Ωστόσο οι δοκιμασίες δεν λείπουν. Η πολυδιάστατη κρίση που βιώνουμε στα τελευταία χρόνια, σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, έχει προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο υπέδαφος της κοινωνίας, εντείνοντας τις αντιθέσεις και αυξάνοντας τις δυσκολίες. Σ' αυτό το περιβάλλον ο κοινωνικός αποκλεισμός, φαινόμενο ανταγωνιστικό απέναντι στη δικαιοκρατική και στην προνοιακή πολιτική, έχει θεριέψει και η σημασία της κοινωνικής ένταξης και της επανένταξης έχει αυξηθεί.

Παράλληλα, η ροή προσφύγων που παρουσιάζει αμείωτη ένταση και η σταθερή παρουσία μεγάλου αριθμού προσφύγων, αιτούντων άσυλο και μεταναστών στη χώρα, έχουν φέρει στο προσκήνιο και άλλες διεκδικήσεις στοιχειωδών όρων διαβίωσης και ελευθερίας. Είναι αισθητή σε όλους πλέον η ανάγκη να κατανοήσουμε τους «ξένους» ανθρώπους, τον πολιτισμό τους και τις συνθήκες πίσω από αυτές τις βίαιες κοινωνικές μετατοπίσεις.

Η ρευστότητα του υπεδάφους και η καινούργια αυτή δυναμική έχουν αναδείξει την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε σημαντικό παράγοντα για την κατανόηση της σύνθετης νέας πραγματικότητας αλλά και για τη δυνατότητα θετικής παρέμβασης σε αυτήν από την πλευρά της οργανωμένης κοινωνίας, με τη μορφή του κράτους αλλά και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, καθώς και με τις άτυπες ενώσεις προσώπων και εν τέλει και με τις στάσεις των ενεργών πολιτών. Ειδικά για τα παιδιά, τους εφήβους και τους νέους, η εκπαίδευση αυτή έχει σημασία επειδή μπορεί να τους φέρει σε επαφή με ένα νέο κοινωνικό και γεωγραφικό ορίζοντα ανάπτυξης δικαιωμάτων και να τους δώσει την ευκαιρία να κατανοήσουν, να επεξεργαστούν και γιατί όχι να αναλάβουν δράση απέναντι σ' αυτή τη νέα σύνθετη και ρευστή πραγματικότητα.

Το εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα *COMPASS* είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο που βοηθά σ' αυτή την κατεύθυνση. Έχει ήδη καταξιωθεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και κατεχοχήν στις χώρες στις οποίες ήδη μεταφράστηκε. Πιστεύω με δυο λόγια ότι μπορεί να είναι χρήσιμο και στις δυο πλευρές: τόσο σε όσους μοχθούν να διδάξουν ή να δείξουν δρόμους σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε συνανθρώπους τους, όσο και σε όσους οι ίδιοι βιώνουν τις αντιξοότητες και την ανισότητα.

Νικόλαος Παρασκευόπουλος
Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ευχαριστίες

Λόγια ευχαριστήρια, αναγνώρισης και εκτίμησης οφείλονται:

- Στα μέλη της Ομάδας Αναφοράς για την αναθεώρηση του Compass, για την αφοσίωσή τους, τις ιδέες τους και τη βοήθειά τους
- Στα μέλη της Συμβουλευτικής Ομάδας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2009-2010) –Aleksander Bogdanovic, Anna Dobrovolskaya, Thierry Durfour, Caroline Gerbara, Georg Pirker, Annette Schneider, Kostas Triantafyllos και Sara Ufhielm – για την αφοσίωσή τους και τη φροντίδα τους
- Στους εκπαιδευτές και συμμετέχοντες στην Ανώτερη Compass Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ACT-HRE) και στις εκδόσεις του 2009 και 2010 των Εκπαιδευτικών Μαθημάτων για Εκπαιδευτές της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νέους, που αποτέλεσαν εκπαιδευτικό εργαλείο
- Στους συμμετέχοντες στο φόρουμ της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα «Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», ιδίως εκείνους που συμμετείχαν στην ομάδα για την αναθεώρηση του Compass
- Στους Μάριο Αντωνίου, Kazunari Fujii, Christa Meyer, Ana Rozanova, Zsuzsanna Rutai, Agata Stajer, Sara Ufhielm και Wiltrud Weidinger για τη συνεισφορά, τις ιδέες και το χρόνο τους
- Στους Julien Attuil, Regis Brillat, David Cupina, Sandrine Jousse, Brigitte Napiwocka, Yulia Pererva, Miguel Silva, Dennis Van Der Veur, Agnes Von Maravic, για την επικαιροποίηση και ευγενική υποβολή κειμένων σχετικών με το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης
- Στους εκπαιδευτικούς συμβούλους του “Compass” των Ευρωπαϊκών Κέντρων Νεολαίας στη Βουδαπέστη και το Στρασβούργο, Iris Bavvidamann, Goran Buldioski, Florian Cescon, Menno Ettema, Gisèle Evrard, László Földi, Mara Georgescu, Dariusz Grzemmy, Sabine Klocker, Zara Lavchyan, Nadine Lyamouri-Bajja, Marta Medlinska, Yael Ohana, Anca Ruxandra Pandeia, Annette Schneider και Inge Stuer για την κριτική τους γνώμη, την υπομονή, την υποστήριξη και τη δημιουργικότητά τους
- Στην Antje Rothemund για την υποστήριξη και τη αφοσίωση στο έργο της μετάφρασης του Compass στη μητρική γλώσσα των εκπαιδευτών ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Στα μέλη της Κοινοπραξίας Εκπαιδευτών του τομέα νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ασυμβίβαστη ειλικρίνεια στην ανατροφοδότηση από τη χρήση του Compass στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Στους μεταφραστές και επιμελητές που ασχολήθηκαν με τη μετάφραση του Compass για τις εμπειρίες που μετέφεραν
- Σε όλους εκείνους που συνεισέφεραν, συχνά εθελοντικά, για τη διαμόρφωση των περιεχομένων
- Στη Rachel Appleby, για την υποστήριξή της στην επιμέλεια των αγγλικών κειμένων – πάντα υπάρχει περιθώριο βελτίωσης!
- Στη Zsuzsanna Molnar για τη συνεχή γραμματειακή υποστήριξη, καθώς επίσης και στις συναδέλφους Erzsébet Bank, Nina Kapoor, Jackie Lubelli, Vincenza Quattrone και Gabriella Tisza για την προσφορά τους σε χέρια και καρδιά

Καταβάλαμε κάθε δυνατή προσπάθεια να εντοπίσουμε τις βιβλιογραφικές αναφορές των κειμένων και των δραστηριοτήτων και να ευχαριστήσουμε τους συγγραφείς τους. Απολογούμαστε για τυχόν παραλείψεις και θα είμαστε στην ευχάριστη θέση να τις διορθώσουμε στην επόμενη έκδοση.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή στην έκδοση του 2012.....	10

Κεφάλαιο 1 – Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Compass: μία εισαγωγή

1.1. Εισαγωγή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα	16
1.2. Προσεγγίσεις της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο εγχειρίδιο <i>Compass</i>	30
1.3. Χρήση του <i>Compass</i> στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.....	49

Κεφάλαιο 2 – Δραστηριότητες και Μέθοδοι για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Περίληψη δραστηριοτήτων	78
Συνοπτικός πίνακας των δραστηριοτήτων (θεματικές ενότητες, επισκόπηση, σχετιζόμενα δικαιώματα)	79
58 βιωματικές δραστηριότητες και θέματα για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα	84
Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	374
Ασκήσεις για την προετοιμασία της ομάδας	381
Δραστηριότητες Επισκόπησης.....	386

Κεφάλαιο 3 – Αναλαμβάνοντας Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Σχετικά με αυτό το κεφάλαιο.....	393
3.1. ΕΑΔ και ακτιβισμός.....	394
3.2. Απλές δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	398
3.3. Σχεδιασμός ενός σχεδίου δράσης.....	406

Κεφάλαιο 4 – Κατανοώντας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Εισαγωγή	417
4.1. Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;.....	418
4.2. Η εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	433
4.3. Νομική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	440
4.4. Ακτιβισμός για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και ο Ρόλος των ΜΚΟ	459
4.5. Ερωτήσεις και απαντήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	466
4.6. Γρίφοι.....	470

Κεφάλαιο 5 – Γενικές Πληροφορίες για Παγκόσμια Ζητήματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

1. Παιδιά	477
2. Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά.....	486
3. Πολιτισμός και Αθλήματα	494
4. Δημοκρατία	505
5. Αναπηρία και Αναπηρισμός.....	513
6. Διάκριση και Μισαλλοδοξία	523
7. Εκπαίδευση.....	537
8. Περιβάλλον.....	546
9. Φύλο	556
10. Παγκοσμιοποίηση	565
11. Υγεία.....	575
12. Μέσα Ενημέρωσης.....	584
13. Μετανάστευση	592
14. Ειρήνη και Βία.....	604
15. Φτώχεια.....	614
16. Θρησκεία και Πίστη	622
17. Μνήμη.....	633
18. Πόλεμος και Τρομοκρατία.....	642
19. Εργασία	653

Παραρτήματα

Επιλεγμένα Διεθνή Κείμενα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Κατάσταση επικύρωσης των σημαντικότερων διεθνών Συμβάσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	663
Ηνωμένα Έθνη	664
Συμβούλιο της Ευρώπης.....	674

Γλωσσάρι.....	684

Εισαγωγή στην έκδοση του *Compass* 2012

Το *Compass* εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2002, στο πλαίσιο του Προγράμματος Νεολαίας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Διεύθυνσης Νεολαίας και Αθλητισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το πρόγραμμα δημιουργήθηκε γιατί η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα – δηλαδή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην προώθηση της ισότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας – ήταν και παραμένουν ανεκτίμητης αξίας, καθώς διαμορφώνουν μία διάσταση δημοκρατικής ιδιότητας του πολίτη για όλους τους νέους και προωθούν μία κουλτούρα οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

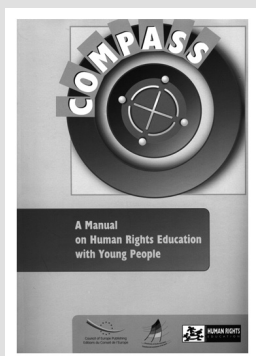
Το *Compass* αποτελεί ένα εγχειρίδιο αναφοράς για πολλούς ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας και της μη-τυπικής εκπαίδευσης. Είναι πλέον διαθέσιμο σε πάνω από 30 γλώσσες, από Αραβικά και Ιαπωνικά, μέχρι Ισλανδικά και Βασκικά. Σε ορισμένες χώρες αποτελεί πηγή πληροφόρησης για την σχολική εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ σε κάποιες άλλες δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί σε σχολεία. Οι περιπέτειες του *Compass* ανά την Ευρώπη αντανakλούν συχνά την αντιφατική πραγματικότητα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα: προωθείται σε κάποια μέρη και παραγκωνίζεται σε άλλα, επευφημείται από κάποιους και απορρίπτεται από άλλους.

Την επιτυχία του *Compass* ακολούθησε το μικρό του αδερφάκι, το *Compasito* – ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά. Και οι δύο εκδόσεις υποστηρίζουν την εφαρμογή του καταστατικού για την Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το *Compass* και η έκδοσή του σε διάφορες γλώσσες έχει γίνει το μέσο με το οποίο η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει έρθει στην ημερήσια διάταξη της εργασίας με τους νέους και στο αναλυτικό πρόγραμμα πολλών σχολείων. Έχουν δημιουργηθεί διεθνή δίκτυα εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε πολλές χώρες, όπου ενισχύεται η δουλειά που έχει γίνει από οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επαγγελματίες της εκπαίδευσης, με σκοπό να γίνει πραγματικότητα το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα για περισσότερα παιδιά και νέους ανθρώπους, σε όλη την Ευρώπη. Το φόρουμ για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για νέους/ νέες, «*Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*», που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη το 2009, τόνισε τη σημασία της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα σήμερα¹:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορούν να προστατευθούν και να προωθηθούν μόνο με νομικά έγγραφα. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα – μαθαίνοντας σχετικά με, μαθαίνοντας μέσω και μαθαίνοντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα – είναι απαραίτητο να διασφαλίσει ότι γίνονται κατανοητά, ότι επικυρώνονται και ότι προωθούνται από όλους.

Η δουλειά που έχει ανατεθεί και εκπονείται για και από τους νέους μέσω του *Compass* – ένα εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για νέους/ νέες, δείχνει ξεκάθαρα ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης μπορεί να βασίζεται στη γενναιοδωρία, το πάθος και τις ικανότητές τους να καταστήσουν την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μία πραγματικότητα για πολλούς άλλους νέους ανθρώπους. [...] Οι εμπειρίες από δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας και της μη-τυπικής εκπαίδευσης έχουν τεθεί επιτυχώς στην υπηρεσία των προγραμμάτων εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους, συμπεριλαμβανομένης της τυπικής και της μη-τυπικής εκπαίδευσης.

Η εμπειρία της εφαρμογής τα τελευταία δέκα χρόνια των προγραμμάτων εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει παγιώσει για τις παρεμβάσεις στον τομέα της νεολαίας, μια προσέγγιση που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και έχει συμβάλει στην αποτελεσματική διατήρηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στους τομείς της νεολαίας και της πολιτικής για τη νεολαία.

Μήνυμα του Φόρουμ Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορεί να είναι ευθύνη μόνο των ΜΚΟ και των οργανισμών νεολαίας. Ούτε μπορεί να διενεργείται αποκλειστικά από εθελοντές. Τα κράτη έχουν τεράστια ευθύνη να εφαρμόζουν την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Θα πρέπει την υποστηρίξουν και να την εντάξουν σταθερά στα προγράμματα της τυπικής εκπαίδευσης, αλλά και σε μορφές άτυπης εκπαίδευσης.

Για αρκετούς περιστασιακούς επαγγελματίες της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, το *Compass* έχει γίνει συνώνυμο της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι κάτι πολύ περισσότερο από το *Compass*. Το *Compass* δείχνει δρόμους και υποδεικνύει τρόπους αντιμετώπισης των ζητημάτων της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά αφήνει το περιθώριο της επιλογής για την πορεία και τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί ο διευκολυντής και τελικά οι εκπαιδευόμενοι.

Το *Compass* δεν είναι ανθρώπινο δικαίωμα· η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι.

Εξασφαλίζοντας ότι το *Compass* παραμένει επίκαιρο κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα

Στα δέκα πρώτα χρόνια της ζωής του, το *Compass* ήρθε αντιμέτωπο με ραγδαίες εξελίξεις στα ζητήματα και τις προκλήσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ανάμεσα σ' αυτά είναι η επιτάχυνση των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης, η παγκόσμια τρομοκρατία και ο παγκόσμιος πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, η διεθνής οικονομική κρίση, τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής που προκαλείται από τον ανθρώπινο παράγοντα, οι διάφορες επαναστάσεις λουλουδιών στη Γεωργία, την Ουκρανία και σε πολλές αραβικές χώρες, η επέκταση του Διαδικτύου, οι πόλεμοι στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, το τσουνάμι, η πυρηνική καταστροφή στη Φουκουσίμα και πολλά άλλα.

Το *Compass* προσπαθούσε απεγνωσμένα να αναδείξει τη μια κρίση μετά την άλλη και ήταν ξεπερασμένο σε ορισμένα πεδία. Ως αποτέλεσμα αυτού, εκδόθηκε το 2012 μια αναθεωρημένη και ενημερωμένη εκδοχή του.

Το βασικό μας μέλημα ήταν να κάνουμε το *Compass* επίκαιρο κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα. Λάβαμε υπόψη τις αξιολογήσεις των χρηστών – ηλεκτρονικές και μη – και επίσης την «επιτάχυνση της ιστορίας»· όλα αυτά που κρίνονταν σημαντικά το 2002, δεν θεωρούνται εξίσου σημαντικά 10 χρόνια μετά, ενώ πολλά θέματα αναδείχθηκαν. Η έκδοση που προέκυψε το 2012 αποτέλεσε ένα μείγμα του παλιού και του καινούργιου. Αναγνώστες και επαγγελματίες στα ανθρώπινα δικαιώματα βρήκαν πληροφορίες και δραστηριότητες που σχετίζονται με σύγχρονες ανησυχίες και καθώς η συζήτηση γύρω από αμφιλεγόμενα ζητήματα είναι δεδομένη το *Compass* διατηρεί τη μαθητοκεντρική αντίληψη και ταυτόχρονα προσδοκά την ανάληψη δράσης.

Οι βασικές αξίες και προσεγγίσεις που χαρακτηρίζουν το *Compass* παραμένουν αναλλοίωτες. Το *Compass* θα πρέπει και πάλι να είναι:

Επαρκές: Οι χρήστες θα βρουν ό,τι χρειάζονται για να μυηθούν και να διερευνήσουν την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα που απευθύνεται στους νέους.

Έτοιμο για χρήση: Οι δραστηριότητες που προτείνονται δεν απαιτούν επιπλέον πόρους ή μακρόχρονη προετοιμασία.

Επίκαιρο για τους νέους: Οι δραστηριότητες και τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι εύκολο να συνδεθούν με τις ανησυχίες και τις απόψεις των εφήβων και των νεαρών ενηλίκων.

Το *Compass* δείχνει στους συμμετέχοντες, τους εκπαιδευτές και τους διευκολυντές δρόμους για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αλλά κάθε ένας από αυτούς τους συντελεστές θα πρέπει να βρει το δικό του μονοπάτι για τη μάθηση και τη δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το να κατασταθεί το *Compass* επίκαιρο κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα αποτέλεσε το βασικό μας μέλημα.

Πρακτικό και πειραματικό: Όλες οι δραστηριότητες συμπεριλαμβάνουν προτάσεις για δράση και εμπλέκουν τους συμμετέχοντες σε ιδιαίτερα απλές γνωστικές διαδικασίες.

Κατάλληλο για τυπική και μη-τυπική εκπαίδευση: Παρά το γεγονός ότι οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για περιβάλλοντα μη-τυπικής εκπαίδευσης, το μόνο που ίσως θα χρειαστεί για να διεξαχθούν σε σχολικά περιβάλλοντα και αίθουσες είναι κάποιες προσαρμογές, ιδίως σε σχέση με τη διάρκεια.

Προσαρμόσιμο: Όλες οι δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν στο πλαίσιο, την ομάδα και χαρακτηριστικά της κοινωνίας. Οι εναλλακτικές προτάσεις βοηθούν το διευκολυντή να κάνει τις δικές του προσαρμογές.

Ένα σημείο εκκίνησης: Οι ενδιαφερόμενοι διευκολυντές και εκπαιδευτές θα βρουν ένα πλήθος προτάσεων και εναλλακτικών για να εμβαθύνουν σε συγκεκριμένα ζητήματα ή για να μάθουν περισσότερα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Γενικό και ολιστικό: Το *Compass* μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάθε ζήτημα που αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και κάθε γνωστικό επίπεδο εκπαιδευόμενου. Βασίζεται σε μία περιεκτική και ολιστική προσέγγιση στη μάθηση που ενσωματώνει αξίες, στάσεις, δεξιότητες και γνώσεις.

Ξεκινήστε!

Το *Compass* απευθύνεται σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και επιθυμεί να ασχοληθεί με την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Όσοι χρησιμοποιούν το *Compass* για πρώτη φορά θα πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν έχουμε θεωρήσει αυτονόητη τη γνώση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, ούτε δεδομένη τη γνώση για τα θέματα με τα οποία επιλέξαμε να ασχοληθούμε. Παρέχεται εκτενής υποστήριξη για τον τρόπο εφαρμογής των δραστηριοτήτων και τον τρόπο προσαρμογής και ανάπτυξής τους σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητευόμενων και τις πρακτικές επικρατούσες συνθήκες. Υπάρχει ένα ειδικό τμήμα με συμβουλές για εκπαιδευτικούς. Για ορισμένους, η “ανάληψη δράσης” μπορεί να ειπωθεί αρχικά ως προβληματική, γεγονός που αιτιολογεί το γιατί ασχολούμαστε διεξοδικά με το σκεπτικό και την εξήγηση του ρόλου της στην εκπαιδευτική διαδικασία στο κεφάλαιο 3.

Το *Compass* αποτελεί πηγή πληροφοριών, εργαλίων και συμβουλών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Συνεπώς, μπορεί να αξιοποιηθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο σημείο εκκίνησης. Ωστόσο, προτείνουμε να ξεκινήσετε από τα περιεχόμενα που βρίσκονται στις προηγούμενες σελίδες, να “βουτήξετε” στο εγχειρίδιο και να εξοικειωθείτε με τη γενική δομή και το περιεχόμενό του. Είναι πολλοί αυτοί που αρχικά ενδιαφέρονται περισσότερο για τις δραστηριότητες. Δεν υπάρχει πρόβλημα με αυτό, αλλά σας συνιστούμε να διαβάσετε τουλάχιστον το κεφάλαιο 1.3, “Αξιοποιώντας το *Compass* για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα” πριν ξεκινήσετε να εφαρμόζετε τις δραστηριότητες.

Ελπίζουμε να ευχαριστηθείτε τη χρήση αυτής της έκδοσης του *Compass* του 2015. Ενημερώστε μας για το αν καταφέραμε να σας παράσχουμε τις απαραίτητες πληροφορίες και τα εργαλεία και βοηθήστε μας να τα βελτιώσουμε αναρτώντας την αξιολόγησή σας στο www.coe.int/compass.

Σημειώσεις

¹ Μήνυμα των συμμετεχόντων στο φόρουμ, Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα όπως αποδόθηκε από τον Gavan Titley, Συμβούλιο της Ευρώπης 2010.

Κεφάλαιο 1

Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και *Compass*: μία εισαγωγή

Πίνακας Περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου

1. Εισαγωγή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα	16
1.1 Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;.....	16
1.2 Ορισμός της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.....	17
1.3 Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΑΔ) είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.....	20
1.4 Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στα Ηνωμένα Έθνη	21
1.5 Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη	22
1.6 Πολιτική για τη νεολαία και εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.....	25
1.7 ΕΑΔ με νέους/ νέες.....	27
1.8 Προς μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων	28
 2. Προσεγγίσεις της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο εγχειρίδιο <i>Compass</i>	 30
2.1 Η ΕΑΔ σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα	31
2.2 Η παιδαγωγική βάση της ΕΑΔ στο <i>Compass</i>	33
2.3 ΕΑΔ, διαδικασία και αποτελέσματα	37
2.4 ΕΑΔ και άλλα εκπαιδευτικά πεδία	40
2.5 Συχνές ερωτήσεις για την ενσωμάτωση της ΕΑΔ στη δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας.....	46
 3. Χρήση του <i>Compass</i> στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.....	 49
3.1 Τι υπάρχει στο <i>Compass</i>	49
3.2 Διευκόλυνση (facilitation).....	50
3.3 Γενικές συμβουλές για τους χρήστες	52
3.4 Γενικές συμβουλές για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων	55
3.5 Προσαρμόζοντας τις δραστηριότητες του <i>Compass</i> στις ανάγκες σας.....	61
3.6 Ειδικές σημειώσεις για εκπαιδευτικούς	64
3.7 Βασικές υποστηρικτικές μέθοδοι για τις δραστηριότητες του <i>Compass</i>	67

1. Εισαγωγή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα

«κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας θα πρέπει μέσω ... της διδασκαλίας και της παιδείας να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών»

Προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1948

«Η εκπαίδευση και η παιδεία για την ανάπτυξη του σεβασμού στα δικαιώματα και τις ελευθερίες» αποτελεί το θεμέλιο της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΑΔ). Ωστόσο, πριν δούμε τι είναι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και πώς εφαρμόζεται, είναι απαραίτητο να ξεκαθαρίσουμε τι είναι αυτά «τα δικαιώματα και οι ελευθερίες» με τα οποία ασχολείται η ΕΑΔ. Ξεκινάμε, επομένως, με μία σύντομη εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα.

1.1. Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Κατά τη διάρκεια της ιστορίας, κάθε κοινωνία ανέπτυξε συστήματα που ενίσχυαν τον κοινωνικό ιστό, κωδικοποιώντας τα δικαιώματα και τις ευθύνες των πολιτών της. Τελικά, το 1948, η διεθνής κοινότητα συνήλθε για να συμφωνήσει σε έναν κώδικα δικαιωμάτων που θα συνέδεε όλα τα κράτη. Πρόκειται για την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (UDHR-ΟΔΑΔ). Από το 1948 έχουν υπογραφεί και άλλες συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1950 και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) το 1990.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αντανακλούν βασικές ανθρώπινες ανάγκες. Θεμελιώνουν τα βασικά πρότυπα, χωρίς τα οποία οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν με αξιοπρέπεια. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν στην ισότητα, την αξιοπρέπεια, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Ορισμένα παραδείγματα δικαιωμάτων είναι η έλλειψη διακρίσεων, το δικαίωμα στη ζωή, η ελευθερία του λόγου, το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια και το δικαίωμα στην εκπαίδευση. (Στα παραρτήματα περιλαμβάνεται η περίληψη και το πλήρες κείμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι καθολικά και αναφαίρετα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά, δηλαδή ισχύουν το ίδιο για όλα τα ανθρώπινα όντα σε κάθε χώρα. Είναι αναφαίρετα, αδιαίρετα και αλληλένδετα, με άλλα λόγια δεν μπορούν να αφαιρεθούν ποτέ. Όλα τα δικαιώματα είναι εξίσου σημαντικά και αλληλοσυμπληρώνονται: όπως για παράδειγμα, το δικαίωμα της συμμετοχής στην διακυβέρνηση και τις ελεύθερες εκλογές εξαρτάται από το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου.

Πώς είναι δυνατόν οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν και να υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα αν δε γνωρίζουν γι' αυτά;

Η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ) αναγνωρίζει αυτή την αδυναμία στο προοίμιό της και στο Άρθρο 26 δίνει στον καθένα το δικαίωμα στην εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει «να ενισχύει το σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες». Σκοπός της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι να δημιουργηθεί ένας πολιτισμός, βασισμένος στα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόκειται για έναν πολιτισμό στον οποίο γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα όλων και γίνονται επίσης σεβαστά τα ίδια τα δικαιώματα. Μία κουλτούρα στην οποία οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους, αναγνωρίζουν τις παραβιάσεις ανθρωπι-

Πώς είναι δυνατόν οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν και να υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα αν δε γνωρίζουν γι' αυτά;

νων δικαιωμάτων και αναλαμβάνουν δράση, για να τα προστατέψουν. Πρόκειται για έναν πολιτισμό στον οποίο τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν δομικό στοιχείο της ταυτότητας και της ζωής των ανθρώπων, όπως ακριβώς η γλώσσα, τα έθιμα, οι τέχνες και οι δεσμοί με τον τόπο τους.

1.2. Ορισμός της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα

Από το 1948 έχει παραχθεί – και παράγεται ακόμα – τεράστιος όγκος ποικιλόμορφου έργου σχετικά με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το γεγονός ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να υλοποιηθεί η ΕΑΔ είναι θεμιτό, καθότι το κάθε άτομο αντιλαμβάνεται τον κόσμο διαφορετικά, οι εκπαιδευτές δουλεύουν σε διαφορετικές συνθήκες και διαφορετικούς οργανισμούς και οι δημόσιοι φορείς έχουν διαφορετική στοχοθεσία. Επομένως, αν και οι βασικές αρχές είναι ίδιες, η πρακτική εφαρμογή μπορεί να διαφέρει. Προκειμένου να αποκτήσουμε μία εικόνα των ποικίλων μορφών εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται, είναι διαφωτιστικό να εξετάσουμε τους ρόλους και τις επιδιώξεις των διάφορων ατόμων και κοινωνικών φορέων, ώστε να αντιληφθούμε που εστιάζουν το πεδίο του ενδιαφέροντός τους για την ΕΑΔ.

Το 1993, το Παγκόσμιο Συνέδριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διακήρυξε την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως «ουσιαστική για την ανάδειξη και την επίτευξη των σταθερών και αρμονικών σχέσεων ανάμεσα στις κοινότητες καθώς και για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, της ανεκτικότητας και της ειρήνης». Το 1994, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ανακήρυξε τη Δεκαετία της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των ΗΕ (1995-2004) και κάλεσε όλα τα κράτη μέλη των ΗΕ να προάγουν «τη διάδοση της εκπαίδευσης που στοχεύει στην οικοδόμηση ενός παγκόσμιου πολιτισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, τα κράτη να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την προώθηση της ΕΑΔ, κυρίως μέσα από κρατικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Καθώς οι κυβερνήσεις ενδιαφέρονται για τις διεθνείς σχέσεις, την εφαρμογή του νόμου και της τάξης και τη γενική λειτουργία της κοινωνίας, τείνουν να βλέπουν την ΕΑΔ ως ένα μέσο για την προώθηση της ειρήνης, της δημοκρατίας και της δημόσιας τάξης.

Σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι να δημιουργηθεί μία κοινή δημοκρατική και νομική περιοχή στην επικράτεια της ευρωπαϊκής ηπείρου, που θα διασφαλίζει το σεβασμό στις θεμελιώδεις αξίες της: τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Ο προσανατολισμός σε αυτές τις αξίες αντανάκλαται στο σύνολο των ορισμών της ΕΑΔ. Για παράδειγμα, το Πρόγραμμα Νεολαίας της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφερόμενο στη δέσμευση για τη διασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής των νέων στις αποφάσεις και τις δράσεις σε τοπικό και κρατικό επίπεδο, ορίζει την ΕΑΔ ως:

«...εκπαιδευτικά προγράμματα και δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην προώθηση της **ισότητας απέναντι στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια**¹, σε συνδυασμό με άλλα προγράμματα, όπως εκείνα που προωθούν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τη συμμετοχή και την ενίσχυση των μειονοτήτων.»

Ο Καταστατικός Χάρτης Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης (2010)² ορίζει την ΕΑΔ ως:

Εκπαιδευτικά προγράμματα και δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην προώθηση της ισότητας απέναντι στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

εκπαίδευση, διδασκαλία, ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση, πρακτικές και δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση των διδασκόμενων μέσω της τροφοδότησής τους με γνώσεις, δεξιότητες, κατανόηση και αναβάθμιση των στάσεων και των συμπεριφορών τους, ώστε να συμβάλλουν **στην οικοδόμηση και την προάσπιση μίας παγκόσμιας κοινωνικής κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων** με επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Υπάρχουν και άλλοι ορισμοί της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτός της Διεθνούς Αμνηστίας:

Η ΕΑΔ είναι μία **διαδικασία** σύμφωνα με την οποία, οι άνθρωποι μαθαίνουν για τα δικαιώματά τους και για τα δικαιώματα των άλλων, μέσα σε ένα πλαίσιο συμμετοχικής και διαδραστικής μάθησης.

Το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα Ασίας-Ειρηνικού κάνει ιδιαίτερη αναφορά στη σχέση μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ζωής των ανθρώπων που εμπλέκονται με την ΕΑΔ:

Η ΕΑΔ είναι **μία συμμετοχική διαδικασία** που περιλαμβάνει ειδικά σχεδιασμένα σύνολα διδακτικών δραστηριοτήτων, οι οποίες απευθύνονται στο ευρύ κοινό και στις οποίες χρησιμοποιείται η γνώση για τα δικαιώματα, τις αξίες και τις δεξιότητες, έτσι ώστε να μπορέσει καθένας/ καθεμιά να αντιληφθεί τις εμπειρίες του/ της και να αναλάβει τον έλεγχο της ζωής του/της.

Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών ορίζει την ΕΑΔ ως: *Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση που στοχεύει στην οικοδόμηση μίας οικουμενικής κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μία ολοκληρωμένη εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν προσφέρει μόνο γνώση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους μηχανισμούς που τα προστατεύουν, αλλά επίσης μεταδίδει τις απαιτούμενες δεξιότητες προώθησης, υπεράσπισης και εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινή ζωή. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα προωθεί τις στάσεις και τις συμπεριφορές που απαιτούνται για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των μελών της κοινωνίας.*

Το Κίνημα των Ανθρώπων για τη Μάθηση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα προκρίνει τη *μάθηση* στα ανθρώπινα δικαιώματα αντί της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και εστιάζει ιδιαίτερα στα *ανθρώπινα δικαιώματα ως τρόπο ζωής*. Η έμφαση στη μάθηση και όχι στην εκπαίδευση, επίσης, επιδιώκει να ενισχύσει την ατομική διαδικασία της ανακάλυψης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της εφαρμογής τους στην καθημερινή ζωή.

Άλλα όργανα της κοινωνίας περιλαμβάνουν τις ΜΚΟ και τις οργανώσεις βάσης που γενικά προωθούν την υποστήριξη κοινωνικά ευπαθών ομάδων, την προστασία του περιβάλλοντος, τον έλεγχο των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των ιδρυμάτων και την προώθηση κοινωνικών αλλαγών. Κάθε ΜΚΟ μεταφέρει τη δική της οπτική για την ΕΑΔ. Επομένως, για παράδειγμα, η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι «η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιώδης για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την πρόληψη των παραβιάσεων αυτών, τη μάχη ενάντια στις διακρίσεις, την προώθηση της ισότητας και την ενίσχυση της συμμετοχής του ατόμου στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων»³.

Στο Φόρουμ για την «Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα», «Ζώντας, Μαθαίνοντας,

Ένας πολιτισμός όπου μαθαίνουμε και βιώνουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα και δρούμε γι' αυτά.

Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη τον Οκτώβριο του 2009, η κατάσταση των νέων στην Ευρώπη σήμερα παρουσιάστηκε ως μία κατάσταση «επισφάλειας και αστάθειας, η οποία παρεμποδίζει σοβαρά την ισότητα των ευκαιριών για πολλούς νέους, αποτρέποντάς τους από το να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνία [...] τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως τα κοινωνικά δικαιώματα και η εξάλειψη των διακρίσεων, ακούγονται σαν κούφια λόγια, αν όχι, ως ψευδεπίγραφες υποσχέσεις. Οι συνεχιζόμενες διακρίσεις και ο κοινωνικός αποκλεισμός δε γίνονται αποδεκτά και δε μπορούν να γίνουν ανεκτά». Επομένως, οι συμμετέχοντες στο φόρουμ, που επικεντρώθηκαν στην ισότητα ευκαιριών και στις διακρίσεις, κατέληξαν ότι «Η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα θα πρέπει να ενσωματώσει συστηματικά την ευαισθητοποίηση για τα ζητήματα φύλου και τις προοπτικές της ισότητας φύλου. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να περιλαμβάνει μία διαπολιτισμική διάσταση μάθησης [...] Περιμένουμε ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης θα [...] ενσωματώσει τα ζητήματα μειονοτήτων στα προγράμματά του για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβάνοντας το φύλο, την εθνότητα, τη θρησκεία ή την πίστη, την ικανότητα και τα ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού».

Οι κυβερνήσεις και οι ΜΚΟ τείνουν να βλέπουν την ΕΑΔ με βάση τα αναμενόμενα αποτελέσματά της σε σχέση με τα επιδιωκόμενα δικαιώματα και τις ελευθερίες, ενώ οι ακαδημαϊκοί τείνουν να εστιάζουν στις αξίες, τις αρχές και τις ηθικές επιλογές. Η Betty Reardon στο *Εκπαίδευση για την Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια* του 1995 δηλώνει ότι «Το πλαίσιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα προορίζεται να αποτελέσει μία κοινωνική εκπαίδευση βασισμένη σε αρχές και πρότυπα [...] ώστε να καλλιεργήσει τις δυνατότητες για παραγωγή ηθικών αξιών, ηθικής στάσης αναφορικά με τα ζητήματα – με άλλα λόγια, να αναπτύξει μία ηθική και πνευματική ακεραιότητα»⁴.

Οι εκπαιδευτές, οι διευκολυντές, οι εκπαιδευτικοί και άλλοι επαγγελματίες της ΕΑΔ που έχουν άμεση σχέση με τους νέους τείνουν να σκέφτονται με όρους ανταγωνισμού και μεθοδολογίας.

Ελπίζουμε να έχει γίνει σαφές, ότι οι διάφοροι οργανισμοί, οι εκπαιδευτικοί φορείς και οι φορείς στον τομέα της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα χρησιμοποιούν διαφορετικούς ορισμούς ανάλογα με τη φιλοσοφία τους, το σκοπό τους, την κοινωνική ομάδα στην οποία στοχεύουν η δράση τους ή τα μέλη τους. Όλοι ωστόσο συμφωνούν ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις:

- Τη μάθηση **σχετικά με** τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη γνώση δηλαδή για το τι είναι και πώς μπορούν να περιφρουρηθούν ή να προστατευθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Τη μάθηση **μέσω** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναγνωρίζοντας ότι το πλαίσιο και ο τρόπος που διδάσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να οργανώνεται και να ενσωματώνεται με τρόπο συνεπή προς τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. τη συμμετοχή, την ελευθερία σκέψης και έκφρασης κτλ) και ότι στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, η διαδικασία της μάθησης είναι εξίσου σημαντική με το περιεχόμενό της.
- Τη μάθηση **για** τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών από τους εκπαιδευόμενους, ώστε να εφαρμόζουν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη ζωή τους και να αναλαμβάνουν δράση, μόνοι τους ή από κοινού με άλλους, για την προώθηση και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Συνεπώς, όταν σκεφτόμαστε πώς θα πρέπει να παρέχουμε την ΕΑΔ και πώς θα πρέπει να βοηθήσουμε ανθρώπους να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και

Η ΕΑΔ οφείλει να επικεντρώνεται στη συνειδητοποίηση όσον αφορά το φύλο και να έχει μια πολυπολιτισμική διάσταση.

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει να κάνει με τη μάθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

ΟΔΑΔ, άρθρο 26

στάσεις, ώστε να μπορούν να διαδραματίσουν το δικό τους ρόλο μέσα σε μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βλέπουμε ότι δεν μπορούμε να «διδάξουμε» την ΕΑΔ, αλλά ότι θα πρέπει να κατακτηθεί μέσω της εμπειρίας. Αυτό σημαίνει ότι το *πώς* και το *πού* λαμβάνει χώρα η ΕΑΔ θα πρέπει να αντανakλά τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα). Το πλαίσιο και οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι τέτοιες, ώστε η αξιοπρέπεια και η ισότητα να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της πρακτικής.

Στο *Compass* έχουμε φροντίσει ιδιαίτερα να διασφαλίσουμε ότι, ασχέτως από το πόσο ενδιαφέρουσες και παιγνιώδεις είναι οι μέθοδοι και οι δραστηριότητες, η αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι απαραίτητη, ώστε η μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα να είναι αξιόπιστη. Υπάρχουν επίσης διάφορες προτάσεις για ανάληψη δράσης.

1.3. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΑΔ) είναι θεμελιώδεις ανθρώπινο δικαίωμα

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντικά γιατί ένα άτομο είναι αδύνατο να επιβιώσει μόνο του, την ίδια στιγμή που η αδικία υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής σε προσωπικό, τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ό,τι κάνουμε στην Ευρώπη επηρεάζει την κατάσταση οπουδήποτε στην κόσμο. Για παράδειγμα, τα ρούχα που φοράμε μπορεί να είναι προϊόν παιδικής εργασίας στην Ασία. Την ίδια στιγμή η παρακαταθήκη της ευρωπαϊκής αποικιοκρατικής ιστορίας συμβάλλει στην πολιτική και θρησκευτική αναταραχή στο Ιράκ, τη Σομαλία και το Αφγανιστάν, χώρες τις οποίες εγκαταλείπουν οι άνθρωποι που αιτούνται ασύλο στα σύνορά μας. Με τον ίδιο τρόπο, εκατομμύρια άνθρωποι στην Αφρική και την Ασία εκτοπίζονται εξαιτίας των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής που προκαλείται, σε μεγάλο βαθμό, από τις δραστηριότητες των βιομηχανικών χωρών. Ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μας αφορούν μόνο επειδή η παραβίασή τους σε άλλες περιοχές του κόσμου μας επηρεάζουν αρνητικά. Το καθήκον για τη φροντίδα των άλλων είναι μία θεμελιώδης ηθική στάση όλων των πολιτισμών και των θρησκειών. Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμβαίνουν παντού, όχι μόνο σε άλλες χώρες, αλλά και στη δική μας και αυτός είναι ο λόγος που η ΕΑΔ είναι σημαντική. Μόνο με πλήρη ευαισθητοποίηση, κατανόηση και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούμε να ελπίζουμε στην ανάπτυξη μιας κουλτούρας σεβασμού, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα δε θα παραβιάζονται. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζεται σήμερα, όλο και περισσότερο, ως αυτούσιο ανθρώπινο δικαίωμα.

Η ΕΑΔ δεν είναι μόνο ένα ηθικό δικαίωμα, αλλά επίσης ένα διεθνώς κατοχυρωμένο νομικό δικαίωμα. Το άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δηλώνει ότι, όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση και ότι «Η εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Θα πρέπει να προωθεί την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα στα έθνη, τις φυλετικές ή θρησκευτικές ομάδες και θα πρέπει να προάγει τις δραστηριότητες των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης». Επιπλέον, το Άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού δηλώνει ότι «Το ζήτημα της πειθαρχίας στο σχολείο θα πρέπει να τίθεται υπό το πρίσμα της αξιοπρέπειας του παιδιού. Η εκπαίδευση θα πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, των ταλέντων και των δυνατοτήτων

του, στο σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, την υπεύθυνη ζωή στο πλαίσιο μιας ελεύθερης κοινωνίας, την κατανόηση, την ανεκτικότητα, την ισότητα και την ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον».

Η ΕΑΔ είναι επίσης ένα νόμιμο πολιτικό αίτημα. Το μήνυμα του Φόρουμ «Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» αναγνωρίζει ότι οι «αξίες που καθοδηγούν το σχέδιο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι παγκόσμιες και επικεντρώνονται στην αναφαίρετη αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπινου όντος». Το μήνυμα περαιτέρω υπενθυμίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι κάτι περισσότερο από απλή έμπνευση: συνιστούν, επίσης, ηθικές και πολιτικές επιταγές που βρίσκουν εφαρμογή στις διακρατικές σχέσεις και στις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, όσο μεταξύ των κρατών, τόσο και μεταξύ των ανθρώπων.

1.4. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στα Ηνωμένα Έθνη

Τα Ηνωμένα Έθνη καλούνται να διαδραματίσουν έναν αναντικατάστατο ρόλο σε ό,τι αφορά στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως. Το Παγκόσμιο Συνέδριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που έλαβε χώρα στη Βιέννη το 1993 επικύρωσε τον ουσιώδη ρόλο της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, της διδασκαλίας και της δημόσιας πληροφόρησης στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 1994 ανακηρύχτηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών η Δεκαετία για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που αφορούσε την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 1995 ως 31 Δεκεμβρίου 2004.

Ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης της δεκαετίας, καθιερώθηκε το 2004, ένα Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η πρώτη φάση του προγράμματος εστίαζε στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Προγράμματος και του Σχεδίου Δράσης του αναμενόταν και ενθαρρυνόταν η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από όλα τα κράτη. Το Συμβούλιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποφάσισε να εστιάσει κατά τη δεύτερη φάση (2010-2014) στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για την ανώτερη εκπαίδευση και στα εκπαιδευτικά προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε εκπαιδευτικούς και άλλου τύπου εκπαιδευτές, δημόσιους υπαλλήλους, αστυνομικούς και υπαλλήλους του στρατού όλων των βαθμίδων. Αντίστοιχα, το Σεπτέμβριο του 2010 υιοθετήθηκε το Σχέδιο Δράσης για τη δεύτερη φάση, το οποίο σχεδιάστηκε από το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επίσης, ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να συνεχίσουν την εφαρμογή της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ανοικτού τύπου Παγκόσμιο Πρόγραμμα παραμένει ένα συλλογικό πλαίσιο δράσης, όπως επίσης και μία πλατφόρμα συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων και των υπολοίπων ενδιαφερομένων. Το Δεκέμβριο του 2011, η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε τη Διακήρυξη των ΗΕ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η διακήρυξη θεωρείται πρωτοποριακή γιατί είναι το πρώτο κείμενο αφιερωμένο συγκεκριμένα στην ΕΑΔ και επομένως, αποτελεί ένα ιδιαίτερα πολύτιμο εργαλείο, το οποίο συνηγορεί στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία που έχει η ΕΑΔ. Η διακήρυξη αναγνωρίζει ότι «όλοι έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν, να αναζητούν και να συγκεντρώνουν πληροφορίες για όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και ότι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση στα ανθρω-

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πολλά περισσότερα από μια απλή έμπνευση.

Το Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα καθιερώθηκε το 2004 με στόχο την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

“κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας θα πρέπει να επιδιώκει μέσω της εκπαίδευσης και της διδασκαλίας την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών”

Προοίμιο της Διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

πινα δικαιώματα» και ότι «η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ουσιώδης για την προώθηση του παγκόσμιου σεβασμού και για την διασφάλιση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, σύμφωνα με τις αρχές της καθολικότητας, του αδιαίρετου και της αλληλεξάρτησης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Η διακήρυξη περιλαμβάνει, επίσης, έναν ευρύ ορισμό για την εκπαίδευση και εξάσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος περιλαμβάνει την εκπαίδευση σχετικά με, μέσω και για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Διακήρυξη αναθέτει στα κράτη την κύρια ευθύνη για «την προώθηση και τη διασφάλιση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα» (Άρθρο 7).

Μέσα στο σύστημα των ΗΕ, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα συντονίζεται επίσης από το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το οποίο εδρεύει στη Γενεύη, υπό τον έλεγχο του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

1.5. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη

Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Για τα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται κάτι περισσότερο από απλοί ισχυρισμοί: τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μέρος του νομικού πλαισίου και θα πρέπει επομένως να είναι αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης των νέων. Η συνεισφορά των ευρωπαϊκών εθνών είναι ιδιαίτερα σημαντική στη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του 20ού αιώνα, δηλαδή την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία έχει νομική ισχύ για όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, εμπνεύστηκε και άντλησε τις βασικές της αρχές από το έγγραφο των ΗΕ και υιοθετήθηκε δύο χρόνια αργότερα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως τα ξέρουμε σήμερα, έχουν εν πολλοίς να κάνουν με τις μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ευρώπη και όχι μόνο.

Πίσω στο 1985, η Επιτροπή Υπουργών εξέδωσε τη Σύσταση R (85) 7 στα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διδασκαλία και τη μάθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σχολεία. Η σύσταση έδινε έμφαση στο ότι όλοι οι νέοι θα πρέπει να μαθαίνουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ως μέρος της προετοιμασίας τους για τη ζωή σε μία πλουραλιστική δημοκρατία.

Η σύσταση ενισχύθηκε από τη Δεύτερη Σύνοδο του Συμβουλίου της Ευρώπης (1997), όταν οι Αρχηγοί των Κρατών και των Κυβερνήσεων των Κρατών Μελών αποφάσισαν να «ξεκινήσουν μία πρωτοβουλία για εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους σε μία δημοκρατική κοινωνία». Το πρόγραμμα Εκπαίδευσης στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη που προέκυψε, έχει παίξει κύριο ρόλο στο να συμπεριληφθεί στο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα, η εκπαίδευση στη δημοκρατική αγωγή του πολίτη και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ο σχεδιασμός του Προγράμματος Νεολαίας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δι-

Οι δεσμεύσεις απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ταυτόχρονα, δεσμεύσεις απέναντι στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η επένδυση στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα διασφαλίζει το μέλλον όλων· βραχυπρόθεσμες περικοπές στην εκπαίδευση έχουν ως αποτέλεσμα μακροπρόθεσμες απώλειες.

Μήνυμα του φόρουμ “ζώντας, μαθαίνοντας, δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα”, 2009

καιώματα και οι εκδόσεις και μεταφράσεις του *Compass* και στη συνέχεια του *Compasito*, συνεισέφεραν ακόμα περισσότερο στην αναγνώριση της σημασίας της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης και της δραστηριοποίησης στον τομέα της νεολαίας.

Το 2010, ο Καταστατικός Χάρτης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, υιοθετήθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών στο πλαίσιο της Σύστασης ΕΥ/Σύς – CM/Rec (2010) 7. Ο καταστατικός χάρτης καλεί τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν την εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στα αναλυτικά προγράμματα της τυπικής εκπαίδευσης και στις βαθμίδες της προσχολικής, της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και γενικά στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ο καταστατικός χάρτης, επίσης, καλεί τα κράτη μέλη να «ενισχύσουν το ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των οργανώσεων νεολαίας στην εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως στη μη-τυπική εκπαίδευση. Οι οργανώσεις και οι δραστηριότητές τους θα πρέπει να αναγνωριστούν και να τους παρέχεται, όπου είναι δυνατό, η υποστήριξη που χρειάζονται. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιούν πλήρως την τεχνογνωσία που οι οργανώσεις αυτές παρέχουν σε όλους τους τύπους εκπαίδευσης».

Σύμφωνα με το καταστατικό, «η πρόσβαση στην εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα» θα πρέπει να είναι ο στόχος της πολιτικής των κρατών και της νομοθεσίας που σχετίζεται με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο καταστατικός χάρτης καθορίζει τους στόχους και τις βασικές αρχές για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και συνιστά δράση στα πεδία του ελέγχου, της αξιολόγησης και της έρευνας. Ο καταστατικός χάρτης συνοδεύεται από ένα επεξηγηματικό μνημόνιο, το οποίο παρέχει λεπτομέρειες και παραδείγματα σχετικά με το περιεχόμενο και την πρακτική χρήση του καταστατικού χάρτη.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, σε σχέση με την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Συμβούλιο της Ευρώπης, ενισχύθηκε περαιτέρω με τη δημιουργία, το 1999, της θέσης του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στον Επίτροπο ανατέθηκε η «προώθηση της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης στα ανθρώπινα δικαιώματα». Παράλληλα, υποστηρίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναγνωρίζει πιθανές ελλείψεις στο νόμο και την εφαρμογή του και παρέχει συμβουλευτική σε θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε όλη την Ευρώπη.

Εκπληρώνοντας τα καθήκοντά του, ο Επίτροπος δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και θεωρεί ότι η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν οι άνθρωποι είναι ενημερωμένοι για τα δικαιώματά τους και ξέρουν πώς να τα χρησιμοποιήσουν. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επομένως βασικός παράγοντας για την αποτελεσματική εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων. Έπειτα από αναφορές που έγιναν ο Επίτροπος κάλεσε τις εθνικές αρχές να ενισχύσουν την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι μαθητές σχολείου και οι νέοι, αλλά επίσης και οι δάσκαλοι και οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι θα πρέπει να εκπαιδεύονται, ώστε να προωθούν τις αξίες της ανεκτικότητας και του σεβασμού προς τους άλλους. Σε ένα άρθρο με τίτλο «Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι προτεραιότητα – απαιτείται πιο συγκεκριμένη δράση»⁵, δήλωσε ότι «έχει δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προετοιμασία των μαθητών για την αγορά εργασίας από ό,τι έχει δοθεί στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που θα μπορούσαν να ενσωματώσουν τις αξίες των ανθρωπί-

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στοχεύουν στο να παρέχουν “σε κάθε άτομο που βρίσκεται στη περιοχή ευθύνης τους, την ευκαιρία για εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Συμβούλιο της Ευρώπης,
Καταστατικός Χάρτης για την
Εκπαίδευση στη Δημοκρατική
Ιδιότητα του Πολίτη και την
Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα
Δικαιώματα

νων δικαιωμάτων». Θα έπρεπε να ισχύουν ταυτόχρονα το «ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από την εκπαίδευση» και το «ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση».

Η προώθηση του δικαιώματος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο Συμβούλιο της Ευρώπης αφορά πολλούς τομείς και είναι διεπιστημονική.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης επικοινωνεί και συντονίζει τη δουλειά του αναφορικά με την ΕΑΔ με άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως η UNESCO, ο Ύπατος Αρμοστής των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο ΟΑΣΕ (OSCE – Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει επίσης λειτουργήσει ως τοπικός συντονιστής για το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα των ΗΕ.

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο του Wergeland

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο του Wergeland που βρίσκεται στο Όσλο της Νορβηγίας είναι ένα Κέντρο Πληροφόρησης που ασχολείται με την Εκπαίδευση για τη Διαπολιτισμική Κατανόηση, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατική Αγωγή του Πολίτη. Το Κέντρο ιδρύθηκε το 2008 ως ένα συνεργατικό πρόγραμμα, ανάμεσα στη Νορβηγία και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Οι βασικές ομάδες στις οποίες απευθύνεται είναι επαγγελματίες της εκπαίδευσης, ερευνητές, φορείς λήψης αποφάσεων και άλλοι φορείς.

Οι δραστηριότητες του Κέντρου Wergeland περιλαμβάνουν:

- την εκπαίδευση εκπαιδευτικών και άλλου τύπου εκπαιδευτών
- την έρευνα και τις δραστηριότητες ανάπτυξης
- συνέδρια και υπηρεσίες δικτύωσης, όπως μία διαδικτυακή βάση δεδομένων εμπειρογνομόνων
- μία ηλεκτρονική πλατφόρμα για τη διάδοση πληροφοριών, εκπαιδευτικού υλικού και καλών πρακτικών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Το 2007 ιδρύθηκε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) ως ένα συμβουλευτικό όργανο που θα βοηθήσει στη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ. Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που εδρεύει στη Βιέννη της Αυστρίας είναι ένα ανεξάρτητο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ιδρύθηκε για να παράσχει βοήθεια και τεχνογνωσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του κοινοτικού νόμου σχετικά με ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έχει επίσης ως αποστολή την ευαισθητοποίηση του κοινού για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τον Καταστατικό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα προγράμματα νεολαίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επικεντρωθεί στην ισότητα, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Νεολαία σε Δράση (2007-2013) για παράδειγμα, έθεσε τις εξής προτεραιότητες, οι οποίες συνδέονται στενά με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

- Ιδιότητα του ευρωπαίου πολίτη: ευαισθητοποίηση των νέων ανθρώπων ως πολίτες της Ευρώπης, όπως επίσης ως πολίτες των χωρών τους.
- Συμμετοχή των νέων, υποστήριξη της συμμετοχής των νέων στη δημοκρατία.
- Πολιτισμική διαφορετικότητα: σεβασμός των πολιτισμικών καταβολών και μάχη ενάντια στο ρατσισμό και την ξενοφοβία.

www.theewc.org

www.fra.europa.eu

- Ένταξη: διασφάλιση ότι οι νέοι άνθρωποι με λιγότερες ευκαιρίες αποκτούν πρόσβαση στα προγράμματα νεολαίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πολλά προγράμματα νέων που έχουν διεξαχθεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων νεολαίας βασίζονται στη μη-τυπική μάθηση και δημιουργούν σημαντικές ευκαιρίες για να ανακαλύψουν οι νέοι τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

1.6. Πολιτική για τη νεολαία και εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει μακρά παράδοση συμμετοχής των νέων στη διαδικασία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και εξέτασης της πολιτικής για τη νεολαία, ως αναπόσπαστο μέρος του έργου του. Οι πρώτες δραστηριότητες για την υποστήριξη των νέων πραγματοποιήθηκαν το 1967 και το 1972 δημιουργήθηκαν το Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Νεολαίας. Η σχέση ανάμεσα στο Συμβούλιο της Ευρώπης και τη νεολαία εξελίσσεται σταθερά από τότε, με τους νέους και τις οργανώσεις νεολαίας να αποτελούν σημαντικούς παράγοντες και συνεργάτες σε καθοριστικές στιγμές για την οργάνωση και για την Ευρώπη. Είτε πρόκειται για διαδικασίες δημοκρατικοποίησης πρώην κομμουνιστικών χωρών, είτε για οικοδόμηση ειρήνης και εξάλειψη συγκρούσεων σε περιοχές αναταραχών, είτε για τη μάχη ενάντια στο ρατσισμό, τον αντισημιτισμό, την ξενοφοβία και τη μισαλλοδοξία, οι νέοι και οι οργανώσεις τους πάντα στηρίζονταν στο Συμβούλιο της Ευρώπης και αντίστοιχα το Συμβούλιο μπορούσε πάντα να στηρίζεται στους νέους. Δεν μπορούμε να οραματιζόμαστε ειρηνική και πραγματική ασφάλεια στην Ευρώπη, χωρίς τη συμβολή της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατική συμμετοχή.

Ο δηλωμένος στόχος της πολιτικής για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι να «παρέχει στους νέους ανθρώπους, δηλαδή στα αγόρια και τα κορίτσια, τις νέες γυναίκες και τους νέους άνδρες, ίσες ευκαιρίες και εμπειρίες που θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας»⁶.

Ο ρόλος των νέων ανθρώπων, των οργανώσεων νεολαίας και της πολιτικής για τη προώθηση στους νέους του δικαιώματος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, αποτελεί προτεραιότητα της πολιτικής που εφαρμόζει το Συμβούλιο της Ευρώπης στον τομέα της νεολαίας και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση:

- στη διασφάλιση της πρόσβασης των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την παράλληλη ενθάρρυνσή τους για δέσμευση σε αυτόν τον τομέα
- στην προώθηση της ενεργούς συμμετοχής των νέων στις δημοκρατικές διαδικασίες και δομές
- στην προώθηση ίσων ευκαιριών για τη συμμετοχή όλων των νέων σε όλες τις πτυχές της καθημερινότητάς τους
- στην αποτελεσματική εφαρμογή της ισότητας των φύλων και την πρόληψη όλων των μορφών έμφυλης βίας
- στην ευαισθητοποίηση και την προώθηση της δραστηριοποίησης των νέων σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη

Η παροχή ίσων ευκαιριών και εμπειριών στους νέους που θα τους βοηθήσουν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία.

- στη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων των νέων στην πληροφορία και στις συμβουλευτικές υπηρεσίες

Δύο ακόμα θεματικές προτεραιότητες – *Ζώντας Μαζί σε Διαφορετικές Κοινωνίες και Η Κοινωνική Ένταξη των Νέων* – σχετίζονται επίσης, στενά με τη δράση για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η πολιτική στον τομέα της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης προβλέπει επίσης μία ισχυρή αλληλεπίδραση μεταξύ της πολιτικής για τα παιδιά και αυτής για τη νεολαία, καθώς τα ζητήματα που αφορούν τις δύο αυτές ομάδες επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό.

www.coe.int/act4hre

Το 2000, με την ευκαιρία της 50ής επετείου του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Διεύθυνση Νεολαίας και Αθλητισμού έθεσε σε εφαρμογή το Πρόγραμμα Νεολαίας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το πρόγραμμα έχει διασφαλίσει την ενσωμάτωση της ΕΑΔ στο έργο του Συμβουλίου που αφορά στους νέους και την πολιτική για τη νεολαία. Οι νέοι και οι οργανώσεις νεολαίας έχουν παίξει κεντρικό ρόλο στο πρόγραμμα ως εκπαιδευτές και υποστηρικτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχουν συνεισφέρει σημαντικά στο έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Μία άλλη διάσταση του προγράμματος αποτέλεσε η έκδοση του *Compass*, το 2002 και στη συνέχεια η μετάφρασή του σε πάνω από 30 γλώσσες. Ένα πρόγραμμα ευρωπαϊκών και κρατικών σεμιναρίων εκπαίδευσης για εκπαιδευτές και φορείς έχει συμβάλει στην εμφάνιση τυπικών και άτυπων δικτύων εκπαιδευτών και υποστηρικτών της ΕΑΔ, το οποίο παράγει ορατά αποτελέσματα, αν και αυτά διαφέρουν ριζικά από χώρα σε χώρα. Η επιτυχία του Προγράμματος Νεολαίας για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στηρίζεται:

- Στην υποστήριξη περιφερειακών και εθνικών δραστηριοτήτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών, εκπαιδευτικών και εργαζόμενων στα θέματα νεολαίας των κρατών μελών, που οργανώθηκαν σε συνεργασία με εθνικούς οργανισμούς και ιδρύματα.
- Στην ανάπτυξη τυπικών και άτυπων δικτύων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, απαρτιζόμενων από οργανισμούς και εκπαιδευτές για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω μη-τυπικών διδακτικών προσεγγίσεων.
- Στην καθιέρωση των προσεγγίσεων και των μεθόδων της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο συνολικό πρόγραμμα των δραστηριοτήτων στον τομέα νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Στην ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων για την εκπαίδευση, τη μάθηση, τα ποιοτικά πρότυπα της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και την άτυπη μάθηση, όπως η εισαγωγή της ηλεκτρονικής μάθησης στη νέα έκδοση του *Compass*.
- Στην παροχή εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και πληροφοριών για την καμπάνια ευρωπαϊκής νεολαίας Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι, μία καμπάνια για τη Διαφορετικότητα, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Συμμετοχή.
- Στη διάδοση της Ζωντανής Βιβλιοθήκης ως μίας μεθοδολογίας για τη διαπολιτισμική μάθηση, ενάντια στα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις
- Στην προσαρμογή των δραστηριοτήτων διαπολιτισμικού διαλόγου στο πολιτικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Το πρόγραμμα έχει επίσης κινητοποιήσει χιλιάδες νέους ανθρώπους σε όλη την Ευρώπη μέσω της υποστήριξης από τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Νεολαίας των πιλοτικών προγραμμάτων εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στα ευρωπαϊκά κέντρα νεολαίας στη Βουδαπέστη και το Στρασβούργο, το 2009, με την ευκαιρία της 60ης επετείου του Συμβουλίου της Ευρώπης διοργανώθηκε ένα φόρουμ νεολαίας για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα – *Ζώντας, Μαθαίνοντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα* – στο οποίο συμμετείχαν πάνω από 250 άτομα.

Οι συμμετέχοντες στο φόρουμ συνέταξαν ένα μήνυμα προς την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το μήνυμα τονίζει τις αρχές και τις ανάγκες για ΕΑΔ στην Ευρώπη μέσα από :

- τη διασφάλιση υλοποίησης και προώθησης προγραμμάτων και συνεργασιών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και την ανάπτυξη άριστη επικοινωνίας μεταξύ ευρωπαϊκού, εθνικού και τοπικού επιπέδου δράσης, την αναζήτηση συμπράξεων μεταξύ τυπικών και μη τυπικών φορέων εκπαίδευσης και ιδρυμάτων που προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα με σκοπό την οργάνωση εθνικών προγραμμάτων εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα
- την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των μη κυβερνητικών οργανώσεων και την ταυτόχρονη επίτευξη μεγαλύτερης συμμετοχής των κυβερνητικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας
- την υποστήριξη διακρατικών συνεργασιών και διακρατικών δικτύων για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
- την ουσιαστική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με συγκεκριμένα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορούν τους νέους (π.χ. βία και αποκλεισμός)
- την ευαισθητοποίηση σε ζητήματα φύλου και την ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής διάστασης, ως ζητήματα σύμφυτα με την ιδέα της ισότητας απέναντι στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια
- τη στενή διασύνδεση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, με την πραγματικότητα που βιώνουν οι νέοι, με την πολιτική στον τομέα της νεολαίας και τη μη – τυπική εκπαίδευση.
- την αναγνώριση της συμπληρωματικής φύσης των ζητημάτων που αφορούν τα παιδιά και τους νέους στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
- την αναγνώριση και προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα ως ανθρωπινό δικαίωμα και την ανάγκη ευαισθητοποίησης για το δικαίωμα αυτό
- την αναγνώριση της ανάγκης προστασίας της ελευθερίας των ακτιβιστών και των εκπαιδευτών της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα
- την ενσωμάτωση θεμάτων μειονοτικών ομάδων, όπως το φύλο, η εθνότητα, η θρησκεία ή πίστη, οι σωματικές ικανότητες, τα ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού
- την υποστήριξη της ενεργούς συμμετοχής και της ανάληψης πρωτοβουλιών από τους νέους και τα παιδιά στις εκπαιδευτικές διαδικασίες
- την αναγνώριση της ευθύνης των κρατών και των δημόσιων αρχών για την προώθηση και υποστήριξη της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στα πεδία της τυπικής και μη-τυπικής εκπαίδευσης

1.7. ΕΑΔ με νέους/ νέες

Μοιάζει προφανές ότι οι νέοι θα έπρεπε να ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά η αλήθεια είναι ότι η πλειοψηφία των νέων στην Ευρώπη έχουν μερική πρόσβαση σε αυτή. Το *Compass* γράφτηκε για να αλλάξει αυτό το δεδομένο.

Η εκπαίδευση των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει θετικά αποτελέσματα, όχι μόνο για την κοινωνία, αλλά και για τους ίδιους. Στις σύγχρονες κοινωνίες οι νέοι καλού-

νται να αντιμετωπίσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, θρησκευτικές, εθνοτικές και εθνικές διαφορές και να αντιμετωπίσουν τα μειονεκτήματα – και πλεονεκτήματα – της παγκοσμιοποίησης. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα θίγει αυτά τα ζητήματα και μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να αντιληφθούν τις διαφορετικές πεποιθήσεις, τις στάσεις, τις αξίες και τις προφανείς αντιφάσεις των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

Το Μάρτιο του 2008, η ειδική έκθεση του Ευρωβαρόμετρου «Στάσεις των Ευρωπαίων πολιτών απέναντι στο περιβάλλον», αναφέρει ότι οι Ευρωπαίοι εκδηλώνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος και ότι το 96% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι είναι, είτε πολύ, είτε αρκετά σημαντικό για αυτούς. Οι νέοι συγκεκριμένα, είναι πολύ πρόθυμοι να διαθέσουν την ενέργειά τους και τον ενθουσιασμό τους σε ζητήματα που τους αφορούν. Ένα παράδειγμα είναι οι 100.000 που διαδήλωσαν ζητώντας δράσεις ενάντια στην κλιματική αλλαγή στην Κοπεγχάγη το Δεκέμβριο του 2009. Ως εκπαιδευτές στα ανθρώπινα δικαιώματα, πρέπει να αξιοποιήσουμε αυτή την ενέργεια. Τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα που απευθύνονται στους νέους -από της μικρής κλίμακας δραστηριότητες που διεξάγονται σε μία σχετικά ad hoc βάση σε μεμονωμένους/επιμέρους συλλόγους νέων ή σε σχολεία, μέχρι τα μεγάλα διεθνή προγράμματα που υλοποιούνται από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Ένωση, μας προϊδεάζουν ότι οι νέοι έχουν και θα έχουν ιδέες και τη διάθεση να αναλάβουν δράση για την υλοποίησή τους.

Ένα παράδειγμα της συμβολής των νέων που έχουν εκπαιδευτεί στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη, είναι η προετοιμασία κρατικών αναφορών για την Ομάδα Δικαιωμάτων των Μειονοτήτων. Αυτές οι αναφορές που χρησιμοποιήθηκαν από κυβερνήσεις, ΜΚΟ, δημοσιογράφους και ακαδημαϊκούς αναλύουν ζητήματα μειονοτήτων, παρουσιάζουν την οπτική των μειονοτικών κοινωνικών ομάδων, καθοδηγούν και συστήνουν τρόπους να προχωρήσουμε μπροστά. Έτσι, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να θεωρηθεί αρωγός στο έργο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ώστε να κατασταθεί σαφές ότι οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν θα είναι ανεκτές. Ωστόσο, η ΕΑΔ προσφέρει περισσότερα: είναι επίσης ένας θετικός τρόπος να αποφευχθούν εξαρχές οι παραβιάσεις και επομένως να διασφαλιστεί η καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία των μηχανισμών πρόληψης και κυρώσεων. Τα άτομα που έχουν κατακτήσει τις αξίες του σεβασμού και της ισότητας και έχουν αναπτύξει στάση ενσυναίσθησης, υπευθυνότητας, συνεργατικές δεξιότητες και κριτική σκέψη, θα μπορέσουν δυσκολότερα να προβούν σε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συγκριτικά με άλλα άτομα. Οι νέοι λειτουργούν επίσης, ως εκπαιδευτές και διευκολυντές των εκπαιδευτικών διαδικασιών στα ανθρώπινα δικαιώματα και επομένως, υποστηρίζουν σημαντικά και αποτελούν πηγή ανάπτυξης σχεδίων για την ΕΑΔ σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

1.8. Προς μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η φράση «Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη» είναι ένα συνηθισμένο ρητό, που σημαίνει ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να πετύχεις το στόχο σου. Όπως ακριβώς όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη, έτσι υπάρχουν και πολλοί τρόποι για να υλοποιηθεί η ΕΑΔ. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να περιγραφεί αρτιότερα με όρους στοχοθεσίας: την καθιέρωση ενός πολιτισμού, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται κατανοητά και ταυτόχρονα αποτελούν αντικείμενο υπεράσπισης και σεβασμού ή για να παρα-

Μπορείς να κόψεις τα
λουλούδια αλλά η άνοιξη θα
έρθει ούτως ή άλλως.

Pablo Neruda

φράσουμε τα λόγια των συμμετεχόντων του Φόρουμ για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νέους του 2009, «ένας πολιτισμός όπου μαθαίνουμε και βιώνουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα και δρούμε για αυτά».

Μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι απλώς μία κουλτούρα στην οποία ο καθένας γνωρίζει τα δικαιώματά του, γιατί η γνώση δεν συνεπάγεται αυτομάτως τον αμοιβαίο σεβασμό και χωρίς σεβασμό θα ερχόμαστε πάντα αντιμέτωποι με παραβιάσεις δικαιωμάτων. Επομένως, πώς μπορούμε να περιγράψουμε τα χαρακτηριστικά του πολιτισμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις αξίες που διέπουν τους φορείς του; Οι συγγραφείς αυτού του εγχειριδίου εργάστηκαν πάνω σε αυτά τα ερωτήματα και έχουν διαμορφώσει ορισμένες (αλλά όχι απόλυτες) απαντήσεις. Ένας πολιτισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένας πολιτισμός όπου οι άνθρωποι:

- γνωρίζουν και σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες
- διακατέχονται από αίσθημα αυτοσεβασμού και σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα · εκτιμούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια
- εκδηλώνουν στάσεις και συμπεριφορές που επιδεικνύουν σεβασμό για τα δικαιώματα των άλλων
- εφαρμόζουν ρητά την ισότητα των φύλων σε όλους τους τομείς
- επιδεικνύουν σεβασμό, κατανόηση και εκτίμηση της πολυπολιτισμικότητας, ιδίως προς διαφορετικές εθνικές, εθνοτικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και άλλες μειονότητες και κοινότητες
- είναι συγκροτημένοι και ενεργοί πολίτες
- προωθούν τη δημοκρατία, την κοινωνική δικαιοσύνη, την κοινωνική αρμονία, την αλληλεγγύη και τη φιλία μεταξύ ανθρώπων και εθνών
- ενεργοποιούνται προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης των δραστηριοτήτων των διεθνών οργανισμών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός πολιτισμού ειρήνης, ο οποίος βασίζεται στις οικουμενικές αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διεθνούς κατανόησης, της ανεκτικότητας και της μη βίας.

Αυτά τα ιδανικά θα εκδηλωθούν με διαφορετικό τρόπο σε διαφορετικές κοινωνίες, λόγω των διαφορών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική εμπειρία και πραγματικότητα. Προκύπτει ότι θα υπάρχουν επίσης, διαφορετικές προσεγγίσεις της ΕΑΔ. Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για τον καλύτερο ή τον καταλληλότερο τρόπο προσέγγισης του πολιτισμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά αυτό, δε θα μπορούσε παρά να ισχύει. Τα άτομα, οι κοινωνικές ομάδες, οι κοινότητες και οι πολιτισμοί έχουν διαφορετικά σημεία εκκίνησης και προβληματισμούς. Ένας πολιτισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων οφείλει να λαμβάνει υπόψη και να σέβεται αυτές τις διαφορές.

2. Προσεγγίσεις της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο εγχειρίδιο *Compass*

Χρήση του *Compass* στη διάδοση της ΕΑΔ σε όλους τους πολιτισμούς και τις γλώσσες

Η εμπειρία από την πρώτη έκδοση του *Compass* έχει δείξει ότι είναι δυνατό να γραφτεί ένα εγχειρίδιο κατάλληλο για όλη την Ευρώπη. Οι διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς και τις γλώσσες δεν αποτελούν τροχοπέδη, αλλά πηγές εμπλουτισμού του έργου μας. Ο καθένας μπορεί να σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, γιατί όλοι μας έχουμε το αίσθημα της αξιοπρέπειας και μπορούμε να αισθανθούμε την ταπείνωση, όταν δεν έχουμε πρόσβαση στα δικαιώματά μας. Επιπλέον, εφόσον τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά και κατοχυρώνονται με διεθνή έγγραφα, όπως την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, προκύπτει ότι οι σκοποί και οι βασικές αρχές της ΕΑΔ μπορούν να εφαρμοστούν στο πλαίσιο οποιασδήποτε κοινωνίας, με το δεδομένο όμως, ότι θα πρέπει να προσαρμόζονται στις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες.

Η Ευρώπη είναι ένας κόσμος διαφορετικότητας από μόνη της. Στην επικράτειά της ομιλούνται περισσότερες από 200 γλώσσες. Εντός των συνόρων της μπορεί κανείς να συναντήσει τις πιο διαδεδομένες θρησκείες. Η ήπειρος της Ευρώπης συνδέεται με τη γέννηση της δημοκρατίας, και ταυτόχρονα, με μερικά από τα χειρότερα παραδείγματα φασισμού και ολοκληρωτισμού που έχει δει ποτέ η ανθρωπότητα. Το παρελθόν της Ευρώπης έχει στιγματιστεί από το Ολοκαύτωμα, από την αποικιοκρατία και τη δουλεία, ενώ σήμερα φυλάσσει ποσότητα πυρηνικών όπλων, ικανή να αφανίσει κάθε μορφή ζωής στον πλανήτη. Ωστόσο, φιλοξενεί την ετήσια τελετή απονομής Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης και έχει καθιερώσει ένα μόνιμο δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το οποίο αναγνωρίζεται σε όλη την υφήλιο.

Η Ευρώπη σήμερα αποτελείται από κράτη που δεν υπήρχαν όταν συγκροτήθηκε το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1949 και άλλα κράτη των οποίων τα σύνορα ελάχιστα έχουν αλλάξει τα τελευταία 100 χρόνια. Ορισμένα κράτη συνεχίζουν να αλλάζουν μέχρι και σήμερα, καθώς οι συγκρούσεις απειλούν τα ασταθή σύνορα. Έτσι, υπάρχουν άνθρωποι στην Ευρώπη που αντιμετωπίζουν βία και συγκρούσεις σε καθημερινή βάση, ενώ πολλοί άλλοι ζουν σε καθεστώς ειρήνης, ασφάλειας και ευημερίας.

Υπάρχουν εκατομμυριούχοι σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα, ενώ εκατομμύρια άνθρωποι ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Υπάρχει διαφορετικότητα μέσα σε κάθε χώρα και διαφορετικότητα μεταξύ των χωρών. Το ημερήσιο εισόδημα ενός εκπαιδευτικού σε κάποιο μέρος της Ευρώπης, μπορεί να ξεπερνά το εισόδημα κάποιου συναδέλφου σε άλλη περιοχή. Ένας εκπαιδευτικός σε κάποιο άλλο μέρος της Ευρώπης, μπορεί να μην πληρώνεται καθόλου ή να περνούν μήνες μέχρι να πληρωθεί. Και τι συμβαίνει με τους μαθητές; Η διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ποικίλλει από εννιά έτη στην Κύπρο και την Ελβετία, έως δεκατρία έτη στο Βέλγιο και την Ολλανδία. Όταν οι μαθητές αποφοιτούν, οι ευκαιρίες εργασίας διαφέρουν. Οι ευκαιρίες για τους νέους να αποκτήσουν πρόσβαση στα κοινωνικά τους δικαιώματα και να αυτονομηθούν, επίσης διαφέρουν κατά πολύ. Η ανε-

Οι γονείς μπορούν μονάχα να δώσουν μια καλή συμβουλή ή να βάλουν τα παιδιά στο σωστό μονοπάτι, αλλά το πώς αυτά θα διαμορφώσουν το χαρακτήρα τους είναι στα δικά τους χέρια..

Anne Frank

γία στους νέους, σύμφωνα με τις στατιστικές της Eurostat, μπορεί να κυμαίνεται από 7,6% στην Ολλανδία μέχρι 44,5% στην Ισπανία και τη Λετονία⁷.

Ο κοινωνικός, πολιτισμικός και πολιτικός σχεδιασμός της ΕΑΔ ποικίλλει ανάλογα με τις κοινωνίες και τις χώρες. Ενώ όμως οι λεπτομέρειες που αφορούν στην προσέγγιση, το περιεχόμενο και τη μέθοδο μπορεί να διαφέρουν, οι βασικές αρχές και οι στόχοι παραμένουν ίδιοι.

2.1. Η ΕΑΔ σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα

Η εμπειρία από την πρώτη έκδοση έχει δείξει ότι το *Compass* χρησιμοποιείται ευρέως, όχι μόνο σε λέσχες νέων, οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας και ΜΚΟ, αλλά επίσης και σε σχολεία, επιχειρήσεις, ακόμα και σε δημόσιες υπηρεσίες εκπαίδευσης. Με άλλα λόγια, το *Compass* χρησιμοποιείται από ανθρώπους όλων των ηλικιών και σε πολλά διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Αρχική μας πρόθεση ήταν το *Compass* να χρησιμοποιείται βασικά από διευκολυντές κοινωνικομορφωτικών δραστηριοτήτων σε μη-τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, για παράδειγμα σε εξωσχολικές δράσεις, λέσχες, αθλητικές ομάδες, εκκλησιαστικές ομάδες νεολαίας, φοιτητικές λέσχες, ομάδες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανισμούς που υλοποιούν προγράμματα ανταλλαγής νέων. Σε αυτά τα περιβάλλοντα, στο επίκεντρο βρίσκεται η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των νέων και γι' αυτό το λόγο οι δραστηριότητες έχουν μία ολιστική προσέγγιση, δηλαδή ασχολούνται με την καλλιέργεια γνώσεων, δεξιοτήτων και συμπεριφορών σε ένα κοινωνικό πλαίσιο.

Ωστόσο, το *Compass* χρησιμοποιείται και σε επίσημα περιβάλλοντα, όπως τα σχολεία, τα κολλέγια και τα πανεπιστήμια, όπου στο επίκεντρο βρίσκεται συχνά η απόκτηση της γνώσης και όχι η ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων. Πολλοί καθηγητές βρίσκουν ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τις δραστηριότητες του *Compass* μέσα στο πλαίσιο των μαθημάτων της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, της Γλώσσας και της Αγωγής του Πολίτη και οι δυνατότητες αυτές προβλέπεται να αυξηθούν καθώς καθιερώνεται ολοένα και περισσότερο το αυστηρό αναλυτικό πρόγραμμα που βασίζεται στον ανταγωνισμό. Η εκπαίδευση προσωπικού, για παράδειγμα η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών των διευθυντών, των δημοσίων υπαλλήλων και του δικαστικού σώματος, τοποθετείται κάπου μεταξύ της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, αλλά και σ' αυτή την περίπτωση, οι εκπαιδευτές χρησιμοποιούν το *Compass*, τόσο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά, όσο και ως μέσο για να τεθούν ζητήματα σχετικά με το ρατσισμό και την ισότητα ευκαιριών μέσα στον εκάστοτε οργανισμό.

Το *Compass* έχει καθιερωθεί επίσης ως ένα επίσημο ευρετήριο πληροφοριών για τη μάθηση στο σχολικό σύστημα κάποιων χωρών. Αναγνωρίζοντας τη σημασία που έχει το να έρθουν τα μικρότερα παιδιά σε επαφή με την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξέδωσε επίσης το *Compasito*, ένα εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά. Το *Compasito* είναι κατάλληλο ιδίως για παιδιά ηλικίας από 7 έως 13 ετών και, όπως φαίνεται και από το όνομα, βασίζεται στις προσεγγίσεις και τη μεθοδολογία του *Compass*.

Οι δραστηριότητες του *Compasito* είναι συχνά απλούστερες, ενέχουν περισσότερο το στοιχείο του παιχνιδιού και καθώς είναι συντομότερες, είναι δυναμικά ευκολότερα προσαρμόσιμες σε σχολικό περιβάλλον και σχολικές αίθουσες.

Οι άνθρωποι εξασκούνται στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και παρά το γεγονός ότι κάθε μία από τις δραστηριότητες του *Compass* προτείνει μεθόδους και δυναμικές που ενδιαφέρουν τους ίδιους, είναι σημαντικό να έχουμε υπόψη, ότι ο απώτερος στόχος των δραστηριοτήτων εξαρτάται από το τι μπορούν να μάθουν οι συμμετέχοντες και από το τι μπορούν να κάνουν με αυτό που μαθαίνουν. Μερικές από τις προτάσεις για το πώς μπορούν να «συνεχίσουν» αυτό που διδάχθηκαν, περιλαμβάνουν την επανάληψη της δραστηριότητας με την οικογένειά τους ή με φίλους ή το να γράψουν γι' αυτή στα μέσα ενημέρωσης. Αυτοί είναι δύο από τους τρόπους με τους οποίους το *Compass* μπορεί επίσης, να χρησιμοποιηθεί στην άτυπη εκπαίδευση.

Οι προσεγγίσεις της τυπικής εκπαίδευσης, ιδίως αναφορικά με τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται και το ρόλο του εκπαιδευτικού, διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Ομοίως, διαφοροποιείται μεταξύ των χωρών το ενδιαφέρον για την εφαρμογή της μη-τυπικής εκπαίδευσης σε λέσχες νεολαίας και οργανισμούς, η φιλοσοφία και ο τρόπος διεξαγωγής της. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν συγκεκριμένες δομικές διαφορές μεταξύ τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, οι οποίες έχουν γενική ισχύ.

Άτυπη εκπαίδευση

Ως άτυπη εκπαίδευση νοείται η δια βίου διαδικασία μάθησης, σύμφωνα με την οποία το κάθε άτομο αποκτά στάσεις, αξίες, δεξιότητες και γνώσεις από τις εκπαιδευτικές επιρροές και πηγές στο περιβάλλον του και από την καθημερινή εμπειρία. Οι άνθρωποι μαθαίνουν από την οικογένειά τους και από τους γείτονες, στην αγορά, στη βιβλιοθήκη, σε εκθέσεις τέχνης, στην εργασία και μέσω του παιχνιδιού, του διαβάσματος και των αθλημάτων. Τα μέσα ενημέρωσης είναι ένα πολύ σημαντικό μέσο άτυπης εκπαίδευσης, που πραγματοποιείται, για παράδειγμα, μέσω των τηλεοπτικών σειρών, ταινιών, της μουσικής και των τραγουδιών, των τηλεοπτικών συζητήσεων και των ντοκιμαντέρ. Η μάθηση με αυτόν τον τρόπο είναι συχνά απρογραμματίστη και αδόμητη.

Τυπική εκπαίδευση

Ως τυπική εκπαίδευση νοείται το δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (σε κάποιες χώρες από το νηπιαγωγείο) ως το πανεπιστήμιο και περιλαμβάνει τυπικό αναλυτικό πρόγραμμα τεχνικής κατάρτισης, τεχνικές γνώσεις και επαγγελματική εκπαίδευση. Η τυπική εκπαίδευση περιλαμβάνει αξιολόγηση της κατακτηθείσας γνώσης και των ικανοτήτων των εκπαιδευόμενων και στηρίζεται σε ένα αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, το οποίο είναι λιγότερο ή περισσότερο προσαρμοσμένο στις προσωπικές τους ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Η τυπική εκπαίδευση συνήθως οδηγεί σε αναγνωρισμένο τίτλο σπουδών ή πιστοποίηση.

Μη-τυπική εκπαίδευση

Ως μη-τυπική εκπαίδευση νοούνται τα προγραμματισμένα, δομημένα προγράμματα και οι διαδικασίες προσωπικής και κοινωνικής εκπαίδευσης για νέους, που είναι σχεδιασμένα για να βελτιώνουν ένα εύρος δεξιοτήτων και ικανοτήτων, πέρα από το τυπικό εκπαιδευτικό αναλυτικό σχολικό πρόγραμμα. Μη-τυπική εκπαίδευση είναι αυτό που συμβαίνει κατά τόπους, όπως σε οργανώσεις νέων, αθλητικές λέσχες, θεατρικές ομάδες και μικρές κοινότητες, όπου οι άνθρωποι συναντιούνται, για παράδειγμα, για να αναλάβουν προγράμματα από κοινού, να παίξουν παιχνίδια, να συζητήσουν, να κάνουν κάμπινγκ ή να παίξουν μουσική και θέατρο. Είναι δύσκολο πολλές φορές να καταγραφούν τα επιτεύγματα της

Η σχέση μεταξύ γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων χαρακτηρίζει την ποιοτική εκπαίδευση στα δικαιώματα και τη μη-τυπική εκπαίδευση επίσης.

Συμπεράσματα του φόρουμ "ζώντας, μαθαίνοντας, δρώντας για τα ανθρώπινα δικαιώματα", 2009

μη-τυπικής εκπαίδευσης, ακόμα και αν η κοινωνική αναγνώρισή της είναι αυξανόμενη.

Η μη-τυπική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι:

- εθελοντική
- προσβάσιμη σε όλους (ιδανικά)
- οργανωμένη διαδικασία με εκπαιδευτικούς στόχους
- συμμετοχική
- μαθητοκεντρική
- σχετική με τη μάθηση των δεξιοτήτων ζωής και την προετοιμασία για την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στα κοινά
- βασισμένη, τόσο στην ατομική, όσο και στην ομαδική μάθηση με μία συλλογική προσέγγιση
- ολιστική και προσανατολισμένη στη διαδικασία
- βασισμένη στην εμπειρία και στη δράση
- οργανωμένη με βάση τις ανάγκες των συμμετεχόντων

Η τυπική, η μη-τυπική και η άτυπη εκπαίδευση είναι αλληλοσυμπληρωματικές και ενισχύουν αμοιβαία τη διαδικασία της δια βίου μάθησης. Θέλουμε και πάλι να τονίσουμε εδώ, ότι οι μεμονωμένες δραστηριότητες του *Compass* μπορούν να αξιοποιηθούν σε πολύ διαφορετικά πλαίσια, σε τυπικά ή λιγότερο τυπικά περιβάλλοντα και σε μία κανονική ή αντικανονική βάση. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, καθώς είναι πολύ σημαντικό το πού και το πώς κάτι γίνεται, οι συγγραφείς του *Compass* τείνουν να έχουν μία προτίμηση στη μη-τυπική εκπαίδευση, καθώς είναι πιο κοντά στην ΕΑΔ (και επίσης επειδή το *Compass* σχεδιάστηκε αρχικά να αξιοποιηθεί στον τομέα της νεολαίας). Σε σχέση με σχολεία και κολλέγια η ΕΑΔ δεν μπορεί να ιδωθεί ως κάτι που μπορεί να διεξαχθεί αποκομμένα σε μία σχολική αίθουσα· θα πρέπει να επεκταθεί σε όλο το σχολείο και στην κοινότητα. Η δημοκρατική διακυβέρνηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι, για παράδειγμα, μία διάσταση που αναγνωρίζεται ευρέως ότι παίζει κυρίαρχο ρόλο στη διαδικασία της μάθησης στα ανθρώπινα δικαιώματα (και της αξιοπιστίας της)⁸.

Σε αυτό το εγχειρίδιο θα βρείτε πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για μία μεγάλη ποικιλία ζητημάτων που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς επίσης πάνω από 60 δραστηριότητες για την παροχή ΕΑΔ σε νέους. Αυτές οι δραστηριότητες δεν μπορούν να σταθούν μόνες· υπάρχει μια εκτεταμένη ενότητα αφιερωμένη στη μεθοδολογία και στη χρήση των δραστηριοτήτων της ΕΑΔ σε διαφορετικές περιστάσεις, στην προσαρμογή και την ανάπτυξη τους. Υπάρχει επίσης πληροφορία και καθοδήγηση για να ενισχυθούν οι νέοι, ώστε να ασχοληθούν με ζητήματα που τους αφορούν και να «αναλάβουν δράση» (Κεφάλαιο 3).

2.2. Η παιδαγωγική βάση της ΕΑΔ στο *Compass*

Το να γνωρίζουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι αρκετό· οι άνθρωποι θα πρέπει επίσης να αναπτύξουν δεξιότητες και συμπεριφορές για να δράσουν συλλογικά, ώστε να υπερασπιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα πρέπει να χρησιμοποιούν το νου, την καρδιά και τα χέρια τους για να επιφέρουν τις προσωπικές και κοινωνικές αλλαγές που είναι απαραίτητες για τη δημιουργία ενός παγκόσμιου πολιτισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην ΕΑΔ, μέθοδος και περιεχόμενο είναι αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα.

Ολιστική Μάθηση

Τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφορούν το όλον ενός ανθρώπου (σώμα, μυαλό και πνεύμα) και όλες τις διαστάσεις της ζωής, από τη γέννησή του ως το θάνατο. Το άτομο, ως όλον, ζει σε ολόκληρο τον κόσμο, όπου τα πάντα είναι αλληλένδετα. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αναγκαστικά περιλαμβάνει μία ολιστική μαθησιακή προσέγγιση. Η ολιστική μάθηση προωθεί την ανάπτυξη του ατόμου ως όλον, τις διανοητικές, συναισθηματικές, κοινωνικές, φυσικές, καλλιτεχνικές, δημιουργικές και πνευματικές του δυνατότητες. Η ολιστική μάθηση επίσης, σημαίνει ότι, η μάθηση λαμβάνει χώρα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που περιλαμβάνει όλες τις καθημερινές εμπειρίες. Είναι επομένως, διεπιστημονική και διαπερνά όλα τα παραδοσιακά θέματα του σχολικού αναλυτικού προγράμματος.

Μία ολιστική προσέγγιση σημαίνει επίσης, ότι προσπαθούμε να θίξουμε και να συμπεριλάβουμε τις γνωστικές, πρακτικές και συμπεριφοριστικές διαστάσεις της μάθησης, δηλαδή όχι μόνο το τι μαθαίνουν οι άνθρωποι, αλλά επίσης, το πώς εφαρμόζουν όσα έμαθαν στη στάση ή τη συμπεριφορά τους και το πώς εφαρμόζουν όσα έμαθαν στη δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μόνοι τους ή μαζί με άλλους.

Σχετική με την ολιστική μάθηση είναι επίσης η διαφοροποιημένη μάθηση. Οι δραστηριότητες μάθησης στο *Compass* είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να απευθύνονται σε ποικίλους τύπους μάθησης και σε διαφορετικά είδη νοημοσύνης και να διδάσκουν τόσο στο γνωστικό, όσο και στο συναισθηματικό τομέα.

Μάθηση ανοικτού τύπου

Η μάθηση ανοικτού τύπου είναι δομημένη με τέτοιον τρόπο, ώστε οι πολλαπλές/ σύνθετες απαντήσεις σε προβλήματα δεν είναι μόνο πιθανές, αλλά και αναμενόμενες. Οι συμμετέχοντες δεν κατευθύνονται προς μία «σωστή» απάντηση που έχει νόημα, γιατί η ζωή δεν είναι άσπρο και μαύρο και η ασάφεια είναι μία πραγματικότητα στον κόσμο που ζούμε. Η μάθηση ανοικτού τύπου ενθαρρύνει την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, που είναι απαραίτητη για να εκφραστούν οι απόψεις και να αναπτυχθεί κριτική σκέψη. Αυτό είναι σημαντικό στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα γιατί τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποχρεωτικά καταλήγουν σε διαφορετικές απόψεις και συμπεράσματα. Είναι, επομένως, σημαντικό για τους εκπαιδευόμενους να μαθαίνουν μαζί, αλλά ταυτόχρονα, να είναι ελεύθεροι να διαφωνήσουν ή να καταλήξουν σε διαφορετικά συμπεράσματα ή απόψεις.

Αποσαφήνιση αξιών

Στους συμμετέχοντες δίνονται ευκαιρίες να ορίσουν, να διασαφηνίσουν και να εκφράσουν τις δικές τους πεποιθήσεις και αξίες και να τις συζητήσουν με άλλους σε ένα ασφαλές πλαίσιο, βασισμένο στην αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπου, την ελευθερία σκέψης και έκφρασης και το σεβασμό για τη γνώμη των άλλων.

Συμμετοχή

Η συμμετοχή στην ΕΑΔ σημαίνει ότι οι νέοι άνθρωποι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων για το τι και το πώς θα μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μέσω της συμμετοχής, αναπτύσσουν πολλές ικανότητες, όπως την ικανότητα να λαμβάνουν αποφάσεις, να α-

Η συμμετοχή απαιτεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, το οποίο ενθαρρύνει τους μαθητευόμενους να αναλάβουν την ευθύνη των δράσεων στις οποίες συμμετέχουν.

φουγκράζονται, να κατανοούν, να σέβονται τους άλλους και να αναλαμβάνουν την ευθύνη των αποφάσεων και της δράσης τους.

Έτσι, η ΕΑΔ θα πρέπει να επιτρέπει στους νέους να αποφασίσουν πότε, πώς και με ποια θέματα θέλουν να ασχοληθούν. Αυτό σημαίνει ότι ο ρόλος του αρχηγού ή του εκπαιδευτικού είναι αυτός του διευκολυντή, του οδηγού, του φίλου ή του μέντορα, όχι ενός καθοδηγητή που μεταδίδει τη γνώση ή αποφασίζει και ελέγχει τι θα πρέπει να διδαχθεί και πώς.

Οι δραστηριότητες σε αυτό το εγχειρίδιο απαιτούν ενεργό συμμετοχή· θα πρέπει να είναι κάποιοι ενεργός και να ασχολείται σοβαρά· δεν μπορεί κάποιος να μένει αμέτοχος, ως παθητικός παρατηρητής. Ως προς αυτό, η μεθοδολογία χρωστά πολλά στο έργο του Augusto Boal και άλλων πρωτοπόρων της κοινωνικής εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και συνειδητοποίησης*. Αν οι εκπαιδευόμενοι/ συμμετέχοντες δε συμμετέχουν ενεργά στη δραστηριότητα, θα είναι μάλλον προτιμότερο αυτή να αναβληθεί ή να τους ζητηθεί ο λόγος για τον οποίο δεν συμμετέχουν. Γιατί και αυτό είναι μέρος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η συμμετοχή απαιτεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον το οποίο ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους/ συμμετέχοντες να αναλαμβάνουν την ευθύνη των δραστηριοτήτων και των διαδικασιών στις οποίες συμμετέχουν. Είναι σημαντικό ο διευκολυντής να είναι ξεκάθαρος και ειλικρινής με τους συμμετέχοντες – επίσης και για τα όρια της συμμετοχής. Είναι προτιμότερο να ανακοινωθούν οι περιορισμοί που ενέχει η συμμετοχή, παρά να χειραγωγηθεί η κατάσταση ή η συμμετοχή να είναι υποκριτική.

Συνεργατική μάθηση

Η μάθηση του σεβασμού προς τους άλλους και της συνεργασίας είναι ένας στόχος της ΕΑΔ. Στη συνεργατική μάθηση οι άνθρωποι μαθαίνουν μέσω της ομαδικής εργασίας να αναζητούν αποτελέσματα που είναι ευεργετικά για τους ίδιους και για όλα τα μέλη της ομάδας. Η συνεργατική μάθηση παράγει μεγαλύτερα επιτεύγματα και ενισχύει την ποιοτικότερη παραγωγικότητα, σχέσεις με περισσότερη φροντίδα, υποστήριξη και δέσμευση, περισσότερες κοινωνικές ικανότητες και αυτοεκτίμηση. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει όταν η εκπαίδευση είναι δομημένη με ανταγωνιστικό τρόπο. Η ανταγωνιστική μάθηση συχνά τείνει να προωθεί το εγωιστικό ενδιαφέρον, την έλλειψη σεβασμού προς τους άλλους και την αλαζονεία στους νικητές, ενώ οι «χαμένοι» συχνά χάνουν το κίνητρο και τον αυτοσεβασμό τους.

Βιωματική μάθηση (μάθηση μέσω της εμπειρίας)

Η μάθηση μέσω της εμπειρίας ή μάθηση-ανακάλυψη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ΕΑΔ γιατί οι κυριότερες δεξιότητες ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξίες όπως η επικοινωνία, η κριτική σκέψη, η συνηγορία, η ανεκτικότητα και ο σεβασμός, δεν μπορούν να διδαχθούν· πρέπει να διδάσκονται μέσω της εμπειρίας και να εξασκούνται.

Η γνώση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντική, αλλά δεν αρκεί από μόνη της. Είναι απαραίτητο οι νέοι να έχουν μια πολύ βαθύτερη κατανόηση για το πώς εξελίσσονται τα ανθρώπινα δικαιώματα ανάλογα με τις ανάγκες του ανθρώπου και γιατί πρέπει

* ΣτΜ: Ο όρος στα αγγλικά (conscientisation) δεν αντιστοιχεί πλήρως σε κάποια ελληνική λέξη και δεν απαντάται η μετάφρασή του σε κείμενα. Πολλές φορές μένει αμετάφραστο και χρησιμοποιείται ο αγγλικός όρος. Εδώ το μεταφράσαμε χάριν ευκολίας «συνειδητοποίηση» (εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο όρος «κριτική συνείδηση»).

Η εμπειρία από μόνη της δεν είναι αρκετή για να επιτευχθεί μάθηση.

τα ανθρώπινα δικαιώματα να προστατεύονται. Για παράδειγμα, οι νέοι άνθρωποι που δεν έχουν άμεση εμπειρία φυλετικών διακρίσεων, μπορεί να νομίζουν ότι το θέμα δεν τους αφορά. Από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αυτή η θέση δεν είναι αποδεκτή· οι άνθρωποι παντού έχουν ευθύνη να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των άλλων.

Στο *Compass* προσφέρουμε εμπειρίες μέσω δραστηριοτήτων, όπως παιχνίδια ρόλων και μελέτες περιπτώσεων με σκοπό να τεθούν ερωτήματα και να παρουσιαστούν προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Ωστόσο, η εμπειρία από μόνη της δεν αρκεί. Προκειμένου να υπάρξει όφελος από μία εμπειρία, είναι σημαντικό να υπάρξει αναστοχασμός, δηλαδή να συζητηθεί το τι έγινε, να εξαχθούν συμπεράσματα και να εξασκήσουμε αυτό που μάθαμε: χωρίς ενίσχυση, η μάθηση θα χαθεί.

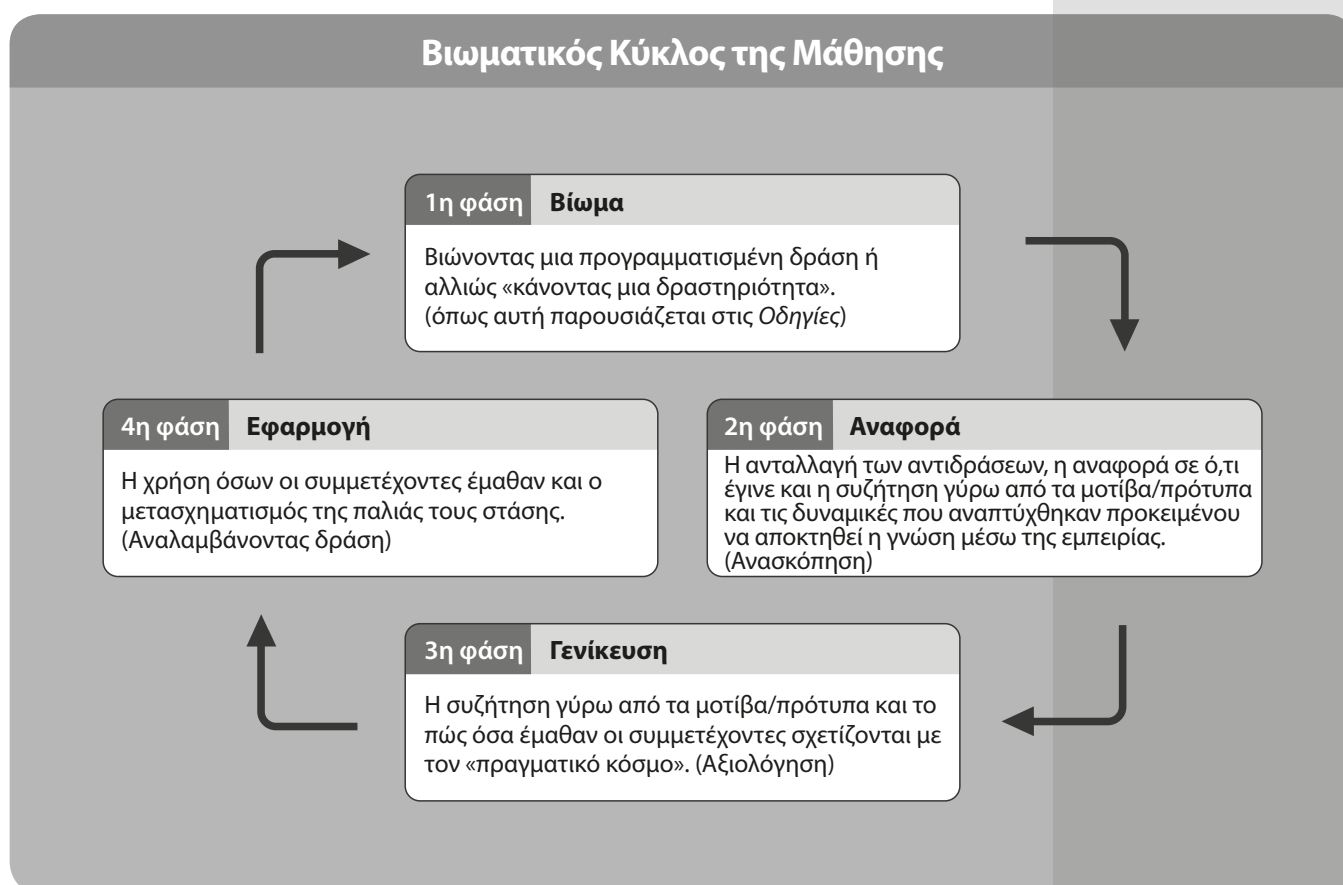
Ο κύκλος βιωματικής μάθησης του David Kolb

Το 1984 ο David Kolb εξέδωσε το *Βιωματική μάθηση: η εμπειρία ως πηγή μάθησης και ανάπτυξης*. Η θεωρία του αναφέρει ότι υπάρχουν τέσσερις φάσεις στη διαδικασία της μάθησης.

Όλες οι δραστηριότητες στο *Compass* έχουν χτιστεί πάνω σε αυτό το μοντέλο. Υπάρχει κάποια *εμπειρία* (ένα προγραμματισμένο γεγονός/ ερέθισμα/ δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα το παιχνίδι ρόλων) που ακολουθείται από μία *ανασκόπηση* (φάση 2) και *αξιολόγηση* (φάση 3). Κάθε περιγραφή δραστηριότητας περιλαμβάνει προτάσεις για ερωτήσεις, ώστε να υπάρχει μία βάση για την ανασκόπηση και συζήτηση που θα ακολουθήσει, ώστε τα μέλη των ομάδων εκπαίδευσης να προβληματιστούν σχετικά με το τι έγινε, πώς ένιωσαν με την εμπειρία και πώς αυτή η εμπειρία μπορεί να συγκριθεί με αυτά που ήδη ξέρουν και κατά πόσο σχετίζεται με τον ευρύτερο κόσμο. Τελικά οι άνθρωποι προχωρούν στη φάση 4, αυτή της *εφαρμογής*, βάζοντας τη μάθησή τους σε δράση. Στο *Compass* κάνουμε προτάσεις για περαιτέρω δραστηριότητες, όπως το πώς μπορούν οι νέοι άνθρωποι να μετατρέψουν αυτό που έμαθαν σε δράσεις ευεργετικές για την κοινότητά τους. Είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτό ότι τα τέσσερα στάδια είναι ουσιαστικά μέρη της όλης διαδικασίας μάθησης· οι άνθρωποι δεν θα καταλάβουν χωρίς προβληματισμό, ποια είναι η σημασία της μάθησης αν δεν μπορούν να την εφαρμόσουν στην πράξη. Πραγματοποιώντας μόνο μία *Compass* δραστηριότητα (φάση 1), χωρίς τις άλλες φάσεις είναι σαν να παραβιάζουμε την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα!

Ορισμένοι άνθρωποι μπορεί να θορυβούνται από τις προσδοκίες κοινωνικών αλλαγών και να θεωρούν ότι η προώθηση του ακτιβισμού είναι κάτι παρατραβηγμένο. Δεν θα έπρεπε. Ως εκπαιδευτές στα ανθρώπινα δικαιώματα σκοπεύουμε να εμπνεύσουμε τους νέους να ενδιαφερθούν για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να τους δώσουμε τα εργαλεία για να δράσουν, όταν και όπου νιώθουν ότι αυτό είναι απαραίτητο.

Σε αυτό το σημείο είναι ίσως απαραίτητο να ξεκαθαρίσουμε πώς χρησιμοποιούμε τον όρο «δραστηριότητα» στο *Compass*. Τον χρησιμοποιούμε, τόσο με την έννοια του ερεθίσματος, της μεθόδου ή του γεγονότος που λαμβάνει χώρα στη φάση 1 του κύκλου μάθησης, όσο και με την έννοια της «ολόκληρης δραστηριότητας», δηλαδή αυτής που περιλαμβάνει και τα τέσσερα στάδια του κύκλου μάθησης. Στην πράξη, το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται ο όρος θα έπρεπε να γίνεται ξεκάθαρο αν μιλάμε για μία μέθοδο ή για τη μέθοδο μαζί με την ανασκόπηση και την αξιολόγηση, την ανάληψη δράσης και το στάδιο συνέχισης.

Μαθητοκεντρισμός

Η ΕΑΔ έχει έναν πολύ ξεκάθαρο σκοπό: να εγκαταστήσει τη μάθηση *σχετικά με, για και μέσω* των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μολονότι η γνώση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι αρμοδιότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μέρος της ΕΑΔ, ο εκπαιδευόμενος ή ο συμμετέχων, βρίσκεται στο επίκεντρό της. Αυτό που έχει σημασία δεν είναι τόσο τι μεταφέρει ή μεταδίδει ο διευκολυντής, ούτε τα περιεχόμενα («Σήμερα θα μάθουμε για τη θανατική ποινή»). Ο εκπαιδευόμενος/ συμμετέχων είναι αυτός που βρίσκεται στο επίκεντρο, γιατί αυτό που μαθαίνει ή αυτό που αντιλαμβάνεται από αυτό που διδάσκεται ή βιώνει είναι αυτό που πραγματικά έχει σημασία, γιατί με αυτόν τον τρόπο είναι πιο σχετικό για τον συμμετέχοντα (ή καθόλου σχετικό, κάτι που είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί) και είναι πιο πιθανό να αποκτήσει έτσι μία πρακτική σημασία για αυτόν. Ο μαθητοκεντρισμός έχει ακόμα πολλά επιχειρήματα και συνέπειες, όπως η ευρύτητα σκέψης από πλευράς διευκολυντή, ώστε να μπορέσει να προσαρμόσει το περιεχόμενο και το επίπεδο της εργασίας στις πραγματικότητες των συμμετεχόντων, κάτι που στη διαδικασία παραγωγής του *Compass* έχουμε ονομάσει «ξεκινώντας από εκεί που βρίσκονται οι άνθρωποι».

2.3. ΕΑΔ, διαδικασία και αποτελέσματα

Οι βασικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο *Compass*, η συνεργατική μάθηση, η συμμετοχή και η μάθηση μέσω της εμπειρίας, συγκεντρώνονται στις δραστηριότητες και προκύπτουν συζητήσεις και δραστηριότητες συνέχισης, ώστε να δημιουργηθεί μία διαδικασία που:

- ξεκινά από τις απόψεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων και από αυτή τη βάση

τούς δίνει τη δυνατότητα να διερευνήσουν και να ανακαλύψουν μαζί νέες ιδέες και εμπειρίες (μάθηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα)

- ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν και να συνεισφέρουν σε συζητήσεις και να μάθουν ο ένας από τον άλλον, όσο γίνεται περισσότερο (μάθηση μέσω των ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- υποστηρίζει τους νέους να μετουσιώσουν αυτό που έμαθαν σε απλές, αλλά αποτελεσματικές δράσεις που δείχνουν την αποστροφή τους για την αδικία, την ανισότητα και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα).

Προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί εκπαιδευτές, αυτοί που ασχολούνται με την ΕΑΔ πρέπει να κοιτάζουν πάντα το στόχο: τα ανθρώπινα δικαιώματα μορφώνουν τους νέους, ακόμα και αν οι νέοι αποφασίζουν να μείνουν ανενεργοί. Στην πράξη δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα στην ΕΑΔ ως διαδικασία και στην ΕΑΔ ως αποτέλεσμα αποτελέσμα: μέσω των δραστηριοτήτων γίνονται ένα ενοποιημένο σύνολο στο οποίο η διαδικασία και τα περιεχόμενα, η μέθοδος και τα αποτελέσματα είναι αλληλοεξαρτώμενα, όπως στη φράση «δεν υπάρχει δρόμος για την ειρήνη, η ειρήνη είναι ο δρόμος», που αποδίδεται στο Μαχάτμα Γκάντι.

Με τον ίδιο τρόπο που προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τα χαρακτηριστικά ενός πολιτισμού ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έτσι εμείς – οι συγγραφείς του εγχειριδίου – επίσης προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τη γνώση, τις δεξιότητες και τις στάσεις ενός ατόμου που έχει μορφωθεί πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτές οι ικανότητες στη συνέχεια αποτέλεσαν μία βάση για να αναπτύξουμε τους στόχους των δραστηριοτήτων.

Σε γενικές γραμμές περιγράφουμε το αποτέλεσμα της ΕΑΔ με όρους γνώσης και κατανόησης, δεξιοτήτων και στάσεων:

- Ευαισθητοποίηση και κατανόηση των ζητημάτων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου οι άνθρωποι να αναγνωρίζουν τις πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: μάθηση του τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα, πώς μπορούν να διασφαλιστούν στη χώρα, ποιοι οργανισμοί είναι υπεύθυνοι για την προστασία τους, ποια δικαιώματα εφαρμόζουν τα διεθνή όργανα, τι δικαιώματα μπορούν οι συμμετέχοντες/ νέοι να διεκδικήσουν (μάθηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα).
- Δεξιότητες και δυνατότητες προκειμένου να αγωνιστεί κανείς για τα δικά του ανθρώπινα δικαιώματα και τα ανθρώπινα δικαιώματα των άλλων, όπως η ευαισθητοποίηση, η συνηγορία και οι καμπάνιες ενημέρωσης, να αισθάνεται κανείς ότι έχει τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τις αρμόδιες αρχές ή τον τύπο (μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα) και ούτω καθεξής.
- Σεβασμός προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, ώστε οι άνθρωποι να μην παραβιάζουν εκούσια τα δικαιώματα των άλλων και οι συμμετέχοντες να ζουν σύμφωνα με τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - η επονομαζόμενη «οριζόντια διάσταση» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχει εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, και όχι μόνο στις σχέσεις μεταξύ ανθρώπων και κρατικών ιδρυμάτων («κάθετη διάσταση»). Αυτές οι συμπεριφορές μπορούν να αντικατοπτριστούν στο οικογενειακό περιβάλλον, στους οικείους μας, στο σχολείο ή στις οργανώσεις νεολαίας ή στις λέσχες νεολαίας (μάθηση μέσω και μάθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα).

Στόχοι βασισμένοι στις ικανότητες

Οι δηλώσεις γενικών στόχων είναι χρήσιμες, αλλά προκειμένου να γίνουμε αποτελεσματικοί εκπαιδευτές ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να θέτουμε πολύ πιο ακριβείς στόχους και να δηλώνουμε ξεκάθαρα ποιες είναι οι ικανότητες που θέλουμε να αναπτύξουν οι νέοι με τους οποίους συνεργαζόμαστε. Θα πρέπει να αναρωτηθούμε: Τι είδους γνώση είναι απαραίτητη ώστε να αποκτήσουν οι νέοι άνθρωποι μία βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα; Ποιες δεξιότητες και στάσεις θα χρειαστούν για να προβούν στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Οι απαντήσεις θα μας βοηθήσουν να περιγράψουμε τους στόχους μας με περισσότερη ακρίβεια. Οι παρακάτω ιδιότητες είναι αυτές που έχουν εντοπιστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παραγωγής του *Compass* και κατά την εφαρμογή της ΕΑΔ σε νέους σε όλη την Ευρώπη. Αποτελούν τη βάση για τις δραστηριότητες του εγχειριδίου.

Γνώση και κατανόηση

- Βασικές έννοιες όπως: ελευθερία, δικαιοσύνη, ανθρώπινη αξιοπρέπεια, εξάλειψη των διακρίσεων, δημοκρατία, οικουμενικότητα, δικαιώματα, ευθύνες, αλληλεξάρτηση, και αλληλεγγύη
- Η ιδέα ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν ένα πλαίσιο διαπραγμάτευσης και ένα πλαίσιο συμπεριφοράς στην οικογένεια, το σχολείο, την κοινότητα και το ευρύτερο περιβάλλον
- Ο ρόλος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η παρελθοντική και μελλοντική διάστασή τους στη ζωή ενός ανθρώπου, στη ζωή των κοινοτήτων και στη ζωή των άλλων ανθρώπων στον κόσμο
- Η διάκριση και οι συσχετισμοί ανάμεσα στα δικαιώματα του πολίτη/ πολιτικά δικαιώματα και στα κοινωνικά/ οικονομικά δικαιώματα
- Τοπικοί, εθνικοί, διεθνείς οργανισμοί, μη κυβερνητικές οργανώσεις, άτομα που εργάζονται για την υποστήριξη και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Διαφορετικοί τρόποι αντιμετώπισης και βίωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διαφορετικές κοινωνίες, σε διαφορετικές ομάδες μέσα στην ίδια κοινωνία και οι διαφορετικές πηγές νομιμοποίησης – όπως θρησκευτικές, ηθικές και νομικές πηγές
- Βασικές κοινωνικές αλλαγές, ιστορικά γεγονότα και αιτίες που οδηγούν στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Τα δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί από τα βασικά διεθνή όργανα που υπάρχουν για να διασφαλίζουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ), η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα που διαφυλάσσονται με τις εθνικές ή κρατικές συμβάσεις και νόμους και τα αρμόδια όργανα για τον έλεγχο τους σε εθνικό επίπεδο.

Δεξιότητες

- Ενεργή ακρόαση και επικοινωνία: η δυνατότητα να ακούει κάποιος διαφορετικές απόψεις, να υπερασπίζεται τα δικαιώματά του και τα δικαιώματα των άλλων.
- Κριτική σκέψη: ανεύρεση σχετικής πληροφορίας, κριτική εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, αντίληψη των προκαταλήψεων και των προθέσεων, αναγνώριση μορφών χειραγώγησης και λήψη αποφάσεων με αιτιολογημένη κρίση.

Στην πραγματικότητα, η διαδικασία και το αποτέλεσμα στην ΕΑΔ, ταυτίζονται.

- Η δυνατότητα να δουλεύει κανείς συνεργατικά και να αντιμετωπίζει θετικά τις συγκρούσεις
- Η δυνατότητα να συμμετέχει και να οργανώνει κοινωνικές ομάδες
- Η δυνατότητα να αναγνωρίζει τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η δράση για την προώθηση και διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο τοπικά, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο

Στάσεις και αξίες

- Μία αίσθηση υπευθυνότητας, μία δέσμευση για προσωπική ανάπτυξη και κοινωνική αλλαγή
- Περιέργεια, ανοιχτό μυαλό και εκτίμηση της διαφορετικότητας
- Αλληλοκατανόηση και αλληλεγγύη προς τους άλλους και μία δέσμευση για υποστήριξη όσων τα ανθρώπινα δικαιώματα απειλούνται
- Μία αίσθηση ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, αυτοεκτίμησης και εκτίμησης των άλλων, ανεξάρτητα από κοινωνικές, πολιτιστικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές διαφορές
- Μία αίσθηση δικαιοσύνης, η επιθυμία να δουλέψει κάποιος για τα ιδανικά των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ισότητα και το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

2.4. ΕΑΔ και άλλα εκπαιδευτικά πεδία

Τα ανθρώπινα δικαιώματα επηρεάζουν κάθε πλευρά της ζωής σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Αν δούμε την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ) μπορούμε να καταλάβουμε ότι σχεδόν κάθε πρόβλημα στον κόσμο σήμερα – η φτώχεια, η μόλυνση, η κλιματική αλλαγή, η οικονομική ανισότητα, το AIDS, η δυσκολία πρόσβασης των φτωχών στην εκπαίδευση, ο ρατσισμός και οι πόλεμοι – συνιστούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ίσως είναι δύσκολο να πούμε ποια από αυτές τις αδικίες είναι περισσότερο ή λιγότερο σημαντική από την άλλη. Η οπτική γωνία αλλάζει ανάλογα με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται και την κοινωνική θέση που κατέχει κάθε άτομο. Πράγματι, οι αδικίες είναι αλληλένδετες σε τέτοιο βαθμό, που αν κανείς αναφερθεί σε οποιαδήποτε από αυτές, θα έχει αναφερθεί και σε μία ή παραπάνω από τις υπόλοιπες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι *αδιαίρετα, αλληλεξαρτώμενα και αλληλοσχετιζόμενα* και δεν είναι δυνατό να διαλέξει κανείς ορισμένα μόνον ανθρώπινα δικαιώματα για να αποδεχθεί και να σεβαστεί.

Αυτά τα προβλήματα δεν απασχολούν αποκλειστικά τους εκπαιδευτές ανθρωπίνων δικαιωμάτων· αφορούν εξίσου και όσους ασχολούνται με την προώθηση ενός δίκαιου και ειρηνικού κόσμου, όπου ο σεβασμός και η ισότητα αποτελούν τον κανόνα. Είτε για παράδειγμα, οι άνθρωποι ονομάζουν τη δουλειά τους εκπαίδευση για την ανάπτυξη ή εκπαίδευση για την ειρήνη ή εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα, είτε εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη, όλοι εργαζόμαστε με αλληλεξαρτώμενα και αλληλοσχετιζόμενα θέματα και το *Compass* έχει κάτι να προσφέρει. Συχνά, ιδίως στις κοινωνικομορφωτικές δραστηριότητες για νέους, αναφερόμαστε στο αίσθημα της υπευθυνότητας και της αξιοπρέπειας, χωρίς να αναφερόμαστε απαραίτητα στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σχεδόν κάθε πρόβλημα στον κόσμο σήμερα ενέχει παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εκπαίδευση στη δημοκρατική αγωγή του πολίτη

Σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη για την Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, «Η εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλένδετα και αμοιβαία υποστηρικτικά. Διαφέρουν περισσότερο στην εστίαση και στο πεδίο εφαρμογής, παρά στους στόχους και τις πρακτικές. Η εκπαίδευση στη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη εστιάζει αρχικά στα δημοκρατικά δικαιώματα, τις ευθύνες και την ενεργή συμμετοχή στην πολιτική, κοινωνική, οικονομική, νομική και πολιτισμική σφαίρα της κοινωνίας, ενώ η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ασχολείται με το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε κάθε πτυχή της ζωής των ανθρώπων».

Το αναλυτικό πρόγραμμα για την εκπαίδευση στην ιδιότητα του πολίτη περιλαμβάνει θέματα για την πολιτική και τη διακυβέρνηση, το νομικό σύστημα, τα μέσα ενημέρωσης, την πολυπολιτισμικότητα και τις ίσες ευκαιρίες. Το *Compass* προσφέρει έναν πλούτο σχετικών δραστηριοτήτων με κεντρικό θέμα τη «Δημοκρατία» και την «Ιδιότητα του Πολίτη και τη Συμμετοχή», τα «Μέσα Ενημέρωσης», τα «Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα», τη «Διάκριση και τη Μισαλλοδοξία» και το «Φύλο».

Αυτά τα θέματα του *Compass* είναι επίσης χρήσιμα για τους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς που παρέχουν εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη σε μετανάστες και πρόσφυγες, οι οποίοι χρειάζονται προετοιμασία για να γίνουν νομικά και κοινωνικά αποδεκτοί πολίτες μίας χώρας.

Προσωπική και κοινωνική εκπαίδευση

Πολλές χώρες έχουν κάποια μορφή εκπαίδευσης που αφορά στο ρόλο των ατόμων στην κοινωνία και βοηθά στην προετοιμασία τους για τις προσωπικές προκλήσεις που θα συναντήσουν. Αυτό μπορεί να συμπίπτει με ζητήματα ιδιότητας του πολίτη, αλλά μπορεί επίσης να περιλαμβάνει πτυχές της ζωής του ατόμου που σχετίζονται με την ψυχαγωγία – όπως τα αθλήματα, οι λέσχες και οι σύλλογοι, η μουσική, η τέχνη ή άλλα πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Τέτοιου είδους εκπαίδευση μπορεί επίσης να αφορά στις προσωπικές σχέσεις. Τα ανθρώπινα δικαιώματα «απαντούν» σε τέτοιου είδους θέματα με δύο τρόπους: πρώτον, γιατί η προσωπική ανάπτυξη και οι διαπροσωπικές σχέσεις εμπεριέχουν ηθικές και κοινωνικές πτυχές που πρέπει να καθοδηγούνται από αξίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων· δεύτερον, γιατί το δικαίωμα για συμμετοχή στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή αναγνωρίζεται στην ΟΔΑΔ, όπως επίσης και σε άλλες διεθνείς συμβάσεις. Ακόμα και αν οι νέοι με τους οποίους συνεργάζεστε είναι σε θέση να διεκδικήσουν αυτό το δικαίωμα, υπάρχουν νέοι στην υφήλιο που δε μπορούν.

Το *Compass* περιέχει πολλές δραστηριότητες στις κατηγορίες «Συμμετοχή» και «Πολιτισμός και Αθλήματα», θέματα που σχετίζονται με την προσωπική και κοινωνική εκπαίδευση.

Εκπαίδευση αξιών / Ηθική εκπαίδευση

Η εκπαίδευση αξιών είναι επίσης ένα κοινό σημείο του σχολικού αναλυτικού προγράμματος σε πολλές χώρες, αλλά συχνά εγείρει δύο θεμελιώδεις ανησυχίες: στην κατάκτηση ποιων αξιών θα πρέπει να στοχεύει μια τέτοιου είδους εκπαίδευση; Πώς μπορεί να διασφαλιστεί ότι

Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα διαφέρουν στην εστίαση και το σκοπό, αλλά όχι στη στοχοθεσία και την πρακτική.

Κανείς δε θα έπρεπε να γίνεται αντικείμενο κριτικής επειδή διδάσκει τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

οι αξίες αυτές δεν επιβάλλονται και δεν εκλαμβάνονται ως αξίες της πλειοψηφίας και μόνο; Η υιοθέτηση της οπτικής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί ένα έγκυρο, εύλογο και γόνιμο μέσο αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων, καθώς τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται σε αξίες που είναι κοινός τόπος των πιο διαδεδομένων θρησκειών και πολιτισμών και αναγνωρίζονται –χωρίς απαραίτητα να εφαρμόζονται – από σχεδόν κάθε κράτος του κόσμου. Οι αξίες που εμπεριέχουν τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επομένως οικουμενικές, ακόμα και αν ο τρόπος που εκφράζονται μπορεί να διαφέρει πολύ από κοινωνία σε κοινωνία. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων και της συναινέσης μεταξύ των κυβερνήσεων όλου του κόσμου. Επομένως, κανείς δε θα έπρεπε να γίνεται αντικείμενο κριτικής επειδή επιλέγει να διδάξει τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων!

Παγκόσμια εκπαίδευση

Όσοι ασχολούνται με την παγκόσμια εκπαίδευση, αναλογιζόμενοι την αλληλεξάρτηση μεταξύ κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και πολιτικών πτυχών του κόσμου μας, αναγνωρίζουν τη σημασία της ολιστικής προσέγγισης στο θέμα και επιβεβαιώνουν ότι, ως πολίτες του κόσμου έχουμε ευθύνες απέναντι στην παγκόσμια κοινότητα.

Η Παγκόσμια Διακήρυξη Εκπαίδευσης του Μάαστριχτ (2002)⁹ αναφέρει ότι παγκόσμια εκπαίδευση είναι η εκπαίδευση που ανοίγει τα μάτια και τα μυαλά των ανθρώπων του παγκοσμιοποιημένου κόσμου και τους αφυπνίζει, ώστε να δημιουργήσουν έναν κόσμο πιο δίκαιο, ένα κόσμο ισότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους. Περιλαμβάνει την εκπαίδευση για την ανάπτυξη, την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, την εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα, την εκπαίδευση για την ειρήνη και την αποτροπή των συγκρούσεων και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Οι επαγγελματίες στην παγκόσμια εκπαίδευση, με σημείο εκκίνησης τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορούν να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους γύρω από τις κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και πολιτικές πτυχές του κόσμου μας.

Ενθαρρύνοντας τους μαθητευόμενους και τους εκπαιδευτές να εργαστούν συνεργατικά κατά την ενασχόλησή τους με παγκόσμια ζητήματα, μέσω της καινοτόμου παιδαγωγικής, οι δραστηριότητες παγκόσμιας εκπαίδευσης επιτρέπουν την κατανόηση των περίπλοκων πραγματικοτήτων και των διαδικασιών του σημερινού κόσμου: επιδιώκουν την ανάπτυξη αξιών, στάσεων, γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίες θα τους καταστήσουν ικανούς να αντικρύσουν, να κατανοήσουν και να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις ενός κόσμου που βρίσκεται σε διαρκή και αυξανόμενη διασύνδεση, καλλιεργώντας ένα πνεύμα «παγκόσμιας υπευθυνότητας των πολιτών του κόσμου».

Στο *Compass* υπάρχουν πολλές δραστηριότητες στην κατηγορία «Παγκοσμιοποίηση», καθώς πολλά ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν σήμερα μία πολύ σημαντική παγκόσμια διάσταση. Για παράδειγμα, στη δραστηριότητα «Μπορώ να περάσω;» στη σελίδα 115, οι συμμετέχοντες αποκτούν μια προσομοιωμένη εμπειρία ενός αιτούντα άσυλο.

Διαπολιτισμική εκπαίδευση

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στοχεύει στην ανάπτυξη της αλληλοκατανόησης μεταξύ των πολιτισμών, μέσα από τη διερεύνηση των ομοιοτήτων και των διαφορών μεταξύ αυτών και μεταξύ των ανθρώπων. Η έλλειψη της διαπολιτισμικής κατανόησης, συχνά, ο-

δηγεί σε φυλετικές διακρίσεις, μισαλλοδοξία, διασυρμό και βία σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι εμπειρίες ρατσισμού, διάκρισης και βίας που μπορούν να εντοπιστούν σε όλες τις κοινωνίες, αποτελούν θλιβερές απεικονίσεις των προβλημάτων που μπορούν να προκύψουν από την ανικανότητα των ανθρώπων να σεβαστούν και να συμβιώσουν με ανθρώπους άλλων πολιτισμών.

Οι αιτίες των συγκρούσεων δεν είναι ποτέ απλές, αλλά συνήθως, η άνιση κατανομή του πλούτου και η ανισότητα πρόσβασης στα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα συνιστούν τις βαθιές αιτίες της μισαλλοδοξίας και των διακρίσεων. Συνεπώς, η οπτική γωνία που είναι βασισμένη στα δικαιώματα είναι μία λογική προσέγγιση για τους επαγγελματίες της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, οι οποίοι θα βρουν πολύ υλικό στο *Compass* και σε άλλες εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, ικανό να υποστηρίξει το έργο τους.

Ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, ιδίως μέσω των Ευρωπαϊκών Κέντρων Νεολαίας και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Νεολαίας, έχει καταβάλει πολλή προσπάθεια στο πεδίο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Η καμπάνια «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» ενάντια στο ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και τη μισαλλοδοξία δημιουργήθηκε το 1995 με σκοπό να θίξει το ζήτημα της αυξανόμενης ρατσιστικής επιθετικότητας και της μισαλλοδοξίας προς μειονοτικές ομάδες¹⁰. Το *Εκπαιδευτικό Πακέτο* «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» το οποίο δημιουργήθηκε για την καμπάνια και αποτελεί τον προπομπό του *Compass*, περιέχει πολλές χρήσιμες δραστηριότητες, οι οποίες συμπληρώνουν αυτές του *Compass* στην ενότητα για τη «Διάκριση και Μισαλλοδοξία».

Αντιρατσιστική εκπαίδευση

Η αντιρατσιστική εκπαίδευση έχει ως στόχο να αναιρέσει τη φυλετική στάση και ιδεολογία που διαμορφώθηκε με το πέρασμα των αιώνων. Λαμβάνει ως αφετηρία την πεποίθηση, ότι ζούμε σε μία πολυπολιτισμική και δημοκρατική κοινωνία, στην οποία όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα στην ισότητα και τη δικαιοσύνη. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιεί μία προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα και συνδέεται στενά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Ενδεδειγμένα σημεία εκκίνησης για όσους ασχολούνται με την αντιρατσιστική εκπαίδευση είναι το κεφάλαιο και οι δραστηριότητες στην κατηγορία «Διάκριση και Μισαλλοδοξία» του *Compass*. Αν ενδιαφέρεστε να χρησιμοποιήσετε μία αντίστοιχη εκπαιδευτική προσέγγιση, θα βρείτε περισσότερες ιδέες σε μία άλλη έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης, το *Domino*.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης συνδέει τα ανθρώπινα δικαιώματα, την εκπαίδευση και την αντιρατσιστική δράση κάτω από την ομπρέλα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI). Καθήκον της ECRI είναι να αντιμετωπίσει το ρατσισμό, τις ρατσιστικές διακρίσεις, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και τη μισαλλοδοξία σε όλη την Ευρώπη με τη λογική της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το έργο της βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα συμπληρωματικά πρωτόκολλά της και τις σχετικές νομολογίες.

Εκπαίδευση για το δικαίωμα στην Ανάπτυξη

Η ΟΔΑΔ και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα συμπεριλαμβάνουν αρκετά Άρθρα που είναι βασικά, ώστε να κατανοήσουν οι άνθρωποι το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη. Για παράδειγμα, η προώθηση της κοινωνικής πρόοδου και καλύτερων συνθηκών ζωής, το δικαίωμα στη μηδιάκριση, το δικαίωμα στη συμ-

all different
all equal

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μια σημαντική διάσταση της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη.

μετοχή στις δημόσιες υποθέσεις, το δικαίωμα στο επαρκές βιοτικό επίπεδο και το δικαίωμα αυτοκαθορισμού. Επίσης, συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα του ανθρώπου σε μία κοινωνική και διεθνή τάξη πραγμάτων, όπου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που έχουν διατυπωθεί στη Διακήρυξη βρίσκονται σε απόλυτη ισχύ.

Ένα πραγματικό δικαίωμα στην ανάπτυξη έχει προκηρυχθεί από τα ΗΕ το 1986 στη «Διακήρυξη του Δικαιώματος στην Ανάπτυξη» και υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, απόφαση 41/128. Το δικαίωμα στην ανάπτυξη, που επικυρώθηκε από τη Διακήρυξη της Βιέννης του 1993, είναι ένα συλλογικό δικαίωμα που κατέχουν όλοι οι λαοί από κοινού και ως τέτοιο, διαφέρει από τα δικαιώματα εκείνα που διατηρεί το άτομο ως μονάδα.

Οι επαγγελματίες της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη ήδη αναγνωρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ως ένα σημαντικό στοιχείο της δουλειάς τους. Ωστόσο, δεν υιοθετούν απαραίτητα ως σημείο εκκίνησης την οπτική των δικαιωμάτων. Η παραδοσιακή προσέγγιση της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη είναι η διερεύνηση των δεσμών μεταξύ των κατοίκων των “αναπτυγμένων” χωρών του Βορρά και εκείνων του “αναπτυσσόμενου” Νότου και μια προσπάθεια να γίνουν αντιληπτές οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και περιβαλλοντικές δυνάμεις που διαμορφώνουν τη ζωή των ανθρώπων. Θεωρούμε ότι, αν ξεκινήσει κάποιος από την οπτική γωνία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα έχει πρόσθετα ερεθίσματα στο έργο του. Ένα επιπλέον πλεονέκτημα είναι ότι, οι δραστηριότητες που προσφέρουμε στο *Compass* αναπτύσσουν εκείνες τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες που βοηθούν τους ανθρώπους να συνεργάζονται, ώστε να αναλάβουν δράση για να επέλθει η αλλαγή, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό στόχο της εκπαίδευσης σε θέματα ανάπτυξης.

Οι θεματικές του *Compass* όπως η «Εργασία», η «Φτώχεια», η «Υγεία», η «Παγκοσμιοποίηση» και το «Περιβάλλον» συνδέονται με τον πιο προφανή τρόπο με την εκπαίδευση σε θέματα ανάπτυξης.

Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη / Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Αν θέλουμε να υιοθετήσουμε την οπτική γωνία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα περιβαλλοντικά ζητήματα, μία καλή αφετηρία θα μπορούσε να αποτελέσει το Άρθρο 25 της ΟΔΑΔ, δηλαδή το δικαίωμα πρόσβασης σε επαρκές βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς τροφής, της ένδυσης και της στέγης. Καθώς η επιβίωση του ανθρώπινου είδους είναι συνυφασμένη με το υγιές και βιώσιμο περιβάλλον, το ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των κατοίκων της υφελίου και των επόμενων γενεών, φέρνει στο προσκήνιο τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Σήμερα, ορισμένοι μιλούν ακόμα και για την ανάγκη επίσημης αναγνώρισης του ανθρωπίνου δικαιώματος στο περιβάλλον, ως ξεχωριστό ανθρωπινό δικαίωμα.

Το περιβάλλον μάς προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες για τη διατήρηση της ζωής και του τρόπου ζωής. Ωστόσο, έχει γίνει πλέον σαφές ότι ζούμε σε έναν πεπερασμένο πλανήτη και ότι οι δράσεις του ανθρώπου έχουν πολύ σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του περιβάλλοντος και της ανθρωπότητας. Από αυτή τη σκοπιά η περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να αναμετρηθεί με το κόστος που αυτή θα έχει στην ανθρωπότητα και το φυσικό περιβάλλον συνολικά. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στοχεύει να στρέψει το

δημόσιο ενδιαφέρον σε αυτό το ζήτημα και να ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη φροντίδα και το ενδιαφέρον για τους φυσικούς πόρους του πλανήτη.

Συχνά συνδεδεμένη με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη, δίνει έμφαση στην ανάγκη μίας ολιστικής προσέγγισης των περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών ζητημάτων. Ο όρος «αειφόρος ανάπτυξη» άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως μετά τη Σύνοδο Κορυφής για τη Γη στο Ρίο το 1992· σημαίνει την ανάπτυξη που επιδιώκει να ανταποκριθεί στις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα κάλυψης των αναγκών των επόμενων γενιών. Με άλλα λόγια, η αειφορία αφορά στη φροντίδα του κόσμου και την ασφαλή παράδοσή του στις επόμενες γενιές που θα ζήσουν σ' αυτόν. Επομένως, οι αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της δικαιοσύνης και της ισότητας βρίσκονται στον πυρήνα της ιδέας της αειφορίας.

Η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη, σύμφωνα με την UNESCO, στοχεύει να βοηθήσει τους ανθρώπους να αναπτύξουν στάσεις, δεξιότητες και γνώσεις, ώστε να λαμβάνουν αποφάσεις με επίγνωση των πλεονεκτημάτων για τους ίδιους και τους άλλους, τώρα και μελλοντικά και να αναλάβουν δράση για αυτές τις αποφάσεις.

Η Δεκαετία Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (2005-2014), υπό την αιγίδα της UNESCO, επιδιώκει να ενσωματώσει τις αρχές, αξίες και εφαρμογές της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις πτυχές της εκπαίδευσης και της μάθησης προκειμένου να θιχτούν τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε τον 21^ο αιώνα.

Υπάρχουν πολύ στενοί δεσμοί ανάμεσα στην αειφόρο ανάπτυξη, την εκπαίδευση για την ανάπτυξη, την παγκόσμια εκπαίδευση και την ΕΑΔ, ιδίως σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη εκείνων των στάσεων, δεξιοτήτων και γνώσεων που επιτρέπουν τη λήψη αποφάσεων με γνώμονα τα οφέλη για τον άνθρωπο και τον πλανήτη και την επακόλουθη ανάληψη συνειδητής δράσης. Εκτός από θέματα που αναφέρθηκαν παραπάνω σε σχέση με την παγκόσμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση για την ανάπτυξη, το *Compass* διαθέτει μία ξεχωριστή ενότητα για το περιβάλλον στην οποία διερευνάται το θέμα της αειφόρου ανάπτυξης, υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εκπαίδευση για την ειρήνη

Ο εννοιολογικός πυρήνας της εκπαίδευσης για την ειρήνη, όπως εφαρμόζεται σε πολλά σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα, είναι η βία και ο έλεγχός της, η μείωση και η εξάλειψή της. Η εκπαίδευση για την ειρήνη έχει μια θέση στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών η οποία σχετίζεται με την εξάλειψη των συγκρούσεων, την πολυπολιτισμική εκπαίδευση, την εκπαίδευση για την ανάπτυξη, με σπουδές για την παγκόσμια τάξη και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Συνήθως, η προσέγγιση στοχεύει να ανταποκριθεί σε ένα συγκεκριμένο σύνολο προβλημάτων που θεωρούνται αιτίες της κοινωνικής αδικίας, των συγκρούσεων και του πολέμου.

Παράλληλα, η εκπαίδευση για την ειρήνη που ξεκινά από την οπτική γωνία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με εννοιολογικό της πυρήνα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την οικουμενικότητα, μπορεί να οδηγήσει πιο εύκολα σε μία βαθύτερη αντίληψη της ειρήνης, όχι μόνο με την έννοια της παύσης της βίας, αλλά και με την έννοια της αποκατάστασης των σχέσεων και της δημιουργίας κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών συστημάτων, ικανών να παράγουν μακροπρόθεσμα ειρηνικά περιβάλλοντα.

Η εκπαίδευση για την ειρήνη που ξεκινά από την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί ευκολότερα να οδηγήσει σε μια βαθύτερη κατανόηση της ειρήνης.

Η εκπαίδευση για την ειρήνη αναγνωρίζει πολλές διαφορετικές μορφές βίας. Για παράδειγμα, τη φυσική ή συμπεριφορική βία, όπως ο πόλεμος· τη διαρθρωτική βία, όπως η φτώχεια και η στέρηση που προκύπτουν από τις άδικες και άνισες κοινωνικές και οικονομικές δομές· την πολιτική βία καταπιεστικών συστημάτων που υποδουλώνουν, εκφοβίζουν και κακοποιούν τους αντιφρονούντες, τους φτωχούς, τους αδύναμους και τους περιθωριοποιημένους· την πολιτισμική βία, την απαξίωση και την καταστροφή ιδιαίτερων ανθρωπίνων ταυτοτήτων και τρόπων ζωής και τη βία του ρατσισμού, του σεξισμού, του εθνοκεντρισμού, της αποικιακής ιδεολογίας και άλλες μορφές ηθικού αποκλεισμού που εκλογικεύουν την επιθετικότητα, την κυριαρχία, την ανισότητα και την καταπίεση.

Η αναγνώριση όλων αυτών των μορφών βίας ως παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προσφέρει ένα εποικοδομητικό βήμα εμπρός. Η μεθοδολογία της ΕΑΔ για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και τη βιωματική μάθηση προσφέρει, όχι μόνο το στοιχείο της ολοκληρωμένης εμπειρίας, αλλά επίσης κανονιστικές και περιγραφικές διαστάσεις. Στο *Compass*, οι κατηγορίες «Ειρήνη και Βία» και «Πόλεμος και Τρομοκρατία» παρέχουν πολύ υλικό για τους επαγγελματίες.

2.5. Συχνές ερωτήσεις για την ενσωμάτωση της ΕΑΔ στη δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας

Είτε δραστηριοποιείστε γενικά στον τομέα της νεολαίας, είτε είστε εκπαιδευτικός σε σχολείο ή μέλος ΜΚΟ που δραστηριοποιείται σε θέματα νεολαίας, ασχέτως αν ασχολείστε ήδη ή όχι με κάποια από τις μορφές εκπαίδευσης που μόλις αναφέρθηκαν, τα ανθρώπινα δικαιώματα σχετίζονται με το έργο σας. Ωστόσο, μπορεί να διστάζετε λιγάκι να εφαρμόσετε την ΕΑΔ για αρκετούς λόγους. Εδώ παρουσιάζουμε κάποιες ερωτήσεις που τίθενται συχνά για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, επιχειρώντας να απαντήσουμε σε κάποιες από τις ανησυχίες που εκφράζονται σχετικά με την ΕΑΔ και τον τρόπο ενσωμάτωσής της στις δράσεις σας για τους νέους.

? Δεν θα έπρεπε οι νέοι να μαθαίνουν περισσότερα για τις υποχρεώσεις, παρά για τα δικαιώματα;

Απάντηση: Τόσο τα δικαιώματα, όσο και οι υποχρεώσεις βρίσκονται στον πυρήνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτό το εγχειρίδιο δίνει έμφαση τόσο στα δικαιώματα, όσο και στις υποχρεώσεις. Το Άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει ότι «όλα τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ελεύθερα και ίσα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Θα πρέπει... να λειτουργούν μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας». Το Άρθρο 30 αναφέρει ότι «... [κανένα] κράτος, ομάδα ή άτομο [δεν έχει] κανένα δικαίωμα να εξασκεί οποιαδήποτε δραστηριότητα ή να κάνει οποιαδήποτε πράξη που στοχεύει στην κατάργηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εκτίθενται εδώ». Οι δραστηριότητες του *Compass* έχουν σχεδιαστεί για να δείξουν ότι κανένα δικαίωμα δε μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προσβάλει τα δικαιώματα άλλων ανθρώπων και ότι όλοι έχουν ευθύνη να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

? Οι γονείς, οι διευθυντές των σχολείων και οι τοπικές αρχές δε θα θεωρήσουν ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πολιτική κατήχηση η οποία μπορεί να υποκινήσει εξεγερτική συμπεριφορά;

Απάντηση: Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ενισχύει την πλήρη συμμετοχή των νέων και των ενηλίκων στην κοινωνία και την ενίσχυσή της. Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση ανάμεσα στην ανάπτυξη των ικανοτήτων για συμμετοχή στα κοινά και στη συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της συζήτησης και της συμμετοχής ενθαρρύνει τους νέους ανθρώπους να αναπτύξουν κριτικό και ερευνητικό πνεύμα, να λαμβάνουν αποφάσεις έχοντας επίγνωση για ένα θέμα και να συμπεριφέρονται αναλόγως. Απ' αυτή την άποψη, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σχετίζεται επίσης, με την πολιτική εκπαίδευση και την ιδιότητα του πολίτη και επίσης επιτρέπει στους νέους να συνδέσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα κοινωνικά ζητήματα, την εκπαίδευση και την πολιτική. Συνεπώς, υπάρχει το ενδεχόμενο οι νέοι να συμμετέχουν – ή να μη συμμετέχουν – σε τοπικά ή εθνικά πολιτικά κόμματα, ως αποτέλεσμα του δικαιώματός τους για πολιτική συμμετοχή και του δικαιώματος της ελευθερίας της σκέψης, του συνέρχεσθαι και της έκφρασης. Αλλά αυτό θα πρέπει να αποτελεί δική τους επιλογή.

Είναι εξίσου σημαντικό να θυμόμαστε ότι, εκτός από τις δεξιότητες που σχετίζονται άμεσα με τη μάθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ΕΑΔ, όπως έχει εξηγηθεί με παραδείγματα στο *Compass*, υποστηρίζει την ανάπτυξη κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, όπως η συνεργασία, η ομαδική εργασία, η ενεργητική ακρόαση και η ομιλία.

? Δεν είναι ευθύνη της κυβέρνησης να διασφαλίσει ότι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Απάντηση: Τα κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών έχουν ως καθήκον την προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο όλων των μορφών μάθησης. Το Άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει ότι «(1) Όλοι έχουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση [...] και (2) Η εκπαίδευση θα πρέπει να προσανατολίζεται στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες». Το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα προβλέπεται επίσης στο Άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Παρ' όλα αυτά, πολλές κυβερνήσεις προωθούν σε πολύ μικρό βαθμό την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα αναλυτικά τους προγράμματα. Μεμονωμένες περιπτώσεις εκπαιδευτικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων μπορούν να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω ατομικών ή συνεργατικών προσπαθειών στα σχολεία και σε άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα και επίσης, μέσω της άσκησης πίεσης στις κυβερνήσεις τους, ώστε να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους σε αυτό το ζήτημα.

? Τι συμβαίνει αν δεν υπάρχουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα μου;

Απάντηση: Κατ' ουσίαν δεν υπάρχει καμία χώρα στον κόσμο όπου όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ανθρώπων γίνονται πάντα σεβαστά, αν και θα πρέπει να πούμε ότι σε κάποιες χώρες τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται πιο συχνά και απροκάλυπτα απ' ό,τι σε άλλες.

Ωστόσο, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αφορά μόνο στις παραβιάσεις δικαιωμάτων. Πρώτα απ' όλα αφορά στην κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως παγκόσμια κληρονομιά όλων των ανθρωπίνων όντων και στη συνειδητοποίηση της ανάγκης για την προστασία τους. Επιπλέον, καμία χώρα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι σέβεται σε απόλυτο βαθμό τα δικαιώματα. Για παράδειγμα, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν καταδικαστεί για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ένας εύκολος τρόπος απο-

τύπωσης της πραγματικότητας, θα ήταν να εξετάσουμε το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον ή την κοινότητα. Ποιος είναι αποκλεισμένος; Ποιος ζει στη φτώχεια; Ποια παιδιά δεν απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους; Ένας άλλος τρόπος θα ήταν να εξετάσουμε το πώς η κυβέρνηση και οι εταιρίες που λειτουργούν στη χώρα σας παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε άλλες χώρες, για παράδειγμα μέσα από το εμπόριο όπλων σε μη δημοκρατικά καθεστώτα ή τις εμπορικές συμφωνίες που εκμεταλλεύονται τους παραγωγούς, επίσης μέσα από προστατευτικές ρυθμίσεις και διεκδικήσεις περιουσιακών δικαιωμάτων ή και του μονοπωλίου επώνυμων φαρμάκων, ώστε να σταματήσει η παραγωγή φθηνότερων, γενόσημων φαρμάκων.

3. Χρήση του *Compass* στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι για να διδάξει κανείς και να μάθει για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η προσέγγιση του θέματος από πλευράς σας θα εξαρτηθεί από το εάν δραστηριοποιήστε στον τυπικό ή στο μη-τυπικό τομέα, από τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της χώρας σας, τις ηλικίες των νέων (με τους οποίους συνεργάζεστε) και επίσης τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρά τους. Επίσης, θα εξαρτηθεί σίγουρα από τη δική σας εμπειρία σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μπορεί να δραστηριοποιείστε στον τομέα της νεολαίας, να είστε εκπαιδευτής, εκπαιδευτικός σχολείου ή εκπαιδευτικός ενηλίκων, μέλος εκκλησιαστικής ομάδας συζήτησης ή κάποιος νεαρός ακτιβιστής. Όποιος και αν είστε και όπου και αν εργάζεστε, είμαστε σίγουροι ότι θα βρείτε κάτι ενδιαφέρον για εσάς σε αυτό το εγχειρίδιο. Η χρήση του *Compass* δεν προϋποθέτει διδακτικές ή εκπαιδευτικές δεξιότητες ή προηγούμενη γνώση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το *Compass* θα πρέπει να θεωρηθεί μία ευέλικτη πηγή. Η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι μία συνεχιζόμενη και δημιουργική διαδικασία, της οποίας εσείς – ως χρήστης αυτού του βιβλίου – αποτελείτε αναπόσπαστο μέρος. Ελπίζουμε ότι θα πάρετε τις ιδέες που έχουμε παρουσιάσει, θα τις χρησιμοποιήσετε και θα τις αναπτύξετε, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες σας και στις ανάγκες των νέων με τους οποίους συνεργάζεστε. Ελπίζουμε επίσης, ότι θα κάνετε μια ανασκόπηση όσων θα έχετε μάθει μέσα από το *Compass* και θα μας στείλετε τη γνώμη σας σχετικά με την εμπειρία σας. Υπάρχει μία φόρμα όπου μπορείτε να καταγράψετε τη γνώμη σας στο www.coe.int/compass.

3.1. Τι υπάρχει στο *Compass*

Σας προτείνουμε ανεπιφύλακτα να ξεκινήσετε ρίχνοντας μια ματιά σε όλο το εγχειρίδιο, ώστε να αποκτήσετε μία συνολική εικόνα των περιεχομένων. Δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο σημείο εκκίνησης· στόχος μας είναι να επιλέξετε τα σημεία που σας ενδιαφέρουν.

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ΕΑΔ και πώς να χρησιμοποιήσετε το εγχειρίδιο.

Κεφάλαιο 2: Το κεφάλαιο αυτό περιέχει τις δραστηριότητες. Εδώ θα βρείτε 58 δραστηριότητες διαφορετικών επιπέδων για διερεύνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με επιλεγμένα θέματα και διαφορετικά δικαιώματα. Αυτές οι δραστηριότητες είναι τα εργαλεία σας για τη δουλειά με τους νέους.

Κεφάλαιο 3: Το «αναλαμβάνοντας δράση» εξηγεί τι εννοούμε με τον όρο «ανάληψη δράσης» και περιέχει ιδέες και συμβουλές για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινότητα και ευρύτερα στον κόσμο.

Κεφάλαιο 4: Αυτό το κεφάλαιο περιέχει γενικές πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ιστορική τους εξέλιξη, οι οποίες συνοδεύονται από τα διεθνή πρότυπα και έγγραφα.

Κανείς δε ξέρει όσα γνωρίζουμε όλοι μαζί.

Lao Tse

Κεφάλαιο 5: Εδώ θα βρείτε γενικές πληροφορίες για τα παγκόσμια ζητήματα που προσεγγίζει το *Compass*.

Παραρτήματα: Περιλήψεις των σημαντικότερων διακηρύξεων, συμβάσεων και κειμένων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ένας πίνακας ευρέως διαδεδομένων όρων.

Θεωρούμε ότι το υλικό που υπάρχει είναι αρκετό για να ξεκινήσετε την ΕΑΔ με νέους. Το *Compass* έχει γραφτεί για όλους όσοι θέλουν να ασχοληθούν με την ΕΑΔ, είτε έχουν ήδη εκπαιδευτικές ή διδακτικές γνώσεις, είτε όχι. Δε χρειάζεται να έχετε «ειδικές γνώσεις» για τα ανθρώπινα δικαιώματα για να ξεκινήσετε το ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επαρκή προσόντα.

Οι κατηγορίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Δε θεωρούμε ότι θα μπορούσαμε να καλύψουμε όλα τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' αυτό το βιβλίο. Αυτό που κάναμε είναι να συγκεντρώσουμε τα θέματα που σχετίζονται περισσότερο με τη ζωή των νέων και να τα χωρίσουμε σε 20 κατηγορίες. Οι γενικές σημειώσεις για την κάθε κατηγορία παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 5 και υπάρχουν παραπομπές στις δραστηριότητες και στην περίληψη των δραστηριοτήτων στη σελίδα 78.

Τα 20 παγκόσμια ζητήματα (με αλφαβητική σειρά) είναι:

1. Αναπηρία και Αναπηρισμός
2. Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
3. Δημοκρατία
4. Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
5. Ειρήνη και Βία
6. Εκπαίδευση
7. Εργασία
8. Θρησκεία και Πίστη
9. Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
10. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
11. Μετανάστευση
12. Μνήμη
13. Παγκοσμιοποίηση
14. Παιδιά
15. Περιβάλλον
16. Πόλεμος και Τρομοκρατία
17. Πολιτισμός και Αθλήματα
18. Υγεία
19. Φτώχεια
20. Φύλο

3.2. Διευκόλυνση (facilitation)

Στο *Compass* χρησιμοποιούμε τη λέξη «διευκολυντές» για εκείνους που προετοιμάζουν, παρουσιάζουν και συντονίζουν τις δραστηριότητες. Διευκολυντής είναι κάποιος που «κάνει κάτι να συμβεί», που «βοηθά» και που ενθαρρύνει τους άλλους να μάθουν και να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους. Ο συντονισμός, με την ιδιαίτερη αυτή έννοια της διευκόλυνσης, δημιουργεί ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι συμμετέχοντες μαθαίνουν

μέσω της εμπειρίας, της διερεύνησης, της ανταλλαγής. Δεν πρόκειται για ένα πρόσωπο - αρχηγό, ο οποίος είναι «ειδικός» και μεταδίδει τις γνώσεις του σε άλλους. Αντίθετα, ο καθένας, τόσο οι εκπαιδευόμενοι, όσο και οι διευκολυντές, αναπτύσσονται μέσα από την εμπειρία, η οποία αποκτάται στο πλαίσιο της ομάδας κατά τη δραστηριότητα.

Οι ευκαιρίες να γίνει κάποιος διευκολυντής για νέους και να εργαστεί σε ένα περιβάλλον που διέπεται από τις αρχές της ισότητας και της συνεργασίας διαφέρουν στις χώρες της Ευρώπης. Στον τομέα της τυπικής εκπαίδευσης βρίσκουμε διαφορές στους στόχους και στη φιλοσοφία της εκπαίδευσης, στις τεχνικές διαχείρισης της σχολικής τάξης και στα αναλυτικά προγράμματα. Δεν είναι σύνηθες για τους μαθητές και τους φοιτητές να αποφασίζουν οι ίδιοι για το τι θέλουν να μάθουν, ούτε συνηθίζεται οι εκπαιδευτικοί να αναλαμβάνουν ρόλο διευκολυντή. Στη μη-τυπική εκπαίδευση υπάρχουν εξίσου μεγάλες διαφοροποιήσεις, όχι μόνο στους στόχους και τις φιλοσοφίες των διαφορετικών οργανώσεων, αλλά ακόμη και στις δραστηριότητες και τις ευκαιρίες που αυτές προσφέρουν. Διαφοροποιούνται επίσης και τα είδη ηγεσίας που υιοθετούνται τα οποία μπορεί να είναι από αυταρχικά, μέχρι δημοκρατικά. Αυτές οι διαφορές είναι εμφανείς, τόσο μεταξύ των χωρών, αλλά ταυτόχρονα και στο εσωτερικό των χωρών.

Όλοι ζούμε και εργαζόμαστε μέσα σε εκπαιδευτικές και κοινωνικές νόρμες των δικών μας κοινωνιών, πράγμα που μας κάνει να παραβλέπουμε εύκολα ή να ξεχνάμε το αναπόφευκτο του δικού μας εθνοκεντρισμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεωρούμε δεδομένο και φυσιολογικό τον τρόπο που κάνουμε τα πράγματα. Ίσως σας φανεί χρήσιμο να υιοθετήσετε το δικό σας τρόπο πρακτικής και το δικό σας τρόπο ανάπτυξης σχέσεων με τους νέους που συνεργάζεστε, προκειμένου να αναπτύξετε τις δικές σας ικανότητες συντονισμού¹¹.

Είναι δύσκολο να βρίσκεται κανείς σε ηγετική θέση και να «παραχωρήσει» μέρος της εξουσίας του, αλλά ως διευκολυντής της ΕΑΔ θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι να παραχωρείτε την ευθύνη της μάθησης στους ίδιους τους εκπαιδευόμενους και να τους δώσετε την ευκαιρία να αναλύσουν την κατάσταση ή το πρόβλημα αυτόνομα, να σκεφτούν οι ίδιοι και να καταλήξουν στα δικά τους συμπεράσματα. Αυτό δε σημαίνει ότι όλη η ευθύνη παραχωρείται στους νέους. Οι διευκολυντές έχουν το δύσκολο καθήκον να δημιουργήσουν ασφαλείς συνθήκες, στις οποίες οι νέοι να μπορούν να μάθουν σε ένα περιβάλλον προσαρμοσμένο στο επίπεδο της ωριμότητάς τους και της ικανότητας συμμετοχής τους.

Η «τεχνική» πλευρά του συντονισμού στο σχολείο ή στο περιβάλλον της σχολικής τάξης δεν είναι απαραίτητα πολύ διαφορετική από τα μη-τυπικά πλαίσια μάθησης και οι οδηγίες για τις δραστηριότητες του *Compass* αφορούν απολύτως και τα δύο.

Η επίλυση προβλημάτων ως μία βάση για την ΕΑΔ

Τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι συχνά αντιφατικά, γιατί διαφορετικοί άνθρωποι έχουν διαφορετικά αξιακά συστήματα και επομένως, αντιλαμβάνονται τα δικαιώματα και τις ευθύνες με διαφορετικό τρόπο. Αυτές οι διαφορές, που εκδηλώνονται ως διάσταση απόψεων, είναι η βάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας της ΕΑΔ.

Δύο σημαντικοί στόχοι της ΕΑΔ είναι πρώτον, ο εφοδιασμός των νέων με την ικανότητα να μπορούν να εκτιμούν τις διαφορετικές απόψεις για ένα ζήτημα – χωρίς απαραίτητα να συμφωνούν με αυτές– και δεύτερον, η ανάπτυξη δεξιοτήτων εξεύρεσης αμοιβαίως αποδεκτών λύσεων στα προβλήματα.

Να είστε προετοιμασμένοι να παραδώσετε την ευθύνη της μάθησης στους συμμετέχοντες.

Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων, παρόλα αυτά, μπορεί να χρήζει περαιτέρω προσαρμογής και πιθανά να θέσει στο διευκολυντή, τον εκπαιδευτή ή τον εκπαιδευτικό βαρύτερα διλήμματα. Για παράδειγμα, το να κατασταθεί η ΕΑΔ υποχρεωτική, θα μπορούσε να επηρεάσει το αποτέλεσμα της και τη στάση των μαθητών απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα. Μια άλλη πτυχή σχετίζεται με την αξιολόγηση που χαρακτηρίζει πολλά συστήματα τυπικής εκπαίδευσης, ειδικά όταν αντιμετωπίζεται ένα μάθημα με σοβαρότητα, μόνο αν αξιολογείται.

Χρήσιμες ιδέες για το πώς να αντιμετωπίσετε τέτοιου είδους διλήμματα μπορείτε να βρείτε στην *Εκπαίδευση για τη Δημοκρατία: Πρόσθετο υλικό για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα*¹²

Αυτό το εγχειρίδιο και οι δραστηριότητές του βασίζονται στην υπόθεση ότι οι διαφορές απόψεων μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τη διδακτική διαδικασία. Όπως σε πολλές μη-τυπικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες, σκοπός δεν είναι τόσο να καταλήξουν όλοι σε μία συμφωνία, αλλά κυρίως οι συμμετέχοντες να αναπτύξουν ικανότητες να σκέφτονται κριτικά, να ακούν τους άλλους, να εκφέρουν τις απόψεις τους και να σέβονται τις διαφορετικές απόψεις.

Ο συντονισμός των δραστηριοτήτων και η εποικοδομητική διαχείριση της σύγκρουσης μπορεί να φαίνεται κάτι τρομακτικό, αλλά δεν θα έπρεπε. Κάθε δραστηριότητα έχει «Συμβουλές για τους/ τις διευκολυντές/ ντριες» και «Πρόσθετες πληροφορίες» για την υποστήριξή σας.

3.3. Γενικές συμβουλές για τους χρήστες

Θα πρέπει να χρησιμοποιείτε το *Compass* με τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας και στις ανάγκες των νέων με τους οποίους συνεργάζεστε. Δεν έχει σημασία ποιες θα είναι οι πρώτες σελίδες που θα ανοίξετε. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το *Compass* ως πηγή πληροφόρησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα – οι βασικές συμβάσεις, πώς μορφοποιήθηκαν αρχικά το 1948 και πώς έχουν εξελιχθεί από τότε. Μπορείτε επίσης, να χρησιμοποιείτε το *Compass* ως μία συλλογή πληροφοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με τη φτώχεια, με θέματα φύλου και άλλες θεματικές. Ωστόσο, αυτό που ενδιαφέρει τους περισσότερους είναι οι δραστηριότητες, γιατί αυτές αποτελούν βασικά εργαλεία της ΕΑΔ.

Πώς να επιλέξετε μία δραστηριότητα

Πριν κάνετε ο,τιδήποτε, θα πρέπει να είστε σίγουροι για το τι θέλετε να πετύχετε· θα πρέπει να θέσετε τους στόχους σας. Στη συνέχεια, μπορείτε να επιλέξετε μία δραστηριότητα που να είναι σχετική με το θέμα που θέλετε να θίξετε και που ακολουθεί μία μεθοδολογία με την οποία εσείς και η ομάδα αισθάνεσθε άνετα. Θα πρέπει να αντιστοιχεί στο δικό σας επίπεδο και το επίπεδο της ομάδας σας και να μπορεί να υλοποιηθεί στο χρόνο που έχετε στη διάθεσή σας.

Διαβάστε τη δραστηριότητα προσεχτικά τουλάχιστον δύο φορές και προσπαθήστε να φανταστείτε πώς θα μπορούσε να αντιδράσει η ομάδα σας και ορισμένα από τα πράγματα που θα ειπωθούν από τα μέλη της. Είναι πολύ πιθανό να θελήσετε να αλλάξετε τη δραστηριότητα με κάποιο τρόπο, αν μη τι άλλο, να προσαρμόσετε ορισμένες από τις ερωτήσεις της «Ανασκόπησης και αξιολόγησης», ώστε να επιτευχθεί η κατάκτηση της επιθυμητής γνώσης. Βεβαιωθείτε ότι έχετε όλα τα υλικά που θα χρειαστείτε. Ελέγξτε ότι θα υπάρχει αρκετός χώρος, ιδίως αν οι συμμετέχοντες πρόκειται να χωριστούν σε μικρότερες ομάδες εργασίας.

Κάθε δραστηριότητα παρουσιάζεται με μία συγκεκριμένη μορφή. Τα εικονίδια και οι επικεφαλίδες χρησιμοποιούνται για να είναι πιο εύκολη η επισκόπηση όλης της δραστηριότητας.

Επεξηγήσεις των συμβόλων και των επικεφαλίδων που χρησιμοποιούνται για να παρουσιαστούν οι δραστηριότητες

Θεματικές

Οι θεματικές είναι εκείνες που έχουμε επιλέξει να παρουσιάσουμε στο *Compass*, για παράδειγμα, γενικά ανθρώπινα δικαιώματα, φτώχεια και υγεία.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλοσχετιζόμενα και αδιαίρετα και τα διαφορετικά θέματα αλληλεπικαλύπτονται, που σημαίνει ότι η κάθε δραστηριότητα αναπόφευκτα σχετίζεται με διάφορα ζητήματα. Σε κάθε δραστηριότητα υποδεικνύονται τρεις από τις θεματικές με τις οποίες ασχολείται.

Πολυπλοκότητα

Μιλάμε για πολυπλοκότητα θέλοντας να καταδείξουμε πόσο περίπλοκη είναι η μέθοδος και πόσες δεξιότητες κριτικής σκέψης, ανάλυσης και επικοινωνίας απαιτούνται από τους συμμετέχοντες προκειμένου να φέρουν εις πέρας τη δραστηριότητα.

Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες που απαιτούν βασικές δεξιότητες έχουν επίσης μία απλή μεθοδολογία, δεν απαιτούν μεγάλη προετοιμασία και συχνά δεν παίρνουν πολύ χρόνο. Από την άλλη, οι δραστηριότητες εκείνες που απαιτούν περισσότερες δεξιότητες επικοινωνίας και σκέψης, συχνά χωρίζονται σε μέρη και απαιτούν περισσότερη προετοιμασία και διαρκούν περισσότερο.

Οι δραστηριότητες στο επίπεδο 1 είναι σύντομες και απλές. Παρ' όλα αυτά, αυτές οι δραστηριότητες είναι σημαντικές με την έννοια ότι βοηθούν τους ανθρώπους να αλληλεπιδράσουν και να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται οι δραστηριότητες την προετοιμασία της ομάδας και για το «σπάσιμο του πάγου», όπως επίσης και οι δραστηριότητες για επισκόπηση.

Οι δραστηριότητες στο επίπεδο 2 δεν απαιτούν προηγούμενη γνώση για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή καλά αναπτυγμένες δεξιότητες προσωπικής ή ομαδικής δουλειάς. Πολλές από τις δραστηριότητες σε αυτό το επίπεδο έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν ανθρώπους να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες και δεξιότητες ομαδικής εργασίας, ενώ παράλληλα κινητοποιούν προς την κατεύθυνση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι δραστηριότητες στο επίπεδο 3 είναι πιο πολύπλοκες και είναι σχεδιασμένες ώστε να αναπτύσσουν βαθύτερη κατανόηση και διορατικότητα σχετικά με ένα θέμα. Απαιτούν υψηλότερα επίπεδα ικανότητας συζήτησης και δεξιοτήτων συμμετοχής σε ομάδες εργασίας.

Οι δραστηριότητες στο επίπεδο 4 διαρκούν περισσότερο, απαιτούν αναπτυγμένες δεξιότητες ομαδικής εργασίας και συζήτησης, συγκέντρωση και συνεργασία από τους συμμετέχοντες και επίσης προϋποθέτουν περισσότερη προετοιμασία. Επίσης, βοηθούν περισσότερο στην αφομοίωση, καθώς παρέχουν μία ευρύτερη και βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων.

Μέγεθος ομάδας

Προτείνουμε τον αριθμό των ατόμων που χρειάζονται για να διεξαχθεί η δραστηριότητα επιτυχώς. Αν κάποιο μέρος της δραστηριότητας περιλαμβάνει δουλειά σε μικρές ομάδες, τότε το μέγεθος των μικρών ομάδων αναφέρεται σε αγκύλες.

Χρόνος

Παραθέτουμε τον ενδεικτικό απαιτούμενο χρόνο, υπολογισμένο σε λεπτά, που απαιτείται για να διεξαχθεί ολόκληρη η δραστηριότητα μαζί με τον απολογισμό και τη συζήτηση, με το δηλωμένο αριθμό των συμμετεχόντων. Ο υπολογισμένος χρόνος δεν περιλαμβάνει τη συζήτηση ή τη δράση που σχετίζεται με το στάδιο της συνέχισης.

Δεν χρειάζεται να κάνετε τη δική σας εκτίμηση για το πόσο χρόνο θα χρειαστείτε. Αν δουλεύετε με πολλές μικρές ομάδες, τότε θα πρέπει να αφήσετε περισσότερο χρόνο στην κάθε ομάδα για να κάνει τη δική της ανατροφοδότηση στην ολομέλεια. Αν η ομάδα είναι μεγάλη, τότε θα πρέπει να αφιερώσετε περισσότερο χρόνο, ώστε ο καθένας να έχει την ευκαιρία να συνεισφέρει στον απολογισμό και την αξιολόγηση.

Επίπεδο 1

Επισκόπηση

Προτείνουμε το αντικείμενο του θέματος και τη βασική μεθοδολογία της δραστηριότητας. Για παράδειγμα αν η δραστηριότητα ασχολείται με την διαδικασία αίτησης ασύλου ή αφορά στην υποκειμενικότητα των μέσων ενημέρωσης και αν περιλαμβάνει συζήτηση σε μικρές ομάδες ή κάποιο παιχνίδι ρόλων.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

Η ικανότητα σύνδεσης εμπειριών και γεγονότων με συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα είναι βασικός σκοπός της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, εφόσον τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλοσχετιζόμενα και αδιαίρετα, τα θέματα αλληλοεπικαλύπτονται και η κάθε δραστηριότητα αναπόφευκτα σχετίζεται με πολλά δικαιώματα. Έτσι, με αναφορά στην περίληψη της ΟΔΑΔ (βλ. σελ. 664), προτείνουμε τρία δικαιώματα που εξηγούνται με παραδείγματα στη δραστηριότητα και θα πρέπει να συζητηθούν στον απολογισμό και την αξιολόγηση.

Στόχοι

Οι σκοποί σχετίζονται με τους μαθησιακούς στόχους της ΕΑΔ που αφορούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες που περιγράφονται στη σελ. 37.

Υλικά

Αυτή είναι μία λίστα του απαραίτητου εξοπλισμού που απαιτείται για τη διεξαγωγή της δραστηριότητας.

Προετοιμασία

Αυτή είναι μία λίστα του τι πρέπει να κάνει ο διευκολυντής πριν ξεκινήσει τη δραστηριότητα. Θεωρούμε δεδομένο ότι οι συντονιστές θα ενημερωθούν για τα ζητήματα και θα διαβάσουν τις γενικές πληροφορίες στο Κεφάλαιο 5, αν το κρίνουν αναγκαίο. Γι' αυτό το λόγο δεν επαναλαμβάνεται κάτω από κάθε δραστηριότητα.

Οδηγίες

Αυτή είναι μία λίστα οδηγιών για το πώς να διεξαχθεί μία δραστηριότητα.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Σ' αυτό το σημείο προτείνουμε ερωτήσεις που θα βοηθήσουν το διευκολυντή να διεξάγει την ανασκόπηση και την αξιολόγηση. Οι ερωτήσεις αυτές λειτουργούν ως οδηγός και αναμένουμε να αναπτύξετε τουλάχιστον κάποιες από αυτές, ώστε να βεβαιωθείτε ότι επιτεύχθηκαν οι στόχοι μάθησης κατ' αναλογία με τους στόχους που έχετε θέσει εξ' αρχής.

Συμβουλές για τους/ τις διευκολυντές/ ντριες

Αυτές είναι συμβουλευτικές σημειώσεις και εξηγήσεις για τη μεθοδολογία και τα πράγματα που πρέπει να προσέξετε. Για παράδειγμα, αν ασχολείστε με θέματα στερεοτύπων για μειονότητες, τίθεται το ερώτημα αν υπάρχει κάποιος από αυτή τη μειονότητα στην ομάδα σας.

Παραλλαγές

Εδώ παρουσιάζουμε ορισμένες ιδέες για το πώς θα μπορούσατε να προσαρμόσετε τη διεξαγωγή της δραστηριότητας σε διαφορετικές καταστάσεις και πώς θα μπορούσατε να την αναπτύξετε. Ωστόσο, αυτές είναι μόνο προτάσεις και εσείς, ως διευκολυντής θα πρέπει να αισθάνεστε ελεύθερος να μετατρέψετε τη δραστηριότητα όπως επιθυμείτε, ώστε να ανταποκρίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες της ομάδας.

Προτάσεις για συνέχεια

Η διεξαγωγή μιας δραστηριότητας δεν είναι αρκετή· χρειάζεται ένα στάδιο συνέχισης ώστε να ενισχυθεί και να διατηρηθεί η μάθηση. Επιπλέον, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι ένας σημαντικός στόχος της ΕΑΔ είναι να βοηθήσει τους νέους να αναλάβουν δράση για θέματα που τους αφορούν.

Έτσι, παρουσιάζουμε κάποιες ιδέες για να σχεδιάσετε δράσεις που θα προκύπτουν από τη δραστηριότητα που έχετε εφαρμόσει. Για παράδειγμα, προτάσεις για θέματα που μπορείτε να αναζητήσετε στην τοπική βιβλιοθήκη ή στο Διαδίκτυο που μπορούν στη συνέχεια να μεταφερθούν σε όλη την ομάδα. Επίσης δίνουμε ιδέες για άλλες δραστηριότητες που μπορεί να θέλετε να δοκιμάσετε στη συνέχεια.

Ιδέες για δράση

Η ανάληψη δράσης είναι ένας σημαντικός στόχος της ΕΑΔ· θέλουμε να προσφέρουμε στους νέους τις δεξιότητες να αναλάβουν δράση για ζητήματα που τους αφορούν. Δίνουμε έμφαση σ' αυτό, και γι' αυτό το λόγο έχουμε ένα χωριστό κεφάλαιο σχετικά με την ανάληψη δράσης, το Κεφάλαιο 3 και περιλαμβάνουμε ιδέες για δράση σε κάθε δραστηριότητα.

Ημερομηνίες-κλειδιά

Τα ΗΕ και πολλοί άλλοι οργανισμοί χρησιμοποιούν την ιδέα του εορτασμού μίας ημέρας μνήμης για να ευαισθητοποιήσουν το κοινό πάνω σε διαφορετικές πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συγκεντρώσαμε εδώ πάνω από ενενήντα τέτοιες «ημερομηνίες-κλειδιά» και προτείνουμε να τις χρησιμοποιήσετε ως βάση για τις δικές σας δράσεις. Για παράδειγμα, μία ομάδα νέων αιτούντων άσυλο στη Δανία συναντήθηκαν με το τοπικό τμήμα της Νεολαίας Δανικού Ερυθρού Σταυρού που διατηρεί μία καφετέρια και διοργάνωσαν μία δημόσια εκδήλωση την Ημέρα Προσφύγων, στις 20 Ιουνίου.

Περισσότερες πληροφορίες

Εδώ δίνουμε επιπλέον βασικές πληροφορίες οι οποίες σχετίζονται στενά με τη δραστηριότητα. Σας συμβουλεύουμε σε κάθε περίπτωση να ανατρέχετε στο Κεφάλαιο 5 όπου βρίσκονται βασικές πληροφορίες οι οποίες να σχετίζονται άμεσα με τα ζητήματα που τίγονται στη δραστηριότητα.

Φυλλάδια

Είναι οι κάρτες για τα παιχνίδια ρόλων, φυλλάδια με δεδομένα και κάρτες συζητήσεων που θα πρέπει να φωτοτυπήσετε. Θα πρέπει να αισθάνεστε ελεύθεροι να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές για να ταιριάζουν με τις ανάγκες της ομάδας σας.

3.4. Γενικές συμβουλές για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων

Οι δραστηριότητες σπάνια έχουν την έκβαση που περιμένετε. Αυτή είναι η επιβράβευση, αλλά και η πρόκληση όταν δουλεύετε με τις δραστηριότητες του *Compass*. Θα πρέπει να είστε έτοιμοι να ανταποκριθείτε σε αυτό που συμβαίνει και να σκέφτεστε προσγειωμένα. Τα βασικά πράγματα που πρέπει να θυμάστε είναι: να θέτετε ξεκάθαρους στόχους και να είστε προετοιμασμένοι.

Συνεργασία στο ρόλο του διευκολυντή

Αν είναι δυνατόν, συντονίστε - ως διευκολυντής - την ομάδα πάντα σε συνεργασία με κάποιον άλλο. Ένας εκπαιδευτικός θα όριζε αυτή τη διαδικασία ως «ομαδική διδασκαλία». Υπάρχουν πρακτικά πλεονεκτήματα σ' αυτό, γιατί έτσι η ευθύνη της υποστήριξης της εργασίας μικρών ομάδων και η διαχείριση των ατομικών αναγκών θα μοιράζονται σε δύο άτομα. Όταν δύο άτομα διεξάγουν τη δραστηριότητα, είναι ευκολότερο να αλλάξει η ροή και ο ρυθμός προκειμένου να διατηρηθεί το ενδιαφέρον. Οι δύο διευκολυντές μπορούν να αλληλοϋποστηριχθούν όταν τα πράγματα παρεκκλίνουν από τον αρχικό σχεδιασμό και επίσης η επιβράβευση είναι μεγαλύτερη όταν η ανασκόπηση γίνεται μαζί με κάποιον άλλο, παρά όταν την κάνει κάποιος μόνος του.

Αυτού του τύπου η συνεργασία προϋποθέτει ότι οι δύο διευκολυντές θα προετοιμάσουν από κοινού τη δραστηριότητα και θα έχουν διασαφηνίσει ο καθένας το ρόλο του. Είναι καλύτερα, επίσης, οι δραστηριότητες να αναπτύσσονται σε επίπεδο ομάδας, κατά προτίμηση με τη συμμετοχή των νέων.

Προσεκτική προετοιμασία

Βεβαιωθείτε ότι έχετε διαβάσει διεξοδικά όλες τις πληροφορίες για τη δραστηριότητα, κατά προτίμηση δύο φορές! Φανταστείτε τη στο μυαλό σας· προσπαθήστε να υποθέσετε πώς θα γίνει. Προσπαθήστε να φανταστείτε πώς θα αντιδράσει η ομάδα και τι θα ειπωθεί. Αναπόφευκτα θα κάνουν ερωτήσεις για τις οποίες δεν έχετε απαντήσεις. Ωστόσο, έτσι πρέπει να είναι· είστε εκεί για να μάθετε επίσης μαζί με τους νέους. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να βεβαιωθείτε ότι είστε σε λογικά επίπεδα καλά πληροφορημένοι διαβάζοντας τις γενικές πληροφορίες.

Βεβαιωθείτε ότι έχετε όλα τα υλικά που πρέπει να μοιράσετε και ορισμένα επιπλέον σε περίπτωση που παρουσιαστούν περισσότεροι συμμετέχοντες από όσους περιμένατε αρχικά ή σπάσει ένα μολύβι ή τελειώσουν οι μαρκαδόροι.

Διαχείριση χρόνου

Σχεδιάστε προσεκτικά και προσπαθήστε να μη στριμώξετε πάρα πολλά στο διαθέσιμο χρόνο. Αν μία δραστηριότητα διαρκέσει περισσότερο από όσο περιμένατε, θα πρέπει να προσπαθήσετε να τη συντομεύσετε ώστε να περισσέψει αρκετός χρόνος για συζήτηση (βλ. σημειώσεις για τον κύκλο μάθησης, σελ. 34). Είναι συχνά μία καλή ιδέα να εμπλέκετε τους συμμετέχοντες και να τους συμβουλευέστε για το αν θα πρέπει να σταματήσετε άμεσα, σε πέντε λεπτά ή πώς αλλιώς θα μπορούσε να επιλυθεί το πρόβλημα.

Από την άλλη, αν έχετε πάρα πολύ χρόνο στη διάθεσή σας, μην προσπαθήσετε να τραβήξετε τη συζήτηση χωρίς λόγο, κάντε ένα διάλειμμα ή κάντε μία γρήγορη δραστηριότητα εμψύχωσης για να διασκεδάσετε.

Δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον

Οι νέοι με τους οποίους συνεργάζεστε θα πρέπει να νιώθουν την ελευθερία να διερευνούν, να ανακαλύπτουν, να αλληλεπιδρούν και να μοιράζονται πράγματα μεταξύ τους. Να είστε αυθεντικοί, φιλικοί, ενθαρρυντικοί και ευχάριστοι με χιούμορ. Μη χρησιμοποιείτε ορολογία ή γλώσσα που δεν γνωρίζουν οι συμμετέχοντες. Οι άνθρωποι νιώθουν ασφαλείς όταν ξέρουν τι συμβαίνει και επομένως ο τρόπος παρουσίασης μιας δραστηριότητας είναι σημαντικός. Δεν μπορείτε να ξεκινήσετε από το πουθενά· θα πρέπει να τοποθετήσετε τη δραστηριότητα σε ένα πλαίσιο. Ένας τρόπος για να κάνετε κάτι τέτοιο είναι να χρησιμοποιήσετε μια δραστηριότητα από αυτές για την προετοιμασία της ομάδας.

Θέτοντας βασικές αρχές

Είναι σημαντικό να κατανοήσουν όλοι στην ομάδα τις βασικές αρχές της συμμετοχής στις βιωματικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, ο καθένας θα πρέπει να αναλάβει το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί στη συνεδρία: όλοι θα πρέπει να έχουν μία ευκαιρία να ακουστούν, να μιλήσουν και να συμμετέχουν. Κανένας δε θα πρέπει να νιώθει πιεσμένος να πει κάτι που δε θα τον κάνει να νιώθει άνετα. Αυτοί οι βασικοί κανόνες θα πρέπει να συζητηθούν και να συμφωνηθούν όταν ξεκινάτε να συνεργάζεστε για πρώτη φορά με μία μαθητική τάξη ή ομάδα νέων. Επίσης, θα πρέπει ίσως να τους επαναλαμβάνετε κάθε τόσο, ιδίως όταν καινούριοι συμμετέχοντες έρχονται στην ομάδα.

Δίνοντας ξεκάθαρες οδηγίες

Να βεβαιώνετε πάντα ότι όλοι έχουν καταλάβει τις οδηγίες και ξέρουν τι πρέπει να κάνουν. Είναι βοηθητικό να ξεκινήσετε εξηγώντας σε γενικές γραμμές τι πραγματεύεται η δραστηριότητα και τι περιλαμβάνει, για παράδειγμα ότι η δραστηριότητα είναι ένα παιχνίδι ρόλων. Πείτε στους συμμετέχοντες πόσο χρόνο έχουν στη διάθεσή τους για να εκτελέσουν μία συγκεκριμένη διαδικασία και προειδοποιήστε τους ότι απομένουν πέντε λεπτά, όταν ο χρόνος τελειώνει, ώστε να μπορούν να συντομεύσουν.

Ο ρόλος του διευκολυντή στις συζητήσεις

Η συζήτηση είναι κεντρική στη διαδικασία ΕΑΔ. Βεβαιωθείτε ότι όλα τα μέλη της ομάδας έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν αν το θελήσουν. Χρησιμοποιήστε λόγια, εκφράσεις και γλώσσα που είναι κοινά στην ομάδα και εξηγήστε λέξεις που δεν τους είναι οικείες: υπάρχει ένα γλωσσάρι στη σελίδα 684. Καλέστε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις απόψεις τους. Βεβαιωθείτε ότι υπάρχει μία ισορροπία ανάμεσα στις παγκόσμιες και τις τοπικές πτυχές του θέματος, ώστε οι συμμετέχοντες να εντοπίσουν τη συσχέτιση με τη δική τους ζωή.

Ορισμένες φορές οι συζητήσεις «κολλάνε». Θα πρέπει να εντοπίσετε την αιτία. Θα μπορούσε, για παράδειγμα να οφείλεται στο ότι το θέμα έχει εξαντληθεί ή στο ότι είναι συγκινησιακά φορτισμένο. Θα πρέπει να αποφασίσετε αν θα θέσετε κάποιο ερώτημα, αν θα αλλάξετε πορεία ή αν θα συνεχίσετε. Να μην αισθάνεστε υποχρεωμένοι να δίνετε απαντήσεις στις ερωτήσεις των συμμετεχόντων ή λύσεις στα προβλήματα: η ίδια η ομάδα θα πρέπει να βρει τις δικές της απαντήσεις, ακούγοντας ο ένας τον άλλον και ανταλλάσσοντας ιδέες. Μπορεί βέβαια να ζητηθεί η δική σας γνώμη ή η συμβουλή σας, αλλά η ομάδα θα πρέπει να καταλήξει στις δικές της αποφάσεις.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Καμία δραστηριότητα του *Compass* δε θεωρείται ολοκληρωμένη χωρίς την ανασκόπηση και την αξιολόγηση: αυτό το μέρος της δραστηριότητας παρέχει τα κλειδιά για τη μάθηση και βοηθά τους συμμετέχοντες να τοποθετήσουν αυτό που έμαθαν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Δώστε στους συμμετέχοντες αρκετό χρόνο για να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα και αν είναι απαραίτητο, βγείτε από το ρόλο πριν συζητήσετε τι έγινε και τι έμαθαν. Αφιερώστε χρόνο στο τέλος κάθε δραστηριότητας συζητώντας τι έμαθαν και πώς σχετίζεται αυτό με τη δική τους ζωή, με την κοινότητά τους και τον ευρύτερο κόσμο. Χωρίς προβληματισμό και αντιπαραβολή καταστάσεων, οι άνθρωποι δε μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους.

Χωρίς προβληματισμό, οι άνθρωποι δεν μαθαίνουν πολλά από τις εμπειρίες τους.

Προτείνουμε να δοκιμάσετε να διεξάγετε τη διαδικασία της ανασκόπησης και της αξιολόγησης διαδοχικά, ρωτώντας τους συμμετέχοντες ερωτήσεις που σχετίζονται με το:

- τι συνέβη κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και πώς ένιωσαν
- τι έμαθαν για τους εαυτούς τους
- τι έμαθαν για τα θέματα που θίχτηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και τα σχετικά ανθρώπινα δικαιώματα
- πώς μπορούν να εξελιχθούν αξιοποιώντας αυτά που έμαθαν.

Απολογισμός

Η αξιολόγηση και η εξέταση αυτών που κάνετε και μαθαίνετε σε τακτική βάση, είναι σημαντική, γιατί σας βοηθά να αποκτήσετε μία συνολική εικόνα του πώς πάνε τα πράγματα και να βελτιώσετε την πρακτική σας. Το πότε θα κάνετε τον απολογισμό εξαρτάται από τις περιστάσεις: μπορεί να είναι στο τέλος της ημέρας ενός σεμιναρίου ή στο τέλος μίας σειράς δύο ή τριών μαθημάτων ή συναντήσεων.

Όποτε και αν κάνετε τον απολογισμό, θα πρέπει να βρείτε το χρόνο να ηρεμήσετε, να χαλαρώσετε και να σκεφτείτε σχετικά με τα εξής:

- Πώς πήγε η δραστηριότητα (δραστηριότητες) από τη δική σας οπτική γωνία: προετοιμασία, ρύθμιση του χρόνου κ.ο.κ.
- Τι έμαθαν οι συμμετέχοντες και αν επιτεύχθηκαν οι μαθησιακοί στόχοι.
- Ποια είναι τα αποτελέσματα: τι θα κάνει η ομάδα ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων που διεξήγατε.
- Τι μάθατε εσείς οι ίδιοι για τα θέματα που διαπραγματευτήκατε και για το ρόλο του διευκολυντή.

Ο τακτός απολογισμός μαζί με την ομάδα είναι επίσης σημαντικός και θα πρέπει να είναι διασκεδαστικός, οπότε αποφύγετε να τον μετατρέψετε σε μία ακόμα συζήτηση, ιδίως αν έχετε ήδη δαπανήσει αρκετό χρόνο στην ανασκόπηση και στην αξιολόγηση. Θα βρείτε πολλές τεχνικές, όπως αυτές που χρησιμοποιούν τη γλώσσα του σώματος, σκίτσα και σχήματα στο Κεφάλαιο 2 κάτω από την επικεφαλίδα «Δραστηριότητες επισκόπησης» στη σελίδα 386.

Ροή της δραστηριότητας

Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες μπορούν να ολοκληρωθούν σε 90 λεπτά οπότε δεν θα είναι τόσο δύσκολο να διατηρήσετε την ομαλή ροή τους. Παρ' όλα αυτά, τα μικρά διαλείμματα ίσως βοηθήσουν να διατηρήσετε το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων. Για παράδειγμα, μικρά διαλείμματα μπορούν να γίνουν ανάμεσα στην ίδια τη δραστηριότητα και στα στάδια της ανασκόπησης και της αξιολόγησης ή ανάμεσα στην ανασκόπηση και την αξιολόγηση και τη συζήτηση για τη συνέχεια με ανάλογες δράσεις. Αν βλέπετε ότι η ενέργεια της ομάδας κάπου χαλαρώνει, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μια δραστηριότητα εμψύχωσης. Να θυμάστε επίσης ότι είναι σημαντικό να αφήνετε τους ανθρώπους να ξεκουράζονται και να χαλαρώνουν μετά το πέρας μιας δραστηριότητας.

Δίνοντας ανατροφοδότηση

Ως ανατροφοδότηση ορίζεται ένα σχόλιο πάνω σε κάτι που κάποιος είπε ή έκανε. Η ανατροφοδότηση αποτελεί μία δεξιότητα για την ανάπτυξη της τεχνικής οποίας θα χρειαστεί να βοηθήσετε τα μέλη της ομάδας. Πολύ συχνά, η ανατροφοδότηση προσλαμβάνεται ως αρνητική κριτική, παρ' όλο που δεν ήταν αυτή η αρχική πρόθεση του ομιλητή. Οι λέξεις-κλειδιά σε σχέση με την ανατροφοδότηση είναι «σεβασμός», «ακρίβεια» και «επιχειρήματα».

Όταν δίνετε ανατροφοδότηση είναι σημαντικό να σέβεστε το άλλο άτομο, να εστιάζετε πάνω σ' αυτό που είπε ή σ' αυτό που έκανε και να αιτιολογείτε την άποψή σας. Μπορείτε να πείτε «Διαφωνώ πολύ με αυτό που μόλις είπατε, γιατί...». Η αρνητική ανατροφοδότηση έρχεται πολύ φυσικά σε κάποιους ανθρώπους, κάτι που μπορεί να είναι επώδυνο. Ο ρόλος σας ως διευκολυντής είναι να βρίσκετε τρόπους που θα διασφαλίζουν ότι τα μέλη της ομάδας δίνουν ανατροφοδότηση με υποστηρικτικό τρόπο. Για παράδειγμα:

- εξασφαλίζοντας ότι τα μέλη θα αρχίσουν να δίνουν ανατροφοδότηση με μία θετική δήλωση
- με σεβασμό για τον άλλο και χωρίς υποτιμητικά σχόλια
- εστιάζοντας στη συμπεριφορά και όχι στο άτομο
- με επαρκή αιτιολόγηση
- με ανάληψη της ευθύνης για ότι υποστηρίζει κανείς χρησιμοποιώντας τη φράση «Εγώ έχω την εντύπωση ότι...»

Το να λάβει κάποιος ανατροφοδότηση είναι δύσκολο γι' αυτόν, ιδίως στις περιπτώσεις που υπάρχει διαφωνία. Ο ρόλος σας είναι να βοηθάτε τους νέους να μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους και να τους βοηθάτε να νιώθουν ότι υποστηρίζονται και να μην απογοητεύονται. Ενθαρρύνετε τους ανθρώπους να ακούν προσεκτικά στην ανατροφοδότηση χωρίς να υπερασπίζονται αντανάκλαστικά τον εαυτό τους ή τη θέση τους. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι συμμετέχοντες να καταλαβαίνουν ακριβώς τι εννοεί το άτομο που κάνει την ανατροφοδότηση και ότι έχουν το χρόνο να αξιολογήσουν αυτό που τους ειπώθηκε προτού να το απορρίψουν ή να το αποδεχθούν.

Αντίσταση από τους συμμετέχοντες

Η συμμετοχή σε συμμετοχικές διαδικασίες είναι πολύ απαιτητική και παρά το γεγονός ότι εσείς θα κάνετε χρήση διαφόρων τεχνικών όπως συζήτηση, ζωγραφική, παιχνίδια ρόλων ή μουσική, αναπόφευκτα οι δραστηριότητες δε θα ταιριάζουν σε όλους τους συμμετέχοντες. Αν ένας συμμετέχων νιώθει άνετα και είναι σε θέση να εξηγήσει γιατί δεν του αρέσει μία συγκεκριμένη δραστηριότητα τότε θα πρέπει να την προσαρμόσετε στις δικές του ανάγκες μέσω του διαλόγου και της διαπραγμάτευσης.

Όταν μιλάμε για «αντίσταση», εννοούμε τη συμπεριφορά που είναι εκούσια ενοχλητική. Όλοι οι διευκολυντές βιώνουν αντίσταση από συμμετέχοντες κάποια στιγμή. Η αντίσταση μπορεί να έχει διάφορες μορφές. Ένα ανασφαλές άτομο μπορεί να διακόπτει κάνοντας θορύβους με την καρέκλα του, να χασμουριέται ή να μιλάει με το διπλανό του. Πιο περίτεχνοι τρόποι διακοπής μίας συνεδρίας είναι οι άσχετες ερωτήσεις ή τα αστεία για όλα τα πράγματα. Ένα άλλο «παιχνίδι» που παίζουν οι συμμετέχοντες που προβάλλουν αντίσταση είναι η «υποτίμηση» του διευκολυντή. Σ' αυτή την περίπτωση μπορεί να πουν «Δεν καταλαβαίνετε, έχουν περάσει χρόνια από τότε που ήσασταν νέος» ή «όλο συζητήσεις, γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε δραστηριότητες;». Ένας τρίτος τύπος «παιχνιδιού» είναι να προσπαθούν να αποφύγουν τη διαδικασία λέγοντας, για παράδειγμα, «ναι αλλά...», όταν η ομάδα ήδη παίζει.

Προφανώς, είναι καλύτερα να αποφύγετε την αντίσταση αν μπορείτε. Για παράδειγμα, να εστιάζετε την προσοχή σας σε κάθε μέλος της ομάδας ξεχωριστά και να αντιλαμβάνεστε ενδεχόμενα ευαίσθητα συναισθήματα που μπορεί να του προκληθούν από μία συγκεκριμένη δραστηριότητα ή από ένα συγκεκριμένο ρόλο σε παιχνίδι ρόλων ή σε προσομοίωση. Βεβαιωθείτε ότι όλοι αισθάνονται ασφαλείς και ότι γνωρίζουν ότι σε καμία πε-

ρίπτωση δεν είναι πεισμένοι να πουν ή να αποκαλύψουν κάτι για τον εαυτό τους για το οποίο δεν αισθάνονται άνετα. Δώστε χρόνο στους συμμετέχοντες να «ξεσταθούν» πριν από κάθε δραστηριότητα και να χαλαρώσουν μετά.

Τέλος, να μην αμελείτε να αφιερώνετε αρκετό χρόνο στην ανασκόπηση και τη συζήτηση, ώστε όλοι να νιώθουν ότι η γνώμη τους και η συμμετοχή τους έχει αξιολογηθεί. Θα πρέπει να αποφασίσετε οι ίδιοι για τον καλύτερο τρόπο χειρισμού μίας δύσκολης κατάστασης, αλλά να θυμάστε ότι συνήθως ο καλύτερος τρόπος για να λυθεί το πρόβλημα είναι να το αναφέρετε ανοιχτά και να κινητοποιήσετε την ομάδα να αποφασίσει συλλογικά για τη λύση του. Μην εμπλέκεστε σε μακρές συζητήσεις ή διαφωνίες με μεμονωμένα μέλη της ομάδας. Αυτό μπορεί να προκαλέσει δυσαρέσκεια και απογοήτευση στους άλλους συμμετέχοντες και να οδηγήσει σε απώλεια ενδιαφέροντος.

Διαχείριση συγκρούσεων

Οι συγκρούσεις μπορεί να αποδειχθούν χρήσιμες και δημιουργικές, αν η διαχείρισή τους γίνει με σωστό τρόπο· στην πραγματικότητα αποτελούν αναπόφευκτο και απαραίτητο συστατικό της ΕΑΔ! Οι διαφωνίες και η συναισθηματική φόρτιση είναι αναπόφευκτα όταν συζητάμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα γιατί οι άνθρωποι βλέπουν διαφορετικά τον κόσμο και τα πιστεύω τους, οι εικασίες τους και οι προκαταλήψεις τους τίθενται υπό αμφισβήτηση. Η σύγκρουση, ως μέρος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, δίνει στους ανθρώπους την ευκαιρία να αναπτύξουν δεξιότητες και στάσεις όπως κριτική σκέψη και συνεργασία, αλληλοκατανόηση και το αίσθημα της δικαιοσύνης.

Είναι δύσκολο να προβλεφθούν οι συγκρούσεις και μπορεί επίσης να είναι δύσκολη η επίλυσή τους, ιδίως αν εγείρονται επειδή οι συμμετέχοντες αισθάνονται ανασφαλείς να αντιμετωπίσουν ερωτήσεις που σχετίζονται με συναισθήματα και αξίες, αν έχουν ανεπαρκείς ικανότητες για ομαδική εργασία ή αν έχουν τελείως διαφορετικές προσεγγίσεις για το ζήτημα ή υιοθετούν διαφορετικές αξίες. Προσπαθήστε να είστε ήρεμοι και ψύχραιμοι και μην εμπλακείτε σε συγκρούσεις μεταξύ μελών της ομάδας.

Οι δραστηριότητες του *Compass* στοχεύουν στην παροχή μαθησιακών εμπειριών σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Επιλέξτε τις προσεκτικά και προσαρμόστε τις ανάλογα με τις ανάγκες. Χρησιμοποιήστε τις για να εκμαιεύσετε τις απόψεις των συμμετεχόντων για τα θέματα που διαπραγματεύονται. Θα πρέπει να καταστήσετε σαφές ότι, η διαφωνία τους είναι απολύτως φυσιολογική και ότι η οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν σημαίνει ότι όλοι τα αντιλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο.

Μερικές συμβουλές:

- Αφιερώστε αρκετό χρόνο στην ανασκόπηση και τη συζήτηση. Αν είναι απαραίτητο, αφιερώστε περισσότερο χρόνο.
- Βοηθήστε τα μέλη να τοποθετηθούν με σαφή τρόπο ως προς τη θέση, τη γνώμη και τα ενδιαφέροντά τους.
- Χαλαρώστε τις εντάσεις στην ομάδα. Για παράδειγμα, ζητήστε από όλους να καθίσουν ή να συζητήσουν για τρία λεπτά σε μικρές υποομάδες ή να πουν κάτι προκειμένου να επανέλθει η κατάσταση.
- Ενθαρρύνετε όλους τους συμμετέχοντες να ακούν ενεργητικά ο ένας τον άλλον.
- Τονίστε τα στοιχεία που τους ενώνουν περισσότερο από αυτά που τους χωρίζουν.
- Αναζητήστε τη συναίνεση. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιδιώξουν να βρουν τα κοινά τους ενδιαφέροντα, παρά να προσπαθήσουν να συμβιβαστούν και να μετακινηθούν από τις δηλωμένες θέσεις τους.

Η σύγκρουση είναι ένα αναπόφευκτο και απαραίτητο συστατικό της ΕΑΔ.

- Αναζητήστε λύσεις που μπορεί να επιλύσουν το πρόβλημα, χωρίς να προκληθεί «αναζωπύρωση» της σύγκρουσης.
- Προσφερθείτε να συζητήσετε προσωπικά με αυτούς που ενεπλάκησαν στη σύγκρουση κάποια άλλη στιγμή.

Αν προκληθούν πιο σοβαρές και βαθύτερες συγκρούσεις, ίσως είναι καλύτερα να αναβάλετε την αναζήτηση μίας λύσης και να βρείτε κάποια άλλη καταλληλότερη ευκαιρία για την επίλυση του προβλήματος. Στο μεταξύ, θα μπορούσατε να σκεφθείτε πώς θα μπορούσε να συζητηθεί η σύγκρουση από μία άλλη οπτική γωνία. Επιπλέον, αναβάλλοντας την προσπάθεια επίλυσης της σύγκρουσης, δίνετε χρόνο σ' αυτούς που ενεπλάκησαν να σκεφτούν σχετικά με την κατάσταση και να βρουν νέες προσεγγίσεις ή λύσεις.

Οι συγκρούσεις που εγείρονται στην ομάδα και οι τρόποι επίλυσής τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη της κατανόησης και της συνειδητοποίησης των αιτιών και των δυσκολιών που ενέχουν οι συγκρούσεις στον ευρύτερο κόσμο. Το αντίθετο είναι επίσης αλήθεια: η συζήτηση, δηλαδή, γύρω από θέματα διεθνών συγκρούσεων μπορεί να δώσει μια εικόνα για τις συγκρούσεις που συμβαίνουν πολύ πιο κοντά μας.

3.5. Προσαρμόζοντας τις δραστηριότητες του *Compass* στις ανάγκες σας

Οι δραστηριότητες που υπάρχουν στο *Compass* έχουν εξεταστεί κι έχουν δοκιμαστεί σε μία σειρά τυπικών και μη-τυπικών εκπαιδευτικών πλαισίων και τα σχόλια των χρηστών μας επισημαίνουν ότι, όπως έχει πει ο Αβραάμ Λίνκολν «μπορείς να ευχαριστήσεις ορισμένους ανθρώπους όλη την ώρα και όλους τους ανθρώπους κάποιες φορές, αλλά δεν μπορείς να ευχαριστήσεις όλους τους ανθρώπους διαρκώς», το οποίο είναι απολύτως λογικό! Στόχος του *Compass* είναι να αποτελέσει έναν χρήσιμο οδηγό· δεν είναι βιβλίο συνταγών ή κάποιοι κανόνες που γράφτηκαν σε πέτρινες πλάκες.

Οι συγγραφείς του *Compass* αντιμετώπισαν δύο βασικές προκλήσεις. Η πρώτη είναι να κάνουν τις δραστηριότητες αρκετά γενικές ώστε τα θέματα που πραγματεύονται να σχετίζονται με ένα ευρύ κοινό, αλλά ταυτόχρονα να είναι αρκετά λεπτομερείς, ώστε να αγγίζουν την καρδιά του ενδιαφέροντος που μπορεί να έχουν για ένα ζήτημα συγκεκριμένες ομάδες. Η δεύτερη πρόκληση είναι η αντίστροφη: να παρουσιάσουν δραστηριότητες οι οποίες εμβαθύνουν σε ζητήματα που είναι σημαντικά για κάποιες ομάδες, αλλά τα οποία ταυτόχρονα, είτε δε σχετίζονται με άλλες, είτε είναι πολύ ευαίσθητα για να τεθούν σε αυτές.

Γ' αυτούς τους λόγους, οι δραστηριότητες θα πρέπει σχεδόν σε κάθε περίπτωση να προσαρμοστούν ή να αναπτυχθούν ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων με τους οποίους συνεργάζεστε. Στη σελίδα 67 υπάρχουν οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιήσαμε στο *Compass*. Η κατανόηση του τρόπου που λειτουργούν οι διαφορετικές τεχνικές, θα σας βοηθήσει να προσαρμόσετε τις δραστηριότητες.

Προσαρμογή των δραστηριοτήτων

Οι δραστηριότητες είναι τα εργαλεία του έργου μας: θα πρέπει να είστε σίγουροι ότι η δραστηριότητα που επιλέξατε αφορά στα ζητήματα που θέλετε να θίξετε και ότι η μέθοδος θα ταιριάζει στην ομάδα σας.

Ο διευκολυντής έχει την ευθύνη του σωστού συγχρονισμού, των απαραίτητων διευθετήσεων και της προσαρμογής της δραστηριότητας, ώστε αυτή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νέων με τους οποίους πρόκειται να συνεργαστεί.

Πρακτικά ζητήματα

Όταν προβληματίζεστε για την καταλληλότητα της μεθόδου, αναλογιστείτε τα πρακτικά ζητήματα:

Πολυπλοκότητα: Αν είναι πολύ υψηλό το επίπεδο, αναζητήστε τρόπους για να απλοποιήσετε τη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, περιορίστε τα θέματα, ξαναγράψτε τις κάρτες δήλωσης ή αναπτύξτε άλλες ερωτήσεις για την ανασκόπηση και τη συζήτηση. Αν πιστεύετε ότι μετά από αυτή την επεξεργασία υπάρχει ο κίνδυνος η ομάδα να χάσει το ενδιαφέρον της ή να νιώσει ότι η δραστηριότητα είναι πολύ απλή, τότε παρουσιάστε τη σαν μία σύντομη και διασκεδαστική εισαγωγή σε ένα θέμα.

Μέγεθος ομάδας: Αν η ομάδα σας είναι μεγάλη, τότε θα πρέπει να διαθέτετε περισσότερους διευκολυντές και να αφιερώσετε περισσότερο χρόνο. Αν διαθέσετε περισσότερο χρόνο, να προσέχετε ώστε να μην παραταθεί η διάρκεια της ίδιας της δραστηριότητας ή τα στάδια της ανασκόπησης και της αξιολόγησης. Θα μπορούσατε να χωρίσετε την ομάδα σε δύο μέρη από τα οποία το ένα να ασχοληθεί με την ανασκόπηση και το άλλο με την αξιολόγηση και μετά να ζητήσετε μια σύντομη αναφορά τους στην ολομέλεια. Αν κάνετε κάποιο παιχνίδι ρόλων, τότε αφήστε δύο συμμετέχοντες μαζί να παίξουν ή μοιράστε τον ίδιο ρόλο.

Αν έχετε μικρό αριθμό συμμετεχόντων και η δραστηριότητα περιλαμβάνει μικρή ομαδική εργασία, προτιμήστε να μειώσετε τον αριθμό των μικρών ομάδων αντί να μειώσετε τον αριθμό των μελών κάθε μικρής ομάδας. Με αυτόν τον τρόπο διατηρείτε την ποικιλομορφία των απόψεων που θα εκφραστούν σε κάθε ομάδα.

Χρόνος: Μπορεί να χρειαστεί να διεξάγετε τη δραστηριότητα σε δύο συνεδρίες. Εναλλακτικά, προσπαθήστε να κανονίσετε τη διεξαγωγή της δραστηριότητας όταν θα έχετε περισσότερο χρόνο στη διάθεσή σας, για παράδειγμα όταν το σχολικό πρόγραμμα προβλέπει διπλό μάθημα. Αν εργάζεστε σε λεία νέων, οργανώστε τη δραστηριότητα κάποιο σαββατοκύριακο.

Επισκόπηση: Εδώ θα βρείτε μία σύντομη περιγραφή βασικών τεχνικών πάνω στις οποίες βασίζεται η δραστηριότητα, όπως γενικές συμβουλές για χρήση της μεθόδου.

Υλικά: Αυτοσχεδιάστε! Αν δεν έχετε χαρτί για πίνακα, τότε αγοράστε ένα ρολό ταπετσαρίας με γραμμές και κόψτε το κατά μήκος. Αν το δωμάτιο που έχετε είναι μικρό ή γεμάτο έπιπλα και δεν υπάρχει αρκετός χώρος για να μετακινείστε ή για να χωριστείτε σε μικρές ομάδες, τότε δοκιμάστε να βρείτε έναν άλλο χώρο, αρκετά μεγάλο ή αν ο καιρός είναι καλός, γιατί δεν βγαίνετε έξω;

Προετοιμασία: Σκεφτείτε δημιουργικά! Αν θέλετε να φωτοτυπήσετε κάτι και δεν έχετε πρόσβαση σε φωτοτυπικό μηχάνημα αλλά έχετε υπολογιστή και εκτυπωτή, τότε βγάλτε μια ψηφιακή φωτογραφία και τυπώστε αντίγραφα από τον υπολογιστή σας.

Οδηγίες: Κάποιες δραστηριότητες είναι χωρισμένες σε δύο μέρη. Μπορεί το πρώτο μέρος να είναι αρκετό για την επίτευξη των στόχων που θέσατε.

Παραλλαγές: Οι παραλλαγές θα χρειαστούν είτε περισσότερο, είτε λιγότερο χρόνο από την αρχική δραστηριότητα. Διαθέστε τον απαραίτητο χρόνο.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση: Αν οι προτεινόμενες ερωτήσεις δε συνάδουν με τις ανάγκες σας, τότε προετοιμάστε άλλες. Χρησιμοποιήστε τις γενικές σημειώσεις για έμπνευση.

Προτάσεις για συνέχιση της δραστηριότητας: Αν οι προτάσεις που δίνονται δεν είναι κατάλληλες ούτε σχετικές ή παρουσιάζουν πρακτικά προβλήματα, τότε βρείτε άλλες. Συμβουλευτείτε το Κεφάλαιο 3 στην παράγραφο «Αναλαμβάνοντας δράση».

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων

Η ανάπτυξη μιας δραστηριότητας είναι κάτι πιο ριζοσπαστικό από την προσαρμογή της. Μπορεί να σας αρέσει το περιεχόμενο, για παράδειγμα οι κάρτες ανακοίνωσης που παρουσιάζονται με μία δραστηριότητα, αλλά μπορεί να βρείτε μία πιο κατάλληλη μέθοδο. Για παράδειγμα, θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε κάποια από τις κάρτες δήλωσης από τη δραστηριότητα «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221 και να χρησιμοποιήσετε τη μέθοδο που παρουσιάζεται στη δραστηριότητα «Ποια είναι η θέση σου;» στη σελίδα 365.

Εναλλακτικά, μπορεί να θέλετε να ασχοληθείτε με θέματα σχετικά με το άσυλο και τους πρόσφυγες και να σας αρέσουν οι ιδέες στη δραστηριότητα «Μπορώ να περάσω;» αλλά να αισθάνεστε, για τον άλφα ή βήτα λόγο, ότι ένα παιχνίδι ρόλων με τον τρόπο που περιγράφεται δεν είναι κατάλληλο. Σ' αυτή την περίπτωση μπορείτε να χωρίσετε την ομάδα σε υποομάδες, όπως έχει περιγραφεί και να μοιράσετε τις κάρτες ρόλων αλλά μετά να χρησιμοποιήσετε τη «γυάλα με τα ψάρια» -τεχνική που περιγράφεται στη σελίδα 70- και να ζητήσετε από δύο πρόσφυγες και δύο υπαλλήλους που ασχολούνται με θέματα μετανάστευσης να επιχειρηματολογήσουν από τη μεριά τους. Μία άλλη εναλλακτική, ιδίως για εκπαιδευτικούς πολυάριθμων τάξεων, θα μπορούσε να είναι το πάνελ συζήτησης (βλ. σελίδα 70) ή να ενημερώσετε τον καθένα για τα θέματα διαβάζοντας τις κάρτες ρόλων και μετά να ξεκινήσετε μία συζήτηση, για παράδειγμα με θέμα «Η τάξη πιστεύει ότι όλοι οι μετανάστες θα πρέπει να είναι ευπρόσδεκτοι στη χώρα μας».

Γενικές συμβουλές

Ενθαρρύνετε τους νέους να ενημερώνονται για το τι συμβαίνει στον κόσμο, σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και να θεωρήσουν τα θέματα που τους αφορούν ως σημείο αφετηρίας για τη δουλειά σας – για τη δουλειά που κάνετε μαζί. Να προσπαθείτε πάντα να τους εμπλέκετε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για το πότε και το τι θέλουν να μάθουν. Το κατά πόσο εμπλέκονται στην πράξη θα εξαρτηθεί από το εκπαιδευτικό περιβάλλον, τυπικό ή άτυπο, τις ηλικίες των νέων, το διαθέσιμο χρόνο σας και τους διαθέσιμους πόρους. Ωστόσο, όταν αυτό είναι δυνατό, εμπλέξτε τους συμμετέχοντες στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το τι είδους δραστηριότητες θα ήθελαν να κάνουν.

Αντιμετωπίστε τα αντιφατικά ή προκλητικά θέματα με προνοητικότητα και φροντίδα. Αν υπάρχει ένα θέμα ταμπού στην κοινότητά σας και είναι πιθανό να προκαλέσει αντίσταση από τις τοπικές αρχές, σκεφτείτε να θίξετε το ζήτημα από μια άλλη οπτική ή τοποθετήστε το σε διαφορετικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν πάνω στα δικαιώματα που σχετίζονται με την ελευθερία της έκφρασης χρησιμοποιώντας ένα ιστορικό παράδειγμα. Οι ερωτήσεις για τη θρησκεία, τα δικαιώματα των LGBT (ομοφυλόφιλων) και τα δικαιώματα στο γάμο και την οικογένεια αντιμετω-

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς και να μην νιώθουν ντροπή ή πίεση για να αποκαλύψουν περισσότερα από όσα θέλουν για τους ίδιους και τα πιστεύω τους.

πίζονται με αυτόν τον τρόπο στη δραστηριότητα «Πιστοί» (σελίδα 114) και «Σύντομη ημερομηνία λήξης» (σελίδα 305).

Το να αντιμετωπίζουμε ευθέως την πραγματικότητα ότι δηλαδή, ζούμε σε έναν κόσμο όπου συγκεκριμένα θέματα είναι αντιφατικά ή διχάζουν, αποτελεί μια σημαντική πτυχή της ΕΑΔ. Ωστόσο, όταν τίγονται δικαιώματα που αφορούν σε αντιφατικά ή προκλητικά θέματα, θα πρέπει να βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχοντες αισθάνονται ασφαλείς και δε νιώθουν ντροπή ή πίεση για να αποκαλύψουν περισσότερα από αυτά που θέλουν για τους ίδιους ή τα πιστεύω τους. Μέθοδοι όπως η άσκηση δήλωσης ή οι μελέτες περίπτωσης είναι καλές μέθοδοι, που δημιουργούν μία συγκεκριμένη απόσταση ανάμεσα στο άτομο και το θέμα. Μία άλλη προσέγγιση θα μπορούσε να είναι η ενθάρρυνση των συμμετεχόντων να διερευνήσουν διαφορετικές οπτικές γωνίες. Θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να προσκαλέσουν ως ομιλητή ένα μέλος μιας μειονότητας.

Αν τα άτομα στην ομάδα σας είναι διχασμένα ως προς ένα θέμα, για παράδειγμα αν μία μειοψηφία των μελών θεωρεί ότι ένα συγκεκριμένο ζήτημα δεν είναι σημαντικό ή σχετικό με τη ζωή τους, τότε ζητήστε τους ευθέως να εξηγήσουν και να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με τις απόψεις τους. Θα πρέπει να συλλάβετε τον τρόπο που φαντάζονται τα πράγματα, ώστε να δεχθούν την ιδέα της διερεύνησης του ζητήματος. Η προβολή μίας ταινίας, η επίσκεψη (σε ένα κέντρο προσφύγων, σε ένα κέντρο για άστεγους ή σε ένα έθνικ κατάστημα ή καφετέρια) ή η πρόσκληση ενός ομιλητή αποτελούν καλούς τρόπους για να εξάψετε την περιέργειά τους.

Όταν οι νέοι σχεδιάζουν να αναλάβουν δράση, θα πρέπει να είστε έτοιμοι να τους συμβουλευέστε για τις συνέπειες αυτών που προτείνουν να κάνουν. Θα πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τα πιθανά ή ενδεχόμενα προσωπικά, κοινωνικά και πολιτικά αποτελέσματα της προτεινόμενης δράσης τους. Το να ενθαρρύνουμε τους νέους να σκεφθούν οι ίδιοι δικές τους δράσεις και να αναλαμβάνουν την ευθύνη είναι ένας σημαντικός στόχος της ΕΑΔ· επομένως θα πρέπει να περιγράψετε τις όποιες δυσκολίες προβλέπετε ότι θα προκύψουν, να αιτιολογήσετε τις απόψεις σας και να δώσετε συμβουλές. Αν θα χρειαστεί να τους πείσετε ότι ορισμένες μορφές δράσης δε συνιστώνται, θα πρέπει να έχετε εναλλακτικές προτάσεις (συμβουλευτείτε το Κεφάλαιο 3 στην παράγραφο «Αναλαμβάνοντας Δράση» για ιδέες πάνω σε διαφορετικές μορφές δράσης).

3.6. Ειδικές σημειώσεις για εκπαιδευτικούς

Η ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευτικούς μάς λέει ότι το *Compass* χρησιμοποιείται σε σχολεία σε όλη την Ευρώπη σε μαθήματα γλώσσας, γεωγραφίας, ιστορίας, όπως και μαθήματα αγωγής του πολίτη και πολιτικές σπουδές. Για παράδειγμα, στα μαθήματα Γλώσσας, τα αποφθέγματα στη δραστηριότητα «Όλοι διαφορετικοί – όλοι ίσοι» (σελίδα 104) μπορούν να αξιοποιηθούν ως κείμενα για την ανάπτυξη του λεξιλογίου και ταυτόχρονα της κατανόησης όρων και ζητημάτων. Επίσης, το «Ένα λεπτό» (σελίδα 221) μπορεί να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων. Ακόμη, οι στατιστικές για την παιδική εργασία, για το χάσμα ανάμεσα στα φύλα και για την πρόσβαση στην εκπαίδευση (που μπορούν να βρεθούν σε διαφορετικά σημεία στις γενικές πληροφορίες στο Κεφάλαιο 5) μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μαθήματα Μαθηματικών, για να αντικαταστήσουν τα παραδείγματα του σχολικού βιβλίου για τις τροφικές αλυσίδες και τη βιοποικιλότητα· το «Ιστορία δύο πόλεων» στις κοινωνικές σπουδές· το «Πιστοί» στο μάθημα των θρησκευτικών· η «Ιστορία του Ασίκ» και το «Προσοχή, παρακολουθούμε!» προσθέτουν

μία άλλη οπτική γωνία για το εμπόριο στα μαθήματα γεωγραφίας και παραδείγματα του «Αγώνας για τα δικαιώματα» εντείνουν το ενδιαφέρον για τα παγκόσμια ζητήματα. Οι δυνατότητες είναι απεριόριστες.

Πρέπει να αναγνωριστεί ότι υπάρχουν ορισμένες θεμελιώδεις προκλήσεις στην επίτευξη των στόχων της ΕΑΔ στο περιβάλλον μιας αίθουσας. Για παράδειγμα, ο τυπικός χρόνος που προσφέρεται για ένα μάθημα μπορεί να είναι πολύ λίγος για να ολοκληρωθούν οι δραστηριότητες και φτάνει μόνο για τις πολύ σύντομες δραστηριότητες ή οι μαθητές ίσως δεν είναι σε θέση να επηρεάσουν τις αποφάσεις για το τι θα μάθουν. Επίσης, οι επιλογές για εφαρμογή των πραγμάτων που έχουν μάθει μπορεί να είναι πολύ περιορισμένες, αλλά αυτές οι δυσκολίες δεν είναι ανυπέρβλητες. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί βρίσκουν τρόπους να υπερβούν τα προβλήματα της πίεσης του χρόνου επεκτείνοντας μία δραστηριότητα σε δύο συνεδρίες ή χρησιμοποιώντας τις ευκαιρίες των «θεματικών εβδομάδων», όταν το τυπικό πρόγραμμα είναι περιοριστικό.

Σε ορισμένες χώρες, η ΕΑΔ απαιτεί μία αλλαγή στις συνήθειες πρακτικές μιας σχολικής τάξης, προκειμένου να ξεφύγουν από το «κιμωλία και κουβέντα» (ο δάσκαλος δίνει στους μαθητές πληροφορίες που πρέπει να αποστηθίσουν) και να κατευθυνθούν προς την ενθάρρυνση της κριτικής σκέψης και πιο χειραφετημένων πρακτικών μάθησης. Σε χώρες όπου ο εκπαιδευτικός δεν έχει ήδη κανονικά το ρόλο του συντονιστή, του συμβούλου ή του διευκολυντή, οι αλλαγές πρέπει να εισαχθούν σταδιακά, ώστε τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές να αισθάνονται άνετα συνεργαζόμενοι σε μία δημοκρατική ατμόσφαιρα όπου η αμφισβήτηση και η ελευθερία της έκφρασης είναι τα κύρια συστατικά. Η κατανόηση των μεθόδων και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται στο *Compass* θα βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να κάνουν αλλαγές. Αυτά περιγράφονται παρακάτω στη σελίδα 67 και περιλαμβάνουν συμβουλές για το πώς να οργανωθούν οι συζητήσεις σε μεγάλες τάξεις. Ένας άλλος τρόπος ανάπτυξης δεξιοτήτων συντονισμού είναι μέσω της συνεργασίας με κάποιον έμπειρο σ' αυτό τον τρόπο δουλειάς. Για παράδειγμα, καλέστε έναν εκπαιδευτή από μία τοπική οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων να κάνει τη συνεδρία ή να διδάξει μαζί σας.

Ιδανικά, οι εκπαιδευτικοί όλων των εκπαιδευτικών αντικειμένων θα πρέπει να εφοδιάζονται συστηματικά με τέτοιου είδους ικανότητες στο πλαίσιο της αρχικής του εκπαίδευσης και στο πλαίσιο της επιμόρφωσής τους. Η έκδοση «*Πώς μπορούν όλοι οι εκπαιδευτικοί να υποστηρίξουν την αγωγή του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα: ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη ικανοτήτων*» μπορεί να δώσει επιπλέον κατευθύνσεις και οδηγίες για το πώς θα μπορούσε αυτό να πραγματοποιηθεί¹².

Στο πλαίσιο μαθημάτων γλώσσας σε γυμνάσια της Δανίας σε μία πρόσφατη, μικρή έρευνα αναφορικά με τη χρήση βιωματικών δραστηριοτήτων από το *Compass* και το *Πακέτο Εκπαίδευσης Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι* έχουν εντοπιστεί αρκετές πρακτικές προκλήσεις.

Η έρευνα έδειξε ότι οι μαθητές απόλαυσαν τις δραστηριότητες και οι δάσκαλοι διαπίστωσαν πόσο πολύ συμμετείχαν οι μαθητές. Ωστόσο, στις φάσεις της ανασκόπησης και της αξιολόγησης παρουσιάστηκαν δυσκολίες. Οι μαθητές δυσκολεύτηκαν να ξεφύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και απηύθυναν τα σχόλιά τους στον εκπαιδευτικό περισσότερο παρά μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει τελικά αρκετός διάλογος, ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών ή μάθηση μεταξύ ομοτίμων** (peer-to-peer). Οι μαθη-

** ΣτΜ: εναλλακτική μετάφραση: αμοιβαία μάθηση

Πιθανά υπάρχουν ορισμένες θεμελιώδεις προκλήσεις στην επίτευξη των στόχων της ΕΑΔ στο περιβάλλον μιας αίθουσας.

Η ΕΑΔ δε μπορεί να επιβληθεί, ούτε να υπαγορευτεί.

τές περίμεναν ένα σχόλιο ή μία διόρθωση του εκπαιδευτικού και ότι θα τους ζητούσε να μιλήσει ο καθένας με τη σειρά του. Το αποτέλεσμα ήταν οι μαθητές να ξοδέψουν το χρόνο τους στο να σκέφτονται τι ήθελαν να πουν παρά στο να ακούν αυτό που λεγόταν και να απαντούν ο ένας στον άλλον. Επιπλέον, φάνηκε ότι ήταν δύσκολο να ανατραπεί η συνηθισμένη δυναμική της σχολικής τάξης κι έτσι ο ηγετικός μαθητής κυριαρχούσε και ο αστείος έκανε ανοησίες.

Το συμπέρασμα ήταν ότι η χρήση των δραστηριοτήτων στη σχολική αίθουσα μπορεί να είναι πολύτιμη καθώς οι μαθητές ασχολούνται με ένα θέμα, αλλά είναι πιθανό να υπάρξουν περιορισμοί στην επίτευξη των στόχων της ΕΑΔ, ιδίως εκείνων της ανάπτυξης συνεργασίας και της ανάληψης ευθυνών και δράσης. Παρ' όλα αυτά, τα σχολεία συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη συγκεκριμένων ικανοτήτων που καταγράφονται στη σελίδα 37 ως αποτελέσματα της ΕΑΔ, για παράδειγμα η ενεργητική ακρόαση και οι δεξιότητες επικοινωνίας, η κριτική σκέψη και η περιέργεια. Ομοίως, εκ πρώτης όψεως η ανάληψη δράσης μπορεί να φανεί προβληματική σε ένα σχολικό περιβάλλον. Ωστόσο, η ανάληψη δράσης μπορεί να σηματοδοτεί πολλά διαφορετικά πράγματα και στη σχολική τάξη μπορεί να ταυτίζεται με τη βελτίωση της γενικότερης συμπεριφοράς, την πιο συγκεντρωμένη στάση των μαθητών, τη λήψη αποφάσεων από τους ίδιους για την αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τους ήρωες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή την υιοθέτηση από πλευράς τους μιας πιο κριτικής στάσης απέναντι στην ιστορία. Υπάρχουν περισσότερες ιδέες για ανάληψη δράσης στο Κεφάλαιο 3.

Αν είναι δύσκολο για τους δασκάλους να διεξάγουν πολλές από τις δραστηριότητες, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους ότι η ΕΑΔ αφορά επίσης στην ανάπτυξη γνώσης και κατανόησης, για παράδειγμα της γνώσης για το τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ιστορική εξέλιξή τους, τα νομικά όργανα και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και της παγκόσμιας ειρήνης, ζητήματα που δύνανται να ενταχθούν στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι γενικές πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα παγκόσμια ζητήματα (Κεφάλαια 4,5 και τα παραρτήματα) προσφέρουν πλούσιο διδακτικό και μαθησιακό υλικό.

Οι εκπαιδευτικοί των παιδιών ηλικίας από 7 έως 13 μπορεί επίσης να θέλουν να δουν αναλυτικότερα το *Compassito*, το εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με παιδιά, στο οποίο οι δραστηριότητες μπορεί να ταιριάζουν καλύτερα με τη δομή της σχολικής τάξης.

Εν κατακλείδι, ένα σχόλιο για τον όρο «σκουπίδια ΕΑΔ», με το οποίο εννοούμε τη διδασκαλία που παριστάνει ότι είναι ΕΑΔ, αλλά η οποία, εξαιτίας του τρόπου που διεξάγεται, δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να διεξαχθεί η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή αυτού του κεφαλαίου, η διαδικασία είναι σημαντική. Έτσι, για να αναγνωριστεί ως ΕΑΔ η κάθε διδασκαλία που σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει να διεξάγεται με έναν τρόπο που σέβεται τους μαθητευόμενους και τους βοηθά να σέβονται και να αξιολογούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ΕΑΔ δεν μπορεί να επιβληθεί, ούτε να υπαγορευθεί. Επιπλέον, η ΕΑΔ δεν μπορεί να ειπωθεί ως κάτι που λαμβάνει χώρα αποκομμένο μέσα σε μία σχολική τάξη· θα πρέπει να επεκτείνεται σε όλο το σχολείο και την ευρύτερη κοινότητα.

3.7. Βασικές υποστηρικτικές μέθοδοι για τις δραστηριότητες του *Compass*

Η κατανόηση των βασικών μεθόδων ή τεχνικών που υποστηρίζουν τις δραστηριότητες στο *Compass* είναι σημαντική για να χρησιμοποιηθούν επιτυχώς οι δραστηριότητες.

Ονομάζουμε τις μεθόδους που χρησιμοποιούμε «δραστηριότητες» επειδή οι συμμετέχοντες είναι πνευματικά ενεργοί και επίσης, συνήθως σωματικά ενεργοί. Ωστόσο, δεν πρόκειται για επιφανειακές δραστηριότητες – του τύπου: κάτι να κάνουμε για να γεμίσουμε το χρόνο- αλλά έχουν ξεκάθαρους εκπαιδευτικούς στόχους και τις χρησιμοποιούμε με ένα σκοπό. Μερικές φορές οι δραστηριότητες ονομάζονται «παιχνίδια». Αυτό σημαίνει ότι οι δραστηριότητες είναι επίσης διασκεδαστικές, που όντως είναι! Δυστυχώς ορισμένοι άνθρωποι συνδέουν τη λέξη «παιχνίδι» με αυτό που παίζουν τα μικρά παιδιά και ξεχνούν τη σημαντική υφιστάμενη εκπαιδευτική αξία των παιχνιδιών.

Η κατανόηση της βασικής μεθοδολογίας θα σας βοηθήσει τόσο όταν θα χρειαστεί να προσαρμόσετε τις μεμονωμένες δραστηριότητες ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες των νέων ανθρώπων με τους οποίους συνεργάζεστε, όσο και όταν αναπτύσσετε τις δικές σας δραστηριότητες. Επιπλέον, όταν γράφαμε τις οδηγίες για το πώς να διεξαχθούν οι δραστηριότητες, υποθέταμε ότι οι όροι όπως «ομαδική εργασία», «καταγισμός ιδεών» και «παιχνίδια ρόλων» είναι γνωστοί και κατανοητοί. Αυτοί οι όροι αποσαφηνίζονται εδώ.

Ομαδική εργασία

Η ομαδική εργασία αποτελεί το θεμέλιο πολλών ασκήσεων· συμβαίνει όταν οι άνθρωποι δουλεύουν μαζί, συνδυάζουν τις διαφορετικές δεξιότητες και τα ταλέντα τους και χτίζουν πάνω στις δυνάμεις ο ένας του άλλου για να ολοκληρώσουν μία εργασία. Αναλυτικά:

- Ενθαρρύνει την υπευθυνότητα. Όταν οι άνθρωποι νιώθουν ότι αυτό που κάνουν τους ανήκει, συνήθως δεσμεύονται για το αποτέλεσμα και φροντίζουν να βεβαιωθούν ότι θα είναι ικανοποιητικό.
- Αναπτύσσει δεξιότητες επικοινωνίας. Οι συμμετέχοντες πρέπει να ακούσουν, να καταλάβουν τι λένε οι άλλοι, να είναι έτοιμοι να υποστηρίξουν τις ιδέες τους και να προωθήσουν τις σκέψεις τους.
- Αναπτύσσει τη συνεργασία. Οι συμμετέχοντες σύντομα μαθαίνουν ότι όταν εργάζονται για ένα κοινό στόχο, τον πετυχαίνουν πιο αποτελεσματικά αν συνεργαστούν, παρά αν ανταγωνιστούν ο ένας τον άλλον.
- Περιλαμβάνει δεξιότητες λήψης αποφάσεων. Οι συμμετέχοντες σύντομα μαθαίνουν ότι ο καλύτερος τρόπος για να πάρουν αποφάσεις είναι να εξετάσουν όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες και να προσπαθήσουν να βρουν μία λύση που τους ικανοποιεί όλους. Κάποιος που νιώθει ότι μένει έξω από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, διακόπτει την ομαδική εργασία και δεν σέβεται τις αποφάσεις που λήφθηκαν από την υπόλοιπη ομάδα.

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η επιτυχημένη ομαδική εργασία θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη στην εργασία· θα πρέπει να υπάρχει μία ξεκάθαρη ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί ή ένα ξεκάθαρο δηλωμένο πρόβλημα που απαιτεί λύσεις. Δεν είναι παραγωγικό να λέμε στους συμμετέχοντες απλά να «συζητήσουν το θέμα». Όποιο και αν είναι το θέμα, είναι σημαντικό να ορίζεται σαφώς η εργασία και οι συμμετέχοντες να ε-

στιάζουν τη δουλειά τους σ' αυτό που πρέπει να δώσουν ως ανατροφοδότηση στην υπόλοιπη ομάδα. Αυτό δεν σημαίνει ότι μόνο αυτό που παράγεται είναι που μετράει! Η ουσία είναι ότι με την ομαδική εργασία μέσα σε ένα ξεκάθαρα ορισμένο πλαίσιο, οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν καλύτερα μέσω της διαδικασίας αυτής.

Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων στο *Compass* χρησιμοποιεί εργασία μικρών ομάδων στη «βιωματική» φάση (τη δραστηριότητα) και εργασία ολόκληρης της ομάδας στις φάσεις της «σκέψης» και της «γενίκευσης» του κύκλου μάθησης (ο απολογισμός και η αξιολόγηση). Η εργασία σε μικρές ομάδες ενθαρρύνει όλους να συμμετέχουν και βοηθά στην ανάπτυξη της ομαδικής εργασίας. Το μέγεθος μίας μικρής ομάδας θα εξαρτηθεί από τα πρακτικά ζητήματα, όπως πόσοι είναι οι συμμετέχοντες και πόσο χώρο διαθέτετε. Μία μικρή ομάδα μπορεί να είναι διμελής ή τριμελής, αλλά γενικά οι μικρές ομάδες δουλεύουν καλύτερα με 6 ως 8 άτομα. Η εργασία με μικρές ομάδες μπορεί να διαρκέσει 15 λεπτά, μία ώρα ή μία μέρα, ανάλογα με το είδος της.

Κатаιγισμός ιδεών

Ο καταιγισμός ιδεών είναι ένας τρόπος για να εισάγετε ένα καινούριο θέμα, να ενθαρρύνετε τη δημιουργικότητα και να γεννήσετε πολλές ιδέες γρήγορα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίλυση ενός συγκεκριμένου προβλήματος ή για την απάντηση μιας ερώτησης. Πώς να κάνετε τον καταιγισμό ιδεών:

1. Αποφασίστε για ποιο θέμα θέλετε να προκαλέσετε καταιγισμό ιδεών και μορφοποιήστε το σε μια απλή ερώτηση ή δήλωση.
2. Γράψτε την ερώτηση σε ένα μεγάλο χαρτί ή σε έναν πίνακα τοποθετημένο έτσι ώστε να είναι ορατή από όλους.
3. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συνεισφέρουν με τις ιδέες τους. Σημειώστε τις ιδέες σε μορφή ερώτησης ή δήλωσης. Χρησιμοποιήστε λίγες λέξεις ή σύντομες φράσεις.
4. Σταματήστε τον καταιγισμό ιδεών όταν εξαντληθούν οι ιδέες και στη συνέχεια
5. Διαβάστε τις προτάσεις ζητώντας σχόλια.
6. Στη συνέχεια κάντε σύνοψη και αφού λάβετε την αποκτηθείσα γνώση, προχωρήστε σε μία δραστηριότητα ή σε συζήτηση.

Οι κανόνες του καταιγισμού ιδεών:

1. Σημειώστε ΚΑΘΕ καινούρια πρόταση. Συχνά οι πιο δημιουργικές ή «τρελές» προτάσεις είναι οι πιο χρήσιμες και οι πιο ενδιαφέρουσες!
2. Κανείς δεν μπορεί να κάνει σχόλια ή να κρίνει τι έχει γραφτεί μέχρι το τέλος.
3. Αποθαρρύνετε την επανάληψη. Αν κάποιος προτείνει μία ιδέα που υπάρχει ήδη στον πίνακα, ευχαριστήστε τον και ευγενικά επισημάνετε πού το έχετε γράψει.
4. Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή όλων.
5. Δώστε τις δικές σας ιδέες μόνο αν αυτό κρίνεται απολύτως απαραίτητο ώστε να ενθαρρυνθεί η ομάδα.
6. Αν μία πρόταση δεν είναι ξεκάθαρη, ζητήστε διευκρινίσεις.

Γράψιμο στον τοίχο

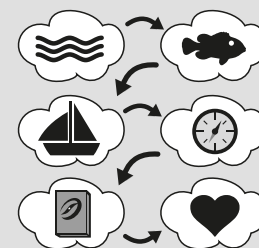
Αυτή είναι μία μορφή καταιγισμού ιδεών. Ο συντονιστής γράφει τη δήλωση ή την ερώτηση ώστε να προκαλέσει καταιγισμό ιδεών, κατά προτίμηση σε ένα μεγάλο, κενό τοίχο. Ωστόσο, αντί να γράψει ο συντονιστής στη συνέχεια τις προτάσεις, οι συμμετέχοντες γράφουν τις ιδέες τους σε μικρά κομμάτια χαρτί (για παράδειγμα, αυτοκόλλητα τοίχου – “post-it”) και στη συνέχεια τα κολλάνε μόνοι τους. Τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου

ΑΒΓΔ	ΕΦΓ	ΗΙΞ
αα	ββ	γγ
ε	δδ	φε
αδψ	εεφ	ξη

είναι ότι οι συμμετέχοντες μπορούν να καθίσουν και να σκεφτούν μόνοι τους πριν επηρεαστούν από τις ιδέες των άλλων και τα κομμάτια χαρτιού μπορούν να επανατοποθετηθούν για να βοηθήσουν να συγκεντρωθούν οι σχετικές ιδέες κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Το παιχνίδι συσχετισμού

Αυτή είναι μία άλλη μορφή καταίγισμού ιδεών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για «σπάσιμο του πάγου» ή ως εισαγωγή σε μία συζήτηση ή δραστηριότητα. Οι συμμετέχοντες κάθονται σε κύκλο και ο διευκολυντής ξεκινά λέγοντας τη λέξη κλειδί (μία λέξη που έχουν επιλέξει ότι βρίσκεται στην καρδιά του ζητήματος με το οποίο θέλουν να ασχοληθούν). Κυκλικά το κάθε άτομο με τη σειρά του στην αρχή επαναλαμβάνει τη λέξη κλειδί και στη συνέχεια την πρώτη λέξη που έρχεται στο μυαλό του και σχετίζεται με τη λέξη κλειδί. Μία παραλλαγή του παιχνιδιού είναι το κάθε άτομο να απαντά στη λέξη που είπε ο προηγούμενος.

Δραστηριότητες συζήτησης

Οι συζητήσεις είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ΕΑΔ γιατί μέσα από τη συζήτηση οι συμμετέχοντες μαθαίνουν να αναλύουν την πληροφορία, να σκέφτονται κριτικά, να αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας, να μοιράζονται απόψεις και να μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους και γι' αυτό το λόγο η «ανασκόπηση και αξιολόγηση» αποτελεί τον πυρήνα της κάθε δραστηριότητας.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι για να πραγματοποιηθεί μία συζήτηση και κάποιιοι τρόποι, ιδίως εκείνοι που περιλαμβάνουν ένα βαθμό συνεργασίας και συμμετοχής, μπορούν δικαιολογημένα να θεωρηθούν ως δραστηριότητες από μόνοι τους. Για παράδειγμα, οι συζητήσεις σε μικρές ομάδες όπου οι άνθρωποι πρέπει να λύσουν ένα πρόβλημα μπορούν να θεωρηθούν ως «δραστηριότητες», όπως π.χ. οι δραστηριότητες «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221 και «Ας μιλήσουμε για το σεξ» (σελίδα 234). Δεν χρειάζεται να αναφέρουμε ότι μετά τη «δραστηριότητα συζήτησης», οι άνθρωποι θα συνεχίσουν με τον απολογισμό και την αξιολόγηση αυτών που έμαθαν!

Συζητήσεις σε μεγάλες ομάδες

Ομάδες βόμβου

Αυτή είναι μία χρήσιμη μέθοδος σε περίπτωση που δεν παράγονται εύκολα ιδέες σε μία συζήτηση με την ολομέλεια. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συζητήσουν το θέμα σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες για μερικά λεπτά και στη συνέχεια να μοιραστούν τις ιδέες τους με την υπόλοιπη ομάδα. Σύντομα θα ακούτε στην ατμόσφαιρα ένα «βόμβο» με συζητήσεις και ανθρώπους να «βομβαρδίζονται» από ιδέες!

Η άσκηση δήλωσης

Αυτή η τεχνική βοηθά τους συμμετέχοντες να εκφράσουν μία άποψη, χωρίς να πρέπει αναγκαστικά να την αιτιολογήσουν. Είναι ένας ήπιος τρόπος για να αποκτήσουν οι συμμετέχοντες την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται για να μοιραστούν τις απόψεις τους.

Προετοιμάστε κάποιες δηλώσεις (4-6 θεωρητικά θα είναι αρκετές) για ένα θέμα ή για θέματα που θέλετε να διερευνήσετε με την ομάδα. Σχεδιάστε δύο πινακίδες «Συμφωνώ» και «Διαφωνώ» και τοποθετήστε τις στο πάτωμα σε απόσταση περίπου 6-8 μέτρων μεταξύ τους. Αν το επιθυμείτε, μπορείτε να τοποθετήσετε ένα σκοινί ή μία ταινία στο πάτωμα ανάμεσα στις δύο πινακίδες, για να συμβολίσετε τη συνεχή ροή μεταξύ των δύο άκρων της ίδιας άποψης.

Διαβάστε φωναχτά μία από τις δηλώσεις που έχετε προετοιμάσει και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να τοποθετηθούν ανάμεσα στα δύο άκρα ανάλογα με την άποψή τους: οι αναποφάσιστοι στέκονται στο κέντρο. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες, αν επιθυμούν, να εξηγήσουν γιατί στέκονται εκεί. Ενθαρρύνετε τα μέλη της ομάδας να αλλάξουν θέση αν αλλάξουν γνώμη έπειτα από τα επιχειρήματα που θα ακούσουν.

Μία παραλλαγή ονομάζεται «Οπτικές γωνίες». Σχεδιάστε τέσσερις πινακίδες και κολλήστε τις στους τέσσερις τοίχους της αίθουσας: «Συμφωνώ», «Διαφωνώ», «Δεν γνωρίζω» και «Θέλω να πω κάτι». Όπως πριν, οι συμμετέχοντες τοποθετούνται με βάση την απάντησή τους και μπορούν να αλλάξουν θέση οποιαδήποτε στιγμή.

Η γυάλα με τα ψάρι

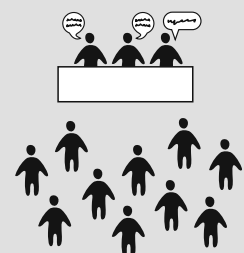
Αυτή η μέθοδος είναι ένας χρήσιμος τρόπος για να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τα σχόλιά τους ο ένας στον άλλον, παρά να το κάνει ο συντονιστής ή ο δάσκαλος. Καλέστε λίγους – ιδανικά από τέσσερις έως έξι – συμμετέχοντες να καθίσουν μαζί σε ένα μικρό κύκλο στη μέση της αίθουσας, για να συζητήσουν ένα θέμα, ενώ οι υπόλοιποι κάθονται γύρω κι έξω από τον κύκλο και ακούν το «ψάρι στη γυάλα». Όταν ένας από τους παρατηρητές θέλει να συνεισφέρει στη συζήτηση, έρχεται μπροστά και τοποθετεί τον εαυτό του πίσω από ένα «ψάρι». Αυτό το «ψάρι» τότε πρέπει να αποχωρήσει και να πάει στους ακροατές.

Υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα στη χρήση αυτής της μεθόδου, το κυριότερο από τα οποία είναι ότι οι συμμετέχοντες έχουν τον έλεγχο της συζήτησης καθώς οποιοσδήποτε μπορεί να έρθει μπροστά για να μιλήσει όταν ο ίδιος το αποφασίσει ταυτόχρονα τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μπορούν να διακόψουν κάποιον που μιλάει πάρα πολύ ή επαναλαμβάνεται, ζητώντας του να αποχωρήσει.

Συζήτηση ανταλλαγής απόψεων

Οι τυπικές συζητήσεις ανταλλαγής απόψεων (debates) είναι χρήσιμες, ιδίως σε μία σχολική αίθουσα όπου υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες για χρήση άλλων μεθόδων συζήτησης. Αν πρόκειται όλη η τάξη να συζητήσει, για παράδειγμα το θέμα «Αυτή η ομάδα πιστεύει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μία εφεύρεση της Δύσης και όχι μια παγκόσμια εφεύρεση», τότε αφήστε κάποιο μαθητή καλύτερα και όχι το δάσκαλο να είναι επικεφαλής της συζήτησης.

Άλλος τρόπος ανταλλαγής απόψεων είναι ένα πάνελ συζήτησης στο οποίο συμμετέχουν «ειδικοί» που προσκαλούνται από το κοινό για να απαντήσουν σε ερωτήσεις. Αυτός είναι ένας καλός τρόπος παροχής πληροφοριών, ενθάρρυνσης της έρευνας, ενίσχυσης των συμμετεχόντων να διερευνήσουν διαφορετικές απόψεις και να αναδείξουν την πολυπλοκότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, δώστε τις κάρτες ρόλων από τη δραστηριότητα «Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας» (σελίδα 239) σε οχτώ εθελοντές (δύο άτομα για να εκπροσωπήσουν κάθε μία από τις τέσσερις οργανώσεις που ασχολούνται με το θέμα). Αυτοί οι οχτώ συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τις κάρτες για να προετοιμάσουν τις απόψεις τους και στη συνέχεια κάθονται στο πάνελ για να απαντήσουν σε ερωτήσεις και να επιχειρηματολογήσουν για τις απόψεις τους στην υπόλοιπη τάξη. Στο τέλος η τάξη μπορεί να ψηφίσει για το αν θα πρέπει ή όχι, να απαγορευθεί η φαλαίνοθηρία.

Συζητήσεις σε μικρές ομάδες

Οι δραστηριότητες συζήτησης συχνά διεξάγονται καλύτερα σε μικρές ομάδες γιατί έτσι έχουν όλοι καλύτερες πιθανότητες συνεισφοράς στην κουβέντα. Όχι μόνο οι άνθρωποι αισθάνονται πιο σίγουροι να εκφράσουν τις απόψεις τους σε μικρότερες ομάδες, αλλά και το κάθε άτομο έχει μεγαλύτερο μερίδιο του διαθέσιμου χρόνου για να μιλήσει.

Οι δραστηριότητες συζήτησης προκαλούνται από ερεθίσματα που συνήθως δίνονται μέσω καρτών. Ερεθίσματα μπορούν να δημιουργήσουν στοιχεία από τις ειδήσεις στην τηλεόραση, αφίσες, κάρτες δήλωσης, μελέτες περίπτωσης και εικόνες. Όταν προετοιμάζεστε τα υλικά αυτά, είναι σημαντικό να λαμβάνετε υπόψη την ομάδα στην οποία απευθύνεστε και να αποφεύγετε να συμπεριλάβετε πληροφορίες πολύ προσωπικές ή πληροφορίες που μπορεί να προκαλέσουν. Θα χρειαστεί επίσης να λαμβάνετε υπόψη το επίπεδο των δεξιοτήτων ανάγνωσης των νεότερων ομάδων και τις γλωσσικές δεξιότητες, αν δουλεύετε με πολυπολιτισμική ομάδα· σ' αυτές τις περιπτώσεις διατηρήστε μία απλή γλώσσα. Οι πληροφορίες στις κάρτες πρέπει να παρουσιάζονται όσο πιο σύντομες γίνεται, κατά προτίμηση 2-8 σειρές και το μέγιστο μέγεθος να είναι το μισό μίας κόλλας Α4.

AAA BBB ΓΓΓ

Πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα τεχνική όταν θέλετε οι συμμετέχοντες να αναπτύξουν τις γνώσεις τους και την κατανόησή τους χωρίς εσείς να «διδάσκετε». Οι άνθρωποι δουλεύουν σε μικρές ομάδες για να αναπτύξουν την τεχνογνωσία τους για μία πτυχή ενός θέματος. Οι ομάδες μετά επανενώνονται και μοιράζονται τις γνώσεις τους.

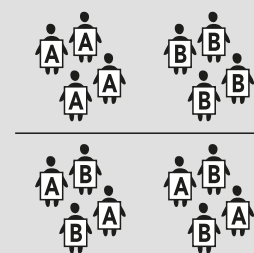
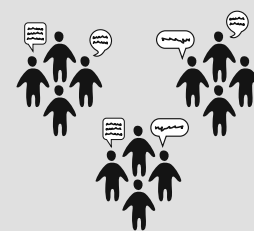
Προετοιμάστε μία κάρτα δήλωσης ή ερώτησης για κάθε ομάδα σχετικά με ένα ζήτημα πάνω στο οποίο θέλετε να δουλέψετε. Κάθε ομάδα θα πρέπει να δουλέψει πάνω σε μία διαφορετική πτυχή του ίδιου θέματος.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν τρεις μικρές ομάδες· η μία ομάδα είναι η ομάδα Α, η δεύτερη είναι η ομάδα Β και η τρίτη η ομάδα Γ. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα συμφωνημένο χρόνο στον οποίο θα συζητήσουν την ερώτηση ή το πρόβλημα. Μετά επανενώστε τους έτσι ώστε οι νέες ομάδες να περιλαμβάνουν ένα μέλος από κάθε μία από τις αρχικές ομάδες· με άλλα λόγια, οι νέες ομάδες συντίθενται ως ΑΒΓ, ΑΒΓ και Α-ΒΓ. Ζητήστε από τις ΑΒΓ ομάδες να λύσουν το πρόβλημα ή να φτάσουν σε συναίνεση, γεγονός που απαιτεί τροφοδότηση από κάθε μέλος.

Δηλώσεις σε καπέλο

Αυτή η τεχνική είναι ένας τρόπος για να εισάγετε ένα ευαίσθητο θέμα, για να προκαλέσετε τους συμμετέχοντες να μιλήσουν ή να παράξουν ιδέες. Προετοιμάστε κάποιες κάρτες δηλώσεων ή ερωτήσεων και βάλτε τις σε ένα καπέλο. Τοποθετήστε το καπέλο στο κέντρο του κύκλου των συμμετεχόντων. Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας με τη σειρά να τραβήξουν μία κάρτα και να κάνουν ένα σχόλιο.

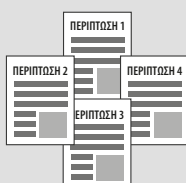
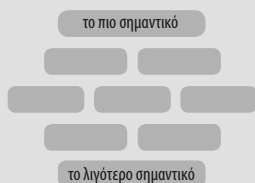
Αντί να προετοιμάσει ο συντονιστής τις κάρτες, μπορεί να ζητήσει από τους συμμετέχοντες να κάνουν τις δικές τους κάρτες δήλωσης ή ερώτησης. Με αυτό τον τρόπο, οι ερωτήσεις μπορούν να τεθούν στην ομάδα ανώνυμα, κάτι που είναι χρήσιμο αν τα θέματα της συζήτησης είναι ευαίσθητα.

Κατάταξη σκάλας

1. Φύλο
2. Εργασία
3. Εκπαίδευση
4. Παιδιά

Κατάταξη διαμαντιού

Κατάταξη

Πρόκειται για μία χρήσιμη μορφή δραστηριότητας συζήτησης όταν θέλετε να παρακινήσετε μία εστιασμένη συζήτηση σε μικρές ομάδες. Χρειάζεστε ένα σύνολο από κάρτες δήλωσης για κάθε μικρή ομάδα από εννιά ως δώδεκα δηλώσεις είναι αρκετές. Επιλέγετε απλές δηλώσεις που σχετίζονται με το θέμα που θέλετε να συζητήσουν οι συμμετέχοντες και γράφετε μία δήλωση σε κάθε κάρτα.

Οι ομάδες συζητούν τις δηλώσεις και προσπαθούν να φτάσουν σε συμφωνία για την κατάταξή τους με βάση το πόσο σημαντικά είναι. Αυτό μπορεί να γίνει, είτε με τη μορφή σκάλας είτε με τη μορφή διαμαντιού. Στην κατάταξη σκάλας η πιο σημαντική δήλωση τοποθετείται στην κορυφή, η επόμενη πιο σημαντική από κάτω και ούτω καθ' εξής, με τη λιγότερο σημαντική δήλωση να είναι στο τελευταίο σκαλί.

Για την κατάταξη διαμαντιού θα χρειαστείτε εννιά κάρτες δήλωσης. Οι συμμετέχοντες διαπραγματεύονται για το ποια είναι η πιο σημαντική δήλωση, στη συνέχεια ποιες είναι οι δύο επόμενες, μετά για τις τρεις δηλώσεις μέτριας σημασίας και ούτω καθ' εξής, όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Καθώς τα ζητήματα σπάνια είναι ξεκάθαρα διαχωρισμένα, η κατάταξη διαμαντιού είναι συχνά πιο κατάλληλη μέθοδος συγκριτικά με την απλή κατάταξη. Είναι λιγότερο προσχεδιασμένη και επομένως πιο αποδεκτή από τους συμμετέχοντες. Επίσης προσφέρει καλύτερες πιθανότητες για το χτίσιμο συναίνεσης. Μία παραλλαγή της μεθόδου κατάταξης είναι να γραφτούν οχτώ δηλώσεις και να αφήσετε μία κάρτα λευκή για να γράψουν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες μία.

Μελέτη περίπτωσης

Πρόκειται για σύντομες «ιστορίες» ανθρώπων και γεγονότων που καταδεικνύουν ένα πρόβλημα. Όπως και οι κάρτες δήλωσης, έτσι και οι ιστορίες είναι χρήσιμα εργαλεία για την παρουσίαση πληροφοριών με έναν μη-διδακτικό τρόπο. Είναι επίσης πολύτιμες γιατί δημιουργούν μία απόσταση ανάμεσα στους συμμετέχοντες και το πρόβλημα, κάτι που κάνει τη συζήτηση ενός θέματος λιγότερο απειλητική. Για παράδειγμα, αν υπάρχουν «νταήδες» στην ομάδα και θέλετε να αντιμετωπίσετε το πρόβλημα, μπορείτε να παρουσιάσετε μία ιστορία για τον εκφοβισμό που περιέχει στοιχεία παρόμοια με την πραγματική κατάσταση. Οι συμμετέχοντες διαβάζουν την ιστορία περίπτωσης, αναλύουν το πρόβλημα και προσπαθούν να κάνουν προτάσεις για να το λύσουν.

Θέατρο

Η διερεύνηση ιδεών και θεμάτων μέσα από το θέατρο μπορεί να προσφέρει στην ομάδα μία διέξοδο για συναισθήματα, σκέψεις, όνειρα και δημιουργικότητα που μπορεί να μην ήταν σε θέση να εκφράσει αλλιώς. Το θέατρο περιλαμβάνει τον άνθρωπο ως σύνολο, το κεφάλι του, την καρδιά του και τα χέρια του κι έτσι περιλαμβάνει, όχι μόνο το πνεύμα, αλλά επίσης και τις αισθήσεις του και τα συναισθήματά του, γεγονός που το καθιστά ένα πολύ ισχυρό εργαλείο. Επίσης, είναι μία πάρα πολύ αποτελεσματική τεχνική γιατί απευθύνεται σε ανθρώπους όλων των μαθησιακών στυλ, δηλαδή στους ακουστικούς, τους οπτικούς και κιναισθητικούς ή απτικούς τύπους μαθητών.

Ο απολογισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός μετά τις δραστηριότητες που βασίζονται σε κάποιες μορφές θεάτρου, συμπεριλαμβανομένων και των παιχνιδιών ρόλων και των προσομοιώσεων. Οι συμμετέχοντες μπορεί να χρειαστούν κάποιο χρόνο για να βγουν α-

πό το ρόλο πριν συνεχίσουν με τη συζήτηση για τα συναισθήματά τους και γιατί επέλεξαν να κάνουν τις δράσεις που έκαναν.

Παιχνίδι ρόλων

Το παιχνίδι ρόλων είναι ένα σύντομο θεατρικό που παίζεται από τα μέλη της ομάδας. Παρόλο που οι συμμετέχοντες αντλούν έμπνευση από τις δικές τους εμπειρίες για να διαδραματίσουν μία κατάσταση, τα παιχνίδια ρόλων είναι κατά κύριο λόγο αυτοσχεδιαστικά. Μπορούν να αυξήσουν την κατανόηση μιας κατάστασης και να ενισχύσουν τη συμπάθεια για ανθρώπους που αναπαριστώνται μέσα από τους ρόλους. Βοηθούν τους συμμετέχοντες να βιώσουν δύσκολες καταστάσεις, αλλά σε μία ασφαλή ατμόσφαιρα.

Τα παιχνίδια ρόλων πρέπει να χρησιμοποιούνται με ευαισθησία. Πρώτα απ' όλα, είναι σημαντικό να δοθεί χρόνος στους συμμετέχοντες προκειμένου «να βγουν» από το ρόλο τους. Κατά δεύτερον, όλοι πρέπει να σέβονται τα συναισθήματα των συμμετεχόντων και την κοινωνική δομή της ομάδας. Για παράδειγμα, ένα παιχνίδι ρόλων για τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ορισμένοι συμμετέχοντες μπορεί να έχουν κάποια αναπηρία οι ίδιοι (ίσως μη ορατή) ή μπορεί να έχουν συγγενείς ή κοντινούς φίλους που είναι ανάπηροι. Δε θα πρέπει να αισθανθούν πληγωμένοι, αναγκασμένοι να εκτεθούν ή να περιθωριοποιηθούν. Αν αυτό συμβεί, οφείλετε να το λάβετε σοβαρά υπόψη και να απολογηθείτε.

Επίσης, να προσέχετε πάρα πολύ τα στερεότυπα. Τα παιχνίδια ρόλων εκφράζουν αυτό που οι συμμετέχοντες πιστεύουν για τους άλλους ανθρώπους μέσω της «ικανότητάς» τους να παίξουν ή να τους μιμηθούν. Αυτό είναι επίσης που κάνει αυτές τις δραστηριότητες πολύ διασκεδαστικές! Είναι χρήσιμο για τον απολογισμό να ρωτήσετε «Πιστεύετε ότι οι χαρακτήρες αποδόθηκαν ρεαλιστικά;». Είναι πάντα διδακτικό να επισημαίνετε στα μέλη της ομάδας την ανάγκη να εξετάζουν σε κάθε περίπτωση την πληροφορία με κριτική σκέψη· ρωτήστε τους συμμετέχοντες από πού πήραν την πληροφορία πάνω στην οποία βάσισαν την εξέλιξη του χαρακτήρα.

Προσομοιώσεις

Οι προσομοιώσεις μπορούν να θεωρηθούν ως εκτεταμένα, δομημένα παιχνίδια ρόλων (δεν συμπεριλαμβάνουν τον ίδιο βαθμό αυτοσχεδιασμού) που μεταφέρουν τους συμμετέχοντες σε άγνωστες καταστάσεις και ρόλους. Για παράδειγμα, στη δραστηριότητα «Πρόσβαση σε φάρμακα» (σελίδα 94) δίνονται στους συμμετέχοντες λεπτομερείς πληροφορίες για τους ρόλους που πρόκειται να παίξουν. Οι προσομοιώσεις απαιτούν υψηλό επίπεδο συναισθηματικής εμπλοκής και διανοητικής ικανότητας, ιδίως από τους συμμετέχοντες εκείνους που πρέπει να επιχειρηματολογήσουν από μία οπτική γωνία με την οποία ποσσωπικά διαφωνούν.

Θέατρο Φόρουμ

Το Θέατρο Φόρουμ είναι μία διαδραστική μορφή θεάτρου που ενθαρρύνει τη διάδραση με το κοινό και αναζητά εναλλακτικές για τον τρόπο αντιμετώπισης ενός προβλήματος ή θέματος. Το Θέατρο Φόρουμ (γνωστό επίσης ως Θέατρο του Μποάλ, «Θέατρο των Καταπιεσμένων» ή «Θέατρο για την Ανάπτυξη») δημιουργήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '70 από τον Augusto Boal, ο οποίος ήθελε να ενδυναμώσει κοινωνικά το κοινό του.

Το Θέατρο Φόρουμ είναι μία μορφή παιχνιδιού ρόλων. Το κοινό παρακολουθεί ένα σύντομο θεατρικό στο οποίο ένας κεντρικός χαρακτήρας αντιμετωπίζει μία μορφή καταπίεσης ή ένα εμπόδιο το οποίο αυτός ή αυτή δεν είναι σε θέση να ξεπεράσει· το θέμα-ζήτημα παρουσιάζεται με τρόπο που να συνδέεται με τα βιώματα του κοινού. Αφού παιχτεί το θεατρικό, επαναλαμβάνεται και άτομα του κοινού μπορούν να ανέβουν στη σκηνή και να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις για το πώς θα μπορούσε να δράσει ο πρωταγωνιστής. Οι ηθοποιοί διερευνούν τα αποτελέσματα αυτών των επιλογών με το κοινό, δημιουργώντας ένα είδος θεατρικής συζήτησης στην οποία οι εμπειρίες και οι ιδέες προβάρονται και μοιράζονται, δημιουργώντας μια αίσθηση αλληλεγγύης και ενδυνάμωσης.

Το Θέατρο Φόρουμ είναι ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για την ΕΑΔ, όταν για παράδειγμα αναζητούμε τρόπους επίλυσης προβλημάτων ή συγκρούσεων. Επιτρέπει στους συμμετέχοντες να ανέβουν στη σκηνή και να διερευνήσουν τις διαφορετικές πιθανότητες. Με αυτόν τον τρόπο, η αυτοσχέδια θεατρική παράσταση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δοκιμαστούν πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης ενός επικείμενου γεγονότος ή για να αποκαλυφθούν και να αναλυθούν εναλλακτικές κάθε παρελθοντικής, παροντικής ή μελλοντικής κατάστασης.

Οπτικοακουστικές μέθοδοι

Χρήση εικόνων: φωτογραφίες, σκίτσα, ζωγραφική, κολάζ

«Μία εικόνα χίλιες λέξεις». Οι εικόνες είναι ισχυρά εργαλεία για την παροχή πληροφοριών, αλλά και για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος. Να θυμάστε επίσης ότι η ζωγραφική είναι ένα σημαντικό μέσο αυτοέκφρασης και επικοινωνίας, όχι μόνο γι' αυτούς που ο προτιμώμενος τύπος σκέψης είναι ο οπτικός, αλλά επίσης και για εκείνους που έχουν το χάρισμα της καλής λεκτικής έκφρασης. Ιδέες για δραστηριότητες με τη χρήση εικόνων και ζωγραφιών παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 2 κάτω από το συλλογικό τίτλο «Παιχνίδια με εικόνες» (σελίδα 277).

Συμβουλές για δημιουργία συλλογής εικόνων

Οι εικόνες είναι πολύ ευέλικτο εργαλείο. Οι διευκολυντές μπορούν να δημιουργήσουν τη δική τους συλλογή με εικόνες για παράδειγμα από εφημερίδες, περιοδικά, αφίσες, ταξιδιωτικά φυλλάδια, καρτ-ποστάλ και ευχετήριες κάρτες.

Κόψτε τις εικόνες, κολλήστε τις πάνω σε κάρτες και καλύψτε τις με ένα διάφανο πλαστικό αυτοκόλλητο κάλυμμα (σαν αυτό που χρησιμοποιούμε για να «ντύσουμε» βιβλία) για να αντέξουν στο χρόνο και να είναι εύχρηστες. Η συλλογή θα μοιάζει περισσότερο με σερ αν όλες οι κάρτες έχουν το ίδιο μέγεθος. Το Α4 είναι ιδανικό μέγεθος, αλλά και το Α5 είναι καλό, ως πρακτικός συμβιβασμός.

Θα ήταν καλή ιδέα να γράψετε έναν αριθμό αναφοράς στο πίσω μέρος κάθε εικόνας και να καταγράψετε την πηγή, τον αρχικό τίτλο ή κάποια άλλη χρήσιμη πληροφορία. Έτσι, τα μέλη της ομάδας θα επικεντρώνονται στην εικόνα και η προσοχή τους δε θα αποσπάται από άλλα στοιχεία.

Όταν επιλέγετε φωτογραφίες, προσπαθήστε να επιλέγετε εικόνες από το βορρά, το νότο, την ανατολή και τη δύση, όπως επίσης από διαφορετικά φυσικά και κοινωνικά περιβάλλοντα. Όταν επιλέγετε φωτογραφίες ανθρώπων, να αναζητάτε μία ποικιλία και να

προσέχετε το φύλο, τη φυλή, την ικανότητα και την αναπηρία, την ηλικία, την εθνικότητα και την κουλτούρα. Επίσης, να έχετε υπόψη σας την επίδραση που μπορεί να έχουν κάποιες φωτογραφίες λόγω του μεγέθους και του χρώματός τους.. Αυτή η επίδραση μπορεί να διαταράξει την αντίληψη των ανθρώπων για την εικόνα, οπότε προσπαθήστε να εναρμονίζετε τη συλλογή σας για να έχετε ένα όσο το δυνατό πιο ομοιογενές σύνολο.

Να θυμάστε να ελέγχετε αν υπάρχει κάποιο κατοχυρωμένο πνευματικό δικαίωμα των εικόνων και των φωτογραφιών που επιθυμείτε να χρησιμοποιήσετε.

Χρήση ταινιών, βίντεο και ραδιοφώνου

Οι ταινίες, τα βίντεο και το ραδιόφωνο είναι χρήσιμα εργαλεία για την ΕΑΔ και δημοφιλή στους νέους. Μία συζήτηση μετά από την παρακολούθηση μίας ταινίας θα ήταν μια καλή αφετηρία για περαιτέρω δουλειά. Θέματα προς συζήτηση θα μπορούσαν να είναι η αρχική αντίδραση των μελών της ομάδας, το πόσο κοντά ήταν η ταινία στην «αληθινή ζωή», το αν οι χαρακτήρες αποδόθηκαν ρεαλιστικά ή αν επιχειρήθηκε να προωθηθεί μία συγκεκριμένη πολιτική ή ηθική άποψη. Δεν πρέπει επίσης να παραλειφθεί η συζήτηση γύρω από το ποια ανθρώπινα δικαιώματα αναφέρθηκαν!

Να προσέχετε αν υπάρχει κάποιο κατοχυρωμένο πνευματικό δικαίωμα ή κάποια απαγόρευση για δημόσια προβολή των βίντεο που θέλετε να χρησιμοποιήσετε. Η προβολή σε μία τάξη ή σε μία ομάδα νεολαίας μπορεί να θεωρηθεί δημόσια προβολή.

Λήψη φωτογραφιών, δημιουργία ταινιών και βίντεο

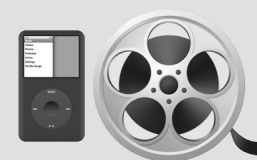
Η τεχνολογία των camcorders, των ψηφιακών καμερών και των κινητών τηλεφώνων κάνουν σήμερα τη δημιουργία μιας ταινίας και τη λήψη φωτογραφιών πολύ προσβάσιμη στον καθένα. Οι φωτογραφίες και οι ταινίες των νέων δείχνουν ζωντανά τις απόψεις και τις στάσεις τους και δημιουργούν ένα εξαιρετικό εκθεσιακό υλικό.

Video letters

Τα video letters είναι ένας τρόπος που αποδεδειγμένα μπορεί να καταρρίψει τα όρια και τις προκαταλήψεις. Κινητοποιούν ανθρώπους που δε θα είχαν αλλιώς τη δυνατότητα να «μιλήσουν» δια ζώσης και να ανταλλάξουν απόψεις για τον τρόπο ζωής τους και τα πράγματα που είναι σημαντικά γι' αυτούς. Ένα παράδειγμα είναι ένα πρότζεκτ της βρετανικής τηλεόρασης όπου μία Ρομά γυναίκα και ένας κάτοικος της περιοχής όπου προτάθηκε να δημιουργηθεί ένας καταυλισμός Ρομά αρνούνταν να μιλήσουν μεταξύ τους. Ωστόσο, ένας διαμεσολαβητής κατόρθωσε να τους πείσει να ανταλλάξουν μία σειρά από video letters. Ο καθένας ξεκίνησε δείχνοντας το σπίτι του και συστήνοντας την οικογένειά του. Σταδιακά, σε ακόλουθα video letters, καθώς αποκάλυπταν περισσότερα πράγματα για τις ζωές τους, οι προκαταλήψεις καταρρίφθηκαν και τη θέση τους πήρε η αλληλοκατανόηση. Και οι δύο διαπίστωσαν ότι είχαν περισσότερα κοινά από όσα φαντάζονταν και τελικά συμφώνησαν να συναντηθούν από κοντά.

Τα μέσα ενημέρωσης: εφημερίδες, περιοδικά, ραδιόφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο

Τα μέσα ενημέρωσης είναι μία αλάνθαστη πηγή για υλικό παραγωγικής συζήτησης. Είναι πάντα ενδιαφέρον να συζητιέται ο τρόπος που τα νέα ή οι πληροφορίες παρουσιάζονται και να αναλύονται οι μεροληπτικές απόψεις και τα στερεότυπα. Επιπλέον συζητήσεις μπο-

ρούν να συμπεριλάβουν θέματα, όπως η ιδιοκτησία των μέσων, οι πολιτικές αλλοιώσεις, η λογοκρισία και η ελευθερία της έκφρασης. Η δραστηριότητα «Πρωτοσέλιδο» στη σελίδα 200 εξετάζει αυτά τα θέματα και θα βρείτε περισσότερες ιδέες στις γενικές πληροφορίες για τα μέσα ενημέρωσης στη σελίδα 584. Για μια ακόμα φορά, σιγουρευτείτε ότι ελέγχετε για τυχόν πνευματικά δικαιώματα σε όλα τα υλικά που θέλετε να χρησιμοποιήσετε.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Οι λέξεις επισημάνθηκαν από τους επιμελητές.
- ² Επιτροπή Συστάσεων των Υπουργών CM/Rec(2010)7 στο Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Καταστατικού Χάρτη Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.
- ³ <http://www.amnesty.org/en/human-rights-education>
- ⁴ Betty A. Reardon: *Εκπαίδευση για την Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια – Μαθαίνοντας για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις*, University of Pennsylvania Press, 1995
- ⁵ www.fra.europa.eu (ημερομηνία πρόσβασης 13 Οκτωβρίου 2010)
- ⁶ Ψήφισμα της Επιτροπής Υπουργών για την πολιτική νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, CM/Res (2008)23 Ηνωμένα Έθνη, Σχέδιο Δράσης του Παγκοσμίου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα – Πρώτη φάση, Γενεύη, 2006
- ⁷ Αριθμοί της Eurostat για το Δεκέμβριο του 2009 – Δελτίο Τύπου της Eurostat 16/2010 στις 29 Ιανουαρίου 2010
- ⁸ Βλέπε για παράδειγμα, Backman, E. & Trafford, B. (2006) *Δημοκρατική διακυβέρνηση στα σχολεία*. Στρασβούργο: Συμβούλιο της Ευρώπης
- ⁹ Οδηγίες Παγκόσμιας Εκπαίδευσης – Έννοιες και Μεθοδολογίες για την Παγκόσμια Εκπαίδευση για Εκπαιδευτές και Φορείς Χάραξης Πολιτικής, Κέντρο Borrrá-Nóτου του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2008.
- ¹⁰ Μία δεύτερη Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι Ευρωπαϊκή Καμπάνια Νεολαίας για τη Διαφορετικότητα, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Συμμετοχή διεξήχθη το 2007-2008.
- ¹¹ Τα Εκπαιδευτικά Κείμενα «Τα Βασικά στην Εκπαίδευση» και «Οργανωτική Διαχείριση» παρέχουν χρήσιμες αφετηρίες για τους τύπους εκμάθησης και τις στάσεις των εκπαιδευτών και των συντονιστών. T-Kit "Training Essential", Council of Europe Publishing, 2002. T-Kit "Organisational Management", Council of Europe Publishing, 2000. Διαθέσιμα για κατέβασμα εδώ www.youth-partnership-eu.coe.int
- ¹² Brett, P., Mompoin-Gaillard, P. and Salema M.H. (2009) *Πώς μπορούν όλοι οι δάσκαλοι να υποστηρίξουν τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα: ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη των ικανοτήτων*. Στρασβούργο: Συμβούλιο της Ευρώπης.

Κεφάλαιο 2

Δραστηριότητες και Μέθοδοι για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Περίληψη Δραστηριοτήτων

Επίπεδο	Παιδιά	Αγωγή του Πολίτη και Συμμετογή στα κοινά	Πολιτισμός και Αθλήματα	Δημοκρατία	Αναπηρία και Αναπηριόμορφος	Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Εκπαίδευση	Περιβάλλον	Φύλο	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Παγκοσμιοποίηση	Υγεία	Μέσα Ενημέρωσης	Μετανάστευση	Ειρήνη και Βία	Φτώχεια	Θρησκεία και Πίστη	Μνήμη	Πόλεμος και Τρομοκρατία	Εργασία	Σελίδα
Τρία πράγματα	2							✓						✓					✓		84
Ένα τζαμί στο Sleegrville	2	✓				✓											✓				87
Πρόσβαση σε φάρμακα	4					✓					✓	✓									94
Παντομίμα	2	✓	✓							✓											101
Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι	2					✓					✓		✓								104
Η ιστορία του Ασίκ	2	✓									✓									✓	108
Πιστοί	3		✓			✓											✓				114
Προσοχή, παρακολουθούμε!	3		✓					✓			✓										119
Μπορώ να περάσω;	3					✓								✓	✓						124
Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου	4			✓											✓				✓		129
Αλλάξτε τα γυαλιά σας	2				✓									✓		✓					136
Τα δικαιώματα των παιδιών	2	✓					✓			✓											141
Διαφορετικοί μισθοί	2					✓			✓											✓	146
Έχουμε εναλλακτικές λύσεις	3	✓										✓			✓						152
Ενδοοικογενειακές υποθέσεις	3								✓			✓			✓						156
Dosta *	4					✓												✓	✓		164
Παιχνίδι: «Σχεδιάστε τη λέξη»	1									✓											170
Εκπαίδευση για όλους	2	✓	✓				✓														173
Προεκλογική εκστρατεία	2		✓	✓						✓											180
Αγώνας για τα δικαιώματα	2		✓							✓			✓								184
Δάχτυλα και αντίχειρες	4							✓						✓	✓						190
Η δύναμη των λουλουδιών	2	✓								✓							✓				195
Το πρωτοσέλιδο	3							✓			✓		✓								200
Ηρωίδες και ήρωες	2		✓			✓			✓												206
Πόσα χρειαζόμαστε;	3						✓					✓							✓		210
Θέλω να εργαστώ	3				✓	✓														✓	215
Ένα λεπτό	2			✓						✓	✓										221
Το φράγμα της γλώσσας	2					✓								✓				✓			225
Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί	3	✓	✓				✓														229
Ας μιλήσουμε για το σεξ	4					✓			✓			✓									234
Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας	4			✓				✓			✓										239
Δημιουργώντας συνδέσεις	4		✓		✓					✓											250
Ετικέτες μνήμης	2			✓														✓	✓		255
Η ζωή μου δεν είναι σόου	3						✓						✓		✓						260
Πάνω στη σκάλα	3		✓	✓	✓																265
Τα μέλλοντά μας	2	✓						✓				✓									270
Ο δρόμος για τη χώρα της ισότητας	2					✓	✓		✓												274
Παιχνίδια με εικόνες	1									✓											277
Σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	3		✓							✓					✓						281
Απάντηση στο ρατσισμό	3			✓		✓									✓						285
Δικαιώματα Bingo!	1									✓											292
Αγώνας για πλούτο και εξουσία	3										✓	✓				✓					295
Δείτε την ικανότητα!	2	✓			✓	✓															300
Σύντομη ημερομηνία λήξης	2						✓				✓						✓				305
Αθλητισμός για όλους	2			✓		✓						✓									310
Ένα βήμα μπροστά	2					✓				✓						✓					315
Ιστορία δύο πόλεων	4		✓					✓												✓	320
Τρομοκρατία	2										✓				✓				✓		329
Πετώντας πέτρες	2	✓													✓				✓		334
Χρονολόγια	3									✓							✓	✓			338
Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει;	4		✓		✓					✓											342
Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης	3		✓		✓															✓	348
Η βία στη ζωή μου	3											✓			✓				✓		353
Ο ιστός της ζωής	2							✓			✓	✓									356
Όταν έρθει το αύριο	2										✓		✓		✓						360
Ποια είναι η θέση σου;	2		✓							✓						✓					365
Ποιοι είμαι;	2					✓			✓								✓				368
Εργασία και μωρά	2					✓			✓											✓	371
Ημερολόγιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων																					374
Δραστηριότητες για την προετοιμασία της ομάδας	2																				381
Δραστηριότητες για επανεξέταση	1																				386

* Στιμ: Dosta: λέξη που στη Ρομανί γλώσσα σημαίνει Αρκετά!

Συνοπτικός Πίνακας Δραστηριοτήτων

Τίτλος	Θεματικές Ενότητες	Επισκόπηση	Σχετιζόμενα δικαιώματα
Τρία πράγματα	- Μετανάστευση - Πόλεμος και Τρομοκρατία - Περιβάλλον	Η δραστηριότητα αυτή χρησιμοποιεί τη συζήτηση και την κατάταξη διαμαντιού για να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να καταλάβουν πώς είναι να πρέπει κάποιος να εγκαταλείψει ξαφνικά το σπίτι του.	Το δικαίωμα αίτησης ασύλου σε άλλες χώρες λόγω διώξεων. Ελευθερία θρησκείας ή πεποιθήσεων. Ελευθερία γνώμης και πληροφόρησης.
Ένα τζαμί στο Sleepyville	- Θρησκεία και Πίστη - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Η δραστηριότητα αυτή διερευνά μία διένεξη σχετικά με το χτίσιμο ενός καινούριου τζαμιού σε μία παραδοσιακά χριστιανική περιοχή μέσω της προσομοίωσης μιας συνέλευσης του δημοτικού συμβουλίου	Εξάλειψη διακρίσεων. Ελευθερία θρησκείας και πεποιθήσεων. Ελευθερία γνώμης και πληροφόρησης.
Πρόσβαση σε φάρμακα	- Υγεία - Παγκοσμιοποίηση - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Η δραστηριότητα αυτή είναι μια προσομοίωση της δίκης «Φάρμακο για το AIDS» στη Νότια Αφρική το 2001. Ασχολείται με ζητήματα όπως: ο HIV/AIDS και η πρόσβαση στα φάρμακα και η επίλυση ζητημάτων που σχετίζονται με αντικρουόμενα δικαιώματα	Τα δικαιώματα στη ζωή και την αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα προστασίας των ηθικών και υλικών συμφερόντων που προκύπτουν από την επιστημονική παραγωγή. Το δικαίωμα στην υγεία.
Παντομίμα	- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Παιδιά - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα δραματοποίησης οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν τις αντιλήψεις τους για τη γενική ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι	- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Παγκοσμιοποίηση - Μέσα Ενημέρωσης	Αυτό είναι ένα σύντομο κομμάτι, αρκετά προκλητικό ώστε να έχει ενδιαφέρον κι από μόνο του, αλλά επίσης αποτελεί τη βάση για μία αποτελεσματική ομαδική συζήτηση γύρω από τις αντιλήψεις και τα στερεότυπα.	Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα σε δικαιώματα και ελευθερίες χωρίς κανενός είδους διάκριση. Το δικαίωμα στην εθνικότητα.
Η ιστορία του Ασίκ	- Παιδιά - Εργασία - Παγκοσμιοποίηση	Αυτή είναι μια δραστηριότητα συζήτησης. Το σημείο εκκίνησης είναι μια μελέτη περίπτωσης ενός παιδιού εργάτη. Οι συμμετέχοντες διερευνούν πτυχές του φαινομένου της παιδικής εργασίας, τα αίτια που το προκαλούν και τρόπους για την εξάλειψή του.	Προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το δικαίωμα στην ξεκούραση και την ψυχαγωγία.
Πιστοί	- Θρησκεία και Πίστη - Πολιτισμός και Αθλήματα - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Οι συμμετέχοντες συγκρίνουν και αντιπαραβάλλουν τις διαφορετικές τους πεποιθήσεις.	Ελευθερία πεποιθήσεων και θρησκείας. Ελευθερία γνώμης και πληροφόρησης. Εξάλειψη διακρίσεων.
Προσοχή, παρακολουθούμε!	- Παγκοσμιοποίηση - Περιβάλλον - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες μαθαίνουν για τα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά κόστη ενός βαμβάκερου T-shirt. Στη συνέχεια σχεδιάζουν και εφαρμόζουν μια δράση με σκοπό να θίξουν τις συνεπαγόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία. Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής. Το δικαίωμα σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον.
Μπορώ να περάσω;	- Μετανάστευση - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Ειρήνη και Βία	Αυτή είναι μια δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων για πρόσφυγες που προσπαθούν να εισέλθουν σε μια άλλη χώρα. Θίγει τα δεινά των προσφύγων και τα κοινωνικά και οικονομικά επιχειρήματα για την παραχώρηση ή την άρνηση ασύλου.	Το δικαίωμα αίτησης ασύλου σε άλλες χώρες. Το δικαίωμα της μη-επαναπροώθησης. Εξάλειψη διακρίσεων.
Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου	- Πόλεμος και Τρομοκρατία - Ειρήνη και Βία - Δημοκρατία	Μία προσομοίωση (μία μίνι δίκη) που εξετάζει μία πραγματική υπόθεση που οδηγήθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.	Εξάλειψη βασανιστηρίων. Το δικαίωμα αίτησης ασύλου. Το δικαίωμα σε δίκαιη δημόσια ακρόαση.
Αλλάξτε τα γυαλιά σας	- Φτώχεια - Αναπηρία και Αναπηρισμός - Μετανάστευση	Πρόκειται για μια πολύ απλή υπαίθρια άσκηση στην οποία οι συμμετέχοντες βγαίνουν έξω και εξερευνούν την περιοχή μέσα από τα μάτια κάποιου άλλου.	Όλα.
Τα δικαιώματα των παιδιών	- Παιδιά - Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Εκπαίδευση	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί την κατάταξη διαμαντιού για να προωθήσει την ευαισθητοποίηση και τη συζήτηση σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.	Τα δικαιώματα των παιδιών (όλα). Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του για ζητήματα που το αφορούν. Το δικαίωμα για προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση. Το δικαίωμα για ξεκούραση και ψυχαγωγία και για την απόλαυση της κουλτούρας του.
Διαφορετικοί μισθοί	- Εργασία - Φύλο - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Είναι μία προσομοίωση που φέρνει τους συμμετέχοντες αντιμέτωπους με την πραγματικότητα της αγοράς εργασίας. Θίγει ζητήματα σχετικά με τους διαφορετικούς μισθούς για την ίδια δουλειά, με διακρίσεις στο χώρο εργασίας και με πολιτικές χαμηλών αμοιβών για τους νέους εργαζόμενους.	Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία. Το δικαίωμα για δικαίους μισθούς και ίση αμοιβή για ίση δουλειά. Το δικαίωμα της μη διάκρισης με βάση την ηλικία και το φύλο.

Τίτλος	Θεματικές Ενότητες	Επισκόπηση	Σχετιζόμενα δικαιώματα
Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;	- Ειρήνη και Βία - Παιδιά - Υγεία	Αυτή είναι μία δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων που θίγει θέματα διαπροσωπικής βίας και εκφοβισμού.	Το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα για προστασία από όλες τις μορφές φυσικής ή ψυχολογικής βίας.
Ενδοοικογενειακές υποθέσεις	- Φύλο - Ειρήνη και Βία - Υγεία	Οι συμμετέχοντες συζητούν μελέτες περιπτώσεων, ώστε να αναλύσουν τις αιτίες και τους τρόπους πρόληψης διαφόρων μορφών ενδοοικογενειακής βίας.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Εξάλειψη βασανιστηρίων και εξευτελιστικής μεταχείρισης. Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο.
Dosta!	- Μνήμη - Πόλεμος και Τρομοκρατία - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες συζητούν και εφαρμόζουν ένα σχέδιο δράσης, ώστε να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη για τα θύματα του Ολοκαυτώματος που ήταν Ρομά.	Το δικαίωμα στη μη-διάκριση. Το δικαίωμα στη ζωή. Πολιτιστικά δικαιώματα.
Παιχνίδι: «Σχεδιάστε τη λέξη»	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Αυτό είναι ένα ομαδικό παιχνίδι στο οποίο οι συμμετέχοντες πρέπει να ζωγραφίσουν δημιουργικά για να απεικονίσουν μια λέξη που σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.	Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Ελευθερία σκέψης. Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα.
Εκπαίδευση για Όλους;	- Εκπαίδευση - Παιδιά - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες πρέπει να εντοπίσουν και να αιτιολογήσουν ζεύγη καρτών, καθώς θα επεξεργάζονται σκέψεις για τις ανισότητες της εκπαιδευτικής πρόνοιας παγκοσμίως και πώς μπορεί να επιτευχθεί η «Εκπαίδευση για Όλους».	Το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το δικαίωμα για πλήρη φυσική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη. Το δικαίωμα στην ισότητα.
Προεκλογική εκστρατεία	- Δημοκρατία - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά/Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Πρόκειται για μία δραστηριότητα που βασίζεται στη συζήτηση που αφορά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με τη δημοκρατία και στη δημοκρατική συζήτηση.	Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην κυβέρνηση και στις ελεύθερες εκλογές. Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Ελευθερία σκέψης.
Αγώνας για τα δικαιώματα	- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Μέσα Ενημέρωσης - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί κάρτες πληροφοριών για να προκαλέσει το ενδιαφέρον για τους ήρωες των ανθρώπινων δικαιωμάτων.	Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο και το δικαίωμα για μία δίκαιη δίκη. Εξάλειψη βασανιστηρίων και υποτιμητικής συμπεριφοράς.
Δάχτυλα και αντίχειρες	- Περιβάλλον - Ειρήνη και Βία - Μετανάστευση	Αυτή είναι μία προσομοίωση ενός διαγωνισμού για να αναδειχθεί η πιο οικολογική ομάδα νεολαίας. Θα είναι ειλικρινείς ή θα εξαπατήσουν;	Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο. Το δικαίωμα στη ζωή και την επιβίωση. Το δικαίωμα σε μία παγκόσμια τάξη πραγμάτων όπου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες εφαρμόζονται πλήρως.
Η δύναμη των λουλουδιών	- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Θρησκεία και Πίστη - Παιδιά	Αυτή είναι μία δημιουργική δραστηριότητα που οδηγεί σε μία συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά: τι είναι, γιατί υπάρχουν και πώς πρέπει να τα προστατεύουμε.	Όλα.
Το πρωτοσέλιδο	- Μέσα Ενημέρωσης - Παγκοσμιοποίηση - Περιβάλλον	Πρόκειται για μία προσομοίωση της εργασίας μιας ομάδας δημοσιογράφων που εργάζονται για να ετοιμάσουν το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας που θα τυπωθεί.	Το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, άποψης και έκφρασης. Εξάλειψη παρεμβάσεων στην ιδιωτικότητα, στην οικογένεια, στο σπίτι και στην αλληλογραφία. Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας.
Ηρωίδες και ήρωες	- Φύλο - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει ατομική εργασία, εργασία με μικρές ομάδες και με όλη την ομάδα, καταγισμό ιδεών και συζήτηση για ηρωίδες και ήρωες ως σύμβολα κοινωνικοποίησης και πολιτισμού και για τον τρόπο με τον οποίο τα έμφυλα στερεότυπα ριζώνουν στην ιστορία, τον πολιτισμό και την καθημερινή μας ζωή.	Το δικαίωμα στην ισότητα. Εξάλειψη διακρίσεων. Ελευθερία άποψης και έκφρασης.
Πόσα χρειάζομαστε;	- Πόλεμος και Τρομοκρατία - Υγεία - Εκπαίδευση	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει συζήτηση και λήψη αποφάσεων. Οι συμμετέχοντες αποφασίζουν σε μικρές ομάδες πώς θα ανακατανείμουν τον παγκόσμιο στρατιωτικό προϋπολογισμό για να χρηματοδοτήσουν τους οχτώ Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας- Millennium Development Goals.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Το δικαίωμα στην ανάπτυξη. Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής. Τα δικαιώματα για υγεία και εκπαίδευση.
Θέλω να εργαστώ	- Αναπηρία και Αναπηρισμός - Εργασία - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει παιχνίδι ρόλων για να διερευνηθούν ζητήματα για το δικαίωμα στην εργασία των ατόμων με αναπηρίες.	Το δικαίωμα στην εργασία. Το δικαίωμα στη μη διάκριση. Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής.

Τίτλος	Θεματικές Ενότητες	Επισκόπηση	Σχετιζόμενα δικαιώματα
Ένα λεπτό	- Πολιτισμός και Αθλήματα - Παγκοσμιοποίηση - Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι σύντομοι και εφευρετικοί ώστε να μιλήσουν για ένα λεπτό πάνω στη σχέση μεταξύ των αθλημάτων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Όλα.
Το φράγμα της γλώσσας	- Μετανάστευση - Πόλεμος και Τρομοκρατία - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Αυτή είναι μία προσομοίωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες όταν αιτούνται άσυλο. Τα ζητήματα που τίθενται περιλαμβάνουν τις απογοητεύσεις και τους συναισθηματικούς παράγοντες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες, την αντιμετώπιση του φράγματος της γλώσσας και τις διακρίσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της αίτησης ασύλου.	Το δικαίωμα για αίτηση και απολαβή ασύλου. Το δικαίωμα να μη δέχεται κανείς διακρίσεις με βάση την εθνότητά του/ της ή τη χώρα καταγωγής. Το δικαίωμα να θεωρείται κανείς αθώος μέχρι αποδείξεως του αντιθέτου.
Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί	- Εκπαίδευση - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά - Παιδιά	Αυτή είναι μία άσκηση συζήτησης σε μικρές ομάδες και στην ολομέλεια σχετικά με το τι είναι η εκπαίδευση και πώς ανταποκρίνεται ή δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων και σχετικά με τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.	Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ελευθερία άποψης και έκφρασης. Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην διακυβέρνηση της χώρας.
Ας μιλήσουμε για το σεξ!	- Φύλο - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Υγεία	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί την τεχνική «γυάλα με τα ψάρια» για να διερευνήσει στάσεις απέναντι στη σεξουαλικότητα, συμπεριλαμβανομένης και της ομοφοβίας.	Το δικαίωμα στην ισότητα. Εξάλειψη διακρίσεων. Το δικαίωμα στην ελευθερία της άποψης και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.
Οι Μακαή και το κυνήγι της φάλαινας	- Πολιτισμός και Αθλήματα - Περιβάλλον - Παγκοσμιοποίηση	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει συνεργασία των συμμετεχόντων σε μικρές ομάδες, παιχνίδι ρόλων, συζήτηση και συναίνεση για τα θέματα της αειφόρου χρήσης των θαλάσσιων πόρων, των δικαιωμάτων των ιθαγενών να καθορίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη.	Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας. Το δικαίωμα στην τροφή και πρόσβαση σε φυσικούς πόρους. Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια.
Δημιουργώντας συνδέσεις	- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά - Δημοκρατία - Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει διαπραγμάτευση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, της κυβέρνησης, των ΜΚΟ και των μέσων ενημέρωσης σε μία δημοκρατία.	Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην κυβέρνηση και τις ελεύθερες εκλογές. Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή. Ελευθερία άποψης και πληροφόρησης.
Ετικέτες μνήμης	- Μνήμη - Πόλεμος και Τρομοκρατία - Πολιτισμός και Αθλήματα	Οι συμμετέχοντες συλλογικά δημιουργούν ένα «σύννεφο ετικετών» που αντιπροσωπεύει τις σκέψεις και τα αισθήματά τους που προκαλούνται από δημόσιες τελετές μνήμης για πολεμικά γεγονότα.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου. Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή. Ελευθερία σκέψης και συνείδησης.
Η ζωή μου δεν είναι σόου	- Παιδιά - Περιβάλλον - Υγεία	Αυτή η δραστηριότητα στοχεύει να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες σχετικά με τις μορφές κακοποίησης που μπορεί να προκληθούν από τις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας (ICT) γενικά και πιο συγκεκριμένα σχετικά με το διαδικτυακό εκφοβισμό.	Εξάλειψη διακρίσεων με βάση τις σεξουαλικές προτιμήσεις και το φύλο. Το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια. Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο.
Πάνω στη σκάλα	- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά - Δημοκρατία - Πολιτισμός και Αθλήματα	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει παιχνίδι ρόλων και συζήτηση. Οι συμμετέχοντες στοχάζονται πάνω στο νόημα της νεανικής συμμετοχής και συζητούν τρόπους ενίσχυσης της δικής τους συμμετοχής στην τοπική κοινότητα.	Το δικαίωμα συμμετοχής στην κυβέρνηση και στις ελεύθερες εκλογές. Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή. Ελευθερία γνώμης και πληροφορίας.
Τα μέλλοντά μας	- Παιδιά - Περιβάλλον - Υγεία	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες ζωγραφίζουν, συλλογίζονται και συζητούν τις ελπίδες τους και τις ανησυχίες τους για το μέλλον της γενιάς τους. Θίγονται ζητήματα όπως τα περιβαλλοντικά ζητήματα που επηρεάζουν τις μελλοντικές γενιές, η τοπική ανάπτυξη και οι ανάγκες των ανθρώπων.	Το δικαίωμα γνώμης και πρόσβασης στην πληροφορία. Το δικαίωμα να γίνεται σεβαστή η άποψη του παιδιού για όλα τα ζητήματα που αφορούν στα συμφέροντά του. Το δικαίωμα για αξιοπρεπή ποιότητα ζωής.
Ο δρόμος για τη χώρα της ισότητας	- Φύλο - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Εκπαίδευση	Η δραστηριότητα αυτή χρειάζεται μια μικρή ομάδα εργασίας, φαντασία και ζωγραφική για να διερευνηθούν ζητήματα ισότητας φύλου και οι διακρίσεις κατά των γυναικών.	Εξάλειψη διακρίσεων με βάση τις σεξουαλικές προτιμήσεις και το φύλο. Το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια. Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο.
Παιχνίδια με εικόνες	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν εικόνες που απεικονίζουν τα Άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.	Όλα.

Τίτλος	Θεματικές Ενότητες	Επισκόπηση	Σχετιζόμενα δικαιώματα
Σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	- Ειρήνη και Βία - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά - Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Οι συμμετέχοντες αναφέρουν βίαια περιστατικά που είναι συνήθη στην καθημερινότητά τους και διερευνούν δημιουργικούς τρόπους για την αντιμετώπισή τους και για την εύρεση λύσεων στα προβλήματα.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Εξάλειψη διακρίσεων. Εξάλειψη παρεμβάσεων στην ιδιωτική ζωή, στην οικογένεια, στο σπίτι και στην αλληλογραφία.
Απάντηση στο ρατσισμό	- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Πολιτισμός και Αθλήματα - Ειρήνη και Βία	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες διεξάγουν ένα παιχνίδι ρόλων για ένα σημαντικό συμβάν ώστε να διερευνήσουν ζητήματα σχετικά με το ρατσισμό και την προκατάληψη, κυρίως ενάντια στους Ρομά και για τους τρόπους αντιμετώπισης του ρατσισμού σε ένα σχολείο ή σε άλλο εκπαιδευτικό οργανισμό.	Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα. Εξάλειψη διακρίσεων. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
Δικαιώματα Bingo!	Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Αυτό είναι ένα απλό κουίζ και μία παραλλαγή του παιχνιδιού "Bingo!" στο οποίο οι συμμετέχοντες μοιράζονται τις γνώσεις τους και τις εμπειρίες τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα.	Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
Αγώνας για πλούτο και εξουσία	- Φτώχεια - Παγκοσμιοποίηση - Υγεία	Αυτή η δραστηριότητα προσομοιώνει τον αγώνα για πλούτο και εξουσία, την ανισότητα και την αδικία της φτώχειας.	Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα. Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής. Το δικαίωμα στην υγεία, την τροφή και τη στέγαση.
Δείτε την ικανότητα!	- Αναπηρία και Αναπηρισμός - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Παιδιά	Μία πρακτική δραστηριότητα που στοχεύει στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης απέναντι στα άτομα με αναπηρίες. Τα ζητήματα που τίθενται περιλαμβάνουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ανάπηροι για συμμετοχή στην κοινωνία και τις αντιλήψεις για τα δικαιώματα των αναπήρων ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.	Το δικαίωμα να μη δέχεται κάποιος διακρίσεις εναντίον του. Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα. Το δικαίωμα στη δημόσια ασφάλεια.
Σύντομη ημερομηνία λήξης	- Θρησκεία και Πίστη - Παγκοσμιοποίηση - Εκπαίδευση	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες συζητούν πώς εξελίσσονται οι πεποιθήσεις, πώς ενισχύονται και γιατί μεταβάλλονται με το πέρασμα του χρόνου.	Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Το δικαίωμα στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας.
Αθλητισμός για όλους	- Αναπηρία και Αναπηρισμός - Πολιτισμός και Αθλήματα - Υγεία	Αυτή είναι μία δραστηριότητα υψηλής ενέργειας. Οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να σχεδιάσουν νέα παιχνίδια.	Το δικαίωμα στην απόλαυση της φυσικής και ψυχικής υγείας. Ισότητα στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα. Το δικαίωμα στην ξεκούραση και την ψυχαγωγία.
Ένα βήμα μπροστά	- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία - Φτώχεια - Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Είμαστε όλοι ίσοι, αλλά κάποιοι είναι πιο ίσοι από άλλους. Οι συμμετέχοντες αναλαμβάνουν ρόλους και προχωρούν μπροστά ανάλογα με τις ευκαιρίες τους στη ζωή.	Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το δικαίωμα σε μία ποιότητα ζωής επαρκή για καλή υγεία και ευημερία.
Ιστορία δύο πόλεων	- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά - Περιβάλλον - Εργασία	Αυτό είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι στο οποίο οι παίκτες ψηφίζουν για το είδος της πόλης που επιθυμούν να ζουν και για τις ανέσεις που θα ήθελαν να απολαύσουν, τις επιπτώσεις της καταβολής φόρων και την αξία της τοπικής δημοκρατίας.	Το δικαίωμα στη δημόσια ασφάλεια. Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία. Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής.
Τρομοκρατία	- Πόλεμος και Τρομοκρατία - Ειρήνη και Βία - Παγκοσμιοποίηση	Με τη μέθοδο της μελέτης περίπτωσης, οι συμμετέχοντες συζητούν πότε μια δράση θεωρείται τρομοκρατική ενέργεια και μορφοποιούν έναν ορισμό της τρομοκρατίας.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου. Εξάλειψη βασανιστηρίων και υποτιμητικής συμπεριφοράς. Το δικαίωμα στην ειρήνη.
Πετώντας πέτρες	- Πόλεμος και Τρομοκρατία - Ειρήνη και Βία - Παιδιά	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί το παιχνίδι ρόλων για να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι εμπλέκονται σε βίαιες πράξεις.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Το δικαίωμα στην αναγνώριση του ατόμου απέναντι στο νόμο. Το δικαίωμα για ίση προστασία του νόμου.
Χρονολόγια	- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Μνήμη - Θρησκεία και Πίστη	Οι συμμετέχοντες δημιουργούν ένα συλλογικό χρονολόγιο γεγονότων που σημάδεψαν τις εξελίξεις στην ιστορία των δικαιωμάτων από το 2000 π.Χ. μέχρι σήμερα και κάνουν υποθέσεις για το μέλλον.	Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Ελευθερία θρησκείας και πεποιθήσεων.

Τίτλος	Θεματικές Ενότητες	Επισκόπηση	Σχετιζόμενα δικαιώματα
Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει;	• Δημοκρατία • Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά • Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα	Αυτή η δραστηριότητα αφορά μία έρευνα στο πλαίσιο της κοινότητας με στόχο να διερευνηθούν θέματα σχετικά με την ψηφοφορία στις εκλογές και την πολιτική συμμετοχή.	Το δικαίωμα στη συμμετοχή στην κυβέρνηση και στις ελεύθερες εκλογές. Ελευθερία γνώμης και έκφρασης. Το δικαίωμα στην ειρηνική συγκέντρωση και στις συναναστροφές.
Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης	• Εργασία • Δημοκρατία • Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά	Πρόκειται για την προσομοίωση μίας συνάντησης μεταξύ ενός εργοδότη από τη μία πλευρά και των εργαζομένων μαζί με τους εκπροσώπους της συνδικαλιστικής οργάνωσής τους από την άλλη, για τη διαπραγμάτευση των αμοιβών και των συνθηκών εργασίας.	Το δικαίωμα στην εργασία. Το δικαίωμα σε κατάλληλες συνθήκες εργασίας. Το δικαίωμα στη δημιουργία και στη συμμετοχή σε σωματεία. Το δικαίωμα στην απεργία.
Η βία στη ζωή μου	• Ειρήνη και Βία • Πόλεμος και Τρομοκρατία • Υγεία	Πρόκειται για μία δραστηριότητα όπου τα μέλη της ομάδας εξερευνούν τις εμπειρίες τους στη διαπροσωπική βία.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Εξάλειψη βασανιστηρίων και υποτιμητικής μεταχείρισης.
Ο ιστός της ζωής	• Περιβάλλον • Παγκοσμιοποίηση • Υγεία	Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες αναφέρουν διάφορους κρίκους της παγκόσμιας διατροφικής αλυσίδας. Διερευνούν την αλληλεξάρτηση ζώντων οργανισμών και μη ζώντων πραγμάτων και τις επιπτώσεις όλης της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον.	Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια. Το δικαίωμα στην ελεύθερη διάθεση του φυσικού πλούτου και των πόρων που μας αντιστοιχούν. Ελευθερία πεποιθήσεων και θρησκείας.
Όταν έρθει το αύριο	• Ειρήνη και Βία • Παγκοσμιοποίηση • Μέσα Ενημέρωσης	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί φύλλα πληροφοριών και συζήτηση ώστε να διερευνηθούν ζητήματα σχετικά με την προστασία της κοινωνίας από εγκληματικές ενέργειες τα ανθρώπινα δικαιώματα των εγκληματιών και τη θανατική ποινή.	Το δικαίωμα στη ζωή. Εξάλειψη βασανιστηρίων και υποτιμητικής μεταχείρισης. Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια.
Ποια είναι η θέση σου;	• Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Θρησκεία και Πίστη	Σε αυτή τη δραστηριότητα συζήτησης οι συμμετέχοντες κυριολεκτικά ορθώνουν το ανάστημά τους για να υπερασπιστούν τις θέσεις τους σχετικά με αστικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα.	Όλα.
Ποιοι είμαι;	• Φύλο • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Θρησκεία και Πίστη	Η δραστηριότητα αυτή εμπλέκει ομάδες ψιθύρου, καταγισμό ιδεών, ζωγραφική και ομαδική συζήτηση για τη διερεύνηση ζητημάτων ταυτότητας.	Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Ελευθερία από διακρίσεις. Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια.
Εργασία και μωρά	• Εργασία • Φύλο • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	Αυτή είναι μία δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων που σχετίζεται με ζητήματα δικαιωμάτων αναπαραγωγής και διάκρισης ενάντια στις γυναίκες στο χώρο εργασίας.	Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία. Το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια. Εξάλειψη διακρίσεων.
Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	• Όλα	Ένας κατάλογος των ημερομηνιών στις οποίες οι άνθρωποι τιμούν παγκοσμίως τα ανθρώπινα δικαιώματα· τιμώνται αγωνιστές των δικαιωμάτων, υπενθυμίζονται οι παραβιάσεις δικαιωμάτων και γιορτάζονται η ελπίδα και η χαρά. Οι ημερομηνίες κλειδιά συγκεντρώνονται από τις επίσημες Διεθνείς Ημέρες των ΗΕ, Παγκόσμιες Ημέρες που αναγνωρίζονται από ΜΚΟ και επετείους ιστορικών γεγονότων.	Όλα.
Δραστηριότητες για την προετοιμασία της ομάδας	• Υποστηρικτικές για κάθε άλλη δραστηριότητα του Compass	Οι δραστηριότητες που περιγράφονται εδώ δε βοηθούν μόνο να δημιουργηθεί ένα θετικό κλίμα στην ομάδα αλλά επίσης μας εισάγουν στις ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με ψυχαγωγικό τρόπο.	Όλα.
Δραστηριότητες επισκόπησης	• Υποστηρικτικές για κάθε άλλη δραστηριότητα του Compass	Ο απολογισμός είναι ένα σημαντικό μέρος του βιωματικού κύκλου μάθησης, το οποίο είναι η βάση για την προσέγγιση που χρησιμοποιείται σε αυτό το εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι ακόλουθες δραστηριότητες είναι εύκολες και διασκεδαστικοί τρόποι για να μάθουν οι συμμετέχοντες από τις εμπειρίες τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν μετά τη διεξαγωγή μίας δραστηριότητας του Compass, αλλά δε θα πρέπει να αντικαθιστούν μία λεπτομερή ανασκόπηση και αξιολόγηση.	Το δικαίωμα στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα στη συμμετοχή.

Μετανάστευση

Πόλεμος και
Τρομοκρατία

Περιβάλλον

Επίπεδο 2

Οποιοσδήποτε
αριθμός μελών

30 λεπτά

Τρία πράγματα

Ζωή σημαίνει επιλογή. Αλλά για να επιλέξεις σωστά, θα πρέπει να ξέρεις ποιος είσαι και τι υπερασπίζεσαι, πού θες να πας και γιατί θες να πας εκεί.

Kofi Annan

Θεματικές Ενότητες

- Μετανάστευση
- Πόλεμος και Τρομοκρατία
- Περιβάλλον

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 5-6)

Διάρκεια

30 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί τη συζήτηση και την κατάταξη διαμαντιού για να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να καταλάβουν πώς είναι να πρέπει κάποιος να εγκαταλείψει ξαφνικά το σπίτι του.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα αίτησης ασύλου σε άλλες χώρες λόγω διώξεων
- Ελευθερία θρησκείας ή πεποιθήσεων
- Ελευθερία γνώμης και πληροφόρησης

Στόχοι

- Η ανάπτυξη της κατανόησης των συνθηκών που βιώνει κάποιος που αναγκάζεται να φύγει ξαφνικά από το σπίτι του
- Η εξάσκηση στη λήψη αποφάσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων συναίνεσης
- Η ενθάρρυνση της αλληλοκατανόησης και της αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες

Υλικά

- Αυτοκόλλητα "post-it" ή μικρά χάρτινα τετράγωνα (περίπου 8cm x 8cm), 3 για κάθε συμμετέχοντα
- Στυλό ή μολύβια, ένα για κάθε συμμετέχοντα

Οδηγίες

1. Κάνετε μία εισαγωγή με καταιγισμό ιδεών στο θέμα της μετανάστευσης και αναφορικά με τους λόγους που μετακινούνται οι άνθρωποι για να ζήσουν σε άλλο τόπο.
2. Εξηγήστε ότι στη δραστηριότητα θα πρέπει να φανταστούν ότι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν ξαφνικά το σπίτι τους. Αναφερθείτε στον καταιγισμό ιδεών και επισημάνετε τους «πιεστικούς παράγοντες» που αναγκάζουν τους ανθρώπους να φύγουν ξαφνικά, όπως για παράδειγμα ο πόλεμος, οι φυσικές καταστροφές, οι διώξεις ή η τρομοκρατία. Στη συνέχεια ζητήστε από την ομάδα να μαντέψει πόσοι εκτοπισμένοι άνθρωποι υπάρχουν στον κόσμο.
3. Τώρα ζητήστε τους να δημιουργήσουν μικρές ομάδες και δώστε τους τα μικρά κομμάτια χαρτιού και στυλό.
4. Ζητήστε από όλους να φανταστούν ότι θα πρέπει να εγκαταλείψουν ξαφνικά το σπίτι τους για ένα συγκεκριμένο λόγο και μπορούν να πάρουν μόνο τρία πράγματα μαζί τους. Ποια τρία πράγματα θα έπαιρναν; Θα πρέπει να γράψουν ένα πράγμα σε κάθε κομμάτι χαρτί.
5. Στη συνέχεια, ζητήστε από κάθε άτομο με τη σειρά να παρουσιάσει τις επιλογές του και να δικαιολογήσει τις αποφάσεις του.
6. Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συνεργαστούν και να συζητήσουν τις διάφορες επιλογές και τους λόγους, να προσπαθήσουν να φτάσουν σε συναίνεση και να ιεραρχήσουν τα αντικείμενα χρησιμοποιώντας τη διάταξη διαμαντιού (βλ. σελ. 72).
7. Τελικά ζητήστε τους να δουν τα αποτελέσματα της κάθε ομάδας.

18 Δεκεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Μεταναστών

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε επανεξετάζοντας πώς ταξινομήσε κάθε ομάδα τα αντικείμενα και στη συνέχεια συζητήστε τι έμαθαν οι συμμετέχοντες και ποια είναι τα συμπεράσματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Υπήρχαν κάποια αντικείμενα που κάποιοι θέλησαν να πάρουν μαζί τους και εξέπληξαν τους άλλους;
- Ήταν εύκολο να ταξινομηθούν τα αντικείμενα; Τι είδους διαφορές στις απόψεις υπήρχαν μέσα στις ομάδες;
- Πόσο ίδιες ή πόσο διαφορετικές ήταν οι ταξινομήσεις στις διάφορες ομάδες;
- Πόσο πρακτικά σκέφτηκαν οι συμμετέχοντες; Σκέφτηκαν κυρίως την επιβίωσή τους ή σκέφτηκαν επίσης τις συναισθηματικές ή πνευματικές τους ανάγκες;
- Πόσο δύσκολο θα ήταν αν πραγματικά έπρεπε να φύγετε ξαφνικά;
- Τι θα έλειπε περισσότερο στους συμμετέχοντες αν έπρεπε να φύγουν ξαφνικά;
- Γνωρίζουν κάποιον που εγκατέλειψε ξαφνικά το σπίτι του;
- Είναι η δραστηριότητα ρεαλιστική; Μπορούν πάντα οι άνθρωποι να επιλέγουν τι θα πάρουν μαζί τους;
- Τι συμβαίνει με τα παιδιά και τους νέους ανθρώπους; Είναι πιθανό να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες τους, όταν οι γονείς τους μαζεύουν πράγματα;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να ευαισθητοποιήσουμε την κοινή γνώμη αναφορικά με τις ανάγκες των προσφύγων στην κοινότητά μας (ή ακόμα και σε όλο τον κόσμο);
- Ποια συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύουν τους πρόσφυγες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Όταν κάνετε εισαγωγή στη δραστηριότητα, προσπαθήστε να κάνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για τη μετανάστευση γενικά. Για παράδειγμα, υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που μεταναστεύουν για σπουδές και εργασία ή γιατί η μετακίνηση αποτελεί γι' αυτούς τρόπο ζωής κι από την άλλη, υπάρχουν άνθρωποι που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο τους εξαιτίας πλημμυρών, σεισμών ή λιψυδρίας, λόγω πολέμου και διώξεων. Στο τέλος του καταιγισμού ιδεών, κάντε μια περίληψη των διαφορετικών αιτιών που απέδωσαν οι συμμετέχοντες στη μετανάστευση και δημιουργήστε δύο λίστες, ανάλογα με το αν οι μετανάστες «ωθούνται» (πόλεμος ή διώξεις στην πατρίδα τους) ή «έλκονται» (καλύτερες δυνατότητες για εργασία και σπουδές σε άλλη χώρα).

Στο 4ο βήμα θα πρέπει να σχεδιάσετε ένα σενάριο, ώστε οι συμμετέχοντες να συνεργαστούν στο ίδιο πλαίσιο. Επιλέξτε μία κατάσταση που θα είναι καταλληλότερη ή πιο ενδιαφέρουσα για την ομάδα. Ο «πόλεμος» μπορεί να είναι κατάλληλος αν δεν είχε κάποιος άμεση εμπειρία πολέμου, αλλά ένα σενάριο που περιλαμβάνει μία τρομοκρατική επίθεση θα μπορούσε να είναι πιο ρεαλιστικό. Προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα σενάριο που μπορεί εύκολα να φανταστεί κανείς. Αν επιλέξετε την «πλημμύρα» ως αιτία, τότε αν η πόλη σας είναι σε κοιλάδα, θα έχει πιο πολύ νόημα να πείτε ότι η στάθμη των νερών του ποταμιού ανεβαίνει και αιφνίδιας πλημμύρες απειλούν να καταστρέψουν γέφυρες και το νερό θα πλημμυρίσει όλη τη γύρω περιοχή. Από την άλλη, αν ζείτε σε λόφο ή ορεινή περιοχή, τότε ο κίνδυνος θα μπορούσε να είναι οι δυνατές βροχές που προκαλούν κατολίσθηση με λάσπες που θα καταβροχθίσουν την πόλη. Μπορεί να χρειαστεί να διασαφηνίσετε ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να φανταστούν ότι δραπετεύουν από τα ίδια τους τα σπίτια, ότι δε θα είναι σε θέση να επιστρέψουν και ότι θα πρέπει να μετακινηθούν πολύ μακριά και για πολύ χρόνο, ίσως και για πάντα. Τα αντικείμενα που επιλέγουν και το πόσο πρακτικά είναι, θα εξαρτηθεί από την ωριμότητα των συμμετεχόντων. Το τι θα επιλέξουν να πάρουν θα εξαρτηθεί επίσης από πολλούς παράγοντες, για παράδειγμα τον καιρό, την εποχή του χρόνου και το λόγο για τον οποίο φεύγουν. Για παράδειγμα, αν υπάρχει πλημμύρα και δε μπορούν να κολυπήσουν, ίσως να πάρουν μαζί τους κάτι για να το χρησιμοποιήσουν ως σχεδία. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις όταν μιλάμε για προσωπική επιλογή και προτίμηση, αν και μπορεί να υπάρχουν κάποιες επιλογές που είναι πιο έξυπνες και πιο πρακτικές από άλλες.

Όταν ερωτήθηκαν αιτούντες άσυλο στη Δανία οι οποίοι είχαν φύγει από την πατρίδα τους για να αποφύγουν πόλεμο και διώξεις, όλοι είπαν ότι πήραν μαζί τους χρήματα ως πρώτη προτεραιότητα. Ένα διαβατήριό ή μία ταυτότητα ήταν σημαντικά, «αλλά μπορείς πάντα να αγοράσεις ψεύτι-

Σύμφωνα με την UNHCR (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες), μέχρι το τέλος του 2010 υπήρχαν:

- 10,55 εκατομμύρια πρόσφυγες
- 14,7 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι άνθρωποι και 3,5 εκατομμύρια άνθρωποι χωρίς πατρίδα.

Σημείωση:

Υπάρχουν ορισμοί και εξηγήσεις για τις διαφορές ανάμεσα σε «πρόσφυγες», «εσωτερικά εκτοπισθέντες» και «μετανάστες εργαζόμενους» στις γενικές πληροφορίες για τη μετανάστευση στο Κεφάλαιο 5

κα έγγραφα αν τα χρειάζεσαι», είπαν. Το ίδιο ισχύει και για ζεστά ρούχα και φαγητό• με λεφτά μπορείς να αγοράσεις πράγματα. Για ορισμένους, η βίβλος ήταν επίσης προτεραιότητα ώστε να ικανοποιήσουν τις πνευματικές τους ανάγκες.

Προτείνουμε να χρησιμοποιήσετε την ταξινόμηση διαμαντιού και αυτοκόλλητα “post-it”, πρώτον γιατί είναι δύσκολο να γίνει η ταξινόμηση με απόλυτους όρους και δεύτερον γιατί η μέθοδος είναι συγκεκριμένη και τα χαρτιά (και οι σκέψεις) μπορούν εύκολα να αλλάξουν σειρά και να ιεραρχηθούν διαφορετικά, καθώς προχωρά η συζήτηση.

Παραλλαγές

Η μέθοδος αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διερευνηθούν οι στάσεις των ανθρώπων σε πτυχές όλων των κατηγοριών. Για παράδειγμα,

- Παιδιά: Ποια είναι τα 3 πιο σημαντικά χαρακτηριστικά μιας ευτυχισμένης παιδικής ζωής;
- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά: Ποιες είναι οι 3 πιο σημαντικές δεξιότητες που χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζήσει σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία;
- Πολιτισμός και Αθλήματα: Ποιες 3 πτυχές της κουλτούρας σας είναι πιο σημαντικές για εσάς;
- Δημοκρατία: Ποια είναι τα 3 πιο σημαντικά πράγματα που χρειάζεται μία χώρα για να έχει μία λειτουργική δημοκρατία;
- Αναπηρία και Αναπηρισμός: Η κυκλοφορία είναι ένα πρόβλημα για πολλούς ανθρώπους με αναπηρίες. Ποιες θα ήταν οι 3 πιο αποτελεσματικές βελτιώσεις που θα μπορούσαν να γίνουν στην πόλη μας, για παράδειγμα για ένα άτομο με προβλήματα όρασης;
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία: Ταξιδεύετε μακριά με τρένο και θα πρέπει να μοιραστείτε το βαγόνι σας με ανθρώπους από διαφορετικές χώρες. Επιλέξτε τις 3 εθνικότητες με τις οποίες θα θέλατε περισσότερο να συνταξιδέψετε. (Μπορείτε να επεκτείνετε τη δραστηριότητα προσθέτοντας τις 3 εθνικότητες με τις οποίες θα θέλατε λιγότερο να συνταξιδέψετε).
- Εκπαίδευση: Ποιες 3 γλώσσες θα πρέπει να διδάσκονται ως διεθνείς γλώσσες σε παιδιά σε όλο τον κόσμο, προκειμένου να προωθηθεί η επικοινωνία και η κατανόηση ανάμεσα στους ανθρώπους;
- Περιβάλλον: Ποια 3 είδη προς εξαφάνιση θα έπρεπε το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF – World Wildlife Fund) να έχει ως κύριο αντικείμενο της επόμενης καμπάνιας του;
- Φύλο: Ονομάστε 3 βασικούς λόγους που υπάρχουν ακόμα οι διακρίσεις με βάση το φύλο.
- Παγκοσμιοποίηση: Ποιοι 3 από τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (Millennium Development Goals) είναι οι πιο σημαντικοί για εσάς;
- Υγεία: Καπνός, κοκαΐνη, αλκοόλ, χασίς, εφεδρίνη, βιάγκρα; Για ποια 3 ναρκωτικά οι άνθρωποι στη χώρα σας χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες;
- Μετανάστευση: Αν θα πρέπει να εγκαταλείψετε τη χώρα σας, σε ποιες 3 χώρες θα θέλατε περισσότερο να ζήσετε;
- Ειρήνη και Βία: Ποιες είναι οι 3 μεγαλύτερες απειλές για την παγκόσμια ειρήνη;
- Φτώχεια: Ποια 3 βήματα/ δράσεις θα ήταν οι πιο αποτελεσματικές για να εξαλειφθεί η φτώχεια;
- Θρησκεία και Πίστη: Ποιες είναι οι 3 πιο αποτελεσματικές ενέργειες για να καταπολεμηθεί η εξάπλωση του φονταμενταλισμού;
- Μνήμη: Σκεφτείτε ένα μνημείο στην πόλη σας που συμβολίζει ένα εθνικό, ιστορικό γεγονός. Προτείνετε 3 τρόπους που θα μπορούσε να αναγνωριστεί δημόσια το γεγονός, ώστε να καταγραφεί και να μαθευτεί χωρίς αλλοίωση ή κακή χρήση.
- Πόλεμος και Τρομοκρατία: Τώρα ισχύει μία διεθνής συμφωνία για την απαγόρευση των ναρκοπεδίων• ποια 3 όπλα θα έπρεπε να απαγορευτούν στη συνέχεια;
- Εργασία: Ποιες 3 παραβιάσεις του δικαιώματος στην αξιοπρεπή εργασία σας απασχολούν περισσότερο;

Ένα τζαμί στο Sleepyville

Αν δεν υπερασπιστείς ποτέ κάτι, θα ηττηθείς από το ο,τιδήποτε

Malcolm X

Θεματικές Ενότητες	• Θρησκεία και πίστη • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	15-30 συμμετέχοντες
Διάρκεια	2 - 2 ½ ώρες
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα διερευνά μια διένεξη σχετικά με την κατασκευή ενός νέου τζαμιού σε μια παραδοσιακά χριστιανική περιοχή, μέσω της προσομοίωσης μιας συνέλευσης του δημοτικού συμβουλίου.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στη μη διάκριση • Η ελευθερία της θρησκείας και των πεποιθήσεων • Η ελευθερία έκφρασης γνώμης και πληροφόρησης
Στόχοι	• Η βιωματική εμπειρία πραγματικών συγκρούσεων που μπορεί να προκύψουν όσον αφορά στην εκπλήρωση των αναγκών διαφορετικών κοινοτήτων • Η διερεύνηση του δικαιώματος στην ελευθερία της θρησκείας και των πεποιθήσεων • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων συζήτησης και ανάλυσης
Υλικά	• Φύλλα χαρτιού για ετικέτες ονομάτων • Χαρτοπίνακας • Ένα ρολόι χειρός ή επιτραπέζιο • Μικρό καμπανάκι για το Δήμαρχο
Προετοιμασία	• Φωτοτυπήστε τις κάρτες για τα παιχνίδια ρόλων στη σελίδα 85, την περιγραφή του προβλήματος και τους κανόνες της συζήτησης (προαιρετικό). • Προετοιμάστε τις ετικέτες ονομάτων για τις διαφορετικές ομάδες που θα εκπροσωπούνται στη συνέλευση. • Φτιάξτε μια λίστα των διάφορων ρόλων σε ένα χαρτοπίνακα, έτσι ώστε να μπορεί να τους δει ο καθένας. • Βεβαιωθείτε ότι έχετε χώρο για τη «Συνέλευση του Συμβουλίου» και ξεχωριστούς χώρους για τις διάφορες ομάδες, έτσι ώστε να μπορούν να συζητήσουν τη θέση τους εκ των προτέρων ή να συναντηθούν με άλλους.

Οδηγίες

1. Διαβάστε την περιγραφή του προβλήματος στο φυλλάδιο στη σελίδα 92. Εξηγήστε ότι όλοι οι συμμετέχοντες είναι πολίτες του Sleepyville και όλοι είναι προβληματισμένοι με το ζήτημα του κατά πόσον ένα νέο τζαμί θα πρέπει να χτιστεί σε ένα κομμάτι εγκαταλειμμένης γης στο δήμο.
2. Δείξτε στους συμμετέχοντες τη λίστα των διάφορων ρόλων και ζητήστε από όλους να επιλέξουν ένα για τον εαυτό τους. Μοιράστε τις κάρτες για τα παιχνίδια ρόλων και την περιγραφή του προβλήματος και δείξτε πού οι άνθρωποι και οι ομάδες μπορούν να συναντηθούν εκ των προτέρων, και πού θα λάβει χώρα αργότερα η «Συνέλευση του Συμβουλίου».
3. Εξηγήστε τους κανόνες της συζήτησης που θα τηρηθούν κατά τη διάρκεια της συνέλευσης. Οι κανόνες βρίσκονται στη σελίδα 91.

Θρησκεία και Πίστη

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Επίπεδο 2

15-30 άτομα

2-2 ½ ώρες

4. Εξηγήστε ότι θα έχουν στη διάθεση τους 30 λεπτά πριν από την πραγματική συνέλευση, έτσι ώστε τα μέλη του Συμβουλίου να μπορούν να συναντήσουν άλλους πολίτες, να προετοιμάσουν το τι θέλουν να πουν και να αποφασίσουν πώς θέλουν να ψηφίσουν! Πείτε τους ότι η συνέλευση του Δημοτικού Συμβουλίου θα διαρκέσει περίπου 40 λεπτά και ότι μπορεί να υπάρξει πολύ λίγος χρόνος για πραγματικές ομιλίες, λόγω του αριθμού των παρευρισκόμενων. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να προσπαθήσουν να προετοιμάσουν μόνο ένα ή δύο σημεία που θέλουν να τονίσουν.
5. Χρησιμοποιήστε τη φάση της προετοιμασίας για να στήσετε το χώρο για τη «Συνάντηση του Συμβουλίου». Ιδανικά τα μέλη του Συμβουλίου θα πρέπει να κάθονται σε ημικύκλιο ή σχήμα πετάλου, με το Δήμαρχο στο μπροστινό μέρος, σε μια ελαφρώς ανυψωμένη θέση. Όσοι ανήκουν στην ίδια ομάδα θα πρέπει να μπορούν να καθίσουν μαζί και θα πρέπει να τοποθετήσετε τις ετικέτες με τα ονόματα τους στα τραπέζια μπροστά.
6. Μετά από 30 λεπτά, καλέστε τους πολίτες για τη συνέλευση (ή ζητήστε από το Δήμαρχο να το κάνει). Αυτός/ή θα πρέπει να τους υπενθυμίσει τους βασικούς κανόνες της συζήτησης και να δώσει μια σύντομη ομιλία για να παρουσιάσει το θέμα της συνέλευσης.
7. Στο τέλος της συνεδρίασης, μετά από 40 λεπτά, ο Δήμαρχος θα πρέπει να καλέσει σε ψηφοφορία. Όταν κατανεμηθούν οι ψήφοι και ανακοινωθεί το αποτέλεσμα, θα πρέπει να ανακοινώσετε το τέλος της δραστηριότητας και να καλέσετε τους συμμετέχοντες να βάλουν τις καρτέλες τους σε έναν κύκλο για την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε το γύρο της ανατροφοδότησης χαιρετώντας όλους με τα πραγματικά τους ονόματα ή χρησιμοποιώντας μια άλλη τεχνική που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να εγκαταλείψουν τους ρόλους που είχαν αναλάβει κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης. Αυτό είναι σημαντικό να το κάνετε πριν ξεκινήσετε την ανασκόπηση.

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι αισθάνονται για τη διαδικασία που έχουν μόλις περάσει:

- Σας εξέπληξε το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας; Ικανοποιεί τη θέση του ατόμου που υποδοθήκατε;
- Πόση επιρροή νομίζετε ότι εσείς (στο ρόλο σας) ασκήσατε στο αποτέλεσμα;
- Σας έκανε η αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους ή ομάδες να αλλάξετε την προσέγγισή σας ή τη στάση σας απέναντι στο πρόβλημα;
- Πόσο εύκολο ήταν να ταυτιστείτε με το ρόλο σας; Γιατί ή γιατί όχι;
- Πιστεύετε ότι αυτή η κατάσταση θα μπορούσε να προκύψει στην πραγματική ζωή; Μπορείτε να σκεφτείτε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις;
- Πώς θα αντιδρούσατε αν η υπόθεση αυτή προέκυπτε στην πόλη/ χώρα κατοικίας σας;
- Αυτή η δραστηριότητα άλλαξε καθόλου τη στάση σας;
- Τι εννοείτε όταν αναφέρεστε στο δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας; Γνωρίζετε τυχόν περιπτώσεις στην ιστορία (ή σήμερα), κατά τις οποίες άνθρωποι έχουν στερηθεί αυτό το δικαίωμα;
- Γιατί νομίζετε ότι η θρησκευτική ελευθερία είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα;
- Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το δικαίωμα αυτό γίνεται σεβαστό στην κοινότητά σας;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Εάν είναι δυνατόν, θα πρέπει να εκτελέσετε αυτή τη δραστηριότητα, σε συνεργασία με έναν ακόμη διευκολυντή, προκειμένου να μπορείτε να απαντήσετε στις ερωτήσεις και να συντονίσετε κάθε βήμα της δραστηριότητας ταυτόχρονα.

Θα ήταν καλύτερο για τη δραστηριότητα αν θα μπορούσατε να διαθέσετε περισσότερο χρόνο ιδίως κατά τη διάρκεια της πραγματικής συνέλευσης, ώστε τα μέλη να έχουν την ευκαιρία να απαντήσουν στις παρατηρήσεις που έγιναν από άλλους. Μπορείτε επίσης να κατανείμετε τους ρόλους εκ των προτέρων ή να κατανείμετε τους ρόλους τυχαία, προκειμένου να εξοικονομήσετε χρόνο κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

21 Σεπτεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Ειρήνης

Κατά τη φάση της προετοιμασίας, καλό είναι να ελέγχετε ότι όσοι θα υποδυθούν τα μέλη του Συμβουλίου χρησιμοποιούν το χρόνο για να συναντηθούν με άλλους ή για να σχεδιάζουν το τι πρόκειται να πουν κατά τη διάρκεια της συνέλευσης.

Κατά την ανάθεση των ρόλων, σημειώστε ότι ο ρόλος του δημάρχου είναι πολύ απαιτητικός και ότι το άτομο που τον υποδύεται θα πρέπει να νιώθει σιγουριά ότι μπορεί να συντονίσει τη συνέλευση και – εάν είναι απαραίτητο – να διακόπτει τους άλλους, προκειμένου να επιτρέψει σε όλους να μιλήσουν. Θα χρειαστεί να προβάρετε τη δραστηριότητα με το συμμετέχοντα που υποδύεται τον/την Δήμαρχο, πριν την πραγματική προσομοίωση.

Είναι ιδιαίτερα επιθυμητό μετά από αυτό, να προσπαθήσετε να αφήσετε το συντονισμό εξολοκλήρου στο πρόσωπο που παίζει τον/την Δήμαρχο, ώστε αυτός/ή να αισθάνεται την εμπιστοσύνη σας και προκειμένου οι συμμετέχοντες να σέβονται τις αποφάσεις του/ της, παρά να αναζητούν εσάς. Φυσικά, εάν προκύψουν δυσκολίες, μπορεί να θεωρήσετε απαραίτητο να παρέμβετε κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης. Θα πρέπει, ωστόσο, να προσπαθήσετε να το κάνετε αυτό χωρίς να υπονομεύεται το κύρος αυτού που υποδύεται το Δήμαρχο.

Εάν η προσομοίωση ξεφύγει από τον έλεγχο – για παράδειγμα, επειδή οι συμμετέχοντες βγαίνουν εκτός θέματος ή επινοούν καινούριες πληροφορίες – ή αν το Συμβούλιο φτάσει σε αδιέξοδο και δεν μπορεί να καταλήξει σε συμφωνία, να επισημάνετε ότι αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει ένα αποτέλεσμα στην πραγματική ζωή, δεν υποδεικνύει ότι η δραστηριότητα απέτυχε. Μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε αυτό στην ανασκόπηση στο τέλος, για να συζητήσετε τη δυσκολία της επίτευξης συμφωνίας σε παρόμοια θέματα.

Κατά τη διάρκεια του απολογισμού, είναι πολύ σημαντικό να προσπαθήσετε να αποφύγετε την επανάληψη της προσομοίωσης. Οι άνθρωποι πρέπει να προσπαθήσουν να αποδεσμευτούν από το ρόλο που έπαιξαν στη δραστηριότητα, προκειμένου να μπορούν να συλλογιστούν σωστά σε σχέση με ό,τι βίωσαν. Θα πρέπει να τους βοηθήσετε να κάνουν ανασκόπηση της προσομοίωσης με τις πραγματικές τους προσωπικότητες και όχι μέσω των ρόλων που είχαν αναλάβει.

Προκειμένου να προετοιμαστείτε για την ανασκόπηση και την αξιολόγηση μπορεί να θέλετε να διαβάσετε τις συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τη Θρησκεία και την Πίστη που βρίσκονται στη σελίδα 622.

Παραλλαγές

Ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο εργάζεστε, μπορεί να είναι καταλληλότερο να διαμορφώσετε τη δραστηριότητα σε σχέση με «Μια Εκκλησία στο Sleepyville», ή «Ένας ναός στο Sleepyville» και να την εφαρμόσετε, για παράδειγμα, σε μια κυρίως μουσουλμανική περιοχή. Ή μπορείτε να προτιμήσετε κάποιο άλλο συνδυασμό.

Μπορείτε να προσθέσετε δημοσιογράφους προκειμένου να πάρετε μια άποψη σχετικά με τη διαδικασία, μια διεργασία που είναι ελαφρώς αποκομμένη από την δραστηριότητα. Είναι επίσης πιθανό να απαιτήσει περισσότερο χρόνο, αν πρόκειται να συζητήσετε τις αναφορές των δημοσιογράφων στην ολομέλεια (βλέπετε παρακάτω για προτάσεις).

Προτάσεις για συνέχεια

Συζητήστε ζητήματα και διαστάσεις της ελευθερίας στη θρησκεία και την πίστη όπως και εντάσεις που έχουν προκύψει στη χώρα σας. Κρίσιμα περιστατικά (συγκεκριμένες περιπτώσεις) στις ειδήσεις μπορούν να αποτελέσουν μια καλή αρχή, κυρίως για συζήτηση σε μικρές ομάδες. Μπορεί επίσης να θέλετε να συνεχίσετε τη συζήτηση με μια βαθύτερη διερεύνηση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων περί θρησκείας και την επιρροή της στη ζωή των νέων, μέσω της δραστηριότητας «Πιστοί» στη σελίδα 114.

Εάν έχετε δημοσιογράφους που συμμετέχουν, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την ανάλυσή τους από τη διαδικασία σε μια ξεχωριστή συνεδρία. Ειδικότερα, θα ήταν χρήσιμο να εξετάσετε τις όποιες διαφορές μεταξύ των αναφορών, προκειμένου να προκαλέσετε ερωτήματα σχετικά με το ρόλο και τον αντίκτυπο των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η δραστηριότητα «Πρωτοσέλιδο» στη σελίδα 200 διερευνά το πώς τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διαμορφώνουν ή επηρεάζουν την κοινή γνώμη.

Μπορείτε να επικεντρωθείτε στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συζήτησης, την ανάλυση ή την πειθώ χρησιμοποιώντας κάποιες αμφιλεγόμενες ή πολωτικές δηλώσεις που εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια ανασκόπησης, αλλά και από τη δραστηριότητα «Προεκλογική Εκστρατεία» στη σελίδα 180, χρησιμοποιώντας αυτές τις δηλώσεις ως βάση.

Ιδέες για δράση

Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εξετάσουν το δικό τους περιβάλλον και να διερευνήσουν το βαθμό στον οποίο τα δικαιώματα των διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων γίνονται σεβαστά. Προσπαθήστε να οργανώσετε συναντήσεις με εκπροσώπους ορισμένων από αυτές τις κοινότητες και ενθαρρύνετέ τους να μιλήσουν για το αν νιώθουν πως τα δικαιώματά τους γίνονται σεβαστά.

Ανάλογα με το περιβάλλον όπου εσείς και οι συμμετέχοντες ζείτε ή εργάζεστε και τα τρέχοντα ζητήματα που συζητούνται στα πλαίσια του Δημοτικού Συμβουλίου, ίσως ήταν ενδιαφέρον να επισκεφθείτε μια συνέλευση του Συμβουλίου, προκειμένου να συμμετάσχετε σε τοπικές πολιτικές συζητήσεις που επηρεάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των κατοίκων της κοινότητας.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το δικαίωμα στη Θρησκεία στον Παγκόσμιο Νόμο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Μπορεί να θέλετε να αντιγράψετε τις παρακάτω πληροφορίες για να τις δώσετε σε μέλη της Μουσουλμανικής Ένωσης του Sleepyville και στην ομάδα Νέων Sleepies για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα!

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Άρθρο 9:

1. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό συμπεριλαμβάνεται η ελευθερία αλλαγής θρησκεύματος ή πεποιθήσεων και η ελευθερία να εκδηλώνει τη θρησκεία ή την πίστη του, μόνο του ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη λατρεία, τη διδασκαλία, την άσκηση και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.
2. Η ελευθερία εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων θα υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της δημόσιας ασφάλειας, για την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή της ηθικής, ή για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Άρθρο 18:

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό συμπεριλαμβάνεται η ελευθερία αλλαγής θρησκεύματος ή πεποιθήσεων και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνο του ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 30:

Στα Κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες ή που είναι αυτόχθονας δε θα στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Αν και αυτή η δραστηριότητα προσομοίωσης είναι μια φανταστική εκδήλωση, υπάρχουν πολλές παρόμοιες διενέξεις που αφορούν στην κατασκευή χώρων λατρείας για θρησκευτικές μειονότητες σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής. Τον Νοέμβριο του 2009, ένα εθνικό δημοψήφισμα ενέκρινε μια συνταγματική τροποποίηση για να απαγορευτεί η μελλοντική κατασκευή μινι-ρédων στην Ελβετία. Το αποτέλεσμα αυτού του δημοψηφίσματος θα μπορούσε να παραβιάζει το δικαίωμα των μουσουλμάνων να εκδηλώνουν τη θρησκεία τους δημόσια, μέσα από τη λατρεία, τη διδασκαλία, την πρακτική και την τέλεση θρησκευτικών τελετών, κάτι που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαιώματος στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Επιπλέον, υπάρχει μια αυξανόμενη τάση σε πολλά ευρωπαϊκά και άλλα κράτη που υιοθέτησαν πρόσφατα νόμους ή εξετάζουν το ενδεχόμενο νομοθετικών προτάσεων, ώστε να απαγορεύεται να φοριούνται δημόσια τα ισλαμικά πέπλα (είτε πρόκειται για μπούρκα, νικάμπ ή χιτζάμπ), γεγονός που επίσης αποτελεί τη βάση για διακρίσεις λόγω θρησκείας. Άρθρο 19 – Η Παγκόσμια Εκστρατεία για την Ελεύθερη Έκφραση είναι μια οργάνωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχει δημοσιεύσει ένα νομικό σχόλιο για τις απαγορεύσεις σχετικά με το πέπλο που καλύπτει ολόκληρο το πρόσωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα (www.article19.org). Μπορείτε επίσης να κάνετε έρευνα σχετικά με θέματα που αντιμετωπίζουν άλλες θρησκευτικές μειονότητες σήμερα στην Ευρώπη.

Αυτή η δραστηριότητα αναπτύχθηκε από τη δραστηριότητα «Ένα Τζαμί στο Sleepyville» στο Companion, έναν οδηγό εκστρατείας σχετικά με την εκπαίδευση και τη μάθηση για την αλλαγή στη Διαφορετικότητα, στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στη Συμμετοχικότητα, και εκδόθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η δραστηριότητα είναι έμπνευση της Susanne Ulrich. 2000 Achtung (+) Toleranz – Wege demokratischer Konfliktlösung. Verlag Bertelsmann Stiftung

Κατάλογος των συμμετεχόντων στη συνέλευση

Προσπαθήστε να διατηρήσετε έναν ισορροπημένο αριθμό έχοντας τον ίδιο αριθμό αντιπροσώπων για κάθε πολιτική ομάδα, και τον ίδιο αριθμό σε κάθε μία από τις ομάδες πολιτών. Μπορείτε να έχετε όσους «απλούς πολίτες» επιθυμείτε.

- Ο Δήμαρχος του Sleepyville
- Μέλη Δημοτικού Συμβουλίου: 3 παρατάξεις – πολιτικές ομάδες θα πρέπει να εκπροσωπούνται. Μπορείτε να έχετε 1 ή 2 άτομα σε κάθε ομάδα
- «Νέοι Sleepies για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα!»: 1 ή 2 εκπρόσωποι
- «Σύλλογος Παρελθόν και Παρόν»: 1 ή 2 εκπρόσωποι
- «Μουσουλμανική Ένωση Sleepyville»: 1 ή 2 εκπρόσωποι
- Απλοί Πολίτες: όσοι χρειάζεστε
- Προαιρετικά: 1 ή 2 δημοσιογράφοι που θα υποβάλουν αναφορά σχετικά με τη συνέλευση

Κανόνες Συζήτησης

Μπορείτε αν θέλετε να αλλάξετε αυτούς τους κανόνες ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας σας και το διαθέσιμο χρόνο.

- Στη συνάντηση θα προεδρεύει ο/η Δήμαρχος και η απόφασή του/της σε όλα τα ζητήματα είναι τελική.
- Εάν θέλετε να μιλήσετε, θα πρέπει να σηκώσετε το χέρι σας και να πάρετε την άδεια από τον / την Δήμαρχο.
- Τα σχόλια θα πρέπει να είναι σύντομα και δε θα πρέπει να υπερβαίνουν τα 2 λεπτά.
- Η συνέλευση θα λήξει μετά από 40 λεπτά, με ψηφοφορία για το αν θα πρέπει να κατασκευαστεί το τζαμί ή όχι.
- Όποιος παρακολουθεί τη συνέλευση δικαιούται να μιλήσει στη συζήτηση και να ψηφίσει στο τέλος.

Κάρτες με Παιχνίδια Ρόλων Φυλλάδια

Ένα τζαμί στο Sleepyville (για όλους τους συμμετέχοντες)

Ζείτε στη γραφική πόλη του Sleepyville, μια πόλη περίπου 80.000 κατοίκων. Τα τελευταία 60 χρόνια ο πληθυσμός έχει αλλάξει ριζικά, εν μέρει επειδή οι νέοι κυρίως προσπαθούν να μετακομίσουν σε μεγαλύτερες πόλεις καθώς οι ευκαιρίες απασχόλησης εκεί είναι μεγαλύτερες, αλλά επίσης επειδή η περιοχή έχει δει την άφιξη ενός μεγάλου αριθμού οικογενειών μεταναστών, πολλές από μουσουλμανικές χώρες. Μερικές από αυτές τις οικογένειες βρίσκονται εδώ για 3 γενεές, αλλά εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται με καχυποψία ως «νεοφερμένοι» από πολλούς ανθρώπους στην πόλη. Αποτελούν πλέον σχεδόν το 15% του συνολικού πληθυσμού.

Το θέμα που τώρα διχάζει την πόλη είναι η επιθυμία των μουσουλμάνων στο Sleepyville να κατασκευάσουν ένα τζαμί σε ένα κομμάτι εγκαταλειμμένης γης που ανήκει στο δήμο. Αυτό το οικόπεδο είναι αδόμητο και έχει αποτελέσει πηγή καταγγελιών προς το Συμβούλιο για χρόνια: Βρίσκεται κοντά στον κεντρικό εμπορικό δρόμο και είναι μια περιοχή όπου ο βανδαλισμός και η χρήση ναρκωτικών είναι τακτικό πρόβλημα.

Έτσι, όταν ένας πλούσιος επιχειρηματίας προσφέρθηκε να πάρει το πρόβλημα από τα χέρια του Συμβουλίου, ο Δήμαρχος σκέφτηκε ότι η τύχη του μέρα είχε έρθει! Το Συμβούλιο πρόθυμα συμφώνησε να δώσει τη γη και να χρηματοδοτήσει το 20% του κόστους κατασκευής για ένα νέο τζαμί στην τοποθεσία. Το υπόλοιπο 10% του κόστους κατασκευής, το οποίο ο επιχειρηματίας δεν μπορούσε να καλύψει, επρόκειτο να συγκεντρωθεί από τη μουσουλμανική κοινότητα. Το κτίριο έμελλε να ξεκινήσει αυτή την εβδομάδα... αλλά το Συμβούλιο έχει πλημμυρίσει από καταγγελίες από εξαγριωμένους κατοίκους που αντιτίθενται στο έργο. Κάλεσαν μια ειδική συνέλευση, στην οποία είναι όλοι καλεσμένοι, για να επιλυθεί το ζήτημα. Η συνάντηση θα λάβει χώρα σε 30 λεπτά.

Κάρτα Ρόλου: Ο Δήμαρχος του Sleepyville

Είστε ο πρόεδρος της συνέλευσης και ο ρόλος σας θα είναι να καλωσορίσετε τους συμμετέχοντες μόλις αρχίσει η συνεδρίαση και να τους υπενθυμίσετε τους κανόνες της συζήτησης. Κατά τη διάρκεια της συνέλευσης, θα πρέπει να προσπαθήσετε να δώσετε σε όλους την ευκαιρία να μιλήσουν – και δεν πρέπει να επιτρέψετε σε κανέναν να μιλήσει για πολύ! Είστε πολύ ανήσυχος/η για την κακή δημοσιότητα που έχει προκαλέσει η υπόθεση και σκοπεύετε, πριν από τη συνεδρίαση, να μιλήσετε σε κάποιες από τις ομάδες με σκοπό να προσπαθήσετε να τις πείσετε να αμβλύνουν τη θέση τους.

Κάρτα Ρόλου: Μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου: Συντηρητικό Κόμμα (1 ή 2 άτομα)

Αντιπροσωπεύετε το Συντηρητικό Κόμμα στο Δημοτικό Συμβούλιο, και αντιτίθεστε σθεναρά στο Τζαμί. Δε θεωρείτε σωστό ότι η γη καθώς και οι πόροι του Συμβουλίου θα δαπανηθούν για ένα τόπο λατρείας που δε σέβεται τις παραδόσεις αυτής της χώρας και αυτής της πόλης. Αισθάνεστε ότι οι οικογένειες μεταναστών χαίρουν ήδη προνομίων, αφού έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν εδώ και ότι δε θα πρέπει να προσπαθούν να επιβάλουν διαφορετικούς τρόπους ζωής σε μια χώρα όπου είναι οι επισκέπτες. Ανησυχείτε επίσης ότι το τζαμί θα μπορούσε να γίνει χώρος συνάντησης για την στρατολόγηση τρομοκρατών.

Κάρτα Ρόλου: Μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου: Λαϊκό Κόμμα (1 ή 2 άτομα)

Αντιπροσωπεύετε το Λαϊκό Κόμμα στο Δημοτικό Συμβούλιο. Υποστηρίζετε την αρχική απόφαση για την κατασκευή του τζαμιού, εν μέρει επειδή συνειδητοποιείτε ότι η μουσουλμανική κοινότητα έχει κάνει καλό στην οικονομία της πόλης και δε θέλετε να τους αποξενώσετε. Παρόλα αυτά, έχετε θορυβηθεί πολύ από καταγγελίες των κατοίκων και δε θέλετε να δημιουργήσετε μια περιττή σύγκρουση στην κοινότητα. Ανησυχείτε επίσης για τη θέση σας στις επόμενες εκλογές του Συμβουλίου, οπότε ίσως να υποστηρίξετε όποια εκδοχή φαίνεται να είναι λιγότερο αμφιλεγόμενη.

Κάρτα Ρόλου: Μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου: Κόμμα Διαφορετικότητας (2 ή 4 άτομα)

Αντιπροσωπεύετε το Κόμμα Διαφορετικότητας στο Δημοτικό Συμβούλιο. Πιστεύετε ότι το σχετικά μεγάλο ποσοστό ανθρώπων από διαφορετικά μέρη του κόσμου έχει συμβάλει στον πολιτισμό και στη σημαντικότητα του Sleepyville και έχετε νιώσει πως είναι άδικο το ότι η πόλη έχει στερήσει σε πολλούς από αυτούς τους ανθρώπους τη δυνατότητα να ασκούν τη θρησκεία τους, για τόσο καιρό. Παρατηρείτε επίσης ότι η εγκαταλειμμένη γη προκαλεί κοινωνικά προβλήματα στην πόλη και ότι το Συμβούλιο δεν έχει προς το παρόν τα χρήματα για να την αναπτύξει.

Κάρτα Ρόλου: Μέλη του Συλλόγου «Παρελθόν και Παρόν» του Sleepyville (2-4 άτομα)

Είστε μία από τις κύριες ομάδες που αντιτίθεστε σε αυτό το τζαμί. Τα μέλη σας είναι από τις παραδοσιακές (μη-μουσουλμανικές) κοινότητες στο Sleepyville και θεωρείτε ότι είναι πολύ σημαντικό να διατηρηθεί ο παραδοσιακός χαρακτήρας της πόλης, όπου οι περισσότεροι από εσάς έχετε ζήσει όλη τη ζωή σας. Η τοποθεσία που προτείνεται για το τζαμί είναι πολύ κεντρική και θα είναι ορατή από τα περισσότερα σημεία στο κέντρο της πόλης. Ειδικότερα, το Τζαμί θα μπορούσε να εμποδίσει τη θέα της κεντρικής εκκλησίας από την πλατεία της πόλης. Αισθάνεστε ότι ο χαρακτήρας της γενέτειράς σας έχει αλλάξει εντελώς από μια κοινότητα που έφτασε εδώ μόλις πρόσφατα. Δεν καταλαβαίνετε γιατί οι άνθρωποι που έφτασαν στη χώρα αυτή από κάπου αλλού δε θα πρέπει να ζουν με τους ίδιους κανόνες που έχετε εδώ.

Κάρτα Ρόλου: Μέλη της Ομάδας Δράσης για τη Νεολαία "Νέοι Sleepies για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα" (2-4 άτομα)

Η ομάδα σας έχει συσταθεί για την αντιμετώπιση ορισμένων από τα χειρότερα προβλήματα της νεολαίας στο Sleepyville σήμερα. Βλέπετε την κατασκευή του τζαμιού ως λύση, τόσο για την ανάγκη της μουσουλμανικής κοινότητας για ένα τόπο λατρείας, όσο και για τα πολυάριθμα κοινωνικά προβλήματα που υπάρχουν ως αποτέλεσμα της γης που παρέμεινε εγκαταλειμμένη για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα. Υποστηρίζετε την ανέγερση αυτού του τζαμιού, αλλά ανησυχείτε ότι άλλα κοινωνικά προβλήματα μπορεί να αγνοηθούν από το Συμβούλιο, εάν χρειαστεί να συμβάλει στην κατασκευή. Ειδικότερα, ο προϋπολογισμός της νεολαίας κατά τα τελευταία 5 χρόνια έχει μειωθεί σε επίπεδο που δεν μπορεί να αρχίσει να καλύπτει τις ανάγκες της πόλης.

Κάρτα Ρόλου: Μέλη της "Μουσουλμανικής Ένωσης του Sleepyville" (2-4 άτομα)

Έχετε ζητήσει από το Συμβούλιο εδώ και χρόνια να παρέχει ένα μέρος της λατρείας για τη μουσουλμανική κοινότητα, αλλά πάντα αρνιόταν για οικονομικούς λόγους. Αισθάνεστε ότι είναι άδικο το γεγονός ότι η μουσουλμανική κοινότητα καλείται να βρει το 10% του κόστους κατασκευής, όταν οι οικονομικές συνθήκες είναι τόσο δύσκολες για τους περισσότερους ανθρώπους και όταν η χριστιανική κοινότητα έχει 11 διαφορετικούς χώρους λατρείας και αυτοί χρησιμοποιούνται από πολύ λιγότερους ανθρώπους από όσους θα είχε το τζαμί. Αισθάνεστε ότι η συμβολή της κοινότητάς σας στην πόλη δεν έχει εκτιμηθεί, ότι οι άνθρωποι στην κοινότητά σας άδικα υπόκεινται σε διακρίσεις σε διάφορες πτυχές της ζωής τους και ότι το Συμβούλιο, αν δεν εγκρίνει την κατασκευή αυτού του τζαμιού, αρνείται στα μέλη της κοινότητάς σας το θεμελιώδες δικαίωμά τους στη θρησκευτική λατρεία.

Κάρτα Ρόλου: Πολίτες του Sleepyville

Ανησυχείτε για τη διένεξη που φαίνεται να έχει κυριαρχήσει στην πόλη του Sleepyville και θέλετε να πάτε στη συνέλευση του Δημοτικού Συμβουλίου, προκειμένου να ψηφίσετε. Αυτή τη στιγμή δεν ξέρετε τι θα ψηφίσετε: θα χρειαστεί να μιλήσετε με όσο το δυνατό περισσότερες διαφορετικές ομάδες μπορείτε και έπειτα σκοπεύετε να αποφασίσετε.

Υγεία

Παγκοσμιοποίηση

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 4

16-40
συμμετέχοντες

190 λεπτά

Πρόσβαση σε φάρμακα

«Μια ενωμένη παγκόσμια προσπάθεια από συνειδητοποιημένους πολίτες μπορεί να κάνει τη διαφορά»
Zackie Achmat, Treatment Action Campaign.

Θεματικές Ενότητες

- Υγεία
- Παγκοσμιοποίηση
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 4

Μέγεθος Ομάδας

16-40 μέλη

Διάρκεια

190 λεπτά

Επισκόπηση

Η δραστηριότητα αυτή είναι μια προσομοίωση της δίκης «Φάρμακο για το AIDS» στη Νότια Αφρική το 2001. Ασχολείται με ζητήματα όπως:

- ο HIV/AIDS και η πρόσβαση στα φάρμακα
- η επίλυση ζητημάτων που σχετίζονται με αντικρουόμενα δικαιώματα

Σχετιζόμενα δικαιώματα:

- Το δικαίωμα στη ζωή και την αξιοπρέπεια
- Το δικαίωμα στην προστασία ηθικών και υλικών συμφερόντων που προκύπτουν από την επιστημονική παραγωγή
- Το δικαίωμα στην υγεία

Στόχοι:

- Η ευαισθητοποίηση για το δικαίωμα στην υγεία, ιδίως για το δικαίωμα της πρόσβασης σε φθηνά φάρμακα και σε θεραπεία και η πρόληψη του HIV/AIDS
 - Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας, συνεργασίας και δημιουργίας συναίνεσης
 - Η ενίσχυση των αισθημάτων αλληλεγγύης και των ιδανικών της δικαιοσύνης
- Υλικά:**
- Χαρτοπίνακας και στυλό
 - Κάρτες ρόλων
 - Οδηγίες για μικρές ομάδες εργασίας, ένα αντίτυπο ανά συμμετέχοντα
 - Μικρές κάρτες (10cm x 6cm). Μία κόκκινη και μία πράσινη κάρτα ανά συμμετέχοντα
 - Χώρος για συζήτηση σε ολομέλεια και για ανάπτυξη μικρών ομάδων εργασίας

Προετοιμασία

Για το 1ο μέρος:

- Κάντε αντίγραφα των καρτών ρόλων. Χρειάζεστε μία κάρτα ρόλου ανά άτομο

Για το 2ο μέρος:

- Κάντε αντίγραφα των οδηγιών για τις μικρές ομάδες εργασίας, μία ανά συμμετέχοντα.
- Φτιάξτε μια κόκκινη και μια πράσινη κάρτα για κάθε συμμετέχοντα.

Οδηγίες

Η δραστηριότητα είναι μοιρασμένη σε δύο μέρη: Το 1ο μέρος είναι μια προσομοίωση της δίκης και το 2ο μέρος είναι το στάδιο δημιουργίας συναίνεσης.

1ο Μέρος: Η δίκη (συνολικός χρόνος 65 λεπτά)

1. Θέστε το πλαίσιο. Ο HIV/AIDS είναι μια πολύ σοβαρή επιδημία σε ολόκληρο τον κόσμο, αλλά ιδιαίτερα σοβαρή στη Νότια Αφρική. Πρόκειται για ένα μεγάλο ζήτημα στη Νότια Αφρική, όπου εκατομμύρια φτωχών ανθρώπων υποφέρουν και πεθαίνουν άσκοπα, επειδή δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν οικονομικά στα ακριβά φάρμακα που χρειάζονται. Η μόνη τους εναλλακτι-

κή είναι να χρησιμοποιούν τα αντίγραφα τους που είναι φθηνότερα. Οι κορυφαίες φαρμακευτικές εταιρείες εναντιώνονται σε αυτό. Θέλουν να προστατεύσουν τα περιουσιακά τους δικαιώματα και έτσι έχουν ενώσει τις δυνάμεις τους, προκειμένου να αποτρέψουν οποιοδήποτε κράτος από την αντιγραφή και πώληση των προϊόντων τους σε φθηνότερες τιμές. Έχουν ξεκινήσει νομική διαδικασία εναντίον της κυβέρνησης της Νότιας Αφρικής, η οποία διανέμει και πωλεί φθηνότερα αντίγραφα των φαρμάκων κατά του HIV/AIDS.

2. Εξηγήστε ότι οι συμμετέχοντες θα εμπλακούν σε μια δίκη πάνω στο θέμα που έλαβε χώρα προσφάτως στη Νότια Αφρική. Το ερώτημα είναι: Είναι το δικαίωμα στην περιουσία ένα επιχείρημα αρκετό για να θέσει σε κίνδυνο το δικαίωμα στη ζωή και την αξιοπρέπεια μιας ομάδας ανθρώπων;
3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τέσσερις ίσες ομάδες, ώστε να αντιπροσωπεύουν την Pharma Inc, την κυβέρνηση της Νοτίου Αφρικής, τα μέλη της Treatment Action Campaign(TAC) και τους δικαστές.
4. Μοιράστε τις κάρτες ρόλων στις αντίστοιχες ομάδες.
5. Δώστε στις ομάδες 25 λεπτά για να διαβάσουν τις κάρτες των ρόλων τους και να προετοιμαστούν για τη δίκη. Κάθε ομάδα θα πρέπει επίσης, να επιλέξει έναν εκπρόσωπο και έναν ή δύο συμβούλους για να υποστηρίξουν τον εκπρόσωπο και να τον βοηθούν στην απάντηση των ερωτήσεων κατά τη διάρκεια της δίκης.
6. Όταν όλες οι ομάδες είναι έτοιμες, καλέστε σε ολομέλεια κατά την οποία τα μέλη πρέπει να παρμείνουν στις 4 ομάδες τους.
7. Τώρα η Pharma Inc., η Κυβέρνηση της Ν.Α. και η TAC έχουν 5 λεπτά η κάθε μια να παρουσιάσουν τις θέσεις τους και να εγείρουν ερωτήματα. Οι δικαστές θα πρέπει με τη σειρά τους να παρουσιάσουν τις ομάδες και να δώσουν σε κάθε μια την ευκαιρία να μιλήσουν με τη σειρά.
8. Οι ίδιοι οι δικαστές έχουν τώρα 10 λεπτά να απαντήσουν σε οποιεσδήποτε ερωτήσεις τέθηκαν από τις ομάδες και να συνοψίσουν τα διάφορα ερωτήματα και τις θέσεις.

2ο Μέρος: Στάδιο δημιουργίας συναίνεσης (συνολικός χρόνος 100 λεπτά)

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε μικρές ομάδες των 4 ατόμων η καθεμία. Σε κάθε ομάδα θα πρέπει να υπάρχει ένα πρώην μέλος της Pharma Inc., ένα πρώην μέλος της Κυβέρνησης της Ν.Α., ένα πρώην μέλος της TAC και ένας πρώην δικαστής.
2. Μοιράστε τα αντίγραφα των οδηγιών στις μικρές ομάδες. Ελέγξτε ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν τι πρέπει να κάνουν και πώς να χρησιμοποιήσουν τις κόκκινες και τις πράσινες κάρτες.
3. Οι ομάδες έχουν 30 λεπτά για να προσπαθήσουν να φτάσουν σε μια συναινετική απόφαση σε σχέση με την επίλυση των αντικρουόμενων απαιτήσεων.
4. Καλέστε τους όλους πίσω στην ολομέλεια και ζητήστε τους να υποβάλουν μια αναφορά σχετικά με τα αποτελέσματα των αποφάσεών τους. Δώστε σε κάθε ομάδα 5 λεπτά να παρουσιάσει την αναφορά της. Σημειώστε τις κύριες λύσεις και τα ζητήματα σε έναν χαρτοπίνακα.
5. Όταν όλες οι ομάδες έχουν αναφέρει τις θέσεις/λύσεις τους, προχωρήστε σε μια συζήτηση σχετικά με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Θα μπορούσατε να ρωτήσετε:
 - Πόσο εύκολο ήταν να φτάσετε στη συναίνεση;
 - Ποια είναι τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία αυτής της προσέγγισης;
 - Υπήρξε ένταση κατά την προσπάθεια να συμφωνήσετε σε μια λύση και να συμπεριλάβετε όλα τα μέλη της ομάδας στην απόφαση;
 - Ποια ήταν τα φλέγοντα ζητήματα;
6. Μπορεί να σας άρεσε να τελειώσετε αυτή τη φάση της δραστηριότητας διαβάζοντας δυνατά το ακόλουθο απόσπασμα από την απόφαση του δικαστηρίου στις 19 Απριλίου 2001, «Ο σκοπός (...) της προώθησης φθηνότερης πρόσβασης στα φάρμακα (...) είναι ένας αξιέπαινος σκοπός στο πλαίσιο της επιδημίας του HIV/AIDS, της συνταγματικής υποχρέωσης της ανώτατης δημόσιας αρχής συνδεδεμένης με το καθήκον του κράτους να σέβεται, να προστατεύει, να προωθεί και να εκπληρώνει μια σειρά από θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στην αξιοπρέπεια και τη ζωή του ανθρώπου (που θεωρείται η πηγή όλων των άλλων δικαιωμάτων) (...) Δεν υπάρχει καμία αξία στις (...) εγκλήσεις προς την Πράξη που υπέβαλαν οι ενάγοντες. (φαρμακευτικές εταιρείες). « (...)»

1η Δεκεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
κατά του AIDS

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση θα έχει ήδη ξεκινήσει κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στο 2ο μέρος. Τώρα συνεχίστε ενθαρρύνοντας τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν πάνω στη συνολική διαδικασία και στη συνέχεια να προσδιορίσουν τα βασικά ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θίχτηκαν στη δίκη.

Ερωτήματα κλειδιά μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Είχαν ποτέ πριν ακούσει οι συμμετέχοντες για αυτή την υπόθεση;
- Ποιες ήταν οι αρχικές τους σκέψεις για την υπόθεση;
- Αυτές οι σκέψεις άλλαξαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
- Πώς συγκρίνουν τις δύο μορφές διαδικασίας λήψης αποφάσεων, την αντιθετική και τη συναινετική; Ποια παράγει τα πιο ικανοποιητικά αποτελέσματα; Τι καθορίζει ένα επιτυχές αποτέλεσμα;
- Ποια βασικά ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων θίγονται στη δίκη;
- Συμβαίνει συχνά οι απαιτήσεις για διάφορα ανθρώπινα δικαιώματα να πρέπει να συγκριθούν μεταξύ τους και να σταθμιστούν. Πώς θα μπορούσατε να ιεραρχήσετε διαφορετικές διεκδικήσεις; Τι κριτήρια θα χρησιμοποιούσατε;
- Ποιες είναι οι επιπτώσεις του αποτελέσματος της δίκης για τους οροθετικούς του HIV εκεί όπου μένετε; Για παράδειγμα, υπάρχουν διαθέσιμα γενόσημα φάρμακα;
- Τι γίνεται για την ενημέρωση του κοινού για τον HIV/AIDS στην περιοχή σας; Τι περισσότερο θα μπορούσε και θα πρέπει να γίνει;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Χρειάζεστε πολύ χρόνο για αυτή τη δραστηριότητα γιατί τα ζητήματα είναι πολύπλοκα και οι συμμετέχοντες χρειάζονται να σκεφθούν σε βάθος γι' αυτά. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα δύο μέρη της δραστηριότητας δεν χρειάζεται να εκτελεστούν την ίδια ημέρα. Μπορούν να γίνουν σε δύο διαφορετικές συνεδρίες.

Θα πρέπει να εξηγήσετε ότι ο σκοπός της χρήσης των κόκκινων και πράσινων καρτών είναι να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να αντιληφθούν τι βοηθά και τι εμποδίζει τη λήψη αποφάσεων. Ιδανικά, στο τέλος των συζητήσεων και των διαπραγματεύσεων στο 2ο μέρος, όλοι οι συμμετέχοντες θα δείξουν πράσινες κάρτες και θα είναι σε θέση να συμφωνήσουν σε μία από κοινού λύση.

Στο 2ο μέρος, μερικές ομάδες μπορεί να καταλήξουν σε συναίνεση, άλλες μπορεί όχι. Στη συζήτηση, θα πρέπει να εκμεταλλευτείτε την ευκαιρία να διερευνήσετε τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες μιας συναινετικής προσέγγισης στη λήψη αποφάσεων. Ζητήστε από εκείνες τις ομάδες που κατέληξαν σε συναίνεση να αναφέρουν, όχι μόνο την τελική θέση τους αλλά και τα βασικά επιχειρήματα πίσω από αυτή. Ζητήστε από εκείνες τις ομάδες που δεν κατέληξαν σε συναίνεση να περιγράψουν τι τους έφερε πιο κοντά και τι ήταν αυτό που συνέβαλε στο να μην συναίνεσουν τελικά. Σημείωση: θα βρείτε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δημιουργία συναίνεσης στις γενικές πληροφορίες στην ενότητα «Ειρήνη και Βία» στο Κεφάλαιο 5.

Είναι σημαντικό να διερευνήσετε την πραγματική κατάσταση των ανθρώπων οι οποίοι ζουν με HIV / AIDS στην τοπική κοινωνία και να προσαρμόσετε / συνδέσετε τη δραστηριότητα με τα θέματα που τους αφορούν. Σημείωση: Το όνομα της συμμαχίας των φαρμακευτικών εταιρειών, Pharma Inc. είναι προϊόν φαντασίας για τους σκοπούς της εν λόγω δραστηριότητας.

Παραλλαγές

Μπορεί να θελήσετε να δημιουργήσετε μία ομάδα δημοσιογράφων που θα καλύψουν τη δίκη. Θα χρειαστείτε επιπλέον υλικά: κάμερες, έναν υπολογιστή και έναν εκτυπωτή. Θα πρέπει να τους δώσετε ένα συγκεκριμένο και περιορισμένο χρόνο για να παρουσιάσουν την αναφορά τους στο τέλος της δίκης. Η διάρκεια του χρόνου θα εξαρτηθεί από το μέσο που θα επιλέξουν, για παράδειγμα εφημερίδα, ραδιόφωνο, τηλεόραση ή ένα blog. Αν επιλέξετε αυτή την παραλλαγή, θα πρέπει να κά-

νετε μία κάρτα ρόλου για τους δημοσιογράφους. Θα πρέπει επίσης να δώσετε 15 επιπλέον λεπτά για τη δραστηριότητα και άλλα δέκα λεπτά για την αξιολόγηση της εργασίας των δημοσιογράφων.

Προτάσεις για συνέχεια

Συζητήστε τις πτυχές του δικαιώματος στη ζωή και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια στη χώρα σας σε σχέση με ζητήματα που αφορούν την υγεία. Ενημερωθείτε οι ίδιοι σχετικά με τα θέματα της υγείας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Επισκεφθείτε ιστοσελίδες ή αποκτήστε τις εκδόσεις από τις βασικές ΜΚΟ (ΓΧΣ, TAC, Christian Aid, Oxfam, Save the Children) και διεθνείς οργανισμούς (Π.Ο.Υ.). Μάθετε περισσότερα σχετικά με τις ενέργειες που γίνονται για την προώθηση των θεμάτων υγείας και καταγράψτε τις σε έναν πίνακα.

Η TAC επιτέλεσε μια πολύ επιτυχημένη καμπάνια και δραστηριοποιείται ακόμα έντονα στη Νότιο Αφρική και όχι μόνο (www.tac.org.za). Δυστυχώς δεν είναι όλες οι καμπάνιες τόσο επιτυχημένες, όσο της TAC, για πολλούς λόγους, όπως για παράδειγμα, λόγω κακής οργάνωσης ή αναποτελεσματικής δημοσιότητας. Η ομάδα μπορεί να διερευνήσει αυτά τα θέματα και να αναπτύξει τις ικανότητές της για αποτελεσματική εκστρατεία μέσω της δραστηριότητας «Προσοχή, παρακολουθούμε», στη σελίδα 119 και «Dosta» στη σελίδα 164.

Ιδέες για δράση

Μάθετε ποιος προωθεί δράσεις σχετικές με ζητήματα υγείας στην περιοχή σας και πώς μπορείτε να συνδράμετε.

Πρόσθετες Πληροφορίες:

Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται σε μια υπόθεση που εκδίκασε το Ανώτατο Δικαστήριο της Νότιας Αφρικής το 2001. Η Ένωση Κατασκευαστών Φαρμάκων της Νότιας Αφρικής κατήγγειλε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας της Νότιας Αφρικής, Νέλσον Μαντέλα, την Treatment Action Campaign (TAC) και άλλους για παράβλεψη των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Ένωσης για τα φάρμακα για τον HIV και για την εισαγωγή φθηνότερων, γενόσημων φαρμάκων για τη θεραπεία των εκατομμυρίων πολιτών που πάσχουν από AIDS.

Οι δικαστές έπρεπε να σταθμίσουν τα διαφορετικά συμφέροντα και δικαιώματα των δύο πλευρών. Από τη μία πλευρά, η Ένωση Κατασκευαστών Φαρμάκων υποστήριξε το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, την ισότητα ή το ελεύθερο εμπόριο, την κατοχύρωση και το επάγγελμα, ενώ, από την άλλη πλευρά, η κυβέρνηση και η TAC υποστήριξαν ότι ήταν καθήκον του κράτους να σέβεται, να προστατεύει, να προωθεί και να εκπληρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ζωής των πολιτών του.

Σε μια ιστορική απόφαση το δικαστήριο συμπέρανε ότι το δικαίωμα στην ιδιοκτησία ήταν χαμηλότερης τάξης από το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ζωή και θα έπρεπε ως εκ τούτου να περιοριστεί. Στη συνέχεια, οι κατασκευαστές φαρμάκων απέσυραν τη μήνυσή τους. Αυτό χαιρετίστηκε ευρέως ως «ένας αληθινός θρίαμβος του Δαβίδ απέναντι στον Γολιάθ, όχι μόνο για εμάς εδώ στην Νότια Αφρική, αλλά και για τους ανθρώπους πολλών άλλων αναπτυσσόμενων χωρών που αγωνίζονται για πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη» (ΜΚΟ, κοινό δελτίο τύπου, 19 Απριλίου 2001). «Αυτή είναι μια σπάνια και ουσιαστική νίκη των φτωχών απέναντι σε ισχυρές πολυεθνικές εταιρείες! Αλλά η πρόκληση για μας τώρα είναι να δουλέψουμε μαζί με τους παραγωγούς φαρμάκων και την κυβέρνηση, ώστε να φέρουμε φάρμακα σε αυτούς που τα έχουν ανάγκη». (Kevin Watkins της Oxfam). Υπάρχει μία περίληψη για τα θέματα στο Time.com, δημοσιευμένη στις 5 Μαρτίου του 2001. Για να το βρείτε γράψτε «AIDS Drugs Case Puts Our Ideas About Medicine on Trial» στη μηχανή αναζήτησης.

AIDS και τάσεις της παγκοσμιοποίησης

Στις πλούσιες χώρες, οι άνθρωποι που ζουν με τον HIV/AIDS μπορούν να ζουν καλύτερα και περισ-

Η μάχη ενάντια στον HIV/AIDS είναι ένας από τους οκτώ Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας – Millennium Development Goals του ΟΗΕ

σότερο λόγω των αντιρετροϊκών φαρμάκων, τα οποία παρέχονται δωρεάν από το κράτος. Στις Νότιες χώρες, οι άνθρωποι που προσβάλλονται από τον HIV υποφέρουν περισσότερο και πεθαίνουν νωρίτερα, γιατί δεν έχουν καμία πρόσβαση σε θεραπείες HIV. Κατά μέσο όρο ετησίως η κατά κεφαλήν δαπάνη για την υγεία είναι περί τα 10\$, όταν η τριπλή θεραπεία είναι διαθέσιμη στους ανθρώπους των Βόρειων χωρών, με κόστος μεταξύ 10.000\$ έως 15.000\$ το χρόνο.

Η φτώχεια, η έλλειψη εκπαίδευσης και η κοινωνική ανισότητα επιταχύνουν την εξάπλωση της επιδημίας, αλλά η πρόκληση είναι πάνω από όλα πολιτική και εμπλέκει κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και φαρμακευτικές εταιρίες. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική η μάχη ενάντια στο AIDS, χρειάζεται να αμφισβητηθούν βασικοί διεθνείς οργανισμοί και θεσμοί. Κυρίως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου - World Trade Organisation (ΠΟΕ - WTO), τα TRIPS (Trade Related aspects on Intellectual Property Rights - Συμφωνίες για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου), την GATS (General Agreement on Trade and Services - Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο και τις Υπηρεσίες) και το Σώμα Διευθέτησης Διαφορών – Dispute Settlement Body, το οποίο στην πραγματικότητα λειτουργεί ως ένα δικαστήριο του ΠΟΕ - WTO.

Φυλλάδια

Κάρτες Ρόλων

Κάρτα Ρόλου: Pharma Inc.

Είστε μια ομάδα ανώτερων στελεχών της Pharma Inc. Η εταιρεία σας είναι ένας από τους κορυφαίους σε παγκόσμιο επίπεδο παραγωγούς φαρμάκων. Έχετε αγοράσει τα δικαιώματα για την εμπορική χρήση των βασικών φαρμάκων που σχετίζονται με τον HIV και το AIDS. Θα πρέπει να διατηρήσετε το περιθώριο κέρδους σας και να ευχαριστήσετε τους μετόχους σας. Έτσι θέλετε να προστατεύσετε το δικαίωμα της εταιρείας να καθορίσει την τιμή πώλησης των προϊόντων, έχοντας κατά νου τις ερευνητικές δαπάνες, το κόστος παραγωγής και τους μισθούς του εργατικού δυναμικού. Αν επιτρέψετε σε μια άλλη εταιρεία απλώς να αντιγράψει και να πουλήσει τα προϊόντα σας σε χαμηλότερη τιμή θα θέσετε σε κίνδυνο τα κέρδη σας και τη βιωσιμότητα της εταιρίας σας. Ως εκ τούτου, έχετε ενώσει τις δυνάμεις σας με άλλες κορυφαίες φαρμακευτικές εταιρίες προκειμένου να αποτρέψετε οποιοδήποτε Κράτος να επιτρέψει την αντιγραφή και πώληση των προϊόντων σας σε φθηνότερες τιμές, και να προχωρήσετε σε μηνύσεις αν είναι απαραίτητο. Έχετε κινήσει νομική διαδικασία εναντίον της κυβέρνησης της Νότιας Αφρικής.

Θα πρέπει να προετοιμάσετε τα επιχειρήματά σας για να υπερασπιστείτε τη θέση σας. Θα έχετε πέντε λεπτά για να τα παρουσιάσετε κατά τη διάρκεια της δίκης.

Κάρτα Ρόλου: Κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής

Είστε ανώτεροι αξιωματούχοι της κυβέρνησης της Νότιας Αφρικής. Η κυβέρνησή σας προσπαθεί να ανταποκριθεί στο αίτημα των φαρμακευτικών εταιριών που έχουν ξεκινήσει νομικές διαδικασίες εναντίον σας. Η Pharma Inc. προσπαθεί να αποτρέψει κάθε κράτος από το να επιτρέψει την αντιγραφή και την πώληση των προϊόντων της σε τιμή χαμηλότερη της λιανικής τιμής πώλησης των προϊόντων της. Κατ' αρχήν συμφωνείτε με τη θέση της Pharma Inc.

Ωστόσο, τα λαϊκά κινήματα, με επικεφαλής την Treatment Action Campaign (TAC), ισχυρίζονται ότι είναι συνταγματική υποχρέωση του κράτους να παρέχει φθηνή πρόσβαση σε φάρμακα, ιδίως στο πλαίσιο της επιδημίας του HIV/AIDS. Έχετε ανταποκριθεί σε πολιτικές πιέσεις και έχετε επιτρέψει την εισαγωγή φθηνότερων (αντίγραφων) φαρμάκων από χώρες όπως η Ινδονησία.

Θα πρέπει να προετοιμάσετε τα επιχειρήματά σας για να υπερασπιστείτε τη θέση σας. Θα έχετε πέντε λεπτά για να τα παρουσιάσετε κατά τη διάρκεια της δίκης.

Κάρτα Ρόλου: Treatment Action Campaign (TAC)

Είστε μια ομάδα ακτιβιστών που εκπροσωπεί την Treatment Action Campaign (TAC), στη Νότια Αφρική. Η εκστρατεία υποστηρίζει ότι το κράτος έχει την ευθύνη να παρέχει φθηνή πρόσβαση σε φάρμακα, ιδίως στο πλαίσιο της επιδημίας του HIV/AIDS.

Η κυβέρνηση ανταποκρίθηκε και ξεκίνησε την εισαγωγή φθηνότερων φαρμάκων. Επίσης, ισχυρίζεστε ότι είναι ευθύνη του κράτους να προβεί σε οικονομικές προβλέψεις για τους ασθενείς και τις οργανώσεις που μάχονται το HIV/AIDS.

Ωστόσο, η κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής έχει παραπεμφθεί σε δίκη από τις φαρμακευτικές εταιρείες για να αποφευχθεί οποιαδήποτε αντιγραφή και πώληση των προϊόντων τους σε φθηνότερες τιμές. Ως εκ τούτου, έχετε αποφασίσει να ενώσετε τις δυνάμεις σας με την κυβέρνηση για να υπερασπιστείτε το ρόλο του κράτους στην παροχή φθηνής πρόσβασης σε φάρμακα.

Θα πρέπει να προετοιμάσετε τα επιχειρήματά σας για να υπερασπιστείτε τη θέση σας. Θα έχετε πέντε λεπτά για να τα παρουσιάσετε κατά τη διάρκεια της δίκης.

Κάρτα Ρόλου: Δικαστές

Είστε η ομάδα των δικαστών που προεδρεύουν στη δίκη δίωξης της κυβέρνησης της Νοτίου Αφρικής από κορυφαίες φαρμακευτικές εταιρείες, ώστε να την εμποδίσουν να επιτρέψει την αντιγραφή και την πώληση των προϊόντων τους σε φθηνότερες τιμές. Ακτιβιστές που εκπροσωπούν την Treatment Action Campaign (TAC), υπερασπίζονται τη θέση της κυβέρνησης.

Ο ρόλος σας είναι να καλέσετε τα τρία μέρη με τη σειρά να παρουσιάσουν τις θέσεις τους. Στο τέλος των παρουσιάσεων δεν πρέπει να κάνετε κάποια κρίση ή να καταλήξετε σε συμπεράσματα. Η δουλειά σας είναι να βοηθήσετε προκειμένου να αποσαφηνιστούν ζητήματα και να συνοψίσετε τα επιχειρήματα για την υποστήριξη των αντικρουόμενων ισχυρισμών.

Ο πυρήνας του προβλήματος είναι ο τρόπος επίλυσης συγκρουόμενων ισχυρισμών που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η υπεράσπιση (η κυβέρνηση και η TAC) υποστηρίζουν το δικαίωμα στη ζωή και την αξιοπρέπεια και οι κατηγοροί (η Pharma Inc.) υποστηρίζουν το δικαίωμα στην ιδιοκτησία. Τα επίσημα αρχεία του δικαστηρίου θέτουν το ζήτημα ως εξής:

«Τα δικαιώματα στη ζωή και στην αξιοπρέπεια είναι τα πιο σημαντικά από όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και η πηγή όλων των άλλων ατομικών δικαιωμάτων. Δεσμευόμαστε ότι σε μια κοινωνία που βασίζεται στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είμαστε υποχρεωμένοι να εκτιμάμε την αξία αυτών των δύο προαναφερθέντων δικαιωμάτων πάνω από όλα τα άλλα. Το κράτος οφείλει να το αποδεικνύει σε κάθε περίπτωση, όπως και στις ποινές που επιφυλάσσει για τους εγκληματίες.»

Ενάντια

«Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία που προστατεύεται από το άρθρο 25 του Συντάγματος της Νότιας Αφρικής ορίζει τα εξής: "Ιδιοκτησία 25 (1): κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας, εκτός από τις περιπτώσεις λήψης μέτρων γενικής ισχύος και κανένας νόμος δεν μπορεί να επιτρέψει αυθαίρετη στέρηση της περιουσίας».

Θα πρέπει να προετοιμάσετε ερωτήσεις για τα τρία μέρη. Θα έχετε δέκα λεπτά για να κάνετε τις ερωτήσεις σας και να ακούσετε τις απαντήσεις.

Κάρτα Ρόλου: Δημοσιογράφοι (Προαιρετικό – βλέπε «παραλλαγές» παραπάνω)

Είστε μία ομάδα δημοσιογράφων και σας έχει ανατεθεί να καλύψετε τη δίκη.

Θα πρέπει να καταγράψετε τη δίκη και να παρουσιάσετε όλες τις απόψεις. Έχετε πρόσβαση σε ξεχωριστές συναντήσεις που οργανώνονται από τις διαφορετικές πλευρές: δικαστές, TAC, κυβέρνηση Νοτίου Αφρικής, Pharma Inc. Όταν παρακολουθείτε τις συναντήσεις, μπορείτε μόνο να παρατηρείτε• δεν μπορείτε να ενοχλείτε, να διακόπτετε ή να συνεισφέρετε στη δουλειά των ομάδων. Μπορείτε, ωστόσο, να πραγματοποιείτε ατομικές συνεντεύξεις, αν αυτό δεν ενοχλεί τη διαδικασία των συναντήσεων. Μπορείτε επίσης να βγάξετε φωτογραφίες και θα έχετε πρόσβαση σε έναν υπολογιστή, εκτυπωτή και το διαδίκτυο για να παράξετε τη δουλειά σας.

Θα παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της δουλειάς σας στο τέλος της δίκης. Μπορείτε να επιλέξετε το μέσο, για παράδειγμα, ένα blog, ένα tweet, ένα άρθρο σε εφημερίδα ή ένα ραδιόφωνο ή τηλεόραση. Θα έχετε 10 λεπτά για να παρουσιάσετε την αναφορά σας.

Οδηγίες για τις μικρές ομάδες για το 2ο μέρος

Είστε μια ομάδα τεσσάρων ατόμων, το καθένα αντιπρόσωπος μιας από τις 4 πλευρές:

- Pharma Inc.,
- Κυβέρνηση της Νοτίου Αφρικής,
- Ακτιβιστές που εκπροσωπούν την Treatment Action Campaign (TAC),
- Δικαστές

Οδηγίες

1. Με τη σειρά του, κάθε άτομο θα πρέπει να δηλώνει την ταυτότητά του και την πλευρά που εκπροσωπεί, που ορίζει και το ρόλο.
2. Στη συνέχεια, κάθε άτομο θα πρέπει να δηλώσει τα συναισθήματά του σχετικά με την κατάσταση στο τέλος της δίκης. Αν νομίζουν ότι θα είναι εύκολο να βρεθεί μια λύση, θα πρέπει να δείχνουν μια πράσινη κάρτα και αν νομίζουν ότι θα είναι δύσκολο, θα πρέπει να δείχνουν μια κόκκινη κάρτα.
3. Τώρα ο στόχος σας είναι να προσπαθήσετε να καταλήξετε σε μια ικανοποιητική απόφαση, βασισμένη στη συναίνεση μεταξύ τεσσάρων μελών. Θα πρέπει να κάνετε τη συζήτηση σε γύρους (ρολόι). Ο δικαστής προεδρεύει της συζήτησης και παρουσιάζει τη θέση του/της τελευταίος/α.
 - Γύρος 1: δηλώστε τη θέση σας,
 - Γύρος 2: παρουσιάστε τις προτάσεις σας για τη λύση
 - Γύρος 3: διαπραγματευτείτε πάνω στην προτεινόμενη λύση
4. Ακούστε προσεκτικά ο ένας τον άλλον. Στο τέλος κάθε συμμετοχής θα πρέπει να δείξετε το χρώμα της κάρτας σας για να δείξετε πώς αισθάνεστε τώρα σχετικά με τις προοπτικές για την εξεύρεση ικανοποιητικής λύσης.
5. Στο τέλος της συναινετικής διαδικασίας, επιλέξτε ένα άτομο για να εκθέσει τα αποτελέσματα στην ολομέλεια.

Παντομίμα

Δείξε μου τι εννοείς όταν λες «ανθρώπινα δικαιώματα»!

Θεματικές Ενότητες	- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα - Παιδιά - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	9+ (μικρές ομάδες 4-5)
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Μέσα από αυτή τη δραματοποιημένη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν τις αντιλήψεις τους για τη γενική ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα
Στόχοι	- Η διερεύνηση της γενικής ιδέας ή της αντίληψης για τα ανθρώπινα δικαιώματα - Η ανάπτυξη διαπολιτισμικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων - Η ανάπτυξη της συνεργασίας και της δημιουργικότητας
Υλικά	- Σκηνικά: ρούχα για ντύσιμο, παιχνίδια, είδη οικιακής χρήσης κτλ - Χαρτί και έγχρωμοι μαρκαδόροι, μπογιές - Κόλλα, κλωστή και χαρτόνι

Οδηγίες

- Εξηγήστε ότι ο σκοπός της άσκησης είναι να γίνει μία δραματοποιημένη αναπαράσταση της γενικής ιδέας ή αντίληψης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτά γίνονται κατανοητά από ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας και από όσους μιλούν διαφορετικές γλώσσες.
- Εξηγήστε ότι δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν καθόλου λέξεις: πρέπει να γίνει μία αναπαράσταση με παντομίμα. Ωστόσο, οι ομάδες μπορούν να χρησιμοποιούν κάποια από τα υλικά ή σκηνικά, αν το επιθυμούν.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες μεταξύ 4 και 6 μελών και δώστε σε κάθε ομάδα ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού και ένα σετ μπογιές/ μαρκαδόρους.
- Δώστε στις ομάδες 10 λεπτά πρώτα για να κάνουν έναν καταγισμό ιδεών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στη συνέχεια για να εντοπίσουν δύο ή τρεις ιδέες κλειδιά που θα ήθελαν τονίσουν πιο έντονα στην παντομίμα.
- Τώρα δώστε στις ομάδες 30 λεπτά για να σχεδιάσουν και να κάνουν πρόβα της παντομίμας τους, εξηγώντας ότι αυτό θα πρέπει να είναι μία ομαδική προσπάθεια και όλοι πρέπει να έχουν ένα ρόλο στην παραγωγή της.
- Αφού περάσουν 30 λεπτά, συγκεντρώστε τις ομάδες ώστε όλοι να μπορούν να βλέπουν τις παραστάσεις των άλλων.
- Δώστε μερικά λεπτά μετά από κάθε παράσταση για ανατροφοδότηση και συζήτηση.
- Ζητήστε από τους θεατές να συνεισφέρουν με τις δικές τους ερμηνείες γι' αυτό που μόλις είδαν και προσπαθήστε να εντοπίσετε τις ιδέες κλειδιά που προσπάθησε να καταδείξει η παράσταση.
- Στη συνέχεια δώστε στην ίδια την ομάδα μία ευκαιρία να εξηγήσει συνοπτικά κάθε σημείο που δεν αναφέρθηκε κατά τη διάρκεια της ανατροφοδότησης. Επαναλάβετε το για κάθε παράσταση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε επανεξετάζοντας τη δραστηριότητα και συνεχίστε με το τι έμαθαν οι συμμετέχοντες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Παιδιά

Ιδιότητα του Πολίτη
και Συμμετοχή στα
κοινά

Επίπεδο 2

9+ (μικρές
ομάδες 4-5)

90 λεπτά

Παντομίμα

- Πώς ένιωσαν με αυτή τη δραστηριότητα; Ήταν περισσότερο ή λιγότερο δύσκολο από αυτό που είχαν αρχικά φανταστεί; Τι ήταν δυσκολότερο να αναπαρασταθεί;
- Έμαθαν κάτι καινούριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Εξεπλάγησαν όταν συνειδητοποίησαν ότι τελικά ήξεραν περισσότερα πράγματα από αυτά που πίστευαν ότι ξέρουν;
- Υπήρχαν ομοιότητες και διαφορές στις διάφορες παρουσιάσεις;
- Υπήρχαν θεμελιώδεις διαφωνίες πάνω στην ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα στην ομάδα; Πώς επιλύθηκαν;
- Με βάση τις αναπαραστάσεις, ποια χαρακτηριστικά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θεωρούν ότι είναι τα πιο σημαντικά και κοινά σε όλα τα δικαιώματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Είναι πιο ενδιαφέρον να διεξαχθεί αυτή η δραστηριότητα με την ελάχιστη αρχική καθοδήγηση από ένα διευκολυντή/ντρια, εκτός και αν οι συμμετέχοντες αγνοούν παντελώς την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο κυριότερος σκοπός είναι να εξαχθούν οι εντυπώσεις και η γνώση για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν ήδη οι νέοι στην έως τώρα πορεία της ζωής τους. Είναι σημαντικό να τονιστεί αυτό το σημείο στην ομάδα πριν ξεκινήσει να δουλεύει, ώστε οι συμμετέχοντες να μην αισθανθούν πιεσμένοι από το γεγονός ότι δεν «γνωρίζουν» ακριβώς τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ξεκαθαρίστε στους συμμετέχοντες ότι αυτό που τους ζητείται περισσότερο είναι να απεικονίσουν «τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά», παρά να δείξουν ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα. Μπορεί να αποφασίσουν να επιλέξουν ένα συγκεκριμένο δικαίωμα για να αναδείξουν γενικά σημεία, αλλά θα πρέπει να θυμούνται ότι προσπαθούν να δείξουν τι είναι κοινό στα διάφορα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο τέλος της συνεδρίας οι θεατές θα πρέπει να είναι σε θέση (ή να ξεκινούν!) να απαντήσουν στην ερώτηση «τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;»

Μην επιτρέπετε σε όσους αισθάνονται ότι δε μπορούν να παίζουν ρόλους σε παντομίμα, να μην έχουν μία ενεργό συμμετοχή! Εξηγήστε ότι υπάρχουν πολλοί ρόλοι για όλους και ότι η θεατρική αναπαράσταση πρέπει να προκαλεί χαρά σε όλη την ομάδα. Μερικά ασυνήθιστα σκηνικά μπορούν να κάνουν πιο ζωντανές τις αναπαραστάσεις και να βοηθήσουν στην παραγωγή δημιουργικών ιδεών – οτιδήποτε από κατσαρόλα μέχρι αυτοκινητάκια, καπέλα, μαξιλάρια, πέτρες, καπάκι σκουπιδοτενεκέ...

Αν πρέπει οπωσδήποτε να δώστε στις ομάδες κάποιες συμβουλές για να τους κάνετε να ξεκινήσουν ή στο τέλος της συζήτησης, τότε θα μπορούσατε να τους κάνετε να σκεφτούν για τα ακόλουθα:

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που απολαμβάνει ένα άτομο απλά επειδή είναι ανθρώπινο ον• όλοι έχουν ίσα δικαιώματα.
- Όλα τα άτομα δικαιούνται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ίσα, οικουμενικά και για πάντα.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα και αλληλένδετα: δε μπορεί κανείς να σου αρνηθεί την πρόσβαση σε κάποιο δικαίωμα γιατί είναι «λιγότερο σημαντικό» ή «μη-απαραίτητο».
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα ορίζουν το βασικό πλαίσιο της αξιοπρεπούς ζωής.

Παραλλαγές

Αν οι συμμετέχοντες το βρίσκουν δύσκολο να κάνουν παντομίμα, μπορείτε να τους ζητήσετε να κάνουν κάποια ομαδικά «αγάλματα». Αν ως διευκολυντής βγάλετε φωτογραφίες μπορείτε να κάνετε μία συλλογή από «ομαδικές εικόνες» και να τις χρησιμοποιήσετε σε κάποια άλλη περίπτωση ως αφετηρία για συζήτηση ή σε μία έκθεση.

Εναλλακτικά, μπορείτε να κάνετε αυτή τη δραστηριότητα σαν άσκηση ζωγραφικής: ζητήστε από τις ομάδες να κάνουν μία αφίσα – ξανά χωρίς να χρησιμοποιούν λέξεις – για να εκφράσουν τις βασικές ιδέες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στη συνέχεια κάντε μία έκθεση των διάφορων αφισών.

Αν θέλετε οι ομάδες να εστιάσουν σε συγκεκριμένες ιδέες, μπορείτε να παραλείψετε τα στάδια 3 και 4 των οδηγιών και να δώσετε στις μικρές ομάδες λέξεις κλειδιά, για παράδειγμα, ισότητα, ειρήνη, φτώχεια και αλληλεγγύη. Δίνοντας διαφορετικές λέξεις σε κάθε μικρή ομάδα καλύπτετε πολλές αντιλήψεις• δίνοντας την κάθε λέξη σε κάθε μικρή ομάδα δημιουργείτε μία ενδιαφέρουσα ποικιλία έκφρασης.

Η δραστηριότητα θα μπορούσε να διεξαχθεί με στόχο οι συμμετέχοντες να οργανώσουν και να ξεκαθαρίσουν τις σκέψεις τους, αφού έχουν προηγουμένως δουλέψει σε άλλες δραστηριότητες του εγχειριδίου ή διεξάγει τη δική τους έρευνα, παρά ως μια εισαγωγική δραστηριότητα.

Προτάσεις για συνέχεια

Ανατρέξτε σε θεατρικά έργα ή σε λογοτεχνικά κείμενα με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οργανώστε μία θεατρική παράσταση για τα μέλη της τοπικής σας κοινότητας.

Για να συνεχίσετε να δουλεύετε με τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά, θα πρέπει να διεξάγετε τη δραστηριότητα «Η δύναμη των λουλουδιών» στη σελίδα 195. Εναλλακτικά, αν η ομάδα θέλει να προχωρήσει και να εξετάσει συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα, θα μπορούσατε να μελετήσετε τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού μέσα από τη δραστηριότητα «Τα Δικαιώματα των Παιδιών» στη σελίδα 141.

Ένας άλλος τρόπος για να συνεχίσετε τη δραστηριότητα θα μπορούσε να είναι να γράψουν οι συμμετέχοντες σύντομες επιστολές για το τι σημαίνει γι' αυτούς η ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δείτε τη δραστηριότητα «Αγαπητέ φίλε» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι». Σκοπός της συγγραφής αυτής της επιστολής θα ήταν να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να ξεκαθαρίσουν τις ιδέες τους, να προκαλέσουν μία απάντηση και να αναπτυχθεί ένας διάλογος. Επομένως οι επιστολές θα μπορούσαν να σταλούν μεταξύ των μελών της ομάδας ή θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε μία ενδοσχολική άσκηση ή σε μία άσκηση μέσα σε μία ομάδα νεολαίας.

Στο Domino, στην ενότητα 4, υπάρχουν οι «Ιστορίες που αφηγούνται οι νέοι άνθρωποι», οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως βάση συζήτησης για τη σχέση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με την καθημερινή ζωή.

Ιδέες για δράση

Θα μπορούσατε να εξελίξετε τις παντομίμες σας ή να κάνετε μία παραγωγή από όλη την ομάδα και να την παρουσιάσετε σε άτομα εκτός της ομάδας. Αν έχετε κάνει την αφίσα ή την παραλλαγή με τη «συλλογή εικόνων», οργανώστε μία έκθεση με τις αφίσες σας ή τις φωτογραφίες σας. Και οι δύο ιδέες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον εορτασμό της Ημέρας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Μπορείτε επίσης να βιντεοσκοπήσετε τις παραστάσεις παντομίμας και να τις αναρτήσετε σε διαδικτυακές σελίδες ανάρτησης βίντεο.

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Παγκοσμιοποίηση

Μέσα ενημέρωσης

Επίπεδο 2

6 – 60
(μικρές ομάδες)

40 λεπτά

¹ Διακήρυξη των Δικαιωμάτων
και των Υποχρεώσεων των
Ανθρώπων Όντων όπως
Προτάθηκε από Νέους
Ανθρώπους (1989)

Όλοι ίσοι – όλοι διαφορετικοί

Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα όντα είναι «οικουμενικά» ίσα και «ατομικά» διαφορετικά. Η καθολική ισότητα και οι ατομικές διαφορές πρέπει να τυγχάνουν σεβασμού.

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Διάρκεια	40 λεπτά
Μέγεθος ομάδας	6-60 (μικρές ομάδες 3-4)
Θεματικές Ενότητες	• Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Παγκοσμιοποίηση • Μέσα ενημέρωσης
Επισκόπηση	Αυτό είναι ένα σύντομο κουίζ, αρκετά προκλητικό ώστε να είναι ενδιαφέρον από μόνο του, αλλά επίσης αποτελεί τη βάση για μία αποτελεσματική ομαδική συζήτηση.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Η ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια • Το δικαίωμα σε δικαιώματα και ελευθερίες χωρίς κανέναν είδους διάκριση. • Το δικαίωμα στην εθνικότητα
Στόχοι	• Η επέκταση της κατανόησης για την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και ανεξάρτητης πληροφόρησης • Να ενθαρρύνει τη συνειδητοποίηση του εθνοκεντρισμού και των προκαταλήψεων των συμμετεχόντων και των άλλων και να αναπτύξει διαπολιτισμικές μαθησιακές δεξιότητες
Υλικά	• Φυλλάδια • Στυλό ή μολύβια, ένα για κάθε άτομο • Ένα μεγάλο φύλλο χαρτί (A3) ή χαρτοπίνακα και μαρκαδόρο
Προετοιμασία	Φωτοτυπήστε το φυλλάδιο, ένα για κάθε συμμετέχοντα. Εναλλακτικά, γράψτε το σε έναν πίνακα ή χρησιμοποιήστε έναν προτζέκτορα.

Οδηγίες

1. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι η ακόλουθη δραστηριότητα είναι ένα είδος κουίζ, όπου όμως, ο σκοπός δεν είναι ποιος θα δώσει τη σωστή ή τη λάθος απάντηση• είναι απλά μία αφετηρία.
2. Μοιράστε ή εκθέστε τις δύο παραπομπές. Δώστε πέντε λεπτά στους συμμετέχοντες να τις διαβάσουν.
3. Μετά ζητήστε τους να αποφασίσουν ο καθένας:
 - α) Ποια είναι η πηγή του πρώτου κειμένου• από ποιο βιβλίο ή κείμενο είναι απόσπασμα;
 - β) Από ποια χώρα/ περιοχή του κόσμου προέρχεται ο συγγραφέας του δεύτερου κειμένου;
4. Όταν όλοι είναι έτοιμοι, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες των τριών. Δώστε τους 20 λεπτά να συζητήσουν και να αναλύσουν τις προσωπικές τους επιλογές. Θα πρέπει να σκεφτούν για τα ακόλουθα ερωτήματα και αν είναι δυνατό να καταλήξουν σε μία συλλογική απάντηση:
 - Γιατί επέλεξαν μία ερώτηση και όχι κάποια άλλη;
 - Τι λένε τα κείμενα για τους συγγραφείς;
 - Γιατί οι συγγραφείς έγραψαν αυτά τα κείμενα;
 - Τι σχόλια μπορούν να κάνουν για τα κείμενα;

- Όταν έχουν τελειώσει οι ομάδες, συλλέξτε τις απαντήσεις στην πρώτη ερώτηση που έδωσε η κάθε ομάδα. Καλέστε τις ομάδες να αναφέρουν τους λόγους που τους οδήγησαν σε αυτές τις επιλογές. Στη συνέχεια επαναλάβετε τη συλλογή των απαντήσεων στη δεύτερη ερώτηση. Καταγράψτε τις απαντήσεις στο χαρτοπίνακα.
- Αποκαλύψτε το συγγραφέα, Said Al Andalusi (από την Ισπανία) και συνεχίστε με την ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία σύντομη επανεξέταση της δραστηριότητας και στη συνέχεια, αν αισθάνεστε ότι η ομάδα είναι έτοιμη για κάτι τέτοιο, κάνετε μια εισαγωγή στις έννοιες της προκατάληψης και του εθνοκεντρισμού. Κάνετε τις επόμενες ερωτήσεις (είτε στην ολομέλεια ή σε μικρότερες ομάδες αν χρειάζεται):

- Εξεπλάγησαν οι συμμετέχοντες με τη λύση;
- Πώς έκαναν τις αρχικές ατομικές τους επιλογές; Βασίστηκαν στην τύχη; Στη διαίσθηση; Ή στην πραγματική γνώση;
- Άλλαξαν γνώμη οι συμμετέχοντες για τις επιλογές τους κατά τη διάρκεια των συζητήσεων σε μικρές ομάδες; Τι τους έκανε να αλλάξουν γνώμη; Πίεση από τους άλλους; Δυνατά επιχειρήματα;
- Πώς υπερασπίστηκαν οι συμμετέχοντες τις επιλογές τους στις συζητήσεις σε μικρές ομάδες; Επέμειναν στις επιλογές τους;
- Γιατί ο συγγραφέας περιέγραψε τους ανθρώπους του Βορρά με αυτόν τον τρόπο;
- Ποια στοιχεία μάς δίνει το δεύτερο κείμενο για το συγγραφέα, τις απόψεις του και για την κουλτούρα του;
- Σε ποιο βαθμό είναι η άποψη του συγγραφέα αποτέλεσμα της δικής του εθνοκεντρικής οπτικής γωνίας και προκατάληψης; Ή είναι δίκαιο να πούμε ότι εκείνη την εποχή οι κουλτούρες της βόρειας Ευρώπης ήταν λιγότερο «πολιτισμένες» από τη δική του κουλτούρα;
- Μπορούν οι συμμετέχοντες να σκεφτούν παραδείγματα που άκουσαν ή διάβασαν για άλλους ανθρώπους που χαρακτηρίστηκαν με παρόμοιο τρόπο; Πώς θα αισθανόταν κάποιος/α να θεωρείται κατά κάποιον τρόπο κατώτερος άνθρωπος;
- Όταν οι άνθρωποι δεν αξιολογούνται για αυτό που είναι, ποιες είναι οι συνέπειες; Μπορούν να σκεφτούν ιστορικά παραδείγματα; Παραδείγματα από το παρόν;
- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να αντιμετωπίσουμε τα αποτελέσματα των προκαταλήψεων; Υπάρχουν άνθρωποι ή ομάδες στις περιοχές των συμμετεχόντων ή στις χώρες τους που αποτελούν επίσης αντικείμενο προκαταλήψεων; Ποιες;
- Η εκπαίδευση είναι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπιστεί η προκατάληψη. Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Τα αποσπάσματα προέρχονται από ένα βιβλίο ενός διάσημου λόγιου από την Κόρδοβα της Ανδaluσίας (που σήμερα είναι Ισπανία) ο οποίος γεννήθηκε το 1029 μ.Χ. Ο Said Al-Andalusi ήταν ένας λόγιος διάσημος για τη σοφία του και τις γνώσεις του. Κατ' αυτόν, ο πολιτισμός και η επιστήμη ήταν πολύ κοντά στη γνώση του Αγίου Κορανίου. Δεν ήταν πολύ μορφωμένος μόνο σε ό,τι αφορά στη θρησκεία, αλλά είχε επίσης άριστη γνώση της αραβικής λογοτεχνίας, της ιατρικής, των μαθηματικών, της αστρονομίας και άλλων επιστημών.

Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι εκείνο τον καιρό, ο Μεσογειακός κόλπος και ιδίως τα Αραβικά Βασίλεια γύρω από αυτόν, αποτελούσαν – για το συγγραφέα – το κέντρο του «πολιτισμού». Η γνώση δεν ήταν ούτε κατά διάνοια τόσο προηγμένη στο «Βορρά», όπως αποκαλεί ο Said τη βόρεια Ευρώπη, όσο προηγμένη ήταν στον αραβικό κόσμο, στην Περσία, την Κίνα και την Ινδία.

Να έχετε υπόψη σας ότι, ανάλογα με την ομάδα σας, μπορεί να χρειαστεί να δώσετε περισσότερες πληροφορίες για το πώς θα διαβάσουν τα κείμενα με περισσότερη κριτική σκέψη. Πιθανόν να χρειαστεί να επισημάνετε ότι το δεύτερο κείμενο στην πραγματικότητα αποκαλύπτει πολλά για το

5 Μαΐου

Ημέρα Ευρώπης
(Συμβούλιο της
Ευρώπης)

Σημείωση

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το «Βιβλίο των Κατηγοριών των Εθνών – η Επιστήμη στο Μεσαιωνικό Κόσμο», από τον Said al-Andalusi, μεταφρασμένο από τον Sema'an I. Salem και τον Alok Kumar, University of Texas Press, Austin, 1991.

Όλοι ίσοι – όλοι διαφορετικοί

συγγραφέα, την εμφάνισή του και την κουλτούρα του, για παράδειγμα ότι θα πρέπει να είχε σγουρά μαλλιά και σκούρο δέρμα. Η κριτική ανάγνωση του κειμένου δεν περιλαμβάνει μόνο την κατανόηση του περιεχομένου, αλλά επίσης να αντιληφθεί κανείς το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το κείμενο, να αναρωτηθεί ποιος είναι ο συγγραφέας και γιατί γράφει αυτά που γράφει. Η συνειδητοποίηση αυτών των παραγόντων που πλαισιώνουν ένα κείμενο, είναι ένα σημαντικό βήμα στην κατανόηση του τρόπου ανάγνωσης όλων των μηνυμάτων (ιστορία, νέα, ποιήματα, στίχους τραγουδιών κτλ) και στη γνώση των αξιών που μεταδίδουν.

Ένας τρόπος για να κάνετε την εισαγωγή στο θέμα του εθνοκεντρισμού είναι να επισημάνετε στους συμμετέχοντες ότι ο Said, με το σκούρο δέρμα του και τα σγουρά μαλλιά, παρέχει έναν πολύ καλό ορισμό του “contrario” – κάποιος που οι περισσότεροι άνθρωποι στην Ευρώπη δε θα θεωρούσαν «φυσιολογικό». Είναι επίσης σημαντικό ότι, μέσω της συζήτησης, βοηθάτε τους συμμετέχοντες να καταλάβουν ότι οι πολιτιστικές διαφορές δεν κάνουν τους ανθρώπους «καλύτερους» ή «χειρότερους» από άλλους. Θα πρέπει να επισημάνετε ότι είναι δύσκολο για κάποιον να κρίνει τους άλλους χωρίς προκαταλήψεις, γιατί αναγνωρίζει τη δική του πολιτιστική οπτική ως «νόρμα». Η αναγνώριση αυτού του πράγματος – δηλαδή του δικού μας εθνοκεντρισμού – είναι ένα σημαντικό βήμα ώστε στη συνέχεια να είμαστε σε θέση να τον αναγνωρίζουμε στη συμπεριφορά των άλλων και να επικοινωνούμε αποτελεσματικά με ανθρώπους άλλων πολιτισμών.

Δώστε επιπλέον χρόνο στο τέλος της δραστηριότητας ώστε να έχετε την ευελιξία να συζητήσετε περαιτέρω για τα θέματα και τις ιδέες που αναδύθηκαν κατά τη διάρκεια της. Για παράδειγμα, μπορεί να θελήσετε να προχωρήσετε σε μία ανάλυση ή συζήτηση για τη διδασκαλία της ιστορίας και κατά πόσο (ή πόσο λίγο) εμείς στην Ευρώπη μαθαίνουμε για άλλους πολιτισμούς.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν επιθυμείτε να επεκταθείτε κι άλλο σε ιδέες για την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα «Παντομίμα» στη σελίδα 101, που περιλαμβάνει δημιουργικότητα και θέατρο.

Ιδέες για δράση

Ανατρέξτε σε έγγραφα και στο Διαδίκτυο για διαφορετικές παραλλαγές ενός γεγονότος, σύγχρονου ή ιστορικού, που συνέβη στη χώρα σας/ κοινότητά σας και συγκρίνετε καταγραφές από διαφορετικές πλευρές/ ομάδες ενδιαφέροντος. Ο ιστότοπος Presse Europe είναι μία καλή πηγή, για να βρείτε νέα που παρουσιάζονται σε διάφορες εφημερίδες, σε διάφορες χώρες σε διάφορες γλώσσες. www.presseurop.eu/en

Μία άλλη πηγή είναι το Indymedia, μία κολλεκτίβα οργανώσεων ανεξάρτητης πληροφόρησης και εκατοντάδων δημοσιογράφων που προσφέρουν αυτοοργανωμένη, μη-εταίρική δημοσιογραφική κάλυψη. Είναι διαθέσιμη σε πολλές γλώσσες. <http://www.indymedia.org/en>

Φυλλάδια

Όλοι ίσοι – όλοι διαφορετικοί κουίζ

α) Ποια είναι η πηγή του ακόλουθου κειμένου; Από ποιο βιβλίο ή έγγραφο είναι απόσπασμα;

«Όλοι οι άνθρωποι στη Γη από την Ανατολή στη Δύση, αποτελούν μία μόνο ομάδα• διαφέρουν σε τρία διαφορετικά γνωρίσματα: συμπεριφορά, φυσική εμφάνιση και γλώσσα.»

Επιλέξτε μία από τις ακόλουθες απαντήσεις:

α) Διακήρυξη της UNESCO για το ρατσισμό, 1958

ε) Said Al-Andalusi, 1029 μ.Χ.

β) «Ταξιδιωτικές σημειώσεις», 198 π.Κ.Χ.*

στ) Μάρκο Πόλο στα Ταξίδια, 1300 Κ.Χ.**

γ) Βέδες, Ινδία, περίπου 3.000 π.Κ.Χ.

ζ) Κανένα από τα παραπάνω

δ) Έκθεση της καμπάνιας νεολαίας «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1996

β) Από ποια χώρα/ περιοχή του κόσμου κατάγεται ο συγγραφέας του ακόλουθου κειμένου;

«Εκείνοι που ζουν στον άκρο Βορρά (της Ευρώπης...) υποφέρουν γιατί δεν είναι κοντά στον ήλιο. Ο αέρας είναι κρύος και οι ουρανοί τους έχουν σύννεφα. Ως αποτέλεσμα, η ιδιοσυγκρασία τους είναι ψυχρή και η συμπεριφορά τους αγενής. Συνεπώς τα σώματά τους έχουν γίνει τεράστια, το χρώμα τους έγινε άσπρο και τα μαλλιά τους γέρνουν προς τα κάτω. Έχουν χάσει τη δριμύτητα της κατανόησης και την οξύτητα στην αντίληψη. Έχουν κυριευθεί από άγνοια και τεμπελιά και είναι μολυσμένοι με εξάντληση και ανοησία».

Επιλέξτε μία από τις ακόλουθες απαντήσεις:

α) Κίνα

β) Ευρώπη

γ) Ινδία

δ) Αφρική

ε) Περσία

στ) Καμία από τις παραπάνω

* ΣτΜ: π.Κ.Χ (πριν από την Κοινή Χρονολογία)

** ΣτΜ: Κ.Χ. (Κοινή Χρονολογία)

Παιδιά

Εργασία

Παγκοσμιοποίηση

Επίπεδο 2

5+

90 λεπτά

Η Ιστορία του Ασίκ

Η παιδική εργασία δημιουργεί απαραίτητο εισόδημα για τις οικογένειες και τις κοινότητες. Αν αφαιρέσετε αυτό το εισόδημα, τότε τα παιδιά είναι αυτά που θα υποφέρουν περισσότερο. Δε συμφωνείτε;

Θεματικές Ενότητες

- Παιδιά
- Εργασία
- Παγκοσμιοποίηση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

5+

Διάρκεια

90 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή είναι μια δραστηριότητα συζήτησης. Το σημείο εκκίνησης είναι μια μελέτη περίπτωσης ενός παιδιού εργάτη. Οι συμμετέχοντες διερευνούν πτυχές του φαινομένου της παιδικής εργασίας, τα αίτια που το προκαλούν και τρόπους για την εξάλειψή του.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση
- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Το δικαίωμα στην ξεκούραση και την ψυχαγωγία

Στόχοι

- Η διεύρυνση της γνώσης σχετικά με την παιδική εργασία, ειδικά σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (Millennium Development Goals)
- Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και δεξιοτήτων ανάλυσης σύνθετων προβλημάτων
- Η καλλιέργεια των αξιών της δικαιοσύνης και της ευθύνης που οφείλουμε να αναλαμβάνουμε για να βρούμε λύσεις για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Υλικά

- Αντίγραφο των στοιχείων της ζωής του Ασίκ. Ένα αντίγραφο ανά συμμετέχοντα
- Στυλό ή μαρκαδόροι, ένα για κάθε υποομάδα
- Χαρτοπίνακας ή μεγάλα φύλλα χαρτιού (A3)

Προετοιμασία

- Αντιγράψτε το σχέδιο για το χαρτί με τις "Ιδέες για λύσεις" πάνω σε μεγάλα φύλλα χαρτιού μεγέθους A3: ένα για κάθε ομάδα, συν ένα για την ολομέλεια.
- Ενημερωθείτε σχετικά με την παιδική εργασία, τον ορισμό της παιδικής εργασίας και πόσο διαδεδομένη είναι.
- Ενημερωθείτε σχετικά με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας - Millennium Development Goals.

Οδηγίες

1. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι ξέρουν για την παιδική εργασία.
2. Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα βασίζεται σε μια μελέτη περίπτωσης του Ασίκ, ενός παιδιού εργάτη στο Πακιστάν. Ο στόχος είναι να προσπαθήσουμε να βρούμε πιθανούς τρόπους για να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής του Ασίκ.
3. Για να βοηθήσουμε την ομάδα να προετοιμαστεί, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την τεχνική της σύνθεσης μιας ιστορίας με τη συμμετοχή όλων, όπου το κάθε μέλος προσθέτει μια φράση στη διήγηση. Ειδικότερα, αφού καθήσουν όλοι σε έναν κύκλο, επινοήστε μια φανταστική και πρωτότυπη ιστορία για μια μέρα στη ζωή του Ασίκ και πηγαίνετε γύρω από τον κύκλο, ζητώντας από κάθε άτομο με τη σειρά να προσθέτει μια φράση.

12 Ιουνίου
Παγκόσμια Ημέρα
κατά της Παιδικής
Εργασίας

4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες με μέγιστο αριθμό 5 ατόμων ανά ομάδα. Δώστε στον καθένα ένα αντίγραφο της μελέτης περίπτωσης του Ασίκ και ζητήστε τους να αφιερώσουν 10 λεπτά για ανάγνωση και ανταλλαγή σχολίων.
5. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου χαρτιού «ιδέες για λύσεις». Εξηγήστε ότι η εργασία τους είναι να σκεφτούν λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Ασίκ και άλλα παιδιά εργάτες σαν κι αυτόν. Θα πρέπει να γράψουν στις κατάλληλες στήλες τα πιθανά βήματα που μπορούν να γίνουν, για να λυθεί το πρόβλημα «έως αύριο», «έως τον επόμενο μήνα» και «έως το 2025». Έχουν 30 λεπτά για να ολοκληρώσουν αυτήν την εργασία και να ορίσουν έναν εκπρόσωπο για να παρουσιάσει τις ιδέες της ομάδας.
6. Στην ολομέλεια, κάθε ομάδα παρουσιάζει σύντομα τις λύσεις που προτείνει και τις αναγράφετε συνοπτικά στο χαρτοπίνακα. Κατά την παρουσίαση αυτή μπορείτε να επιτρέψετε την αυθόρμητη συζήτηση των ιδεών, αλλά έχετε υπόψη σας τους χρονικούς περιορισμούς!
7. Όταν ο πίνακας ολοκληρωθεί, προχωρήστε σε μια πληρέστερη συζήτηση και ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Το βάθος της συζήτησης φυσικά θα εξαρτηθεί από τις γενικές γνώσεις των συμμετεχόντων. Προσπαθήστε, όμως, να καλύψετε ερωτήματα, τόσο αναφορικά με τις απόψεις τους σχετικά με την παιδική εργασία, όσο και για τις πιθανές λύσεις.
- Πόσοι ήδη γνώριζαν για την ύπαρξη της παιδικής εργασίας πριν κάνουν αυτή τη δραστηριότητα; Πώς το ήξεραν; Από πού πήραν αυτή την πληροφορία;
- Υπάρχει παιδική εργασία στη χώρα/ πόλη τους; Τι δουλειά κάνουν τα παιδιά και γιατί δουλεύουν;
- Θα πρέπει να επιτρέπεται στα παιδιά να εργαστούν, αν το θέλουν;
- «Η παιδική εργασία δημιουργεί απαραίτητο εισόδημα για τις οικογένειες και τις κοινότητες. Αν αφαιρέσετε αυτό το εισόδημα, τα παιδιά είναι αυτά που θα υποφέρουν περισσότερο». Πώς μπορείτε να απαντήσετε σε αυτό;
- Με ποιους τρόπους εμείς, ως καταναλωτές, επωφελούμαστε από την παιδική εργασία;
- Πόσο δύσκολο ήταν να σκεφτείτε πιθανά βήματα για την επίλυση της παιδικής εργασίας; Ποια από τις τρεις στήλες – «έως αύριο», «έως τον επόμενο μήνα» και «έως το 2025» – ήταν πιο δύσκολο να συμπληρώσετε; Γιατί;
- Έχουν υπάρξει πολλές εθνικές και διεθνείς διακηρύξεις και συνέδρια σχετικά με το θέμα της παιδικής εργασίας. Γιατί εξακολουθεί να είναι ένα τόσο μεγάλης κλίμακας πρόβλημα παγκοσμίως;
- Πώς η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προστατεύουν τα παιδιά από την εκμετάλλευση;
- Ποιος πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για την επίλυση του προβλήματος; (Πάρτε ένα διαφορετικό χρώμα στυλό και γράψτε την πρόταση στο διάγραμμα των λύσεων που έχετε ήδη γράψει στον χαρτοπίνακα).
- Τι μπορούν να κάνουν οι απλοί άνθρωποι όπως εμείς, ώστε να συμβάλουν στην επίτευξη των ΑΣΧ - MDGs (Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας– Millenium Development Goals), ειδικότερα αυτών που αφορούν στην εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και πείνας και στην πρόσβαση όλων των ανθρώπων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση; Πώς και πότε;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Εάν οι συμμετέχοντες γνωρίζουν πολύ λίγα για την παιδική εργασία, μπορεί να θέλετε να ξεκινήσετε τη δραστηριότητα, δίνοντάς τους μερικές πληροφορίες σχετικά με την παιδική εργασία και τις επιπτώσεις της. Ένας ευχάριστος τρόπος για να το κάνετε, είναι να πάρετε τα στατιστικά στοιχεία από το διάγραμμα ή το πλαίσιο γεγονότων στις «Πρόσθετες πληροφορίες» παρακάτω και να τα μετатρέψετε σε ένα μικρό κουίζ.

Ίσως χρειαστεί να επισημάνετε ότι το 2015 είναι η ημερομηνία στόχος για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας– Millenium Development Goals (ΑΣΧ - MDGs), αλλά οι ειδικοί

συμφωνούν ότι δε θα επιτευχθούν σε όλο τον κόσμο έως αυτή την ημερομηνία και ότι το έργο πρέπει να συνεχιστεί και μετά το 2015:

Στόχος 1: Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας

- Μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα
- Επίτευξη της Απασχόλησης για Γυναίκες, Άνδρες και Νέους
- Μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού των ανθρώπων που υποφέρουν από πείνα

Στόχος 2: Πρόσβαση όλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Μέχρι το 2015, όλα τα παιδιά – κορίτσια και αγόρια – να έχουν τη δυνατότητα να ολοκληρώσουν ένα πλήρες πρόγραμμα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ΑΣΧ- MDGs δείτε τη δραστηριότητα «Πόσα χρειαζόμαστε;» στη σελίδα 210.

Μπορεί να είναι δύσκολο για τις ομάδες να βρουν ιδέες για τις δύο πρώτες στήλες (αύριο και τον επόμενο μήνα) πράγμα το οποίο θα μπορούσε ίσως να δημιουργήσει ένα αίσθημα αδυναμίας και απογοήτευσης. Θα μπορούσατε να τους κινητοποιήσετε διαβάζοντάς τους την ακόλουθη δήλωση:

«Το έργο είναι μεγάλο, αλλά δεν είναι τόσο μεγάλο ώστε να καθίσταται αδύνατο ή δυσβάσταχτο. Αξίζει οι αναπτυσσόμενες χώρες να αντιμετωπίζουν την παιδική εργασία. Στην πραγματικότητα δεν είναι η έλλειψη πόρων, αλλά η έλλειψη πραγματικού ζήλου. Μην το αφήσετε αυτό να συνεχιστεί». Ανώτατο Δικαστήριο για την υπόθεση της *M.C. Mehta εναντίον του Κράτους του Tamil Nadu και Άλλων*, Ινδία, 1986

Συνήθως οι συμμετέχοντες συνειδητοποιούν ότι, προκειμένου να βρεθούν αποτελεσματικές και βιώσιμες λύσεις σε ένα πρόβλημα, είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν πρώτα οι αιτίες. Έχοντας αναλύσει τις αιτίες, οι λύσεις γίνονται συνήθως πιο εμφανείς. Ωστόσο, ίσως χρειαστεί να το επισημάνετε αυτό σε ορισμένες ομάδες, ειδικά αν βρεθούν σε τέλμα όσον αφορά στον προσδιορισμό αιτιών. Θα μπορούσατε να προκαλέσετε ιδέες για λύσεις, προτείνοντας ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα:

- Μείωση της φτώχειας ώστε να υπάρχει λιγότερη ανάγκη για τα παιδιά να εργαστούν
- Αύξηση των μισθών των ενηλίκων ώστε να υπάρχει μικρότερη ανάγκη για τα παιδιά να εργαστούν
- Ανάπτυξη της εκπαίδευσης έτσι, ώστε να καταστεί πιο ελκυστική και να σχετίζεται με τις ανάγκες των παιδιών
- Οργάνωση ενός διεθνούς πλαισίου για τις περιπτώσεις που επιτρέπεται η εργασιακή απασχόληση των παιδιών
- Απαγόρευση παραγωγής και διακίνησης προϊόντων που έχουν κατασκευασθεί με παιδική εργασία
- Κατοχύρωση παγκόσμιων ελάχιστων προτύπων εργασίας, η τήρηση των οποίων θα αποτελέσει προϋπόθεση για την ένταξη των χωρών και των επιχειρήσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ- WTO)

Χρησιμοποιήστε όλες τις επίκαιρες ειδήσεις σχετικά με την παιδική εργασία - σε τοπικό ή παγκόσμιο επίπεδο - για να κάνετε τη δραστηριότητα επίκαιρη και ενδιαφέρουσα.

Παραλλαγές

Αν θέλετε να αναπτύξετε τις γνώσεις των συμμετεχόντων σχετικά με την έννοια της παιδικής εργασίας πριν από τη δραστηριότητα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ένα κουίζ, για παράδειγμα κάποιο από τις ιστοσελίδες www.unicef.org ή www.thinkquest.org.

Επίσης, αντί για την προετοιμασία που ήδη σας προτείναμε με μια «σύνθεση ιστορίας» στην ολομέλεια (στάδιο 3 των οδηγιών), μπορείτε να δοκιμάσετε την εξής πρακτική: χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες με μέγιστο αριθμό 5 ατόμων ανά ομάδα. Δώστε σε κάθε ομάδα πέντε

φύλλα χαρτί μεγέθους Α3 και ζητήστε τους να ζωγραφίσουν πέντε περιστατικά σε μια τυπική μέρα στη ζωή του Ασίκ, ώστε κάθε ομάδα να παρουσιάσει σε μορφή κόμικ την ιστορία μιας ημέρας. Όταν οι ομάδες τελειώσουν, ζητήστε τους να παρουσιάσουν τις ιστορίες τους.

Μια άλλη παραλλαγή μπορεί να ενδιαφέρει όσους διευκολυντές είναι καλοί στο να σχεδιάζουν καρτούν. Σας προτείνουμε να ζωγραφίσετε την ιστορία του Ασίκ ως ένα κόμικ με κάθε σκηνή της ζωής του σε διαφορετικό πλαίσιο. Φροντίστε να παραμείνει απλή η ιστορία και να συμπεριλαμβάνονται σε αυτήν μόνο οι βασικές πληροφορίες. Βγάλτε φωτοτυπίες της ιστορίας (ένα αντίγραφο ανά ομάδα) και κόψτε τα τετράγωνα με τις σκηνές της. Δώστε μία σειρά από εικόνες σε κάθε ομάδα και ζητήστε τους να επινοήσουν μια ιστορία για τον Ασίκ προσθέτοντας σύντομα κείμενα ή μπαλονάκια ομιλίας. Όταν οι ομάδες τελειώσουν, ζητήστε τους να παρουσιάσουν τις ιστορίες τους.

Προτάσεις για συνέχεια

Εμπνεύστε τα μέλη της ομάδας να γίνουν ενεργοί αγωνιστές υπέρ των δικαιωμάτων τους, λέγοντάς τους την ιστορία για το πώς ένα 12χρονο αγόρι από τον Καναδά μαζί με τους φίλους του, ίδρυσε την οργάνωση “Τα παιδιά μπορούν να απελευθερώσουν τα παιδιά”, αφού διάβασε ένα άρθρο εφημερίδας σχετικά με τη δολοφονία ενός 12χρονου Πακιστανού εργάτη που είχε καταγγείλει δημόσια την παιδική εργασία. http://en.wikipedia.org/wiki/Free_the_Children

Μάθετε πώς τα παιδιά εργάτες στο Περού έχουν αυτοοργανωθεί στο «Εθνικό Κίνημα Ενώσεων των Νέων Εργαζομένων του Περού» (στα ισπανικά): <http://mnnatsop-natsperu.blogspot.com/>

Ίσως να θέλετε να ρίξετε μια ματιά στα ζητήματα της ανισότητας των ευκαιριών για τους νέους στη δική σας κοινωνία μέσω της δραστηριότητας «Ένα βήμα μπροστά».

Εάν θέλετε να συγκρίνετε πόσα χρήματα θα χρειάζονταν για την εξάλειψη της φτώχειας και την επίτευξη όλων των άλλων Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας– Millenium Development Goals (ΑΣΧ – MDGs) με το ποσό που δαπανάται παγκοσμίως για το στρατό, κοιτάξτε τη δραστηριότητα «Πόσα χρειαζόμαστε;» στη σελίδα 210.

Κάντε το πιο προσωπικό. Βάλτε την ομάδα να σκεφτεί πού βρίσκεται η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των εργοδοτών που εκμεταλλεύονται τα παιδιά, όπως ο Ασίκ και των εργοδοτών που πληρώνουν εξευτελιστικά χαμηλούς μισθούς σε νέους που εργάζονται απογεύματα ή Σάββατα για να εξασφαλίσουν το χαρτζιλίκι τους ή για να παραμείνουν στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο; Τι γίνεται με τους γονείς που βάζουν τα παιδιά τους να αναλάβουν καθήκοντα στο σπίτι ή στην οικογενειακή επιχείρηση; Ποιες ήταν οι εμπειρίες των συμμετεχόντων; Εάν οι συμμετέχοντες θέλουν να δώσουν συνέχεια στις ιδέες αυτές, τότε κοιτάξτε τη δραστηριότητα «Τα παιδικά μου χρόνια» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί - Όλοι ίσοι».

Ιδέες για δράση

Μπορείτε να συμμετέχετε σε ορισμένες εκστρατείες, για παράδειγμα: <http://www.cleanclothes.org> και να αρχίσετε να επιλέγετε ρούχα και άλλα αντικείμενα που αγοράζετε με κριτήριο τη χώρα προέλευσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΔΟΕ, ο αριθμός των εργαζομένων παιδιών μειώθηκε κατά 11% σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ των ετών 2006 και 2010, ενώ ο αριθμός των παιδιών σε επικίνδυνες συνθήκες εργασίας μειώθηκε κατά 26%. Παρόλο που αυτό είναι ενθαρρυντικό, υπάρχουν 218 εκατομμύρια παιδιά εργάτες παγκοσμίως, εκ των οποίων 126 εκατομμύρια εργάζονται σε επικίνδυνες συνθήκες.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Η παιδική εργασία είναι η τακτική και συνεχής εργασιακή απασχόληση των παιδιών. Αναγνωρίζεται ως εκμετάλλευση από πολλούς διεθνείς οργανισμούς και είναι παράνομη σε πολλές χώρες. Η παιδική εργασία είναι διαφορετική από την περιστασιακή ή μερική απασχόληση, την οποία αναλαμβάνουν πολλά παιδιά και νέοι για να κερδίσουν το χαρτζιλίκι τους ή για να συμπληρώσουν τα χρήμα-

Η αναφορά του Ιδρύματος Περιβαλλοντικής Δικαιοσύνης, «Τα παιδιά πίσω από το βαμβάκι μας» διηγείται λεπτομερώς τις σοκαριστικές συνθήκες που υπομένουν περισσότερο από ένα εκατομμύριο παιδιά – ορισμένα ηλικίας μόλις πέντε ετών – τα οποία δουλεύουν 12 ώρες την ημέρα, σε ακραίες συνθήκες ζέστης και κρύου, ενώ πολλά από αυτά υφίστανται σωματική, λεκτική και μερικές φορές σεξουαλική κακοποίηση. <http://www.ejfoundation.org/page481.html>

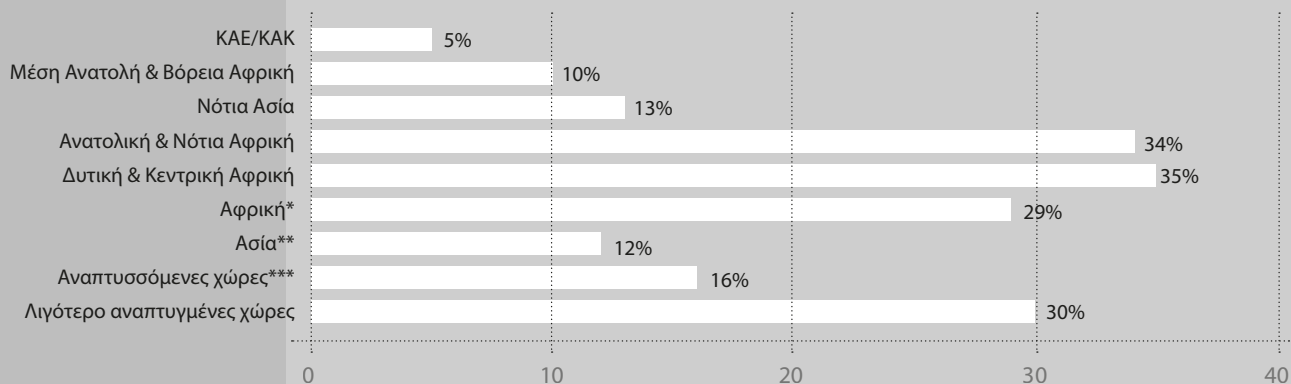

τα που χρειάζονται για τη φοίτηση σε κάποια σχολή. Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει ότι οι νέοι που εργάζονται μόνο για ένα χαρτζιλίκι, δεν υφίστανται εκμετάλλευση σε κάποιες περιπτώσεις.

Στο Κεφάλαιο 5, στα τμήματα γενικών πληροφοριών για τα Παιδιά και την Εργασία, υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την παιδική εργασία, με τα προϊόντα που κατασκευάζονται με παιδική εργασία, το διεθνές δίκαιο για την παιδική εργασία και τις επιπτώσεις της παιδικής εργασίας στο παιδί.

Ένα στα έξι παιδιά στις αναπτυσσόμενες χώρες εμπλέκονται στην παιδική εργασία. Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει τον αριθμό των παιδιών ηλικίας 5-14 που εμπλέκονται στην παιδική εργασία (%), κατά περιφέρεια (1999-2008).

Αριθμός των παιδιών ηλικίας 5-14 που εμπλέκονται στην παιδική εργασία (%), κατά περιφέρεια (1999-2008)

* Εξαιρείται η Νιγηρία, ** Εξαιρείται η Κίνα, *** Εξαιρούνται η Νιγηρία και η Κίνα

Πηγή: <http://www.childinfo.org/labour.html>

Η έκταση του προβλήματος της παιδικής εργασίας είναι πολύ μεγάλη και υπάρχει πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών αναφορικά με αυτό το ζήτημα. Χρήσιμες ιστοσελίδες είναι αυτές του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (<http://www.ilo.org>), της Unicef (<http://www.unicef.org>) και της οργάνωσης Save the Children.

Φυλλάδια

Σημειώσεις 1: Στοιχεία για τη ζωή του Ασίκ

Προσωπικά Στοιχεία

Όνομα: Ασίκ Χασμίρ
 Ηλικία: 11 ετών
 Εθνικότητα: Πακιστανός
 Οικογένεια: Γονείς, 2 παππούδες, 1 αδελφή και 3 αδέρφια
 Οικογενειακό Εισόδημα: περίπου 70 € / μήνα

«Επαγγελματικά» Στοιχεία

«Επάγγελμα»: εργάτης σε εργοστάσιο τούβλων
 Ώρες Εργασίας: από 12 έως 16 ώρες την ημέρα (μισή ώρα διάλειμμα) – 6 ημέρες την εβδομάδα
 Παραγωγή Εργασίας: περίπου 600 τούβλα την ημέρα
 Μισθός: 1.3 € για 1000 τούβλα (αλλά το 50% πηγαίνει για την αποπληρωμή του δανείου που πήρε η οικογένειά του)
 Εργάζεται από 5 χρονών

Άλλες πληροφορίες

Η οικογένειά του έχει δεσμευτεί για 2 χρόνια επειδή πήραν ένα δάνειο περίπου (P) Rs.6000 (110 ευρώ). Τώρα, με τον τόκο του δανείου, το οφειλόμενο ποσό είναι περίπου 280 ευρώ.
 Τον Ασίκ τον έστειλε ο πατέρας του στο σχολείο για τρεις μήνες, αλλά ο ιδιοκτήτης του εργοστασίου τον απομάκρυνε και τον έβαλε πίσω στη δουλειά. Ο πατέρας του τιμωρήθηκε γι' αυτό που είχε κάνει.
 Το οικογενειακό εισόδημα είναι πολύ χαμηλό και κατά συνέπεια ανεπαρκές για να στείλουν τα παιδιά στο σχολείο και να παρέχουν επαρκή τροφή και υγειονομική περίθαλψη.

Πηγή: <http://www.freethechildren.org>

Φυλλάδιο 2: Στοιχεία για τη ζωή του Ασίκ

Τι μπορεί να γίνει για την κατάσταση του Ασίκ – και αυτή άλλων παιδιών εργατών;

Έως αύριο;	Έως τον επόμενο μήνα;	Έως το 2025;

Θρησκεία και Πίστη

Πολιτισμός και Αθλήματα

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 3

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 4-5)

180 λεπτά

Πιστοί

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ένα παγκόσμιο πρότυπο. Είναι συστατικό κάθε θρησκείας και κάθε πολιτισμού.

Shirin Ebadi

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Θεματικές Ενότητες

- Θρησκεία και πίστη
- Πολιτισμός και Αθλήματα
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 4-5)

Διάρκεια

180 λεπτά

Επισκόπηση

Οι συμμετέχοντες συγκρίνουν και αντιπαραβάλλουν τις διαφορετικές πεποιθήσεις

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Η ελευθερία των πεποιθήσεων και της θρησκείας
- Η ελευθερία γνώμης και πληροφόρησης
- Το δικαίωμα στη μη διάκριση

Ζητήματα που τίγονται

- Η θρησκευτική διαφορετικότητα
- Οι αντιλήψεις για τη θρησκεία και την επιρροή της στη ζωή των νέων
- Η γνώση σχετικά με τις διαφορετικές θρησκείες και τα διδάγματά τους σε σχέση με τα πνευματικά και κοσμικά θέματα

Στόχοι

- Η γνώση των διαφορετικών συστημάτων πεποιθήσεων και θρησκειών
- Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Η καλλιέργεια της αποδοχής της διαφορετικότητας των πεποιθήσεων και των θρησκειών

Υλικά

- Αντίγραφα των καρτών δήλωσης (ένα σετ ανά μικρή ομάδα)
- Άνετοι χώροι για να καθίσουν και να συζητήσουν οι μικρές ομάδες
- Ένας συντονιστής για κάθε μικρή ομάδα

Προετοιμασία

- Κόψτε τις κάρτες.
- Διαβάστε τις γενικές πληροφορίες σχετικά με τη Θρησκεία και Πίστη στο κεφάλαιο 5.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα συζητήσουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους. Μερικοί μπορεί να είναι βαθιά θρησκευόμενοι, άλλοι λιγότερο και κάποιιοι μπορεί να μην έχουν θρησκεία. Ο στόχος είναι να κατανοήσουν σε βάθος το άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με το να μοιραστούν τις προσωπικές τους απόψεις και να σκεφτούν κριτικά για τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους δίνουμε νόημα στη ζωή.
2. Καταστήστε σαφές στους συμμετέχοντες ότι πρέπει να έχουν επίγνωση του τι λένε και πώς θα εκφραστούν. Η προστασία των θρησκευτικών πεποιθήσεων, καθώς και των θρησκευτικών συμβόλων από την προσβολή και υποτίμηση, εμπίπτει στο πεδίο της ελευθερίας της θρησκείας. Ωστόσο, η προστασία πρέπει να σταθμίζεται σε σχέση με την ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης και σε καμία περίπτωση δεν αποκλείει την άσκηση κριτικής στις πεποιθήσεις. Κατά συνέπεια η ειλικρινής, ανοιχτή έρευνα είναι αποδεκτή, ενώ ο λόγος που υποκινείται από προκαταλήψεις και διακρίσεις όχι.
3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες των 4-6 ατόμων και ζητήστε τους να σκεφτεί ο καθένας μόνος του για 3 ή 4 λεπτά τις προσωπικές του θρησκευτικές πεποιθήσεις. Για παράδειγμα, εάν έχουν μια θρησκεία, πόσο συχνά τηρούν τα πιστεύω τους και τις τελετουργίες;
4. Στη συνέχεια, για να σπάσει ο πάγος, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μιλήσουν για την πρώτη φορά που πήραν μέρος σε μια θρησκευτική τελετή.

5. Τώρα τοποθετήστε τις κάρτες κλειστές στη μέση της ομάδας. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι έχουν μία ώρα και θα πρέπει οι συζητήσεις τους να είναι σύντομες, ώστε να μπορούν να δουν-λέψουν με όσες περισσότερες κάρτες γίνεται. Με αυτόν τον τρόπο θα αποκτήσουν μια γενική και σφαιρική αντίληψη για τα ζητήματα. Μπορούν αργότερα να επεκταθούν σε όσα θέματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.
6. Εξηγήστε ότι σε κάθε γύρο ένας συμμετέχων παίρνει μία κάρτα, τη διαβάζει δυνατά στην ομάδα του και στη συνέχεια σχολιάζει τη δήλωση. Μετά, τα άλλα μέλη της ομάδας έχουν την ευκαιρία να συνεισφέρουν με ένα παράδειγμα από τη δική τους θρησκεία ή εμπειρία.
7. Στη συνέχεια, πηγαίνετε σε έναν άλλο κύκλο, με έναν άλλο παίκτη που θα πάρει μια κάρτα.
8. Όταν όλες οι κάρτες έχουν συζητηθεί ή έχει τελειώσει ο χρόνος, προχωρήστε στην ανασκόπηση (καλύτερα να γίνει η ανασκόπηση μέσα σε κάθε ομάδα, εφόσον έχετε ορίσει ένα συν-διευκολυντή για κάθε ομάδα, αλλιώς την κάνετε στην ολομέλεια).

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Μήπως οι συμμετέχοντες αισθάνονται ότι δυσκολεύτηκαν να διαχειριστούν κάποια από τις δηλώσεις; Γιατί;
- Υπήρξαν γεγονότα, πεποιθήσεις και νοοτροπίες σε σχέση με τη δική σας στάση ζωής που σας εξέπληξαν;
- Τι κοινό διαπίστωσαν σε όσα εξέφρασαν τα μέλη της ομάδας, παρά τις διαφορετικές στάσεις ζωής τους;
- Ποιες θεμελιώδεις διαφορές διαπιστώνουν στις στάσεις ζωής που εξέφρασαν τα μέλη; Είναι ασυμβίβαστες;
- Γιατί είναι σημαντικό να γνωρίζετε για τις στάσεις ζωής των άλλων ανθρώπων; Διαπιστώνετε ότι είχατε άγνοια; Θα έπρεπε να ξέρατε περισσότερα γι' αυτούς;
- Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ελευθερία της θρησκείας και των πεποιθήσεων είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα, πόσο εύκολο είναι να σέβεστε τους άλλους όταν διαφωνείτε κάθετα με τη στάση ζωής τους;
- Σε ποιο βαθμό η άγνοια και η προκατάληψη για τις διαφορετικές στάσεις ζωής παίζουν ρόλο στην αντίληψη που έχουν οι άνθρωποι ο ένας για τον άλλο;
- Έχουν όλοι οι άνθρωποι ελευθερία πεποιθήσεων και θρησκείας στη χώρα σας; Γιατί ή γιατί όχι;
- Ποια μορφή παίρνουν οι παραβιάσεις της ελευθερίας των πεποιθήσεων και της θρησκείας στη χώρα σας;
- Σε ποιο βαθμό θα πρέπει η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας να επιτρέπουν ξεχωριστές πρακτικές εντός της κοινότητας των πιστών οι οποίες μπορεί να αποκλίνουν από την ευρύτερη κοινωνία; Σχετικά παραδείγματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τις απόψεις για τις γυναίκες σε ηγετικές θρησκευτικές θέσεις, για παραδοσιακές τελετές που αφορούν παιδιά, για τους κανόνες σχετικά με τη βάπτιση, το διαζύγιο ή την ταφή, απαγορεύσεις σχετικά με την απεικόνιση του ιδρυτή της θρησκείας, και ούτω καθεξής.
- Τι πρέπει να έχετε κατά νου όταν σχεδιάζετε μια εκδήλωση για όλη την ομάδα, για παράδειγμα, ένα πικνίκ, ένα αθλητικό γεγονός ή ένα Σαββατοκύριακο με διανυκτέρευση, έτσι ώστε να μπορούν να συμπεριληφθούν όλοι, ανεξάρτητα από τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις τους;
- Μερικές φορές κατά τη διοργάνωση μιας εκδήλωσης, μπορεί να είναι δύσκολο να εξυπηρετήσετε τις ανάγκες του καθενός, σύμφωνα με τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις του. Πώς μπορείτε να βρείτε λύσεις; Αν χρειαστεί να κάνετε συμβιβασμούς, πώς θα δώσετε προτεραιότητα στις ανάγκες διαφορετικών ανθρώπων;
- Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον πράγμα που μάθατε από αυτή τη δραστηριότητα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η δραστηριότητα αυτή διαπραγματεύεται ένα ευαίσθητο θέμα, γι' αυτό είναι σημαντικό να αισθάνονται όλοι άνετα. Εκτελέστε τη δραστηριότητα με χαλαρό τρόπο. Ένα χαλαρωτικό περιβάλλον θα βοηθούσε. Σιγουρευτείτε ότι όλοι ξέρουν ότι δεν καλούνται να πουν ή να εξηγήσουν περισσότερα από όσα θέλουν ή αισθάνονται ότι μπορούν.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

16 Νοεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
για την Ανεκτικότητα

Σεβαστείτε τη συμβολή και τους περιορισμούς των συμμετεχόντων. Δεν είναι όλοι σε θέση να εξηγήσουν γιατί αυτό ή το άλλο ασκείται στη θρησκεία τους, ειδικά αν έχουν μεγάλωσει και μορφωθεί στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης θρησκείας από μικρή ηλικία. Από αυτή την άποψη, η θρησκεία μοιάζει πολύ με τον πολιτισμό: έχετε την τάση να θεωρείτε τις αξίες σας και τα πολιτιστικά σας πρότυπα ως «φυσικά». Προσοχή στην αμοιβαία πίεση. Μην αφήνετε τους συμμετέχοντες να μπουν σε αμυντική θέση για τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις τους, για παράδειγμα, να νιώσουν αμυντικά απέναντι σε κάποιον που θα πει, «πώς μπορείς να ανήκεις σε αυτή τη θρησκεία και να δέχεσαι...».

Αποφύγετε να πέσετε σε τέλμα από τις υπερβολικές λεπτομέρειες. Προσέχετε τη στοίβα των καρτών και βεβαιωθείτε ότι θα έχετε αρκετό χρόνο για τις περισσότερες από αυτές. Αφήστε τη συζήτηση να ρέει με φυσικό τρόπο και παρέμβετε μόνο όταν νιώσετε ότι το θέμα έχει εξαντληθεί ή ότι υπάρχει κίνδυνος να πάει πολύ μακριά ή όταν βγαίνουν στην επιφάνεια «κυριαρχικές» νοοτροπίες. Να είστε έτοιμοι να συμβάλλετε με επιπρόσθετες πληροφορίες, ειδικά για τις θρησκείες που δεν εκπροσωπούνται στην ομάδα ή κάνοντας το «συνήγορο του διαβόλου».

Εάν μπορείτε, εκτελέστε τη δραστηριότητα με ένα συν-διευκολυντή για κάθε ομάδα, που θα συντονίζει τη συζήτηση μέσα στην ομάδα και θα ενημερώνει τα μέλη της. Εάν δεν έχετε συν-διευκολυντές, δείτε αν μπορείτε να ετοιμάσετε μερικούς εθελοντές μεταξύ των συμμετεχόντων για να σας βοηθήσουν σε αυτό. Η παρουσία ενός διευκολυντή σε κάθε ομάδα είναι σημαντική, ώστε να φροντίζει ότι τα μέλη της ομάδας σέβονται τη συνεισφορά και την εμπειρία του κάθε μέλους που εκφράζεται, αλλά και για να βεβαιωθείτε ότι η ανασκόπηση είναι εποικοδομητική. Εάν δε μπορείτε να βασιστείτε σε συν-διευκολυντές, τότε εκτελέστε την αξιολόγηση σε ολομέλεια, με όλους τους συμμετέχοντες μαζί.

Η πίστη, εξ ορισμού, δε μπορεί να εξηγηθεί με λογικά επιχειρήματα και θα πρέπει να περιορίσετε πιθανές προσπάθειες μελών της ομάδας να αμφισβητήσουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις με λογικά επιχειρήματα. Ίσως χρειαστεί να τονίσετε ότι είναι σημαντικό να σεβόμαστε το δικαίωμα του καθενός στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να σέβονται ό, τι πιστεύουν άλλοι, αλλά ότι θα πρέπει να σέβονται το δικαίωμά τους να πιστεύουν ό, τι θέλουν. Να θυμάστε ότι η ανάπτυξη κριτικής σκέψης είναι ένας σημαντικός στόχος της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και ότι, συγκρίνοντας διαφορετικές στάσεις ζωής, οι συμμετέχοντες θα μπορέσουν να μάθουν ότι η επιλογή της σκέψης τους δεν αναιρεί τις επιλογές των άλλων. Μέσω αυτής της συζήτησης ευελπιστούμε ότι οι συμμετέχοντες στη δραστηριότητα θα κατανοήσουν ότι η επιλογή τους δεν είναι απόλυτη, αλλά σχετική. Θα κατανοήσουν επίσης τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες σε κάθε σχολή ή παράδοση. Ο θρησκευτικός φανατισμός και η μισαλλοδοξία συνήθως πηγάζουν από μια αυστηρή επιλεκτικότητα της σκέψης και απόρριψης του πλουραλισμού. Καμία θρησκεία δεν είναι μονολιθική, και ως εκ τούτου, καμία περιγραφή μιας θρησκείας δεν είναι επιτακτική και αντιπροσωπευτική, πόσο μάλλον ανώτερη, από όλες τις άλλες περιγραφές ή ερμηνείες των άλλων θρησκευτικών παραδόσεων.

Παραλλαγές

Εάν εκτελέσατε τη δραστηριότητα με πολλές μικρές ομάδες, είναι μια καλή ιδέα να την ολοκληρώσετε σε ολομέλεια. Έτσι, πριν οι συμμετέχοντες χωριστούν και έρθουν σε ολομέλεια, ζητήστε από τις ομάδες να εξετάσουν το ακόλουθο ερώτημα και να είναι έτοιμες να υποβάλουν αναφορά:

- Δώστε παραδείγματα άγνοιας και προκατάληψης σχετικά με τις θρησκευτικές και μη θρησκευτικές παραδόσεις στη χώρα σας.
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να μειώσουμε την άγνοια και την προκατάληψη;

Προτάσεις για συνέχεια

Εάν εκτελέσατε τη δραστηριότητα με ομάδα που ανήκει μόνο σε μία θρησκεία υπάρχουν πολλά περιθώρια για περαιτέρω συζήτηση. Πηγαίνετε στο <http://www.religioustolerance.org> και αντιγράψτε τον κατάλογο με τις θρησκείες και τα ηθικά συστήματα. Ρωτήστε την ομάδα τι έχει ακούσει και τι γνωρίζει γι' αυτά.

Μπορεί να θέλετε να διερευνήσετε την ιστορία της ανάπτυξης διαφορετικών πεποιθήσεων φτιάχνοντας ένα χρονολόγιο. Κοιτάξτε κάτω από την ενότητα «Παραλλαγές» στην δραστηριότητα «Χρονολόγια» στη σελίδα 338.

Ο Paulo Freire είπε: «Η εκπαίδευση είναι η πίστη στην αλλαγή». Αν η ομάδα θα ήθελε να συζητήσει τι είναι εκπαίδευση και πώς ανταποκρίνεται ή δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων, τότε μπορεί να ενδιαφέρεται για τη δραστηριότητα «Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί» στη σελίδα 229.

Ιδέες για δράση

Ανάλογα με το περιβάλλον όπου εσείς και οι συμμετέχοντες ζείτε ή εργάζεστε, ίσως είναι ενδιαφέρον να επισκεφθείτε ένα θρησκευτικό ή κοινοτικό κέντρο μιας διαφορετικής θρησκείας και να έρθετε σε επαφή με ομάδες νέων εκεί, προκειμένου να συζητήσετε πιθανές κοινές δράσεις. Αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:

- μια εκδήλωση για την Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (10 Δεκεμβρίου)
- αμοιβαίες προσκλήσεις με αφορμή σημαντικές θρησκευτικές γιορτές
- κοινή δράση υπέρ των φτωχών και των απόρων

Πρόσθετες πληροφορίες

Το Άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει: «Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό συμπεριλαμβάνεται η ελευθερία αλλαγής θρησκεύματος ή πεποιθήσεων και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος του ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και την τέλεση θρησκευτικών τελετών.»

Για το σκοπό της παρούσας δραστηριότητας, προκειμένου να συμπεριληφθεί ο μεγαλύτερος αριθμός συστημάτων πίστης, χρησιμοποιούμε τον ορισμό της θρησκείας από το www.religioustolerance.org: «Η θρησκεία είναι κάθε συγκεκριμένο σύστημα πίστης σε μια θεότητα, που συχνά περιλαμβάνει τελετές, έναν κώδικα ηθικής και φιλοσοφία ζωής.» Ο όρος «θρησκεία» αναφέρεται, τόσο στις προσωπικές πρακτικές που σχετίζονται με μια συλλογική πίστη και τις ομαδικές της τελετουργίες, όσο και στην επικοινωνία που απορρέει από αυτή την κοινή πεποίθηση. Εναλλακτικές επιλογές είναι ο αθεϊσμός, ο σκεπτικισμός, η ελεύθερη σκέψη και ο ανθρωπισμός.

Σε αυτή τη δραστηριότητα επικεντρωνόμαστε στην «ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας», που είναι το δικαίωμα να ακολουθούμε μια θρησκεία ή όχι, σύμφωνα με προσωπική επιλογή. Έχουμε επομένως χρησιμοποιήσει τον όρο «στάση ζωής», όπως έναν κοινό χαρακτηρισμό που περιλαμβάνει και τις θρησκείες και τις εναλλακτικές επιλογές, χωρίς διακρίσεις. Με τον όρο «στάση ζωής» εννοούμε ένα πλαίσιο ιδεών που μας βοηθά να κατανοήσουμε τον κόσμο και να βρούμε νόημα και αξία στη ζωή. Πολλές στάσεις ζωής είναι σαφώς θρησκευτικές, για παράδειγμα, ο Χριστιανισμός, ο Ινδουισμός και ο Ισλαμισμός. Μερικές στάσεις ζωής είναι μη-θρησκευτικές, όπως ο διαλεκτικός υλισμός του Καρλ Μαρξ και των οπαδών του, ο αντικειμενισμός της Άνν Ραντ και ο ανθρωπισμός. Άλλες στάσεις ζωής, όπως ο Βουδισμός και ο Κομφουκιανισμός, έχουν παραδοσιακά χαρακτηριστεί ως θρησκείες, αλλά πολλοί οπαδοί δεν συμφωνούν με αυτήν την κατηγοριοποίηση και υποστηρίζουν ότι, επειδή οι πεποιθήσεις τους δεν περιλαμβάνουν μια θεότητα, ο Βουδισμός και ο Κομφουκιανισμός είναι φιλοσοφίες. Η έννοια του όρου «στάση ζωής» τα περικλείει όλα αυτά.

Βασικές, εύχρηστες πληροφορίες σχετικά με τις κύριες θρησκευτικές πεποιθήσεις σε όλο τον κόσμο μπορούν να βρεθούν στις ιστοσελίδες της Πρωτοβουλίας των Ηνωμένων Θρησκειών (www.uri.org) και στους Συμβούλους του Οντάριο για τη Θρησκευτική Ανοχή (www.religioustolerance.org).

Η δραστηριότητα αυτή προέρχεται από την ενότητα «Πιστοί» στο Μωσαϊκό (Mosaic), δηλαδή το Εγχειρίδιο Κατάρτισης (T-kit) για την ευρωμεσογειακή εργασία των νέων, που δημοσιεύθηκε στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της νεολαίας.

Κάρτες

Έχουμε μια ειδική τελετή για τη μύηση των παιδιών στη στάση ζωής μας.	Έχουμε ειδικές τελετές και κανόνες για ταφές και κηδείες.
Οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν διαφορετικές λειτουργίες και ρόλους στη στάση ζωής μας, για παράδειγμα, στο ποιος θα ηγείται των τελετών.	Έχουμε συγκεκριμένο χρόνο στο ημερολόγιο για τη νηστεία.
Εγκλήματα και διακρίσεις έχουν διαπραχθεί ή διαπράττονται στο όνομα της στάσης ζωής μου.	Διδασκόμαστε να βοηθάμε τους άπορους και τους φτωχούς.
Έχουμε μια συγκεκριμένη στάση για την ομοφυλοφιλία.	Φοράμε σύμβολα ή ειδικά ρούχα.
Η στάση ζωής μας έχει συγκεκριμένους ηθικούς κανόνες και εντολές που αφορούν το γάμο και τη σεξουαλικότητα.	Έχουμε μια συγκεκριμένη άποψη για τις αμβλώσεις.
Η στάση ζωής μας βασίζεται σε ιερά βιβλία και συγγράμματα.	Πιστεύουμε στην αξία της ζωής ως το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να διατηρήσουμε.
Η στάση ζωής μας διδάσκει την ανοχή των άλλων θρησκειών και πεποιθήσεων.	Η στάση ζωής μας έχει διαμορφωθεί σε βάθος από τους προφήτες, οι οποίοι αναγνωρίζονται ως φορείς θείων μηνυμάτων.
Πιστεύουμε στη μετά θάνατον ζωή και σε μια τελική κρίση.	Έχουμε σημαντικές γιορτές που τηρούνται ως αργίες στις χώρες μας.
Τιμούμε τους νεκρούς, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο και επισκεπτόμαστε τα νεκροταφεία.	Έχουμε το δικό μας ημερολόγιο, συχνά διαφορετικό από το αστικό ημερολόγιο. Το Νέο Έτος μας δεν είναι την 1η Ιανουαρίου.
Ιδρύουμε σχολεία και οργανώνουμε τάξεις, όπου τα παιδιά διδάσκονται τη στάση της ζωής μας.	Πιστεύουμε ότι η ζωή δεν αφορά μόνο στα υλικά αγαθά, αλλά έχει μια σημαντική πνευματική διάσταση.
Έχουμε τις δικές μας ιστορίες για το πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος.	Έχουμε ορισμένες απόψεις σχετικά με το ποιος πρέπει ή δεν πρέπει να παντρευτεί.
Η στάση ζωής μας διδάσκει, όχι μόνο για πνευματικά θέματα, αλλά επίσης για το πώς θα έπρεπε να λειτουργεί η κοινωνία.	Είμαστε συχνά παρεξηγημένοι και μερικές φορές υφιστάμεθα διακρίσεις.
Πρέπει να προσευχόμαστε πολλές φορές την ημέρα.	Έχουμε μια ημέρα της εβδομάδας, κατά την οποία δε θα πρέπει να εργαζόμαστε, αλλά να παριστάμεθα σε ειδική τελετή για να γιορτάσουμε την θρησκευτική μας πίστη.
Πιστεύουμε ότι έχουμε μια ιδιαίτερη σχέση με το δημιουργό.	Έχουμε τον έλεγχο της δικής μας ζωής.
Πιστεύουμε ότι το νόημα και ο σκοπός της ζωής είναι μια συνεχής δημιουργική αναζήτηση.	Η αγάπη είναι μια ουσιαστική διδασκαλία στη στάση ζωής μας.
Η στάση ζωής μας παρέχει ένα ηθικό πλαίσιο και οι ηθικές αξίες καθορίζονται με σαφήνεια.	Η πνευματικότητα, η αίσθηση δέους που πηγάζει από την αίσθηση ότι η ύπαρξη μας δεν είναι παρά μέρος μιας άλλης πολύ σπουδαιότερης, βρίσκεται μέσα στις τελετουργίες της στάσης της ζωής μας.

Προσοχή, παρακολουθούμε!

Κανείς δεν έκανε μεγαλύτερο λάθος από εκείνον που δεν έκανε τίποτα επειδή μπορούσε να κάνει μόνο λίγα.

Edmund Burke

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Θεματικές Ενότητες	- Παγκοσμιοποίηση - Περιβάλλον - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
Επισκόπηση	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες μαθαίνουν για το κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος ενός βαμβακερού T-shirt. Στη συνέχεια σχεδιάζουν και εφαρμόζουν μια δράση, ώστε να διερευνήσουν τις συνεπαγόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	- Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία - Το δικαίωμα σε μια ικανοποιητική ποιότητα ζωής - Το δικαίωμα σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες 5-8)
Διάρκεια	Μέρος 1: 45 λεπτά. Μέρος 2: Μεταβλητή. Μέρος 3: Μεταβλητή
Στόχοι	- Γνώση για την παγκοσμιοποιημένη φύση της βιομηχανίας ενδυμάτων και κατανόηση του πραγματικού κόστους των ρούχων που αγοράζουμε - Ανάπτυξη δεξιοτήτων για ανάλυση πληροφοριών, για σχεδιασμό και εφαρμογή μιας δράσης - Ενθάρρυνση της δημιουργικότητας, της φαντασίας και της δέσμευσης για ακτιβισμό
Υλικά	- Χαρτοπίνακας και μαρκαδόροι - Φυλλάδιο
Προετοιμασία	- Κάντε αντίγραφα του φύλλου πληροφοριών, ένα για κάθε συμμετέχοντα - Φροντίστε να υποστηρίξετε τη συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας!

Οδηγίες

Μέρος 1: Εξετάζοντας τα ζητήματα

- Εξηγήστε στην ομάδα ότι πρόκειται να ρίξουν μια πιο προσεκτική ματιά στα ρούχα που αγοράζουν και στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των επιλογών τους.
- Ζητήστε τους να εξετάσουν τις ετικέτες των T-shirt ή πουλόβερ που φορούν για να δουν πού και από τι φτιάχνονται. Πόσο κόστισαν; Κάντε ένα διάγραμμα στο χαρτοπίνακα, καταγράφοντας όλες τις χώρες και τις τιμές.
- Ρωτήστε αν το κόστος είναι η μόνη διαφορά που εντοπίζουν και το μόνο που μας ενδιαφέρει. Στη συνέχεια μοιράστε τα φύλλα πληροφοριών «Εντοπίζοντας το πραγματικό κόστος του βαμβακιού» και «Το πραγματικό κόστος ενός βαμβακερού T-shirt» και δώστε στους συμμετέχοντες 5 λεπτά για να τα διαβάσουν.
- Στη συνέχεια, εργαστείτε με καταιγισμό ιδεών για τα θέματα που τέθηκαν από τις πληροφορίες που μόλις διάβασαν, για παράδειγμα: τα εργασιακά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής εργασίας, τη χρήση των πόρων (νερού και καυσίμων), τις καταστροφές στο περιβάλλον από τα φυτοφάρμακα και άλλες τοξίνες και τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης.
- Ρωτήστε την ομάδα πώς, υπό το πρίσμα αυτής της γνώσης, αισθάνονται για την αγορά ενός T-shirt. Τι μπορούν να κάνουν για να αναλάβουν δράση κατά των παραβιάσεων; Ενθαρρύνετε τον καταιγισμό ιδεών για την ανάληψη δράσης, όπως για παράδειγμα, να φροντίζουν περισσότερο τα ρούχα τους, έτσι ώστε να μην φθείρονται τόσο γρήγορα, να αγοράζουν στο ε-

Παγκοσμιοποίηση

Περιβάλλον

Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Επίπεδο 3

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες 5-8)

Μέρος 1: 45 λεπτά
Μέρος 2: μεταβλητή διάρκεια
Μέρος 3: μεταβλητός

**Δεύτερο Σάββατο
του Μαΐου**
Παγκόσμια Ημέρα
Δίκαιου Εμπορίου

Προσοχή, παρακολουθούμε!

ξής μόνο T-shirt που είναι προϊόντα δίκαιου εμπορίου ή να ξεκινήσουν στην περιοχή τους μια καμπάνια ευαισθητοποίησης των συμπολιτών τους σχετικά με αυτά τα ζητήματα. Συζητήστε ποιες ιδέες θεωρούν ότι θα ήθελαν περισσότερο να προωθήσουν. Αφήστε τους να ερευνήσουν για περισσότερες πληροφορίες και να σκεφτούν το κατά πόσο οι ιδέες τους είναι πραγματοποιήσιμες.

Μέρος 2: Αποφάσεις σχετικά με την ανάληψη δράσης

6. Αφήστε τους συμμετέχοντες να επανεξετάσουν την έρευνα, να επεξεργαστούν τις ιδέες τους και να συμφωνήσουν στο τι είδους δράση θα αναλάβουν.
7. Ζητήστε τους να μπουν σε μικρές ομάδες ανάλογα με το είδος της δράσης που θα ήθελαν να αναλάβουν και να συντάξουν μια σύντομη, συνοπτική πρόταση η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει:
 - σαφείς στόχους και σκοπούς
 - περιγραφή της προτεινόμενης δραστηριότητας (μποϊκοτάζ, συναυλίες, τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές, θέατρο δρόμου, μοίρασμα φυλλαδίων, κλπ), καθώς και τους λόγους της επιλογής τους
 - χρονολόγιο για την προετοιμασία της δραστηριότητας και την εφαρμογή της
 - τα μέρη όπου η δράση θα λάβει χώρα (σχολεία, δημόσια κτίρια, κλπ)
 - το εκτιμώμενο κόστος και τους πόρους που απαιτούνται
8. Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει στην ολομέλεια τις προτάσεις στις οποίες κατέληξε μετά από συζήτηση και ζητήστε από όλους να τις σχολιάσουν και να προτείνουν βελτιώσεις.

Μέρος 3: Εφαρμογή

- Επιλέξτε μια δράση στην οποία θα συμμετάσχει όλη η ομάδα, ή αφήστε τους συμμετέχοντες να εργαστούν σε μικρές ομάδες, ανάλογα με το ποια δράση θέλουν να αναλάβουν.
- Στο τέλος της δράσης ή της καμπάνιας, εξετάστε πώς πήγε και τι πέτυχε η ομάδα.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Μετά το 1ο μέρος:

- Είναι τα χρήματα το πιο σημαντικό κόστος; Εάν όχι, γιατί όχι;
- Πόσο σημαντικό είναι το κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος; Είναι κάποιο πιο σημαντικό από κάποιο άλλο; Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται;
- Πόσο θα ήσασταν διατεθειμένος/η να πληρώσετε για ένα T-shirt;
- Τι καθιστά αποτελεσματική μια καμπάνια ευαισθητοποίησης;
- Πιστεύετε ότι τα ιδρύματα που εργάζονται στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων, όπως οι ΜΚΟ, οι διεθνείς οργανισμοί, οι οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών και οι οργανώσεις που διευθύνουν καμπάνιες κατά της παγκοσμιοποίησης κάνουν τη διαφορά; Γιατί; Γιατί όχι;

Μετά το 2ο μέρος:

- Πόσο εύκολο ήταν να συμφωνήσετε σε ένα σχέδιο δράσης; Είναι όλοι ευχαριστημένοι με τον τρόπο που λήφθηκαν οι αποφάσεις στις μικρές ομάδες; Γιατί; Γιατί όχι;
- Γιατί τα μέλη κάθε ομάδας επέλεξαν να αναλάβουν τη συγκεκριμένη δράση;
- Νιώθουν όλοι ότι συμμετέχουν; Γιατί; Γιατί όχι;
- Σε ποιες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στοχεύουν οι διαφορετικές ομάδες;

Μετά το 3ο μέρος:

- Πώς πήγε η δράση ή καμπάνια; Πήγε σύμφωνα με το σχέδιο; Γιατί; Γιατί όχι;
- Τι θα πρέπει να θυμάστε την επόμενη φορά;
- Αισθάνονται όλοι ότι συμμετείχαν και ότι έγινε χρήση των ικανοτήτων τους; Εάν όχι, για ποιο λόγο και τι θα μπορούσε να γίνει καλύτερα την επόμενη φορά;
- Τι άλλο μάθατε από την πραγματοποίηση της δραστηριότητας και την ανάληψη δράσης;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Να είστε καλά προετοιμασμένοι. Διαβάστε την ενότητα στο κεφάλαιο 3 για την ανάληψη δράσης ώστε να αποκτήσετε μια ολοκληρωμένη εικόνα για τους τρόπους ανάληψης δράσης που προτείνονται στο *Compass* και να πάρετε ιδέες για το πώς να οργανώσετε μία δράση. Επίσης διαβάστε για την «κλίμακα συμμετοχής, τύπου Hart» στις βασικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην ενότητα «Ιδιότητα του Πολίτη και τη Συμμετοχή στα κοινά».

Θα βρείτε πληροφορίες σχετικά με πολυεθνικές εταιρείες στις γενικές πληροφορίες για την παγκοσμιοποίηση. Πριν ξεκινήσετε αυτή τη δραστηριότητα, ελέγξτε αν η «Καμπάνια Καθαρά Ρούχα» ή κάποιος παρόμοιος οργανισμός δραστηριοποιείται στη χώρα σας.

Ενημερωθείτε σχετικά με τις δράσεις που εκτελεί η «Καμπάνια Καθαρά Ρούχα». Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε κάποια από τα έτοιμα εργαλεία τους. Για παράδειγμα, στην υλοποίηση μιας δράσης ευαισθητοποίησης, είναι ευκολότερο να αναρτήσετε το βίντεο της καμπάνιας της «Καμπάνια Καθαρά Ρούχα» σχετικά με τα αθλητικά είδη στην ιστοσελίδα ή στο ιστολόγιο της ομάδας, παρά να φτιάξετε μόνοι σας ενημερωτικό υλικό. Ωστόσο, ένας από τους στόχους αυτής της δραστηριότητας είναι να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή και τη δημιουργικότητα των συμμετεχόντων. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να τονίσετε ότι έχουν πλήρη ελευθερία να επινοήσουν κάθε είδους νέες στρατηγικές για την καμπάνια.

Αν θέλετε να θέσετε το θέμα του περιβαλλοντικού κόστους με κριτήριο το «αποτύπωμα άνθρακα» (το ποσοστό εκπομπής άνθρακα που εκλύεται κατά την παραγωγή και συντήρηση ενός προϊόντος), τότε αξιοποιείστε τα δεδομένα της Ecometrica που έχει κάνει αξιολόγηση «του αποτυπώματος άνθρακα» των ρούχων, παίρνοντας ένα πακέτο με 3 ζεύγη εσώρουχων ως παράδειγμα. Τα παντελόνια και τα T-shirt είναι πιθανό να έχουν παρόμοιο προφίλ ως προς τα ποσοστά εκπομπής άνθρακα – αν και αναμφισβήτητα τα παντελόνια θα πρέπει να πλένονται ελαφρώς συχνότερα, αλλά είναι πιθανόν να σιδερώνονται λιγότερο συχνά! Το αποτέλεσμα είναι 57 γραμμάρια CO₂ κατά τη διάρκεια μιας ολόκληρης ζωής. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση www.ecometrica.co.uk και αναζητήστε το «ενημερωτικό δελτίο ένδυσης».

Παραλλαγές

Μπορείτε να αναπτύξετε το 1ο μέρος της άσκησης για να κινητοποιήσετε τους συμμετέχοντες, ώστε να εμβαθύνουν περισσότερο στην αναζήτηση του πραγματικού κόστους με τον εξής τρόπο:

1. Ξεκινήστε ζητώντας από τους συμμετέχοντες να πούνε τις τιμές των T-shirt τους και να συμφωνήσουν σε μια μέση τιμή.
2. Έπειτα, ζητήστε τους να εξετάσουν τις ετικέτες τους για να δουν από πού προέρχονται τα T-shirts.
3. Στη συνέχεια, ζητήστε από τα μέλη να μοιραστούν σε μικρές ομάδες και να καταγράψουν μια λίστα με όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, από την καλλιέργεια του βαμβακιού ως τη λιανική πώληση του προϊόντος σε ένα κατάστημα.
4. Σε ολομέλεια κατόπιν, συγκρίνετε τις λίστες και δημιουργήστε μια κοινή λίστα που συνοψίζει τα διάφορα στοιχεία βάσει γενικών τίτλων, όπως μεταφορά, κόστος εργασίας, χρήση ενέργειας, και ούτω καθεξής.
5. Στη συνέχεια, και πάλι στις μικρές ομάδες τους, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να θέσουν μια τιμή για κάθε στάδιο σε όλη τη διαδικασία παραγωγής και διακίνησης του προϊόντος, για παράδειγμα: στην καλλιέργεια του βαμβακιού, στο συνολικό κόστος εργασίας, της μεταφοράς, και ούτω καθεξής.
6. Σε ολομέλεια πάλι, συζητήστε τις εκτιμήσεις των ομάδων.
7. Τέλος, μοιράστε το ενημερωτικό φύλλο και ζητήστε τους να το σχολιάσουν.

Προτάσεις για συνέχεια

Επικοινωνήστε με το τμήμα της Καμπάνιας Καθαρά Ρούχα στη χώρα σας και αναπτύξτε το έργο που έχει ξεκινήσει η ομάδα.

Θα μπορούσατε να διερευνήσετε ζητήματα δικαίου εμπορίου σχετικά με τα αθλητικά παπού-

τσια. Ο παρακάτω σύνδεσμος δίνει στατιστικά στοιχεία για το πραγματικό κόστος –συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στο περιβάλλον, στα δικαιώματα κ.λ.π.- των αθλητικών παπουτσιών: <http://www.vetementspropres.be>

Η ομάδα ίσως θελήσει να διερευνήσει τα ζητήματα και τα διλήμματα που σχετίζονται με την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Για παράδειγμα, πολλοί καλοί σκοποί και εκδηλώσεις υποστηρίζονται με χορηγίες από εταιρείες που είναι υπεύθυνες για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι εταιρείες μπορεί επίσης, να μολύνουν το περιβάλλον κατά τη διαδικασία της παραγωγής προϊόντων. Η ομάδα ίσως θέλει να συζητήσει ορισμένα από τα ζητήματα που τίγονται στην ακόλουθη δήλωση από τον Jeremy Gilley, ιδρυτή του Peace One Day (Ειρήνη μια Μέρα) : «από την οπτική του Peace One Day, δε θα μπορούσαμε να υπάρχουμε ή να λειτουργούμε χωρίς εταιρικές χορηγίες. Η θέση μου είναι πολύ σαφής. Πιστεύω ακράδαντα ότι, προκειμένου να επηρεάσουμε την αλυσίδα παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων θα πρέπει να είμαστε «μέσα στο σύστημα». Είναι πολύ δύσκολο, ίσως αδύνατο να βρεθεί μια εταιρεία της οποίας το σύνολο της αλυσίδας παραγωγής των προϊόντων ή υπηρεσιών της από πάνω προς τα κάτω συμμορφώνεται 100% με τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα και το εμπορικό δίκαιο, αν και αυτή είναι φυσικά μια επιθυμητή θέση.»

Πληροφορίες που αφορούν ειδικά σε αυτό το παράδειγμα βρίσκονται στο www.peaceoneday.org και στο <http://www.clearingthehurdles.org>.

Αν η ομάδα θελήσει να διερευνήσει το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και τη συμμετοχή σε δίκτυα δικαίου εμπορίου, θα μπορούσαν να κάνουν τη δραστηριότητα «Η Ιστορία του Ασίκ», στη σελίδα 108, η οποία εξετάζει το ζήτημα της παιδικής εργασίας ή τη «Συνεδρίαση Συνδικαλιστικής Οργάνωσης» στη σελίδα 348. Αν έχει ανακύψει το ζήτημα των αθλητικών ενδυμάτων και οι συμμετέχοντες θέλουν να εξετάσουν άλλες πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τα αθλήματα, μπορείτε να κάνετε τη δραστηριότητα «Ένα λεπτό», στη σελίδα 221.

Ιδέες για δράση

Συνεχίστε το έργο που έχετε αρχίσει συναντώντας άλλες τοπικές ομάδες που εμπλέκονται στα θέματα παραγωγής και διακίνησης προϊόντων και σημειώστε την Παγκόσμια Ημέρα Ηθικού Εμπορίου. Θα βρείτε άφθονο υλικό στο <http://www.wftday.org/>.

Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε τη γνώση και την εμπειρία που αποκομίστηκε από το έργο που μόλις κάνατε για να οργανώσετε μια καμπάνια για ένα άλλο ζήτημα που ενδιαφέρει την ομάδα. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες σε όλη τη διάρκεια του έτους για να συνεργαστείτε με άλλους σε δράσεις ευαισθητοποίησης σχετικά με άλλα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για παράδειγμα: τα δικαιώματα των γυναικών την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, στις 8 Μαρτίου, τους πρόσφυγες στις 20 Ιουνίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα στις 10 Δεκεμβρίου. Συνεργαζόμενοι με άλλους, θα επιδείξετε την αλληλεγγύη σας με όλους όσους αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα κάνετε νέους φίλους και θα συνδυάσετε την ψυχαγωγία με τη μάθηση.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Υπάρχουν πολλές οργανώσεις που εργάζονται για τη δίκαιη παραγωγή και το ηθικό εμπόριο. Χρησιμοποιήστε τη μηχανή αναζήτησής σας για να βρείτε τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή σας. Οι ακόλουθοι οργανισμοί έχουν συνεργάτες σε πολλές χώρες της Ευρώπης:

- Η www.cleanclothes.org παρέχει πολλές πληροφορίες και διεξάγει καμπάνιες στις οποίες μπορείτε να συμμετάσχετε.
- Η Καμπάνια «Ρούχα για μια Αλλαγή» - Clothes for a Change Campaign περιλαμβάνει ένα άρθρο: «Μήπως η παιδική εργασία έφτιαξε το πουκάμισό σας;» <http://www.organicconsumers.org>
- Η People Tree είναι η πρωτοπόρος του ηθικού εμπορίου μόδας διεθνώς: <http://www.peopletreefoundation.org/>
- Η αναφορά του Ιδρύματος Περιβαλλοντικής Δικαιοσύνης, «Τα παιδιά πίσω από το βαμβάκι μας» διηγείται λεπτομερώς τις σοκαριστικές συνθήκες που υπομένουν περισσότερο από

- ένα εκατομμύριο παιδιά – ορισμένα ηλικίας μόλις πέντε ετών – τα οποία δουλεύουν 12 ώρες την ημέρα, σε ακραίες συνθήκες ζέστης και κρύου, ενώ πολλά από αυτά υφίστανται σωματική, λεκτική και μερικές φορές σεξουαλική κακοποίηση. <http://www.ejfoundation.org/>
- Η αποστολή του Ιδρύματος Δίκαιης Ενδυμασίας (Fair Wear Foundation) είναι να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας στη βιομηχανία ενδυμάτων: <http://fairwear.org>
 - Το Δίκτυο Πληροφοριών Ηθικού Εμπορίου (Fair Trade Network Resource) είναι ένα κομβικό σημείο ενημέρωσης που έχει σχεδιαστεί για να αυξήσει το ηθικό εμπόριο και να «δημιουργήσει μια αγορά που δίνει αξία στους ανθρώπους που παράγουν το φαγητό που τρώμε και τα προϊόντα που χρησιμοποιούμε»: www.ftrn.org
 - Η καμπάνια Play Fair (Παίζω Δίκαια) είναι ένας συνασπισμός ομάδων για τα εργασιακά δικαιώματα που επιδιώκει να ωθήσει εταιρείες αθλητικών ειδών που παράγουν προϊόντα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες να καταργήσουν τις συνθήκες κάτεργου που επικρατούν ακόμη στις αλυσίδες παραγωγής τους και να σέβονται τα δικαιώματα των εργαζομένων: www.clearingthehurdles.org

Φυλλάδια

Εντοπίζοντας το πραγματικό κόστος του βαμβακιού

Τα βαμβακερά μπλουζάκια T-shirt είναι προϊόν διαφόρων παγκοσμίων βιομηχανιών και παράγονται σχεδόν σε κάθε χώρα του κόσμου. Για παράδειγμα:

Ένα τυπικό αγρόκτημα βαμβακιού στη Μπουρκίνα Φάσο αποτελεί ιδιοκτησία, στην οποία εργάζεται μια οικογένεια που καλλιεργεί έξι ή οκτώ εκτάρια γης. Ένα κιλό ακατέργαστου βαμβακιού που παράγεται στη Μπουρκίνα Φάσο αξίζει € 0,23. Για πολλούς από τους παραγωγούς βαμβακιού τα μετρητά που παίρνουν από την πώληση του βαμβακιού είναι τα μόνα χρήματα που παίρνουν ολόκληρο το χρόνο.

Από το αγρόκτημα, το βαμβάκι μεταφέρεται στο εκκοκκιστήριο για να γίνει στουπί, μια διαδικασία που αυξάνει το κόστος ανά κιλό σε € 0,56. Οι εργαζόμενοι πληρώνονται € 73,40 κάθε δύο εβδομάδες.

Το βαμβάκι μεταφέρεται για εξαγωγή στο λιμάνι της Λομέ στο Τόγκο, όπου πωλείται στους εμπόρους για € 0,88 ανά κιλό. Πάνω από τη μισή ποσότητα πωλείται στην Κίνα: φορτώνεται σε φορτηγά πλοία για λιμάνια, όπως η Σαγκάη, όπου πωλείται σε τοπικά εργοστάσια νηματουργίας για € 0,97 ανά κιλό. Οι περισσότεροι από τους εργαζόμενους σε αυτά τα εργοστάσια προέρχονται από φτωχότερες περιοχές, συχνά από τη μεγάλη αγροτική ενδοχώρα της Κίνας. Ζουν σε κοιτώνες στο εργοστάσιο και εργάζονται πάρα πολλές ώρες για χαμηλές αμοιβές.

Τα ίδια ενδύματα – που κατασκευάζονται για πολλές από τις πιο διάσημες εμπορικές εταιρείες της Δύσης, συχνά στο ίδιο εργοστάσιο μαζικής παραγωγής όπου γνέθεται και το νήμα – μεταφέρονται τώρα σε ένα λιμάνι και φορτώνονται για εξαγωγή. Η μέση τιμή ενός T-shirt που εισάγεται στις ΗΠΑ είναι € 1,10, αλλά ένα κεντρικό πολυκατάστημα στο Μανχάταν θα πουλήσει δύο για € 14,70.

Το βαμβάκι που στην Αφρική κόστιζε αρχικά € 0,56 το κιλό είναι τώρα αξίας € 18,40 το κιλό.

Οι πληροφορίες αυτές προέρχονται από το Διαδίκτυο: BBC κανάλι προγράμματος ειδήσεων, «Εντοπίζοντας το πραγματικό κόστος του βαμβακιού», 2 Μαΐου 2007.

Το πραγματικό κόστος ενός βαμβακερού T-shirt

- Χρήση νερού: 2.157 λίτρα (45% χρησιμοποιείται για άρδευση)
- Χρήση ενέργειας: 8 κιλοβατώρες (28.800.000 Τζάουλ) ηλεκτρικής ενέργειας για τις μηχανές γνέσιματος και ραψίματος 41,6 έως 110 λίτρα καυσίμων για μεταφορά από ξηρά και θάλασσα
- Οι αποστάσεις μεταφοράς: 8.851 - 15.128+ χλμ
- Εκπομπές αερίων: NOx, CO, CO₂, (αέρια θερμοκηπίου), SO₂, N₂O, πτητικές ενώσεις
- Τοξίνες: 1-3g φυτοφάρμακα, καυσάεργια, βαρέα μέταλλα (χρωστικές)
- Κόστος εισαγωγής: € 0,44 - 0,77
- Παιδική εργασία: σε 17 χώρες, ο μέσος μισθός είναι € 0,37 ανά ημέρα
- Διάφορα: 53-91 γρ. λιπάσματος

Πηγή: Earth Intelligence Network, <http://true-cost.re-configure.org/>, <http://forum.re-configure.org>

Μετανάστευση

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Ειρήνη
και Βία

Επίπεδο 3

6 - 20

60 λεπτά

Μπορώ να περάσω;

- Πρόσφυγα, πήγαινε σπίτι σου!

- Θα πήγαινε, αν μπορούσε...

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

6-20

Διάρκεια

60 λεπτά

Θέματα

- Μετανάστευση
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Ειρήνη και Βία

Επισκόπηση

Αυτό είναι ένα παιχνίδι ρόλων για μια ομάδα προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν σε μια άλλη χώρα.

Θίγει:

- Τα δεινά των προσφύγων
- Τα κοινωνικά και οικονομικά επιχειρήματα για την παραχώρηση ή την άρνηση ασύλου

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα αίτησης ασύλου σε άλλες χώρες
- Το δικαίωμα της μη-επαναπροώθησης (το δικαίωμα να μην επιστραφούν στη χώρα τους, όπου μπορεί να κινδυνεύουν από διώξεις ή θάνατο)
- Εξάλειψη διακρίσεων

Στόχοι

- Ανάπτυξη γνώσεων και κατανόησης για τους πρόσφυγες και τα δικαιώματά τους
- Εξάσκηση δεξιοτήτων παρουσίασης επιχειρημάτων και κριτικής σκέψης
- Προώθηση αλληλεγγύης σε ανθρώπους που αναγκάστηκαν ξαφνικά να εγκαταλείψουν τις εστίες τους.

Υλικά

- Κάρτες για παιχνίδια ρόλων
- Χαρτοπίνακας (προαιρετικό)
- Κιμωλία και/ή έπιπλα για να δημιουργήσετε το συνοριακό σταθμό
- Στυλό και χαρτί για να κρατήσουν σημειώσεις οι παρατηρητές

Προετοιμασία

- Αντιγράψτε τις κάρτες για παιχνίδια ρόλων. Κάθε συνοριοφύλακας, πρόσφυγας και παρατηρητής θα χρειαστεί τη δική του κάρτα.
- Στήστε τη σκηνή για το παιχνίδι ρόλων. Για παράδειγμα, σχεδιάστε μια γραμμή στο πάτωμα που θα αναπαριστά ένα σύνορο ή διαρρυθμίστε τα έπιπλα για να κάνετε ένα φυσικό σύνορο με ένα κενό για το σταθμό ελέγχου. Χρησιμοποιήστε ένα τραπέζι που θα χρησιμεύσει ως πάγκος στο συνοριακό γραφείο ελέγχου και αν θέλετε, φτιάξτε ανακοινώσεις σχετικά με τους κανονισμούς εισόδου και τους τελωνειακούς κανονισμούς.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι αυτό είναι ένα παιχνίδι ρόλων για μια ομάδα προσφύγων που εγκαταλείπουν τη χώρα τους, οι οποίοι επιθυμούν να εισέλθουν σε άλλη χώρα αναζητώντας ασφάλεια.
2. Ξεκινήστε με την τεχνική του καταιγισμού ιδεών για να αναδυθούν οι γνώσεις που ήδη έχουν οι συμμετέχοντες για το θέμα των προσφύγων. Σημειώστε όλα τα ενδιαφέροντα σημεία που εκφράστηκαν σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί ή χαρτοπίνακα για να τα αναφέρετε στη συζήτηση αργότερα.
3. Δείξτε στους συμμετέχοντες το σκηνικό που φτιάξατε ή σχεδιάσατε στο δωμάτιο και διαβάστε τα εξής: «Είναι μια σκοτεινή, κρύα και υγρή νύχτα στα σύνορα μεταξύ των κρατών Χ και Υ. Έχει

φτάσει ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων, που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στο κράτος Χ. Θέλουν να περάσουν στο κράτος Υ. Είναι πεινασμένοι, κουρασμένοι και κρυώνουν. Μερικοί έχουν λίγα χρήματα και μόνο λίγοι έχουν ταυτότητα ή διαβατήριο. Οι συνοριοφύλακες στο κράτος Υ έχουν διαφορετικές απόψεις: μερικοί θέλουν να επιτρέψουν στους πρόσφυγες να περάσουν, αλλά οι άλλοι δε θέλουν. Οι πρόσφυγες είναι σε απελπιστική κατάσταση και χρησιμοποιούν διάφορα επιχειρήματα, προκειμένου να προσπαθήσουν να πείσουν τους συνοριοφύλακες».

4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις ισάριθμες: μία ομάδα θα αντιπροσωπεύει τους πρόσφυγες από την χώρα Χ, η δεύτερη ομάδα θα αντιπροσωπεύει τους συνοριοφύλακες στη χώρα Υ. Η τρίτη ομάδα θα είναι παρατηρητές.
5. Πείτε στους «πρόσφυγες» και στους «συνοριοφύλακες» να εξασκηθούν σε ένα ρόλο για κάθε άτομο και να σκεφθούν ποια θα είναι τα επιχειρήματά τους. Μοιράστε τις κάρτες με τα παιχνίδια ρόλων και δώστε τους δεκαπέντε λεπτά για να προετοιμαστούν.
6. Ξεκινήστε το παιχνίδι ρόλων. Χρησιμοποιήστε την κρίση σας σχετικά με το πότε θα σταματήσετε, αλλά περίπου δέκα λεπτά θα πρέπει να είναι αρκετά.
7. Δώστε στους παρατηρητές πέντε λεπτά για να προετοιμάσουν μία αναφορά με παρατηρήσεις για όλη αυτή τη συνδιαλλαγή μεταξύ προσφύγων και συνοριοφυλάκων. Στη συνέχεια, ξεκινήστε την ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ζητώντας από τους παρατηρητές να δώσουν μια γενική ανατροφοδότηση για το παιχνίδι ρόλων. Έπειτα, οι παίκτες, ως εκφράσουν το πώς αισθάνθηκαν όντας πρόσφυγες ή συνοριοφύλακες και στη συνέχεια προχωρήστε σε μια γενική συζήτηση για τα ζητήματα που θίχθηκαν και για το τι αποκόμισαν οι συμμετέχοντες.

- Πόσο δίκαιη ήταν η μεταχείριση των προσφύγων;
- Οι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Δόθηκε στους πρόσφυγες το δικαίωμα τους στην προστασία; Γιατί / γιατί όχι;
- Θα έπρεπε μια χώρα να έχει το δικαίωμα να διώξει τους πρόσφυγες; Πότε; Για ποιους λόγους;
- Θα διώχνατε κάποιον/α, αν ήσασταν συνοριοφύλακας; Τι θα κάνατε αν ξέρατε ότι αντιμετωπίζουν το θάνατο στη χώρα τους;
- Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες μέσα στη χώρα σας; Ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματά τους παραβιάζονται;
- Τι πρέπει να γίνει για να λυθούν μερικά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες μετά την είσοδό τους στη χώρα σας;
- Υπάρχουν εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα στη χώρα σας; Ή σε μια γειτονική χώρα;
- Τι μπορεί και τι πρέπει να γίνει για να μην αναγκάζονται οι άνθρωποι να γίνουν πρόσφυγες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Χρησιμοποιήστε την τεχνική καταγισμού ιδεών για να εξακριβώσετε πόσα άτομα γνωρίζουν ήδη για τους λόγους ύπαρξης προσφύγων, τι αναγκάζει τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, από πού έρχονται και ποιες είναι οι χώρες στις οποίες πηγαίνουν. Αυτό θα σας βοηθήσει να αποφασίσετε πώς θα καθοδηγήσετε την ανασκόπηση και αξιολόγηση, καθώς και να επιλέξετε τις κατάλληλες συμπληρωματικές πληροφορίες που ίσως χρειαστεί να δώσετε σε αυτό το στάδιο.

Σκεφτείτε τι πρέπει να κάνετε αν κάποιος ή κάποιοι στην ομάδα είναι πρόσφυγες. Ανάλογα με τον τρόπο που ήρθαν στη χώρα σας, θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε την εμπειρία τους και να τους χρησιμοποιήσετε ως πηγή γνώσεων. Από την άλλη πλευρά, ίσως αυτό να είναι πολύ τραυματικό.

Οι τρεις ομάδες δε χρειάζεται να είναι ισάριθμες. Μπορείτε, για παράδειγμα, να επιλέξετε να έχετε μόνο τρεις ή τέσσερις παρατηρητές και να αφήσετε τους υπόλοιπους της ομάδας να είναι ενεργοί παίκτες ρόλων.

20 Ιουνίου
Παγκόσμια Ημέρα
Προσφύγων

Μπορώ να περάσω;

Το σκηνικό έχει στηθεί μια σκοτεινή, κρύα και υγρή νύχτα. Γιατί λοιπόν να μην σβήσετε τα φώτα και να ανοίξετε τα παράθυρα, όταν κάνετε το παιχνίδι ρόλων; Αν είναι πιο κατάλληλο για την περίπτωση σας, μπορείτε να στήσετε τη σκηνή με την άφιξη μιας ομάδας σε μια μικρή, τρύπια βάρκα. Για να κάνετε πιο έντονο το αίσθημα της σύγχυσης των προσφύγων, θα μπορούσατε να φτιάξετε τις πινακίδες και τις ανακοινώσεις στα σύνορα σε μια ξένη (ή της εφεύρεσής σας) γλώσσα. Θυμηθείτε να ενημερώσετε τους συνοριοφύλακες σχετικά με το τι λένε οι πινακίδες!

Παραλλαγές

Εκτελέστε το παιχνίδι ρόλων για δεύτερη φορά, αλλά αφήστε τους συνοριοφύλακες και τους πρόσφυγες να ανταλλάξουν ρόλους. Οι παρατηρητές θα πρέπει τώρα να έχουν το επιπλέον καθήκον να σημειώσουν τυχόν διαφορές μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου παιχνιδιού ρόλων, ιδιαίτερα εκείνες που οδήγησαν σε μεγαλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων.

Συνεχίστε με ένα νέο παιχνίδι ρόλων που αφορά μια επίσημη ομάδα απεσταλμένων της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) με την αποστολή να βοηθήσει τους πρόσφυγες από τη χώρα Χ.

Προτάσεις για συνέχεια

Μάθετε περισσότερα για τους πρόσφυγες στη χώρα σας, ειδικά για την καθημερινή τους ζωή. Οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν με έναν τοπικό σύλλογο προσφύγων και να πάρουν συνέντευξη από τους εργαζόμενους, τους εθελοντές και τους πρόσφυγες.

Ρίξτε μια ματιά στο www.newtimes.dk όπου μπορείτε να διαβάσετε ιστορίες γραμμένες (στα αγγλικά) από αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στη Δανία. Επιλέξτε ένα άρθρο και συζητήστε την αντίδρασή σας σε όσα διαβάσατε.

Ο Βρετανικός Ερυθρός Σταυρός παρέχει πληροφορίες αναφορικά με δραστηριότητες που έχει αναλάβει για τους πρόσφυγες στο πρόγραμμά του «Θετικές Εικόνες»: www.redcross.org.uk.

Μια σχολική τάξη μπορεί να θέλει να συνεχίσει με το θέμα αναζητώντας πληροφορίες σχετικά με το ρόλο της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR- <http://www.unhcr.ch>) και στη συνέχεια να συντάξει μια «επίσημη αναφορά», συμπεριλαμβανομένων των παρακάτω σημείων:

- Τα επιχειρήματα που έπεισαν τους συνοριοφύλακες να αφήσουν τους πρόσφυγες να μπου.
- Οποιαδήποτε ανάρμοστη συμπεριφορά από τους συνοριοφύλακες.
- Συστάσεις για το τι πρέπει να κάνει η χώρα υποδοχής Υ για να προστατεύσει τα δικαιώματα των προσφύγων.

Συζητήστε για το αν η σύμβαση της Γενεύης ικανοποιεί ή όχι τις σύγχρονες ανάγκες των προσφύγων και εάν χρειάζεται επικαιροποίηση. Για παράδειγμα, σε πολλές χώρες για να χορηγηθεί άσυλο σε όσους πρόσφυγες κάνουν αίτηση, πρέπει να αποδείξουν ότι διώκονται προσωπικά. Δεν αρκεί να είναι κάποιος μέλος μιας ομάδας που διώκεται ή να προέρχεται από μια εμπολέμη ζώνη. Αντίστοιχα, οι πρόσφυγες που εγκαταλείπουν τις εστίες τους λόγω κλιματικών αλλαγών δεν καλύπτονται από τη Σύμβαση.

Αν θέλετε να δοκιμάσετε μια δραστηριότητα που ακολουθεί τα γεγονότα, αφού οι πρόσφυγες έχουν περάσει τα σύνορα και υποβάλλουν αίτηση για άσυλο, μπορείτε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα «Το φράγμα της γλώσσας», στη σελίδα 225. Μπορείτε επίσης, να κάνετε ένα κολάζ ή αφίσες για να δείξετε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες. Δείτε το «Παιχνίδια με εικόνες» στη σελίδα 277.

Ιδέες για δράση

Ελάτε σε επαφή με ένα τοπικό ή εθνικό οργανισμό που υποστηρίζει τους πρόσφυγες που ζουν στη χώρα σας, για να εξετάσετε τι μπορείτε να κάνετε για να τους υποστηρίξετε. Για παράδειγμα, πολλοί νιώθουν μόνοι και δυσκολεύονται να ενσωματωθούν. Ίσως εκτιμήσουν μερικούς νέους φίλους ή μαθήματα ενισχυτικής για την εκμάθηση της γλώσσας.

Τα παιδιά που έρχονται μόνο τους, χωρίς τη συνοδεία κάποιου μέλους της οικογένειάς τους για να ζητήσουν άσυλο είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Η ομάδα θα μπορούσε να ενημερωθεί καλύτερα για το τι συμβαίνει σε αυτούς τους ασυνόδευτους ανηλίκους και πώς μπορούν να τους υποστηρίξουν. Κάποιες ιδέες είναι το να αναπτύξετε φιλίες, να βοηθήσετε με την εκμάθηση της γλώσσας και την εκπαίδευση, να παίζετε ποδόσφαιρο και να κάνετε βόλτες μαζί.

Προσκαλέστε μια ΜΚΟ η οποία ασχολείται με πρόσφυγες ή ακόμα και ένα πρόσφυγα στο σχολείο ή το σύλλογό σας, για να μάθετε περισσότερα για το πώς φτάνουν οι πρόσφυγες στη χώρα σας, τη διαδικασία χορήγησης ασύλου και για τη ζωή τους τώρα.

Η ιστοσελίδα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) παρέχει πολλές πληροφορίες, φυλλάδια και βίντεο για την οργάνωση ενός εργαστηρίου για τους πρόσφυγες στον οργανισμό ή το σχολείο σας: <http://www.unhcr.org>.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Οι πρόσφυγες είναι άνθρωποι που πρέπει να μετακινηθούν, είτε για να σώσουν τη ζωή τους, είτε για να διατηρήσουν την ελευθερία τους. Δεν έχουν καμία προστασία από το δικό τους κράτος – στην πραγματικότητα είναι συχνά η δική τους κυβέρνηση αυτή που τους απειλεί και τους διώκει. Εάν άλλες χώρες δεν τους επιτρέπουν την είσοδο και δεν τους βοηθούν όταν εισέρχονται, είναι πιθανό να τους καταδικάζουν σε θάνατο - ή στο περιθώριο, χωρίς πρόσβαση σε τροφή και χωρίς δικαιώματα.

Ορισμούς και στατιστικές για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες μπορείτε να βρείτε στην ενότητα Μετανάστευση στο Κεφάλαιο 5.

Φυλλάδια

Κάρτα ρόλου Προσφύγων

Τα επιχειρήματα και οι επιλογές των Προσφύγων

Θα πρέπει να προετοιμάσετε τα επιχειρήματα και την τακτική σας. Από εσάς εξαρτάται να αποφασίσετε αν θα θέσετε το επιχειρήματά σας ως ομάδα ή αν κάθε μέλος, ατομικά, αναλαμβάνει την ευθύνη να θέσει προσωπικά επιχειρήματα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτά τα επιχειρήματα και άλλα που μπορεί να σκεφτείτε:

- Είναι νόμιμο δικαίωμά μας να ζητήσουμε άσυλο.
- Τα παιδιά μας πεινάνε. Έχετε την ηθική υποχρέωση να μας βοηθήσετε.
- Αν γυρίσουμε πίσω, θα μας σκοτώσουν.
- Δεν έχω χρήματα.
- Δεν έχω πουθενά αλλού να πάω.
- Έμουν γιατρός /νοσοκόμα /μηχανικός στην πατρίδα μου.
- Χρειάζομαι καταφύγιο μέχρι να είναι ασφαλές να επιστρέψω.
- Η είσοδος στη χώρα έχει επιτραπεί σε άλλους πρόσφυγες.
- Πού βρισκόμαστε; Οι λαθρέμποροι συμφώνησαν να μας παραδώσουν στη χώρα Z.
- Θα προσπαθήσω να δωροδοκήσω τους συνοριοφύλακες για να με αφήσουν να μπω.

Πριν από το παιχνίδι ρόλων, σκεφτείτε τις παρακάτω επιλογές:

- Πριν από το παιχνίδι ρόλων, σκεφτείτε τις παρακάτω επιλογές:
- Σκοπεύετε να αιτηθείτε την είσοδό σας ως ομάδα ή ατομικά;
- Θα χωριστείτε αν σας το ζητήσουν οι συνοριοφύλακες;
- Τι θα κάνετε αν προσπαθήσουν να σας στείλουν πίσω; Θα συμφωνήσετε να πάτε σπίτι σας; Θα τους ζητήσετε να σας αφήσουν να περάσετε για να μπορέσετε να πάτε στη χώρα Z;
- Μήπως κάποιος από εσάς έχει ταξιδιωτικά έγγραφα; Είναι γνήσια ή πλαστά;

Πρόκειται να παίξετε το ρόλο μιας μεικτής ομάδας προσφύγων, άρα κατά την προετοιμασία σας κάθε άτομο πρέπει να αποφασίσει την ταυτότητά του: την ηλικία, το φύλο, τις οικογενειακές του σχέσεις, το επάγγελμα και την περιουσιακή του κατάσταση, τη θρησκεία και τα υπάρχοντα που πιθανά έχει μαζί του.

Κάρτα ρόλος Παρατηρητών

Το έργο σας είναι να παρατηρήσετε το παιχνίδι ρόλων. Στο τέλος του παιχνιδιού ρόλων, θα σας ζητηθεί να κάνετε μια γενική ανατροφοδότηση. Επιλέξτε έναν εκπρόσωπο.

Καθώς παρακολουθείτε θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να προσέξετε:

- Τους διαφορετικούς ρόλους που παίζουν, τόσο οι πρόσφυγες, όσο και οι συνοριοφύλακες.
- Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν και πώς τα παρουσιάζουν.
- Προσέξτε για τυχόν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Θα πρέπει να αποφασίσετε πώς θα κρατάτε σημειώσεις για όλα. Για παράδειγμα, μπορείτε να χωριστείτε σε δύο υπο-ομάδες, έτσι ώστε η μια ομάδα να παρατηρεί τους συνοριοφύλακες και η άλλη τους πρόσφυγες.

Κάρτα ρόλου Συνοριοφυλάκων

Τα επιχειρήματα και οι επιλογές των συνοριοφυλάκων

Θα πρέπει να προετοιμάσετε τα επιχειρήματα και την τακτική σας. Από εσάς εξαρτάται το αν θα εκθέσετε τα επιχειρήματά σας ως ομάδα ή αν κάθε μέλος, ατομικά, αναλαμβάνει την ευθύνη να θέσει προσωπικά επιχειρήματα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτά τα επιχειρήματα και άλλα που μπορεί να σκεφτείτε:

- Είναι απελπισμένοι: δεν μπορούμε να τους στείλουμε πίσω.
- Αν τους στείλουμε πίσω θα είμαστε ηθικά υπεύθυνοι εάν συλληφθούν, βασανιστούν ή σκοτωθούν.
- Έχουμε νομική υποχρέωση να δεχθούμε πρόσφυγες.
- Δεν έχουν χρήματα, θα χρειαστούν κρατική στήριξη. Η χώρα μας δεν έχει την οικονομική δυνατότητα.
- Έχουν ταξιδιωτικά έγγραφα; Είναι γνήσια ή πλαστά;
- Μοιάζουν με πραγματικούς πρόσφυγες; Μήπως κάποιοι είναι εδώ μόνο για να αναζητήσουν ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο;
- Η χώρα μας είναι στρατιωτικός και εμπορικός εταίρος της χώρας Χ. Δεν γίνεται να μας δουν να τους προστατεύουμε.
- Μήπως έχουν τις δεξιότητες που χρειαζόμαστε;
- Υπάρχουν αρκετοί πρόσφυγες στη χώρα μας. Πρέπει να φροντίσουμε τους δικούς μας ανθρώπους. Καλύτερα να πάνε σε πλουσιότερες χώρες.
- Θα μπορούσαμε να απαιτήσουμε να μας δωροδοκήσουν για να τους αφήσουμε να μουν.
- Αν τους αφήσουμε να μουν, θα υπάρξουν κι άλλοι που θα απαιτήσουν να τους επιτραπεί η είσοδος.
- Δε μιλούν τη γλώσσα μας, έχουν διαφορετική θρησκεία και τρώνε διαφορετικά φαγητά. Δε θα ενταχθούν..
- Είναι πιθανό να βρίσκονται ανάμεσά τους τρομοκράτες ή εγκληματίες πολέμου.

Πριν από το παιχνίδι ρόλων, σκεφτείτε τις παρακάτω επιλογές:

- Θα αφήσετε όλους τους πρόσφυγες να περάσουν τα σύνορα;
- Θα αφήσετε μερικούς από αυτούς να περάσουν τα σύνορα;
- Θα τους χωρίσετε ανάλογα με την ηλικία, το επάγγελμα, τον πλούτο...;
- Θα κάνετε κάτι άλλο;

Σημειώσεις

Η δραστηριότητα αυτή αποτελεί προσαρμογή από το Πρώτα Βήματα: Ένα εγχειρίδιο για τη βασική εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, Διεθνής Αμνηστία, Λονδίνο, 1997.

Το απόφθεγμα, «Πρόσφυγα, πήγαινε σπίτι! Θα πήγαινε αν μπορούσε» ήταν ένα σύνθημα που χρησιμοποιήθηκε σε μια εκστρατεία της Ύπατης Αρμοστείας (UNHCR).

Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Chahal v. UK)

Αν επιστρέψει, θα βασανιστεί!

Θεματικές Ενότητες	• Πόλεμος και Τρομοκρατία • Ειρήνη και Βία • Δημοκρατία
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 4
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε
Διάρκεια	120 λεπτά
Επισκόπηση	Μια προσομοίωση (μια μίνι-δίκη) που εξετάζει μια πραγματική υπόθεση που οδηγήθηκε στο Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Η εξάλειψη των βασανιστηρίων • Το δικαίωμα αίτησης ασύλου • Το δικαίωμα σε δίκαιη δημόσια ακρόαση
Στόχοι	• Η ανάπτυξη γνώσεων σχετικά με το ρόλο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις παρεκκλίσεις από τη νομοθεσία για τα δικαιώματα του ανθρώπου • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και λογικής επιχειρηματολόγησης • Η καλλιέργεια της αίσθησης δικαιοσύνης και του αισθήματος της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας
Υλικά	• Αντίγραφα των καρτών για παιχνίδια ρόλων • Στυλό και χαρτί για σημειώσεις • Κάρτα πληροφοριών για το συντονιστή
Προετοιμασία	• Φωτοτυπήστε και κόψτε τις κάρτες στη σελίδα 132. Ο καθένας θα χρειαστεί τη δική του κάρτα και θα πρέπει οι ομάδες των δικαστών, των εκπροσώπων της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου και των εκπροσώπων του κ. Chahal, να είναι κατά το δυνατόν ισομελείς. • Αριθμήστε τις κάρτες σε κάθε ομάδα 1, 2, 3, 4 και ούτω καθεξής. • Θα χρειαστείτε αρκετό χώρο έτσι ώστε κάθε ένα από τα «δικαστήρια» (3 άτομα το ένα) να μπορεί να καθίσει χωριστά από τους άλλους.

Οδηγίες

1. Πείτε στην ομάδα ότι η συνεδρία θα είναι αφιερωμένη σε μια υπόθεση που οδηγήθηκε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι ξέρουν για το Δικαστήριο και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).
2. Διαβάστε τις πληροφορίες σχετικά με την κάρτα της υπόθεσης και βεβαιωθείτε ότι όλοι καταλαβαίνουν ότι η ερώτηση είναι, «Θα αποτελούσε η απέλαση του κ. Chahal παραβίαση του άρθρου 3;»
3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε 3 ίσες ομάδες.
 - Η ομάδα Α εκπροσωπεί τον κ. Chahal
 - Η ομάδα Β εκπροσωπεί την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου
 - Η ομάδα Γ εκπροσωπεί τους δικαστές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
4. Μοιράστε σε κάθε ομάδα αντίγραφα της σχετικής κάρτας ρόλου και εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι έχουν 30 λεπτά για να συζητήσουν και να διευκρινίσουν τις θέσεις τους. Οι ομά-

Πόλεμος και
Τρομοκρατία

Ειρήνη και Βία

Δημοκρατία

Επίπεδο 4

Οποιοδήποτε

120 λεπτά

26 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα
Συμπάραστασης
στα Θύματα
Βασανιστηρίων

Chahal v. UK (Chahal εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου)

- δες Α και Β θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν αυτό το χρόνο για να ετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους και η Ομάδα Γ, οι δικαστές, θα πρέπει να προετοιμάσουν ερωτήσεις για τις δύο πλευρές.
- Μετά από 30 λεπτά πείτε στους συμμετέχοντες να συγκροτήσουν νέες ομάδες, έτσι ώστε κάθε νέα ομάδα να αποτελείται από έναν εκπρόσωπο για τον κ. Chahal, έναν εκπρόσωπο της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου και ένα δικαστή.
 - Εξηγήστε ότι κάθε μία από αυτές τις νέες μικρές ομάδες αντιπροσωπεύει ένα μίνι-δικαστήριο. Τα δικαστήρια έχουν επιπλέον 20 λεπτά για να ακούσουν τα επιχειρήματα και των δύο πλευρών και για να υποβάλουν ερωτήσεις οι δικαστές.
 - Μετά από αυτό το διάστημα, κάθε δικαστής θα πρέπει να εκδώσει ατομική απόφαση σχετικά με το εάν θα παραβιαζόταν το άρθρο 3, σε περίπτωση απέλασης του κ Chahal. Συγκεντρώστε όλη την ομάδα μαζί και ζητήστε από τους δικαστές να ανακοινώσουν δημόσια τις αποφάσεις τους και το σκεπτικό τους.
 - Δώστε στους εκπροσώπους των άλλων δύο ομάδων την ευκαιρία να απαντήσουν στις αποφάσεις που εκδόθηκαν και στη συνέχεια μοιραστείτε με την ομάδα την πραγματική έκβαση αυτής της υπόθεσης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (δείτε την κάρτα πληροφοριών παρακάτω, στα «Φυλλάδια»).
 - Ρωτήστε πώς αντέδρασαν οι συμμετέχοντες στις δικαστικές αποφάσεις και στη συνέχεια να προχωρήσετε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Ποια ήταν τα πιο δύσκολα σημεία της υπόθεσης;
- Σας ήταν δύσκολο να παίξετε το ρόλο σας;
- Πιστεύετε ότι ο «δικαστής» στη μικρή σας ομάδα πήρε τη σωστή απόφαση; Ποιοι ήταν οι παράγοντες που καθόρισαν την τελική απόφαση;
- Γιατί νομίζετε ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν επιτρέπει τον περιορισμό του δικαιώματος που απαγορεύει τα βασανιστήρια, ακόμη και σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης;
- Ποιες νομίζετε ότι θα ήταν οι συνέπειες αν τα βασανιστήρια επιτρέπονταν μερικές φορές;
- Πώς σχετίζονται όλα αυτά με τον τρέχοντα «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας»; Γνωρίζετε δράσεις ή παρόμοιες περιπτώσεις;
- Γιατί χρειαζόμαστε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;
- Γνωρίζετε τυχόν περιπτώσεις από τη χώρα σας, που έχουν οδηγηθεί ενώπιον του δικαστηρίου;
- Ποιος μπορεί να οδηγήσει μια υπόθεση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Στο σημείο 4, όπου οι συμμετέχοντες συναντιούνται με άλλους και μοιράζονται το ρόλο τους, θα πρέπει να τους προειδοποιήσετε ότι θα χωριστούν για τις πραγματικές δικαστικές υποθέσεις. Ενθαρρύνετε τους να χρησιμοποιούν ένα μέρος του χρόνου για να συζητήσουν με τα μέλη της ομάδας λεπτομερώς την υπόθεση και ένα άλλο μέρος του χρόνου να το αξιοποιήσουν για να προετοιμάσουν τις εναρκτήριες δηλώσεις τους. Οι δικαστές θα πρέπει να διευκρινίσουν τις λεπτομέρειες της υπόθεσης και να σκεφτούν το είδος των πρόσθετων πληροφοριών που θα χρειαστούν και από τις δύο πλευρές, προκειμένου να πάρουν μια απόφαση.

Εξηγήστε στους δύο ενάγοντες πως ακόμα και αν δεν συμφωνούν με τη θέση που υποτίθεται ότι εκπροσωπούν, θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι παρουσιάζεται στους δικαστές η καλύτερη δυνατή υπεράσπισή της.

Το βέλτιστο θα είναι αν μπορείτε να επιτρέψετε στα διαφορετικά «δικαστήρια» να συνεδριάσουν σε διαφορετικά δωμάτια (σημείο 5) ή τουλάχιστον να είναι αρκετά μακριά το ένα από το άλλο, προκειμένου να μην επηρεάζονται.

Ζητήστε από τους δικαστές να διαχειριστούν το χρόνο κατά τη διάρκεια της «δίκης». Μπορεί να θέλουν να προγραμματίσουν εκ των προτέρων πόσο χρόνο θα επιτρέπουν για τις ερωτήσεις,

και πώς θα καταναείμουν το χρόνο σε κάθε πλευρά. Τονίστε ότι πρέπει να δοθεί σε κάθε πλευρά περίπου το ίδιο χρονικό περιθώριο, αλλά ότι θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι υπάρχει διαθέσιμος χρόνος για την αποσαφήνιση των σημείων αντιδικίας μεταξύ των πλευρών.

Αν οι συμμετέχοντες δεν το γνωρίζουν ήδη, θα μπορούσατε να παρέχετε κάποιες πληροφορίες στο τέλος για την έκθεση του Ντικ Μάρτι, «Μυστικές κρατήσεις και παράνομες μεταγωγές κρατουμένων με τη συμμετοχή κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης: δεύτερη έκθεση» για τις μυστικές κρατήσεις και τις συνθήκες στον Κόλλπο Γκουαντάναμο (δείτε τις γενικές πληροφορίες στην ενότητα Πόλεμος και Τρομοκρατία, στο 5ο κεφάλαιο).

Προτάσεις για συνέχεια

Η δραστηριότητα «Τρομοκρατία» στη σελίδα 329 εξετάζει διαφορετικούς τρόπους ορισμού της τρομοκρατίας, χρησιμοποιώντας παραδείγματα πιθανών τρομοκρατικών ενεργειών. Θα μπορούσατε επίσης να εξετάσετε ένα άλλο ανθρώπινο δικαίωμα που δεν μπορεί να περιοριστεί – το δικαίωμα στη ζωή – στη δραστηριότητα «Όταν έρθει το αύριο» στη σελίδα 360. Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί ένα κείμενο που γράφτηκε από ένα νεαρό άτομο στην πτέρυγα των θανατοποινιτών.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ένα διεθνές δικαστικό όργανο που συστάθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) του 1950, για να παρακολουθεί κατά πόσον γίνονται σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. www.echr.coe.int

Το Δικαστήριο έκρινε ότι θα υπήρχε παραβίαση του άρθρου 3, εάν η Βρετανική Κυβέρνηση προχωρούσε στη σχεδιαζόμενη απέλαση του κ Chahal. Το επιχείρημα ήταν το εξής:

«Το άρθρο 3 κατοχυρώνει μία από τις πιο θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας... Το Δικαστήριο γνωρίζει πολύ καλά τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κράτη στη σύγχρονη εποχή για την προστασία των κοινοτήτων τους από την τρομοκρατική βία. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις συνθήκες, η Σύμβαση απαγορεύει ρητά τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και την τιμωρία, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του θύματος. Σε αντίθεση με τις περισσότερες από τις ουσιαστικές διατάξεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων αριθ. 1 και 4, το Άρθρο 3 δεν προβλέπει καμία εξαίρεση και δεν επιτρέπεται καμία παρέκκλιση από αυτό σύμφωνα με το Άρθρο 15, ακόμη και σε περίπτωση δημοσίου κινδύνου που απειλεί τη ζωή του έθνους..

... Η απαγόρευση της κακομεταχείρισης που προβλέπεται από το Άρθρο 3 είναι εξίσου απόλυτη σε περιπτώσεις απέλασης. Έτσι, στην περίπτωση που υφίστανται ουσιαστικοί λόγοι για να θεωρηθεί ότι ένα άτομο, εάν μεταφερθεί σε άλλο Κράτος, θα αντιμετωπίσει εκεί πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση αντίθετη προς το Άρθρο 3, το συμβαλλόμενο κράτος είναι υπεύθυνο για την προστασία του ατόμου από μια τέτοια μεταχείριση σε περίπτωση απέλασης. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι δραστηριότητες του εν λόγω ατόμου, όσο ανεπιθύμητες ή επικίνδυνες κι αν είναι, δεν αποτελούν λόγο αμφισβήτησης της προστασίας του από την κακομεταχείριση».

Παρέκκλιση. Με αυτόν τον όρο εννοούμε την πράξη ανάκλησης μιας νομικής διάταξης ή, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την αναστολή των νομικών υποχρεώσεων ενός κράτους μέλους, σε συγκεκριμένα άρθρα. Το άρθρο 15 της ΕΣΔΑ επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος να το κάνει αυτό «σε περίπτωση πολέμου ή άλλου δημοσίου κινδύνου», αλλά το κράτος οφείλει να ενημερώσει το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης εκ των προτέρων και η παρέκκλιση πρέπει να είναι «απολύτως απαραίτητη λόγω των υφιστάμενων περιστάσεων». Το Άρθρο 15 ορίζει, επίσης, ότι δεν μπορεί να υπάρξει καμία παρέκκλιση από τα άρθρα 3, 4, 1 και 7 και η παρέκκλιση από το άρθρο 2 ισχύει μόνο για τους «θανάτους που είναι αποτέλεσμα νόμιμων πράξεων πολέμου».

Υπάρχει μία πολύ απλή περίληψη σχετικά με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το έργο του στο www.abouthumanrights.co.uk.

Για πολλά χρόνια, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέκκλινε από τμήματα του Άρθρου 5, κάτι που επαναλήφθηκε το Νοέμβριο του 2001, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ το Σεπτέμβριο του 2001, με την αιτιολογία ότι η Βρετανία αντιμετωπίζει τρομοκρατική απειλή. Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν το μόνο από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που έκανε χρήση του δικαιώματος σε παρέκκλιση, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του 2001 στις ΗΠΑ. Η παρέκκλιση αποσύρθηκε το 2005, μετά από απόφαση της Βουλής των Λόρδων, που έκρινε ότι προχωρά σε διακρίσεις και ως εκ τούτου δε συμβιβάζεται με τη Σύμβαση.

Υπάρχει μια περίληψη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στη σελίδα 674.

Ιδέες για δράση

Μάθετε περισσότερα για το ποιες υποθέσεις που αφορούν τη χώρα σας έχουν οδηγηθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και αν υπήρξαν αποφάσεις που επικαλέστηκαν παραβίαση. Μπορείτε να βρείτε τη βάση δεδομένων πηγαίνοντας στο www.echr.coe.int και αναζητώντας τη «βάση δεδομένων HUDOC».

Φυλλάδια

Κάρτα υπόθεσης για χρήση στο βήμα 2 των οδηγιών

Η υπόθεση

Ο Karamjit Singh Chahal είναι Ινδός πολίτης, αλλά ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι Σιχ, και υποστηρίζει την εκστρατεία για ένα ανεξάρτητο κράτος των Σιχ στην περιοχή Παντζάμπ της Ινδίας. Η βρετανική κυβέρνηση προσπαθεί να απελάσει τον κ. Chahal στην Ινδία, επειδή ισχυρίζεται ότι η υποστήριξή του για την ανεξαρτησία των Σιχ και οι δραστηριότητές του στο παρελθόν σημαίνουν ότι αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια του Ηνωμένου Βασιλείου, ιδιαίτερα υπό την τρέχουσα «ανησυχία» για τρομοκρατική δραστηριότητα. Ο κ. Chahal μάχεται κατά της απέλασης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επειδή ισχυρίζεται ότι είναι βέβαιο ότι θα βασανιστεί εάν επιστρέψει στην Ινδία. Ισχυρίζεται ότι αυτό θα ήταν μια παραβίαση του Άρθρου 3 και ότι ως εκ τούτου η κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα να τον απελάσει.

Κάρτα ρόλου για τον Karamjit Singh Chahal

Είστε Ινδός πολίτης, αλλά ζείτε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Είστε Σιχ, και υποστηρίζετε την εκστρατεία για ένα ανεξάρτητο κράτος των Σιχ στην περιοχή Παντζάμπ της Ινδίας. Η βρετανική κυβέρνηση προσπαθεί να σας απελάσει στην Ινδία, επειδή ισχυρίζεται ότι η υποστήριξή σας για την ανεξαρτησία των Σιχ και οι δραστηριότητές σας κατά το παρελθόν σημαίνουν ότι αποτελείτε απειλή για την εθνική ασφάλεια του Ηνωμένου Βασιλείου, ιδιαίτερα υπό την τρέχουσα «ανησυχία» για τρομοκρατική δραστηριότητα. Είστε σίγουροι ότι αν επιστρέψετε στην Ινδία, θα βασανιστείτε, όπως πολλοί από τους φίλους και την οικογένειά σας – και όπως εσείς ο ίδιος την τελευταία φορά που ήσασταν στην Ινδία. Αυτό συνέβη μόλις πριν από έξι χρόνια, όταν συλληφθήκατε και τεθήκατε υπό κράτηση από την αστυνομία του Παντζάμπ για 21 ημέρες. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ήσασταν συνεχώς με χειροπέδες σε άθλιες συνθήκες, ξυλοκοπηθήκατε μέχρι να χάσετε τις αισθήσεις σας, υποβλήθηκατε σε ηλεκτροπληξία σε διάφορα μέρη του σώματός σας και σε εικονική εκτέλεση. Αργότερα αφεθήκατε ελεύθερος χωρίς απαγγελία κατηγορίας.

Ισχυρίζεστε:

1. Δεν αποτελείτε απειλή για την εθνική ασφάλεια του Ηνωμένου Βασιλείου, επειδή υποστηρίζετε την ειρηνική επίλυση της διένεξης στην Ινδία.
2. Σίγουρα θα βασανιστείτε εκ νέου, αν πάτε πίσω στην Ινδία, επειδή τα πράγματα εκεί δεν έχουν αλλάξει ουσιαστικά, και τώρα είστε ακόμη περισσότερο γνωστός ως αυτονομιστής.
3. Εάν η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου το επιτρέψει αυτό, θα αρνηθεί το δικαίωμά σας στην προστασία από βασανιστήρια. Αυτό θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ.

Άρθρα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου:**Άρθρο 3: Απαγόρευση των βασανιστηρίων**

Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.

Άρθρο 15: Παρέκκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης

1. Σε καιρό πολέμου ή άλλης έκτακτης ανάγκης η κυβέρνηση μπορεί να λάβει μέτρα κατά παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα Σύμβαση, λόγω της κρίσιμότητας της κατάστασης και σε απολύτως αναγκαία έκταση.
2. Τα δικαιώματα των άρθρων 3, 4 (θ) και 7 δεν μπορούν ποτέ να περιοριστούν. Το δικαίωμα στη ζωή, δεν μπορεί να περιορίζεται, εκτός από την περίπτωση θανάτων που προέρχονται από νόμιμες πράξεις πολέμου.

Κάρτα ρόλου για την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου**Η υπόθεση**

Ο Karamjit Singh Chahal είναι Ινδός πολίτης, αλλά ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι Σιχ, και υποστηρίζει την εκστρατεία για ένα ανεξάρτητο κράτος των Σιχ στην περιοχή Παντζάμπ της Ινδίας.

Ενεργείτε για λογαριασμό της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο προσπαθεί να απελάσει τον κ.Chahal στην Ινδία, επειδή ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι είναι υποστηρικτής του κινήματος για την ανεξαρτησία των Σιχ και οι δραστηριότητές του στο παρελθόν, σημαίνουν ότι αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια του Ηνωμένου Βασιλείου, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες ανησυχίες για τρομοκρατική δραστηριότητα.

Ο κ. Chahal μάχεται κατά της απέλασης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επειδή ισχυρίζεται ότι είναι βέβαιο ότι θα βασανιστεί εάν επιστρέψει στην Ινδία. Ισχυρίζεται ότι αυτό θα ήταν μια παραβίαση του Άρθρου 3 και ως εκ τούτου, η κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα να τον απελάσει.

Ο ισχυρισμός σας:

Ο κ. Chahal δε διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια, διότι η κατάσταση στην Ινδία έχει αλλάξει από τότε που ήταν εκεί και έχετε εγγύηση από την κυβέρνηση της χώρας εκεί ότι θα είναι ασφαλής.

Αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια στο Ηνωμένο Βασίλειο, λόγω των δραστηριοτήτων του με το κίνημα ανεξαρτησίας των Σιχ. Το δικαίωμά του να μην υποβληθεί σε βασανιστήρια πρέπει να περιοριστεί και δεν πρέπει να υπερισχύσει των πιθανών απειλών για την εθνική ασφάλεια.

Άρθρα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου:**Άρθρο 3: Εξάλειψη των βασανιστηρίων**

Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.

Άρθρο 15: Παρέκκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης

1. Σε καιρό πολέμου ή άλλης έκτακτης ανάγκης η κυβέρνηση μπορεί να λάβει μέτρα κατά παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα Σύμβαση, λόγω της κρισιμότητας της κατάστασης και σε απολύτως αναγκαία έκταση.
2. Τα δικαιώματα των άρθρων 3, 4 (θ) και 7 δεν μπορούν ποτέ να περιοριστούν. Το δικαίωμα στη ζωή, δεν μπορεί να περιορίζεται, εκτός από την περίπτωση θανάτων που προέρχονται από νόμιμες πράξεις πολέμου.

Κάρτα ρόλου για τους Δικαστές**Η υπόθεση**

Ο Karamjit Singh Chahal είναι Ινδός πολίτης, αλλά ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι Σιχ, και υποστηρίζει την εκστρατεία για ένα ανεξάρτητο κράτος των Σιχ στην περιοχή Παντζάμπ της Ινδίας.

Η βρετανική κυβέρνηση προσπαθεί να απελάσει τον κ. Chahal στην Ινδία, επειδή ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι είναι υποστηρικτής του κινήματος για την ανεξαρτησία των Σιχ και οι δραστηριότητές του στο παρελθόν, σημαίνουν ότι αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια του Ηνωμένου Βασιλείου, ιδιαίτερα υπό τις παρούσες ανησυχίες για τρομοκρατική δραστηριότητα.

Ο κ. Chahal μάχεται κατά της απέλασης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επειδή ισχυρίζεται ότι είναι βέβαιο ότι θα βασανιστεί εάν επιστρέψει στην Ινδία. Ισχυρίζεται ότι αυτό θα ήταν μια παραβίαση του άρθρου 3 και ως εκ τούτου, η κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα να τον απελάσει.

Η πιθανότητα βασανιστηρίων: Πληροφορίες από διάφορες πηγές

Σε μια έκθεση του 1995, ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια, σχολίασε σχετικά με την πρακτική των βασανιστηρίων υπό αστυνομική κράτηση: «...λίγα περιστατικά δίδονται και ακόμη λιγότερα οδηγούν σε καταδίκη των δραστών, αν και πρόκειται για ένα φαινόμενο που με βάση αξιόπιστες καταγγελίες είναι ευρέως διαδεδομένο, σχεδόν ενδημικό».

Μια πρόσφατη έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας καταγράφει ένα μοτίβο παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται από αξιωματικούς της αστυνομίας του Παντζάμπ ενεργώντας σε μυστικές επιχειρήσεις εκτός της χώρας τους. Η Αμνηστία ισχυρίζεται ότι εξέχοντες αυτονομιστές Σιχ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο «εξαφάνισης», κράτησης χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη, βασανιστήρια και εξωδικαστική εκτέλεση, συχνά στα χέρια της αστυνομίας του Παντζάμπ.

Άρθρα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου:**Άρθρο 3: Εξάλειψη των βασανιστηρίων**

Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.

Κάρτα Πληροφοριών για χρήση από το συντονιστή στο σημείο 8 των οδηγιών

Περίληψη της υπόθεσης Chahal κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, (22414/93) [1996] ΕΔΑΔ 54 (15 Νοεμβρίου 1996)

Γεγονότα: Ο προσφεύγων είναι Σιχ που εισήλθε παράνομα στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά η παραμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο ρυθμίστηκε αργότερα στο πλαίσιο της γενικής αμνηστίας για τους παράνομα εισερχόμενους. Ήταν πολιτικά ενεργός στην κοινότητα των Σιχ στο Ηνωμένο Βασίλειο και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ίδρυση και οργάνωση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Νεολαίας Σιχ. Συνελήφθη αλλά δεν καταδικάστηκε για συνωμοσία σε απόπειρα δολοφονίας του τότε Πρωθυπουργού της Ινδίας, και αργότερα καταδικάστηκε για επίθεση και συμπλοκή, αλλά η καταδίκη αυτή ακυρώθηκε. Εκδόθηκε διάταγμα απέλασης λόγω των πολιτικών του δραστηριοτήτων και των ποινικών ερευνών εναντίον του και κρατήθηκε μέχρι την έκδοση απόφασης του ΕΔΑΔ.

Καταγγελία: Ο αιτών ισχυρίστηκε ότι η απέλασή του στην Ινδία θα οδηγήσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση γεγονός που θα παραβίαζε το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Ισχυρίστηκε, επίσης, παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία όπως διασφαλίζεται από το άρθρο 5.

Νομολογία: Το ΕΔΑΔ έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 και του άρθρου 5 (4) και 13, αλλά δεν υπάρχει παραβίαση του άρθρου 5 (1).

Αιτιολογία: Το άρθρο 3 περιλαμβάνει μια εγγύηση που είναι απόλυτη σε περιπτώσεις απέλασης, οπότε το Ηνωμένο Βασίλειο δεν μπορούσε να επικαλεστεί το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας για να δικαιολογήσει την απέλαση του αιτούντος. Ο αιτών θα αντιμετώπιζε πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης, αν απελαυνόταν στην Ινδία. Δεν εντοπίστηκε παραβίαση του άρθρου 5 (1), δεδομένου ότι η απόφαση ήταν σημαντική και δε θα μπορούσε να ληφθεί βιαστικά. Ο ισχυρισμός της αναγκαιότητας προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας δε θα πρέπει να απαλλάσσει τις εθνικές αρχές από τον αποτελεσματικό έλεγχο που οφείλουν να διενεργούν τα εθνικά δικαστήρια. Συνεπώς, οι νομικές διαδικασίες που ακολούθησαν τα αγγλικά δικαστήρια σε αυτή την περίπτωση δεν πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 5 (4).

<http://www.hrcr.org/safrica/citizenship/Chahal.html>

Φτώχεια

Αναπηρία και
Αναπηρισμός

Μετανάστευση

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

90 λεπτά

¹Η Laurel Lee η οποία είπε «Το ξέρω ότι δεν βλέπω τα πράγματα όπως είναι, βλέπω τα πράγματα όπως είμαι», διαγνώστηκε με καρκίνο όταν ήταν εικοσιενέα χρονών. Σε αντίθεση με τις προγνώσεις των γιατρών, έζησε για άλλα είκοσι χρόνια μεγαλώνοντας τα τρία παιδιά της, ταξιδεύοντας και γράφοντας. Στην περίπτωση της, η άρνηση να δει τα πράγματα όπως είναι, αποτέλεσε έμπνευση. Σε άλλες περιστάσεις, είναι ανοησία.

Αλλάξτε τα γυαλιά σας

Ξέρω ότι δεν βλέπω τα πράγματα όπως είναι. Βλέπω τα πράγματα όπως είμαι.

Laurel Lee¹

Θεματικές Ενότητες

- Φτώχεια
- Αναπηρία και Αναπηρισμός
- Μετανάστευση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε

Διάρκεια

90 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για μια πολύ απλή υπαίθρια άσκηση στην οποία οι συμμετέχοντες βγαίνουν έξω και εξερευνούν την περιοχή μέσα από τα μάτια κάποιου άλλου.

Σχετιζόμενα δικαιώματα Όλα

Στόχοι

- Η ευαισθητοποίηση για τις κοινωνικές ανισότητες
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων παρατήρησης και φαντασίας
- Η προώθηση της αλληλεγγύης και των κινήτρων για δράση σχετικά με τη δικαιοσύνη

Υλικά

- Γυαλιά. Παλιά γυαλιά από ένα κατάστημα μεταχειρισμένων ή υπαίθρια αγορά ή μόνο ο σκελετός.
- Μεγάλα φύλλα χαρτιού και στυλό
- Παλιά περιοδικά, καρτ ποστάλ, υλικό, αποκόμματα για κολάζ, κόλλα
- Ταινία για ανάρτηση των εικόνων
- Μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή ή κινητό τηλέφωνο που μπορεί να βγάλει φωτογραφίες. Ιδανικά, μία ανά άτομο ή μία ή αρκετές για όλη την ομάδα
- Υπολογιστής και εκτυπωτής

Οδηγίες

1. Ξεκινήστε στην ολομέλεια με καταιγισμό ιδεών σχετικά με τους ανθρώπους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας, όπως για παράδειγμα, τα άτομα με αναπηρία ή οι άστεγοι.
2. Ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να επιλέξει ένα άτομο από τις κατηγορίες που αναφέρθηκαν στη συζήτηση της ολομέλειας, το οποίο του προκαλεί το ενδιαφέρον. Εξηγήστε ότι θα βγουν όλοι έξω και ο καθένας θα διερευνήσει την τοποθεσία μέσα από τα μάτια αυτού του ατόμου που επέλεξε.
3. Τονίστε ότι το θέμα δεν είναι να υποδυθούν ένα ρόλο, αλλά να βγουν έξω και να φανταστούν πώς θα βίωναν το χώρο αν ήταν το άλλο άτομο. Πώς θα ήταν αν ήταν στη θέση αυτού του ατόμου; Για παράδειγμα, θα ήταν σε θέση να απολαμβάνουν όλες τις ανέσεις; Από πού θα αγόραζαν ψωμί (αν έχουν την οικονομική δυνατότητα); Πού θα ζούσαν;
4. Μοιράστε τα γυαλιά, αν έχετε μερικά! Πείτε στους συμμετέχοντες να τραβούν φωτογραφίες, καθώς τριγυρνούν στην τοποθεσία, με ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές ή με τα κινητά τους τηλέφωνα για τεκμηρίωση. Συμφωνήστε σε μια συγκεκριμένη ώρα επιστροφής.
5. Κατά την επιστροφή τους, ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να μεταφέρει τις φωτογραφίες του στον υπολογιστή, έπειτα να επιλέξει δύο, τρεις ή τέσσερις για εκτύπωση, να τις στερεώσει σε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί και να το κολλήσει το στον τοίχο. Οι φωτογραφίες δε θα πρέπει να έχουν τίτλο.

**21 Πέμπτη του
Οκτωβρίου**
Παγκόσμια Ημέρα
Όρασης

6. Όταν εκτεθούν όλες οι εικόνες, ζητήστε από όλους να προσπαθήσουν να μαντέψουν ποιες ομάδες αντιπροσωπεύονται. Στη συνέχεια καλέστε κάθε συμμετέχοντα με τη σειρά να παρουσιάσει τις φωτογραφίες του και να εξηγήσει γιατί ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων που επέλεξε να «δει» μέσα από τα «μάτια» της, να μπει στη θέση της ομάδας αυτής.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε βλέποντας την έκθεση των εικόνων όλοι μαζί και στη συνέχεια ρωτήστε τους συμμετέχοντες με τη σειρά τι βίωσαν και τι είδαν.

- Τι συνέβη; Απολαύσατε τη δραστηριότητα; Γιατί; Γιατί όχι;
- Τι ήταν αυτό που ανακαλύψατε και σας εξέπληξε περισσότερο;
- Γιατί επιλέξατε το συγκεκριμένο παράδειγμα;
- Τι προκαταλήψεις ή στερεότυπα είχατε για το άτομο που επιλέξατε; Τι επιρροή είχαν αυτές οι προκαταλήψεις στον τρόπο που κάνατε τη δραστηριότητα και σε αυτό που «επιλέξατε να δείτε»;
- Σας έδωσε η άσκηση τη δυνατότητα να ταυτιστείτε συναισθηματικά με οποιονδήποτε τρόπο με το άτομο που ζει στο περιθώριο; Γιατί; Γιατί όχι;
- Τι μάθατε για τον εαυτό σας;
- Στη συνέχεια συζητήστε ορισμένα από τα ευρύτερα ζητήματα:
- «Ξέρω ότι δεν βλέπω τα πράγματα όπως είναι. Βλέπω τα πράγματα όπως είμαι». Τι επίδραση έχουν τα στερεότυπα και οι πεποιθήσεις μας στον τρόπο που βλέπουμε τον κόσμο γύρω μας;
- Από πού παίρνουμε τις πληροφορίες μας σχετικά με τις μειονεκτούσες και περιθωριοποιημένες ομάδες;
- Πόσο επικίνδυνο είναι να κάνουμε υποθέσεις για κάποιον βασιζόμενοι σε μια γενίκευση για τις ομάδες στο σύνολό τους;
- Πόσο επικίνδυνο είναι να κάνουμε γενικεύσεις για μια ομάδα ανθρώπων με βάση ένα ή δύο παραδείγματα;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα αναγνώρισαν οι συμμετέχοντες τα οποία προστατεύουν τα μειονεκτούντα άτομα ή τα άτομα που ζουν στο κοινωνικό περιθώριο;
- Πώς παραβιάζονται πιο συχνά τα δικαιώματα αυτών των ανθρώπων;
- Πόσο εύκολο είναι γι' αυτούς να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους;
- Ποιος θα έπρεπε να είναι υπεύθυνος για να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματά τους δεν παραβιάζονται – ή ότι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μπορείτε να εκτελέσετε αυτή τη δραστηριότητα ως εισαγωγική άσκηση ή ως κύρια δραστηριότητα. Επίσης, σε ένα σεμινάριο εκπαίδευσης μπορείτε να κάνετε τη δραστηριότητα, για να κάνουν οι εκπαιδευόμενοι ένα διάλειμμα και να αλλάξουν ατμόσφαιρα ή ως κάτι επιπλέον που θα γίνει παράλληλα στον ελεύθερο χρόνο τους.

Οι οδηγίες προτείνουν να εργαστούν οι συμμετέχοντες ατομικά, αλλά η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και σε μικρές ομάδες. Πρακτικά ζητήματα, όπως το μέγεθος της ομάδας και η διαθεσιμότητα των φωτογραφικών μηχανών, θα καθορίσουν πιθανότατα το πώς θα οργανώσετε τη δραστηριότητα. Έχοντας υπόψη σας ότι οι συμμετέχοντες θα χρειαστούν χρόνο για να παρουσιάσουν τις φωτογραφίες τους, περιορίστε τον αριθμό των φωτογραφιών που κάθε άτομο επιλέγει να εκθέσει.

Ως παραδείγματα ανθρώπων που βρίσκονται σε μειονεκτική κοινωνική θέση μπορείτε να αναφέρετε μια ανύπαντρη μητέρα με μικρά παιδιά, ένα συνταξιούχο, έναν μετανάστη, ένα άτομο σε αναπηρική καρέκλα ή κάποιον με HIV/ AIDS. Παραδείγματα ανθρώπων που βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας μπορεί να περιλαμβάνουν έναν άστεγο, έναν παράνομο μετανάστη, ένα αναλφάβητο άτομο, ένα ψυχικά άρρωστο άτομο ή ένα μέλος της κοινότητας των Ρομά. Αυτά είναι παραδείγματα κοινωνικών ομάδων που δεν έχουν τις ευκαιρίες που είναι διαθέσιμες για την πλειοψηφία των ανθρώπων. Όλα τα μειονεκτούντα και περιθωριοποιημένα άτομα είναι φτωχά και θίγονται από

προκατάληψη και στερεότυπα και συχνά υφίστανται με κάποιο τρόπο διακρίσεις, για παράδειγμα, στην πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγαση και εργασία, λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκονται.

Είναι πολύ σημαντικό οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν ότι δεν μπορούν να αποφύγουν το γεγονός ότι κοιτάζουν μέσα από τα δικά τους μάτια και δεν μπορούν παρά να φανταστούν πώς είναι να βρίσκονται στη θέση κάποιου που ζει στο περιθώριο της κοινωνίας. Θα πρέπει να προσέξουν πολύ, γιατί φέρνοντας στη δραστηριότητα τα στερεότυπα που ήδη φέρουν και τα συναισθήματα συμπόνοιας τους, κινδυνεύουν να ενισχύσουν πεποιθήσεις που μπορεί να είναι διαστρεβλωμένες ή λανθασμένες.

Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι τα στερεότυπα είναι (χρήσιμες) γενικεύσεις σχετικά με μια ομάδα ανθρώπων, αλλά ότι θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή, καθώς θα υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία μέσα στην ομάδα και η γενίκευση δε θα ισχύει για κάθε άτομο. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα στερεότυπα δείτε το τμήμα γενικών πληροφοριών στην ενότητα «Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία».

Παραλλαγές

Οι οδηγίες προτείνουν οι συμμετέχοντες να εργαστούν ατομικά, αλλά η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και σε μικρές ομάδες ή με ολόκληρη την ομάδα ανάλογα με τον αριθμό των διαθέσιμων φωτογραφικών μηχανών.

Αντί να φτιάξετε ατομικές αφίσες όπως αναφέραμε, μπορούν όλες οι φωτογραφίες όλων των συμμετεχόντων να τοποθετηθούν μαζί για να κάνετε μια έκθεση ή προβολή ολάνθις με τίτλο «Ζωές στο περιθώριο».

Αντί να φτιάξετε τις εικόνες, ζητήστε από τους συμμετέχοντες, όταν επιστρέψουν από τη βόλτα τους, να επινοήσουν και να αφηγηθούν μια φανταστική ιστορία για το άτομο που επέλεξαν ή να παρουσιάσουν μια παντομίμα.

Αν θέλετε οι συμμετέχοντες να βάλουν τον εαυτό τους στη θέση κάποιου άλλου (η αγγλική έκφραση είναι: put themselves in someone else's shoes), τότε δώστε στους συμμετέχοντες καινούρια παπούτσια, καθώς και καινούρια γυαλιά! Σε κάθε γλώσσα υπάρχουν εκφράσεις, όπως η αγγλική παραπάνω, που δείχνουν ότι οι άνθρωποι προσπαθούν να φανταστούν τους εαυτούς τους σαν να είναι κάποιος άλλος και να τον κατανοήσουν αναπτύσσοντας την ενσυναίσθησή τους. Συνεπώς, ανάλογα με τη γλώσσα της ομάδας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και τα αντίστοιχα υλικά ή τρόπους όπως τα γυαλιά και τα παπούτσια ή άλλα.

Η δραστηριότητα, όπως περιγράφεται, ζητά από τους συμμετέχοντες να φανταστούν πώς ζει κάποιος που βρίσκεται σε μειονεκτική κοινωνικά θέση ή στο περιθώριο και μετά να βγουν έξω και να προσπαθήσουν να δουν τον κόσμο μέσα από τα μάτια αυτών των ανθρώπων. Μια εναλλακτική εφαρμογή της δραστηριότητας είναι πρώτα να βγουν έξω και να παρατηρήσουν και έπειτα να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους για να συνθέσουν μια εικόνα των ατόμων αυτών. Εξηγήστε ότι συνήθως στην καθημερινότητά μας είμαστε πολύ απασχολημένοι και συχνά δε δίνουμε πολλή σημασία σε άλλους ανθρώπους. Τώρα πρόκειται να κοιτάξουν πολύ προσεκτικά! Πείτε στους συμμετέχοντες να βγουν έξω στην πόλη και μέσα σε 5 λεπτά θα πρέπει να επιλέξουν να ακολουθήσουν κάποιον. Τονίστε ότι πρέπει να συμπεριφερθούν με διακριτικότητα και να μη φέρουν το «στόχο» τους σε δύσκολη θέση. Μπορεί να είναι οποιοσδήποτε που νομίζουν ότι έχει «ενδιαφέρον», κατά προτίμηση κάποιος του οποίου η ζωή είναι πολύ διαφορετική από τη δική τους. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα πρέπει να θυμούνται την πρώτη εντύπωσή τους και το λόγο που επέλεξαν το συγκεκριμένο άτομο. Τώρα θα πρέπει να ακολουθήσουν τους «στόχους» τους και να τους παρατηρούν προσεκτικά καθώς και να προσπαθήσουν να φανταστούν ποιοι είναι και να συνθέσουν μια εικόνα της ζωής τους, για παράδειγμα:

- Ποιο θα μπορούσε να είναι το όνομά τους;
- Ποια είναι η ηλικία τους;
- Τι κάνουν;
- Πού πάνε;
- Πού ζουν;
- Έχουν κάποιο σύντροφο ή οικογένεια, ή είναι μόνοι;
- Εργάζονται; Ποια είναι η δουλειά τους; Ή είναι άνεργοι;
- Τι θα μπορούσε να τους κάνει ευτυχισμένους;
- Έχουν χόμπι; Ποιο/α θα μπορούσε να είναι;
- Τι τους αρέσει να τρώνε και να πίνουν;

Συμφωνήστε για παράδειγμα, ότι μετά από 30 λεπτά όλοι επιστρέφουν για να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Μπορούν να μιλήσουν ή να απεικονίσουν τη ζωή του «στόχου» τους με λόγια και εικόνες.

Ίσως θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε τους ρόλους που αναφέρονται στη δραστηριότητα «Ένα βήμα μπροστά» στη σελίδα 315. Είναι μια καλή εισαγωγή στη δραστηριότητα ή μια κατάλληλη συνέχιση δραστηριότητας.

Προτάσεις για συνέχεια

Στο «Ένα βήμα μπροστά» στη σελίδα 315 μπορείτε να νιώσετε τον τρόπο που η ανισότητα ευκαιριών επηρεάζει τις ζωές των ανθρώπων.

Στη δραστηριότητα «Ιστορία δύο πόλεων» στη σελίδα 320 μπορείτε να διερευνήσετε τον τρόπο που επηρεάζουν τη ζωή της κοινότητας οι επιλογές που κάνουμε για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής πρόνοιας.

Για να βγουν οι άνθρωποι από το κοινωνικό περιθώριο χρειάζονται μια εργασία με αξιοπρεπή μισθό. Αυτό μπορεί να είναι δύσκολο, αν είστε, για παράδειγμα, άτομο με αναπηρίες ή μετανάστης. Μπορείτε να διερευνήσετε μερικά από αυτά τα ζητήματα στη δραστηριότητα «Θέλω να εργαστώ» στη σελίδα 215.

Ιδέες για δράση

Κάντε τη δραστηριότητα με την οικογένεια, τους φίλους ή τους συναδέλφους και ξεκινήστε μια συζήτηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μπορείτε επίσης να ελέγξετε τις υποθέσεις στις οποίες έχετε καταλήξει -μέσα από τη δραστηριότητα- για τους περιθωριοποιημένους ανθρώπους, επιχειρώντας να συναντήσετε κάποιους από αυτούς, για παράδειγμα, μέσω της Ζωντανής Βιβλιοθήκης. Επίσης, αν ενδιαφέρεστε για άστεγους και πρόσφυγες, μπορείτε να επισκεφθείτε ένα ξενώνα αστέγων ή ένα κέντρο υποδοχής αιτούντων άσυλο. Εναλλακτικά, μπορείτε να επικοινωνήσετε με έναν διοργανωτή δραστηριοτήτων για νέους ή έναν κοινωνικό λειτουργό που εργάζονται με περιθωριοποιημένους ανθρώπους και να τους ζητήσετε να σας μιλήσουν για τις πραγματικότητες που βιώνουν αυτοί οι άνθρωποι.

Πρόσθετες πληροφορίες

Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής χρησιμοποιούμε τον όρο «μειονεκτούντες» για άτομα ή μια ομάδα ανθρώπων, που δεν είναι σε θέση να συντηρήσουν τον εαυτό τους, δεν είναι αυτόρκες και βασίζονται στην οικονομική στήριξη άλλων ή ενός οργανισμού. Επομένως είναι φτωχοί. Γενικά παραδείγματα μπορεί να περιλαμβάνουν μια ανύπαντρη μητέρα, έναν μετανάστη ή ένα άτομο με αναπηρίες. Οι άνθρωποι είναι συχνά «μειονεκτούντες», διότι η υπόλοιπη κοινωνία λειτουργεί με τέτοιο τρόπο που τους θέτει σε «μειονεκτική» θέση. Αυτοί οι άνθρωποι και οι ομάδες βλέπουν τους εαυτούς τους ως μειονεκτούντες, στο βαθμό που τους αρνούνται την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την πληροφόρηση και την απασχόληση, σε αντίθεση με τα μέλη της ευρύτερης κοινωνίας που έχουν πρόσβαση στα βασικά κοινωνικά αγαθά. Τα μειονεκτούντα άτο-

μα μπορεί επίσης, να νιώθουν έλλειψη αυτονομίας, κινήτρων, υπευθυνότητας και αυτοσεβασμού. Εμπόδια στην αυτόνομη μπορεί να αποτελούν επίσης η μη διαθεσιμότητα πόρων, για παράδειγμα, η έλλειψη εργασίας, κεφαλαίου ή προσβασιμότητας στα δημόσια μέσα μεταφοράς για τα άτομα με σωματική αναπηρία. Η έλλειψη προσβασιμότητας είναι ένα άλλο εμπόδιο: το κόστος, ο κακός σχεδιασμός, η απόσταση, η απουσία δημοσιοποίησης του ζητήματος και η έλλειψη σεβασμού της κοινωνίας προς μια ομάδα. Μπορεί επίσης, άτομα που ζουν σε μειονεκτικές συνθήκες, να μην έχουν πρόσβαση σε κάποια αγαθά και δυνατότητες, επειδή είναι αντιπαθείς ή δυσάρεστοι σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή επειδή πιθανά έρχονται σε αντίθεση με τις δικές της αξίες. Τέλος, άνθρωποι που «μειονεκτούν» είναι πιθανό να ζουν στο «κοινωνικό περιθώριο».

Όταν χρησιμοποιούμε τον όρο «το κοινωνικό περιθώριο» αναφερόμαστε σε μια εννοιολογική και όχι μια φυσική τοποθεσία. Ουσιαστικά οι άνθρωποι που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας, αποκλείονται από τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Παραδείγματα ανθρώπων που ζουν στο περιθώριο περιλαμβάνουν κρατούμενους, άστεγους, ψυχικά ασθενείς ή ορισμένες κοινωνικές ομάδες, όπως για παράδειγμα οι Ρομά. Για παράδειγμα, ένας άστεγος μπορεί να μην είναι σε θέση να εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους, διότι δεν μπορεί να παρέχει διεύθυνση αλληλογραφίας. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι οι άστεγοι δε μπορούν να ψηφίσουν για βασικά ζητήματα, τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν. Παραμένουν εκτός κοινωνικού συνόλου, επειδή δεν έχουν λόγο στον τρόπο διακυβέρνησης και δε μπορούν να επηρεάσουν το είδος των υπηρεσιών που τους παρέχονται. Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι κάποιος που είναι αναλφάβητος και καταλήγει παρίας, επειδή δεν είναι σε θέση να συμπληρώσει αιτήσεις υποστήριξης ή εργασίας.

Η Ζωντανή Βιβλιοθήκη είναι μια ιδέα που ξεκίνησε στη Δανία το 2000 και τώρα προωθείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης μέσω του βιβλίου: «Μην κρίνεις ένα βιβλίο από το εξώφυλλό του!». Μια Ζωντανή Βιβλιοθήκη λειτουργεί ακριβώς όπως μια κανονική βιβλιοθήκη – οι αναγνώστες έρχονται και δανείζονται ένα «βιβλίο» για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα. Μετά την ανάγνωση επιστρέφουν το βιβλίο στη βιβλιοθήκη και – αν θέλουν – μπορούν να δανειστούν ένα άλλο βιβλίο. Η διαφορά είναι ότι σε αυτή τη βιβλιοθήκη τα βιβλία είναι άνθρωποι που συνομιλούν με τον αναγνώστη. Τα βιβλία της Ζωντανής Βιβλιοθήκης είναι άτομα που εκπροσωπούν ομάδες που έρχονται συχνά αντιμέτωπες με προκαταλήψεις και στερεότυπα και που είναι συχνά θύματα διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού.

Εφόσον ενδιαφέρεστε να διαβάσετε περισσότερα σχετικά με το πλαίσιο για την περιγραφή της μειονεκτικότητας και για θέματα κοινωνικής δράστηριοποίησης μπορείτε να συμβουλευτείτε: Τι είναι η «Ομάδα Μειονεκτούντων;» του Steven E. Mayer, Ph.D www.effectivecommunities.com/articles

Σημείωση

Η δραστηριότητα αυτή αναπτύχθηκε από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιουργήθηκε και εξετάστηκε από τους συμμετέχοντες στην Εκπαίδευση Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και Ανεπίσημες Περιστάσεις: Πώς συμπεριφέρεστε σε ανεπίσημες καταστάσεις από την άποψη της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα; - Association Intercultura, Dinan, Γαλλία, Μάιος 2009. Η παραλλαγή αναπτύχθηκε από μία εμπειρία με την ομάδα Blast Theory/Rider Spoke. <http://www.blast-theory.co.uk>

Τα δικαιώματα των παιδιών

Σε έναν ανόμοιο κόσμο, τα παιδιά είναι μια ενοποιητική δύναμη ικανή να μας κάνει να συνεργαστούμε για την υποστήριξη μιας κοινής ηθικής.

Graca Machel-Mandela

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 3-4)
Διάρκεια	60 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Παιδιά • Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα • Εκπαίδευση
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί κατάταξη διαμαντιού για να προωθήσει τη συζήτηση σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), και αφορά: • Θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τα ειδικά δικαιώματα του παιδιού στο πλαίσιο της CRC • Καθήκοντα και ευθύνες που ορίζονται στη Σύμβαση • Τρόπους διεκδίκησης δικαιωμάτων
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Τα δικαιώματα των παιδιών (όλα) • Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του για ζητήματα που το αφορούν • Το δικαίωμα για προστασία από την οικονομική εκμετάλλευση • Το δικαίωμα για ξεκούραση και ψυχαγωγία και για την απόλαυση της κουλτούρας του/της
Στόχοι	• Παροχή γνώσεων σχετικά με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) • Ανάπτυξη δεξιοτήτων για κριτική ανάλυση των πληροφοριών και τη συσχέτισή τους με την καθημερινή εμπειρία • Την ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης, αλληλεγγύης, δικαιοσύνης και ισότητας
Υλικά	• Κάρτες δήλωσης – ένα σετ ανά μικρή ομάδα • Ένα μεγάλο φύλλο χαρτί για να φτιάξετε μια εκπαιδευτική αφίσα και μαρκαδόρους • Αρκετός χώρος για να λειτουργούν οι μικρές ομάδες ανεξάρτητα
Προετοιμασία	• Ανατρέξτε στη συνοπτική έκδοση της CRC στη σελίδα 669. Καταγράψτε τα Άρθρα σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί για να φτιάξετε μια εκπαιδευτική αφίσα. • Κάνετε ανασκόπηση των καρτών δήλωσης που παρέχονται παρακάτω και αφορούν στη CRC. Αποφασίστε ποια Άρθρα θα προάγουν την πιο ενδιαφέρουσα συζήτηση με τη συγκεκριμένη ομάδα σας. Σκεφτείτε ποια ζητήματα είναι πιο σχετικά με τα μέλη της ομάδας και ποια θα είναι τα πιο αμφιλεγόμενα. Ανάλογα με την περίπτωση, επιλέξτε άλλα δικαιώματα και φτιάξτε τις δικές σας κάρτες. • Προετοιμάστε ένα σετ καρτών για κάθε μικρή ομάδα. Βάλτε κάθε σετ σε ένα φάκελο, έτσι ώστε να μην μπερδεύονται!

Παιδιά

Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Εκπαίδευση

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 3-4)

60 λεπτά

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

20 Νοεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
του Παιδιού

Οδηγίες

1. Ξεκινήστε με μια σύντομη ανασκόπηση της CRC. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι ξέρουν γι' αυτή. Δείξτε τους την εκπαιδευτική αφίσα και εξετάστε τα κύρια άρθρα.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μπουν σε μικρές ομάδες των τριών έως τεσσάρων ατόμων. Μοιράστε τους φακέλους με τις κάρτες δήλωσης.
3. Εξηγήστε τη διαδικασία κατάταξης διαμαντιού. Κάθε μικρή ομάδα πρόκειται να συζητήσει τις εννέα δηλώσεις και να εξετάσει πόσο σχετική είναι κάθε μία με τη ζωή τους. Θα πρέπει στη συνέχεια να τις τακτοποιήσουν σε σχήμα διαμαντιού σε σειρά σπουδαιότητας για αυτούς. Θα πρέπει να τοποθετήσουν την πιο σημαντική δήλωση στο τραπέζι. Κάτω από αυτήν, θα πρέπει να τοποθετήσουν, πλάι-πλάι, τις επόμενες δύο πιο σημαντικές δηλώσεις. Κάτω από αυτές, θα πρέπει να ορίσουν τις επόμενες τρεις δηλώσεις μέτριας σημασίας. Η τέταρτη σειρά θα πρέπει να έχει δύο κάρτες και η πέμπτη σειρά μία κάρτα, τη δήλωση που θεώρησαν τη λιγότερο σημαντική. Με τον τρόπο αυτό οι κάρτες θα είναι σε σχήμα διαμαντιού.
4. Δώστε στις ομάδες 25 λεπτά για να συζητήσουν και να αποφασίσουν τη σειρά κατάταξης.
5. Όταν όλες οι μικρές ομάδες τελειώσουν, αφήστε τους συμμετέχοντες να περπατήσουν γύρω γύρω στο δωμάτιο για να δούνε πώς κατέταξε τις δηλώσεις η κάθε ομάδα. Στη συνέχεια καλέστε την ομάδα σε ολομέλεια για ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε καλώντας κάθε ομάδα με τη σειρά να παρουσιάσει τα αποτελέσματα των συζητήσεών τους. Στη συνέχεια, κάνετε ανασκόπηση του πόσο οι συμμετέχοντες απόλαυσαν τη δραστηριότητα και τι έμαθαν.

- Πώς συγκρίνονται τα διαμάντια των διαφορετικών ομάδων; Ποιες είναι οι ομοιότητες και ποιες οι διαφορές;
- Γιατί διαφορετικοί άνθρωποι έχουν διαφορετικές προτεραιότητες;
- Οι συμμετέχοντες μπορεί να πουν ότι ένα συγκεκριμένο δικαίωμα είναι πιο σημαντικό από κάποιο άλλο στην κοινότητά τους, αλλά δεν είναι σωστό να πούμε ότι από μόνο του ένα δικαίωμα είναι πιο σημαντικό από κάποιο άλλο. Γιατί;
- Ως αποτέλεσμα της συζήτησης και αναγνωρίζοντας την αξία που έχει το να ακούμε ο ένας τον άλλο και έτσι να ξανασκεφτόμαστε τις απόψεις μας, μήπως επιθυμεί κάποια από τις ομάδες να επανεξετάσει τις αποφάσεις της σχετικά με την κατάταξη των καρτών; Ποια επιχειρήματα ήταν πιο πειστικά;
- Σε γενικές γραμμές, ποια δικαιώματα δε γίνονται σεβαστά στην κοινότητά σας και γιατί;
- Υπάρχουν δικαιώματα που δεν περιλαμβάνονται στη Σύμβαση τα οποία νομίζετε ότι θα πρέπει να συμπεριληφθούν;
- Γιατί τα παιδιά χρειάζονται τη δική τους Σύμβαση;
- Εάν τα παιδιά πρέπει να έχουν τη δική τους Σύμβαση, μήπως θα ήταν χρήσιμο να θεσπιστεί μια Σύμβαση για τους νέους ηλικίας 18 έως 30 ετών; Εάν ναι, ποια ειδικά δικαιώματα για τους νέους θα πρέπει να περιέχει μια τέτοια σύμβαση;
- Είναι σημαντικό ότι τα παιδιά έχουν δικαιώματα βάσει της CRC, αλλά, στην πραγματικότητα, πόσο ρεαλιστικό είναι να τα διεκδικήσουν;
- Πώς μπορούν τα παιδιά να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους;
- Εάν η συμμετοχή στη δημοκρατική διαδικασία είναι ένας τρόπος για τους ανθρώπους να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, τι μπορούν να κάνουν οι συμμετέχοντες τώρα για να ξεκινήσουν να «διεκδικούν τα δικαιώματά τους» στις κοινότητες στις οποίες ήδη ζουν, όπως στο σπίτι και στο σχολείο ή το σύλλογό τους; Ποια δικαιώματα αφορούν κυρίως τους νέους της ομάδας;
- Χρησιμοποιείται κάπου στην πόλη σας η ηχητική συσκευή «κουνούπι» που έχει σχεδιαστεί για να απομακρύνει τους νέους από δημόσιους χώρους; Ποια δικαιώματα των νέων ανθρωπών παραβιάζει;
- Στη δική σας κοινωνία, σε ποιον μπορούν να στραφούν τα παιδιά, αν διαπιστώσουν ή αντιμετωπίσουν τα ίδια σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατάταξη διαμαντιού στην ενότητα, «Χρήση του *Compass*» στη σελίδα 49 του κεφαλαίου 1. Τονίστε στις ομάδες ότι δεν υπάρχουν σωστοί και λανθασμένοι τρόποι τοποθέτησης των καρτών. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι διαφορετικοί άνθρωποι έχουν διαφορετικές εμπειρίες και επομένως, διαφορετικές προτεραιότητες και αυτές πρέπει να είναι σεβαστές. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να προσπαθήσουν, σε κάθε μία από τις μικρές ομάδες τους, να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τη σειρά κατάταξης. Εν τέλει, στην πραγματική ζωή, η προτεραιότητα που δίνεται στα ζητήματα και στις αποφάσεις που λαμβάνονται πρέπει να είναι προς το συμφέρον όλων!

Στις οδηγίες προς τους συμμετέχοντες καθώς και κατά την αξιολόγηση, βεβαιωθείτε ότι έχουν κατανοήσει πως η ιεράρχηση προτεραιοτήτων γίνεται με κριτήριο την πραγματικότητα που ισχύει σχετικά με των δικαιώματα στη ζωή των συμμετεχόντων. Δεν έχει νόημα να μιλάμε για την ιεράρχηση της σημασίας των δικαιωμάτων αυτή καθαυτή. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα και, ως εκ τούτου, δεν είναι ορθό να δηλώνουμε ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι πιο σημαντικό από την ελευθερία του λόγου. Αλλά σε αυτή τη δραστηριότητα τα κατατάσσουμε με το να δηλώνουμε για παράδειγμα ότι «στην κοινότητά μου το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι πιο σημαντικό γιατί δεν έχουμε σχολείο, ενώ έχουμε ελευθερία του Τύπου».

Παραλλαγές

Αντί να δώσετε εννέα Άρθρα που πρέπει να ταξινομηθούν, μπορείτε να δώσετε οκτώ και να αφήσετε μια κάρτα κενή, για να προσδιορίσουν το ένατο οι ομάδες από μόνες τους.

Βάλτε τις κάρτες δήλωσης σε ένα καπέλο και ζητήστε από τους συμμετέχοντες με τη σειρά να τραβήξουν μία και να μιλήσουν για αυτή για ένα λεπτό. Ανατρέξτε στη δραστηριότητα, «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221 για πληροφορίες σχετικά με αυτή τη μέθοδο.

Ζητήστε από τις μικρές ομάδες να γράψουν μια μικρή ιστορία ή να παρουσιάσουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων ενός περιστατικού σχετικό με τα επιλεγμένα Άρθρα. Εναλλακτικά, οι ιστορίες/παιχνίδια ρόλων θα μπορούσαν να βασιστούν σε γεγονότα από τα μέσα ενημέρωσης: κάτι που άκουσαν ή είδαν σε μια ταινία ή σε μια θεατρική παράσταση ή που διάβασαν σε ένα βιβλίο ή περιοδικό. Τα παιχνίδια ρόλων μπορούν να αναπτυχθούν έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να αρχίσουν με το περιστατικό και να αυτοσχεδιάσουν πάνω σε λύσεις ή τρόπους για να αποτρέψουν την επανάληψη του συγκεκριμένου περιστατικού ή την παραβίαση γενικά.

Προτάσεις για συνέχεια

Προσκαλέστε κάποιον που είναι εξοικειωμένος με τη CRC, όπως ένα δικαστή, έναν δικηγόρο, έναν εισαγγελέα, τον επικεφαλής μιας γραμμής βοήθειας του παιδιού, έναν παιδοψυχολόγο ή κάποιον από το γραφείο του διαμεσολαβητή για να μιλήσει στην ομάδα. Πριν από τη συζήτηση, κάντε καταγισμό ιδεών για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών, για παράδειγμα, την παιδική κακοποίηση, τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την παραμέληση και τον εκφοβισμό. Μάθετε από τον ομιλητή ποιός έχει καθήκοντα επιμέλειας και ευθύνη στην τοπική κοινότητα, για παράδειγμα, γονείς, αστυνομία, γραμμές βοήθειας, κοινωνικοί λειτουργοί, κ.λπ. Επίσης, ζητήστε συμβουλές για το πώς να αναλάβετε δράση αν γίνετε μάρτυρας μιας παραβίασης, ιδιαίτερα αν είναι κάτι τόσο σοβαρό, όπως ένα γείτονα που κακοποιεί τα παιδιά του. Τέτοια ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν με φροντίδα, ενδιαφέρον και προσοχή.

Επιλέξτε ένα ζήτημα που ενδιαφέρει την ομάδα και ζητήστε τους να το συζητήσουν και να διερευνήσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια το πώς νομίζουν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους. Θα πρέπει επίσης να εξετάσουν το πώς η παραβίαση του δικαιώματος πρέπει να σταθμιστεί σε σχέση με τα δικαιώματα των άλλων ανθρώπων. Θα μπορούσαν να πάνε ένα βήμα πιο πέρα και να συμβάλ-

«Αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να πίνουν το νερό που μολύνεται από τις βιομηχανίες που διοικείτε, αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να αναπνεύσουν τον αέρα που καταστράφηκε από τους κλιβανούς καύσης απορριμμάτων που κατασκεύασε η κυβέρνηση, αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να περπατήσουν στους δρόμους που έγιναν επικίνδυνοι από τα ναρκωτικά και τις πολιτικές του εγκλήματος, αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να ζουν σε συνθήκες φτώχειας στην πλουσιότερη χώρα στον κόσμο, αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να αρρωσταίνουν σε μια χώρα με τα χειρότερα προγράμματα δημόσιας υγείας στον κόσμο, αν τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να πηγαίνουν στο σχολείο σε συνοικίες που υποχρηματοδοτούνται, τότε τα 16χρονα είναι αρκετά μεγάλα για να διαδραματίσουν ένα ρόλο στο να τα κάνουν καλύτερα όλα αυτά.»

Ρεβέκκα Τίλσεν, 14, καταθέτοντας στην υποεπιτροπή της Βουλής της Μινεσότα το 1991 σχετικά με τη μείωση της ηλικίας ψήφου.

λουν στη συζήτηση στο debatepedia. Προτεινόμενα θέματα περιλαμβάνουν: χρήση των κυρώσεων για την εξάλειψη της παιδικής εργασίας, έχουν τα παιδιά το δικαίωμα να γνωρίζουν τους βιολογικούς τους γονείς;, προφυλακτικά στα σχολεία, κινητά τηλέφωνα των μαθητών στα σχολεία, πρέπει να μειωθεί η ηλικία ψήφου;, μείωση του ορίου ηλικίας της κατανάλωσης οινοπνεύματος. Δείτε αυτά και άλλα ζητήματα που συζητήθηκαν στο <http://debatepedia.idebate.org/en/index.php/> Κατηγορία: Νεολαία

Μάθετε περισσότερα για το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης με τους νέους. Πληκτρολογήστε «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά μαζί με τα παιδιά» στη μηχανή αναζήτησής σας.

Ενημερωθείτε προσεκτικά για διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με τη συμμετοχή των νέων μέσα από τη δραστηριότητα, «Πάνω στη σκάλα» στη σελίδα 265.

Τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι συχνά αισθάνονται ότι υφίστανται διακρίσεις. Αν η ομάδα θα ήθελε να διερευνήσει ζητήματα σχετικά με τις διακρίσεις, μπορεί να θελήσει να διεξάγει τη δραστηριότητα, «Όλοι ίσοι - όλοι διαφορετικοί» στη σελίδα 104.

Ιδέες για δράση

Εάν εργάζεστε σε σχολείο, παρακινήστε τους μαθητές να κάνουν μια ανασκόπηση στην πολιτική διαχείρισης του σχολείου και του προγράμματος σπουδών για να διαπιστώσουν πόσο καλά ανταποκρίνεται το σχολείο στα καθήκοντα και τις ευθύνες του, όπως αυτά ορίζονται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Για παράδειγμα, παρέχει εκπαίδευση που προσανατολίζεται στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, τα ταλέντα και τις ικανότητες του παιδιού ή δίνεται πάρα πολύ μεγάλη έμφαση στη μελέτη με στόχο την επιτυχία τις εξετάσεις; Έχουν οι μαθητές το δικαίωμα να εκφράσουν τη γνώμη τους ελεύθερα για όλα τα θέματα που τους αφορούν; Δίνεται η δέουσα σημασία στις απόψεις των μαθητών; Με άλλα λόγια, υπάρχει σχολικό συμβούλιο και πόσο αποτελεσματικό είναι αυτό; Η σχολική πειθαρχία επιβάλλεται με σεβασμό στην αξιοπρέπεια του παιδιού; Πώς αντιμετωπίζει το σχολείο ρατσιστικά περιστατικά και περιστατικά εκφοβισμού; Συζητήστε πού υπάρχει χώρος για βελτίωση και ποια μέτρα θα μπορούσαν και θα έπρεπε να ληφθούν για την αντιμετώπιση των ζητημάτων. Κοιτάξτε την ενότητα «Αναλαμβάνοντας δράση» και σχεδιάστε μια δραστηριότητα. Να είστε προσεκτικοί για να μη δράτε βιαστικά και επιπόλαιοι ή με τρόπους που – χωρίς λόγο – θα αναστατώσουν τους εκπαιδευτικούς, ειδικά αν δυσανασχετούν όταν αποσπάτε εξουσία από αυτούς!

Εάν εργάζεστε σε μια λέσχη νεολαίας ή οργανισμό, παρακινήστε τα μέλη να κάνουν μια ανασκόπηση των πολιτικών διαχείρισης και των ευκαιριών για συμμετοχή.

Συμβάλλετε στις συζητήσεις στο <http://debatepedia.idebate.org> (κατηγορία: νεολαία)

Περισσότερες πληροφορίες

Για το πλήρες κείμενο της Σύμβασης, τα σχετικά έγγραφα της UNICEF που δημοσιεύονται ετησίως για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο και άλλα βιβλία και δημοσιεύσεις σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών, δείτε τις αναφορές στο κεφάλαιο 5 στο τμήμα με τις γενικές πληροφορίες για τα παιδιά.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης ζήτησε την απαγόρευση των ηχητικών συσκευών (κουνούπι) για «απομάκρυνση της νεολαίας». Κατά τη συνεδρίασή της τον Ιούνιο του 2010 η Συνέλευση ζήτησε την απαγόρευση όλων των ηχητικών συσκευών που εισάγουν διακρίσεις σε βάρος των νέων, όπως τη συσκευή «απομάκρυνση της νεολαίας», «Κουνούπι» που εκπέμπει ένα ισχυρό ηχητικό σήμα, προκειμένου να αποτρέψει τους νέους ανθρώπους από το να περφέρονται άσκοπα. Ο ήχος γίνεται αισθητός από όσους είναι κάτω των 20 ετών, αλλά από λίγους άνω των 25 ετών. Σε σύσταση που εγκρίθηκε ομόφωνα, η Συνέλευση, η οποία συγκεντρώνει βουλευτές από όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, είπε ότι η «άκρως προσβλητική» συσκευή εισάγει διακρίσεις σε βάρος των νέων ανθρώπων, αντιμετωπίζοντάς τους σαν να είναι «ανεπιθύμητα πουλιά ή παράσιτα». Θα μπορούσε επίσης να παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή ή την ελευθερία του συνέρχεσθαι και μπορεί να συνιστά ταπεινωτική μεταχείριση, διότι προκαλεί «ηχητικό πόνο».

Φυλλάδια

Κάρτες Δήλωσης

Αντιγράψτε τα ακόλουθα Άρθρα και κόψτε τα για να φτιάξετε τις κάρτες δήλωσης.

Το παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα απόψεις για όλα τα θέματα που το αφορούν και στις απόψεις του παιδιού θα πρέπει να δοθεί η δέουσα σημασία. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης.

Το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας θα πρέπει να είναι σεβαστό. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς.

Κανένα παιδί δεν πρέπει να υποβάλλεται σε αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή και της οικογένειάς του, στο σπίτι και την αλληλογραφία του. Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από παράνομες επιθέσεις στην τιμή και την υπόληψή του.

Οι γονείς έχουν την κύρια ευθύνη για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού.

Το παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το κράτος οφείλει να καθιστά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους. Η σχολική πειθαρχία θα πρέπει να επιβάλλεται με σεβασμό στην αξιοπρέπεια του παιδιού. Η εκπαίδευση θα πρέπει να προσανατολίζεται στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ταλέντων και των ικανοτήτων του παιδιού, την ανάπτυξη του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, την ανάπτυξη μιας υπεύθυνης ζωής σε μία ελεύθερη κοινωνία, το πνεύμα ειρήνης, φιλίας, κατανόησης, ανοχής και ισότητας, καθώς και την ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ξεκούραση και ψυχαγωγία, στο παιχνίδι και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή και τις τέχνες.

Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση εργασιών που είναι επικίνδυνες για τη ζωή και την ανάπτυξή του. Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης, από την προώθησή του στην πορνεία ή σε άλλες παράνομες σεξουαλικές πρακτικές, σε πορνογραφικές παραστάσεις και υλικό.

Το Κράτος λαμβάνει όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών που πλήττονται από ένοπλες συγκρούσεις.

Σε κάθε παιδί που κατηγορείται για τέλεση ποινικού αδικήματος ή εγκλήματος πρέπει να του εγγυάται ότι θα θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί ένοχο, ότι θα έχει νομική βοήθεια στην παρουσίαση της υπόθεσής του, ότι δε θα υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, ότι θα γίνεται σεβαστή και θα προστατεύεται η ιδιωτική του ζωή, και ότι θα αντιμετωπίζεται με τρόπο που συνάδει με την ηλικία, τις συνθήκες και την ευημερία του. Δεν θα πρέπει να επιβληθεί, ούτε θανατική ποινή, ούτε ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης, για αδικήματα που διαπράττονται από παιδιά κάτω από την ηλικία των 18 ετών.

Εργασία

Φύλο

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 2

6+

60 λεπτά

Διαφορετικοί μισθοί

Ίση αμοιβή για ίση εργασία!

Θεματικές Ενότητες

- Εργασία
- Φύλο
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

6+

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για μία προσομοίωση που φέρνει τους ανθρώπους αντιμέτωπους με την πραγματικότητα της αγοράς εργασίας. Θίγει τα εξής ζητήματα:

- Διαφορετικοί μισθοί για την ίδια δουλειά
- Διακρίσεις στο χώρο εργασίας
- Χαμηλή αμοιβή για τους νέους εργαζόμενους

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία εργαζομένων
- Το δικαίωμα σε δίκαιο μισθό και ίση αμοιβή για ίση εργασία
- Το δικαίωμα στη μη διάκριση με βάση την ηλικία και το φύλο

Στόχοι

- Να έρθουν οι συμμετέχοντες αντιμέτωποι με τις πραγματικότητες των διακρίσεων στο χώρο εργασίας
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων, ώστε οι συμμετέχοντες να αντιδρούν στην αδικία και να υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους
- Προώθηση της αλληλεγγύης, της ισότητας και της δικαιοσύνης

Υλικά

- Αντίγραφο της «αμοιβής των Εργαζομένων»
- Ετικέτες, μία για κάθε συμμετέχοντα /εργαζόμενο
- Μάρκες χρημάτων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα *Compass* χρήματα στη σελίδα 390.

Προετοιμασία

- Ετοιμάστε τις ετικέτες. Αυτές θα πρέπει να αναφέρουν μόνο το φύλο και την ηλικία των εργαζομένων. Αξιοποιήστε ως αναφορά τη λίστα αμοιβής των εργαζομένων.
- Σκεφτείτε μια συγκεκριμένη εργασία που μπορούν να κάνουν οι συμμετέχοντες. Συλλέξτε μαζί οποιοδήποτε εξοπλισμό ή υλικά που θα χρειαστούν για να κάνουν τη δουλειά.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι είναι εργαζόμενοι και έχουν να κάνουν κάποια δουλειά για τον εργοδότη τους (εσάς!). Δεν χρειάζεται να ανησυχούν. Όλοι θα πληρωθούν. Δε συμφωνείτε με τη δουλειά!
2. Μοιράστε τις ετικέτες με τυχαία σειρά, μία για κάθε συμμετέχοντα.
3. Εξηγήστε την εργασία και βεβαιωθείτε ότι όλοι γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν.
4. Αφήστε τους «εργαζόμενους» να ξεκινήσουν τη δουλειά!
5. Όταν όλες οι εργασίες ολοκληρωθούν, ζητήστε από τους «εργαζόμενους» να περιμένουν στην ουρά μέχρι να πληρωθούν. Πληρώστε κάθε άτομο ανάλογα με την ηλικία και το φύλο του, όπως ορίζεται στον κατάλογο αμοιβής των εργαζομένων. Θα πρέπει να μετρήσετε τα χρήματα μεγαλόφωνα, ώστε να μπορεί να ακούσει ο καθένας και να γνωρίζουν όλοι πόσο παίρνουν οι άλλοι.
6. Εάν οι συμμετέχοντες αρχίσουν να ρωτάνε ή να διαμαρτύρονται, δώστε σύντομους «λόγους», αλλά αποφύγετε να εμπλακείτε σε συζήτηση.

7. Θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε την κρίση σας για το πόσο μακριά να το πάτε, αλλά σταματήστε όταν θεωρήσετε ότι η ένταση έχει αρχίσει να ανεβαίνει υπερβολικά! Δώστε χρόνο σε όλους να ηρεμήσουν και να βγουν από το ρόλο, και στη συνέχεια, καθίστε σε κύκλο σε ολομέλεια για την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Κάντε τη συζήτηση σε στάδια. Ξεκινήστε με μια αναθεώρηση της ίδιας της προσομοίωσης:

- Πώς νιώσατε που πήρατε περισσότερα (ή λιγότερα) από ό, τι οι άλλοι «εργαζόμενοι», ακόμη κι αν ο καθένας έκανε ακριβώς την ίδια εργασία;
- Γιατί κάποιοι πήραν περισσότερα (ή λιγότερα) από άλλους; Ποια ήταν τα κριτήρια;
- Πώς νιώσατε που πήρατε περισσότερα από άλλους; Πώς νιώσατε που πήρατε λιγότερα από άλλους;
- Συμβαίνει αυτό το είδος διακρίσεων σε χώρους εργασίας στη χώρα ή στην κοινότητά σας;

Στη συνέχεια, μιλήστε για αμοιβή με βάση το φύλο:

- Μπορεί να δικαιολογηθεί η διαφορετική πληρωμή για την ίδια εργασία, εφόσον γίνεται από έναν άνδρα και μία γυναίκα; Γιατί; Γιατί όχι; Πότε;
- Κι αν ένας άντρας κάνει τη δουλειά καλύτερα από ό, τι μια γυναίκα; Είναι αυτός ο λόγος αρκετός για να πληρωθεί η γυναίκα λιγότερο;
- Εάν ένας άντρας είναι πιο εξειδικευμένος από τη γυναίκα, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να πληρωθεί περισσότερα;
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν εργασίες που θα πρέπει να γίνονται αποκλειστικά από άνδρες; Γιατί; Γιατί όχι; Εάν ναι, ποιες δουλειές;
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν εργασίες που θα πρέπει να γίνονται αποκλειστικά από γυναίκες; Γιατί; Γιατί όχι; Εάν ναι, ποιες είναι αυτές;
- Πιστεύετε ότι η πρακτική της θετικής διάκρισης (affirmative action or positive discrimination) μπορεί να δικαιολογηθεί προκειμένου να αλλάξουν οι κοινωνικές στάσεις; [Σημ.: Θετική διάκριση σε αυτή την περίπτωση σημαίνει να δίνουμε προτεραιότητα στην ανάληψη μιας εργασίας ανάλογα με το φύλο, ώστε να δώσουμε ίσες ευκαιρίες στα δύο φύλα να εργαστούν σε παραδοσιακά γυναικεία ή αντρικά επαγγέλματα]

Τέλος, μιλήστε για την αμοιβή με βάση την ηλικία:

- Υπάρχει πολιτική για διαφορετικές αμοιβές με βάση την ηλικία στη χώρα σας; Αν όχι, πιστεύετε ότι θα έπρεπε να υπάρξει;
- Ποια είναι η λογική εξήγηση για την εφαρμογή αυτού του είδους της πολιτικής, ιδιαίτερα στην περίπτωση των νέων;
- Τι πιστεύετε γι' αυτού του είδους την πολιτική; Είναι καλή; Κακή; Απαραίτητη; Περιττή; Αιτιολογήστε.
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα έχουν παραβιαστεί ή διακυβεύονται στη δραστηριότητα;
- Πώς μπορούν οι άνθρωποι να διεκδικήσουν αυτά τα δικαιώματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Σε περίπτωση που χρειαστεί να διαγράψετε ή να προσθέσετε εργαζόμενους στη λίστα βεβαιωθείτε ότι κρατάτε μια ισορροπία μεταξύ των φύλων και των διαφορετικών ηλικιών, ώστε όντως οι «εργαζόμενοι» να διαφέρουν για να δικαιολογηθούν και οι άνισες αμοιβές τους στο τέλος. Αν η ομάδα είναι μεγάλη ή αν θέλετε να κάνετε μια βαθύτερη συζήτηση για τις δύο διαφορετικές μορφές διακρίσεων, μια καλή ιδέα θα ήταν να δημιουργήσετε δύο ομάδες. Έτσι, μια ομάδα μπορεί να αναλάβει τη δραστηριότητα και τη συζήτηση που αφορά στις διακρίσεις λόγω φύλου και η άλλη στις διακρίσεις λόγω ηλικίας.

Ποια είδη εργασιών είναι κατάλληλα για αυτή τη δραστηριότητα; Θα πρέπει καταρχήν να είναι ακριβώς η ίδια εργασία για κάθε εργαζόμενο. Επίσης, προσπαθήστε να επιλέξετε κάτι που μπορεί να γίνει από διαφορετικούς ανθρώπους ταυτόχρονα, έτσι ώστε να μην γίνει κουραστικό για τους συμμετέχοντες που περιμένουν και παρακολουθούν. Σκεφτείτε το εξής:

Διαφορετικοί μισθοί

- Αν θέλετε να βγείτε έξω, μπορεί να γίνει αυτή την εποχή του έτους;
- Έχετε τον απαραίτητο χώρο;
- Μπορεί να γίνει εξίσου εύκολα και καλά από ανθρώπους διαφόρων ηλικιών και από άνδρες και γυναίκες;
- Είναι ασφαλές;
- Θα νιώσουν οι συμμετέχοντες αμηχανία ή θα αρνηθούν για λόγους ηθικής;
- Πόση ώρα θα χρειαστεί;
- Απαιτεί πολλές δεξιότητες;
- Πώς μπορεί να επαναληφθεί αρκετές φορές;

Παραδείγματα εργασιών:

- Καθαρίστε το μαυροπίνακα/πίνακα και καθαρογράψτε μια προκαθορισμένη φράση.
- Πάρτε βιβλία από ένα ράφι και τοποθετήστε τα σε ένα κουτί. Μεταφέρετε το κουτί στην άλλη πλευρά του δωματίου και βάλτε τα βιβλία σε ένα δεύτερο ράφι.
- Κάντε ένα οριγκάμι (αεροπλάνο ή απλό καπέλο).
- Καθαρίστε το χώρο εργασίας ή μια ορισμένη περιοχή του κήπου.
- Συλλέξτε τα σκουπίδια από μια ορισμένη περιοχή στη γειτονιά.
- Πλύνετε τα παράθυρα του σχολείου/κτιρίου όπου συναντιέστε ή πλύνετε τα αυτοκίνητα των καθηγητών/εκπαιδευτών!
- Συλλέξτε τρεις διαφορετικούς τύπους φύλλων δέντρου και στερεώστε τα σε ένα κομμάτι χαρτί.
- Αναζητήστε τον ορισμό μιας λέξης και γράψτε τον σε ένα κομμάτι χαρτί. (Αν επιλέξετε διαφορετικές λέξεις, με κάθε μία να αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, τότε στο τέλος μπορεί να έχετε ένα μικρό γλωσσάρι όρων!)

Όταν κάνετε τις πληρωμές και πρέπει να δώσετε εξηγήσεις για τους διαφορετικούς μισθούς, θα πρέπει να σκεφτείτε «λόγους». Μπορεί να βασίζονται σε αυτό που πραγματικά συνέβη ή μπορεί να είναι γελοίοι. Για παράδειγμα:

- Κάποιος/α που σκόνταψε παίρνει λιγότερα
- Κάποιος/α που χαμογελούσε και φαινόταν χαρούμενος/η παίρνει περισσότερα
- Είναι Παρασκευή!

Παραλλαγές

Αντί να κάνει τις πληρωμές ο συντονιστής, μπορούν δύο συμμετέχοντες να είναι οι ταμίες. Ανάλογα με την εργασία που έχετε επιλέξει, μπορείτε να ορίσετε ένα χρονικό όριο για την ολοκλήρωσή της, όπως σε ένα εργοστάσιο. Αν η εργασία είναι πολύ απλή ή έχετε λιγότερους από έξι παίκτες, θα μπορούσατε να έχετε τρεις ή τέσσερις γύρους, με κάθε γύρο να αντιπροσωπεύει τη δουλειά μιας ημέρας. Μετά από κάθε γύρο, οι εργαζόμενοι πηγαίνουν στην τράπεζα, υπογράφουν ένα έγγραφο και παίρνουν το ημερομίσθιό τους. Να περιμένετε ότι ορισμένοι από τους συμμετέχοντες θα συνειδητοποιήσουν γρήγορα πόσο άδικη είναι η αμοιβή και θα διαμαρτυρηθούν. Σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσατε να τους απολύσετε και να πείτε στους υπόλοιπους εργαζόμενους ότι θα πρέπει να εργαστούν σκληρότερα. Να είστε προετοιμασμένοι ότι στο σημείο αυτό οι εργαζόμενοι μπορεί να καλέσουν σε απεργία. Προσέξτε να μην απομακρυνθούν οι συμμετέχοντες από το πλαίσιο της δραστηριότητας και βεβαιωθείτε ότι επικεντρώνετε στους αρχικούς στόχους της. Εάν δεν το θεωρείτε σωστό να κάνετε αυτή τη δραστηριότητα ως προσομοίωση, θα μπορούσατε να προσαρμόσετε τις πληροφορίες για να τις χρησιμοποιήσετε ως βάση για συζήτηση. Κάντε ένα «δελτίο δεδομένων» για κάθε εργαζόμενο/η με πληροφορίες σχετικά με την εργασία που κάνει, την ηλικία, το φύλο και την αμοιβή του/της. Θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει και άλλα στοιχεία, όπως το μορφωτικό επίπεδο και την επαγγελματική εμπειρία. Εναλλακτικά, θα μπορούσατε να αναπτύξετε σε βάθος μερικές μελέτες περίπτωσης για διαφορετικούς εργαζομένους. Ωστόσο, θα πρέπει να γνωρίζετε ότι η συζήτηση από μόνη της δε θα προκαλέσει την ισχυρή συναισθηματική αντίδραση που παίρνετε από την εμπειρία της προσομοίωσης.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν η ομάδα απολαμβάνει τα παιχνίδια ρόλων και θα ήθελε να διερευνήσει το ρόλο των συνδικαλιστικών οργανώσεων στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων για δίκαιη αμοιβή και συνθήκες εργασίας, σας προτείνουμε να κάνετε τη δραστηριότητα «Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης» στη σελίδα 348. Επίσης, η δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων «Εργασία και μωρά» στη σελίδα 371 εξετάζει ζητήματα ισότητας στο χώρο εργασίας και τα δικαιώματα των γυναικών.

Ιδέες για δράση

Ενημερωθείτε σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων και την εργατική νομοθεσία στη χώρα σας. Αν εργάζεστε για χαρτζιλίκι (το βράδυ, το σαββατοκύριακο ή κατά τη διάρκεια των διακοπών), βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε τα δικαιώματά σας ως εργαζόμενος/η. Για παράδειγμα, παίρνετε υψηλότερο ποσοστό αμοιβής το βράδυ και το Σαββατοκύριακο; Είσαστε ασφαλισμένοι; Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείτε είναι σε καλή κατάσταση; Τηρούνται οι υγειονομικοί κανόνες και οι κανόνες ασφαλείας; Μάθετε περισσότερα σχετικά με τις συνέπειες της «μαύρης» εργασίας δηλαδή, όταν ούτε εσείς, ούτε ο εργοδότης σας δηλώνετε την εργασία σας στις φορολογικές υπηρεσίες.

Περισσότερες πληροφορίες

Επειδή οι γυναίκες κερδίζουν λιγότερα χρήματα κατά μέσο όρο από τους άνδρες, πρέπει να εργαστούν περισσότερο για την ίδια αμοιβή. Προκειμένου να επισημανθεί αυτή η διαφορά, η Ευρωπαϊκή Ημέρα Ισότητας των Μισθών έχει θεσπιστεί μία Τρίτη, επειδή η Τρίτη αντιπροσωπεύει την ημέρα της εβδομάδας μέχρι την οποία πρέπει να εργαστούν οι γυναίκες για να κερδίσουν ό,τι κέρδισαν οι άνδρες την προηγούμενη εβδομάδα.

Τα ζητήματα σχετικά με την ανισότητα αμοιβής των εργαζομένων είναι διαφορετικά σε διαφορετικές χώρες και επίσης διαφέρουν ανάλογα με το αν το ζήτημα είναι η ηλικία ή οι διακρίσεις λόγω φύλου. Οι διακρίσεις στην εργασία με κριτήριο το φύλο δεν είναι τίποτα περισσότερο από αποδεικτικά στοιχεία των γενικών διακρίσεων σε βάρος των γυναικών. Ιστορικά, οι γυναίκες έχουν βρεθεί σε μειονεκτική θέση στον κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό τομέα. Παραδείγματα διακρίσεων κατά των γυναικών στο χώρο εργασίας περιλαμβάνουν διακρίσεις στην επιλογή και τις συνευθύνσεις των αιτούντων εργασία, διακρίσεις σε σχέση με τις προοπτικές προαγωγής και το γεγονός ότι, κατά μέσο όρο, παίρνουν χαμηλότερους μισθούς από τους άνδρες. Η άνιση αμοιβή των γυναικών για ίση εργασία αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη αμοιβή.

Ως εργαζόμενοι, οι νέοι θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν δίκαιη αμοιβή. Ωστόσο, εδώ η κατάσταση είναι περίπλοκη και διαφέρει από χώρα σε χώρα. Σε γενικές γραμμές, το ποσοστό ανεργίας για τους νέους είναι υψηλότερο από ό,τι για τους ενήλικες.

Παρόλο που η αρχή της ίσης αμοιβής για ίση εργασία υποστηρίζεται γενικά, η αμοιβή των νέων συχνά θεωρείται ειδική περίπτωση και πολλές χώρες έχουν πολιτικές που επιτρέπουν στους εργαζόμενους αυτούς να αμείβονται λιγότερο από ό,τι ένας ενήλικος για την ίδια δουλειά. Οι πολιτικές αυτές δικαιολογούνται για δύο λόγους. Από τη μία πλευρά, το κράτος επιδιώκει να αποθαρρύνει τους νέους από την πρόωγη είσοδό τους στην αγορά εργασίας και αντίστοιχα να τους ενθαρρύνει να παραμείνουν στο σχολείο, για να αποκτήσουν καλή εκπαίδευση. Από την άλλη πλευρά, η χαμηλή αμοιβή είναι ένα ελκυστικό κίνητρο για τους εργοδότες, ώστε να προσλαμβάνουν άπειρους και χαμηλής ειδίκευσης νεαρούς εργαζόμενους, ιδιαίτερα καθώς αυξάνονται τα ποσοστά της σχολικής διαρροής, οι οποίοι διαφορετικά θα ήταν «σκόρπιοι στους δρόμους», θα είχαν μπλεξίματα και θα επιβάρυναν το κράτος. Η εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής και η επιτυχία της στη μείωση της ανεργίας των νέων ποικίλλει από χώρα σε χώρα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων – European Committee of Social Rights (ο φορέας υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη – European Social Charter) θεωρεί ότι η

χαμηλή αμοιβή της εργασίας των νέων δεν αντικρούει το θεσμό του δίκαιου μισθού, εφόσον η διαφορά από τον κανονικό μισθό είναι λογική και η ψαλίδα κλείνει σύντομα όσον αφορά τις ηλικίες. Για παράδειγμα, ένας μισθός 30% χαμηλότερος σε σχέση με τον αρχικό μισθό των ενηλίκων θεωρείται αποδεκτός για νέους 15-16 ετών. Ωστόσο, για νέους 16-18 ετών, η διαφορά δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20%.

Οι μισθοί της νεολαίας δεν είναι πάντα χαμηλοί. Στην πραγματικότητα υπάρχουν πολλοί νέοι, οι οποίοι διαθέτουν μόρφωση και γνώσεις στον τομέα της τεχνολογίας, που κερδίζουν πολλά χρήματα – υπερβολικά πολλά κατά τη γνώμη κάποιων! Για παράδειγμα, οι νέοι ευημερούν στους τομείς που βασίζονται στις νέες τεχνολογίες και λαμβάνουν πολύ υψηλότερες αμοιβές από τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι βρίσκονται κοντά σε ηλικία συνταξιοδότησης.

Δικαίωμα στη Δίκαιη Αμοιβή

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Άρθρο 7

Τα συμβαλλόμενα κράτη του παρόντος Συμφώνου αναγνωρίζουν το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να απολαμβάνει δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας, οι οποίοι εξασφαλίζουν ειδικότερα:

(α) Αμοιβή που παρέχει σε όλους τους εργαζομένους, σαν ελάχιστο όριο:

(i) Δίκαιους μισθούς και ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Ειδικότερα οι γυναίκες πρέπει να έχουν την εγγύηση ότι οι όροι εργασίας δεν είναι κατώτεροι από εκείνους που απολαμβάνουν οι άνδρες, με ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης

Άρθρο 7 (5) Το δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων στην προστασία της δίκαιης αμοιβής για τους νέους εργαζόμενους και τους μαθητευόμενους.

Άρθρο 8 (3) Το δικαίωμα των εργαζόμενων γυναικών στην προστασία από τυχόν διακρίσεις με βάση το φύλο, αναφορικά με την αμοιβή.

Φυλλάδια

Αμοιβή εργαζομένων σύμφωνα με το φύλο και την ηλικία

	Φύλο	Ηλικία	Αμοιβή σε Ems
1.	Άντρας	35 ετών	100
2.	Γυναίκα	16 ετών	30
3.	Άντρας	22 ετών	70
4.	Γυναίκα	32 ετών	90
5.	Άντρας	16 ετών	50
6.	Γυναίκα	19 ετών	60
7.	Άντρας	26 ετών	100
8.	Άντρας	20 ετών	70
9.	Γυναίκα	24 ετών	80
10.	Άντρας	37 ετών	100
11.	Γυναίκα	17 ετών	30
12.	Γυναίκα	23 ετών	80

Ειρήνη και Βία

Παιδιά

Υγεία

Επίπεδο 3

9-24
(3 υπο-ομάδες)

90 λεπτά

Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;

Πραγματικά μακάρι να μπορούσα να έχω μιλήσει σε κάποιον γι' αυτό.

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος ομάδας	9 – 24 (3 υπο-ομάδες)
Διάρκεια	90 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Ειρήνη και Βία • Παιδιά • Υγεία
Επισκόπηση	Πρόκειται για μία δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων που θίγει ζητήματα • διαπροσωπικής βίας • εκφοβισμού
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Εξάλειψη υποτιμητικής συμπεριφοράς • Το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια • Το δικαίωμα για προστασία από όλες τις μορφές φυσικής ή ψυχολογικής βίας
Στόχοι	• Η ανάπτυξη γνώσεων και η κατανόηση των αιτιών και των συνεπειών του εκφοβισμού • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση του προβλήματος • Η συμπαράσταση προς τα θύματα του εκφοβισμού
Υλικά	• Αντίγραφα των σκηνών που θα παιχτούν (μία σκηνή ανά ομάδα) • Αντίγραφο του φύλλου «αληθινές ιστορίες» • Χώρος για την εκτέλεση των παιχνιδιών ρόλων

Οδηγίες

1. Κάντε μια εισαγωγή στη δραστηριότητα. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι πρόκειται να εργαστούν σε μικρές ομάδες για να κάνουν σύντομα παιχνίδια ρόλων σχετικά με το θέμα του εκφοβισμού.
2. Πραγματοποιήστε μια σύντομη συνεδρία καταιγισμού ιδεών με θέμα «Τι είναι εκφοβισμός;» για να βεβαιωθείτε ότι όλοι συμφωνούν για το τι είναι ο εκφοβισμός, ότι γνωρίζουν τις διάφορες μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται και ότι μπορεί να συμβεί σε κάθε σχολείο, εκπαιδευτικό ίδρυμα, πανεπιστημιακή σχολή, σύλλογο, οργάνωση ή στο χώρο εργασίας.
3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις υπο-ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα μία σκηνή την οποία θα αναπαραστήσει. Δώστε τους 15 λεπτά για να κάνουν πρόβες και να προετοιμάσουν τους ρόλους τους.
4. Όταν είναι έτοιμοι, ζητήστε από κάθε ομάδα με τη σειρά να παρουσιάσει τη σκηνή της.
5. Μην επιτρέψετε να εκφραστούν τυχόν σχόλια, μέχρι όλες οι ομάδες να παρουσιάσουν τις σκηνές τους και στη συνέχεια να έρθουν σε ολομέλεια για συζήτηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με την αναθεώρηση των παιχνιδιών-ρόλων.

- Από πού πήραν οι ομάδες το υλικό για να οργανώσουν πώς θα αναπαραστήσουν τη σκηνή που δόθηκε στην κάθε μία; Από ιστορίες ή ταινίες για τον εκφοβισμό, ή βασίστηκαν σε εμπειρίες;
- Ήταν ρεαλιστικές οι σκηνές;
- Στη σκηνή 1, ας σχολιάσουν τις απόψεις και τη στάση που εξέφρασαν τα πρόσωπα που υποδύθηκαν τη σκηνή, αν δηλαδή ήταν εποικοδομητικά και βοήθησαν την κατάσταση και ποια από αυτά την εμπόδισαν;
- Σε σχέση με τη σκηνή 2, ας συζητήσουν πόσο εύκολο είναι να μιλήσουν ειλικρινά με ένα φίλο ο οποίος είναι επίσης νταής. Σε γενικές γραμμές, ποιες τεχνικές τείνουν να έχουν θετική επίδραση και ποιες τακτικές τείνουν να έχουν αρνητική επίδραση;

4 Ιουνίου
Παγκόσμια Ημέρα
Παιδιών Αθλών
Θυμάτων Επιθέσεων

- Σε σχέση με τη σκηνή 3, ας σκεφθούν πόσο εύκολο είναι να μιλήσουμε ειλικρινά με ένα φίλο που είναι θύμα εκφοβισμού; Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να βρούμε λύσεις αποδεκτές από το θύμα;

Τώρα ζητήστε από τρεις εθελοντές συμμετέχοντες να διαβάσουν τις τρεις «αληθινές ιστορίες». Ζητήστε γενικά σχόλια για τις περιπτώσεις και στη συνέχεια συζητήστε τα αίτια του εκφοβισμού, πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί και τα δικαιώματα που σχετίζονται.

- Πώς νομίζετε ότι αισθάνεται κανείς όντας θύμα εκφοβισμού;
- Ένα άτομο που πέφτει θύμα εκφοβισμού είναι υπεύθυνο γι' αυτό;
- Γιατί οι νταήδες εκφοβίζουν; Για παράδειγμα, προσπαθούν να αποδείξουν κάτι με το να συμπεριφέρονται βίαια σε άλλους ανθρώπους;
- Είναι ο εκφοβισμός μια μορφή βίας;
- Είναι ο εκφοβισμός ζήτημα εξουσίας;
- Είναι ο εκφοβισμός αναπόφευκτος;
- Αν είστε φίλοι με κάποιον που είναι θύμα εκφοβισμού, θα ενημερώνετε κάποια αρμόδια κρατική αρχή ακόμα κι αν ο φίλος σας έχει πει για το πρόβλημά του εμπιστευτικά;
- Ποιες είναι οι πιο κοινές προκαταλήψεις απέναντι στους ανθρώπους που είναι θύματα εκφοβισμού;
- Ποιος είναι υπεύθυνος για τη ρύθμιση ενός προβλήματος εκφοβισμού;
- Τι θα κάνατε αν ήσασταν θύμα εκφοβισμού;
- Τι πρέπει να γίνει με τους νταήδες; Πώς μπορούν να εκπαιδευτούν για να σταματήσουν να εκφοβίζουν άλλους ανθρώπους; Πρέπει να τιμωρηθούν;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται σε αυτές τις τρεις ιστορίες με τις οποίες ασχοληθήκαμε;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Ο εκφοβισμός μπορεί να είναι άμεσος ή έμμεσος. Άμεσος εκφοβισμός είναι συμπεριφορές, όπως οι υβριστικοί χαρακτηρισμοί, τα ενοχλητικά πειράγματα, το σπρώξιμο ή τραβολόγημα κάποιου, το χτύπημα ή η επίθεση, το να παίρνει κανείς την τσάντα ή άλλα πράγματα κάποιου και να τα πετάει τριγύρω, ο εξαναγκασμός κάποιου να δώσει τα χρήματα ή τα πράγματά του και η επίθεση ή απειλή εναντίον κάποιου, λόγω της θρησκείας του, του χρώματός του, της αναπηρίας του ή των συνηθειών του. Έμμεσος εκφοβισμός είναι συμπεριφορές, όπως η διάδοση φημών με πρόθεση την κοινωνική απομόνωση του θύματος. Τέτοιες συμπεριφορές ξεκινούν ως επί το πλείστον από ένα ή περισσότερα άτομα εναντίον συγκεκριμένου θύματος ή θυμάτων. Τόσο στον άμεσο, όσο και στον έμμεσο εκφοβισμό, η βασική συνιστώσα είναι ο φυσικός ή ψυχολογικός εκφοβισμός που ασκείται συστηματικά με την πάροδο του χρόνου και δημιουργεί ένα συνεχές μοτίβο παρενόχλησης και κακοποίησης.

Αν εργάζεστε με μια ομάδα κοινωνικής δράσης (outreach group) ή σε ένα σύλλογο, σχολή ή χώρο εργασίας, ίσως θέλετε να προσαρμόσετε τις σκηνές ανάλογα με την εκάστοτε κατάσταση. Να είστε ενήμεροι για τους νέους στην ομάδα σας και οποιεσδήποτε προσωπικές εμπειρίες εκφοβισμού. Διαμορφώστε τις ομάδες και μοιράστε τις σκηνές αναλόγως.

Παραλλαγές

Αντί για παιχνίδια ρόλων, οι τρεις ομάδες μπορούν να αναλύσουν κάθε σκηνή και να εξηγήσουν πώς θα λύσουν το πρόβλημα.

Θα μπορούσατε να επιλέξετε να επικεντρωθείτε σε μία από τις σκηνές και να δώσετε σε κάθε ομάδα να δουλέψει το ίδιο σενάριο. Έτσι, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τη δική της εκδοχή της ιστορίας με διάφορες πιθανές λύσεις και τις εναλλακτικές τους. Το πλεονέκτημα είναι ότι θα αποκτήσετε μεγαλύτερη επίγνωση των ζητημάτων και θα αναδειχθούν περισσότερες λύσεις στο πρόβλημα. Εάν δεν έχετε χρόνο ή χώρο για παιχνίδια ρόλων, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις πραγματικές ι-

στορίες ως περιπτώσεις για συζήτηση σε μικρές ομάδες. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να διατυπώσουν σκέψεις σχετικά με τις καταστάσεις και να προτείνουν πιθανές απτές λύσεις και εναλλακτικές τους, καθώς και να σκεφτούν τι θα έκαναν αν ήταν οι ίδιοι θύμα εκφοβισμού.

Προτάσεις για συνέχεια

Μάθετε εάν υπάρχουν προγράμματα στην τοπική κοινωνία που εκπαιδεύουν συνομήλικους εκπαιδευτές (νέους εθελοντές στην ίδια ηλικία με τα μέλη της ομάδας στην οποία γίνεται η παρέμβαση) στη διαμεσολάβηση συγκρούσεων. Ζητήστε από έναν ομιλητή να μιλήσει στην ομάδα και σκεφτείτε το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός συστήματος συνομήλικων διαμεσολαβητών στο σχολείο σας, τη σχολή, ή το σύλλογό σας.

Αν σας ενδιαφέρουν παραδείγματα ορθής πρακτικής εκπαίδευσης νέων συνομηλίκων, τότε εξετάστε το «Η ειρηνοποιός εργασία στο Όφενμπαχ της Γερμανίας, ένα παράδειγμα διαμεσολάβησης με συνομήλικους (peer mediation) στα σχολεία», στην ενότητα 5.1 στο Domino.

Αν θέλετε να εξετάσετε τη διαδικτυακή παρενόχληση, τότε ρίξτε μια ματιά στη δραστηριότητα «Η ζωή μου δεν είναι σόου» στη σελίδα 260. Εναλλακτικά, η ομάδα μπορεί να θέλει να αναπτύξει μια πολιτική αντι-εκφοβισμού για το σχολείο ή την οργάνωσή της. Η μέθοδος που περιγράφεται στη δραστηριότητα «Απάντηση στο ρατσισμό» στη σελίδα 285 για το πώς να αναπτύξετε μια αντι-ρατσιστική πολιτική, είναι επίσης κατάλληλη για την ανάπτυξη μιας αντι-εκφοβιστικής πολιτικής. Στο «Ιστορίες από νέους ανθρώπους» στο τμήμα 4 του Domino, μπορείτε να διαβάσετε την ιστορία του Γκαμπόρ για το πώς ο ίδιος είχε πέσει θύμα εκφοβισμού στο σχολείο επειδή ήταν Εβραίος. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε για να ξεκινήσετε μια συζήτηση για τον αντισημιτισμό ή για να θέσετε το ερώτημα: «Τι θα κάνατε σε αυτή την περίπτωση;»

Ιδέες για δράση

Βρείτε μια ομάδα ή σύλλογο που εργάζεται για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού στη χώρα σας και προσφέρετε την υποστήριξή σας.

Εάν έχετε μια ιδιαίτερα δημιουργική ομάδα, προτείνετε να γράψουν οι ίδιοι το σενάριο για τις σκηνές και μετά να το αναπαραστήσουν για άλλους.

Τα μέλη της ομάδας θα μπορούσαν επίσης να ξεκινήσουν ή να οργανώσουν μια συζήτηση στα σχολεία ή στις κοινότητες τους σχετικά με το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού.

Μαζί με άλλους φίλους, δημιουργήστε μια ομάδα υποστήριξης στο δικό σας σχολείο ή κοινότοπη για να βοηθήσετε τους νέους ανθρώπους που είναι θύματα εκφοβισμού.

Πρόσθετες πληροφορίες

Οι νταήδες, μερικές φορές δεν καταλαβαίνουν πόσο άσχημα κάνουν να αισθάνεται ένα άτομο το οποίο κακομεταχειρίζονται. Ίσως νομίζουν ότι απλά πειράζουν κάποιον ή του κάνουν ανόητα αστεία και ότι έχει απλά «πολύ γέλιο». Μπορεί να ξεκινά με αυτόν τον τρόπο, αλλά μετά από μια-δυο μέρες ή εβδομάδες, η επαναλαμβανόμενη αυτή συμπεριφορά αρχίζει να αναστατώνει το άτομο που κοροϊδεύουν. Μερικές φορές οι νταήδες πιστεύουν ότι με το να πειράζουν τους άλλους, φαίνονται «άνετοι» οι ίδιοι. Θα μπορούσαν να ζηλεύουν κάποιον/α ή την εμφάνισή του/της. Ίσως έχουν συνηθίσει να είναι το επίκεντρο της προσοχής και αν κάποιος τους πάρει τα φώτα της δημοσιότητας τότε δεν τους αρέσει, κι έτσι τον βλάπτουν. Συχνά οι νταήδες στερούνται κοινωνικών δεξιοτήτων και δεν ξέρουν πώς να είναι καλοί φίλοι. Οι νταήδες μπορεί να έχουν προβλήματα στο σπίτι. Όταν τα παιδιά ή οι νέοι γίνονται μάρτυρες βίας ή ανθρώπων που συμπεριφέρονται άσχημα ο ένας στον άλλο στο σπίτι, μιμούνται αυτό που βλέπουν. Νιώθουν άσχημα για την κατάσταση και θέλουν να βλάψουν άλλους ανθρώπους για να τους κάνουν κι αυτούς να νιώσουν άσχημα. Η σωματική τιμωρία μπορεί επίσης να οδηγήσει σε εκφοβισμό επειδή διδάσκει στα παιδιά ότι η βία είναι μια αποδε-

Πηγές

www.bullying.co.uk
www.bullying.org
www.bullyonline.org
www.bullybusters.org.uk
www.kidshealth.org
www.teenhelp.org
www.breaktheabusecycle.com
www.bullying.com

κτή και κατάλληλη τακτική για την επίλυση συγκρούσεων και για να εξαναγκάσουμε τους άλλους να κάνουν αυτό που θέλουμε. Μπορείτε να διαβάσετε για την καμπάνια του Συμβουλίου της Ευρώπης για την κατάργηση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών: www.coe.int «Η κατάργηση της σωματικής τιμωρίας των παιδιών, ερωτήσεις και απαντήσεις».

Οι νταήδες χρειάζονται βοήθεια. Χρειάζεται να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους εκφοβίζουν και να μάθουν πώς να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους, ειδικά το πώς να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους με τρόπους που δεν βλάπτουν τους άλλους ανθρώπους και πώς να ενεργούν, προκειμένου να πάρουν αυτό που θέλουν. Η συμμετοχή σε πρακτικές δραστηριότητες, όπου μπορούν να βρουν νέα ενδιαφέροντα που θα τους απομακρύνουν από τον εκφοβισμό και όπου μπορούν να δείξουν το ταλέντο τους, θα τους βοηθήσει να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση και να είναι σε θέση να σκέφτονται τους εαυτούς τους ως κάποιον που είναι ένα καλό άτομο που δεν βλάπτει τους άλλους. Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε: www.bullying.co.uk, www.bullying.org, www.bullyonline.org ή πληκτρολογήστε «εκφοβισμός» στη μηχανή αναζήτησής σας.

Φυλλάδια

Σκηνές για τα παιχνίδια ρόλων

Σκηνή 1: Ένας μαθητής απευθύνεται στη διεύθυνση και προσπαθεί να εξηγήσει ότι ένας από τους συμμαθητές του/της είναι θύμα εκφοβισμού. Ο διευθυντής/ντρια είναι αυταρχικός/ή και παραδοσιακός/ή. Αυτός/ή νομίζει ότι τα πρότυπα χάνονται και έχει άσχημη γνώμη σχετικά με τη γενική συμπεριφορά των νέων στις μέρες μας. Ο/Η εκπαιδευτικός της τάξης δεν θέλει να αναλάβει την ευθύνη για την κατάσταση. Οι άλλοι δάσκαλοι υποτιμούν το πρόβλημα και δεν αναγνωρίζουν τη συμπεριφορά των νταήδων ως τέτοια. Ο εκπρόσωπος της κοινωνικής πρόνοιας της τοπικής αρχής ανησυχεί, αλλά έχει υπερβολικά μεγάλο φόρτο εργασίας, ώστε να μπορέσει να παρέμβει άμεσα.

Σκηνή 2: Μια ομάδα μαθητών προσπαθεί να μιλήσει σε έναν φίλο που εκφοβίζει ένα μικρότερο μαθητή.

Σκηνή 3: Διάφοροι μαθητές συγκεντρώθηκαν και μιλούν για έναν φίλο/μία φίλη που είναι θύμα εκφοβισμού από μια ομάδα μεγαλύτερων μαθητών. Θέλουν να βοηθήσουν το/τη φίλο/η τους και αναλύουν όλες τις πιθανές λύσεις για να τον/την βοηθήσουν.

Αληθινές Ιστορίες

Ιστορία 1

«Είμαι 12 ετών και σιχαίνομαι να πηγαίνω στο σχολείο, επειδή κανείς δεν με συμπαθεί. Υπάρχει μια ομάδα παιδιών που με βρίζουν όποτε μπορούν. Λένε ότι είμαι άσχημη και χοντρή και ότι οι γονείς μου θα έπρεπε να ντρέπονται για μένα. Η καλύτερή μου φίλη σταμάτησε να μου μιλάει και τώρα έγινα κιόλας φίλη με μερικά από τα παιδιά σε αυτή την ομάδα. Τη μισώ. Νιώθω τόσο μόνη και φοβάμαι ότι αυτό που λένε για τους γονείς μου είναι αλήθεια.»

Ροζάνα

Ιστορία 2

«Ξεκίνησα μαθήματα σε ένα νέο κολλέγιο φέτος και από την πρώτη μέρα ένιωσα ότι κάποια από τα κορίτσια με κοίταζαν με περίεργο τρόπο. Τότε κατάλαβα ότι ζήλευαν επειδή ήμουν δημοφιλής στα αγόρια. Τώρα βρίσκω απειλητικά σημειώματα στην πόρτα του ντουλαπιού μου. Δέχομαι επίσης υβριστικά τηλεφωνήματα στο σπίτι. Έχουν κλέψει ακόμα και τα βιβλία μου αρκετές φορές. Την περασμένη εβδομάδα, πήγα στην τουαλέτα και τρία κορίτσια με ακολούθησαν, μου φώναζαν, με απείλησαν με ένα μαχαίρι και μου είπαν να πάω να μελετήσω κάπου αλλού και με αποκάλεσαν πόρνη. Δεν αντέχω άλλο. Είμαι φοβισμένη και θυμωμένη. Προσπάθησα να μιλήσω με τη διευθύντρια, αλλά εκείνη δεν άκουσε πραγματικά το πρόβλημά μου. Δεν ξέρω τι να κάνω.»

Λίζμπεθ

Ιστορία 3

«Ο καλύτερός μου φίλος μου είπε ότι οι άλλοι μαθητές στο σχολείο μας τον ενοχλούν. Επειδή ήθελα να τον βοηθήσω, αποφάσισα να πάω και να τους μιλήσω, αλλά αφού το έκανα αυτό άρχισαν να κάνουν το ίδιο και σε μένα. Τώρα μας εκφοβίζουν και τους δύο: μας κοροϊδεύουν, κάνουν άσχημες φάρσες και απείλησαν να μας χτυπήσουν. Έχουμε και οι δύο αποφασίσει να κρατήσουμε το στόμα μας κλειστό, επειδή φοβόμαστε ότι τα πράγματα θα χειροτερέψουν αν το πούμε σε κάποιον.»

Αντρέι

Φύλο

Ειρήνη
και Βία

Υγεία

Επίπεδο 3

6-30 (μικρές
ομάδες 2-6)

120 λεπτά

Ενδοοικογενειακές υποθέσεις

Η αστυνομία έρχεται πάντα αργά – αν έρθει.

Tracy Chapman

Θεματικές Ενότητες

- Φύλο
- Ειρήνη και Βία
- Υγεία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

6 – 30 (μικρές ομάδες 2-6)

Διάρκεια

120 λεπτά

Επισκόπηση

Οι συμμετέχοντες συζητούν μελέτες περιπτώσεων, ώστε να αναλύσουν τις αιτίες και τους τρόπους πρόληψης διαφόρων μορφών ενδοοικογενειακής βίας.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια
- Εξάλειψη βασανιστηρίων και υποτιμητικής συμπεριφοράς
- Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο

Στόχοι

- Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων για συζήτηση και ανάλυση παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η ενίσχυση του αισθήματος συμπαράστασης και αυτοπεποίθησης, ώστε να παίρνουμε θέση κατά της ενδοοικογενειακής βίας

Υλικά

- Μεγάλα φύλλα χαρτιού ή πίνακας και στυλό για καταγραφή ιδεών και ομαδική εργασία
- Επιλέξτε μία ή περισσότερες από τις μελέτες περιπτώσεων που δίνονται ή γράψτε δικές σας. Κάντε αρκετά αντίγραφα ώστε να υπάρχει ένα ανά συμμετέχοντα
- Αντίγραφα των «Οδηγιών για τις συζητήσεις της ομάδας» (ένα για κάθε μικρή ομάδα)

Προετοιμασία

- Επικοινωνήστε με οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στη χώρα ή την κοινότητά σας.
- Σκεφτείτε προσεκτικά ποια ζητήματα που σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία θέλετε να θίξετε κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και να είστε έτοιμοι να βοηθήσετε οποιουδήποτε συμμετέχοντες εάν κάποιο ζήτημα αποδειχθεί πολύ προσωπικό.

Οδηγίες

1. Κάντε μια εισαγωγή του θέματος με καταγραφή ιδεών των «πιο κοινών μορφών βίας στη γειτονιά μας». Γράψτε σε ένα χαρτοπίνακα ή πίνακα όλα όσα λένε οι συμμετέχοντες, αλλά μη συζητήσετε τίποτα σε αυτό το στάδιο. Αφήστε το χαρτοπίνακα ή πίνακα σε εμφανές σημείο.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες των δύο έως έξι ατόμων ανά ομάδα. Θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον τρεις ομάδες.
3. Μοιράστε τα αντίγραφα των μελετών περιπτώσεων και τις «Οδηγίες για τις συζητήσεις της ομάδας».
4. Δώστε στους συμμετέχοντες πέντε λεπτά για να διαβάσουν τις μελέτες περιπτώσεων. Τονίστε ότι οι συζητήσεις τους θα πρέπει να επικεντρωθούν σε αυτές τις μελέτες περιπτώσεων. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι συζητήσεις σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία μπο-

25 Νοεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
για την Εξάλειψη
της Βίας κατά των
Γυναικών

- ρεί να είναι πολύ προσωπικές και ότι κανείς δε θα πρέπει να αισθάνεται πιεσμένος να αποκαλύψει περισσότερα από όσα θέλει.
5. Δώστε στους συμμετέχοντες μία ώρα για την ομαδική εργασία τους.
 6. Στο τέλος, ελάτε σε ολομέλεια και προχωρήστε σε αξιολόγηση και ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μια σύντομη αναθεώρηση για το πώς πήγε η ομαδική εργασία. Θα μπορούσαν τα γεγονότα στις μελέτες περιπτώσεων να έχουν συμβεί στην πόλη σας; Πόσο σχετικές ήταν οι ερωτήσεις; Εφόσον διαφορετικές ομάδες εργάστηκαν με διαφορετικές μελέτες περίπτωσης, ας παρουσιάσει κάθε ομάδα την ανάλυσή της για να πάρει ανατροφοδότηση με τα σχόλια της ολομέλειας. Στη συνέχεια, μιλήστε για τη σημασία των παρακάτω στη ζωή σας:

- Πόσο διαδεδομένη είναι συνολικά η ενδοοικογενειακή βία στην κοινότητά σας και στη χώρα σας;
- Ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σε κίνδυνο;
- Ποιες είναι οι αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας;
- Γιατί υπάρχουν περισσότερες περιπτώσεις ανδρών που ασκούν βία απέναντι στις γυναίκες από ό,τι γυναικών που ασκούν βία απέναντι στους άνδρες;
- Πώς μπορεί να σταματήσει η ενδοοικογενειακή βία; Τι θα μπορούσε/ πρέπει να γίνει από:
 - Τις δημόσιες αρχές;
 - Την τοπική κοινότητα;
 - Τα άτομα που εμπλέκονται;
 - Τους φίλους και τους γείτονες;
- Σκεφτείτε τις διάφορες μορφές βίας που έχουν συζητηθεί. Κοιτάξτε πάλι την αρχική λίστα που είχατε καταγράψει με τον καταγιισμό ιδεών. Διαπιστώνετε ότι αναδείχθηκαν και άλλες μορφές βίας που δεν είχε σκεφθεί η ομάδα στην αρχή και που θα πρέπει να προσθέσετε στη λίστα;

Ρωτήστε αν κάποιος θα ήθελε να εργαστεί περαιτέρω για οποιοδήποτε από τα ζητήματα που τέθηκαν και να συζητήσουν πώς θα ήθελαν να συνεχίσουν ή να αναλάβουν δράση.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση δεν κάνει διακρίσεις. Συμβαίνει μεταξύ ετερόφυλων ζευγαριών και σε σχέσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Συμβαίνει σε άτομα όλων των ηλικιακών ομάδων, εθνοτήτων και οικονομικών επιπέδων. Και ενώ οι γυναίκες θυματοποιούνται συχνότερα, οι άνδρες επίσης κακοποιούνται – κυρίως λεκτικά και συναισθηματικά. Η ενδοοικογενειακή κακοποίηση, γνωστή επίσης ως συζυγική κακοποίηση, συμβαίνει όταν ένα άτομο σε μια στενή σχέση ή γάμο προσπαθεί να κυριαρχήσει και να ελέγξει το άλλο άτομο. Η ενδοοικογενειακή κακοποίηση που περιλαμβάνει φυσική βία ονομάζεται ενδοοικογενειακή βία.

Η πλειοψηφία των βίαιων ενδοοικογενειακών περιστατικών είναι σε βάρος των γυναικών και συμβαίνουν στο σπίτι, εξ ου και ο τίτλος «Ενδοοικογενειακές υποθέσεις». Ωστόσο, μερικές φορές, αν όχι σπάνια, ο θύτης είναι γυναίκα. Γι' αυτό έχουμε συμπεριλάβει την ιστορία του Χανς.

Όταν θα σχεδιάζετε τον τρόπο εκτέλεσης αυτής της δραστηριότητας, σκεφτείτε την ανάγκη για ευαισθησία και ανωνυμία/ ιδιωτικότητα (ορισμένοι από τους συμμετέχοντες μπορεί να έχουν προσωπική εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας στο σπίτι ή στην οικογένεια). Καταστήστε σαφές ότι κανείς δεν πρέπει να αισθάνεται πίεση να αποκαλύψει περισσότερα από όσα θέλει. Θα πρέπει να αισθάνεστε ελεύθεροι να αλλάξετε κάποιες από τις λεπτομέρειες ή να αντικαταστήσετε τις προτεινόμενες μελέτες περιπτώσεων με άλλες, προκειμένου να καλύψετε τις ανάγκες των συμμετεχόντων.

Οι άνδρες συμμετέχοντες ίσως αντιδράσουν έντονα στη δραστηριότητα ή σε κάποιες από τις συζητήσεις. Είναι σημαντικό να έχετε κατά νου ότι σκοπός δεν είναι να κάνετε τους άνδρες ή τα α-γόρια να νιώσουν ένοχοι για ό,τι κάνουν άλλοι άνδρες. Παρ' όλα αυτά, κάποιοι υποστηρίζουν ότι α-

φού οι άνδρες είναι μέρος ενός καταπιεστικού πατριαρχικού συστήματος, κατά συνέπεια παίζουν κάποιο ρόλο στην άσκηση βίας κατά των γυναικών, πεποίθηση που μπορεί να οδηγήσει σε ενδιαφέρουσες συζητήσεις. Μπορεί επίσης να θέλετε να διερευνήσετε τις συνέπειες της ανδρικής βίας κατά των γυναικών στους ίδιους τους άνδρες, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα.

Το κλείσιμο της συνεδρίας με ενός λεπτού σιγή για τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ένας ισχυρός τρόπος για να κλείσετε τη δραστηριότητα και να ενισχύσετε τα συναισθήματα συμπαράστασης και αλληλεγγύης.

Παραλλαγές

Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τις μελέτες περίπτωσης για παχνίδι ρόλων και να ορίσετε κάποιους από την ομάδα οι οποίοι θα δραματοποιήσουν τις σκηνές. Οι υπόλοιποι είναι το ακροατήριο. Ο συντονιστής σταματά το παιχνίδι κατά διαστήματα και καλεί τους θεατές να προτείνουν εναλλακτικές συμπεριφορές που θα μπορούσαν να αποφορτίσουν την κατάσταση και να οδηγήσουν σε μια θετική έκβαση.

Προτάσεις για συνέχεια

Η ομάδα θα μπορούσε να έρθει σε επαφή με την τοπική αστυνομία και να μάθει τι κάνουν όταν δέχονται κλήσεις για βοήθεια σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης θα μπορούσε να επικοινωνήσει με την πλησιέστερη οργάνωση βοήθειας γυναικών και να προσκαλέσει έναν ομιλητή να παρουσιάσει στοιχεία και αριθμούς σχετικά με την κατάσταση στην τοπική τους κοινότητα.

Ένα άλλο ζήτημα - ταμπού σε πολλές χώρες είναι η σεξουαλικότητα - και ειδικότερα η ομοφυλοφιλία. Αν η ομάδα θα ήθελε να διερευνήσει αυτά τα θέματα, θα μπορούσε να δει τη δραστηριότητα, «Ας μιλήσουμε για το σεξ», στη σελίδα 234.

Ιδέες για δράση

Επικοινωνήστε με ένα κέντρο υποδοχής γυναικών ή κέντρο πληροφοριών ή μία οργάνωση που εργάζεται για τα δικαιώματα των γυναικών και μάθετε ποιες είναι οι ανάγκες τους και πώς μπορείτε να τους βοηθήσετε.

Περισσότερες πληροφορίες

Παρόλο που οι γυναίκες μπορεί να είναι οι θύτες και να κακοποιούν στις σχέσεις του ιδίου φύλου, αρχίζουν σταδιακά να αναγνωρίζονται οι αποδείξεις ότι, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, είναι οι γυναίκες και τα κορίτσια που έχουν πέσει θύματα κακοποίησης από τους άνδρες. Για το λόγο αυτό, εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1993 η Διακήρυξη για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (CEDAW). Αυτή ορίζει τη βία κατά των γυναικών ως «κάθε πράξη βίας με βάση το φύλο που καταλήγει ή ενδέχεται να καταλήξει σε φυσική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο σε γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, στη δημόσια ή στην ιδιωτική ζωή». Περιλαμβάνει, αλλά δεν περιορίζεται στη «φυσική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που συμβαίνει στην οικογένεια, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης, της σεξουαλικής κακοποίησης των θηλυκών παιδιών στην οικιακή εστία, τη βία που σχετίζεται με την προίκα, το συζυγικό βιασμό, τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων και άλλες παραδοσιακές πρακτικές που είναι επιβλαβείς για τις γυναίκες• τη μη-συζυγική βία και τη βία που έχει σχέση με την εκμετάλλευση• τη φυσική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που ασκείται εντός της ευρύτερης κοινότητας, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του εκφοβισμού στο χώρο εργασίας, στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και αλλού• την εμπορία γυναικών και την καταναγκαστική πορνεία• και τη φυσική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που διαπράττεται ή παραβλέπεται από το κράτος, οπουδήποτε και αν συμβαίνει».

Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη CEDAW στις γενικές πληροφορίες του θέματος «Φύλο».

Η βία κατά των γυναικών κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής

Φάση	Μορφή βίας
Προ-γεννητική	Επιλεκτική Έκτρωση βάσει φύλου• επιπτώσεις ξυλοδαρμών στη γέννηση
Νηπιακή ηλικία	Θηλυκή παιδοκτονία• σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση
Παιδική ηλικία	Παιδικός γάμος• ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων• σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση• αιμομιξία• παιδική πορνεία και πορνογραφία
Εφηβεία και ενηλικίωση	Βία στα ραντεβού και στο φλερτ (π.χ. ρίψη οξέος και βιασμός) / σεξ οικονομικού εξαναγκασμού (π.χ. μαθήτριες που κάνουν σεξ με ηλικιωμένους με αντάλλαγμα τα διδάκτρα του σχολείου)/ αιμομιξία• σεξουαλική κακοποίηση στο χώρο εργασίας• βιασμός• σεξουαλική παρενόχληση• καταναγκαστική πορνεία και πορνογραφία• εμπορία γυναικών• συντροφική βία• συζυγικός βιασμός• κακοποίηση και δολοφονίες που αφορούν στην προίκα• συντροφική ανθρωποκτονία• ψυχολογική κακοποίηση• κακοποίηση γυναικών με αναπηρίες• καταναγκαστική εγκυμοσύνη
Ηλικιωμένοι	Εξαναγκαστική «αυτοκτονία» ή ανθρωποκτονία χήρων γυναικών για οικονομικούς λόγους• σεξουαλική, φυσική και ψυχολογική κακοποίηση

Πηγή: Υλικό Πληροφοριών για τη Βία κατά των Γυναικών - Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, 1997

Ενδοοικογενειακή βία

Η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών δεν είναι κάτι που συμβαίνει μόνο στον πόλεμο. Είναι κάτι που συμβαίνει κατά πρώτο και κύριο λόγο στο σπίτι. Ο «ιδιωτικός» χαρακτήρας αυτής της βίας είναι ακριβώς αυτό που πάντα έκανε και εξακολουθεί να κάνει την παρέμβαση και δράση τόσο δύσκολη.

Οι έρευνες έχουν δείξει επανειλημμένα ότι μια γυναίκα είναι πιο πιθανό να τραυματιστεί, να βιαστεί ή να δολοφονηθεί από ένα νυν ή πρώην σύντροφο, παρά από οποιοδήποτε άλλο άτομο. Η ενδοοικογενειακή βία επηρεάζει, όχι μόνο από τη γυναίκα, αλλά και τα παιδιά, με ιδιαίτερα υψηλή συχνότητα εμφάνισης σε κορίτσια και νέες γυναίκες.

Έκθεση «Σιωπηλές Μάρτυρες»

Αυτή η δραστηριότητα είναι εμπνευσμένη από μια έκθεση για την ενδοοικογενειακή βία και τη δολοφονία των γυναικών, η οποία έγινε στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεότητας της Βουδαπέστης από τον Σύλλογο Δικαιωμάτων των Γυναικών (NANE – Βουδαπέστη, Ουγγαρία) και συμπεριλάμβανε τις ιστορίες της Έστερ και της Κότι. Η έκθεση είχε ως στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διαστάσεις και τη βαρβαρότητα της ενδοοικογενειακής βίας και των δολοφονιών, μέσω αφηγήσεων των ιστοριών δολοφονημένων γυναικών, τις «σιωπηλές μάρτυρες».

Η διοργάνωση της έκθεσης «Σιωπηλές Μάρτυρες» μπορεί να είναι ένας πολύ πρακτικός και αποτελεσματικός τρόπος για να θίξετε το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας στην κοινότητά σας, στην πόλη σας ή στην περιοχή σας. Υπάρχουν βιβλία για το πώς να δημιουργήσετε τους μάρτυρες και πώς να οργανώσετε την έκθεση, συμπεριλαμβανομένου ενός βιβλίου που ονομάζεται «Αποτελέσματα» που μιλάει για τα πρώτα χρόνια της καμπάνιας στις ΗΠΑ και απαριθμεί μια σειρά από ιστορίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως παραδείγματα. Η διεύθυνση της ιστοσελίδας είναι www.silentwitness.net. Περιέχει επίσης έναν μακρύ κατάλογο διεθνών επαφών που ήδη έχουν τέτοια εκθέματα.

Ο πρώτος νόμος της Ευρώπης ειδικά για την έμφυλη βία

Οργανική Νομική Πράξη για ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας κατά της βίας με βάση το φύλο. Στις 22 Δεκεμβρίου 2004, η Ισπανία θέσπισε ένα νόμο που προβλέπει τη δημιουργία ειδικών δικαστηρίων και ολοκληρωμένων κέντρων αποκατάστασης, τη βελτιωμένη βοήθεια στα θύματα και μια σειρά από διαδικασίες που αποσκοπούν στην προστασία των γυναικών που απειλούνται.

Σημείωση:

Οι περιπτώσεις της Κότι και Έστερ αναφέρονται από την Morvai Krisztina στο Terror in családban - A feleségban-talmazás és a jog (Τρόμος στην Οικογένεια – Κακοποίηση της Συζύγου και ο Νόμος), Kossuth Kiadó, Βουδαπέστη 1998.

Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τη Βία κατά των Γυναικών

Τον Ιούνιο του 2009 τα ΗΕ θέσπισαν το Γραφείο του Ειδικού Εισηγητή για τη Βία κατά των Γυναικών. Το 2010 η πρώτη διορισθείσα, η Rashida Manjoo, παρήγαγε την πρώτη θεματική έκθεση που υπέβαλε στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, τις αιτίες και τις συνέπειές της. Δείτε την έκθεση στο www2.ohchr.org.

Πρόσθετες Πηγές Πληροφοριών στο Διαδίκτυο

- www.wave-network.org, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφόρησης Κατά της Βίας έχει μια βάση δεδομένων των οργανώσεων βοήθειας προς τις γυναίκες σε όλη την Ευρώπη.
- Το www.ewlcentreonviolence.org, είναι το Ευρωπαϊκό Λόμπι Γυναικών για τη Βία Κατά των Γυναικών. Έχει εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των εκθέσεων ανά χώρα.
- www.whiteribbon.ca, η Καμπάνια της Λευκής Κορδέλας είναι «η μεγαλύτερη προσπάθεια των ανδρών που εργάζονται για τον τερματισμό της βίας των ανδρών κατά των γυναικών».
- www.europrofem.org EuroPRO-Fem, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανδρών Υποστηρικτών Φεμινιστών, είναι ένα δίκτυο οργανώσεων και προγραμμάτων που έχουν συστηθεί από άνδρες και τα οποία σχετίζονται με την ανδρική κυριαρχία, τη βία και την καταπίεση των γυναικών.
- www.hotpreachpages.net, ο Διεθνής Κατάλογος Οργανισμών Ενδοοικογενειακής Βίας διαθέτει πληροφορίες για κάθε χώρα στον κόσμο.
- www.unifem.org, η ιστοσελίδα του Ταμείου Ανάπτυξης των ΗΕ για τις γυναίκες είναι ένας χρήσιμος ιστότοπος για πληροφορίες σχετικά με θέματα της ισότητας των φύλων και της βίας κατά των γυναικών.

Φυλλάδια**Περίπτωση Μελέτης 1 – Έστερ**

Ξεκίνησε ένα καυγά με τη σύζυγό του, κατηγορώντας την ότι δεν έχει πλύνει τίποτα, δεν έχει μαγειρέψει και δεν έχει κάνει άλλες δουλειές στο σπίτι. Παράλληλα άρχισε να τη χτυπάει, χτύπησε το κεφάλι και το πρόσωπό της με τα ίδια του τα χέρια. Ξερίζωσε χούφτες από τα μαλλιά της και την κλώτσησε με τις μπότες του. Στη συνέχεια έσκισε τα ρούχα από το πάνω μέρος του σώματός της και την πέταξε στο κρεβάτι με σκοπό να τη χτυπήσει κι άλλο.

Όλα αυτά συνέβησαν μπροστά στην 8χρονη κόρη τους, η οποία τον ικέτευε να σταματήσει. Μετά σταμάτησε όντως. Πέταξε την Έστερ από το κρεβάτι και αποκοιμήθηκε.

Η Έστερ πέθανε εκείνο το βράδυ.

Περίπτωση Μελέτης 2 – Κότι

Η Κότι προσπάθησε να ξεφύγει από τον αρραβωνιαστικό της, ο οποίος γινόταν όλο και πιο επιθετικός. Νοίκιασε ένα διαμέρισμα σε μια άλλη πόλη, αλλά συνέχισε να της τηλεφωνεί και να την παρενοχλεί. Η ψυχική κατάσταση της Κότι επιδεινώθηκε.

Μια μέρα, ο αρραβωνιαστικός πήγε να την πάρει μετά τη δουλειά για να την αναγκάσει να γυρίσει πίσω. Την πήγε σε ένα κοντινό δάσος, όπου προσπάθησε να τη στραγγαλίσει με το πουλόβερ της. Την επόμενη μέρα η Κότι είπε στους συναδέλφους της στη δουλειά ότι φοβόταν ότι μια μέρα θα τη στραγγαλίσει και θα τη σκοτώσει.

Τέσσερις ημέρες αργότερα, ο αρραβωνιαστικός είχε πιει. Για άλλη μια φορά, την περίμενε μετά τη δουλειά και όταν βγήκε άρχισε να τη χτυπάει. Το βράδυ, αποφάσισε ότι πρέπει να επισκεφθούν συγγενείς. Στο δρόμο σταμάτησαν το αυτοκίνητο αρκετές φορές. Η Κότι βλέποντας την κατάσταση του, συμφώνησε να κάνει σεξ μαζί του, αλλά ήταν πολύ μεθυσμένος.

Η Κότι είπε στον αρραβωνιαστικό της ότι δεν ενδιαφερόταν πια γι' αυτόν. Αυτό τον έκανε να θυμώσει πολύ. Άρπαξε μια μεγάλη δερμάτινη ζώνη και τη στραγγάλισε.

Μετά, έσυρε το πτώμα της σε ένα χαντάκι και την κάλυψε με κλαδιά δέντρων.

Περίπτωση Μελέτης 3 – Μαρία

Η Μαρία ήταν 70 ετών. Ο σύζυγός της είχε πεθάνει πριν από 10 χρόνια και ζούσε σε ένα μικρό σπίτι με το γιο της, το Φίλιπ, 40 ετών. Ο γιος της ήταν άνεργος και μερικές φορές έπινε πολύ. Η Μαρία ήξερε ότι έκλεβε χρήματα από το πορτοφόλι της, αλλά τις περισσότερες φορές δεν έλεγε τίποτα, γιατί δεν ήθελε να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα. Όταν ήταν μεθυσμένος ο Φίλιπ γινόταν πολύ βίαιος και μερικές φορές η Μαρία έπρεπε να κλειστεί στο δωμάτιό της για να του ξεφύγει.

Μια μέρα, ο Φίλιπ έφτασε στο σπίτι μεθυσμένος και εκνευρίστηκε επειδή το δείπνο δεν ήταν έτοιμο. Όταν η Μαρία του είπε ότι δεν είχε κάνει τίποτα γιατί ήταν κουρασμένη και άρρωστη, ο ίδιος άρχισε να σπάει πράγματα στο δωμάτιο. Η Μαρία δεν είχε το χρόνο και τη δύναμη να ξεφύγει και ο γιος της, της πέταξε μια καρέκλα. Η Μαρία προσπάθησε να προστατεύσει τον εαυτό της, αλλά έπεσε και χτύπησε το κεφάλι της. Ένας γείτονας κατέφτασε, αλλά ήταν πολύ αργά. Η Μαρία έπεσε σε κώμα και πέθανε προτού φτάσει στο νοσοκομείο.

Περίπτωση Μελέτης 4 – Λέανδρος

Ο Λέανδρος ήταν 8 ετών. Ζούσε σε ένα μικρό διαμέρισμα μαζί με τη μικρότερη αδελφή του ηλικίας τριών ετών, τη μητέρα του και το φίλο της, τον Ζαν. Ο Λέανδρος δεν είχε γνωρίσει ποτέ τον πατέρα του. Του άρεσε το σχολείο, αλλά δεν του άρεσε ο Ζαν. Στην πραγματικότητα, ο Ζαν γινόταν βίαιος και μερικές φορές χτυπούσε το Λέανδρο. Ο Λέανδρος φοβόταν στ' αλήθεια το Ζαν, δυσκολευόταν να κοιμηθεί και είχε χάσει την όρεξή του. Η δασκάλα του Λέανδρου το αντιλήφθηκε και ήθελε να γνωρίσει τους γονείς, επειδή ένιωθε ότι ο Λέανδρος δεν τα πήγαινε όσο καλά μπορούσε, είχε δυσκολία συγκέντρωσης και μερικές φορές γινόταν βίαιος με τους φίλους του. Η μητέρα συνάντησε τη δασκάλα, αλλά δεν είπε τίποτα για την κατάσταση στο σπίτι. Όταν επέστρεψε στο σπίτι, είπε στο Ζαν αυτά που είχε πει η δασκάλα. Ο Ζαν εκνευρίστηκε πάρα πολύ και έδειρε ξανά το Λέανδρο, αυτή τη φορά σπάζοντάς του το χέρι. Στο νοσοκομείο, η μητέρα είπε ψέματα ότι ο Λέανδρος έπεσε.

Περίπτωση Μελέτης 5 – Μπανάζ

Η Μπανάζ είχε προσπαθήσει αρκετές φορές να προειδοποιήσει την αστυνομία ότι η ζωή της ήταν σε κίνδυνο. Το Δεκέμβριο του 2005, ο πατέρας της τής επιτέθηκε και προσπάθησε να τη σκοτώσει. Ήταν πολύ φοβισμένη και πήγε στην αστυνομία. Ωστόσο η κατάθεσή της δε λήφθηκε υπόψη αρκετά σοβαρά από τους ανακριτές.

Η Μπανάζ το έσκασε, αλλά αργότερα επέστρεψε στην οικογένειά της και προσπάθησε να συνεχίσει τη σχέση της με το φίλο της, κρυφά, αλλά και οι δύο απειλήθηκαν με θάνατο αν συνέχιζαν να βλέπουν ο ένας τον άλλον. Προτάθηκε στη Μπανάζ να μείνει σε ένα ασφαλές σπίτι, αλλά εκείνη πίστευε ότι ήταν ασφαλής στο σπίτι, επειδή η μητέρα της ήταν εκεί.

Η Μπανάζ εξαφανίστηκε στις 24 Ιανουαρίου και το αποσυντιθέμενο σώμα της ανακαλύφθηκε σε μια βαλίτσα, θαμμένο σε έναν κήπο τρεις μήνες αργότερα. Στη δίκη, ο πατέρας και ο θείος της είπαν ότι είχαν διατάξει τη δολοφονία, γιατί πίστευαν ότι είχε ντροπιάσει την οικογένεια, επειδή ερωτεύτηκε έναν άνδρα που η οικογένειά της δεν ήθελε να παντρευτεί. Η Μπανάζ ήταν μόλις 20 ετών.

Περίπτωση Μελέτης 6 – Αμίρα

Η Αμίρα ήταν τεσσάρων χρονών, όταν η οικογένειά της δραπέτευσε από την πληγείσα από τον πόλεμο Σομαλία και εγκαταστάθηκε σε μια πόλη στην Ευρώπη, όπου η ζωή για τα πρώιμα παιδικά χρόνια φαινόταν ασύγκριτα καλύτερη.

Ένα πρωινό λοιπόν, όταν ήταν έντεκα χρονών, η μητέρα της Αμίρα πρότεινε να επισκεφθούν τη θεία της, όπου η Αμίρα θα μπορούσε να παίξει με την ξαδέρφη της, η οποία ήταν στην ηλικία της. Αυτό που δεν ήξερε η Αμίρα, ήταν ότι η μητέρα και η θεία της είχαν κανονίσει κρυφά να έρθει μια «κόπτρια» από το Μογκαντίσου για να κάνει κλειτοριδεκτομή στις κόρες τους. Πίστευαν ότι ήταν απαραίτητο, διαφορετικά τα κορίτσια δε θα μπορούσαν ποτέ να βρουν συζύγους.

Ξαφνικά η μητέρα και η θεία της άρπαξαν την Αμίρα. «Με κρατούσαν κάτω και μετά, μια γυναίκα που δεν είχα δει ποτέ άρχισε το κόψιμο. Ούρλιαζα και η θεία μου έβαλε το χέρι της σφιχτά πάνω στο στόμα μου», λέει. «Υποσχέσου ότι κανείς δεν θα μάθει ποτέ ότι σας έχω μιλήσει», ικέτευσε η Αμίρα, «εάν οι άνθρωποι στην κοινότητά μου μάθουν ότι σας έχω μιλήσει, θα πουν ότι τους πρόδωσα και θα πρέπει να φύγω μακριά. Και ούτως ή άλλως, δεν θέλω οι γονείς μου να πάνε φυλακή».

Προσαρμόστηκε από <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-5057963 Ιανουαρίου 2008> και www.fgmnetwork.org

Περίπτωση Μελέτης 7 – Ντενίζ

«Είμαι θύμα αιμομιξίας. Έμεινα έγκυος σε ηλικία δεκαπέντε χρονών, όταν βιάστηκα από τον πατέρα μου.. Δεν ήταν η πρώτη φορά που με βίαζε, ούτε θα ήταν η τελευταία.

Ένα βράδυ, αρρώστησα πολύ και οι γονείς μου με πήγαν στο νοσοκομείο. Ο γιατρός στα επείγοντα περιστατικά ανακάλυψε ότι, εκτός από μια πολύ άσχημη γρίπη, ήμουν 19 εβδομάδων έγκυος. Ο γιατρός με ενημέρωσε ότι ήμουν έγκυος και με ρώτησε τι ήθελα. Παρά τον πόνο και τις ενοχές που ένιωσα, αρνήθηκα να υποβληθώ σε άμβλωση. Ο πατέρας μου οργίστηκε ξαφνικά πάρα πολύ και απαίτησε τη συναίνεσή μου. Ο γιατρός αρνήθηκε λόγω της επιθυμίας μου.

Ο πατέρας μου απαίτησε να βρεθεί κάποιος που κάνει εκτρώσεις και μέσα σε μία ώρα, αυτός ο άνθρωπος είχε φτάσει στο νοσοκομείο. Προσπάθησα να ξεφύγω από το τραπέζι εξέτασης, αλλά ζήτησε από τρεις νοσοκόμες να με κρατήσουν, την ώρα που ο ίδιος μ'έδενε στο κρεβάτι και μου έκανε μια μυοχαλαρωτική ένεση για να σταματήσω να παλεύω. Συνέχισα να φωνάζω ότι δεν θέλω άμβλωση. Μου είπε, «Σκάσε και σταμάτα να φωνάζεις!» Τελικά, τέθηκα υπό γενική αναισθησία».

Προσαρμόστηκε από www.humanlife.org

Περίπτωση Μελέτης 8 – Χανς

Η Αντωνία παρενοχλούσε και κακοποιούσε το σύζυγό της, Χανς, για πολλά χρόνια. Μια φορά η Αντωνία είχε πει ότι ήθελε να τον πατήσει με αυτοκίνητο. Σε μια άλλη περίπτωση τον κατηγορήσε ψευδώς για κακοποίηση των παιδιών της. Γράμματα που κατηγορούσαν το Χανς για παιδοφιλία εμφανίστηκαν στα γραμματοκιβώτια των γειτόνων. Η αστυνομία δεν πίστεψε τις κατηγορίες, αλλά υποπτεύθηκε ότι η Αντωνία είχε κάποια σχέση με τα γράμματα.

Πριν από τρία χρόνια χώρισαν και ένα χρόνο αργότερα πήραν διαζύγιο.

Πριν από λίγους μήνες, η Αντωνία ακολούθησε το Χανς από τη δουλειά στο σπίτι και του έριξε ένα αναμμένο διακοσμητικό αντικείμενο γεμάτο με κηροζίνη. Το διακοσμητικό αντικείμενο δεν ανεφλέγη, αλλά οι αστυνομικοί βρήκαν αργότερα κηροζίνη στην πόρτα και τους τοίχους.

Μια μέρα ο Χανς έβγαζε βόλτα το σκύλο του, όταν μια γυναίκα έτρεξε προς το μέρος του. Ακούστηκε ένας κρότος. Ούρλιαξε και έτρεξε πανικόβλητος προς το διαμέρισμά του και όρμησε μέσα κυνηγημένος από τη γυναίκα. Η αστυνομία και οι γιατροί τον βρήκαν να πεθαίνει στο πάτωμα της τραπεζαρίας του. Οι γιατροί δεν μπόρεσαν να τον σώσουν. Η σφαίρα είχε εισέλθει από το δεξιό ώμο του και κατέστρεψε τους πνεύμονές του, σφηνώνοντας στην αορτή.

Προσαρμόστηκε από: <http://www.seattlepi.com>

Οδηγίες για τις συζητήσεις της ομάδας**I - Η ανάλυση του εγκλήματος (20 λεπτά)**

1. Τι πιστεύετε για το έγκλημα, όπως αναφέρθηκε;
2. Πού θα μπορούσε να συμβεί ένα τέτοιο έγκλημα; Θα μπορούσε να συμβεί στη γειτονιά σας;
3. Γιατί συνέβη το έγκλημα;
4. Μπορεί να δικαιολογηθεί ένα τέτοιο έγκλημα;
5. Πώς θα μπορούσε το θύμα να υπερασπιστεί τον εαυτό του/της;

II - Μεταφορά στην κοινωνική πραγματικότητα (40 λεπτά)

1. Ξέρετε ή έχετε ακούσει πρόσφατα για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας;
2. Τι μορφές έχει πάρει η ενδοοικογενειακή βία στην κοινωνία μας;
3. Τι μπορούν να κάνουν τα θύματα εάν χρειαστούν βοήθεια;
4. Πρέπει η αστυνομία να παρέμβει αν ακούσει για βία ή θα μπορούσε μια τέτοια παρέμβαση να θεωρηθεί ως παρέμβαση στις ιδιωτικές υποθέσεις των ανθρώπων και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους;
5. Τι δύναμη έχουν τα θύματα σε τέτοιες καταστάσεις; Τι δύναμη έχουν οι δράστες;
6. Έχετε ακούσει για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας στην οποία ο άνδρας είναι το θύμα;
7. Απαριθμήστε μερικές από τις αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας.
8. Πώς μπορεί να προληφθεί και να σταματήσει η ενδοοικογενειακή βία;
9. Τι θα μπορούσε/πρέπει να γίνει με:
 - α. τις δημόσιες αρχές;
 - β. την τοπική κοινότητα;
 - γ. τους ανθρώπους που εμπλέκονται;
 - δ. τους φίλους και τους γείτονες;

Μνήμη

Πόλεμος και
Τρομοκρατία

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 4

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες:
2-3)

60 λεπτά

Dosta!

Το μόνο πράγμα που μας διδάσκει ιστορία είναι ότι δε μας διδάσκει τίποτα.

Hegel

Θεματικές Ενότητες

- Μνήμη
- Πόλεμος και Τρομοκρατία
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 4

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 2-3)

Διάρκεια

1 ημέρα

Επισκόπηση

Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες συζητούν και εφαρμόζουν ένα σχέδιο δράσης, με στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους Ρομά που υπήρξαν θύματα του Ολοκαυτώματος.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη μη διάκριση
- Το δικαίωμα στη ζωή
- Πολιτισμικά δικαιώματα

Στόχοι

- Η ενημέρωση για όλα τα θύματα του ναζιστικού ολοκαυτώματος – συγκεκριμένα για τους πληθυσμούς των Ρομά
- Η εξάσκηση των δεξιοτήτων για την επιλογή, το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μιας δημόσιας δράσης που στοχεύει στην ευαισθητοποίηση για ένα θέμα
- Η ανάπτυξη του αισθήματος της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της δικαιοσύνης

Υλικά

- Χαρτί για χαρτοπίνακα και μαρκαδόροι
- Αντίγραφα του φυλλαδίου «Μια συνοπτική ιστορία της δίωξης των Χ» (προαιρετικό)
- Για το 2ο Μέρος: Κατά την επιλογή και το σχεδιασμό μιας δράσης, μπορεί να είναι χρήσιμο να έχετε πρόσβαση στο Διαδίκτυο ή σε έντυπο ενημερωτικό υλικό με σχετικές αναφορές
- Αντίγραφα από το παράδειγμα του διαγράμματος «ροή σχεδίου δράσης» στο κεφάλαιο 3, σελίδα 374 (προαιρετικό)

Προετοιμασία

- Ενημερώστε την ομάδα πριν από τη συνεδρία ότι σκοπεύετε να συζητήσετε για το Ολοκαύτωμα και μιλήστε ξεχωριστά με όποιον μπορεί να δυσκολεύεται.
- Κάντε αντίγραφα του φυλλαδίου, ένα αντίγραφο ανά μικρή ομάδα.
- Συμβουλευτείτε το κεφάλαιο 3 του *Compass* για την «Ανάληψη Δράσης».

Οδηγίες

Μέρος 1: Προετοιμασία της ομάδας (90 λεπτά)

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες 2-3 ατόμων με κριτήριο κοινά σημεία της ταυτότητάς τους. Αυτά μπορεί να σχετίζονται με την εθνότητα ή την εθνικότητά τους, αλλά μπορεί επίσης να συνδέονται με τη συμμετοχή σε διαφορετικές κοινωνικές ή θρησκευτικές ομάδες. Αφού σχηματιστούν οι μικρές ομάδες, δώστε τους μερικά λεπτά για να μοιραστούν τα συναισθήματά τους για αυτή την ταυτότητα μέσα σε κάθε ομάδα.
2. Μοιράστε το φυλλάδιο «Μια συνοπτική ιστορία της δίωξης των Χ» ή επιλέξτε κάποιες από τις πληροφορίες για να δώσετε στους συμμετέχοντες μια ιδέα για τη συνεχόμενα βάνουση μεταχείριση που είχε υποστεί ο πληθυσμός Χ, αλλά μην τους πείτε ακόμη το όνομα της στοχοποιημένης ομάδας (Ρομά).

3. Συζητήστε εν συντομία τις αντιδράσεις τους και μετά, δώστε 15 λεπτά για να επεξεργαστεί κάθε ομάδα ξεχωριστά τα ακόλουθα ερωτήματα:
 - Πώς θα αισθανόσασταν αν οι άνθρωποι «σας», τα μέλη της ομάδας σας, ήταν ο στόχος αυτού του είδους μεταχείρισης σε κάποιο σημείο της πρόσφατης ιστορίας; (Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επικεντρωθούν στην ομάδα που επέλεξαν σύμφωνα με το σημείο 1 και όχι σε άλλα τους βιώματα)
 - Ποιες θα ήταν οι πιο δύσκολες πτυχές για μια κοινότητα που έχει επιζήσει από αυτό και τι θα ήταν χρήσιμο ή αναγκαίο – για παράδειγμα, οι πράξεις υποστήριξης από τα μέλη άλλων κοινοτήτων – τοπικών, εθνικών ή διεθνών;
4. Τώρα ζητήστε από τα μέλη των ομάδων να σχηματίσουν ζευγάρια με μέλη άλλης ομάδας και να μοιραστούν τις απαντήσεις τους. Δώστε σε αυτά τα ζευγάρια επιπλέον 15 λεπτά, ενθαρρύνοντάς τους να δημιουργήσουν μια λίστα με συγκεκριμένες προτάσεις βοήθειας προς τα μέλη μιας κοινότητας που θα είχαν βιώσει αυτό το είδος μεταχείρισης.
5. Ενώστε όλη την ομάδα σε ολομέλεια και συγκεντρώστε όλες τις προτάσεις σε ένα χαρτοπίνακα. Εξηγήστε ότι το 2ο μέρος της δραστηριότητας θα περιλαμβάνει την επιλογή μίας από τις προτάσεις πάνω στην οποία θα εργαστεί κατόπιν ολόκληρη η ομάδα. Ωστόσο, πριν προχωρήσετε, ρωτήστε:
 - Μπορείτε να μαντέψετε για ποιους ανθρώπους μιλούσε το φυλλάδιο;
 - Ποιες άλλες ομάδες αποτελούσαν στόχο των Ναζί;
 - Τι συνέβη σε αυτές τις ομάδες στη χώρα σας κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου;
6. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι γνωρίζουν για την κατάσταση των Ρομά σήμερα. Ποια ανθρώπινα δικαιώματά τους παραβιάζονται;
7. Ενημερώστε την ομάδα για την καμπάνια Dosta! και προτείνετε τους τη διεξαγωγή ενός σχεδίου δράσης για την υποστήριξη της καμπάνιας.

Μέρος 2: Επιλογή και συζήτηση σχεδίου δράσης

Αυτό το μέρος της δραστηριότητας βασίζεται στο Κεφάλαιο 3 του *Compass* «Ανάλυση Δράσης», το οποίο μπορείτε να συμβουλευτείτε για πιο λεπτομερείς ιδέες.

8. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι το σχέδιο δράσης που οργανώνουν δεν είναι δυνατόν να στοχεύει στην πλήρη επίλυση των ζητημάτων που εντοπίστηκαν στην προηγούμενη συνεδρίαση, αλλά ότι θα πρέπει να προσπαθήσουν να επιτύχουν ένα από και μετρήσιμο αποτέλεσμα που θα έχει κάποιο όφελος για την κοινότητα των Ρομά.
9. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εντοπίσουν οποιεσδήποτε προτάσεις στο χαρτοπίνακα που αισθάνονται ότι θα μπορούσαν να επιτευχθούν από την ομάδα. Μπορεί να θέλουν να αναλύσουν μερικές από τις προτάσεις σε υπο-προτάσεις ή να προσθέσουν άλλες.
10. Συζητήστε τις προτάσεις και καταλήξτε σε μια συναινετική απόφαση για μία δράση που μπορεί να αναλάβει η ομάδα. Χρησιμοποιήστε το «διάγραμμα ροής σχεδίου δράσης» στο κεφάλαιο 3. Ελέγξτε ότι:
 - η δράση στην οποία κατέληξε η ομάδα θα συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος.
 - η δράση είναι ρεαλιστική, δεδομένων των πόρων της ομάδας και των εμποδίων που ενδέχεται να συναντήσουν.
 - η «λύση» είναι αρκετά συγκεκριμένη, ώστε να διαπιστώσουν μετά την υλοποίησή της αν έχει επιτευχθεί ή όχι.
11. Συντάξτε ένα «Φύλλο Απόφασης» (ένα γραπτό σχεδιάγραμμα όσων αποφάσισε η ομάδα), έτσι ώστε ο καθένας να ξέρει τι πρέπει να κάνει και πότε.
12. Ξεκινήστε την εφαρμογή!

Μέρος 3: Διεξαγωγή του σχεδίου δράσης

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙ

8 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα
των Ρομά

2 Αυγούστου

Ημέρα Μνήμης
Γενοκτονίας των
Ρομά και των Σίντι

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ερωτήσεις σχετικά με τη δράση:

- Αισθάνεστε ικανοποιημένος/η με τη δράση στο σύνολό της; Γιατί; Γιατί όχι;
- Πώς αισθάνεστε για τη δική σας συμβολή, καθώς και για το έργο της ομάδας;
- Ποια νομίζετε ότι ήταν τα κύρια επιτεύγματα της δράσης; Ταιριάζουν με τους στόχους που ορίσατε αρχικά;
- Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να είχατε κάνει κάτι διαφορετικό, έτσι ώστε η δράση να είναι αποτελεσματικότερη; Παρακαλώ εξηγήστε την άποψή σας.
- Κάνατε καθόλου λάθη;
- Τι από όσα μάθατε είναι βασικά στοιχεία που θα λάβετε υπόψη, αν πρόκειται να οργανώσετε μια άλλη δράση (για οποιοδήποτε θέμα);

Ερωτήσεις σχετικά με τη διαδικασία μάθησης:

1. Ποια είναι τα πιο σημαντικά αποτελέσματα για εσάς προσωπικά; Αισθάνεστε ότι οι απόψεις ή οι θέσεις σας έχουν αλλάξει κατά κάποιο τρόπο; Παρακαλώ εξηγήστε την άποψή σας.
2. Τι θεωρήσατε πιο δύσκολο στη δραστηριότητα ως σύνολο, από την πρώτη συνεδρία μέχρι την ίδια τη δράση;
3. Τι σας άρεσε περισσότερο;
4. Πώς νομίζετε ότι θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε ό,τι έχετε κάνει; Αισθάνεστε ότι έχετε κίνητρο για να το κάνετε αυτό;
5. Τι μάθατε για τα ανθρώπινα δικαιώματα από αυτή τη δραστηριότητα;
6. Είναι δύσκολο να αγωνίζεται κανείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Μετά από αυτή την άσκηση, θα συμμετείχατε σε μια καμπάνια για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
7. Είναι τα δικαιώματα που αξιώνουν οι Ρομά «κατ' εξαίρεση» ή θα μπορούσαν να ισχύουν και για άλλες ομάδες περιθωριοποιημένων και διωκόμενων ομάδων; Εξηγήστε την άποψή σας.
8. Γιατί η επεξεργασία θεμάτων που αφορούν την ιστορική μνήμη είναι σημαντική για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα;
9. Πώς προσεγγίζεται ή αντιμετωπίζεται στη χώρα σας η εκπαίδευση σχετικά με το Ολοκαύτωμα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Δώστε 90 λεπτά για το 1ο Μέρος «προετοιμασία της ομάδας», 90 λεπτά για το 2ο Μέρος «προετοιμασία για ανάληψη δράσης» και 60 λεπτά για το 4ο Μέρος, της ανασκόπησης και αξιολόγησης. Ο χρόνος που θα χρειαστεί για το 3ο Μέρος, το σχέδιο δράσης, θα εξαρτηθεί από τη δράση! Τα διάφορα στάδια της δραστηριότητας μπορούν να διεξαχθούν διαδοχικά ή σε διαφορετικές ημέρες.

Υπάρχει μια σειρά από στοιχεία που κάνουν αυτή τη δραστηριότητα σύνθετη, όχι μόνο από άποψη οργάνωσης, αλλά και από άποψη περιεχομένου.

Θα πρέπει να γνωρίζετε εκ των προτέρων για τη σύνθεση της ομάδας και την πιθανή αντίδρασή τους στη δραστηριότητα. Εάν οποιοσδήποτε από την ομάδα έχει συγγενείς που ήταν στοχοποιημένοι στο Ολοκαύτωμα ή που υπήρξαν θύματα άλλων συμβάντων αντίστοιχης σπουδαιότητας, μπορεί να θέλετε να συζητήσετε τη δραστηριότητα μαζί τους εκ των προτέρων, έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα να προετοιμαστούν ή να απουσιάσουν αν δεν αισθάνονται έτοιμοι.

Θα πρέπει επίσης να προσεγγίσετε κάθε στάδιο της δραστηριότητας με ευαισθησία και ευελιξία. Επιπλέον, είναι σημαντικό να μην κάνετε οποιαδήποτε από τις συζητήσεις βιαστικά, αν αισθάνεστε ότι οι συμμετέχοντες χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Εάν αυτή είναι η πρώτη φορά που η ομάδα έρχεται αντιμέτωπη με τέτοια ζητήματα, μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικό να εκτελέσετε το 1ο Μέρος ως μια πλήρη συνεδρία 90-120 λεπτών και στη συνέχεια να αφήσετε λίγο χρόνο πριν προχωρήσετε στα Μέρη 2 έως 4.

Στο Μέρος 1.1, καλό θα ήταν να είστε προετοιμασμένοι εκ των προτέρων για οποιεσδήποτε δυσκολίες μπορεί να προκύψουν στο να εντοπίσουν οι συμμετέχοντες κοινά σημεία της ταυτότητάς τους. Σε αυτή την περίπτωση, σας προτείνουμε να έχετε έτοιμη μια λίστα με κατηγορίες και

να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να ταυτιστούν με μία, για παράδειγμα: με υποστηρικτές μιας συγκεκριμένης ομάδας ποδοσφαίρου, με κάποιον που μιλά γαλλικά, κάποιον που μαθαίνει Ισπανικά ή που έχει πάθος με το Χιπ Χοπ, με το τένις ή το κολύμπι. Θα μπορούσατε επίσης, όταν τους ζητήσετε να χωριστούν σε ζευγάρια να το κάνουν με το απλό κριτήριο «αρσενικά» και «θηλυκά».

Εάν είναι εφικτό, προσπαθήστε να διεξάγετε τα Μέρη 1.2 και 1.3 χωρίς συζήτηση σχετικά με το ποια είναι η ομάδα Χ. Ο στόχος είναι να κάνετε τους συμμετέχοντες να εξοργιστούν από τις αδικίες και η αντίδραση αυτή ίσως μειωθεί σε ένταση, αν οι άνθρωποι γνωρίζουν ότι η ομάδα Χ είναι οι Ρομά. Αυτό συμβαίνει γιατί η προκατάληψη κατά των Ρομά είναι τόσο ισχυρή, που μερικοί συμμετέχοντες μπορεί υποσυνείδητα (ή συνειδητά) να δικαιολογήσουν τη μεταχείριση που υφίστανται.

Στο «Συνοπτικό Χρονολόγιο του Ολοκαυτώματος των Ρομά» (βλέπε παρακάτω) κάθε αναφορά στους Ρομά ή «τσιγγάνους» έχει αντικατασταθεί παντού από το Χ. Όταν χρησιμοποιείτε αυτές τις πληροφορίες, μπορείτε να αναφέρεστε στην «ομάδα» ή ακόμα και να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να φανταστούν ότι είναι η ομάδα τους.

Ο σκοπός του να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν μια ταυτότητα που είναι σημαντική για αυτούς, είναι να προσπαθήσετε να τους κάνετε να «νιώσουν» πώς θα ήταν αν ήταν στοχοποιημένοι. Παρ' όλα αυτά, μπορεί να εξακολουθούν να δυσκολεύονται να ταυτιστούν με τα προβλήματα των Ρομά, λόγω των ισχυρών προκαταλήψεών τους. Θα πρέπει σίγουρα να το θίξετε αυτό και αν όντως ισχύει, αφήστε αρκετό χρόνο στο Μέρος 1.3, ώστε οι συμμετέχοντες να συζητήσουν τους προβληματισμούς τους. Πείτε τους ότι εκτιμάται ότι μεταξύ 75% και 80% του πληθυσμού των Ρομά στην Ευρώπη, δολοφονήθηκε κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος και σε ορισμένες χώρες το ποσοστό αυτό έφτανε το 90%. Θα μπορούσατε να τους ζητήσετε να φανταστούν πώς θα ήταν να χάσουν το 90% των ανθρώπων τους ή το 90% των ανθρώπων σε αυτήν την ομάδα: Από μια ομάδα 20 ατόμων θα έμεναν μόνο 2 άνθρωποι.

Συνιστάται, αν είναι δυνατόν, να προσπαθήσετε να συμπεριλάβετε και μέλη της κοινότητας Ρομά στο στάδιο του σχεδιασμού της δράσης ευαισθητοποίησης την οποία επέλεξε τελικά η ομάδα. Τουλάχιστον, θα πρέπει να συζητήσετε με τα μέλη της κοινότητας Ρομά για να βεβαιωθείτε ότι εγκρίνουν τη δράση που σχεδιάζει η ομάδα σας και ότι θα τύχει θερμής υποδοχής. Εναλλακτικά, επικοινωνήστε με μια τοπική ομάδα που εργάζεται με Ρομά ή τους υποστηρίζει.

Εάν δεν έχετε χρόνο ή εάν οι συμμετέχοντες δυσκολεύονται να σκεφτούν κατά τη διαδικασία σχεδιασμού, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το παράδειγμα του διαγράμματος ροής στο κεφάλαιο 3.

Παραλλαγές

Μια προφανής πιθανότητα είναι να αλλάξετε τους Ρομά με μια άλλη ομάδα που ήταν θύματα του Ολοκαυτώματος. Θα βρείτε την ιστοσελίδα του Οργανισμού Ημέρας Μνήμης του Ολοκαυτώματος, www.hmd.org.uk ανεκτίμητη. Παρέχει πληροφορίες, μαζί με υλικό για σχολεία, για όλες τις ομάδες που εκδιώχτηκαν από τους Ναζί, όπως οι Εβραίοι, οι Ομοφυλόφιλοι, τα Άτομα με αναπηρίες, οι Ρομά και οι Σίντι, οι Μαύροι και Μιγάδες Ευρωπαίοι, οι Μάρτυρες του Ιεχωβά, οι μη-Εβραίοι Πολωνοί και άλλοι Σλαβικοί λαοί, οι Κομμουνιστές, οι Σοσιαλιστές και οι Συνδικαλιστές. Η ιστοσελίδα διαθέτει επίσης πληροφορίες σχετικά με τις πιο πρόσφατες γενοκτονίες στην Καμπότζη, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, τη Ρουάντα και το Νταρφούρ/Σουδάν.

Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι να κάνετε μια έρευνα για άτομα, ομάδες ή κοινότητες, των οποίων τα δεινά αγνοούνται συστηματικά.

Προτάσεις για συνέχεια

Εάν οι συμμετέχοντες θέλουν να διερευνήσουν τη γειτονιά τους μέσα από τα μάτια ενός ατόμου που είναι σε μειονεκτική θέση ή που ζει στο περιθώριο της κοινωνίας, τότε εφαρμόστε τη δραστηριότητα «Αλλάξτε τα γυαλιά σας» στη σελίδα 136.

**Το Ευρωπαϊκό Γραφείο
Πληροφόρησης των Ρομά**
παρέχει τακτική πληροφόρηση
για ζητήματα που αφορούν τους
Ρομά στην Ευρώπη.
<http://www.erionet.org>

**Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για
τα Δικαιώματα των Ρομά**
είναι ένας οργανισμός μη
κερδοσκοπικού χαρακτήρα που
εργάζεται για την καταπολέμηση
του ρατσισμού κατά των
Ρομά και την καταπάτηση των
ανθρωπίνων δικαιωμάτων των
Ρομά <http://www.errc.org>

Πρόσθετες Πληροφορίες

Ο τίτλος «Dosta», μια λέξη που στη γλώσσα Ρομανί σημαίνει «αρκετά», είναι το όνομα μιας καμπάνιας ευαισθητοποίησης, που στοχεύει να εξοικειώσει τους μη-Ρομά πολίτες με τους πολίτες Ρομά. Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με την καμπάνια Dosta! στο <http://dosta.org>. Θα ήταν χρήσιμο να έχετε πρόσβαση στο Διαδίκτυο, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να περάσουν λίγο χρόνο βλέποντας την ιστοσελίδα. Υπάρχουν και άλλες ιστοσελίδες που περιέχουν πληροφορίες σχετικά με το Ολοκαύτωμα, που θα ήταν επίσης χρήσιμες για έρευνα: <http://isurvived.org> • <http://www.preventgenocide.org>

Υπάρχουν κι άλλες οργανώσεις που οργανώνουν προγράμματα εκπαίδευσης για το θέμα του Ολοκαυτώματος, όπως το Ίδρυμα «Μνήμη, Ευθύνη και Μέλλον» (γερμανικό ακρωνύμιο EVZ), www.stiftung-evz.de. Οι τομείς δραστηριότητάς του και οι στόχοι του είναι η κριτική εξέταση της ιστορίας, η δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δέσμευση για τα θύματα του Εθνικοσοσιαλισμού. Στην ιστοσελίδα της μπορείτε να διαβάσετε τη δημοσίευση «Ανθρώπινα δικαιώματα και ιστορία, μια πρόκληση για την εκπαίδευση».

Μία άλλη οργάνωση που δραστηριοποιείται στον ίδιο τομέα είναι το Ίδρυμα Άννα Φρανκ www.annefrank.ch. Ο σκοπός του είναι να προωθήσει φιλανθρωπικό έργο, να παίξει ένα κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο στο πνεύμα της Άννα Φρανκ, να προάγει την καλύτερη κατανόηση μεταξύ διαφορετικών θρησκειών, να υπηρετήσει τον αγώνα για ειρήνη μεταξύ των ανθρώπων και να ενθαρρύνει τις διεθνείς επαφές μεταξύ των νέων. Έχει αναπτύξει δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο, για παράδειγμα, με τους Ντάλιτ στην Ινδία, καθώς και για παιδιά και οικογένειες σε παραμελημένες αστικές φτωχογειτονιές και στις αγροτικές κοινότητες στο Περού.

Φυλλάδια

Μια σύντομη ιστορία της δίωξης των Χ

1890	Συνέδριο που διοργανώθηκε στη Γερμανία με θέμα τα «αποβράσματα Χ». Ο στρατός εξουσιοδοτείται να ρυθμίζει τις μετακινήσεις των Χ.
1909	Λαμβάνει χώρα η διάσκεψη πολιτικής για «Το Ζήτημα Χ». Συνιστάται να σημαδευτούν όλοι οι Χ για να αναγνωρίζονται εύκολα.
1920	Δύο ακαδημαϊκοί εισάγουν την έννοια «ζωές ανάξιας ζωής», υποδηλώνοντας ότι οι Χ πρέπει να στερηθούν και να εξαλειφθούν ως λαός.
1922	(Και καθ' όλη τη δεκαετία του 1920): Όλοι οι Χ στα γερμανικά εδάφη φωτογραφίζονται και γίνεται λήψη των δακτυλικών τους αποτυπωμάτων.
1926	Θεσπίζεται νόμος στη Γερμανία για τον έλεγχο της «πανούκλας Χ». (Αυτή η μεταχείριση αποτελεί άμεση παραβίαση των όρων του Συντάγματος της Βαϊμάρης της Γερμανίας.)
1927	Στη Βαυαρία της Γερμανίας, κατασκευάζονται ειδικά στρατόπεδα για να φυλακιστούν οι Χ. Οκτώ χιλιάδες Χ τοποθετούνται σε αυτά τα στρατόπεδα.
1928	Όλοι οι Χ τίθενται υπό μόνιμη αστυνομική επιτήρηση. Περισσότερα στρατόπεδα κατασκευάζονται για να κρατηθούν οι Χ.
1934	Οι Χ στερώνονται με ένεση ή ευνουχισμό και στέλνονται σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στο Dachau, στο Dieselstrasse, στο Sachsenhausen και αλλού. Οι δύο νόμοι που τίθενται σε ισχύ αυτή τη χρονιά απαγορεύουν στους Γερμανούς να παντρευτούν άτομα άλλων εθνότητων.
1938	Από τις 12 έως τις 18 Ιουνίου εκατοντάδες Χ σε όλη τη Γερμανία και την Αυστρία συλλαμβάνονται, ξυλοκοπούνται και φυλακίζονται. Οι Χ είναι η πρώτη πληθυσμιακή ομάδα που στοχοποιήθηκε και της απαγορεύτηκε να φοιτά στο σχολείο.
1939	Η Επιτροπή Φυλετικής Καθαρότητας δήλωσε ότι "Όλοι οι Χ θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κληρονομικά άρρωστοι. Η μόνη λύση είναι ο αφανισμός. (Ως εκ τούτου ο σκοπός είναι ο αφανισμός αυτού του ελαττωματικού στοιχείου του πληθυσμού χωρίς δισταγμό)."
1940	Η πρώτη μαζική γενοκτονική δράση του Ολοκαυτώματος: 250 παιδιά Χ χρησιμοποιήθηκαν στη θέση των ινδικών χοιριδίων ως πειραματόζωα για τη χρήση κρυσταλλικού κυανιούχου αερίου στο στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Buchenwald. Η εργασιακή απασχόληση των Χ απαγορεύτηκε την ίδια χρονιά.
1941	Τον Ιούλιο η Τελική Λύση των Ναζί να "σκοτώσουν όλους του εβραίους, τους Χ και τους ψυχικά ασθενείς τίθεται σε εφαρμογή". Το Ολοκαύτωμα ξεκινά. 800 Χ δολοφονούνται σε μια νύχτα στην Κριμαία στις 24 Δεκέμβρη.
1944	Την 1η Αυγούστου, 4000 Χ δηλητηριάστηκαν σε θαλάμους αερίων και αποτεφρώθηκαν μαζικά στο Άουσβιτς.
1945	Έως το τέλος του πολέμου, το 70-80% του πληθυσμού των Χ είχε εξοντωθεί από τους Ναζί. Κανένα μέλος των Χ δεν κλήθηκε να καταθέσει στη Δίκη της Νυρεμβέργης, κανείς δεν κατέθεσε εκ μέρους τους. Καμία αποζημίωση δεν αποδόθηκε ποτέ στους Χ ως λαό για τα εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν σε βάρος τους.
1950	Η πρώτη από τις πολλές δηλώσεις της γερμανικής κυβέρνησης που ακολούθησαν τα επόμενα χρόνια ήταν ότι, δεν χρωστούν αποζημιώσεις στους Χ για τα εγκλήματα πολέμου που διέπραξαν σε βάρος τους.
1992	Η Γερμανία "πουλάει" στη Ρουμανία τους αιτούντες άσυλο για 21 εκατομμύρια δολάρια και ξεκινά να τους επιστρέφει δεμένους με χειροπέδες την 1η Νοέμβρη. Ορισμένοι Χ αυτοκτονούν για να αποφύγουν την απέλαση. Το γερμανικό πρακτορείο ειδήσεων ζητά από τους δυτικούς δημοσιογράφους να μη χρησιμοποιούν τη λέξη "απέλαση" γιατί αυτή έχει συνδεθεί με "άβολα" ιστορικά γεγονότα.
2010	Ο Γάλλος πρόεδρος κατηγορεί τους Χ για εγκληματική συμπεριφορά και τους συνδέει με την πορνεία και την παιδική εκμετάλλευση. Οι γαλλικές αρχές διαλύουν πάνω από 100 καταυλισμούς και απελαύνουν πάνω από χίλιους Χ, κυρίως στη Ρουμανία.

Επιμελημένη έκδοση από το Ένα Συνοπτικό Χρονολόγιο του Ρομανι Ολοκαυτώματος, του Ian Hancock
 Η πλήρης έκδοση διατίθεται στο <http://www.osi.hu/rpp/holocaust.html>

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 1

8+ (μικρές
ομάδες 4-5)

45 λεπτά

Παιχνίδι: «Σχεδιάστε τη λέξη»

Και οι μη καλλιτέχνες έχουν δικαιώματα!

Θεματικές Ενότητες

- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 1

Μέγεθος ομάδας

8+ (μικρές ομάδες 4-5)

Διάρκεια

45 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για ένα ομαδικό παιχνίδι στο οποίο οι συμμετέχοντες πρέπει να ζωγραφίσουν δημιουργικά για να απεικονίσουν μια λέξη που σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Η ελευθερία γνώμης και έκφρασης
- Η ελευθερία σκέψης
- Η ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα

Στόχοι

- Η ανάπτυξη γνώσεων για την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και δημιουργικής σκέψης
- Η προώθηση της αλληλεγγύης και του σεβασμού της διαφορετικότητας

Υλικά

- Μια εκπαιδευτική αφίσα όπου απαριθμούνται τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Μεγάλο φύλλο χαρτιού ή χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόρο για να καταγράψετε τα αποτελέσματα
- Φύλλα χαρτιού (μεγέθους A4) και στυλό για τις ζωγραφιές της ομάδας, ένα φύλλο ανά ομάδα σε κάθε γύρο του παιχνιδιού
- Κολλητική ταινία ή πινέζες για να εκθέσετε τις ζωγραφιές

Προετοιμασία

- Ανατρέξτε στη συνοπτική έκδοση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στη σελίδα 600 και αντιγράψτε την σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού.
- Προετοιμάστε μια λίστα με ανθρώπινα δικαιώματα για εσάς.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες των τεσσάρων έως πέντε ατόμων και να επιλέξουν ένα όνομα για την ομάδα τους.
2. Εξηγήστε ότι στη δραστηριότητα θα συναγωνιστούν σε ομάδες. Θα δώσετε σε ένα άτομο από κάθε ομάδα να ζωγραφίσει ένα άρθρο από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας πρέπει να μαντέψουν ποιο δικαίωμα αφορά η ζωγραφιά. Η ομάδα που μαντεύει πρώτη κερδίζει έναν πόντο. Στο τέλος κερδίζει η ομάδα που έχει συγκεντρώσει τους περισσότερους πόντους.
3. Πείτε στις ομάδες να πάρουν μερικά φύλλα χαρτιού και ένα μολύβι και να καθίσουν κάπου στην αίθουσα. Οι ομάδες θα πρέπει να απλωθούν ώστε να μη μπορούν να ακούν οι συμμετέχοντες ο ένας τον άλλον.
4. Καλέστε ένα μέλος από την κάθε ομάδα. Δώστε στον καθένα ένα από τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη λίστα σας, όπως για παράδειγμα την «εξάλειψη βασανιστηρίων».
5. Πείτε τους να επιστρέψουν στις ομάδες τους και να σχεδιάσουν μια ζωγραφιά που να αντιπροσωπεύει το δικαίωμα, ενώ οι συμπαίκτες τους θα προσπαθούν να μαντέψουν ποιο είναι. Μπορούν να ζωγραφίζουν μόνο εικόνες• όχι αριθμούς ή λέξεις. Δεν επιτρέπεται να μιλήσουν παρά μόνο για να επιβεβαιώσουν τη σωστή απάντηση.
6. Η υπόλοιπη ομάδα μπορεί να πει μόνο ό,τι μαντεύει• δεν μπορεί να θέσει ερωτήσεις.

KEY DATE

10 Δεκεμβρίου
Ημέρα Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων

7. Μετά από κάθε γύρο, ζητήστε όλες τις ζωγραφιές για να γράψετε πάνω ποιο ήταν το δικαίωμα, είτε το βρήκε η ομάδα, είτε όχι και βάλτε το χαρτί στην άκρη.
8. Κάντε ένα δεύτερο γύρο• ζητήστε από άλλους συμμετέχοντες να γίνουν οι ζωγράφοι και δώστε τους ένα διαφορετικό δικαίωμα. Κάντε 7 ή 8 γύρους. Σε κάθε γύρο θα πρέπει να ζωγραφίζει διαφορετικό άτομο. Βεβαιωθείτε ότι όλοι θα έχουν την ευκαιρία να ζωγραφίσουν από μία φορά τουλάχιστον.
9. Στο τέλος, ζητήστε από τις ομάδες να αναρτήσουν τις εικόνες τους, έτσι ώστε να μπορούν όλοι να δουν τις διαφορετικές ερμηνείες και εικόνες διαφορετικών δικαιωμάτων, για να τις συγκρίνουν και να τις συζητήσουν στην ολομέλεια .

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με την αναθεώρηση της ίδιας της δραστηριότητας και στη συνέχεια συζητήστε για το τι γνωρίζουν οι συμμετέχοντες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Ήταν πιο εύκολο ή πιο δύσκολο να απεικονίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα από ό,τι περίμεναν;
- Πώς επέλεξαν να απεικονίσουν ένα συγκεκριμένο δικαίωμα; Από πού άντλησαν τις εικόνες;
- Αν για να απεικονίσουν τα δικαιώματα, ζωγράφισαν τις παραβιάσεις τους, υπάρχει πιθανότητα να συμβαίνουν οι παραβιάσεις αυτές στη χώρα τους;
- Ας συγκρίνουν τις διαφορετικές απεικονίσεις κάθε δικαιώματος. Πόσοι διαφορετικοί τρόποι επιλέχθηκαν για να απεικονιστεί και να ερμηνευθεί η ίδια έννοια;
- Αφού γίνει συζήτηση για όλες τις εικόνες –με βάση τις παραπάνω ερωτήσεις- , ρωτήστε πόσα πράγματα ανακάλυψαν ότι γνώριζαν οι συμμετέχοντες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Πιστεύουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν κάποια συνάφεια με τη δική τους ζωή; Ποια συγκεκριμένα δικαιώματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Πριν κάνετε αυτή τη δραστηριότητα θα πρέπει να διαβάσετε την ΟΔΑΔ (βλέπε σελίδα 664) και να έχετε εξοικειωθεί με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων• για παράδειγμα, ότι είναι διεθνώς εξασφαλισμένα, ότι προστατεύονται νομικά, ότι επικεντρώνονται στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου, ότι προστατεύουν τόσο τα άτομα, όσο και τις ομάδες, ότι είναι αναφαίρετα, ίσα, αλληλένδετα και καθολικά.

Θα χρειαστεί να αποφασίσετε πώς να χρησιμοποιήσετε την εκπαιδευτική αφίσα. Εάν οι συμμετέχοντες γνωρίζουν πολύ λίγα για την ΟΔΑΔ, ίσως θελήσετε να χρησιμοποιήσετε την αφίσα πριν ξεκινήσετε τη δραστηριότητα, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να έχουν κάποια στοιχεία ως προς το τι πρέπει να μαντέψουν! Εάν οι συμμετέχοντες γνωρίζουν περισσότερα, τότε χρησιμοποιήστε την αφίσα στο τέλος για να ξεκινήσετε μια συζήτηση σχετικά με όσα δικαιώματα δε ζωγράφισαν οι ομάδες.

Έχετε υπόψη σας, ότι όσοι από τους συμμετέχοντες θεωρούν ότι δεν έχουν καλλιτεχνικό ταλέντο ίσως νομίζουν ότι αυτό θα τους είναι πολύ δύσκολο. Βεβαιώστε τους ότι δεν ψάχνετε για έργα τέχνης και ενθαρρύνετε όλους να δοκιμάσουν να σχεδιάσουν χωρίς να να τους απασχολεί η εικαστική τελειότητα. Μπορεί να εκπλαγούν από τις ικανότητές τους!

Χρησιμοποιήστε τη συνοπτική έκδοση της ΟΔΑΔ (Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) στη σελίδα 664 για να βρείτε δικαιώματα που μπορείτε να αξιοποιήσετε για ζωγραφική. Μερικές προτάσεις είναι: το δικαίωμα στη ζωή, η εξάλειψη των βασανιστηρίων, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η εξάλειψη των διακρίσεων, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, η εξάλειψη της δουλείας, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, η ελευθερία έκφρασης, το δικαίωμα στην ιδιότητα του πολίτη, η ελευθερία σκέψης και θρησκείας, το δικαίωμα ψήφου, το δικαίωμα εργασίας, το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, το δικαίωμα στο γάμο και την ίδρυση οικογένειας και το δικαίωμα επιλογής του ατόμου που κάποιος/α θα παντρευτεί.

Παιχνίδι: «Σχεδιάστε τη λέξη»

Παραλλαγές

Εάν έχετε μια μικρή ομάδα με λιγότερα από 8 άτομα, μπορείτε να παίξετε ως μία ομάδα· ζητήστε από ένα άτομο να ζωγραφίσει στον πρώτο γύρο και όποιος μαντέψει σωστά ζωγραφίζει στον επόμενο γύρο, και ούτω καθεξής.

Αντί για ζωγραφική, μπορείτε να κάνετε την άσκηση ζητώντας από τους συμμετέχοντες να αναπαραστήσουν με παντομίμα κάποια δικαιώματα.

Προτάσεις για συνέχεια

Η δραστηριότητα «Η δύναμη των λουλουδιών» στη σελίδα 195 χρησιμοποιεί επίσης τη ζωγραφική, για να διερευνήσει από πού προέρχεται η έννοια των δικαιωμάτων.

Αν η ομάδα απολαμβάνει τη δημιουργικότητα, σας προτείνουμε τη δραστηριότητα «Παντομίμα» στη σελίδα 101, στην οποία οι συμμετέχοντες πρέπει να παίξουν παντομίμα για να αποδώσουν τη γενική έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αν η ομάδα εκδηλώσει τη διάθεση να διερευνήσει μερικά από τα δικαιώματα που σχετίζονται με μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, για παράδειγμα τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, μια συναφής δραστηριότητα είναι η «Δείτε την ικανότητα» στη σελίδα 300.

Εκπαίδευση για Όλους;

Έχετε καλή μνήμη; Ήρθε η ώρα να τη δοκιμάσετε!

Θεματικές Ενότητες	- Εκπαίδευση - Παιδιά - Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	6 – 30 (μικρές ομάδες 4-5)
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες πρέπει να εντοπίσουν και να ταιριάξουν ζεύγη καρτών, καθώς θα επεξεργάζονται σκέψεις για τις ανισότητες της εκπαιδευτικής πρόνοιας παγκοσμίως και πώς μπορεί να επιτευχθεί η «Εκπαίδευση για Όλους».
Σχετιζόμενα δικαιώματα	- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση - Το δικαίωμα για πλήρη φυσική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη - Το δικαίωμα στην ισότητα
Στόχοι	- Η ανάπτυξη γνώσεων για την εκπαίδευση και πώς αυτή αγγίζει όλους τους τομείς της ζωής - Η ανάπτυξη δεξιοτήτων μνήμης και δεξιοτήτων κριτικής ανάλυσης - Η ανάπτυξη της υπευθυνότητας, της αίσθησης της ανθρώπινης αξιότητας και της δικαιοσύνης
Υλικά	1 σετ των καρτών παιχνιδιού για κάθε τρεις ή τέσσερις συμμετέχοντες - Χαρτί και στυλό για σημειώσεις στο 2ο μέρος
Προετοιμασία	- Διαβάστε προσεκτικά όλες τις κάρτες δήλωσης. - Αντιγράψτε τα φύλλα των καρτών παιχνιδιού και κολλήστε τα σε σκληρό χαρτί για να γίνουν πιο ανθεκτικά. Κόψτε τις 40 κάρτες.

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν γνωρίζουν κάτι για το Παγκόσμιο Φόρουμ Εκπαίδευσης – World Education Forum (WEF) και την «Εκπαίδευση για Όλους – Education for All» (EFA). Εάν είναι απαραίτητο, εξηγήστε σύντομα τους στόχους του EFA και ότι η επίτευξη πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλους, είναι ένας από τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας– Millenium Development Goals (MDGs).
- Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: στο 1ο μέρος, το παιχνίδι μνήμης και στο 2ο μέρος, την παρουσίαση των σχετικών με την εκπαίδευση ζητημάτων, τα οποία προσεγγίζει το παιχνίδι.

1ο Μέρος: Το παιχνίδι μνήμης (10 λεπτά)

- Εξηγήστε ότι υπάρχουν είκοσι ζεύγη καρτών. Κάθε ζεύγος αποτελείται από μια κάρτα δήλωσης και μια κάρτα εικόνας, τις οποίες θα πρέπει να ταιριάξουν. Οι δηλώσεις στις κάρτες παρουσιάζουν θέματα που αφορούν την «Εκπαίδευση για Όλους» και τη σχέση των ανθρώπινων δικαιωμάτων με την εκπαίδευση.
- Ρωτήστε αν οι συμμετέχοντες γνωρίζουν ένα παιχνίδι που ονομάζεται Συγκέντρωση – Concentration, Πελμανισμός – Pelmanism, Μνήμη – Memory ή Ζεύγη – Pairs, γιατί είναι το παιχνίδι που πρόκειται να παίξουν σε μικρές ομάδες των τεσσάρων. Κάντε ανασκόπηση των κα-

Εκπαίδευση

Παιδιά

Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Επίπεδο 2

6-30 (μικρές ομάδες 4-5)

90 λεπτά

8 Σεπτεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Αλφαριθμητισμού

Εκπαίδευση για Όλους;

νόνων: Απλώνουν τις κάρτες κλειστές στο πάτωμα ή στο τραπέζι. Ένα άτομο σηκώνει και γυρίζει δύο κάρτες. Εάν μία (ή δύο) από τις κάρτες είναι κάρτα δήλωσης, τότε ο παίκτης διαβάζει φωναχτά τον τίτλο και τη δήλωση (όχι την ερώτηση με πλάγιους χαρακτήρες – αυτό είναι για το 2ο μέρος!). Αν οι κάρτες συνδυάζονται σε ζεύγη, τότε ο παίκτης τις κρατάει και ξαναπαίζει. Αν οι κάρτες δεν ταιριάζουν, τότε τις ξαναγυρίζει, έτσι ώστε να είναι κλειστές στο πάτωμα στο ίδιο ακριβώς σημείο που ήταν πριν. Ο επόμενος παίκτης παίρνει τότε σειρά για να πάρει δύο κάρτες. Το παιχνίδι τελειώνει όταν όλες οι κάρτες έχουν επιλεγεί και συνδυαστεί σε ζευγάρια. Ο νικητής είναι ο παίκτης που κατέχει τα περισσότερα ζευγάρια.

2ο Μέρος: Αναφορά των ζητημάτων (60 λεπτά)

- Καταγράψτε τα θέματα που αναφέρονται στις κάρτες σε χαρτοπίνακα, αφού ζητήστε εθελοντές για να διαβάζουν φωναχτά τις επικεφαλίδες στις κάρτες, ενώ γράφετε.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν τέσσερα έως έξι θέματα που τους ενδιαφέρουν περισσότερο.
- Χωρίστε την ομάδα σε υπο-ομάδες των 4 ή 5 ατόμων. Ζητήστε από κάθε υπο-ομάδα να επιλέξει δύο από τα ζητήματα που θα ήθελαν τα μέλη της να συζητήσουν περισσότερο.
- Όταν τα ζητήματα έχουν συμφωνηθεί και κατανεμηθεί, δώστε στις ομάδες 20 λεπτά για να συζητήσουν δύο ζητήματα που έχουν επιλέξει. Ως σημείο εκκίνησης για τις συζητήσεις θα χρησιμοποιήσουν την ερώτηση που είναι τυπωμένη με πλάγιους χαρακτήρες στις κάρτες.
- Μετά από 20 λεπτά, καλέστε τους σε ολομέλεια για την αναφορά. Εξετάστε κάθε ζήτημα με τη σειρά. Δώστε σε κάθε ομάδα μόλις 5 λεπτά για να παρουσιάσει τα ζητήματα που επεξεργάστηκε και για να λάβει μια σύντομη ανατροφοδότηση με ερωτήσεις από την ολομέλεια.
- Αφού όλες οι ομάδες έχουν παρουσιάσει όλα τα ζητήματα, προχωρήστε στην ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Καθώς τα προηγούμενα στάδια της δραστηριότητας έχουν δώσει ήδη μια καλή ευκαιρία να συζητήσετε τα ζητήματα, τώρα συνεχίστε στην αξιολόγηση του παιχνιδιού και του τι αποκόμισαν και έμαθαν οι συμμετέχοντες:

- Απόλαυσαν το παιχνίδι μνήμης;
- Ήταν ένας καλός τρόπος για να ξεκινήσετε μια συζήτηση για τα ζητήματα της εκπαίδευσης;
- Πώς κύλησαν οι συζητήσεις στις ομάδες; Αισθάνθηκαν όλοι ότι μπόρεσαν να συμμετάσχουν;
- Μήπως είναι πολλά τα ανοιχτά μέτωπα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε για να εφαρμοστεί το δικαίωμα της εκπαίδευσης; Είναι δυνατόν να έχουμε «εκπαίδευση για όλους»;
- Γιατί πιστεύετε ότι η εκπαίδευση είναι ένας από τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας–Millennium Development Goals;
- Ποια είναι τα σημαντικότερα ανοιχτά ζητήματα στη χώρα, την κοινότητα ή το σχολείο σας, τα οποία απαιτούν προσπάθεια για να εφαρμοστεί το δικαίωμα όλων στην εκπαίδευση;
- Τι μπορείτε εσείς, η ομάδα σας ή η κοινότητά σας να κάνετε για να εργαστείτε για την επίτευξη του στόχου της εκπαίδευσης για όλους στη χώρα σας και/ή στις αναπτυσσόμενες χώρες;
- Υπάρχει κίνδυνος να παραμεληθεί «το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα», όταν υπάρχει τόσο μεγάλη ανάγκη για επικέντρωση στην εκπαίδευση για την εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού; Αν ναι, τι μπορεί να γίνει γι' αυτό;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η χρήση αυτής της τεχνικής του παιχνιδιού στοχεύει να προσθέσει ένα στοιχείο ψυχαγωγίας στη διαδικασία απόκτησης πληροφοριών που θα χρειαστούν για τη συζήτηση.

Αυτή η δραστηριότητα είναι αρκετά απλή στο συντονισμό. Βεβαιωθείτε ότι έχετε διαβάσει όλες τις κάρτες πριν κάνετε τη δραστηριότητα. Βεβαιωθείτε ότι γνωρίζετε ποιες κάρτες ταιριάζουν με ποιες, έτσι ώστε κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού να μπορείτε να καθοδηγείτε και να επιβεβαιώνετε ότι τα ζεύγη είναι σωστά. Όταν εξηγείτε πώς παίζεται το παιχνίδι, ίσως θελήσετε να δείξετε τις οδηγίες επιδεικνύοντας ένα από τα ζεύγη. Επισημάνετε τη διαφορά μεταξύ της δήλωσης και της ερώτησης.

Μπορείτε να πείτε στους συμμετέχοντες ότι το παιχνίδι ονομάζεται «Μνήμη», επειδή πρέπει να απομνημονεύσουν πού βρίσκονται οι διάφορες κάρτες, ώστε να μπορούν να διαλέξουν ζεύγη.

Το 2ο μέρος, ίσως θέλετε να το οργανώσετε έτσι ώστε δύο διαφορετικές ομάδες να συζητήσουν το ίδιο ζήτημα. Με αυτόν τον τρόπο πιθανότατα θα εκφραστούν περισσότερες ιδέες. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι οι υπο-ομάδες θα πρέπει να συνεργαστούν και να συναποφασίσουν ποια θέματα θα συζητήσουν. Όταν φωτοτυπείτε τις κάρτες θα ήταν καλή ιδέα να τις μεγεθύνετε, ώστε να είναι ευανάγνωστες. Εάν στη συνέχεια κολλήσετε τα φύλλα σε σκληρό χαρτί οι τελικές κάρτες θα γίνουν πιο ανθεκτικές και πιο εύκολες στη χρήση.

Μερικές από τις κάρτες περιέχουν ακρωνύμια, για παράδειγμα ΠΦΕ - WEF (Παγκόσμιο Φόρουμ Εκπαίδευσης - World Education Forum). Βεβαιωθείτε ότι, όταν κάνετε την εισαγωγή και εξηγείτε πώς θα παίξει η ομάδα το παιχνίδι, εξηγείτε και τι συμβολίζουν αυτά τα γράμματα (δείτε τις «Πρόσθετες Πληροφορίες» παρακάτω). Προσέξτε ότι το ένα τρίτο των καρτών περιλαμβάνει δηλώσεις σχετικά με τους στόχους της εκπαίδευσης για όλους, όπως ορίστηκαν από το Παγκόσμιο Φόρουμ Εκπαίδευσης (WEF), Ντακάρ, Σενεγάλη, τον Απρίλιο του 2000. Οι υπόλοιπες κάρτες περιλαμβάνουν δηλώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα ζητήματα της εκπαίδευσης ή για ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να επιτευχθεί καλή ποιότητα εκπαίδευσης για όλους.

Παραλλαγές

Εάν δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για να κάνετε το 2ο μέρος, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την τεχνική που περιγράφεται στη δραστηριότητα «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221. Ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να επιλέξει ένα από τα ζητήματα που αναγράφονται στις κάρτες που έχει πάρει και να μιλήσει γι' αυτό για ένα λεπτό, χωρίς να διστάζει ή να επαναλαμβάνεται. Αυτό είναι επίσης μια καλή επιλογή, αν αισθάνεστε ότι οι συμμετέχοντες πρέπει να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στην προφορική παρουσίαση των απόψεών τους σε ένα θέμα.

Στο 2ο μέρος, μπορείτε να εξοικονομήσετε χρόνο ετοιμάζοντας εκ των προτέρων ένα σετ από πολύ μεγεθυμένες κάρτες εικόνων πάνω στις οποίες να έχετε γράψει τις σχετικές επικεφαλίδες από τις κάρτες δηλώσεων. Έπειτα, αντί να γράψετε τις δηλώσεις των καρτών στο χαρτοπίνακα, μπορείτε να κολλήσετε τις μεγεθυμένες κάρτες που έχετε προετοιμάσει κάπου ψηλά για να τις βλέπουν όλοι. Θα εξοικονομήσετε χρόνο και θα δημιουργήσετε ένα ωραίο σκηνικό.

Προτάσεις για συνέχεια

Αρκετά ζητήματα για την εκπαίδευση που προκύπτουν μέσα από το παιχνίδι «Μνήμη» μπορούν να συνεχιστούν σε άλλες δραστηριότητες. Για παράδειγμα, αν θέλετε να διερευνήσετε το ζήτημα των προϋπολογισμών που εγκρίνονται για την εκπαίδευση και για άλλες κοινωνικές ανάγκες σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό που δαπανάται για το στρατιωτικό εξοπλισμό, μπορείτε να κάνετε τη δραστηριότητα «Πόσα χρειαζόμαστε» στη σελίδα 210. Ζητήματα σχετικά με την παιδική εργασία και την έλλειψη πρόσβασης στην εκπαίδευση μπορούν να διερευνηθούν στη δραστηριότητα «Η ιστορία του Ασίκ» στη σελίδα 108.

Ιδέες για δράση

Οι κάρτες μνήμης παρουσιάζουν πολλά προβλήματα τα οποία εμποδίζουν τις προσπάθειες να εξασφαλιστεί η «Εκπαίδευση για Όλους». Η ομάδα θα μπορούσε να επιλέξει οποιοδήποτε από τα προβλήματα για να κάνει έρευνα, να βρει ιδέες για λύσεις και τέλος, να αναλάβει δράση. Ανατρέξτε στο κεφάλαιο 3 στην «Ανάληψη Δράσης» για συμβουλές σχετικά με το πώς να οργανωθείτε.

Μια καλή ιδέα είναι να συντάξετε επιστολές προς τους βουλευτές του Κοινοβουλίου με ερωτήσεις σχετικά με το τι κάνει η χώρα σας προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους που είχαν τεθεί κατά τη διάρκεια του Παγκόσμιου Φόρουμ Εκπαίδευσης.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση αναφέρεται στο άρθρο 26 της ΟΔΑΔ (Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου). Ωστόσο, ενώ υπάρχει γενική αποδοχή και δέσμευση από τα κράτη να προσφέρουν δωρεάν βασική εκπαίδευση για όλους, η πραγματικότητα είναι ότι η δωρεάν εκπαίδευση δεν αφορά όλους, αλλά μια μειοψηφία.

Ο στόχος της «Εκπαίδευσης για Όλους» διατυπώθηκε κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη για την Εκπαίδευση για Όλους στο Jomtien της Ταϊλάνδης, το 1990. Έπειτα, το 2000, η διεθνής κοινότητα συγκεντρώθηκε στο Ντακάρ της Σενεγάλης, για το Παγκόσμιο Φόρουμ Εκπαίδευσης – World Education Forum (WEF) με σκοπό εξετάσει την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην παροχή βασικής εκπαίδευσης διεθνώς και να ενισχύσει τη δέσμευση όλων των κρατών, ώστε να υλοποιήσουν την «Εκπαίδευση για Όλους». Περίπου 1100 συμμετέχοντες από 164 χώρες ενέκριναν το Πλαίσιο Δράσης που αποφασίστηκε στο Ντακάρ, αναλαμβάνοντας δέσμευση για την επίτευξη ποιοτικής βασικής εκπαίδευσης για όλους μέχρι το 2015. Στην UNESCO ανατέθηκε η γενική ευθύνη για το συντονισμό όλων των διεθνών παραγόντων και για τη διατήρηση της παγκόσμιας δυναμικής.

Στο Φόρουμ αναγνωρίστηκε ότι οι διάφορες χώρες αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις. Για παράδειγμα, ορισμένες χώρες αντιμετωπίζουν έλλειψη πόρων, ενώ άλλες στερούνται πολιτικής βούλησης. Ένα από τα αποτελέσματα της συνεδρίασης ήταν η παραδοχή ότι, προκειμένου να επιτευχθούν και να διατηρηθούν οι σκοποί και οι στόχοι της Εκπαίδευσης για Όλους, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν συνεργασίες ευρείας βάσης εντός των χωρών, που θα υποστηρίζονται από τη συνεργασία με περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς και ιδρύματα.

Κατά τη διάρκεια αυτής της συνεδρίασης, υπογραμμίστηκε η θεμελιώδης σημασία της εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη, την ειρήνη, τη δυναμική εμπλοκή του κοινωνικού συνόλου στις εξελίξεις και τις υγιείς οικονομίες στον εικοστό πρώτο αιώνα. Ένα αξιόπαινο αποτέλεσμα του Παγκόσμιου Φόρουμ Εκπαίδευσης WEF ήταν ο καθορισμός συγκεκριμένων στόχων, με συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια, καθώς και η περιγραφή των δράσεων που πρέπει να ληφθούν σε όλα τα επίπεδα προκειμένου να επιτευχθεί Εκπαίδευση για Όλους. Το αν θα επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι και το αν θα διεξαχθούν οι δράσεις είναι ένα ερώτημα που μπορεί να απαντηθεί μόνο αν ο καθένας σε κάθε επίπεδο της κοινωνίας, γνωρίζει για την «Εκπαίδευση για Όλους» και αγωνίζεται για την εφαρμογή της.

Η πρωτοβουλία ΠΦΕ- WEF συνέπεσε με την έγκριση των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (MDGs). Μόνο δύο από τους στόχους του Ντακάρ αντανakλώνται στους MDGs. Αυτοί επικεντρώνονται στην παροχή βασικής εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά έως το 2015 και στην ισότητα των φύλων. Δύο χρόνια αργότερα, δημιουργήθηκε ένας μηχανισμός χρηματοδότησης για να επιταχυνθεί η εφαρμογή, γνωστή ως Πρωτοβουλία Ταχείας Χρηματοδότησης – Fast Track Initiative (ΠΤΧ - FTI)• στόχο της αποτέλεσε η προώθηση των δύο ΑΣΧ - MDGs σχετικά με την εκπαίδευση και δίνει έμφαση στην «ολοκλήρωση» της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και όχι απλά στην «πρόσβαση» στην εκπαίδευση.

Πηγή:

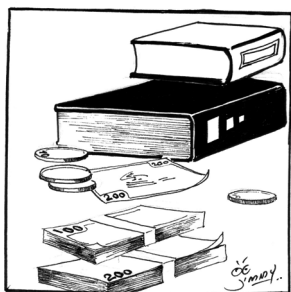

Εκπαίδευση για Όλους UN-
ESCO: World Education Forum
Final Report - Τελική Έκθεση
του Φόρουμ Παγκόσμιας
Εκπαίδευσης, 2000

Συνεπώς, οι στόχοι ΕΓΟ- ΕFA συμβάλλουν επίσης στην παγκόσμια επιδίωξη των οκτώ Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας– Millenium Development Goals (ΑΣΧ - MDGs). Για περισσότερες πληροφορίες για τη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης για όλους και των ΑΣΧ – MDGs δείτε το www.norrag.org.

Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα στους ακόλουθους ιστότοπους:

- Εκπαίδευση για Όλους Παγκόσμια Έκθεση Παρακολούθησης: www.unesco.org/en/efareport
- Παγκόσμια Εκστρατεία για την Εκπαίδευση: www.campaignforeducation.org
- Πρότζεκτ για το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση: www.right-to-education.org

Χρήματα & Εκπαίδευση

Χωρίς χρήματα οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους. Είναι, επίσης, ζήτημα προτύπων· οι κακοπληρωμένοι εκπαιδευτικοί και η έλλειψη υλικών θέτουν σε κίνδυνο την ποιότητα της εκπαίδευσης.

Δεν υπάρχουν χρήματα, δεν υπάρχει εκπαίδευση! Συμφωνείτε;

Ισότητα των φύλων & Εκπαίδευση

Πολλές χώρες έχουν κάνει μεγάλα βήματα για την επίτευξη της ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση έως το 2015. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες, τα κορίτσια και οι γυναίκες απαγορεύεται να πηγαίνουν στο σχολείο.

Νομίζετε ότι αυτό υπονομεύει την αξιοπιστία της Εκπαίδευσης για Όλους;

Τρόφιμα & Εκπαίδευση

Τα προγράμματα «Τροφή για Εκπαίδευση – Food for Education» (TGE - FFE) παρέχουν σχολικά γεύματα και/ή μερίδες για το σπίτι για να διασφαλιστεί ότι τα φτωχά παιδιά είναι υγιή και σε θέση να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία..

Είναι τα προγράμματα TGE- FFE το κλειδί για την επίτευξη των στόχων της «Εκπαίδευσης για Όλους»;

Εκπαίδευση για όλους

Το παγκόσμιο κίνημα «Εκπαίδευση για Όλους» έχει ως στόχο να ανταποκριθεί στις μαθησιακές ανάγκες όλων των παιδιών, των νέων και των ενηλίκων έως το 2015.

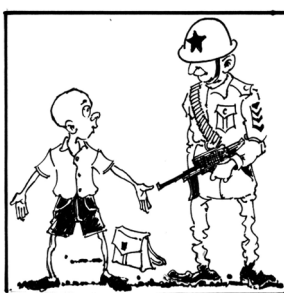
Ποιο είναι το νόημα του να τίθενται στόχοι ολοφάνερα ανέφικτοι;

Ναρκωτικά & Εκπαίδευση

Η χρήση του αλκοόλ, του τσιγάρου και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών αποτελεί πρόβλημα σε πολλά σχολεία/πανεπιστήμια. Η χρήση αυτή αποτρέπει τους μαθητές από τη μάθηση και αυξάνει τη βία.

Η αυστηρή πολιτική του σχολείου μπορεί να είναι η απάντηση στην τοξικομανία;

Στρατός & Εκπαίδευση

Σε πολλές χώρες, ένα μεγάλο ποσοστό του προϋπολογισμού διατίθεται για στρατιωτικές δαπάνες και δεν μένει αρκετό για τον κοινωνικό τομέα, ιδιαίτερα την εκπαίδευση.

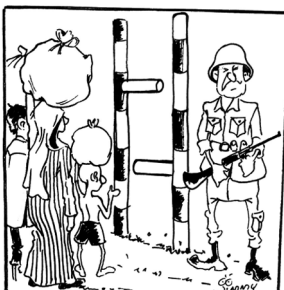
Είναι η ασφάλεια πιο σημαντική από την εκπαίδευση;

Καθηγητές & Εκπαίδευση

Οι καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί είναι απαραίτητοι. Ωστόσο, σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες η κατάρτιση μπορεί να είναι ελάχιστη.

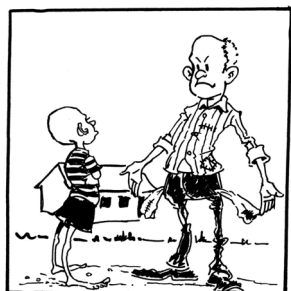
Θα πρέπει να υπάρχει μια ελάχιστη απαίτηση, όπως ένα πτυχίο διδασκαλίας για όλους τους εκπαιδευτικούς του σχολείου;

Μετανάστευση και Εκπαίδευση

Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης ενός ατόμου, τόσο πιθανότερο είναι ότι θα μεταναστεύσει. Πολλοί γιατροί, καθηγητές, μηχανικοί και ειδικοί πληροφορικής από αναπτυσσόμενες χώρες εργάζονται στην Ευρώπη.

Δικαιολογείται ηθικά το γεγονός ότι η Ευρώπη επωφελείται από αυτή τη διαρροή εγκεφάλων από χώρες που χρειάζονται πραγματικά αυτούς τους ανθρώπους;

Δωρεάν Εκπαίδευση

Οι κυβερνήσεις έχουν το καθήκον να παρέχουν σε όλους πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η πραγματικότητα είναι ότι σε πολλές χώρες οι φτωχές οικογένειες δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν τα δίδακτρα.

Είναι ρεαλιστικό το αίτημα για δωρεάν εκπαίδευση για όλους;

Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

«Κάθε άτομο και κάθε κοινωνικός φορέας, οφείλει εστιάζοντας στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να προσπαθήσει μέσω της διδασκαλίας και της εκπαίδευσης να προάγει το σεβασμό των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών.» Γενική Συνέλευση των ΗΕ.

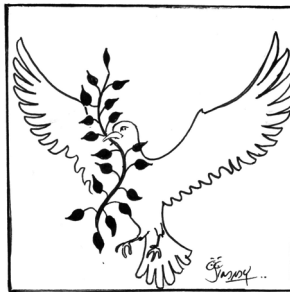
Ποιοι «κοινωνικοί φορείς» είναι πιο αποτελεσματικοί όσον αφορά στην υλοποίηση της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα;

Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση

Οι παγκόσμιες αλυσίδες αξίας των προϊόντων πιέζουν τις επιχειρήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες να ειδικεύονται σε ορισμένο τύπο παραγωγής, για παράδειγμα, στην κατασκευή ενδυμάτων σε εργοστάσια όπου η εργασία απαιτεί λίγη κατάρτιση και εκπαίδευση.

Η παγκοσμιοποίηση υπονομεύει την αξία της εκπαίδευσης;

Ειρήνη & Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση για την ειρήνη πρέπει να περιλαμβάνεται στο τυπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Δεν αρκεί να τη συναντά κανείς μόνο στα πλαίσια της μη-τυπικής εκπαίδευσης.

Πώς θα συμπεριλαμβάνετε την εκπαίδευση για ειρήνη στο τυπικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα;

Διαδίκτυο και Εκπαίδευση

Σε πολλές χώρες, η τεχνολογία των πληροφοριών έχει καταστεί ένα βασικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, απαραίτητο για έρευνα και για την εργασία στο σπίτι.

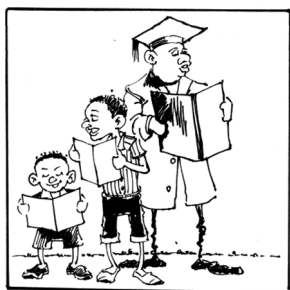
Αν κάθε παιδί στον κόσμο, είχε πρόσβαση σε έναν υπολογιστή, ποιες δυνατότητες θα μπορούσαν να ξεκλειδωθούν; Ποια προβλήματα θα μπορούσαν να επιλυθούν;

Αθλητισμός & Εκπαίδευση

Ο αθλητισμός πρέπει να συμπεριλαμβάνεται πάντα στο σχολικό πρόγραμμα. Διδάσκει πολλά πράγματα που δεν μπορεί να τα μάθει κανείς σε άλλα μαθήματα. Ο αθλητισμός είναι απαραίτητος για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη του σώματος και του μυαλού.

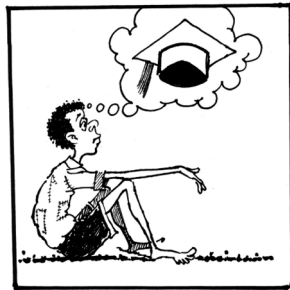
Συμφωνείτε ή θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε άλλα μαθήματα, για παράδειγμα, στην τεχνολογία και στην κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων;

Πανεπιστημιακή (ανώτερη και ανώτατη) Εκπαίδευση

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφέρει ότι «όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση». Η Εκπαίδευση για Όλους επικεντρώνεται στη βασική εκπαίδευση και στο βασικό αλφαριθμητισμό και γνώση της αριθμητικής.

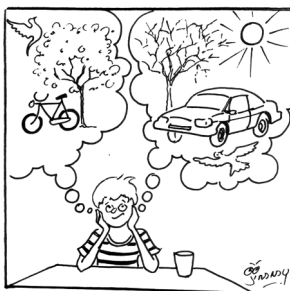
Θα πρέπει το δικαίωμα στην εκπαίδευση να περιλαμβάνει το δικαίωμα στην ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση;

Κοινωνικός Αποκλεισμός και Εκπαίδευση

Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, τα παιδιά Ρομά μπαίνουν αυτόματα σε τάξεις για άτομα με νοητικές αναπηρίες, απλά επειδή είναι Ρομά. Σε άλλες περιπτώσεις, εκτοπίζονται σε ξεχωριστά και κατώτερα σχολεία ή τάξεις που προορίζονται για τους Ρομά.

Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να ενταχθούν τα παιδιά Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα;

Περιβάλλον & Εκπαίδευση

Ο τρόπος ζωής των περισσότερων ανθρώπων στις ευρωπαϊκές χώρες δεν είναι βιώσιμος. Αν οι άνθρωποι χρειαστεί να κάνουν συνειδητές επιλογές σχετικά με το πώς να αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους, πρέπει να κατανοήσουν τις οικολογικές σχέσεις, την οικονομία και την πολιτική.

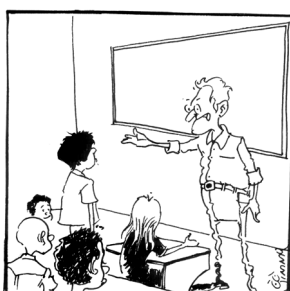
Πώς θα συμπεριλαμβάνετε την εκπαίδευση για αειφορία στο πρόγραμμα σπουδών;

Δια Βίου Μάθηση

Ο αναλφαριθμητισμός των ενηλίκων είναι ένα μεγάλο πρόβλημα σε πολλές χώρες. Ένα στόχος της «Εκπαίδευσης για Όλους» είναι η βελτίωση κατά 50% του επιπέδου αλφαριθμητισμού των ενηλίκων έως το 2015.

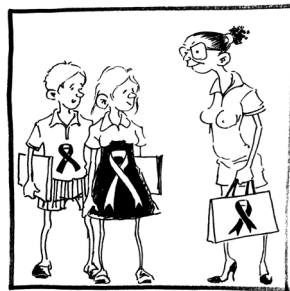
Είναι λογικό να διαθέσουμε χρήματα σε προγράμματα αλφαριθμητισμού ενηλίκων, αντί να επενδύσουμε στο μέλλον διαθέτοντάς τα στη βασική εκπαίδευση;

Πειθαρχία & Εκπαίδευση

Τα σχολεία σε διάφορες χώρες χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα για να εξασφαλίσουν την πειθαρχία. Οι μέθοδοι περιλαμβάνουν τη σωματική τιμωρία, την αποβολή, την επιπλέον εργασία, την απομάκρυνση από το σχολείο και την παραπομπή στο συμβούλιο του σχολείου ή της σχολής.

Ποια νομίζετε ότι είναι η καλύτερη προσέγγιση για να εξασφαλιστεί η πειθαρχία;

AIDS / HIV & Εκπαίδευση

«Η πρώτη μάχη για να κερδίσουμε τον πόλεμο κατά του AIDS είναι η μάχη για να συνθλίψουμε τον τοίχο της σιωπής και του στίγματος που τον περιβάλλει» (Κόφι Ανάν).

Ποιο ρόλο θα πρέπει να παίξουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην καταπολέμηση του HIV/AIDS;

Δημοκρατία

Ιδιότητα του
Πολίτη και
Συμμετοχή στα
κοινάΓενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

60 λεπτά

Προεκλογική εκστρατεία

Πόσο πειστικός/ή είσαι;

Θεματικές Ενότητες

- Δημοκρατία
- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για μία δραστηριότητα που βασίζεται στη συζήτηση που αφορά:

- τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με τη δημοκρατία
- τη δημοκρατική συζήτηση

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα συμμετοχής στην κυβέρνηση και τις ελεύθερες εκλογές
- Την ελευθερία γνώμης και έκφρασης
- Την ελευθερία σκέψης

Στόχοι

- Η εξέταση μερικών αμφιλεγόμενων πτυχών μιας δημοκρατικής κοινωνίας
- Η εξάσκηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων ακρόασης, συζήτησης και πειθούς
- Η ενθάρρυνση συνεργασίας και ευρύτητας πνεύματος

Υλικά

- Ένας ανοιχτός χώρος, ένας μακρύς τοίχος και 2 καρέκλες
- Κάρτες A4 και χρωματιστά στυλό για να κάνετε τις επιγραφές
- Κολλητική ταινία
- Μικρές κάρτες και στυλό για σημειώσεις (προαιρετικό)

Προετοιμασία

- Φτιάξτε δύο επιγραφές, «συμφωνώ» και «διαφωνώ» και κολλήστε μία σε κάθε άκρη ενός τοίχου. Βεβαιωθείτε ότι υπάρχει αρκετός χώρος κατά μήκος του τοίχου για να σχηματίσουν οι συμμετέχοντες μια ευθεία γραμμή.
- Τοποθετήστε δύο καρέκλες στο κέντρο του δωματίου, αντικριστά με περίπου 50 εκ. απόσταση μεταξύ τους και με χώρο γύρω τους για να κινούνται οι συμμετέχοντες.
- Επιλέξτε μία δήλωση από τις παρακάτω προτάσεις ή βρείτε μια δική σας.

Οδηγίες

1. Επισημάνετε τις δύο επιγραφές σε κάθε άκρη του τοίχου και εξηγήστε ότι πρόκειται να διαβάσετε μια δήλωση, με την οποία μπορούν να συμφωνήσουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό.
2. Διαβάστε τη δήλωση της επιλογής σας.
3. Πείτε στους συμμετέχοντες να σταθούν κατά μήκος του τοίχου μεταξύ των δύο επιγραφών, σύμφωνα με το «πόσο» συμφωνούν ή διαφωνούν: εάν συμφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα θα πρέπει να σταθούν σε μία από τις δύο άκρες. Διαφορετικά, θα πρέπει να σταθούν κάπου μεταξύ των δύο σημείων.

KEY DATE

19 Σεπτεμβρίου
Ημέρα Δικαιώματος
Ψήφου

4. Μόλις σταθούν όλοι κατά μήκος της γραμμής, καλέστε δύο από αυτούς που στάθηκαν στα πιο ακριανά σημεία να καθήσουν στις δύο καρέκλες στο κέντρο του δωματίου. Όλοι οι υπόλοιποι θα πρέπει τώρα να συγκεντρωθούν γύρω από τις καρέκλες και να σταθούν πίσω από το άτομο με του οποίου την άποψη συμφωνούν «περισσότερο» ή στο κέντρο – στο χώρο πλάι από τις καρέκλες, αν είναι αναποφάσιστοι.
5. Δώστε στα άτομα που κάθονται στην καρέκλα ένα λεπτό για να αναφέρουν τους λόγους που συμφωνούν ή διαφωνούν με την αρχική δήλωση. Κανείς δεν πρέπει να τους διακόψει ή να τους βοηθήσει. Όλοι θα πρέπει να ακούν σιωπηλά.
6. Αφού περάσει ένα λεπτό, ζητήστε και από τους αναποφάσιστους που είχαν σταθεί στο κέντρο να επιλέξουν και να πάνε πίσω από τον ένα ή τον άλλο ομιλητή (δεν μπορούν να παραμείνουν αναποφάσιστοι), έτσι ώστε να σχηματιστεί μια ομάδα ανθρώπων «υπέρ» της δήλωσης υπό συζήτηση και μια ομάδα «κατά». Δώστε στις δύο ομάδες δέκα λεπτά για να εργαστούν χωριστά, ώστε τα μέλη τους να προετοιμάσουν τα επιχειρήματα που υποστηρίζουν τη θέση τους και να επιλέξουν από ένα ομιλητή που θα αναλάβει να τα παρουσιάσει.
7. Όταν περάσουν δέκα λεπτά, φωνάξτε πίσω τις ομάδες και καλέστε τους δύο νέους ομιλητές να καθίσουν στις δύο καρέκλες με τους «υποστηρικτές» τους γύρω τους.
8. Δώστε σε κάθε ομιλητή τρία λεπτά για να διατυπώσει τα επιχειρήματά του και τη δυνατότητα στους υποστηρικτές της μίας ή της άλλης πλευράς να αλλάξουν θέση και να κινηθούν προς την αντίθετη ομάδα, αν τα επιχειρήματα της αντίθετης πλευράς ήταν πειστικά.
9. Δώστε στις ομάδες άλλα πέντε λεπτά για να επεξεργαστούν ξεχωριστά τα επιχειρήματά τους και να επιλέξουν έναν τρίτο ομιλητή. Για άλλη μια φορά, μετά τις ομιλίες, επιτρέψτε στους συμμετέχοντες να αλλάξουν θέση, αν το επιθυμούν.
10. Συγκεντρώστε τους όλους σε ολομέλεια για την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Τώρα προσανατολίστε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους σχετικά με τη διαδικασία και το σκοπό της συζήτησης ως μέσο και σχετικά με τις αξίες που ισχύουν σε μια πλουραλιστική κοινωνία. Προσπαθήστε να μην παρασυρθείτε σε συζήτηση γύρω από αυτό καθ' αυτό το ζήτημα.

- Άλλαξε κανείς τη γνώμη του κατά τη διάρκεια της συζήτησης; Αν το έκανε, ποια ήταν τα επιχειρήματα που τον έπεισαν;
- Πέρα από τα επιχειρήματα των άλλων ομιλητών, οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι επηρεάστηκαν και από άλλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα από την πίεση που αισθάνθηκαν από τη στάση άλλων μελών της ομάδας, τη συναισθηματική γλώσσα ή ένα αίσθημα αντιπαλότητας;
- Εκείνοι που δεν άλλαξαν γνώμη κατά τη διάρκεια της συζήτησης, αποκόμισαν κάτι παίρνοντας μέρος στη συζήτηση γύρω από αυτά τα ζητήματα; Μπορούν να σκεφτούν κάποιο επιχείρημα ή στοιχείο που θα τους έπειθε να αλλάξουν τις απόψεις τους;
- Γιατί οι άνθρωποι γενικά έχουν διαφορετικές απόψεις; Τι πρέπει να γίνει γι' αυτό σε μια δημοκρατική κοινωνία;
- Θα έπρεπε όλες οι απόψεις να είναι ανεκτές σε μια δημοκρατία;
- Πώς νιώσατε που εκπροσωπηθήκατε στις συζητήσεις από κάποιο άλλο άτομο και αντιστρόφως, πώς νιώσατε ως ομιλητής που είχε την ευθύνη να μεταφέρει την άποψη των υποστηρικτών του;
- Πώς αισθάνεστε όταν εκπροσωπείστε στην πολιτική ζωή σε τοπικό και εθνικό επίπεδο; Ή ακόμη στα πλαίσια συμμετοχής σας σε οργανισμούς ή συλλόγους (ή στην τάξη στο σχολείο);
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα τίθενται υπό διαπραγμάτευση σε αυτή τη δραστηριότητα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το πρώτο μέρος αυτής της δραστηριότητας, όταν οι συμμετέχοντες στέκονται κατά μήκος της γραμμής, δεν πρέπει να διαρκέσει περισσότερο από δύο λεπτά. Ο σκοπός αυτού του σταδίου είναι απλά να δημιουργηθούν «θέσεις εκκίνησης» και να δουν όλοι πού στέκονται σε σχέση με τους άλλους.

Ο σκοπός της δραστηριότητας είναι το να εξασκήσουν οι συμμετέχοντες, τόσο τις δεξιότητες επικοινωνίας και πειθούς, όσο και το να επεξεργάζονται τα ζητήματα αυτόνομα. Ως εκ τούτου, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να σκέφτονται, όχι μόνο για το περιεχόμενο και την έκφραση των απόψεών τους, αλλά και για τον τύπο ή τη μορφή επιχειρημάτων που θα είναι πιο πειστικά για τους ανθρώπους της άλλης πλευράς. Έχουν ως στόχο να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους στο «κόμμα» τους. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο μεταξύ των «ομιλιών» για να εξετάσουν τη θέση της αντιπολίτευσης και να σκεφτούν τρόπους αποδυνάμωσής της.

Μπορεί να σκεφτείτε και άλλα θέματα εκτός από αυτά που προτείνονται παρακάτω, τα οποία βέβαια μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως βάση για συζήτηση. Το σημαντικό είναι να επιλέξετε μια δήλωση που θα προκαλεί διαφορετικές απόψεις στο εσωτερικό της ομάδας σας.

Σημειώστε ότι θα χρειαστούν περίπου 30 λεπτά για να συζητηθεί μία δήλωση μέσα από τους διάφορους γύρους της συζήτησης. Αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε περισσότερες δηλώσεις, θα πρέπει να αφιερώσετε τον ανάλογο χρόνο.

Καλό θα είναι να είστε ευέλικτοι σχετικά με την ακριβή σειρά των γεγονότων, λαμβάνοντας υπόψη σας τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της ομάδας και την ζωντάνια της συζήτησης. Για παράδειγμα:

- Μπορεί να θέλετε να προσθέσετε ακόμα ένα ή δύο διαλείμματα προκειμένου οι ομάδες να προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους, έτσι ώστε διαφορετικοί ομιλητές να έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις απόψεις τους.
- Αν έχετε εκτελέσει αυτή τη δραστηριότητα με την ομάδα παλιότερα – ή ακόμα και αν δεν έχετε – μπορείτε να κρατήσετε ένα στοιχείο έκπληξης, μεταβάλλοντας τον τρόπο που επιλέγονται οι πρώτοι ομιλητές – για παράδειγμα, μπορείτε να επιλέξετε τα δεύτερα ή τρίτα άτομα από κάθε άκρη του τοίχου στη σειρά που στάθηκαν.
- Μπορεί να αποφασίσετε, σε ένα από τα διαλείμματα για την προετοιμασία των επιχειρημάτων, να ζητήσετε από τους «υποστηρικτές» του κάθε ομιλητή να συνεργαστούν με τον απέναντι ομιλητή – με άλλα λόγια, να προετοιμάσουν επιχειρήματα κατά της θέσης που οι ίδιοι υποστηρίζουν. Αυτός μπορεί να είναι ένας καλός τρόπος για να κάνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν την αντίθετη άποψη και μπορεί να προσφέρει μια ενδιαφέρουσα παραλλαγή, στην περίπτωση που τα μέλη των ομάδων δεν αλλάζουν πλευρά καθόλου.

Μπορεί να θέλετε να επιτρέψετε στους ομιλητές να έχουν ένα χαρτί στο μέγεθος κάρτας με σύντομες σημειώσεις για να τους υπενθυμίζει τα διάφορα επιχειρήματα και στο οποίο να είναι σε θέση να ανατρέξουν ενώ μιλούν. Ίσως θέλετε να εγείρετε το ζήτημα του κατά πόσο ο «πλουραλισμός» και η ελευθερία έκφρασης πρέπει να υπόκεινται σε περιορισμούς σε μια ανεκτική κοινωνία: θα πρέπει για παράδειγμα, να επιτρέπονται οι φασιστικές ή εθνικιστικές διαδηλώσεις;

Προτάσεις για συνέχεια

Αν σας ενδιαφέρει η ακόλουθη ιδέα του πώς διαμορφώνονται ή αλλάζουν οι γνώμες, κυρίως από την επιρροή των μέσων ενημέρωσης μπορεί να θέλετε να δείτε τη δραστηριότητα, «Το πρωτοσέλιδο», στη σελίδα 200. Αν θα θέλατε να σκεφτείτε περαιτέρω για τις απόψεις, τις εικόνες και τα στερεότυπα των ανθρώπων, τότε μπορεί να θέλετε να κάνετε τη δραστηριότητα «Cultionary» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι».

Ιδέες για δράση

Εάν επιλέξετε τη δήλωση για την ψηφοφορία και θέλετε να συνεχίσετε τη δραστηριότητα με μια έρευνα των συνηθειών των ψηφοφόρων στην τοπική σας κοινότητα, δείτε τη δραστηριότητα, «Να ψηφίζει κανείς, ή να μην ψηφίζει», στη σελίδα 342.

Περισσότερες πληροφορίες

Η Ημέρα Δικαιώματος Ψήφου γιορτάζεται στις 19 Σεπτεμβρίου, την ημέρα που το 1893, η Νέα Ζηλανδία παραχώρησε στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου και έγινε η πρώτη χώρα στον κόσμο που εφήρμοσε την καθολική ψηφοφορία.

Φυλλάδια

Δηλώσεις για συζήτηση

- Έχουμε την ηθική υποχρέωση να ψηφίζουμε στις εκλογές.
- Θα πρέπει να τηρούμε όλους τους νόμους, ακόμη και τους άδικους.
- Οι μόνοι άνθρωποι που έχουν εξουσία σε μια δημοκρατία είναι οι πολιτικοί.
- «Οι άνθρωποι έχουν τους ηγέτες που τους αξίζουν».
- Είναι ευθύνη των πολιτών να ελέγχουν τη δραστηριότητα της κυβέρνησης σε καθημερινή βάση.
- Ελευθερία έκφρασης σημαίνει ότι μπορείτε να πείτε ό,τι θέλετε.
- Τα νεο-φασιστικά κόμματα θα πρέπει να απαγορευτούν.
- Θα πρέπει να απαγορευτεί στους εξτρεμιστές να εκφράζονται δημόσια.
- Η ψηφοφορία θα πρέπει να είναι υποχρέωση.
- Δεν αξίζει να ψηφίζουμε εκπροσώπους για το σχολικό συμβούλιο, επειδή το συμβούλιο κάνει μόνο συζητήσεις και συστάσεις• δε δύναται να λαμβάνει δεσμευτικές αποφάσεις.

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Μέσα
Ενημέρωσης

Ιδιότητα του
Πολίτη και
Συμμετοχή στα
κοινά

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες
3-4)

60 λεπτά

Αγώνας για τα δικαιώματα

Είναι ένα ιδανικό που ελπίζω να ζήσω και να επιτύχω. Αλλά αν χρειαστεί, είναι ένα ιδανικό για το οποίο είμαι έτοιμος να πεθάνω.

Nelson Mandela

Θεματικές Ενότητες

- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Μέσα Ενημέρωσης
- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες 3-4)

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί κάρτες πληροφοριών για να κινηθεί το ενδιαφέρον για τους ήρωες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στα θέματα που θα συζητηθούν συμπεριλαμβάνονται:

- Η πολιτική καταπίεση
- Οι ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον εικοστό αιώνα
- Ο αγώνας για τα δικαιώματα σε διάφορες χώρες

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην ελευθερία γνώμης και έκφρασης
- Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στο νόμο και δικαίωμα σε δίκαιη δίκη
- Η εξάλειψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης μεταχείρισης

Στόχοι

- Η απόκτηση γνώσεων για ανθρώπους που έχουν αγωνιστεί για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε διάφορες χώρες
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης και οργάνωσης των πληροφοριών, της συνεργασίας και της ομαδικής εργασίας
- Η ενίσχυση της αίσθησης του σεβασμού, της υπευθυνότητας και του ενδιαφέροντος για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Υλικά

- Ένα σετ 30 καρτών ανά μικρή ομάδα
- Ψαλίδι
- Φάκελοι
- Προαιρετικά: κόλλα και κομμάτια από σκληρό χαρτί για το πίσω μέρος των καρτών.

Προετοιμασία

- Διαρρυθμίστε την αίθουσα, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να εργαστούν σε μικρές ομάδες
- Κάντε αντίγραφα των καρτών στις σελίδες 187-189, έτσι ώστε να έχετε ένα σετ για κάθε μικρή ομάδα.
- Κόψτε κάθε σετ 30 καρτών, ανακατέψτε τις και βάλτε τις σε φακέλους. Είναι σημαντικό να κρατήσετε τα σετ χωριστά το ένα από το άλλο!

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε μικρές ομάδες των 3 ή 4 ατόμων. Μοιράστε ένα σετ καρτών σε κάθε ομάδα.
2. Ζητήστε τους να απλώσουν τις κάρτες κλειστές, στο πάτωμα.
3. Εξηγήστε ότι οι κάρτες περιγράφουν γεγονότα από τη ζωή έξι ακτιβιστών που δραστηριοποιήθηκαν στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο στόχος για κάθε ομάδα είναι να ταιριάξει τα γεγονότα με το σωστό χαρακτήρα και έτσι να δημιουργήσει μια σύντομη περιγραφή για τον κάθε ακτιβιστή.

4. Εξηγήστε ότι κάθε ένας από τους χαρακτήρες αποτελείται από ένα «σετ των πέντε» (δηλαδή μία «Α», μία «Β», μία «Γ», μία «Δ» και μία «Ε» κάρτα).
5. Πείτε σε κάθε ομάδα να κάνει γύρους, ώστε κάθε μέλος να παίρνει μια κάρτα τη φορά σε κάθε γύρο (από αυτές που έχουν απλώσει κλειστές στο πάτωμα), έως ότου τελειώσουν οι κάρτες.
6. Δώστε στους συμμετέχοντες μερικά λεπτά για να διαβάσουν τις δικές τους κάρτες σιωπηλά.
7. Στη συνέχεια αφήστε τους...Αφήστε κάθε ομάδα να επινοήσει τις δικές της στρατηγικές για να συνθέσει το προφίλ των προσωπικοτήτων. Θα χρειαστούν περίπου 15 - 20 λεπτά για αυτό το στάδιο.
8. Συγκεντρώστε τους όλους μαζί και ζητήστε από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας να «συστήσει», με δικά του λόγια, μια από τις προσωπικότητες. Στη συνέχεια, επαναλάβετε με τις άλλες ομάδες διαδοχικά, έτσι ώστε κάθε προσωπικότητα να παρουσιάζεται πλήρως και κάθε ομάδα να μπορεί να ελέγξει ότι ενώνει τα «κομμάτια» σωστά.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

1. Πόσο εύκολη ήταν η άσκηση και ποιες στρατηγικές χρησιμοποίησαν οι διάφορες ομάδες για να ταξινομήσουν τα σετ των καρτών;
2. Για ποιους από τους χαρακτήρες είχαν ήδη ακούσει και ποιοι από αυτούς ήταν πρωτόγνωροι; Γιατί νομίζουν ότι δεν είχαν ακούσει παλιότερα για κάποιες από τις προσωπικότητες, ενώ άλλοι είναι πασίγνωστοι;
3. Ξαφνιάστηκαν από κάποια από τις πληροφορίες; Τι βρήκαν πιο σοκαριστικό ή πιο εντυπωσιακό;
4. Ζητήστε τους να επιλέξουν την ιστορία με την οποία ταυτίζονται περισσότερο: πώς νομίζουν ότι θα συμπεριφέρονταν εάν είχαν βρεθεί στη θέση αυτού του ατόμου;
5. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα συγκεκριμένα διεκδικούσαν αυτοί οι «αγωνιστές»;
6. Είναι ο «ηρωισμός» ακατάλληλος τρόπος για την αποτελεσματική υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Ποιους άλλους τρόπους δράσης έχουν στη διάθεσή τους τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Υπάρχουν, καταρχήν, πολύ περισσότερες πληροφορίες για κάθε έναν από αυτούς τους χαρακτήρες, ενώ τα σύντομα βιογραφικά που σας δίνουμε εδώ προσφέρουν μια πολύ επιφανειακή (και υποκειμενική) άποψη επί του θέματος. Υπάρχουν επίσης εκατοντάδες άλλοι ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα μπορούσαν κάλλιστα να βρίσκονται σε αυτή τη λίστα. Δείτε το <http://www.universalrights.net/heroes/>

Εάν επιλέξετε να χρησιμοποιήσετε τα παραδείγματα που υπάρχουν στο *Compass*, αλλά θεωρείτε ότι οι προσωπικότητες μπορεί να απέχουν πολύ από τους νέους με τους οποίους εργάζεστε, τότε μπορεί να θέλετε να ξεκινήσετε με μια σύντομη εισαγωγική δραστηριότητα. Πάρτε τις εικόνες τεσσάρων ή πέντε διάσημων πρέσβων του ΟΗΕ, οι οποίοι είναι γνωστοί στη χώρα σας, κολλήστε τα πορτρέτα σε μεγάλα κομμάτια χαρτί και τοποθετήστε τα σε ένα τοίχο. Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να τους ονοματίσουν και να πουν τι κάνουν ως πρέσβεις του ΟΗΕ.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες δε θα πρέπει να αισθάνονται με οποιοδήποτε τρόπο πίεση να υιοθετήσουν τη στάση που έχουν αυτοί οι ακτιβιστές. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να αγωνιστεί κανείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα και διαφορετικά άτομα θα επιλέξουν διαφορετικά μονοπάτια ανάλογα με τις πεποιθήσεις και τις ικανότητές τους, όπως για παράδειγμα, να συνεισφέρουν μέσω των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο ή να οργανώσουν δημόσιες αναφορές για να υπογραφούν και από άλλους (συνήθως ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο) ή να επιλέξουν τρόπους για την άμεση άσκηση πίεσης.

10 Δεκεμβρίου
Ημέρα Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων

Παραλλαγές

Δώστε σε κάθε μικρή ομάδα μια κενή κάρτα και ζητήστε τους να γράψουν ένα σύντομο βιογραφικό ενός αγωνιστή για τα δικαιώματα τον οποίο θα επιλέξουν οι ίδιοι. Στη συνέχεια, ζητήστε από τις ομάδες να ανταλλάξουν τις κάρτες και να μαντέψουν η μία τον «αγωνιστή» της άλλης. Εάν κάνετε αυτήν την παραλλαγή, να είστε προετοιμασμένοι για εκπλήξεις, καθώς οι αγωνιστές μπορεί να περιλαμβάνουν διασημότητες και αστέρες της ποπ. Θα πρέπει να δεχτείτε όλες τις προτάσεις και να δώσετε έμφαση σε αυτό που αυτές οι προσωπικότητες έχουν επιτύχει και σε αυτό για το οποίο έχουν αγωνιστεί. Το να καλέσετε άλλους συμμετέχοντες να σχολιάσουν μπορεί να είναι μια καλή προσέγγιση σε περίπτωση που δε συμφωνείτε με το έργο μιας προσωπικότητας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Προτάσεις για συνέχεια

Συνιστάται ιδιαίτερα να προσπαθήσετε να συνεχίσετε τη δραστηριότητα αυτή, ενθαρρύνοντας τους συμμετέχοντες να ανακαλύψουν κι άλλους ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για να αποκτήσουν μια ιδέα για τους ανθρώπους οι οποίοι καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας έχουν συμβάλει στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ομάδα θα μπορούσε να αρχίσει να δημιουργεί τη δική της «γκαλερί πορτρέτων» των ακτιβιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι έξι που παρουσιάζονται σε αυτή τη δραστηριότητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημείο εκκίνησης: μπορείτε να κολλήσετε τις φωτογραφίες σε κομμάτια καρτών μαζί με τις μικρές ιστορίες τους και τα σύντομα βιογραφικά τους και να εκτεθούν στην αίθουσα. Μια άλλη πρόταση είναι να ζητήσετε από κάθε μέλος της ομάδας να μάθει για άλλες προσωπικότητες και να τις προσθέσει στην γκαλερί πορτρέτων. Οι έξι που έχουν παρουσιαστεί εδώ είναι όλοι ακτιβιστές στον τομέα των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, αλλά μπορεί να θέλετε να επεκτείνετε το φάσμα των δικαιωμάτων, ώστε να περιλαμβάνει επίσης κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Ένα παράδειγμα θα αποτελούσε ο Τσίκο Μέντες.

Η κοινωνία των πολιτών, διαθέτει αρκετούς διαύλους για την έκφραση γνώμης και τον αγώνα για τα δικαιώματα. Αν θέλετε να ρίξετε μια πιο προσεκτική ματιά σε αυτούς τους διαύλους θα μπορούσατε να κάνετε τη δραστηριότητα «Δημιουργώντας συνδέσεις» στη σελίδα 250.

Ίσως τώρα θα θέλατε να σκεφτείτε καταστάσεις στις οποίες θα χρειαζόταν να υπερασπιστείτε τα δικά σας δικαιώματα. Αν ναι, τότε το παιχνίδι ρόλων στο «Μάντεψε ποιος θα έρθει για δείπνο» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» στήνει το σκηνικό για να διερευνήσετε τι θα μπορούσε να συμβεί αν φέρνατε ένα «ακατάλληλο» αγόρι ή μια «ακατάλληλη» κοπέλα στο σπίτι για να γνωρίσει τους γονείς σας.

Ιδέες για δράση

Μάθετε περισσότερα για μερικούς από τους σύγχρονους πολιτικούς κρατούμενους ή ακτιβιστές – για παράδειγμα, αυτούς που η Διεθνής Αμνηστία έχει χαρακτηρίσει ως «Κρατούμενους Συνείδησης». Συντάξτε μια επιστολή ή οργανώστε μια καμπάνια, για να ενημερώσετε τους πολίτες σχετικά με αυτούς, και για να ασκήσετε πίεση στους ιθύνοντες για να τους απελευθερώσουν.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το παράρτημα της Διεθνούς Αμνηστίας στη Βρετανία έχει δημιουργήσει τη δική του ιστορική εκπαιδευτική αφίσα των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την οποία μπορείτε να παραγγείλετε μέσω της ιστοσελίδας του: <http://www.amnesty.org.uk>

Φυλλάδια

Κάρτες Συζήτησης

A

«Έχω αγωνιστεί ενάντια στη λευκή κυριαρχία και έχω αγωνιστεί ενάντια στη μαύρη κυριαρχία. Έχω στην καρδιά μου το ιδανικό μιας δημοκρατικής και ελεύθερης κοινωνίας στην οποία όλοι οι άνθρωποι ζουν αρμονικά και απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες. Είναι ένα ιδανικό για το οποίο αξίζει να ζω προκειμένου να επιτύχω. Αλλά αν χρειαστεί, είναι ένα ιδανικό για το οποίο είμαι έτοιμος να πεθάνω.»

Nelson Mandela

A

«Ως αποτέλεσμα κάποιων επώδυνων, αλλά ταυτόχρονα ανακουφιστικών συναντήσεων, είδα στον εαυτό μου πώς από τα βάθη της ηθικής αγριότητας αναδύθηκε ξαφνικά η κραυγή «εγώ φταίω» και πώς με αυτή την κραυγή, ο ασθενής επανέκτησε το δικαίωμα να αποκαλεί τον εαυτό του άνθρωπο.»

Evgenia Ginzburg

B

Γεννήθηκε σε ένα χωριό κοντά στην Ουμτάτα και εξελέγη πρόεδρος της Δημοκρατίας της Νοτίου Αφρικής στις πρώτες δημοκρατικές εκλογές στη χώρα αυτή σε ηλικία 76 ετών. Μέχρι εκείνο το σημείο – και πέρα από αυτό – η ζωή του / της ήταν αφιερωμένη στον

B

Γεννήθηκε το 1906 στη Ρωσία και πέθανε στη Μόσχα το 1977. Εργάστηκε ήσυχα ως εκπαιδευτικός και δημοσιογράφος μέχρι που στιγματίστηκε ως τρομοκράτης από το καθεστώς του Στάλιν σε μια κατασκευασμένη δίκη. Πέρασε 18 χρόνια στα

Γ

αγώνα κατά του apartheid, το ρατσιστικό σύστημα που είχε επιβάλει η πρώτη κυβέρνηση λευκών για να καταστείλει την πλειοψηφία του μαύρου πληθυσμού. Υπέστη διάφορες μορφές καταπίεσης: Αποκλείστηκε από συνεδριάσεις, αναγκάστηκε να κρυφτεί και τελικά

Γ

στρατόπεδα κράτησης της Σιβηρίας υπό φρικιαστικές συνθήκες, επειδή αρνήθηκε να κατηγορήσει άλλους για εγκλήματα που δεν είχαν διαπράξει. Πέρασε τον πρώτο χρόνο στην απομόνωση σε ένα υγρό κελί, όπου απαγορευόταν να ασκείται, να μιλά, να τραγουδά ή να ξαπλώνει κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αργότερα

Δ

συνελήφθη και καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη σε ηλικία 44 ετών. Πέρασε τα επόμενα 28 χρόνια της ζωής του/της πίσω από τα σίδερα, μακριά από την οικογένεια και τα παιδιά του/της.

Δ

πέρασε από πολλά στρατόπεδα εργασίας της Σιβηρίας – συμπεριλαμβανομένων των χειρότερων, από τα οποία λίγοι επέστρεψαν ζωντανοί – ως τιμωρία για το γεγονός ότι βοήθησε έναν συγκρατούμενό του/της.

A

«Έχω ένα όνειρο ότι μια μέρα αυτό το έθνος θα ξεσηκωθεί και θα ζήσει το πραγματικό νόημα του πιστεύω του: «Θεωρούμε αυτές τις αλήθειες αυτονόητες: Ότι όλοι οι άνθρωποι δημιουργήθηκαν ίσοι.» Έχω ένα όνειρο ότι τα τέσσερα παιδιά μου θα ζήσουν μια μέρα σε ένα έθνος όπου δεν θα κρίνονται από το χρώμα του δέρματός τους, αλλά από το ποιόν του χαρακτήρα τους.»
Martin Luther King

A

«Η μη-βία είναι η μεγαλύτερη δύναμη στη διάθεση της ανθρωπότητας. Είναι ισχυρότερη από το πιο ισχυρό όπλο καταστροφής που επινοήθηκε από την ανθρωπινή εφευρετικότητα.»
Mahatma Gandhi

B

Γεννήθηκε στην Ατλάντα της Γεωργίας το 1929, όταν ο νόμος απαιτούσε από τους μαύρους να καταλαμβάνουν ειδικές θέσεις στα λεωφορεία, στα θέατρα και τους κινηματογράφους, και να πίνουν από ξεχωριστές βρύσες από τους λευκούς. Όταν αυτός/ή ήταν 28 ετών, συνίδρυσε

B

Γεννήθηκε το 1869, από γονείς Ινδουιστές που ζούσαν στο Γκουτζαράτ, όταν η Ινδία τελούσε ακόμα υπό την κατοχή της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Ηγήθηκε του αγώνα για ανεξαρτησία, χωρίς να παρεκκλίνει ποτέ από την ακράδαντη πίστη του/της στη

Γ

μια οργάνωση εκκλησιών μαύρων που ενθάρρυνε μη-βίαιες πορείες, διαδηλώσεις και μποϊκοτάζ κατά του φυλετικού διαχωρισμού. Η οργάνωση συμμετείχε σε μια διαμαρτυρία στο Μπέρμιγχαμ της Αλαμπάμα, προς υποστήριξη της οποίας εκατοντάδες μαθητές

Γ

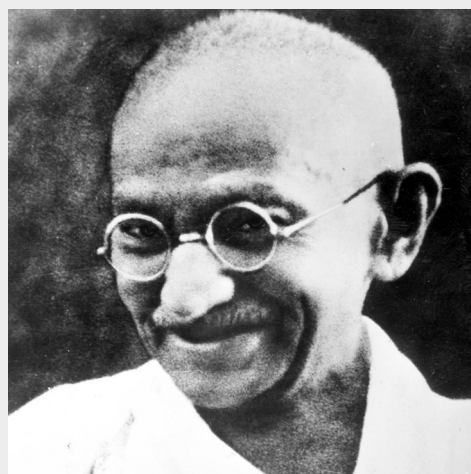
μη βίαιη διαμαρτυρία και στη θρησκευτική ανοχή, παρά το γεγονός ότι συνελήφθη και φυλακίστηκε αρκετές φορές. Όταν οι Ινδοί ενήργησαν βίαια ο ένας εναντίον του και κατά της Βρετανικής Κυριαρχίας, νήστεψε μέχρι να λήξει η βία. Ηγήθηκε μιας πορείας 241 μιλίων διασχίζοντας την Ινδία, και

Δ

πλημμύρισαν τους δρόμους τραγουδώντας. Η αστυνομία διατάχθηκε να επιτεθεί με σκύλους και οι πυροσβέστες με μάνικες υψηλής πίεσης. Αυτός/ή συνελήφθη και φυλακίστηκε.

Δ

έπεισε όσους ακολουθούσαν να δεχθούν τη βαρβαρότητα των αστυνομικών και των στρατιωτών, χωρίς αντίποινα. Πέρασε στη φυλακή συνολικά 2.338 ημέρες από μια ζωή ακούραστα αφιερωμένη στην ειρήνη.

A «Δεν προσπαθούμε να καταστρέψουμε ή να εξολοθρεύσουμε το στρατιωτικό καθεστώς· αυτοί απειλούν πάντα να μας εξολοθρεύσουν αλλά... ο σκοπός του κινήματός μας είναι να δημιουργήσουμε μια κοινωνία που προσφέρει ασφάλεια σε όλο το λαό μας, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών.» Daw Aung San Suu Kyi	A «Αλίμονο, αυτό το θλιβερό τραγούδι του μυαλού μου στέλνω σε όσους βοηθούν φυλακισμένους. Αυτά τα συναισθήματα έχω σε αυτή τη σκοτεινή εποχή – Δεν θα ξεχάσω ποτέ τα φρικτά βασανιστήρια. Είθε αυτή η δυστυχία που περνώ στη φυλακή να μην επιβληθεί σε ποτέ ξανά σε κανένα αισθανόμενο ον.» Ngawang Sangdrol
B Γεννημένος/η το 1945 στη Βιρμανία, ήταν το παιδί του δολοφονηθέντος εθνικού ήρωα στον αγώνα για την ανεξαρτησία από την αποικιοκρατία. Έγινε δημοφιλής ηγέτης του αγώνα για τη δημοκρατία ενάντια	B Είναι ένας/μία βουδιστής/βουδίστρια μοναχός/ή που πιστεύει ότι το Θιβέτ πρέπει να είναι ανεξάρτητο από την Κίνα. Συνελήφθη για πρώτη φορά στην ηλικία των 10 ετών από τις κινέζικες αρχές. Το μόνο του/της έγκλημα ήταν ότι συμμετείχε σε
Γ σε ένα σκληρό στρατιωτικό καθεστώς και παρά λίγο να δολοφονηθεί από μια μονάδα στρατού που είχε την εντολή να στοχεύει τα όπλα της σε αυτόν/ήν. Τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό για 6 χρόνια χωρίς να του/της απαγγελθεί κατηγορία για κάποιο έγκλημα και αποκόπηκε αποτελεσματικά από τον έξω κόσμο. Ακόμα και όταν αφέθηκε ελεύθερος/η, η κυβέρνηση	Γ μία ειρηνική διαδήλωση για την ανεξαρτησία του Θιβέτ. Συνελήφθη και πάλι στην ηλικία των 15 ετών και καταδικάστηκε σε 3 χρόνια φυλάκιση. Η ποινή αυξήθηκε αρχικά γιατί τραγούδησε ένα τραγούδι για την ανεξαρτησία στη φυλακή· και μετά αυξήθηκε εκ νέου σε 8 χρόνια, επειδή
Δ τον/την εμπόδισε να δει τον/την ετοιμοθάνατο/η σύζυγό του/της. Το 1991 τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης. Στις 13 Νοεμβρίου 2010 αφέθηκε ελεύθερος/η από τον κατ' οίκον περιορισμό.	Δ φώναξε «Ελευθερώστε το Θιβέτ», ενώ στεκόταν στη βροχή στην αυλή της φυλακής. Σήμερα αυτός/ή έχει προβλήματα με τα νεφρά του/της, ως αποτέλεσμα των βασανιστηρίων που υπέστη.
	

Περιβάλλον

Ειρήνη και Βία

Μετανάστευση

Επίπεδο 4

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 5)

60 λεπτά

Δάχτυλα και αντίχειρες

Μπορεί να έχουμε έρθει με διαφορετικά καράβια, αλλά είμαστε όλοι στην ίδια βάρκα τώρα.

Martin Luther King Jr

Θεματικές Ενότητες

- Περιβάλλον
- Ειρήνη και Βία
- Μετανάστευση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 4

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 5)

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα είναι προσομοίωση ενός διαγωνισμού ο οποίος έχει στόχο να αναδείξει την καλύτερη οικολογική ομάδα νέων. Θα είναι ειλικρινείς όσοι συμμετέχουν στο διαγωνισμό ή θα εξαπατήσουν;

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην ισονομία
- Το δικαίωμα στη ζωή και την επιβίωση
- Το δικαίωμα σε μια διεθνή τάξη πραγμάτων όπου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες εφαρμόζονται πλήρως

Στόχοι

- Η κατανόηση της συνεργασίας και η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας να παρακολουθούμε και να ελέγχουμε κατά πόσον τηρούνται οι συμφωνίες οι οποίες έχουν συναφθεί
- Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων συνεργασίας
- Η προώθηση του αισθήματος δικαιοσύνης και της αμεροληψίας

Υλικά

- Αντίγραφο του φύλλου οδηγιών, ένα για κάθε ομάδα
- Αντίγραφο του φύλλου βαθμολογίας, ένα ανά ομάδα
- Ένα στυλό ανά ομάδα για το άτομο που θα σημειώνει τους πόντους
- Χώρος για εργασία σε μικρές ομάδες

Οδηγίες

Στήστε το σκηνικό: γίνεται ένας διαγωνισμός με στόχο να αναδειχθεί ο καλύτερος οικολογικός σύλλογος νέων στην πόλη (στο σχολείο ή στην τάξη). Κάθε συμμετέχων εκπροσωπεί μια διαφορετική ομάδα νέων και αυτή τη στιγμή βρίσκονται στο στάδιο του μικρού τελικού που θα αναδείξει το ποιος θα πάει στο επόμενο στάδιο του διαγωνισμού. Ο στόχος είναι να συγκεντρώσουν τους περισσότερους δυνατούς πόντους.

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε ομάδες των 5 ατόμων και να καθίσουν σε μικρούς κύκλους.
2. Εξηγήστε τους ότι τα τέσσερα άτομα κάθε ομάδας θα υποδυθούν το καθένα από έναν εκπρόσωπο μιας διαφορετικής οικολογικής ομάδας από αυτές που συμμετέχουν στο διαγωνισμό. Το πέμπτο μέλος κάθε ομάδας συμμετεχόντων θα λειτουργεί ως διαιτητής για τους τέσσερις εκπροσώπους, προσέχοντας να τηρούνται όλοι οι κανόνες. Επίσης, θα είναι υπεύθυνο να δίνει το σήμα για την έναρξη κάθε γύρου στο διαγωνισμό, θα σημειώνει τους πόντους και θα συμπληρώνει το φύλλο βαθμολογίας.
3. Ζητήστε από κάθε ομάδα να αποφασίσει ποιο μέλος της θα σημειώνει τους πόντους.
4. Μοιράστε ένα αντίγραφο του φύλλου οδηγιών στα άτομα που θα σημειώνουν τους πόντους σε κάθε ομάδα και ζητήστε τους να το διαβάσουν στην ομάδα. Βεβαιωθείτε ότι οι παίκτες έχουν καταλάβει πώς να παίξουν και ότι κατανοούν τους κανόνες απόκτησης πόντων. Τοποθετήστε το φύλλο σε σημείο που να μπορούν να το δουν όλοι, σε περίπτωση που θέλουν να θυμηθούν τη βαθμολογία.
5. Όταν κάθε ομάδα είναι έτοιμη, μπορούν να αρχίσουν να παίζουν ένα δοκιμαστικό γύρο. Εφόσον όλοι είναι βέβαιοι σχετικά με το τι πρέπει να κάνουν, τότε μπορεί να ξεκινήσει ο διαγωνισμός.

6. Όταν όλες οι ομάδες έχουν ολοκληρώσει και τους 10 γύρους, ζητήστε από κάθε άτομο που σημειώνει τους πόντους να καταγράψει το σύνολο πόντων για την ομάδα και να σημειώσει τις υψηλότερες και χαμηλότερες βαθμολογίες. Στη συνέχεια προχωρήστε στην ανασκόπηση και συζητήστε πώς λειτούργησε το παιχνίδι και τι έμαθαν, πρώτα στις μικρές ομάδες τους και στη συνέχεια σε ολομέλεια.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Στις μικρές ομάδες ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναλογιστούν:

- Ποιος πήρε τους περισσότερους πόντους; Πώς παίξατε για να κερδίσετε;
- Ποιος πήρε τους λιγότερους πόντους; Πώς αισθάνεστε;
- Υπάρχει κάποιος που αισθάνεται εξαπατημένος; Γιατί;
- Κάνατε κάποια συμφωνία πριν τους γύρους 5, 8 και 10; Τι συνέβη;
- Έσπασε κάποιος τη συμφωνία; Γιατί;

Σε ολομέλεια:

- Ζητήστε από τα άτομα που σημείωναν τους πόντους να αναφέρουν τους υψηλότερους και τους χαμηλότερους επιμέρους πόντους και τους συνολικούς πόντους για την ομάδα. Καταγράψτε αυτά τα στοιχεία στο χαρτοπίνακα.
- Ποιες ομάδες συγκέντρωσαν τους περισσότερους συνολικούς πόντους; Ήταν αυτές στις οποίες οι παίκτες συνεργάστηκαν ή αυτές στις οποίες οι παίκτες επιχείρησαν να εξαπατήσουν;
- Πώς σχετίζεται αυτό το παιχνίδι με την πραγματικότητα; Δώστε συγκεκριμένα παραδείγματα.
- Όταν οι άνθρωποι συμφωνούν να αναλάβουν δράση για την προστασία του περιβάλλοντος, πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι όλοι οι παίκτες στην πραγματικότητα, παίζουν δίκαια;
- Έχει νόημα για μια ομάδα να «είναι η πιο οικολογική» σε βάρος άλλων;
- Ένας από τους λόγους που οι πολιτικοί απέτυχαν να φτάσουν σε επίτευξη συμφωνίας για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά τη Διάσκεψη για το Κλίμα COP 15 το 2009 ήταν ότι οι χώρες δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν στον τρόπο ελέγχου της υλοποίησης της συμφωνίας. Θα βοηθούσε αν είχαν «κάνει ένα βήμα πίσω» από την εστίαση σε πρακτικές λεπτομέρειες και εξέταζαν ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται; Γιατί;
- Σε σχέση με την κλιματική αλλαγή, τα δικαιώματα ποιών επηρεάζονται περισσότερο; Ποια δικαιώματα παραβιάζονται;
- Λαμβάνοντας υπόψη ότι, η κλιματική αλλαγή είναι ένα πρόβλημα εξαιτίας του οποίου τα φτωχά έθνη υποφέρουν περισσότερο, ενώ έχει προκληθεί από τα πλούσια έθνη, ποιος νομίζετε ότι θα ήταν ένας δίκαιος τρόπος για να κατανεμηθούν ισότιμα οι ευθύνες της επίλυσής του φαινομένου;
- Η αύξηση των σφοδρών καιρικών φαινομένων που προβλέπεται από τα πιθανά σενάρια των κλιματικών αλλαγών σημαίνει ότι εκατομμύρια άνθρωποι θα καταλήξουν άστεγοι. Πώς πρέπει να ανταποκριθεί το κράτος σε αυτή την πρόκληση;
- Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής; Εάν ναι, πώς;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το αποτέλεσμα του παιχνιδιού θα είναι ότι οι ομάδες αυτές όπου οι παίκτες συνεργάστηκαν, θα πάρουν τους περισσότερους ομαδικούς πόντους. Οι ομάδες όπου κάποιος προτίμησε να εξαπατήσει θα πάρουν τους λιγότερους συνολικά ομαδικούς πόντους. Με άλλα λόγια, ένα άτομο μπορεί να ενεργεί προς όφελός του, αλλά σε βάρος των άλλων. Αυτό που μαθαίνει κανείς είναι ότι, όταν οι άνθρωποι συνεργάζονται, όλοι μπορούν να βγουν κερδισμένοι.

Μια καλή ιδέα είναι να συζητήσετε για τις αδυναμίες που παρουσιάζουν οι συμφωνίες καλής θέλησης και για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των κυβερνητικών οδηγιών και νόμων. Σε αυτή τη συζήτηση μπορείτε να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες τι πιστεύουν για τις εκστρατείες ενημέρωσης που έχουν σκοπό να κερδίσουν την υποστήριξη των ψηφοφόρων για κάποια μέτρα

Το COP 15 είναι συντομογραφία για την 15η Συνέλευση των Μελών της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή – Convention of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change (ΣΠΗΕΚΑ - UNFCCC). Είναι επίσης γνωστή ως Διάσκεψη των ΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή 2009.

Δάχτυλα και αντίχειρες

που δεν είναι μεν δημοφιλή, αλλά είναι αναγκαία. Σκεφτείτε το εξής παράδειγμα: πριν από μερικά χρόνια η ομάδα «Καθαρή Βρετανία» διεξήγαγε την καμπάνια «Το Μικρό Μου Περιτύλιγμα Δεν Θα Κάνει Τη Διαφορά». Παρουσίαζε μια σκηνή στην οποία ο δρόμος ήταν γεμάτος με περιτυλίγματα γλυκών, πολλά από τα οποία είχαν συννεφάκια ομιλίας με το σύνθημα «δε θα κάνω τη διαφορά». Τι θα σκεφτόσασταν αν είχατε δει αυτή την αφίσα;

- Αν κάνω μια προσπάθεια να πάρω τα σκουπίδια μου στο σπίτι, τότε οι δρόμοι θα είναι λίγο πιο καθαροί και αυτό ίσως αποτελούσε ένα καλό παράδειγμα για τους άλλους. (Αυτό είναι σαν 1 αντίχειρας και 3 δάχτυλα.)
- Αν λίγοι από εμάς το κάνουμε, δε θα προκληθεί μεγάλη διαφορά συνολικά και ίσως να μη φανεί και καθόλου αν οι άλλοι άνθρωποι αυξήσουν την ποσότητα των σκουπιδιών που ρίχνουν. (2 δάχτυλα και 2 αντίχειρες)
- Αν μπορούμε να πείσουμε τους περισσότερους ανθρώπους να προσέχουν, τότε οι δρόμοι θα είναι καθαρότεροι. Ωστόσο, πάντα θα υπάρχουν μερικοί που θα συνεχίζουν να ρίχνουν σκουπίδια και τελικά επωφελούνται από τις προσπάθειες των άλλων. Γιατί θα πρέπει να τη «βγάζουν καθαρή»; (3 αντίχειρες και 1 δάχτυλο)
- Γιατί πρέπει να βάλω τον εαυτό μου στη διαδικασία, αν κανείς άλλος δεν πρόκειται να το κάνει; (4 δάχτυλα)

Το παράδειγμα θα μπορούσε κάλλιστα να ήταν, «το μικρό αυτοκίνητό μου δεν θα κάνει τη διαφορά» (για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα) ή «το να κρεμάω τα ρούχα μου να στεγνώσουν αντί να χρησιμοποιώ το στεγνωτήριο δεν θα κάνει τη διαφορά» (για την εξοικονόμηση ενέργειας). Καλό θα ήταν να βρείτε ένα παράδειγμα με το οποίο οι συμμετέχοντες ταυτίζονται ευκολότερα.

Σε πολλές πόλεις επιβάλλονται πρόστιμα για τη ρίψη απορριμμάτων και για την περίπτωση που κάποιος αφήνει το σκυλί του να λερώσει το πεζοδρόμιο• η εθελοντική διάθεση δεν αρκεί. Είναι αναγκαίο να λειτουργεί κάποιο είδος ρύθμισης. Μία από τις βασικές αδυναμίες της Συμφωνίας της Κοπεγχάγης, το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής COP15, ήταν ότι δεν περιελάμβανε αυστηρές μεθόδους παρακολούθησης και ελέγχου για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα.

Προτάσεις για συνέχεια

Η ομάδα ίσως θα ήθελε να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των διαφόρων ειδών κυρώσεων και ποινών για όσους παραβιάζουν τους κανόνες στο σπίτι, στο σχολείο, σε μια ομάδα νέων ή στην περιοχή τους. Ποιοι είναι οι καλύτεροι τρόποι για να κάνουμε τους ανθρώπους να συμμορφώνονται με τους κανόνες;

Προτείνετε στους συμμετέχοντες ότι ο καλύτερος τρόπος για να πετύχει μία ομάδα την υψηλότερη βαθμολογία θα ήταν να τους διατάξετε όλους να παίξουν αντίχειρες. Στον πραγματικό κόσμο, μια αντίστοιχη κατάσταση μπορεί να είναι η κυβέρνηση να τους διατάξει όλους να σταματήσουν να οδηγούν αυτοκίνητα (για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα), να παρακολουθούν τηλεόραση μόνο μία ώρα το πολύ την ημέρα (για εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας), να αγοράζουν το πολύ μία τεχνολογική συσκευή, για παράδειγμα, ένα κινητό τηλέφωνο, μια ψηφιακή συσκευή αναπαραγωγής μουσικής ή μια κονσόλα βιντεοπαιχνιδιών κάθε τρία έτη (για εξοικονόμηση πόρων) και να γίνουν χορτοφάγοι (πιο αποτελεσματική χρήση της γης και λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα και παραγωγή NOx* (από ζωικά απόβλητα). Μπορεί η ομάδα να βρει παραδείγματα από τη νομοθεσία που έχουν ως αποτέλεσμα να πουν σε όλους ότι πρέπει να «παίζουν δάχτυλα»; (Οι Κανόνες Οδικής Κυκλοφορίας είναι ένα ενδεικτικό παράδειγμα). Ζητήστε από την ομάδα να σκεφτεί αν τα παραδείγματα αυτά παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ποια και πώς;

Η δραστηριότητα «Αγώνας για πλούτο και εξουσία» στη σελίδα 295 είναι μια άλλη προσομοίωση, που πραγματεύεται τις αδικίες που προκύπτουν από την άνιση κατανομή του πλούτου. Εάν θέλετε να διερευνήσετε ζητήματα σχετικά με την ισορροπία της φύσης και πώς την καταστρέφουμε, δοκιμάστε τη δραστηριότητα «Ιστός της ζωής» στη σελίδα 356.

* ΣΤΜ: νιτρικό οξείδιο και διοξείδιο του αζώτου

Ιδέες για δράση

Η ομάδα μπορεί να θέλει να εντοπίσει ένα τοπικό περιβαλλοντικό ζήτημα και μαζί με άλλους να πιέσει τους πολιτικούς της τοπικής κοινότητας να δράσουν.

Αν η ομάδα ενδιαφέρεται για τη διεθνή πολιτική, ίσως θελήσει να εξετάσει το παράδειγμα της αποτυχίας να επιτευχθεί συμφωνία στην COP15 και να διερευνήσει το πώς μπορεί να προωθηθεί η εμπιστοσύνη και η κατανόηση μεταξύ των εθνών.

Η ανάγκη για την ανάληψη δράσης για την κλιματική αλλαγή είναι η πιο πιεστική πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα. Παρακινήστε την ομάδα να σκεφτεί τι μπορεί να κάνει για να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ξεκινήστε από το www.footprintdiary.com, μια εφαρμογή για το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και βοηθά τους χρήστες να δράσουν σχετικά με την προσωπική τους κατανάλωση.

Πρόσθετες πληροφορίες

Η διαφάνεια αποτέλεσε σημαντικό θέμα της COP 15, πριν ακόμη οι διεθνείς ηγέτες εμφανιστούν στη σκηνή τις τελευταίες ημέρες του συνεδρίου. Σε μια προηγούμενη COP, είχε συμφωνηθεί η αρχή ότι οι μειώσεις εκπομπών από τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει «να μετρούνται, να καταγράφονται και να επαληθεύονται» – ή να ΜΚΕούνται, για συντομία. Η έννοια ΜΚΕ (MRV) επρόκειτο ειδικότερα να εφαρμοστεί από αναπτυσσόμενες χώρες (ιδιαίτερα η Ινδία και η Κίνα) που θα αναλάμβαναν εκούσια και καλή τη πίστει, «Εθνικά Κατάλληλες Δράσεις Μετριασμού – Nationally Appropriate Mitigation Actions», καθώς έχουν και τις μεγαλύτερες πηγές εκπομπών σε ένα κόσμο που εκβιομηχανίζεται ραγδαία. Ταυτόχρονα θα αναλάμβαναν την ευθύνη να θέσουν στόχους και να συμφωνήσουν σε ένα καθεστώς παρακολούθησης και επαλήθευσης για την τήρηση αυτών των συναινετικών στόχων.

Η αποτυχία τους να συμφωνήσουν τελικά σε μία δίκαιη διαδικασία παρακολούθησης αποδεικνύει την πολυπλοκότητα των θεμάτων, ιδίως εκείνων της δικαιοσύνης και της ισότητας. Ένα σοβαρό επιχείρημα των αναπτυσσόμενων χωρών, και της Κίνας ειδικότερα, ήταν ότι η πρόταση ήταν πολύ άδικη, γιατί οι κατά κεφαλήν εκπομπές τους είναι πολύ μικρότερες από εκείνες των ανεπτυγμένων χωρών, οι οποίες θα πρέπει να αναλάβουν μεγαλύτερη ευθύνη για τη μείωση των εκπομπών, επειδή είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για το πρόβλημα.

Το Ίδρυμα Περιβαλλοντικής Δικαιοσύνης συνδέει άμεσα την ανάγκη για περιβαλλοντική ασφάλεια με την προώθηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. <http://www.ejfoundation.org>

Η εθελοντική δράση δεν είναι ανώφελη• είναι καλύτερο να κάνετε κάτι από το τίποτα, και το παράδειγμά σας μπορεί να ανοίξει το δρόμο. Αυτή είναι η βάση για την πρωτοβουλία των WWFs Climate Savers (Διασώστες Κλίματος της WWF). Ο στόχος είναι να αναγκαστούν οι εταιρίες να μειώσουν τις εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα. <http://www.worldwildlife.org/climate/business.html>

Η δραστηριότητα προέρχεται από το «Ας πάρουμε τον κόσμο στα χέρια μας», © Woodcraft Folk 1993

Φυλλάδια

Φύλλο οδηγιών

Ο σκοπός του παιχνιδιού είναι να κερδίσετε όσο το δυνατόν περισσότερους πόντους.

Πώς να παίξετε το παιχνίδι:

- Μόλις το μέλος της κάθε μικρής ομάδας που σημειώνει τους πόντους μετρήσει μέχρι το τρία, εκτείνετε τη γροθιά σας προς τα εμπρός είτε δείχνοντας με το δείκτη, είτε υψώνοντας τον αντίχειρά σας. Σε κάθε γύρο θα πρέπει να παίξει ένα «δάχτυλο» ή «αντίχειρας».
- Δεν μπορείτε να επικοινωνείτε με τους άλλους συναγωνιστές σε καμία φάση, εκτός λίγο πριν τους γύρους 5, 8 και 10.
- Θα πρέπει να παίξετε και τους 10 γύρους.

Πώς να κερδίσετε πόντους

Αυτό εξαρτάται από το συνδυασμό «δαχτύλων» και «αντιχειρών» που παίχτηκαν από τους συναγωνιστές.

- Εάν ο καθένας από τους 4 συναγωνιστές παίζει «αντίχειρες», τότε κάθε παίκτης παίρνει έναν πόντο.
- Αν τρεις παίκτες παίζουν «αντίχειρες» και κάποιος παίζει ένα «δάχτυλο» τότε από όσους έπαιξαν «αντίχειρες» ο καθένας παίρνει -1 πόντο και το άτομο που έπαιξε το «δάχτυλο» παίρνει +3.
- Αν δύο παίκτες παίζουν «δάχτυλα» και δύο «αντίχειρες», τότε από τους «αντίχειρες» ο καθένας παίρνει -2 πόντους και τα «δάχτυλα» +2.
- Αν ένας παίκτης παίζει «αντίχειρα» και οι άλλοι τρεις παίκτες παίζουν «δάχτυλα», τότε ο «αντίχειρας» παίρνει -3 και από τα «δάχτυλα» ο καθένας παίρνει +1.
- Αν όλοι οι παίκτες παίζουν «δάχτυλα», ο καθένας παίρνει -1.

Αυτό συνοψίζεται στον παρακάτω πίνακα (συνδυασμός δαχτύλων και αντιχειρών που παίχτηκαν και η ατομική βαθμολογία κάθε παίκτη):

AAAA	AAAΔ	AAΔΔ	AΔΔΔ	ΔΔΔΔ
+1 +1 +1 +1	-1 -1 -1 +3	-2 -2 +2 +2	-3 +1 +1 +1	-1 -1 -1 -1

Οι γύροι 5, 8 και 10 είναι γύροι μπόνους. Μπορείτε να πάρετε επιπλέον πόντους ως εξής:

Γύρος 5 – η βαθμολογία σας για το συγκεκριμένο γύρο πολλαπλασιάζεται επί 3

Γύρος 8 – η βαθμολογία σας για το συγκεκριμένο γύρο πολλαπλασιάζεται επί 5

Γύρος 10 – η βαθμολογία σας για το συγκεκριμένο γύρο πολλαπλασιάζεται επί 10

Μετά από κάθε γύρο αυτός/ή που σημειώνει τους πόντους συμπληρώνει το φύλλο βαθμολογίας.

Φύλλο βαθμολογίας				
Όνομα παίκτη/παίκτριας				
Γύρος				
0 (δοκιμαστικός γύρος)				
1				
2				
3				
4				
5 (πόντοι x 3)				
6				
7				
8 (πόντοι x 5)				
9				
10 (πόντοι x 10)				
Συνολικοί πόντοι, γύροι 1-10:				

Η δύναμη των λουλουδιών

Όλα τα λουλούδια από όλα τα αύριο είναι οι σπόροι του σήμερα.

Ινδική Παροιμία

Θεματικές Ενότητες

- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Θρησκεία και Πίστη
- Παιδιά

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 3-4)

Διάρκεια

80 λεπτά

Επισκόπηση

Στο τέλος αυτής της δραστηριότητας θα έχετε ένα ψηφιδωτό λουλουδιών που θα αντιπροσωπεύει τη διαφορετικότητα της ομάδας. Πρόκειται για μία δημιουργική δραστηριότητα που οδηγεί σε μια συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά: τι είναι, γιατί υπάρχουν και πώς μπορούμε να τα προστατεύσουμε.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

Όλα

Στόχοι

- Η βαθύτερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ των αναγκών, της προσωπικής ευημερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων προβληματισμού και ανάλυσης
- Η υιοθέτηση στάσης αλληλεγγύης και σεβασμού προς τη διαφορετικότητα

Υλικά

- Έναν απλό τοίχο με αρκετό χώρο για να αναρτήσετε όλες τις ζωγραφιές
- Αντίγραφα των φυλλαδίων, ένα ανά άτομο
- Ένα μολύβι για κάθε συμμετέχοντα γόμης χρωματιστοί μαρκαδόροι για να μοιραστούν
- Ταινία για να κρεμάσετε τις ζωγραφιές στον τοίχο
- Χαρτοπίνακας και μαρκαδόροι

Προετοιμασία

Φωτοτυπήστε τα φυλλάδια, ένα ανά άτομο.

Οδηγίες

Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα αυτή θα εξελιχθεί σε μια συζήτηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά ότι πρόκειται να ξεκινήσουν σκεπτόμενοι τι σημαίνει να είναι κανείς άνθρωπος.

Μέρος 1. Προσδιορίζοντας τι σημαίνει να είναι κανείς ένα ολοκληρωμένο ανθρώπινο ον

1. Εξηγήστε ότι για να αισθάνεται κανείς ολοκληρωμένο ανθρώπινο ον, πρέπει να έχει ικανοποιηθεί ορισμένες ανάγκες. Για παράδειγμα, για να επιβιώσουμε, όλοι χρειαζόμαστε τροφή και νερό, ύπνο και αέρα. Χρειαζόμαστε επίσης ασφάλεια: προσωπική και οικονομική ασφάλεια και καλή υγεία. Χρειαζόμαστε επίσης αγάπη και αίσθηση του ανήκειν: φιλία, οικειότητα και μια οικογένεια. Χρειαζόμαστε επίσης εκτίμηση: να νιώθουμε αποδεκτοί, ότι οι άλλοι μας εκτιμούν, ότι μπορούμε να αναπτύξουμε το μέγιστο των δυνατοτήτων μας και να αισθανόμαστε προσωπικά ολοκληρωμένοι.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ζωγραφίσουν ένα λουλούδι που θα αντιπροσωπεύει τις δικές τους ανάγκες ως ανθρώπινα όντα. Το λουλούδι θα πρέπει να έχει οκτώ πέταλα:
 - βασικές ανάγκες
 - προσωπική ασφάλεια
 - οικονομική ασφάλεια
 - υγεία

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Θρησκεία
και Πίστη

Παιδιά

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες:
3-4)

80 λεπτά

- φιλία
- οικογένεια
- εκτίμηση
- προσωπική ολοκλήρωση

Τα μεγέθη των πετάλων του λουλουδιού πρέπει να αντιστοιχούν στο πόσο σημαντική είναι γι' αυτούς κάθε μία από τις οκτώ ανάγκες αυτή τη στιγμή στη ζωή τους. Σχεδιάστε ένα παράδειγμα στο χαρτοπίνακα καθώς εξηγείτε, αλλά τονίστε ότι αυτό είναι μόνο ένα παράδειγμα· το λουλούδι του κάθε ατόμου θα είναι διαφορετικό.

- Μοιράστε τα χαρτιά, τα στυλό και τους χρωματιστούς μαρκαδόρους και ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να ζωγραφίσει το δικό του προσωπικό λουλούδι στη μέση του χαρτιού αφήνοντας κενό χώρο γύρω από το σχέδιο. Εξηγήστε ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος, καλές ή κακές «απαντήσεις»· το λουλούδι του καθενός θα είναι μοναδικό. Για να τους ενθαρρύνετε να εκφραστούν, πείτε τους ότι δεν πρέπει να γράψουν ονόματα στα χαρτιά. Δώστε τους δέκα λεπτά γι' αυτό το στάδιο.
- Κατόπιν ζητήστε τους να σκεφτούν σχετικά με τις συνθήκες που πρέπει να υπάρχουν, έτσι ώστε να μπορούν να ανθίσουν και να ολοκληρωθούν ως άνθρωποι. Ζητήστε τους να ζωγραφίσουν φύλλα γύρω από το λουλούδι που θα αντιπροσωπεύουν αυτές τις συνθήκες και να γράψουν λέξεις κλειδιά πάνω στα φύλλα. Δώστε τους δέκα λεπτά γι' αυτό.
- Τέλος, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να στερεώσουν το έργο τους σε ένα τοίχο για να κάνουν μια έκθεση.

Μέρος 2. Συνδέοντας τις ανθρώπινες ανάγκες με τα ανθρώπινα δικαιώματα

- Δώστε στους συμμετέχοντες χρόνο για να κοιτάξουν τα λουλούδια. Στη συνέχεια, ζητήστε τους να μουν σε μικρές ομάδες των 3-4 ατόμων και να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις:
 - Υπάρχουν συνδέσεις μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των λουλουδιών και των φύλλων; Αν ναι, ποιες είναι οι συνδέσεις;
 - Είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα σημαντικά; Γιατί;
 - Τι σημαίνουν οι λέξεις «ανθρώπινα δικαιώματα» για εσάς;

Τώρα ζητήστε από τα μέλη κάθε ομάδας να κάνουν την ανατροφοδότησή τους και έπειτα προχωρήστε σε ανασκόπηση και αξιολόγηση στην ολομέλεια.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μια σύντομη ανασκόπηση της δραστηριότητας και μετά προχωρήστε σε ανασκόπηση των συζητήσεων των μικρών ομάδων και ανακαλύψτε τι έμαθαν οι συμμετέχοντες για τα ανθρώπινα δικαιώματα:

- Απολαύσατε τη δραστηριότητα; Γιατί; Γιατί όχι;
- Ήταν δύσκολο να αποφασίσετε για το μέγεθος των πετάλων; Είναι το σύνολο των οκτώ αναγκών σημαντικό για μια ολοκληρωμένη ζωή;
- Υπάρχουν άλλες ανάγκες που δεν αντιπροσωπεύονται από τα πέταλα που ζωγράψισε η ομάδα; Δηλαδή, υπάρχουν κι άλλα πέταλα που θα μπορούσατε να προσθέσετε;
- Μήπως κάποιο μέλος της ομάδας έγραψε κάτι στο κέντρο του λουλουδιού;
- Εκπλήσσεστε από τις όποιες ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των πετάλων διαφορετικών ανθρώπων; Τι έχει να σας πει αυτό για τα ανθρώπινα όντα;
- Ποιες είναι οι συνέπειες για το άτομο αν κάποια πέταλα του λουλουδιού του καταστραφούν;
- Τι χρειάζεται για να προστατεύσετε τα διαφορετικά πέταλα; Ποιες συνθήκες προστασίας έγραψαν οι συμμετέχοντες στα φύλλα;
- Διαπιστώνουν κάποιες συνδέσεις μεταξύ του τι γράφτηκε στα φύλλα και στην ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
- Τι μάθατε για τη δική σας ταυτότητα ως άνθρωπο; Πώς σχετίζεται αυτό με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα χρειαζόμαστε περισσότερο για να μπορέσουμε να ανθίσουμε και να αναπτυχθούμε, για να γίνουμε ολοκληρωμένοι άνθρωποι (εκεί που ζει ο καθένας);

- Είναι κάποια ανθρώπινα δικαιώματα πιο σημαντικά από άλλα; Για ποιον; Πότε; Πού;
- Γιατί πρέπει να είμαστε σε επιφυλακή για την προστασία και την ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να προστατεύσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Υπάρχουν ανάγκες οι οποίες δεν καλύπτονται από καμία από τις υφιστάμενες συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το λουλούδι που απεικονίζεται παρακάτω προορίζεται μόνο για παράδειγμα. Είναι σημαντικό να τονίσετε στους συμμετέχοντες ότι ο καθένας θα πρέπει να αποφασίσει για τον εαυτό του πόσο μέγала θα είναι τα διαφορετικά πέταλα. Τα χρώματα που επιλέγουν για τα διάφορα τμήματα θα είναι επίσης επιλογή του καθενός.

Δεν πρέπει να επιστήσετε την προσοχή στο κέντρο του λουλουδιού• αφήστε τους να εκφράσουν οποιοσδήποτε σκέψεις προκύψουν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, για παράδειγμα ότι θα μπορούσε να υπάρχει κάτι ουσιώδες που θέλουν να το τοποθετήσουν στο κέντρο του λουλουδιού. Παρόμοια, επιτρέψτε να εκφραστούν ιδέες για περισσότερα πέταλα, καθώς θα προχωρά η δραστηριότητα, για παράδειγμα, την πολιτισμική ασφάλεια, την ελευθερία επιλογής σε όλες τις πτυχές της ζωής ενός ατόμου, την απονομή δικαιοσύνης, τις διαδικασίες συμμετοχής, το θέμα της ταυτότητας και της θρησκείας ή της πίστης. Σε κάθε περίπτωση, βοηθήστε να αναδειχθεί η σχέση που υπάρχει μεταξύ των αναγκών, των επιπτώσεων που προκαλούνται όταν αυτές δεν ικανοποιούνται, των ωφελειών που προκύπτουν από την κάλυψη μιας ανάγκης και τον τρόπο με τον οποίο προστατεύονται οι ανθρώπινες ανάγκες από τη νομοθεσία και τις επιμέρους συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στο βήμα 4 ίσως χρειαστεί να δώσετε μερικές συμβουλές. Μπορείτε να επισημάνετε ότι τα φύλλα φτιάχνουν την τροφή για να θρέψουν τα λουλούδια με τον ήλιο, το νερό και το διοξείδιο του άνθρακα και δείχνουν ότι, για παράδειγμα, μερικά από τα πράγματα που χρειάζεται κανείς για να θρέψει την οικονομική ασφάλεια είναι μια εργασία, ένα τραπεζικό σύστημα και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις. Μπορείτε φυσικά, να προσθέσετε το δικαίωμα στην εργασία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 23 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά είναι προτιμότερο να κάνουν οι συμμετέχοντες τη σύνδεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα από μόνοι τους.

Είναι σημαντικό να κάνετε τη σύνδεση μεταξύ των ανθρώπινων αναγκών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων και να δείξετε πώς τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το θεμέλιο για έναν κόσμο, όπου όλοι έχουν ικανοποιήσει τις ανάγκες τους. Μπορεί να θέλετε να συζητήσετε με την ομάδα το προοίμιο της ΟΔΑΔ (βλέπε σελίδα 664). Ξεκινά με τις έννοιες της αξιοπρέπειας, της ισότητας και των αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας ως θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο. Συνεχίζει περιγράφοντας τις πιο υψηλές επιδιώξεις των κοινών ανθρώπων, όπως την ελευθερία του λόγου, της πίστης και την εξάλειψη του φόβου και της ένδειας.

Παραλλαγές

Για να συντομεύσετε αυτή τη δραστηριότητα, μπορείτε να κάνετε μόνο τα βήματα 1 έως 4 και μετά να ξεκινήσετε μια γενική συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα με όλη την ομάδα. Αυτό μπορεί να είναι κατάλληλο για συμμετέχοντες μικρής ηλικίας που μπορεί να δυσκολευτούν να εργαστούν σε εννοιολογικό επίπεδο. Μερικοί μπορεί να μην κατανοήσουν την ιδέα του να κάνουν τα πέταλα σε διαφορετικά μεγέθη ώστε να δώσουν μορφή στη διαφοροποίηση του βαθμού σπουδαιότητάς τους. Μπορεί επίσης, να θεωρήσουν κάπως αφηρημένο το να κάνουν συνδέσεις με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μπορείτε να επεκτείνετε τη δραστηριότητα, ζητώντας από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν ποια ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύουν ποιες ανθρώπινες ανάγκες, όπως προσδιορίζονται κα-

τά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Χρησιμοποιήστε την περίληψη της ΟΔΑΔ (Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) στη σελίδα 664.

Προτάσεις για συνέχεια

Μπορεί να θέλετε να ορίσετε στους συμμετέχοντες μια εργασία για να μάθουν πώς έχουν εξελιχθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα ιστορικά και να διερευνήσουν τα λεγόμενα «αναδυόμενα δικαιώματα».

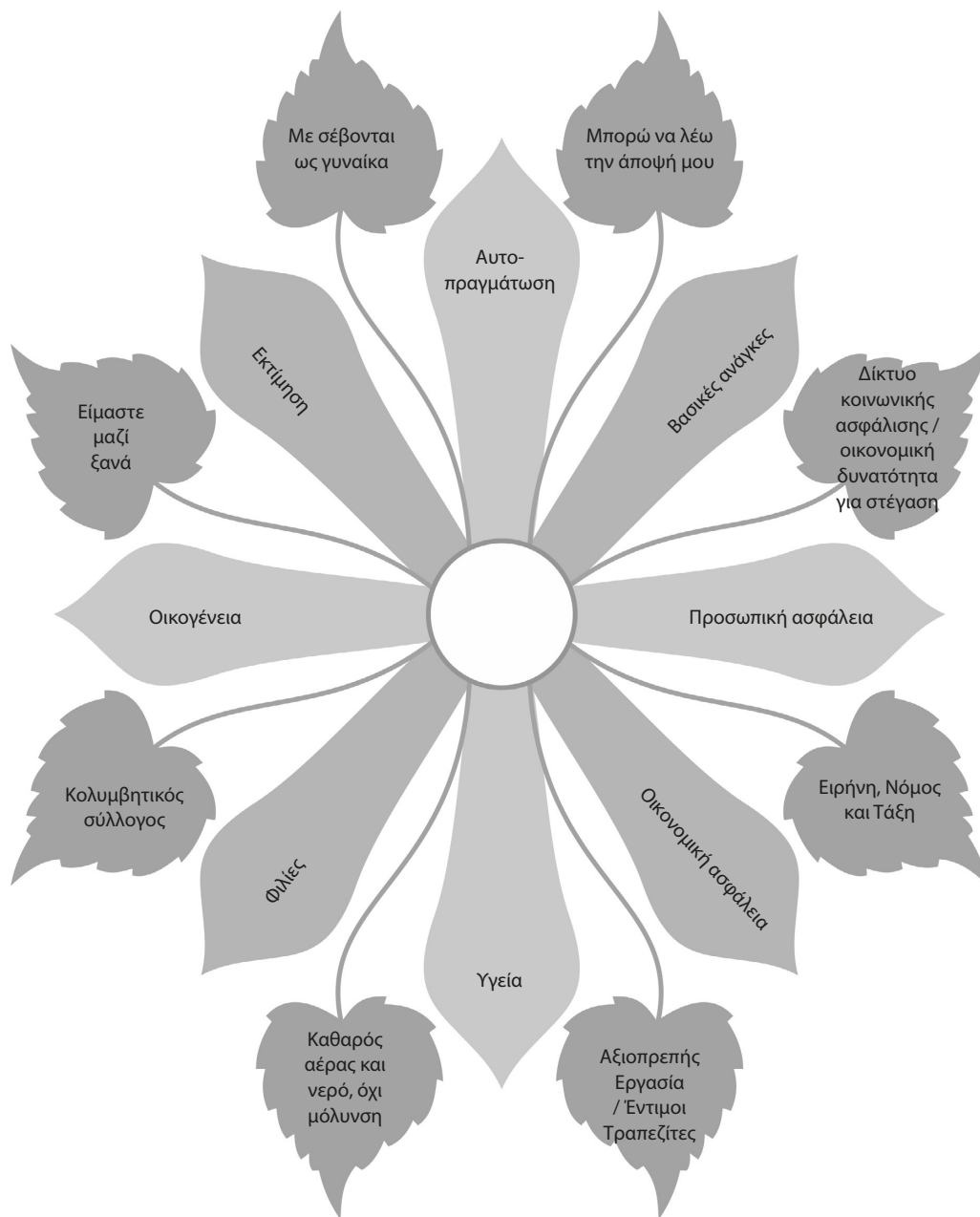
Εάν οι συμμετέχοντες απολαμβάνουν να μιλούν για ό,τι ήταν σημαντικό στη ζωή τους, τότε μπορεί να θέλουν να διερευνήσουν τις πεποιθήσεις τους μέσω της δραστηριότητας «Πιστοί» στη σελίδα 114. Εναλλακτικά, οι συμμετέχοντες ίσως απολαύσουν το «Δικαιώματα Bingo» (σελίδα 292), που είναι ένας ενεργός τρόπος για να διερευνήσουν τη σχέση ανάμεσα στην καθημερινή ζωή και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν ενδιαφέρονται για τα αναδυόμενα δικαιώματα, η δραστηριότητα «Δάχτυλα και αντίχειρες» στη σελίδα 190 εξετάζει το δικαίωμα στο περιβάλλον.

Ιδέες για δράση

Προτείνετε στους συμμετέχοντες να κάνουν αυτή τη δραστηριότητα με την οικογένεια, τους φίλους και τους συμμαθητές ή συναδέλφους τους για να ξεκινήσουν μια συζήτηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Πρόσθετες πληροφορίες

Η ιδέα των αναγκών που πρέπει να καλύψει ένα ανθρώπινο ον για να είναι ολοκληρωμένο, η οποία χρησιμοποιείται σε αυτή τη δραστηριότητα, έχει αναπτυχθεί από το έργο του Μάσλοου και των Γκρίφιν και Ταϊρέλ (Ανθρώπινα Δεδομένα). Βασικές ανάγκες του ανθρώπου είναι εκείνες που όταν τις καλύπτει διατηρεί το σώμα του ζωντανό• οι σεξουαλικές ανάγκες περιλαμβάνονται σε αυτή την κατηγορία. Η προσωπική ασφάλεια περιλαμβάνει το να έχετε καταφύγιο – ένα σπίτι, μια «στέγη πάνω από το κεφάλι σας» – και το να αισθάνεστε ασφαλής από διαρρήκτες και συμμορίες, καθώς και από πολέμους και τρομοκρατικές επιθέσεις. Χρηματοοικονομική ασφάλεια σημαίνει να έχετε αρκετά χρήματα για ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, καθώς και ένα δίκτυο ασφάλισης σε περίπτωση ανεργίας. Υγεία σημαίνει καλή υγεία, αλλά και τη διαθεσιμότητα υγειονομικής περίθαλψης σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας. Η φιλία περιλαμβάνει τις δυνατότητες συμμετοχής σε συλλόγους και ενώσεις, όπως και το να είστε σε θέση να επιλέγετε ελεύθερα τους φίλους και το σύντροφό σας για τις προσωπικές σας σχέσεις. Ανάγκη του ανθρώπου για την οικογένεια σημαίνει να μην απομακρύνεστε δια της βίας από την οικογένειά σας. Εκτίμηση σημαίνει να είστε σεβαστός και να σας εκτιμούν, τόσο για το ποιος είστε, όσο και για το τι κάνετε. Η εκπλήρωση των δυνατοτήτων σας ονομάζεται επίσης «αυτοπραγμάτωση»: αυτό σημαίνει ότι έχετε την ευκαιρία να είστε το άτομο που θέλετε να είστε, να χρησιμοποιείτε τις ικανότητές σας στο έπακρο και να αισθάνεστε σίγουροι/ες για τον εαυτό σας και τη θέση σας στον κόσμο.

Μέσα
Ενημέρωσης

Παγκοσμιοποίηση

Περιβάλλον

Επίπεδο 3

10-24 (μικρές
ομάδες 4-8)

180 λεπτά

Το πρωτοσέλιδο

Η μεγαλύτερη απειλή για την ελευθερία είναι η απουσία κριτικής.

Wole Soyinka

Θεματικές Ενότητες

- Μέσα Ενημέρωσης
- Παγκοσμιοποίηση
- Περιβάλλον

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

10 – 24 (μικρές ομάδες 4-8)

Διάρκεια

180 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για μία προσομοίωση της εργασίας μιας ομάδας δημοσιογράφων που εργάζονται για να ετοιμάσουν το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας που θα τυπωθεί. Οι συμμετέχοντες εργάζονται σε μικρές ομάδες καθώς διερευνούν θέματα σχετικά με:

- Την προκατάληψη, τα στερεότυπα και την αντικειμενικότητα των μέσων ενημέρωσης.
- Τις εικόνες και το ρόλο των μέσων ενημέρωσης στον τρόπο που τίθενται τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, άποψης και έκφρασης
- Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, την οικογένεια, το σπίτι και την αλληλογραφία
- Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτισμική ζωή της κοινότητας

Στόχοι

- Η διεύρυνση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης και την προσέγγισή τους στα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας
- Η καλλιέργεια του αισθήματος υπευθυνότητας και δέσμευσης για κοινωνική αλλαγή

Υλικά

- Ένα μεγάλο δωμάτιο με αρκετό χώρο για δύο ή τρεις μικρές ομάδες εργασίας και για εργασία στην ολομέλεια.
- 40-45 φωτογραφίες από εφημερίδες ή περιοδικά
- Χαρτί και στυλό για σημειώσεις
- Μεγάλα φύλλα χαρτιού μεγέθους A3 ή χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόρους
- Ψαλίδι και κόλλα για κάθε μικρή ομάδα
- Τραπέζια με αρκετά μεγάλη επιφάνεια εργασίας για να απλώσουν οι ομάδες εργασίας όλα τα χαρτιά τους.

Προετοιμασία

- Επιλέξτε 40-45 φωτογραφίες από περιοδικά ή εθνικές εφημερίδες. Σημείωση: θα πρέπει να έχετε τρία σέτ 40 ίδιων εικόνων, ένα σέτ για κάθε μικρή ομάδα εργασίας. Θα πρέπει, επομένως, είτε να αγοράσετε τρία αντίγραφα της κάθε εφημερίδας από την οποία μπορείτε να επιλέξετε φωτογραφίες ή να έχετε πρόσβαση σε ένα φωτοτυπικό μηχάνημα.
- Έκθεση ενός σέτ φωτογραφιών πάνω σε ένα τραπέζι.

Οδηγίες

1. Κάντε μια εισαγωγή στη δραστηριότητα. Εξηγήστε ότι είναι μια προσομοίωση κατά την οποία υποτίθεται ότι είναι βράδυ σε ένα γραφείο εφημερίδας, όπου μια ομάδα δημοσιογράφων εργάζονται για να οργανώσουν το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας τους. Παρά το γεγονός ότι πρό-

κειται για τοπικές εφημερίδες που εξυπηρετούν την κοινότητα, η κάθε μία έχει μια πολιτική προκειμένου να κρατήσει το αναγνωστικό κοινό ενήμερο για τα τρέχοντα παγκόσμια ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2. Δείξτε ένα παράδειγμα ενός πρωτοσέλιδου μιας εφημερίδας και επισημάνετε τα χαρακτηριστικά και τη διάταξη ενός τυπικού πρωτοσέλιδου.
3. Δείξτε επίσης, την έκθεση φωτογραφιών. Ζητήστε τους να περπατήσουν γύρω από το τραπέζι σιωπηλά και να μην προβούν σε σχόλια σε αυτό το στάδιο. Εξηγήστε ότι αυτές είναι οι εικόνες με τις οποίες θα πρέπει να δουλέψουν• μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν και να τις ερμηνεύσουν όπως επιθυμούν.
4. Τώρα χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τρεις ομάδες εργασίας με έξι έως οκτώ άτομα. Κάθε ομάδα πρέπει να φανταστεί ότι είναι συντακτική ομάδα που εργάζεται σε διαφορετική εφημερίδα. Η εργασία τους είναι να σχεδιάσουν και να μορφοποιήσουν το πρωτοσέλιδο της έκδοσης του αυριανού πρωινού φύλλου.
5. Ζητήστε από κάθε ομάδα να διαλέξει ένα όνομα για την εφημερίδα της.
6. Τώρα βάλτε τις συντακτικές ομάδες να εργαστούν. Μοιράστε το χαρτί και τα μολύβια, την κόλλα και το ψαλίδι σε κάθε ομάδα – αλλά όχι ακόμη τις φωτογραφίες.
7. Επαναλάβετε τις οδηγίες. Πρόκειται να σχεδιάσουν τη διάταξη για το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας τους.
8. Έχουν μία ώρα για να επιλέξουν τέσσερις ή πέντε ειδήσεις που θέλουν να παρουσιάσουν. Θα πρέπει να επικεντρωθούν στην επιρροή που θα έχει το πρωτοσέλιδο. Αντί να πουν τις πλήρεις ιστορίες, αρκεί να επιλέξουν μια φωτογραφία και να γράψουν την επικεφαλίδα, την υπογραφή και την εισαγωγή. Δεν χρειάζεται να γράψουν το κύριο άρθρο• μπορούν απλά να δείξουν τη θέση του στη σελίδα με ένα σκιασμένο πλαίσιο.
9. Προτείνετε τους να ξεκινήσουν συζητώντας τα θέματα ή ζητήματα που θέλουν να συμπεριλάβουν στο πρωτοσέλιδο. Πείτε τους ότι μετά από δέκα λεπτά θα λάβουν τις φωτογραφίες από το «τμήμα εκτύπωσης».
10. Όταν οι ομάδες έχουν εργαστεί για περίπου δέκα λεπτά, μοιράστε τα σετ των φωτογραφιών, ένα σετ ανά ομάδα. Δώστε τους 50 λεπτά για να ολοκληρώσουν το έργο τους.
11. Όταν οι ομάδες τελειώσουν, πείτε τους ότι θα πρέπει να εκθέσουν το έργο τους στην ολομέλεια για να το δουν όλοι. Έπειτα, προχωρήστε στην ανασκόπηση και την αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με αναθεώρηση της δραστηριότητας και στη συνέχεια συζητήστε για τα μέσα ενημέρωσης, τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για το θέμα της δέσμευσης στην ανάληψη ευθύνης.

- Πώς οργάνωσαν την εργασία οι ομάδες; Λειτουργήσαν ως ομάδα ή ατομικά, σε ζευγάρια ή τριάδες για να δουλέψουν σε διαφορετικές «ιστορίες»; Πώς έπαιρναν αποφάσεις σχετικά με το πώς να κάνουν τη δουλειά και για το ποιες ιστορίες να συμπεριλάβουν; Υπήρχε αρχηγός ή συμμετείχαν όλοι στη λήψη αποφάσεων; Αισθάνθηκαν όλοι ότι μπορούσαν να συμμετάσχουν και να συνεισφέρουν;
- Πώς επέλεξαν τα θέματα ή τα ζητήματα που θα δούλευαν; Ποιο ήρθε πρώτο, η έκδοση ή η εικόνα; Δηλαδή, προσδιόρισαν πρώτα ένα θέμα και στη συνέχεια βρήκαν μια κατάλληλη εικόνα για να το απεικονίσουν ή εμπνεύστηκαν από μια συγκεκριμένη εικόνα προκειμένου να δημιουργήσουν στη συνέχεια μια ιστορία γύρω από αυτή;
- Ποια θέματα ή ζητήματα παρουσιάστηκαν; Πώς σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα; Υπήρξαν ζητήματα που θα ήθελαν όλοι να έχουν χρησιμοποιήσει, όμως έπρεπε να τα παραιτήσουν; Γιατί τα παρέλειψαν;
- Πώς συγκρίνονται μεταξύ τους τα διάφορα πρωτοσέλιδα των διάφορων εφημερίδων; Έχουν χρησιμοποιηθεί τα ίδια ζητήματα ή φωτογραφίες;
- Έχουν χρησιμοποιήσει διαφορετικές ομάδες την ίδια εικόνα, αλλά με διαφορετικούς τρόπους;
- Με ποιο τρόπο οι άνθρωποι παρακολουθούν τις ειδήσεις; Στις εφημερίδες, στην τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή το διαδίκτυο; Γιατί παρακολουθούν – ή όχι – τις ειδήσεις;
- Σε αυτή την προσομοίωση προσπάθησαν να μιμηθούν ένα παραδοσιακό πρωτοσέλιδο ή δη-

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

3 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα
Ελευθερίας του
Τύπου

μιούργησαν ένα διαφορετικό στυλ; Ποιος είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να προσελκύσουν την προσοχή των αναγνωστών;

- Τι είδος ειδήσεων κυριαρχεί στα μέσα ενημέρωσης στην πραγματική ζωή;
- Υπάρχει γενικά καλή κάλυψη των ζητημάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα στις ειδήσεις;
- Πόσο συχνά παρουσιάζονται τα γεγονότα σαν ιστορίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
- Ένα από τα μείζονα θέματα συζήτησης που αφορούν στα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι η «αντικειμενικότητά» τους. Πιστεύουν οι συμμετέχοντες ότι είναι δυνατό οι ειδήσεις να παρουσιαστούν αντικειμενικά; Είναι εφικτό; Είναι επιθυμητό;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα ή παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιέγραψαν οι διαφορετικές ιστορίες - γεγονότα που επέλεξαν για το πρωτοσέλιδο;
- Προσπάθησαν να συνδέσουν αιτία και αποτέλεσμα, Βορρά και Νότο, ανάπτυξη και περιβάλλον, πλούσιους και φτωχούς και ούτω καθεξής, στα άρθρα που οργάνωσαν για το πρωτοσέλιδο; Πώς αυτά τα ζητήματα παρουσιάζονται στα πραγματικά μέσα ενημέρωσης;
- Τι εικόνες έχουν οι συμμετέχοντες για τους νέους από άλλα μέρη του κόσμου; Από «φτωχές» χώρες; Από «πλούσιες» χώρες;
- Υπάρχουν σημαντικά θέματα ή ζητήματα τα οποία απουσιάζουν από το σκετς των εικόνων που τους δώσατε;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Κατά την επιλογή των εικόνων για χρήση σε αυτή τη δραστηριότητα, βεβαιωθείτε ότι έχετε μια καλή ποικιλία εικόνων και αποφύγετε τα στερεότυπα. Οι πραγματικές ειδήσεις είναι συχνά γεμάτες φόνους, πολέμους και άλλες καταστροφές και σπανιότερα περιλαμβάνουν θετικά μηνύματα. (Συμβαίνουν περισσότερα στην Αφρική από πολέμους και λιμούς!) Αφήστε τις φωτογραφίες που επιλέξατε να δώσουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να πάρουν εικόνες «καλών» ειδήσεων καθώς επίσης και «κακών» ειδήσεων. Θα πρέπει να υπάρχει μια ποικιλία από εικόνες που αντιπροσωπεύουν τη διαφορετικότητα σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, τη φυλή, τις πολιτιστικές ομάδες, τη γεωγραφική θέση και ούτω καθεξής. Επίσης, έχετε κατά νου τα ενδιαφέροντα των νέων ανθρώπων και συμπεριλάβετε εικόνες που σχετίζονται με καυτά γεγονότα και προσωπικότητες. Η παρακάτω λίστα θα σας δώσει μερικές ιδέες.

Παρουσιαστής ειδήσεων - γυναίκα
Υδρόγειος
Ομάδα εικονοληπτών στον Τρίτο Κόσμο
Αγόρι στιλβωτής παπουτσιών με τη διαφήμιση Φίλιπς
Παιδιά που ρίχνουν πέτρες
Γυναίκες που φτιάχνουν φράγμα
Επίδομα ανεργίας
Αφρικανός ανθρακωρύχος
Εκτροφή ορνίθων σε κλωβοστοιχίες
Γιατί τα μωρά λιμοκτονούν ενώ υπάρχει αρκετή τροφή;
Φυτοφάρμακα
Διαφήμιση εστιατορίου με χάμπουργκερ
Υλοτόμηση σε τροπικό δάσος
Άνδρα εδάφη
Παιδιά που παίζουν στο νερό
Άρδευση
Πλύσιμο αυτοκινήτου

Καύση πετρελαίου
Δράση της Greenpeace
Σύννεφο βιομηχανικού καπνού
Διαφήμιση: Batida
Καροτσάκια γεμάτα καφέ
Διαφήμιση: Coca Cola
Πωλητής στην παραλία
Η αγορά στον Τρίτο Κόσμο
Γυναίκα μόνη
Φτωχογειτονίες στις Βρυξέλλες
Οι φτωχογειτονίες του Τρίτου Κόσμου
Υπερχειλισμένος κάδος
Διαλογή τενεκεδένιων κουτιών
Ψυγεία σε χωματερές
Μαύρο αγόρι με κιθάρα
Nintendo
Αστέρας της ροκ
Παιδιά του δρόμου
Πολυπολιτισμικό κόμμα

Μαροκινό κορίτσι
Κρατική αστυνομία
Γκράφιτι
Αντιρατσιστική συναυλία
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ναρκωτικά
Διάσημοι πολιτικοί, π.χ. ο Πρόεδρος των ΗΠΑ
Μαντέλα
Οι ηγέτες του κόσμου που συνεδριάζουν στο COP15
Καταυλισμός προσφύγων
Πρόσφυγες στην πρεσβεία
Ερίκ Καντονά
Παιδιά σε κέντρο υποδοχής αιτούντων ασύλου
Ποδοσφαιριστής
Δράση Διεθνούς Αμνηστίας
Διαδήλωση στις Φιλιππίνες
Στρατεύματα των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν
Σομαλοί πειρατές εν δράσει

F16 με βόμβες
Αντάρτης
Δύο νεκροί στρατιώτες
Αγροκτήματα, όχι όπλα
Στοιβές με σακιά σπόρων
Πουλώντας Προϊόντα του Τρίτου Κόσμου
Συνεδρίαση γυναικών
Οικογενειακός προγραμματισμός
Πρόληψη του AIDS
Πλήθος ανθρώπων
Δημόσια μέσα μεταφοράς
Δικαστήριο εγκλημάτων πολέμου
Έκθεση αυτοκινήτου
Κυκλοφοριακή συμφόρηση
Ποδηλατική Δράση
Νεαρός άνδρας με μικρόφωνο
Εκτόξευση διαστημικού λεωφορείου
Πλημμύρα σε νησί του Ειρηνικού

Κατά την εισαγωγή της δραστηριότητας επισημάνετε τα χαρακτηριστικά και τη διάταξη ενός τυπικού πρωτοσέλιδου: τον πιασάρικο τίτλο που γράφτηκε για να προσελκύσει την προσοχή του αναγνώστη· την υπογραφή (για παράδειγμα, «από τον περιβαλλοντικό ανταποκριτή μας, Μοχάμεντ Σμιντ»). Μετά υπάρχει μια σύντομη εισαγωγή για το τι πραγματεύεται η ιστορία, κι ακολουθεί το κύριο μέρος του άρθρου. Συζητήστε πώς χρησιμοποιούνται οι εικόνες για να υποστηρίξουν την ιστορία ή για να προσελκύσουν την προσοχή του αναγνώστη. Επισημάνετε επίσης τι δε δείχνουν οι φωτογραφίες! Συζητήστε σχετικά με το πώς έχουν περικοπεί για να επιστήσουν την προσοχή των θεατών σε αυτό που ο φωτογράφος – ή ο συντάκτης φωτογραφίας – θέλει να δείξει. Επίσης, να επισημάνετε τον τρόπο με τον οποίο είναι γραμμένες οι λεζάντες. Ίσως είναι διδακτικό να το δείξετε αυτό χρησιμοποιώντας μια ξενόγλωσση εφημερίδα· έτσι γίνεται ευκολότερο να αγνοήσουν το περιεχόμενο και να επικεντρωθούν στον αντίκτυπο που προκαλεί η μορφή μιας λεζάντας. Ενθαρρύνετε τις ομάδες να είναι δημιουργικές στις ιδέες τους και στον τρόπο που τις παρουσιάζουν. Μπορούν να γράψουν, να περικόψουν τις εικόνες και να ζωγραφίσουν γελοιογραφίες. Οι εφημερίδες τους μπορεί να είναι σοβαρές, χιουμοριστικές ή ειρωνικές. Ανάλογα με την ομάδα, θα πρέπει να αποφασίσετε πόσα θα πείτε γι' αυτό ή αν απλά θα τους αφήσετε ελεύθερους για να δείτε στη συνέχεια τι σκαρφίστηκαν.

Παραλλαγές

Ένας εναλλακτικός τρόπος παρουσίασης αυτής της δραστηριότητας είναι να παρουσιάσετε ένα ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό πρόγραμμα ειδήσεων. Εάν επιλέξετε να εργαστείτε σχετικά με μια τηλεοπτική εκπομπή, συνιστάται ιδιαίτερα να προβάλλετε εικόνες από έναν υπολογιστή ή μηχανήμα προβολής εικόνων σε μια οθόνη σε ένα σκοτεινό δωμάτιο για να δώσετε την «αίσθηση» ότι βλέπουν τηλεόραση. Μια εναλλακτική λύση θα ήταν να φτιάξετε μια ιστοσελίδα ή ένα ιστολόγιο.

Προτάσεις για συνέχεια

Συζητήστε τις πτυχές των δικαιωμάτων που επιλέχτηκαν από τις ομάδες για τις ειδήσεις τους. Για παράδειγμα, τον τρόπο προβολής τους στα μέσα ενημέρωσης στη χώρα σας.

Οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν με μια τοπική εφημερίδα ή ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό και να μιλήσουν με τους δημοσιογράφους για το πώς δουλεύουν και να συζητήσουν ζητήματα αντικειμενικότητας και τον τρόπο που παρουσιάζονται στα μέσα ενημέρωσης τα παγκόσμια ζητήματα και τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εάν η ομάδα ενδιαφέρεται για την προβολή των εικόνων και πώς τις χρησιμοποιούν/καταχρώνται τα μέσα ενημέρωσης, τότε ίσως απολαύσουν τις δραστηριότητες όπως «Μέρος της εικόνας» και «Λεζάντες», που περιγράφονται στην ενότητα «Περισσότεροι τρόποι για να παίξετε με φωτογραφίες» στο τέλος της δραστηριότητας «Παιχνίδια με εικόνες» στη σελίδα 277. Αν η ομάδα απολαμβάνει δραστηριότητες που περιλαμβάνουν γρήγορη σκέψη, θα μπορούσαν να κάνουν τη δραστηριότητα «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221, η οποία αφορά στη σχέση μεταξύ του αθλητισμού και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εναλλακτικά, αν η ομάδα θα ήθελε να χαλαρώσει και να ακούσει μουσική και ταυτόχρονα να μάθει για άλλους λαούς, πολιτισμούς, μουσική και γλώσσα, τότε ας αναζητήσουν το «Knysna blue» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί - Όλοι ίσοι».

Ιδέες για δράση

Πολλοί τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί δίνουν ευκαιρίες σε ομάδες της κοινότητας να κάνουν τις δικές τους εκπομπές. Μπορείτε να οργανώσετε μια ομαδική εργασία για να κάνετε έρευνα και να δημιουργήσετε μια ραδιοφωνική εκπομπή σχετικά με θέματα που τους αφορούν, για παράδειγμα, με τον τίτλο: «σκέψου παγκόσμια, δρόσε τοπικά».

Κοιτάξτε το www.newtimes.dk για να δείτε ένα παράδειγμα του πώς οι αιτούντες άσυλο στη Δανία χρησιμοποιούν τα μέσα ενημέρωσης. Ίσως να θέλετε να βοηθήσετε τους αιτούντες άσυλο (ή κάποια άλλη μειονότητα) στη χώρα σας να κάνουν κάτι παρόμοιο.

Χρησιμοποιήστε τα τοπικά μέσα ενημέρωσης (ραδιόφωνο, εφημερίδες), αλλά και τα παγκόσμια, συμπεριλαμβανομένων των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Hi5, το Facebook, το Twitter και ιστολόγια για να διαδώσετε τα μηνύματά σας.

Περισσότερες πληροφορίες

Μερικά από τα ζητήματα που τέθηκαν στη δραστηριότητα περιλαμβάνουν:

α) Μέσα ενημέρωσης

1. Οι νέοι, καθώς και οι ενήλικες, δέχονται συνεχώς ένα καταιγισμό πληροφοριών από τα διάφορα μέσα ενημέρωσης. Μερικοί άνθρωποι το συνειδητοποιούν αυτό, άλλοι όχι. Μπορούμε να αναρωτηθούμε: Τι κάνουμε με αυτές τις πληροφορίες; Σημαίνει αυτό ότι όλοι είμαστε καλύτερα ενημερωμένοι, ή όχι απαραίτητα;
2. Τα μέσα ενημέρωσης γίνονται όλο και πιο εμπορικά και με απλά λόγια: τα στερεότυπα και οι εντυπωσιασμοί είναι ανησυχητικές εξελίξεις. Μήπως γίνεται όλο και πιο δύσκολο να βρούμε ποιοτικές ειδήσεις;
3. Το να βρει κανείς ποιοτικές ειδήσεις είναι ιδιαίτερο δύσκολο σε συνάρτηση με τις ειδήσεις για ζητήματα ανισότητας, ειδικά όταν πρόκειται για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι μη-δυτικές ειδήσεις εξετάζονται συχνά με δυτική ματιά. Αυτό πολύ συχνά οδηγεί σε αρνητικές και θλιβερές ειδήσεις. Η μονομέρεια και η αρνητικότητα είναι ο κανόνας. Συμφωνείτε;
4. Η αύξηση της χρήσης του Διαδικτύου έχει οδηγήσει στην παρακμή της δημοσιογραφίας. Ο Νιλ Χένρι, πρώην ανταποκριτής της Washington Post (αμερικάνικη εφημερίδα) και νυν καθηγητής δημοσιογραφίας στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Μπέρκλεϊ αναφέρει, «Βλέπω έναν κόσμο στον οποίο η αναζήτηση της αλήθειας στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος μειώνεται ως πολιτιστική αξία στην κοινωνία μας εν μέσω αυτού του τεχνολογικού αναβρασμού: έναν κόσμο όπου η επαγγελματική δημοσιογραφία, που ασκείται σύμφωνα με τις ευρέως αποδεκτές ηθικές αξίες, καταλήγει να είναι ένα ραγδαία φθίνον χαρακτηριστικό στα επεκτεινόμενα συστήματα ειδήσεων και πληροφοριών μας, καθώς καταφεύγουμε στο Διαδίκτυο για να έχουμε την άμεση εμπειρία της πιο πρόσφατης «νέας» είδησης. Εν τω μεταξύ, δε μπορώ παρά να φοβηθώ για ένα μέλλον, με όλο και λιγότερους ικανούς δημοσιογράφους, στο οποίο οι αναζητήσεις για «ειδήσεις» αποδίδουν όχι ειδήσεις, αλλά τα πιο πρόσφατα σαρκαστικά παραληρήματα από «προχωρημένους» συντάκτες ιστολογίων (bloggers), ψευδή δελτία ειδήσεων κυβερνητικών αξιωματούχων και δημόσιες σχέσεις έξυπνα πλασαρισμένες με το προσωπείο της δημοσιογραφίας από διαφημιστές που επιθυμούν μόνο να πουλούν, να πουλούν, να πουλούν.»
5. Οι συντάκτες ιστολογίων (bloggers) και οι δημοσιεύσεις σε ιστοσελίδες δικτύωσης μάς φέρνουν πολύ πιο κοντά σε ό,τι συμβαίνει σε όλο τον κόσμο. Το ακατέργαστο υλικό έχει δύναμη· σκεφτείτε την αμεσότητα και την επίδραση που έχουν τα ιστολόγια, τα προσωπικά βίντεο και οι αναρτήσεις από σεισμούς, άλλες καταστροφές και εμπόλεμες ζώνες σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης...
6. Το Διαδίκτυο σημαίνει ότι οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έχουν πρόσβαση σε ειδήσεις και πληροφορίες που προέρχονται από πηγές σε κάθε χώρα. Αυτό κάνει τη λογοκρισία πολύ δυσκολότερη.
7. Είναι η αντικειμενικότητα εφικτή ή επιθυμητή; Είναι δυνατόν να ξεφύγουμε από τον ίδιο μας τον εθνοκεντρισμό; Και μπορεί η ισορροπία – η αφήγηση και των «δύο» πλευρών της ιστορίας – να καταλήξει εν τέλει μια μορφή πόλωσης στην ενημέρωση; Για παράδειγμα, παρά τις συνεχείς διαβεβαιώσεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή – Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες είχαν μια «αισθητή» επίδραση στο παγκόσμιο κλίμα και ότι η υπερθέρμανση του πλανήτη είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα, οι αναφορές τύπου «αυτός/αυτή είπε» που εμφανί-

ζονταν στο διαδίκτυο έκαναν τελικά μια μικρή ομάδα σκεπτικιστών σχετικά με την υπερθέρμανση του πλανήτη να αμβλύνουν τις απόψεις τους σε μεγάλο βαθμό.

β) Ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τα μέσα ενημέρωσης είναι προφανώς σημαντικά για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αλλά θα πρέπει δίνουμε προσοχή στο πώς παρουσιάζονται τα ζητήματα και τα κίνητρα. Ο καθένας πρέπει να κρατά κριτική στάση απέναντι στο τι μας προβάλλεται – και τι όχι – και στον τρόπο που παρουσιάζονται οι πληροφορίες και τα γεγονότα. Για παράδειγμα, σε ένα πόλεμο, οι πολεμιστές μπορούν να περιγραφούν, είτε ως υπερασπιστές της ελευθερίας, είτε ως τρομοκράτες από διάφορες εφημερίδες ανάλογα με τις διαφορετικές πολιτικές απόψεις. Οι άνθρωποι άλλων πολιτισμών μπορεί να παρουσιάζονται μη αντικειμενικά. Για παράδειγμα, οι Ινδοί μπορεί να παρουσιάζονται ως εξωτικοί, σκληραγωγημένοι άνθρωποι που αγωνίζονται να διατηρήσουν τον παραδοσιακό τρόπο της ζωής τους σε ιγκλού, αλλά όταν η συζήτηση έρχεται στη φαινομενική, τότε, περιγράφονται ως «δολοφόνοι».

γ) Δέσμευση

Μερικές από τις εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν στην προσομοίωση θα πρέπει να απεικονίζουν ευκαιρίες για τους ανθρώπους, ιδίως τους νέους, να δεσμευτούν για την ανάληψη δράσης με πολύ πρακτικούς τρόπους. Ως εκπαιδευτικοί, εργαζόμενοι με νέους, κ.λπ., επιθυμούμε να παρακινήσουμε τους νέους να εργαστούν για έναν καλύτερο κόσμο. Επακόλουθα αναρωτιόμαστε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να τους ενθαρρύνουμε ώστε να δραστηριοποιηθούν και ίσως αμφισβητούμε κατά πόσον ή όχι, οι υπάρχουσες ευκαιρίες είναι όντως ελκυστικές για τους νέους. Μπορούμε να πάρουμε κάποιες απαντήσεις σε αυτές μας τις απορίες από τις εικόνες που επιλέγουν οι νέοι για να οργανώσουν το πρωτοσέλιδο στη δραστηριότητα.

Σημείωση

Η δραστηριότητα αυτή έχει αναπτυχθεί από «Το Εργοστάσιο Ειδήσεων» (The News Factory), το οποίο είχε σχεδιαστεί αρχικά στα ολλανδικά από τον Rob Adriansen και την ομάδα Greenwich για NCOS, τη φλαμανδική πλατφόρμα ανάπτυξης ΜΚΟ. Αργότερα μεταφράστηκε και προσαρμόζεται στα αγγλικά από τον Nele Hiers για λογαριασμό της EFIL, της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας για τη Διαπολιτισμική Μάθηση – European Federation for Intercultural Learning.

Φύλο

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Ιδιότητα του
Πολίτη και
Συμμετοχή
στα κοινά

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες
5-7)

60 λεπτά

Ηρωίδες και ήρωες

Είναι η ηρωίδα μου! Ποιος είναι η δικιά σας;

Θεματικές Ενότητες

- Φύλο
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες 5-7)

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει ατομική εργασία, εργασία με μικρές ομάδες και ολόκληρη την ομάδα, καταιγισμό ιδεών και συζήτηση για:

- Ηρωίδες και ήρωες ως σύμβολα κοινωνικοποίησης και πολιτισμού
- Το πώς τα έμφυλα στερεότυπα ριζώνουν στην ιστορία μας, τον πολιτισμό μας και την καθημερινή μας ζωή

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην ισότητα
- Το δικαίωμα στη μη διάκριση
- Η ελευθερία άποψης και έκφρασης
- Ο προβληματισμός γύρω από τους λόγους ύπαρξης διαφορετικών αντιστάσεων για τα ιστορικά γεγονότα
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής ανάλυσης
- Η ανάπτυξη της περιέργειας, της ευρύτητας πνεύματος και της αίσθησης της δικαιοσύνης

Στόχοι

Υλικά

- Χαρτί και στυλό (ένα μπλε και ένα κόκκινο στυλό ανά συμμετέχοντα προαιρετικό, αλλά προτιμητέο)
- Χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόροι

Οδηγίες

1. Δώστε στους συμμετέχοντες πέντε λεπτά για να σκεφτούν ποιες εθνικές ηρωίδες και ήρωες (ιστορικά πρόσωπα ή ζώντες) θαυμάζουν ιδιαίτερα.
2. Μοιράστε τα χαρτιά και τα στυλό και ζητήστε από κάθε άτομο να ζωγραφίσει δύο στήλες. Στην πρώτη στήλη θα πρέπει (χρησιμοποιώντας το κόκκινο στυλό) να γράψουν τα ονόματα τριών ή τεσσάρων ηρωίδων, καθώς και μια σύντομη περιγραφή του ποιες είναι και τι έκαναν για τη χώρα τους. Από κάτω πρέπει να γράψουν λέξεις κλειδιά για να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά που συσχετίζουν με τις ηρωίδες γενικά.
3. Επαναλάβετε τη διαδικασία (χρησιμοποιώντας το μπλε στυλό) για τρεις ή τέσσερις ήρωες. Γράψτε τις πληροφορίες στη δεύτερη στήλη.
4. Τώρα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε μικρές ομάδες των πέντε και επτά μελών, ώστε να συζητήσουν μεταξύ τους ποιους ήρωες και ηρωίδες επέλεξε ο καθένας και γιατί. Ζητήστε από τις ομάδες να καταλήξουν σε συμφωνία για τις τέσσερις πιο άξιες ηρωίδες και τους τέσσερις πιο άξιους ήρωες.
5. Τώρα ελάτε σε ολομέλεια και γράψτε τα ονόματα των ηρωίδων και ηρώων της κάθε ομάδας σε δύο στήλες στο χαρτοπίνακα. Προσθέστε τις λέξεις κλειδιά που περιγράφουν τα χαρακτηριστικά τους.
6. Συζητήστε τη λίστα των χαρακτηριστικών και τη χρήση των ηρωίδων και ηρώων ως πρότυπα και το βαθμό στον οποίο αποτελούν έμφυλα στερεότυπα. Στη συνέχεια, προχωρήστε στην ανασκόπηση.

18 Ιουλίου
Παγκόσμια Ημέρα
Νέλσον Μαντέλα

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με αναθεώρηση της δραστηριότητας και του τι έμαθαν οι συμμετέχοντες για τους ήρωες και τις ηρωίδες και στη συνέχεια μιλήστε για τα στερεότυπα και πώς επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τις δράσεις μας.

- Τι είδους άνθρωποι είναι οι ηρωίδες και οι ήρωες; (Κανονικοί άνδρες και γυναίκες; Βασιλιάδες;) Τι έκαναν; (Πολέμησαν; Έγραψαν ποιήματα;) Πώς έμαθαν οι συμμετέχοντες γι' αυτούς;
- Ποιες ήταν οι διαφορές και οι ομοιότητες ανάμεσα στις δύο λίστες των χαρακτηριστικών;
- Ποιες αξίες αντιπροσωπεύουν οι ηρωίδες και ήρωες; Είναι αυτές οι αξίες ίδιες για τους άντρες και τις γυναίκες ή υπάρχουν διαφορές;
- Τι καταλαβαίνουν οι συμμετέχοντες από τη λέξη, «στερεότυπο»; Πόσο αληθινά είναι τα στερεότυπα; Είναι τα στερεότυπα πάντα αρνητικά;
- Εσείς προσωπικά και οι άνθρωποι στην κοινωνία σας γενικότερα, έχετε στερεότυπα και προσδοκίες από τους άνδρες και τις γυναίκες σε γενικές γραμμές;
- Αισθάνονται οι συμμετέχοντες περιορισμένοι από αυτές τις προσδοκίες; Πώς;
- Αντανακλά η λίστα των χαρακτηριστικών που δημιουργήθηκε σε αυτή τη δραστηριότητα χαρακτηριστικά που ορισμένοι θα περιέγραφαν ως εθνικά;
- Σε ποιο βαθμό είναι οι κοινωνικοί και πολιτιστικοί φραγμοί αποτέλεσμα της στερεοτύπης νοοτροπίας;
- Με ποιους τρόπους τα έμφυλα στερεότυπα στερούν από τους ανθρώπους τα ανθρώπινα δικαιώματά τους;
- Ποια έγγραφα και άρθρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύουν τους ανθρώπους από τις έμφυλες διακρίσεις;
- Οι στερεοτύπες προσδοκίες συχνά λειτουργούν ως φραγμοί για τους άνδρες και τις γυναίκες που περιορίζουν τις επιλογές ζωής τους και γενικά τις επιλογές τους. Τι φραγμούς σε σχέση με το φύλο έχουν βιώσει οι συμμετέχοντες; Στο σπίτι, το σχολείο, το σύλλογο ή το χώρο εργασίας;
- Τι μπορούν να κάνουν οι συμμετέχοντες γι' αυτούς τους φραγμούς; Μπορούν να προσδιορίσουν στρατηγικές για να ξεφύγει κανείς από τις πολιτισμικές νόρμες και τις αξίες που σχετίζονται με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα;

Ένα παράδειγμα του τι έκανε μια ομάδα στην Ουκρανία στο 2ο βήμα

Ηρωίδες	Ήρωες
Η πριγκίπισσα Όλγα, πρώτη Χριστιανή στο Κίεβο των Ρωσ	Βαφτίστηκε ο Πρίγκιπας Βολοντίμιρ στο Κίεβο των Ρωσ (παλιά ονομασία της Ουκρανίας).
Μία νεαρή γυναίκα, η Ροκσαλάνα συλλαμβάνεται από τους Τούρκους. Έζησε στο χαρέμι του Χαν. Χρησιμοποιούσε τη θέση της για να επηρεάσει την πολιτική.	Ο Χέτμαν Μαζέπα, αγωνιστής της ανεξαρτησίας
Η ποιήτρια Λέσια Ουκράινκα έγραψε για την ουκρανική ταυτότητα και τη χειραφέτηση των γυναικών.	Ο Ποιητής Σεφτσένκο εξύμνησε την ελευθερία
• ισχυρή, πανούργα, ήπια, θηλυκή, ισχυρή, όμορφη	• δυνατός, ισχυρός, γενναίος, θαρραλέος, αδιάλλακτος, επίμονος

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Οι λέξεις «ηρωίδα» και «ήρωας» γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο σε διαφορετικές κοινωνίες. Να το έχετε υπόψη σας αυτό και φροντίστε να εισαγάγετε την έννοια με προσοχή. Ίσως φανεί χρήσιμο να υπογραμμίσετε ότι οι ηρωίδες και οι ήρωες είναι πρότυπα. Στο σημείο 5 στις οδηγίες θα πρέπει να αποδεχθείτε όλα τα πρότυπα ηρώων ηρωίδων από τις μικρές ομάδες και να γράψετε τα πάντα στο χαρτοπίνακα. Αν κάποιος προτείνει όρους, όπως «θηλυκό» ή «αρσενικό» θα πρέπει να τους δεχθείτε σε αυτή τη φάση και να επιστρέψετε σε αυτούς κατά την ανασκόπηση, όταν θα πρέπει να συζητήσετε τις έννοιες αυτών των λέξεων.

Ανάλογα με την ομάδα-στόχο και το κοινωνικό της περιβάλλον, θα ήταν μια καλή ιδέα να κάνουν συνδέσεις με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν ηρωίδες και ήρωες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (υπερασπιστές/ ακτιβιστές/ άτομα που, κατά τη γνώμη τους, έχουν κάνει μια αλλαγή στη χώρα τους ή στον κόσμο). Θα μπορούσατε έπειτα να συζητήσετε την εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την επιρροή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο τοπικό, περιφερειακό και διεθνές δίκαιο, αλλά και τα διλήμματα. Αυτή είναι μια καλή δραστηριότητα για να γίνει σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, επειδή το πολιτιστικό στοιχείο γίνεται περισσότερο εμφανές. Αναμείξτε τις ομάδες και πείτε στους συμμετέχοντες ότι οι ηρωίδες και οι ήρωες μπορεί να είναι από την παρούσα χώρα διαμονής τους ή από τη χώρα καταγωγής τους.

Παραλλαγές

Αν κάνετε τη δραστηριότητα με ομάδες νεαρότερων ατόμων, είναι πιθανό να θελήσετε να εργαστείτε με άλλους τύπους ηρωίδων και ηρώων, για παράδειγμα, χαρακτήρες σε κόμικς και ταινίες και προσωπικότητες της ποπ, του κινηματογράφου και του αθλητισμού. Μπορείτε να ξεκινήσετε τη συνεδρία διαβάζοντας κόμικς και στη συνέχεια, να κάνετε ένα καταιγισμό ιδεών για να καταγράψετε τα χαρακτηριστικά των χαρακτήρων. Εναλλακτικά, θα μπορούσατε να βάλετε αφίσες αστέρων της ποπ ή του αθλητισμού και να ζητήσετε από τα μέλη της ομάδας να γράψουν συννεφάκια ομιλίας ή να προσθέσουν ζωγραφιές. Αν αφήσετε την ερώτηση «ποιες/οι είναι οι ηρωίδες και οι ήρωές σας;» εντελώς ανοιχτή, μπορεί να βρεθείτε μπροστά σε ενδιαφέρουσες εκπλήξεις που θα βοηθήσουν να γίνει μια γόνιμη συζήτηση. Για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες ονοματίζουν τους γονείς τους, το Γιούρι Γκαγκάριν, τη Hello Kitty, το Νέλσον Μαντέλα και το Μπετόβεν!

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες σε ατομικό επίπεδο να επιλέξουν δύο ανθρώπους που θαυμάζουν σε μεγάλο βαθμό, χωρίς να τους πείτε ότι θα πρέπει να επιλέξουν ένα θηλυκό και ένα αρσενικό. Στην ανασκόπηση ζητήστε τους να μετρήσουν αν υπάρχουν περισσότεροι άνδρες από γυναίκες ή περισσότερες γυναίκες από άνδρες στις λίστες τους. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν αυτό έχει κάποια σημασία.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν η ομάδα θα ήθελε να ρίξει μια ματιά σε ηρωίδες και ήρωες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τότε σας προτείνουμε τη δραστηριότητα, «Αγώνας για τα δικαιώματα», στη σελίδα 184.

Ιδέες για δράση

Δεσμευτείτε ότι θα επιδιώξετε να αποκτήσετε μεγαλύτερη επίγνωση των στερεοτύπων στην καθημερινή ζωή σας, ειδικά όσων οδηγούν στην προκατάληψη, τόσο από άλλους, όσο και (ακούσια!) από εσάς.

Μάθετε περισσότερα για τις γυναίκες που έχουν συνεισφέρει στη χώρα σας (στον κόσμο, αν εργάζεστε σε διεθνές πλαίσιο), αλλά που δεν είναι τόσο γνωστές. Οργανώστε μια έκθεση στο σχολείο ή στη λέσχη νεολαίας σας. Θα μπορούσατε επίσης να γράψετε ένα άρθρο για μια τοπική εφημερίδα ή να κάνετε ένα σύντομο βίντεο για αυτές τις γυναίκες και να το δημοσιεύσετε στο διαδίκτυο.

Οργανώστε μια γιορτή για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας.

Γίνετε μέλος σε τοπικές, εθνικές ή διεθνείς καμπάνιες για τα ζητήματα των γυναικών, για παράδειγμα, σχετικά με την ίση αμοιβή για ίση εργασία, την εμπορία γυναικών ή την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση για τα παιδιά σε όλο τον κόσμο.

Πρόσθετες πληροφορίες

«Στερεότυπο» είναι μια υπεραπλουστευμένη, γενικευμένη και συχνά ασυνείδητη προκατάληψη για τους ανθρώπους ή μια ιδέα που μπορεί να οδηγήσει σε προκατάληψη και διακρίσεις. Είναι μια γενίκευση κατά την οποία, χαρακτηριστικά που κατέχει ένα μέρος μιας ομάδας αποδίδονται στο σύνολο της ομάδας. Για παράδειγμα, οι Ιταλοί αγαπούν την όπερα, οι Ρώσοι αγαπούν το μπαλέτο και οι άνθρωποι που είναι μαύροι προέρχονται από την Αφρική. Όταν αποδίδονται ρόλοι σε γυναίκες ή άνδρες και υπάρχουν προσδοκίες για το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρονται λόγω του φύλου τους, αυτό ονομάζεται «έμφυλο στερεότυπο».

Είναι πιθανό να υπάρχει σύγχυση μεταξύ των λέξεων: το γένος (sex) και το φύλο (gender). Το γένος αναφέρεται στις βιολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες είναι καθολικές και δεν αλλάζουν. Το φύλο αναφέρεται στα κοινωνικά χαρακτηριστικά που μαθαίνονται ή αποκτώνται κατά τη διάρκεια της κοινωνικοποίησης ενός ατόμου ως μέλος μιας συγκεκριμένης κοινότητας.

Συνεπώς, το φύλο αναφέρεται στα κοινωνικά προσδιορισμένα χαρακτηριστικά, στους ρόλους, τις δραστηριότητες, τις ευθύνες και τις ανάγκες που συνδέονται με το να είμαστε άνδρες (αρσενικά) και γυναίκες (θηλυκά) σε μια δεδομένη κοινωνία σε μια δεδομένη στιγμή και ως μέλη μιας συγκεκριμένης κοινότητας μέσα σε αυτήν την κοινωνία.

Πηγή

Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, το Φύλο στο πρόγραμμα ανάπτυξης, υλικό μάθησης και πληροφόρησης, πρόγραμμα ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και τα εισαγωγικά σημεία του πρότζεκτ. Ιανουάριος 2001

Πόλεμος και
Τρομοκρατία

Υγεία

Εκπαίδευση

Επίπεδο 3

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες:
5-6)

60 λεπτά

Πόσα χρειαζόμαστε;

Οι άνθρωποι μπορούν πετύχουν τον ίδιο στόχο, χωρίς να πάρουν τον ίδιο δρόμο.

Amadou Hampatê Bâ

Θεματικές Ενότητες

- Πόλεμος και Τρομοκρατία
- Υγεία
- Εκπαίδευση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 5-6)

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει συζήτηση και λήψη αποφάσεων. Οι συμμετέχοντες αποφασίζουν σε μικρές ομάδες πώς θα ανακατανεύσουν τον παγκόσμιο στρατιωτικό προϋπολογισμό για να χρηματοδοτήσουν τους οκτώ Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας – Millennium Development Goals.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια
- Το δικαίωμα στην ανάπτυξη
- Το δικαίωμα σε μια ικανοποιητική ποιότητα ζωής
- Τα δικαιώματα πρόσβασης στα συστήματα υγείας και εκπαίδευσης

Στόχοι

- Διεύρυνση γνώσεων σχετικά με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων και κριτικής σκέψης
- Καλλιέργεια της αλληλεγγύης και της προθυμίας για την εύρεση λύσεων σε παγκόσμια προβλήματα

Υλικά

- *Compass* «χρήματα» (σελίδα 390)
- Χαρτοπίνακας και 2 στυλό διαφορετικού χρώματος
- Αντίγραφα των 8 Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, ένα για κάθε μικρή ομάδα

Προετοιμασία

- Ενημερωθείτε για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας στο: <http://www.un.org/millenniumgoals>
- Αντιγράψτε τα *Compass* «χρήματα», έτσι ώστε να έχετε χαρτονομίσματα από τις παρακάτω ονομαστικές αξίες (ένα σετ ανά μικρή ομάδα). Βάλτε τα σετ χρημάτων σε φακέλους για να είναι εύχρηστα. 8 x 100 Ems, 10 x 50 Ems, 20 x 10 Ems
- Κάντε αντίγραφα των φυλλαδίων «Στόχοι» και κόψτε τις εικόνες των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας. Βάλτε τις κάρτες σε σετ με ένα συνδετήρα ή σε φακέλους για να τις χειρίζεστε εύκολα.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι αυτή η δραστηριότητα αφορά στον τρόπο που μπορεί η ανθρωπότητα να βρει τα χρήματα για να λύσει μερικά από τα πιο πιεστικά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα.
2. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι γνωρίζουν για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Μπορούν να απαριθμήσουν τους 8 στόχους;
3. Μοιράστε τα αντίγραφα του φυλλαδίου και αν κρίνετε ότι χρειάζεται, δώστε μια σύντομη εξήγηση σχετικά με τη δέσμευση των Ηνωμένων Εθνών για την υλοποίηση των ΑΣΧ με ένα παράδειγμα από κάθε στόχο.

4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 5-6 ατόμων και στήστε το σκηνικό: εξηγήστε ότι τα Ηνωμένα Έθνη αποφάσισαν να ζητήσουν από τους εμπειρογνώμονες («εσάς!») να αναθεωρήσετε τις δαπάνες για την επίτευξη καθενός από τους στόχους. Μετά από μια μακρά και αξιοσημείωτη συζήτηση, η οικονομική επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε να διαθέσει συνολικά έως 1.500 Ems ετησίως για την επίτευξη αυτών των στόχων. Μοιράστε τα σενάρια των *Compass* χαρτονομισμάτων.
5. Εξηγήστε ότι 1 Em ισούται με 1 δισεκατομμύριο δολάρια ΗΠΑ, άρα μπορούν να δαπανήσουν έως και 1.500 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, αν το θεωρούν απαραίτητο. Δεν χρειάζεται να ξοδέψουν όλα τα χρήματα· εν τέλει, υπάρχουν και άλλα προγράμματα των ΗΕ που χρειάζονται χρήματα!
6. Ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν τους ΑΣΧ - MDGs και να εκτιμήσουν πόσα νομίζουν ότι χρειάζεται να δαπανηθούν για την επίτευξη του κάθε στόχου. Πείτε στους συμμετέχοντες να ταξινομήσουν τα χρήματα σε 8 στοίβες και να σημειώσουν τα ποσά για κάθε ΑΣΧ και πόσα τους έχουν απομείνει.
7. Τώρα, ζητήστε από κάθε ομάδα με τη σειρά να υποβάλει μια έκθεση σχετικά με τα ποσά που κατένειμαν σε κάθε ΑΣΧ και να οργανώσουν μια λίστα με τα στοιχεία στο χαρτοπίνακα. Δεν πρέπει να γίνει καμία συζήτηση σε αυτό το στάδιο· θα εκφράσουν το σκεπτικό των επιλογών τους κατά τη γενική συζήτηση στην ολομέλεια. Ο διευκολυντής ας αρκестεί να επιστήσει την προσοχή στις παραλλαγές των επιλογών των ομάδων και στα επίπεδα των χρημάτων που διατίθενται, για να οργανωθεί η λίστα των στοιχείων.
8. Τώρα παρουσιάστε τα πραγματικά στοιχεία που εκτιμώνται από τα ΗΕ. Καταγράψτε τα στο χαρτοπίνακα με ένα στυλό διαφορετικού χρώματος και ζητήστε από τις ομάδες να χρησιμοποιήσουν τα χαρτονομίσματά τους αναλόγως, καθώς επίσης και να μετρήσουν πόσα έχουν απομείνει για το στρατιωτικό προϋπολογισμό.
 - Φτώχεια 60
 - Εκπαίδευση 30
 - Γυναίκες 3
 - Παιδιά 10
 - Υγεία 6
 - HIV 18
 - Περιβάλλον 21
 - Παγκόσμια συνεργασία 50
9. Σε αυτό το σημείο της δραστηριότητας παρουσιάστε το στρατιωτικό προϋπολογισμό, προκειμένου να τον συγκρίνετε με τις δαπάνες που προβλέπονται για τους 8 ΑΣΧ. Ενημερώστε τους παίκτες ότι, παρεμπιπτόντως, πάνω από 1.500 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ισοδυναμούσαν με τον παγκόσμιο στρατιωτικό προϋπολογισμό το 2009.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μια ανασκόπηση του πώς πήγε η δραστηριότητα και στη συνέχεια συζητήστε για το τι έμαθαν οι συμμετέχοντες.

- Πώς δούλεψαν οι ομάδες; Ήταν εύκολο να συμφωνήσουν σχετικά με τις προτεραιότητες και τις εκτιμήσεις των αναγκών της ανθρωπότητας και των απαιτούμενων ποσών; Πώς επέλυσαν τις όποιες διαφορές απόψεων;
- Η μικρότερη ονομαστική αξία ενός χαρτονομίσματος ήταν 10 Ems. Πώς έλυσαν οι ομάδες το πρόβλημα της επιλογής να δώσουν 3 για τις «γυναίκες» και 6 για την «υγεία»;
- Είναι το πραγματικό χρηματικό ποσό που απαιτείται μικρότερο ή μεγαλύτερο από τις εκτιμήσεις; Έμεινε κάποιος/α έκπληκτος/η;
- Αν το πραγματικό χρηματικό ποσό που απαιτείται για την υλοποίηση των ΑΣΧ - MDGs είναι λίγο μικρότερο από 200 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, πώς θα θέλατε να δαπανήσετε τα υπόλοιπα 1.300 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ;
- Υπάρχουν άλλοι στόχοι που οι συμμετέχοντες θα ήθελαν να δουν να προστίθενται στους τρέχοντες 8;

20 Δεκεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Αλληλεγγύης

Πόσα χρειαζόμαστε;

- Ποια Άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετίζονται με κάθε έναν από τους ΑΣΧ - MDGs;
- Πιστεύετε ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε κάποιους από τους ΑΣΧ - MDGs αντί σε κάποιους άλλους; Αν ναι, σε ποιους; Πώς αποφασίζετε για τις προτεραιότητες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στη δραστηριότητα έχουν στρογγυλοποιηθεί προς τα πάνω ή προς τα κάτω για πρακτικούς λόγους, αλλά εξακολουθούν να είναι αρκετά κοντά στα πραγματικά ποσά. Για παράδειγμα, ο συνολικός στρατιωτικός προϋπολογισμός για το 2009 ήταν 1.531 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Δεν είναι εύκολο να αξιολογήσουμε τους ΑΣΧ ή να δώσουμε προτεραιότητα σε κάποιους από αυτούς με λίγες γενικές γνώσεις. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν όποιες γνώσεις έχουν, να συλλογιστούν προσεκτικά τις προτεραιότητες που θα θέσουν και να προσπαθήσουν να κάνουν εικασίες, όσο πιο ρεαλιστικά μπορούν.

Το πρόβλημα του πώς να καταναείμουν τα χρήματα σε «γυναίκες» και «υγεία» στο βήμα 7 μπορεί να επιλυθεί με δύο τρόπους τουλάχιστον. Οι ομάδες θα μπορούσαν να πουν ότι, εφόσον 3 + 6 είναι σχεδόν 10, θα ενώσουν «γυναίκες» και «υγεία». Εναλλακτικά, οι ομάδες θα μπορούσαν να πουν: «λοιπόν έχουμε τόσα πολλά παραπάνω χρήματα, ας είμαστε γενναιόδωροι και ας δώσουμε 10 σε κάθε ομάδα ούτως ή άλλως!»

Στην ανασκόπηση μπορείτε να επισημάνετε ότι η πραγματικότητα εκπλήσσει ακόμα περισσότερο! 1.500 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ήταν το ποσό που δαπανήθηκε το 2009 για το στρατό παγκοσμίως. 208 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ θα ήταν το σύνολο των δαπανών για την επίτευξη των ΑΣΧ - MDGs για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Έτσι, στο επίπεδο των δαπανών του 2009 το πραγματικό ποσό των χρημάτων που «περίσσεψαν» θα ήταν 6.792 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Ορισμένοι από τους συμμετέχοντες μπορεί να είναι επικριτικοί απέναντι στην επίτευξη των ΑΣΧ - MDGs και να πουν ότι χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις για να «καθαρίσουν τη συνείδησή τους» και ότι δεν είναι αρκετοί. Θα πρέπει να εξηγήσετε ότι η άσκηση αυτή καθαυτή δεν έχει σκοπό την προώθηση των ΑΣΧ - MDGs. Οι ΑΣΧ - MDGs είναι υπαρκτοί και ότι είναι στόχοι που ψηφίστηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη.

Παραλλαγές

Μπορείτε να πείτε στους συμμετέχοντες στο βήμα 4 ότι τα 1.500 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν τις παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες του 2009. Τότε αυτό θα προσδώσει μια άλλη διάσταση στις συζητήσεις, συγκεκριμένα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των στρατιωτικών δαπανών.

Θα μπορούσατε να αναπτύξετε τη δραστηριότητα με ένα παιχνίδι ρόλων που θα αφορά στη διαπραγμάτευση των προϋπολογισμών για το στρατό και τους ΑΣΧ - MDGs. Δώστε στις ομάδες ρόλους, κυβερνητικών εκπροσώπων, εκπροσώπων ΜΚΟ που ασχολούνται με τη φτώχεια, τον HIV, την εκπαίδευση και ούτω καθεξής, κάποιων αντιπρόσωπων στρατιωτικών βιομηχανιών, εργαζομένων σε ένα εργοστάσιο πολεμικών εξοπλισμών, στρατιωτών και άλλων ομάδων συμφερόντων. Για κάθε ρόλο θα πρέπει να δώσετε κάποιες κατευθυντήριες γραμμές, για παράδειγμα:

- Κυβερνήσεις: Προτεραιότητά σας είναι να βελτιώσετε την ποιότητα ζωής των πολιτών, αλλά και να διατηρήσετε την ασφάλεια της χώρας σας.
- ΜΚΟ: Προτεραιότητά σας είναι να μειώσετε δραστικά τις στρατιωτικές δαπάνες και να τερματίσετε το χρέος των φτωχότερων χωρών.
- Αντιπρόσωπος στρατιωτικών βιομηχανιών: Προτεραιότητά σας είναι να μην χάσετε αγορές και χρήματα, αλλά είστε έτοιμοι να διαπραγματευτείτε.
- Στέλεχος συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων στρατιωτικών: Προτεραιότητά σας είναι να ζητήσετε καλύτερα και ειρηνικά, αλλά φοβάστε επίσης μη χάσετε τη δουλειά σας.

Προτάσεις για συνέχεια

Οι δραστηριότητες «Πρόσβαση σε φάρμακα» στη σελίδα 94, «Μπορώ να περάσω;» για τους πρόσφυγες στη σελίδα 124 ή «Αγώνας για πλούτο και εξουσία» στη σελίδα 295, μπορούν να χρησιμοποιηθούν, ώστε οι συμμετέχοντες να αναπτύξουν τις γνώσεις τους και να εμβαθύνουν την κατανόησή τους για τις αιτίες και τις συνέπειες της φτώχειας και της έλλειψης ανάπτυξης.

Θα μπορούσατε επίσης να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να κάνουν μια μικρή έρευνα για τους ΑΣΧ - MDGs και να μάθετε τι κάνει η χώρα τους, για να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συγκρίνουν το ΑΕΠ (ακαθάριστο εθνικό προϊόν) και το ΔΑΑ (Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης) της χώρας τους (ή της Ευρώπης στο σύνολό της) με μια αναπτυσσόμενη χώρα (ή την Αφρική στο σύνολό της) και στη συνέχεια να διερευνήσουν τα αίτια των ανισοτήτων, ιστορικά και στο παρόν. Θα πρέπει οι πλούσιες χώρες να αναλάβουν μεγαλύτερη ευθύνη για την έλλειψη ανάπτυξης σε άλλες χώρες;

Ιδέες για δράση

Επικοινωνήστε με οργανισμούς στη χώρα σας που είναι υπεύθυνοι για την επίτευξη των ΑΣΧ - MDGs και μάθετε πώς μπορείτε να συμβάλετε στην καμπάνια τους.

Αν θέλετε να εντάξετε τη δραστηριότητα σε μια σχολική ή άλλη εκδήλωση, μετατρέψτε την σε κουίζ. Καταγράψτε τους 8 Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν μεταξύ τριών επιλογών τη σωστή απάντηση.

Εναλλακτικά, αναπαραγάγετε το διάγραμμα με τα πραγματικά δεδομένα σε μεγάλη αφίσα στο χώρο του σχολείου ή σε χώρους δημιουργικής απασχόλησης νέων και ζητήστε από αυτούς που τη βλέπουν να τη σχολιάσουν.

Πρόσθετες πληροφορίες

Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας είναι οκτώ διεθνείς αναπτυξιακοί στόχοι των οποίων την επίτευξη ως το 2015 συμφώνησαν τα 192 κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών και τουλάχιστον 23 διεθνείς οργανισμοί. Περιλαμβάνουν τη μείωση της ακραίας φτώχειας, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, την καταπολέμηση επιδημιών όπως το AIDS και την οικοδόμηση μιας παγκόσμιας σύμπραξης για την ανάπτυξη.

Περίληψη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας

Στόχος 1: Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας

- Μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα
- Επίτευξη της απασχόλησης για γυναίκες, άνδρες και νέους
- Μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού των ανθρώπων που υποφέρουν από πείνα

Στόχος 2 : Επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

- Μέχρι το 2015, όλα τα παιδιά – κορίτσια και αγόρια – να έχουν τη δυνατότητα να ολοκληρώσουν ένα πλήρες πρόγραμμα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Στόχος 3: Προώθηση της ισότητας των φύλων και της ενδυνάμωσης των γυναικών

- Εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κατά προτίμηση έως το 2005 και σε όλα τα επίπεδα έως το 2015

Στόχος 4: Μείωση της παιδικής θνησιμότητας

- Μείωση κατά δύο τρίτα, από 1990 ως το 2015, της θνησιμότητας των παιδιών κάτω των πέντε ετών

Στόχος 5: Βελτίωση της μητρικής υγείας

- Μείωση κατά τρία τέταρτα, από 1990 ως το 2015, του ποσοστού μητρικής θνησιμότητας
- Επίτευξη, έως το 2015, της καθολικής πρόσβασης στην αναπαραγωγική υγεία

Χρήσιμες πληροφορίες

Εκθέσεις για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη:
<http://hdr.undp.org/en/>

Διεθνές Ινστιτούτο Ερευνών για την Ειρήνη της Στοκχόλμης –Stockholm International Peace Institute (ΔΙΕΕΣ - SIPRI):
<http://www.sipri.org/>

Ινστιτούτο του Τρίτου Κόσμου – The Third World Institute:
<http://www.item.org.uy/eng/index.php>

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ΑΣΧ - MDGs μπορούν να βρεθούν στη διεύθυνση:
<http://www.un.org/millenniumgoals>

Στόχος 6: Καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών

- Να έχει αναχαιτιστεί, έως το 2015 και να αρχίσει να αντιστρέφεται η διάδοση του HIV/AIDS
- Επίτευξη, μέχρι το 2010, της καθολικής πρόσβασης σε θεραπεία για το HIV/AIDS για όλους εκείνους που τη χρειάζονται
- Να έχουν αναχαιτιστεί, έως το 2015 και να αρχίσουν να αντιστρέφονται τα κρούσματα της ελονοσίας και άλλων σοβαρών ασθενειών

Στόχος 7: Εξασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας

- Ενσωμάτωση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης στις πολιτικές και στα προγράμματα των κρατών• μείωση της απώλειας των περιβαλλοντικών πόρων
- Μείωση της απώλειας της βιοποικιλότητας, με στόχο να επιτύχουμε, έως το 2010, έστω μια σημαντική μείωση στο ρυθμό απώλειας
- Μείωση κατά το ήμισυ, έως το 2015, του ποσοστού των ανθρώπων που δεν έχουν πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό και βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής
- Έως το 2020, να έχει επιτευχθεί μια σημαντική βελτίωση στις ζωές τουλάχιστον 100 εκατομμύρια ανθρώπων που ζουν σε φτωχογειτονιές

Στόχος 8: Ανάπτυξη μιας παγκόσμιας σύμπραξης για την ανάπτυξη

- Περαιτέρω ανάπτυξη ενός ανοικτού εμπορικού και οικονομικού συστήματος, το οποίο θα βασίζεται σε κανόνες, θα είναι προβλέψιμο και αμερόληπτο
- Κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των λιγότερο αναπτυγμένων χώρων
- Κάλυψη των ειδικών αναγκών που έχουν τα αναπτυσσόμενα ηπειρωτικά κράτη και τα μικρά αναπτυσσόμενα κράτη - νησιά
- Εκτενής αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούνται από το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών μέσω εθνικών και διεθνών μέτρων προκειμένου να καταστεί το χρέος βιώσιμο μακροπρόθεσμα.

Σημείωση

Τα εικονίδια των ΑΣΧ - MDGs δημιουργήθηκαν αρχικά από την Καμπάνια για τους ΑΣΧ - MDGs στη Βραζιλία

Φυλλάδια

Οι Παγκόσμιοι Στόχοι της Χιλιετίας - Millennium Development Goals

1 ERADICATE EXTREME POVERTY AND HUNGER ΕΞΑΛΕΨΗ ΤΗΣ ΑΚΡΑΙΑΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ	2 ACHIEVE UNIVERSAL PRIMARY EDUCATION ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	3 PROMOTE GENDER EQUALITY AND EMPOWER WOMEN ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	4 REDUCE CHILD MORTALITY ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	5 IMPROVE MATERNAL HEALTH ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	6 COMBAT HIV/AIDS, MALARIA AND OTHER DISEASES ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ HIV/AIDS, ΤΗΣ ΕΛΟΝΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ	7 ENSURE ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	8 GLOBAL PARTNERSHIP FOR DEVELOPMENT ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θέλω να εργαστώ!

Έχω τις δεξιότητες!

Θεματικές Ενότητες	- Αναπηρία και Αναπηρισμός - Εργασία - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος ομάδας	20
Διάρκεια	120 λεπτά
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει ένα παιχνίδι ρόλων για να διερευνηθούν ζητήματα γύρω από το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην εργασία.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	- Το δικαίωμα στην εργασία - Το δικαίωμα στη μη διάκριση - Το δικαίωμα σε μια ικανοποιητική ποιότητα ζωής
Στόχοι	- Η κατανόηση των αναγκών που σχετίζονται με την αναπηρία στο χώρο εργασίας και την κοινωνία - Η εξάσκηση των δεξιοτήτων αυτοϋπεράσπισης - Η ανάπτυξη του αισθήματος υπευθυνότητας και η ευαισθητοποίηση για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια
Υλικά	- Αντίγραφα των καρτών ρόλων - Στυλό και χαρτί για τους παρατηρητές - Ένα μικρό τραπέζι και 2 καρέκλες για τους παίκτες ρόλων• καρέκλες για τους παρατηρητές
Προετοιμασία	Κάντε αντίγραφα των καρτών ρόλων

Οδηγίες

- Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι αντιλαμβάνονται ως «δικαίωμα στην εργασία». Χρησιμοποιήστε τις πληροφορίες που δίνονται στο τέλος της δραστηριότητας για να εξηγήσετε τι καλύπτει η νομοθεσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετικά με την εργασία, χωρίς ακόμα να συζητήσετε το ζήτημα της αναπηρίας.
- Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για το είδος των εμποδίων που τα άτομα με αναπηρίες είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν όταν υποβάλλουν αίτηση για μια θέση εργασίας. Εξηγήστε εν συντομία την έννοια των «εύλογων προσαρμογών».
- Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι θα κάνουν αναπαράσταση μιας σειράς από συνεντεύξεις υποψηφίων για τη θέση εργασίας του βοηθού γραφείου στο τμήμα εξυπηρέτησης πελατών μιας μικρής εταιρείας. Κάθε ένας από τους υποψηφίους έχει κάποια αναπηρία. Ζητήστε από πέντε εθελοντές να παίξουν τους εργοδότες που πρόκειται να διενεργήσουν τη συνέντευξη και από άλλους πέντε να είναι οι υποψήφιοι που ενδιαφέρονται για τη θέση εργασίας.
- Μοιράστε τις κάρτες ρόλων. Αφήστε τους παίκτες ρόλων να επιλέξουν έναν ή δύο φίλους για να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν το ρόλο τους. Δώστε τους 10-15 λεπτά για να προετοιμαστούν.
- Τοποθετήστε το τραπέζι και τις 2 καρέκλες στη μέση του δωματίου και ζητήστε από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας να πάρουν τις θέσεις τους ως παρατηρητές. Ζητήστε από έναν παρατηρητή να κρατάει χρόνο.
- Ξεκινήστε το παιχνίδι ρόλων. Ζητήστε από τον πρώτο εργοδότη να καλέσει τον πρώτο υποψήφιο. Η συνέντευξη θα πρέπει να είναι σύντομη και να μη διαρκέσει περισσότερο από 5 λεπτά.
- Καλέστε το δεύτερο εργοδότη να καθίσει πίσω από το τραπέζι και να πάρει συνέντευξη από το δεύτερο υποψήφιο.
- Όταν τελειώσουν όλες οι συνεντεύξεις, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να βγουν από το ρόλο και να ενωθούν με τους παρατηρητές για την ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Αναπηρία και
Αναπηρισμός

Εργασία

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 3

20

120 λεπτά

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ρωτώντας τους συνεντευξιαζόμενους:

- Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης; Τι σας άρεσε ή δεν σας άρεσε;
- Πόσο καλά νομίζετε ότι ανταπεξήλθατε στο ρόλο σας; Τι σας δυσκόλεψε περισσότερο;

Έπειτα, ρωτήστε αυτούς/ές που πήραν τη συνέντευξη:

- Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης; Τι σας άρεσε ή δεν σας άρεσε;
- Πόσο καλά νομίζετε ότι ανταπεξήλθατε στο ρόλο σας; Ποιο ήταν το πιο δύσκολο πράγμα;

Έπειτα, ζητήστε από τους παρατηρητές να σχολιάσουν:

- Θα μπορούσαν αυτές οι καταστάσεις να συμβούν στην πραγματική ζωή;
- Έδειξαν οι συνεντευκτές σεβασμό και εκτίμηση για τους ανθρώπους από τους οποίους έπαιρναν συνέντευξη;

Στη συνέχεια, συμπεριλάβετε όλους στη συζήτηση:

- Τι μπορείτε να πείτε για το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην εργασία; Νομίζετε ότι το δικαίωμά τους στην εργασία διασφαλίζεται στην πράξη;
- Ποια νομίζετε ότι είναι τα κύρια αίτια για τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των ατόμων με αναπηρία; Είναι αυτό δίκαιο;
- Ποιος νομίζετε ότι θα πρέπει να είναι υπεύθυνος για τη διασφάλιση ότι τα άτομα με αναπηρία χαίρουν δίκαιης μεταχείρισης; Τι πιστεύετε για την ιδέα των «εύλογων προσαρμογών»;
- Γνωρίζετε κάποιον που έχει υποστεί διακρίσεις – οποιουδήποτε είδους – κατά τη διαδικασία αίτησης για εργασία; Έχετε εσείς οι ίδιοι βιώσει ποτέ κάτι τέτοιο;
- Πώς μπορούμε να εργαστούμε για να αλλάξουμε τις νοοτροπίες που συντηρούν τις κοινωνικές διακρίσεις;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα σχετίζονται με τις δυνατότητες απασχόλησης για άτομα με αναπηρία;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Προσπαθήστε να επιβεβαιώσετε ότι οι συμμετέχοντες δεν υπερβάλλουν στους ρόλους τους, αλλά συμπεριφέρονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στο πώς θα συμπεριφερόταν πραγματικά κάποιος/α στη δεδομένη κατάσταση. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους εργοδότες, που μπορεί να έχουν την τάση να υπερβάλλουν στο ρόλο του «κακού» εργοδότη.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, οι συμμετέχοντες που δεν εμπλέκονται στο παιχνίδι ρόλων θα πρέπει να παρατηρούν σιωπηλά, προσέχοντας τον τρόπο που αναπαρίστανται οι ρόλοι και τις όποιες ιδιαίτερες δυσκολίες αντιλαμβάνονται, είτε από την πλευρά του εργοδότη, είτε του αιτούντος.

Ενημερώστε τους συμμετέχοντες που παίζουν το ρόλο των συνεντευξιαζομένων ότι οι κάρτες ρόλων περιλαμβάνουν παραδείγματα «εύλογων προσαρμογών» που οι εργοδότες ίσως χρειαστεί να κάνουν για να εξασφαλίσουν τη δίκαιη μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία.

Μπορεί να θέλετε να συζητήσετε τους πιθανούς τρόπους δράσης που μπορούν να αναλάβουν τα άτομα με αναπηρία και εργαζόμενοι με τους νέους στην προσπάθειά τους να αλλάξουν τις συμπεριφορές των εργοδοτών. Θα μπορούσατε επίσης να συζητήσετε το βαθμό στον οποίο οι «εργοδότες» εκδήλωσαν τυπικές συμπεριφορές απέναντι στην αναπηρία ή στα άτομα με αναπηρία κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ρόλων.

Όταν συζητήσετε τα πιθανά αίτια για τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των ατόμων με αναπηρία, θα μπορούσατε να δώσετε κάποια από τα ακόλουθα παραδείγματα:

- η έλλειψη γνώσης για τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία στο χώρο εργασίας
- η έλλειψη γνώσης για το τι είναι σε θέση να κάνουν τα άτομα με αναπηρίες
- οι θέσεις εργασίας χαμηλής ποιότητας για πολλά άτομα με αναπηρία
- η πρόσληψη για τους «λάθος» λόγους (π.χ. για να τηρήσουν το νόμο ή να εξασφαλίσουν ποσοστώσεις, αλλά στη συνέχεια, αμελούν την παροχή διευκολύνσεων)
- ο φόβος για τις νέες τεχνολογίες και τις προσαρμοστικές τεχνολογίες
- η τάση πολλών ατόμων με αναπηρία να προσπαθούν να την αποκρύψουν.

Προσπαθήστε να τονίσετε, τόσο την ευθύνη των εργοδοτών, αλλά και αυτή των ατόμων με αναπηρία όταν ενεργούν ως υπερασπιστές του εαυτού τους. Ίσως θέλετε να συζητήσετε γιατί οι άνθρωποι με αναπηρία συχνά αισθάνονται ότι πρέπει να κρύψουν την αναπηρία τους σε μια διαδικασία σχετική με την εργασιακή απασχόληση. Μήπως οι συμμετέχοντες γνωρίζουν τυχόν παραδείγματα; Πώς μπορεί αυτό να αποτραπεί;

Παραλλαγές

Θα μπορούσατε να προτείνετε στους συμμετέχοντες να γράψουν την αγγελία εργασίας για το παιχνίδι ρόλων εκ των προτέρων, περιγράφοντας την εργασία και το προφίλ του ατόμου.

Προτάσεις για συνέχεια

Ανάλογα με το διαθέσιμο χρόνο και το επίπεδο ευαισθητοποίησης των μελών της ομάδας σχετικά με τα ζητήματα αναπηρίας γενικά, αλλά και την εργασία, θα μπορούσατε να ζητήσετε από την ομάδα να αναπτύξει προτάσεις για:

- Το πώς θα μπορούσαν να αλλάξουν οι συμπεριφορές των εργοδοτών
- Τη διοργάνωση μιας καμπάνιας που θα καταδείξει τις στάσεις απέναντι στα εργασιακά δικαιώματα και θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση για τα σχετικά ζητήματα.

Δώστε στις ομάδες 30 λεπτά για να συζητήσουν και να γράψουν στο χαρτοπίνακα και στη συνέχεια, 5 λεπτά σε κάθε ομάδα για να παρουσιάσει τη δουλειά της.

Αν η ομάδα απολαμβάνει τα παιχνίδια ρόλων και θα ήθελε να διερευνήσει τα ζητήματα για τις διακρίσεις που υφίστανται οι εργαζόμενες μητέρες, τότε σας προτείνουμε τη δραστηριότητα «Εργασία και μωρά» στη σελίδα 371.

Μια άλλη δραστηριότητα που σχετίζεται επίσης με το ζήτημα της εργασίας είναι η «Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης» στη σελίδα 348. Πρόκειται για την προσομοίωση μιας συνεδρίασης του εργοδότη και των εργαζομένων μαζί με τους αντιπροσώπους της συνδικαλιστικής οργάνωσης για να διαπραγματευθούν τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας.

Οι συνθήκες εργασίας για τα άτομα με αναπηρία έχουν βελτιωθεί μετά από σκληρή άσκηση πιέσεων στους πολιτικούς. Έχει όντως σημασία ποιους πολιτικούς θα ψηφίσετε! Αν θα θέλατε να διερευνήσετε τις στάσεις που υιοθετούν οι άνθρωποι απέναντι στις εκλογές και στη συμμετοχή στα κοινά, τότε χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα «Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει» στη σελίδα 342.

Ιδέες για δράση

Προσπαθήστε να μάθετε αν οι τοπικοί οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις έχουν συγκεκριμένη πολιτική για τα άτομα με αναπηρία. Η ομάδα θα μπορούσε να διεξάγει μια έρευνα για το κατά πόσον οι τοπικοί οργανισμοί έχουν επίγνωση των απαιτήσεων που περιέχονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και να δει πώς ανταποκρίνονται και πώς αντιδρούν σε αυτό.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Στοιχεία και αριθμοί σχετικά με την αναπηρία από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία

- Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο αριθμός των ατόμων με αναπηρία αγγίζει τα 65 εκατομμύρια.
- Τα άτομα με αναπηρία έχουν δύο έως τρεις φορές περισσότερες πιθανότητες να είναι άνεργα από ό,τι τα άτομα χωρίς αναπηρία.
- Μόνο το 16% των ατόμων που το χρειάζονται λαμβάνουν κάποια υποστήριξη στην εργασία.
- Πολλά άτομα με αναπηρία είναι «αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι» και δεν επιχειρούν καν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, κατατάσσονται ως ανενεργοί.
- Όσο πιο σοβαρός είναι ο βαθμός αναπηρίας, τόσο μικρότερη είναι η συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό. Μόνο το 20% των ανθρώπων με σοβαρή αναπηρία εργάζονται, σε σύγκριση με το 68% εκείνων που δεν έχουν αναπηρία.
- Σε όλη την Ευρώπη, το 38% των ατόμων με αναπηρία ηλικίας 16-34 ετών έχουν εισόδημα από την εργασία τους, σε σύγκριση με το 64% των ατόμων χωρίς αναπηρία. Το εισόδημα των ανθρώπων με αναπηρία είναι δραματικά χαμηλότερο από το εισόδημα των ατόμων χωρίς αναπηρία.

Πηγή: www.edf-feph.org

7 Οκτωβρίου
Παγκόσμια ημέρα
για την Αξιοπρεπή
Εργασία

Ο εκτιμώμενος πληθυσμός των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι 800 εκατομμύρια, που σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχουν περίπου 80 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία εντός των συνόρων τους. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτιμά ότι πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι, περίπου το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, έχουν κάποια μορφή αναπηρίας στον κόσμο σήμερα. Ο αριθμός αυτός αυξάνεται λόγω των πολέμων και των καταστροφών, των ανθυγιεινών συνθηκών διαβίωσης, ή της απουσίας γνώσης για την αναπηρία, για τις αιτίες της, για την πρόληψη και την αντιμετώπισή της. Μεταξύ των ατόμων με αναπηρία, ιδιαίτερα ευάλωτοι είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, τα θύματα βασανιστηρίων, οι πρόσφυγες και οι εκτοπισθέντες, καθώς και οι μετανάστες εργάτες. Για παράδειγμα, οι γυναίκες με αναπηρία υφίστανται διακρίσεις και λόγω του φύλου τους, αλλά και λόγω της αναπηρίας τους.

Το Δικαίωμα στην Εργασία

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα

Άρθρο 6:

Τα συμβαλλόμενα κράτη του παρόντος Συμφώνου αναγνωρίζουν το δικαίωμα στην εργασία, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα κάθε ατόμου να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα προς το ζην με εργασία την οποία επιλέγει ή δέχεται ελεύθερα (...)

Άρθρο 7:

Τα συμβαλλόμενα κράτη του παρόντος Συμφώνου αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε ατόμου να απολαμβάνει δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας (...)

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – European Social Charter (EKX - ESC)

Μέρος Ι

Κάθε άτομο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα προς το ζην με εργασία που αναλαμβάνει ελεύθερα.

Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας.

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

Η συνθήκη αυτή άνοιξε προς υπογραφή το Μάρτιο του 2007.

Άρθρο 27:

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην εργασία, σε ίση βάση με τους άλλους. Αυτό συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα στη δυνατότητα να κερδίζουν τα προς το ζην από την εργασία που επιλέγουν ή δέχονται ελεύθερα στην αγορά εργασίας και σε περιβάλλον απασχόλησης που είναι ανοιχτό, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμο σε άτομα με αναπηρία. Τα συμβαλλόμενα κράτη διασφαλίζουν και προωθούν την εφαρμογή του δικαιώματος στην εργασία, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αποκτούν μια αναπηρία κατά τη διάρκεια της εργασιακής απασχόλησης, λαμβάνοντας κατάλληλα μέτρα που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

«Εύλογη προσαρμογή»

Εύλογη προσαρμογή είναι οποιαδήποτε αλλαγή ή προσαρμογή σε μια εργασία, στο περιβάλλον εργασίας ή στον τρόπο που γίνονται συνήθως τα πράγματα που θα επιτρέψει σε ένα άτομο με αναπηρία να υποβάλει αίτηση για μια θέση εργασίας, να εκτελέσει τα εργασιακά του καθήκοντα, ή να χαίρει ίσης πρόσβασης σε παροχές που παρέχονται στο χώρο εργασίας σε άλλα άτομα.

Για παράδειγμα, ένας τυφλός δακτυλογράφος δε μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα τυπικό υπολογιστή και πληκτρολόγιο. Για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων, αναπτύχθηκε η έννοια των εύλογων προσαρμογών. Όταν κάποιο στοιχείο στο χώρο εργασίας θέτει ένα άτομο με αναπηρία σε σημαντικά μειονεκτικότερη θέση συγκριτικά με ανθρώπους που δεν έχουν αναπηρία, ο εργοδότης οφείλει να λάβει μέτρα για να «εξομοιώσει» το εργασιακό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη νέα Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, οι εργοδότες θα είναι υποχρεωμένοι να κάνουν μια τέτοια «εύλογη προσαρμογή» και στην περίπτωση που δεν το πράξουν θα θεωρείται ότι διαπράττουν διάκριση εναντίον των ατόμων με αναπηρία.

Φυλλάδια**Κάρτες Ρόλων:****Αιτών/ούσα 1:**

Είστε ένα βαρήκοο άτομο. Κάνετε καλή χειλανάγνωση σε καλές συνθήκες φωτισμού. Πάντα ελέγχετε ότι έχετε κατανοήσει τι λέγεται, ρωτώντας, για παράδειγμα, «Καταλαβαίνω σωστά ότι...;» Για να εργαστείτε αποτελεσματικά στον οργανισμό, θα χρειαστείτε ένα καλώδιο επαγωγής στην αίθουσα συνεδριάσεων (δηλαδή ένα καλώδιο που βοηθά να μεταδοθούν οι ήχοι απευθείας σε ένα ακουστικό βαρηκοΐας), ένα τηλέφωνο με ενισχυτή έντασης και φωτεινή ένδειξη ειδοποίησης ή κειμενο-τηλέφωνο.

Σκεφτείτε τι θα χρειαστεί να ζητήσετε στη συνέντευξη και πώς θα το κάνετε.

Αιτών/ούσα 2:

Είστε ένα κωφό άτομο και χρησιμοποιείτε τη νοηματική γλώσσα. Για τη συνέντευξη, θα πρέπει να συνοδεύεστε από διερμηνέα και αυτό σημαίνει ότι θα χρειαστείτε επιπλέον χρόνο για τη συνέντευξη. Στο χώρο εργασίας σας θα χρειαστείτε ένα κειμενο-τηλέφωνο (ένα Τηλε-Πληκτρολόγιο – μια συσκευή που χρησιμοποιεί κείμενο αντί φωνής για να επικοινωνεί κανείς μέσω τηλεφωνικών γραμμών) και/ή υπηρεσίες αναμετάδοσης κειμένου (μια υπηρεσία εξυπηρέτησης που επιτρέπει στους ανθρώπους που είναι κωφοί, βαρήκοοι, με προβλήματα ομιλίας ή τυφλοί να πραγματοποιούν κλήσεις σε τυπικούς χρήστες τηλεφώνου μέσω ενός πληκτρολογίου ή βοηθητικής συσκευής) για να μπορείτε να επικοινωνείτε με τους πελάτες.

Σκεφτείτε τι θα χρειαστεί να ζητήσετε στη συνέντευξη και πώς θα το κάνετε.

Σημείωση: Θα πρέπει να ζητήσετε από κάποιον/α από τους άλλους συμμετέχοντες να είναι ο/η διερμηνέας σας.

Αιτών/ούσα 3:

Είστε ένα τυφλό άτομο και θα πρέπει να συνοδεύεστε από ένα βοηθό του οποίου τα ταξιδιωτικά έξοδα (για τη συνέντευξη) πρέπει να καταβληθούν από τον εργοδότη. Στο χώρο εργασίας σας θα χρειαστείτε έναν υπολογιστή με ειδικό πληκτρολόγιο και λογισμικό που «εκφωνεί» το κείμενο στην οθόνη σας. Για να μπορείτε να κινείστε, θα χρειαστεί να φέρετε το σκύλο οδηγό σας. Ξέρετε ότι ίσως οι εργοδότες είναι απρόθυμοι να σας προσφέρουν εργασία λόγω του κόστους και της διαθεσιμότητας της τεχνολογικής υποστήριξης που θα χρειαστείτε.

Σκεφτείτε τι θα χρειαστεί να ζητήσετε στη συνέντευξη και πώς θα το κάνετε.

Σημείωση: Θα πρέπει να ζητήσετε από κάποιον/α από τους άλλους συμμετέχοντες να είναι ο/η διερμηνέας σας.

Αιτών/ούσα 4:

Είστε ένα άτομο που χρησιμοποιεί αναπηρικό αμαξίδιο. Το κτίριο θα πρέπει να είναι προσβάσιμο, με κοντινό χώρο στάθμευσης, και θα χρειαστεί όλες οι εισοδοί, ανελκυστήρες, τουαλέτες, γραφεία και κοινόχρηστοι χώροι να προσφέρουν πρόσβαση σε αναπηρικό αμαξίδιο. Εάν υπάρχουν σκαλιά που οδηγούν σε κάποιο από αυτά, θα πρέπει να εγκατασταθούν ράμπες. Θα χρειαστείτε επίσης ένα τροποποιημένο χώρο εργασίας με ένα γραφείο κάτω από το οποίο θα χωράει αναπηρικό αμαξίδιο.

Σκεφτείτε τι θα χρειαστεί να ζητήσετε στη συνέντευξη και πώς θα το κάνετε.

Αιτών/ούσα 5:

Είστε άτομο με δυσλεξία και κάνετε αίτηση για μια δουλειά, η οποία θα περιλαμβάνει ορισμένη ανάγνωση και σύνταξη επιστολών. Έχετε άριστα προσόντα για τη δουλειά, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητάς σας να διαβάζετε και να γράφετε πολύ καλά, αλλά δυσκολεύεστε να εργαστείτε σε θορυβώδεις ή πιεστικές καταστάσεις και σε σύντομες προθεσμίες. Ζητάτε περισσότερο χρόνο για να ολοκληρώσετε τη δοκιμαστική σύνταξη της επιστολής που καλείστε να ολοκληρώσετε ως μέρος της διαδικασίας υποβολής αίτησης.

Σκεφτείτε τι θα χρειαστεί να ζητήσετε στη συνέντευξη και πώς θα το κάνετε.

Κάρτες ρόλων των εργοδοτών:

Εργοδότης 1:

Θα πάρετε συνέντευξη από ένα βαρήκοο άτομο. Μιλάτε με τον/ην συνεντευξιζόμενο/η με το στόμα σας μισόκλειστο, κοιτάτε αλλού συχνά και κάθεστε σε κακοφωτισμένο χώρο, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να δει το στόμα σας καθαρά. Μιλάτε γρήγορα και είστε ανυπόμονοι/ες και απρόθυμοι/ες να απαντήσετε στις διευκρινιστικές ερωτήσεις που έθεσε ο αιτών/ούσα. Όταν σας ζητάει να επαναλάβετε κάτι, το κάνετε απρόθυμα και υπερβολικά, δίνοντας την εντύπωση ότι ο αιτών/ούσα δεν το κατάλαβε από την πρώτη φορά λόγω ανοησίας.

Σκεφτείτε τις ερωτήσεις που μπορεί να θέλετε να θέσετε στον/την αιτούντα/ούσα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Εργοδότης 2:

Θα πάρετε συνέντευξη από ένα άτομο που είναι κωφό και θα επικοινωνήσετε μαζί του μέσω διερμηνέα. Στη συνέντευξη θα απευθύνετε τυχόν παρατηρήσεις στο/στη διερμηνέα, όχι στον/ην αιτούντα/ούσα. Είστε βιαστικός/ή και δεν θέλετε να χάσετε πολύ χρόνο περιμένοντας να μεταφραστεί ο λόγος σας ή τον/την αιτών/ούσα να μεταφέρει τα σχόλιά του/της με τον/την διερμηνέα. Διακόπτετε συχνά το κωφό άτομο σ' αυτές τις φάσεις. Δεν μπορείτε να καταλάβετε πώς ένα κωφό άτομο θα είναι σε θέση να επικοινωνεί με τους πελάτες και νομίζετε ότι η διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα κατά τη συνέντευξη είναι χάσιμο χρόνου. Πιστεύετε επίσης ότι το κωφό άτομο θα χρειάζεται πάντα ένα διερμηνέα της νοηματικής γλώσσας στο χώρο εργασίας – παρόλο που αυτός/αυτή θα το αρνηθεί – και δεν θέλετε ένα επιπλέον άτομο στο γραφείο.

Σκεφτείτε τις ερωτήσεις που μπορεί να θέλετε να θέσετε στον/την αιτούντα/ούσα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Εργοδότης 3:

Θα πάρετε συνέντευξη από ένα άτομο που είναι τυφλό και δε βλέπετε πώς κάποιος /α που είναι τυφλός/ή μπορεί έστω και στον ελάχιστο βαθμό να είναι κατάλληλος/η για τη δουλειά. Είστε σίγουρος/η ότι η τεχνολογία που απαιτείται θα είναι πολύ δαπανηρή και ούτως ή άλλως, δεν θα μπορούσε να αντισταθμίσει την αναπηρία του να είναι κάποιος/α τυφλός/ή. Ανησυχείτε, επίσης, ότι τα άλλα μέλη του προσωπικού δεν θα είναι σε θέση να επικοινωνήσουν μαζί του/της.

Σκεφτείτε τις ερωτήσεις που μπορεί να θέλετε να θέσετε στον/την αιτούντα/ούσα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Εργοδότης 4:

Θα πάρετε συνέντευξη από ένα άτομο σε αναπηρικό αμαξίδιο. Θα ρωτήσει σχετικά με την προσβασιμότητα του κτιρίου, το οποίο όμως, δεν είναι κατάλληλο για αναπηρικά αμαξίδια. Ξέρετε ότι θα ήταν πάρα πολύ δαπανηρό να κάνετε τις απαραίτητες προσαρμογές, αλλά θα προσπαθήσετε να μην το χρησιμοποιήσετε αυτό ως δικαιολογία, γιατί ξέρετε ότι είναι παράνομο να γίνονται διακρίσεις εναντίον ενός υποψηφίου απλώς και μόνο επειδή είναι άτομο με αναπηρία. Θα προσπαθήσετε να βρείτε άλλες δικαιολογίες και αιτίες, παρόλο που πιστεύετε ότι ο/η υποψήφιος/α είναι πολύ κατάλληλος/η για τη δουλειά.

Σκεφτείτε τις ερωτήσεις που μπορεί να θέλετε να θέσετε στον/την αιτούντα/ούσα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Εργοδότης 5:

Θα πάρετε συνέντευξη από ένα άτομο με δυσλεξία και έχετε ενοχληθεί από τις επιπλέον απαιτήσεις του/της. Έχει δοθεί σε όλους τους αιτούντες ένα τεστ δεξιοτήτων σύνταξης επιστολών και δεν είστε προετοιμασμένος/η να δεχτείτε ότι θα πρέπει να δοθεί σε αυτόν τον αιτούντα/ την αιτούσα περισσότερος χρόνος για να ολοκληρώσει το τεστ. Θεωρείτε ότι αν δεν είναι σε θέση να γράψει μία επιστολή σε δεδομένο χρόνο και κάτω από τις συνθήκες που ισχύουν για τους υπόλοιπους, δεν θα έπρεπε να του/της προσφερθεί η συγκεκριμένη εργασία.

Σκεφτείτε τις ερωτήσεις που μπορεί να θέλετε να θέσετε στον/στην αιτούντα/ούσα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Ένα λεπτό

Μπορείτε να μιλήσετε για ένα λεπτό – χωρίς δισταγμούς – χωρίς επαναλήψεις;

Θεματικές Ενότητες	• Πολιτισμός και Αθλήματα • Παγκοσμιοποίηση • Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε
Διάρκεια	40 λεπτά
Επισκόπηση	Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι σύντομοι και εφευρετικοί και να μιλήσουν για ένα λεπτό για τη σχέση μεταξύ αθλημάτων και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	Όλα
Στόχοι	• Να εκτιμήσουμε το γεγονός ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλένδετα και αδιαίρετα • Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης • Η καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης στην έκφραση προσωπικών απόψεων
Υλικά	• Κάρτες δήλωσης, μια για κάθε συμμετέχοντα • Ένα καπέλο • Ένα ρολόι με δεύτερο δείκτη ή ένα χρονόμετρο
Προετοιμασίες	• Κάντε ένα αντίγραφο του φύλλου παρακάτω και κόψτε τις δηλώσεις. • Διπλώστε τα χαρτάκια με τις δηλώσεις και τοποθετήστε τα σε ένα καπέλο.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να καθίσουν σε κύκλο.
2. Μοιράστε το καπέλο κυκλικά. Ζητήστε από κάθε άτομο με τη σειρά να βάλει το χέρι του στο καπέλο, χωρίς να κοιτά και να πάρει ένα από τα χαρτάκια – κάρτες δήλωσης που είναι μέσα.
3. Στη συνέχεια έχουν 5 λεπτά για να προετοιμαστούν ώστε να μιλήσουν ασταμάτητα για ένα λεπτό σχετικά με τη δήλωση που είναι γραμμένη στην κάρτα δήλωσης που τράβηξαν. Οι κανόνες είναι: χωρίς δισταγμούς και χωρίς επαναλήψεις.
4. Πηγαίνετε γύρω από τον κύκλο και ζητήστε από κάθε άτομο με τη σειρά να εκφωνήσει την «ομιλία» του.
5. Μετά από κάθε «ομιλία», αφήστε δύο ή τρία λεπτά για σύντομα σχόλια. Αν τα μέλη της ομάδας έχουν πολλά να συζητήσουν, σημειώστε το θέμα και συμφωνήστε να επιστρέψετε σε αυτό στο τέλος.
6. Όταν ο καθένας έχει μιλήσει, ολοκληρώστε τυχόν «ομιλίες» που χρειάστηκε να διακοπούν απότομα.
7. Έπειτα προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με την ανασκόπηση του πώς πήγε η δραστηριότητα και στη συνέχεια συζητήστε για τα ζητήματα που τέθηκαν και τέλος, συζητήστε τη συσχέτισή τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Ήταν δύσκολο να μιλήσετε για ένα λεπτό ασταμάτητα για τα θέματα;
- Για ποια θέματα ήταν πιο δύσκολο να μιλήσετε και γιατί;
- Ποια από τις δηλώσεις ήταν η πιο αμφιλεγόμενη και γιατί;
- Ποια ήταν η πιο αιφνιδιαστική πληροφορία που άκουσαν οι συμμετέχοντες;

Πολιτισμός και
Αθλήματα

Παγκοσμιοποίηση

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

40 λεπτά

7 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα
Υγείας (ΠΟΥ-WHO)

Σημείωση

οι δηλώσεις συσχετίζουν τα αθλήματα με κάθε ένα από τα 20 θέματα του Compass. Αυτό καταδεικνύει την αλληλεξάρτηση και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ένα λεπτό

- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύτηκαν σε κάθε μία από τις δηλώσεις;
- Είναι το δικαίωμα στην άθληση ανθρωπινό δικαίωμα; Αν ναι, πώς κατοχυρώνεται στα διάφορα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
- Έχουν όλοι στην κοινότητά σας πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες της επιλογής τους; Εάν όχι, γιατί όχι; Τι μπορεί να γίνει για να διορθωθεί αυτό;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η δραστηριότητα αυτή λειτουργεί σε πολλά διαφορετικά επίπεδα και οι ερωτήσεις μπορούν να ερμηνευθούν με διάφορους τρόπους. Είναι σημαντικό να εργαστείτε στο επίπεδο των νέων που συμμετέχουν. Μπορεί να θέλετε να πείτε κάτι για να προκαλέσετε βαθύτερη σκέψη, αλλά να γνωρίζετε ότι υπάρχει ο κίνδυνος να δώσετε την εντύπωση ότι προσδοκείτε «μια συγκεκριμένη απάντηση».

Αν θεωρείτε ότι οι δηλώσεις που προτείνει το *Compass* δεν έχουν ενδιαφέρον για την ομάδα σας, τότε συντάξτε άλλες. Αν έχετε μια πολύ μεγάλη ομάδα, εκτελέστε τη δραστηριότητα σε υπο-ομάδες.

Ενθαρρύνετε τους διστακτικούς ομιλητές να κάνουν μια προσπάθεια. Προτείνετε τους να προσπαθήσουν να μιλήσουν για μισό λεπτό ή ακόμη και για είκοσι δευτερόλεπτα ή πείτε τους ότι μπορεί πρώτα να θελήσουν να συσχεφθούν με ένα φίλο πριν μιλήσουν ή δώστε τους τη δυνατότητα να προσπαθήσουν αργότερα. Ωστόσο, να είστε προετοιμασμένοι/ες ότι μερικοί άνθρωποι δε θα πειστούν.

Ένας καλός τρόπος για να συνεχίσετε είναι να παίξετε το παιχνίδι του συσχετισμού όπως περιγράφεται στη σελίδα 69. Προετοιμάστε κάποιες κάρτες λέξεων με όρους όπως «άθλημα», «αναπηρία» ή «Ολυμπιακοί αγώνες».

Παραλλαγές

Με μια μικρή ομάδα μπορείτε να κάνετε δύο ή περισσότερους γύρους. Τα μέλη της ομάδας παίρνουν μια κάρτα δήλωσης σε κάθε γύρο.

Ένας άλλος τρόπος για να παίξετε είναι να τοποθετήσετε τις κάρτες δήλωσης μες στο καπέλο, όπως περιγράφεται στις οδηγίες. Ζητήστε από ένα άτομο να πάρει μια δήλωση και να τη διαβάσει. Τα μέλη της ομάδας αρχίζουν ένα ένα με τη σειρά να μιλούν για το θέμα, αλλά αντί να χρειαστεί να μιλήσουν για ένα λεπτό, μπορούν να σταματήσουν όποτε θέλουν και το επόμενο άτομο θα πρέπει να συνεχίσει, ξεκινώντας ακριβώς από την τελευταία λέξη που χρησιμοποίησε ο/η προηγούμενος/η παίκτης/ρια.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή την τεχνική της λήψης δηλώσεων από καπέλο και σε άλλες δραστηριότητες για οποιοδήποτε ζήτημα ή θέμα που θέλετε να συζητήσετε.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν οι συμμετέχοντες θέλουν να ασχοληθούν περαιτέρω με το θέμα των αθλημάτων και είναι ενεργοποιημένοι, δοκιμάστε τη δραστηριότητα, «Αθλητισμός για όλους» στη σελίδα 310.

Εάν ένα από τα άλλα θέματα προκάλεσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αναζητήστε στο ευρετήριο στο πίσω μέρος του εγχειριδίου κάποια σχετική δραστηριότητα.

Η ομάδα μπορεί να θέλει να προσεγγίσει με χιούμορ τα ανθρώπινα δικαιώματα και να παίξει με τα καρτούν Pancho στο Κεφάλαιο 5: Δείτε το «Παιχνίδια με εικόνες» στη σελίδα 277· ή ίσως να θέλουν να πουν ανέκδοτα: Δείτε το «Διαγωνισμός Ευρω-ανέκδοτου» στο Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι.

Ιδέες για δράση

Θα μπορούσατε να επιλέξετε με τα μέλη της ομάδας ένα από τα ζητήματα που συζητήσατε κατά τη δραστηριότητα, για να ασχοληθείτε έμπρακτα με την αντιμετώπισή του, με το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας συγκεκριμένης δράσης. Οργανώστε ένα πρόγραμμα έρευνας και δράσης για να συνεχίσετε να εργάζεστε στο ζήτημα που επιλέχθηκε. Συνδεθείτε με μια τοπική οργάνωση που δραστηριοποιείται στον αντίστοιχο τομέα. Χρησιμοποιήστε το πρόγραμμα δράσης που αποφασίσατε να υλοποιήσετε με την ομάδα ως ευκαιρία για να διευρύνετε όλοι τις γνώσεις σας για το ζήτημα που επιλέξατε. Επίσης, μετά το πέρας του προγράμματος, προσανατολίστε τους συμμετέχοντες να αναστοχαστούν αναφορικά με τις δεξιότητες συνεργασίας και τις ικανότητες δραστηριοποίησης που αποκόμισαν.

Πρόσθετες πληροφορίες

<http://www.athletesunitedforpeace.org>

Φυλλάδια

Φυλλάδιο με τις κάρτες δηλώσεων

Αθλήματα και γενικά ανθρώπινα δικαιώματα

Πιστεύετε ότι ο Εμάνουελ Αντεμπαγιόρ είναι ένας καλός Πρεσβευτής Καλής Θέλησης του UNAIDS (Κοινού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το AIDS);

Αθλητισμός και γενικά ανθρώπινα δικαιώματα

Οι αθλητές σε διεθνές επίπεδο πρέπει να συμφωνούν σε ένα κώδικα δεοντολογίας. Εκείνοι που κατόπιν παραβιάζουν τον κώδικα, για παράδειγμα, χρησιμοποιώντας ένα αθλητικό γεγονός για να κάνουν μια πολιτική δήλωση τιμωρούνται. Αποτελεί αυτό άρνηση του δικαιώματος ενός ατόμου στην ελεύθερη έκφραση;

Αθλητισμός και γενικά ανθρώπινα δικαιώματα

Η αστυνομία έχει την εξουσία να εμποδίσει οπαδούς ποδοσφαιρικών ομάδων, που υποπτεύεται ως ταραξίες, να ταξιδεύουν σε άλλες χώρες για τους αγώνες. Είναι αυτό μια νόμιμη στέρηση του δικαιώματός τους στην ελεύθερη κυκλοφορία και του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι;

Αθλητισμός και γενικά ανθρώπινα δικαιώματα

Πιστεύετε ότι οι χώρες θα πρέπει να επιλέγονται για να φιλοξενούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες και με κριτήριο το ιστορικό τους στο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα;

Αθλητισμός και παιδιά

Τι θα λέγατε στους φιλόδοξους γονείς και προπονητές που αναγκάζουν τα παιδιά να προπονούνται αδιάκοπα για ώρες; Ποιος θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για την υγεία ενός νεαρού ατόμου και για το πώς περνά τον ελεύθερο χρόνο του;

Αθλητισμός, ιδιότητα του πολίτη και συμμετοχή στα κοινά

Πολλοί άνθρωποι γεννιούνται σε μια χώρα, αλλά στη συνέχεια φτιάχνουν το σπιτικό τους και γίνονται πολίτες σε μια άλλη χώρα. Παρ' όλα αυτά, συνεχίζουν να υποστηρίζουν την εθνική ομάδα της χώρας καταγωγής τους, αντί για εκείνη της δεύτερης χώρας που τους έχει προσφέρει ένα νέο σπίτι. Θα έπρεπε ένας καλός πολίτης να υποστηρίζει την εθνική ομάδα της χώρας υποδοχής του;

Αθλητισμός και κουλτούρα

Ο όρος «κουλτούρα» μπορεί να περιγραφεί ως το σύνολο των κοινών στάσεων, αξιών, στόχων και πρακτικών που χαρακτηρίζει ένα ίδρυμα, οργανισμό ή ομάδα. Είναι η «ποδοσφαιρική κουλτούρα» μια κουλτούρα;

Αθλητισμός και δημοκρατία

Πιστεύετε ότι οι πολιτικοί στη χώρα σας χρησιμοποιούν τον αθλητισμό ή τις αθλητικές εκδηλώσεις για να αποσπάσουν την προσοχή των πολιτών από το να ενδιαφερθούν για πολιτικά και οικονομικά ζητήματα;

Αθλητισμός και αναπηρισμός

Σε ποιο βαθμό οι Παραολυμπιακοί Αγώνες καταλύουν τις προκαταλήψεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία;

Αθλητισμός και διακρίσεις και μισαλλοδοξία

Ο έλεγχος του φύλου των αθλητών είναι απαραίτητος για την εξασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού ή πρόκειται για μια κατάφωρη παραβίαση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των ανθρώπων και του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή;

Αθλητισμός και περιβάλλον

Τα γήπεδα γκολφ επικρίνονται συχνά για το ότι είναι μη φιλικά προς τους ανθρώπους και προς το περιβάλλον επειδή συχνά δημιουργούνται σε γη που αξιοποιούνταν από τους ντόπιους για γεωργία και δασοκομία. Απαιτούν επίσης, πολύ νερό, ζιζανιοκτόνα και φυτοφάρμακα για τη συντήρησή τους. Μήπως το γκολφ θίγει τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Αθλητισμός και φύλο

Κάποιοι υποστηρίζουν την άποψη ότι υπάρχουν λίγες γυναίκες μεταξύ των κορυφαίων προπονητών και διοικητικών στελεχών στον αθλητισμό, λόγω των υφιστάμενων διακρίσεων κατά των γυναικών. Συμφωνείτε; Αν ναι, τι μπορεί να γίνει γι' αυτό;

Αθλητισμός και παγκοσμιοποίηση

Τα αθλητικά παπούτσια και πολλά άλλα αθλητικά είδη πωλούνται φτηνότερα λόγω της εργασιακής εκμετάλλευσης, στην Ανατολική Ευρώπη και στην Άπω Ανατολή. Οι εργαζόμενοι θέλουν να συνεχίσουν να εργάζονται και γι' αυτό δεν καλούν σε μποϊκοτάζ. Τι μπορούμε εμείς, ως καταναλωτές, να κάνουμε για να αποφύγουμε να είμαστε συμμετοχοί στην εκμετάλλευσή τους;

Αθλητισμός και υγεία

Τι μπορεί να γίνει σε τοπικό επίπεδο για την καταπολέμηση της χρήσης των αναβολικών ουσιών στον αθλητισμό;

Αθλητισμός και μέσα ενημέρωσης

Πιστεύετε ότι μια συγκεκριμένη τηλεοπτική εταιρεία έχει το δικαίωμα να αγοράσει την αποκλειστική κάλυψη οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης;

Αθλητισμός και μετανάστευση

Λέγεται ότι ένας από τους ευκολότερους και πιο σημαντικούς τρόπους για να ενσωματωθούν οι μετανάστες είναι μέσω του αθλητισμού και των αθλητικών δραστηριοτήτων. Συμφωνείτε; Γιατί; Γιατί όχι;

Αθλητισμός και ειρήνη και βία

Σε ποιο βαθμό τα ανταγωνιστικά αθλήματα προάγουν τη συνεργασία και την κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων και σε ποιο βαθμό οξύνουν τον εθνικισμό και την ξενοφοβία;

Αθλητισμός και φτώχεια

Σε πολλές χώρες, ο αθλητισμός, αλλά ιδιαίτερα το ποδόσφαιρο, προσφέρει στα άτομα τη δυνατότητα ενός «διαβατηρίου εξόδου από τη φτώχεια». Θα έπρεπε ως εκ τούτου, οι φτωχές χώρες να εστιάζουν περισσότερο στο ποδόσφαιρο;

Αθλητισμός και φτώχεια

Οι περισσότεροι παίκτες ποδοσφαίρου στην Ευρώπη λαμβάνουν πολύ υψηλές αμοιβές για την εργασία τους. Μπορεί αυτό να δικαιολογηθεί. Είναι δίκαιο;

Αθλητισμός και θρησκεία και πίστη

Πολλά αθλητικά σωματεία έχουν αγώνες το Σαββατοκύριακο. Είναι αυτή μια άδικη διάκριση σε βάρος των ατόμων που θέλουν να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα το Σάββατο ή την Κυριακή;

Αθλητισμός και αναπηρισμός

Σε ποιο βαθμό οι Παραολυμπιακοί Αγώνες καταλύουν τις προκαταλήψεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία;

Αθλητισμός και μνήμη

Το Olympiastadion στο Βερολίνο αποτέλεσε αντικείμενο επίδειξης του Χίτλερ για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν από τους Ναζί για προπαγανδιστικούς σκοπούς. Έτσι, για πολλούς ανθρώπους το κτίριο είναι σύμβολο φασισμού. Έχει πλέον ανακαινιστεί, αν και ορισμένοι θέλησαν να το κατεδαφίσουν -άλλοι πρότειναν να το αφήσουν σιγά-σιγά να καταρρεύσει, «όπως το Κολοσσαίο στη Ρώμη». Τι νομίζετε ότι έπρεπε να έχει συμβεί σε ένα τέτοιο κτίριο;

Αθλητισμός και πόλεμος και τρομοκρατία

«Ο πραγματικός αθλητισμός δεν έχει καμία σχέση με το ευ αγωνίζεσθαι, το δίκαιο παιχνίδι. Είναι γεμάτος μίσος, ζήλια, καυχησιολογία, περιφρόνηση όλων των κανόνων και σαδιστική ευχαρίστηση του να είναι κανείς μάρτυρας βίας: με άλλα λόγια, είναι πόλεμος χωρίς πυροβολισμούς» 1945, Τζορτζ Όργουελ. Συμφωνείτε;

Αθλητισμός και εργασία

Συμφωνείτε ότι οι επαγγελματίες αθλητές πρέπει να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, όπως κάθε άλλος εργαζόμενος, όπως για παράδειγμα, ίδιο ωράριο εργασίας, την υποχρέωση καταβολής φόρων και το δικαίωμα οργάνωσης σε σωματεία;

Το φράγμα της γλώσσας

Μπορείτε να απαντήσετε σε αυτές τις ερωτήσεις; Θα γινόταν αποδεκτή η αίτησή σας για άσυλο;

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε
Διάρκεια	60 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Μετανάστευση • Πόλεμος και Τρομοκρατία • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
Επισκόπηση	Πρόκειται για μία προσομοίωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες όταν αιτούνται άσυλο. Στα ζητήματα που τίγονται περιλαμβάνονται: • Οι απογοητεύσεις και τα συναισθήματα των προσφύγων • Η αντιμετώπιση του φράγματος της γλώσσας • Οι διακρίσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της αίτησης
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα για αίτηση και απολαβή ασύλου • Το δικαίωμα στη μη διάκριση με βάση την εθνικότητα ή τη χώρα καταγωγής • Το δικαίωμα να θεωρείται κανείς αθώος μέχρι αποδείξεως του εναντίου
Στόχοι	• Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διακρίσεις που εκφράζονται από τη συνριοφυλακή και τις μεταναστευτικές αρχές • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας • Η καλλιέργεια αισθήματος συμπάραστασης για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο
Υλικά	• Αντίγραφα του φυλλαδίου «Αίτηση Ασύλου», ένα για κάθε συμμετέχοντα • Στυλό, ένα ανά άτομο
Προετοιμασίες	Διαρρυθμίστε το δωμάτιο ώστε να μπορείτε να καθίσετε πίσω από ένα γραφείο και να υποδυθείτε έναν τυπικό γραφειοκράτη.

Οδηγίες

1. Αφήστε τους συμμετέχοντες να φτάσουν, αλλά μη χαιρετήσετε κανένα. Μη δώσετε σημασία στην παρουσία τους. Μην πείτε τίποτα για το τι πρόκειται να συμβεί.
2. Περιμένετε λίγα λεπτά μετά την προγραμματισμένη ώρα έναρξης και στη συνέχεια μοιράστε τα αντίτυπα της «Αίτησης Ασύλου» και τα στυλό, ένα για κάθε συμμετέχοντα.
3. Πείτε τους ότι έχουν πέντε λεπτά για να συμπληρώσουν την αίτηση, αλλά μην πείτε τίποτα άλλο. Αγνοήστε κάθε ερώτηση και διαμαρτυρία. Αν χρειαστεί να επικοινωνήσετε, μιλήστε σε μια άλλη γλώσσα (ή μια κατασκευασμένη γλώσσα) και χρησιμοποιήστε χειρονομίες. Διατηρήστε την επικοινωνία στο ελάχιστο. Να θυμάστε ότι τα προβλήματα των προσφύγων δε σας αφορούν· δουλειά σας είναι μόνο να παραδώσετε και να συλλέξετε τις αιτήσεις!
4. Χαιρετήστε τυχόν αργοπορημένους κοφτά (για παράδειγμα, «Αργήσατε. Πάρτε αυτή την αίτηση και συμπληρώστε την. Σας έχουν απομείνει μόνο λίγα λεπτά για να το κάνετε.»)
5. Μόλις περάσουν τα πέντε λεπτά, συλλέξτε τις αιτήσεις, χωρίς να χαμογελάτε ή να αναπτύξετε οποιαδήποτε προσωπική επικοινωνία.
6. Φωνάξτε ένα όνομα από τις συμπληρωμένες αιτήσεις και πείτε στο άτομο αυτό να έρθει προς τα μπρος. Κοιτάξτε την αίτηση και επινοήστε κάτι σχετικά με το πώς έχει συμπληρωθεί, για παράδειγμα, «Δεν έχετε απαντήσει στην ερώτηση 8» ή «Βλέπω απαντήσατε «όχι» στην ερώτηση 6. Η αίτηση απορρίπτεται». Πείτε στο άτομο να φύγει. Μην κάνετε οποιαδήποτε συζήτηση. Συ-

Μετανάστευση

Πόλεμος και Τρομοκρατία

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

60 λεπτά

νεχίστε καλώντας αμέσως το επόμενο άτομο να έρθει προς τα εμπρός.

7. Επαναλάβετε τη διαδικασία αρκετές φορές. Δε χρειάζεται να αξιολογήσετε όλες τις αιτήσεις, απλά συνεχίστε για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο, ώστε να καταλάβουν οι συμμετέχοντες τι συμβαίνει.
8. Τέλος βγείτε από το ρόλο σας και καλέστε τους συμμετέχοντες για να συζητήσετε τι συνέβη.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ρωτώντας τους συμμετέχοντες πώς ένιωθαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και στη συνέχεια συζητήστε τι συνέβη, τι έμαθαν και πώς όλα αυτά συνδέονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Πώς ένιωθαν οι συμμετέχοντες όταν συμπλήρωναν μια ακατάληπτη αίτηση;
- Πόσο ρεαλιστική ήταν η προσομοίωση της εμπειρίας ενός ανθρώπου που υποβάλλει αίτηση ασύλου;
- Νομίζετε ότι στη χώρα σας οι αιτούντες άσυλο τυγχάνουν δίκαιης μεταχείρισης κατά τη διάρκεια της αίτησής τους; Γιατί; Γιατί όχι;
- Ποιες θα μπορούσαν να είναι οι συνέπειες για κάποιον του οποίου η αίτηση ασύλου έχει απορριφθεί;
- Έχουν βρεθεί ποτέ οι συμμετέχοντες σε μια κατάσταση όπου δεν μπορούσαν να μιλήσουν τη γλώσσα και βρέθηκαν αντιμέτωποι με έναν αξιωματούχο, για παράδειγμα, έναν αστυνομικό ή έναν ελεγκτή εισιτηρίων; Πώς ένιωσαν;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται σε αυτή τη δραστηριότητα;
- Τι πιθανότητες έχουν οι αιτούντες άσυλο να αξιώσουν προστασία από παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους;
- Πόσοι αιτούντες άσυλο βρίσκονται στη χώρα σας; Πιστεύετε ότι υπάρχει δίκαιος καταμερισμός των προσφύγων στη χώρα σας;
- Ποια δικαιώματα στερούνται οι αιτούντες άσυλο στη χώρα σας;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αυτή είναι μια αρκετά εύκολη δραστηριότητα για συντονισμό: το κύριο πράγμα που απαιτείται από εσάς είναι να είστε «ακλόνητος» στο ρόλο σας και πρέπει να είστε σοβαρός, σκληρός και να έχετε συμπεριφορά γραφειοκράτη. Η δεινή θέση των αιτούντων άσυλο δε σας αφορά: είστε εδώ για να κάνετε τη δουλειά σας! Το θέμα είναι ότι πολλοί άνθρωποι δε θέλουν τους πρόσφυγες στη χώρα τους. Οι υπάλληλοι που ασχολούνται με θέματα μετανάστευσης εκτελούν διαταγές για τον έλεγχο των προσφύγων και επιτρέπουν την είσοδο μόνο σε όσους έχουν πιστοποιημένα έγγραφα ταυτοποίησης και συμπληρώνουν σωστά τις αιτήσεις. Οι πρόσφυγες συχνά διαθέτουν ελλιπή γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής και δυσκολεύονται πολύ να συμπληρώσουν τις αιτήσεις. Επίσης, είναι αγχωμένοι και φορτισμένοι συναισθηματικά. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο για αυτούς να καταλάβουν τι συμβαίνει, διότι οι αιτήσεις τους συχνά απορρίπτονται και δεν καταλαβαίνουν γιατί.

Η «Αίτηση Ασύλου» είναι σε γλώσσα Κρεολή - Creole. Κρεολή είναι οι γλώσσες που έχουν δημιουργηθεί ως αποτέλεσμα της συνύπαρξης δύο λαών, οι οποίοι δεν έχουν κοινή γλώσσα και προσπαθούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Το αποτέλεσμα είναι μια μείξη. Για παράδειγμα, η Τζαμαϊκανή Κρεολή διαθέτει σε μεγάλο βαθμό αγγλικές λέξεις με προφορά της τζαμαϊκανής διαλέκτου, η οποία ανάγεται στους κανόνες γραμματικής της Δυτικής Αφρικής. Υπάρχουν πολλές γλώσσες Κρεολή, για παράδειγμα, στην Αϊτή και τη Δομινικανή Δημοκρατία και σε ορισμένα νησιά του Ειρηνικού και του Ινδικού Ωκεανού, όπως η Παπούα Νέα Γουινέα και οι Σεϋχέλλες. Ο λόγος που η Κρεολή χρησιμοποιείται σε αυτή την άσκηση είναι επειδή σχετικά λίγοι Ευρωπαίοι θα τη γνωρίζουν. Αν τύχει να έχετε ένα συμμετέχοντα που μιλάει αυτήν την Κρεολή γλώσσα, θα μπορούσατε να του ζητήσετε να αναλάβει το ρόλο της συνοριακής αστυνομίας ή ενός υπαλλήλου που ασχολείται με θέματα μετανάστευσης.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν θέλετε να δείτε τα επιχειρήματα για την αποδοχή ή την άρνηση εισόδου των προσφύγων σε μια χώρα, δείτε τη δραστηριότητα «Μπορώ να περάσω;» στη σελίδα 124.

Πολλοί αιτούντες άσυλο που έρχονται στην Ευρώπη, έχουν δυσκολίες ένταξης επειδή είχαν πολύ χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης στις χώρες καταγωγής τους. Αν θα θέλατε να μάθετε περισσότερα σχετικά με τις ανισότητες στην πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα παγκοσμίως, θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε τη δραστηριότητα «Εκπαίδευση για όλους» στη σελίδα 173.

Ιδέες για δράση

Μάθετε περισσότερα για τις διαδικασίες και τι πραγματικά συμβαίνει στη χώρα σας, όταν έρχεται στα σύνορα κάποιος πρόσφυγας που κάνει αίτηση για άσυλο. Πού και πότε συμπληρώνουν τις πρώτες αιτήσεις; Έχουν το δικαίωμα διερμηνείας από την αρχή; Ψάξτε στο Διαδίκτυο στην επίσημη ιστοσελίδα πληροφοριών της κυβέρνησης, καλέστε έναν υπάλληλο που ασχολείται με θέματα μετανάστευσης να έρθει και να μιλήσει για τις προκλήσεις της δουλειάς. Επίσης, πάρτε συνέντευξη από ανθρώπους που έχουν κάνει αίτηση ασύλου για να μάθετε τις απόψεις τους για την κατάσταση: πόσο δίκαιο πιστεύουν ότι είναι το σύστημα και τι δυσκολίες αντιμετώπισαν, ιδιαίτερα με τις αρχικές διαδικασίες συμπλήρωσης αιτήσεων. Οι πληροφορίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για καμπάνιες ευαισθητοποίησης σχετικά με τους πρόσφυγες ή για ανατροφοδότηση με αποστολή αναφορών προς το Τμήμα Μετανάστευσης ή προς οργανισμούς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η Διεθνής Αμνηστία.

Τα παιδιά, ειδικά εκείνα που ζητούν άσυλο χωρίς να συνοδεύονται από έναν γονέα ή έναν ενήλικα που είναι στενό μέλος της οικογένειας, χρειάζονται ειδική προστασία. Μάθετε ποιες διαδικασίες ισχύουν για τους ασυνόδευτους ανηλίκους και δείτε αν θα μπορούσατε να βοηθήσετε με πρακτικούς τρόπους, όπως για παράδειγμα, να βοηθήσετε στη μετάφραση των εγγράφων που αποστέλλονται από τις αρχές ή να γίνετε κηδεμόνας (δείτε τις πρόσθετες πληροφορίες παρακάτω).

Περισσότερες πληροφορίες

Πρόσφυγες

Η λέξη «πρόσφυγας» χρησιμοποιείται γενικά για να ορίσει κάποιον που τρέπεται σε φυγή από τη χώρα του και αναζητά ασφάλεια. Έχει επίσης ακριβές νομικό νόημα, σύμφωνα με το οποίο κάποιος έχει επίσημα αναγνωρισθεί ότι χρήζει προστασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951. Ένας «αιτών άσυλο» είναι κάποιος που επιδιώκει να καταστεί νομικά αναγνωρισμένος πρόσφυγας. Οι επίσημοι ορισμοί των όρων παρατίθενται στο γλωσσάριο και περισσότερες εξηγήσεις και πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ενότητα των περισσότερων πληροφοριών της δραστηριότητας «Μπορώ να περάσω;» στη σελίδα 124.

Οι πληροφορίες που ακολουθούν προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους - European Council of Refugees and Exiles (ECRE), www.ecre.org.

Οι πιθανότητες ενός πρόσφυγα να εξασφαλίσει προστασία εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για την εκτίμηση των υποθέσεων ασύλου. Ακόμα και το πιο επιτακτικό αίτημα για διεθνή προστασία μπορεί να απορριφθεί, εάν δεν εξετασθεί διεξοδικά και δίκαια. Οι συνοριακές και οι μεταναστευτικές αρχές πρέπει να κατανοήσουν την υποχρέωση που έχουν να υποδέχονται αιτούντες άσυλο, ενώ οι υπηρεσίες νομικής συνδρομής και διερμηνείας πρέπει να είναι στη διάθεση των αιτούντων άσυλο.

Την 1η Δεκεμβρίου 2005, τέθηκε σε ισχύ η Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου της ΕΕ· καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν σε κάποιον ή ανακαλούν την ιδιότητα του πρόσφυγα με όλα τα επακόλουθα προνόμια. Ασχολείται με θέματα όπως, η πρόσβαση στις διαδικασίες (συμπεριλαμβανομένων των συνοριακών διαδικασιών), η κράτηση, η εξέταση των αιτήσεων, οι προσωπικές συνεντεύξεις και η νομική βοή-

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

21 Φεβρουαρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Μητρικής Γλώσσας

Θα βρείτε πολλές περισσότερες ιδέες για δραστηριότητες για τους πρόσφυγες σε ένα σετ εργαλείων που κατασκευάστηκε από το Βρετανικό Ερυθρό Σταυρό.

Πηγαίνετε στο www.redcross.org.uk και αναζητήστε Θετικές Εικόνες.

θεια. Κατά την άποψη του ECRE, η οδηγία «υπολείπεται των προδιαγραφών που συντελούν σε μια διεξοδική και δίκαιη εξέταση του αιτήματος ασύλου. ... θέματα που προκαλούν ανησυχία περιλαμβάνουν... την επιβολή κυρώσεων στις διαδικασίες στα σύνορα που παρεκκλίνουν από τις βασικές αρχές και εγγυήσεις της ίδιας της οδηγίας.» Το 2009, η οδηγία τροποποιήθηκε για να εξασφαλιστεί η καλύτερη εναρμόνιση του συστήματος χορήγησης ασύλου στην Ευρώπη.

Παιδιά που ζητούν άσυλο

Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα έγραψε στις 20 Απριλίου 2010: «Έχουμε καθήκον να προστατεύσουμε αυτά τα παιδιά (ασυνόδευτα ανήλικα). Το βασικό είναι ότι έχουν δικαίωμα στην προστασία. Συνεπώς, το πρώτο βήμα, δε θα πρέπει να είναι να αποφασίζουμε αυτόματα την επιστροφή τους, αλλά να ορίζουμε γρήγορα ένα κηδεμόνα, ο οποίος θα εκπροσωπεί το συμφέρον του παιδιού. Αυτή είναι η καλύτερη προστασία από κάθε μορφής κακοποίηση και εκμετάλλευση, αλλά και από την πιθανή αμέλεια των δημόσιων υπηρεσιών και αρχών της χώρας υποδοχής». <http://commissioner.cws.coe.int>

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από τους Donahue, D., και Flowers, N., The Uprooted, Hunter House Publishers, 1995.

Φυλλάδια

Έντυπο αίτησης ασύλου

Αίτηση Ασύλου	
1. Appellido	
2. Primer nombre	
3. Fecha de nacimiento	
4. Pais, ciudad de residencia	
5. Ou genyen fanmi ne etazini?	
6. Kisa yo ye pou wou	
7. Ki papye imagrasyon fanmi ou yo genyen isit?	
8. Eske ou ansent?	
9. Eske ou gen avoka?	
10. Ou jam al nahoken jyman	

Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί

Η εκπαίδευση είναι η πίστη στην αλλαγή

Paulo Freire

Θεματικές Ενότητες	• Εκπαίδευση • Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά • Παιδιά
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος ομάδας	8-50 (μικρές ομάδες 6-8)
Διάρκεια	120 λεπτά
Επισκόπηση	Πρόκειται για μία άσκηση συζήτησης σε μικρές ομάδες και στην ολομέλεια σχετικά με: • Το τι είναι η εκπαίδευση και πώς ανταποκρίνεται ή δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων • Τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα • Η ελευθερία άποψης και έκφρασης • Το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση μιας χώρας
Στόχοι	• Ο προβληματισμός σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα και τον τρόπο που αυτό ικανοποιεί τις ανάγκες των ανθρώπων • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και συμμετοχής στη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων σε επίπεδο σχολείου και συλλόγου • Η προώθηση της δικαιοσύνης και της ένταξης
Υλικά	• 4 μεγάλα φύλλα χαρτιού ή χαρτί χαρτοπίνακα και στυλό ανά μικρές ομάδες τεσσάρων ατόμων • Επιπλέον χαρτί, αρκετό για να κρατήσουν οι συμμετέχοντες σημειώσεις εάν το επιθυμούν
Προετοιμασίες	• Κάντε αντίγραφα του φυλλαδίου, ένα για κάθε μικρή ομάδα

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα αποτελείται από δύο μέρη: Το 1ο μέρος (35 λεπτά) είναι μια συζήτηση για το είδος της εκπαίδευσης που θέλουν οι συμμετέχοντες και το 2ο μέρος (60 λεπτά) είναι μια συζήτηση σχετικά με το πώς να αναπτυχθούν δημοκρατικά συστήματα, ώστε οι νέοι να έχουν λόγο στην εκπαίδευση που λαμβάνουν.

Μέρος 1. Τι είδους εκπαίδευση έχουμε και πώς θα προτιμούσατε να είναι; (35 λεπτά)

1. Ξεκινήστε με μια σύντομη γενική συζήτηση για το τι εννοούν οι συμμετέχοντες με τον όρο «εκπαίδευση». Τονίστε ότι η εκπαίδευση είναι κάτι περισσότερο από αυτό που συμβαίνει στο σχολείο ή στο πανεπιστήμιο. Βοηθήστε μέσω της συζήτησης τους συμμετέχοντες να εντοπίσουν τις διαφορές μεταξύ της τυπικής, άτυπης και μη τυπικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η εκπαίδευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα (άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).
2. Κάντε καταγίγισμό ιδεών για όλες τις θετικές και αρνητικές πλευρές του σχολικού συστήματος στη χώρα σας και σημειώστε τις λέξεις-κλειδιά σε χαρτί χαρτοπίνακα.
3. Επαναλάβετε εν συντομία τις λέξεις-κλειδιά και αναλογιστείτε γιατί το εκπαιδευτικό σύστημα είναι όπως είναι σε σχέση με ορισμένα από τα θέματα που αναφέρονται, όπως για παράδειγμα, το πρόγραμμα σπουδών, το μέγεθος των τάξεων, τους σχολικούς κανόνες για την ενδυμασία και τις εξωσχολικές δραστηριότητες.

Εκπαίδευση

Ιδιότητα του Πολίτη
και Συμμετοχή
στα κοινά

Παιδιά

Επίπεδο 3

8-50 (μικρές
ομάδες 6-8)

120 λεπτά

4. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες των 4 έως 5 ατόμων. Μοιράστε το κείμενο του Άρθρου 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC). Δώστε στις ομάδες 15 λεπτά για να αξιολογήσουν την αξία του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση. Για παράδειγμα, είναι η πρωτοβάθμια εκπαίδευση διαθέσιμη και δωρεάν για όλους στην κοινωνία σας; Αν όχι, ποιοι αποκλείονται και γιατί; Ποιες μορφές πειθαρχίας υπάρχουν; Σέβονται την αξιοπρέπεια του ανθρώπου; Προωθεί το πρόγραμμα σπουδών την ανάπτυξη της προσωπικότητας, τα ταλέντα και τις ικανότητές όλων; Πού εστιάζει, για παράδειγμα, στην παραγωγή καλών πολιτών ή σε εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό; Είναι η εκπαίδευση ανθρώπινο δικαίωμα;
5. Ελάτε πάλι σε ολομέλεια και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κάνουν ανατροφοδότηση με τα σχόλιά τους για αυτό το στάδιο της δραστηριότητας.

Μέρος 2. Η ανάπτυξη δημοκρατικών συστημάτων, ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να εκφράσουν τη γνώμη τους. (60 λεπτά)

6. Ρωτήστε την ομάδα ποιος παίρνει τις αποφάσεις σχετικά με το είδος της εκπαίδευσης που λαμβάνουν.
7. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στις μικρές ομάδες τους για να προβληματιστούν σχετικά με το πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις στο σχολείο τους. Για παράδειγμα, ποιος αποφασίζει τι διδάσκεται ή ποιες εξωδιδασκτικές δραστηριότητες θα οργανώνονται; Πώς διοικείται το σχολείο ή η σχολή; Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις για τον προϋπολογισμό και τα έξοδα; Πώς αναπτύσσονται και αποφασίζονται οι πολιτικές; Κατά πόσο μπορούν οι νέοι να εκφράσουν τη γνώμη τους;
8. Πείτε τους ότι, όχι μόνο έχουν ανθρώπινο δικαίωμα στην εκπαίδευση, αλλά επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, «το παιδί έχει το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της άποψής του, σχετικά με οποιοδήποτε θέμα το αφορά και οι απόψεις του παιδιού θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη.»
9. Ζητήστε από κάθε ομάδα να εξετάσει τις θετικές και αρνητικές πλευρές της ύπαρξης ενός δημοκρατικά εκλεγμένου σώματος, όπως ένα μαθητικό συμβούλιο, που λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την εκπαίδευσή τους σε τοπικό επίπεδο.
10. Το επόμενο στάδιο εξαρτάται από τις συνθήκες λειτουργίας της συγκεκριμένης ομάδας. Αν δεν υπάρχει συμβούλιο στο σχολείο σας, τότε οι ομάδες θα πρέπει να συζητήσουν για να αποφασίσουν τι είδους συμβούλιο θα ήθελαν, ποιες θα πρέπει να είναι οι αρμοδιότητές του και με ποιον τρόπο θα προχωρήσουν στη σύστασή του. Αν το σχολείο ή η σχολή σας έχει ήδη ένα συμβούλιο, τότε θα πρέπει να κάνετε μια αξιολόγηση του τρόπου λειτουργίας του και να αναπτύξετε σχέδια για το πώς θα το κάνετε να λειτουργήσει καλύτερα. Εξηγήστε πώς γίνεται μια ανάλυση SWOT και πείτε στις ομάδες ότι έχουν τριάντα λεπτά για να αναπτύξουν ένα σχέδιο δράσης γραμμένο πάνω σε ένα μεγάλο φύλλο από χαρτί χαρτοπίνακα.
11. Κατόπιν, σε ολομέλεια ζητήστε από τις ομάδες να αναφέρει η κάθε μία τα αποτελέσματά της.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Πολλά θέματα θα έχουν ήδη τεθεί σε διάφορα στάδια στις προηγούμενες συζητήσεις. Ωστόσο, αφιερώστε χρόνο για να κάνετε ανασκόπηση της δραστηριότητας στο σύνολό της, να προβληματιστείτε σχετικά με τα βασικά σημεία μάθησης και να προγραμματίσετε τι θα κάνετε στη συνέχεια.

- Απόλαυσαν οι συμμετέχοντες τη δραστηριότητα; Ήταν χρήσιμη; Γιατί; Γιατί όχι;
- Γιατί είναι οι υπάρχουσες δομές λήψης αποφάσεων, όπως είναι; Ποια είναι τα ιστορικά προηγούμενα; Εκτέλεσαν τα όργανα λήψης αποφάσεων τα καθήκοντά τους στο παρελθόν; Είναι τώρα κατάλληλα; Αν όχι, γιατί;
- Γιατί οι δομές και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων θα πρέπει να επανεξετάζονται τακτικά;
- Πώς συγκρίνονται μεταξύ τους τα σχέδια δράσης των διαφόρων ομάδων;
- Ποιο είναι το κόστος σε χρόνο, προσπάθεια και χρήματα;
- Πόσο ρεαλιστικοί ήταν; (Σημείωση: είναι καλό να έχετε μεγάλα οράματα, αλλά θα πρέπει να κινείστε βήμα - βήμα προς το στόχο!)

Η εβδομάδα που περιλαμβάνει τη 15η Οκτωβρίου
Ευρωπαϊκή
Εβδομάδα Τοπικής
Δημοκρατίας

- «Το παιδί έχει το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της άποψής του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα το αφορά και οι απόψεις του παιδιού θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη.» Είναι αυτό ένα ρεαλιστικό αίτημα σε σχέση με το εθνικό πρόγραμμα σπουδών; Πώς θα μπορούσαν οι νέοι να συμμετέχουν;
- Σε ποιο βαθμό το Άρθρο 12 τηρείται στη σχολική τάξη; Πόσος χρόνος θα πρέπει να αφιερώνεται στο «να εκφράζετε την άποψή σας»;
- Ορισμένες ομάδες, όπως για παράδειγμα οι Ρομά, βιώνουν συχνά την παραβίαση του δικαιώματός τους στην εκπαίδευση. Γιατί συμβαίνει αυτό και πώς θα μπορούσε να γίνει η πρόσβαση των Ρομά στην εκπαίδευση ευκολότερη;
- Πώς υλοποιείται η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο σας; Μαθαίνετε για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις διάφορες συμβάσεις; Έχετε την ευκαιρία να συμμετάσχετε σε προγράμματα για να προάγετε τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο και την κοινότητά σας;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η δραστηριότητα αυτή έχει γραφτεί αναφερόμενη σε σχολεία και σχολές με αναφορά σε «σχολικά συμβούλια ή συμβούλια σχολών». Αυτό δε θα πρέπει να αποθαρρύνει κάποιον που εργάζεται σε μη-τυπικό περιβάλλον· η δραστηριότητα είναι εξίσου κατάλληλη για νέους σε συλλόγους νέων οι οποίοι διευθύνονται από κάποιο διοικητικό σώμα, αντί για συμβούλιο. Απλά, προσαρμόστε τους όρους που χρησιμοποιείτε ανάλογα.

Εξοικειωθείτε με τα άρθρα 12 και 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (δείτε τη σελίδα 669). Εάν εργάζεστε με νέους ηλικίας άνω των 18, τότε ανατρέξτε στο δικαίωμα στην εκπαίδευση στην ΟΔΑΔ (Άρθρο 26 Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Υπάρχουν γενικές πληροφορίες για την εκπαίδευση και τα ανθρώπινα δικαιώματα στις γενικές πληροφορίες στο κεφάλαιο 5. Σημειώσεις για τις διαφορές μεταξύ της τυπικής, μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης μπορείτε να βρείτε στη σελίδα 32. Η ανάλυση SWOT περιγράφεται και εξηγείται στην «Ανάληψη δράσης» στη σελίδα 395.

Γιατί να έχουμε σχολικό συμβούλιο;

Ένα σχολικό/μαθητικό συμβούλιο έχει ως στόχο να δώσει στους μαθητές βήμα για να εκφράζουν την άποψή τους για τα σχολικά ζητήματα που τους αφορούν άμεσα. Υπάρχουν πολλοί καλοί λόγοι για να θεσπίσουμε τα σχολικά συμβούλια και για να εξασφαλίζουμε ότι λειτουργούν αποτελεσματικά. Τα ίδια επιχειρήματα ισχύουν και για το διοικητικό σώμα ή την επιτροπή διαχείρισης των οργανώσεων νεολαίας.

Μαθητοκεντρικά οφέλη

Η συμμετοχή σε ένα σχολικό συμβούλιο προάγει την εκπαιδευτική ή προσωπική ανάπτυξη των μαθητών, διότι:

- Τα συμβούλια προάγουν την εκμάθηση της ιδιότητας του πολίτη, την αποτελεσματικότητα που μπορεί να έχει η πολιτική και τις δημοκρατικές συμπεριφορές.
- Τα συμβούλια προάγουν την κοινωνική εμπιστοσύνη και τις προσωπικές αξίες.
- Οι μαθητές ενθαρρύνονται να ασκούν έλεγχο στην εξουσία.
- Οι μαθητές μαθαίνουν πώς να λαμβάνουν αποφάσεις με τρόπο δίκαιο και υπεύθυνο.
- Οι μαθητές μαθαίνουν για τις πραγματικότητες της ζωής, για παράδειγμα, πώς να εργάζονται στα όρια ενός περιορισμένου προϋπολογισμού ή απευθυνόμενοι σε διοικήσεις που δείχνουν αδιαφορία και αδράνεια.

Πρακτικά οφέλη

- Οι τύποι δημοκρατικής διαχείρισης λειτουργούν καλύτερα και αποτελεσματικότερα από τους αυταρχικούς, καθώς ενθαρρύνουν τους μαθητές να αναλάβουν ευθύνη.
- Τα συμβούλια ενθαρρύνουν τη συνεργασία, προσανατολίζουν την ενέργεια των νέων και μειώνουν την αποξένωση.
- Τα συμβούλια μπορούν να βελτιώσουν την ατμόσφαιρα του σχολείου· οι μαθητές εμπιστεύονται περισσότερο τους εκπαιδευτικούς· οι κανόνες φαίνεται να τίθενται σε πιο δίκαιη βάση.
- Όποιοι και αν είναι οι περιορισμοί λόγω των εξωτερικών κοινωνικών και πολιτικών πιέσεων, το μαθητικό συμβούλιο είναι ένας πρακτικός τρόπος για να διαπιστώσουν οι μαθητές την καλή πίστη του προσωπικού και την αφοσίωση σε ορισμένες αξίες.

Προτάσεις για συνέχεια

Αφήστε την ομάδα να επεξεργαστεί περαιτέρω τις ιδέες που αναδύονται σε αυτή τη δραστηριότητα. Ενθαρρύνετε τους να πάρουν συμβουλές από την ενότητα «Ανάληψη δράσης» στη σελίδα 395, προκειμένου να διεκδικήσουν περισσότερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων στο σχολείο, το σχολή ή το σύλλογό τους.

Αν η ομάδα απόλαυσε τη συζήτηση για το είδος της εκπαίδευσης που θα ήθελε να έχει, ίσως απολαύσει το παιχνίδι, «Ιστορία δύο πόλεων» στη σελίδα 320, η οποία θίγει ζητήματα σχετικά με το είδος της πόλης όπου θα ήθελαν να ζουν. Εάν οι συμμετέχοντες θα ήθελαν να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τις στάσεις απέναντι στην ψηφοφορία, τότε ας δουν τη δραστηριότητα «Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει» στη σελίδα 342.

Ιδέες για δράση

Οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να σκεφτούν το ενδεχόμενο να συνδεθούν και να ανταλλάξουν πληροφορίες με άλλα μαθητικά συμβούλια στην περιοχή τους, σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Η ομάδα ίσως θέλει να εμπνευστεί από το έργο «Φως στα Δικαιώματα: Περιοδεία με Λεωφορείο». Το Συντονιστικό Γραφείο των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Μαθητών Σχολείου (OBESSU) και τα μέλη του, οργάνωσαν μια περιοδεία σε όλη την Ευρώπη και επισκέφθηκαν περισσότερες από 10 χώρες, οργανώνοντας διάφορες δραστηριότητες μέσω των οποίων προσπαθούσαν να προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή και να κάνουν τις φωνές των μαθητών να ακουστούν. Η περιοδεία ξεκίνησε στο Βίλνιους της Λιθουανίας, στις 9 Σεπτεμβρίου 2011 και η τελική στάση έγινε στις 21 Οκτωβρίου στην Κλουζ-Ναπόκα της Ρουμανίας. www.lightontherights.eu

Πρόσθετες πληροφορίες

Ο βαθμός στον οποίο οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων εξαρτάται από την ηλικία τους και το θέμα που πρόκειται να αποφασιστεί. Για ένα χρήσιμο υπόδειγμα, δείτε τη σκάλα της συμμετοχής των νέων του Roger Hart, www.freechild.org. Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για τη σκάλα της συμμετοχής στις γενικές πληροφορίες για την Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά στη σελίδα 486.

Οι ευκαιρίες για άμεση συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων αυξάνονται σε πολλές χώρες. Για παράδειγμα, ο Συμμετοχικός Προϋπολογισμός – Participatory Budgeting είναι μια διαδικασία, στην οποία οι επιπτώσεις της συμμετοχής των ανθρώπων γίνονται άμεσα εμφανείς, είτε στην αλλαγή πολιτικής, είτε στον τρόπο προτεραιοποίησης των δαπανών. Δεν είναι απλά μια διαβούλευση, αλλά η ενσάρκωση της άμεσης, συμμετοχικής δημοκρατίας: <http://www.participatorybudgeting.org.uk>. Ένα παράδειγμα είναι το πρόγραμμα συμμετοχικού προϋπολογισμού Udecide του Νιούκαστλ της Αγγλίας, όπου το Μάιο του 2008 οι νέοι είχαν το 20% της ψηφοφορίας σχετικά με τη σύναψη συμβάσεων για υπηρεσίες με συνολικό προϋπολογισμό 2,5 εκατομμύρια λίρες του Ταμείου των Παιδιών της πόλης. Αναγνωρίζοντας ότι τα παιδιά και οι νέοι είναι οι ειδικοί, το πρόγραμμα στοχεύει να

δώσει σε αυτούς τους νέους ανθρώπους στην πόλη, που ήταν πιο πιθανό να επωφεληθούν από το Ταμείο, την ευκαιρία να έχουν πραγματικό λόγο στον τρόπο με τον οποίο διατέθηκαν τα χρήματα.

Το Συντονιστικό Γραφείο των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Μαθητών Σχολείου (OBESSU) είναι η Ευρωπαϊκή οργάνωση ομπρέλα των μαθητικών οργανώσεων του σχολείου. Λειτουργεί προκειμένου:

- Να εκπροσωπεί τους μαθητές και τις απόψεις τους στην Ευρώπη στα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα και πλατφόρμες
- Να στηρίζει και να βελτιώνει την προσβασιμότητα και την ποιότητα της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής δημοκρατίας στην Ευρώπη
- Να βελτιώνει τις συνθήκες στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, ώστε να προάγει την αλληλεγγύη, τη συνεργασία και την κατανόηση μεταξύ των μαθητών των σχολείων
- Να θέσει τέλος στις διακρίσεις και την αδικία, όπου αυτές υπάρχουν μέσα στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών της Ευρώπης. Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: www.lightontherights.eu

Φυλλάδια

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 28:

Το παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το Κράτος καθιστά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση υποχρεωτική, διαθέσιμη και δωρεάν για όλους και ενθαρρύνει την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την καθιστά προσιτή σε κάθε παιδί. Η σχολική πειθαρχία θα πρέπει να αποδίδεται κατά τρόπο σύμφωνο με την αξιοπρέπεια του παιδιού. Η εκπαίδευση θα πρέπει να προσανατολίζεται στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ταλέντων και των ικανοτήτων του παιδιού, την καλλιέργεια του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, την ανάπτυξη μιας υπεύθυνης ζωής σε μία ελεύθερη κοινωνία, σε πνεύμα ειρήνης, φιλίας, κατανόησης, ανεκτικότητας και ισότητας, καθώς και την υιοθέτηση του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

Φύλο

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Υγεία

Επίπεδο 4

10-15

60 λεπτά

¹ Ο τίτλος προσαρμόστηκε από
ένα τραγούδι που έγινε επιτυχία
του αμερικάνικου τρίο χιπ χοπ
Salt-n-Pepa (1991)

Ας μιλήσουμε για το σεξ!

Ας μιλήσουμε για το σεξ¹ ας μιλήσουμε για σένα και για μένα¹.

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 4
Μέγεθος ομάδας	10-15
Διάρκεια	60 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Φύλο • Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Υγεία
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί την τεχνική «γυάλα με τα ψάρια» για να διερευνήσει στάσεις απέναντι στη σεξουαλικότητα, συμπεριλαμβανομένης και της ομοφοβίας.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στην ισότητα • Το δικαίωμα στη μη διάκριση • Η ελευθερία έκφρασης της άποψης και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι
Στόχοι	• Η διεύρυνση της κατανόησης σχετικά με τα ζητήματα και τα δικαιώματα που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα και τη σεξουαλική ταυτότητα • Η ανάπτυξη αυτοπεποίθησης για την έκφραση γνώμης σχετικά με τη διαφορετικότητα στις σεξουαλικές προτιμήσεις • Η προώθηση της ανεκτικότητας και της αλληλοκατανόησης προς τους άλλους που είναι διαφορετικοί
Υλικά	• 3 καρτέκλες • 2 διευκολυντές (προτιμητέο) • Χώρος για να μετακινούνται οι συμμετέχοντες • Πίνακας ή χαρτοπίνακας και μαρκαδόροι • Μικρές λωρίδες χαρτιού και στυλό • Ένα καπέλο
Προετοιμασίες	• Έχετε υπόψη σας ότι για πολλούς ανθρώπους – ιδιαίτερα τους νέους! – η σεξουαλικότητα είναι ένα πολύ προσωπικό και ευαίσθητο ζήτημα. Να είστε έτοιμοι να προσαρμόσετε τη μεθοδολογία ή το θέμα – ή και τα δύο! • Αναφέρετε μερικά πολύ γνωστά άτομα που έχουν μιλήσει ανοιχτά για τη σεξουαλικότητά τους, συμπεριλαμβανομένων ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και τρανσέξουαλ ανδρών και γυναικών.

Οδηγίες

1. Στήστε τη σκηνή. Εξηγήστε ότι, παρόλο που οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν τη σεξουαλικότητα ιδιωτικό θέμα, το δικαίωμα να μη δέχεται κανείς διακρίσεις λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και προστατεύεται από τη νομοθεσία στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η δραστηριότητα αυτή είναι μια ευκαιρία για να διερευνήσετε στάσεις απέναντι στη σεξουαλικότητα και ιδίως στην ομοφυλοφιλία και τον ετεροσεξισμό. Στη συνέχεια κάντε προετοιμασία με την τεχνική του καταιγισμού ιδεών με θέμα παραδείγματα ανθρώπων που έχουν μιλήσει ανοικτά για τη σεξουαλικότητά τους.

2. Μοιράστε κομμάτια χαρτί και τα στυλό και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να γράψουν όποιες ερωτήσεις έχουν για την ομοφυλοφιλία και τη σεξουαλικότητα γενικότερα και να τοποθετήσουν τα χαρτιά τους στο καπέλο. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι ανώνυμες.
3. Εξηγήστε ότι αυτή η δραστηριότητα αφορά στην διερεύνηση στάσεων απέναντι στη σεξουαλικότητα και ιδίως την ομοσεξουαλικότητα. Ο καθένας είναι ελεύθερος να εκφράζει απόψεις που μπορεί να είναι συμβατικές ή μη συμβατικές, αμφιλεγόμενες ή απόψεις που αμφισβητούν τις νόρμες της κοινωνίας του. Οι συμμετέχοντες μπορούν να παρουσιάσουν απόψεις με τις οποίες συμφωνούν ή με τις οποίες διαφωνούν χωρίς να φοβούνται ότι θα γελοιοποιηθούν ή θα περιφρονηθούν.
4. Τοποθετήστε τις τρεις καρέκλες σε ένα ημικύκλιο μπροστά από την ομάδα. Αυτές είναι για τα τρία άτομα που βρίσκονται στη «γυάλα με τα ψάρια». Οι υπόλοιποι της ομάδας είναι παρατηρητές.
5. Εξηγήστε ότι θα ξεκινήσετε καλώντας δύο εθελοντές για να συμμετάσχουν μαζί σας σε μια συζήτηση στη «γυάλα με τα ψάρια». Εάν κάποια στιγμή κάποιος άλλος θελήσει να συμμετάσχει, τότε μπορεί να το κάνει, αλλά εφόσον υπάρχει χώρος μόνο για τρία ψάρια στη γυάλα κάθε φορά, θα πρέπει να αλλάξει θέση με κάποιον. Κάποιος που επιθυμεί να συμμετάσχει στη συζήτηση θα πρέπει να έρθει προς τα εμπρός και να χτυπήσει απαλά στον ώμο έναν που αυτούς που «βρίσκεται στη γυάλα» και οι δύο τους αλλάζουν θέση.
6. Όλοι είναι ευπρόσδεκτοι να έρθουν προς τα εμπρός για να εκφράσουν τις απόψεις τους, αλλά μπορούν επίσης να εκφράσουν απόψεις που δεν είναι απαραίτητα δικές τους. Με αυτόν τον τρόπο οι απόψεις που είναι αμφιλεγόμενες, «πολιτικά μη ορθές» ή αδιανόητες, μπορούν να ακουστούν δημόσια και το θέμα να συζητηθεί εκτενώς από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Υπογραμμίστε ότι, τα προσβλητικά ή επιζήμια σχόλια, τα οποία απευθύνονται σε άτομα που συμμετέχουν στην ομάδα, δεν επιτρέπονται.
7. Ζητήστε από έναν εθελοντή να διαλέξει μια ερώτηση από το καπέλο και αρχίστε να τη συζητάτε. Αφήστε τη συζήτηση να συνεχιστεί, έως ότου εξαντληθεί το θέμα και οι απόψεις αρχίσουν να επαναλαμβάνονται.
8. Στη συνέχεια ζητήστε από άλλους τρεις εθελοντές να ξεκινήσουν μια συζήτηση για μια άλλη ερώτηση με τους ίδιους κανόνες όπως και πριν.
9. Συζητήστε όσες ερωτήσεις μπορείτε στο χρόνο που έχετε. Πριν τελικά προχωρήσετε στην ανασκόπηση και την αξιολόγηση, κάντε ένα σύντομο διάλειμμα για να δώσετε τον απαραίτητο χρόνο στους συμμετέχοντες να βγουν από τη «γυάλα με τα ψάρια». Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ιδίως εάν στη συζήτηση έχουν εκφραστεί εντάσεις και αντιπαραθέσεις.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μια σύντομη αναθεώρηση για το πώς αισθάνθηκαν οι συμμετέχοντες μέσα και έξω από τη «γυάλα με τα ψάρια». Στη συνέχεια μιλήστε για τις διάφορες απόψεις που εκφράστηκαν και τέλος, συζητήστε τι έμαθαν οι συμμετέχοντες από τη δραστηριότητα:

- Ένωσε κανείς έκπληξη ή σοκαρίστηκε από ορισμένες απόψεις που εκφράστηκαν; Ποιες είναι αυτές; Γιατί;
- Στην κοινότητά σας, πόσο ανοιχτόμυαλοι είναι οι άνθρωποι γενικά για τη σεξουαλικότητα;
- Καλούνται οι νέοι άνδρες και οι νέες γυναίκες να ακολουθούν συγκεκριμένο σεξουαλικό προσανατολισμό και ρόλους; Ποιους;
- Πώς θεωρούνται και αντιμετωπίζονται οι νέοι που δεν εμπίπτουν σε αυτές τις προσδοκίες;
- Είναι κάποιες ομάδες πιο ανοιχτές από άλλες; Γιατί;
- Ποιες δυνάμεις διαμορφώνουν το πώς εξελίσσεται η σεξουαλικότητά μας;
- Από πού παίρνουν οι άνθρωποι τις αξίες τους σχετικά με τη σεξουαλικότητα;
- Διαφέρουν οι στάσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη σεξουαλικότητα από αυτές των γονέων και των παππούδων τους; Αν ναι, με ποιους τρόπους διαφέρουν; Γιατί;
- Υπάρχουν νόμοι στη χώρα σας που απαγορεύουν τις σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ συναινούων ενηλίκων; Αν ναι, τι απαγορεύουν οι νόμοι; Γιατί υπάρχουν; Νομίζετε ότι είναι λογικοί;

17 Μαΐου

Διεθνής Ημέρα κατά
της Ομοφοβίας και
της Τρανσφοβίας

Ας μιλήσουμε για το σεξ!

- Το άρθρο 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφέρει: «Οι άνδρες και γυναίκες που έχουν φτάσει στην ενηλικίωση, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν και να ιδρύουν οικογένεια, χωρίς κανένα περιορισμό λόγω φυλής, εθνικότητας ή θρησκείας». Γιατί ο όρος «σεξουαλικού προσανατολισμού» δεν συμπεριλαμβάνεται στη λίστα μαζί με τη «φυλή, την εθνικότητα ή τη θρησκεία»; Θα έπρεπε;
- Σε ορισμένες χώρες, οι νόμοι και η κοινωνική πίεση φαίνεται να έρχονται σε αντίθεση με τα ανθρώπινα δικαιώματα του ατόμου για σεβασμό και αξιοπρέπεια, το δικαίωμα να ερωτευτεί με το πρόσωπο της επιλογής του, να παντρευτεί ελεύθερα κ.λπ. Πώς μπορούν να επιλυθούν τέτοιες συγκρούσεις;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Λάβετε υπόψη σας το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε και προσαρμόστε τη δραστηριότητα ανάλογα.

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι να επιτρέψει στους συμμετέχοντες να προβληματιστούν σχετικά με τη σεξουαλικότητά τους και τις νόρμες της κοινωνίας τους και να αισθανθούν την αυτοπεποίθηση να εκφράσουν τη δική τους άποψη, ενώ, ταυτόχρονα, να επιδείξουν ανεκτικότητα στις διαφορετικές απόψεις. Ο στόχος δεν είναι να πείσετε όσους εκφράζουν τη μια ή την άλλη άποψη, ούτε να καταλήξετε σε μια συναινετική απόφαση.

Πριν από την εκτέλεση της δραστηριότητας, σας συνιστούμε να προετοιμαστείτε διαβάζοντας τις βασικές πληροφορίες για το Φύλο. Σκεφτείτε ξανά για το τι θέματα μπορεί να προκύψουν. Κάποιες συχνές ερωτήσεις και θέματα περιλαμβάνουν:

- Τι είναι η ομοφυλοφιλία;
- Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ των ετεροφυλόφιλων, ομοφυλόφιλων, λεσβίων, αμφιφυλόφιλων και τρανσέξουαλ ατόμων;
- Είναι η ομοφυλοφιλία ασθένεια;
- Πώς γίνονται οι άνθρωποι γκέι ή λεσβίες;
- Τι γίνεται με τον κίνδυνο του AIDS;
- Σε ορισμένες χώρες η ομοφυλοφιλία είναι αποδεκτή και οι ομοφυλόφιλοι μπορούν να παντρευτούν σε άλλες τιμωρείται με θάνατο.

Είναι επίσης σημαντικό για σας ως διευκολυντές να προβληματιστείτε σχετικά με τις δικές σας αξίες και πεποιθήσεις σχετικά με το τι είναι σωστό για τον εαυτό σας, τις οικογένειές σας και για τους άλλους και να θυμάστε ότι οι αξίες αυτές θα αντικατοπτρίζονται σε ό,τι κάνετε και λέτε, και όχι σε ό,τι δεν κάνετε ή δε λέτε. Είναι πολύ σημαντικό να αναγνωρίζετε τις δικές σας αξίες και προκαταλήψεις και να κατανοήσετε την προέλευση αυτών των αξιών, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν επίσης να κατανοήσουν σε βάθος την προέλευση των δικών τους αξιών.

Ο στόχος του καταιγισμού ιδεών με θέμα τα παραδείγματα διάσημων ανθρώπων που έχουν μιλήσει ανοιχτά για τη σεξουαλικότητά τους είναι η ενθάρρυνση των συμμετεχόντων να είναι ανοιχτοί στο να συζητήσουν για τη σεξουαλικότητα. Είναι επίσης μια ευκαιρία για να διευκρινίσετε όρους, όπως γκέι και λεσβία, ομοφυλόφιλος, ετεροφυλόφιλος, αμφιφυλόφιλος και τρανσέξουαλ. (Δείτε τις γενικές πληροφορίες στο κεφάλαιο 5).

Ο ρόλος σας στη δραστηριότητα είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση της γενικής ατμόσφαιρας. Ένας τρόπος για να ξεκινήσετε θα μπορούσε να είναι χρησιμοποιώντας δυο διευκολυντές που θα βρεθούν «στη γυάλα με τα ψάρια». Ένας από εσάς θα μπορούσε να ξεκινήσει λέγοντας, «Τα 'μαθες, ο Πίτερ δήλωσε ανοιχτά ότι είναι γκέι;» Ο άλλος θα μπορούσε να απαντήσει, «Όχι, δε θα μπορούσα ποτέ να το φανταστώ, εννοώ, δεν φαίνεται γκέι.» Με τον τρόπο αυτό υπαινίσσεστε ότι η συζήτηση είναι για έναν κοινό φίλο και άρα σε «τοπικό» επίπεδο και όχι μια θεωρητική συζήτηση. Βοηθά επίσης να ανοίξετε μια συζήτηση για το τι γνωρίζουν οι συμμετέχοντες για την ομοφυλοφιλία και τη στάση τους απέναντι σε αυτή.

Ας ελπίσουμε ότι ένας από τους παρατηρητές θα σας αντικαταστήσει γρήγορα, ώστε να μπορείτε να αφήσετε τη συζήτηση στους συμμετέχοντες. Ωστόσο, θα πρέπει να συνεχίσετε να συμμετέχετε ως παρατηρητής, έτσι ώστε να διατηρήσετε τη δυνατότητα να μπειτε ξανά στη «γυάλα με τα ψάρια». Αυτό αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να μπορείτε να κατευθύνετε διακριτικά τη συζήτηση, είτε για να ανοίξετε διαφορετικούς δρόμους ή να απομακρύνετε διακριτικά έναν από τους συμμετέχοντες που δεν τηρεί τους κανόνες.

Αν επιθυμείτε, μπορείτε να εισαγάγετε έναν κανόνα που να ορίζει ότι μια συγκεκριμένη άποψη μπορεί να εκφραστεί μόνο μια φορά. Αυτό αποτρέπει τη συζήτηση από το να εστιαστεί σε λίγες μόνο πτυχές του θέματος και βοηθά να αποφευχθεί η επανάληψη κοινών προκαταλήψεων.

Αν χρειαστεί να δώσετε στην ομάδα μερικές ιδέες για ερωτήσεις προς συζήτηση θα μπορούσατε να προτείνετε τις ακόλουθες:

- Θα έπρεπε η ηλικία συναίνεσης (για γάμο ή σεξ) να είναι διαφορετική για τους ομοφυλόφιλους;
- Θα πρέπει να επιτρέπεται σε ομόφυλα ζευγάρια να παντρεύονται και να υιοθετούν παιδιά; Γιατί/ Γιατί όχι;
- Είναι αλήθεια ότι οι άνδρες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άνδρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να προσβληθούν από AIDS από ότι οι γυναίκες που έχουν σεξουαλικές επαφές με άνδρες;

Αν η ομάδα είναι μεγάλη, δε θα υπάρχει χρόνος να συζητηθούν όλες οι ερωτήσεις. Έχετε υπόψη σας ότι ορισμένοι συμμετέχοντες μπορεί να αισθάνονται απογοητευμένοι ή δυσαρεστημένοι επειδή δεν τέθηκε η ερώτησή τους. Σε μια προσπάθεια να το ξεπεράσετε αυτό, μπορείτε κατά τη λήξη της συνεδρίασης να αναρτήσετε με κολλητική ταινία τις ερωτήσεις στον τοίχο. Αυτό θα παρακινήσει τους συμμετέχοντες να συνεχίσουν τη συζήτηση στο δικό τους χρόνο.

Παραλλαγές

Αυτή η μέθοδος μπορεί να προσαρμοστεί σε κάθε είδους ζήτημα, για παράδειγμα, το ρατσισμό, την εκπαίδευση ή την κλιματική αλλαγή.

Προτάσεις για συνέχεια

Μπορεί να σας ενδιαφέρει να εξετάσετε το πώς η σεξουαλικότητα, και ιδιαίτερα η ομοφυλοφιλία παρουσιάζονται στα μέσα ενημέρωσης. Συλλέξτε εικόνες από εφημερίδες, περιοδικά και από το διαδίκτυο και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να γράψουν λεζάντες ή μπαλονάκια ομιλίας· δείτε το «Περισσότεροι τρόποι για παιχνίδια με εικόνες» στο τέλος της δραστηριότητας, «Παιχνίδια με εικόνες» στη σελίδα 279.

Η δραστηριότητα «Σύντομη ημερομηνία λήξης» στη σελίδα 305 εξετάζει το πώς οι στάσεις των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των στάσεων απέναντι στο σεξ, αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου.

Ανάληψη δράσης

Επικοινωνήστε με μια οργάνωση για λεσβίες, γκέι, αμφισεξουαλικά και τρανσεξουαλικά άτομα στη χώρα σας. Καλέστε έναν από τους εκπροσώπους τους να μιλήσει στην ομάδα σας και μάθετε ποια είναι τα πιο πιεστικά ζητήματα ισότητας και δικαιωμάτων στη χώρα σας.

Πρόσθετες πληροφορίες

Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής και μία από τις βασικές μας ανάγκες. Η σεξουαλικότητά μας επηρεάζει την προσωπικότητα και τα συμπεριφοριστικά χαρακτηριστικά μας – κοινωνικά, προσωπικά, συναισθηματικά, ψυχολογικά – που είναι εμφανή στις σχέσεις μας με τους άλλους. Η σεξουαλικότητά μας διαμορφώνεται από τα χαρακτηριστικά του γένους και του φύλου μας και από μια σειρά άλλων σύνθετων επιρροών και υπόκειται σε δια βίου δυναμική αλλαγή.

Η σεξουαλική διαφορετικότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα

Εκ πρώτης όψεως, ίσως φαίνεται ότι αυτά τα δύο ζητήματα δεν έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι το ένα σχετίζεται με ιδιωτική και προσωπική επιλογή, ενώ το άλλο με το δημόσιο τομέα των νομικών και πολιτικών δομών, οι οποίες λειτουργούν σε συνάρτηση με την ιδιότητα του πολίτη. Ωστόσο, οι πρόσφατες ιστορικές, ανθρωπολογικές και κοινωνιολογικές μελέτες δείχνουν πως η σεξουαλική ταυτότητα και οι τρόποι έκφρασης της σεξουαλικής επιθυμίας φαίνονται να είναι παράγοντες που μπορούν να διασπάσουν την κοινωνική τάξη, καθώς τους εξετάζουμε, τόσο διαχρονικά, όσο και συγκριτικά μεταξύ πολιτισμών. Σε ορισμένα πλαίσια, οι προκλήσεις που προκαλούνται από τον προσανατολισμό της σεξουαλικής επιθυμίας ή η ρήξη των παραδοσιακών και θρησκευτικών πεποιθήσεων, μπορεί να θεωρηθούν, σε άλλα πλαίσια, ως ψυχολογική ασθένεια. Υπάρχει αναμφισβήτητη μια κοινωνική και θρησκευτική ηγεμονία που λειτουργεί συστηματικά με σκοπό να περιθωριοποιήσει την ίση πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η θεσμοθετημένη παραδοχή είναι ότι η ετεροφυλοφιλία είναι «φυσική» και άρα ο «κανονικός» τρόπος έκφρασης της σεξουαλικής επιθυμίας και κατά συνέπεια, επίσης ηθικά αποδεκτός, ενώ άλλες μορφές σεξουαλικής έκφρασης είναι «αφύσικες» και ηθικά μη αποδεκτές.

Σημείωση: Προσαρμογή από την ιστοσελίδα της Επιτροπής των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Γκέι και Λεσβίων, www.iglhc.org

Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας

Παρουσιάστε το όπως θέλετε – το κυνήγι της φάλαινας είναι φόνος και ο φόνος είναι λάθος.

Εταιρεία Διατήρησης Φαλαινών και Δελφινιών –
Whale and Dolphin Conservation Society (WDCS)

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 4
Μέγεθος ομάδας	14 + (μικρές ομάδες των 5 ατόμων)
Διάρκεια	150 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Πολιτισμός και Αθλήματα • Περιβάλλον • Παγκοσμιοποίηση
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει συνεργασία των συμμετεχόντων σε μικρές ομάδες, παιχνίδι ρόλων, συζήτηση και συναίνεση για τα θέματα: • Της αιφόρου χρήσης των θαλάσσιων πόρων • Των δικαιώματων των ιθαγενών να καθορίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας • Το δικαίωμα στην τροφή και την πρόσβαση σε φυσικούς πόρους • Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια • Η ανάπτυξη κατανόησης σχετικά με φαινομενικά αντικρουόμενες αξιώσεις στο δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή και στην προστασία του περιβάλλοντος • Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και δεξιοτήτων για παρουσίαση επιχειρημάτων και δεξιοτήτων οικοδόμησης συναίνεσης • Η ανάπτυξη συμπεριφορών που χαρακτηρίζονται από την ευρύτητα του πνεύματος στις πολιτιστικές διαφορές.
Στόχοι	
Υλικά	• Φυλλάδια • Στυλό και χαρτί για να κρατήσουν οι ομάδες τις σημειώσεις τους
Προετοιμασίες	• Διαβάστε όλα τα φυλλάδια για να εξοικειωθείτε με τις πληροφορίες για τα ζητήματα. Μετά θα είστε σε θέση να ενεργείτε ως πηγή γνώσεων, αν χρειαστεί. • Κάντε αντίγραφο των καρτών ρόλων. Κάθε συμμετέχων/ουσα θα πρέπει να έχει τη δική του/της κάρτα ρόλου για αναφορά.

Οδηγίες

Η δραστηριότητα χωρίζεται σε δύο μέρη: Το 1ο Μέρος (30 λεπτά) αποτελεί εισαγωγή στη δραστηριότητα και στα περιβαλλοντικά και πολιτιστικά ζητήματα τα οποία θίγει και το 2ο μέρος (90 λεπτά) είναι μια προσομοίωση συνεδρίασης με στόχο να βρεθεί σημείο συναίνεσης μεταξύ της φυλής Makah και του οργανισμού που ασκεί πίεση κατά του κυνηγιού της φάλαινας.

Μέρος 1. Εισαγωγή στα περιβαλλοντικά και πολιτιστικά ζητήματα (30 λεπτά)

1. Εξηγήστε ότι αυτή η δραστηριότητα αφορά περιβαλλοντικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Επικεντρώνεται στην επιθυμία του έθνους Makah να ξαναρχίσει το κυνήγι της φάλαινας και την εναντίωση που εκφράζουν σε αυτό οι οικολόγοι και άλλοι.
2. Ενημερώστε την ομάδα για τους Makah και εξηγήστε ότι η αντιπαράθεση έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια και τα νομικά έξοδα αυξάνονται, χωρίς μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα. Οι οικολόγοι έχουν χρησιμοποιήσει ριψοκίνδυνες μεθόδους που έχουν θέσει τη ζωή τους και τις ζωές

Πολιτισμός και
Αθλήματα

Περιβάλλον

Παγκοσμιοποίηση

Επίπεδο 4

14+ (μικρές
ομάδες των 5)

150 λεπτά

άλλων ανθρώπων σε κίνδυνο και ορισμένα μέλη των Makah είναι τόσο απογοητευμένα που έχουν παραβεί το νόμο και έχουν κυνηγήσει φάλαινες παράνομα. Είναι μια απογοητευτική κατάσταση για όλους και φαίνεται ότι έφτασε η ώρα να προσπαθήσουν οι ομάδες να συναντηθούν, να εντοπίσουν τα κοινά τους σημεία και να βρουν μια λύση.

3. Κάντε μια εισαγωγή σε μερικά από τα ζητήματα, ζητώντας από τους συμμετέχοντες να δηλώσουν την απάντησή τους στις ακόλουθες ερωτήσεις με το να σταθούν «ψηλά ή χαμηλά». (Για το πώς να χρησιμοποιήσετε αυτή την τεχνική, ανατρέξτε στη σελίδα 387). Διαβάστε τις παρακάτω δηλώσεις, μία μία:
 - Τα έθιμα των λαών πρέπει να τηρούνται, εφόσον δεν παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.
 - Θα πρέπει να σεβόμαστε το δικαίωμα των ανθρώπων να είναι ελεύθεροι να επιλέγουν το τι τρώνε: να είναι «βίγκαν» (vegans) - χορτοφάγοι ή να τρώνε κρέας.
 - Το φαγητό που τρώμε πρέπει να παράγεται με χρήση μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.
 - Η κτηνοτροφία δε θα πρέπει να περιλαμβάνει βάναντες μεθόδους, όπως η εντατική εκτροφή ή οι απάνθρωποι τρόποι σφαγής.
 - Οι πολιτιστικές παραδόσεις είναι πολύ σημαντικές για τους ανθρώπους και θα πρέπει να γίνονται σεβαστές.
 - Οι φάλαινες δε θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο θήρας, ακόμη και αν το κυνήγι τους εκπληρώνει πολιτιστικούς σκοπούς.

Μέρος 2. Προσομοίωση συνεδρίασης για την άρση του αδιέξοδου μεταξύ της φυλής Makah και των αντιτιθέμενων στο κυνήγι της φάλαινας. (90 λεπτά)

1. Υπενθυμίστε στην ομάδα ότι οι σκληρές μάχες, τόσο κυριολεκτικά, όσο και από νομικής πλευράς, συνεχίζονται εδώ και χρόνια και ότι τώρα είναι η ώρα να προσπαθήσουν να βρουν μια λύση. Η δραστηριότητα αυτή είναι μια προσομοίωση συνεδρίασης που διεξάγεται από μια φανταστική οργάνωση που ονομάζεται ΔΟΠΠΑ (Δικαιώματα, Ομιλία, Πολιτισμός, Περιβάλλον και Αειφορία). Η ΔΟΠΠΑ είναι μια ανεξάρτητη οργάνωση που εργάζεται για να εισάγει την προοπτική των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Είναι αφοσιωμένη στην προώθηση της κατανόησης μέσω του διαλόγου. Η προσομοίωση είναι μια συνεδρίαση υπό την προεδρία της ΔΟΠΠΑ μεταξύ τεσσάρων ομάδων:
 - α. Της φυλής Makah που επιθυμεί να ξαναρχίσει το κυνήγι φάλαινας
 - β. Της Συμμαχίας του Μακρινού Βορρά – High North Alliance, μιας οργάνωσης-ομπρέλα που εκπροσωπεί κυνηγούς φάλαινας και φώκιας, η οποία δραστηριοποιείται με στοχο να εξασφαλίσει το μέλλον των παράκτιων πολιτισμών και την αειφόρο χρήση των πόρων θαλάσσιων θηλαστικών. Η HNA υποστηρίζει τους Makah.
 - γ. Του Ποιμένα της Θάλασσας – Sea Shepherd, μιας οργάνωσης που ερευνά και καταγράφει παραβιάσεις διεθνών νόμων, κανονισμών και συνθηκών προστασίας των θαλάσσιων ειδών της άγριας πανίδας. Αντιτίθενται στο αίτημα των Makah.
 - δ. Της Greenpeace, που πρόκειται για περιβαλλοντικούς ακτιβιστές που αντιτίθενται στη φάλαινοθηρία.
2. Ο ρόλος της ΔΟΠΠΑ είναι να συντονίσει μια συζήτηση που θα επικεντρωθεί σε πέντε ερωτήματα:
 - Γιατί οι φάλαινες είναι σημαντικές;
 - Είναι οι γκρίζες φάλαινες απειλούμενο είδος;
 - Γιατί θα πρέπει οι Makah να αποτραπούν από το να τρώνε κρέας φάλαινας;
 - Θα μπορούσε η τελετουργία κυνηγιού φάλαινας των Makah να τροποποιηθεί;
 - Εάν επιτευχθεί συμφωνία, τι είδους παρακολούθηση θα χρειαστεί για να διασφαλιστεί η προστασία των φαλαινών;
3. Ζητήστε από τέσσερις εθελοντές να εκπροσωπήσουν τη ΔΟΠΠΑ και χωρίστε την υπόλοιπη ομάδα σε τέσσερις ισάριθμες μικρές ομάδες. Μοιράστε τις κάρτες ρόλων. Οι ομάδες έχουν 30 λεπτά για να συζητήσουν τις πληροφορίες και να συλλογιστούν τις θέσεις τους και τα επιχειρήματά τους για τις πέντε ερωτήσεις.
4. Όταν οι ομάδες είναι έτοιμες, ελάτε σε ολομέλεια και καλέστε αυτούς που εκπροσωπούν τη ΔΟΠΠΑ να αναλάβουν την προεδρία. Η συνεδρίαση θα διαρκέσει 60 λεπτά.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

9 Αυγούστου
Παγκόσμια Ημέρα
Αυτοχθόνων Λαών

5. Η ΔΟΠΠΑ αρχίζει τη συνεδρίαση με μια σύντομη δήλωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβαλλοντικό πλαίσιο των συζητήσεων και επαναλαμβάνει ότι σκοπός της συνεδρίασης είναι να ανταλλάξουν πληροφορίες και να συζητήσουν τα ζητήματα, όπως διατυπώθηκαν στις πέντε ερωτήσεις. Η φυλή Makah ακολουθεί δηλώνοντας την επιχειρηματολογία της. Έπειτα, ξεκινά η συζήτηση.
6. Στο τέλος της συζήτησης η ΔΟΠΠΑ θα πρέπει να συνοψίσει. Κάντε ένα σύντομο διάλειμμα και στη συνέχεια προχωρήστε στην ανασκόπηση και στην αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ζητώντας από τις ομάδες να προβληματιστούν σχετικά με τις συζητήσεις και αν στάθηκε δυνατό να συναινέσουν σε κάποια από τις ερωτήσεις στη συνέχεια μιλήστε για γενικά ζητήματα.

- Ήταν δύσκολο να υποδυθούν διαφορετικούς ρόλους;
- Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον πράγμα που έμαθαν;
- Ποιος έθεσε τα καλύτερα επιχειρήματα; Ποιος επικαλέστηκε συναισθηματικά ή ορθολογικά επιχειρήματα;
- Πόσο δύσκολο ήταν να δουν και την άλλη πλευρά του επιχειρήματος; Πόσο δύσκολο ήταν να την αποδεχθούν;
- Πόσα κοινά σημεία υπήρχαν μεταξύ των πέντε ερωτήσεων;
- Στην πραγματική ζωή, πόσο δύσκολο είναι να δεχθεί κανείς τις πολιτισμικές πρακτικές άλλων ανθρώπων, τις οποίες οι συμμετέχοντες θεωρούν, είτε αγενείς, είτε δυσνόητες ή ανήθικες;
- Πότε η πολιτιστική σύγκρουση μετατρέπεται σε διάκριση;
- Πόσο δύσκολο είναι να είναι κανείς ανοιχτόμυαλος σε σχέση με τις πολιτισμικές διαφορές;
- Οδηγεί η παγκοσμιοποίηση σε αναπόφευκτη απώλεια του πολιτισμού; Ένας πολιτισμός που έχει αναγκαστεί να αλλάξει είναι ένας χαμένος πολιτισμός; Δεν πρέπει να βλέπουμε την πολιτιστική αλλαγή ως μια θετική διαδικασία σε έναν κόσμο που αλλάζει;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύτηκαν σε αυτή τη δραστηριότητα;
- Οι αντικρουόμενες νομικές διεκδικήσεις επιλύονται συνήθως στα δικαστήρια. Είναι αυτός ένα δίκαιος τρόπος για να επιλύουμε διαφωνίες που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Τι θα πρέπει να τεθεί ως προτεραιότητα: οι αξιώσεις των ανθρώπων σε τροφή και ζωή ή η προστασία του περιβάλλοντος και η διατήρηση των ειδών;

Τελειώστε τη συνεδρία κάνοντας άλλον ένα γύρο με την τεχνική «ψηλά ή χαμηλά» για να δείτε αν οι συμμετέχοντες έχουν τροποποιήσει τη στάση τους απέναντι στο ζήτημα του κυνηγιού της φάλαινας. Επαναλάβετε τις ερωτήσεις του 1ου μέρους.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η πολυπλοκότητα των θεμάτων που τίγονται στην παρούσα δραστηριότητα την καθιστά καταλληλότερη για μια ώριμη ομάδα που διαθέτει καλές δεξιότητες συζήτησης. Θα χρειαστεί να αφομοιώσουν πολλές πληροφορίες, ενώ το κείμενο στις κάρτες ρόλων προϋποθέτει ένα ορισμένο επίπεδο γνώσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ορολογίας για το περιβάλλον. Ίσως θέλετε να εξετάσετε το ενδεχόμενο να κάνετε τη δραστηριότητα σε δύο συνεδρίες, δίνοντας με αυτό τον τρόπο χρόνο στις ομάδες να διαβάσουν στο ενδιάμεσο τις κάρτες ρόλων και να σκεφτούν προσεκτικά τα ζητήματα που τίθενται.

Ένας σημαντικός στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να έρθουν οι νέοι αντιμέτωποι με τους περιορισμούς των δικών τους πολιτισμικών αντιλήψεων και να μπορέσουν να επανεξετάσουν τις στάσεις τους για την αειφόρο χρήση της άγριας πανίδας. Το κυνήγι της φάλαινας είναι ένα πολύ φορτισμένο συγκινησιακό ζήτημα για πολλούς ανθρώπους, που συνοδεύεται συχνά από ακλόνητες απόψεις. Αυτό το καθιστά μια πρόκληση – αλλά και ένα δύσκολο θέμα προς επεξεργασία. Θα μπορούσατε, για παράδειγμα, να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες πώς θα αντιδρούσαν αν τους απαγορευόταν να τρώνε κάποια συγκεκριμένη τροφή σημαντική για τον πολιτισμό, τη ζωή και τις πα-

ραδόσεις τους. Ένας δεύτερος στόχος είναι να αναπτύξουν δεξιότητες οικοδόμησης συναίνεσης, γι' αυτό και η δραστηριότητα αυτή έχει σχεδιαστεί ως προσομοίωση μιας συνεδρίασης η οποία συντονίζεται από μια φανταστική οργάνωση, τη ΔΟΠΠΑ (Δικαιώματα, Ομιλία, Πολιτισμός, Περιβάλλον και Αειφορία). Πριν κάνετε τη δραστηριότητα, μπορεί να θέλετε να ανατρέξετε στις πληροφορίες σχετικά με το πώς οικοδομείται η συναίνεση στη σελίδα 604.

Στο 1ο βήμα του 2ου μέρους των οδηγιών ίσως θελήσετε να αναπτύξετε μερικές από τις εξής ερωτήσεις:

- Γιατί οι φάλαινες είναι σημαντικές; Σκεφτείτε τα οικονομικά, ιστορικά, περιβαλλοντικά και πνευματικά αίτια.
- Είναι οι γκρίτζες φάλαινες απειλούμενο είδος; Τι επιστημονικές αποδείξεις υπάρχουν;
- Γιατί θα πρέπει οι Makah να αποτραπούν από το να τρώνε κρέας φάλαινας; Σκεφτείτε ότι οι Εβραίοι και οι Μουσουλμάνοι δεν τρώνε χοιρινό για πολιτιστικούς λόγους, αλλά δεν αποτρέπουν άλλους ανθρώπους από το να τρώνε χοιρινό.
- Θα μπορούσε η τελετουργία κυνηγιού φάλαινας των Makah να τροποποιηθεί; Έχετε υπόψη σας ότι οι πολιτιστικές πρακτικές μπορούν να αλλάξουν και αλλάζουν: Για παράδειγμα, ως απάντηση στην επιδημία του AIDS, σε πολιτισμούς σε όλο τον κόσμο δεν είναι πια ταμπού το να μιλάει κανείς για το σεξ και οι τελετουργίες που αφορούν το σεξ, όπως για παράδειγμα ο εξαγνισμός της χήρας, είναι υπό αμφισβήτηση και αλλάζουν.
- Εάν επιτευχθεί συμφωνία, τι είδους παρακολούθηση θα χρειαστεί για να διασφαλιστεί η προστασία των φαλαινών; Σκεφτείτε θέματα όπως: την ανοικτή πρόσβαση σε πληροφορίες, ποιος θα μπορούσε να είναι ο διαιτητής που θα κρίνει το κατά πόσο, σε ένα συγκεκριμένο έτος, ο πληθυσμός της φάλαινας ήταν σε καλό επίπεδο και τρόπους για να εμποδίσουμε την εξαπάτηση.

Ελέγξτε ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν πλήρως τη σημασία ορισμένων από τους όρους και τις έννοιες που εισάγονται στις κάρτες ρόλων. Για παράδειγμα:

Αυτόχθονες πληθυσμοί

Δεν υπάρχουν έντονες και σύντομες διαφορές που μας επιτρέπουν να ορίσουμε με σαφήνεια τους αυτόχθονες πληθυσμούς. Σε γενικές γραμμές, μπορούμε να πούμε ότι είναι οι απόγονοι των λαών που κατείχαν αρχικά τη γη πριν έρθουν οι αποικιοκράτες και πριν οριστούν τα κρατικά σύνορα. Ζουν πάντα σε κλειστές κοινωνίες, οι οποίες συνήθως είναι φυλετικές. Η Διακήρυξη του 2007 για τα Δικαιώματα των Αυτόχθονων Πληθυσμών αναγνωρίζει το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση, το δικαίωμά τους να καθορίζουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη, καθώς και το δικαίωμά τους στην αξιοπρέπεια και τη διαφορετικότητα των πολιτισμών τους.

Η αρχή της προφύλαξης

Η αρχή της προφύλαξης ορίζει ότι «όταν μια δραστηριότητα αυξάνει τον κίνδυνο των επιβλαβών συνεπειών για την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον, πρέπει να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα, ακόμη και αν μερικές σχέσεις αιτίου και αιτιατού δεν έχουν τεκμηριωθεί πλήρως επιστημονικά». Περιλαμβάνει τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση αστάθμητων παραγόντων που μπορεί να προκύψουν· θεωρεί ότι την ευθύνη να αποδείξουν την καταλληλότητα μιας δράσης που δημιουργεί κινδύνους τη φέρουν αυτοί που τη διενεργούν· ανάλυση των εναλλακτικών λύσεων για δραστηριότητες δυνητικά επιβλαβείς δραστηριότητες· και μεθόδους συμμετοχικής λήψης αποφάσεων.

Αειφορία

Το 1989 η Παγκόσμια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη – World Commission on Environment and Development (WCED), που ονομάζεται επίσης Έκθεση Μπρούντλαντ – Brundtland Report, όρισε την αειφόρο ανάπτυξη ως «ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές

Συμμαχία του Μακρινού Βορρά
– High North Alliance:
www.highnorth.no

Ποιμένας της Θάλασσας – Sea Shepherd:
www.seashepherd.com

Διεθνής Επιτροπή Φαλαινοθηρίας – International Whaling Commission:
www.iwcoffice.org

Έθνος Makah:
www.makah.com

Greenpeace:
www.greenpeace.org

τους ανάγκες». «Αειφόρος χρήση» είναι ένας όρος που ισχύει μόνο για τους ανανεώσιμους πόρους: δηλαδή τη χρήση των πόρων με ρυθμούς που είναι στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους για ανανέωση. Υπάρχει μια παγκόσμια κλίμακας συμφωνημένη αρχή βιώσιμης χρήσης των φυσικών πόρων του πλανήτη, βασισμένη σε επιστημονικά στοιχεία και αντικειμενικά δεδομένα.

Παραλλαγές

Αν η ομάδα είναι μικρή, μπορείτε να εργαστείτε με δύο ομάδες, τους Makah και την Συμμαχία του Μακρινού Βορρά από τη μία πλευρά, την Greenpeace και τον Ποιμένα της Θάλασσας από την άλλη. Μπορεί να θελήσετε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα σε δύο ξεχωριστές φάσεις για να μπορέσουν οι ομάδες να διερευνήσουν τα στοιχεία και να έχουν περισσότερο χρόνο για να συλλογιστούν τις θέσεις τους.

Ένας εναλλακτικός τρόπος να παρουσιάσετε αυτή τη δραστηριότητα είναι σαν μια συζήτηση επιτροπής. Ορίστε ένα άτομο ως εκπρόσωπο κάθε μίας από τις τέσσερις ομάδες, τους Makah, τη Συμμαχία του Μακρινού Βορρά, τον Ποιμένα της Θάλασσας και τη Greenpeace. Ζητήστε τους να παρουσιάσουν την επιχειρηματολογία τους και στη συνέχεια προχωρήστε με ερωτήσεις από τα μέλη της επιτροπής. Στο τέλος, ψηφίστε για κάθε μία από τις πέντε ερωτήσεις. Με αυτόν τον τρόπο μπορείτε να κάνετε τους συμμετέχοντες να συλλογιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις πολιτιστικές και περιβαλλοντικές πτυχές του ζητήματος, αλλά θα λείπει το στοιχείο της οικοδόμησης συναίνεσης.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν η ομάδα θα ήθελε να διερευνήσει την ιδέα της πολιτιστικής αλλαγής, τότε πηγαίνετε στη δραστηριότητα «Σύντομη ημερομηνία λήξης» στη σελίδα 305.

Ιδέες για δράση

Στηρίξτε τους αυτόχθονες λαούς αγοράζοντας τα προϊόντα τους. Πολλά είδη χειροτεχνίας σε καταστήματα που πουλούν προϊόντα «ηθικού εμπορίου» - “fair – trade” κατασκευάζονται από τους αυτόχθονες λαούς. Ρίξτε μια ματιά την επόμενη φορά που θα βγείτε για να αγοράσετε ένα δώρο για κάποιον.

Πρόσθετες πληροφορίες

The Makah Whale Hunt and Leviathan's Death: Reinventing Tradition and Disputing Authenticity in the Age of Modernity, του Rob van Ginkel, Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ. Είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο· πληκτρολογήστε τον τίτλο στη μηχανή αναζήτησής σας.

Για πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών, δείτε τη Διεθνή Ομάδα Εργασίας για Υποθέσεις των Αυτοχθόνων Λαών www.iwgia.org για το πλήρες κείμενο της Διακήρυξης για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών του 2007 δείτε το www.un.org.

Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των ζώων και την ιδέα ότι οφείλουμε να είμαστε ευγενείς και να σεβόμαστε όλα τα αισθανόμενα πλάσματα, στο www.uncaged.co.uk.

Περισσότερες πληροφορίες για το κυνήγι φάλαινας και το έθνος Makah μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση: www.historylink.org (αναζήτηση για Makah κυνήγι φάλαινας)

Φυλλάδια

Γενικές πληροφορίες για το διευκολυντή

Ο λαός των Makah (ονομάζονται επίσης Makah ή φυλή Makah) ζει σε ένα καταυλισμό που βρίσκεται στο πιο βορειοδυτικό άκρο της Ολυμπιακής Χερσονήσου στην Πολιτεία της Ουάσιγκτον, ΗΠΑ. Ο τρέχον καταυλισμός είναι περίπου 108.000 στρέμματα. Τον Ιούλιο του 1999 τα στοιχεία απογραφής της φυλής έδειξαν ότι η φυλή Makah έχει 1214 εγγεγραμμένα μέλη, αν και μόνο 1079 μέλη ζουν σήμερα στον καταυλισμό. Το μέσο ποσοστό ανεργίας του καταυλισμού είναι περίπου 51%. Σχεδόν το 49% των νοικοκυριών του καταυλισμού έχουν εισοδήματα που κατατάσσονται κάτω από το ομοσπονδιακό όριο της φτώχειας και το 59% των οικιστικών μονάδων θεωρούνται υποβαθμισμένα.

Παρά αυτή τη ζοφερή περιγραφή, οι παραδόσεις είναι πολύ ισχυρές και πολλοί Makah που αποφοιτούν από το κολλέγιο επιστρέφουν στον καταυλισμό για να εργαστούν για την φυλή Makah, για την τοπική κλινική και για το δημόσιο σχολείο.

<http://www.statemaster.com/encyclopedia/Makah>

Συνοπτική ιστορία των πρόσφατων διενέξεων

- Οκτώβριος 1997: Η Διεθνής Επιτροπή Φαλαινοθηρίας παραχώρησε στους Makah τέσσερις γκρίζες φάλαινες ετησίως.
- 10η Μαΐου του 1999: Πραγματοποιήθηκε το πρώτο κυνήγι φαλαινών Makah έπειτα από πάνω από 70 χρόνια. Οι διαδηλωτές διατάραξαν το κυνήγι, θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους και τις ζωές άλλων.
- 17 Μαΐου 1999: Πιάστηκε μια φάλαινα.
- 9 Ιουνίου 2000: το 9ο Περιφερειακό Εφετείο των ΗΠΑ διέταξε την παύση του κυνηγιού, έως ότου ετοιμαστεί νέα περιβαλλοντική εκτίμηση.
- Ιούλιος 2001: Εκδόθηκε η νέα εκτίμηση. Το κυνήγι εγκρίθηκε πάλι.
- 2002: Η Διεθνής Επιτροπή Φαλαινοθηρίας ενέκρινε το αίτημα των Makah για ανανέωση της αναλογίας των φαλαινών για πέντε επιπλέον έτη.
- Δεκέμβριος 2002: Τριμελής επιτροπή της 9ης Περιφέρειας ανέστειλε επ' αόριστον το κυνήγι, μέχρι να ετοιμαστεί πλήρης δήλωση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Φεβρουάριος 2005: η φυλή Makah υπέβαλε επίσημη αίτηση στην Εθνική Υπηρεσία Θαλάσσιας Αλιείας για άρση του νόμου Προστασίας Θαλάσσιων Θηλαστικών που θα τους επέτρεπε να κυνηγούν φάλαινες.
- Σεπτέμβριος 2007: Ορισμένα μέλη της φυλής, απογοητευμένα από την έλλειψη προόδου, κυνήγησαν μια φάλαινα παράνομα.
- Μάιος 2008: η Υπηρεσία Αλιείας δημοσίευσε σχέδιο της δήλωσης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Μέσα του 2009: Καμία τελική δήλωση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ή απόφαση σχετικά με το αίτημα παρέκκλισης.

Πηγή: www.historylink.org

Κάρτες ρόλων

Κάρτα ρόλου ΔΟΠΠΑ

Η θέση σας σχετικά με το ζήτημα του κυνηγιού φάλαινας είναι ουδέτερη. Ο ρόλος σας είναι η παροχή γενικών πληροφοριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την περιβαλλοντική νομοθεσία, η διαμεσολάβηση μεταξύ των ομάδων και η σύνοψη στο τέλος. Το έργο σας, ως διευκολυντές της συνεδρίασης, είναι να διασφαλίσετε ότι η συζήτηση επικεντρώθηκε στον απαιτούμενο στόχο και να διευκρινίσετε τυχόν παρανοήσεις και παρεξηγήσεις. Ο ρόλος σας είναι να συμβάλλετε κατά τρόπο τέτοιο, ώστε οι ομάδες να απομακρυνθούν από τις διαφορές τους και να διερευνήσουν τα κοινά που έχουν, προκειμένου να καταλήξουν σε συναίνεση σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Γιατί οι φάλαινες είναι σημαντικές;
- Είναι οι γκρίζες φάλαινες απειλούμενο είδος;
- Γιατί θα πρέπει οι Makah να αποτραπούν από το να τρώνε κρέας φάλαινας;
- Θα μπορούσε η τελετουργία κυνηγιού φάλαινας των Makah να τροποποιηθεί;
- Εάν επιτευχθεί συμφωνία, τι είδους παρακολούθηση θα χρειαστεί για να διασφαλιστεί η προστασία των φαλαινών;

Ξεκινήστε με ένα καλωσόρισμα προς όλους. Ορίστε το πλαίσιο των συζητήσεων. Αξιοποιήστε περίπου δύο λεπτά για να στήσετε το σκηνικό, συνοψίζοντας τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και τις περιβαλλοντικές πτυχές του ζητήματος, παραθέτοντας αν θέλετε κάποια από τα παρακάτω αποσπάσματα. Επαναδιατυπώστε το σκοπό της συνεδρίασης: να συζητήσετε τα θέματα και να προσπαθήσετε να καταλήξετε σε αμοιβαία κατανόηση, ώστε να βρεθεί μια μακροπρόθεσμη λύση στην τρέχουσα διένεξη.

Ζητήστε από τη φυλή Makah να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους θέλει να ξαναρχίσει το κυνήγι της φάλαινας, πριν ξεκινήσει η γενική συζήτηση. Μετά από συζήτηση 50 λεπτών, θα πρέπει να συνοψίσετε εν συντομία και να καταγράψετε τα θέματα που προέκυψαν σε αυτή τη συνεδρίαση, τα οποία θα πρέπει να αποσαφηνιστούν στην επόμενη.

Μερικές βασικές πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον πολιτισμό και το περιβάλλον

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα ορίζει στο Άρθρο 1 ότι:

1. Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθορίζουν ελεύθερα το πολιτικό καθεστώς τους και επιδιώκουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη.
2. Όλοι οι λαοί μπορούν, για τους δικούς τους σκοπούς, να διαθέτουν ελεύθερα το φυσικό πλούτο και τους φυσικούς πόρους τους, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή οικονομική συνεργασία που βασίζεται στην αρχή του αμοιβαίου συμφέροντος και του διεθνούς δίκαιου. Σε καμία περίπτωση δε μπορεί ένας λαός να στερηθεί τα δικά του μέσα επιβίωσης.

Άρθρο 15:

1. Τα συμβαλλόμενα κράτη στο παρόν Σύμφωνο αναγνωρίζουν το δικαίωμα όλων:
 - (α) Να συμμετέχουν στην πολιτιστική ζωή
 - (β) Να απολαμβάνουν τα οφέλη της επιστημονικής προόδου και των εφαρμογών της.

Το προοίμιο της διακήρυξης της Βιέννης του 1993 αναφέρει ότι: «Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά, αδιαίρετα και αλληλένδετα. Η διεθνής κοινότητα πρέπει να αντιμετωπίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο με τρόπο δίκαιο και ισότιμο, με τους ίδιους όρους και με την ίδια έμφαση... Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, καθώς και το διαφορετικό ιστορικό, το πολιτιστικό και θρησκευτικό παρελθόν».

Το 1981, η Διεθνής Επιτροπή Φαλαινοθηρίας – International Whaling Commission (IWC) αποφάσισε να επιτρέψει τη Φαλαινοθηρία Επιβίωσης Αυτοχθόνων – Aboriginal Subsistence Whaling (ASW). Αυτό ορίζεται ως «φαλαινοθηρία για σκοπούς τοπικής κατανάλωσης των αυτοχθόνων που πραγματοποιείται από ή για λογαριασμό των αβοριγίνων, αυτοχθόνων ή ιθαγενών λαών, που έχουν ισχυρούς κοινωνικούς, οικογενειακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς δεσμούς, οι οποίοι σχετίζονται με τη συνεχή παραδοσιακή εξάρτηση από τη φαλαινοθηρία και τη χρήση των φαλαινών».

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας αναφέρει ότι «μία από τις γενικές αρχές είναι η βέλτιστη αειφόρος χρήση των ανανεώσιμων θαλάσσιων πόρων.»

Το 1982, η IWC επέβαλε μορατόριουμ στην αλιεία της απειλούμενης με εξαφάνιση γκρίζας φάλαινας. Το 1994 ο πληθυσμός είχε ανακάμψει σε περίπου 21.000 φάλαινες και επίσης αφαιρέθηκε από τον Κατάλογο Απειλούμενων Ειδών των ΗΠΑ.

Κάρτα ρόλου της φυλής Makah

Ο ρόλος σας είναι να παρουσιάσετε την επιχειρηματολογία των Ινδιάνων Makah που ζουν στη βορειοδυτική ακτή της Βόρειας Αμερικής. Το κυνήγι φάλαινας είναι μια σημαντική πολιτιστική παράδοση για τους Makah και θέλετε μόνο το δικαίωμα να σκοτώνετε πέντε γκρίζες φάλαινες κάθε χρόνο.

Καλό θα ήταν να χρησιμοποιήσετε τις γνώσεις σας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα, μαζί με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Ακόμα κι αν πέρασαν 70 χρόνια από το τελευταίο κυνήγι φάλαινας, οι τελετές, οι τελετουργίες, τα τραγούδια και οι ιστορίες έχουν περάσει από γενιά σε γενιά και διατηρούνται ζωντανά. Μια ολόκληρη κοινωνική δομή χτίστηκε γύρω από το κυνήγι.
- Σήμερα, κάποιοι Ινδιάνοι Makah εξασφαλίζουν τα προς το ζην με την αλιεία του σολομού και του μαύρου γάδου του Ειρηνικού, τα οποία πωλούν σε ένα τοπικό εργοστάσιο ψαριών. Ταυτόχρονα, εξακολουθεί να υφίσταται και το παλαιότερο σύστημα ανταλλαγής μεταξύ οικογένειας και φίλων.
- Οι εργασίες βιομηχανικής φαλινοθηρίας που πραγματοποιήθηκαν από τους Ευρωπαίους και τους Αμερικανούς είναι αυτές που εξάντλησαν το απόθεμα των φαλαινών. Τώρα, ο πληθυσμός αποκαταστάθηκε σε ιστορικά υψηλό επίπεδο και έχει αφαιρεθεί από τη λίστα απειλούμενων ειδών των ΗΠΑ.
- Οι νέοι μας επιθυμούν να έχουν μια ταυτότητα βασισμένη στο δικό τους πολιτισμό και ιστορία. Το να είναι μέρος ενός πολιτισμού που έχει μακρά παράδοση αποτελεί προνόμιο που δεν έχουν πολλοί νέοι στις ΗΠΑ.
- Εμείς δεν πρόκειται να κυνηγήσουμε τις γκρίζες φάλαινες για εμπορικούς σκοπούς. Ο σκοπός μας είναι τελετουργικός και εξασφαλίζει την τροφή/επιβίωση.
- Έχουμε ζητήσει να μας επιτραπεί το κυνήγι για έως 5 γκρίζες φάλαινες, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα τις κυνηγήσουμε όλες.
- Εμείς ψαρεύουμε με μικρά σκάφη παράκτιας αλιείας χρησιμοποιώντας το παραδοσιακό καμάκι χεριού. Σκεφτόμαστε μια τροποποιημένη έκδοση με μια χειροβομβίδα στην άκρη, όπως αυτές που χρησιμοποιούνται στην Αλάσκα για το κυνήγι της φάλαινας μυστακοκήτος (bowhead).
- Θα συμμετέχουμε ενεργά στις προσπάθειες που γίνονται για να διασφαλιστεί ότι η γκρίζα φάλαινα δε θα επιστρέψει ποτέ στη λίστα απειλούμενων ειδών.

Κάρτα ρόλου του Ποιμένα της Θάλασσας – Sea Sepherd και της Εταιρείας Διατήρησης Φαλαινών και Δελφινιών – Whale and Dolphin Conservation Society

Ο Ποιμένας της Θάλασσας – Sea Sepherd είναι μια διεθνής, μη-κερδοσκοπική, μη-κυβερνητική οργάνωση (ΜΚΟ) που ασχολείται με την έρευνα και την καταγραφή των παραβιάσεων διεθνών νόμων, κανονισμών και συνθηκών προστασίας των θαλάσσιων ειδών της άγριας πανίδας. Η Εταιρεία Διατήρησης Φαλαινών και Δελφινιών – Whale and Dolphin Conservation Society (ΕΔΦΔ - WDCS) είναι η πιο ενεργή φιланθρωπική εταιρεία στον κόσμο, αφιερωμένη στη διατήρηση και ευημερία όλων των φαλαινών, δελφινιών και φωκιών.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις υπάρχουσες γνώσεις σας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα, μαζί με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- «Παρουσιάστε το όπως θέλετε – το κυνήγι της φάλαινας είναι φόνος και ο φόνος είναι λάθος».
 - Οι φάλαινες δεν είναι άνθρωποι, αλλά δεν είναι είδος υποδεέστερο του ανθρώπινου είδους. Η νοοτροπία που δέχεται το φόνος φαλαινών συμπίπτει με τη νοοτροπία που δέχεται τη γενοκτονία των «κατώτερων» ανθρώπινων όντων.
 - Κατά μια βαθιά έννοια, οι φάλαινες και κάποια άλλα αισθανόμενα θηλαστικά δικαιούνται, αν όχι ανθρώπινα δικαιώματα, τότε τουλάχιστον «ανθρωπιστικά δικαιώματα».
- Η πραγματική αιτία γι' αυτή την πρωτοβουλία των Makah είναι επειδή γνωρίζουν πολύ καλά ότι το κρέας των φαλαινών πωλείται για 80 δολάρια ΗΠΑ το κιλό στην Ιαπωνία. Μια φάλαινα αξίζει σχεδόν ένα εκατομμύριο δολάρια.
- Αν επιτραπεί στους Makah να κυνηγούν φάλαινες, αυτό θα έχει συνέπειες για χιλιάδες φάλαινες, επειδή η Νορβηγία, η Ιαπωνία, η Ρωσία και η Ισλανδία θα το θεωρούν αυτό ως προηγούμενο.
- Περπατούμε σε τεντωμένο σχοινί προσπαθώντας να σεβαστούμε το ιστορικό δικαίωμα των ανθρώπων να συνεχίσουν τη μακρόχρονη παράδοσή τους και ταυτόχρονα να εξισορροπήσουμε τα συμφέροντα της διατήρησης και προστασίας των φαλαινών.
- Το 1995 ασκήθηκε κριτική για το κυνήγι της γκρι φάλαινας από τους Ρώσους, όταν προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι το κρέας των φαλαινών δεν καταναλωνόταν από τους ιθαγενείς λαούς, αλλά στην πραγματικότητα δινόταν ως τροφή σε αλεπούδες ή σε εκτροφεία αλεπούδων.
- Οι πολιτισμοί αλλάζουν. Η οικονομική κατάσταση των Εσκιμών του Νορθ Σλόουπ της Αλάσκας διαφέρει πολύ από εκείνη των λαών που κυνηγούσαν φάλαινες πριν από έναν αιώνα. Η εκμετάλλευση πετρελαίου έφερε ένα τεράστιο ποσό χρημάτων στους ντόπιους. Επίσης, το κυνήγι με σύγχρονα οχήματα για τα χιόνια και ελικόπτερα διαστρεβλώνει τον ορισμό της αυτοχθονίας.
- Αν και η Διεθνής Επιτροπή Φαλαينوθηρίας συνεχίζει να συζητά το συναισθηματικά φορτισμένο ζήτημα της επανέναρξης της εμπορικής φαλαينوθηρίας, εκατοντάδες φάλαινες και τα ξαδέρφια τους, τα μικρότερα δελφίνια και οι φώκιες πεθαίνουν κάθε χρόνο, σχεδόν απαρατήρητα, σε κυνήγια αυτοχθόνων.
- Στο πλαίσιο της άγριας πανίδας, θα πρέπει να ακολουθηθεί η αρχή της προφύλαξης.

Κάρτα ρόλου της Συμμαχίας του Μακρινού Βορρά – High North Alliance

Η Συμμαχία του Μακρινού Βορρά – High North Alliance είναι μια οργάνωση ομπρέλα που εκπροσωπεί κυνηγούς φαλαινών και φώκιας από τον Καναδά, τη Γροιλανδία, τις Νήσους Φερόες, την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Η ΣΜΒ - HNA είναι αποφασισμένη να εργαστεί για το μέλλον των παράκτιων πολιτισμών και την αειφόρο χρήση των πόρων που προέρχονται από το κυνήγι των θαλάσσιων θηλαστικών.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις γνώσεις σας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα, μαζί με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Οι Makah κυνηγούσαν φάλαινες για 2 χιλιάδες χρόνια πριν έρθουν οι λευκοί ιμπεριαλιστές, πάρουν τις φάλαινες και καταστρέψουν τις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής των Makah.
- Τώρα οι φάλαινες είναι άφθονες και πάλι, αλλά οι λευκοί άνδρες θέλουν να απαγορεύσουν κάθε χρήση αυτού του πόρου και να μας στερήσουν τα δικαιώματά μας.
- Οι διαφορετικοί πολιτισμοί δε θα μπορέσουν ποτέ να συμφωνήσουν για το ποια ζώα είναι ξεχωριστά και ποια είναι καλύτερα για δείπνο. Στη βόρεια Νορβηγία οι άνθρωποι έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με την πουπουλόπαπια, αν και στη Δανία το στήθος πουπουλόπαπιας είναι εκλεκτό έδεσμα. Ως εκ τούτου, η δήλωση «οι φάλαινες είναι διαφορετικές» εγείρει το ερώτημα: είναι διαφορετικές για ποιον;
- Το κυνήγι φάλαινας, καθώς και φώκιας, επιτρέπεται μόνο εφόσον γίνεται από τους αυτόχθονες πληθυσμούς, είναι μη εμπορικό και προορίζεται αποκλειστικά για «παραδοσιακή χρήση».
- Αυτό είναι άδικο, διότι:
 - Συνήθως είναι οι ξένοι που ορίζουν τι είναι «παραδοσιακό».
 - Η σύνδεση κυνηγιού φάλαινας και φώκιας με μη-εμπορικό τρόπο παραγωγής είναι η άρνηση στους λαούς αυτούς του αυτονόητου δικαιώματός τους να ορίζουν το δικό τους μέλλον.
 - Κανένας πολιτισμός δεν είναι στατικός, αλλά η πολιτική αυτών που είναι κατά του κυνηγιού φάλαινας είναι εκ των πραγμάτων μια προσπάθεια να «παγώσουν» την κατάσταση, για να μετατρέψουν έναν εξελισσόμενο πολιτισμό, σε στατικό μουσειακό αντικείμενο.
 - Η ίδια η εμπορευματοποίηση φαίνεται να θεωρείται κακή από την πλειοψηφία των συμβαλλόμενων κυβερνήσεων στη Διεθνή Επιτροπή Φαλαίνοθηρίας (ο οργανισμός που ελέγχει το κυνήγι φάλαινας). Είναι ειρωνικό το γεγονός ότι η άποψη αυτή εκφράζεται από κυβερνήσεις που συνήθως είναι ένθερμοι υποστηρικτές του ελεύθερου εμπορίου.
- Είναι δύσκολο να υπερασπιστεί κανείς το μορατόριουμ που έχει επιβληθεί ή την πολιτική «κάτω τα χέρια από τις φάλαινες» χρησιμοποιώντας λογικά επιχειρήματα. Υπάρχουν πολλές πρακτικές στον τομέα της γεωργίας, της αλιείας και της δασοκομίας, που είναι σαφώς μη βιώσιμες, αλλά δεν έχει επιβληθεί γενική απαγόρευση σε αυτές τις βιομηχανίες.
- «Τα θαλάσσια θηλαστικά είναι μέρος των έμβιων πόρων των οικοσυστημάτων των ωκεανών. Θα πρέπει να προστατεύονται όταν απειλούνται και να θηρεύονται μόνο όταν υπάρχει βεβαιότητα ότι το μέγεθος του πληθυσμού τους το επιτρέπει. Το κυνήγι μπορεί επίσης να είναι απαραίτητο προκειμένου να αποφευχθεί ο υπερπληθυσμός και οι ανισορροπίες στα θαλάσσια οικοσυστήματα.» Έκθεση για τα Θαλάσσια Θηλαστικά, Συμβούλιο της Ευρώπης, 12 Ιουλίου 1993)
- Η φαλαίνοθηρία είναι ένα καλό παράδειγμα για το πώς η διεθνής συνεργασία μπορεί να μετατρέψει μια κατάσταση υπερεκμετάλλευσης σε αειφόρο χρήση. Η διεθνής συνεργασία δεν είναι τέλεια, αλλά μπορεί να λειτουργήσει και λειτουργεί.

Κάρτα ρόλου της Greenpeace

Οι υποστηρικτές της Greenpeace σε όλο τον κόσμο αγωνίζονται για το όραμά τους για την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου κόσμου.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις γνώσεις σας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα, μαζί με τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Άνθρωποι προερχόμενοι από πολλούς πολιτισμούς σε όλο τον κόσμο ισχυρίζονται ότι οι φάλαινες είναι ιερές και θεωρούν κάθε είδος ένα κυρίαρχο έθνος από μόνο του, άξιο σεβασμού και προστασίας.
- Οι φάλαινες φέρνουν χαρά σε πολλές χιλιάδες παρατηρητές φαλαινών.
- Η Greenpeace δεν υποστηρίζει καμία φαλαينوθηρία, αλλά δεν αντιτίθεται στο κυνήγι φάλαινας που γίνεται πράγματι για επιβίωση, εφόσον δεν υπάρχει το εμπορικό στοιχείο.
- Οι γκρι φάλαινες μεταναστεύουν διανύοντας τεράστιες αποστάσεις κάθε χρόνο και περνούν μόνο για λίγο μέσα από τα νερά των Makah.
- Εάν η πρόταση από μία φυλή για την έγκριση λήψης 5 γκριζων φαλαινών εγκριθεί, τότε πολλές άλλες φυλές στον Καναδά και την Αλάσκα θα πουν, «Αν μπορούν λοιπόν αυτοί να τις κυνηγήσουν, τότε μπορούμε κι εμείς».
- Είναι εξαιρετικά δύσκολο να προσδιοριστεί με ακρίβεια ο πραγματικός αριθμός φαλαινών σε διαφορετικούς πληθυσμούς φαλαινών. Το μέγεθος των περισσότερων πληθυσμών δεν είναι γνωστό με μεγαλύτερη ακρίβεια από ό,τι συν ή πλην 50%. Δεδομένου ότι οι αλλαγές συμβαίνουν με πολύ αργούς ρυθμούς, είναι αδύνατο να πει κανείς εάν ένας πληθυσμός αυξάνεται ή συρρικνώνεται κατά τη διάρκεια μιας ολιγόχρονης μελέτης». Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία σχετικά με τη μείωση του αριθμού των φαλαινών που προκαλείται από την εμπορική φαλαينوθηρία.

Ιδιότητα του
Πολίτη και
Συμμετοχή
στα κοινά

Δημοκρατία

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 4

8-20

120 λεπτά

Δημιουργώντας συνδέσεις

Η δημοκρατία δεν είναι κάτι που πιστεύεις ή ένα μέρος να κρεμάσεις το καπέλο σου, αλλά κάτι που κάνεις. Συμμετέχεις. Αν σταματήσεις να το κάνεις, η δημοκρατία θα καταρρεύσει.

Abbie Hoffman

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 4
Μέγεθος ομάδας	8 – 20
Διάρκεια	120 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά • Δημοκρατία • Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
Επισκόπηση	Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει διαπραγμάτευση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, της κυβέρνησης, των ΜΚΟ και των μέσων ενημέρωσης σε μία δημοκρατία.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα συμμετοχής στην κυβέρνηση και τις ελεύθερες εκλογές • Η ελευθερία πληροφόρησης και άποψης • Όλοι έχουν καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα
Στόχοι	• Η κατανόηση της σχέσης μεταξύ δικαιωμάτων και ευθυνών • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων συζήτησης και συνεργασίας • Η εξοικίωση με την έννοια και την πρακτική της υπευθυνότητας του πολίτη
Υλικά	• Ένα φύλλο χαρτί A4 για κάθε ομάδα και μολύβι για να κρατούν σημειώσεις • 4 μεγάλα φύλλα χαρτιού (A3) ή χαρτί χαρτοπίνακα (ένα για το «φύλλο καταγραφής» κάθε ομάδας) • 3 μαρκαδόροι (ένας κόκκινος, ένας πράσινος και ένας μπλε) για κάθε ομάδα • 4 κουβάρια σπάγκου ή μαλλιού (με διαφορετικό χρώμα νήματος για κάθε ομάδα) • Ρολό κολλητικής ταινίας (σελοτέιπ) για κάθε ομάδα • Ψαλίδι • Φυλλάδιο με τους κανόνες του παιχνιδιού, ένα ανά ομάδα
Προετοιμασίες	• Κόψτε 6 μήκη (μήκους 1,5εκ.) σπάγκου ή μαλλιού από κάθε κουβάρι. (24 νήματα στο σύνολο· 6 από κάθε χρώμα, ένα χρώμα ανά ομάδα).

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι ο σκοπός της δραστηριότητας είναι να σχεδιάσουν ένα «χάρτη» των σχέσεων μεταξύ των τεσσάρων «φορέων» μέσα σε μια (ιδανική) δημοκρατική κοινωνία.
2. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε τέσσερις ισομεγέθεις ομάδες, ώστε να εκπροσωπούν τέσσερις «φορείς» σε μια δημοκρατία: την κυβέρνηση, τον τομέα των ΜΚΟ, τα μέσα ενημέρωσης και τους πολίτες.
3. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα φύλλο χαρτιού A4 και ένα μολύβι για να κρατούν σημειώσεις και ζητήστε τους να κάνουν για δέκα λεπτά καταιγισμό ιδεών για το ρόλο που παίζει ο «φορέας» τους σε μια δημοκρατική κοινωνία, δηλαδή, ποιες είναι οι βασικές λειτουργίες που εκτελεί. Στο τέλος του χρόνου, θα πρέπει να συμφωνήσουν σχετικά με τις πέντε πιο σημαντικές από αυτές.
4. Έπειτα θα προετοιμάσουν τα «φύλλα καταγραφής» τους. Μοιράστε σε κάθε ομάδα ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού (A3 ή χαρτί χαρτοπίνακα) και ένα κόκκινο μαρκαδόρο και ζητήστε τους να

- γράψουν το «φορέα» που αντιπροσωπεύουν πάνω στην αρχή του χαρτιού και από κάτω να συμπληρώσουν τις πέντε σημαντικότερες λειτουργίες του.
5. Καλέστε τους συμμετέχοντες σε ολομέλεια και ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τα «φύλλα καταγραφής» τους. Αφήστε τις ομάδες να μοιραστούν τις αντιδράσεις τους. Ρωτήστε τους αν συμφωνούν με τις βασικές λειτουργίες αυτών των τεσσάρων «φορέων». Αν το επιθυμούν, μπορούν να τροποποιήσουν τις λίστες τους στο πλαίσιο της ανατροφοδότησης.
 6. Τώρα χωρίστε πάλι τις τέσσερις ομάδες και μοιράστε τα πράσινα στυλό. Δώστε τους δεκαπέντε λεπτά για να κάνουν καταγισμό ιδεών για το τι απαιτούν η μία από την άλλη, προκειμένου να εκτελέσουν τις λειτουργίες τους. Όταν ο χρόνος έχει σχεδόν τελειώσει, ζητήστε από τις ομάδες να δώσουν προτεραιότητα στα δύο πιο σημαντικά αιτήματα που έχουν από τον καθένα από τους άλλους «φορείς» και να τα καταγράψουν με ξεχωριστές επικεφαλίδες, χρησιμοποιώντας τον πράσινο μαρκαδόρο.
 7. Μοιράστε τα αντίγραφα των «Κανόνων του παιχνιδιού», παρουσιάστε τους κανόνες και βεβαιωθείτε ότι όλοι καταλαβαίνουν τι πρέπει να κάνουν. Στη συνέχεια, ζητήστε από τις ομάδες να φέρουν τα «φύλλα καταγραφής» τους στη μέση του δωματίου και να τα απλώσουν σε ένα τετράγωνο με περίπου 1 μέτρο απόσταση (δείτε διάγραμμα). Ζητήστε από τα μέλη της κάθε ομάδας να καθίσουν κοντά στη «γωνιά» τους.
 8. Μοιράστε σε κάθε ομάδα 6 νήματα μαλλιού, ένα ρολό κολλητικής ταινίας και ένα μπλε στυλό.
 9. Τώρα ξεκινούν οι γύροι των διαπραγματεύσεων. Θα πρέπει να δώσετε 10 λεπτά για κάθε γύρο. Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες ότι ο στόχος είναι να χαρτογραφήσουν τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων «φορέων» και ότι όταν ένα αίτημα γίνεται αποδεκτό, ένα κομμάτι μαλλιού πρέπει να κολληθεί μεταξύ των δύο χαρτιών για να υποδηλώσει την αποδοχή ευθύνης.
 10. Προχωρήστε στην ανασκόπηση και την αξιολόγηση, ενώ οι συμμετέχοντες εξακολουθούν να κάθονται γύρω από το χάρτη.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κοιτάξουν το χάρτη που έχουν δημιουργήσει και να προβληματιστούν σχετικά με τη δραστηριότητα:

- Ήταν δύσκολο να σκεφτείτε τις λειτουργίες που εκτελούν η κυβέρνηση, οι ΜΚΟ, τα μέσα ενημέρωσης και οι πολίτες σε μια δημοκρατία;
- Υπήρξαν διαφωνίες εντός των ομάδων σχετικά με το ποια αιτήματα θα έπρεπε να γίνουν αποδεκτά ή να απορριφθούν;
- Ποια από τα αιτήματα που διατυπώθηκαν σε άλλες ομάδες δεν έγιναν αποδεκτά ως ευθύνες; Γιατί συνέβη αυτό; Πιστεύετε ότι αυτές οι περιπτώσεις θα μπορούσαν στην πραγματικότητα να προκαλέσουν προβλήματα;
- Υπήρξαν ευθύνες που αποδέχτηκε κάθε ομάδα, αλλά που δεν είχαν αναγνωρίσει πριν; Πώς αισθάνεστε γι' αυτό τώρα;
- Τι καινούριο έδειξε η δραστηριότητα για τη δημοκρατική κοινωνία που δε γνώριζαν πριν; Υπήρξαν εκπλήξεις;
- Ποια δικαιώματα διακυβεύονται σε αυτή τη δραστηριότητα;
- Το άρθρο 29 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει: «Το κάθε άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του». Ποια είναι τα πιο σημαντικά καθήκοντα που έχετε προς το παρόν στη ζωή σας;
- Ποιοι είναι οι ρόλοι των διαφόρων φορέων στο να διασφαλίζουν ότι δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα κανενός;
- Ποιοι είναι οι ρόλοι των διαφόρων φορέων στο να διασφαλίζουν ότι όλοι έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η χρήση τεσσάρων διαφορετικών χρωμάτων νήματος (ένα χρώμα που να σχετίζεται με κάθε «φορέα») κάνει το χάρτη να φαίνεται πιο ωραίος και είναι πιο εύκολο να εντοπίσετε τις συνδέσεις. Για παράδειγμα, όλα τα αιτήματα των πολιτών μπορεί να είναι κίτρινα και όλα εκείνα των μέσων ενημέρωσης, μαύρα.

Στο βήμα 5 των οδηγιών, αφού οι ομάδες έχουν συντάξει τη λίστα των λειτουργιών τους, μην αφιερώσετε πάρα πολύ χρόνο συζητώντας τα ζητήματα στην ολομέλεια. Θα πρέπει να το χρησιμοποιήσετε αυτό περισσότερο ως προτροπή για την επόμενη εργασία που θα κάνουν σε μικρές ομάδες. Οι ομάδες ίσως θέλουν να σημειώσουν τις λειτουργίες των άλλων ομάδων.

Εάν οι ομάδες πασχίζουν να σκεφτούν λειτουργίες, δοκιμάστε να τους ζητήσετε να σκεφτούν τι κάνει ο «φορέας» τους και τι θα μπορούσε να λείπει, εάν δεν υπήρχε! Μπορεί να θέλετε να δώσετε ορισμένα παραδείγματα για να βοηθήσετε τις ομάδες να ξεκινήσουν:

- Οι κυβερνήσεις σχεδιάζουν νομοθεσίες, αποφασίζουν για τη γενική πολιτική και διασφαλίζουν ότι η χώρα τηρεί τον προϋπολογισμό της.
- Οι ΜΚΟ ασκούν πιέσεις για τα δικαιώματα των μειονοτήτων, αναλαμβάνουν ζητήματα που η κυβέρνηση (ή αντιπολίτευση) αδυνατεί να αντιμετωπίσει και διεξάγουν καμπάνιες για νομοθετικές αλλαγές.
- Τα μέσα ενημέρωσης αναφέρονται στην κυβερνητική πολιτική, ερευνούν, αναλύουν και σχολιάζουν ζητήματα.
- Οι «λειτουργίες» των πολιτών περιλαμβάνουν ο,τιδήποτε είναι σημαντικό σε μια δημοκρατική κοινωνία: την εκπροσώπηση στο κοινοβούλιο, την ακτιβιστική δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη σύσταση οργανώσεων για την προστασία συγκεκριμένων ομάδων, την αμφισβήτηση και εμπλοκή στην πολιτική ζωή και ούτω καθεξής.

Όταν συντάσσουν τις λίστες των αιτημάτων τους (βήμα 5), πείτε τους να μην υπερβάλλουν και να είναι ρεαλιστικοί στα αιτήματά τους από τους άλλους «φορείς»! Οι ευθύνες αυτές θα χρειαστεί να γίνουν αποδεκτές και από αυτούς, οπότε δε θα πρέπει να έχουν άδικα ή παράλογα αιτήματα.

Στο βήμα 9, οι διαπραγματεύσεις δε θα πρέπει να παρουσιαστούν ως «διαγωνισμός», ούτε θα πρέπει να απορροφήσουν πάρα πολύ χρόνο. Τονίστε ότι θα πρέπει να βλέπουν τους εαυτούς τους ως συνεργάτες των άλλων: Ο σκοπός είναι να ιδρυθεί μια κοινωνία στην οποία όλοι οι «φορείς» συνεργάζονται για την ικανοποίηση όλων. Συνεπώς, οι συναλλαγές θα πρέπει να είναι σχετικά γρήγορες: Πείτε στις ομάδες να αποδέχονται τα αιτήματα, εφόσον φαίνονται λογικά, ειδάλλως να τα απορρίπτουν και οποιαδήποτε από αυτά είναι αμφιλεγόμενα να το κρατούν για να το συζητήσουν όλοι μαζί σε επόμενο στάδιο.

Αν οι ομάδες χρειάζονται βοήθεια να σκεφτούν για τα αιτήματα και τις ευθύνες, τότε θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε ως παράδειγμα τα μέσα ενημέρωσης και τους πολίτες: οι δημοσιογράφοι χρειάζονται πληροφορίες για το πού συμβαίνουν τα γεγονότα και οι πολίτες έχουν ευθύνη να ειδοποιούν τα μέσα ενημέρωσης και να παρέχουν καταθέσεις μαρτύρων.

Παραλλαγές

Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει περισσότερο ή λιγότερο περίπλοκη χρησιμοποιώντας διαφορετικούς αριθμούς «φορέων» μέσα στην κοινωνία: για παράδειγμα, μπορεί να θέλετε να προσθέσετε «επιχειρήσεις» ή «μειονότητες». Ωστόσο, αυτό θα κάνει τη διαπραγματευτική διαδικασία πολύ πιο περίπλοκη και ίσως να μη θέλετε όλες οι ομάδες να ανταλλάζουν αιτήματα μεταξύ τους. Θα μπορούσατε επίσης, να χρησιμοποιήσετε διαφορετικές κατηγορίες που παρουσιάζουν αμεσότερη συνάφεια με την πραγματικότητα των νέων ανθρώπων – για παράδειγμα, αντικαταστήστε το «πολίτες» με «νέοι» και το «κυβέρνηση» με «σχολείο».

Η δραστηριότητα θα μπορούσε να απλοποιηθεί αφαιρώντας μία ή περισσότερες ομάδες: για παράδειγμα, δουλεύοντας μόνο με «πολίτες» και «την κυβέρνηση». Αυτό ίσως είναι προτιμότερο, αν έχετε μια μικρή ομάδα.

Μπορεί να θέλετε να δοκιμάσετε τη δραστηριότητα χωρίς τη χρήση των «φύλλων καταγραφής»: Κατά τη διάρκεια της διαπραγματευτικής διαδικασίας, κάποιος από την πρώτη ομάδα θα πρέπει να κρατήσει το ένα άκρο του νήματος του μαλλιού και να προσφέρει το άλλο άκρο σε κάποιον από τη δεύτερη ομάδα. Αν οι συμμετέχοντες κρατούν στα χέρια τους τις άκρες τους, ολόκληρη η «κοινωνία» θα είναι συνδεδεμένη με φυσικό τρόπο μέχρι το τέλος της διαδικασίας!

Προτάσεις για συνέχεια

Η ομάδα θα μπορούσε να συνεχίσει να προσθέτει στο χάρτη διαφορετικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στην κοινωνία (δείτε κάτω από τον τίτλο «Παραλλαγές»). Ίσως θέλουν να μεταφέρουν το χάρτη σε ένα άλλο φύλλο χαρτί για μεγαλύτερη σαφήνεια. Σκεφτείτε ποιές συνδέσεις στη δική σας κοινωνία δεν είναι καλά ανεπτυγμένες και πώς θα μπορούσε αυτό να ξεπεραστεί.

Αν η ομάδα θα ήθελε να σκεφτεί την κατεύθυνση προς την οποία κινείται η κοινωνία – και ειδικότερα – πώς θα ήθελε να αναπτυχθεί, τότε ίσως απολαύσει τη δραστηριότητα «Τα μέλλοντά μας» στη σελίδα 270.

Ιδέες για δράση

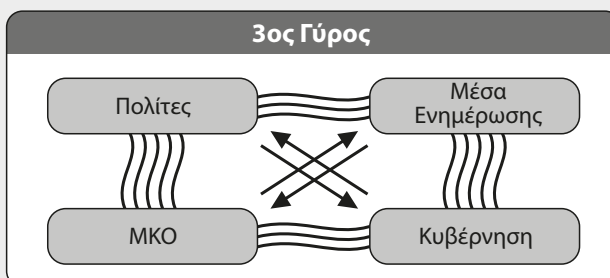
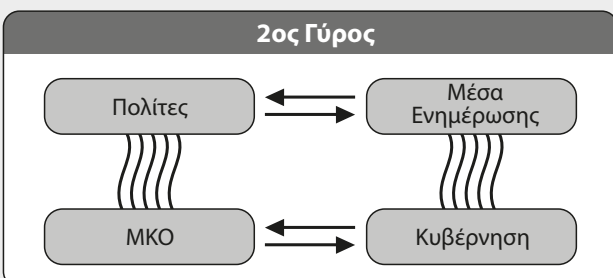
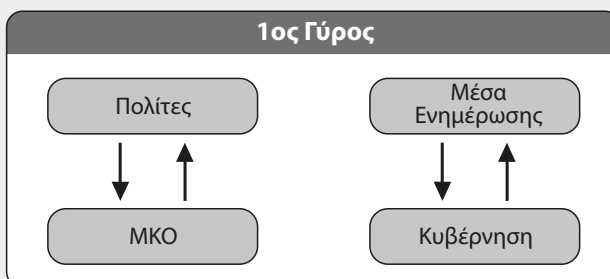
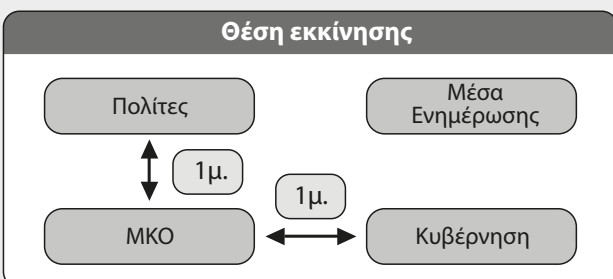
Επαναλάβετε τη δραστηριότητα, αλλά αυτή τη φορά χρησιμοποιήστε την ως μέθοδο για να αναλύσετε πώς η τοπική κυβέρνησή σας, τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, οι τοπικές ΜΚΟ και οι πολίτες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Αναγνωρίστε τα σημεία στα οποία θα μπορούσαν να βελτιωθούν οι συνδέσεις και επιστήστε την προσοχή των «φορέων» σε αυτό, με το να γράψετε γράμματα, ένα ιστολόγιο ή ένα άρθρο στα τοπικά μέσα ενημέρωσης. Θα μπορούσατε να κάνετε ένα πρακτικό ξεκίνημα για τη βελτίωση των συνδέσεων μεταξύ της δική σας οργάνωσης, σχολείου, σχολής ή συλλόγου με τους άλλους «φορείς».

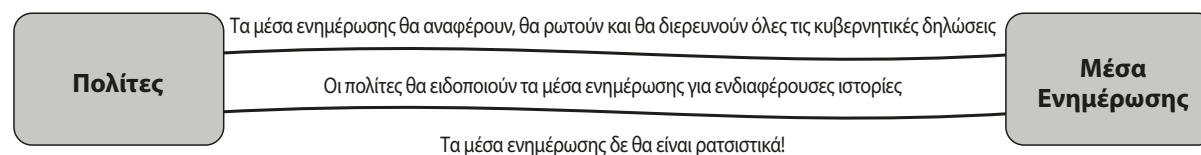
Φυλλάδια

Κανόνες του παιχνιδιού

1. Ο στόχος της άσκησης είναι για κάθε «φορέα» να καταστήσει τα αιτήματα του δεκτά από κάθε έναν από τους άλλους «φορείς».
2. Οι διαπραγματεύσεις γίνονται μεταξύ ζευγαριών «φορέων» σε τρεις γύρους ως εξής:
 - 1ος Γύρος: Διαπραγματεύονται οι πολίτες με τις ΜΚΟ και τα μέσα ενημέρωσης με την κυβέρνηση.
 - 2ος Γύρος: Διαπραγματεύονται οι πολίτες με τα μέσα ενημέρωσης και οι ΜΚΟ με την κυβέρνηση.
 - 3ος Γύρος: Διαπραγματεύονται οι πολίτες με την κυβέρνηση και τα μέσα ενημέρωσης με τις ΜΚΟ.
3. Σε κάθε γύρο, τα ζευγάρια των ομάδων αποφασίζουν μεταξύ τους ποιος θα ξεκινήσει και αναλαμβάνουν με τη σειρά να θέτουν αιτήματα ή μία στην άλλη.
4. Όταν παρουσιάζουν ένα αίτημα, θα πρέπει να το θέσουν με τρόπο σαφή και περιεκτικό. Θα πρέπει επίσης, να εξηγήσουν σε τι αφορά και γιατί προβάλλουν αυτό το συγκεκριμένο αίτημα. Να διασαφηνίσουν δηλαδή, γιατί αυτό το αίτημα και η ικανοποίησή του θα τους καταστήσει ικανούς να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους.
5. Όταν αποφασίζουν εάν θα αποδεχθούν ή όχι ένα αίτημα, θα πρέπει να αποφασίσουν αν αυτό που ζητείται είναι δίκαιο και αν θα είναι σε θέση να το υλοποιήσουν.
6. Εάν το αίτημα γίνει αποδεκτό, τότε τα ζευγάρια χρησιμοποιούν ένα από τα νήματα του κουβαριού του «αιτούντα» και το κολλούν μεταξύ των δύο «φύλλων καταγραφής» για να δηλώσουν τη συμφωνία που έχει γίνει. Η ομάδα που αποδέχεται θα πρέπει να κάνει μια περιεκτική σημείωση στο «φύλλο καταγραφής» της με μπλε στυλό, για να θυμούνται τα μέλη της τις ευθύνες τους και τι συμφώνησαν να κάνουν.
7. Εάν η δεύτερη ομάδα απορρίψει το αίτημα, το νήμα του μαλλιού τοποθετείται στην άκρη.
8. Επαναλάβετε τις διαπραγματεύσεις, έως ότου συζητηθούν όλα τα αιτήματα.
9. Σε κάθε γύρο η διαδικασία επαναλαμβάνεται μέχρι να δημιουργηθούν συνδέσεις μεταξύ και των τεσσάρων «φορέων».
10. Στο τέλος της διαδικασίας θα υπάρχει ένας χάρτης που θα παρουσιάζει τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων φορέων σε μια δημοκρατία. Κάθε φορέας θα έχει ένα «φύλλο καταγραφής» με μια λίστα των λειτουργιών του με κόκκινο στυλό, μια λίστα αιτημάτων των άλλων «φορέων» με πράσινο και μια λίστα με μπλε στυλό με τις δράσεις που έχει συμφωνήσει να αναλάβει, προκειμένου να ανταποκριθεί στα αιτήματα των άλλων «φορέων». Τα αιτήματα και οι δράσεις αναπαριστώνται με χρωματιστά νήματα....

Αυτό είναι ένα παράδειγμα μιας τετελεσμένης «συμφωνίας» ανάμεσα σε πολίτες και μέσα ενημέρωσης

Ετικέτες μνήμης

Μέχρι τα λιοντάρια να αποκτήσουν τους ιστορικούς τους, οι ιστορίες κυνηγιού θα δοξάζουν πάντα τους κυνηγούς.

Αφρικάνικη παροιμία

Θεματικές Ενότητες	• Μνήμη • Πόλεμος και Τρομοκρατία • Πολιτισμός και Αθλήματα
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	10 – 15
Διάρκεια	120 λεπτά
Επισκόπηση	Οι συμμετέχοντες δημιουργούν συλλογικά ένα «σύννεφο ετικετών - tags» που αντιπροσωπεύει τις σκέψεις τους και τα αισθήματά που τους προκαλούν τα δημόσια μνημεία πολέμου.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια • Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή • Ελευθερία σκέψης και συνείδησης
Στόχοι	• Η ανάπτυξη υγιούς προβληματισμού σε σχέση με τα εθνικά γεγονότα και τους εθνικούς μύθους που αφορούν πολέμους του παρελθόντος και να σκεφτούμε σχετικά με το ρόλο των δημόσιων μνημείων πολέμου • Η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και των δεξιοτήτων για ανεξάρτητη σκέψη • Η καλλιέργεια της φαντασίας και του αισθήματος συμπάραστασης
Υλικά	• Φύλλα χαρτιού χαρτοπίνακα • Ταινία • Πολλοί χρωματιστοί μαρκαδόροι • Φωτογραφίες μνημείων πολέμου (προαιρετικό) • Παραδείγματα από «σύννεφα ετικετών» (προαιρετικό)
Προετοιμασίες	Φτιάξτε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί (μετρήστε περίπου 1.5μ x 1.5μ) κολλώντας μαζί αρκετές σελίδες χαρτιού χαρτοπίνακα. Πρέπει να είναι αρκετά μεγάλο για να μπορούν όλα τα μέλη της ομάδας να βρουν μια θέση γύρω από αυτό. Σχεδιάστε μια αχνή γραμμή στη μέση που να χωρίζει αυτό το μεγάλο χαρτί σε δύο μέρη.

Οδηγίες

1. Βεβαιωθείτε ότι όλοι γνωρίζουν τι είναι το «σύννεφο ετικέτας- tag» και εξηγήστε ότι η ομάδα θα δημιουργήσει ένα μη-ηλεκτρονικό σύννεφο ετικετών- tags για να απεικονίσει τους συνειρμούς και τις αναμνήσεις που έρχονται στην επιφάνεια από δημόσια μνημεία πολέμου.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν ατομικά ένα τοπικό εθνικό μνημείο αφιερωμένο στη μνήμη ενός πολέμου, όπως για παράδειγμα, του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Θα πρέπει να προσπαθήσουν να θυμηθούν πώς είναι και να εντοπίσουν τα συναισθήματα, τις ιδέες και τους συνειρμούς – θετικά και αρνητικά – που τους προκαλεί το μνημείο.
3. Καλέστε όλους να πάρουν από ένα χρωματιστό μαρκαδόρο και να βρουν μια θέση γύρω από το χαρτί. Εξακολουθώντας να εργάζονται ατομικά, θα πρέπει τώρα να γράψουν τις ατομικές τους «ετικέτες- tags» πάνω στο κοινό φύλλο χαρτιού, σύμφωνα με τις ακόλουθες γενικές αρχές:
 - α. Οι «ετικέτες- tags» είναι εντελώς ατομικές: Εκφράζουν απλά το πώς αντιλαμβάνονται ένα συγκεκριμένο αντικείμενο.
 - β. Οι αρνητικοί συνειρμοί θα πρέπει να γραφτούν στην αριστερή πλευρά της κεντρικής γραμμής· όσο πιο αρνητικοί είναι, τόσο πιο έξω προς την αριστερή άκρη του χαρτιού θα πρέπει να βρίσκονται.

Μνήμη

Πόλεμος και Τρομοκρατία

Πολιτισμός και Αθλήματα

Επίπεδο 2

10-15

120 λεπτά

- γ. Τα θετικά συναισθήματα θα πρέπει να γράφονται στην δεξιά πλευρά της σελίδας· όσο πιο θετικά είναι, τόσο πιο έξω προς τη δεξιά άκρη του χαρτιού θα πρέπει να βρίσκονται.
 - δ. Τα έντονα συναισθήματα που προκαλούνται από το μνημείο θα πρέπει να γράφονται με μεγαλύτερη και πιο έντονη γραμματοσειρά από ό,τι τα πιο άτονα συναισθήματα.
4. Όταν οι συμμετέχοντες έχουν καταγράψει τις ετικέτες- tags τους, ζητήστε τους να κάνουν πίσω και να δουν τα συλλογικά αποτελέσματα. Ρωτήστε:
- α. Υπάρχουν ισχυρά μηνύματα ή πρότυπα στο «σύννεφο»;
 - β. Εκπλήσσονται με κάποια από τις ετικέτες;
 - γ. Έχουν καταγραφεί περισσότερα θετικά από ό,τι αρνητικά συναισθήματα ή το αντίστροφο;
 - δ. Ποια είναι κατά κανόνα τα ισχυρότερα συναισθήματα που προκαλούνται από τα μνημεία πολέμου;
 - ε. Πιστεύετε πως οι μελλοντικές γενιές θα πρέπει να θυμούνται τον πόλεμο με αυτόν τον τρόπο; Τι λείπει – ή πού χρειάζεται να αποκατασταθεί η ισορροπία;
5. Τώρα καλέστε τους συμμετέχοντες να ξαναπάρουν τους μαρκαδόρους. Αυτή τη φορά δε θα πρέπει να σκεφτούν τα πραγματικά, τα υπάρχοντα μνημεία, αλλά ένα φανταστικό μνημείο, ικανό να «μεταφέρει» σύμφωνα με την κρίση του καθενός, τα πιο σημαντικά μηνύματα σχετικά με τον πόλεμο. Θα πρέπει να επαναλάβουν τη διαδικασία με τις ετικέτες- tags όπως την εκτέλεσαν και πριν, τοποθετώντας πάλι τις ετικέτες τους ατομικά στο ίδιο φύλλο που τοποθέτησαν τα πρώτα μηνύματά τους. Εξηγήστε ότι το πρώτο σύννεφο με τις «ετικέτες- tags», είναι τώρα ένας δημόσιος χώρος και δε μπορεί να διαγραφεί, κατά συνέπεια οι νέες «ετικέτες- tags» θα πρέπει να τοποθετούνται πάνω από τις πρώτες.
6. Όταν το «σύννεφο» έχει ολοκληρωθεί, καλέστε τους συμμετέχοντες να ξανακοιτάξουν την όλη εικόνα και στη συνέχεια προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε συζητώντας τη διαδικασία δημιουργίας του «σύννεφου ετικετών- tags» και μετά συνεχίστε για να θίξετε ζητήματα που σχετίζονται με την ιστορική μνήμη και τα ανθρώπινα δικαιώματα:

- Αισθανθήκατε ότι μπορέσατε να ασκήσετε κάποιο βαθμό ελέγχου στο σχήμα του τελικού σύννεφου; Απογοητευτήκατε από άλλα μηνύματα που εκφράστηκαν πιο έντονα από ό,τι αυτά που θέλατε να προωθήσετε;
- Δράσατε μεμονωμένα στην περίπτωση του δεύτερου σύννεφου ή μπήκατε στον πειρασμό να συζητήσετε ιδέες με άλλα μέλη της ομάδας ή ακόμα και να ενώσετε τις δυνάμεις σας με κάποιους για να καταλήξετε στις «ετικέτες» σας;
- Σε ποιο βαθμό επηρεαστήκατε, είτε από τις «ετικέτες» άλλων, είτε από αυτές που ήταν ήδη στη σελίδα;
- Πόσο διαφορετικό είναι το δεύτερο σύννεφο από το πρώτο και ποια είναι τα κύρια μηνύματα;
- Αντιπροσωπεύει το τελικό σύννεφο τα μηνύματα που νομίζετε ότι θα πρέπει να λάβουν οι μελλοντικές γενιές για το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο καλύτερα από το πρώτο σύννεφο; Γιατί; Γιατί όχι;
- Γιατί τα επίσημα μνημεία έχουν την τάση να «εξυμνούν» τον πόλεμο; Πιστεύετε ότι ο πόλεμος πρέπει να εξυμνείται;
- Γνωρίζετε ότι, ακόμη και κατά τη διάρκεια ενός πολέμου, υπάρχουν ορισμένοι ελάχιστοι κανόνες που προβλέπονται από τις συμβάσεις της Γενεύης, οι οποίοι υποτίθεται ότι πρέπει να διέπουν τις ενέργειες των αντιμαχόμενων πλευρών; Μπορείτε να απαριθμήσετε κάποιους από αυτούς;
- Πιστεύετε ότι είναι σωστό που οι στρατιώτες χάνουν ουσιαστικά το δικαίωμά τους στη ζωή σε περιόδους πολέμου;
- Ποιο μήνυμα δίνουν τα επίσημα μνημεία για την άλλη πλευρά, δηλαδή «τον εχθρό»; Πώς θα έπρεπε να καταλάβουμε αυτό το μήνυμα σήμερα;
- Πόσο εύκολο ήταν για εσάς να φανταστείτε ένα διαφορετικό είδος μνημείου; Πώς θα έμοιαζαν αυτά τα μνημεία; Τι νομίζετε ότι ήταν σημαντικό και τι θεωρήσατε πιο δύσκολο;

8 - 9 Μαΐου
Παγκόσμια
Ημέρα Μνήμης
και Συμφιλίωσης
των θυμάτων
του Δεύτερου
Παγκοσμίου
Πολέμου

- Θα μπορούσε ένα μνημείο, ποτέ, να μας θυμίζει πραγματικά τη φρίκη του πολέμου; Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να το επιχειρούν;
- Πώς νομίζετε ότι εκείνοι που επέζησαν από τον πόλεμο ή που πέθαναν πολεμώντας, θα ήθελαν να θυμόμαστε αυτή την περίοδο της ιστορίας; Θα διέφερε το «σύννεφο ετικέτας» τους από το δικό σας;
- Αν είχατε χάσει κάποιον δικό σας σε έναν πόλεμο, πώς θα θέλατε να θυμούνται αυτό το άτομο και τι θα θέλατε να πείτε στην επόμενη γενιά για τον πόλεμο;
- Κατάφερε αυτή η δραστηριότητα να διευρύνει την κατανόησή σας για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Πώς;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μπορεί να θέλετε να πειραματιστείτε με τα χρώματα. Για παράδειγμα, θα μπορούσατε να προτείνετε να γράφονται όλοι οι αρνητικοί συνειρμοί με μαύρο και όλοι οι θετικοί με άλλο χρώμα ή θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε σκούρες και ανοιχτές αποχρώσεις που να απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την κεντρική γραμμή ή αν θέλετε το δεύτερο σύννεφο να ξεχωρίζει από το πρώτο, μπορείτε να ζητήσετε να γράφονται όλες οι «ετικέτες- tags» για το πρώτο σύννεφο με ένα χρώμα και όλες οι «ετικέτες- tags» που προστίθενται στο βήμα 5 με διαφορετικό χρώμα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε φωτογραφίες μνημείων, αν πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν, αλλά ίσως το θεωρήσετε πιο αποτελεσματικό να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να ολοκληρώσουν το πρώτο στάδιο με τις «ετικέτες» αντλώντας εικόνες και εντυπώσεις από ό,τι θυμούνται από δημόσια μνημεία· αυτό θα ελέγξει πραγματικά ποια μηνύματα μνημείων είναι τα πιο επίμονα!

Φροντίστε η πρώτη ανασκόπηση (στο σημείο 4) να είναι σύντομη. Χρησιμοποιήστε την για να βοηθήσετε να αναδυθούν διάφορες ιδέες σχετικά με τον τρόπο που το παρελθόν έχει μείνει στην ιστορία και για να ενθαρρύνετε τη δημιουργική σκέψη για εναλλακτικές μορφές μνημείων. Αν τα μέλη της ομάδας αισθάνονται ότι το πρώτο σύννεφο αντιπροσωπεύει με ακρίβεια τον τρόπο που θα ήθελαν τα γεγονότα να μένουν στη μνήμη, δοκιμάστε να χρησιμοποιήσετε κάποια από τις ιδέες στις βασικές πληροφορίες στο θέμα της Μνήμης στο κεφάλαιο 5.

Κατά το δεύτερο στάδιο καταγραφής «ετικετών- tags» αφήστε τους συμμετέχοντες ελεύθερους να προσαρμόσουν ή να τροποποιήσουν το σύννεφο που υπάρχει ήδη από το πρώτο στάδιο, όπως θέλουν. Μπορούν και να συζητήσουν τις ιδέες μεταξύ τους – ακόμα και αν η εργασία τους είναι τελικά ατομική.

Φροντίστε να υπάρχει ακόμη αρκετός χώρος για την προσθήκη νέων λέξεων-ετικετών - tags στο δεύτερο γύρο. Αν τυχόν έχετε την αίσθηση ότι το σύννεφο πιθανόν να γίνει υπερπληρωμένο, σκεφθείτε ότι αυτό αντανάκλα ακριβώς ό,τι συμβαίνει όταν βάζει κανείς πραγματικές «ετικέτες- tags» στο διαδίκτυο – είναι αναγκασμένος να συνυπάρξει με όποια ετικέτα έχουν βάλει άλλοι άνθρωποι προηγουμένως. Τοποθετώντας τις νέες λέξεις πάνω από τις παλιές ίσως βοηθήσει να κατανοήσετε το γεγονός ότι οι αντιλήψεις παρουσιάζουν έντονα χαρακτηριστικά ενός πολιτισμού και επειδή όλοι οι άλλοι σκέφτονται με διαφορετικό τρόπο, είναι δύσκολο να ακουστεί η φωνή σας. Ωστόσο, μπορείτε επίσης, να κάνετε δύο ξεχωριστά «σύννεφα ετικετών- tags», αν νομίζετε ότι με αυτόν τον τρόπο θα είναι πιο εύκολο για την ομάδα σας να αναλύσει τις ιδέες και τα συναισθήματά της.

Παραλλαγές

Αντί να γράφουν κατευθείαν στο χαρτί, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να γράψουν τις «ετικέτες-tags» τους σε μικρές καρτέλες που μπορούν εύκολα να μετακινηθούν. Αυτό θα διευκολύνει τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου, για παράδειγμα την τοποθέτηση παρόμοιων «ετικετών» τη μία κοντά στην άλλη, ώστε να αναδειχθεί καλύτερα το κοινό τους μήνυμα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και άλλα ιστορικά γεγονότα, αν τα θεωρείτε καταλληλότερα από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο – για παράδειγμα, το Ολοκαύτωμα, τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, έναν εμφύλιο πόλεμο ή έναν περιφερειακό πόλεμο. Το μόνο σημαντικό στοιχείο για την επιλογή που θα κάνετε είναι ότι αυτά τα γεγονότα θα πρέπει να εορτάζονται δημόσια με κάποιο τρόπο. Θα ήταν ενδιαφέρον για τους νέους ανθρώπους να συγκρίνουν τις αντιλήψεις τους για τον πόλεμο με τις αντιλήψεις ανθρώπων που τον έζησαν. Θα μπορούσατε να χωρίσετε τη δραστηριότητα με τον εξής τρόπο: μετά τη δημιουργία του πρώτου «σύννεφου ετικέτας» να αφήσετε τους συμμετέχοντες να πάρουν συνέντευξη από άτομα της παλαιότερης γενιάς, ρωτώντας τους για το πώς θα ήθελαν οι μελλοντικές γενιές να θυμούνται τον πόλεμο και αν τα υπάρχοντα μνημεία πολέμου είναι ικανοποιητικά κατά την άποψή τους.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την ιδέα της δημιουργίας ενός «σύννεφου ετικετών-tags» (με μολύβι, μαρκαδόρους κ.λπ. ή ηλεκτρονικό) ως συνέχεια σε πολλές από τις άλλες δραστηριότητες του *Compass*, ειδικά όταν θέλετε να δημιουργήσετε κάποιο είδος οπτικού υλικού για μια έκθεση. Εναλλακτικές ημερομηνίες κλειδιά που θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράδειγμα είναι: 27 Ιανουαρίου, Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος. 23 Αυγούστου, Διεθνής Ημέρα για τη Μνήμη του Δουλεμπορίου και την Κατάργησή του.

Προτάσεις για συνέχεια

Μπορείτε να διενεργήσετε μια έρευνα στην περιοχή σας για να μετρήσετε τον αριθμό των δρόμων που ονομάστηκαν για να τιμήσουν διοικητές του στρατού ή διάσημες μάχες και τον αριθμό των δρόμων που πήραν το όνομά τους από διάσημους ανθρώπους που εργάστηκαν για την ειρήνη. Μάθετε ποιος αποφασίζει στο δήμο για τις ονομασίες των οδών και προτείνετε μερικούς ανθρώπους των οποίων η μνήμη νομίζετε ότι θα πρέπει να τιμάται.

Αν οι νέοι που συμμετείχαν στη δραστηριότητα ενδιαφέρονται να δουν πώς πραγματικά μοιάζει το «σύννεφο ετικετών-tags» που δημιούργησαν, θα μπορούσατε να ζητήσετε από δύο εθελοντές να πληκτρολογήσουν τις ετικέτες-tags σε ένα ηλεκτρονικό αρχείο και να το επικολλήσουν στην οθόνη στο <http://www.wordle.net/create>. Μετά μπορούν να το εκτυπώσουν ή να το αποθηκεύσουν στο χώρο εκθέσεων του κοινού – που περιλαμβάνεται σε αυτή την ηλεκτρονική διεύθυνση – ως καταγραφή των σκέψεών τους για τα μνημεία.

Μπορεί να θέλετε να δείτε τη δραστηριότητα «Ένα λεπτό» στη σελίδα 221, όπου θα βρείτε μια πρόταση για να εξετάσετε τα ζητήματα που σχετίζονται με το θέμα της ιστορικής μνήμης και το Olympiastadion του Χίτλερ στο Βερολίνο και να προβληματιστείτε σχετικά με το τι πρέπει να γίνει με το κτίριο.

Αν η ομάδα θα ήθελε να σκεφτεί σχετικά με το γεγονός ότι κάποιοι άνθρωποι θεωρούνται ήρωες - ηρωίδες και για ποιους λόγους τους θυμόμαστε και τους σεβόμαστε, μπορείτε να εκτελέσετε τη δραστηριότητα «Ηρωίδες και ήρωες» στη σελίδα 206.

Ιδέες για δράση

Ακόμα κι αν εκτελέσετε τη δραστηριότητα σύντομα, στα πλαίσια μιας μόνο συνεδρίας, μπορείτε για συνέχεια να ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να μιλήσουν με ανθρώπους της παλαιότερης γενιάς και με αυτόν τον έμπρακτο τρόπο να ενημερωθούν καλύτερα για ιστορικά γεγονότα.

Μια άλλη πρόταση είναι να οργανώσετε μια επετειακή εκδήλωση για να τιμήσετε την μνήμη ενός ήρωα που αγωνίστηκε για την ειρήνη. Θα μπορούσε να είναι ένα φεστιβάλ με μουσική και χορό, μια έκθεση ή μια εκδήλωση τύπου “happening”, όπου μπορείτε να χτίσετε ένα συλλογικό μνημείο στη μνήμη του/της. Διαφημίστε την εκδήλωση και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συνεισφέρουν φέρνοντας ο καθένας ένα αντικείμενο που για αυτούς συμβολίζει τη μνήμη. Θα μπορούσε να είναι οτιδήποτε, για παράδειγμα μια λευκή παπαρούνα, μια φωτογραφία ενός συγγενή που χάθηκε στον πόλεμο ή τα παπούτσια που φορούσε κάποιος όταν ήρθε για πρώτη φορά στη χώρα σας και ζήτησε άσυλο.

Περισσότερες πληροφορίες

Ένα «σύννεφο ετικέτας» ή «σύννεφο λέξης» (ή «σταθμισμένη ταξινόμηση» στον οπτικό σχεδιασμό) είναι μια οπτική απεικόνιση «ετικετών» - "tags" ή λέξεων-κλειδιά. Κανονικά οι λέξεις αναγράφονται με αλφαβητική σειρά και η σημασία της ετικέτας εκφράζεται με το μέγεθος της γραμματοσειράς ή το χρώμα· έτσι το σύννεφο ετικετών μπορεί να θεωρηθεί ως δημιουργικό γράφημα. Στο διαδίκτυο, όπου και αναπτύχθηκε η ιδέα, οι ετικέτες - tags είναι συνήθως υπερσύνδεσμοι - links που οδηγούν σε μια σειρά από στοιχεία που σχετίζονται με την ετικέτα.

Παρακάτω βλέπετε ένα παράδειγμα για το πώς μπορεί να φαίνονται οι ετικέτες-tags στην τελική καταγραφή μετά την ολοκλήρωση του σύννεφου ετικετών-tags και στα δύο στάδια.

Φυλλάδια

Οδηγίες

- Σχεδιάστε μια αχνή γραμμή στη μέση της σελίδας.
- Οι αρνητικοί συνειρμοί θα πρέπει να γραφτούν στην αριστερή πλευρά της κεντρικής γραμμής· όσο πιο αρνητικοί είναι, τόσο πιο έξω προς την αριστερή άκρη του χαρτιού θα πρέπει να βρίσκονται.
- Τα θετικά συναισθήματα θα πρέπει να γράφονται στην δεξιά πλευρά της σελίδας· όσο πιο θετικά είναι, τόσο πιο έξω προς τη δεξιά άκρη του χαρτιού θα πρέπει να βρίσκονται.
- Τα έντονα συναισθήματα που προκαλούνται από το μνημείο θα πρέπει να γράφονται με μεγαλύτερη και πιο έντονη γραμματοσειρά από ό,τι τα άτονα συναισθήματα.

Παράδειγμα ενός φύλλου με σύννεφο ετικετών-tags

Θάνατοι Τρομαγμένος Πόνος Ορφανά
 Φοβισμένος Θάνατος Θυμωμένος
 Απώλεια Εχθρός Όπλα
 Κακός Θλίψη Πείνα θρήνος
 Σατανικός Πείνα Φοβισμένος
 Καταστρέφω Θάνατος Δυνατά
 Πεθαίνω Αναμνήσεις Εχθρός
 Θλιμμένος Θυμωμένος Τρομαγμένος
 Μισέρια Τρομακτικός Εχθρός
 Καταστροφή Αστεροί
 Θυσία

Φίλοι Θυσία
 Σπουδαίο Νίκη Υπερηφάνεια
 Πατρίδα ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ
 Πατριώτης Δυνατός Απώλεια
 Μητέρα πατρίδα Υπερηφάνεια Πατριωτικός
 Ηγέτης Αλληλεγγύη
 οικογένεια Προστατεύω Βοήθεια
 Θυσία Βοήθεια Σύμμαχοι
 «Δεν ξεχνάμε»

Μέσα
Ενημέρωση

Ειρήνη
και Βία

Εκπαίδευση

Επίπεδο 3

4 – 30

90 λεπτά

¹ Η φράση «**Τα ραβδιά και οι πέτρες μπορούν να σπάσουν τα κόκαλά μου – αλλά οι λέξεις δεν θα με πληγώσουν ποτέ**» συνήθως αποδίδεται στους σκλάβους κατά τη διάρκεια της δουλειάς στις ΗΠΑ. Η ιδέα ήταν ότι αν ο επόπτης μόνο σε έβριζε και σου απέδιδε εξευτελιστικούς χαρακτηρισμούς, τότε κάτι τέτοιο ήταν πολύ προτιμότερο απ' ό,τι αν δεχόσουν άσχημα χτυπήματα από το μαστίγιό του.

Η ζωή μου δεν είναι σόου!

Τα ραβδιά και οι πέτρες μπορούν να σπάσουν τα κόκαλά μου – αλλά και οι λέξεις μπορούν να με πληγώσουν!¹

Θεματικές Ενότητες

- Μέσα Ενημέρωσης
- Ειρήνη και Βία
- Εκπαίδευση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

4-30

Διάρκεια

90 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα στοχεύει να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες σχετικά με τις μορφές κακοποίησης που μπορεί να προκληθούν από τις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας (ICT) γενικά και πιο συγκεκριμένα σχετικά με το διαδικτυακό εκφοβισμό.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, γνώμης και έκφρασης
- Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, την οικογένεια, το σπίτι και την αλληλογραφία
- Εξάλειψη απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης

Στόχοι

- Η ευαισθητοποίηση για την κατάχρηση των κινητών τηλεφώνων και του Διαδικτύου
- Η ανάπτυξη ικανοτήτων δημιουργικής σκέψης και εξεύρεσης τρόπων καταπολέμησης των «ηλεκτρονικών εγκλημάτων»
- Η έμπνευση συμπαράστασης και αλληλεγγύης

Υλικά

- Χαρτοπίνακες και στυλό
- Κατάλογος δηλώσεων
- Κολητική ταινία ή κλωστή για να σημειώσετε μία μεγάλη γραμμή κατά μήκος του πατώματος

Προετοιμασία

Διαβάστε τις συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες και αποκτήστε μία ευρεία γνώση του τι είναι ο διαδικτυακός εκφοβισμός, πώς εκδηλώνεται και τους τρόπους αντιμετώπισής του. Κάντε έρευνα προκειμένου να έχετε μία βασική ιδέα των νόμων που ισχύουν στη χώρα σας κατά του διαδικτυακού εκφοβισμού.

Οδηγίες

1. Ξεκινήστε με ένα σύντομο καταιγισμό ιδεών σχετικά με τον εκφοβισμό. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για λίγα λεπτά γύρω από το θέμα του εκφοβισμού, τι είναι και πώς εκδηλώνεται. Στη συνέχεια συλλέξτε τις απαντήσεις τους και γράψτε τις σε ένα χαρτοπίνακα.
2. Επαναλάβετε το ίδιο με ένα καθαρό φύλλο στο χαρτοπίνακα, αυτή τη φορά αφού πρώτα σκεφτούν για το διαδικτυακό εκφοβισμό, τι είναι και τι μορφές παίρνει.
3. Σημειώστε μία γραμμή στο πάτωμα με μία ταινία ή κλωστή που θα ονομάζεται «γραμμή ναι». Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να στοιχηθούν σε δύο ίσιες γραμμές, από τη μία ή την άλλη πλευρά της «γραμμής ναι».
4. Εξηγήστε ότι πρόκειται να διαβάσετε μερικές δηλώσεις για το διαδικτυακό εκφοβισμό και ότι θέλετε να απαντήσουν χωρίς να χρησιμοποιήσουν λέξεις. Αν μπορούν να απαντήσουν «ναι» σε μία δήλωση, θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα σε μία από τις δύο πλευρές της «γραμμής ναι». Θα πρέπει να απαντήσουν με ειλικρίνεια.

5. Διαβάστε την πρώτη δήλωση. Δώστε χρόνο στους συμμετέχοντες να σκεφτούν και να απαντήσουν. Στη συνέχεια, ζητήστε τους να κοιτάξουν γύρω και να σημειώσουν πόσοι έχουν σταθεί στη «γραμμή ναι».
6. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στις αρχικές γραμμές και διαβάστε την επόμενη δήλωση.
7. Στο τέλος, καθίστε όλοι σε ένα κύκλο και προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με σχόλια για τις δηλώσεις που διαβάσατε και για τις εμπειρίες των μελών της ομάδας που στάθηκαν στη «γραμμή του ναι». Στη συνέχεια συζητήστε πόσο κοινά είναι τα διάφορα είδη εκφοβισμού και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν.

- Τι γνωρίζατε για το διαδικτυακό εκφοβισμό πριν κάνετε αυτή τη δραστηριότητα;
- Είναι όλες οι δηλώσεις αρκετά σοβαρές για να θεωρηθούν διαδικτυακός εκφοβισμός; Γιατί; Γιατί όχι;
- Υπάρχουν άλλοι τρόποι διαδικτυακού εκφοβισμού που δεν αναφέρθηκαν;
- Πόσο κοινός είναι ο διαδικτυακός εκφοβισμός στην κοινότητά σας και στη χώρα σας;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζει ο διαδικτυακός εκφοβισμός;
- Γιατί διαπράττουν πράξεις εκφοβισμού κάποιοι άνθρωποι; Γιατί κάποιοι άνθρωποι γίνονται θύματα;
- Γιατί όσοι έχουν υπάρξει θύματα κάποιες φορές εκφοβίζουν άλλους;
- Τι μπορεί να γίνει για να σταματήσει ο διαδικτυακός εκφοβισμός; Από το θύμα; Από τους άλλους;
- Τι μπορείτε να κάνετε για να προστατεύσετε τον εαυτό σας απέναντι στο διαδικτυακό εκφοβισμό;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται όταν οι άνθρωποι γίνονται θύματα εκφοβισμού;
- Το Άρθρο 19 της ΟΔΑΔ δηλώνει: «Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης» το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της άποψης χωρίς παρέμβαση και ελευθερία αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών μέσω οποιουδήποτε μέσου ενημέρωσης και ανεξαρτήτως συνόρων». Θα έπρεπε να υπάρχουν όρια στην ελευθερία του λόγου; Αν ναι, ποιες είναι οι συνέπειες και ποιος θα πρέπει να αποφασίζει τα όρια; Αν η ελευθερία του λόγου δεν πρέπει να περιορίζεται, ποιες είναι οι συνέπειες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Ο εκφοβισμός και ο διαδικτυακός εκφοβισμός είναι ευαίσθητα ζητήματα και θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι ότι μπορεί κάποιοι συμμετέχοντες να εκδηλώσουν έντονα συναισθήματα, καθώς θυμούνται κακές εμπειρίες. Τα άτομα που έχουν δεχθεί εκφοβισμό αισθάνονται ενοχές και ντροπή· δεν βλέπουν τους εαυτούς τους ως θύματα. Επίσης, τα άτομα που εκφοβίζουν μπορεί να μην συνειδητοποιούν πλήρως γιατί το κάνουν. Έτσι, πριν καταπιαστείτε με το θέμα του διαδικτυακού εκφοβισμού, προετοιμαστείτε καλά και σκεφτείτε αν θέλετε ή δε θέλετε να καλέσετε κάποιον με εμπειρία στο ζήτημα να σας βοηθήσει.

Παραδείγματα για το πώς να απαντήσετε στον εκφοβισμό περιλαμβάνουν:

- Μην απαντάτε σε απειλητικά ή δυσφημιστικά μηνύματα
- Βάλτε στη μαύρη λίστα λογαριασμούς ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (email)
- Αλλάξτε την ηλεκτρονική σας διεύθυνση
- Αλλάξτε τον πάροχο υπηρεσίας Διαδικτύου (ISP)
- Αλλάξτε το λογαριασμό του κινητού σας τηλεφώνου
- Κρατήστε τα υβριστικά μηνύματα ως απόδειξη
- Μοιραστείτε το πρόβλημα με κάποιον που μπορείτε να εμπιστευθείτε. Αν είστε παιδί, θα πρέπει να ζητήσετε βοήθεια από κάποιον ενήλικα κάποια στιγμή.

- Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις δε μπορείτε να αντιμετωπίσετε ένα θύτη. Κανονίστε μία συνάντηση με έναν διαμεσολαβητή και προσπαθήστε να βοηθήσετε τον θύτη να αντιληφθεί τις συνέπειες των πράξεών του.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις, ίσως είναι σάφρον να ενημερώσετε το τοπικό αστυνομικό τμήμα ή να συμβουλευθείτε δικηγόρο.

Λάβετε υπόψη σας ότι το να προχωρήσει κανείς σε ανταποδοτικό πλήγμα στο θύτη μπορεί να συνεπάγεται ποινικές ευθύνες ή να οδηγήσει σε δικαστική προσφυγή του θύτη εναντίον του θύματος.

Παραδείγματα δράσεων που μπορούν να αναλάβουν οι άνθρωποι για να προστατεύσουν τους εαυτούς τους από τον εκφοβισμό περιλαμβάνουν τις εξής ενέργειες:

- Περιορίστε το χρόνο σύνδεσης στον υπολογιστή σας – μην είστε online όλη την ώρα.
- Ποτέ μην ανοίγετε ηλεκτρονικά μηνύματα από πηγές που δεν αναγνωρίζετε.
- Αλλάζετε τακτικά τους κωδικούς σας.
- Μη βάζετε πολλά προσωπικά δεδομένα στο προφίλ σας.

Το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να μάθουν οι συμμετέχοντες από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι είναι απαραίτητο να μιλήσουν ανοιχτά και να μοιραστούν το πρόβλημα, όποτε το βιώσουν ή το δουν να συμβαίνει.

Η εκπαίδευση είναι το κλειδί για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Οι μηχανισμοί είναι περίπλοκοι και οι αιτίες διαφορετικές σε κάθε περίπτωση, αλλά τόσο το θύμα, όσο και ο θύτης πρέπει να καταλάβουν τους κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες που επιδρούν, προκειμένου να γίνουν μέρος της λύσης του προβλήματος. Οι άνθρωποι που γίνονται θύματα είναι πιθανό να είναι ντροπαλοί, ευαίσθητοι, αγχώδεις και ανασφαλείς, να έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και να παρουσιάζουν έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων. Φυσικά χαρακτηριστικά που τείνουν να επιλέγονται για εκφοβισμό είναι η παχυσαρκία, το μικρό σωματικό μέγεθος, κάποια αναπηρία ή καταγωγή από άλλη φυλή, θρησκεία ή κοινωνική ομάδα. Οι άνθρωποι που εκφοβίζουν το κάνουν γιατί αυτός είναι ένας τρόπος να νιώσουν καλύτερα με τον εαυτό τους, να νιώσουν σημαντικοί και να ελέγξουν τους άλλους ανθρώπους. Αν το κάνουν ήδη κάποιοι άλλοι, μπορεί να σκέφτονται ότι έτσι θα γίνουν κι αυτοί δημοφιλείς ή «cool». Ο εκφοβισμός είναι επίσης ένας τρόπος για να τραβήξουν την προσοχή, να πάρουν αυτό που θέλουν ή να τιμωρήσουν ανθρώπους που ζηλεύουν.

Παραλλαγές

Πολλοί άνθρωποι που έχουν δεχθεί εκφοβισμό γίνονται οι ίδιοι θύτες, γι' αυτό είναι σημαντικό να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν αναφορικά με την προσωπική τους ευθύνη. Αφού διαβάσετε τις δηλώσεις, ξεκινήστε ένα δεύτερο γύρο βασισμένο στις ίδιες δηλώσεις, αλλά αυτή τη φορά να γίνονται από την οπτική γωνία του ανθρώπου που εκφοβίζεται. Οι άνθρωποι δεν κινούνται προς τη «γραμμή ναι» αλλά στέκονται στις γραμμές τους και προβληματίζονται. Για παράδειγμα: «Έχετε ανοίξει ποτέ το φάκελο εισερχομένων της ηλεκτρονικής διεύθυνσης κάποιου χωρίς τη συγκατάθεση του χρήστη;» και «Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ το κινητό τηλέφωνο κάποιου χωρίς τη συγκατάθεσή του;»

Αν ο εκφοβισμός είναι ένα πρόβλημα ήδη γνωστό στα μέλη της ομάδας, τότε ίσως θέλετε να καταπιαστείτε με το ζήτημα σε ένα βαθύτερο επίπεδο. Η τεχνική «Θέατρο Φόρουμ» είναι ένας καλός τρόπος για να κατανοήσουμε βαθύτερα τις αιτίες του εκφοβισμού και τους τρόπους αντιμετώπισής του. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες για να συζητήσουν περιστατικά εκφοβισμού στην πραγματική ζωή. Μπορεί να είναι ένα επεισόδιο που βίωσαν ή που βίωσε κάποιος που γνωρίζουν. Κάθε ομάδα πρέπει να επιλέξει ένα παράδειγμα το οποίο θέλει να αναπαραστήσει θεατρικά. Σε πρώτο στάδιο τα μέλη της κάθε ομάδας, αφού επιλέξουν ένα συμβάν, θα πρέπει να προσπαθήσουν να φανταστούν τους λόγους που εκφοβίζει ο νταής, πώς έγινε στην

πραγματικότητα ο εκφοβισμός, τι έγινε στη συνέχεια και ποιες ήταν οι συνέπειες. Σε δεύτερο στάδιο οι ομάδες θα πρέπει με βάση τα συμπεράσματά τους από τη συζήτηση του πρώτου σταδίου να σκηνοθετήσουν ένα σύντομο θεατρικό δρώμενο για να το παρουσιάσουν στην υπόλοιπη ομάδα. Μετά την παράσταση, ξαναπαίξτε τη σκηνή «ποιες ήταν οι συνέπειες» και ζητήστε από το «κοινό» να προτείνει εναλλακτικές ενέργειες στις οποίες θα μπορούσε να είχε προβεί το θύμα.

Προτάσεις για συνέχεια

Δημιουργήστε ένα σύνθημα για μία καμπάνια ενάντια στο διαδικτυακό εκφοβισμό.

Σχεδιάστε μία πολιτική ενάντια στο διαδικτυακό εκφοβισμό για το σχολείο ή τη λέσχη σας ή επανεξετάστε την πολιτική τους αν υπάρχει ήδη.

Μπορεί να θέλετε να διερευνήσετε άλλες πτυχές της βίας μέσω της δραστηριότητας «Η βία στη ζωή μου» στη σελίδα 353.

Ιδέες για δράση

Χρησιμοποιήστε τις ιδέες στη δεύτερη παραλλαγή που περιγράφεται παραπάνω και παρουσιάστε το θεατρικό δρώμενο σε άλλες τάξεις, ομάδες νεολαίας ή γονείς.

Οργανώστε ένα δημόσιο διάλογο για το ζήτημα στο σχολείο σας ή στη λέσχη σας γιατί πολλοί εκπαιδευτικοί και γονείς δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει.

Αναζητήστε κάποια τοπική καμπάνια, αν υπάρχει, που ενημερώνει για τους κινδύνους και της καταχρήσεις του ICT και δείτε πώς θα μπορούσατε να συνεισφέρετε.

Πρόσθετες πληροφορίες

Διαδικτυακός εκφοβισμός είναι η χρήση της ηλεκτρονικής διεύθυνσης, των άμεσων μηνυμάτων, των chat room – ηλεκτρονικών χώρων συνομιλίας, των βομβητών, των κινητών τηλεφώνων ή άλλων μορφών της τεχνολογίας πληροφοριών για να παρενοχληθεί, απειληθεί ή εκφοβιστεί κάποιος εκούσια. Μπορεί να περιλαμβάνει πράξεις όπως:

- Απειλές
- Αποστολή προκλητικών προσβολών ή φυλετικών ή εθνικιστικών ύβρεων
- Επιθέσεις εναντίον γκέι
- Προσπάθεια μόλυνσης του υπολογιστή του θύματος με ιό
- Κατακλυσμός του φακέλου εισερχομένων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας με άσχετα μηνύματα
- Δημοσίευση ή διάδοση ψευδών πληροφοριών για ένα άτομο με σκοπό το βλάψουν ή να το δυσφημίσουν
- Απομόνωση κάποιου/ας και πρόσκληση άλλων να του/της επιτεθούν ή να τον/την κοροϊδέψουν
- Το να προσποιηθεί κάποιος ότι είναι κάποιος άλλος και να κάνει δηλώσεις στο όνομά του
- Κοινοποίηση φωτογραφιών ενός προσώπου, ιδίως σε μία αμήχανη κατάσταση, χωρίς την άδειά του
- Κοινοποίηση ηλεκτρονικών μηνυμάτων, χωρίς την άδεια αυτού που τα έγραψε
- Πίεση άλλων να αποκλείσουν κάποιον από μία κοινότητα διαδικτυακή ή άλλη (είτε online είτε offline)
- Επανελημμένη αποστολή κακεντρεχών, κακοήθων και προσβλητικών μηνυμάτων.

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός συμβαίνει συχνά από παιδιά, αλλά δεν περιορίζεται σε καμία περίπτωση σε αυτά. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού είναι ότι ο θύτης είναι ανώνυμος, γεγονός που καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό του.

Υπάρχουν πολλές ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο για την αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού. Χρησιμοποιήστε μία μηχανή αναζήτησης για να αναζητήσετε τοπικές πρωτοβουλίες που δραστηριοποιούνται σε αυτό το ζήτημα. Γενικές πληροφορίες μπορείτε να αντλήσετε από τις ακόλουθες ιστοσελίδες:

<http://www.stopcyberbullying.org>
<http://yp.direct.gov.uk/cyberbullying/>
http://europa.eu/legislation_summaries

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ηλεκτρονικά Εγκλήματα

Η Σύμβαση, που τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιουλίου 2014, είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη για εγκλήματα που διαπράττονται, είτε μέσω του διαδικτύου, είτε μέσω άλλων ηλεκτρονικών μέσων και ασχολείται ιδιαίτερα με καταπατήσεις κατοχυρωμένων πνευματικών δικαιωμάτων, απάτες που συνδέονται με υπολογιστές, παιδική πορνογραφία και παραβιάσεις της διαδικτυακής ασφάλειας. Περιλαμβάνει επίσης, μία σειρά δυνατοτήτων και τρόπων ενέργειας, όπως η αναζήτηση δικτύων υπολογιστών και υποκλοπές. Βλέπε στο <http://conventions.coe.int> και αναζητήστε τη συνθήκη Νο. 185.

Δηλώσεις

- Έχει ανοίξει ποτέ κανείς τα εισερχόμενα της ηλεκτρονικής σας αλληλογραφίας χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχει διαβάσει ποτέ κανείς κάποιο από τα μηνύματα στο κινητό σας (SMS) χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Σας έχει στείλει ποτέ κανείς προσβλητικά μηνύματα, κακοήθεις φωτογραφίες ή βίντεο, είτε στο κινητό σας, είτε στην ηλεκτρονική σας αλληλογραφία;
- Έχει στείλει ποτέ κανείς πληροφορίες/ φωτογραφίες/ βίντεό σας χωρίς τη συγκατάθεσή σας;
- Έχετε δώσει ποτέ τους κωδικούς σας σε κάποιον άλλον;
- Σας έχει προσβάλλει ποτέ κανείς σε κάποιο διαδραστικό παιχνίδι ή σε διαδικτυακή συνομιλία;
- Έχετε λάβει ποτέ ενοχλητικά/ κακοήθη τηλεφωνήματα;
- Έχει κάνει ποτέ κανείς ακατάλληλα σχόλια στο blog σας/ ή σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Έχει στείλει ποτέ κανείς ψευδείς/ κακεντρεχείς πληροφορίες/ φήμες για εσάς με email ή SMS;
- Ξέρετε κάποιον που έχει υπάρξει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού;
- Γνωρίζετε ότι υπάρχουν ειδικοί νόμοι για αυτού του είδους τη βία;
- Πιστεύετε ότι θα πρέπει να υπάρχουν περιορισμοί στις αναρτήσεις που κάνουν οι άνθρωποι στο Διαδίκτυο;
- Είναι σωστό να απαγορευθούν τα κινητά τηλέφωνα στα σχολεία;

Πάνω στη σκάλα

Ως πολίτες, έχουμε όλοι την υποχρέωση να παρεμβαίνουμε και να εμπλεκόμαστε – οι πολίτες είναι αυτοί που μπορούν να αλλάζουν τα πράγματα.

José Saramago

Θεματικές Ενότητες	• Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά • Δημοκρατία • Πολιτισμός και Αθλήματα
Μέγεθος Ομάδας	• 12 – 30
Πολυπλοκότητα	• Επίπεδο 3
Διάρκεια	• 120 λεπτά
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει παιχνίδι ρόλων και συζήτηση. Οι συμμετέχοντες στοχάζονται πάνω στο νόημα της νεανικής συμμετοχής και συζητούν τρόπους ενίσχυσης της δικής τους συμμετοχής στην τοπική κοινότητα
Σχετιζόμενα Δικαιώματα	• Το δικαίωμα συμμετοχής στην κυβέρνηση και σε ελεύθερες εκλογές • Το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή • Η ελευθερία της γνώμης και της πληροφόρησης
Στόχοι	• Ο στοχασμός πάνω στους τρόπους που οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν και στους παράγοντες που εμποδίζουν ή διευκολύνουν τη συμμετοχή τους • Η ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας, οργάνωσης και ανάληψης δράσης από κοινού με άλλους • Η καλλιέργεια του αισθήματος ευθύνης για τις ατομικές πράξεις του καθενός
Υλικά	• Φυλλάδια: «Η Σκάλα της Συμμετοχής» (δείτε επίσης τις βασικές πληροφορίες για την Ιδιότητα του Πολίτη και τη Συμμετοχή στο κεφάλαιο 5.) • Μεγάλα φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι και ψαλίδι • «Post-it» ή χαρτάκια που να μπορείτε να τα κολλήσετε σε τοίχο. • Έναν τοίχο
Προετοιμασία	• Κάντε αντίγραφα των φυλλαδίων, ένα για κάθε μικρή ομάδα. • Φτιάξτε 6 σήματα: εμπόδια, έλεγχος, κανένας έλεγχος, ενισχυτικοί παράγοντες, έλεγχος, κανένας έλεγχος

Οδηγίες

1ο Μέρος. Τι είναι η σκάλα της συμμετοχής; (45 λεπτά)

1. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες τι κατανοούν όταν ακούνε τον όρο «νεανική συμμετοχή».
2. Μοιράστε το διάγραμμα της σκάλας συμμετοχής και εξηγήστε ότι αυτό είναι ένα μοντέλο σκέψης που σχετίζεται με τους διαφορετικούς τρόπους συμμετοχής. Συζητήστε σύντομα για τα διαφορετικά επίπεδα της σκάλας που αντιπροσωπεύουν αυτούς τους τρόπους.
3. Χωρίστε την ομάδα σε 8 μικρές ομάδες. Διανέμετε ένα επίπεδο συμμετοχής σε κάθε ομάδα και ζητήστε τους να προετοιμάσουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων διάρκειας 2-3 λεπτών, για να αναπαράσκησουν το επίπεδο που τους έχει διανεμηθεί.
4. Όταν οι ομάδες είναι έτοιμες, καλέστε τις να παρουσιάσουν με τη σειρά τα παιχνίδια ρόλων τους. Επιτρέψτε να εκφραστούν ερωτήσεις ή δώστε χρόνο για σχόλια μεταξύ των διαφορετικών παιχνιδιών ρόλων, εφόσον οι συμμετέχοντες το επιθυμούν.

Αγωγή του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Δημοκρατία

Πολιτισμός και Αθλήματα

Επίπεδο 3

12 – 30

120 λεπτά

2ο Μέρος. Πώς συμμετέχουμε

5. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δουλέψουν ατομικά για 5 λεπτά, προσπαθώντας να βρουν παραδείγματα από τις δική τους ζωή και τις εμπειρίες τους για όσα περισσότερα από τα 8 επίπεδα μπορούν. Πείτε τους να σκεφτούν τι κάνουν σε όλες τις πτυχές της ζωής τους: στο σπίτι, το σχολείο, τους συλλόγους, το χώρο εργασίας, με την οικογένεια και τους φίλους.
6. Έπειτα, καλέστε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τα παραδείγματά τους σε μικρές ομάδες των 4-5 ατόμων. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να καταλήξουν σε ιδέες για εμπόδια (πράγματα που τους εμποδίζουν να ανέβουν τη σκάλα) ενισχυτικούς παράγοντες (πράγματα που τους βοηθούν να ανέβουν). Πρέπει να γράψουν κάθε ιδέα σε ένα ξεχωριστό «post-it» ή χαρτάκι.
7. Ενώ οι ομάδες συζητούν, κολλήστε τους έτοιμους τίτλους με τα σήματα που έχετε ετοιμάσει: «εμπόδια» και «ενισχυτικοί παράγοντες» στον τοίχο σε απόσταση 2 μέτρων. Έπειτα, συγκεντρώστε τις ομάδες σε ολομέλεια και ζητήστε να κολλήσουν τα χαρτάκια που έγραψαν στον τοίχο κάτω από τους τίτλους.
8. Επανεξετάστε με τους συμμετέχοντες τις δύο λίστες που δημιουργήθηκαν. Ζητήστε διευκρινίσεις σχετικά με διαφορούμενες δηλώσεις και προσπαθήστε να επιλύσετε οποιοσδήποτε διαφωνίες προκύψουν μεταξύ των συμμετεχόντων σχετικά με την τοποθέτηση των δηλώσεων.
9. Τώρα κολλήστε τους τίτλους «έλεγχος» και «κανένας έλεγχος» στον τοίχο κάτω από τους πρώτους τίτλους και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ταξινομήσουν κάθε λίστα σε δύο υπο-λίστες σύμφωνα με το αν οι δηλώσεις αφορούν πράγματα που μπορούν να ελέγξουν (ή που θα μπορούσαν να ελέγξουν) ή αν οι δηλώσεις αναφέρονται σε εξωτερικούς παράγοντες που είναι έξω από τον έλεγχό τους.
10. Στο τέλος επανεξετάστε τις θέσεις των χαρτιών στις τέσσερις λίστες σας. Μετά, προχωρήστε στον απολογισμό και την αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Σας βοήθησε η δραστηριότητα να σκεφτείτε πιο καθαρά σχετικά με τους τρόπους συμμετοχής σας στους διαφορετικούς τομείς της ζωής σας; Τι σας εξέπληξε περισσότερο;
- Πιστεύετε ότι το επίπεδο της νεανικής συμμετοχής σε γενικές γραμμές είναι υψηλή ή χαμηλή – στο σχολείο, τους συλλόγους και την κοινότητα σας; Ποιοι είναι οι λόγοι;
- Έχει σημασία αν οι νέοι συμμετέχουν ενεργά ή όχι; Γιατί;
- Θεωρούν το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής, αποτέλεσμα κυρίως εσωτερικών (ψυχολογικών) παραγόντων ή αποτέλεσμα εξωτερικών παραγόντων;
- Πώς αισθάνονται οι άνθρωποι όταν έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν με την πραγματική έννοια του όρου – με άλλα λόγια, όταν η συμμετοχή τους δεν είναι μόνο συμβολική;
- Οι συμμετέχοντες στην ομάδα θα ήθελαν να μπορούν να συμμετέχουν σε ένα υψηλότερο «σκαλί» απ' ό,τι είναι αυτή τη στιγμή; Αν ναι, σε ποιους τομείς; Για ποιους λόγους θα ήθελαν αυτό το μεγαλύτερο βαθμό συμμετοχής; Ή για ποιους λόγους δε θα ήθελαν;
- Πόσοι από τους συμμετέχοντες αισθάνονται ότι θα μπορούσαν να συμμετέχουν περισσότερο απ' ό,τι κάνουν σήμερα και πόσοι αισθάνονται ότι σίγουρα θα εμπλακούν σε διαδικασίες συμμετοχής; Αν έχουν αποφασίσει ότι θα συμμετέχουν, πώς και πότε θα το κάνουν;
- Πώς κατοχυρώνεται στα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα το δικαίωμα της συμμετοχής κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Στο μέρος 2, ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να καταλήξουν σε όσο το δυνατόν περισσότερους διαφορετικούς τρόπους συμμετοχής. Για ιδέες, συμβουλευτείτε τις βασικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην ενότητα «Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά».

Όταν παρουσιάσετε τη σκάλα συμμετοχής, να διευκρινίσετε ότι το μοντέλο αυτό δεν υποδεικνύει ότι το να είναι κανείς στο υψηλότερο επίπεδο είναι πάντα το καλύτερο πράγμα. Σε διαφορετικές καταστάσεις και ανάλογα με την εξειδίκευση, τη διαθεσιμότητα χρόνου ή το επίπεδο ενδιαφέροντος, μπορεί να είναι καταλληλότερο να συμμετέχει κανείς, για παράδειγμα, ως σύμβουλος ή ως αντιπρόσωπος. Δεν υπάρχει τίποτα εγγενώς «λανθασμένο» στο να λέει ένας νέος απλώς τη γνώμη του (ή ακόμα και να ενημερώνεται μόνο) σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, τα τρία τελευταία σκαλιά, «της χειραγώγησης, του διακοσμητικού στοιχείου και του προσχήματος» δεν είναι αποδεκτά και δε θεωρούνται «συμμετοχή», επειδή η εμπλοκή των νέων και η συνεισφορά τους είναι από ελάχιστη ως ανύπαρκτη. Θα πρέπει να τονίσετε αυτό το σημείο και να βεβαιωθείτε ότι κανείς δεν αμφιβάλλει γι' αυτό.

Όταν η ομάδα προσπαθεί να αναλογιστεί τους ενισχυτικούς παράγοντες και τα εμπόδια, παρακινήστε τους συμμετέχοντες να συμπεριλάβουν όσο το δυνατόν περισσότερες καταστάσεις στην κατηγορία «έλεγχος». Καλό θα ήταν να δώσετε λίγα παραδείγματα ή να τους επισημάνετε ότι τα «εμπόδια» μπορεί να είναι, τόσο ψυχολογικά, όσο και φυσικά ή συστημικά. Στις συζητήσεις, ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να βρουν τρόπους διαχείρισης όσων αντιλαμβάνονται ως εμπόδια. Για παράδειγμα, αν υπαινίσσονται ότι «μια εξουσία (δάσκαλοι, συμβούλιο διοίκησης συλλόγου ή σχολείου ή σχολής) δεν μας αφήνει», ρωτήστε αν δοκίμασαν να το ζητήσουν!

Αν λένε: «Δε νομίζουμε ότι μπορούμε να το κάνουμε», ρωτήστε τους πώς μπορούν να αποδείξουν ότι θα μπορούσαν να το κάνουν!

Αν λένε: «Αυτό απλώς θα θύμωνα τους γονείς μου/τους δασκάλους/τις τοπικές αρχές», κοιτάξτε αν μπορούν να επινοήσουν άλλους τρόπους για να θέσουν τα ερωτήματα, ώστε το πρόσωπο ή οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνονται να αντιδράσουν με διαφορετικό τρόπο!

Μπορεί να θέλετε να αξιοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα γενικά ως ευκαιρία για να συζητήσετε για τη συμμετοχή των μελών στο μάθημα στη σχολική τάξη ή στις δραστηριότητες του συλλόγου νέων στον οποίο δραστηριοποιείστε. Θα μπορούσατε να διερευνήσετε τρόπους με τους οποίους εσείς ως εκπαιδευτές ή οι νέοι μπορούν να οδηγηθούν σε μεγαλύτερη εμπλοκή και ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους τους.

Συζητώντας μπορείτε να επεξεργαστείτε καταστάσεις, όπως την πιθανότητα μερικά μέλη της ομάδας να εμποδίζουν με τη συμπεριφορά τους άλλα μέλη από το να συμμετέχουν σε βαθύτερο επίπεδο. Κι αυτή η επεξεργασία μιας τέτοιας κατάστασης στα πλαίσια της ομάδας, μπορεί να είναι ένας τρόπος για να αντιμετωπίσουν ζητήματα, όπως η άσκηση πίεσης και ο εκφοβισμός μεταξύ συνομηλίκων.

Παραλλαγές

Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε το παιχνίδι ρόλων στην αρχή για να διερευνήσετε εμπόδια και ενισχυτικούς παράγοντες, αντί να ζητάτε από τους νέους να σκεφτούν περιπτώσεις από τη δική τους ζωή. Μετά από κάθε αναπαράσταση, χρησιμοποιήστε τις τεχνικές του Θεάτρου Φόρουμ (δείτε το Κεφάλαιο 1, σελίδα 73) και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναλάβουν δράση με ένα διαφορετικό τρόπο. Αυτό θα τους επιτρέψει να διερευνήσουν τρόπους αντιμετώπισης των εμποδίων σε καταστάσεις που προσομοιάζουν στις δικές τους ζωές και που μπορεί να τους εμποδίζουν απ' το να συμμετέχουν πιο ενεργά.

Προτάσεις για συνέχεια

Καταρτίστε ένα σχέδιο δράσης μαζί με την ομάδα, ώστε οι συμμετέχοντες να αναλάβουν ευθύνη και να ασκήσουν έλεγχο σε όσα κάνουν και μαθαίνουν. Η δραστηριότητα «Προσοχή, παρακολούθουμε» στην σελίδα 119 προωθεί την ατομική δράση και την υπευθυνότητα και υποδεικνύει τρόπους συμμετοχής σε μια εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για κάποιο ζήτημα.

www.coe.int/youth/haveyoursay

Συμβουλευτικό Συμβούλιο για
τη Νεολαία – Advisory Council
on Youth

Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας –
European Youth Forum:
www.youthforum.org

Ιδέες για δράση

Παρακινήστε την ομάδα να καταρτίσει μια λίστα με όσες καταστάσεις και πράγματα θα ήθελαν να αλλάξουν στην τοπική τους κοινότητα. Μετά ζητήστε τους να εντοπίσουν ένα ή δυο πράγματα στη λίστα για τα οποία πιστεύουν ότι, αν ασχοληθούν, μπορεί η δράση τους να έχει αντίκτυπο. Οπότε, αν θέλουν, μπορούν να διερευνήσουν πώς θα μπορούσε να ακουστεί η άποψή τους ή πώς θα μπορούσαν να επιφέρουν αλλαγές και να επηρεάσουν τις εξελίξεις με κάποιον άλλο τρόπο. Έπειτα, ενθαρρύνετε τους να επιδιώξουν στην πράξη αυτές τις ιδέες!

Πρόσθετες πληροφορίες

Η νεανική συμμετοχή είναι η ενεργός συμμετοχή των νέων ανθρώπων στις κοινότητές τους (σχολείο, σχολή, σύλλογος και άλλα) και συνεπάγεται υψηλό επίπεδο συμμετοχής στο σχεδιασμό και στη λήψη αποφάσεων για κάθε δραστηριότητα, όπου οι νέοι άνθρωποι ιστορικά δεν εμπλέκονταν στις αποφάσεις. Αυτές μπορεί να είναι, για παράδειγμα, δραστηριότητες που αφορούν στον αθλητισμό, το σχολείο, τις λέσχες, τις ενώσεις και την τοπική κοινότητα. Αυτό συνεπάγεται ότι οι νέοι εμπλέκονται στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση δράσεων που ικανοποιούν ουσιαστικές ανάγκες και ότι ο αντίκτυπος ή οι επίπτώσεις αυτών των δράσεων επηρεάζουν, όχι μόνο τους νέους που συμμετέχουν, αλλά και άλλα μέλη του κοινωνικού συνόλου.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ένα εγχειρίδιο πάνω στην αναθεωρημένη Ευρωπαϊκή Χάρτα για τη Συμμετοχή των Νέων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή το οποίο λέγεται «Πείτε τη γνώμη σας». Πρόκειται για μία εξαιρετική πηγή πληροφοριών για το θέμα της νεανικής συμμετοχής και περιλαμβάνει ένα ξεχωριστό τμήμα δραστηριοτήτων.

Στην Ευρώπη υπάρχει μια ενοποιημένη παράδοση νεανικής συμμετοχής και εκπροσώπησης. Για παράδειγμα, η δέσμευση που έχει αναλάβει το Συμβούλιο της Ευρώπης να προωθήσει τη συμμετοχή των νέων σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό, μπορεί να εκδηλωθεί μέσω του συστήματος συνδιαιρίσιμης στον τομέα της νεολαίας. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο για τη Νεολαία συγκεντρώνει 30 εκπροσώπους από διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις νέων και εθνικά συμβούλια νέων τα οποία, από κοινού με κυβερνητικούς αξιωματούχους υπεύθυνους για θέματα νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Συντονιστική Επιτροπή για τη Νεολαία – European Steering Committee on Youth, αποφασίζουν για τις προτεραιότητες και τα προγράμματα και προβαίνουν σε συστάσεις για τις μελλοντικές πολιτικές και τα προγράμματα. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο επίσης διαμορφώνει γνώμες και προτάσεις για οποιοδήποτε ζήτημα αφορά τη νεολαία στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας – European Youth Forum είναι μια ανεξάρτητη, δημοκρατική πλατφόρμα υπό την ηγεσία των νέων, που αντιπροσωπεύει 100 Εθνικά Συμβούλια Νέων και Διεθνείς Οργανώσεις Νέων. Το YFJ εργάζεται για να ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία για τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους, αντιπροσωπεύοντας και υπερασπίζοντας τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους και τις οργανώσεις τους στα Ευρωπαϊκά Ινστιτούτα, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στα Ηνωμένα Έθνη. Το YFJ πιστεύει ότι χρειάζεται να δημιουργηθεί μια «κουλτούρα συμμετοχής». Αυτό σημαίνει ότι η ατζέντα για την πολιτική για τη νεολαία πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με την ολοένα αυξανόμενη συμμετοχή των νέων ανθρώπων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αναφορικά με τα ζητήματα που τους αφορούν και τους επηρεάζουν.

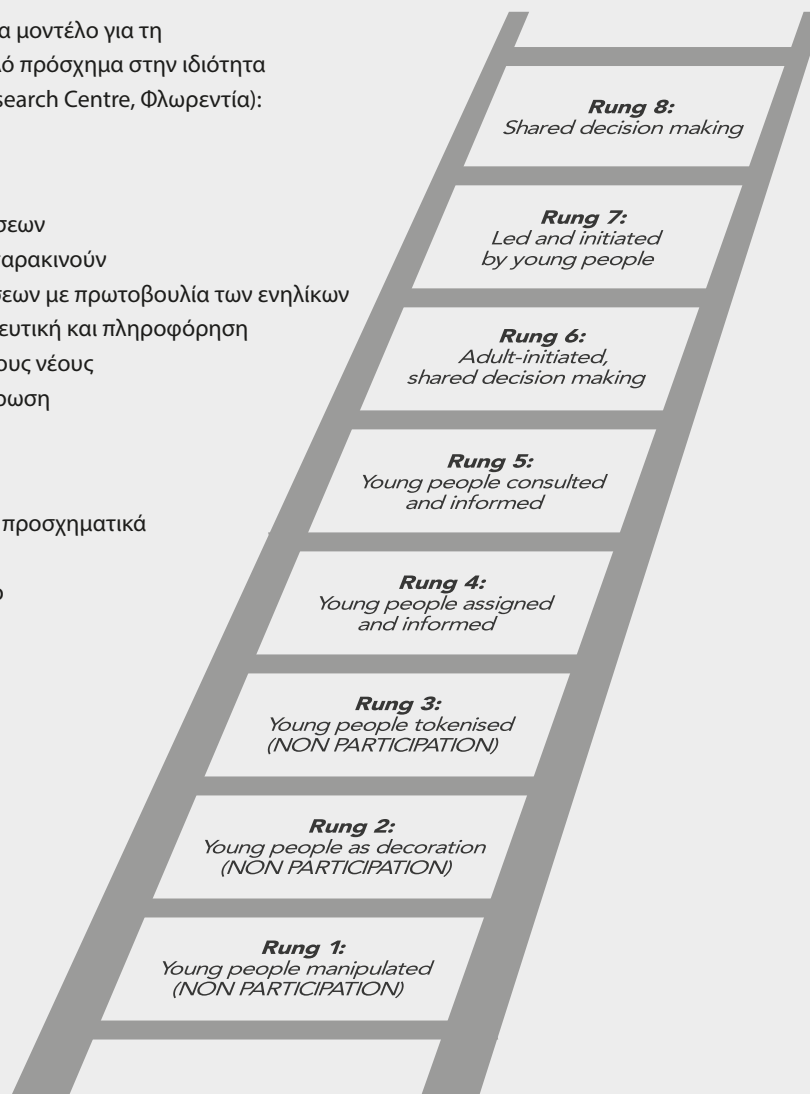
Το 1992 ο Roger Hurt ανέπτυξε ένα μοντέλο για τη «Συμμετοχή των Παιδιών: από απλό πρόσχημα στην ιδιότητα του πολίτη» (UNICEF Innocenti Research Centre, Φλωρεντία):

Συμμετοχή:

- Σκαλί 8: Από κοινού λήψη αποφάσεων
- Σκαλί 7: Οι νέοι κατευθύνουν και παρακινούν
- Σκαλί 6: Από κοινού λήψη αποφάσεων με πρωτοβουλία των ενηλίκων
- Σκαλί 5: Οι νέοι δέχονται συμβουλευτική και πληροφόρηση
- Σκαλί 4: Ανατίθενται πράγματα στους νέους και τους παρέχεται ενημέρωση

Μη Συμμετοχή:

- Σκαλί 3: Οι νέοι χρησιμοποιούνται προσχηματικά
- Σκαλί 2: Οι νέοι λειτουργούν μόνο ως διακοσμητικό στοιχείο
- Σκαλί 1: Οι νέοι χειραγωγούνται

Παιδιά

Περιβάλλον

Υγεία

Επίπεδο 2

6+ (μικρές ομάδες 3-4)

60 λεπτά

Τα μέλλοντά μας

Το κριτήριο για την πρόοδό μας δεν είναι το αν έχουμε ενισχύσει την αφθονία όσων έχουν πολλά• είναι αν παρέχουμε αρκετά σε αυτούς που έχουν λίγα.

Franklin D. Roosevelt

Θεματικές Ενότητες

- Παιδιά
- Περιβάλλον
- Υγεία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

6+ (μικρές ομάδες 3-4)

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες ζωγραφίζουν, σκέφτονται και συζητούν τις ελπίδες και τις ανησυχίες τους για το μέλλον της γενιάς τους. Μεταξύ των θεμάτων που τίθενται περιλαμβάνονται:

- Περιβαλλοντικά ζητήματα που επηρεάζουν τις επόμενες γενιές
- Το ζήτημα του πώς η τοπική ανάπτυξη εξυπηρετεί ή δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων ενός τόπου
- Οι παράγοντες που οδηγούν στην ανάπτυξη

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα να εκφράζουμε άποψη και να έχουμε πρόσβαση στην πληροφόρηση
- Το δικαίωμα να εισακούγεται η γνώμη των παιδιών και των νέων σε όλα τα ζητήματα που αφορούν στα συμφέροντά τους
- Το δικαίωμα σε μία αξιοπρεπή ποιότητα ζωής
- Η βαθιά κατανόηση του τι σημαίνει να ζούμε σε μία κοινότητα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αυτό συνεπάγεται
- Η εξάσκηση των δεξιοτήτων που μας επιτρέπουν να διενεργούμε ανοιχτές συζητήσεις, να συμμετέχουμε σε ομαδική εργασία και να οραματιζόμαστε
- Η ενίσχυση της διάθεσης για έρευνα, η πίστη ότι το μέλλον είναι στα χέρια κάθε νέου ανθρώπου και ότι οι πράξεις του έχουν σημασία.

Υλικά

- Χαρτί για προσχέδια
- Μεγάλα φύλλα χαρτί για το τελικό σχέδιο
- Χρώματα, πινέλα, μολύβια, στυλό και μαρκαδόροι
- Υλικά για ένα κολάζ, για παράδειγμα: χρωματιστό χαρτί, περιοδικά, κλαδιά, ρύζι, φασόλια, φύλλα δέντρου, κοχύλια, καλαμάκια
- Ψαλίδια
- Κόλλα και κολλητική ταινία
- Εικόνες ή φωτογραφίες που απεικονίζουν πώς έμοιαζε η γειτονιά/ πόλη δέκα ή είκοσι χρόνια πριν. (Προαιρετικό)
- Χάρτες της περιοχής όπου μένετε, παλιοί και καινούριοι χάρτες (προαιρετικό)

Οδηγίες

1. Κάντε μία εισαγωγή στο θέμα των αλλαγών που επέρχονται με την πάροδο του χρόνου. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναπολήσουν την εποχή που ήταν νεότεροι και πώς ήταν τα σπίτια τους και οι γύρω δρόμοι και πώς έχουν αλλάξει. Έχουν ανακαινιστεί οι αίθουσες στο σχολείο ή στο κέντρο όπου συναντιέστε ή υπάρχουν καινούρια έπιπλα; Υπάρχουν καινούρια κτίρια στη γειτονιά σας, για παράδειγμα, εμπορικά κέντρα, οικισμοί, δρόμοι, παιδικές χαρές, ή ποδηλατόδρομοι;
2. Ρωτήστε τους γιατί άλλαξαν αυτά τα πράγματα και ποιος πήρε τις αποφάσεις για το τι θα πρέπει να ανανεωθεί και πώς πρέπει να γίνει. Για παράδειγμα, εγκρίθηκε ένα σχέδιο για κάποιο και-

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

12 Αυγούστου
Παγκόσμια Ημέρα
Νεολαίας

- νούριο οικισμό πολύ απαραίτητο για τους κατοίκους με στέγαση χαμηλού κόστους ή εγκρίθηκε η οικοδόμηση διαμερισμάτων πολυτελείας ή παραθεριστικών κτιρίων, ως επένδυση μίας χρηματοδοτικής εταιρίας;
3. Συζητήστε σύντομα ένα ή δύο παραδείγματα: ποιος έχει ωφεληθεί από την ανάπτυξη σε αυτές τις περιπτώσεις και πώς; Τι θα κάνατε αν είχατε εσείς τον έλεγχο;
 4. Τώρα εξετάστε πώς συνδέονται τα ανθρώπινα δικαιώματα με τη λήψη αποφάσεων οι οποίες επηρεάζουν άλλους ανθρώπους. Οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν ένα χρήσιμο πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων; Τα ανθρώπινα δικαιώματα θα είναι περισσότερο ή λιγότερο σημαντικά για αυτούς που λαμβάνουν αποφάσεις στο μέλλον; Γιατί;
 5. Πείτε στην ομάδα ότι η ευκαιρία είναι τώρα! Είναι η στιγμή γι' αυτούς να αδράξουν την ευκαιρία για να αρχίσουν να σκέφτονται – και να επηρεάζουν – τα μέλλοντα στα οποία θα ζήσουν.
 6. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν ομάδες τριών ως τεσσάρων ατόμων.
 7. Μοιράστε το χαρτί και τα στυλό και ζητήστε τους να κάνουν κάποιο προσχέδιο ή ιδέες σκίτσων για την ιδανική γειτονιά τους / πόλη του μέλλοντος. Είναι ελεύθεροι. Το όριο είναι η φαντασία τους. Κάθε μέλος σχεδιάζει στο δικό του χαρτί και ταυτόχρονα συνεργάζονται όλα τα μέλη της μικρής ομάδας, για να καταλήξουν συναινετικά σε ένα κοινό σχέδιο.
 8. Όταν κάθε ομάδα έχει συμφωνήσει σε ένα προσχέδιο, θα πρέπει να το μεταφέρουν σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί και να το συμπληρώσουν με μπογιά και υλικά κολάζ.
 9. Όταν έχουν ολοκληρώσει το σχέδιο – μακέτα, ζητήστε από κάθε ομάδα με τη σειρά της να παρουσιάσει το δικό της και να εξηγήσει σύντομα από πού πήρε τις ιδέες της και πώς τις ανέπτυξε. Δώστε χρόνο για σύντομες ερωτήσεις και απαντήσεις μετά από κάθε παρουσίαση. Διενεργήστε τη γενική συζήτηση κατά την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία ανασκόπηση του πώς συνεργάστηκαν οι συμμετέχοντες στις ομάδες τους. Στη συνέχεια συζητήστε για το κατά πόσο τα σχέδιά τους ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων για ένα υγιές περιβάλλον.

- Ένιωσαν όλοι ικανοί να συμμετέχουν και να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση του σχεδίου; Πώς αξιοποίησαν οι διάφορες μικρές ομάδες τα ιδιαίτερα ταλέντα των μελών τους;
- Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των σχεδίων κάθε ομάδας, πώς ένιωσαν καθώς οι υπόλοιποι συμμετέχοντες σχολίαζαν τα σχέδια τους;
- Και πώς ένιωσαν δίνοντας ανατροφοδότηση στους άλλους;
- Θα ήταν έτοιμοι να κάνουν υποχωρήσεις σε κάποια ιδανικά τους αν έπρεπε τώρα να σχεδιάσουν το σχέδιο όλης της τάξης ή της ομάδας που να εξυπηρετεί τις ανάγκες και τις προσδοκίες όλων των μελών;
- Στα σχέδια που εκπόνησαν έλαβαν υπόψη τους την περιβαλλοντική προστασία, για παράδειγμα την ανάγκη για μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τη σημασία της χρήσης ανανεώσιμων και βιώσιμων πηγών ενέργειας και την ανακύκλωση;
- Απόλαυσαν οι συμμετέχοντες την αίσθηση του να είναι «αρχιτέκτονες του μέλλοντος»; Πιστεύουν ότι αυτά τα ιδανικά θα μπορούσαν ποτέ να πραγματοποιηθούν; Γιατί; Γιατί όχι;
- Πιστεύουν ότι οι ενήλικες θα ήταν έτοιμοι να συζητήσουν τα σχέδιά τους; Γιατί; Γιατί όχι;
- Ποια ήταν η μεγαλύτερη έκπληξη σε κάποιο σχέδιο;
- Ποια θα είναι τα δικαιώματά τους ως πολίτες στο μέλλον;
- Ποιες θα είναι οι υποχρεώσεις τους ως πολίτες στο μέλλον;
- Οι νέοι στο σχολείο τους (ή στη σχολή, τη λέσχη ή στην κοινότητα) έχουν κάποιο λόγο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τις διάφορες μορφές ανάπτυξης, είτε ειδικά σε όσες τους επηρεάζουν άμεσα, είτε γενικά; Ποια δικαιώματα θα μπορούσαν να διεκδικήσουν που θα τους έδιναν το δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων;
- Πόσες ευκαιρίες έχουν οι νέοι γενικά να επηρεάσουν τις δημοκρατικές διαδικασίες που διαμορφώνουν τη ζωή τους και το μέλλον τους;
- Ποιες παροχές χρειάζονται σε τοπικό επίπεδο για να διασφαλίσουν τα δικαιώματα όλων στην υγεία, την ξεκούραση, την ψυχαγωγία και την πολιτιστική ζωή;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Ο τίτλος αυτής της δραστηριότητας είναι «Τα μέλλοντά μας». Πρόθεση της χρήσης πληθυντικού αριθμού είναι να δώσει έμφαση στο ότι το μέλλον μας δεν είναι προδιαγεγραμμένο, αλλά είναι περισσότερο αυτό που εμείς δημιουργούμε. Επομένως, υπάρχουν πολλά πιθανά μέλλοντα και η πρόκληση για τους νέους ανθρώπους είναι να χτίσουν ένα μέλλον που αντικατοπτρίζει τα ιδανικά τους και τις προσδοκίες τους.

Για να διασαφηνίσετε την έννοια της αλλαγής μέσα στο χρόνο, μπορεί να θέλετε να δείξετε παλιές εικόνες για το πώς ήταν η περιοχή δέκα ή είκοσι χρόνια πριν. Μπορείτε επίσης να τους ζητήσετε να σκεφτούν παγκόσμιες αλλαγές. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να προβληματιστούν για το γεγονός ότι τριάντα χρόνια πριν το Διαδίκτυο ήταν προϊόν επιστημονικής φαντασίας, αλλά μέσα σε λίγα χρόνια θα λειτουργούν διαδικτυακές συνδέσεις σε κάθε σχολείο και βιβλιοθήκη ανά την υφήλιο.

Αν οι συμμετέχοντες δυσκολεύονται να φανταστούν πώς θα μοιάζει μια μελλοντική πόλη, θα μπορούσατε να τους παρακινήσετε ρωτώντας:

- Ποιος θα ζει εδώ; Οι άνθρωποι που έχουν γεννηθεί εδώ ή νεοφερμένοι; Τι ηλικία θα έχουν; Θα ζουν με τις οικογένειές τους;
- Πώς θα είναι οι καθημερινότητά τους; Θα αγοράζουν προϊόντα για να φάνε; Πώς θα μετακινούνται;
- Τι είδους υπηρεσίες πρόνοιας, όπως νοσοκομεία, οδοντιάτρους κτλ θα χρειάζονται;
- Πώς θα είναι τα σχολεία τους;
- Πώς θα ταξιδεύουν;
- Πώς θα είναι τα σπίτια;
- Πώς θα είναι η κοινωνική τους ζωή; Τι θα κάνουν στον ελεύθερο χρόνο τους;
- Θα έχουν κατοικίδια ζώα;
- Ποια επαγγέλματα θα ασκούν οι άνθρωποι;
- Ποιες καινούριες τεχνολογικές εξελίξεις θα υπάρχουν;
- Και με το περιβάλλον; Το φυσικό τοπίο;

Παραλλαγές

Αντί για κολάζ θα μπορούσατε να κάνετε μοντέλα χρησιμοποιώντας άχρηστα υλικά, για παράδειγμα χάρτινα κουτιά/ χαρτιά περιτυλίγματος, κυλίνδρους χαρτιών υγείας, διπλωμένες κάρτες ή θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τουβλάκια για χτίσιμο, για παράδειγμα Lego τουβλάκια.

Αντί για γενικά σχέδια για το πώς θα τους άρεσε να μοιάζει η περιοχή τους, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να επιλέξουν μία τοπική περιοχή που δεν χρησιμοποιείται και θα είχε δυνατότητες να αναπτυχθεί. Δώστε την ευκαιρία στην ομάδα να κάνει αρχικά μία έρευνα για τις ανάγκες διαφόρων τομέων της κοινότητας και κατόπιν να επεξεργαστεί μία πρόταση που θα μπορούσε να υποβάλει στο δημοτικό συμβούλιο. Επιλογές για το τι θα μπορούσε να γίνει σε αυτή την περιοχή περιλαμβάνουν ένα εμπορικό κέντρο, ένα κέντρο ψυχαγωγίας, ένα σχολείο, κτίρια για στέγαση, ένα πάρκινγκ αυτοκινήτων, έναν ανοιχτό χώρο πρασίνου, μία παιδική χαρά, ένα γήπεδο για αθλήματα, έναν ήρεμο κήπο με τριαντάφυλλα και παγκάκια για ηλικιωμένους, ένα αστικό αγρόκτημα, ένα καταφύγιο άγριων ζώων, ένα πάρκο ψυχαγωγίας, ένα χώρο για νομαδικούς πληθυσμούς ή ένα οικολογικό μπόουλινγκ. Αν θέλετε να το κάνετε αυτό ως πρόγραμμα δράσης, θα βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το σχεδιασμό δραστηριοτήτων πρότζεκτ και την εφαρμογή τους, στο Κεφάλαιο 3.

Προτάσεις για συνέχεια

Μπορεί να θέλετε να διερευνήσετε πώς θα μπορούσε η περιοχή να προσαρμοστεί στις μελλοντικές προκλήσεις της πετρελαϊκής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής. Η πρωτοβουλία Transition Town (Μεταβατική Πόλη) εμπλέκει τους κατοίκους μιας περιοχής με στόχο να εξετάσουν ό,τι αφορά τη κοινότητα τους (σίτιση, ενέργεια, μεταφορές, υγεία, καρδιά και ψυχή, οικονομικά και βιοπορισμός κτλ) και να επινοήσουν δημιουργικούς τρόπους για να ξεκινήσουν ένα σχέδιο που θα έχει αποφα-

σιστεί από όλη την κοινότητα, θα υλοποιείται με την ευθύνη της και το οποίο ονομάζεται «Σχέδιο Δράσης για την Προέλευση της Ενέργειας», σε ένα χρονοδιάγραμμα 15-20 χρόνων. Οι πρωτοβουλίες μέχρι στιγμής έχουν συμπεριλάβει τα ακόλουθα: τη δημιουργία κοινοτικών κήπων για την καλλιέργεια τροφής• μία επιχείρηση ανταλλαγής απορριμμάτων που επιδιώκει να συνδέσει τα απόβλητα μίας βιομηχανίας με μία άλλη βιομηχανία που χρησιμοποιεί απόβλητα• την επισκευή παλιών αντικειμένων αντί να πεταχτούν και την ανάπτυξη τοπικών συστημάτων εμπορικών ανταλλαγών (LETS). Για περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα για το πώς οι άνθρωποι αναπτύσσουν αυτή την ιδέα σε όλο τον κόσμο, δείτε στο www.transitiontowns.org ή πληκτρολογήστε “Transition Towns” στη μηχανή αναζήτησης.

Άλλη μία ιδέα είναι να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν ένα εξατομικευμένο, ιδιότυπο, χάρτη μεγάλης κλίμακας, με επεξηγήσεις και σχόλια που θα απεικονίζει το πού μένουν ώστε να καταδείξουν τα χαρακτηριστικά που είναι σημαντικά για αυτούς. Για παράδειγμα, ένα γκράφιτι σε έναν τοίχο, ένα συγκεκριμένο δέντρο στο δρόμο ή ένα ανεπίσημο χαρακτηριστικό σημάδι που χρησιμοποιούν για να κόψουν δρόμο. Η καταγραφή της παρουσίας κάποιου πράγματος είναι το πρώτο βήμα για να καταδειχθεί ότι κάτι έχει αξία• είναι ένας τρόπος για να προστατευθεί από το να κατεδαφιστεί σε κάποια μελλοντική «ανάπτυξη».

Βλέπε www.commonground.org.uk και το πρότζεκτ τους «Κοινοτικοί Χάρτες» (Parish Maps).

Ένας άλλος τρόπος για να εντοπίσετε και να καταγράψετε την τοποθεσία και τη κατανομή των πόρων, τα χαρακτηριστικά, το τοπίο και τις βασικές χρήσεις της γης μίας περιοχής είναι το εργαλείο που είναι γνωστό ως «σταδιακά βήματα», το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση της φτώχειας και της κοινωνικής επίδρασης από την Παγκόσμια Τράπεζα. Δοκιμάστε το κάποιο απόγευμα αν θέλετε να βγείτε στην εξοχή! Αναζητήστε το «σταδιακά βήματα» στο <http://web.worldbank.org>

Βρείτε περισσότερα για τις διαδικασίες σχεδιασμού για την τοπική ανάπτυξη και πώς τους επηρεάζει. Συμμετάσχετε στις λήψεις αποφάσεων ως σχολείο, λέσχη ή σύλλογος παρακολουθώντας συναντήσεις του δημοτικού συμβουλίου ή ακόμα θέστε υποψηφιότητα. Υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες που μπορούν να είναι χρήσιμες για να διερευνήσετε μελλοντικές επιλογές. Για παράδειγμα «Ο δρόμος για τη Χώρα της Ισότητας» εξετάζει τους τρόπους για να επιτευχθεί η ισότητα των φύλων.

Αν θέλετε άλλη δραστηριότητα που να εμπλέκει τους νέους στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων – αυτή τη φορά για το τι είδους εκπαίδευση θέλουν μέσω της συμμετοχής σε σχολικά συμβούλια – δείτε τη δραστηριότητα «Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί» στη σελίδα 229.

Καθώς ονειρευόμαστε τα μέλλοντά μας, μπορούμε να κάνουμε ένα ξεκίνημα οικοδομώντας μία πιο δίκαιη κοινωνία. Αν η ομάδα θα ήθελε να εξετάσει το ζήτημα του εκφοβισμού και να διερευνήσει τρόπους ανάπτυξης της συμπαράστασης και του σεβασμού προς όλους, τότε θα μπορούσαν να διεξάγουν τη δραστηριότητα «Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;» στη σελίδα 152.

Ιδέες για δράση

Οργανώστε μία έκθεση με τα σχέδια κολάζ και καλέστε δημοτικούς συμβούλους να έρθουν και να ακούσουν τις απόψεις σας.

Ζητήστε από την αρμόδια δημόσια υπηρεσία ένα αντίγραφο των στρατηγικών σχεδίων που προγραμματίζονται για την κοινότητά σας (ετήσια και μακροπρόθεσμα). Αναλύστε τα στην ομάδα και στη συνέχεια συμβουλευθείτε φίλους και συγγενείς. Δώστε την ανατροφοδότησή σας γι' αυτά τα στρατηγικά σχέδια δημιουργώντας ένα σχετικό blog, αρθρογραφώντας σε μία τοπική εφημερίδα, οργανώνοντας μία δημόσια συνάντηση για το θέμα ή συμμετέχοντας σε μία δημόσια συνέλευση που οργανώνεται από τις τοπικές αρχές.

Επικοινωνήστε με την τοπική «Ατζέντα 21» ή κάποια άλλη περιβαλλοντική ομάδα για να συμμετάσχετε σε προσπάθειες που γίνονται για να εξασφαλιστεί ένα βιώσιμο μέλλον.

Φύλο

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Εκπαίδευση

Επίπεδο 2

4+

120 λεπτά

Ο δρόμος για τη χώρα της Ισότητας

Το εμπόδιο είναι ο δρόμος

Παροιμία Zen

Θεματικές Ενότητες

- Φύλο
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Εκπαίδευση

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος Ομάδας

4+

Διάρκεια

120 λεπτά

Επισκόπηση

Η δραστηριότητα αυτή χρειάζεται μια μικρή ομάδα εργασίας, φαντασία και ζωγραφική για να διερευνηθούν ζητήματα ισότητας φύλου και οι διακρίσεις κατά των γυναικών.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη μη διάκριση με βάση το βιολογικό και κοινωνικό φύλο
- Το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια
- Το δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου

Στόχοι

- Η πρόβλεψη ενός μελλοντικού κόσμου όπου η ισότητα είναι ο κανόνας
- Η ανάπτυξη της επικοινωνίας, της φαντασίας, της δημιουργικότητας και των δεξιοτήτων συνεργασίας
- Η προώθηση της δικαιοσύνης και του σεβασμού

Υλικά

- 2 μεγάλα φύλλα χαρτί (μεγέθους A3) ή χαρτί χαρτοπίνακα για κάθε μικρή ομάδα
- Στυλό επισήμανσης διαφορετικών χρωμάτων, αρκετά για όλες τις μικρές ομάδες
- Ένας χάρτης, κατά προτίμηση ορειβατικός ή οποιουδήποτε άλλου είδους χάρτης ο οποίος να δείχνει φυσικά χαρακτηριστικά, για παράδειγμα, βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, χωριά, γέφυρες, κ.τ.λ.

Προετοιμασία

- Εξοικειωθείτε με το χάρτη και τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται σε αυτόν.

Οδηγίες

Μέρος 1. Ορισμός των προβλημάτων και καταγισμός ιδεών για τις λύσεις. (15 λεπτά)

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες των τριών έως πέντε ατόμων. Μοιράστε ένα φύλλο χαρτί και τα στυλό σε κάθε ομάδα. Πείτε τους να συντάξουν 3 στήλες ίσου πλάτους στο χαρτί.
2. Επισημάνετε ότι στη χώρα της Ισότητας, υπάρχει πλήρης ισότητα φύλων. Ζητήστε από τα μέλη κάθε ομάδας να κάνουν καταγισμό ιδεών με συγκεκριμένα παραδείγματα για το πώς θα μπορούσε να μοιάζει αυτή η χώρα. Ένα άτομο στην ομάδα σημειώνει κάτω από τη λίστα στην πρώτη στήλη.
3. Τώρα ζητήστε από τις ομάδες να σκεφτούν σχετικά με το πώς είναι η ζωή σήμερα, να στοχαστούν πάνω σε κάθε ζήτημα από τη στήλη 1 και να συζητήσουν ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν στη σύγχρονη εποχή για να οδηγηθούμε στη μελλοντική χώρα της Ισότητας. Στη δεύτερη στήλη γράψτε τα βήματα δίπλα σε κάθε σημείο. Στη συνέχεια, ζητήστε από τις ομάδες να σκεφτούν τι είδους εμπόδια θα μπορούσαν να συναντήσουν στο δρόμο προς τη χώρα της Ισότητας και πώς θα τα ξεπερνούσαν. Αυτά γράψτε τα στην τρίτη στήλη.

Μέρος 2. Σχεδιάζοντας το χάρτη. (40 λεπτά)

1. Εξετάστε σύντομα πώς είναι οργανωμένος ένας χάρτης. Επισημάνετε τους τρόπους που σχεδιάζονται τα περιγράμματα, οι σκιάσεις για τα βουνά και τα ποτάμια και τα σύμβολα που χρησιμοποιούνται για τα δάση, τα αγκυροβόλια, τα κτίρια, τα καλώδια ισχύος και ούτω καθεξής.
2. Τώρα κάντε μια μικρή εισαγωγή για τη χρήση άλλου είδους συμβόλων. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν γνωρίζουν κάποιο παραδοσιακό παραμύθι ή άλλες ιστορίες που χρησιμοποιούν ως αλληγορία την ιστορία ενός προσώπου που ταξιδεύει για να παρουσιάσει ηθικά ιδεώδη. Μιλήστε για τον τρόπο που ένα δάσος, για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιείται μεταφορικά για να απεικονίσει το κακό ή ένα ροδοκόκκινο μήλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να επεικονίσει τον πειρασμό. Ο ταξιδιώτης μπορεί να δείξει θάρρος κολυμπώντας κατά μήκος ενός ορμητικού ποταμού ή ταπεινότητα βοηθώντας ένα ταλαιπωρημένο ζώο.
3. Μοιράστε ένα δεύτερο μεγάλο φύλλο χαρτί σε κάθε ομάδα. Ζητήστε από κάθε ομάδα να φτιάξει το δικό της χάρτη φαντασίας, ο οποίος να αντιπροσωπεύει τα τοπία του παρόντος και του μέλλοντος με ένα δρόμο (ή δρόμους) να απλώνεται ανάμεσά τους. Θα πρέπει να δημιουργήσουν τα δικά τους σύμβολα για τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και για τα εμπόδια και γενικά τους παράγοντες που είτε θα εμποδίσουν, είτε θα βοηθήσουν τον ταξιδιώτη στην πορεία του από το παρόν προς τη χώρα της Ισότητας.
4. Καλέστε τους συμμετέχοντες σε ολομέλεια και ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τους χάρτες τους.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μια συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη κάθε ομάδας συνεργάστηκαν και πώς κατέληξαν σε αποφάσεις για το τι θα αναπαραστήσουν και σχετικά με τον τρόπο που σχεδίασαν το χάρτη. Στη συνέχεια προχωρήστε για να μιλήσετε για το πώς θα μπορούσε να είναι η χώρα της Ισότητας στην πραγματικότητα και για τα εμπόδια μέχρι να φτάσετε εκεί.

- Απόλαυσαν οι συμμετέχοντες τη δραστηριότητα; Γιατί;
- Ποια ήταν η ευκολότερη και ποια η δυσκολότερη στήλη για συμπλήρωση; Γιατί;
- Ποια ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της χώρας της Ισότητας;
- Τι χρειάζεται να αλλάξει, ώστε να οικοδομηθεί μια κοινωνία όπου υπάρχει ισότητα των φύλων;
- Σε σχέση με το δικαίωμα στη μη διάκριση, μπορούν οι πολιτικές θετικών διακρίσεων να δικαιολογηθούν ως βραχυπρόθεσμα μέτρα για την ενίσχυση της ισότητας των φύλων;
- Αν σας ζητούσαν να βαθμολογήσετε τη χώρα σας ανάμεσα σε όλες τις χώρες του κόσμου για την ισότητα ευκαιριών που παρέχει στους άνδρες και τις γυναίκες, πώς θα τη βαθμολογούσατε με μια κλίμακα από το 1 έως το 10; Το 1 συμβολίζει τη μεγάλη ανισότητα, ενώ το 10 τη σχεδόν ιδανική ισότητα.
- Γιατί είναι τόσο σημαντικό να εστιάσουμε στα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών;
- Εκτός από τις γυναίκες, ποιες άλλες ομάδες υφίστανται διακρίσεις στην κοινωνία; Πώς εκδηλώνεται αυτό; Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται;
- Πώς μπορούν ομάδες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση να αποκτήσουν τη δύναμη να διεκδικούν τα δικαιώματά τους;
- Ποιο ρόλο διαδραματίζει η εκπαίδευση στην ενδυνάμωση των ατόμων και των ομάδων, ώστε να μπορέσουν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους;
- Ποιο ρόλο οφείλει να διαδραματίζει η εκπαίδευση σε αυτή την ενδυνάμωση;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Βεβαιωθείτε ότι οι ομάδες σκέφτονται συγκεκριμένα παραδείγματα για το πώς θα μπορούσε να είναι η ζωή στη χώρα της Ισότητας. Προσπαθήστε να βάλετε τις ομάδες να καταλήξουν στα δικά τους παραδείγματα, αλλά αν αυτό αποδειχθεί δύσκολο, μπορείτε να προτείνετε να αναλογιστούν πραγματικές όπως: τον αριθμό των γυναικών στο κοινοβούλιο και στην κορυφή των επιχειρήσεων, τις διαφορές στο εισόδημα, τον αριθμό των ωρών που άνδρες και γυναίκες εργάζονται μέσα σε μια μέρα και πώς περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους, την κατανομή των οικιακών εργασιών, τον αριθμό των ημιαπασχολούμενων εργαζομένων, την ενδοοικογενειακή βία, τις παρενοχλήσεις στο σχολείο και στη δουλειά ή πώς απεικονίζονται οι άνδρες και οι γυναίκες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

8 Μαρτίου
Παγκόσμια Ημέρα
της Γυναίκας
3 Νοεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
του Άνδρα

Μην υπερτονίζετε την ανάγκη των συμβόλων, γιατί οι μεταφορικές ιδέες δεν είναι εύκολα αντιληπτές από κάποιους ανθρώπους. Αν οι συμμετέχοντες καθυστερούν γιατί δυσκολεύονται να βρουν σύμβολα για να απεικονίσουν τις ιδέες τους, θα μπορούσατε να τους παρακινήσετε να ξεκινήσουν προτείνοντας εικόνες όπως: μια γυναίκα που θα χρησιμοποιεί μια γέφυρα εκπαίδευσης για να περάσει ένα ποτάμι προκαταλήψεων ενάντια σε γυναίκες που θέλουν να γίνουν δικηγόροι ή έναν άνδρα που θα μπορούσε να νιώθει ικανοποίηση με το επάγγελμα του νηπιαγωγού, προσέχοντας πολύ μικρά παιδιά. Φυσικά, θα πρέπει να σκεφθείτε παραδείγματα στερεοτύπων σχετιζόμενων με το φύλο, τα οποία αντικατοπτρίζουν την πραγματικότητα στην κοινωνία σας.

Παραλλαγές

Οι ομάδες θα μπορούσαν να φτιάξουν μια μακέτα του τοπίου χρησιμοποιώντας «σκουπίδια», δηλαδή υλικά που έχουν περισσέψει και δε χρησιμοποιούνται. Σε αυτή την περίπτωση, θα χρειαστεί να έχετε μια καλή συλλογή από μικρά κουτιά, σκάφες, σωλήνες, χαρτί, πέτρες, ξηρούς καρπούς, κομμάτια από κορδόνια και μαλλί, συνδετήρες, κ.τ.λ. και επίσης κόλλα και χαρτόνι για τις βάσεις για τις μακέτες. Η μέθοδος της σχεδίασης ενός χάρτη από το παρόν στο μέλλον μπορεί να προσαρμοστεί στα περισσότερα θέματα γύρω από τα οποία θέλετε οι συμμετέχοντες να σκεφτούν ελεύθερα και δημιουργικά για να βρουν λύσεις στα προβλήματα.

Προτάσεις για συνέχεια

Η ομάδα έχει ήδη αφιερώσει αρκετό χρόνο κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας στο θέμα της ισότητας των φύλων στη σύγχρονη εποχή και στο μέλλον. Συνεπώς, αν εκφράσει τη διάθεση να διευρύνει τις γνώσεις της, μπορεί να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο που περιλαμβάνεται στην δραστηριότητα «Χρονολογία» για να «κοιτάξουμε πίσω» στις διάσημες γυναίκες. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν το πώς η ιδέα και η πράξη της ισότητας των φύλων έχει αλλάξει μέσα στην ιστορία. Αναζητήστε στο διαδίκτυο «χρονολογία διάσημων γυναικών».

Εναλλακτικά, μπορεί να θέλετε να διερευνήσετε ζητήματα σχετικά με τις διακρίσεις και το δικαίωμα στην πολιτισμική ταυτότητα στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης στη δραστηριότητα «Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας» στη σελίδα 239.

Ιδέες για δράση

Παρατηρήστε τις πολιτικές ίσων ευκαιριών που ισχύουν στο σχολείο σας, στο σύλλογο ή στον εργασιακό χώρο σε σχέση με το φύλο. Κατόπιν συζητήστε πώς εφαρμόζονται αυτές οι πολιτικές και αν χρειάζεται να γίνουν οποιεσδήποτε αλλαγές ή επιπλέον προσπάθειες για να φθάσουν στη χώρα της Ισότητας.

Πληκτρολογήστε «επιχειρήματα για τη δημοκρατία της ισότητας» σε μια μηχανή αναζήτησης για να βρείτε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο για το πολύ πρακτικό υλικό που παρέχουν διάφορες ομάδες άσκησης πίεσης και δράσης του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών – European Women's Lobby (EWL). Μπορείτε επίσης, να μάθετε περισσότερα για τις γυναίκες στην πολιτική στο www.iknowpolitics.org

Πρόσθετες πληροφορίες

Η ιδέα πίσω από αυτή τη δραστηριότητα είναι η «ενδυνάμωση». Ο όρος Empowerment - Ενδυνάμωση είναι δύσκολο να μεταφραστεί και κάποιες φορές εξίσου δύσκολο να εξηγηθεί, ακόμα και στα Αγγλικά! Η «Ενδυνάμωση» είναι ταυτόχρονα το μέσον και το αποτέλεσμα της παιδαγωγικής, την οποία κάποιοι αποκαλούν «Απελευθερωτική» εκπαίδευση. Ένας ορισμός της «ενδυνάμωσης» από την Oxfam είναι ο εξής: Η Ενδυνάμωση περιλαμβάνει την αμφισβήτηση των μορφών καταπίεσης που εξαναγκάζει εκατομμύρια ανθρώπους να διαδραματίσουν στην κοινωνία τους ένα ρόλο με όρους ανισότητας ή με τρόπους που καταργούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Παιχνίδια με εικόνες

Μία εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις και η φωτογραφική μηχανή δε λέει ψέματα – ή μήπως λέει;

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 1
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε
Θεματικές Ενότητες	• Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
Επισκόπηση	Στη δραστηριότητα αυτή οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν εικόνες που αντιστοιχούν σε Άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ)
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Όλα
Στόχοι	• Να ευαισθητοποιήσει για τη σχέση μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καθημερινής ζωής • Να αναπτύξει δεξιότητες «οπτικού γραμματισμού», ακρόασης και επικοινωνίας • Να προωθήσει την ενσυναίσθηση και το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας
Υλικά	• Μία συλλογή από 20 – 30 αριθμημένες φωτογραφίες • Ένα μεγάλο τραπέζι • Μία εκπαιδευτική αφίσα με τα Άρθρα της ΟΔΑΔ (αντιγραμμένα από την περιληπτική της εκδοχή στη σελίδα 664)

Οδηγίες

1. Τοποθετήστε τις εικόνες σε ένα μεγάλο τραπέζι.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δουλέψουν ατομικά.
3. Διαβάστε δυνατά ένα από τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ) και γράψτε το στον πίνακα/ χαρτοπίνακα.
4. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξετάσουν τις φωτογραφίες και να επιλέξουν εκείνη που κατά τη γνώμη τους αντιπροσωπεύει καλύτερα το άρθρο.
5. Στη συνέχεια, ζητήστε από όλους με τη σειρά να πουν ποια εικόνα επέλεξαν και γιατί.
6. Σημειώστε ποιες εικόνες επελέγησαν• καταγράψτε τα νούμερά τους στον πίνακα.
7. Επαναλάβετε τέσσερις ή πέντε επιπλέον γύρους, διαβάζοντας διαφορετικά άρθρα από την ΟΔΑΔ (Επιλέξτε άρθρα από όλες τις κατηγορίες αστικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.)

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε κάνοντας μια ανασκόπηση της ίδιας της δραστηριότητας και στη συνέχεια συζητήστε για τα όσα έμαθαν οι συμμετέχοντες από αυτή.

- Τα μέλη της ομάδας επέλεξαν διαφορετικές εικόνες στους διαφορετικούς γύρους, ή θεώρησαν ότι μία ή δύο εικόνες τα «έλεγαν όλα»;
- Τα μέλη της ομάδας επέλεξαν τις ίδιες εικόνες στους διαφορετικούς γύρους ή επέλεξαν πολύ διαφορετικές εικόνες για το κάθε δικαίωμα; Τι μας λέει αυτό για το πώς βλέπει ο καθένας από μας τον κόσμο;
- Επανεξετάστε τη λίστα στο χαρτοπίνακα. Ποιες φωτογραφίες επιλέχθηκαν συχνότερα; Το μέγεθος, το χρώμα ή η εικόνα ήταν ο πιο σημαντικός παράγοντας επιλογής;
- Επελέγη κάποια εικόνα ως αντιπροσωπευτική πολλών διαφορετικών δικαιωμάτων;
- Διαφώνησε κάποιος με την ερμηνεία κάποιας εικόνας;
- Υπήρχαν φωτογραφίες που δεν επελέγησαν ποτέ; Θα μπορούσαν παρ' όλα αυτά να ερμηνευτούν ως αντιπροσωπευτικές κάποιου ανθρώπινου δικαιώματος; Ποιου δικαιώματος;

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

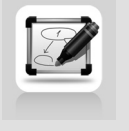
Επίπεδο 1

Οποιοδήποτε

30 λεπτά

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Δεν υπάρχει όριο στο πόσες φορές μπορεί να επιλεγεί μία συγκεκριμένη φωτογραφία. Μία συγκεκριμένη φωτογραφία μπορεί να επιλεγεί πολλές φορές σε ένα γύρο ή μπορεί να επιλεγεί σε διαφορετικούς γύρους. Με άλλα λόγια, μια φωτογραφία μπορεί να αντιπροσωπεύει σύμφωνα με πολλούς συμμετέχοντες ένα άρθρο ή μπορεί να αντιπροσωπεύει διαφορετικά άρθρα για διαφορετικούς συμμετέχοντες.

Ανατρέξτε στο κεφάλαιο 1 «Βασικές μέθοδοι» στη σελίδα 67 για περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το πώς να διαμορφώσετε το δικό σας σετ φωτογραφιών. Οι εικόνες γι' αυτή τη δραστηριότητα θα πρέπει να παρουσιάζουν πολλές πτυχές «της ζωής στη Γη»• θα πρέπει να περιλαμβάνουν εικόνες ανθρώπων και ομάδων, ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών, πολιτισμών και ικανοτήτων. Θα πρέπει να υπάρχουν εικόνες σε υπαίθρια και αστικά περιβάλλοντα, από τη βιομηχανία και τη γεωργία, εικόνες ανθρώπων που κάνουν διαφορετικά είδη εργασίας και δραστηριότητες ψυχαγωγίας και ελεύθερου χρόνου. Μην προσπαθήσετε να βάλετε τις εικόνες σε συγκεκριμένη σειρά όταν τις αριθμείτε. Σκοπός των αριθμών είναι οι εικόνες να μπορούν εύκολα να αναγνωριστούν.

Να ελέγχετε πάντα αν υπάρχει κάποιο κατοχυρωμένο πνευματικό δικαίωμα στις εικόνες και τις φωτογραφίες που επιθυμείτε να χρησιμοποιήσετε.

Θα εξαρτηθεί από την ομάδα και τις γενικές δεξιότητες «οπτικού γραμματισμού» των μελών της το πόσο θα χρειαστεί να καθοδηγήσετε τους συμμετέχοντες στην ανάλυση των εικόνων. Μπορείτε να ξεκινήσετε τη δραστηριότητα με μία από κοινού ανάλυση μίας ή δύο εικόνων. Τα ερωτήματα που παρουσιάζονται παρακάτω στην ενότητα «Πρόσθετες Πληροφορίες» μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός.

Παραλλαγές

Μπορείτε επίσης να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να διαλέξουν την εικόνα που αντιπροσωπεύει γι' αυτούς την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όταν όλοι επιλέξουν, ζητήστε τους να επιχειρηματολογήσουν για την επιλογή τους.

Μπορείτε να φωτοτυπήσετε τα σκίτσα του Pancho στο Κεφάλαιο 5 και να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να αναγνωρίσουν ποια ανθρώπινα δικαιώματα αντιπροσωπεύουν.

Αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε βίντεο αντί για εικόνες, τότε σκεφτείτε να κάνετε τη δραστηριότητα «Παντομίμα», που αξιοποιεί το θέατρο για να διερευνήσει την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ζητήστε από την ομάδα να βιντεοσκοπήσει τις σκηνές και να τις ανεβάσει στο youtube.com.

Προτάσεις για συνέχεια

Δανειστείτε φωτογραφικές μηχανές ή αναζητήστε μηχανές μιας χρήσης και κάντε ένα πρότζεκτ με θέμα «Πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» στην περιοχή σας.

Η δραστηριότητα «Αλλάξτε τα γυαλιά σας» στη σελίδα 126 ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν και να φωτογραφίσουν την περιοχή τους από την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι εικόνες δεν έρχονται μόνο από τις φωτογραφίες• έρχονται επίσης από καταστάσεις και γεγονότα. Δώστε την ευκαιρία στην ομάδα να «δει» τις διακρίσεις μέσω της δραστηριότητας «Ένα βήμα μπροστά», στη σελίδα 315.

Ιδέες για δράση

Προετοιμάστε μία έκθεση φωτογραφιών από το πρότζεκτ «Πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Εναλλακτικά, αναπτύξτε ορισμένες από τις ιδέες για αφίσες από τις άλλες προτάσεις παρακάτω, και αξιοποιήστε τις σε μία έκθεση.

25 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Καλλιτεχνών

Περισσότεροι τρόποι για παιχνίδια με εικόνες

Μέρος της εικόνας

Υλικά/ προετοιμασία

- Βρείτε εικόνες που εξιστορούν μία απλή ιστορία. Κόψτε τις σε δύο μέρη με τέτοιο τρόπο, ώστε χωριστά οι δύο εικόνες να ενθαρρύνουν το θεατή να διαβάσει την κατάσταση με αρκετά διαφορετικό τρόπο, από ότι αν τις έβλεπε ως σύνολο.
- Τοποθετήστε τα δύο μέρη της εικόνας σε ένα φάκελο. Θα χρειαστείτε ένα φάκελο για κάθε συμμετέχοντα.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κάνουν ζευγάρια.
2. Δώστε σε κάθε ζευγάρι δύο φακέλους.
3. Πείτε στους συμμετέχοντες να ανοίξουν έναν από τους φακέλους και να δώσουν στο ζευγάρι τους ένα μέρος της εικόνας που βρίσκεται μέσα. Αυτός/ή θα πρέπει να πει τι νομίζει ότι συμβαίνει στην εικόνα, ποιο είναι το θέμα της και τι κάνουν οι άνθρωποι που απεικονίζονται.
4. Στη συνέχεια, ο πρώτος συμμετέχων θα πρέπει να δώσει το δεύτερο κομμάτι της εικόνας και να ρωτήσει το ζευγάρι του τι νομίζει ότι συμβαίνει τώρα που έχουν στα χέρια τους την πλήρη εικόνα.
5. Συνεχίστε με συζήτηση για το:
 - Τι εκπλήξεις υπήρχαν;
 - Πόσο συχνά οι άνθρωποι δέχονται αυτό που βλέπουν και ξεχνούν ότι μπορεί να μην είναι «ολόκληρη η ιστορία»;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε αυτή τη δραστηριότητα για σπάσιμο του πάγου.

Λεζάντες

Υλικά/ προετοιμασία

- Μία συλλογή 5 αριθμημένων εικόνων
- 5 λωρίδες χαρτί και ένα στυλό για κάθε συμμετέχοντα
- Κολλητική ταινία ή κόλλα
- 5 μεγάλα φύλλα χαρτιού (A3) ή φύλλα χαρτοπίνακα.

Οδηγίες

1. Τοποθετήστε τις εικόνες σε ένα τραπέζι και ζητήστε από τους συμμετέχοντες, κατά μόνες ή σε ζευγάρια, να γράψουν μία λεζάντα σε κάθε λωρίδα χαρτιού για κάθε μία από τις φωτογραφίες.
2. Όταν όλοι έχουν τελειώσει, κρατήστε μία εικόνα κάθε φορά και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να διαβάσουν φωναχτά τις λεζάντες τους.
3. Κολλήστε κάθε εικόνα στο κέντρο ενός μεγάλου φύλλου χαρτιού και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κολλήσουν με κόλλα ή κολλητική ταινία τις λεζάντες τους γύρω από την εικόνα για να φτιάξουν μία «αφίσα».
4. Κολλήστε τις αφίσες στον τοίχο.
5. Συνεχίστε με μία σύντομη επανεξέταση όλων των εικόνων και των λεζάντων.
 - Ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που κάνουν μία λεζάντα καλή;
 - Αν μία εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις, γιατί χρειάζονται οι λεζάντες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Επιλέξτε εικόνες που εκφράζουν το θέμα στο οποίο θέλετε να εστιάσετε και επίσης σκεφτείτε τη δυναμική τους για διασκεδαστικές και προκλητικές λεζάντες.

Μερικά από τα σκίτσα του Pancho στο Κεφάλαιο 5 αποτελούν καλό υλικό γι' αυτή τη δραστηριότητα.

Speech bubbles (Σύννεφα ομιλίας)

Υλικά/ προετοιμασία

- Εικόνες, μία εικόνα για κάθε ζευγάρι (Δύο ή περισσότερα ζευγάρια θα μπορούσαν να πάρουν την ίδια εικόνα)
- Ένα χαρτί και ένα στυλό ανά δύο άτομα
- Κόλλα

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κάνουν ζευγάρια. Δώστε τους τις εικόνες, τα φύλλα χαρτιού και τα στυλό.
2. Καλέστε τους να αναλύσουν τα «Ποιος; Τι; Πού; Πότε; Πώς;» της εικόνας.
3. Πείτε τους να κολλήσουν την εικόνα στο χαρτί και να γράψουν συννεφάκια ομιλίας για τους χαρακτήρες της.
4. Ζητήστε από τα ζευγάρια να μοιραστούν τη δουλειά τους και συνεχίστε με μία σύντομη ανασκόπηση:
 - Πόσο δύσκολο ήταν να αναλύσουν τις εικόνες και να γράψουν τα συννεφάκια ομιλίας;
 - Για τα ζευγάρια που είχαν την ίδια εικόνα, πώς συγκρίνονται οι αναλύσεις των εικόνων σας;
 - Τι στερεότυπα αναγνώρισαν οι συμμετέχοντες στις εικόνες και στα συννεφάκια ομιλίας;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Δεν χρειάζεται να περιορίσετε την ομάδα σε εικόνες ανθρώπων. Γιατί να μην συμπεριλάβετε εικόνες ζώων; Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποδοτικό αν θέλετε οι συμμετέχοντες να μιλήσουν για στερεότυπα. Μπορείτε να ξεκινήσετε επισημαίνοντας πόσο συχνά τα ζώα γίνονται αντικείμενο στερεοτύπων στα καρτούν και στη συνέχεια ζητήστε από την ομάδα να βρει παραδείγματα στερεοτύπων στις εικόνες και στα συννεφάκια ομιλίας.

Κάποιες από τις εικόνες του Rancho στο Κεφάλαιο 5 μπορούν να αποτελέσουν καλό υλικό για αυτή τη δραστηριότητα.

Εκτός πλαισίου!

Υλικά/ προετοιμασία

- Χαρτί και χρωματιστά στυλό και μαρκαδόροι
- Μεγάλα φύλλα χαρτιού, ένα για κάθε ζευγάρι
- Υλικά για κολάζ (προαιρετικό)
- Εικόνες

Οδηγίες

5. Τοποθετήστε τις εικόνες ώστε να τις βλέπουν όλοι.
6. Εξηγήστε ότι οι φωτογράφοι και οι μοντέρ εικόνων περικόπτουν τις εικόνες με τρόπο που να επικεντρώνει την προσοχή των θεατών σε αυτό που οι ίδιοι θέλουν να αναδείξουν.
7. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δουλέψουν σε ζευγάρια και να επιλέξουν την εικόνα με την οποία θα ήθελαν να ασχοληθούν. Πείτε τους να την αναλύσουν και στη συνέχεια κολλήστε την σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί. Θα πρέπει στη συνέχεια να ζωγραφίσουν τι νομίζουν ότι συνέβαινε έξω από το πλαίσιο της εικόνας• θα πρέπει δηλαδή να «ξανακολλήσουν» τα κομμάτια που κόπηκαν.
8. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να παρουσιάσουν τη δουλειά τους και συζητήστε τα ακόλουθα:
 - Γιατί οι φωτογράφοι και οι μοντέρ εικόνων κόβουν τις εικόνες;
 - Μπορεί αυτό το κόψιμο να θεωρηθεί ένα είδος λογοκρισίας;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να νιώθουν ελεύθεροι να δημιουργήσουν τις μεγαλύτερες εικόνες, με όσο ρεαλισμό ή φαντασία επιθυμούν.

Αν έχετε τη δυνατότητα, θα μπορούσατε να διεξάγετε αυτή τη δραστηριότητα χρησιμοποιώντας ψηφιακές εικόνες σε υπολογιστές.

Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας

Αυτός ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας παράγει δημιουργική ανθρώπινη ενέργεια!

Θεματικές Ενότητες	• Ειρήνη και Βία • Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά • Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
Πολυπλοκότητα	• Επίπεδο 3
Μέγεθος Ομάδας	• 10+ (μικρές ομάδες 3-5)
Διάρκεια	• 90 λεπτά
Επισκόπηση	Οι συμμετέχοντες μέσα από καταιγισμό ιδεών αναφέρονται σε συνήθειες πράξεις βίας στην καθημερινή τους ζωή και στη συνέχεια αναζητούν δημιουργικούς τρόπους αντιμετώπισής τους και εύρεσης λύσεων.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια • Το δικαίωμα στη μη διάκριση • Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την οικία και την αλληλογραφία
Στόχοι	• Να αναπτύξει τη γνώση και την κατανόηση των πράξεων βίας και των αιτιών τους και να προωθήσει τη διερεύνηση πιθανών λύσεων • Να αναπτύξει δεξιότητες συνεργασίας και ομαδικής εργασίας • Να καλλιεργήσει το αίσθημα δικαιοσύνης και να προάγει την ανάληψη ευθύνης απέναντι στους άλλους.
Υλικά	• Ένα μακρύ κομμάτι από ένα γερό κορδόνι ή σχοινί, ίσο με το πλάτος της αίθουσας που θα χρησιμοποιηθεί ως ηλεκτρικό καλώδιο • Φύλλα χαρτιού μεγέθους A4, 2 διαφορετικών χρωμάτων, για παράδειγμα κόκκινα και πράσινα • Μαρκadόροι, ένας για κάθε μικρή ομάδα • Αντικείμενα: ένα δυνατό κουδούνι ή μία κόρνα, κράνος εργασίας, ένα λευκό παλτό, ένας κόφτης καλωδίων (αληθινός ή κατασκευασμένος από χαρτόνι) • 2 ρολά κολλητική ταινία • 2 αίθουσες (προαιρετικά αλλά θα ήταν προτιμότερο) • Ένας βοηθός για τα κουδούνια, τα φώτα και οποιαδήποτε άλλα ειδικά εφέ
Προετοιμασία	• Προετοιμάστε μια αίθουσα που θα γίνει ο «σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας». Αφήστε κενό ένα χώρο στο κέντρο. Τεντώστε το κορδόνι (που παριστάνει το ηλεκτρικό καλώδιο) κατά μήκος της αίθουσας στο ύψος των ώμων και στερεώστε τις άκρες σφιχτά.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι πρόκειται να εργαστούν σε ένα σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι κανονικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας παράγουν ηλεκτρισμό από ουράνιο, άνθρακα, φυσικό αέριο, σκουπίδια, βιο-καύσιμα, από τον ήλιο τον άνεμο ή τα κύματα. Αυτός ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής, ωστόσο, παράγει ενέργεια από πράξεις βίας και είναι ως εκ τούτου δυνητικά επικίνδυνος και θα έπρεπε να κλείσει ή να γίνει μετατροπή για να λειτουργεί με άλλο καύσιμο. Εσείς (ο διευκολυντής) είστε ο διαχειριστής του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής και οι συμμετέχοντες είναι οι τεχνικοί.

Ειρήνη
και Βία

Ιδιότητα του
Πολίτη και
Συμμετοχή
στα κοινά

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 3

10+ (μικρές
ομάδες 3-5)

90 λεπτά

Μέρος 1. Καταιγισμός ιδεών για πράξεις βίας

2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να διεξάγουν μία σύντομη προσωπική συνεδρία καταιγισμού ιδεών με θέμα «η βία γύρω μου». Εξηγήστε με σαφήνεια ότι δεν πρόκειται να εξετάσουν τα «μεγάλα θέματα» όπως την τρομοκρατία ή γενοκτονίες, αλλά κυρίως εκείνες τις πράξεις βίας που όλοι συναντάμε στην καθημερινή μας ζωή στο σχολείο ή στα κέντρα νεότητας, στο δρόμο και στα σπίτια μας.
3. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε δύο ομάδες των 3 έως 5 ατόμων και μοιράστε τρία (κόκκινα) φύλλα χαρτί και ένα μαρκαδόρο σε κάθε μικρή ομάδα. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν όσα σκέφτηκαν στον αρχικό καταιγισμό ιδεών και συμφωνήστε συλλογικά για το ποιες μορφές βίας είναι πιο σημαντικό να αντιμετωπιστούν. Θα πρέπει αυτές να καταγραφούν με λέξεις-κλειδιά ή πολύ μικρές φράσεις, μία σε κάθε χαρτί, με μεγάλα γράμματα.
4. Συλλέξτε τα φύλλα και κάντε ένα σύντομο έλεγχο για να δείτε αν υπάρχουν κάποια που είναι διπλά. Πετάξτε τα διπλότυπα.
5. Δώστε στους συμμετέχοντες ένα πεντάλεπτο διάλειμμα ενώ προετοιμάζεστε για το επόμενο μέρος. Κρεμάστε τα χαρτιά πάνω στο «ηλεκτρικό καλώδιο» σε απόσταση 0,5 μ. μεταξύ τους. Κολλήστε τα πάνω στο κορδόνι, ώστε να μείνουν στη θέση τους και να μην γλιστρήσουν.

Μέρος 2. Στο σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

6. Όταν είστε έτοιμοι και όλα τα χαρτιά όπου αναγράφονται μορφές βίας είναι κολλημένα πάνω στο σχοινί, πείτε στην ομάδα ότι μόλις λάβατε ειδοποίηση από τη Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας ότι το εργοστάσιο θα κλείσει αν δεν καταφέρουν – οι «τεχνικοί» – να βρουν εναλλακτικά καύσιμα τροφοδότησης του σταθμού.
7. Καλέστε τους «τεχνικούς» στο «σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας». Χωρίστε τους σε 2 ομάδες και δώστε άφθονα (πράσινα) φύλλα χαρτιού, στυλό επισήμανσης και μία κολλητική ταινία σε κάθε ομάδα.
8. Επισημάνετε την ύπαρξη του καλωδίου και των χαρτιών που αντιπροσωπεύουν τις πράξεις βίας.
9. Εξηγήστε ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο σταθμός ηλεκτροπαραγωγής είναι τόσο επικίνδυνος, είναι ότι η βία παράγει ενέργεια με πολύ άνηση ροή. Υπάρχουν συχνές αυξήσεις τάσης. Όταν συμβαίνει αυτό, ο μόνος γρήγορος τρόπος να προληφθεί η έκρηξη σε όλο τον χώρο, είναι να κόψουν το καλώδιο. Ωστόσο, αυτό είναι μια υπερβολικά επικίνδυνη διαδικασία και θα πρέπει να αποφευχθεί με κάθε κόστος. Όταν μια ιδιαίτερα ισχυρή αύξηση τάσης δημιουργηθεί, προειδοποιητικά φώτα θα αναβοσβήνουν και θα ακουστεί ένα κουδούνι. Τότε θα πρέπει να δράσουν γρήγορα για να αποτρέψουν τη συσσώρευση ενέργειας. Για να το κάνουν αυτό, χρειάζεται να προσδιορίσουν τρόπους που θα μετατρέψουν τις πράξεις βίας στο ηλεκτρικό καλώδιο, σε θετικές πράξεις.
10. Εξηγήστε πώς λειτουργεί στην πράξη: Θα ακούσουν κουδούνια και θα δουν προειδοποιητικά φώτα να αναβοσβήνουν. Θα επισημάνετε το σημείο που μπορεί να χρειαστεί να κοπεί το καλώδιο και θα διαβάσετε δυνατά τις λέξεις πάνω στα δύο φύλλα που κρέμονται αριστερά και δεξιά από το σημείο κοπής, στο καλώδιο. Οι δύο ομάδες τότε έχουν το πολύ 1 λεπτό να σκεφτούν τρόπους αντιμετώπισης των δύο διαφορετικών μορφών βίας. Σημειώνουν τις προτάσεις τους, κάθε μια σε ξεχωριστό (πράσινο) χαρτί και τρέχουν να τα κολλήσουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα πάνω στο σχοινί που πρόκειται να κόψετε.
11. Τώρα θέστε σε λειτουργία το σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και αφήστε τον να λειτουργήσει μόνο για ένα ή δύο λεπτά. Κάντε σήμα στο βοηθό να αρχίσει να χτυπά το κουδούνι και να αναβοσβήνει τα φώτα. Πάρτε την τανάλια και μιμηθείτε ότι κόβετε το καλώδιο σε ένα άλλο συγκεκριμένο σημείο. Διαβάστε δυνατά τις δύο μορφές βίας αριστερά και δεξιά του σημείου και ωθήστε τις ομάδες να αρχίσουν και πάλι το έργο διάσωσης.
12. Μετά από ένα λεπτό, σταματήστε το κουδούνι και τα φώτα που αναβοσβήνουν και βάλτε στην άκρη την τανάλια, κάντε ένα βήμα μπροστά και διαβάστε αυτά που είναι γραμμένα στα «χαρτιά λύσεων». Συζητήστε σύντομα τις προτάσεις με όλη την ομάδα. Ζητήστε από τις ομάδες, μετά από σκέψη, να τροποποιήσουν ή να απορρίψουν οποιαδήποτε από τα χαρτιά δεν είναι ρεαλιστικά. Αφαιρέστε τα χαρτιά με τις δύο «μορφές βίας» και εκφράστε την ανακούφισή σας.

13. Επαναλάβετε τα βήματα 11 και 12 μέχρι όλα τα «χαρτιά βίας» να αφαιρεθούν και να αντικατασταθούν με «χαρτιά λύσεων».
14. Στο τέλος, συλλέξτε όλα τα «χαρτιά λύσεων» από το σύρμα και κολλήστε τα πάνω στον τοίχο δίπλα στις διάφορες μορφές βίας.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Αρχίστε την ανασκόπηση με μια αναθεώρηση της δραστηριότητας και έπειτα προχωρήστε στη συζήτηση γύρω από κάθε μορφή βίας και τις προτεινόμενες λύσεις:

- Πώς αισθάνθηκαν οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας; Το απόλαυσαν; Γιατί; Γιατί όχι;
- Συμφώνησαν όλοι για τη σπουδαιότητα των διαφορετικών μορφών βίας;
- Ποιες είναι οι αιτίες των ιδιαίτερων εκφράσεων της βίας που προσδιορίστηκαν;
- Οι προτεινόμενες λύσεις και δράσεις ήταν ρεαλιστικές; Βραχυπρόθεσμα; Μακροπρόθεσμα;
- Τι προκλήσεις ή αντιστάσεις μπορεί να αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι όταν προσπαθούν να εφαρμόσουν αυτές τις λύσεις;
- Πώς μπορούν οι νέοι να αποτρέψουν τη βία αποτελεσματικότερα και να υπερασπιστούν ειρηνικές εναλλακτικές;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται από τη βία;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Θα χρειαστεί να δώσετε περίπου 10 λεπτά για τον καταγισμό ιδεών στο 1ο μέρος, περίπου 60 λεπτά για την εργασία στο σταθμό ηλεκτροπαραγωγής και 20 λεπτά για ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Αν χρειαστεί να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες στον αρχικό καταγισμό ιδεών, θα μπορούσατε να δώσετε παραδείγματα πράξεων βίας εις βάρος ατόμων, για παράδειγμα, τον εκφοβισμό, τις προσβολές, το σαρκασμό, τα πικρόχολα αστεία, τις προσβλητικές τηλεφωνικές κλήσεις και τα μηνύματα (SMS) και το βανδαλισμό ιδιωτικής περιουσίας. Μπορείτε επίσης, να υποδείξετε πράξεις που δεν στοχεύουν σε ένα συγκεκριμένο άτομο, όπως είναι η βία που βλέπουμε στις ταινίες ή ακούμε στα τραγούδια.

Στο βήμα 11 οι ομάδες πρέπει να στοχεύσουν να έρθουν με δύο ή τρεις προτάσεις τρόπων αντιμετώπισης κάθε μορφής βίας, αλλά και μία είναι αρκετή. Οι λύσεις πρέπει να είναι ρεαλιστικές.

Κλειδί για την επιτυχία είναι ο τρόπος που δημιουργείτε την εργασιακή ατμόσφαιρα και καθιστάτε σαφές το αίσθημα του κατεπείγοντος αναφορικά με την ανάγκη να αποφύγετε να κόψετε το καλώδιο. Μπορείτε να κατεβάστε από το διαδίκτυο ήχους μηχανών που δουλεύουν και συναγερμών που χτυπούν. Σαν διαχειριστής θα πρέπει να φοράτε ένα λευκό παλτό και κράνος εργασίας· αν έχετε πρόσβαση σε περισσότερα ρούχα, επιτρέψτε και στους τεχνικούς να ντυθούν. Θα μπορούσατε επίσης να σκεφθείτε να κάνετε τη δραστηριότητα στο υπόγειο δίπλα στις σωλήνες του νερού. Προφανώς ένα ορισμένο επίπεδο ικανότητας δράσης από πλευράς σας θα αποτελέσει θετικό παράγοντα στη διασκέδαση, αλλά δεν χρειάζεστε ειδικές δεξιότητες. Απλώς προσπαθήστε να διατηρήσετε τη δράση σε κίνηση και φροντίστε να διατηρήσετε μια σύντομη συζήτηση σε κάθε γύρο. Η σε βάθος συζήτηση θα πρέπει να γίνει στην ανασκόπηση.

Αν οι συμμετέχοντες χρειάζονται επιπλέον πληροφορίες για το πώς να καταλήξουν σε ιδέες για λύσεις στα προβλήματα, θα μπορούσατε να δώσετε τα ακόλουθα παραδείγματα. Οι λύσεις για το “bullying” θα μπορούσαν να είναι η διοργάνωση σεμιναρίων ευαισθητοποίησης στα σχολεία σχετικά με τις μορφές εκφοβισμού ή η εκπαίδευση ομότιμων διαμεσολαβητών. Λύσεις για τη «βία στην τηλεόραση» θα μπορούσε να είναι το να μεταδίδονται ταινίες βίας μόνο μετά τις 11 μμ ή να οργανώνονται δραστηριότητες για παιδιά, ώστε να έχουν εναλλακτικές επιλογές αντί της τηλεόρασης.

Αν η ομάδα είναι μικρή, μπορείτε να εργαστείτε με μια ομάδα «τεχνικών». Ο λόγος ύπαρξης δύο ομάδων εργασίας είναι ότι δύο ομάδες πολύ συχνά καταλήγουν σε διαφορετικές λύσεις για το

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

4 Νοεμβρίου
Υπογράφηκε η
Ευρωπαϊκή Σύμβαση
Δικαιωμάτων του
Ανθρώπου

Σημείωση

Η χρήση αυτής της τεχνικής μπορεί να προσαρμοστεί για κάθε ζήτημα που περιλαμβάνει εντοπισμό προβλημάτων και εύρεση λύσεων.

ίδιο πρόβλημα, κάτι που διευρύνει τις επιλογές. Μπορείτε επίσης να αυξήσετε το ρυθμό της δραστηριότητας προσθέτοντας ένα στοιχείο ανταγωνισμού. Για να το κάνετε αυτό, δώστε σε κάθε ομάδα χαρτί διαφορετικού χρώματος και δείτε ποια ομάδα έχει τις πιο πολλές λύσεις.

Προτάσεις για συνέχεια

Οι διακρίσεις ή τα θέματα φύλου θα μπορούσαν να έχουν καταλήξει στο «σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας». Ακόμα και αν δεν προέκυψαν, μπορεί να ενδιαφέρεστε για τη διερεύνηση θεμάτων ταυτότητας και θεμάτων σχετικών με το δικαίωμα στην ισότητα, την αξιοπρέπεια και τον σεβασμό. Ρίξτε μια ματιά στη δραστηριότητα, «Ποιοι είμαι;», στην σελίδα 368.

Ιδέες για δράση

Αντιμετωπίστε ένα από τα προβλήματα που προσδιορίστηκαν στην δραστηριότητα. Για παράδειγμα, αν επιλέχθηκε ως θέμα ο εκφοβισμός, η ομάδα θα μπορούσε να προωθήσει την οργάνωση ενός σεμιναρίου στο σχολείο και να το βάλει στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίασης του σχολικού συμβουλίου ή του Συλλόγου.

Επιπλέον πληροφορίες

Ο «Σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας» έχει δημιουργηθεί από μια δραστηριότητα που αναπτύχθηκε από τον Dariusz Grzemny, Ένωση για τα Παιδιά και τους Νέους (Ευκαιρία), Glogow, Πολωνία.

Απάντηση στο ρατσισμό

Καθένας έχει ευθύνη να καταγγέλλει και να αντιμετωπίζει τα φαινόμενα φυλετικής παρενόχλησης και τα ρατσιστικά περιστατικά!

Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος ομάδας	4-50
Διάρκεια	120 λεπτά
Θεματικές Ενότητες	• Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία • Πολιτισμός και Αθλήματα • Ειρήνη και Βία
Επισκόπηση	Σε αυτή τη δραστηριότητα οι συμμετέχοντες αναπαριστούν με παιχνίδι ρόλων ένα κρίσιμο περιστατικό προκειμένου να διερευνηθούν θέματα σχετικά με: • Το ρατσισμό, τα στερεότυπα και τις πολιτισμικές διαφορές • Τη γενίκευση κάποιων μορφών ρατσισμού και προκαταλήψεων, κυρίως εναντίων των Ρομά • Την αντιμετώπιση του ρατσισμού σε ένα σχολείο ή σε άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα • Το δικαίωμα στη μη διάκριση • Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας
Στόχοι	• Να αναπτύξει βαθύτερη κατανόηση για τις πολιτισμικές διαφορές και το θεσμικό ρατσισμό • Να αναπτύξει δεξιότητες δημοκρατικής συμμετοχής, επικοινωνίας και συνεργασίας • Να προάγει την υπευθυνότητα, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη
Υλικά	• Μεγάλα φύλλα χαρτιού ή χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόροι • 4 εθελοντές για το παιχνίδι ρόλων • Κάρτες ρόλων • Κάρτα «κρίσιμου περιστατικού» • Οδηγίες για τους διευκολυντές • Αντίγραφα της πολιτικής του σχολείου και οδηγίες για ρατσιστικά περιστατικά• ένα αντίγραφο ανά δύο άτομα • Αντίγραφα του φυλλαδίου «Ορισμένα πρακτικά σημεία για προβληματισμό» ή τα σημεία καταγεγραμμένα σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί • Χαρτί και στυλό
Προετοιμασία	• Μελετήστε το κρίσιμο περιστατικό και αν είναι απαραίτητο προσαρμόστε το στη δική σας περίπτωση. • Επιλέξτε τέσσερις εθελοντές και ζητήστε τους να προετοιμάσουν ένα πολύ σύντομο παιχνίδι ρόλων βασισμένο στο κρίσιμο περιστατικό για να το παρουσιάσουν στην υπόλοιπη ομάδα. • Κάντε 5 αντίγραφα της κάρτας του κρίσιμου περιστατικού (ένα για κάθε παίκτη ρόλου και ένα για το συντονιστή). • Κάντε ένα αντίγραφο των οδηγιών για το συντονιστή.

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Πολιτισμός και Αθλήματα

Ειρήνη και Βία

Επίπεδο 3

4-30 (μικρές ομάδες 4-5)

120 λεπτά

21 Μαρτίου
Παγκόσμια Ημέρα
για την Εξάλειψη
των Φυλετικών
Διακρίσεων (Ημέρα
Αντιρατσισμού)

Οδηγίες

Η δραστηριότητα αυτή έχει δύο μέρη: το 1ο μέρος είναι μία γενική επισκόπηση του τι καταλαβαίνουμε με τον όρο «ρατσισμός»· το 2ο μέρος περιλαμβάνει τη διατύπωση μίας πολιτικής διαχείρισης ρατσιστικών περιστατικών στο σχολείο, σε μια λέσχη ή σε μία οργάνωση.

Μέρος 1. Γενική επισκόπηση του θέματος: τι καταλαβαίνουμε με τον όρο «ρατσισμός».

- Ξεκινήστε τη δραστηριότητα με έναν καταιγισμό ιδεών για το «ρατσισμό».
- Ρατσιστικά περιστατικά και διαπολιτισμικές παρεξηγήσεις συμβαίνουν κάθε μέρα. Συνεχίστε τον καταιγισμό ιδεών για το τι είδους περιστατικά και συμπεριφορές αναγνωρίζουν οι συμμετέχοντες ως ρατσιστικά.
- Ζητήστε τέσσερις εθελοντές να παίξουν το παιχνίδι ρόλων. Δώστε τους τις κάρτες ρόλων και αντίγραφα του κρίσιμου περιστατικού και δώστε τους 15 λεπτά να προετοιμαστούν.
- Εξηγήστε ότι όλοι οι άλλοι συμμετέχοντες είναι παρατηρητές. Μοιράστε χαρτί και στυλό και εξηγήστε ότι θα παρακολουθήσουν τρεις σύντομες σκηνές. Θα υπάρχουν σύντομα διαλείμματα ανάμεσα στις σκηνές για να καταγράψουν λέξεις κλειδιά που θα συνοψίζουν τις απαντήσεις τους.
- Ζητήστε από τους εθελοντές να παίξουν το παιχνίδι ρόλων.
- Στο τέλος, κάντε μία σύντομη ανασκόπηση των σχολίων που ακούστηκαν:
 - Τι κατέγραψαν οι συμμετέχοντες στο πρώτο διάλειμμα; Τι τους οδήγησε στα συμπεράσματά τους;
 - Τι κατέγραψαν οι συμμετέχοντες στο δεύτερο διάλειμμα; Τι τους οδήγησε στα συμπεράσματά τους;
 - Τι διαπίστωσαν οι συμμετέχοντες στο τέλος; Τι υποθέσεις είχαν κάνει;
- Συνεχίστε να συζητάτε για το τι σκέφτηκαν οι συμμετέχοντες ότι θα μπορούσαν – ή θα έπρεπε – να κάνουν οι δάσκαλοι και ο πατέρας του Gyula για να διασφαλίσουν ένα δίκαιο αποτέλεσμα;

Μέρος 2. Σχεδιάζοντας μια πολιτική διαχείρισης ρατσιστικών περιστατικών

- Εξηγήστε ότι στόχος αυτού του μέρους της δραστηριότητας είναι η ανάπτυξη και ο σχεδιασμός μιας πολιτικής για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ρατσιστικά περιστατικά στο σχολείο.
- Συζητήστε σύντομα ποιες είναι οι εμπλεκόμενες κατηγορίες ανθρώπων στο σχολείο, για παράδειγμα μαθητές/ φοιτητές, δάσκαλοι, ένας διευθυντής, προσωπικό καθαριότητας, βιβλιοθηκάριοι, οδηγοί σχολικών λεωφορείων και προσωπικό επίβλεψης, για παράδειγμα επιβλέποντες προαύλιου χώρου.
- Στη συνέχεια, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίσουν μικρές ομάδες των τεσσάρων ή πέντε για να εξετάσουν τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις των διάφορων μελών της σχολικής κοινότητας απέναντι σε ρατσιστικά περιστατικά. Δώστε στις ομάδες 30 λεπτά για να συζητήσουν και να ετοιμάσουν μια σύντομη έκθεση με τα βασικά σημεία στο χαρτί του χαρτοπίνακα.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στην ολομέλεια για να παρουσιάσουν τις εκθέσεις τους. Ο διευκολυντής θα πρέπει να κάνει μία περίληψη των καταγεγραμμένων σημείων.
- Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μελετήσουν τις πολιτικές ή τις οδηγίες που ήδη υπάρχουν στο σχολείο τους. Ποιες από αυτές πρέπει να επικαιροποιηθούν;
- Τώρα ενθαρρύνετε κάθε ομάδα να εργαστεί περαιτέρω για την ανάπτυξη της πολιτικής. Ζητήστε από κάθε μικρή ομάδα να δουλέψει πάνω σε μία πτυχή (βήμα ή μέτρο). Για παράδειγμα: αν χρειάζεται μία δήλωση για το ρατσισμό ή τις διακρίσεις από την πλευρά του σχολείου, τότε μία ομάδα θα πρέπει να αναλάβει να τη γράψει. Οι ομάδες θα πρέπει επίσης να συζητήσουν τους τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων τους στην ολομέλεια, για παράδειγμα θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν όχι μόνο γραπτό κείμενα, αλλά και εικόνες, κολάζ και γλυπτά για να αποτυπώσουν καλύτερα τα συναισθήματά τους.
- Στην ολομέλεια, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τις προτάσεις τους και συζητήστε πώς μπορούν να εφαρμοστούν.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Αρχίστε κάνοντας μία ανασκόπηση της ίδιας της δραστηριότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διακυβεύονται και στη συνέχεια συζητήστε τι έμαθαν οι συμμετέχοντες και τι μπορούν να κάνουν στη συνέχεια.

- Πόσο διαδεδομένος είναι ο ρατσισμός στο σχολείο σας και στην κοινωνία σας γενικότερα;
- Έχετε υπόψη σας κάποιο ρατσιστικό περιστατικό που συνέβη στο σχολείο σας ή στην κοινότητά σας;
- Υπάρχουν ομάδες που στοχοποιούνται πιο συχνά από άλλες; Ποιες; Γιατί; Στοχοποιούνταν οι ίδιες ομάδες είκοσι ή τριάντα χρόνια πριν;
- Πώς αντιμετωπίζονται οι Ρομά στη χώρα σας και σε άλλες χώρες της Ευρώπης;
- Τι είδους στερεότυπα έχετε για τους Ρομά; Από πού προέρχονται αυτά τα στερεότυπα; Πώς μπορούν να αρθούν;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται στο κρίσιμο περιστατικό;
- Με αφορμή τη συμμετοχή στη δραστηριότητα άλλαξαν οι απόψεις των συμμετεχόντων για το τι αποτελεί ένα ρατσιστικό περιστατικό; Με ποιον τρόπο; Εκμαιεύστε παραδείγματα.
- Ποιος έχει το καθήκον να διασφαλίσει ότι ρατσιστικά περιστατικά δεν θα συμβαίνουν στο σχολείο σας ή στην οργάνωσή σας;
- Η πολιτική αντιμετώπισης ρατσιστικών περιστατικών είναι σημαντική, αλλά δεν θα ήταν καλύτερα να είναι περιπτή ή ύπαρξή της ούτως ή άλλως; Τι μπορεί και τι πρέπει να γίνει για να αντιμετωπιστούν οι αιτίες των ρατσιστικών περιστατικών, τόσο στο σχολείο, όσο και στην κοινωνία γενικότερα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Να έχετε υπόψη σας το υπόβαθρο των μελών της ομάδας προκειμένου να προσαρμόσετε αναλόγως τη δραστηριότητα. Οι συμμετέχοντες θα δείξουν περισσότερο ενδιαφέρον για τη δραστηριότητα, αν εξετάσετε ζητήματα που άπτονται της πραγματικότητας της ομάδας. Από την άλλη, θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι για τα συναισθήματα που μπορεί να προκύψουν από την πλευρά των συμμετεχόντων ως αποτέλεσμα. Είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στο συναίσθημα όσων μελών της ομάδας νιώθουν ότι υφίστανται διακρίσεις εις βάρος τους στο σχολείο.

Ο καταγιγισμός ιδεών είναι ένας κλασικός τρόπος για να ξεκινήσετε τη δραστηριότητα, αλλά μπορείτε να ζωντανέψετε τη δραστηριότητα και να γίνετε προκλητικός/ή λέγοντας ένα ρατσιστικό αστείο. Προβληματιστείτε για να επιλέξετε ένα ανέκδοτο που προκαλεί γέλιο για μια ομάδα που δεν εκπροσωπείται στην τάξη σας ή στην ομάδα νεολαίας. Σε κάθε χώρα υπάρχουν παραδόσεις ανεκδότων για άλλες εθνικότητες. Θα μπορούσατε να ξεκινήσετε τη συζήτηση ζητώντας από την ομάδα να μοιραστεί ένα ή δύο ανέκδοτα. Στη συνέχεια συζητήστε για τη διαχωριστική γραμμή ματεξού ρατσιστικών και μη-ρατσιστικών αστείων. Για παράδειγμα, τα ανέκδοτα για τους Ρομά ή τους Εβραίους είναι εθνικιστικά ή ρατσιστικά; Αυτό θα μπορούσε να σας οδηγήσει στον ορισμό ενός ρατσιστικού αστείου και ενός ρατσιστικού περιστατικού (βλέπε παρακάτω στις «Πρόσθετες Πληροφορίες»).

Στο μέρος 1 βήμα 5, μπορεί να προτιμήσετε τη χρήση του Θεάτρου Φόρουμ ή την τεχνική του Θεάτρου Εικόνων, βλ. σελ. 73.

Στο μέρος 1 βήμα 6, μπορεί να διαπιστώσετε ότι οι συμμετέχοντες φορτίζονται συναισθηματικά. Αυτό μπορεί να αποτυπωθεί στις σημειώσεις που κρατάνε στο τέλος κάθε σκηνής και μπορεί να δυσκολέψει την επαναφορά της διαδικασίας. Η διαδικασία μπορεί να λειτουργήσει καλύτερα αν τη διατηρήσετε συγκεκριμένη και εστιάσετε στο τι θα πρέπει να κάνουν οι ηθοποιοί. Μπορεί στο τέλος του μέρους 2, στο βήμα 4 τα συμπεράσματα να μην είναι επαρκώς εστιασμένα, ώστε να αξιοποιηθούν από τους συμμετέχοντες για το επόμενο βήμα. Σε αυτή την περίπτωση, μπορείτε αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε το φυλλάδιο «Ορισμένα πρακτικά σημεία για προβληματισμό» και να ενθαρρύνετε τις ομάδες να αναπτύξουν τα τέσσερα πρώτα βήματα.

Παραλλαγές

Η δραστηριότητα μπορεί να προσαρμοστεί για να θίξει ζητήματα όπως ο εκφοβισμός. Ο εκφοβισμός είναι ένα θέμα που μπορεί να θέλετε να διερευνήσετε στη δραστηριότητα «Έχουμε εναλλακτικές;» στη σελίδα 152, πριν προσπαθήσετε να αναπτύξετε μία πολιτική ενάντια στον εκφοβισμό.

Προτάσεις για συνέχεια

Να επιστρέψετε στο ζήτημα τακτικά, να επανεξετάζετε την κατάσταση και την πολιτική διαχείρισης μία ή δύο φορές το χρόνο. Οι πολιτικές πρέπει να αναθεωρούνται, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι πράγματι πετυχαίνουν τους στόχους τους. Όπως και οι κοινωνικές αλλαγές, έτσι και οι πολιτικές χρειάζεται να επικαιροποιούνται, ώστε να διασφαλίζεται ότι συνεχίζουν να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις των διαφορετικών συνθηκών.

Αν θέλετε να κάνετε κάποια καμπάνια, τότε η δραστηριότητα «Dosta!» στη σελίδα 164 θα σας βοηθήσει να αναπτύξετε μία δράση.

Μία άλλη δραστηριότητα που εστιάζει στις προκαταλήψεις και στις διακρίσεις είναι «Η ζωή μου δεν είναι σόου» στη σελίδα 260. Θίγει το θέμα της διαδικτυακής παρενόχλησης. Αν η ομάδα θέλει να εξετάσει τις διακρίσεις σε βάρος ατόμων με αναπηρίες, τότε θα μπορούσατε να ανατρέξετε στη δραστηριότητα «Αθλητισμός για όλους» στη σελίδα 310.

Ιδέες για δράση

Συνεχίστε να επεξεργάζεστε πολιτικές για το σχολείο σας ή την οργάνωσή σας και προσπαθήστε να εξασφαλίζετε την εφαρμογή τους. Η ομάδα επίσης θα μπορούσε να έρθει σε επαφή και να δικτυωθεί με αντιρατσιστικά προγράμματα άλλων χωρών. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το πρόγραμμα «Σχολεία Χωρίς Ρατσισμό», που απαιτεί ένα ποσοστό τουλάχιστον 60% του σχολικού πληθυσμού να υπογράψει και να εφαρμόσει μία κοινή δήλωση κατά των διακρίσεων <http://members.multimania.nl/astrada/szr/swr.html>

Πρόσθετες πληροφορίες

Ορισμός του ρατσισμού

Ο ρατσισμός, σε γενικές γραμμές, συνίσταται σε συμπεριφορές ή πρακτικές ή λόγο που διακρίνουν θετικά ή αρνητικά τους ανθρώπους με βάση το χρώμα τους, την κουλτούρα τους ή την εθνική τους καταγωγή. Οι πιο δυσδιάκριτες μορφές ρατσισμού είναι τόσο επιζήμιες, όσο και οι απροκάλυπτες μορφές του.

Ο θεσμικός ρατσισμός μπορεί να οριστεί ως η συλλογική αποτυχία ενός οργανισμού να παράσχει κατάλληλες και επαγγελματικές υπηρεσίες σε κάποια άτομα λόγω του χρώματός τους, της κουλτούρας τους ή της εθνικής καταγωγής τους. Μπορεί να εντοπιστεί σε διαδικασίες, στάσεις και συμπεριφορές που συντελούν σε διακρίσεις μέσω ακούσιων προκαταλήψεων, άγνοιας, αμέλειας και ρατσιστικών στερεοτύπων που βλάπτουν μέλη εθνικών μειονοτήτων. Τα ρατσιστικά περιστατικά και η παρενόχληση μπορούν να προκύψουν σε κάθε θεσμό, σώμα ή εκπαιδευτικό ίδρυμα, ανεξάρτητα από τον αριθμό των μαθητών με διαφορετική εθνική καταγωγή που φοιτούν σ' αυτόν.

Ρατσιστικό περιστατικό είναι οποιοδήποτε περιστατικό που χαρακτηρίζεται ως τέτοιο από το θύμα ή κάποιο άλλο πρόσωπο. Για παράδειγμα:

Σωματική παρενόχληση: Περιλαμβάνει τα πιο προφανή παραδείγματα βίαιων επιθέσεων ή σωματικού εκφοβισμού παιδιών ή ενηλίκων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, όπως επίσης και περιστατικά «ήσσονος σημασίας» που πιθανά να έχουν συσσωρευτικό αποτέλεσμα.

Λεκτική παρενόχληση: οι προσβλητικές προσφωνήσεις ενός ανθρώπου που ανήκει σε μειονοτική ομάδα και οποιοσδήποτε εμπαιγμός του υποβάθρου ή της κουλτούρας κάποιου (π.χ. προσβολή της μουσικής, της ενδυμασίας ή των διατροφικών συνηθειών) αποτελούν τα προφανέστερα παραδείγματα. Μπορεί να υπάρξουν και άλλες μορφές λεκτικής κακοποίησης, οι οποίες είναι λιγότερο

ρο προφανείς από πλευράς δασκάλων, μαθητών ή άλλων ενηλίκων, όπως αιφνίδια προσβλητικά σχόλια ρατσιστικής φύσης.

Μη-συνεργασία και έλλειψη σεβασμού: η άρνηση για συνεργασία ή η έλλειψη σεβασμού προς μαθητές, φοιτητές, δασκάλους, εκπαιδευτές, οργανωτές νεολαίας και άλλους που είναι μέλη μειονοτικών ομάδων ή και άλλων, από άτομα στο σχολείο ή την εκπαιδευτική κοινότητα, ενδέχεται να συνιστούν ρατσιστικό περιστατικό εφόσον υπάρχει ένδειξη ρατσιστικού κινήτρου ή αν το «θύμα» θεωρεί ότι το κίνητρο είναι ρατσιστικό. Η έλλειψη σεβασμού μπορεί επίσης, να είναι ακούσια, όπως για παράδειγμα αν ένας δάσκαλος ή εκπαιδευτής αγνοεί τις πολιτισμικές πρακτικές ενός μαθητή, με τρόπο που κάνει το θύμα να νιώθει προσβεβλημένο ή ανεπιθύμητο.

Άλλα περιστατικά: ρατσιστικά αστεία και χρήση ρατσιστικού λεξιλογίου, ενδυματολογική χρήση ρατσιστικών συμβόλων, όπως καρφίτσες, μπλουζάκια κτλ, ρατσιστικά γκράφιτι, ρατσιστικά φυλλάδια ή αφίσες, παρουσία ρατσιστικών ή φασιστικών οργανώσεων μέσα στη σχολική κοινότητα ή γύρω από αυτή, στερεότυπα των ενηλίκων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διακρίσεις.

Πολλά ρατσιστικά περιστατικά είναι λιγότερο εμφανή. Τέτοιου είδους ρατσιστικές δράσεις που εμπεριέχουν δόλο, είναι συχνά δυσκολότερο να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν. Ρατσιστικά περιστατικά στα οποία εμπλέκονται μαθητές ή φοιτητές, δεν συμβαίνουν συχνά, παρουσία δασκάλων ή ενηλίκων. Είναι επομένως σημαντικό τα σχολεία να αναπτύσσουν στρατηγικές ικανές να διασφαλίζουν ότι όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας είναι ευαισθητοποιημένα και αναλαμβάνουν την ευθύνη που τους αναλογεί στο να καταγγέλλουν και να αντιμετωπίζουν τέτοια περιστατικά.

Περισσότερες πληροφορίες για το ρατσισμό, τον αντισημιτισμό και τις διακρίσεις εις βάρος των Ρομά μπορείτε να βρείτε στην ενότητα Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία στο κεφάλαιο 5.

Φυλλάδια

Κάρτες ρόλων

Κάρτα ρόλου διευθυντή

Η μεγαλύτερη ανησυχία σας είναι η φήμη του σχολείου αναφορικά με την ασφάλεια και την κλοπή.

Κάρτα ρόλου δασκάλου 1

Έχετε παρατηρήσει ότι και άλλα πράγματα, όχι μόνο χρήματα, εξαφανίζονται από το σχολείο. Έχετε παρατηρήσει ότι την τελευταία εβδομάδα ο Gyula ήρθε στο σχολείο έχοντας μαζί του κινητό τηλέφωνο.

Κάρτα ρόλου δασκάλου 2

Είστε ο δάσκαλος της τάξης του Gyula. Τον γνωρίζετε αρκετά καλά και τον συμπαθείτε. Είναι ένα ευγενικό, προσεκτικό παιδί που προσπαθεί πολύ, αλλά δεν έχει φίλους.

Κάρτα ρόλου πατέρα

Ο Gyula είναι καλό παιδί. Γνωρίζετε πόσο σημαντική είναι η εκπαίδευση και ελέγχετε πάντα ότι ο Gyula έχει κάνει τις ασκήσεις του πριν του επιτρέψετε να βγει έξω να παίξει ποδόσφαιρο. Είχε τα γενέθλιά του την περασμένη εβδομάδα.

Κρίσιμο περιστατικό

Κάθε σκηνή λαμβάνει χώρα στο γραφείο του επικεφαλής δασκάλου.

Σκηνή 1: Επικεφαλής δάσκαλος, δάσκαλος 1 και δάσκαλος 2

Ο διευθυντής, ο δάσκαλος 1 και ο δάσκαλος 2 συζητούν το πρόβλημα και τις αντιδράσεις τους για ένα πρόσφατο ξέσπασμα μικροκλοπών στο σχολείο. Έχουν καταγραφεί πολλά περιστατικά: για παράδειγμα, ξεκίνησε με ένα στυλό που έλειπε και από τότε πολλά άλλα πράγματα εξαφανίστηκαν, αλλά κυρίως χρήματα.

Κυκλοφορούν φήμες για το ποιος μπορεί να το έκανε και ο πιο πιθανός υπαίτιος φαίνεται να είναι ο Gyula, ένα Ρομά αγόρι.

Χρόνος: 3-5 λεπτά

Σκηνή 2: Διευθυντής, πατέρας του Gyula και δάσκαλος 1

Ο διευθυντής πιέζει τον πατέρα του Gyula να παραδεχτεί ότι ο γιος του κλέβει. Ο πατέρας επιμένει ότι ο Gyula δεν θα έκανε τέτοιο πράγμα. Παρ' όλα αυτά, απολογείται και προσφέρεται να δώσει τα κλεμμένα χρήματα.

Οι δάσκαλοι νιώθουν αμηχανία για την κατάσταση και υπόσχονται να το κρατήσουν μυστικό. Ο Gyula μπορεί να μείνει στο σχολείο, αλλά ο πατέρας θα πρέπει να ελέγχει περισσότερο το γιο του.

Χρόνος: 3-5 λεπτά

Σκηνή 3: Διευθυντής και δάσκαλος 2

Ο διευθυντής και ο δάσκαλος 1 συζητούν το βελτιωμένο κλίμα στο σχολείο. Είναι ευχαριστημένοι που το πρόβλημα φαίνεται να λύθηκε.

Μπαίνει ο δάσκαλος 1: Ανακοινώνει ότι η αστυνομία μόλις συνέλαβε ένα μαθητή (όχι τον Gyula) για μικροκλοπές στην πόρτα του σχολείου. Φαίνεται να ομολόγησε ότι αυτός/ή έχει κλέψει όλα τα λεφτά.

Συζητούν τις αντιδράσεις τους για τα νέα.

Χρόνος: 3-5 λεπτά

Οδηγίες για τον συντονιστή

Αφήστε τους εθελοντές να παίξουν το παιχνίδι ρόλων. Στα διαλείμματα μεταξύ των σκηνών θα πρέπει να υποβάλλετε εμβόλιμα ερωτήσεις και να ζητάτε από τους παρατηρητές να καταγράψουν λέξεις κλειδιά που συνοψίζουν την στάση τους μέχρι εκείνο το στάδιο της παρουσίασης.

Πρώτο διάλειμμα: Πρώτη ερώτηση για τους παρατηρητές: Αν ήσασταν ο διευθυντής, τι θα κάνατε;

Δεύτερο διάλειμμα: Δεύτερη ερώτηση για τους παρατηρητές: Πιστεύετε ότι το θέμα έχει λυθεί σε ικανοποιητικό βαθμό;

Τρίτο διάλειμμα: Τρίτη ερώτηση για τους παρατηρητές: Ποια είναι τώρα η γνώμη σας;

Ορισμένα πρακτικά σημεία για προβληματισμό σχετικά με την ανάπτυξη μίας αντιρατσιστικής πολιτικής.

Για την αντιμετώπιση ρατσιστικών παρενοχλήσεων και ρατσιστικών περιστατικών, απαιτείται μία συνολική προσέγγιση ενός ολόκληρου σχολείου (οργανισμού) για την ανάπτυξη πολιτικής και την εφαρμογή της. Είναι σημαντικό η προσέγγιση ρατσιστικών περιστατικών να αντιστοιχούν στη γενική πολιτική και πρακτική του σχολείου (οργανισμού). Τα θέματα πρέπει να θεωρούνται «μοναδικά, αλλά όχι ξεχωριστά». Μερικά πρακτικά σημεία για προβληματισμό είναι:

- Πρέπει να γίνει μία σαφής δήλωση της πολιτικής που να ξεκαθαρίζει ότι ρατσιστικά περιστατικά ή ρατσιστικές παρενοχλήσεις δεν θα γίνονται ανεκτά.
- Το σχολείο θα πρέπει να κάνει μία σαφή δήλωση ως προς τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται στο πλαίσιο της πολιτικής που ακολουθείται όταν συμβαίνει ένα ρατσιστικό περιστατικό.
- Η προσέγγιση ολόκληρου του σχολείου, συμπεριλαμβανομένων και των διαδικασιών και των συμφωνημένων δράσεων για την αντιμετώπιση περιστατικών πρέπει να εφαρμόζεται από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας: διευθυντές, προσωπικό (διδάσκον και μη), γονείς, μαθητές, φοιτητές και επισκέπτες.
- Πρέπει να υπάρχει μία πλήρης κατανόηση του ότι κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας έχει την υποχρέωση να ελέγχει και να αντιμετωπίζει ρατσιστικές παρενοχλήσεις και ρατσιστικά περιστατικά.
- Θα πρέπει να υπάρχει συνοχή και συνέπεια στην προσέγγιση, ώστε όλοι όσοι συμμετέχουν να είναι ενήμεροι για το τι απαιτείται από αυτούς.
- Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι μία αντίδραση σε ένα περιστατικό πρέπει να λάβει χώρα τη στιγμή που συμβαίνει ή αναφέρεται το περιστατικό.
- Οποιοσδήποτε μετέπειτα αντιδράσεις σε ένα περιστατικό πρέπει να πραγματοποιούνται σε ένα συμφωνημένο χρονικό περιθώριο.

Πηγή: <http://www.northants-ecl.gov.uk/apps/IPS/msc/rig/hme.asp>

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 1

8+

60 λεπτά

Δικαιώματα Bingo!

Τι γνωρίζουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Θεματικές Ενότητες

- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 1

Μέγεθος ομάδας

8+

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για ένα απλό παιχνίδι ερωτήσεων, μία παραλλαγή του παιχνιδιού «Bingo!», όπου οι συμμετέχοντες μοιράζονται γνώσεις και εμπειρίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα

Στόχοι

- Να κάνει κατανοητό ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν τον καθένα, όπου και αν βρίσκεται
- Να αναπτύξει δεξιότητες ακρόασης και κριτικής σκέψης
- Να ενθαρρύνει το σεβασμό προς τους άλλους και τις απόψεις τους

Υλικά

- Ένα αντίγραφο των ερωτήσεων και ένα μολύβι για κάθε συμμετέχοντα
- Χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόροι

Προετοιμασία

- Αντιγράψτε σε ένα μεγάλο χαρτί τις ερωτήσεις του παιχνιδιού.
- Εξοικειωθείτε με τα βασικά δικαιώματα που ορίζουν η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (βλ. σελ. 664) και η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (βλ. σελ. 669)

Οδηγίες

1. Μοιράστε το φυλλάδιο με τις ερωτήσεις και τα μολύβια
2. Εξηγήστε ότι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να γίνουν ζευγάρια και να κάνουν μία ερώτηση από τη λίστα. Οι λέξεις - κλειδιά των απαντήσεων θα πρέπει να γραφτούν στο αντίστοιχο τετραγωνάκι
3. Τα ζευγάρια στη συνέχεια χωρίζουν και σχηματίζονται άλλα.
4. Σκοπός του παιχνιδιού είναι, όχι μόνο να απαντηθεί η κάθε ερώτηση, αλλά επίσης οι απαντήσεις να προέρχονται από διαφορετικούς συμμετέχοντες.
5. Όποιος/α συμπληρώσει τις απαντήσεις σε όλα τα κουτιά φωνάζει «Μπίνγκο!» και κερδίζει.
6. Προχωρήστε στη συζήτηση. Πάρτε την ερώτηση στο πρώτο κουτί και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μοιραστούν με τη σειρά τις απαντήσεις που έλαβαν. Καταγράψτε τις λέξεις κλειδιά στο χαρτοπίνακα. Επιτρέψτε σύντομα σχόλια σε αυτό το στάδιο.
7. Όταν συμπληρωθεί ο πίνακας, συζητήστε αναλυτικότερα τις απαντήσεις σε κάθε κουτί.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Σχετίζονταν όλες οι ερωτήσεις με ανθρώπινα δικαιώματα; Με ποια από αυτά;
- Ποιες ερωτήσεις ήταν δυσκολότερο να απαντηθούν; Γιατί;
- Ποιες ερωτήσεις ήταν οι πιο αμφιλεγόμενες; Γιατί είναι αμφιλεγόμενα τα δικαιώματα;
- Πώς γνώριζαν οι συμμετέχοντες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις παραβιάσεις τους; Εμπιστεύονται τις πηγές πληροφόρησης;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αισθανθείτε ελεύθεροι να προσαρμόσετε τις ερωτήσεις της δραστηριότητας στα ενδιαφέροντα και το επίπεδο της ομάδας σας.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

8 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα
του Ερυθρού
Σταυρού και της
Ερυθράς Ημισελήνου

Όταν καταγράφετε τις απαντήσεις σε κάθε ερώτηση, καταγράψτε μόνο τις λέξεις κλειδιά. Ο ρόλος του χάρτη είναι να βοηθήσει αργότερα στη συζήτηση. Μετά από κάθε γύρο, ασχοληθείτε εν συντομία με διευκρινιστικές ερωτήσεις ή διαφορετικές ερμηνείες. Επισημάνετε οποιαδήποτε σημεία απαιτούν περισσότερη συζήτηση και συμφωνήστε να επανέλθετε σε αυτά στο τέλος.

Είναι πιθανό να δοθούν παραδείγματα που εσείς οι ίδιοι δεν γνωρίζετε, είτε επειδή είναι ασαφή, είτε επειδή είναι προσωπικά. Αυτό δε θα πρέπει να σας απασχολεί. Κανείς δεν μπορεί να τα γνωρίζει όλα! Μπορείτε να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες πώς γνωρίζουν μία συγκεκριμένη πληροφορία και να συζητήσετε την αυθεντικότητα και τη αξιοπιστία της. Πράγματι, είναι καλό να ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να αναγνωρίζουν ως ζήτημα αρχής το να σκέφτεται κανείς κριτικά.

Ορισμένες από τις απαντήσεις θα είναι αντιφατικές. Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να πει ότι η έκτρωση συνιστά άρνηση του δικαιώματος στη ζωή. Ορισμένοι συμμετέχοντες μπορεί να επιμένουν πολύ σε αυτή την άποψη· άλλοι μπορεί να διαφωνούν εξίσου έντονα. Ο πρώτος μαθησιακός στόχος της δραστηριότητας είναι να προσπαθήσει κανείς να κατανοήσει ότι πρέπει να εξετάζεται κάθε πτυχή ενός ζητήματος: προσπαθήστε να εξακριβώσετε γιατί οι άλλοι έχουν αυτή την άποψη. Όποιες και αν είναι οι διαφορές στις απόψεις ή τις ερμηνείες των δικαιωμάτων, οι συμμετέχοντες θα πρέπει πάντα να δέχονται με σεβασμό τις γνώμες των άλλων, ακόμα και αν διαφέρουν από τις δικές τους. Μπορεί να διαφωνούν με την άποψή τους, αλλά θα πρέπει να σέβονται το άτομο.

Ο δεύτερος μαθησιακός στόχος είναι να γνωρίζουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα, γιατί είναι σημαντικά για όλους μας, γιατί εξελίσσονται διαρκώς και επειδή οι γνώμες όλων είναι σημαντικές ώστε να νοηματοδοτούνται. Δεν είναι απόλυτο εκ των προτέρων και καθολικά αποφασισμένο, το πώς θα πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να επανεκτιμώνται και να εξελίσσονται συνεχώς. Είναι επομένως υποχρέωση του καθενός να αποτελεί μέρος της διαδικασίας προώθησης και προστασίας τους.

Προτάσεις για συνέχεια

Πάρτε μία ή δύο ερωτήσεις που προκάλεσαν αντιπαράθεση και συζητήστε τα διλήμματα που προκύπτουν στην πραγματική ζωή, κατά την προσπάθεια ανάπτυξης μίας κουλτούρας σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ένας άλλος τρόπος να ανακαλύψετε τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μέσω εικόνων. Ανακαλύψτε πώς οι συμμετέχοντες βλέπουν τα ανθρώπινα δικαιώματα με τη δραστηριότητα «Η δύναμη των λουλουδιών» στη σελίδα 195. Η δραστηριότητα μπορεί να προκαλέσει πολλές συζητήσεις, όπως για παράδειγμα, για τα στερεότυπα, το πώς δημιουργούμε τις εικόνες για τον κόσμο και τις διακρίσεις. Μπορεί να θελήσετε να συνεχίσετε και να σκεφτείτε τους τρόπους που τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τα γεγονότα και το πώς θα μπορούσαν να αναδειχθούν οι πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δοκιμάστε το «Making the news» στο εκπαιδευτικό υλικό του Συμβουλίου της Ευρώπης «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι».

Φυλλάδια

Φύλλο κουίζ

Το όνομα ενός εγγράφου που διακηρύσσει τα ανθρώπινα δικαιώματα	Ένα σημαντικό δικαίωμα που θα πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα παιδιά	Ένα τραγούδι/ ταινία/ βιβλίο με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα
Ένα δικαίωμα που στερούνται κάποιοι στη χώρα σας	Ένα ανθρώπινο δικαίωμα που έχετε στερηθεί προσωπικά	Μία οργάνωση που αγωνίζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα
Ένα καθήκον που όλοι έχουμε σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα	Ένα παράδειγμα διακρίσεων	Ένα δικαίωμα που μερικές φορές στερούνται οι γυναίκες
Ένα πρόσωπο που αγωνίζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα	Μία καταπάτηση του δικαιώματος στη ζωή	Ένα παράδειγμα για το πώς μπορεί να παραβιαστεί το δικαίωμα ενός ανθρώπου στην ιδιωτικότητα
Ένα ανθρώπινο δικαίωμα που συχνά στερούνται οι νέοι	Μία ομάδα ή κοινότητα της οποίας η ελευθερία από διακρίσεις συχνά παραβιάζεται στη χώρα σας	Ένα παράδειγμα καταπάτησης του δικαιώματος σε ένα ασφαλές περιβάλλον στην κοινότητά σας

Αγώνας για πλούτο και εξουσία

Κάποιοι παλεύουν για τα όνειρά τους, άλλοι για πλούτο και εξουσία!

Θεματικές Ενότητες	• Φτώχεια • Παγκοσμιοποίηση • Υγεία
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος ομάδας	8 – 25
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Αυτή η δραστηριότητα προσομοιώνει τον αγώνα για πλούτο και εξουσία, την ανισότητα και την αδικία της φτώχειας
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στην ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα • Το δικαίωμα σε μία ικανοποιητική ποιότητα ζωής • Το δικαίωμα στην υγεία, την τροφή και τη στέγη
Στόχοι	• Να αναπτύξει την κατανόηση για τις αδικίες που προέρχονται από την άνιση κατανομή του πλούτου και της εξουσίας • Να αναπτύξει δεξιότητες κριτικής σκέψης • Να προωθήσει το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του αισθήματος δικαιοσύνης
Υλικά	• 120 νομίσματα • 3 έως 4 ζευγάρια κάλτσες • 2 μεγάλα φύλλα χαρτιού και μαρκαδόροι • Χαρτί και στυλό • Ανοιχτός χώρος
Προετοιμασία	• Διαβάστε τις οδηγίες ώστε να έχετε μία ιδέα για όλη τη δραστηριότητα. Σημειώστε ότι η προσομοίωση χωρίζεται σε τρία μέρη: μέρος 1ο, Ο Αγώνας (10 λεπτά)• μέρος 2ο, Οι Δωρεές (10 λεπτά)• και μέρος 3ο, Δημιουργία Οικονομικής Δικαιοσύνης (40 λεπτά). Η συζήτηση έρχεται στο τέλος. • Κρατήστε 20 νομίσματα στην άκρη. • Επιλέξτε τρεις συμμετέχοντες για να παίξουν το ρόλο των μεταναστών. • Φτιάξτε έναν πίνακα για να καταγράψετε τον πλούτο των παιχτών (βλέπε εικόνα), • Ετοιμάστε έναν πίνακα με τίτλο «Αξιότιμοι Δωρητές».

Οδηγίες

Εξηγήστε ότι πρόκειται για παιχνίδι προσομοίωσης. Οι συμμετέχοντες θα διανέμουν μεταξύ τους τον πλούτο και την εξουσία του κόσμου.

Μέρος 1: Ο Αγώνας (10 λεπτά)

1. Εξηγήστε ότι σκοπός του παιχνιδιού είναι οι συμμετέχοντες να κερδίσουν όσα περισσότερα νομίσματα μπορούν. Υπάρχει μόνο ένας κανόνας: απαγορεύεται οποιαδήποτε σωματική επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων καθ' όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας. (Μπορείτε να ορίσετε μία τιμωρία γι' αυτό, για παράδειγμα, την καταβολή ενός νομίσματος).
2. Ζητήστε από όλους, εκτός από αυτούς που έχουν το ρόλο του «μετανάστη», να καθίσουν στο πάτωμα σε ένα μεγάλο κύκλο, ώστε να έχουν αρκετό χώρο να παίξουν.

Φτώχεια

Παγκοσμιοποίηση

Υγεία

Επίπεδο 3

8-25

90 λεπτά

3. Πάρτε τα είκοσι νομίσματα και μοιράστε τα μεταξύ τεσσάρων ή πέντε συμμετεχόντων.
4. Δώστε σε άλλους τέσσερις συμμετέχοντες από ένα ζευγάρι κάλτσες στον καθένα. Πείτε τους ό-τι πρέπει να τις φοράνε στα χέρια τους σε όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού. Αποτρέψτε οποιεσ-δήποτε συζητήσεις για τους λόγους που μοιράσατε τα νομίσματα και τις κάλτσες μέχρι την α-νασκόπηση.
5. Σκορπίστε 100 νομίσματα ομοιόμορφα στο κέντρο του κύκλου.
6. Με το άκουσμα της λέξης «Πάμε!» οι συμμετέχοντες καλούνται να συγκεντρώσουν όσα περισ-σότερα νομίσματα μπορούν. Αυτό πιθανό να μη διαρκέσει πάνω από 2 λεπτά!
7. Αφού συλλέξουν όλα τα νομίσματα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ανακοινώσουν τον πλούτο τους στην υπόλοιπη ομάδα. Καταγράψτε στον πίνακα το όνομα κάθε συμμετέχοντα και τον αριθμό των νομισμάτων που έχουν.
8. Θυμίστε στην ομάδα ότι τα νομίσματα αυτά αντιπροσωπεύουν τον πλούτο και την εξουσία τους στον κόσμο. Το ποσό που κατέχουν θα επηρεάσει τη δυνατότητά τους να ικανοποιήσουν τις α-νάγκες τους (π.χ. για φαγητό, στέγαση, ρούχα, υγειονομική φροντίδα και βασική εκπαίδευση) και τις επιθυμίες τους (π.χ. ανώτερη εκπαίδευση, αυτοκίνητα, υπολογιστές, παιχνίδια, τηλεο-ράσεις, διακοπές και άλλα αντικείμενα πολυτελείας). Ισχύουν τα εξής:
 - έξι ή περισσότερα νομίσματα – οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να ικανοποιήσουν όλες τις βασικές τους «ανάγκες» και τις περισσότερες από τις «επιθυμίες» τους
 - τρία έως πέντε νομίσματα – οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις βασικές τους ανάγκες
 - δύο ή λιγότερα νομίσματα – οι συμμετέχοντες έχουν δυσκολία να επιβιώσουν εξαιτίας α-σθενειών, υποσιτισμού, ανεπαρκούς στέγασης και έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης προκει-μένου να βρουν μια δουλειά.

Μέρος 2: Οι δωρεές (10 λεπτά)

1. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι μπορούν, εάν θέλουν, να δώσουν νομίσματα σε άλλους. Ωστό-σο, δεν είναι υποχρεωμένοι να το κάνουν. Πείτε τους ότι εκείνοι που θα μοιραστούν τα νομί-σματά τους θα τιμηθούν ως δωρητές, με τα ονόματά τους γραμμένα στον κατάλογο των «Α-ξιότιμων δωρητών».
2. Δώστε 3-4 λεπτά στους συμμετέχοντες να αναδιανείμουν τα νομίσματα αν το επιθυμούν.
3. Στη συνέχεια ζητήστε τα ονόματα εκείνων που έδωσαν νομίσματα και το ποσό που ο καθένας δώρισε. Καταγράψτε τους στον πίνακα «Αξιότιμοι δωρητές».
4. Ρωτήστε αν κάποιος άλλαξε κατηγορία ως αποτέλεσμα του ότι δώρισε ή του ότι έλαβε νομί-σματα και καταγράψτε αυτές τις αλλαγές στον πίνακα με ένα βέλος.

Μέρος 3: Δημιουργία οικονομικής δικαιοσύνης (40 λεπτά)

5. Χωρίστε τους παίκτες σε τρεις ομάδες σύμφωνα με τον αριθμό νομισμάτων που έχουν στην κατοχή τους (πολύς πλούτος, αρκετός πλούτος και λίγος πλούτος)
6. Τοποθετήστε έναν από τους «μετανάστες» σε κάθε μία από τις τρεις ομάδες. Σημειώστε τις α-ντιδράσεις τους όταν τοποθετούνται σε μία ομάδα αντί σε κάποια άλλη, αλλά αφήστε τις συ-ζητήσεις για την τοποθέτησή τους μέχρι την ανασκόπηση στο τέλος.
7. Μοιράστε τα στυλό και τα χαρτιά. Ζητήστε από κάθε ομάδα να δημιουργήσει ένα πλάνο για τη δίκαιη κατανομή των νομισμάτων (του παγκόσμιου πλούτου) προκειμένου να μειωθεί η δι-αφορά μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών πλούτου και εξουσίας. Το πλάνο δράσης κάθε ομάδας θα πρέπει:
 - να εξηγεί τι πρέπει να γίνει (αν πρέπει να γίνει κάτι)
 - να περιγράφει τι σχεδιάζει να κάνει η ομάδα και γιατί, και
 - να εξηγεί γιατί το πλάνο τους είναι δίκαιο.
8. Δώστε στις ομάδες δέκα λεπτά να καταστρώσουν το πλάνο τους. Εξηγήστε τους ότι δεν είναι απαραίτητο να εμβαθύνουν πάρα πολύ στο σχεδιασμό του πλάνου, αλλά ότι θα πρέπει να ε-πισημάνουν ορισμένες από τις πιθανές δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν ώστε να επιλυ-θεί το πρόβλημα της φτώχειας.

9. Ζητήστε από κάθε ομάδα να ορίσει έναν εκπρόσωπο για να εξηγήσει το πλάνο της στις άλλες ομάδες και να απαντήσει σε τυχόν ερωτήσεις τους. Καταγράψτε τα προτεινόμενα πλάνα σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού.
10. Τώρα ανακοινώστε ότι θα διεξαχθεί μία ψηφοφορία για να αποφασιστεί το πλάνο που θα υιοθετηθεί. Η διανομή των ψήφων θα γίνει ως εξής:
 - κάθε συμμετέχων στην ομάδα «Πολύς πλούτος και εξουσία» – πέντε ψήφοι
 - κάθε συμμετέχων στην ομάδα «Αρκετός πλούτος και εξουσία» – δύο ψήφοι
 - κάθε συμμετέχων στην ομάδα «Λίγος πλούτος και εξουσία» – μισή ψήφος
11. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ψηφίσουν. Καταγράψτε τις ψήφους που κερδίζει το κάθε πλάνο σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί. Ανακοινώστε ποιο πλάνο πρόκειται να εφαρμοστεί.
12. Εφαρμόστε αυτό το πλάνο, αναδιανέμοντας τον πλούτο αν χρειάζεται.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία σύντομη ανατροφοδότηση σχετικά με την ίδια τη δραστηριότητα και το πώς την εξέλαβαν οι συμμετέχοντες. Στη συνέχεια συζητήστε τι έγινε, τι έμαθαν οι συμμετέχοντες και τη σχέση μεταξύ της δραστηριότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αντλήστε ιδέες από τις παρακάτω ερωτήσεις για να προωθήσετε τη συζήτηση:

- Πώς ένιωσαν οι συμμετέχοντες για τον τρόπο που αποκτήθηκαν και μοιράστηκαν τα χρήματα; Αντιμετωπίστηκαν δίκαια;
- Γιατί αυτοί που έδωσαν τα νομίσματα το έκαναν αυτό; Για να τιμηθούν; Επειδή ένιωσαν ενοχές; Κάτι άλλο;
- Πώς ένιωσαν οι συμμετέχοντες που πήραν νομίσματα στο δεύτερο μέρος; Ευγνώμονες; Χειραγωγημένοι;
- Και οι συμμετέχοντες με κάλτσες; Τι είδη ανθρώπων αντιπροσωπεύουν; Σε ποια ομάδα κατέληξαν;
- Οι «μετανάστες» μπήκαν σε ομάδες; Ένωσαν να αντιμετωπίζονται δίκαια; Αυτό που τους συνέβη είναι παρόμοιο με αυτό που συμβαίνει στους ανθρώπους στον κόσμο; Σε ποιους ανθρώπους; Το πού καταλήγουμε είναι απλά θέμα τύχης;
- Τι διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στα προτεινόμενα πλάνα για δίκαιη διανομή; Τα πλάνα αντανακλούσαν τον πλούτο της ομάδας που έκανε την πρόταση;
- Γιατί κάποιοι είχαν περισσότερες ψήφους από άλλους; Το γεγονός αυτό αποτελεί μια ακριβή αναπαράσταση της πραγματικότητας για όσους κατέχουν περισσότερη ή λιγότερη εξουσία στον κόσμο;
- Καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα όταν υπάρχουν τέτοιες διαφοροποιήσεις στην κατανομή του πλούτου και της εξουσίας; Αν ναι, ποια;
- Ποιοι είναι οι «έχοντες» και οι «μη-έχοντες» στον κόσμο, στη χώρα σας και στην κοινότητά σας; Πώς κατέλαβαν αυτές τις θέσεις;
- Πρέπει οι «έχοντες» να ενδιαφέρονται για την κατάσταση των «μη-έχοντων»; Για ποιους λόγους; Για λόγους ασφάλειας, για οικονομικούς, ηθικούς/ θρησκευτικούς ή πολιτικούς λόγους; Γιατί μπορεί οι «έχοντες» να δίνουν χρήματα ή πόρους στους «μη-έχοντες»; Είναι αυτός τρόπος για να λυθούν τα προβλήματα της φτώχειας;
- Τι έχουν κάνει οι «μη-έχοντες» για να βελτιώσουν την κατάστασή τους; Ποιες είναι οι δράσεις που έχουν κάνει οι «μη-έχοντες» ανά τον κόσμο και στη χώρα σας για να αντιμετωπίσουν τις ανισότητες του πλούτου και της εξουσίας;
- Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να υπάρχει αναδιανομή του πλούτου και της εξουσίας στον κόσμο; Γιατί ή γιατί όχι; Αν ναι, πώς θα προτεινате να γίνει προσπάθεια για να επιτευχθεί αυτό; Ποιες αρχές θα κατηύθυναν τις προτάσεις σας για αλλαγή;
- Μπορεί η συζήτηση γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα να αξιοποιηθεί για την υποστήριξη της αναδιανομής του πλούτου;

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

17 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
για την Εξάλειψη της
Φτώχειας

Πίνακας πλούτου

Πολύς Πλούτος και Εξουσία (6 ή περισσότερα νομίσματα)	Αρκετός Πλούτος και Εξουσία (3 έως 5 νομίσματα)	Λίγος Πλούτος και Εξουσία (2 νομίσματα ή λιγότερα)

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να μάθουν για την άνιση κατανομή του πλούτου και της εξουσίας στον κόσμο, αν και υπάρχει κίνδυνος να επιβεβαιώσει τις υπάρχουσες ανισότητες. Θα πρέπει επομένως να γνωρίζετε την κοινωνική και οικονομική σύνθεση της ομάδας προκειμένου να αναπτύξετε τη συζήτηση αναλόγως.

Επισημάνετε ότι στην πραγματική ζωή αν δώσουν κάποια από τα νομίσματά τους, θα χάσουν μέρος από τον πλούτο τους και από τα προνόμια που αυτός συνεπάγεται.

Προσπαθήστε να βάλετε τους συμμετέχοντες στο πνεύμα του παιχνιδιού, ώστε να εμπλακούν και να «δρουν» πραγματικά σαν να ήταν τα νομίσματα ο πλούτος τους. Θα μπορούσατε να τους πείτε ότι θα τους επιτραπεί να κρατήσουν τα νομίσματα και αφού τελειώσει η δραστηριότητα ή κατά τη διάρκεια του διαλείμματος και θα είναι σε θέση να «αγοράσουν» ποτά και/ή μπισκότα με αυτά. Αν έχει πολλή ζέστη για κάλτσες, χρησιμοποιήστε άλλα μέσα για να δώσετε έμφαση στο γεγονός ότι κάποιοι παίχτες έχουν περισσότερο πλούτο και εξουσία από άλλους. Για παράδειγμα, κάποιοι συμμετέχοντες μπορούν να μείνουν στην άκρη και να τους επιτραπεί να συμμετάσχουν μετά από 15 έως 30 δευτερόλεπτα. Στο μέρος 3, «δημιουργία οικονομικής δικαιοσύνης», θα μπορούσατε να δημιουργήσετε συναισθήματα πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων, δίνοντας για παράδειγμα:

- σε αυτούς με πολύ πλούτο: τραπέζια, καρέκλες ποτήρια με νερό, μπισκότα κοκ
- σε αυτούς με κάποιο πλούτο: μερικές καρέκλες
- σε αυτούς με λίγο πλούτο: τίποτα, εκτός ίσως από έναν κύκλο στο πάτωμα στον οποίο θα πρέπει να καθίσουν.

Οι ερωτήσεις στην ανασκόπηση και αξιολόγηση είναι περίπλοκες και είναι πιθανό να απαιτούν βαθιές και μακρόχρονες συζητήσεις. Αν δεν έχετε πολύ χρόνο και η ομάδα είναι μεγάλη, ίσως να θέλετε να χωρίσετε τις ερωτήσεις σε μικρές ομάδες. Αυτές οι μικρές ομάδες θα πρέπει να είναι «ανακατεμένες», δηλαδή να αποτελούνται από συμμετέχοντες κάθε κατηγορίας πλούτου. Βεβαιωθείτε ότι οι διαφορετικές ομάδες θα ανατροφοδοτήσουν την ολομέλεια, ώστε όλοι να έχουν την ευκαιρία να ακούσουν και να προβληματιστούν για όλες τις ερωτήσεις.

Παραλλαγές

Το μέρος του αγώνα στη δραστηριότητα μπορεί επίσης να προσαρμοστεί για να αναδειχθούν ζητήματα σχετικά με την αναπηρία. Κάποιοι παίχτες μπορούν να έχουν ένα χέρι δεμένο πίσω στην πλάτη τους: αν είναι δεξιόχειρες θα πρέπει να χρησιμοποιούν το αριστερό τους χέρι ή αντιστρόφως. Κάποιοι μπορούν να φορούν επιδέσμους που να δένουν τα μάτια τους, άλλοι μπορούν να μένουν ξαπλωμένοι στο πάτωμα, άλλοι θα μπορούσαν να κάθονται σε καρέκλες ώστε να πρέπει να σκύψουν στο πάτωμα, άλλοι θα μπορούσαν να κάθονται σταυροπόδι και να μην κινούνται, άλλοι να μετακινούνται και ούτω καθεξής.

Προτάσεις για συνέχεια

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι για την κατανόηση της έννοιας «πλούτος», για παράδειγμα πόσοι άνθρωποι είναι φτωχοί στον κόσμο, ποια είναι τα ποσοστά θνησιμότητας και ποιος ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Οργανώστε μία συζήτηση για το τι σημαίνει «πλούτος» στα μέλη της ομάδας σας. Θα μπορούσατε να καλέσετε έναν εκπρόσωπο μιας αναπτυξιακής ΜΚΟ για να συνεισφέρει στη συζήτηση.

Θα μπορούσατε να συζητήσετε περαιτέρω τα θέματα ή να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να γράψουν μία αναφορά. Προτεινόμενα θέματα:

- Πώς επηρεάζει ο πλούτος και η εξουσία τη δυνατότητα κάποιου να απολαύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια;
- Υπάρχουν υποχρεώσεις που συνδέονται με την κατοχή πλούτου και εξουσίας;

Η ομάδα μπορεί να θέλει να συνεχίσει με το θέμα του πλούτου και της κατανομής του με τη δραστηριότητα «Πόσα χρειαζόμαστε;» στη σελίδα 210.

Πρόσθετες πληροφορίες

Τα Τοπικά Συστήματα Εμπορικών Ανταλλαγών (LETS) είναι δίκτυα ανταλλαγών, συνήθως τοπικά, που χρησιμοποιούν το δικό τους εσωτερικό νόμισμα. Είναι συνεργατικά και ελεγχόμενα από τους χρήστες τους και έτσι οι άνθρωποι με περισσότερες μονάδες LETS από τους άλλους δεν είναι πιο ισχυροί, ούτε σε θέση να καταναλώσουν περισσότερα από το δίκαιο μερίδιο πόρων. Πρόκειται για αποδεδειγμένη μέθοδο τόνωσης της τοπικής οικονομίας, ιδίως σε πόλεις που βιώνουν ύφεση. Πληκτρολογήστε στη μηχανή αναζήτησης «Τοπικά Συστήματα Εμπορικών Ανταλλαγών» ή επισκεφθείτε τη σελίδα <http://www.gmlets.u-net.com/>.

Στατιστικές για διαφορετικούς τρόπους μέτρησης του πλούτου και της φτώχειας μπορούν να βρεθούν στην ενότητα Φτώχεια στο κεφάλαιο 5.

Ιδέες για δράση

Ελάτε σε επαφή με μια οργάνωση που ασχολείται με μειονεκτούντα άτομα της κοινότητάς σας για να διαπιστώσετε τις υπάρχουσες ανάγκες τους. Στη συνέχεια προχωρήστε στην κατάστρωση ενός σχεδίου για να βοηθήσετε.

Κάποιες φορές, το να «μιλήσει» κανείς για ένα ζήτημα αποτελεί ένα καλό πρώτο βήμα για να επιτευχθεί αλλαγή. Ως εκ τούτου, θα μπορούσατε να προτείνετε στην ομάδα να ευαισθητοποιήσει σχετικά με το ζήτημα της κατανομής του πλούτου, με τη συμβολή των οικογενειών των μελών της και τους φίλους τους.

Η αγορά προϊόντων Δίκαιου Εμπορίου είναι ένας δυναμικός τρόπος υποστήριξης παραγωγών στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το δίκαιο εμπόριο βοηθά τους εργάτες και τους αγρότες να αποκτήσουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα και να διασφαλίσουν μία καλύτερη ζωή.
<http://www.fairtrade.net/>
<http://www.european-fair-trade-association.org/>

Αναπηρία και
ΑναπηρισμόςΔιακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Παιδιά

Επίπεδο 2

6-36

120 λεπτά

Δείτε την ικανότητα!

Δείτε την ικανότητα – όχι την ανικανότητα!

Θεματικές Ενότητες

- Αναπηρία και Αναπηρισμός
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Παιδιά

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος Ομάδας

6 – 36

Διάρκεια

120 λεπτά

Επισκόπηση

Μια πρακτική δραστηριότητα για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης απέναντι σε άτομα με αναπηρίες. Μερικά από τα θέματα που θίγονται:

- Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην κοινωνική ένταξη
- Αποδοχή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες ως ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη μη διάκριση
- Ισότητα στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα
- Το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση
- Να καλλιεργήσει την επίγνωση σχετικά με μερικά από τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες
- Να αναπτύξει τις ικανότητες ανταπόκρισης στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες
- Να προάγει την ενσυναίσθηση και την αλληλεγγύη

Στόχοι

Υλικά

Για την εισαγωγή

- Ένα φύλλο χαρτί και ένα στυλό ανά συμμετέχοντα

Για το μέρος 2, ανά ζευγάρι

- μια πλαστική σακούλα που θα περιέχει ένα φύλλο λάχανου ή ένα φύλλο μαρουλιού, ένα μολύβι, μια κιμωλία, ένα φύλλο (από οποιοδήποτε δέντρο), ένα χρωματιστό χαρτί και ένα μπουκάλι ή κουτάκι από κάποιο αναψυκτικό
- επιδέσμους ματιών
- χαρτί και στυλό.

Για το μέρος 3, ανά ζευγάρι

- 1 κάρτα ρόλου
- 1 φύλλο χαρτιού και ένα στυλό

Για το μέρος 4

- Αναπηρικά αμαξίδια, ένα ανά οκτώ άτομα
- Χώρο για δημιουργία δρόμου εμποδίων. (Μία δεύτερη αίθουσα θα ήταν προτιμότερη, αλλά όχι απολύτως απαραίτητη). Εναλλακτικά, πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους θα ήταν μια επιπλέον επιλογή.
- Εμπόδια, για παράδειγμα, τραπέζια και καρέκλες, ξύλινες σανίδες, σωροί από παλιές εφημερίδες, κ.τ.λ.
- Ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού ή πίνακας και μαρκαδόροι.
- Ένα ρολόι ή χρονόμετρο.

Προετοιμασία

- Ετοιμάστε τις κάρτες ρόλων. Επιλέξτε μία κατάσταση από τις προτεινόμενες στη δραστηριότητα ή αναπτύξτε τις δικές σας.
- Αν είναι δυνατόν, έχετε μία δεύτερη αίθουσα και ετοιμάστε την εκ των προτέρων για τον αγώνα μετ' εμποδίων, ή ακόμα καλύτερα βγείτε έξω όπου θα μπορείτε να κάνετε το στίβο μετ' εμποδίων σε πιο απαιτητικό έδαφος.

- Αν προετοιμάσετε έναν εσωτερικό χώρο, τότε χρησιμοποιήστε τραπεζία και καρέκλες για να δημιουργήσετε στενά περάσματα από σάνιδες ξύλου ή παλιές εφημερίδες στο πάτωμα για να υποκαταστήσετε τις φυσικές ανωμαλίες του εδάφους.

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα οργανώνεται σε τέσσερα μέρη: το 1ο μέρος: εισαγωγή, το 2ο μέρος: βόλτα στα τυφλά, το 3ο μέρος: νοηματική και το 4ο μέρος: αγώνας με αναπηρικό αμαξίδιο.

Μέρος 1. Εισαγωγή (10 λεπτά)

1. Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα εστιάζει σε τρεις συγκεκριμένες κατηγορίες αναπηρίας: τυφλότητα, κώφωση και αλαλία και παράλυση.
2. Προσκαλέστε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για λίγα λεπτά πώς θα ήθελαν και πως δε θα ήθελαν να τους συμπεριφέρονται αν είχαν κάποια αναπηρία. Αφήστε τους να καταγράψουν μερικές βασικές λέξεις – κλειδιά.
3. Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να γράψουν τι φοβούνται περισσότερο σε περίπτωση αναπηρίας τους.
4. Όταν γίνει αυτό, ζητήστε τους να γυρίσουν τη σελίδα τους και να ετοιμαστούν για το «βήμα στην πραγματικότητα».

Μέρος 2. Βόλτα στα τυφλά

1. Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να γίνουν ζευγάρια. Μοιράστε τους επιδέσμους για να δέσουν τα μάτια τους. Ένα άτομο από κάθε ζευγάρι θα είναι ο/η ανάπηρος και το άλλο θα είναι ο/η οδηγός του. Είναι ευθύνη του οδηγού να εξασφαλίσει την ασφάλεια του ανάπηρου ανά πάσα στιγμή. Μπορούν να απαντήσουν σε απλές ερωτήσεις σχετικά με το αίσθημα ασφάλειας που νιώθουν, με ένα «ναι» ή ένα «όχι».
2. Ζητήστε από τους οδηγούς να κάνουν μια πεντάλεπτη βόλτα με τους «ανάπηρους», σε όλο το χώρο, να ανέβουν και να κατέβουν σκαλοπάτια ή να βγουν, αν είναι δυνατόν έξω.
3. Όταν επιστρέψουν στην αίθουσα αφήστε τους οδηγούς να οδηγήσουν τους «ανάπηρους» στις καρέκλες. Αλλά υπάρχει μια έκπληξη στην καρέκλα! Μια τσάντα! Τι περιέχει;
4. Οι τυφλοί παίκτες πρέπει να αναγνωρίσουν το περιεχόμενο. Η δουλειά των οδηγών είναι να σημειώσουν τις υποθέσεις τους.
5. Έπειτα, αφήστε τους «τυφλούς» να βγάλουν τους επιδέσμους από τα μάτια και να δουν τα αντικείμενα. Καλέστε τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις εκπλήξεις που τύχον ένωσαν.
6. Δώστε λίγα λεπτά στους συμμετέχοντες να βγουν από τους ρόλους τους και προχωρήστε στο 3ο μέρος.

Μέρος 3. Νοηματική

7. Ζητήστε από τα ζευγάρια να αλλάξουν ρόλους. Οι οδηγοί είναι τώρα οι ανάπηροι και οι ανάπηροι γίνονται οι οδηγοί. Αυτή τη φορά όμως η αναπηρία τους θα είναι ότι δεν μπορούν να μιλήσουν και το άλλο μέλος του ζευγαριού τους βοηθάει.
8. Μοιράστε μια κάρτα ρόλου σε κάθε ανάπηρο παίκτη. Δεν πρέπει να δείξουν την κάρτα στο άλλο μέλος του ζευγαριού τους. Δώστε ένα κομμάτι χαρτί και ένα στυλό στους βοηθούς,
9. Εξηγήστε ότι οι «ανάπηροι» παίκτες πρέπει να «πουν» το πρόβλημά τους στο βοηθό τους. Δεν πρέπει να μιλήσουν, να γράψουν ή να σχεδιάσουν. Οι οδηγοί θα πρέπει να γράψουν τι κατάλαβαν.
10. Όταν ο «ανάπηρος» παίκτης μεταφέρει όσο καλύτερα μπορεί αυτό που ήθελε να πει, θα πρέπει να αποκαλύψει στον βοηθό του τι έγραφε η κάρτα ρόλου. Ζητήστε από τα ζευγάρια να μοιραστούν την εμπειρία τους, τις προθέσεις, τα προβλήματα και τους φόβους τους.

3 Δεκεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
των Ατόμων με
Αναπηρίες

Δείτε την ικανότητα!

Μέρος 4. Ο αγώνας με τα αναπηρικά αμαξίδια.

1. Δείτε στους συμμετέχοντες τη διαδρομή με τα εμπόδια. Εξηγήστε ότι νικητής είναι το άτομο που θα κάνει το γύρο στο μικρότερο χρόνο. Θα υπάρξουν κυρώσεις για όσους χτυπήσουν τα εμπόδια.
2. Καταγράψτε τα αποτελέσματα σε ένα μεγάλο χαρτί.
3. Όταν όλοι όσοι επιθυμούν κάνουν ένα γύρο, κάντε ένα σύντομο διάλειμμα και προχωρήστε στην ανασκόπηση και την αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Κάντε ολομέλεια. Ξεκινήστε με την ανασκόπηση του μέρους 2, 3 και 4 της δραστηριότητας και προχωρήστε συζητώντας σχετικά με το τι γνώριζαν οι συμμετέχοντες πριν τη δραστηριότητα και τι έμαθαν από αυτή.

1. Ξεκινήστε με την βόλτα στα τυφλά. Ζητήστε από αυτούς που είχαν δεμένα μάτια και τους βοηθούς τους να μοιραστούν την εμπειρία τους:
 - Πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
 - Τι ήταν πιο δύσκολο; Τι ήταν αστείο; Τι τους φόβισε;
 - Πόσο δύσκολο ήταν να δείξουν και να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη;
 - Αναγνώρισαν τα αντικείμενα στην τσάντα; Ποιες αισθήσεις αξιοποίησαν; Πόσοι τόλμησαν να ανοίξουν το μπουκάλι/ κουτί του αναψυκτικού;
2. Στη συνέχεια συνεχίστε με την επανεξέταση του μέρους 3, τη νοηματική:
 - Πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
 - Τι ήταν πιο δύσκολο; Τι ήταν αστείο; Τι τους φόβισε;
 - Ήταν απογοητευτικό να κάνουν νοήματα και να μην γίνονται κατανοητοί;
 - Ήταν απογοητευτικό ή ντροπιαστικό να μη καταλαβαίνουν;
3. Στη συνέχεια, εξετάστε τον αγώνα εμποδίων με το αναπηρικό αμαξίδιο:
 - Πώς ένιωσαν μη μπορώντας να μετακινηθούν;
 - Τι ήταν πιο δύσκολο; Τι πιο αστείο; Τι τους φόβισε;
4. Τώρα επανεξετάστε τους φόβους και τις προσδοκίες των ατόμων στην αρχή της άσκησης. Ζητήστε τους να κοιτάξουν τις λέξεις – κλειδιά που κατέγραψαν αρχικά:
 - Επιβεβαιώθηκαν κάποιοι από τους φόβους τους κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
 - Πώς επιχείρησαν να βοηθήσουν το ζευγάρι τους;
 - Πώς ήταν η βοήθεια που έλαβαν;
 - Πόσο εύκολο ήταν να εκτιμήσουν πόση βοήθεια να δώσουν;
5. Τι φόβισε τους συμμετέχοντες σχετικά με την αναπηρία; Πού στηρίζονται οι φόβοι τους; Έχουν φοβηθεί ποτέ ότι θα μείνουν ανάπηροι εξαιτίας ενός ατυχήματος ή μιας ασθένειας;
6. Τι ήταν αυτό, από όσα έμαθαν σ' αυτή τη δραστηριότητα, που τους προκάλεσε τη μεγαλύτερη έκπληξη;
7. Γνωρίζουν κάποιον τυφλό ή κωφό ή μετακινούμενο σε αναπηρικό αμαξίδιο; Πώς είναι η κοινωνική του ζωή; Πώς αντιμετωπίζεται από τους άλλους;
8. Δείτε το περιβάλλον, τα κτίρια και τους γύρω δρόμους. Πόσο προσβάσιμα είναι για τα άτομα με αναπηρία;
9. Τι μπορεί και τι θα πρέπει να γίνει ώστε να διασφαλίσουμε την ισότητα και την αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρίες;
10. Ανήκουν τα δικαιώματα των αναπήρων στα ανθρώπινα δικαιώματα; Ποια δικαιώματα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι σχετικά;
11. Τι μπορεί να κάνει το σχολείο σας, η οργάνωσή σας ή το τοπικό κέντρο νέων για να προωθήσει την ισότητα και την αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρίες;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μην κάνετε τη διαδρομή με τα εμπόδια, στο 4ο μέρος, πολύ μεγάλη. Είναι αρκετά 2-3 λεπτά, ειδικά αν έχετε μόνο δύο ή τρία αναπηρικά αμαξίδια, γιατί οι συμμετέχοντες θα πρέπει να περιμένουν πολύ και πιθανά να βαρεθούν. Μπορείτε να δανειστείτε αναπηρικά αμαξίδια από ένα τοπικό νοσο-

κομείο ή από κάποια οργάνωση που παρέχει υποστήριξη σε άτομα με κινητικές αναπηρίες. Εναλλακτικά θα χρειαστεί να αυτοσχεδιάσετε. Για παράδειγμα, βάζοντας τους συμμετέχοντες να φορέσουν τεράστιες λαστιχένιες μπότες σε λάθος πόδι!

Το πώς θα διαχειριστείτε αυτή τη δραστηριότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους συμμετέχοντες. Κάντε κατανοητό σε όλους ότι θα συμμετέχουν σε αρκετές προσομοιώσεις της πραγματικότητας και θα έχουν τη δυνατότητα να πειραματιστούν με τις αισθήσεις και τις αντιδράσεις τους για να καταλάβουν τι σημαίνει να είσαι ανάπηρος/η. Εξηγήστε ότι ο σκοπός δεν είναι να κοροϊδέψει ο ένας τον άλλον ή να δημιουργηθεί άγχος και ντροπή. Θα πρέπει να είναι «φυσικοί» και να μην το παρακάνουν. Καθησυχάστε τους λέγοντάς τους ότι κάποιες στιγμές μπορεί να νοιώθουν περίεργα, αλλά τίποτα κακό δε θα τους συμβεί.

Αν δεν έχετε το χρόνο να κάνετε όλες τις προσομοιώσεις, κάντε μία ή δύο. Η εμπειρία του να είσαι με δεμένα τα μάτια είναι ίσως, η μεγαλύτερη προσωπική πρόκληση και η πιο συγκινητική από όλες τις εμπειρίες αυτής της δραστηριότητας. Αν πρέπει να διαλέξετε μόνο ένα μέρος είναι προτιμότερο να διαλέξετε αυτό. Αφήστε τα ζευγάρια να αλλάξουν θέσεις για να ζήσουν όλοι την εμπειρία της αναπηρίας. Θυμηθείτε, όταν αλλάξουν θέση τα μέλη των ζευγαριών να έχετε διαφορετικά αντικείμενα για αναγνώριση στην τσάντα.

Αυτή η δραστηριότητα είναι σοβαρή αλλά θα πρέπει να περιμένετε πολλά αστεία περιστατικά. Αφήστε τα να συμβούν. Να επέμβετε μόνο όταν κάνουν κάτι που δεν είναι ασφαλές ή όταν γελοιοποιούν την κατάσταση. Θα μπορούσατε αυτό να το συζητήσετε στην ανασκόπηση και στην αξιολόγηση με ερωτήσεις όπως: Πότε κοροϊδεύουμε τα άτομα με αναπηρίες; Ποιοι το κάνουν και γιατί; Πότε «είναι εντάξει» να κάνει κανείς αστεία για την αναπηρία κάποιου; Ποιο είναι το όριο μεταξύ του χιούμορ και της προσβολής;

Παραλλαγές

Μπορείτε να κάνετε προσομοιώσεις με διάφορες αναπηρίες συμπεριλαμβανομένων των μη ορατών, όπως οι μαθησιακές δυσκολίες. Θα πρέπει, ωστόσο, να είναι όσο το δυνατό πιο κοντά στην πραγματικότητα της ομάδας. Μια προσομοίωση θα μπορούσε να είναι καταστάσεις αναπηρίας λόγω ηλικίας. Αυτό θα μπορούσε να ευαισθητοποιήσει τους νέους για ζητήματα όπως η έλλειψη αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης της τρίτης ηλικίας.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν δουλεύετε με παιδιά, μπορείτε να δείτε το άρθρο 23 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπου αναφέρει ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα για ειδική περίθαλψη, εκπαίδευση και κατάρτιση ώστε να απολαύσουν μια αξιοπρεπή ζωή. Θα μπορούσατε να ζητήσετε από την ομάδα να σκεφτεί άτομα που έχουν κάποιας μορφής αναπηρία και βρίσκονται στον κοινωνικό περίγυρο των συμμετεχόντων (ή στην οικογένειά τους). Θα μπορούσαν να διερευνήσουν σε ποιες υπηρεσίες έχουν πρόσβαση και τι είδους μέριμνα δέχονται. Υπάρχουν παιδιά με αναπηρίες στην ομάδα νέων ή στο σχολείο τους; Είναι σε θέση να κάνουν ό,τι και τα υπόλοιπα παιδιά; Αν όχι, γιατί;

Αν η ομάδα διασκέδασε με το παιχνίδι ρόλων, ίσως θα την ενδιέφερε να ασχοληθεί με τη δραστηριότητα «Θέλω να εργαστώ», για να ερευνήσει ζητήματα γύρω από τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες στην προσπάθειά τους να βρουν δουλειά.

Αν η ομάδα θέλει να εξετάσει το πώς να ανταποκρίνεται στα «καθημερινά» προβλήματα διακρίσεων άλλων μορφών – διακρίσεις λόγω φυλής, τότε, μπορείτε να κάνετε τη δραστηριότητα «Απάντηση στο ρατσισμό», στην σελίδα 285.

Ιδέες για δράση

Η ομάδα μπορεί να θέλει να ψάξει να βρει τον τρόπο για να βοηθήσει μια ευάλωτη ομάδα. Συμβουλευτείτε το κεφάλαιο «Αναλαμβάνοντας δράση» για οδηγίες και ιδέες. Είναι σημαντικό να συνεργαστείτε με οργανώσεις που δουλεύουν με άτομα με αναπηρίες και να ξεκινήσετε από τις ανάγκες των αναπήρων, όπως αυτές ορίζονται από τους ίδιους.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το επίπεδο της μέριμνας και της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα, φαινομενικά για οικονομικούς λόγους, αλλά στην πραγματικότητα για λόγους που έχουν μάλλον πιο πολύ να κάνουν με το πόσο σοβαρά λαμβάνεται υπόψη η ισότητα και η κοινωνική αλληλεγγύη σε σχέση με οτιδήποτε άλλο. Για παράδειγμα, βοηθήματα ακοής μπορεί να καλύπτονται ή όχι από την ασφάλιση. Μπορεί να υπάρχουν, μπορεί και όχι, ειδικές διατάξεις για επιπλέον τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό για τους κωφούς και αν κάποιος χρειάζεται ένα ηλεκτρικό αναπηρικό αμαξίδιο, σε κάποιες χώρες η πολιτεία μπορεί να το παρέχει, ενώ σε άλλες όχι. Πληροφορίες σχετικά με τις διακρίσεις εις βάρος ατόμων με αναπηρίες μπορείτε να βρείτε στις γενικές πληροφορίες στο Αναπηρία και Αναπηρισμός.

Φυλλάδια

Κάρτες ρόλων

Κατάσταση 1.

Χωρίς λόγια, προσπαθήστε να εξηγήσετε στους φίλους σας ότι είστε θύμα βίας. Μία ομάδα νεαρών σκινχεντς (skinheads) σας επιτέθηκε στο πάρκο, σας έκλειψαν την τσάντα και σας χτύπησαν. Ρωτήστε πού είναι το Αστυνομικό Τμήμα.

Δεν μπορείτε να μιλήσετε, να γράψετε ή να σχεδιάσετε σε χαρτί.

Κατάσταση 2.

Είστε σε μια καφετέρια, πιθανώς στο σχολείο ή ίσως στην καφετέρια σε ένα από τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Νέων. Εξηγήστε στο μάγειρα ότι δεν τρώτε μακαρόνια με κιμά γιατί είστε χορτοφάγος: όχι μόνο δεν τρώτε κρέας, αλλά ούτε γαλακτοκομικά προϊόντα (πχ ούτε γάλα, αυγά ή τυρί).

Δεν μπορείτε να μιλήσετε, να γράψετε ή να σχεδιάσετε σε χαρτί.

Σημείωση

Η δραστηριότητα αυτή έχει προταθεί από την Δρ. Mónika Mádaí, Πρόεδρο της Common Fate Organization (Közös Sors, μια Ουγγρική ΜΚΟ που εργάζεται για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ανθρώπων με αναπηρίες και μη). Είναι επίσης, μια διεθνής εκπαιδευτρια νέων, μια ενδιαφέρουσα προσωπικότητα, με αναπηρίες από τη γέννησή της.

Σύντομη ημερομηνία λήξης

Αυτό που θεωρούμε αδύνατο σήμερα, δεν θα είναι αδύνατο σε κάποια άλλη δεκαετία.

Constance Baker Motley¹

Θεματικές Ενότητες	• Θρησκεία και Πίστη • Παγκοσμιοποίηση • Εκπαίδευση
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 5-6)
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Στη δραστηριότητα αυτή οι συμμετέχοντες συζητάνε γύρω από το πώς αναπτύσσονται οι πεποιθήσεις, πώς ενισχύονται και πώς και γιατί μεταβάλλονται με το χρόνο.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας • Το δικαίωμα στην ελευθερία γνώμης και έκφρασης • Το δικαίωμα στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας
Στόχοι	• Να αναπτύξει την κατανόηση για την κοινωνική δομή των πεποιθήσεων • Να αναπτύξει την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες συζήτησης • Να καλλιεργήσει στάσεις ανοιχτού πνεύματος και έρευνας
Υλικά	• Κάρτες δηλώσεων, ένα σετ για κάθε μικρή ομάδα • Ένα μεγάλο φύλλο χαρτί και στυλό για κάθε ομάδα
Προετοιμασία	• Φωτοτυπήστε το φυλλάδιο, προσθέστε περισσότερες δηλώσεις ή αγνοήστε κάποιες, ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας σας και κόψτε τις δηλώσεις. Φτιάξτε ένα σετ καρτών για κάθε μικρή ομάδα.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι αυτή η δραστηριότητα εξετάζει το πώς μεταβάλλονται οι πεποιθήσεις με το πέρασμα του χρόνου. Στην αρχή, οι συμμετέχοντες συζητούν τις πεποιθήσεις παλαιότερων γενεών που τώρα είναι παρωχημένες και στη συνέχεια συζητούν ποιες από τις δικές τους πεποιθήσεις θα είναι παρωχημένες για τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους.
2. Αξιοποιήστε την τεχνική του καταιγισμού ιδεών για να διερευνήσετε πώς αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες την έννοια της «πίστης».
3. Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες των 5 – 6 ατόμων.
4. Κάθε ομάδα θα πρέπει να διαλέξει κάποιον για να κρατήσει περιληπτικές σημειώσεις στο μεγάλο φύλλο χαρτί και να δώσει ανατροφοδότηση στην ολομέλεια.
5. Ζητήστε από τις ομάδες να κοιτάξουν τις δηλώσεις και να επιλέξουν 5, με τις οποίες θα ήθελαν να ασχοληθούν και οι οποίες έχουν μεταβληθεί από την εποχή των παππούδων τους.
6. Αξιοποιώντας τις επιλεγμένες κάρτες με τη σειρά, συζητήστε τις πεποιθήσεις που είχαν οι παππούδες τους σχετικά με κάθε δήλωση. Από πού προέρχονται αυτές οι πεποιθήσεις; Πώς ενισχύθηκαν; Εκ των υστέρων, αποδείχθηκαν σοφές πεποιθήσεις; Γιατί/ γιατί όχι;
7. Στη συνέχεια προσπαθήστε να φανταστείτε πώς θα είναι η ζωή των παιδιών σας ή των εγγονιών σας και συζητήστε τι θα πιστεύουν. Με ποιους τρόπους οι πεποιθήσεις τους για δηλώσεις που επιλέχθηκαν θα είναι διαφορετικές από τις δικές σας; Γιατί θα είναι διαφορετικές;
8. Φέρτε τις ομάδες πίσω στην ολομέλεια και ζητήστε από κάθε ομάδα να κάνει μια σύντομη παρουσίαση των συμπερασμάτων τους.

Θρησκεία
και Πίστη

Παγκοσμιοποίηση

Εκπαίδευση

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες:
5-6)

90 λεπτά

¹Η Constance Baker Motley, η οποία είπε «Αυτό που θεωρούμε αδύνατο σήμερα δεν θα είναι αδύνατο σε κάποια άλλη δεκαετία» το 1966 ήταν η πρώτη Μαύρη Γυναίκα στις ΗΠΑ που έγινε Ομοσπονδιακή Δικαστής.

5 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Εκπαιδευτικών

Η «περιστροφή» (spin) είναι ένας τρόπος παρουσίασης μιας πληροφορίας ή κατάστασης με έναν ιδιαίτερο τρόπο, ιδίως με έναν τρόπο που κάνει εσάς ή τις ιδέες σας να φαίνονται σωστές. (από το Oxford Dictionary)

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία σύντομη ανασκόπηση της δραστηριότητας και στη συνέχεια συζητήστε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει κανείς σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπου οι πεποιθήσεις και οι αξίες μεταβάλλονται διαρκώς.

- Υπήρχαν έντονες διαφωνίες εντός των ομάδων;
- Η παρουσίαση των συμπερασμάτων κάθε ομάδας στο τέλος της δραστηριότητας είχε διαφοροποιήσεις;
- Από πού προέρχονται οι πεποιθήσεις μας; Θα μπορούσε κανείς να κάνει γενικές παρατηρήσεις για το πώς ήταν στο παρελθόν και πόσο διαφορετικές θα είναι στο μέλλον;
- Γιατί μεταβάλλονται οι πεποιθήσεις;
- Υπάρχουν πεποιθήσεις που είναι απόλυτες; Αν ναι, τι είδους πεποιθήσεις είναι αυτές και γιατί; Αν όχι, γιατί οι πεποιθήσεις δεν είναι απόλυτες;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα των κοινών πεποιθήσεων;
- Πώς μας περιορίζουν οι πεποιθήσεις μας;
- Τι θα σας έκανε να αλλάξετε τις πεποιθήσεις σας;
- Πόσο εύκολο είναι να αλλάξει κανείς πεποιθήσεις; Ποιου είδους πεποιθήσεις είναι δυσκολότερο και ποιες είναι ευκολότερο να μεταβληθούν; Γιατί;
- Πώς μπορούν οι άνθρωποι να αυτοπροστατευθούν από την προπαγάνδα και τους ψεύτικους ισχυρισμούς, όπως για παράδειγμα τα «γυρίσματα» των πολιτικών δηλώσεων, οι αμφισβητήσεις των σκεπτικιστών για την κλιματική αλλαγή ή τεχνάσματα «επιχειρήσεων – φαντασμάτων» για να βγάλουν λεφτά;
- Δώστε παραδείγματα περιορισμών του δικαιώματος στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης. Ποιος θα έπρεπε να αποφασίζει ποιοι θα έπρεπε να είναι οι περιορισμοί;
- Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα παραβιάσεων της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας στην κοινότητά σας, στη χώρα σας, στην Ευρώπη και στον ευρύτερο κόσμο;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Παρ' ότι οι συμμετέχοντες δουλεύουν σε μικρές ομάδες, ορισμένα άτομα μπορεί να ντρέπονται να εκφράσουν τη γνώμη τους για ορισμένα ζητήματα. Ένας τρόπος για να το αποφύγετε αυτό είναι να ρυθμίσετε τις μικρές ομάδες, ώστε οι φίλοι ή εκείνοι που αισθάνονται άνετα ματεξύ τους να δουλεύουν μαζί. Ένας άλλος τρόπος είναι, αρχικά, να θέσετε λιγότερο «απειλητικά» θέματα και στη συνέχεια, καθώς αναπτύσσεται η εμπιστοσύνη, να θέσετε πιο αμφιλεγόμενα θέματα.

Η διαδικασία οικοδόμησης ενός κόσμου με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα προϋποθέτει με τον έναν ή τον άλλον τρόπο αμφισβήτηση των περισσότερων πεποιθήσεων. Επομένως το νόημα αυτής της δραστηριότητας είναι να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να αντιληφθούν ότι οι πεποιθήσεις είναι κοινωνικές κατασκευές και προϊόντα της κοινωνίας και της εποχής στην οποία ζούμε. Ευελπιστούμε ότι στο τέλος της δραστηριότητας οι συμμετέχοντες θα είναι καλύτερα ενήμεροι για το ότι οι πεποιθήσεις είναι βαθιά ριζωμένες και είναι δύσκολο να εξεταστούν αντικειμενικά. Επίσης, ότι θα εκτιμήσουν το γεγονός ότι προκειμένου να μεταβληθούν πεποιθήσεις που είτε είναι βλαβερές, είτε απλά παρωχημένες, απαιτείται εκπαίδευση, παρουσίαση ξεκάθαρων και εμπεριστατωμένων αποδείξεων και δεξιότητες κριτικής σκέψης.

Η λέξη «πίστη» συχνά χρησιμοποιείται σε σχέση με τη θρησκεία, για παράδειγμα όταν μιλούν οι άνθρωποι για την «πίστη τους στο Θεό». Ωστόσο, αυτή είναι μία στενή χρήση και θα πρέπει να είστε σίγουροι ότι οι συμμετέχοντες έχουν πλήρη αντίληψη της έννοιας της λέξης. Πίστη είναι μία υποτιθέμενη αλήθεια. Επομένως, τα πάντα είναι πίστη. Δημιουργούμε πεποιθήσεις για να θεμελιώσουμε την αντίληψη του κόσμου γύρω μας και έτσι, μόλις διαμορφώσουμε μία πεποίθηση, αναπτύσσεται η τάση προσκόλλησής μας σε αυτή. Υπάρχει πλούτος πληροφοριών για το τι είναι οι πεποιθήσεις, πώς διαμορφώνονται και πώς λειτουργούν στο <http://changingminds.org>.

Παραλλαγές

Εισάγετε ορισμένες από τις ιδέες σε όλη την ομάδα χρησιμοποιώντας την τεχνική «Άσκηση δήλωσης» που περιγράφεται στη σελίδα 69. Σε αυτή την παραλλαγή οι συμμετέχοντες δε χρειάζεται να πουν τίποτα· μπορούν να ακούσουν τις γνώμες των άλλων για να βοηθηθούν να κατανοήσουν καλύτερα τα θέματα.

Προτάσεις για συνέχεια

Ανάλογα με την εξέλιξη των συζητήσεων, μπορείτε να διερευνήσετε τις πεποιθήσεις για τις προσωπικές σχέσεις στις δραστηριότητες «Ας μιλήσουμε για το σεξ!» ή «Πιστοί».

Μπορεί να θέλετε να συνεχίσετε να ασχολείστε με το δικαίωμα της ελευθερίας στη θρησκεία και την πίστη με τη δραστηριότητα «Ένα τζαμί στο Sleerpyville» που διερευνά μία διένεξη με αφορμή την ανέγερση ενός καινούριου τζαμιού σε μία παραδοσιακά χριστιανική περιοχή μέσω της προσομοίωσης μίας συνάντησης του δημοτικού συμβουλίου της πόλης.

Ιδέες για δράση

Μαζί με τους φίλους σας ή τους συμμαθητές σας, επιλέξτε μία συλλογική πεποίθηση που μπορεί να εγείρει προκαταλήψεις ή να οδηγήσει σε διακρίσεις σε βάρος ατόμων στην περιοχή σας, για παράδειγμα, πεποιθήσεις για την ομοφυλοφιλία, τη χρήση αντισύλληψης, την άμβλωση, τις σχέσεις με άλλους ανθρώπους ή τους ρόλους του κοριτσιού/ αγοριού. Καλέστε μία ΜΚΟ ή άλλον οργανισμό να έρθει να μιλήσει σχετικά, ώστε να κατανοήσετε περισσότερα πράγματα για αυτά τα ζητήματα. Στη συνέχεια αποφασίστε τι είδους δράση θέλετε να κάνετε.

Μπορείτε επίσης να δημιουργήσετε ένα θεατρικό έργο για ένα επιλεγμένο θέμα και να δώσετε μία παράσταση στην τοπική σας κοινότητα. Να θυμάστε ότι είναι πολύ ευκολότερο να συγκεντρώσετε το κοινό αν συγχρονίσετε την παράστασή σας με μία από τις διεθνείς ή ευρωπαϊκές ημέρες μνήμης.

Αν αισθάνεστε άνετα να το κάνετε, προσαρμόστε αυτή την άσκηση για χρήση κατά τη διάρκεια ανεπίσημων συναντήσεών σας με φίλους, την οικογένειά σας και τους συναδέλφους σας. Ζητήστε τη γνώμη τους/ τις πεποιθήσεις τους για συγκεκριμένα ζητήματα. Να προσέχετε, ωστόσο, γιατί μπορεί να είναι ορισμένοι από αυτούς να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι σε συγκεκριμένα ζητήματα.

Πρόσθετες πληροφορίες

Πεποίθηση είναι η βαθιά πίστη ότι μία πρόταση, δήλωση ή ιδέα είναι αληθινή. Οι άνθρωποι μπορεί να πιστεύουν κάτι ως αληθές για διάφορους λόγους: επειδή το έχουν δει/ είναι αυτόπτες μάρτυρες ή λόγω προσωπικής εμπειρίας, επειδή υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία ή επειδή έχουν πίστη.

Η πίστη είναι η απόλυτη εμπιστοσύνη στην αλήθεια ή στη φερεγγυότητα ενός ατόμου, μίας ιδέας ή ενός πράγματος. Είναι η πίστη ότι κάτι είναι αληθινό γιατί αυτό το λέει μία αυθεντία. Η πίστη μπορεί να έχει πολύ συγκεκριμένο νόημα σε κάποια θρησκευτικά πλαίσια.

Η κατανόηση του τρόπου εξέλιξης των πεποιθήσεων είναι ένα σημαντικό βήμα για την προώθηση μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι ψυχολόγοι που μελετούν τη διαμόρφωση των πεποιθήσεων και τη σχέση μεταξύ πεποιθήσεων και δράσης, έχουν καταλήξει ότι οι πεποιθήσεις δημιουργούνται με διάφορους τρόπους.

- Έχουμε την τάση να εσωτερικεύουμε τις πεποιθήσεις του κοινωνικού μας περιγύρου στην παιδική ηλικία. Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν επανέρχεται συχνά στη δήλωσή του, ότι η κοινή λογική είναι η συλλογή των προκαταλήψεων που αποκτήθηκαν μέχρι την ηλικία των δεκαοχτώ ετών. Οι πολιτικές πεποιθήσεις στηρίζονται κυρίως στις συνθετέστερες πολιτικές πεποιθήσεις της κοινότητας στην οποία ζει κανείς. Οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν στις διδαχές της θρησκείας με την οποία ήρθαν σε επαφή κατά την παιδική ηλικία.

- Είναι πιθανό κανείς να υιοθετήσει τις απόψεις ενός χαρισματικού ηγέτη, ακόμα και αν αυτές έρχονται σε αντίθεση με όλες τις προηγούμενες δικές του πεποιθήσεις και παρόλο που συνεπάγονται δράσεις, εκ διαμέτρου αντίθετες με το προσωπικό του συμφέρον. Σε τέτοιες περιστάσεις, τα άτομα προσπαθούν με τη λογική να συμφιλιώσουν τη δική τους άμεση πραγματικότητα με τα πιστεύω και τις αντιφάσεις τους, βιώνοντας μια κατάσταση γνωστή ως γνωστική ασυμφωνία.
- Η επανάληψη των μορφών πεποιθήσεων, όπως κάνουν σύλλογοι πίστης αναπαράγοντας ορισμένα απεικονιστικά παραδείγματα για το σεξ, την αγάπη και άλλα δυνατά θετικά συναισθήματα. Αυτή είναι η βασική ώθηση της βιομηχανίας της διαφήμισης.
- Τραυματισμός, ιδίως στο κεφάλι, μπορεί να μεταβάλλει πλήρως τις πεποιθήσεις ενός ατόμου.
- Ωστόσο, ακόμα και μορφωμένοι άνθρωποι, που γνωρίζουν καλά τη διαδικασία με την οποία σχηματοποιούνται οι πεποιθήσεις, αγκιστρώνονται και μπορεί να δρουν με βάση αυτές, ακόμα και αν χρειαστεί να δράσουν εναντίον του προσωπικού τους συμφέροντος.
- Κατά τους εορτασμούς της Παγκόσμιας Ημέρας Δασκάλων το 2010, η Prabhakara Shishila του Sullia Nehru Memorial College είπε: «οι δάσκαλοι θα πρέπει να εμφυσήσουν την ποιότητα της λογικής σκέψης στους μαθητές». Συμφωνείτε;

Φυλλάδια

Η πεποίθηση ότι η Γη είναι επίπεδη	Η πεποίθηση ότι η θανατική ποινή είναι δικαιολογημένη	Η πεποίθηση ότι το σεξ πριν το γάμο είναι αμαρτία	Η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι μπορούν να απαλλαγούν από ένα σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα, μεταφέροντάς το σε μία παρθένα μέσω σεξουαλικής επαφής
Η πεποίθηση ότι είναι τιμή να πεθαίνεις για το βασιλιά σου, τη χώρα σου ή την περσόνη σου	Η πεποίθηση ότι το κάπνισμα δεν είναι και τόσο κακό για την υγεία	Πεποιθήσεις για τη χρήση των ναρκωτικών και του αλκοόλ	Η πεποίθηση ότι οι φυλές διακρίνονται με βάση το χρώμα του δέρματος, τον τύπο προσώπου, το σχήμα του κρανίου, το προφίλ, το μέγεθος, την υφή και το χρώμα των μαλλιών
Πεποιθήσεις για την ανατροφή και την πειθαρχία των παιδιών	Πεποιθήσεις ότι οι διάφορες φυλές διαφοροποιούνται ως προς την ηθική και την ευφυΐα	Πεποιθήσεις ότι οι ψυχικές ασθένειες είναι ντροπιαστικές	Πεποιθήσεις για το ρόλο των ανδρών και των γυναικών στην οικογένεια
Πεποιθήσεις για την κρεατοφαγία	Πεποιθήσεις που απαιτούν τον σεβασμό της αστυνομίας και άλλων αρχών	Η πεποίθηση ότι τα τσουνάμι και οι τυφώνες είναι η τιμωρία του Θεού για τις αμαρτίες του ανθρώπινου είδους	Πεποιθήσεις για την άμβλωση και τις παρένθετες μητέρες
Πεποιθήσεις για την αντισύλληψη και τη χρήση αντισύλληψης	Πεποιθήσεις για τη μεταχείριση των εγκληματιών: φυλάκιση αντί επανένταξης	Πεποιθήσεις για την πορνογραφία και την πορνεία	Πεποιθήσεις για τους γάμους ομοφύλων
Πεποιθήσεις σχετικά με την υποβοηθούμενη αυτοκτονία ασθενών με ανίατες ασθένειες	Πεποιθήσεις που ορίζουν το ροζ χρώμα ως κοριτσίστικο και το μπλε ως αγορίστικο	Πεποιθήσεις σχετικά με τις ικανότητες των ανδρών και των γυναικών να διεκπεραιώνουν ίδιες εργασίες	Πεποιθήσεις σχετικά με το ότι τα κορίτσια και τα αγόρια θα πρέπει να έχουν διαφορετικά παιχνίδια
Πεποιθήσεις για τις σχέσεις εκτός γάμου	Πεποιθήσεις για τα τατουάζ και το piercing	Πεποιθήσεις για τα παιδιά εκτός γάμου	Πεποιθήσεις για τη βλασφημία
Πεποιθήσεις σχετικά με την αθεΐα	Πεποιθήσεις σχετικά με το γυμνισμό	Πεποιθήσεις για τον αυνανισμό/ σεξουαλικότητα	Πεποιθήσεις για το γάμο/ πεποιθήσεις για τις μονογονεϊκές οικογένειες

Αναπηρία και
ΑναπηρισμόςΠολιτισμός και
Αθλήματα

Υγεία

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε
(μικρές ομάδες:
6-8)

120 λεπτά

Αθλητισμός για όλους

Έχετε δοκιμάσει ποτέ να παίξετε μπάσκετ σε αναπηρικό αμαξίδιο;

Θεματικές Ενότητες

- Αναπηρία και Αναπηρισμός
- Πολιτισμός και Αθλήματα
- Υγεία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 6-8)

Διάρκεια

120 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή είναι μια δραστηριότητα υψηλής ενέργειας. Οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να σχεδιάσουν νέα παιχνίδια.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην απόλαυση σωματικής και ψυχικής υγείας
- Ισότητα στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα
- Το δικαίωμα στην ξεκούραση και την ψυχαγωγία

Στόχοι

- Να ενημερώσει για τον κοινωνικό και πολιτικό αποκλεισμό από τις αθλητικές δραστηριότητες
- Να αναπτύξει την ομαδική εργασία, τις συνεργατικές δεξιότητες και τη δημιουργικότητα
- Να καλλιεργήσει το σεβασμό και την ένταξη, ειδικά για τα άτομα με αναπηρίες

Υλικά

- Ανοιχτό χώρο
- Ένα καπέλο
- Κάρτες ρόλων
- Επιδέσμους (κατά προτίμηση ελαστικούς)
- Μία ξύλινη σανίδα ή παρόμοιο υλικό (για να δεθεί κάτω από το πόδι κάποιου, περίπου 30εκ x 12εκ x 10εκ ύψος)

Θα χρειαστείτε ένα σετ εξοπλισμού για κάθε μικρή ομάδα.

Οι προτάσεις περιλαμβάνουν:

- Μεγάλους κουβάδες ή κάδους χάρτινων απορριμμάτων
- Μία μπάλα από χοντρή κλωστή ή σκοινί
- Μπάλες
- Εφημερίδες
- Κομμάτια κιμωλίας για να σημειωθούν τα όρια
- Ψαλίδια και ταινία για κατασκευή εξοπλισμού.

Προετοιμασία

- Αποφασίστε ποιες αναπηρίες θα θέλετε να αντιπροσωπευθούν στη δραστηριότητα και ετοιμάστε τις κάρτες ρόλων• αντιστοίχως, συγκεντρώστε μαντήλια για να δέσετε τα μάτια, ωτοασπίδες, επιδέσμους και ούτω καθεξής.
- Ετοιμάστε σετ καρτών ρόλων για κάθε ομάδα.
- Συγκεντρώστε τον υπόλοιπο εξοπλισμό, ώστε να έχετε ένα σετ για κάθε ομάδα.

Οδηγίες

1. Μιλήστε στους συμμετέχοντες για την Παγκόσμια Ημέρα Πρόκλησης και εξηγήστε ότι θα πρέπει να ανακαλύψουν ένα καινούριο παιχνίδι που να ταιριάζει στο πραγματικό πνεύμα του «Αθλητισμός για Όλους». Το μόνο κριτήριο είναι ότι το παιχνίδι θα πρέπει να περιλαμβάνει κάποια μορφή σωματικής δραστηριότητας που αυξάνει τον καρδιακό ρυθμό των συμμετεχόντων για 15 συνεχόμενα λεπτά.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

26 Μαΐου
Παγκόσμια Ημέρα
Πρόκλησης

3. Πάρτε το καπέλο που περιέχει τις κάρτες ρόλων και κάντε το ένα γύρο σε κάθε ομάδα με τη σειρά και ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα να πάρει μία κάρτα. Δώστε στους συμμετέχοντες που έχουν μία κάρτα αναπηρίας λίγα λεπτά να μπουν στο ρόλο, για παράδειγμα να δέσουν ένα μαντήλι γύρω από τα μάτια τους ή να δέσουν το ένα χέρι τους πίσω στην πλάτη τους.
4. Εξηγήστε ότι η κάθε ομάδα έχει τριάντα λεπτά για να σχεδιάσει ένα παιχνίδι στο πνεύμα του «Αθλητισμός για Όλους», δηλαδή ένα παιχνίδι στο οποίο μπορούν όλοι να συμμετάσχουν. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν ένα μέρος ή όλο το διαθέσιμο εξοπλισμό. Επαφίεται στην κάθε ομάδα να αποφασίσει τους στόχους και τους κανόνες του νέου παιχνιδιού. Όλοι στην ομάδα πρέπει να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και στη λήψη των αποφάσεων.
5. Αφήστε τις ομάδες να παίξουν η μια τα παιχνίδια της άλλης.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Αρχίστε κάνοντας ανασκόπηση για το πώς οι παίκτες/ τριες των ομάδων αλληλεπιδράσαν και για το αν απόλαυσαν τη δραστηριότητα. Στη συνέχεια συζητήστε για τα ίδια τα παιχνίδια, για την ένταξη και τις διακρίσεις εις βάρος των αναπήρων.

- Πώς τα πήγατε στο σχεδιασμό του παιχνιδιού; Ποιους παράγοντες λάβατε υπόψη; Έπαιξε ρόλο το γεγονός ότι υπήρχαν άτομα με αναπηρίες στην ομάδα σας;
- Πώς εργάστηκαν οι ομάδες; Δημοκρατικά ή ένα άτομο πήρε όλες τις αποφάσεις;
- Προς τους συμμετέχοντες που ήταν ανάπηροι: Ήταν δύσκολο να παίξετε το ρόλο σας; Πιστεύετε ότι καταφέρατε να τον παίξετε ρεαλιστικά; Είστε ικανοποιημένος/η με τη συμβολή σας στο τελικό αποτέλεσμα;
- Προς τους συμμετέχοντες χωρίς αναπηρίες: Ποιους παράγοντες έπρεπε να λάβετε υπόψη για να ξεπεράσετε δυσκολίες που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες;
- Τι είδους συμβιβασμούς έπρεπε να κάνετε όταν σχεδιάζατε τα παιχνίδια ώστε να μπορείτε να πείτε ότι ήταν πραγματικά «Αθλητισμός για Όλους»;
- Πώς πιστεύετε ότι είναι τα πράγματα για κάποιον που είναι νέος και ανάπηρος στη χώρα σας; Ποιες θα ήταν οι ιδιαίτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει;
- Πιστεύετε ότι τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία γίνονται απολύτως σεβαστά; Αν όχι – ποια πιστεύετε ότι γίνονται λιγότερο σεβαστά και ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι σημαντικότεροι λόγοι γι' αυτό;
- Στην πραγματικότητα, πώς αποκλείονται κάποιες ομάδες ανθρώπων από τα αθλήματα; Ο αποκλεισμός αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Προσπαθήστε να διασφαλίσετε ότι οι ομάδες είναι «μεικτές», για παράδειγμα, ψηλοί και κοντοί, με γυαλιά και χωρίς, μια μείξη φύλων, ηλικιών, αθλητικών ικανοτήτων, κ.τ.λ.

Οι ρόλοι πρέπει να μοιραστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην υπάρχουν περισσότεροι από δύο άτομα με αναπηρίες σε κάθε ομάδα. Μπορεί να είναι οι ίδιες αναπηρίες σε κάθε ομάδα ή διαφορετικές. Αν κάθε ομάδα περιέχει παρόμοιες αναπηρίες, τότε αργότερα οι συμμετέχοντες μπορούν να συγκρίνουν πώς ανταποκρίθηκαν στις παρόμοιες προκλήσεις. Αν στις διαφορετικές ομάδες συμμετέχουν άτομα με ανόμοιες αναπηρίες, τότε ίσως έχει ενδιαφέρον να εξετάσετε αν οι ομάδες σχεδιάζουν παιχνίδια που μπορούν να συμπεριλάβουν όλες τις αναπηρίες ή μόνο εκείνες που αφορούν τη συγκεκριμένη ομάδα.

Ανάλογα με την ομάδα, μπορεί να χρειαστεί να ξεκινήσετε τη δραστηριότητα με καταιγισμό ιδεών για τα χαρακτηριστικά των παιχνιδιών γενικά. Για παράδειγμα, αναφορικά με το ότι τα παιχνίδια πρέπει να έχουν σαφείς σκοπούς ή στόχους και κανόνες. Μπορεί να χρειαστεί να θέσετε όρια, όπως για παράδειγμα, ότι το παιχνίδι πρέπει να παίζεται μέσα σε μία ορισμένη τοποθεσία ή να μην διαρκεί περισσότερο από είκοσι λεπτά συνολικά.

Αν οι ομάδες δεν καταφέρουν να ολοκληρώσουν την εργασία ή αν δεν είναι ικανοποιημένοι με το αποτέλεσμα, επισημάνετε ότι αυτό είναι κάτι που καθρεφτίζει την πραγματικότητα και δεν θα

πρέπει να θεωρήσουν ότι η δραστηριότητα (ή η ομάδα) απέτυχε. Θα πρέπει να συζητήσετε στην ανασκόπηση τους παράγοντες που δεν επέτρεψαν να επιτευχθεί το αποτέλεσμα ή αυτούς που έκαναν κάποιους συμμετέχοντες να απογοητευτούν από το αποτέλεσμα.

Στην ανασκόπηση, είναι πιθανό οι συμμετέχοντες να ισχυριστούν ότι ο αποκλεισμός και οι διακρίσεις δεν αποτελούν σημαντικά ζητήματα, γιατί οι άνθρωποι τείνουν να επιλέγουν αθλήματα στα οποία είναι καλοί από τη φύση τους. Για παράδειγμα, οι ψηλοί μπορεί να παίζουν μπάσκετ και τα λιγότερο ενεργητικά άτομα να επιλέγουν μπιλιάρδο ή σκάκι. Παρ' όλα αυτά, δημιουργείται ζήτημα στην περίπτωση που μόνο οι πολλά υποσχόμενοι νέοι κερδίζουν την προσοχή και την ευκαιρία συμμετοχής σε διαγωνισμούς, τη στιγμή που άτομα που απολαμβάνουν απλώς το παιχνίδι λαμβάνουν λιγότερη προσοχή. Μερικά άτομα αποκλείονται από αθλήματα για οικονομικούς λόγους, όταν για παράδειγμα, απαιτείται ακριβός εξοπλισμός ή υψηλά αμειβόμενη προπόνηση.

Παραλλαγές

Αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα πρωτίστως για την προώθηση των δεξιοτήτων της ομαδικής εργασίας θα μπορούσατε να ζητήσετε από τη μια ομάδα να επινοήσει ένα συνεργατικό παιχνίδι και από την άλλη, ένα ανταγωνιστικό. Στον απολογισμό μπορείτε να συγκρίνετε το πόσο απολαυστικό ήταν κάθε παιχνίδι.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα για να εστιάσετε με τέτοιο τρόπο ώστε η αμεροληψία, η δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα να αποτελέσουν τους «κανόνες του παιχνιδιού». Σ' αυτή την περίπτωση, μπορεί να θέλετε να παραλείψετε το στοιχείο της «αναπηρίας» και να εστιάσετε στο πώς συνεργάστηκαν οι συμμετέχοντες για να δημιουργήσουν τα παιχνίδια τους και να συζητήσετε αργότερα το αν και κατά πόσο όλοι, συμπεριλαμβανομένων και των αναπήρων ή άλλων ομάδων, θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε αυτό.

Οι θετικοί κανόνες, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπάρχουν για να εξασφαλιστεί ότι το παιχνίδι είναι δίκαιο και περιορίζει την άσκηση εξουσίας κάποιων παικτών σε άλλους. Οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται για όλους τους παίκτες με τον ίδιο τρόπο που τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά. Πολλοί κανόνες υπαγορεύουν ένα δικαίωμα και υποχρεώσεις ταυτόχρονα. Για παράδειγμα, ένας παίκτης ποδοσφαίρου έχει το δικαίωμα να κλωτσήσει την μπάλα, αλλά όχι ένα συμπαίκτη. Υπάρχουν ποινές στην περίπτωση μη τήρησης των κανόνων.

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων για την αλλαγή των κανόνων του παιχνιδιού μπορεί να συγκριθεί με το πώς οι νόμοι αλλάζουν στην «πραγματική ζωή». Οι νόμοι έχουν αλλάξει μέσω διαταγμάτων, από τη νομοθετική εξουσία, μέσω δημοψηφισμάτων ή από διαβούλευση με ΜΚΟ και άλλους φορείς. Στην ανασκόπηση θα μπορούσατε να συζητήσετε:

- Ποια παιχνίδια απόλαυσαν περισσότερο οι συμμετέχοντες; Τι καθιστά ένα παιχνίδι «καλό»;
- Πόσο σημαντικό είναι να έχουμε ξεκάθαρους στόχους και δίκαιους κανόνες, ώστε όλοι να αισθάνονται ότι μπορούν να συμμετάσχουν;
- Τα Άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα μπορούσαν να θεωρηθούν κανόνες για τη ζωή σε έναν πλουραλιστικό κόσμο. Αλλά είναι καλοί κανόνες; Για παράδειγμα, είναι οικουμενικά αποδεκτοί από όλους τους παίκτες (όλους τους ανθρώπους στον κόσμο); Υπάρχουν αρκετοί κανόνες ή είναι υπερβολικά πολλοί; Είναι δίκαιοι; Παίζουν όλοι οι παίκτες (όλες οι χώρες) σύμφωνα με τους κανόνες;

Προτάσεις για συνέχεια

Αν η ομάδα ενδιαφέρεται για τη διερεύνηση άλλων ζητημάτων ισότητας, ίσως θα τους άρεσε να κάνουν τη δραστηριότητα «Ο δρόμος για τη χώρα της ισότητας», στη σελίδα 274, η οποία διερευνά τα ζητήματα σχετικά με την ισότητα των φύλων. Η δραστηριότητα προσομοίωσης «Αγώνας για πλούτο και εξουσία» στη σελίδα 295 ασχολείται με τις ανισότητες που προκύπτουν από την άνιση κατανομή πλούτου. Η δραστηριότητα αυτή επίσης, εγείρει ερωτήματα που έχουν να κάνουν με την ισότητα ευκαιριών, η οποία θα μπορούσε να συσχετιστεί με τις συνθήκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα άτομα με αναπηρίες.

Ιδέες για δράση

Οργανώστε μια συνεργατική «Ημέρα Αθλητισμού». Προσκαλέστε νέους από άλλες λέσχες για να παίξετε τα νέα σας παιχνίδια. Η ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει πώς θα κάνει την εκδήλωση όσο το δυνατόν πιο ανοιχτή και χωρίς αποκλεισμούς.

Ελάτε σε επαφή με την TAFISA και συμβάλλετε με τα παιχνίδια σας στην Παγκόσμια Ημέρα Πρόκλησης.

Ελάτε σε επαφή με τοπικές οργανώσεις που υποστηρίζουν άτομα με αναπηρίες στην περιοχή σας και ανακαλύψτε πώς μπορείτε να συμμετάσχετε και να βοηθήσετε.

Κάντε μία έρευνα στο σχολείο σας, στη λέσχη ή στο χώρο όπου συναντιέστε και κάντε προτάσεις για απλές βελτιώσεις που θα μπορούσαν να κάνουν το μέρος πιο φιλικό προς τα άτομα με αναπηρίες.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Η TAFISA είναι η μεγαλύτερη διεθνής οργάνωση Αθλητισμού για Όλους με περισσότερα από 200 μέλη από περισσότερες από 130 χώρες σε όλες τις ηπείρους. Οργανώνει πρακτικά προγράμματα και εκδηλώσεις σε στενή συνεργασία, για παράδειγμα, με τη ΔΟΕ (Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή), τον ΠΟΥ (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας), το ICSSPE (Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικής Επιστήμης και Φυσικής Αγωγής) και την UNESCO.

Η Παγκόσμια Ημέρα Πρόκλησης (WCD) οργανώνεται από την TAFISA. Η WCD είναι ένας φιλικός διεθνής διαγωνισμός στον Αθλητισμό για Όλους, όπου κοινότητες από όλο τον κόσμο συναντώνται μεταξύ τους. Μπορεί να συμμετέχει ο καθένας και όλοι. Στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Πρόκλησης μπορούν να οργανωθούν δραστηριότητες σε μικρές κοινότητες, αλλά και στις μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου. Στόχος της είναι η προώθηση της φυσικής δραστηριότητας και του Αθλητισμού για Όλους, όχι μόνο με ανταγωνιστικούς όρους ή για γυμνασμένα και ενεργητικά άτομα, αλλά δραστηριότητες κάθε τύπου και για όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου και αναπηρίας. Το μόνο κριτήριο είναι ότι τα παιχνίδια θα πρέπει να περιλαμβάνουν κάποιου είδους φυσική δραστηριότητα που αυξάνει τον καρδιακό ρυθμό των συμμετεχόντων για 15 συνεχόμενα λεπτά. www.tafisa.net

Ολυμπιακοί Αγώνες Νέων: Όραμα των Ολυμπιακών Αγώνων Νέων (ΟΑΝ) είναι να εμπνεύσει τους νέους σε όλο τον κόσμο να συμμετέχουν στα αθλήματα και να υιοθετήσουν τις Ολυμπιακές αξίες στην καθημερινή τους ζωή.

Παραολυμπιακοί: Η Διεθνής Παραολυμπιακή Επιτροπή (ΔΠΕ) ασχολείται με την ενίσχυση των παραολυμπιακών αθλητών, ώστε να πετύχουν αθλητικές διακρίσεις και δίνει ευκαιρίες άθλησης σε όλα τα άτομα με αναπηρίες, αρχάριους ή πρωταθλητές. Επιπλέον, στόχος της ΔΠΕ είναι η προώθηση των παραολυμπιακών αξιών, όπως το θάρρος, η αποφασιστικότητα, η έμπνευση και η ισότητα.

Αν θεωρείτε ότι σχετίζονται – με εσάς και τους συμμετέχοντες – μπορείτε να λάβετε υπόψη τις ακόλουθες διακρίσεις μεταξύ Κωφών, κωφών και ατόμων με δυσκολίες ακοής:

Κωφός: άτομο που φέρει μία επίκτητη πολιτιστική, γλωσσική και πολιτική ταυτότητα. Τα άτομα που είναι μέλη της κοινότητας των Κωφών συνεισφέρουν στις ιδιαίτερες πολιτισμικές νόρμες, αξίες και παραδόσεις αυτής της ομάδας. Τα μέλη της τυπικά χρησιμοποιούν τη νοηματική γλώσσα ως πρώτη τους γλώσσα.

κωφός: ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα άτομο με ανικανότητα ακοής της κανονικής ομιλίας και των γενικών ήχων• μία ιατρική περιγραφή για την απώλεια ακοής.

Άτομα με δυσκολίες ακοής: αναφέρεται σε άτομα με ποικίλους βαθμούς απώλειας ακοής που επικοινωνούν κυρίως με την ομιλούσα γλώσσα και με τη βοήθεια του «διαβάσματος χειλιών». Ένα άτομο με δυσκολίες ακοής μπορεί να χρησιμοποιεί ακουστικά και/ή κοχλιακά εμφυτεύματα και βοηθητικές συσκευές ακοής για οποιαδήποτε υπολειπόμενη ακοή. Αυτός/ή μπορεί να είναι ιατρικά κωφός, αλλά με τεχνικά βοηθήματα και ολοκληρωμένη ανατροφή και εκπαίδευση, λειτουργεί ως άτομο με δυσκολίες ακοής.

Για ορισμούς και πληροφορίες σχετικά τον αναπηρισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορείτε να ανατρέξετε στην ενότητα Αναπηρία και Αναπηρισμός στο κεφάλαιο 5.

<http://www.tafisa.net>

<http://www.olympic.org>

www.paralympic.org/IPC

Φυλλάδια

Κάρτες ρόλων

Είστε κωφός/η.

Φορέστε ωτοασπίδες. Μπορείτε να μιλήσετε (αλλά όχι να ακούσετε).

Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε κάποιος/α που δυσκολεύεται να ακούσει.

Βάλτε βαμβάκια στα αυτιά σας. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε άτομο που χρησιμοποιεί αναπηρικό αμαξίδιο.

Καθίστε στο αμαξίδιο και βεβαιωθείτε ότι μπορείτε να το οδηγήσετε. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο με ένα χέρι.

Χρησιμοποιήστε ένα επίδεσμο για να δέσετε το χέρι σας πίσω στην πλάτη σας. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο χωρίς χέρια.

Χρησιμοποιήστε ένα επίδεσμο για να δέσετε και τα δυο χέρια σας πίσω στην πλάτη σας. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο που κουτσαίνει.

Χρησιμοποιήστε ένα επίδεσμο για να δέσετε μία ξύλινη σανίδα κάτω από το ένα σας πόδι, ώστε να αισθάνεστε ότι έχετε ένα πόδι μακρύτερο από το άλλο. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο με ένα πόδι.

Χρησιμοποιήστε ένα επίδεσμο για να δέσετε το ένα σας πόδι διπλωμένο ψηλά σαν να έχετε χάσει το πόδι σας κάτω από το γόνατο. Πάρτε πατερίτσες. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο με μαθησιακές δυσκολίες.

Είστε νευρικός και έχετε έλλειψη αυτοπεποίθησης και χρειάζεται να σας εξηγήσουν τα πράγματα πολύ προσεκτικά. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα τυφλό άτομο.

Δέστε το μαντήλι γύρω από τα μάτια σας. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα κωφάλαλο άτομο.

Βάλτε ωτοασπίδες. Δεν μπορείτε να ακούσετε ούτε να μιλήσετε, επικοινωνείτε με τη νοηματική γλώσσα και γράφοντας και ζωγραφίζοντας. Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Είστε ένα άτομο χωρίς αναπηρίες.

Προσπαθήστε να παίξετε το ρόλο σας ρεαλιστικά χωρίς υπερβολές και χωρίς να λειτουργείτε στερεοτυπικά.

Ένα βήμα μπροστά

«Όλα πηγάζουν από τα δικαιώματα των άλλων και από το διαρκές καθήκον μου να τα σέβομαι»

Emmanuel Lévinas

Θεματικές Ενότητες

- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Φτώχεια
- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

10-30

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Είμαστε όλοι ίσοι, αλλά ορισμένοι είναι πιο ίσοι από τους άλλους. Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες υιοθετούν ρόλους και προχωρούν μπροστά, ανάλογα με τις δυνατότητες τους και τις ευκαιρίες της ζωής.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και στα δικαιώματα
- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Το δικαίωμα σε μια επαρκή ποιότητα ζωής με υγεία και ευημερία

Στόχοι

- Να αναπτύξει τη γνώση και την κατανόηση σχετικά με την ανισότητα των ευκαιριών
- Να αναπτύξει τη φαντασία και την κριτική σκέψη
- Να αναπτύξει την ενσυναίσθηση απέναντι σε άλλους που είναι διαφορετικοί

Υλικά

- Κάρτες ρόλων
- Ένας ανοιχτός χώρος (διάδρομος, μεγάλη αίθουσα ή υπαιθρος)
- Κασετόφωνο ή CD player και απαλή/ χαλαρωτική μουσική
- Ένα καπέλο

Προετοιμασία

- Διαβάστε τις οδηγίες προσεκτικά. Δείτε τη λίστα των «καταστάσεων και γεγονότων» και προσαρμόστε το στην ομάδα με την οποία δουλεύετε.
- Φτιάξτε τις κάρτες ρόλων, μία για κάθε συμμετέχοντα. Αντιγράψτε το (προσαρμοσμένο) φύλλο είτε στο χέρι ή σε ένα φωτοαντιγραφικό μηχάνημα• κόψτε τις, διπλώστε τις και βάλτε τις σε ένα καπέλο.

Οδηγίες

1. Δημιουργήστε ήρεμη ατμόσφαιρα με απαλή μουσική. Εναλλακτικά, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μην κάνουν θόρυβο.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να πάρουν μία κάρτα ρόλων από το καπέλο. Πείτε τους να την κρατήσουν για τον εαυτό τους και να μην τη δείξουν σε κανέναν άλλον.
3. Καλέστε τους να καθίσουν κάτω (κατά προτίμηση στο πάτωμα) και να διαβάσουν προσεκτικά τις κάρτες τους.
4. Τώρα ζητήστε τους να μπουν στο ρόλο. Για να τους βοηθήσετε, διαβάστε κάποιες από τις ακόλουθες ερωτήσεις, κάνοντας παύσεις μετά από κάθε μία, ώστε να τους δώσετε χρόνο να σκεφτούν και να δημιουργήσουν μία εικόνα του εαυτού τους και της ζωής τους:
 - Πώς ήταν η παιδική σας ηλικία; Σε τι σπίτι μένατε; Τι παιχνίδια παίζατε; Τι δουλειά έκαναν οι γονείς σας;
 - Πώς είναι τώρα η καθημερινότητά σας; Κοινωνικοποιείστε; Πού συχνάζετε; Τι κάνετε το πρωί, το απόγευμα, το βράδυ;
 - Τι ζωή κάνετε; Πού ζείτε; Ποιος είναι ο μισθός σας; Τι κάνετε στον ελεύθερο χρόνο σας; Τι κάνετε στις διακοπές σας;

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Φτώχεια

Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Επίπεδο 2

10 - 30

60 λεπτά

- Τι σας συναρπάζει και τι φοβάστε;
- 5. Τώρα ζητήστε από όλους να παραμείνουν σιωπηλοί και να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλον (όπως σε μια γραμμή εκκίνησης)
- 6. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι θα διαβάσετε μία λίστα με καταστάσεις ή γεγονότα. Κάθε φορά που απαντούν «ναι», θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά. Διαφορετικά, θα πρέπει να παραμείνουν εκεί που είναι και να μη μετακινηθούν.
- 7. Διαβάστε τις καταστάσεις με τη σειρά. Κάντε παύσεις μεταξύ των καταστάσεων για να επιτρέψετε στους συμμετέχοντες να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να δουν τη θέση τους σε σχέση με τους άλλους.
- 8. Στο τέλος καλέστε όλους να σημειώσουν τις τελικές τους θέσεις. Στη συνέχεια δώστε τους λίγα λεπτά να βγουν από το ρόλο πριν ξεκινήσει η ανασκόπηση στην ολομέλεια.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ρωτώντας τους συμμετέχοντες για το τι συνέβη και πώς νιώθουν για τη δραστηριότητα. Έπειτα, συνεχίστε συζητώντας για τα θέματα που προέκυψαν και για το τι έμαθαν.

- Πώς ένιωσαν κάνοντας ή όχι ένα βήμα μπροστά;
- Αυτοί που έκαναν συχνά βήματα μπροστά, πότε παρατήρησαν ότι οι άλλοι δεν μετακινούνταν τόσο γρήγορα όσο αυτοί;
- Ένιωσε κανείς ότι υπήρξαν στιγμές που τα δικαιώματά του αγνοούνταν;
- Μπορούσαν να μαντέψουν τους ρόλους των άλλων; (Αφήστε τους να αποκαλύψουν τους ρόλους τους)
- Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να παίξουν τους διάφορους ρόλους; Πώς φαντάστηκαν το πρόσωπο που παρίσταναν;
- Ήταν η δραστηριότητα, κατά κάποιο τρόπο, καθρέφτης της κοινωνίας; Πώς;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται στον κάθε ρόλο; Θα μπορούσε κανείς να πει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματά τους δεν έγιναν σεβαστά ή ότι δεν είχαν πρόσβαση σε αυτά;
- Ποια θα μπορούσαν να είναι τα πρώτα μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες στην κοινωνία;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αν κάνετε αυτή τη δραστηριότητα σε εξωτερικό χώρο, βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχοντες μπορούν να σας ακούσουν, ιδίως αν η ομάδα σας είναι μεγάλη! Θα χρειαστείτε συν-διευκολυντές για να επαναλαμβάνουν τις δηλώσεις.

Στο πρώτο μέρος, είναι πιθανό μερικοί συμμετέχοντες να πουν ότι γνωρίζουν ελάχιστα για τη ζωή του ατόμου που θα παίξουν. Πείτε τους ότι αυτό δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικό και ότι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους και να κάνουν το καλύτερο δυνατό.

Η δύναμη αυτής της δραστηριότητας βασίζεται στον αντίκτυπο που θα έχει το να δουν την απόσταση να αυξάνεται μεταξύ των μελών της ομάδας, ειδικά στο τέλος, όταν θα υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ αυτών που προχώρησαν μπροστά και αυτών που έμειναν πίσω. Για να αυξήσετε τον αντίκτυπο, είναι σημαντικό να προσαρμόσετε τους ρόλους στην πραγματικότητα των συμμετεχόντων. Καθώς το κάνετε αυτό, προσπαθήστε οι ρόλοι να επιτρέπουν μόνο σε ελάχιστους από τους συμμετέχοντες να κάνουν βήματα μπροστά (να απαντούν «ναι»). Αυτό εφαρμόζεται και όταν έχετε μεγάλες ομάδες και πρέπει να μοιράσετε περισσότερους ρόλους.

Κατά τη διάρκεια της ανασκόπησης και της αξιολόγησης, είναι σημαντικό να διερευνήσετε πώς γνώριζαν οι συμμετέχοντες για το χαρακτήρα που έπαιζαν. Ήταν από προσωπικές εμπειρίες ή από άλλες πηγές (ειδήσεις, βιβλία και ανέκδοτα); Είναι σίγουροι ότι οι πληροφορίες και οι εικόνες που έχουν για τους χαρακτήρες τους είναι αξιόπιστες; Με αυτόν τον τρόπο μπορείτε να κάνετε μία εισαγωγή στο πώς λειτουργούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις.

Αυτή η δραστηριότητα είναι η πλέον κατάλληλη για να συνδεθούν μεταξύ τους οι διάφορες γενιές δικαιωμάτων (αστικά/ πολιτικά και κοινωνικά/ οικονομικά/ πολιτισμικά δικαιώματα) και η πρόσβαση σε αυτά. Τα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού δεν είναι μόνο

Σημείωση

Η δραστηριότητα αυτή αντλήθηκε από την Els van Mourik (Κάτι Els) και άλλους.

πρόβλημα τυπικών δικαιωμάτων – αν και το τελευταίο ισχύει, για παράδειγμα, για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Συνήθως, το πρόβλημα εντοπίζεται στην αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματα.

Παραλλαγές

Αυτή η πρώτη παραλλαγή προσθέτει μία επιπλέον διάσταση στο συμβολισμό της ανισότητας. Χρειάζεστε μία πολύ λεπτή κλωστή μεγάλου μήκους ή χάρτινη κορδέλα που κόβεται εύκολα. Όταν οι συμμετέχοντες στοιχηθούν στην αρχή, περπατήστε κατά μήκος της γραμμής ξεδιπλώνοντας την κορδέλα καθώς προχωράτε. Καθώς περνάτε μπροστά από καθέναν, αυτός/η κρατάει την κορδέλα, με αποτέλεσμα όλοι να καταλήξουν «δεμένοι» κατά μήκος της κορδέλας. Όταν έρχεται η στιγμή να κάνουν ένα βήμα μπροστά, ορισμένοι συμμετέχοντες θα έρθουν αντιμέτωποι με το δίλημμα να κινηθούν ή όχι γιατί θα κοπεί η κορδέλα. Μπορεί επομένως να χρειάζεται να γίνει υπενθύμιση του κανόνα «κάθε φορά που μπορούν να απαντήσουν “ναι” στη δήλωση, θα πρέπει να κάνουν ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς, θα πρέπει να μείνουν εκεί που είναι και να μην κουνηθούν».

Δεύτερη παραλλαγή: Κάντε τον πρώτο γύρο όπως περιγράφηκε και στη συνέχεια παίξτε ένα δεύτερο γύρο που δίνει τη δυνατότητα να αποκαλυφθούν κάποιες υποτιμημένες ικανότητες. Οι συμμετέχοντες διατηρούν τους ίδιους ρόλους. Στο δεύτερο γύρο, διαβάστε τις δηλώσεις που έχετε ετοιμάσει από πριν και επικεντρωθείτε στις δυνάμεις που έχουν οι άνθρωποι που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, ακριβώς λόγω της κατάστασής τους. Για παράδειγμα:

- Μιλάτε περισσότερες από δύο γλώσσες και τις χρησιμοποιείτε καθημερινά.
- Έχετε ξεπεράσει κάποια προσωπική σωματική ή ψυχική αναπηρία, γεγονός που σας έχει δώσει την αυτοπεποίθηση και την εσωτερική δύναμη να αντιμετωπίσετε την ενδεχόμενη ανεργία.
- Υποφέρετε από κάποια ανίατη ασθένεια και γνωρίζετε καλύτερα από τους άλλους την αξία της ζωής.
- Μεταφερθήκατε σε ένα απομακρυσμένο χωριό και έχετε βαθύτερη αντίληψη της περιβαλλοντικής κρίσης που αντιμετωπίζει ο κόσμος ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής.
- Γνωρίζετε πώς να ζείτε με λίγα χρήματα και πού να βρείτε τις καλύτερες προσφορές.

Μπορείτε να προσαρμόσετε αυτή τη μέθοδο για να επισημάνετε τις ανισότητες σε πολλές περιοχές ενδιαφέροντος, για παράδειγμα στην πρόσβαση στο νερό, στη συμμετοχή στην πολιτική ή κοινωνική ζωή ή σε θέματα φύλου. Αν εστιάζετε σε κάποιο άλλο θέμα, τότε θα πρέπει να αναπτύξετε διαφορετικούς ρόλους και δηλώσεις. Όταν το κάνετε αυτό, προσέξτε την πιθανή ευαίσθητη διάσταση ορισμένων ρόλων και δηλώσεων.

Ένας τρόπος για να φέρετε περισσότερες ιδέες στο τραπέζι και να εμβαθύνετε την αντίληψη των συμμετεχόντων είναι να δουλέψετε αρχικά σε μικρές ομάδες και μετά να τους ζητήσετε να μοιραστούν τις ιδέες τους στην ολομέλεια. Το να έχετε συν-διευκολυντές είναι σχεδόν απαραίτητο αν επιλέξετε να προχωρήσετε σε αυτή την παραλλαγή. Δοκιμάστε αυτή τη μέθοδο αξιοποιώντας το δεύτερο μέρος της ανασκόπησης – μετά την αποκάλυψη των ρόλων – σε μικρότερες ομάδες. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να διερευνήσουν ποιος στην κοινωνία τους έχει λιγότερες και ποιος έχει περισσότερες δυνατότητες ή ευκαιρίες και ποια πρώτα βήματα μπορούν και πρέπει να γίνουν για να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες. Εναλλακτικά, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν έναν από τους χαρακτήρες και να εξετάσουν τι θα μπορούσε να γίνει, δηλαδή τι καθήκοντα και υποχρεώσεις έχουν απέναντι σε αυτό το άτομο, οι ίδιοι, η κοινότητα και η κυβέρνηση.

Προτάσεις για συνέχεια

Ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, μπορεί να θελήσετε να καλέσετε εκπροσώπους από ομάδες συνηγώρων για συγκεκριμένες πολιτισμικές ή κοινωνικές μειονότητες για να μιλήσουν στην ομάδα. Μάθετε από αυτούς για ποια θέματα αγωνίζονται αυτόν τον καιρό και πώς εσείς και οι νέοι μπορούν να βοηθήσουν. Μία τέτοια, πρόσωπο με πρόσωπο, συνάντηση θα μπορούσε επίσης να είναι ευκαιρία για να θίξετε ή να επανεξετάσετε ορισμένες από τις προκαταλήψεις ή τα στερεότυπα που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

15 Ιουνίου
Παγκόσμια Ημέρα
Τροφής

Αν η ομάδα θα ήθελε να βρει περισσότερες πληροφορίες για τα θέματα που αφορούν τις ανισότητες στην εκπαιδευτική πρόνοια σε παγκόσμιο επίπεδο και τα μέτρα που λαμβάνονται για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, μπορείτε να ανατρέξετε στη δραστηριότητα «Εκπαίδευση για όλους» στη σελίδα 173.

Η ομάδα μπορεί να θέλει περισσότερο χρόνο για να σκεφτεί τις στερεοτυπικές εικόνες που έχουν τα μέλη της για τα άτομα που αντιπροσωπεύονται στο «Ένα βήμα μπροστά». Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα «Euro-rail à la carte» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι» για να ρωτήσετε με ποιους θα ήθελαν περισσότερο να μοιραστούν ένα βαγόνι τρένου και με ποιους λιγότερο.

Ιδέες για δράση

Πάρτε τις ιδέες από τις «προτάσεις για συνέχεια». Δείτε πώς εσείς και οι νέοι μπορείτε να βοηθήσετε ομάδες και οργανώσεις που εργάζονται με κοινωνικές και πολιτισμικές μειονότητες και κάνουν τις ιδέες δράση.

Φυλλάδια

Κάρτες ρόλων

Είσαι άνεργη μητέρα που μεγαλώνει μόνη τα παιδιά της.	Είσαι πρόεδρος της πολιτικής νεολαίας της παράταξης που κυβερνάει τη χώρα.
Είσαι η κόρη του τοπικού διευθυντή τράπεζας. Σπουδάζεις οικονομικά στο πανεπιστήμιο.	Είσαι ο γιος Κινέζου μετανάστη ο οποίος διευθύνει μία επιτυχημένη επιχείρηση fast food.
Είσαι μια μουσουλμάνα κοπέλα αραβικής καταγωγής και μένεις με τους γονείς σου, οι οποίοι είναι πολύ θρησκευόμενοι.	Είσαι η κόρη του Αμερικανού πρέσβη στη χώρα που τώρα μένεις.
Είσαι στρατιώτης που κάνει υποχρεωτική στρατιωτική θητεία.	Είσαι ο ιδιοκτήτης μίας επιτυχημένης εταιρίας εισαγωγών – εξαγωγών.
Είσαι ένας ανάπηρος νέος που μετακινείται μόνο με αναπηρικό καροτσάκι.	Είσαι συνταξιούχος εργάτης που δούλεψε σε εργοστάσιο παπουτσιών.
Είσαι μια 17χρονη Ρομά που δεν έχει τελειώσει το δημοτικό.	Είσαι η κοπέλα ενός νέου καλλιτέχνη που είναι εθισμένος στην ηρωίνη.
Είσαι μία μεσήλικας εκδιδόμενη γυναίκα οροθετική στον HIV.	Είσαι μία 22χρονη λεσβία.
Είσαι ένας άνεργος πτυχιούχος πανεπιστημίου που περιμένει την πρώτη ευκαιρία για δουλειά.	Είσαι μοντέλο αφρικανικής καταγωγής.
Είσαι ένας 24χρονος πρόσφυγας από το Αφγανιστάν.	Είσαι ένας άστεγος άντρας 27 χρονών.
Είσαι ένας παράνομος μετανάστης από το Μάλι.	Είσαι ο 19χρονος γιος ενός αγρότη σε ένα απομακρυσμένο χωριό στα βουνά.

Καταστάσεις και γεγονότα

Διαβάστε τις καταστάσεις δυνατά. Δώστε χρόνο στους συμμετέχοντες μετά την εκφώνηση της κάθε κατάστασης να κάνουν ένα βήμα μπροστά και να δουν αν έχουν απομακρυνθεί από τους άλλους.

- Δεν έχετε αντιμετωπίσει ποτέ σημαντικές οικονομικές δυσκολίες.
- Έχετε ένα καλό σπίτι με τηλέφωνο και τηλεόραση.
- Αισθάνεστε ότι η γλώσσα σας, η θρησκεία σας και η κουλτούρα σας γίνονται σεβαστά στην κοινωνία στην οποία ζείτε.
- Αισθάνεστε ότι η γνώμη σας για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα μετράει και οι απόψεις σας ακούγονται.
- Σας συμβουλεύονται οι άλλοι για διάφορα ζητήματα.
- Δε φοβάστε μήπως σας σταματήσει η αστυνομία.
- Ξέρετε πού να απευθυνθείτε για συμβουλές και βοήθεια, αν χρειαστείτε.
- Δεν έχετε νιώσει ποτέ διακρίσεις λόγω της καταγωγής σας.
- Έχετε επαρκή κοινωνική και ιατρική περίθαλψη.
- Μπορείτε να πάτε διακοπές μία φορά το χρόνο.
- Μπορείτε να καλέσετε τους φίλους για φαγητό στο σπίτι σας.
- Έχετε μία ενδιαφέρουσα ζωή και είστε θετικοί για το μέλλον σας.
- Αισθάνεστε ότι μπορείτε να σπουδάσετε και να ακολουθήσετε το επάγγελμα της επιλογής σας.
- Δεν φοβάστε μήπως σας παρενοχλήσουν ή σας επιτεθούν στο δρόμο ή μέσω των Μέσων Ενημέρωσης.
- Έχετε το δικαίωμα να ψηφίσετε στις εθνικές και τοπικές εκλογές.
- Μπορείτε να γιορτάσετε τις πιο σημαντικές θρησκευτικές γιορτές με τους συγγενείς και τους κοντινούς σας φίλους.
- Μπορείτε να συμμετέχετε σε ένα διεθνές σεμινάριο στο εξωτερικό.
- Μπορείτε να πάτε κινηματογράφο ή θέατρο τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.
- Δεν φοβάστε για το μέλλον των παιδιών σας.
- Μπορείτε να αγοράζετε καινούρια ρούχα τουλάχιστον κάθε τρεις μήνες.
- Μπορείτε να ερωτευθείτε τον άνθρωπο της επιλογής σας.
- Αισθάνεστε ότι οι ικανότητές σας γίνονται αποδεκτές και σεβαστές στην κοινωνία που ζείτε.
- Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και να επωφεληθείτε από το Διαδίκτυο.
- Δεν φοβάστε τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.
- Είστε ελεύθερος/η να χρησιμοποιήσετε οποιαδήποτε σελίδα στο Διαδίκτυο χωρίς το φόβο λογοκρισίας.

Ιδιότητα του
πολίτη και
Συμμετοχή
στα Κοινά

Περιβάλλον

Εργασία

Επίπεδο 4

4-10

90 λεπτά

Ιστορία δύο πόλεων

Πολιτισμός είναι ένας τρόπος ζωής και μια στάση ίσου σεβασμού προς όλους τους ανθρώπους.

Corazón Aquino

Θεματικές Ενότητες

- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα Κοινά
- Περιβάλλον
- Εργασία

Πολυπλοκότητα

- Επίπεδο 4

Μέγεθος Ομάδας

- 4 - 10

Διάρκεια

- 90 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για ένα επιτραπέζιο παιχνίδι στο οποίο οι παίκτες ψηφίζουν σε τι είδους πόλη θα ήθελαν να ζουν και ποιες παροχές θα ήθελαν να απολαμβάνουν. Μεταξύ των ζητημάτων που τίθενται είναι και τα εξής:

- Η κοινωνική αλληλεγγύη
- Το νόημα της φορολογίας
- Η αξία της δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο

Σχετιζόμενα Δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση
- Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία
- Το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο

Στόχοι

- Να καταστήσει κατανοητή τη σπουδαιότητα της κοινωνικής πρόνοιας στην ζωή της κοινότητας
- Να αναπτύξει την επικοινωνία και τις δεξιότητες της συνεργασίας
- Να προωθήσει τις αξίες της αλληλεγγύης και της υπευθυνότητας απέναντι στην κοινότητα

Υλικά

- 1 αντίγραφο του ταμπλώ του επιτραπέζιου παιχνιδιού
- Α3 χαρτόνι ή χαρτί (προαιρετικό αλλά προτιμητέο)
- 1 ζάρι
- Συνδετήρες δύο χρωμάτων (π.χ. κόκκινοι και μπλε). Ίσος αριθμός συνδετήρων από κάθε χρώμα. Αρκετοί συνδετήρες ώστε ο κάθε παίκτης να έχει από έναν.
- Ψαλίδια
- «Blu-Tac» ή αυτοκόλλητα
- 4 αντίγραφα των καρτών αντικατάστασης
- 2 φακέλους
- Χρήματα (6000 Ems ανά παίκτη)
- 2 αντίγραφα του πίνακα καθηκόντων του Δημοτικού Τραπεζίτη
- 1 αντίγραφο του φύλλου εργασιών του Τραπεζίτη του Παιχνιδιού
- Χαρτί και στυλό
- Χρονόμετρο
- Διαφανοσκόπιο και αντίγραφο των κανόνων σε διαφάνεια (προαιρετικό)

Προετοιμασία

- Διαβάστε τις οδηγίες για να εξοικειωθείτε με το ταμπλό, τις κάρτες αντικατάστασης και τους κανόνες
- Πάρτε δύο από τα φύλλα των καρτών αντικατάστασης και κόψτε τα. Προκειμένου να μην ανακατευτούν τα πακέτα, βάλτε κάθε πακέτο σε διαφορετικό φάκελο ευκρινώς σηματομεμένο ως Α! και Β! (Τα υπόλοιπα 2 αντίγραφα των φύλλων θα χρησιμοποιηθούν για αναφορά στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου).
- Κολλήστε τη φωτοτυπία του ταμπλό πάνω στην κάρτα ή στο σκληρό χαρτί για να την κάνετε ισχυρή και ανθεκτική.

- Επιλέξτε τρία άτομα για να παίξουν τους ειδικούς ρόλους των τραπεζίτων. Κάθε πόλη χρειάζεται έναν τραπεζίτη. Χρειάζεστε και έναν Τραπεζίτη του Παιχνιδιού. Δώστε στους δύο δημοτικούς τραπεζίτες μία φωτοτυπία του φύλλου εργασίας κάθε δημοτικού τραπεζίτη και δώστε στον τραπεζίτη του παιχνιδιού το φύλλο εργασίας του. Ζητήστε από τους τραπεζίτες να φορέσουν ταμπέλες έτσι ώστε να μπορούν να εντοπίζονται εύκολα κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- Χωρίστε την υπόλοιπη ομάδα σε δύο ισάριθμες ομάδες. Δώστε στη μία ομάδα κόκκινους συνδετήρες και στην άλλη ομάδα μπλε.
- Πείτε σε κάθε παίκτη να φτιάξει το δικό του ταμείο και να γράψει το όνομά του σε ένα μικρό κομμάτι χαρτί, το οποίο να σημαδέψει με το συνδετήρα στο χρώμα που έχει οριστεί για την ομάδα του.
- Τυπώστε τα χρήματα! Φωτοτυπήστε τη σελίδα 390 και κόψτε τη για να κάνετε χαρτονομίσματα. Θα χρειαστείτε μια δεσμίδα χρημάτων για κάθε παίκτη/πολίτη.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα αυτή είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι και δείξτε τους το ταμπλό. Δείξτε τη διαδρομή που αντιπροσωπεύει την πόλη Α και έπειτα τη διαδρομή της πόλης Β. Σημειώστε πού διασταυρώνονται οι δύο διαδρομές και τα τετράγωνα στα οποία οι παίκτες παίρνουν το μισθό τους, πληρώνουν τους φόρους τους και έχουν την «ευκαιρία για αλλαγή», που σημαίνει μια ευκαιρία να μετακινηθούν και να παίξουν στην άλλη πόλη.
2. Εξηγήστε το παιχνίδι (δείτε το φυλλάδιο παρακάτω). Σιγουρευτείτε ότι όλοι έχουν κατανοήσει τους κανόνες. Αποφασίστε πότε θα τελειώσει το παιχνίδι.
3. Ζητήστε από τους τραπεζίτες να φτιάξουν οι ίδιοι ετικέτες προκειμένου οι παίκτες να ξέρουν σε ποιους θα πληρώνουν τους φόρους τους!
4. Παίξτε το παιχνίδι! Όταν τελειώσετε, προχωρήστε στον απολογισμό και την αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε συζητώντας για το πώς πήγε το παιχνίδι και έπειτα προχωρήστε κάνοντας συζητήσεις σχετικά με το τι έμαθαν οι συμμετέχοντες παίζοντάς το.

1. Διασκέδασαν με το παιχνίδι; Τι τους άρεσε και τι δε τους άρεσε;
2. Στην αρχή, έκαναν κάποιοι τη σκέψη ότι ήταν άδικο κάποιοι να πληρώνουν περισσότερους φόρους από τους άλλους; Σκέφτονταν το ίδιο και αφού έπαιξαν για κάποιο διάστημα το παιχνίδι;
3. Πώς λειτούργησαν οι συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου; Πώς λαμβάνονταν οι αποφάσεις; Δημοκρατικά;
4. Πώς αισθάνθηκαν όσοι διαφώνησαν με τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου;
5. Ποιοι μετακινήθηκαν από τη μία πόλη στην άλλη; Γιατί το έκαναν;
6. Έδωσε κανείς χρήματα στη συνεδρίαση του συμβουλίου από την τσέπη του για να συνεισφέρει στην κοινωνική ευημερία της κοινότητας; Γιατί το έκανε;
7. Στην αρχή του παιχνιδιού οι κοινωνικές συνθήκες στην πόλη Α και Β ήταν οι ίδιες. Πώς κατέληξαν; Υπήρξαν διαφορές; Ποιες ήταν αυτές;
8. Σε ποια πόλη θα προτιμούσατε να ζείτε και γιατί;
9. Αξίζει να πληρώνει κανείς υψηλότερους φόρους, προκειμένου να διασφαλίζεται καλύτερη ζωή στην κοινότητα; Ή θα προτιμούσατε να κρατάτε όλο το μισθό σας και να αγοράζετε πράγματα που χρειάζεστε ή επιθυμείτε;
10. Ποια ήταν η κατάσταση των δύο πόλεων στο τέλος του παιχνιδιού; Βρέθηκαν στην «Πόλη της Ισότητας», όπου οι κάτοικοι με δημόσιο πνεύμα ήταν έτοιμοι να πληρώσουν για τις κοινωνικές παροχές ή στην «Πόλη της Ιδιώτευσης» όπου οι κάτοικοι είχαν μια ατομικιστική ηθική και δεν επιθυμούσαν να πληρώνουν φόρους για κοινωνικές παροχές;
11. Σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 (το 1 είναι μία ακραία «Πόλη της Ιδιώτευσης» και το 10 μια ακραία «Πόλη της Ισότητας»), πώς θα βαθμολογούσατε τη δική σας κοινωνία;

<http://www.gmlets.u-net.com/>

12. Κοιτάξτε προσεκτικά κάθε τετράγωνο του ταμπλό με τη σειρά. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται;
13. Υπάρχουν κοινότητες ή ομάδες στη χώρα σας των οποίων το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο και επίπεδο υγείας (Άρθρο 25 της ΟΔΑΔ) παραβιάζεται; Ποιες και γιατί;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το παιχνίδι είναι αρκετά εύκολο για οποιονδήποτε είναι εξοικειωμένος με τα επιτραπέζια παιχνίδια, αλλά φροντίστε να εξηγήσετε τους κανόνες του παιχνιδιού και να δώσετε οδηγίες. Ενδεχομένως να βοηθήσει τους παίκτες το να υπάρχουν οι κανόνες σε έναν διάγραμμα ή σε μια διαφάνεια ή το να έχουν αντίγραφα τους σε φωτοτυπία.

Το παιχνίδι παίζεται καλύτερα με ένα μέγιστο αριθμό 10 πολιτών και στην αρχή του θα πρέπει να υπάρχει ίσιος αριθμός πολιτών σε κάθε πόλη. Αν έχετε, για παράδειγμα, 16 συμμετέχοντες, θα μπορούσατε να ζητήσετε να υπάρχουν ζευγάρια τραπεζιτών. Αν δουλεύετε με μεγαλύτερη ομάδα είναι καλύτερα να παίξετε το παιχνίδι δύο φορές. Σε αυτή την περίπτωση, μην ξεχάσετε να διπλασιάσετε τα αντίτυπα των υλικών και να επιβεβαιώσετε ότι έχετε ένα συν-διευκολυντή, υπεύθυνο για το δεύτερο παιχνίδι!

Μια καλή συμβουλή: πριν δοκιμάσετε το παιχνίδι με την ομάδα σας, παίξτε το με φίλους και γείτονες! Θα αισθάνεστε έτσι πιο σίγουροι να δώσετε οδηγίες και να το θέσετε σε ομαλή εφαρμογή.

Προτάσεις για συνέχεια

Στη δραστηριότητα «Ο δρόμος για τη χώρα της Ισότητας» στη σελίδα 274 μπορείτε να διερευνήσετε περαιτέρω τους παράγοντες που βοηθούν και εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας πιο δίκαιης κοινωνίας. «Τα μέλλοντά μας» στη σελίδα 270 είναι μια άλλη δραστηριότητα που βοηθά τους ανθρώπους να διερευνήσουν ζητήματα γύρω από τις δυνάμεις που μπορούν να φέρουν την αλλαγή και που ενθαρρύνουν νέους να πιστέψουν ότι μπορούν να δημιουργήσουν το μέλλον που θα ήθελαν να δουν.

Ιδέες για δράση

Πάρτε ένα αντίγραφο του σχεδίου τοπικής ανάπτυξης για την περιοχή όπου ζείτε και συζητήστε το μέσα στην ομάδα. Διερευνήστε θέματα που σας αφορούν, για παράδειγμα, ποιες είναι οι μελλοντικές ανάγκες των νέων στην περιοχή σας, και δείτε πώς αυτές συναντώνται στο σχέδιο. Εναλλακτικά, μπορεί να ενδιαφέρεστε για την πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ή για την ασφάλεια στους δρόμους και για σχέδια ενθάρρυνσης της ασφαλούς χρήσης ποδηλάτου. Δώστε την άποψή σας για ανατροφοδότηση στις αρχές συμμετέχοντας σε δημόσιες συνεδριάσεις ή παροτρύνετε κι άλλους να εμπλακούν δημιουργώντας ένα blog, γράφοντας σε μια εφημερίδα ή οργανώνοντας μια δημόσια συνάντηση ή εκδήλωση ευαισθητοποίησης.

Η ομάδα μπορεί να θέλει να μάθει περισσότερα σχετικά με το «συμμετοχικό προϋπολογισμό» και να εμπνευστεί από τις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται από τις κοινότητες σε όλο τον κόσμο. Θα μπορούσαν επίσης να μάθουν περισσότερα για τις Μεταβατικές Πόλεις και να ξεκινήσουν μαζί με άλλους μια τοπική πρωτοβουλία για να κάνουν βιώσιμες προσαρμογές στην κλιματική αλλαγή και την ανάγκη μείωση των εκπομπών CO₂.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Ο «Συμμετοχικός Προϋπολογισμός» είναι μια διαδικασία δημοκρατικής συμμετοχής που εμπλέκει άμεσα τους ντόπιους στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις προτεραιότητες των δαπανών για το δημόσιο προϋπολογισμό, για παράδειγμα για τοπικά περιβαλλοντικά προγράμματα, κοινοτικές εγκαταστάσεις, μέτρα οδικής ασφάλειας και πρωτοβουλίες για την τοπική εγκληματικότητα. Πληκτρολογήστε «Συμμετοχικός Προϋπολογισμός» στη μηχανή αναζήτησης για να βρείτε χρήσιμους συνδέσμους. Οι «Μεταβατικές Πόλεις», www.transitiontowns.org είναι ένα δίκτυο ανθρώπων από όλο τον κόσμο,

οι οποίοι αναρωτιούνται πώς μπορεί μια κοινότητα να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της πετρελαϊκής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής. Εργάζονται σε κοινοτικό επίπεδο για να βρουν τρόπους μείωσης της χρήσης ενέργειας καθώς επίσης και της αύξησης του βαθμού της αυτάρκειας. Πρωτοβουλίες που μέχρι στιγμής περιλαμβάνουν δημιουργία κοινοτικών κήπων για την καλλιέργεια τροφής• ανταλλαγή αποβλήτων των επιχειρήσεων, η οποία έχει στόχο να αντιστοιχίσει τα απόβλητα της μίας βιομηχανίας με μια άλλη που χρησιμοποιεί αυτά τα απόβλητα• επισκευή παλιών αντικειμένων αντί της απόρριψής τους• ανάπτυξη τοπικών συστημάτων ανταλλακτικού εμπορίου (LETS – www.gmlets.u-net.com).

Σημείωση

Τα άτομα που είναι υπεύθυνα για τη συλλογή των φόρων και τη διοίκηση των πόρων των πόλεων αποκαλούνται «τραπεζίτες». Στην πραγματικότητα, ένας τραπεζίτης δεν εκτελεί αυτές τις λειτουργίες. Ο όρος χρησιμοποιείται γιατί είναι η λέξη που χρησιμοποιείται σε πολλά δημοφιλή επιτραπέζια παιχνίδια, για παράδειγμα, στη Μονόπολη. Αν αισθάνεστε ότι ο όρος «τραπεζίτης» δεν είναι ο πιο κατάλληλος, επιλέξτε έναν άλλο αντ' αυτού, για παράδειγμα, «οικονομικός διαχειριστής».

Ευρωπαϊκός Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης

Ο Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης του Συμβουλίου της Ευρώπης τέθηκε σε ισχύ το 1968. Από τον Μάρτιο του 2010 έχει επικυρωθεί από 21 κράτη- μέλη. Παρέχει ένα μεγάλο φάσμα κοινωνικής προστασίας που περιλαμβάνει εγγυήσεις για:

- Ιατρική Περίθαλψη, η οποία περιλαμβάνει πρωτοβάθμια γενική ιατρική περίθαλψη, εξειδικευμένη περίθαλψη και περίθαλψη έκτακτης ανάγκης.
- Επίδομα ανεργίας
- Επίδομα γήρατος
- Επίδομα αναπηρίας

Φυλλάδια

Αριθμός Παικτών

Αριθμός παικτών: Από 7 έως 13. Τρεις παίκτες αναλαμβάνουν τους ρόλους των τραπεζιτών. Στην αρχή του παιχνιδιού θα πρέπει να υπάρχει ίσος αριθμός παικτών σε κάθε πόλη.

Στόχος του παιχνιδιού

Νικητής είναι ο παίκτης που έχει τα περισσότερα χρήματα στο τέλος του παιχνιδιού.

Πώς παίζεται

1. Τρεις παίκτες αναλαμβάνουν τους ρόλους των τραπεζιτών: ένας τραπεζίτης για την πόλη Α, ένας για την πόλη Β και ένας Τραπεζίτης του Παιχνιδιού.
2. Οι μισοί παίκτες έχουν κόκκινα ταμεία και οι άλλοι μισοί μπλε.
3. Στην αρχή, οι παίκτες χωρίζονται σε δύο ισάριθμες ομάδες. Κάθε ομάδα έχει ίσο αριθμό «κόκκινων» και «μπλε» παικτών. Η μια ομάδα κινείται στη διαδρομή της πόλης Α και η άλλη στη διαδρομή της πόλης Β.
4. Όλοι οι παίκτες αρχίζουν από το τετράγωνο «αφετηρία και μισθός».
5. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού οι παίκτες μπορούν να αλλάξουν πόλη όταν σταματούν στο τετράγωνο «ευκαιρία για αλλαγή»
6. Κάθε παίκτης ξεκινά με ένα μισθό βάσει του χρώματός του:
 - Μπλε παίκτες: 500
 - Κόκκινοι παίκτες: 100
7. Ρίξτε το ζάρι για να αποφασίσετε ποιος αρχίζει. Αρχίζει αυτός με την υψηλότερη ζαριά, και συνεχίζει κάθε παίκτης με τη σειρά αντίθετα από τη φορά των δεικτών του ρολογιού.
8. Με τη σειρά του, κάθε παίκτης ρίχνει το ζάρι και κινείται προς τον υποδεικνυόμενο αριθμό τετραγώνου κατά μήκος της διαδρομής στην πόλη του. Όταν ένας παίκτης βρεθεί σε ένα τετράγωνο, διαβάζει δυνατά την αναγραφόμενη οδηγία και συμμορφώνεται με αυτή.
9. Σημείωση: ένας παίκτης που λαμβάνει την οδηγία να κινηθεί προς τα πίσω, σταματάει όταν φτάσει στο τετράγωνο-στόχο και δε χρειάζεται να ακολουθήσει την οδηγία που αναγράφεται σε αυτό το τετράγωνο.
10. Αν ένας παίκτης καλείται να πληρώσει μια εισφορά και δεν έχει χρήματα, τότε μένει στο τετράγωνό του και γίνεται επαίτης.
11. Δύο ή περισσότεροι παίκτες μπορούν να καταλαμβάνουν το ίδιο τετράγωνο συγχρόνως.

Ειδικά Τετράγωνα

Φορολογική Εισφορά

Κάθε φορά που ένας παίκτης/παίκτρια περνάει το τετράγωνο «πληρωμής φόρου», πρέπει να πληρώσει φόρο. (Οι παίκτες πληρώνουν καθώς περνούν το τετράγωνο, ακόμη κι αν δεν σταθούν εκεί.) Το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβληθεί εξαρτάται από το μισθό του παίκτη και από την πόλη.

Πόλη Α: 40% αν ο μισθός είναι άνω των 500, 10% αν ο μισθός είναι 100 και κάτω

Πόλη Β: 10% ανεξαρτήτως μισθού

Σημείωση: Οι άνεργοι που δεν παίρνουν επίδομα ανεργίας, δεν πληρώνουν φόρους σε καμία πόλη. Οι άνεργοι που παίρνουν επίδομα ανεργίας πληρώνουν το 10% και στις δύο πόλεις. Η πληρωμή του φόρου γίνεται στο Τραπεζίτη της αντίστοιχης πόλης. (Οι παίκτες της Πόλης Α στον Τραπεζίτη της Πόλης Α και οι παίκτες της Πόλης Β στον Τραπεζίτη της Πόλης Β).

Μισθός

Κάθε φορά που ένας παίκτης περνά το τετράγωνο «αφετηρία και μισθός» (όχι απαραίτητα αν σταματήσει στο τετράγωνο, αλλά και μόνο αν το περάσει), λαμβάνει τις αντίστοιχες αποδοχές του από τον τραπεζίτη του παιχνιδιού. Αν ο παίκτης είναι άνεργος και η πόλη έχει ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, λαμβάνει επίδομα ανεργίας από τον τραπεζίτη της πόλης.

Ευκαιρία για αλλαγή

Κάθε παίκτης που πέφτει στο τετράγωνο «ευκαιρία για αλλαγή» μπορεί να επιλέξει αν θα αλλάξει πόλη ή όχι (να αλλάξει από την Πόλη Α στην Πόλη Β και από την Πόλη Β στην Πόλη Α). Προκειμένου να αλλάξει, ένας παίκτης χρειάζεται να ανακοινώσει την απόφασή του στους υπόλοιπους παίκτες και τους τραπεζίτες και την επόμενη φορά που θα έρθει η σειρά του να κινηθεί στη διαδρομή της άλλης πόλης.

Ένας παίκτης που αλλάζει πόλη συνεχίζει να λαμβάνει τον ίδιο μισθό όπως και προηγουμένως, αλλά πληρώνει φόρους σύμφωνα με το φορολογικό καθεστώς της νέας του πόλης.

Συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου

Όλοι οι παίκτες που βρίσκονται στην πόλη παρίστανται στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου. Η συνεδρίαση είναι μια ευκαιρία να κάνουν αλλαγές (αν κρίνεται απαραίτητο) στην πολιτική της πόλης.

Η συνεδρίαση μπορεί να λάβει χώρα σε κάθε 5η καταβολή φόρων. Οι Τραπεζίτες των Πόλεων κρατούν αρχείο για το πόσοι περνούν από το τετράγωνο πληρωμής φόρου στην πόλη τους. Όταν περάσει και ο 5ος παίκτης από το τετράγωνο, το συμβούλιο συνεδριάζει.

Οι παίκτες της πόλης μπορούν να αποφασίσουν αν θέλουν να κάνουν μια συνεδρίαση ή όχι.

Το παιχνίδι σταματά κατά τη διάρκεια ενός δημοτικού συμβουλίου και οι παίκτες της άλλης πόλης πρέπει να περιμένουν μέχρι να τελειώσει η συνεδρίαση πριν την επανέναρξη του παιχνιδιού.

Οι παίκτες έχουν 5 λεπτά να αποφασίσουν τις ανάγκες της πόλης και οποιεσδήποτε αλλαγές πολιτικής. Οι επιλογές πολιτικής δίνονται στις κάρτες αντικατάστασης και οι πολίτες μπορούν να ανατρέχουν σ' ένα αντίγραφο του φύλλου των καρτών αντικατάστασης για να γνωρίζουν ποιες πολιτικές περιλαμβάνονται στην «ημερήσια διάταξη» (δηλαδή, ποιες επιλογές διαθέτουν).

Για να αλλάξει μια πολιτική, οι παίκτες πρέπει να αγοράσουν την κάρτα αντικατάστασης με χρήματα από τους φόρους της πόλης. Το κόστος αναφέρεται σε κάθε κάρτα. Το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί να κάνει μόνο εκείνες τις αλλαγές που μπορούν να υποστηριχθούν οικονομικά. Ο Τραπεζίτης της Πόλης πληρώνει το οφειλόμενο ποσό στον Τραπεζίτη του Παιχνιδιού. Οι πολίτες μπορούν να αποφασίσουν να αλλάξουν όσες πολιτικές θέλουν, αλλά πρέπει να διαθέτουν τα χρήματα.

Ένα δημοτικό συμβούλιο που αντιμετωπίζει οικονομικό πρόβλημα μπορεί να αποφασίσει «να εκποιήσει» μια ή περισσότερες κάρτες αντικατάστασης στον Τραπεζίτη του Παιχνιδιού. Η τιμή εκποίησης είναι το 50% του αρχικού κόστους.

Οι πλούσιοι παίκτες μπορούν, αν το επιθυμούν, να συνεισφέρουν στο ταμείο της πόλης, προκειμένου να αγοραστούν κάρτες αντικατάστασης.

Ο τραπεζίτης χρησιμοποιεί την «Blu-tac» για να κολλήσει την κάρτα αντικατάστασης στο ταμπλό πάνω στο τετράγωνο που έχει συμφωνηθεί.

Κάρτες Αντικατάστασης

Υπάρχουν 17 κάρτες αντικατάστασης που αντιπροσωπεύουν τις πολιτικές που μπορεί να υιοθετήσει το Δημοτικό Συμβούλιο με μία συνεδρίαση. Οι κάρτες αντικατάστασης αγοράζονται από τον Τραπεζίτη του Παιχνιδιού στο κόστος που αναγράφεται στην κάρτα. Από τη στιγμή που θα αγοραστούν, ο Τραπεζίτης της Πόλης κολλά τις κάρτες στο ταμπλό, πάνω σε ένα από τα τετράγωνα που αποφασίζουν οι πολίτες.

Κάθε τετράγωνο μπορεί να «αντικατασταθεί». Εάν, τη στιγμή της αντικατάστασης, υπάρχει παίκτης πάνω στο τετράγωνο, δεν συμμορφώνεται με τις νέες οδηγίες. Η νέα πολιτική τίθεται σε ισχύ όταν ο επόμενος παίκτης σταθεί στο τετράγωνο.

Στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου οι πολίτες/παίκτες αποφασίζουν την πολιτική της πόλης και μπορούν να αγοράσουν μία ή περισσότερες κάρτες αντικατάστασης. Θα πρέπει να καταβληθεί το αντίτιμο για όλες τις κάρτες.

Επαίτες

Ένας παίκτης που δεν έχει χρήματα να πληρώσει τους φόρους του ή άλλες υποχρεώσεις μένει στο τετράγωνο που έχει σταθεί και γίνεται «επαίτης». Ωστόσο, αν υπάρχουν υπηρεσίες για τους αστέγους της πόλης, οι επαίτες μπορούν να επιλέξουν να μείνουν εκεί, αν το επιθυμούν, αντί για το τετράγωνο στο οποίο βρέθηκαν. Η μετακίνηση δεν απαλλάσσει τον επαίτη από τα χρέη του.

Μπορεί να ζητιανέψει χρήματα από κάθε παίκτη που πέφτει στο τετράγωνο όπου βρίσκεται. Εξαρτάται από τον κάθε παίκτη αν θα δώσει χρήματα ή όχι. Όταν ο επαίτης έχει αρκετά χρήματα για να πληρώσει τους φόρους του, περιμένει την σειρά του, πληρώνει τους φόρους, ρίχνει το ζάρι και προχωρά.

Οι επαίτες ρίχνουν το ζάρι κάθε δεύτερη φορά που έρχεται η σειρά τους. Έχουν την ευκαιρία να λάβουν:

Αν φέρουν 6: Βρίσκουν 50 Ems σε κάδο απορριμμάτων.

Αν φέρουν 5: Μαζεύουν 20 άδεια μπουκάλια μύρας και παίρνουν 50 Ems για τις φιάλες – αν η πόλη έχει κέντρο ανακύκλωσης!

Αν φέρουν 4: Ο επόμενος παίκτης που περνά τους δίνει 10 Ems.

Αν φέρουν 3: Μεθούν, αποκοιμούνται και περιμένουν μέχρι την επόμενη φορά που είναι η σειρά τους.

Αν φέρουν 2: Κοιμούνται στο πάρκο και βρίσκουν ένα νόμισμα των 10 Ems κάτω από το παγκάκι. Αν η πόλη έχει ανακαινίσει το πάρκο βρίσκουν 20 Ems.

Αν φέρουν 1: Τους ληστεύουν. Δίνουν την επόμενη δωρεά που λαμβάνουν στον Τραπεζίτη της Πόλης.

Τα κέρδη ενός επαίτη καταβάλλονται σε αυτόν από τον Τραπεζίτη της Πόλης στην οποία ζει.

Πότε τελειώνει το παιχνίδι;

Οι παίκτες αποφασίζουν πώς τελειώνει το παιχνίδι πριν αρχίσουν. Μπορούν να επιλέξουν μία από τις ακόλουθες επιλογές:

- όταν ο πρώτος παίκτης συμπληρώσει 20 γύρους.
- μετά από ένα συμφωνημένο χρονικό διάστημα, για παράδειγμα 45 λεπτά.

Σημείωση: Το παιχνίδι λήγει αυτομάτως εάν μια πόλη πτωχεύσει.

Νικητής είναι ο παίκτης που έχει τα περισσότερα χρήματα στο τέλος του παιχνιδιού.

Κάρτες αντικατάστασης

Ανακαίνιση του πάρκου, με πισίνα και παιδική χαρά. Κόστος: 200 Ems	Καθαρισμός του πάρκου. Κόστος: 100 Ems	Οι δρόμοι έχουν βελτιωθεί αφού ανακατασκευάστηκαν Προχωρήστε 3 οικοδομικά τετράγωνα μπροστά. Κόστος: 400 Ems	Οι δρόμοι είναι εντάξει, οι τρύπες μπαλώθηκαν μόνο μέχρι την επόμενη συνεδρίαση Δημοτικού Συμβουλίου. Κόστος: 200 Ems	Χάσατε τη δουλειά σας! Το ταμείο ανεργίας δίνει το 30% του μισθού. Η πόλη πρέπει να έχει αποθεματικό 1000 Ems
Η απεργία στα σχολεία έληξε. Παίξτε πάλι! Κόστος μισθών που αυξήθηκαν: 400Ems	Ένα νέο θέατρο και ένας νέος κινηματογράφος άνοιξαν. Κόστος: 400 Ems	Ο πατέρας σου συνταξιοδοτήθηκε. Για να καθιερώσετε συνταξιοδοτικό σύστημα: Κόστος 400 Ems	Θέλετε να διαβάσετε και τώρα υπάρχει μια βιβλιοθήκη! Ρίξτε μια ζαριά ακόμα. Κόστος της βιβλιοθήκης: 200 Ems	Δεν υπάρχουν πια παιδιά στο δρόμο μετά τη δημιουργία ορφανοτροφείου. Κόστος ορφανοτροφείου: 200 Ems
Αρρωστήσατε και το δημόσιο νοσοκομείο είναι πλήρως επιδοτούμενο από δημόσιους πόρους. Πληρώνετε μόνο 10 Ems. Κόστος: 600 Ems	Αρρωστήσατε αλλά το δημόσιο νοσοκομείο δεν χρηματοδοτείται πλήρως από το δημόσιο. Πληρώνετε 30 Ems. Κόστος: 400 Ems	Δωρεάν πρόσβαση στην παραλία! Απλά απολαύστε! Κόστος επιδότησης πρόσβασης: 100 Ems	Τα κυκλοφοριακά προβλήματα αμβλύνονται με τον ποδηλατόδρομο. Κόστος ποδηλατόδρομου: 150 Ems	Το σύστημα ανακύκλωσης περιορίζει τις ανάγκες αποκομιδής των απορριμμάτων. Προχωρήστε 3 οικοδομικά τετράγωνα μπροστά. Κόστος: 150 Ems
Έχετε ένα νομικό πρόβλημα. Πάρτε έναν δικηγόρο από την νομική βοήθεια. Προχωρήστε 2 οικοδομικά τετράγωνα μπροστά. Κόστος: 200 Ems	Όχι άλλοι άστεγοι στους δρόμους. Άνοιξε ένα καταφύγιο. Κόστος καταφυγίου: 200 Ems			

«Χρήματα» για το παιχνίδι μπορείτε να βρείτε στη σελίδα 390.

Φύλλο Εργασιών του Τραπεζίτη της Πόλης

Οι πόλεις ξεκινούν χωρίς χρήματα. Όλα τα έσοδα θα προέλθουν από τους φόρους που παίκτες θα καταβάλουν, καθώς περνούν το τετράγωνο «πληρωμής φόρου».

- Οι Τραπεζίτες της Πόλης χρησιμοποιούν το φύλλο καταχωρήσεων ως αρχείο για να σημειώνουν πόσοι παίκτες περνούν το τετράγωνο «πληρωμής φόρου» και θα πρέπει να συγκαλούν συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου, όταν έχουν περάσει και οι 5 παίκτες.
- Οι Τραπεζίτες της Πόλης συλλέγουν τους φόρους από κάθε παίκτη στην πόλη τους, κάθε φορά που ένας παίκτης περνά το τετράγωνο πληρωμής φόρου. Σημείωση: Παίκτες που έχουν αλλάξει πόλη πληρώνουν τους νέους φόρους.

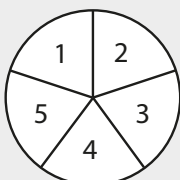
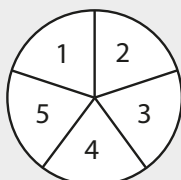
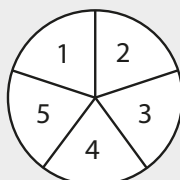
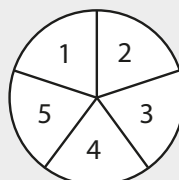
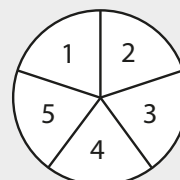
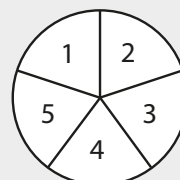
Το φορολογικό σύστημα έχει ως εξής:

- Πόλη Α: 40% του μισθού, αν ο μισθός είναι 500 ή περισσότερα
10% του μισθού, αν ο μισθός είναι 100 ή λιγότερα
 - Πόλη Β: 10% ανεξαρτήτως μισθού
 - Οι άνεργοι πολίτες που δεν λαμβάνουν κανένα επίδομα, δεν πληρώνουν φόρους.
 - Οι άνεργοι πολίτες που λαμβάνουν επίδομα, καταβάλλουν το 10% του επιδόματός τους ως φόρο.
3. Άλλες Εργασίες του Δημοτικού Τραπεζίτη:
- Να προσέχει τα χρήματα της πόλης
 - Να πληρώνει τον Τραπεζίτη του Παιχνιδιού όσες οφειλές πρέπει να καταβληθούν για την αγορά καρτών αντικατάστασης.
 - Να κολλάει τις κάρτες αντικατάστασης στο ταμπλό, πάνω στο τετράγωνο που έχει συμφωνηθεί από τους πολίτες στην συνεδρίαση του συμβουλίου.
 - Να διαχειρίζεται το ταμείο ανεργίας όταν και εφόσον η πόλη αποφασίσει να θεσπίσει ένα.
 - Να χορηγεί το επίδομα ανεργίας στους δικαιούχους παίκτες αν η πόλη έχει συμφωνήσει να θέσει σε λειτουργία ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον 1000 Ems στην τράπεζα όταν αποφασιστεί η σύσταση του συστήματος.
 - Να προσέχει τους επαίτες της πόλης και να διασφαλίζει ότι παίζουν σωστά όταν έχουν την ευκαιρία να ρίξουν μια ζαριά:
 - Αν φέρουν 6: Βρίσκουν 50 Ems σε κάδο απορριμμάτων.
 - Αν φέρουν 5: Μαζεύουν 20 άδεια μπουκάλια μπύρας και παίρνουν 50 Ems για τις φιάλες – αν η πόλη έχει κέντρο ανακύκλωσης!
 - Αν φέρουν 4: Ο επόμενος παίκτης που περνά τους δίνει 10 Ems
 - Αν φέρουν 3: Μεθούν, αποκοιμούνται και περιμένουν μέχρι την επόμενη φορά που είναι η σειρά τους.
 - Αν φέρουν 2: Κοιμούνται στο πάρκο και βρίσκουν ένα νόμισμα των 10 Ems κάτω από το παγκάκι. Αν η πόλη έχει ανακαινίσει το πάρκο βρίσκουν 20 Ems.
 - Αν φέρουν 1: Τους ληστεύουν. Δίνουν την επόμενη δωρεά που λαμβάνουν στον Τραπεζίτη της Πόλης.

Σημείωση: Εσείς τους δίνετε τα χρήματα, αν τύχει να τα βρουν στο πάρκο ή στον κάδο απορριμμάτων και εσείς τους τα παίρνετε, αν τύχει να τους ληστεψουν.

Καταγραφή των καταβολών φόρου

Κάθε φορά που ένας παίκτης στην πόλη σας περνά το τετράγωνο «πληρωμής φόρου», συλλέξτε τους φόρους και διαγράψτε ένα από τα τμήματα του πρώτου κύκλου. Όταν περάσουν οι 5 παίκτες, συγκαλέστε το πρώτο Δημοτικό Συμβούλιο. Όταν το παιχνίδι ξαναρχίσει, αρχίστε να διαγράφετε τα τμήματα του δεύτερου γύρου κ.ο.κ.

1^η Συνάντηση**2^η Συνάντηση****3^η Συνάντηση****4^η Συνάντηση****5^η Συνάντηση****6^η Συνάντηση**

Κάρτα Ρόλου του Τραπεζίτη του Παιχνιδιού

Στην αρχή του παιχνιδιού ο Τραπεζίτης του Παιχνιδιού έχει όλα τα χρήματα. Αυτός/η:

- Θα διασφαλίσει ότι το παιχνίδι εξελίσσεται ομαλά, δηλαδή:
 - θα ξεκινήσει το παιχνίδι
 - θα διασφαλίσει ότι οι κανόνες ακολουθούνται
 - θα χρονομετρήσει όλες τις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου. Μέγιστη διάρκειά τους είναι τα 5 λεπτά.
 - θα σταματήσει το παιχνίδι στον προσυμφωνημένο χρόνο ή όταν ο πρώτος παίκτης ολοκληρώσει τον προσυμφωνημένο αριθμό γύρων.
- Θα κρατήσει αρχείο
 - στην αρχή του παιχνιδιού το όνομα, το χρώμα και την πόλη του παίκτη
 - πόσες φορές περνάει κάθε παίκτης από το τετράγωνο «αφετηρία και μισθός»
- Πληρώνει σε κάθε παίκτη τον μισθό του στην αρχή του παιχνιδιού και κάθε φορά που περνούν το τετράγωνο «αφετηρία και μισθός». Οι μισθοί που καταβάλλονται εξαρτώνται από το χρώμα του παίκτη, ανεξάρτητα από την πόλη στην οποία βρίσκεται:
 - Μπλε παίκτες: 500 Ems
 - Κόκκινοι παίκτες: 100 Ems
- Συλλέγει όλες τις εισφορές που προέρχονται από την αγορά των καρτών αντικατάστασης από τους Τραπεζίτες Πόλεων.

Φύλλο Καταχωρήσεων

Καταγράψτε τα ονόματα των παικτών με ένα κόκκινο ή μπλε στυλό σύμφωνα με το χρώμα τους. Συνιστάται να χρησιμοποιείτε τη μέθοδο της «πύλης με τις 5 ράβδους». Οι πρώτοι 4 γύροι σημειώνονται με κάθετες γραμμές |||| και ο 5ος με μια γραμμή που τις διαγράφει. Με τον 6ο γύρο ξεκινάτε νέα «πύλη».

Είναι ένας εύκολος τρόπος να συγκεντρώνετε τους γύρους (το 12 δηλαδή θα μοιάζει κάπως έτσι: |||| |||| ||

Παίκτες στην πόλη Α στην αρχή του παιχνιδιού

Όνομα του παίκτη	Φορές που πέρασε από την αφετηρία (μέχρι 20)

Παίκτες στην πόλη Β στην αρχή του παιχνιδιού

Όνομα του παίκτη	Φορές που πέρασε από την αφετηρία (μέχρι 20)

Ιστορία Δύο Πόλεων

Α — ΠΟΛΗ Β

Ο πατέρας σου δεν παίρνει σύνταξη. Δώσε 20 Ems για να τον βοηθήσεις.	Δεν έχεις να τίποτα να κάνεις το απόγευμα. Βαρίεσαι. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.
Ελεύθερος Χώρος	
Αντιμετωπίζεις νομικό πρόβλημα. Προσέλαβε ένα δικηγόρο και πλήρωσε 10 Ems.	
Δεν έχεις τίποτα να διαβάσεις. Αγόρασε ένα βιβλίο για 10 Ems.	
Πήρες πίσω τη δουλειά σου! Ίδιος μισθός.	Οι πακιστανέστες, κάνουν απεργία. Χάνεις ένα γύρο για να βάλεις τα σκουπίδια σου στην άκρη.

Οι δρόμοι είναι γεμάτοι τρύπες. Η διαδρομή καθυστερεί πολύ. Χάνεις τη σειρά σου.	Παιδιά του δρόμου σε κλέβουνε. Χάνεις 10 Ems.	Ελεύθερος Χώρος	Αρρώστιες. Δεν υπάρχουν νοσοκομεία. Πήγαινε 3 τετράγωνα πίσω.	Κέρδισες το λάττο! Πάρε 50 Ems.
Το πάγκο είναι βρώμικο. Χρειάζεται ανακαίνιση. Χάσε τη σειρά σου και βοήθησε στον καθαρισμό.				Δεν έχεις να τίποτα να κάνεις το απόγευμα. Βαρίεσαι. Πήγαινε πίσω 3 τετράγωνα.

Ταμπλό παιχνιδιού

Αρρώστιες. Δεν υπάρχουν νοσοκομεία. Πήγαινε 3 τετράγωνα πίσω.	Ελεύθερος Χώρος
Έχασες τη δουλειά σου! Λυπόμαστε.	Ωραία μέρα για να πας στην παραλία. Πληρώνεις 10 Ems για να πας.
Κέρδισες το λάττο! Πάρε 50 Ems.	Οι εκπαιδευτικοί κάνουν απεργία διεκδικώντας καλύτερους μισθούς. Χάνεις ένα γύρο για να φροντίσεις τα παιδιά σου.
Ελεύθερος Χώρος	

ΠΟΛΗ Α —>

COMPASS
Εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα
ανθρώπινα δικαιώματα με νέους/-ες

Ελευθερος Χωρος	Ενας μεθυσμένος άστεγος σε ενοχλεί. Χάνεις ένα γύρο για να λύσεις το ζήτημα.	Το πάγκο είναι βρώμικο. Χρειάζεται ανακαίνιση. Χάσε τη σειρά σου και βοήθησε στον καθαρισμό.	Τα λεωφορεία δε λειτουργούν. Παιρνεις ταξί και πληρώνεις 10 Ems.	Πληρώνεις φόρο.
Ελευθερος Χωρος	Ο πατέρας σου δεν παίρνει σύνταξη. Δώσε 20 Ems για να τον βοηθήσεις.	Ενας μεθυσμένος άστεγος σε ενοχλεί. Χάνεις ένα γύρο για να λύσεις το ζήτημα.	Ο πακιστανέστες, κάνουν απεργία. Χάνεις ένα γύρο για να βάλεις τα σκουπίδια σου στην άκρη.	Αντιμετωπίζεις νομικό πρόβλημα. Προσέλαβε ένα δικηγόρο και πλήρωσε 10 Ems.
Ελευθερος Χωρος	Ενας μεθυσμένος άστεγος σε ενοχλεί. Χάνεις ένα γύρο για να λύσεις το ζήτημα.	Ελευθερος Χωρος	Ο πακιστανέστες, κάνουν απεργία. Χάνεις ένα γύρο για να βάλεις τα σκουπίδια σου στην άκρη.	Αντιμετωπίζεις νομικό πρόβλημα. Προσέλαβε ένα δικηγόρο και πλήρωσε 10 Ems.
Ελευθερος Χωρος	Ο πατέρας σου δεν παίρνει σύνταξη. Δώσε 20 Ems για να τον βοηθήσεις.	Ελευθερος Χωρος	Ο πακιστανέστες, κάνουν απεργία. Χάνεις ένα γύρο για να βάλεις τα σκουπίδια σου στην άκρη.	Αντιμετωπίζεις νομικό πρόβλημα. Προσέλαβε ένα δικηγόρο και πλήρωσε 10 Ems.

Συνάντηση Δημοτικού Συμβουλίου
Κάθε 5η καταβολή φόρου

Τρομοκρατία

Η τρομοκρατία δεν μπορεί ποτέ να γίνει αποδεκτή.

Πρέπει να την πολεμήσουμε όλοι μαζί, με μεθόδους που σέβονται το νόμο και τα ανθρώπινα δικαιώματα και μεθόδους που δε θα αποτελέσουν δικαιολογία για άλλους να παραβούν το νόμο και τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Anna Lindh

Θεματικές Ενότητες	• Πόλεμος και Τρομοκρατία • Ειρήνη και Βία • Παγκοσμιοποίηση
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 4-5)
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Οι συμμετέχοντες βασισμένοι σε μελέτες περίπτωσης συζητούν τι καθιστά μια πράξη τρομοκρατική και σχηματοποιούν έναν ορισμό της τρομοκρατίας.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια • Εξάλειψη των βασανιστηρίων και της υποτιμητικής μεταχείρισης • Το δικαίωμα στην ειρήνη
Στόχοι	• Να εμβαθύνει την κατανόηση των αιτιών της τρομοκρατίας και των τρόπων αντιμετώπισής της • Να αναπτύξει δεξιότητες ανάλυσης της πληροφορίας και κριτικής σκέψης • Να ενθαρρύνει το στοχασμό και την ανεξάρτητη σκέψη
Υλικά	• Κάρτες περιπτώσεων • Φυλλάδιο «Σημεία προβληματισμού» • Ένα χαρτί A4 και ένα μολύβι για κάθε ομάδα • Χαρτοπίνακας και μαρκαδόροι
Προετοιμασία	• Φωτοτυπήστε και κόψτε τις κάρτες περιπτώσεων. Θα χρειαστείτε ένα σετ για κάθε ομάδα. • Κάντε αντίγραφα του φύλλου «σημεία προβληματισμού», ένα για κάθε ομάδα.

Οδηγίες

1. Ρωτήστε την ομάδα τι αντιλαμβάνονται με τη λέξη «τρομοκρατία». Κάντε έναν καταγισμό ιδεών και δείτε αν κάποιος μπορεί να σκεφτεί ένα λειτουργικό ορισμό. Γράψτε όλες τις προτάσεις στο χαρτοπίνακα.
2. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι αν και υπάρχουν αρκετές διεθνείς συνθήκες ενάντια στην τρομοκρατία, στην πραγματικότητα καμία δεν ορίζει τον όρο «τρομοκρατία»! Ένας από τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό, είναι ότι τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών συχνά ερμηνεύουν διαφορετικά τις συνεχιζόμενες συγκρούσεις και τα διαφορετικά συμφέροντα στην προσπάθειά τους να χαρακτηρίσουν συγκεκριμένες πράξεις ως «τρομοκρατικές» ή όχι.
3. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι αυτό που ίσως χρειάζεται για να δημιουργηθεί ένας ορισμός είναι μια ομάδα όπως η δική σας και όχι μια ομάδα κρατών – μελών. Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα λογικά θα τους βοηθήσει να καταλήξουν σε έναν δικό τους ορισμό για την τρομοκρατία.
4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε ομάδες 4-5 ατόμων και μοιράστε σε κάθε μικρή ομάδα ένα σετ των καρτών περίπτωσης και ένα φύλλο χαρτί. Ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν κάθε δήλωση με τη σειρά και να αποφασίσουν αν θα πρέπει να θεωρήσουν την κάθε περίπτωση ως τρομοκρατική ενέργεια ή όχι, αιτιολογώντας τις θέσεις τους με επιχειρήματα.

Πόλεμος και Τρομοκρατία

Ειρήνη και Βία

Παγκοσμιοποίηση

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε (μικρές ομάδες: 4-5)

90 λεπτά

5. Αφού περάσουν 20 λεπτά, ενώστε τις μικρές ομάδες και συγκεντρώστε τα αποτελέσματα. Προσπαθήστε να καταγράψετε τα βασικά επιχειρήματα που εξέθεσαν οι ομάδες για τα περισσότερικά που δεν χαρακτήρισαν ως τρομοκρατικές πράξεις.
6. Συζητήστε σύντομα ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των ομάδων, δίνοντας σε κάθε πλευρά την ευκαιρία να εξηγήσει τη θέση της. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες ποια περίπτωση τους δυσκόλεψε περισσότερο.
7. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στις ομάδες για να διαμορφώσουν το δικό τους ορισμό για την τρομοκρατία, σύμφωνα με τις αποφάσεις που πήραν νωρίτερα στις ομάδες ή μετά από ενδεχόμενους προβληματισμούς που προέκυψαν μέσα από τις συζητήσεις στην ολομέλεια.
8. Μετά από 10-15 λεπτά, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τις προτάσεις τους. Στη συνέχεια προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Το να διαμορφώσετε τον ορισμό της τρομοκρατίας σας δυσκόλεψε περισσότερο ή λιγότερο από ότι είχατε φανταστεί; Γιατί;
- Θεωρείτε ότι οι περιπτώσεις ήταν ρεαλιστικές; υπήρξε κανείς που θεώρησε ότι κάποια από τις περιπτώσεις σχετίζεται με αληθινά γεγονότα; Ποια γεγονότα; Το γεγονός αυτό επηρέασε την κρίση σας;
- Γιατί πιστεύετε ότι τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών δυσκολεύονται τόσο να καταλήξουν σε έναν ορισμό;
- Με ποιους τρόπους – αν υπάρχουν – οι πράξεις τρομοκρατίας διαφέρουν από τις πράξεις πολέμου; Πιστεύετε ότι οι πράξεις τρομοκρατίας δικαιολογούνται ευκολότερα από τις πράξεις πολέμου ή το αντίθετο;
- Θεωρείτε ότι θα έπρεπε να ισχύουν και να εφαρμόζονται από όλους (και από τα κράτη) συγκεκριμένοι κανόνες στον «πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία»; Υπάρχει κάτι που καμία από τις πλευρές δε θα έπρεπε να επιτρέπεται να πράξει;
- Θεωρήσατε ότι ορισμένες πράξεις σε κάποιες από τις περιπτώσεις θα μπορούσαν ποτέ να δικαιολογηθούν; Γιατί ή γιατί όχι;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα θεωρείτε ότι σχετίζονται με τις περιπτώσεις που συζητήσατε;
- Θα μπορούσαν κάποιες από τις πράξεις να δικαιολογηθούν «υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»;
- Γιατί οι άνθρωποι γίνονται τρομοκράτες; Γιατί οι άνθρωποι διαπράττουν εγκλήματα, με σκοπό να προκαλέσουν πόνο ή φόβο σε άλλους;
- Είναι δυνατό να πούμε ποιοι άνθρωποι γίνονται τρομοκράτες; Μπορείτε να φανταστείτε ότι αισθάνεστε τόσο έντονα συναισθήματα για κάτι, σε βαθμό τέτοιο, ώστε να αφαιρέσετε τη ζωή κάποιου;
- Θα ήταν ποτέ δικαιολογημένο να σκοτώσει κανείς πολίτες; Τρομοκράτες; Ή οποιονδήποτε;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το θέμα της δραστηριότητας είναι ένα αμφιλεγόμενο και πολύ ευαίσθητο ζήτημα και ο τρόπος που θα αποφασίσετε να το προσεγγίσετε μπορεί να εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής σας ή της ομάδας σας. Θα πρέπει να αισθανθείτε ελεύθεροι να παραλείψετε κάποια από τις κάρτες που μπορεί να είναι ακατάλληλη για την περίπτωσή σας και το ίδιο προφανώς ισχύει για τις ερωτήσεις της ανασκόπησης. Μπορεί επίσης να θελήσετε να συμπεριλάβετε άλλες περιπτώσεις που είναι πιο σχετικές με την καθημερινότητα της ομάδας σας.

Αν θέλετε να είναι αποδοτική η δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να νιώσουν ότι μπορούν να εκφράσουν την ειλικρινή τους γνώμη χωρίς να λογοκριθούν, είτε από εσάς είτε από άλλα μέλη της ομάδας. Ίσως χρειαστεί να το πείτε αυτό στην αρχή και να λάβετε τη συμφωνία ό-

21 Μαΐου
Παγκόσμια
Ημέρα κατά της
Τρομοκρατίας

λων για εμπιστευτικότητα. Πείτε στους συμμετέχοντες ότι σκοπός της δραστηριότητας είναι να διαπραγματευτούν δύσκολες ερωτήσεις και ότι τα συναισθήματα μπορεί να έρθουν σε σύγκρουση με αυτό που νιώθει κανείς ότι είναι η «σωστή» απάντηση.

Αν θέλετε κάποια δεδομένα και στοιχεία για να προκαλέσετε το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων στην αρχή της δραστηριότητας, μπορείτε να βρείτε ενδιαφέρουσες στατιστικές για την τρομοκρατία στο www.nationmaster.com.

Στο σημείο 6, όπου οι ομάδες προσπαθούν να δώσουν τους δικούς τους ορισμούς για την τρομοκρατία, ίσως θα ήταν χρήσιμο να τους παρέχετε κάποιους δείκτες που σχετίζονται με προηγούμενες περιπτώσεις, ώστε να διευκρινίσετε κάποια από τα γενικά συμπεράσματα. Οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να έχουν στη διάθεσή τους το φυλλάδιο με τα «σημεία προβληματισμού» πριν ξεκινήσουν να επεξεργάζονται τους δικούς τους ορισμούς ή θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τις ερωτήσεις που βρίσκονται στην κάρτα με τα «σημεία προβληματισμού» για να «ελέγξετε» τους διάφορους ορισμούς.

Όταν συζητάτε τις διαστάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην τρομοκρατία, βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχοντες γνωρίζουν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Το δικαίωμα στη ζωή ανήκει στον καθένα, όπως εγγυάται το Άρθρο 3 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλα διεθνή έγγραφα.
- Ακόμα και σε περιόδους πολέμου – όταν οι κανόνες συμμετοχής ορίζονται από το διεθνή ανθρωπιστικό νόμο (IHL – ΔΑΝ) – οι εκούσιες επιθέσεις σε άμαχο πληθυσμό δεν επιτρέπονται. Ο διεθνής ανθρωπιστικός νόμος έχει συγκεκριμένους βασικούς κανόνες οι οποίοι πρέπει να τηρούνται από όλες τις πλευρές μίας ένοπλης σύγκρουσης. (Βλέπε τις Πρόσθετες Πληροφορίες παρακάτω)

Προτάσεις για συνέχεια

Ενθαρρύνετε την ομάδα να αναζητήσει περισσότερες πληροφορίες για τις περιπτώσεις ή να σκεφτεί άλλα ιστορικά παραδείγματα τρομοκρατίας και ποια ήταν η κατάληξή τους.

Αν η ομάδα θα ήθελε να ασχοληθεί με τους λόγους που οι άνθρωποι συμμετέχουν σε βίαιες πράξεις, τότε δείτε τη δραστηριότητα «Πετώντας πέτρες» στη σελίδα 334. Αν θέλετε να διερευνήσετε άλλα θέματα βίας, ίσως θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα «Η βία στη ζωή μου» στη σελίδα 353.

Πρόσθετες πληροφορίες

Σχετικά άρθρα για τα διεθνή ανθρωπίνων δικαιώματα και το διεθνή ανθρωπιστικό νόμο:

Νόμος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: το Δικαίωμα στη Ζωή

Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

«Όλοι έχουν το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια». (Άρθρο 3)

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

«Το δικαίωμα όλων στη ζωή θα πρέπει να προστατεύεται από το νόμο (...)» (Άρθρο 2)

Διεθνής Ανθρωπιστικός Νόμος: η Αρχή της Διάκρισης

Ο Διεθνής Ανθρωπιστικός Νόμος (ΔΑΝ) είναι το σώμα του παγκόσμιου δικαίου που εφαρμόζεται σε περιόδους ένοπλης σύγκρουσης. Ο ΔΑΝ ισχύει για όλες τις πλευρές μίας ένοπλης σύγκρουσης, ασχέτως του αν η μία πλευρά αμύνεται. Επίσης ισχύει για διεθνείς και εγχώριες συγκρούσεις και ισχύει στον ίδιο βαθμό για ένοπλες ομάδες που μάχονται εναντίον ενός κράτους, αλλά και για τα ίδια τα κράτη.

Μία από τις σημαντικότερες αρχές του ΔΑΝ είναι η «Αρχή της Διάκρισης», η οποία αναφέρει ότι οι αντιμαχόμενες πλευρές πρέπει να κάνουν διάκριση μεταξύ πολιτών και μαχόμενων και μεταξύ στρατιωτικών στόχων και μη.

Πρωτόκολλο Ι των Συμβάσεων της Γενεύης:

«Ο αστικός πληθυσμός στο σύνολό του, καθώς επίσης και οι άμαχοι ως άτομα, δεν επιτρέπεται να αποτελούν στόχο επιθέσεων. Πράξεις ή απειλές βίας, πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η διάχυση του τρόμου στον αστικό πληθυσμό, απαγορεύονται». (Άρθρο 51.2)

Διεθνής Ανθρωπιστικός Νόμος: Απαγόρευση των πράξεων Τρομοκρατίας

Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης:

«Απαγορεύονται συλλογικές τιμωρίες και ομοίως όλα τα μέτρα εκφοβισμού ή τρομοκρατίας». (Άρθρο 33)

Πρωτόκολλα 1 και 2 των Συμβάσεων της Γενεύης:

«Ο αστικός πληθυσμός στο σύνολό του, καθώς και οι άμαχοι ως άτομα, δεν επιτρέπεται να αποτελούν στόχο επιθέσεων. Πράξεις ή απειλές βίας, πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η διάχυση του τρόμου στον αστικό πληθυσμό, απαγορεύονται. (Άρθρο 51.2, Πρωτόκολλο 1• και Άρθρο 13.2, Πρωτόκολλο 2)

Άλλα άρθρα του ΔΑΝ απαγορεύουν την αρπαγή ομήρων και επιθέσεις σε χώρους λατρείας.

Για πληροφορίες αναφορικά με το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την τρομοκρατία, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βλέπε τις γενικές πληροφορίες στο κεφάλαιο 5.

Φυλλάδια

Κάρτες περιπτώσεων

Περίπτωση 1: Μία ομάδα ατόμων ξεκινά ένοπλη εκστρατεία με στόχο την απαλλαγή από μια ολοκληρωτική κυβέρνηση. Τοποθετούν βόμβα στο Υπουργείο Αμύνης, η οποία εκρήγνυται, σκοτώνοντας 12 άτομα.	Περίπτωση 2: Ένα άτομο στοχοποιεί ανύπαντρες μητέρες αποστέλλοντας απειλητικά γράμματα για τα μωρά τους. Δεν έχουν αναφερθεί περιπτώσεις βίας, αλλά οι γυναίκες είναι πολύ τρομαγμένες για να βγουν έξω με τα παιδιά τους.
Περίπτωση 3: Κατά τη διάρκεια ενός πολέμου μεταξύ δύο χωρών, η μία χώρα ρίχνει μία πυρηνική βόμβα στην άλλη, σκοτώνοντας περίπου 100.000 πολίτες.	Περίπτωση 4: Μία επιστολή – βόμβα αποστέλλεται στο διευθυντή μίας μεγάλης εταιρίας καλλυντικών και τον τραυματίζει σοβαρά. Ο ανώνυμος βομβιστής κατηγορεί την εταιρία για κακοποίηση ζώων.
Περίπτωση 5: Μία ομάδα διεξάγει μία μακρόχρονη εκστρατεία ενάντια στους στρατιωτικούς εξοπλισμούς, κάνοντας χρήση εκρηκτικών. Αρκετά μέλη των ενόπλων δυνάμεων έχουν σκοτωθεί.	Περίπτωση 6: Σε μία εκστρατεία για ανεξαρτησία, μέλη μίας εθνικής μειονότητας τακτικά βομβαρδίζουν δημόσιους χώρους. Προειδοποιούν πριν τις επιθέσεις, ώστε τα κτίρια να εκκενωθούν, αλλά πολίτες έχουν σκοτωθεί.
Περίπτωση 7: Μία χώρα έχει στην κατοχή της χημικά όπλα και διαμηνύει ότι είναι έτοιμη να τα χρησιμοποιήσει αν απειληθεί από κάποια άλλη χώρα.	Περίπτωση 8: Μία ομάδα εγκληματιών καταλαμβάνει μία τράπεζα, κρατά ομήρους μέλη του προσωπικού και αργότερα πυροβολεί τους ομήρους για να καλύψει τα ίχνη της.
Περίπτωση 9: Εθνικιστικές ομάδες περιπολούν και ελέγχουν μεγάλες πόλεις και τακτικά ξυλοκοπούν ή απειλούν άτομα άλλων εθνικών ομάδων.	Περίπτωση 10: Ένα ολοκληρωτικό κράτος εξουσιάζει μέσω του φόβου: όποιος μιλήσει εναντίον του κράτους συλλαμβάνεται• συλλήψεις, βασανιστήρια ακόμα και εκτελέσεις είναι συχνά φαινόμενα.
Περίπτωση 11: Μία ομάδα οργανωμένων εγκληματιών αποσπά χρήματα από τοπικούς επιχειρηματίες. Όσοι αρνούνται να συνεργαστούν, βλέπουν τις επιχειρήσεις τους να καίγονται και κάποιες φορές δολοφονούνται.	Περίπτωση 12: Κατά τη διάρκεια ενός πολέμου εναντίον ανταρτών, ένας στρατός κατοχής επιτίθεται σε χωριά με μη επανδρωμένα αεροπλάνα. Καταγράφονται πολλά ατυχήματα με θύματα πολίτες, ενώ υπήρξαν περιπτώσεις που ολόκληρες οικογένειες σκοτώθηκαν.
Περίπτωση 13: Εργαζόμενοι από τη χώρα Α πρέπει να περνούν στη χώρα Β καθημερινά. Οι συνοριοφύλακες της χώρας Β παρενοχλούν πάντα τους πολίτες της χώρας Α, ελέγχοντας διεξοδικά τις ταυτότητές τους, ενώ συχνά κάνουν σωματικούς ελέγχους. Συχνά προσαγάγουν αυθαίρετα ανθρώπους από την χώρα Α.	Περίπτωση 14: Στη διάρκεια ενός δεκαετούς πολέμου, μία 19χρονη γυναίκα διασταυρώθηκε με μία ομάδα 10 ανταρτών. Αρχικά, τη βίασε ο αρχηγός και στη συνέχεια διέταξε τους άντρες του να κάνουν το ίδιο.
Περίπτωση 15: Ένα Διεθνές Συνέδριο διεξάγεται στην πόλη. Η αστυνομία έχει εντολές να προχωρήσει σε συλλήψεις και 12ωρη κράτηση χωρίς κατηγορίες. Προειδοποιεί τους πολίτες να μη διαδηλώσουν.	Περίπτωση 16: «Πρέπει να δουλέψετε πιο σκληρά, οι τάφοι δεν είναι γεμάτοι», προέτρεψε η φωνή στο ραδιόφωνο της Ρουάντα.

Σημεία για προβληματισμό

Σημεία για να προβληματιστείτε κατά τη διάρκεια των συζητήσεών σας:

- Μια πράξη τρομοκρατίας στοχεύει πάντα στην πρόκληση φόβου (τρόμου) στον πληθυσμό;
- Είναι κάθε πράξη που προκαλεί φόβο μία πράξη τρομοκρατίας;
- Μπορεί ένα κράτος (κυβέρνηση) να κάνει τρομοκρατικές πράξεις ή η τρομοκρατία είναι πάντα μία πράξη ενάντια στους επίσημους θεσμούς ενός κράτους;
- Η τρομοκρατία πάντα στοχεύει στον άμαχο πληθυσμό ή και σε στρατιωτικούς στόχους ή ιδιοκτησία;
- Μπορεί ποτέ μία πράξη τρομοκρατίας να δικαιολογηθεί;

Πόλεμος και
Τρομοκρατία

Ειρήνη
και Βία

Παιδιά

Επίπεδο 2

12 – 20 (μικρές
ομάδες: 6-7)

90 λεπτά

Πετώντας Πέτρες

Στον καυγά με μια πέτρα, το αυγό πάντα χάνει.

Αφρικανική Παροιμία

Θεματικές Ενότητες

- Πόλεμος και Τρομοκρατία
- Ειρήνη και Βία
- Παιδιά

Πολυπλοκότητα

- Επίπεδο 2

Μέγεθος Ομάδας

- 12 – 20 (μικρές ομάδες: 6-7)

Διάρκεια

- 90 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα χρησιμοποιεί το παιχνίδι ρόλων για να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι εμπλέκονται σε βίαιες πράξεις.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια.
- Το δικαίωμα να αναγνωρίζεται κανείς ως πρόσωπο ενώπιον του νόμου.
- Δικαίωμα ίσης προστασίας από το νόμο.

Στόχοι

- Να αναπτύξει την κατανόηση για όσα ωθούν τους ανθρώπους να ασκήσουν βία και για τις συνέπειες της βίας.
- Να αναπτύξει δεξιότητες μη βίαιης αντιμετώπισης της βίας.
- Να προωθήσει την αίσθηση της συμπαράστασης, της δικαιοσύνης και της ευθύνης.

Υλικά

- Αντίγραφα των φυλλαδίων, ένα για κάθε επιμέρους ομάδα
- Πέτρες (προαιρετικά)

Προετοιμασία

- Φωτοτυπήστε το φυλλάδιο, ένα αντίγραφο για κάθε επί μέρους ομάδα. Χρειάζεστε αρκετό χώρο για την πρόβα των ομάδων και στη συνέχεια την παρουσίαση ενός μικρού παιχνιδιού ρόλων.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να θυμηθούν ένα περιστατικό που τους έκανε να θυμώσουν ή να απογοητευτούν και να αισθανθούν την επιθυμία να κάνουν κάτι καταστροφικό. Δώστε λίγα λεπτά ησυχίας στην ομάδα, ώστε οι συμμετέχοντες να επανέλθουν στην προηγούμενη ψυχολογική τους κατάσταση.
2. Ζητήστε από μερικούς εθελοντές να μοιραστούν την εμπειρία τους με τα άλλα μέλη της ομάδας, περιγράφοντας σύντομα το περιστατικό και τα συναισθήματα που τους προκάλεσε.
3. Τώρα κάντε εισαγωγή στο παιχνίδι ρόλων παριστάνοντας κάποιον που ρίχνει μια πέτρα. Η στάση σας θα πρέπει να εκφράζει κάποιον σε κατάσταση ακραίου θυμού ή απογοήτευσης και ο οποίος ρίχνει πέτρες σκοπίμως. Διατηρήστε τη θέση σας για λίγα δευτερόλεπτα.
4. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες των 6-7 ατόμων. Πείτε τους ότι έχουν στη διάθεσή τους 30 λεπτά για να προετοιμάσουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων που παρουσιάζει ένα περιστατικό, το οποίο καταλήγει με κάποιον ο οποίος είναι έτοιμος να πετάξει μια πέτρα.

5. Μοιράστε τα αντίγραφα των ερωτημάτων για προβληματισμό και εξηγήστε ότι θα τους βοηθήσουν να σχεδιάσουν το παιχνίδι ρόλων.
6. Μετά από 30 λεπτά ενώστε τις μικρές ομάδες και ζητήστε τους να παρουσιάσουν τα παιχνίδια ρόλων τους στην υπόλοιπη ομάδα. Μετά από κάθε παρουσίαση, δώστε στους υπόλοιπους συμμετέχοντες λίγα λεπτά για να αντιδράσουν σε αυτό που είδαν και την ευκαιρία να θέσουν ερωτήσεις.
7. Στη συνέχεια, προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Αισθανθήκατε ότι τα διαφορετικά παιχνίδια ρόλων είχαν νόημα; Σας βοήθησαν να καταλάβετε τι θα μπορούσε να ωθήσει κάποιον να πετάξει μια πέτρα;
- Υπήρξαν κοινά συναισθήματα στα διαφορετικά παιχνίδια ρόλων και τα οποία συντέλεσαν καθοριστικά στο να γίνει κάποιος βίαιος;
- Γιατί πιστεύετε ότι οι άνθρωποι μερικές φορές νιώθουν την ανάγκη να καταστρέψουν ή να βλάψουν κάποιον ή κάτι; Η πρόκληση καταστροφής ή βλάβης στην πραγματικότητα βοηθά στο να επιλυθεί, ό,τι κι αν ήταν, αυτό που την προκάλεσε; Γιατί; Γιατί όχι;
- Σας βοήθησε η δραστηριότητα να κατανοήσετε καλύτερα, είτε τις δικές σας πράξεις βίας, είτε εκείνες των άλλων γύρω σας; Πώς;
- Υπάρχουν βίαιες πράξεις που δεν μπορείτε να κατανοήσετε; Μπορείτε να κατανοήσετε τι κάνουν τους ανθρώπους να πολεμούν ή να ανατινάζουν κτίρια ή ανθρώπους;
- Πώς κατανοείτε τις τρομοκρατικές απειλές που αντιμετωπίζουν κάποιες χώρες;
- Υπάρχει διαφορά μεταξύ της κατανόησης του τι προκαλεί μια πράξη βίας και της δικαιολόγησής της; Είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τι κρύβεται πίσω από τις πράξεις βίας; Γιατί; Γιατί όχι;
- Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης βίαιων πράξεων; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα της αντιμετώπισης της βίας με χρήση περισσότερης βίας και της αντιμετώπισής της με ειρηνικό τρόπο;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύτηκαν σε κάθε παιχνίδι ρόλων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αν τα μέλη της ομάδας δε γνωρίζονται καλά μεταξύ τους, μπορείτε να παραλείψετε την πρώτη φάση του στοχασμού. Εναλλακτικά, μπορείτε να τη συμπεριλάβετε, δίνοντας τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να μοιραστούν τα συναισθήματά τους στις μικρές ομάδες, σε περίπτωση που το επιθυμούν.

Τα παιχνίδια ρόλων δίνουν την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να εκφράσουν πραγματικές απογοητεύσεις που βιώνουν. Συνεπώς, ίσως θεωρήσετε ότι χρειάζεται να αφήσετε περισσότερο χρόνο, προκειμένου να εμβαθύνουν, χωρίς βιασύνη.

Αφήστε λίγα λεπτά μεταξύ των παρουσιάσεων των ομάδων, ώστε η κάθε ομάδα να νιώσει αποδεκτή και να εγείρει πιθανά ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με το παιχνίδι ρόλων της, αλλά μην αφήσετε τη συζήτηση να εξελιχθεί πολύ σε αυτή τη φάση. Είναι καλύτερο να παρακολουθήσετε

πρώτα όλα τα παιχνίδια ρόλων κι έπειτα να προχωρήσετε στην συζήτηση των γενικών ζητημάτων που αναδείχθηκαν.

Στην ανασκόπηση, μπορεί να θεωρήσετε χρήσιμο να θέσετε το ζήτημα της τρομοκρατίας ευθέως, αν και δεν αποκλείεται να τεθεί από τους ίδιους τους συμμετέχοντες. Προσπαθήστε να επιτρέψετε την εξέλιξη μιας ελεύθερης συζήτησης για τα πιθανά κίνητρα πίσω από τις τρομοκρατικές ενέργειες, χωρίς να τις καταδικάζετε ευθαρσώς και από την αρχή. Θα ήταν χρήσιμο να διαχωρίσετε πιθανά ψυχολογικά αίτια τέτοιων ενεργειών από τις πιθανές τους συνέπειες· μπορεί να θέλετε να χρησιμοποιήσετε ένα διάγραμμα δέντρου για την ανάλυση του προβλήματος, ως δραστηριότητα με την ομάδα (βλ. παρακάτω).

Είναι σημαντικό να προσπαθήσετε να επιφέρετε μια ισορροπία μεταξύ, αφενός όσων διενεργούν πράξεις βίας ως άτομα και ανθρώπινα όντα, και αφετέρου, εκείνων που αναγνωρίζουν τις πράξεις βίας ως απαράδεκτες, ιδίως όπου οι συνέπειες κάνουν τους άλλους να υποφέρουν. Και οι δύο αυτές οι θέσεις είναι σύμφωνες με την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – και απαραίτητες, προκειμένου να βρεθούν τρόποι έξω από τον κύκλο της βίας και της αμοιβαίας έλλειψης εμπιστοσύνης.

Παραλλαγές

Η εικόνα κάποιου που πετά πέτρες συνδέεται για πολλούς με εικόνες από τα Παλαιστινιακά Κατεχόμενα Εδάφη και τις αναφορές των μέσων ενημέρωσης σε νεαρούς Παλαιστίνιους, μεταξύ αυτών και πολύ μικρών παιδιών, που πετούν πέτρες σε Ισραηλινούς στρατιώτες. Μπορεί να θελήσετε να βασίσετε το παιχνίδι ρόλων σε αυτό το «σενάριο», είτε να το αξιοποιήσετε ως συνέχεια της δραστηριότητας για να προβληματιστείτε γύρω από το πώς ο πόλεμος παραβιάζει τα δικαιώματα των παιδιών.

Προτάσεις για συνέχεια

Εφορμώντας από ένα πραγματικό παράδειγμα βίας μέσα στην κοινότητά σας, επιχειρήστε να αφηγηθείτε τις πράξεις που οδήγησαν σε αυτό. Ίσως με ένα χρονοδιάγραμμα, όπου το κάθε γεγονός οδηγεί σε ένα άλλο. Ζητήστε από την ομάδα να προσπαθήσει να εντοπίσει στο χρονοδιάγραμμα τα σημεία όπου η βία θα μπορούσε να έχει προληφθεί ή που η σύγκρουση θα μπορούσε να έχει αποκλιμακωθεί.

Μπορεί να θέλετε να ασχοληθείτε περαιτέρω με το θέμα της τρομοκρατίας, στη δραστηριότητα «Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου» στη σελίδα 129.

Το να πετά κανείς πέτρες, μερικές φορές σχετίζεται με την εκτέλεση δια λιθοβολισμού. Η σχέση μεταξύ θρησκευτικών και πολιτισμικών θεμάτων και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραμένει πάντα ενδιαφέρουσα και συχνά αμφιλεγόμενη. Αν η ομάδα θελήσει να διερευνήσει πώς μεταβάλλονται τα έθιμα και οι πεποιθήσεις με την πάροδο του χρόνου, δείτε τη δραστηριότητα «Σύντομη ημερομηνία λήξης» στην σελίδα 305.

Εναλλακτικά, θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε τη δραστηριότητα «Η ζωή μου δεν είναι σόου» στη σελίδα 260 για να διερευνήσετε το διαδικτυακό εκφοβισμό.

Ιδέες για δράση

Επιλέξτε από τα παραδείγματα πράξεων βίας στην κοινότητάς σας που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της δραστηριότητας και μάθετε ποιες οργανώσεις δραστηριοποιούνται για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και βοηθούν όσους εμπλέκονται, θύτες και θύματα. Μάθετε τι μπορεί να κάνει η ομάδα για να σταματήσει τις ποικίλες πράξεις βίας.

Το 2008, ο ΟΗΕ υπολόγιζε ότι υπήρχαν περισσότερα από 250.000 παιδιά στρατιώτες σε όλο τον κόσμο. Μάθετε περισσότερα για τα παιδιά που εξαναγκάζονται σε πράξεις βίας και λάβετε μέρος σε μια από τις πολλές εκστρατείες για τον τερματισμό της χρήσης ανηλίκων ως στρατιωτών. Μπορείτε επίσης να μάθετε σχετικά με το έργο των οργανώσεων για την αποκατάσταση των πρώην παιδιών-στρατιωτών. Πληκτρολογήστε «παιδιά στρατιώτες» στη μηχανή αναζήτησής σας ή ξεκινήστε από το www.warchild.gr, το παρατηρητήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, www.hrw.org ή το www.redhandday.org

Πρόσθετες πληροφορίες

Ένα διάγραμμα δέντρου αποτελεί ένα χρήσιμο, οπτικό εργαλείο για την ανάλυση των προβλημάτων. Είναι ένας συνδυασμός καταίγισμου ιδεών και χαρτογράφησης. Ο κορμός του δέντρου αντιπροσωπεύει το πρόβλημα. Οι συμμετέχοντες ξεκινούν προσδιορίζοντας τα κοινωνικά αίτια του προβλήματος που είναι οι ρίζες του δέντρου και έπειτα συνεχίζουν αναγνωρίζοντας τις συνέπειες που είναι τα κλαδιά του. Τα προβλήματα και οι συνέπειες μπορεί για παράδειγμα να είναι αποτέλεσμα κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραγόντων. Επίσης, μπορεί να οφείλονται στις στάσεις και τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Για περισσότερες πληροφορίες πηγαίνετε στο www.thechangeagency.org και αναζητήστε «ανάλυση προβλήματος με διάγραμμα δέντρου».

12 Φεβρουαρίου
Ημέρα του Κόκκινου
Χεριού/Ημέρα
Ερυθράς Χειρός

Ανάμεσα στις οργανώσεις που υποστηρίζουν την εκστρατεία Παγκόσμιας Ερυθράς Χειρός συμπεριλαμβάνεται το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Διεθνής Αμνηστία, η Γερμανική Νεολαία Ερυθρού Σταυρού, η Terres des homes και η Plan International. www.redhandday.org

Σημείωση

Η δραστηριότητα βασίζεται σε μια ιδέα από το «Παίζοντας με τη Φωτιά» των Fiona Macbeth και Nick Fine, New Society Publishers, 1995.

Ερωτήματα για προβληματισμό

Κατά το σχεδιασμό του παιχνιδιού ρόλων, προσπαθήστε να σκεφθείτε βασιζόμενοι στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιο είναι αυτό το άτομο και σε τι ή σε ποιον πετάει την πέτρα;
- Ποια είναι η σχέση μεταξύ του ατόμου που πετά την πέτρα και του αντικειμένου ή του ατόμου στο οποίο την πετά;
- Υπάρχει κανείς μαζί του ή είναι μόνος;
- Αν υπάρχουν άλλα άτομα παρόντα, πώς εμπλέκονται στο περιστατικό, αν εμπλέκονται καθόλου;
- Τι θέλει να πετύχει το άτομο πετώντας πέτρες;
- Ποια ήταν τα γεγονότα που έχουν οδηγήσει στο να πετάξει πέτρα: πρόκειται για παρορμητική ή προσχεδιασμένη χειρονομία;
- Υπήρξε ένα ιδιαίτερο γεγονός που πυροδότησε την απόφαση του ατόμου να πετάξει πέτρα;
- Ποια είναι τα συναισθήματα του ατόμου ενώ προετοιμάζεται να την πετάξει;
- Ποια ήταν τα συναισθήματα ή οι απογοητεύσεις του κατά την περίοδο που προηγήθηκε;

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Μνήμη

Θρησκεία και Πίστη

Επίπεδο 3

Οποιοδήποτε

60+ λεπτά

Χρονολόγια

Η ιστορία μάς διδάσκει τα πάντα, και το μέλλον

Lamartine

Θεματικές Ενότητες

- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Μνήμη
- Θρησκεία και Πίστη

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε

Διάρκεια

60+ λεπτά

Επισκόπηση

Οι συμμετέχοντες δημιουργούν ένα συλλογικό χρονολόγιο των γεγονότων που σημάδεψαν τις εξελίξεις στην ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το 2000 π.Χ. μέχρι σήμερα και κάνουν υποθέσεις για το μέλλον. Η μέθοδος μπορεί επίσης, να χρησιμοποιηθεί για τη διερεύνηση της ιστορίας οποιασδήποτε ομάδας.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια
- Η ελευθερία θρησκείας και πεποιθήσεων

Στόχοι

- Να αναπτύξει τις γνώσεις σχετικά με την ιστορική εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να αναπτύξει δεξιότητες επικοινωνίας και κριτικής σκέψης
- Να προκαλέσει το ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα και δέσμευση για την προστασία τους

Υλικά

- Ένα ρολό φαρδιάς κολλητικής ταινίας
- Ένας τοίχος μήκους 10-12 μέτρων
- Δέσμες αυτοκόλλητων "post-it" σε 3 διαφορετικά χρώματα
- Χαρτοπίνακας και μαρκαδόροι διαφορετικών χρωμάτων

Προετοιμασία

- Διαβάστε τις σελίδες 420-426 στο Κεφάλαιο 4 για να έχετε μια εικόνα της ιστορικής εξέλιξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Σημειώστε μία μακριά γραμμή κατά μήκος του τοίχου με την κολλητική ταινία. Θα πρέπει να είναι στο ύψος των ματιών. Περίπου 50 εκατοστά από την αριστερή άκρη γράψτε «2000 π.Χ.» και 50 εκατοστά από τη δεξιά άκρη γράψτε «2010» (ή όποια είναι η σημερινή χρονολογία). Σημειώστε το 1000 π.Χ., το έτος 0 και το 1000 μ.Χ.
- Ετοιμάστε 4 αυτοκόλλητα "post-it" που θα γράφουν: «Πολιτισμοί στην Αίγυπτο και την Κίνα», «άνθιση των Ασσυριακών, Βαβυλώνιων και Μινωικών πολιτισμών», «οι Ρωμαίοι είχαν τεράστια δύναμη» και «Βασίλεια στη Δυτική Ευρώπη και η Βυζαντινή αυτοκρατορία στην Ανατολική Ευρώπη».

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε το χρονολόγιο στους συμμετέχοντες. Εξηγήστε ότι πριν περίπου 4000 χρόνια (2000 π.Χ.) άνθισαν οι πρώτοι πολιτισμοί στην Αίγυπτο και την Κίνα. Περίπου το 1000 π.Χ. άνθισαν ο Ασσυριακός, ο Βαβυλώνιος και ο Μινωικός πολιτισμός. Περίπου το έτος 0 οι Ρωμαίοι είχαν τεράστια δύναμη και στα 1000 μ.Χ. υπήρχαν πολλά βασίλεια στη Δυτική Ευρώπη και η Βυζαντινή αυτοκρατορία κυριαρχούσε στην Ανατολή. Σημειώστε τη σημερινή χρονολογία.
2. Εξηγήστε στην ομάδα ότι θα πρέπει να γεμίσει το χρονολόγιο με γεγονότα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, τη γέννηση ή το θάνατο ανθρώπων που έκαναν

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

23 Αυγούστου
Παγκόσμια Ημέρα
για τη Μνήμη του
Δουλεμπορίου και
την Εξάλειψή του

- νόμους ή κήρυτταν ή αγωνίστηκαν για τη δικαιοσύνη, τις χρονολογίες των γεγονότων που άλλαξαν τη σκέψη των ανθρώπων για τα δικαιώματα και προκάλεσαν αντιδράσεις και την θέσπιση νόμων ή συμβάσεων που προστατεύουν τα δικαιώματα των ανθρώπων.
- Μοιράστε αυτοκόλλητα “post-it” κάθε χρώματος σε κάθε συμμετέχοντα. Εξηγήστε ότι τα διαφορετικά χρώματα αντιπροσωπεύουν διαφορετικές κατηγορίες. Για παράδειγμα το μπλε θα αφορά σημαντικά γεγονότα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κίτρινο σημαντικά πρόσωπα ή οργανισμούς και το πράσινο σημαντικά έγγραφα και νόμους. Καταγράψτε αυτές τις οδηγίες στο χαρτοπίνακα για μελλοντική χρήση.
 - Εξηγήστε ότι τα γεγονότα μπορούν να είναι τοπικά, περιφερειακά, εθνικά ή διεθνή. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ξεκινήσουν να δουλεύουν μόνοι τους, προσπαθώντας να σκεφτούν ο καθένας από ένα άτομο, ένα γεγονός και ένα νόμο ή σύμβαση. Θα πρέπει να γράψουν τη χρονολογία και το όνομα του γεγονότος ή του ατόμου στα αυτοκόλλητα “post-it” του σωστού χρώματος και μετά να το τοποθετήσουν στο χρονολόγιο.
 - Στόχος είναι το κάθε άτομο να τοποθετήσει 3 αυτοκόλλητα και η ομάδα ως σύνολο να τοποθετήσει όσο γίνεται περισσότερα γεγονότα. Οπότε, αν κάποιος δει ότι το συγκεκριμένο γεγονός έχει ήδη αναρτηθεί, θα πρέπει να σκεφτεί κάποιο άλλο. Αν κάποιος δεν καταφέρνει να θυμηθεί ή δε γνωρίζει, μπορεί να συμβουλευτεί φίλους ή να ανατρέξει στο διαδίκτυο.
 - Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να εμπνευστούν από γεγονότα που έχουν αναρτήσει οι άλλοι. Αν κάποιος θέλει να αναρτήσει περισσότερα από τρία γεγονότα, είναι ελεύθερος να το κάνει.
 - Όταν αρχίζει να επιβραδύνεται η εργασία, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συγκεντρωθούν και να δουν τις αναρτήσεις. Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να εξηγήσουν ή να επεξηγήσουν τα γεγονότα που επέλεξαν.
 - Εξηγήστε ότι θα αφήσετε τη δραστηριότητα προς το παρόν και ζητήστε από όλους να επιστρέψουν στην επόμενη συνεδρία έχοντας κάτι επιπλέον να προσθέσουν. Προχωρήστε στην πλήρη επανεξέταση και ανασκόπηση στην επόμενη συνεδρία.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

- Ήταν εύκολο να βρείτε πληροφορίες για το χρονολόγιο; Ποιες αποδείχθηκαν καλές πηγές;
- Ποια πληροφορία βρήκαν οι συμμετέχοντες πιο ενδιαφέρουσα, πιο απροσδόκητη ή σοκαριστική;
- Ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι παράγοντες εξέλιξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην πορεία της ιστορίας;
- Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε για την ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Γιατί;
- Ποια νέα δικαιώματα χρειαζόμαστε στο μέλλον;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αν υπάρχει κάποιος ιστορικός στην ομάδα, αναθέστε του να ελέγξει το ημερολόγιο.

Να γνωρίζετε ότι υπάρχουν περισσότερα από 40 διαφορετικά ημερολόγια που χρησιμοποιούνται στον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων του κινεζικού, του ισλαμικού, του ινδουιστικού, του εβραϊκού, του περσικού και του βουδιστικού. Επομένως, οι χρονολογίες μπορεί να δημιουργήσουν σύγχυση· για παράδειγμα, το 2010 για το χριστιανικό ημερολόγιο είναι το 1431 για το ισλαμικό. Επομένως, να προσέχετε την πιθανή σύγχυση σχετικά με τις χρονολογίες και αξιοποιήστε την για να επισημάνετε τη διαπολιτισμική διάσταση.

Παραλλαγές

Ετοιμάστε καρτέλες με τις χρονολογίες και τα γεγονότα που δίνονται παρακάτω και χρησιμοποιήστε τα σαν κουίζ. Διαβάστε δυνατά το όνομα του ατόμου, του γεγονότος ή του νόμου και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μαντέψουν τις χρονολογίες, αν μπορούν. Στη συνέχεια τοποθετήστε τις καρτέλες στο χρονολόγιο. Δώστε την ευκαιρία στην ομάδα να εμπνευστεί από αυτές.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να βρουν αποφθέγματα διάσημων ανθρώπων, παραδείγματα από τη μουσική, την τέχνη και τη λογοτεχνία και από αθλητικά γεγονότα που έχουν συντελέσει στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προσθέστε τα στη λίστα.

Αυτή η άσκηση μπορεί επίσης να διεξαχθεί σε ανοιχτό χώρο (κατά τη διάρκεια ενός σεμιναρίου, σε μία αίθουσα...). Το χρονολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί οποιαδήποτε στιγμή.

Η μέθοδος αυτή αποτελεί έναν πολύ καλό τρόπο να ξεκινήσει μία συζήτηση για τη μνήμη και την ιστορία ενός ανθρώπου. Για να συγκεντρώσετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε, ανατρέξτε στο Διαδίκτυο. Για παράδειγμα γράψτε σε οποιαδήποτε μηχανή αναζήτησης «χρονολόγιο των Ρομά», «χρονολόγιο της Αρμενίας» ή «χρονολόγιο των Σάμι της Λαπωνίας».

Προτάσεις για συνέχεια

Χρησιμοποιήστε μία από τις χρονολογίες που έχετε στο ημερολόγιο ως αφορμή για να συναντηθείτε με άλλες ομάδες, προκειμένου να διοργανώσετε μια εκδήλωση για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αν η ομάδα θελήσει να βρει περισσότερες πληροφορίες για ορισμένους σύγχρονους ήρωες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τότε μπορείτε να συνεχίσετε με τη δραστηριότητα «Αγώνας για τα δικαιώματα» στη σελίδα 184.

Ιδέες για δράση

Εμπλουτίστε το χρονολόγιο με φωτογραφίες ή σκίτσα και εκθέστε τα σε μια εκδήλωση ή δημιουργήστε ένα χρονολόγιο στα πλαίσια μιας ανοιχτής εκδήλωσης και καλέστε το κοινό να συμμετάσχει.

Πρόσθετες πληροφορίες

Μία μερική περίληψη ορισμένων γεγονότων που συνδέονται γενικά με την ιστορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

1760 π.Χ. Ο βασιλιάς της Βαβυλωνίας Χαμουραμπί θεσπίζει τον «Κώδικα του Χαμουραμπί». (Γραμμένος σε μία μεγάλη πέτρα, ο κώδικας υπόσχεται να «φέρει τη δικαιοσύνη στο βασίλειο... και να προάγει το καλό για τους ανθρώπους».)

1440 π.Χ. (κατά προσέγγιση) Το Τορά του Μωυσή δίνει στις φυλές του Ισραήλ τις δέκα εντολές και λεπτομερώς τις τιμωρίες για παράβαση του διατάγματος «Ου φονεύσεις».

528 π.Χ – 486 π.Χ. Στην Ινδία, ο Βούδας κηρύττει την ηθική, την ευλάβεια για τη ζωή, τη μη-βία και τη σωστή συμπεριφορά.

26-33 μ.Χ. Ο Ιησούς Χριστός κηρύττει την ηθική, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, τη συγχώρεση και την αγάπη.

613 – 632 μ.Χ. Ο Προφήτης Μωάμεθ διδάσκει τις αρχές της ισότητας, της δικαιοσύνης και της συμπόνιας που αποκαλύπτονται στο Κοράνι.

930 Ιδρύεται το Αλθίνγκι (Althing) στην Ισλανδία, ο παλιότερος κοινοβουλευτικός θεσμός στην Ευρώπη.

1215 Υπογράφεται στην Αγγλία η Magna Carta (Μεγάλη Χάρτα των Ελευθεριών). Πρόκειται για ένα έγγραφο που περιορίζει την εξουσία του Βασιλιά και δίνει το δικαίωμα να δικαστούν οι άνθρωποι από τους ομότιμούς τους.

1789 Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Η Γενική Συνέλευση εγκρίνει τη διακήρυξη που διασφαλίζει το δικαίωμα στην ελευθερία, την ισότητα, την ιδιοκτησία, την ασφάλεια και την αντίσταση στην καταπίεση.

1791 Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής: Καταστατικός Χάρτης των Δικαιωμάτων. Το Κογκρέσσο των Ηνωμένων Πολιτειών εγκρίνει τον Καταστατικό Χάρτη των Δικαιωμάτων που τροποποιεί το Σύνταγμα.

μα των ΗΠΑ, ώστε να συμπεριλάβει το δικαίωμα δίκης σε δικαστήριο, την ελευθερία της έκφρασης, του λόγου, της πίστης και της συνάθροισης.

1807 Ψηφίζονται οι Βρετανικοί και Αμερικανικοί νόμοι κατά της δουλείας.

1859 Μάχη του Σολφερίνο, η οποία ενέπνευσε τον Ερρίκο Ντυνάν να ιδρύσει τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού και οδήγησε στις πρώτες συμβάσεις της Γενεύης (στο Διεθνή Ανθρωπιστικό Νόμο)

1863 Δημιουργία της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού

1864 Υιοθετείται η Σύμβαση της Γενεύης

1899 Υπογράφεται η πρώτη Σύμβαση της Χάγης, η οποία μαζί με τις Συμβάσεις της Γενεύης αποτελεί τη βάση για το Διεθνή Ανθρωπιστικό Νόμο.

1893 Η Νέα Ζηλανδία δίνει δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες. (Η πρώτη χώρα παγκοσμίως)

1945 Τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

1945 Συγκροτούνται τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ). («Για να επαναβεβαιώσουν την πίστη στα ανθρώπινα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου...»)

1948 Ο ΟΗΕ υιοθετεί την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

1950 Το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθετεί την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

1961 Συγκροτείται η Διεθνής Αμνηστία, ως αποτέλεσμα της εκστρατείας για την απελευθέρωση δύο Πορτογάλων φοιτητών που φυλακίστηκαν για επτά χρόνια, επειδή έκαναν πρόποση στην ελευθερία.

1965 Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων. Τέθηκε σε ισχύ το 1969.

1969 Αμερικανική Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε ισχύ από το 1978

1979 Εξέγερση του Σοβέτο, σημείο καμπής για τον απελευθερωτικό αγώνα στη Νότιο Αφρική

1979 Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW) (τέθηκε σε ισχύ το 1981)

1981 Ο Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων των Ανθρώπων και των Λαών. (Υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Αφρικανικής Ενότητας, τώρα Αφρικανική Ένωση)

1984 Η Σύμβαση Κατά των Βασανιστηρίων (Τέθηκε σε ισχύ το 1987)

1989 Η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (Τέθηκε σε ισχύ το 1990. Πρόκειται για την πιο ευρέως επικυρωμένη συνθήκη ανθρωπίνων δικαιωμάτων• μόνο οι ΗΠΑ και η Σομαλία δεν την έχουν επικυρώσει.)

1990 Διακήρυξη του Καΐρου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ισλάμ (CDHRI)

1992 Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη• Διακήρυξη του Ρίο

1990 Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων Όλων των Εργαζομένων Μεταναστών και των Μελών των Οικογενειών τους (ICRMW) (Τέθηκε σε ισχύ το 2003)

2007 Η Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες (Η Σύμβαση έλαβε το μεγαλύτερο αριθμό υπογραφών στην ιστορία, σε μία Συνεδρίαση του ΟΗΕ την ημέρα της έναρξής της και τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 2008.)

<http://www.gwu.edu/~erpapers/humanrights/timeline/>

http://www.hreoc.gov.au/info_for_students/essentials/timeline/index.html

Δημοκρατία

Ιδιότητα
του Πολίτη και
Συμμετοχή
στα κοινάΓενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 4

Οποιοδήποτε

270 λεπτά

Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει;

Η ψηφοφορία είναι αστικό μυστήριο

Theodore Hesburgh

Θεματικές Ενότητες

- Δημοκρατία
- Ιδιότητα του πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά
- Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 4

Μέγεθος Ομάδας

Οποιοδήποτε

Διάρκεια

270 λεπτά

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα αφορά μια έρευνα στο πλαίσιο της κοινότητας, που έχει στόχο να διερευνηθούν ζητήματα σχετικά με τις εκλογές και την πολιτική συμμετοχή.

Σχετιζόμενα Δικαιώματα

- Το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση της χώρας και το δικαίωμα συμμετοχής σε δημοκρατικές εκλογές
- Η ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης
- Το δικαίωμα συμμετοχής σε ειρηνικές συγκεντρώσεις και συνδέσμους

Στόχοι

- Να εξεταστούν οι λόγοι για τους οποίους αξίζει να συμμετέχει κανείς στις εκλογές
- Να αναπτυχθούν οι δεξιότητες αναζήτησης και κριτικής ανάλυσης πληροφοριών
- Να εκτιμηθεί η προσωπική συμβολή του κάθε πολίτη στη δημοκρατία

Υλικά

- Ερευνητικά φύλλα 1 και 2, ένα σετ ανά ζευγάρι.
- Αντίγραφα του πλαισίου 1, σημειώσεις για το πώς να διεξάγει κανείς την έρευνα, ένα σετ ανά ζευγάρι.
- Στυλό ή μολύβια για τον καθένα
- Μεγάλα φύλλα χαρτιού (A3) ή χαρτοπίνακα και μαρκαδόρους
- Κολλητική ταινία

Προετοιμασία

- Αντιγράψτε το πλαίσιο 2, το φύλλο οδηγιών για την πραγματοποίηση δειγματοληπτικής έρευνας, σ' ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού για να βοηθήσετε την κατανόηση αυτών των οδηγιών.
- Σε μεγάλα φύλλα χαρτιού, κάντε αντίγραφα των φύλλων της έρευνας 1 και 2 για την καταγραφή των αποτελεσμάτων.
- Προγραμματίστε ένα χρονοδιάγραμμα για την δραστηριότητα. Θα χρειαστεί να αφιερώσετε 60 λεπτά για το 1ο μέρος (εισαγωγή στην έρευνα), τουλάχιστον 120 λεπτά για το 2ο μέρος (έρευνα) και 90 λεπτά για το 3ο μέρος (ανάλυση αποτελεσμάτων και απολογισμός και αξιολόγηση).

Οδηγίες

Μέρος 1ο: Εισαγωγή στη έρευνα

1. Εξηγήστε ότι ο κύριος σκοπός της πρώτης συνεδρίας είναι να προετοιμαστεί η ομάδα για να βγει στην κοινότητα και να διεξάγει έρευνα για τους λόγους που κάποιοι επιλέγουν να ψηφίζουν ή όχι.
2. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν προτίθενται να ψηφίσουν ή όχι στις εθνικές ή στις τοπικές εκλογές, την επόμενη (πρώτη;) φορά που θα έχουν δικαίωμα ψήφου. Ζητήστε να σηκώσουν απλώς το χέρι και μετά χωρίστε την ομάδα με βάση το αν προτίθενται να ψηφίσουν (Α) ή όχι (Β). Οι αναποφάσιστοι μπορούν να κατανεμηθούν τυχαία στις ομάδες Α και Β, με σκοπό να ισορροπήσει κατά το δυνατόν ο αριθμός των μελών κάθε ομάδας.
3. Ζητήστε από κάθε ομάδα να συντάξει έναν κατάλογο με τους λόγους για τους οποίους σκοπεύει ή όχι να ψηφίσει και να τους καταγράψει σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί. Δώστε τους περι-

18 Μαρτίου
Πρώτες Βουλευτικές
εκλογές με καθολική
ψηφοφορία στην
Ευρώπη – στη
Φινλανδία το 1917

- που 15 λεπτά να προετοιμάσουν τους καταλόγους τους.
- Ενώστε τις ομάδες και ζητήστε από έναν εκπρόσωπο της Α και από έναν της Β ομάδας να διαβάσουν τους καταλόγους τους. Αφήστε χρόνο για μια σύντομη συζήτηση στο τέλος και προσθέστε οποιαδήποτε επιπλέον πρόταση στους καταλόγους.
 - Μοιράστε τα αντίγραφα του φύλλου ερευνών. Ανατρέξτε στο μεγάλο αντίγραφο που φτιάξατε και αναρτήσατε. Επιβεβαιώστε ότι οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται ότι το 1ο μέρος αφορά στην καταγραφή των απαντήσεων όσων δεν ψηφίζουν και το 2ο μέρος στην καταγραφή των απαντήσεων όσων ψηφίζουν. Επισημάνετε ότι οι ερωτήσεις είναι παρόμοιες εκτός από την ερώτηση 2, που είναι διαφορετική στα δύο μέρη. Διαβάστε προσεκτικά τις ερωτήσεις και βεβαιωθείτε ότι είναι σαφείς.
 - Τώρα εξηγήστε τη μέθοδο καταγραφής των απαντήσεων. Δείξε στην ομάδα το παράδειγμα (βλ. σημειώσεις) και εξηγήστε πώς να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο της πύλης με τις 5 ράβδους.
 - Μοιράστε αντίγραφα των σημειώσεων πραγματοποίησης της συνέντευξης, ένα αντίγραφο σε κάθε ζευγάρι. Εξετάστε το προσεκτικά και συζητήστε:
 - Πώς μπορεί να εξασφαλιστεί η τυχαία επιλογή των ερωτώμενων;
 - Πόσα άτομα μπορεί να ρωτήσει κάθε ζευγάρι (Όσους περισσότερους, τόσο το καλύτερο!);
 - Πότε και πού θα διεξαχθεί η έρευνα;
 - Πότε πρέπει να ολοκληρωθεί;

Μέρος 2ο: Η έρευνα

- Βεβαιωθείτε ότι είναι σε όλους ξεκάθαρο τι πρέπει να κάνουν και προχωρήστε στη διεξαγωγή της έρευνας.
- Συμφωνήστε την ώρα επιστροφής.

Μέρος 3ο: Ανάλυση των αποτελεσμάτων

Η έρευνα τώρα έχει ολοκληρωθεί. Οι ομάδες συναντώνται για να αντιπαραβάλουν, να αναλύσουν και να συζητήσουν τα αποτελέσματα. Θα πρέπει να αφιερώσετε 60 λεπτά σε αυτό το μέρος.

- Ζητήστε από τα ζευγάρια να αθροίσουν τα σύνολά τους στο αντίστοιχο κουτί προκειμένου να τα ενσωματώσετε στα δύο μεγάλα διαγράμματα. Με αυτόν τον τρόπο, οι πληροφορίες από κάθε ομάδα αντιπαραβάλλονται με αυτές της άλλης ομάδας και έτσι μπορούν να υπολογιστούν τα σύνολα για ολόκληρη την ομάδα. Πρέπει επίσης, να καταγράφονται οι «λόγοι» που ανέφεραν οι ερωτηθέντες. Αν ο ίδιος λόγος αναφέρθηκε αρκετές φορές, καταγράψτε τη συχνότητά του, πάλι χρησιμοποιώντας την μέθοδο της πύλης 5 ράβδων.
- Όταν όλες οι πληροφορίες καταγραφούν, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να υπολογίσουν τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία:
 - Το συνολικό αριθμό των ερωτηθέντων
 - Το ποσοστό των ψηφοφόρων και το ποσοστό των μη-ψηφοφόρων στο σύνολο του δείγματος
 - Το ποσοστό των ανδρών και των γυναικών
 - Το ποσοστό των ερωτηθέντων ανά ηλικιακή ομάδα
 - Την ηλικιακή ομάδα με το μικρότερο ποσοστό ψηφοφόρων
 - Την ηλικιακή ομάδα με το μεγαλύτερο ποσοστό ψηφοφόρων
 - Τους συνηθέστερους λόγους μη συμμετοχής στις εκλογές
 - Τους συνηθέστερους λόγους συμμετοχής στις εκλογές
 - Το αν οι περισσότεροι βάσιαν τις απαντήσεις τους περί συμμετοχής ή μη σε λόγους που συνδέονται με πρόσωπα ή κόμματα.
- Συζητήστε τώρα μαζί τους για το αν ευχαριστήθηκαν τη διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας, για την εμπειρία και τα όσα έμαθαν.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Στη γενική συζήτηση των αποτελεσμάτων μπορείτε, αν θέλετε, να θέξετε διάφορα ζητήματα, για παράδειγμα:

- Ποια ήταν τα συναισθήματα των ομάδων κατά την πραγματοποίηση της έρευνας; Οι ερωτώμενοι ήταν γενικά προετοιμασμένοι να απαντήσουν στις ερωτήσεις της έρευνας;
- Ήταν δύσκολο να κάνουν την έρευνα; Το διασκέδασαν;
- Κατόρθωσε η ομάδα να πάρει ένα «αντιπροσωπευτικό» δείγμα του πληθυσμού; Ποιες ήταν οι δυσκολίες;

- Ποιες ήταν οι δυσκολίες στη διαδικασία εξαγωγής συμπερασμάτων από τα αποτελέσματα; Πώς θα μπορούσαν να αποφευχθούν;
- Υπήρχαν στατιστικά στοιχεία που εξέπληξαν ιδιαιτέρως την ομάδα;
- Ήταν τα αποτελέσματα της έρευνας, από κάποια άποψη, απροσδόκητα;
- Οι απαντήσεις που δόθηκαν τείνουν να αντιστοιχούν με τις απόψεις μέσα στην ομάδα σας; Πιστεύετε ότι η ομάδα σας είναι «αντιπροσωπευτική» του συνόλου του πληθυσμού;
- Θα άλλαζαν κάτι στον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας αν επρόκειτο να την επαναλάβουν;
- Τα αποτελέσματα της έρευνας δίνουν μια ρεαλιστική εικόνα των ποσοστών συμμετοχής στις εκλογές στην κοινότητά σας; Γιατί; Γιατί όχι;
- Τα στατιστικά στοιχεία παρουσιάζονται συχνά ως δεδομένα για την υποστήριξη ενός επιχειρήματος. Πόσο επιφυλακτικός θα πρέπει να είναι κανείς με τις στατιστικές;
- Ποιες είναι οι αντιλήψεις τώρα στην ομάδα για την ανάγκη ή αλλιώς, για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος; Άλλαξε η γνώμη κάποιου (προς οποιαδήποτε κατεύθυνση!); Αν ναι, ποια ήταν τα πιο πειστικά επιχειρήματα;
- Έχουμε το δικαίωμα ψήφου; Πώς κατοχυρώνεται η δημοκρατία στα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το 1ο μέρος, όπου σχεδιάζεται η έρευνα, σκοπεύει να προετοιμάσει το έδαφος για την πραγματική έρευνα, για το 2ο μέρος. Από την αρχή, μπορείτε, αν θέλετε, να πείτε ρητά ότι σκοπός της δραστηριότητας είναι να δοθεί στους νέους και τις νέες μια ευκαιρία να αντιληφθούν την αξία της συμβολής τους στη δημοκρατική διαδικασία. Είναι ενδεδειγμένο να υπογραμμιστεί αυτή η πτυχή και ότι στόχος δεν είναι να «πειστούν» να ψηφίσουν. Εξηγήστε ότι θέλετε να κάνετε το κάθε μέλος της ομάδας να πάρει την απόφασή του στο τέλος των συναντήσεων αλλά, πριν το κάνει, είναι σημαντικό να εκτιμήσει τους πολλούς και διαφορετικούς λόγους που υπάρχουν υπέρ της μίας ή της άλλης επιλογής.

Προσπαθήστε να κάνετε τη συζήτηση σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες ψήφισαν ή όχι (σημείο 4) όσο πιο «αντικειμενική» είναι δυνατόν, αντί να ενθαρρύνετε τους «ψηφοφόρους» να επηρεάσουν τους «μη ψηφοφόρους». Μην ξοδεύετε πολύ χρόνο σε αυτή τη συζήτηση. Πρόκειται για προετοιμασία της έρευνας.

Όταν συζητάτε για τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας (σημείο 7), θα πρέπει να λάβετε υπόψη τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει η ομάδα σε μια τέτοια έρευνα. Σε μερικές κοινότητες, οι άνθρωποι ενδέχεται να είναι απρόθυμοι να ερωτηθούν στο δρόμο από ανθρώπους που δε γνωρίζουν. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να είναι καλύτερο τα μέλη της ομάδας να πάρουν συνεντεύξεις από φίλους και γνωστούς τους.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπολογίσετε πόσες πληροφορίες θα μπορέσει να διαχειριστεί

Παράδειγμα για το πώς να συμπληρώσετε ένα φύλλο

Φύλλο έρευνας 1: Μη ψηφοφόροι

Ερώτηση 1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; (Προαιρετικό)

	Κάτω από 25	25 – 40	40 – 60	Πάνω από 60	Δ.Α.
Άνδρας					
Γυναίκα					

Ερώτηση 2. Ποιος ήταν ο σημαντικότερος λόγος που δεν ψηφίσατε στις τελευταίες εκλογές;

Θεώρησα ότι δεν θα επηρεάσει το αποτέλεσμα	Δεν υπήρχε κανείς υποψήφιος που θα ήθελα να ψηφίσω	Δεν συμφωνούσα με καμία από τις προτεινόμενες πολιτικές	Δεν ήθελα να ασχοληθώ	Άλλος λόγος (δώστε λεπτομέρειες):
		 		Δεν ήμουν στην περιοχή τότε Δεν εμπιστεύομαι τους πολιτικούς Κάποιος μου είπε να μην ψηφίσω

η ομάδα στην ανάλυση. Μην συλλέγετε υπερβολικά πολλές, κάτι που θα κάνει τα μέλη της ομάδας να προσκολληθούν στον υπολογισμό των στατιστικών. Αν η ομάδα των συμμετεχόντων είναι μεγάλη, τότε κάθε ζευγάρι πρέπει να πάρει συνέντευξη από λιγότερους ανθρώπους απ' ό,τι αν έχετε μια μικρή ομάδα.

Προτάσεις για συνέχεια

Κοιτάξτε τις πληροφορίες στο γενικό υλικό για τη δημοκρατία στη σελίδα 505 και μάθετε ποια ήταν η μέρα που ψήφισαν για πρώτη φορά οι γυναίκες στη χώρα σας. Θα μπορούσατε ακόμη να μάθετε ποιες κοινωνικές ομάδες δεν έχουν σήμερα δικαίωμα ψήφου (για παράδειγμα – παιδιά, μετανάστες, φυλακισμένοι κλπ). Συζητήστε τους λόγους που κρύβονται πίσω από αυτό και αν πιστεύετε ότι είναι δίκαιο.

Σε μια δημοκρατική κοινωνία, οι άνθρωποι έχουν πολλές ευκαιρίες να αναλάβουν δράση για ζητήματα που τους αφορούν. Η δραστηριότητα «Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας» στη σελίδα 281 δίνει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να σκεφτούν τρόπους προώθησης της κοινωνικής αλλαγής.

Ιδέες για δράση

Οργανώστε μια μέρα εορτασμού για την επέτειο της πρώτης εκλογικής διαδικασίας στην οποία δόθηκε στις γυναίκες το δικαίωμα ψήφου στη χώρα σας.

Αν διαπιστώσατε ότι στο κοινωνικό σας πλαίσιο υπάρχουν ομάδες που στερούνται το δικαίωμα ψήφου και αισθανθήκατε ότι κάτι τέτοιο είναι άδικο, γράψτε μια επιστολή στα μέλη του κοινοβουλίου εκφράζοντας την ανησυχία της ομάδας σας. Προσπαθήστε επίσης, να συλλέξετε κι άλλες υπογραφές.

Πρόσθετες πληροφορίες

Μπορεί να ενδιαφέρεστε να μάθετε για το Dotmocracy ως ένα εργαλείο για την προώθηση της συμμετοχής μέσω της ψηφοφορίας. Το Dotmocracy, μία διαδικασία ίσων ευκαιριών και συμμετοχής για τη λήψη αποφάσεων σε συλλογικό επίπεδο, αποτελεί μία καθιερωμένη μέθοδο συντονισμού για συλλογή και ιεράρχηση ιδεών ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων. Οι συμμετέχοντες καταγράφουν τις ιδέες τους και βάζουν τελείες κάτω από κάθε ιδέα για να δείξουν ποιες προτιμούν. Το τελικό αποτέλεσμα είναι μία οπτική αναπαράσταση σε γράφημα των συλλογικών προτιμήσεων της ομάδας. <http://www.dotmocracy.org/>

Φυλλάδια

Σημειώσεις για το πώς να διεξάγετε την έρευνα

Βρίσκοντας ερωτώμενους

Προσεγγίστε το δείγμα σας με τυχαίο τρόπο. Με άλλα λόγια, δε θα πρέπει «να επιλέξετε» ανθρώπους για την έρευνα με κριτήριο ότι είναι νέοι, ηλικιωμένοι, ελκυστικοί, γυναίκες κ.λπ. Προσπαθήστε να είστε αμερόληπτοι/ες.

Ρωτήστε το πρόσωπο από το οποίο θέλετε να πάρετε συνέντευξη αν θα ήθελε να απαντήσει σε μερικές ερωτήσεις για μια έρευνα, εξηγήστε ποιοι είστε και πείτε ότι οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και ότι τα αποτελέσματα της έρευνας δε θα δημοσιοποιηθούν• προορίζονται μόνο για χρήση από τη συγκεκριμένη ομάδα.

Καταγράφοντας τη συνέντευξη

Αν το πρόσωπο που προσεγγίζετε συμφωνεί να λάβει μέρος στην έρευνα, ρωτήστε το αν ψήφισε στις τελευταίες εκλογές. Αν η απάντηση είναι «όχι», τότε, συμπλήρωσε το φύλλο 2, το φύλλο των μη-ψηφοφόρων. Αν η απάντηση είναι «ναι», τότε, συμπληρώστε το φύλλο 1, το φύλλο των ψηφοφόρων.

Ερώτηση 1: Οι άνθρωποι θα πρέπει να δηλώσουν την ηλικία τους μόνο αν το θέλουν. Διαφορετικά, μια ράβδος θα πρέπει να μπει στην τελευταία στήλη.

Ερώτηση 2: Παρουσιάστε στους ερωτώμενους τις επιλογές και ζητήστε τους να επιλέξουν μία. Αν δηλώσουν ένα διαφορετικό λόγο, σημειώστε τον στην στήλη Ε. Σημείωση: η διαφορά μεταξύ του Β και του Γ είναι ότι το Β αφορά σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, ενώ το Γ σε ένα κόμμα.

Τα σημάδια θα πρέπει να είναι καθαρά, ώστε να μπορούν αργότερα να καταμετρηθούν. Σε ένα φύλλο θα πρέπει να καταχωρηθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι άνθρωποι. Σε κάθε ερώτηση για το κάθε πρόσωπο θα πρέπει να σημειώνεται μόνο ένα σημάδι.

Φύλλο έρευνας 1: Μη ψηφοφόροι**Ερώτηση 1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; (Προαιρετικό)**

	Κάτω από 25	25-40	40-60	Πάνω από 60	Δ.Α.
Άνδρας					
Γυναίκα					

Ερώτηση 2. Ποιος ήταν ο σημαντικότερος λόγος που δεν ψηφίσατε στις τελευταίες εκλογές;

- Α. Θεώρησα ότι δεν θα επηρεάσει το αποτέλεσμα
Β. Δεν υπήρχε κανένας υποψήφιος που θα ήθελα να ψηφίσω
Γ. Δεν συμφωνούσα με καμία από τις προτεινόμενες πολιτικές
Δ. Δεν ήθελα να ασχοληθώ
Ε. Άλλος λόγος (δώστε λεπτομέρειες):

Α	Β	Γ	Δ	Ε

Φύλλο έρευνας 2: ψηφοφόροι

Ερώτηση 1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; (Προαιρετικό)

	Κάτω από 25	25-40	40-60	Πάνω από 60	Δ.Α.
Άνδρας					
Γυναίκα					

Ερώτηση 2. Ποιος ήταν ο σημαντικότερος λόγος που ψηφίσατε στις τελευταίες εκλογές;

- Α. Αισθάνθηκα ότι ήταν δημοκρατικό μου καθήκον
- Β. Ήθελα να ψηφίσω (κάποιο πρόσωπο)
- Γ. Ήθελα να ψηφίσω (κάποιο κόμμα)
- Δ. Δεν ήθελα να κερδίσει (ένα άλλο πρόσωπο/κόμμα)
- Ε. Άλλος λόγος (δώστε λεπτομέρειες)

A	B	Γ	Δ	Ε

Εργασία

Δημοκρατία

Ιδιότητα
του Πολίτη και
Συμμετοχή
στα κοινά

Επίπεδο 3

10 - 15

120 λεπτά

Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης

Μία μέρα δουλειά αξίζει αμοιβή για δουλειά μιας μέρας!

Θεματικές Ενότητες

- Εργασία
- Δημοκρατία
- Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή στα κοινά

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 3

Μέγεθος ομάδας

10-15

Διάρκεια

120 λεπτά

Επισκόπηση

Πρόκειται για την προσομοίωση μίας συνάντησης μεταξύ ενός εργοδότη από τη μία πλευρά και των εργαζομένων μαζί με τους εκπροσώπους της συνδικαλιστικής οργάνωσής τους από την άλλη, για τη διαπραγμάτευση των αμοιβών και των συνθηκών εργασίας. Τα ζητήματα που τίγονται περιλαμβάνουν:

- Το ρόλο των σωματείων
- Τη συλλογική διαπραγμάτευση στο χώρο εργασίας
- Τα δικαιώματα των εργαζομένων

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην εργασία
- Το δικαίωμα σε κατάλληλες συνθήκες εργασίας
- Το δικαίωμα της δημιουργίας και της συμμετοχής σε σωματεία, το δικαίωμα στην απεργία

Στόχοι

- Η διεύρυνση της κατανόησης για τη δουλειά και το ρόλο των σωματείων στην αστική κοινωνία
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων λήψης συναινετικών αποφάσεων
- Η προώθηση της συμμετοχής, της υπευθυνότητας και της αλληλεγγύης

Υλικά

- Φωτοαντίγραφα του φυλλαδίου 1, «Η κατάσταση», ένα για κάθε συμμετέχοντα
- Φωτοαντίγραφα του φυλλαδίου 2, «Ένα συνοπτικό γλωσσάρι με ορισμένους εργασιακούς όρους», ένα για κάθε συμμετέχοντα
- Ταμπέλες για λόγους αναγνώρισης προσώπων (προαιρετικό)
- Χαρτί, χρωματιστοί μαρκαδόροι και στυλό (προαιρετικό)
- Δύο δωμάτια (προτιμητέο αλλά προαιρετικό)

Προετοιμασία

- Διαβάστε όλη τη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων και των φυλλαδίων, ώστε να είστε καλά προετοιμασμένοι να απαντήσετε σε ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.
- Προετοιμάστε το δωμάτιο. Τοποθετήστε πέντε καρέκλες σε κύκλο. Αυτές οι καρέκλες είναι για τους αντιπροσώπους των διαφορετικών πλευρών και το άτομο που θα προεδρεύσει της συνεδρίασης. Πίσω τους, τοποθετήστε άλλες καρέκλες για τους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

Οδηγίες

1. Παρουσιάστε τη δραστηριότητα. Εξηγήστε ότι πρόκειται για μία προσομοίωση μίας συνάντησης μεταξύ εργοδοτών απ' τη μια μεριά και εργαζομένων και των εκπροσώπων συνδικαλιστικής οργάνωσης απ' την άλλη. Ο στόχος είναι επιτευχθεί μία συμφωνία για τις αμοιβές των εργαζομένων και τις συνθήκες εργασίας μέσα από συλλογικές διαπραγματεύσεις.
2. Για ζέσταμα, ζητήστε από την ομάδα να αποφασίσει για το όνομα και την ενασχόληση της εταιρίας που θα αποτελέσει το σκηνικό. Μπορεί να είναι μία πραγματική ή φανταστική επιχείρηση, που κατασκευάζει πραγματικά ή φανταστικά προϊόντα. Δώστε τους επίσης τη δυνατό-

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

1 Μαΐου
Παγκόσμια Ημέρα
Εργαζομένων

- τητα να αποφασίσουν για το όνομα του συνδικάτου.
3. Τώρα χωρίστε τους συμμετέχοντες σε δύο ομάδες με αναλογία 2:1. Η μικρότερη ομάδα είναι οι εργοδότες και η μεγαλύτερη ομάδα είναι οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποι της συνδικαλιστικής οργάνωσής τους.
 4. Μοιράστε τα αντίγραφα του φυλλαδίου 1, «Η κατάσταση» και του φυλλαδίου 2, «Ένα σύντομο γλωσσάρι με ορισμένους εργασιακούς όρους». Δώστε στους συμμετέχοντες δέκα λεπτά να διαβάσουν τα χαρτιά και στη συνέχεια βεβαιωθείτε ότι όλοι καταλαβαίνουν τις πληροφορίες.
 5. Περιγράψτε σύντομα πώς θα είναι η προσομοίωση: Οι εργοδότες είναι οι σύνεδροι και ένας από αυτούς προεδρεύει. Θα καταθέσουν πρώτοι την πρότασή τους. Στη συνέχεια, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων και το συνδικάτο τους θα καταθέσουν τη δική τους πρόταση. Μετά από αυτό, οι δύο πλευρές θα διαπραγματευθούν και θα προσπαθήσουν να καταλήξουν σε μια συμφωνία.
 6. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να συμφωνήσουν για τις διαδικασίες της συνάντησης, για παράδειγμα πότε θα ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις, αν θα πρέπει να υπάρχει όριο χρόνου για το πόσο μπορεί να μιλήσει το κάθε άτομο – ένα μέγιστο 2 λεπτών ίσως; Ποιος είναι ο συνολικός χρόνος της συνάντησης; Πώς θα γίνονται τα απαραίτητα σύντομα διαλείμματα έτσι ώστε οι εκπρόσωποι κάθε πλευράς να συμβουλευτούν εκείνους που εκπροσωπούν κτλ. Θα έχουν και άλλοι δικαίωμα λόγου ή μόνο οι εκπρόσωποι;
 7. Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να προετοιμαστούν στο πλαίσιο της ομάδας τους (30 λεπτά). Οι εργοδότες θα πρέπει να επιλέξουν δύο εκπροσώπους και κάποιον να προεδρεύσει της συνεδρίασης. Οι εργαζόμενοι και το σωματείο θα πρέπει να επιλέξουν δύο εκπροσώπους. Και οι δύο ομάδες στη συνέχεια πρέπει:
 - Να διαμορφώσουν μία νέα πρόταση για να παρουσιάσουν στη συνάντηση.
 - Να αποφασίσουν ποιες διαπραγματευτικές δικαιοδοσίες θα έχουν οι εκπρόσωποι.
 - Ποιο είναι το χειρότερο σενάριο για τη διαπραγμάτευση, ποιο το κατώτερο όριο στο οποίο μπορούν να συμφωνήσουν;
 8. Όταν οι ομάδες είναι έτοιμες, καλέστε τους εκπροσώπους να καθίσουν στις πέντε καρέκλες στον εσωτερικό κύκλο και τους άλλους να καθίσουν πίσω τους. Καλέστε τον προεδρεύοντα να ξεκινήσει τη διαδικασία.
 9. Όταν τελειώσει η συνάντηση, κάντε ένα σύντομο διάλειμμα για να βγουν οι άνθρωποι από το ρόλο τους και στη συνέχεια προχωρήστε στην ανασκόπηση και αξιολόγηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία σύντομη επισκόπηση για το πώς ένωσαν οι συμμετέχοντες με τη δραστηριότητα και στη συνέχεια συζητήστε τι διαδραματίστηκε και τι έμαθαν:

- Πώς συνεργάστηκαν οι ομάδες για να αποφασίσουν τις αρχικές τους προτάσεις; Ήταν εύκολο ή δύσκολο;
- Όταν οι ομάδες ανέπτυξαν τις αρχικές τους προτάσεις, έλαβαν υπόψη τους τα δικά τους συμφέροντα ή τα συμφέροντα της επιχείρησης συνολικά;
- Οι ομάδες ανέπτυξαν τακτικές για τη διαπραγμάτευση;
- Πώς πήγε η συνάντηση; Είχαν όλοι όσοι ήθελαν να μιλήσουν την ευκαιρία να το κάνουν;
- Μπόρεσαν οι δύο πλευρές να καταλήξουν σε μία αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία;
- Το δικαίωμα συμμετοχής σε σωματείο είναι ένα αναγνωρισμένο ανθρώπινο δικαίωμα. Πόσο σημαντικό είναι αυτό το δικαίωμα; Ποιος θα ήταν οι συνέπειες αν δεν υπήρχε αυτό το δικαίωμα;
- Γνωρίζουν οι συμμετέχοντες για τα σωματεία, τι είναι και τι κάνουν;
- Πόσο ισχυρά είναι τα σωματεία στη χώρα σας; Τι συμβαίνει με τους εργοδότες, υπάρχουν και ενώσεις εργοδοτών;
- Συμμετέχει κάποιος από τα μέλη της ομάδας σε σωματείο; Γιατί; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Πριν ξεκινήσετε τη διαδικασία θα πρέπει να λάβετε υπόψη το κλίμα και τη γενική στάση απέναντι στα συνδικάτα στη χώρα σας. Για παράδειγμα, στις μετακομμουνιστικές κοινωνίες, ενδέχεται να υπάρξει αντίσταση σε αυτή τη δραστηριότητα λόγω του πολιτικού παρελθόντος, όταν τα συνδικάτα

θεωρούνταν «Σχολεία του Κομμουνισμού». Σε τέτοιες περιπτώσεις μπορείτε, αν θέλετε, να αρχίσετε διερευνώντας τις εικόνες και τα στερεότυπα που υπάρχουν για τα συνδικάτα. Θα μπορούσατε επίσης, να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να επικοινωνήσουν με τοπικά σωματεία για πληροφορίες και να κάνετε επιπλέον έρευνα για εργασιακά ζητήματα στη χώρα τους. Μπορεί επίσης, να θέλετε να επισημάνετε τη σημασία των συνδικάτων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, ανεξάρτητα από το πολιτικό σύστημα στο οποίο λειτουργούν.

Ανάλογα με την ομάδα, μπορεί να θελήσετε να δώσετε περισσότερες οδηγίες για το πώς διεξάγεται μια διαδικασία διαπραγμάτευσης. Μπορείτε, αν θέλετε, να δώσετε στους συμμετέχοντες ορισμένες συμβουλές για το τι θα πρέπει να λάβουν υπόψη κατά τη διαδικασία ανάπτυξης των θέσεων και των προτάσεών τους, για παράδειγμα:

- Θα δέχονταν οι εργαζόμενοι να παραιτηθούν από το αίτημά τους για αύξηση του μισθού προκειμένου να διατηρήσουν όλοι οι εργαζόμενοι τις θέσεις τους;
- Ποια κατηγορία εργαζομένων θα πρέπει να απολυθεί, αν τελικά γίνουν απολύσεις;
- Είναι η υπό διαπραγμάτευση πρόταση ρεαλιστική; Θα μπορούσε η επιχείρηση να αντέξει το οικονομικό βάρος;

Αφήστε τη συνάντηση και τις διαπραγματεύσεις να πάρουν το δρόμο τους! Αν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων οι εργαζόμενοι και το σωματείο αποφασίσουν να υποστηρίξουν την πρότασή τους με απεργία, θα μπορούσατε να τους δώσετε χαρτιά και μαρκαδόρους για να φτιάξουν τις αφίσες που θα προπαγανδίσουν για την πορεία. Αν οι εργοδότες θέλουν να αποκλείσουν τους εργαζόμενους, δηλαδή να οργανώσουν ανταπεργία, βεβαιωθείτε ότι έχετε ένα άλλο δωμάτιο εκτός του εργοστασίου για τους εργαζόμενους!

Οι περισσότερες χώρες στην Ευρώπη έχουν ρυθμιστικούς νόμους για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Μπορείτε, αν θέλετε, να εντοπίσετε μια τέτοια νομοθεσία και να αντιγράψετε ορισμένα από τα σημαντικότερα άρθρα για να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν αυτή τη δραστηριότητα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Παραλλαγές

Μια άλλη περίπτωση κατά την οποία γίνονται διαπραγματεύσεις γύρω από τα δικαιώματα, είναι οι συνεδριάσεις στα σχολεία, που έχουν στόχο τη ρύθμιση θεμάτων που προκύπτουν από τη συμπεριφορά «προβληματικών» μαθητών. Η συνάντηση θα μπορούσε να είναι μεταξύ του μαθητή και των γονιών του από τη μία πλευρά και του διευθυντή και του συλλόγου γονέων κηδεμόνων από την άλλη.

Προτάσεις για συνέχεια

Καλέστε ένα μέλος συνδικάτου να συζητήσει με την ομάδα. Θα βρείτε τα τηλέφωνα των σωματείων στον τοπικό τηλεφωνικό κατάλογο. Γενικά, τα σωματεία είναι πρόθυμα να έρθουν σε επαφή με νέους ανθρώπους και αυτή μπορεί να είναι μία καλή ευκαιρία για εσάς!

Αν τα μέλη της ομάδας αρέσκονται να συζητούν για ιδέες, τότε πιθανά, θα τους αρέσει η δραστηριότητα «Ποια είναι η θέση σου;» όπου οι συμμετέχοντες πρέπει να υπερασπιστούν τις απόψεις τους για πληθώρα ζητημάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ιδέες για δράση

Ενημερωθείτε για τα δικαιώματα των εργαζομένων στη χώρα σας. Αν έχετε πλήρη απασχόληση ή αν δουλεύετε για χαρτζιλίκι, αν είστε ημιαπασχολούμενος, αν έχετε μία φοιτητική δουλειά ή καλοκαιρινή δουλειά, ενημερωθείτε για τα δικαιώματά σας, για παράδειγμα για την επιπλέον πληρωμή όταν δουλεύετε βράδια και σαββατοκύριακα, για τη φορολογία σας, την ασφάλισή σας, τον κατάλληλο εξοπλισμό και ούτω καθεξής. βρείτε πληροφορίες επίσης, για τους κανονισμούς υγιεινής και ασφάλειας.

Αναπτύξτε ένα πρότζεκτ μαζί με ένα τοπικό σωματείο για να προωθήσετε το συνδικαλισμό στους νέους ανθρώπους.

Σημείωση

Η δραστηριότητα αυτή αναπτύχθηκε σε συνεργασία με το GMO σωματείο του Ηνωμένου Βασιλείου, το Ευρωπαϊκό Σωματειακό Κολλέγιο (ETUCO) και το Σύνδεσμο για την Ευρωπαϊκή Εκπαίδευση Εργαζομένων σχετικά με τον Αντίκτυπο των Νέων Τεχνολογιών (AFETT).

Πρόσθετες πληροφορίες

Η Διεθνής Συνομοσπονδία Συνδικάτων (ITUC-CSI) εκπροσωπεί 176 εκατομμύρια εργάτες σε 151 χώρες και περιοχές και έχει 301 εθνικές θυγατρικές. Διεξάγει σε ετήσια βάση έρευνα σχετικά με παραβιάσεις των δικαιωμάτων των σωματείων, όπου κάνει λεπτομερείς αναφορές σε περιορισμούς, για παράδειγμα, περιορισμούς συμμετοχής σε σωματεία, περιορισμούς του απεργιακού δικαιώματος, της συλλογικής διαπραγμάτευσης και προστασίας των εργαζομένων σε χώρες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων πολλών χωρών στην Ευρώπη. Βλέπε www.ituc-csi.org.

Στις 23 Μαρτίου 2010 η ITUC ξεκίνησε μία καμπάνια σύνδεσης των σωματείων με την προσέλκυση και την οργάνωση των νέων ανθρώπων. Η νέα Καμπάνια Νεολαίας χρησιμοποιεί πολλά διαφορετικά εργαλεία, όπως τα βίντεο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφίσες και ιστοσελίδες, καθώς και έναν ειδικό οδηγό.

Υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για τη νεολαία και τα μέλη των σωματείων στο Κεφάλαιο 5, στην ενότητα γενικών πληροφοριών σχετικά με την εργασία στη σελίδα 653.

Φυλλάδια

Φυλλάδιο 1. Η κατάσταση

Το σκηνικό είναι μία συνεδρίαση, μεταξύ των εργοδοτών, των εργαζομένων και του συνδικάτου μιας επιχείρησης και η προσπάθεια να επιτευχθεί μια συμφωνία για τις μισθολογικές απαιτήσεις.

Το εργοστάσιο λειτουργεί 24 ώρες την ημέρα, 365 μέρες το χρόνο. Έχει εργατικό δυναμικό χιλίων εργαζομένων, από την παραγωγή ως τη διεύθυνση. Όλοι οι εργαζόμενοι είναι μέλη του σωματείου.

Η επιχείρηση αυτή την περίοδο αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, αλλά δεν αντιμετωπίζει κίνδυνο πτώχευσης. Τα κέρδη παραμένουν υψηλά, αλλά έχουν μειωθεί τον τελευταίο χρόνο, δεδομένου ότι ο κλάδος γενικά εμφανίζει καθοδική πορεία. Τα τρία τελευταία χρόνια οι αμοιβές έχουν μειωθεί κατά 3% και το προσωπικό έχει μειωθεί κατά 10%.

Οι εργαζόμενοι διεκδικούν αύξηση μισθών αντίστοιχη των αυξήσεων σε άλλους κλάδους της βιομηχανίας.

Η διοίκηση έχει αφήσει να εννοηθεί ότι οι περικοπές προσωπικού είναι απαραίτητες προκειμένου να υπάρξουν αυξήσεις μισθών. Η πρότασή τους είναι:

- Αύξηση των αμοιβών 4% επί των συνήθων αμοιβών όσων η σύμβαση έχει συμπληρώσει πάνω από 12 μήνες (ο πληθωρισμός είναι προς το παρόν 2% το χρόνο).
- Πληρωμή με βάση τις ώρες εργασίας σε ετήσια βάση και όχι σε καθημερινή και κατάργηση των υπερωριακών αμοιβών.
- Μείωση του προσωπικού (κατά 10%– κυρίως με απολύσεις εργαζομένων μερικής απασχόλησης, προσωρινών και μαθητευόμενων, σύμφωνα με τον κανόνα «ο τελευταίος μέσα, ο πρώτος έξω») και εθελούσιες αποχωρήσεις.

Η πρόταση της διοίκησης απορρίφθηκε από τη γενική συνέλευση εργαζομένων που θεώρησαν ότι οι προτάσεις αυτές, αν υλοποιούνταν, θα τους έφερναν σε πολύ χειρότερη κατάσταση (αυτή τη στιγμή το 40% των εργαζομένων λαμβάνει ένα σημαντικό μέρος της αμοιβής από τις πληρωμές υπερωριών). Το σωματείο και οι εργαζόμενοι έκαναν μία αντιπρόταση στη διοίκηση:

- Αύξηση 9% στις αμοιβές όσων εργάζονται πάνω από δύο έτη.
- Οι υπερωρίες και τα μπόνους να διατηρηθούν σε ισχύ.
- Να διατηρηθεί ο αριθμός του προσωπικού και οποιοσδήποτε εργαζόμενος εξαναγκάζεται σε παραίτηση να επανεκπαιδεύεται με έξοδα της επιχείρησης.
- Αν οι διεκδικήσεις τους δεν ικανοποιηθούν, θα προχωρήσουν σε απεργία.

Η αντιπρόταση απορρίφθηκε από τη διοίκηση, η οποία υποστήριξε ότι οι προτάσεις του συνδικάτου και των εργαζομένων δεν μπορούν να λύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η επιχείρηση.

Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται εδώ και δύο μήνες.

Είναι πολιτική της επιχείρησης, όταν δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία εντός δύο μηνών, να συγκαλείται ειδική συνάντηση, παρουσία όλων των ενδιαφερομένων μερών. Αυτή η συνάντηση είναι η βάση αυτής της προσομοίωσης. Και οι δύο πλευρές πρέπει να είναι παρούσες με μία νέα ρεαλιστική πρόταση, που να μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μια αμοιβαία ικανοποιητική συμφωνία.

Θα πρέπει να υπάρχουν συνολικά πέντε άτομα γύρω από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων: δύο εκπρόσωποι της διοίκησης, ένας προεδρεύων της συνάντησης (που ορίζεται από τους εργοδότες) και δύο εκπρόσωποι της συνδικαλιστικής οργάνωσης. Επειδή πρόκειται για μία ειδική γενική συνάντηση, όλοι οι εργαζόμενοι μπορούν να παραβρεθούν.

Φυλλάδιο 2. Ένα σύντομο γλωσσάρι ορισμένων εργασιακών όρων

Συλλογική διαπραγμάτευση:	Διαδικασία διαπραγμάτευσης, κατά την οποία οι εργοδότες και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων προσπαθούν να συμφωνήσουν και να λύσουν ζητήματα, όπως οι μισθοί και οι εργασιακές συνθήκες.
Ανταπεργία/λοκ άουτ:	Η ανταπεργία είναι ένα από τα ισχυρότερα όπλα ενός εργοδότη στην άσκηση εξουσίας. Ο εργοδότης αρνείται να επιτρέψει στους εργαζόμενους την είσοδο στο χώρο εργασίας, δηλαδή τους κλειδώνει κυριολεκτικά απ' έξω σε μία προσπάθεια να τους αναγκάσει να αποδεχθούν τους όρους της διεύθυνσης.
Πλεονασμός:	Οι εργαζόμενοι καθίστανται «πλεονάζοντες», όταν απολύονται, επειδή ο εργοδότης αποφασίζει να κλείσει την επιχείρηση. Οι εργαζόμενοι δικαιούνται αποζημίωση.
Αποζημίωση λόγω απόλυσης:	Αν κάποιος μόνιμος εργαζόμενος απολυθεί άδικα ή απολυθεί στο πλαίσιο της αναδιοργάνωσης της επιχείρησης, δικαιούται αποζημίωση. Το ύψος της αποζημίωσης συχνά εξαρτάται από το μισθό που λάμβανε ο εργαζόμενος, για παράδειγμα ο μισθός μίας εβδομάδας για κάθε χρόνο δουλειάς.
Απεργία:	Το δικαίωμα στην απεργία είναι ένα βασικό, κοινωνικό, ανθρώπινο δικαίωμα και θεωρείται απαραίτητο στοιχείο για επιτυχείς συλλογικές διαπραγματεύσεις και μέσο μετριασμού της εγγενούς ανισότητας στη σχέση μεταξύ εργοδότη – εργαζομένων. Απεργία είναι η άρνηση από πλευράς των εργαζομένων να εργαστούν ή η παρεμπόδιση της εργασίας. Οι εργαζόμενοι, ωστόσο, δεν μπορούν να προχωρήσουν σε απεργία όποτε θέλουν! Πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, που καθορίζονται συνήθως από τη νομοθεσία και διαφέρουν από χώρα σε χώρα.
Συνδικάτο:	Συνδικάτο είναι μια ένωση που υπάρχει για να διασφαλίζει τα συμφέροντα των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβών και των εργασιακών συνθηκών. Το συνδικάτο γενικά εκπροσωπεί τους εργαζόμενους στις διαπραγματεύσεις τους με τους εργοδότες. Σε ορισμένες χώρες τα συνδικάτα οργανώνονται σε συνομοσπονδίες.

Η βία στη ζωή μου

Ακολούθησε τις 3 αρχές: Σεβασμός στον εαυτό σου, Σεβασμός στους άλλους και Υπευθυνότητα για ό-
λες σου τις πράξεις»

The Dalai Lama

Θεματικές Ενότητες	• Ειρήνη και Βία • Πόλεμος και Τρομοκρατία • Υγεία
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 3
Μέγεθος Ομάδας	Οποιοδήποτε
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Πρόκειται για μία δραστηριότητα όπου τα μέλη της ομάδας εξερευνούν τις εμπειρίες τους στη διαπροσωπική βία.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια • Το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας • Ελευθερία από τα βασανιστήρια και την υποτιμητική μεταχείριση
Στόχοι	• Να αναπτύξει τη γνώση και την κατανόηση γύρω από τη βία και τις αιτίες της • Να ενθαρρύνει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων θετικής διαχείρισης της βίας • Να αναπτύξει τις αξίες της ανεκτικότητας και της υπευθυνότητας.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι αυτή είναι μία ευκαιρία για τους συμμετέχοντες να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα για προσωπικές εμπειρίες διαπροσωπικής βίας, τόσο για περιπτώσεις όπου κάποιος ήταν βίαιος απέναντί τους, όσο και για περιπτώσεις όπου οι ίδιοι ήταν βίαιοι απέναντι σε άλλους.
2. Διασφαλίστε ότι όλοι γνωρίζουν και κατανοούν τους κανόνες συμμετοχής στην ομάδα εργασίας: ότι ο καθένας θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με σεβασμό, πως ό,τι ειπωθεί, θα ειπωθεί στο πλαίσιο της εχεμύθειας της ομάδας και πως κανείς δεν θα πρέπει να πιεστεί να πει κάτι για το οποίο δε νιώθει άνετα.
3. Προχωρήστε σε καταϊγισμό ιδεών για τη λέξη «βία» και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δώσουν παραδείγματα καθημερινής βίας, λόγου χάρη, λεκτική βία, προσβολές, σαρκασμό, το να παίρνει κανείς τη σειρά του άλλου, να χαστουκίζει κάποιος ένα παιδί ή να το χτυπά, εκφοβισμός από συμμορίες, διαρρήξεις, μικροκλοπές ή δράση πορτοφολάδων, βανδαλισμοί, κ.λπ.
4. Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να σκεφτούν για 5 λεπτά προσωπικές καταστάσεις, στις οποίες:
 - α. κάποιος ενήργησε βίαια απέναντί τους
 - β. οι ίδιοι έδρασαν βίαια απέναντι σε κάποιους άλλους
 - γ. είδαν κάποιον να δρα βίαια αλλά δεν παρενέβησαν
5. Ζητήστε από εθελοντές να προσφέρουν τις εμπειρίες τους ως παράδειγμα, ώστε να προβληματιστεί συλλογικά η ομάδα. Αφήστε τους να πουν τι συνέβη και πώς αισθάνθηκαν γι' αυτό. Προσπαθήστε να βρείτε δύο παραδείγματα για τις κατηγορίες α, β και γ.
6. Γράψτε σύντομες σημειώσεις για τα περιστατικά στο χαρτοπίνακα.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με μία σύντομη συζήτηση σχετικά με τη δραστηριότητα, αν ήταν δύσκολη ή όχι και γιατί. Έπειτα, αναλύστε τα αίτια και τα αποτελέσματα κάθε περιστατικού.

- Γιατί συνέβη η βίαιη κατάσταση;
- Γιατί συμπεριφερθήκατε με αυτόν τον τρόπο;
- Πώς θα συμπεριφέρονταν άλλα μέλη της ομάδας σε παρόμοια κατάσταση;
- Πώς θα μπορούσατε να συμπεριφερθείτε διαφορετικά; Έχει η υπόλοιπη ομάδα προτάσεις;

Ειρήνη και Βία

Πόλεμος και Τρομοκρατία

Υγεία

Επίπεδο 3

Οποιοδήποτε

90 λεπτά

- Στην περίπτωση γ γιατί δεν παρενέβησαν;
- Τα περιστατικά είχαν κοινές αιτίες ή ήταν όλα μοναδικά;
- Πόσα περιστατικά ήταν αποτέλεσμα παρεξηγήσεων, πόσα αποτέλεσμα πικρίας, πείσματος ή ζήλιας και πόσα αποτέλεσμα διαφορών στην κουλτούρα, τα έθιμα, τις απόψεις και τις πεποιθήσεις;
- Πώς κατανοούν οι συμμετέχοντες τη λέξη «ανεκτικότητα»; Πώς θα την όριζαν;
- Γιατί η «ανεκτικότητα» είναι βασική αξία για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Επισημάνετε ότι σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης της βίας μέσα από τον εντοπισμό των αιτιών της, την αναγνώριση των αισθημάτων και των συναισθημάτων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για δυναμική δράση προκειμένου να τεθεί υπό έλεγχο η κατάσταση. Εστιάζει στην εξεύρεση μη-βίαιων μέσων για την αντιμετώπιση βίαιων καταστάσεων και όχι στην παροχή βοήθειας στα άτομα για να ξεπεράσουν ένα ψυχικό τραύμα. Σε περίπτωση που κάποιος υποφέρει ως αποτέλεσμα της βίας, τότε πείτε του ότι μπορεί να σας μιλήσει ιδιαιτέρως αργότερα, όταν θα μπορέσετε να τον βοηθήσετε να βρει έναν επαγγελματία σύμβουλο.

Να είστε προετοιμασμένοι για εκπλήξεις και για παροχή υποστήριξης σε όσους βρήκαν τη δραστηριότητα δύσκολη ή στενόχωρη. Δεν μπορείτε να γνωρίζετε το παρελθόν κάθε συμμετέχοντα, ούτε τι έχει συμβεί ή τι συμβαίνει στην οικογένειά τους. Μπορεί κάποια μέλη της ομάδας να έχουν άσχημες εμπειρίες σχετικές με βία, για παράδειγμα παιδική κακοποίηση, ενδοοικογενειακή βία, ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση, διαδικτυακό εκφοβισμό, σεξουαλική κακοποίηση, ρατσισμό, εκφοβισμό στο σχολείο ή στο χώρο εργασίας, βία στο δρόμο, αυτοτραυματισμό, απόπειρα αυτοκτονίας, εγκλήματα μίσους, τρομοκρατία, γενοκτονία, πόλεμο, εγκλήματα πολέμου και βίαια εγκλήματα.

Πείτε στους συμμετέχοντες να έχουν στο μυαλό τους το Άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφότητας». Αν απαιτούμε οι άλλοι να τηρούν αυτό το Άρθρο, τότε πρέπει κι εμείς να το τηρούμε.

Αν έχετε περισσότερους από δέκα συμμετέχοντες στην ομάδα θα μπορούσατε να τους χωρίσετε σε μικρές ομάδες για να μοιραστούν τις ιστορίες τους.

Παραλλαγές

Αυτή η δραστηριότητα θα μπορούσε να γίνει μια καλή θεατρική δραστηριότητα. Ζητήστε από δύο, τρία ή τέσσερα άτομα να αναπτύξουν ένα μικρό παιχνίδι ρόλων για ένα περιστατικό. Η υπόλοιπη ομάδα παρατηρεί. Μπορείτε να σταματάτε το παιχνίδι ρόλων ανά διαστήματα και να ζητάτε από το κοινό να σχολιάζει ή να κάνει προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να συνεχιστεί. Εναλλακτικά, άτομα από το κοινό μπορούν να παρεμβαίνουν άμεσα, αναλαμβάνοντας ρόλους και αναπτύσσοντας μια διαφορετική έκβαση.

Αντί για το Θέατρο Φόρουμ μπορείτε επίσης να ακολουθήσετε το «Θέατρο Εικόνων» (βλέπε σελίδα 73). Είναι μία πολύ αποτελεσματική μέθοδος για να προβληματιστούν οι συμμετέχοντες για ζητήματα βίας. Ζητήστε από ένα άτομο – το γλύπτη – να δημιουργήσει μία ολοκληρωμένη εικόνα χρησιμοποιώντας μερικούς από τους συμμετέχοντες και δημιουργώντας ανάγλυφα των σωμάτων τους ώστε να παράγει μία εικόνα ή μία σκηνή που αναπαριστά μία βίαιη κατάσταση. Όταν τελειώσει ο γλύπτης, η υπόλοιπη ομάδα μπορεί να σχολιάσει και να κάνει ερωτήσεις. Το επόμενο βήμα θα πρέπει να είναι να μετατραπεί η εικόνα σε μία θετική, μη-βίαιη εικόνα της κατάστασης.

Προτάσεις για συνέχεια

Μπορεί να θέλετε να συζητήσετε την αντίφαση στη Διακήρυξη Αρχών της Ανεκτικότητας του ΟΗΕ που εγείρει ζητήματα για τα όρια της ανεκτικότητας. «Η ανεκτικότητα συνάδει με το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα• η άσκηση της ανεκτικότητας δεν σημαίνει ανοχή στην κοινωνική αδικία ή

2 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Μη-Βίας

στην εγκατάλειψη ή στην αποδυνάμωση των πεποιθήσεων κάποιου. Σημαίνει ότι ένας άνθρωπος είναι ελεύθερος να εμμένει στις πεποιθήσεις του και να δέχεται ότι και οι άλλοι άνθρωποι θα εμμένουν στις δικές τους.» Ζητήστε από την ομάδα να προβληματιστεί σχετικά με το αν «η άσκηση της ανεκτικότητας δεν σημαίνει ανοχή στην κοινωνική αδικία», τότε πώς μπορεί κάποιος την ίδια στιγμή να «δέχεται ότι και οι άλλοι άνθρωποι θα εμμένουν στις δικές τους [πεποιθήσεις]», ιδίως αν αυτές οι πεποιθήσεις είναι ρατσιστικές ή μισαλλόδοξες;

Μάθετε για οργανισμούς που παρέχουν υποστήριξη σε θύματα βίας, για παράδειγμα, τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας ή δίκτυα υποστήριξης θυμάτων. Μάθετε για άλλους οργανισμούς που προωθούν την κατανόηση και την ανεκτικότητα στην κοινότητα.

Αν θέλετε να συνεχίσετε να δουλεύετε πάνω στο ζήτημα της ειρήνης και της βίας, θα μπορούσατε να ανατρέξετε στις δραστηριότητες: «Ενδοοικογενειακές υποθέσεις» στη σελίδα 156 η οποία εξετάζει τη βία στην οικογένεια, «Η ζωή μου δεν είναι σόου» στη σελίδα 260 για το διαδικτυακό εκφοβισμό και «Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;» στη σελίδα 152 η οποία διερευνά το ζήτημα του εκφοβισμού.

Ιδέες για δράση

Ελάτε σε επαφή με έναν οργανισμό που δραστηριοποιείται για την προώθηση της ειρήνης και της μη-βίας στην κοινότητα και μάθετε πώς μπορείτε να συμβάλετε στην προσπάθειά του.

Πρόσθετες πληροφορίες

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) στην πρώτη Παγκόσμια Έκθεση για τη Βία και την Υγεία (2002) όρισε τη βία ως «εκούσια χρήση από ένα πρόσωπο της σωματικής ισχύος ή δύναμης του, για απειλή ή πραγματοποίηση απειλής, εναντίον του εαυτού του, κάποιου άλλου ατόμου ή εναντίον μίας ομάδας ή κοινότητας, που επιφέρει ή δύναται να επιφέρει τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βία, αναπτυξιακή διαταραχή ή στέρηση».

Διακήρυξη Αρχών του ΟΗΕ

Άρθρο 1 – Η έννοια της ανεκτικότητας

1.1. Ανεκτικότητα είναι ο σεβασμός, η αποδοχή και η εκτίμηση της διαφορετικότητας των πολιτισμών του κόσμου, των μορφών έκφρασης και του τρόπου ζωής. Προωθείται με τη γνώση, την ευρύτητα σκέψης (ανοιχτό μυαλό), την επικοινωνία και την ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της πίστης. Ανεκτικότητα είναι η αρμονία στη διαφορά. Δεν είναι μόνο ηθική υποχρέωση, αλλά αποτελεί επίσης και νομική αξίωση. Η ανεκτικότητα, ως αρετή καθιστά πιθανή την ειρήνη, συνεισφέροντας στο να αντικατασταθεί η κουλτούρα του πολέμου από την κουλτούρα της ειρήνης.

1.2. Ανεκτικότητα δε σημαίνει υποχώρηση, συγκατάβαση ή επιείκεια. Η ανεκτικότητα είναι, κυρίως, μία ενεργή στάση, παρακινούμενη από την αναγνώριση των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των άλλων. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει παραβιάσεις αυτών των θεμελιωδών αξιών. Η ανεκτικότητα πρέπει να ασκείται από τα άτομα, τις ομάδες και τα κράτη.

1.3. Ανεκτικότητα είναι η υποχρέωση που υποστηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, τον πλουραλισμό (συμπεριλαμβανομένου του πολιτιστικού πλουραλισμού), τη δημοκρατία και την επικράτηση του νόμου. Απορρίπτει το δογματισμό και τον απολυταρχισμό και επιβεβαιώνει τα πρότυπα που έχουν καταγραφεί στα παγκόσμια έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.4. Συνεπώς ως προς το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, η άσκηση της ανεκτικότητας δεν σημαίνει ανοχή στην κοινωνική αδικία ή στην εγκατάλειψη ή στην αποδυνάμωση των πεποιθήσεων ενός ατόμου. Σημαίνει ότι ένας άνθρωπος είναι ελεύθερος να εμμένει στις πεποιθήσεις του και δέχεται ότι και οι άλλοι θα εμμένουν στις δικές τους. Σημαίνει αποδοχή του γεγονότος ότι οι άνθρωποι από τη φύση τους διαφέρουν ως προς την εμφάνιση, την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, τη γλώσσα, τη συμπεριφορά και τις αξίες τους, έχουν το δικαίωμα να ζουν ειρηνικά και να είναι αυτοί που είναι. Σημαίνει επίσης ότι, κανείς δε μπορεί να επιβάλλει τις απόψεις του στους άλλους.

Η Παγκόσμια Ημέρα Μη-Βίας των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) είναι μία παγκόσμια «γιορτή» που προωθεί τη μη-βία μέσω της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης. Γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 2 Οκτωβρίου και συμπίπτει, όχι τυχαία, με τα γενέθλια του διάσημου Ινδού ηγέτη Mahatma Gandhi.

Περιβάλλον

Παγκοσμιοποίηση

Υγεία

Επίπεδο 2

10+

30 λεπτά

Ο ιστός της ζωής

Τράβα με δύναμη κάτι από τη φύση και θα δεις ότι είναι δεμένο με τον υπόλοιπο κόσμο!

Θεματικές Ενότητες

- Περιβάλλον
- Παγκοσμιοποίηση
- Υγεία

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

10+

Διάρκεια

30 λεπτά

Επισκόπηση

Σε αυτή τη δραστηριότητα, οι συμμετέχοντες συζητούν αυθόρμητα για τον παγκόσμιο διατροφικό ιστό.

Διερευνούν:

- Την αλληλεξάρτηση ζώντων οργανισμών και μη-ζώντων πραγμάτων
- Την αναπόφευκτη επίδραση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον και τις συνέπειές της

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια
- Το δικαίωμα της ελεύθερης διάθεσης του φυσικού πλούτου και των φυσικών πόρων των ανθρώπων
- Η ελευθερία πίστης και θρησκείας

Στόχοι

- Η μάθηση σχετικά με την αλληλεξάρτηση ζώντων οργανισμών και μη-ζώντων πραγμάτων
- Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων συνεργασίας και κριτικής σκέψης
- Η ανάπτυξη του σεβασμού της εγγενούς αξίας της ζωής

Υλικά

- Ένα κουβάρι σπάγκου ή δυνατού μάλλινου νήματος

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα χωρίζεται σε 3 μέρη: 1ο μέρος – «Η ύφανση του ιστού της ζωής» 2ο μέρος – «Η καταστροφή του» 3ο μέρος – μία δραστηριότητα καταιγισμού ιδεών για δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος.

Μέρος 1ο

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σχηματίζουν έναν κύκλο.
2. Εξηγήστε ότι αυτό που θα επιχειρήσουν είναι ένα μοντέλο του ιστού της ζωής.
3. Ξεκινήστε εσείς. Κρατήστε το κουβάρι στο χέρι σας και ονομάστε ένα πράσινο φυτό, για παράδειγμα λάχανο.
4. Κρατήστε την άκρη του σπάγκου και πετάξτε την μπάλα σε κάποιον άλλον στον κύκλο. Το πιάνει! Τώρα υπάρχει μία ευθεία γραμμή που συνδέει εσάς τους δυο.
5. Το άτομο αυτό πρέπει να ονομάσει ένα ζώο που τρώει λάχανα, για παράδειγμα, την κάμπια. Στη συνέχεια κρατάει τον σπάγκο και ρίχνει το κουβάρι σε ένα τρίτο πρόσωπο στον κύκλο.
6. Αυτός/η θα πρέπει να σκεφτεί ένα ζώο που τρέφεται από κάμπιες, για παράδειγμα, ένα πουλί ή αν ξέρει κάποιο συγκεκριμένο είδος πουλιού, όπως η τσίχλα. Στη συνέχεια το άτομο αυτό πετάει το κουβάρι σε ένα τέταρτο άτομο.
7. Συνεχίστε το παιχνίδι, έτσι ώστε το κουβάρι να περνάει από τη μία πλευρά του κύκλου στην άλλη, έως ότου δημιουργηθεί ένα πλέγμα που αναπαριστά τον «Ιστό της Ζωής».

Μέρος 2ο

8. Τώρα ζητήστε από κάθε συμμετέχοντα με τη σειρά να δώσει ένα συγκεκριμένο παράδειγμα του τι καταστρέφει αυτόν τον ιστό της ζωής (για παράδειγμα, οι αυτοκινητόδρομοι που χτίζονται πάνω από ένα αγρόκτημα, η υπεραλίευση ή η καύση ορυκτών καυσίμων). Όποιος αναφέ-

**2η Τετάρτη του
Οκτωβρίου**
Παγκόσμια
Ημέρα Μείωσης
των Φυσικών
Καταστροφών

ρει ένα παράδειγμα αφήνει από τα χέρια του τον σπάγκο.

9. Όταν έχουν μιλήσει όλοι, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να κοιτάξουν το σωρό του μπερδεμένου νήματος που είναι πεταμένος στο πάτωμα. Πείτε τους ότι αυτός θα είναι ο κόσμος μας αν δεν κάνουμε τίποτα, αλλά δεν θα πρέπει να είναι έτσι· υπάρχουν απλά πράγματα που μπορούμε να κάνουμε όλοι για να αποτρέψουμε αυτό το ενδεχόμενο.

Μέρος 3ο

10. Καλέστε τους συμμετέχοντες να υποσχεθούν ο καθένας με τη σειρά του ότι θα αναλάβει απλές, πρακτικές δράσεις για να σώσουν τον κόσμο. Για παράδειγμα, να εξοικονομήσουν ηλεκτρική ενέργεια σβήνοντας τον υπολογιστή τους αντί να τον αφήνουν σε αναμονή, να τρώνε λιγότερο ή να χρησιμοποιούν λιγότερο το αεροπλάνο.
11. Καθώς κάθε άτομο δίνει μία υπόσχεση σκλώνει κάποιο σημείο του νήματος τυχαία από το πάτωμα.
12. Στο τέλος, κοιτάξτε για ένα λεπτό το νέο ιστό και καταδείξτε ότι δεν πρόκειται για τον ίδιο ιστό που είχε δημιουργηθεί πριν· είναι πολύ αργά γι' αυτό· η πραγματική αποκατάσταση είναι αδύνατη, γιατί οι καταστροφές είναι μη αναστρέψιμες.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε ρωτώντας πώς ένιωσαν οι συμμετέχοντες όταν είδαν τον ιστό να καταστρέφεται και στη συνέχεια πώς ένιωσαν με τη δημιουργία του καινούργιου. Έπειτα συζητήστε για τα σχετιζόμενα ζητήματα και τι χρειάζεται να γίνει για να προστατευθεί το περιβάλλον.

- Πώς νιώσατε όταν είδατε τον ιστό να καταστρέφεται σταδιακά;
- Ήταν εύκολο να ονομάσετε ζώα και φυτά διαφορετικών τροφικών αλυσίδων; Κατά πόσο ο κόσμος γνωρίζει τη φυσική ιστορία;
- Έχει σημασία για εσάς αν, για παράδειγμα, εξαφανιστούν οι πολικές αρκούδες σε δέκα χρόνια;
- Πώς νιώσατε όταν είδατε να δημιουργείται ένας νέος ιστός;
- Ήταν εύκολο να σκεφτείτε προσωπικές δράσεις που μειώνουν την επίδρασή μας στο περιβάλλον;
- Πόσο αποτελεσματικές είναι οι μεμονωμένες δράσεις;
- Ποιος έχει την υποχρέωση να προστατεύσει το περιβάλλον; Ο ΟΗΕ, οι κυβερνήσεις, οι ΜΚΟ, τα φυσικά πρόσωπα;
- Η ισορροπία της φύσης είναι πολύ σύνθετη και δεν είναι εύκολο να προβλεφθούν οι συνολικές συνέπειες κάθε επιμέρους δραστηριότητας. Πώς είναι, λοιπόν, εφικτό να λαμβάνονται αποφάσεις για τη χρήση των φυσικών πόρων της γης;
- Πώς θα έπρεπε να λαμβάνονται οι αποφάσεις για το πώς χρησιμοποιείται κάθε φυσικός πόρος; Για παράδειγμα αν θα πρέπει να αποψιλωθεί ένα δάσος, ώστε η έκταση να καλλιεργηθεί; Όσοι θα αποκομίσουν κέρδη από τη γεωργία θα το κάνουν εις βάρος όσων κερδίζουν τα προς το ζην από το δάσος. Διακυβεύεται εδώ η αρχή της ισότητας.
- Το Άρθρο 1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα δηλώνει ότι «όλοι οι λαοί μπορούν, για τους δικούς τους λόγους, να εκμεταλλεύονται το φυσικό τους πλούτο και τους πόρους τους». Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα να καταστρέφουν το περιβάλλον;
- Εξαρτόμαστε από το περιβάλλον για την τροφή και τον αέρα που αναπνέουμε. Χωρίς ένα υγιές περιβάλλον δε θα μπορούσαμε να ζήσουμε, αποτελεί προϋπόθεση για την επιβίωσή μας. Επομένως, είναι πρωταρχικό καθήκον μας να σεβαστούμε το περιβάλλον, το οποίο ωστόσο, περιορίζει τα δικαιώματά μας –σε ό,τι αφορά στη χρήση του (με την ίδια έννοια που έχουμε καθήκον να σεβόμαστε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων, οι οποίοι περιορίζουν τα δικά μας ατομικά δικαιώματα);

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Η δραστηριότητα αυτή έχει καλύτερα αποτελέσματα με μία ομάδα 10 έως 15 ατόμων. Αν οι συμμετέχοντες είναι πολλοί, προχωρήστε στη διεξαγωγή της με πολλές επιμέρους ομάδες.

Κάθε διατροφική αλυσίδα αποτυπώνει πραγματικές ή πιθανές σχέσεις: για παράδειγμα, χορτάρι – πρόβατα – άνθρωποι· ή πлагκτόν – φάλαινες· ή πлагκτόν – ρέγγες – γουρούνια (τα γουρού-

νια συχνά τρώνε ψάρια) – άνθρωποι – τίγρεις! Να θυμάστε ότι όταν πεθαίνει ένα ζώο, τα βακτήρια καταστρέφουν το σώμα του και τα μεταλλικά στοιχεία που απελευθερώνονται χρησιμοποιούνται από άλλα πράσινα φυτά. Επομένως ο κύκλος της ζωής ξεκινάει και πάλι. Δισεκατομμύρια τέτοιων κύκλων διασυνδέονται και δημιουργούν τον ιστό της ζωής.

Προσπαθήστε να κάνετε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν όσες περισσότερες τροφικές αλυσίδες μπορούν. Σκεφτείτε παραδείγματα δασικών εκτάσεων, δασών, βουνών, βαλτωδών περιοχών, ελών, λιμνών, ποταμιών και θαλάσσιων οικοτόπων. Μπορεί να πρέπει να παρέμβετε λέγοντας κάτι σαν «τώρα τα μέταλλα βρέχονται στη θάλασσα και χρησιμοποιούνται από το θαλάσσιο φυτοπλαγκτόν)». Ή, για παράδειγμα, για να κινηθείτε από ένα θαλάσσιο οικοσύστημα σε ένα χερσαίο μπορείτε να πείτε «τώρα η φώκια που έφαγε το καβούρι στην ακτή μεταφέρθηκε στην ξηρά για να βρει τροφή σε χωράφια, όπου και πέθανε». Αν ένας παίκτης δεν μπορεί να σκεφτεί τον επόμενο σύνδεσμο, προτείνετε να ρωτήσει άλλους συμπαίκτες του από την ομάδα για προτάσεις.

Στο 2ο μέρος, όταν οι πρώτοι συμμετέχοντες αφήσουν το σπάγκο δε θα παρατηρήσετε μεγάλες διαφορές, γιατί τα νήματα περιπλέκονται με τέτοιο τρόπο, που ο ιστός θα διατηρηθεί, έστω και σε κάποιο βαθμό. Ωστόσο, καθώς όλο και περισσότερα άτομα αφήνουν το σπάγκο, στο τέλος θα υπάρχει ένα άχρηστο μπερδεμένο κουβάρι στο πάτωμα, στη μέση ενός κύκλου ανθρώπων που στέκονται άσκοπα.

Στο 3ο μέρος, στην ανασκόπηση, θα πρέπει να είστε προετοιμασμένοι για κάποιες αντιφατικές απαντήσεις στην ερώτηση «τι καταστρέφει το δίκτυο;». Κάποιοι άνθρωποι, για παράδειγμα οι χορτοφάγοι, μπορεί να πουν ότι το δίκτυο καταστρέφεται επειδή οι άνθρωποι τρώνε κρέας. Ωστόσο, προσέξτε να μην εμπλακείτε σε μεγάλη συζήτηση σε αυτό το σημείο• τελειώστε πρώτα το παιχνίδι και στη συνέχεια επιστρέψτε στο θέμα στην ανασκόπηση και τη συζήτηση.

Προσπαθήστε ώστε να μην φτάσετε σε τέλμα κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Αντίθετα, προσπαθήστε να εκπληρώσετε το στόχο αυτής της δραστηριότητας, που δεν είναι άλλος από το να αναδειχθεί η επίδραση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον.

Μπορείτε να βρείτε καλά παραδείγματα ιστοριών επιτυχίας στο www.ecotippingpoints.org. Θα πρέπει επίσης να αναζητήσετε τοπικές πηγές πληροφοριών. Για παράδειγμα, στην Πορτογαλία ο σύλλογος Quercus (www.quercus.pt) χρησιμοποιεί τακτικά τη δημόσια τηλεόραση για να πληροφορήσει για περιβαλλοντικά θέματα και να δώσει συμβουλές για τους τρόπους που μπορούμε να μειώσουμε την επίδρασή μας στο περιβάλλον – πώς να ζήσουμε σε ένα πιο «περιβαλλοντικά φιλικό» περιβάλλον.

Μπορεί να θελήσετε να διαβάσετε τις γενικές πληροφορίες στο κεφάλαιο 5 κάνοντας ερωτήσεις για τη σχέση μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος.

Αυτή είναι μία καλή δραστηριότητα για να διεξαχθεί σε ένα μάθημα φυσικής.

Παραλλαγές

Στο μέρος 2, όταν ζητάτε από τους συμμετέχοντες να δώσουν συγκεκριμένα παραδείγματα για το τι καταστρέφει τον ιστό της ζωής, πάρτε ένα ψαλίδι και για κάθε παράδειγμα κόψτε το νήμα του ιστού. Σταδιακά ο ιστός καταστρέφεται και στο τέλος αυτό που έχετε στα πόδια σας είναι ένας σωρός από άχρηστα κομμάτια νήματος. Ο κατεστραμμένος ιστός είναι μία πολύ δυνατή εικόνα και η παγκόσμια κατάσταση είναι πράγματι απελπιστική, αλλά είναι σημαντικό να μη νιώσουν αβοήθητοι οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Είναι επομένως σημαντικό να δώσετε χρόνο για συνέχεια τουλάχιστον για μία σύντομη δραστηριότητα καταιγισμού ιδεών ή συζήτησης αναφορικά με την πρόοδο που γίνεται σήμερα για την προστασία του περιβάλλοντος.

Προτάσεις για συνέχεια

Προχωρήστε σε καταιγισμό ιδεών αναφορικά με τοπικές και παγκόσμιες περιβαλλοντικές ιστορίες επιτυχίας! Δεν είναι όλα μάταια! Υπάρχουν πολλοί ενεργοί άνθρωποι σε όλο τον κόσμο που εργάζονται, για να διασφαλίσουν ότι διατηρείται για τις επόμενες γενιές ένα βιώσιμο περιβάλλον. Το «Στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οι κοινότητες κάνουν τη διαφορά», που παράχθηκε από την Act International Alliance, αποτελεί μία εξαιρετική πηγή σχετικά με αυτό.

Compass – Εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με νέους/-ες - Συμβούλιο της Ευρώπης

act-intl.org/goodpractice/TCC.pdf

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αφετηρία για μία συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον. Για παράδειγμα, θα ήταν καλή ιδέα αν υπήρχε το ανθρώπινο δικαίωμα στο περιβάλλον, όπως υπάρχουν άλλα ανθρώπινα δικαιώματα; Το περιβάλλον έχει αξία πάνω και πέρα από την εργαλειακή του χρήση; Έχει σημασία να δώσουμε δικαιώματα στα ζώα; (δείτε τις γενικές πληροφορίες στη σελίδα 546).

Η ανάπτυξη της βιώσιμης χρήσης των πόρων απαιτεί πολιτική βούληση, χρόνο, προσπάθεια και χρήματα. Σκεφτείτε πόσα περισσότερα θα μπορούσαν να κάνουν όλες οι χώρες με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την επιστημονική έρευνα και τα σχέδια πρακτικής περιβαλλοντικής προστασίας αν δεν ξόδευαν τόσα πολλά σε πολεμικούς εξοπλισμούς και το στρατό. Αν η ομάδα θα ήθελε να διερευνήσει περαιτέρω αυτά τα θέματα, θα μπορούσε να διεξάγει τη δραστηριότητα «Πόσα χρειαζόμαστε;» στη σελίδα 210.

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει όλους τους ζώντες οργανισμούς του κόσμου. Σοβαρές επιπτώσεις των πλημμυρών, για παράδειγμα, της ερημοποίησης και της αύξησης της στάθμης του νερού είναι ότι πολλοί άνθρωποι δεν θα μπορούν στο μέλλον να επιβιώσουν στον τόπο κατοικίας τους και θα αναγκαστούν να μετακινηθούν. Αν ενδιαφέρεστε να διερευνήσετε ορισμένα από τα θέματα που αφορούν σε κλιματικούς πρόσφυγες, μπορείτε να διεξάγετε τη δραστηριότητα «Τρία πράγματα» στη σελίδα 84.

Ιδέες για δράση

Ασχοληθείτε με τοπικά περιβαλλοντικά πρότζεκτ. Υπάρχουν πολλές ΜΚΟ με τις οποίες θα μπορούσατε να επικοινωνήσετε:

- Νεολαία και Περιβάλλον Ευρώπης (YEE). Η YEE είναι ο οργανισμός-ομπρέλα για περισσότερες από σαράντα τοπικές και εθνικές αυτοδιοικούμενες οργανώσεις νεολαίας που ασχολούνται με τη μελέτη και τη διατήρηση της φύσης και το περιβάλλον σε όλη την Ευρώπη. www.tigweb.org
- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δράσης για το Κλίμα (CAN-E). Η CAN-E αναγνωρίζεται ως το ευρωπαϊκό κορυφαίο δίκτυο που ασχολείται με κλιματικά και ενεργειακά θέματα. Με περισσότερα από 127 μέλη σε 25 ευρωπαϊκές χώρες, η CAN-E ενώνει τις δυνάμεις της για να αποτρέψει την επικίνδυνη κλιματική αλλαγή και για να προωθήσει τη βιώσιμη ενέργεια και την περιβαλλοντική πολιτική στην Ευρώπη.
- Φίλοι της Γης www.foei.org
- Το δίκτυο της WWF δουλεύει με κυβερνήσεις, επιχειρήσεις και κοινότητες σε όλο τον κόσμο, ώστε οι άνθρωποι και η φύση να ευημερούν μέσα από μια δίκαιη μοιρασιά των φυσικών πόρων του πλανήτη. www.wwf.org

Μειώστε το προσωπικό σας αποτύπωμα άνθρακα. Στο www.cutco2.org μπορείτε να βρείτε πολλές πρακτικές συμβουλές. Μπορείτε επίσης να εμπνευστείτε από την ομάδα Young People Finding Solutions to Reduce Their Carbon Footprint στο Facebook.

Πρόσθετες πληροφορίες

Στη φύση όλα αλληλοσυνδέονται. Όλα τα όντα, συνδέονται στο πλαίσιο κύκλων, όπως είναι, π.χ., ο κύκλος του άνθρακα και ο κύκλος του νερού. Οι τροφικές αλυσίδες είναι μέρος αυτών των κύκλων. Μια τροφική αλυσίδα αρχίζει, όταν ένα πράσινο φυτό χρησιμοποιεί την ενέργεια του ηλιακού φωτός, μεταλλικά στοιχεία από το χώμα και νερό για να κατασκευάσει τα θρεπτικά συστατικά που του χρειάζονται για να ζήσει και να αναπτυχθεί. Ένα φυτό, όπως για παράδειγμα, ένα λάχανο δεσμεύει τα μεταλλικά στοιχεία και η ενέργεια που αποθηκεύεται στα φύλλα του προσλαμβάνεται με τη σειρά της από την κάμπια, η οποία τη μεταβολίζει για να ζήσει και να αναπτυχθεί. Δεδομένου ότι κάθε ζώο, στη συνέχεια, καταναλώνεται από κάποιο άλλο, η ενέργεια και τα μεταλλικά στοιχεία περνούν μέσω της τροφικής αλυσίδας. Όταν το ζώο στην κορυφή της αλυσίδας πεθαίνει, το σώμα του αποσυντίθεται και το «τρώνε» τα βακτηρίδια. Τα μεταλλικά στοιχεία που υπήρχαν στο σώμα του προσλαμβάνονται από τα φυτά και μια νέα τροφική αλυσίδα ξεκινά.

Ειρήνη και Βία

Παγκοσμιοποίηση

Μέσα Ενημέρωσης

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

60 λεπτά

Όταν έρθει το αύριο

«Αν κρίνεις τους άλλους όπως αυτό το σύστημα έκρινε εσένα, δεν θα είσαι καλύτερος άνθρωπος από εκείνους που σε καταδίκασαν σε θάνατο»

Dwight Adanandus

Θεματικές Ενότητες

- Ειρήνη και Βία
- Παγκοσμιοποίηση
- Μέσα Ενημέρωσης

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Η δραστηριότητα αυτή, μέσα από τις πληροφορίες που παρέχει και τη συζήτηση που καλλιεργεί, διερευνά ζητήματα όπως:

- Η προστασία της κοινωνίας και οι εγκληματίες
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα των ποινικών εγκληματιών
- Τη θανατική ποινή

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στη ζωή
- Το δικαίωμα να μην υφίσταται κανείς σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση
- Το δικαίωμα της ισότητας απέναντι στην αξιοπρέπεια

Στόχοι

- Να εξετάσει τις προκαταλήψεις μας για τους ποινικούς κρατούμενους και να θίξει τον αντίκτυπο της θανατικής ποινής
- Να αναπτύξει δεξιότητες ακρόασης και «ερμηνείας» των πληροφοριών που λαμβάνουμε.
- Να προάγει το συναίσθημα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της δικαιοσύνης.

Υλικά

- Αντίγραφα του φυλλαδίου «Όταν έρθει το αύριο», ένα για κάθε συμμετέχοντα.
- Ένα φύλλο χαρτί και μολύβι για κάθε μέλος της ομάδας.
- Χαρτοπίνακας ή μεγάλα φύλλα χαρτιού και στυλό για συνόψιση των απόψεων που εκφράστηκαν στην ολομέλεια.

Οδηγίες

Βήμα 1ο.

1. Διαβάστε το 1ο μέρος του φυλλαδίου δυνατά. Όταν τελειώσετε, δώστε στους συμμετέχοντες περίπου 5 λεπτά για να σημειώσουν τα κύρια σημεία του και να τα καταγράψουν με δικά τους λόγια. Κατόπιν, ζητήστε τους να ανταλλάξουν φύλλα με το διπλανό τους, να διαβάσουν ο ένας τις σημειώσεις του άλλου και να δώσουν ανατροφοδότηση για όσα διάβασαν.
2. Προσκαλέστε μερικούς συμμετέχοντες να διαβάσουν τις σημειώσεις τους. Έπειτα, συζητήστε τις διαφορές μεταξύ των εκδοχών: θυμήθηκαν κάποιοι περισσότερες λεπτομέρειες από άλλους; Επινοήθηκαν στοιχεία που δεν υπήρχαν στην αρχική ιστορία;
3. Ζητήστε από τους ανθρώπους να μιλήσουν για τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους προκάλεσε η ιστορία: ποιος νομίζουν ότι είναι ο αφηγητής; Τι έχει συμβεί;

Βήμα 2ο.

4. Διαβάστε δυνατά το απόσπασμα της εφημερίδας και το 2ο μέρος της αφήγησης του Nanon.
5. Επιτρέψτε τώρα στα ζευγάρια να συζητήσουν για 10-15 λεπτά τις νέες πληροφορίες. Προμηθεύστε τους με αντίγραφα του «Όταν έρθει το αύριο» σε περίπτωση που θέλουν να ανατρέξουν σε σημεία του κειμένου.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΛΕΙΔΙ

10 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
κατά της Θανατικής
Ποινής

6. Μετά ζητήστε τους να σκεφτούν τα ακόλουθα δύο ζητήματα:
 - Άλλαξε η άποψή τους για τον Dwight ή για τον Nanon όταν έμαθαν ότι ήταν θανατοποινίτες; Πώς; Γιατί;
 - Τι πιστεύουν για τη ρήση του Dwight: «Αν κρίνεις τους άλλους με τον ίδιο τρόπο που αυτό το σύστημα σε έκρινε, αυτό θα σε κάνει ίδιο με αυτούς που σε καταδίκασαν σε θάνατο». Συμφωνείτε με αυτό;
7. Ανοίξτε το θέμα για μια γενική συζήτηση, λαμβάνοντας ανατροφοδότηση από τα διάφορα ζεύγη αυτών των ερωτήσεων.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να πυροδοτήσει έναν αριθμό σημαντικών και ενδιαφερόντων ζητημάτων που μπορούν να αποτελέσουν το θέμα περαιτέρω δραστηριοτήτων ή συζήτησης. Εντούτοις, συνιστάται να επιμείνετε αρκετά στα θέματα που οι ομάδες έχουν ήδη εξετάσει, παρά να ανοίξετε νέα θέματα (δείτε παρακάτω, στο πλαίσιο των συμβουλών για τους διευκολυντές)

- Σας δίδαξε τίποτα για τον εαυτό σας αυτή η δραστηριότητα; Σας έκανε να αναθεωρήσετε κάποια από τις προηγούμενες απόψεις ή πεποιθήσεις σας;
- Τι πιστεύετε ότι σκοπεύει να αναδείξει αυτή η δραστηριότητα; Επιτυγχάνει το σκοπό αυτό, και αν όχι, γιατί όχι;
- Τι έχει να σας πει η δραστηριότητα - αν υπάρχει κάτι - σχετικά με το δικαίωμα στη ζωή; Υπήρχαν άλλα ζητήματα δικαιωμάτων που αναδείχθηκαν στη συζήτηση;

Σημειώστε αυτά τα ζητήματα σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτί ή χαρτί χαρτοπίνακα για μελλοντική χρήση.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Στην πρώτη συζήτηση (που έπεται της ανάγνωσης του πρώτου αποσπάσματος), είναι σημαντικό να μην αποκαλυφθεί η κατάσταση των δύο ατόμων: Προσπαθήστε να κάνετε τους συμμετέχοντες να εκφράσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις απόψεις και τις εντυπώσεις τους, χωρίς να διαφανεί ότι έχετε κάποιο λόγο που το κάνετε αυτό. Ο σκοπός είναι να εξεταστεί η ανθρώπινη πλευρά των δύο προσώπων, χωρίς να υπάρχει γνώση των περιστάσεων ή της ιστορίας και του παρελθόντος τους.

Το νόημα της ανταλλαγής σημειώσεων μεταξύ των μελών της ομάδας στο τέλος του 1ου βήματος είναι να δοθεί μια εικόνα των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται και συγκρατούν ακριβώς την ίδια πληροφορία. Η διαδικασία αυτή δε θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως τεστ, αλλά μάλλον ως διαδικασία έκφρασης διαφορετικών απόψεων, ώστε οι συμμετέχοντες να μην αγχωθούν για τις σημειώσεις τους. Προσπαθήστε να εκμαιεύσετε σχόλια, ειδικά από τους συμμετέχοντες των οποίων ο απολογισμός διαφέρει ριζικά από αυτόν των διπλανών τους. Ρωτήστε τους γιατί νομίζουν ότι υπάρχουν αυτές οι διαφορές –γιατί π.χ., κάποιοι μνημόνευσαν ορισμένα κομμάτια της ιστορίας, τα οποία παραλείφθηκαν τελείως από άλλους.

Η ίδια η δραστηριότητα θα εγείρει πιθανότατα πάρα πολλά ζητήματα, που είναι αδύνατο να καλυφθούν σε μία και μόνο δραστηριότητα, κι έτσι, πρέπει να προσπαθήσετε να κρατήσετε τη συζήτηση στους άξονες που προτείνονται και ως ένα βαθμό, να μην αφήσετε τους συμμετέχοντες να παρασυρθούν παραδείγματος χάριν, σε μια συζήτηση για τη θανατική ποινή. Προσπαθήστε να κρατήσετε τη συζήτηση γύρω από τα εξής βασικά ζητήματα:

1. Ο βαθμός στον οποίο, το κράτος και ο καθένας μας τείνει «να κρίνει» τους ανθρώπους στη βάση κάποιου πράγματος που (πιστεύουμε ότι) έχουν κάνει. Αυτό πιθανώς έχει ο Dwight κατά νου, όταν γράφει ότι δε θέλει να «κρίνει» τους άλλους με τον τρόπο που το κράτος έχει κρίνει τον ίδιο (και τον Nanon). Το κράτος δεν τους αναγνωρίζει ως ανθρώπινα όντα, λόγω κάποιας πράξης που (πιστεύεται) ότι έχουν κάνει στο παρελθόν.

«11 τραγούδια που συγκλόνισαν τον κόσμο»

Προσαρμοσμένο από το περιοδικό Songline Παγκόσμια Μουσική, Μάρτιος 2009

Free Nelson Mandela – Jerry Dammers and The Special AKA
From Little Things Big Things Grow – Kev Carmody and Paul Kelly

Get up, Stand up – Bob Marley
Gracias a la Vida – Mercedes Sosa

Al Atlal – Oum Kalthoum

Biko – Peter Gabriel

Didi – Khaled

Imagine – John Lennon

Zombie – Fela Kuti

Nkosi Sikelel' iAfrika – ένας ύμνος Μεθοδιστών, που συντέθηκε από τον Enoch Sontonga το 1897

Djelem Djelem – ο ύμνος των Ρομά, που συντέθηκε από τον Jarko Jovanovic με τη χρήση μιας παραδοσιακής Ρομανί μελωδίας.

Σημείωση:

Μπορείτε να βρείτε ολόκληρο το κείμενο (Όταν φτάσει το αύριο) στον ιστότοπο της Καναδικής Συμμαχίας Εναντία στη Θανατική Ποινή (CCADP) <http://www.ccadp.org>

2. Ακόμα και οι αποκαλούμενοι ως «ειδεχθείς εγκληματίες» έχουν και διατηρούν τα εγγενώς ανθρώπινα χαρακτηριστικά τους, όχι μόνο τη στοργή και τη συμπόνια, για τα οποία μιλά ο Dwight, αλλά και τη ματαιώση και την κατάθλιψη που περιγράφει ο Nanon ως αποτέλεσμα του εγκλεισμού.

Όταν συζητήσετε για το «δικαίωμα στη ζωή», προσπαθήστε να αποφύγετε τα σχόλια για τα πρακτικά επιχειρήματα υπέρ ή κατά της θανατικής ποινής. Καθοδηγήστε τη συζήτηση γύρω από το ερώτημα του αν αυτοί οι δύο άνθρωποι μπορούν ακόμα να κατέχουν το δικαίωμα στη ζωή – και αν όχι, πώς κάποιος μπορεί να «χάσει» ένα τέτοιο δικαίωμα. Έχει κανείς, για παράδειγμα, την εξουσία να αφαιρέσει αυτό το δικαίωμα από άλλους πολίτες, ακόμα κι αν έχουν διαπράξει ένα έγκλημα;

Προτάσεις για συνέχεια

Τα τραγούδια υπήρξαν πάντα ένα ισχυρό εργαλείο για τον αγώνα των ανθρώπων για τα δικαιώματα. Η ομάδα μπορεί να θέλει να ακούσει ορισμένα τραγούδια για την ελευθερία και τη δικαιοσύνη ή να γράψει ένα δικό της.

Μπορεί να θελήσετε να προβάλτε μία ταινία που να σχετίζεται με αυτό το ζήτημα. Οι προτάσεις μας είναι:

- *Dead Man Walking* (ελληνικός τίτλος: Θα Ζήσω) – του Τιμ Ρόμπινς, 1995. Πρόκειται για μία Αμερικανική ταινία που αφηγείται την ιστορία της Αδελφής Χέλεν που συναναστρέφεται με έναν κρατούμενο σε αναμονή για θανατική ποινή.
- *Decalogue V: "Thou shalt not kill"* (ελληνικός τίτλος: Δεκάλογος) – του Κριστόφ Κιολόφσκι 1988. Ο βασικός χαρακτήρας είναι ένας νέος άνθρωπος 20 χρονών ο οποίος διαπράττει ένα τρομερό έγκλημα, αλλά εξίσου βάρβαρος είναι και ο τρόπος που τον εκτελεί το κράτος. Η ταινία αναδεικνύει ότι κάθε ζωή πρέπει να γίνεται σεβαστή και ότι κανείς δεν αξίζει να δολοφονείται.

Μπορεί να θελήσετε να διαβάσετε ή να δραματοποιήσετε (ολόκληρο ή αποσπάσματα από) το θεατρικό έργο «Ο δικαιωμένος» των Jessica Blank και Erik Jensen (theexonerated.com). Το θεατρικό είναι μονόλογοι γραμμένοι σε πρώτο πρόσωπο και περιλαμβάνει σκηνές που διαδραματίζονται σε δικαστικές αίθουσες και φυλακές, περιγράφοντας ιστορίες έξι γενναίων ανθρώπων, για τους οποίους το Αμερικανικό δικαστικό σύστημα κινήθηκε σε τρομερά λανθασμένη κατεύθυνση και παρουσιάζει το πώς κατάφεραν να επιβιώσουν.

Συνεχίστε με τα θέματα που προέκυψαν στο τέλος της δραστηριότητας. Οργανώστε μία επίσημη συζήτηση ή χρησιμοποιήστε τη μέθοδο «Προεκλογική εκστρατεία» στη σελ 180. Τα θέματα μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Ζητήματα που σχετίζονται με την τιμωρία: Για ποιο λόγο φυλακίζονται ή εκτελούνται οι εγκληματίες; Είναι πρωτίστως ζήτημα, προστασίας της κοινωνίας, αποσκοπεί στην αλλαγή της συμπεριφοράς των εγκληματιών ή αποτελεί μέσο εκδίκησης/ανταπόδοσης;
- Η θανατική ποινή: ποια είναι τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της θανατικής ποινής;
- Η εθνική ασφάλεια έναντι της ατομικής ασφάλειας• ποια είναι τα όρια στον τρόπο αντιμετώπισης των χειρότερων εγκληματιών ή των τρομοκρατών από πλευράς μιας κυβέρνησης; Για παράδειγμα – μπορεί ο βασανισμός ενός ατόμου να δικαιολογηθεί αν διακυβεύεται η ασφάλεια ενός έθνους;

Θα μπορούσατε να αναπτύξετε ένα πρότζεκτ για τη θανατική ποινή σε σχέση με τα δικαιώματα του παιδιού. Σε πολλές χώρες τα παιδιά καταδικάζονται σε θάνατο και σε πολλές περιπτώσεις εκτελούνται. Πληκτρολογήστε «Παιδιά Θανατοποινίτες» στη μηχανή αναζήτησής σας και αναζητήστε ένα βίντεο στο youtube.com.

Ιδέες για δράση

Επισκεφθείτε τον ιστότοπο της Καναδικής Συμμαχίας Εναντία στην Θανατική Ποινή (CCADP) και διαβάστε γραπτά των φυλακισμένων (www.ccadp.org). Στη συνέχεια στείλτε μία επιστολή σε κάποιον

θανατοποινίτη (ο ιστότοπος ccadp περιέχει πληροφορίες σχετικά με το πώς να γίνετε φίλος δια αλληλογραφίας ή να έρθετε σε επαφή με τον τοπικό σύνδεσμο της Διεθνούς Αμνηστίας).

Ενημερωθείτε για τον Nanon Williams στο www.nawisa.ch και αποφασίστε πώς θα μπορούσατε να υποστηρίξετε την υπόθεσή του.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει καθιερώσει την κατάργηση της θανατικής ποινής ως προϋπόθεση για να γίνει μέλος ένα κράτος. Καμία εκτέλεση δεν έχει λάβει χώρα στην επικράτεια των μελών κρατών του οργανισμού από το 1997.

Η πρώτη χρονιά που δεν πραγματοποιήθηκαν εκτελέσεις σε καμία χώρα της Ευρώπης ήταν το 2009• ωστόσο, το Μάρτιο του 2010 η Λευκορωσία εκτέλεσε δύο ανθρώπους.

Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με το ποιες χώρες έχουν επικυρώσει τις διεθνείς συμβάσεις για την κατάργηση της θανατικής ποινής στην ιστοσελίδα της Διεθνούς Αμνηστίας, www.amnesty.org.

Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας «Παιδιά και θανατική ποινή: Εκτελέσεις σε όλο τον κόσμο από το 1990», που εκδόθηκε το 2002, αποκαλύπτει ότι οι ΗΠΑ ήταν πρώτη στη λίστα αναφορικά με τους αριθμούς νέων ανθρώπων κάτω των 18 που εκτελέστηκαν λόγω του ότι διέπραξαν εγκλήματα• οι ΗΠΑ εκτέλεσαν 18. Το Πακιστάν εκτέλεσε έναν ανήλικο, που ήταν μόλις 13 όταν διέπραξε το αδίκημα. Το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δηλώνει: Μόνο το Ιράν, το Σουδάν, η Κίνα και το Πακιστάν είναι οι χώρες όπου εκτελούνται νεαροί κατάδικοι από το 2004. Το Σουδάν διεξήγαγε δύο τέτοιες εκτελέσεις το 2005, ενώ η Κίνα εκτέλεσε ένα νεαρό κατάδικο το 2004 και το Πακιστάν, το 2006. Αντιθέτως, το Ιράν είναι γνωστό ότι εκτέλεσε τουλάχιστον τρεις νεαρούς καταδίκους το 2004, οκτώ το 2005 και τέσσερις το 2006. Συνολικά, μόνο η Κίνα διεξάγει περισσότερες εκτελέσεις από το Ιράν. Σε μία κατά κεφαλήν βάση, το Ιράν εκτελεί περισσότερους ανθρώπους ετησίως, συγκριτικά με οποιαδήποτε άλλη χώρα. (www.hrw.org Ιούνιος 2007)

Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το Nanon Williams στο <http://www.ccadp.org/nanonwilliams.htm>.

Handouts

Όταν έρθει το αύριο, του Nanon Williams

Μέρος 1ο

«Ήταν μία μέρα μετά το θάνατο του Dwight Adanandus, που είδα τη ζωή στ' αλήθεια με εντελώς διαφορετικό τρόπο ή για να το πω διαφορετικά, ως κάτι εντελώς διαφορετικό από αυτό που θα ήθελα να είναι. Ήταν αρχή του χειμώνα και, καθώς είχα ακόμη στο μυαλό μου ένα φίλο που πάντα ήταν για μένα ένα χαμόγελο όταν οι μέρες μου φαίνονταν μάταιες, αισθάνθηκα τρόμο. Πήρα την εφημερίδα κάτω από την πόρτα, την εφημερίδα που έγραφε την ιστορία του.

Διαβάζοντας την και συνειδητοποιώντας ότι δε θα τον ξανάβλεπα ποτέ, ένιωθα σαν κάποιος να μου έμπηγε βελόνες στην καρδιά. Μερικές φορές έρχονταν στην αυλή φωνάζοντας «πώς πάει νεαρέ;» κι εγώ κοίταζα γύρω και πίσω μου και έλεγα «ποιος είναι ο νεαρός;» και αρχίζαμε να γελάμε κι οι δυο, επειδή ήμουν ο πιο νέος εκεί. Κι όταν σκέφτομαι αυτές τις στιγμές τώρα, θλίβομαι βαθιά, επειδή δε θα περιμένω πια με ανυπομονησία τον Dwight να είναι εκεί, στην αυλή, για να διαλύσει εκείνα που με γέμιζαν με θυμό.

Δεδομένου ότι τα χρόνια έχουν περάσει, οι συνήθειες μου, το πώς περνάω το χρόνο μου έχουν αλλάξει, αλλά θέλω να πιστεύω ότι αυτές οι συνήθειες θα με κάνουν ενδεχομένως καλύτερο άτομο μια μέρα, όπως και ο Dwight έγινε με τον καιρό καλύτερος άνθρωπος. Σε στιγμές αδυναμίας σκέφτομαι πάντα τι θα έκανε ο Dwight στη θέση μου.

«Θυμηθείτε», έλεγε, «το σύστημα μπορεί να σας καταβάλει μόνο αν το αφήσετε. Κάντε ειρήνη με το Θεό σας, όποιος κι αν είναι αυτός, και αρχίστε να ζείτε και να εκτιμάτε τη ζωή». Κι ύστερα πρόσθετε: «Νεαρέ, δε ξέρω γιατί είσαι εδώ, αλλά ξέρω ότι δεν ανήκεις εδώ...»

Μέρος 2ο

«... Στην πραγματικότητα, κανείς δε θα έπρεπε να είναι εδώ, στην πτέρυγα των θανατοποινιτών. Υπάρχουν βιαστές, απαγωγείς, ληστές, παιδεραστές και σαδιστές, που δε δίνουν δεκάρα για σας. Αλλά υπάρχουν και στοργικοί και συμπονετικοί άνθρωποι, που έχουν κάνει τα ίδια με τους προηγούμενους, αλλά που έχουν και τον τρόπο να αλλάξουν». Θα θυμάμαι πάντα αυτό που μου είπε λίγες εβδομάδες πριν εκτελεστεί: «Θυμήσου τούτο μόνο. Εάν κρίνεις τους άλλους, όπως το σύστημα έκρινε εσένα, δε θα είσαι καλύτερος από εκείνους που σε καταδίκασαν σε θάνατο.» Και όπως εκείνες οι λέξεις ηχούν στα αυτιά μου τώρα, αναρωτιέμαι γιατί μου πήρε τόσο καιρό να καταλάβω το νόημά τους. Φυσικά, αυτό που μου είχε πει, το είχα καταλάβει. Αλλά, το να φτάσω να αντιληφθώ πλήρως το νόημα των λέξεων αυτών, ήταν κάτι διαφορετικό. Υποθέτω, ότι το είπε σε μένα, επειδή ήμουν ο νεότερος, αλλά η αλήθεια είναι σκληρή όταν την αντιλαμβάνεσαι.

Ξέρω ότι ο εγκλεισμός είναι ένα ψυχολογικό βασανιστήριο που οδηγεί στην απογοήτευση μέχρι σημείου κατάθλιψης, αλλά σε μερικούς, με κάποιο τρόπο, το πνεύμα και η θέληση δεν πεθαίνουν. Ο Dwight έχει το πνεύμα του ζωντανό και με το πνεύμα αυτό άλλαξε τις ζωές πολλών που σαπίζουν ζωντανόι στο νεκροταφείο του συστήματος. «Το ξέρω ότι δεν είναι εύκολο νεαρέ», έλεγε, «αλλά ποιος είπε ότι η ζωή είναι εύκολη. Από κάθε ημέρα, κρατήστε ό,τι αξίζει και αν μπορείτε να δείτε φως στο τέλος του δρόμου, αφήστε αυτή τη δύναμη να σας καθοδηγήσει» ήταν τα τελευταία λόγια που μου είπε δακρυσμένος, καθώς μας αποχαιρετούσε για τελευταία φορά. Δεν τολμώ να υποθέσω ποια δύναμη εννοούσε, πιστεύω ότι εννοούσε ότι πρέπει να τη βρω μόνος μου για να με στηρίξει στα χρόνια που έρχονται. Δεν έχω ξεμακρύνει ποτέ από τις αξίες μου, όπως η αγάπη για την οικογένειά μου και πιθανόν αυτή την αγάπη εννοούσε ότι θα συντροφέψει τη μέρα που θα περάσω τις πύλες των ουρανών, όταν το αύριο έρθει πραγματικά»

Ο Nanon Williams καταδικάστηκε σε θάνατο από την πολιτεία του Τέξας, όταν ήταν 17 ετών, με την κατηγορία της δολοφονίας. Ο ίδιος αρνείται την κατηγορία και έχει περάσει 13 χρόνια στην πτέρυγα των θανατοποινιτών, ωστόσο η ποινή του μετατράπηκε σε ισόβια κάθειρξη το 2005 από το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ με απόφαση του Roper V. Simmons, που κατήργησε την εκτέλεση νεαρών ατόμων. Το 2010 η υπόθεση του Nanon επρόκειτο να δικαστεί από το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο με στοιχεία για την απόδειξη της αθωότητάς του.

Πηγή: <http://www.ccadp.org> and www.nawisa.ch

Απόκομμα Εφημερίδας

Χάντσβιλ – 2 Οκτωβρίου 1997. Το βράδυ της Τετάρτης εκτελέστηκε ένας ληστής. Είχε καταδικαστεί για το φόνο ενός επιχειρηματία στο San Antonio πριν από 9 χρόνια. Ο επιχειρηματίας είχε προσπαθήσει να τον εμποδίσει μετά από ένοπλη ληστεία που είχε διαπράξει σε τράπεζα. Ο Adanandus, 41 ετών, μεταφέρθηκε στην πτέρυγα των θανατοποινιτών για το φόνο του Vernon Hanan, που πυροβολήθηκε στο στήθος στις 28 Ιανουαρίου 1988, καθώς πάλευε με τον Adanandus στο χώρο αναμονής μιας τράπεζας στη βόρεια πλευρά του San Antonio.

Ποια είναι η θέση σου;

Είναι στ' αλήθεια σημαντικότερο να έχεις ένα σπίτι, φαγητό και να είσαι σε θέση να καλύπτεις τις βασικές σου ανάγκες, από το να είσαι σε θέση να λες αυτό που θέλεις;

Θεματικές Ενότητες	• Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα • Ιδιότητα του Πολίτη και Κοινωνική Συμμετοχή • Φτώχεια
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	Οποιοδήποτε
Διάρκεια	50 λεπτά
Επισκόπηση	Πρόκειται για μια δραστηριότητα συζήτησης, όπου οι συμμετέχοντες κυριολεκτικά ορθώνουν το ανάστημά τους για τις απόψεις τους.
Σχετιζόμενα δικαιώματα	• Όλα
Στόχοι	• Η κατανόηση των διαφορών ανάμεσα στα αστικά και πολιτικά, τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα • Η ανάπτυξη και χρήση δεξιοτήτων συζήτησης και επιχειρηματολογίας • Η ενθάρρυνση του σεβασμού και η ανάπτυξη ανοιχτού πνεύματος
Υλικά	• Ένα αντίγραφο των δηλώσεων • Μεγάλα φύλλα χαρτί ή χαρτοπίνακας, στυλό • Σπάγκος ή κιμωλία (προαιρετικά) • Αντίγραφο της απλοποιημένης Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη σελίδα 664 (προαιρετικά) • Χώρος που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να κινούνται
Προετοιμασία	• Ετοιμάστε 2 αφίσες – μία που θα λέει «Συμφωνώ» και η άλλη που θα λέει «Διαφωνώ» – και κολλήστε τις στο πάτωμα στις απέναντι μεριές του δωματίου, ώστε οι συμμετέχοντες να σταθούν ανάμεσά τους σε μία ευθεία γραμμή. (Μπορείτε να κάνετε μια ευθεία γραμμή με την κιμωλία ή να χρησιμοποιήσετε την κλωστή). • Ενημερωθείτε σχετικά με τις «γενιές δικαιωμάτων» και για τις δύο κατηγορίες, αστικά και πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα. (Βλέπε συμβουλές για τους διευκολυντές παρακάτω και στο Κεφάλαιο 4)

Οδηγίες

1. Ξεκινήστε με μία πολύ σύντομη εισαγωγή για τις διαφορές μεταξύ αστικών και πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων.
2. Αφιερώστε 5 λεπτά για καταιγισμό ιδεών με θέμα τα διάφορα δικαιώματα κάθε κατηγορίας. Καταγράψτε τα δικαιώματα στο χαρτοπίνακα κάτω από τους τίτλους «αστικά και πολιτικά δικαιώματα», «κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα».
3. Εξηγήστε ότι τώρα θα διαβάσετε σειρά από δηλώσεις με τις οποίες μπορούν να συμφωνούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό.
4. Τονίστε τις δύο αντίθετες απόψεις, «Συμφωνώ» και «Διαφωνώ», που είναι γραμμένες στα μεγάλα χαρτιά. Εξηγήστε ότι μπορούν να καταλάβουν οποιοδήποτε σημείο κατά μήκος της (νοητής) γραμμής, αλλά θα πρέπει να τοποθετηθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να στέκονται δίπλα σε κάποιον που η άποψή του είναι πιο κοντά στη δική τους. Οι σύντομες συζητήσεις επιτρέπονται ώπου ο καθένας/καθεμιά να βρει τη θέση του!
5. Διαβάστε τις δηλώσεις με τη σειρά.
6. Προκαλέστε προβληματισμό και συζήτηση. Ζητήστε από αυτούς που επέλεξαν τις δύο ακραίες θέσεις να εξηγήσουν γιατί επέλεξαν αυτή τη θέση. Ζητήστε από κάποιον με θέση κοντά στο κέντρο, αν η θέση του δηλώνει την έλλειψη μίας ισχυρής άποψης ή έλλειψη γνώσης.

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Ιδιότητα του Πολίτη
και Κοινωνική
Συμμετοχή

Φτώχεια

Επίπεδο 2

Οποιοδήποτε

50 λεπτά

7. Επιτρέψτε στους συμμετέχοντες να αλλάξουν θέση κατά τη διάρκεια ανταλλαγής απόψεων.
8. Όταν τελειώσετε με τις δηλώσεις, ενώστε την ομάδα για την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με την ανασκόπηση της δραστηριότητας και έπειτα συζητήστε με την ομάδα το τι έμαθε.

- Υπήρχαν ερωτήσεις που δυσκολεύονταν να απαντήσουν, είτε γιατί ήταν δύσκολο να αποφασίσουν, είτε γιατί δεν έγινε καλή διατύπωση της ερώτησης;
- Γιατί κάποιοι άλλαξαν άποψη κατά τη διάρκεια των συζητήσεων;
- Εξεπλάγησαν κάποιοι από τις διαφωνίες που προέκυψαν;
- Πειράζει αν διαφωνούμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Πιστεύετε ότι υπάρχουν «σωστές» και «λάθος» απαντήσεις για τις διάφορες δηλώσεις που έγιναν ή είναι απλά θέμα προσωπικής άποψης;
- Υπάρχει ποτέ δυνατότητα να συμφωνήσουν όλοι για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ των δύο (πρώτων) γενεών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: αστικά & πολιτικά δικαιώματα και κοινωνικά & οικονομικά δικαιώματα; Είναι δυνατό να πούμε ποια από αυτά είναι πιο σημαντικά;
- Χρειαζόμαστε περισσότερα δικαιώματα; Θα μπορούσε να υπάρξει τρίτη γενιά δικαιωμάτων;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μπορεί να θέλετε να κάνετε το μέρος στοίχισης στη δραστηριότητα σχετικά γρήγορα, χωρίς να δίνετε πολύ χρόνο για συζήτηση ανάμεσα στις δηλώσεις και στη συνέχεια να επιλέξετε δύο ή τρεις δηλώσεις και να τις συζητήσετε πιο λεπτομερώς στην ολομέλεια. Αλλά αξίζει να σταματήσετε τη δραστηριότητα σε συγκεκριμένα σημεία προκειμένου να δώσετε στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να προβληματιστούν αναφορικά με κάποια σημεία και με τη θέση σε σχέση με τους άλλους. Η δραστηριότητα θίγει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά πιο συγκεκριμένα τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα· για παράδειγμα το δικαίωμα στην εργασία και την ξεκούραση, τη δημόσια υγεία και το βασικό επίπεδο διαβίωσης.

Οι παρακάτω δηλώσεις έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να προκύψει συζήτηση για τις διαφορές μεταξύ των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων από τη μία και των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων από την άλλη. Δεν χρειάζεται να προχωρήσετε σε πολλές λεπτομέρειες στην αρχή της δραστηριότητας, αφού πολλά από τα επιμέρους σημεία θα προκύψουν κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Ωστόσο δύο σημεία είναι χρήσιμο να σημειωθούν στην εισαγωγή. Πρώτον, η διαφορά είναι ότι τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα είναι οι ηθικές αξιώσεις που έχουμε από τις κυβερνήσεις και αφορούν αστικά και πολιτικά θέματα, όπως το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, την ψήφο, την έκφραση της προσωπικής άποψης. Ενώ, τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα είναι αξιώσεις που ακριβώς συνδέονται με κοινωνικά και οικονομικά θέματα – όπως η έλλειψη στέγης, η ανεπαρκής ασφάλεια, η φτώχεια κτλ.

Το δεύτερο σημείο είναι ότι μερικοί άνθρωποι έχουν κάνει έναν ουσιαστικό διαχωρισμό μεταξύ των διαφόρων τύπων δικαιωμάτων. Τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα ορίζονται από μερικούς ως λιγότερο σημαντικά και/ή πιο δύσκολο να τα εγγυηθεί κανείς από ότι τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα.

Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας καταιγισμού ιδεών μπορείτε να μοιράσετε αντίγραφα της απλουστευμένης έκδοσης της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη σελίδα 664 για να φρεσκάρете τη μνήμη της ομάδας· εναλλακτικά, μπορείτε να διαβάσετε δυνατά ορισμένα από τα άρθρα και να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να τα βάλουν στη σωστή κατηγορία. Τα άρθρα 16 και 22-29 ορίζονται ως κοινωνικο-οικονομικά δικαιώματα.

5 Δεκεμβρίου
Παγκόσμια Ημέρα
Εθελοντισμού για
την Οικονομική και
Κοινωνική Ανάπτυξη

Παραλλαγές

Συνθέστε άλλες δηλώσεις ή ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να κάνουν δικές τους.

Προτάσεις για συνέχεια

Οργανώστε μία δομημένη συζήτηση για ένα από τα θέματα. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους και ψηφίστε στο τέλος της συζήτησης. Θα μπορούσατε να προσκαλέσετε άλλους νέους ή μέλη της κοινότητας να παρακολουθήσουν.

Το να γνωρίζει κανείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντικό, αλλά το να είναι ενεργός πολίτης είναι εξίσου ουσιαστικό για τη διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα μπορούσατε να κάνετε τη δραστηριότητα «Προεκλογική εκστρατεία» στη σελίδα 180. Η δραστηριότητα αυτή εξετάζει το κατά πόσο πρέπει να ασκεί κανείς πίεση προκειμένου να πείσει για την ορθότητα των απόψεών του.

Όταν κανείς συζητά για τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι σημαντικό να προσέχει τις λέξεις που χρησιμοποιεί και την επίδραση που αυτές έχουν. Για παράδειγμα, θα πρέπει να σκεφτείτε αν θα πρέπει να λέτε «γκέι» ή «ομοφυλόφιλος», ή αν θα χρησιμοποιείτε τον όρο «ανάπηροι», «άτομα με ειδικές ανάγκες» ή «άνθρωποι με αναπηρίες». Η ομάδα μπορεί να θέλει να συζητήσει τα θέματα του απλού λόγου και πολιτικής ορθότητας μέσω της δραστηριότητας «Άσπρο μέλλον» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι».

Ιδέες για δράση

Ελάτε σε επαφή με κάποια τοπική οργάνωση που δραστηριοποιείται στον τομέα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή της κοινωνικής πρόνοιας και διερευνήστε πώς θα μπορούσατε να συνεισφέρετε.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το κεφάλαιο 4 του εγχειριδίου περιέχει γενικές πληροφορίες για τις διάφορες γενιές δικαιωμάτων, μία εισαγωγή στα δικαιώματα «τρίτης γενιάς».

Φυλλάδια

Φύλλο δηλώσεων

- Είναι πιο σημαντικό να έχεις σπίτι, τροφή και να είσαι σε θέση να καλύπτεις τις βασικές σου ανάγκες, από το να είσαι σε θέση να λες αυτό που θες.
- Η εργασία είναι καθήκον, αλλά όχι δικαίωμα.
- Η πιο βασική υποχρέωση κάθε κυβέρνησης είναι να διασφαλίζει ότι όλοι οι πολίτες της χώρας έχουν τροφή.
- Το δικαίωμα στην «ξεκούραση και την ψυχαγωγία» είναι μία πολυτέλεια που μόνο οι πλούσιοι μπορούν να το απολαμβάνουν.
- Δεν είναι δουλειά της κυβέρνησης να προστατεύσει τους ανθρώπους από την πείνα – είναι ευθύνη των ίδιων των πολιτών!
- Ο τρόπος που επιλέγουμε να συμπεριφερόμαστε στους εργαζόμενους δεν είναι θέμα της διεθνούς κοινότητας.
- Οι φτωχές χώρες θα έπρεπε να εστιάσουν στη διασφάλιση του βασικού επιπέδου διαβίωσης πριν ασχοληθούν με τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα των πολιτών.
- Οι ακραίες οικονομικές ανισότητες συνιστούν παραβίαση βασικών δικαιωμάτων.
- Τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα αφορούν σε ένα ιδεώδες μέλλον και δεν μπορούμε να τα εγγυηθούμε σήμερα.
- Αν δε μπορούμε να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα, δεν έχει νόημα να υπάρχουν.
- Κάποια δικαιώματα είναι πιο σημαντικά από άλλα.
- Ορισμένοι άνθρωποι έχουν περισσότερα δικαιώματα από άλλους.
- Ορισμένοι άνθρωποι είναι άστεγοι επειδή το επιλέγουν.
- Οι πλούσιοι είναι πιο ευτυχημένοι από τους φτωχούς.
- Είναι αδύνατο να εξαλειφθεί συνολικά η φτώχεια.
- Δε γεννιόμαστε με δικαιώματα• τα κατακτούμε.

Φύλο

Διακρίσεις και
Μισαλλοδοξία

Θρησκεία και Πίστη

Επίπεδο 2

8+

25 λεπτά

Ποιοι είμαι;

Είμαι όλοι οι σύνδεσμοι (links) που δημιουργώ με άλλους

Albert Jacquard

Θεματικές Ενότητες

- Φύλο
- Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
- Θρησκεία και Πίστη

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 2

Μέγεθος Ομάδας

8+

Διάρκεια

25 λεπτά

Επισκόπηση

- Η δραστηριότητα αυτή εμπλέκει ομάδες ψιθύρου, καταιγισμό ιδεών, ζωγραφική και ομαδική συζήτηση για τη διερεύνηση ζητημάτων ταυτότητας.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα.
- Ελευθερία από διακρίσεις
- Το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια.

Στόχοι

- Η αύξηση της επίγνωσης για την έννοια της ταυτότητας και η διεύρυνση της αυτογνωσίας
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας
- Η προώθηση της αλληλεγγύης και του σεβασμού.

Υλικά

- Χρωματιστά στυλό και μαρκαδόροι, αν είναι δυνατόν διαφορετικού χρώματος για κάθε συμμετέχοντα
- Αρκετό χαρτί για ένα για τον καθένα
- Χαρτί χαρτοπίνακα και μαρκαδόροι

Οδηγίες

1. Για ζέσταμα, ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να γίνουν ζευγάρια και να φτιάξουν ομάδες ψιθύρου. Ζητήστε τους να προσποιηθούν ότι είναι άγνωστοι μεταξύ τους και να συστηθούν.
2. Τώρα ζητήστε να σκεφτούν τι είναι ενδιαφέρον ή σημαντικό να ξέρουν για κάποιον άλλον που συναντούν για πρώτη φορά και να σκεφτούν γενικές κατηγορίες πληροφοριών. Για παράδειγμα, όνομα, ηλικία, φύλο, εθνικότητα, ρόλο μέσα στην οικογένεια, θρησκεία, (κοινωνικό) φύλο, εθνικότητα, εργασία/ σπουδές, μουσικές επιλογές, χόμπι, αθλήματα και γενικά, πράγματα που αρέσουν ή δεν αρέσουν σε κάποιον και πολλά άλλα.
3. Τώρα εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι θα πρέπει να δουν τι κοινά έχουν καταγράψει σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Μοιράστε χαρτί και στυλό και εξηγήστε ότι το πρώτο βήμα είναι να σχεδιάσουν μια αναπαράσταση της ταυτότητάς τους. Θα πρέπει να φανταστούν τους εαυτούς τους ως αστέρια• οι πτυχές της ταυτότητάς τους ακτινοβολούν στην κοινωνία. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να εξετάσουν τις οκτώ με δέκα από τις πιο σημαντικές πτυχές της ταυτότητάς τους και να σχεδιάσουν το προσωπικό τους αστέρι.
4. Πείτε στους συμμετέχοντες να συγκρίνουν τα αστέρια τους με τα αστέρια των άλλων. Αν βρουν κάποιον που έχει ένα κοινό χαρακτηριστικό, τότε θα πρέπει να γράψουν το όνομά του δίπλα στο χαρακτηριστικό. (Για παράδειγμα, αν ο Jan και ο Parvez έχουν κοινό χαρακτηριστικό τη ράπ μουσική θα πρέπει να γράψουν ο ένας το όνομα του άλλου δίπλα στο χαρακτηριστικό. Αφιερώστε 15 λεπτά σ' αυτό το στάδιο.
5. Τώρα επιστρέψτε στην ολομέλεια και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μιλήσουν σε προσωπικό επίπεδο. Θα μπορούσατε να τους ρωτήσετε:
 - Ποιες πτυχές της ταυτότητας έχουν από κοινού τα μέλη και ποιες είναι μοναδικές;
 - Πόσο ίδιοι και πόσο διαφορετικοί είναι οι συμμετέχοντες στην ομάδα; Οι άνθρωποι έχουν περισσότερα κοινά ο ένας με τον άλλον από ό,τι διαφορετικές πτυχές;

10 Οκτωβρίου
Παγκόσμια Ημέρα για
την Ψυχική Υγεία

6. Τέλος, συζητήστε ομαδικά τις πτυχές της ταυτότητας που οι άνθρωποι επιλέγουν και αυτές με τις οποίες γεννιούνται. Γράψτε τις σε δύο στήλες στο χαρτοπίνακα.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Τώρα, συζητήστε τι ανακάλυψαν οι συμμετέχοντες για τους εαυτούς τους αλλά και για τους άλλους. Καθώς και τις επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Τι έμαθαν για τον εαυτό τους; Ήταν δύσκολο να αποφασίσουν ποιες ήταν οι πιο σημαντικές πτυχές της ταυτότητάς τους;
- Εξεπλάγησαν από τα αποτελέσματα της σύγκρισης των αστεριών; Είχαν περισσότερα ή λιγότερα κοινά μεταξύ τους από ό,τι περίμεναν;
- Πώς ένιωσαν για τη διαφορετικότητα που υπάρχει στην ομάδα; Ένιωσαν ότι αυτό καθιστούσε πιο ενδιαφέρουσα ή πιο δύσκολη τη συμμετοχή τους στην ομάδα;
- Υπήρξαν πτυχές της ταυτότητας κάποιου στις οποίες θα ήθελαν να αντιδράσουν και να πουν «Εγώ δεν είμαι»; Για παράδειγμα, δεν είμαι ποδοσφαιρόφιλος, δε μου αρέσει η techno μουσική, δεν αγαπώ τα σκυλιά, δεν είμαι ομοφυλόφιλος ή Χριστιανός.
- Πώς αναπτύσσεται η ταυτότητα; Ποιες πτυχές είναι κοινωνικές κατασκευές και ποιες είναι έμφυτες και καθορισμένες;
- Σε σχέση με τα ζητήματα φύλου, ποιες πτυχές είναι κοινωνικά κατασκευασμένες και ποιες έμφυτες και καθορισμένες;
- Οι συμμετέχοντες έγραψαν «κορίτσι» ή «αγόρι»; Με τι συσχετίζουν οι άνθρωποι τις λέξεις «αγόρι» και «κορίτσι»; Είναι οι συσχετίσεις ίδιες για τα δύο φύλα και για όλα τα αγόρια και για όλα τα κορίτσια;
- Κατά πόσο κρίνονται οι άνθρωποι από την ατομική τους ταυτότητα και κατά πόσο από την ομάδα στην οποία ανήκουν;
- Σε ποιο βαθμό είναι ελεύθεροι οι άνθρωποι να επιλέξουν την ταυτότητά τους; Ποιες είναι οι επιπτώσεις για αυτούς και την κοινωνία και ειδικότερα για τα ανθρώπινα δικαιώματα της ισοτιμίας και του σεβασμού;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Το όνομα της δραστηριότητας δεν είναι λάθος! Σκοπεύει να προβληματίσει τους συμμετέχοντες. Αν θέλετε κάποια μουσική στο υπόβαθρο καθώς παίζετε αυτό το παιχνίδι, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το τραγούδι του Φρανκ Ζάπα «Είσαι αυτό που εσύ είναι, εγώ είναι αυτό που εσύ είμαι...» (You are what you is, I is what you am...)

Για ζέσταμα, ίσως θελήσετε να δώσετε σε μερικούς συμμετέχοντες μια συμβουλή που θα τους βάλει να σκεφτούν στη σωστή κατεύθυνση. Θα μπορούσατε να δώσετε τον εαυτό σας ως παράδειγμα ή να χρησιμοποιήσετε ένα φανταστικό πρόσωπο, όπως στο παράδειγμα παρακάτω.

Είναι σημαντικό να έχει καθένας από τους συμμετέχοντες από ένα μαρκαδόρο διαφορετικού χρώματος για να τους μεταφερθεί η ιδέα ότι ο καθένας είναι μοναδικός. Αν έχετε μια μεγάλη ομάδα και δύο ή περισσότεροι συμμετέχοντες πρέπει να μοιραστούν στυλό του ίδιου χρώματος ζητήστε τους να χρησιμοποιήσουν διαφορετικό τρόπο γραφής.

Αν θέλετε, μπορείτε να εξελίξετε λίγο τη δραστηριότητα, προτείνοντας στους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν τα προσωπικά τους αστέρια με μακρύτερες ή κοντύτερες δέσμες ή ακτίνες σύμφωνα με το πόσο δημόσια ή ιδιωτική αισθάνονται ότι είναι μια ιδιαίτερη πτυχή της ταυτότητάς τους. Οι μακρύτερες δέσμες φτάνουν πιο μακριά προς την κοινωνία και επομένως είναι πιο δημόσιες.

Μερικά από τα ακόλουθα σημεία θα μπορούσαν να καταλήξουν στον τελικό καταγισμό ιδεών (στο βήμα 6):

- Πτυχές της ταυτότητας που επιλέγουμε: όνομα, φύλο, εργασία, συμμετοχή ως μέλος σε πολιτικό κόμμα, αγαπημένη μουσική, στυλ των ρούχων, ποδοσφαιρική ομάδα, τόπος κατοικίας
- Πτυχές της ταυτότητας με τις οποίες έχουμε γεννηθεί: φύλο, ηλικία, ύψος, χρώμα ματιών
- Πιθανά θα υπάρξουν κάποιες πτυχές της ταυτότητας που θα προκαλέσουν διενέξεις, όπως για παράδειγμα η εθνικότητα, το φύλο και η σεξουαλικότητα, η θρησκεία, η μειονότητα στην οποία κανείς ανήκει.

Η συζήτηση γύρω από το πώς αναπτύσσεται η ταυτότητα, ποιες πτυχές είναι κοινωνικά κατασκευασμένες και ποιες έμφυτες και καθορισμένες θα είναι επίσης αμφιλεγόμενη, ειδικά σε ό,τι αφορά πτυχές που σχετίζονται με τη θρησκεία και το φύλο. Αξίζει να ζητήσουμε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν τη δική τους διαδικασία ανάπτυξης και πώς ορισμένες πτυχές της ταυτότητάς τους έχουν αλλάξει μέσα στα χρόνια, ίσως ακόμα κι εκείνες οι πτυχές της ταυτότητάς τους που θεωρούν ως καθορισμένες.

Μπορεί να θέλετε να εξάγετε μερικά συμπεράσματα από τις συζητήσεις, για παράδειγμα, ότι είμαστε όλοι άνθρωποι με δικαιώματα ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, ιδιότητας, γέννησης ή άλλης κατάστασης.

Παραλλαγές

Στο σημείο 3 των οδηγιών ζητήστε από τους συμμετέχοντες να ζωγραφίσουν μία αυτοπροσωπογραφία ή να κολλήσουν μία φωτογραφία τους όταν ήταν παιδιά στο κέντρο του αστεριού.

Αν τα ονόματα έχουν παραλειφθεί από τα αστέρια, τότε οι συμμετέχοντες μπορούν να προσπαθήσουν να μαντέψουν ποια αστέρια ανήκουν σε ποιον/α.

Πρόσθετες πληροφορίες

Το εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι» του Συμβουλίου της Ευρώπης περιέχει πλούτο πληροφοριών και περισσότερες δραστηριότητες σχετικά με θέματα ταυτότητας.

Προτάσεις για συνέχεια

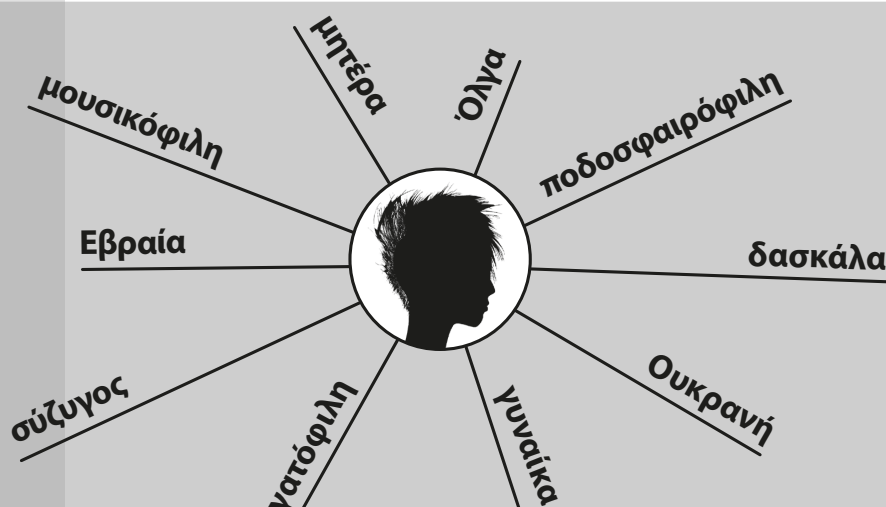
Διεξάγετε αυτή τη δραστηριότητα με τους φίλους σας, τους συναδέλφους σας και την οικογένειά σας.

Η δραστηριότητα μπορεί να χρησιμεύσει ως άνοιγμα για πολλές άλλες συζητήσεις, για παράδειγμα, για ερωτήματα σχετικά με την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις διακρίσεις και την ξενοφοβία, τα δικαιώματα των παιδιών και την ιδιότητα του πολίτη.

Αν η ομάδα θέλει να εξετάσει περαιτέρω τα ζητήματα ταυτότητας και φύλου θα απολαύσει τη δραστηριότητα «Ηρώιδες και Ήρωες» στη σελίδα 206.

Αν θέλετε να μεταφέρετε τη συζήτηση από την ταυτότητα στα δικαιώματα του ατόμου, στην ισότητα, στην αξιοπρέπεια και γενικότερα στα ανθρώπινα δικαιώματα, τότε μία πρόταση θα ήταν να διεξάγετε το παιχνίδι «Σχεδιάστε τη λέξη» στη σελίδα 170.

Αν η ομάδα είναι πολυπολιτισμική και θέλετε να ενθαρρύνετε την περιέργεια των συμμετεχόντων για τις διαφορετικές τους κουλτούρες, τότε μία καλή δραστηριότητα για συνέχεια είναι η «Ιστορία μου» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι».

Εργασία και μωρά

Θέλετε δουλειά; Τότε μη σχεδιάζετε να κάνετε παιδιά!

Θεματικές Ενότητες	- Εργασία - Φύλο - Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία
Πολυπλοκότητα	Επίπεδο 2
Μέγεθος ομάδας	10-25 (μικρές ομάδες:5)
Διάρκεια	90 λεπτά
Επισκόπηση	Πρόκειται για παιχνίδι ρόλων. Διαπραγματεύεται ζητήματα όπως: - Τα αναπαραγωγικά δικαιώματα στην εργασία - Οι διακρίσεις ενάντια στις γυναίκες στο χώρο εργασίας Σχετιζόμενα δικαιώματα - Το δικαίωμα στην επιθυμητή εργασία και στη συμμετοχή σε σωματεία - Το δικαίωμα στο γάμο και την οικογένεια - Το δικαίωμα στη μη διάκριση
Στόχοι	- Η ανάπτυξη της γνώσης για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών - Η ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και συζήτησης - Η ενθάρρυνση ανοιχτού πνεύματος και αίσθησης δικαιοσύνης και κοινωνικής υπευθυνότητας
Υλικά	- Ένα μεγάλο φύλλο χαρτί, χαρτοπίνακας ή πίνακας, μαρκαδόρος - Χώρος για μικρή ομάδα εργασίας και παιχνίδι ρόλων - Σκηνικά για το θεατρικό, τραπέζι και καρέκλα, στυλό και χαρτί
Προετοιμασία	Αντιγράψτε το σενάριο σε έναν πίνακα ή σε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί ή στο χαρτοπίνακα.

Οδηγίες

- Εξηγήστε ότι η δραστηριότητα περιλαμβάνει ένα παιχνίδι ρόλων για τα ζητήματα των δικαιωμάτων αναπαραγωγής των γυναικών στο χώρο εργασίας. Ξεκινήστε μία σύντομη δραστηριότητα καταγισμού ιδεών για τα δικαιώματα αναπαραγωγής των γυναικών, ώστε να διασφαλίσετε ότι όλοι οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται τον όρο.
- Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες (μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων ανά ομάδα: 5 άτομα)
- Διαβάστε δυνατά την κάρτα κατάστασης.
- Στις μικρές τους ομάδες, δώστε στους συμμετέχοντες είκοσι λεπτά να αποφασίσουν πώς τελειώνει η ιστορία και να την αναπτύξουν σε ένα παιχνίδι ρόλων. Το παιχνίδι ρόλων θα πρέπει να ξεκινήσει με τη συνάντηση ανάμεσα στη Μαρία και τον κύριο Wladstock και δεν θα πρέπει να διαρκέσει περισσότερο από πέντε λεπτά.
- Καλέστε κάθε ομάδα να παρουσιάσει το θεατρικό της. Κρατήστε σχόλια για την ανασκόπηση.

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Ξεκινήστε με ένα γύρο ανατροφοδότησης από κάθε μία από τις μικρές ομάδες για το πώς ανέπτυξαν τα παιχνίδια ρόλων τους μαζί με σχόλια για τους άλλους. Στη συνέχεια συζητήστε για τις επιπτώσεις και τι θα πρέπει να γίνει για τις διακρίσεις τέτοιου είδους.

- Εξεπλάγην κανείς από αυτό που συνέβη; Συμβαίνει αυτό στη χώρα σας;
- Πώς αποφάσισαν οι ομάδες το τέλος της ιστορίας;
- Ήταν το τέλος της ιστορίας ρεαλιστικό; Ποια ήταν τα καλά σημεία – και ποια τα πιο αδύναμα σημεία – για τους τρόπους που χειρίστηκε η Μαρία την κατάσταση; Πόσο δύσκολο είναι να είναι κανείς διεκδικητικός σε τέτοιες καταστάσεις και όχι επιθετικός ή υποχωρητικός;
- Στη χώρα σας τι δικαιώματα έχουν οι γυναίκες στο χώρο εργασίας όταν μένουν έγκυες;

Εργασία

Φύλο

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

Επίπεδο 2

10-25 (μικρές ομάδες: 5)

90 λεπτά

- Γιατί η εταιρία επέβαλε αυτόν το όρο στη Μαρία; Είναι δίκαιο; Γιατί όχι;
- Παραβιάστηκαν κάποια ανθρώπινα δικαιώματα; Αν ναι, ποια;
- Αν η Μαρία ήταν άντρας, θα συνέβαινε το ίδιο; Γιατί; Γιατί όχι;
- Με ποιους τρόπους αντιλαμβάνονται διαφορετικά αυτό το θέμα οι άντρες και οι γυναίκες;
- Τι θα πρέπει να γίνει για την προώθηση και την προστασία των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων των γυναικών;

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Σκεφτείτε αν θέλετε ή δε θέλετε να έχετε ισορροπία φύλων στις μικρές ομάδες. Η εμπειρία δείχνει ότι οι ομάδες ενός φύλου συχνά οδηγούν σε πιο προκλητικό τέλος της ιστορίας και πλουσιότερη συζήτηση.

Οι συμμετέχοντες μπορεί να μην είναι εξοικειωμένοι με τον όρο «αναπαραγωγικά δικαιώματα» και μπορεί να χρειαστεί να τους βοηθήσετε με μερικές ιδέες για να τον αντιληφθούν καλύτερα. Τα αναπαραγωγικά δικαιώματα περιλαμβάνουν το δικαίωμα:

- Σε μία ευχάριστη και ολοκληρωμένη σεξουαλική σχέση χωρίς το φόβο μόλυνσης και ασθένειας
- Στην επιλογή για την απόκτηση παιδιών ή όχι
- Σε μέριμνα οικογενειακού προγραμματισμού σε συνδυασμό με μία υπηρεσία αμβλώσεων που θα έχει κατανόηση, θα είναι ασφαλής και θα συμπεριφέρεται στις γυναίκες με αξιοπρέπεια και σεβασμό, εξασφαλίζοντας παράλληλα την ιδιωτικότητα
- Στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

Να έχετε υπόψη σας ότι η ερώτηση ανασκόπησης για ενδεχόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Μαρίας μπορεί να εγείρει διφορούμενα θέματα για την άμβλωση και το δικαίωμα επιλογής της γυναίκας που εναντιώνεται στο δικαίωμα ζωής του εμβρύου. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα. Επίσης είναι πολύ σχετικό με την ΕΑΔ, γιατί προϋποθέτει οι συμμετέχοντες να είναι ανοιχτόμυαλοι, να βάζουν στην άκρη στερεότυπα και προσχεδιασμένες απόψεις και να χρησιμοποιούν τις δεξιότητές τους για κριτική σκέψη. Είναι μία πολύ καλή απεικόνιση της εγγενούς πολυπλοκότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν προκύψει το θέμα, μπορείτε να αποφασίσετε να το μεταφέρετε κάποια άλλη στιγμή ως μία συζήτηση που είναι από μόνη της δικαίωμα.

Παραλλαγές

Χρησιμοποιήστε την τεχνική Θέατρο Φόρουμ (βλ. σελ. 73). Αντί να χωρίσετε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες, μπορείτε να ξεκινήσετε με δύο εθελοντές για τους ρόλους της Μαρίας και του κυρίου Wladstock ενώ η υπόλοιπη ομάδα παρατηρεί. Μπορείτε στη συνέχεια να διακόπτετε την αναπαράσταση και να ζητάτε από τους παρατηρητές να σχολιάζουν και να λένε τι θα έπρεπε να συμβεί στη συνέχεια. Εναλλακτικά, οι παρατηρητές μπορούν απλά να ανταλλάσσουν θέσεις με τους ηθοποιούς για να αναπτύξουν μία άλλη οπτική γωνία και να αλλάξουν την πορεία του παιχνιδιού ρόλων.

Γιατί δεν προσθέτετε περισσότερους χαρακτήρες στην κατάσταση; Θα μπορούσατε να συμπεριλάβετε τον άντρα της Μαρίας, ως εκπρόσωπο του σωματείου και το παιχνίδι ρόλων θα μπορούσε να προχωρήσει με τη συνάντηση με το τμήμα ανθρώπινου δυναμικού.

Είστε ελεύθεροι να προσαρμόσετε τα ονόματα των χαρακτήρων ώστε να είναι κοινά ονόματα της χώρας σας.

Ορισμένοι άνθρωποι θεωρούν ότι το παιχνίδι ρόλων είναι δύσκολο, οπότε μπορεί να επιθυμείτε να χρησιμοποιήσετε εναλλακτικά, αφήγηση ιστορίας. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε μικρές ομάδες, δώστε τους ένα αντίγραφο της ιστορίας και ζητήστε τους να τη συζητήσουν και να γράψουν το δικό τους τέλος. Στη συνέχεια, οι ομάδες αναφέρουν τη δουλειά τους στην ολομέλεια και συγκρίνουν το τέλος που έδωσε η κάθε ομάδα.

Προτάσεις για συνέχεια

Αν η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση είναι μέρος του σχολικού προγράμματος διδασκαλίας, ρωτήστε το δάσκαλο αν είναι δυνατό να συμπεριληφθεί η δραστηριότητα «εργασία και μωρά» σε ένα μάθημα. Εναλλακτικά, η δραστηριότητα θα μπορούσε να γίνει σε ένα μάθημα κοινωνιολογίας ή ιστορίας.

15 Μαΐου
Παγκόσμια Ημέρα
Οικογένειας

www.un.org/womenwatch

ας ή σε συνδυασμό με την εκδήλωση εορτασμού της Ημέρας της Γυναίκας (8 Μαρτίου) ή στην Παγκόσμια Ημέρα Οικογένειας (15 Μαΐου).

Η ομάδα μπορεί να κάνει κάποια έρευνα στα αναπαραγωγικά δικαιώματα της χώρας σας. Με αυτό το σκεπτικό, μπορούν να πάρουν συνεντεύξεις από γυναίκες και εργοδότες για να διερευνήσουν πώς εφαρμόζεται στην πράξη η νομοθεσία.

Η ομάδα θα μπορούσε επίσης να εξετάσει τον τρόπο που διδάσκεται η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στη χώρα σας. Καλύπτει όλες τις πτυχές των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων;

Αν θέλετε να διερευνήσετε άλλους τύπους διάκρισης στον εργασιακό χώρο, ίσως να θέλετε να κάνετε τη δραστηριότητα «Διαφορετικοί μισθοί» στη σελίδα 146.

Ιδέες για Δράση

Μεταφέρετε τα θέματα για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα στο σχολείο σας ή στο συμβούλιο του συνεταιρισμού.

Ερευνήστε ποιες τοπικές ΜΚΟ ασχολούνται με αναπαραγωγικά δικαιώματα γυναικών και συμμετέχετε στις συζητήσεις και στις καμπάνιες τους.

Πρόσθετες πληροφορίες

Η σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων εναντίον των γυναικών

Εκτός από θέματα πολιτικών δικαιωμάτων, η Σύμβαση επίσης δίνει έμφαση σε μία πιο ζωτική ανησυχία των γυναικών, δηλαδή στα αναπαραγωγικά τους δικαιώματα. Ήδη από το προοίμιο δηλώνει ότι «ο ρόλος των γυναικών στην τεκνοποίηση δεν θα έπρεπε να αποτελεί βάση για διακρίσεις».

Η σύνδεση μεταξύ διακρίσεων και αναπαραγωγικού ρόλου των γυναικών είναι ένα θέμα που επανέρχεται διαρκώς στη Σύμβαση. Για παράδειγμα, υποστηρίζει στο άρθρο 5 «μία θετική αντίληψη της μητρότητας ως κοινωνική λειτουργία», απαιτώντας η ανατροφή του παιδιού να αναλαμβάνεται και από τα δύο φύλα. Αντίστοιχα, προβλέψεις για την προστασία της μητρότητας και της φροντίδας του παιδιού θεωρούνται ουσιαστικά δικαιώματα και ενσωματώνονται σε όλες τις περιοχές της Σύμβασης, αναφορικά με την εργασία, το οικογενειακό δίκαιο, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση. Η υποχρέωση της κοινωνίας εκτείνεται στην παροχή δημοσίων υπηρεσιών, ιδίως κέντρων μέριμνας παιδιών, τα οποία επιτρέπουν στα άτομα να συνδυάζουν τις οικογενειακές υποχρεώσεις τους με την εργασία και τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή. Τα ειδικά μέτρα που προτείνονται για την προστασία της μητρότητας «δε θα πρέπει να θεωρούνται μεροληπτικά».

(Άρθρο 4) Η Σύμβαση επίσης κυρώνει το δικαίωμα των γυναικών στην επιλογή της αναπαραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι η μόνη συνθήκη ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναφέρει τον οικογενειακό προγραμματισμό. Δηλώνει ότι οι ομάδες είναι υποχρεωμένες να περιλαμβάνουν συμβουλές για οικογενειακό προγραμματισμό στην εκπαιδευτική διαδικασία (άρθρο 10.h) και να αναπτύσσουν οικογενειακούς κώδικες που εγγυώνται τα δικαιώματα των γυναικών «να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα για τον αριθμό των παιδιών και το διάστημα μεταξύ των γεννήσεων των παιδιών τους και να έχουν πρόσβαση στην πληροφορία, την εκπαίδευση και τα μέσα που διατίθενται για την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων» (άρθρο 16.e.)

Φυλλάδια

Το σενάριο

Η Μαρία ήταν άνεργη για περίπου ένα χρόνο και τώρα ψάχνει μανιωδώς για δουλειά. Πριν δέκα ημέρες πήγε για συνέντευξη για τη δουλειά που πάντα ονειρευόταν – ήταν ακριβώς αυτό που έψαχνε! Όλα πήγαιναν καλά και η θέση της προσφέρθηκε. Η εταιρία της ζήτησε να συναντηθεί με τον κύριο Wladstock, τον υπεύθυνο προσωπικού, για να υπογράψει το συμβόλαιό της. Είχε ήδη συζητήσει τα καθήκοντά της και άλλα θέματα που σχετίζονται με τη δουλειά στη συνέντευξη. Η Μαρία ήταν έτοιμη να υπογράψει το συμβόλαιο, όταν ο κύριος Wladstock της ανακοίνωσε ότι ένας όρος για τη δουλειά ήταν να υπογράψει μία δήλωση ότι δεν θα κάνει παιδί για τα επόμενα δύο χρόνια.

Ημερολόγιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το ακόλουθο ημερολόγιο είναι μία ενημερωμένη απόπειρα σύνθεσης της λίστας των ημερών κατά τις οποίες παγκοσμίως γιορτάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα· τιμώνται οι αγωνιστές υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μνημονεύονται οι καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γιορτάζονται η ελπίδα και η χαρά. Οι ημερομηνίες κλειδιά έχουν συγκεντρωθεί από επίσημες Παγκόσμιες Ημέρες του ΟΗΕ, επετείου ιστορικών γεγονότων και γενέθλια κάποιων επιφανών ακτιβιστών υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν πρέπει να θεωρηθεί ως μία ολοκληρωμένη ή οριστική λίστα, αλλά αποτελεί μία αφετηρία. Μπορείτε κι εσείς να προσθέσετε τις δικές σας ημερομηνίες μνήμης.

Το ημερολόγιο μπορεί να γίνει αφίσα και να κρεμαστεί στον τοίχο για να κεντρίσει το αρχικό ενδιαφέρον για ζητήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς αποτυπώνει το εύρος τους και την ποικιλία τους. Καλέστε τους συμμετέχοντες να σχολιάσουν. Τα γεγονότα που μνημονεύονται σημαίνουν κάτι γι' αυτούς; Ποιες τοπικές και εθνικές ημερομηνίες θα ήθελαν να προσθέσουν;

Κάθε δραστηριότητα στο Κεφάλαιο 2 έχει συνδεθεί με μία ημερομηνία κλειδί. Σκοπός είναι το ημερολόγιο να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την ανάπτυξη ενός ετήσιου εκπαιδευτικού προγράμματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μία θεματική δραστηριότητα θα μπορούσε να αποτελεί την αφετηρία κάθε εβδομάδας ή μήνα. Για παράδειγμα στις 3 Μαΐου, την Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου, θα μπορούσατε να πραγματοποιήσετε τη δραστηριότητα «Το Πρωτοσέλιδο» ή στις 25 Νοεμβρίου, Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας εναντίον των Γυναικών, θα μπορούσατε να πραγματοποιήσετε τη δραστηριότητα «Ενδοοικογενειακές υποθέσεις». Εναλλακτικά, η ομάδα μπορεί να θελήσει να «αναλάβει δράση» λαμβάνοντας μέρος σε εκδηλώσεις ή δραστηριότητες που οργανώνονται από άλλες οργανώσεις εκείνες τις ημέρες, για παράδειγμα να γιορτάσει με μία περιβαλλοντική ομάδα, την Ημέρα Γης στις 22 Απριλίου.

Αν θέλετε να πάρετε κάποιες αρχικές ιδέες για ανάληψη δράσης, τότε δείτε το «Α-Ω των Δράσεων» στο εκπαιδευτικό υλικό «Όλοι διαφορετικοί – Όλοι ίσοι». Για συμβουλές και οδηγίες για αποτελεσματική ανάληψη δράσης, διαβάστε το Κεφάλαιο 3, «Αναλαμβάνοντας Δράση» σε αυτό το εγχειρίδιο.

Με τον ίδιο τρόπο που η κατανόηση των ζητημάτων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξελίσσεται κάθε χρόνο, έτσι θα έπρεπε να εξελίσσεται και αυτό το ημερολόγιο. Η πρόκληση για εσάς – τους χρήστες του εγχειριδίου – είναι να βρείτε νέους τρόπους εορτασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάθε ημέρα του χρόνου.

Ημερομηνία	Εορτασμός	Πληροφορίες για την ημερομηνία	Δραστηριότητα
27 Ιανουαρίου	Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος	Η 27η Ιανουαρίου σηματοδοτεί την επέτειο της απελευθέρωσης του Auschwitz-Birkenau, που ήταν το μεγαλύτερο στρατόπεδο θανάτου των Ναζί. Το 2005 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών όρισε αυτή την ημέρα ως Διεθνή Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος (ΔΗΜΟ – IHDR) για να τιμήσει τα θύματα των Ναζί.	Ετικέτες Μνήμης
8 Φεβρουαρίου	Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου	Η Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου οργανώνεται από το Πανερωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Κέντρων Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης «InSAFE», για να προωθήσει την ασφαλέστερη και πιο υπεύθυνη χρήση της διαδικτυακής τεχνολογίας και των κινητών τηλεφώνων, ιδίως για τα παιδιά και τους νέους.	Η ζωή μου δεν είναι σόου
12 Φεβρουαρίου	Ημέρα του Κόκκινου Χεριού/ Ημέρα Ερυθράς Χειρός	Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν την Παγκόσμια Καμπάνια Ερυθράς Χειρός περιλαμβάνουν: το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τη Διεθνή Αμνηστία, τη Νεολαία Ερυθρού Σταυρού Γερμανίας, την Terre des Hommes και την Plan International.	Πετώντας πέτρες
21 Φεβρουαρίου	Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας	Από το 1999 η UNESCO έχει προωθήσει αυτή την ημέρα για να ενθαρρύνει την ευρεία και διεθνή δέσμευση για προώθηση της πολυγλωσσίας και της γλωσσικής διαφορετικότητας και της διαφύλαξη των απειλούμενων με εξαφάνιση γλωσσών.	Το φράγμα της γλώσσας
8 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας	Στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας γιορτάζονται τα παρελθοντικά, κοινωνικά και μελλοντικά, οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά επιτεύγματα των γυναικών. Η πρώτη ΠΗΓ γιορτάστηκε το 1911. Ο ΟΗΕ ξεκίνησε να επιτηρεί την Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας το 1975.	Ο δρόμος για τη χώρα της Ισότητας

12 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά της Λογοκρισίας στο Διαδίκτυο	Η Παγκόσμια Ημέρα κατά της Λογοκρισίας στο Διαδίκτυο καθιερώθηκε στις 12 Μαρτίου του 2009 ύστερα από αίτημα της ΜΚΟ Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα και της Διεθνούς Αμνηστίας.	
18 Μαρτίου	Πρώτες Βουλευτικές εκλογές με καθολική ψηφοφορία στην Ευρώπη	Καθιερώθηκε στη Φινλανδία το 1917.	Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει;
21 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης	Ανακηρύχθηκε από την UNESCO το 1999. Σκοπός του εορτασμού αυτής της ημέρας είναι η προώθηση της ανάγνωσης, γραφής, έκδοσης και διδασκαλίας της ποίησης.	
21 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά των Φυλετικών Διακρίσεων	Στις 21 Μαρτίου του 1960, η αστυνομία άνοιξε πυρ και σκότωσε 69 άτομα σε μία ειρηνική διαδήλωση κατά των νόμων του απαρχαίντ, στο Sharpeville της Νοτίου Αφρικής. Κατά την ανακήρυξη της Ημέρας το 1966, η Γενική Συνέλευση κάλεσε τη διεθνή κοινότητα να εντείνει τις προσπάθειές της για εξάλειψη κάθε μορφής ρατσιστικών διακρίσεων.	Απάντηση στο ρατσισμό
22 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό	Προτάθηκε για πρώτη φορά επίσημα στην Ατζέντα 21 του Συνεδρίου για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (UNCED) το 1992, στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας. Η επιτήρηση ξεκίνησε το 1993 και στοχεύει στην προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με το βαθμό που η ανάπτυξη των υδάτινων πόρων συμβάλλει στην οικονομική και στην κοινωνική ευημερία.	
23 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα Μετεωρολογίας	Η πρόγνωση του καιρού από τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό (WMO) είναι σημαντική για την ασφαλή σίτιση, τους υδάτινους πόρους και τις μεταφορές.	
24 Μαρτίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά της Φυματίωσης	Στις 24 Μαρτίου του 1882, ο Dr. Robert Koch παρουσίασε σε μία ομάδα γιατρών στο Βερολίνο, την ανακάλυψή του για το βακτήριο της φυματίωσης. Ανακηρύχθηκε παγκόσμια ημέρα το 1992, από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.	
2η Τρίτη του Απριλίου	Παγκόσμια Ημέρα Ισότητας των Μισθών	Ανακηρύχθηκε από τον Ευρωπαϊκό ΒΡW (Ομοσπονδία Γυναικών Επιχειρηματιών και Επαγγελματιών).	Διαφορετικοί μισθοί
7 Απριλίου	Παγκόσμια Ημέρα Υγείας	Ανακηρύχθηκε για πρώτη φορά το 1950 από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO-ΠΟΥ) για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τις προσπάθειες που απαιτούνται για την εξασφάλιση της ζωής και της καλής υγείας.	Ένα λεπτό
8 Απριλίου	Παγκόσμια Ημέρα των Ρομά	Η ανακήρυξη της Παγκόσμιας Μέρας των Ρομά έγινε το 1990 για να τιμήσει την κουλτούρα τους και να ευαισθητοποιήσει για τα θέματα που αντιμετωπίζουν.	Dosta!
23 Απριλίου	Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου και Πνευματικών Δικαιωμάτων	Με τον εορτασμό αυτής της Ημέρας η UNESCO επιχειρεί να προωθήσει την ανάγνωση, την έκδοση και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, μέσω κατοχύρωσης των πνευματικών δικαιωμάτων. Η Ημέρα εορτάστηκε για πρώτη φορά το 1995. Είναι επίσης γνωστή ως Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου.	
28 Απριλίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία	Ανακηρύχθηκε από το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (ILO).	
1 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Εργαζομένων	Επίσης γνωστή ως «Πρωτομαγιά». Είναι μία γιορτή του Παγκόσμιου Εργατικού Κινήματος.	Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης
2ο Σάββατο του Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Δίκαιου Εμπορίου	Ανακηρύχθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Δίκαιου Εμπορίου.	Προσοχή, παρακολουθούμε!
3 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου	Ανακηρύχθηκε από την UNESCO το 1993 για να προωθήσει την ελευθερία του τύπου στον κόσμο και να αναγνωρίσει τον ελεύθερο, πλουραλιστικό και ανεξάρτητο τύπο ως βασικό συστατικό κάθε δημοκρατικής κοινωνίας.	Το πρωτοσέλιδο
5 Μαΐου	Ημέρα Ευρώπης (Συμβούλιο της Ευρώπης)	Μία ετήσια γιορτή ειρήνης και ενότητας στην Ευρώπη. Υπάρχουν δύο διαφορετικές ημέρες για την Ημέρα της Ευρώπης: 5 Μαΐου για το Συμβούλιο της Ευρώπης και 9 Μαΐου για την Ευρωπαϊκή Ένωση.	Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι
8 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου	Η Παγκόσμια Ημέρα Ερυθρού Σταυρού μνημονεύει και αναγνωρίζει το έργο του Εθνικού Ερυθρού Σταυρού και των Κοινοτήτων Ερυθράς Ημισελήνου παγκοσμίως.	Δικαιώματα Bingo!

8-9 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης και Συμφιλίωσης των θυμάτων του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου	Ανακηρύχτηκε το 2004 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ως φόρος τιμής στα θύματα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.	Ετικέτες Μνήμης
15 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Οικογένειας	Ανακηρύχτηκε το 1993 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τη σπουδαιότητα της οικογένειας.	Εργασία και μωρά
15 Μαΐου	Διεθνής Ημέρα των Αντιρρησιών Συνείδησης	Ανακηρύχτηκε από τη Αντιπολεμική Διεθνή για να προωθήσει τη μη-βίαιη δράση κατά των αιτιών πολέμου και να υποστηρίξει και να ενώσει όσους, σε όλο τον κόσμο, αρνούνται να συμμετέχουν στον πόλεμο ή στην προετοιμασία του πολέμου.	
17 Μαΐου	Η Διεθνής Ημέρα κατά της Ομοφοβίας και της Τρανσοφοβίας	Κοινό Πρόγραμμα του ΟΗΕ για τον HIV/AIDS. Συντονίζεται από την «IDAHO Επιτροπή» που εδρεύει στο Παρίσι.	Ας μιλήσουμε για το σεξ!
17 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Τηλεπικοινωνιών και Κοινωνίας της Πληροφορίας	Ανακηρύχτηκε από τον ΟΗΕ το 2005 για να ευαισθητοποιήσει την παγκόσμια κοινή γνώμη για τις κοινωνικές αλλαγές που συντελέστηκαν με το Διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες. Στοχεύει, επίσης, να συμβάλει στη μείωση του Ψηφιακού χάσματος.	Ο αντίκτυπος του Διαδικτύου
21 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα κατά της Τρομοκρατίας	Η Παγκόσμια Ημέρα κατά της Τρομοκρατίας αντιτίθεται σε όλες τις μορφές τρομοκρατίας και βίας. Ξεκίνησε στην Ινδία γιατί «χιλιάδες νέοι παρασύρονται σε στρατόπεδα και οργανώσεις τρομοκρατών κάθε χρόνο.»	Τρομοκρατία
21 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα για την Πολιτισμική Διαφορετικότητα, το Διάλογο και την Ανάπτυξη	Ανακηρύχτηκε το 2002 από τον ΟΗΕ για να προστατεύσει την πολιτισμική διαφορετικότητα, η οποία αναγνωρίζεται ως μέσο επίτευξης της ευημερίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της παγκόσμιας ειρηνικής συνύπαρξης.	Τα μέλλοντά μας
22 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα για τη Βιοποικιλότητα	Ανακηρύχτηκε το 2002 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση ζητημάτων βιοποικιλότητας. Η ημέρα εορταζόταν προηγουμένως στις 29 Δεκεμβρίου.	
26 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Πρόκλησης	Οργανώνεται κάθε χρόνο από την TAFISA (σύλλογος για τα Διεθνή Αθλήματα για Όλους). Κοινότητες από όλο τον κόσμο συναγωνίζονται για να κινητοποιήσουν όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους να είναι σωματικά πιο δραστήριοι.	Αθλητισμός για όλους
28 Μαΐου	Ευρωπαϊκή Ημέρα Γειτονιάς	Υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στόχος είναι οι πόλεις και οι οργανώσεις κοινωνικής στέγασης να ενισχύσουν τις τοπικές κοινότητες, ενθαρρύνοντας πάρτι σε γειτονιές και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις.	Η δύναμη των λουλουδιών
29 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Προσωπικού των Ειρηνευτικών Δυνάμεων του ΟΗΕ	Ορίστηκε το 2002 από τον ΟΗΕ για να αποδώσει φόρο τιμής σε όλους τους άντρες και τις γυναίκες που έχουν υπηρετήσει ως κυανόκρανοι του ΟΗΕ, για το υψηλό επίπεδο του επαγγελματισμού τους, την αφοσίωση και το θάρρος τους και για να τιμήσει τη μνήμη όσων έχασαν τη ζωή τους μαχόμενοι για την ειρήνη.	
31 Μαΐου	Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Καπνίσματος	Ξεκίνησε το 1987 από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας για να παρακινήσει σε 24ωρη αποχή από το κάπνισμα κάθε είδους καπνού, εφιστώντας την προσοχή στην ευρεία χρήση του και στους κινδύνους που εγκυμονεί για την υγεία.	
4 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα Παιδιών Αθώων Θυμάτων Επιθέσεων	Τιμάται από το 1982 για να αναγνωρίσει και να μνημονεύσει τα παιδιά - θύματα φυσικής, ψυχικής και συναισθηματικής κακοποίησης και την ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού.	Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;
5 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος	Καθιερώθηκε το 1972 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για να εμβαθύνει την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ανάγκη διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος.	Δάχτυλα και αντίχειρες
12 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα Κατά της Παιδικής Εργασίας	Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας ξεκίνησε τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας κατά της Παιδικής Εργασίας το 2002.	Η ιστορία του Ασίκ

17 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης και της Ξηρασίας	Ανακηρύχθηκε το 1995 από τον ΟΗΕ για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με την ανάγκη ύπαρξης διεθνούς συνεργασίας για την καταπολέμηση της ερημοποίησης και των επιδράσεων της λειψυδρίας, σε συνδυασμό με την εφαρμογή της Σύμβασης για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης.	
20 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων	Ανακηρύχθηκε το 2000 από τη Γενική Συνέλευση για τον εορτασμό της 50ης επετείου της Σύμβασης του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων	Μπορώ να περάσω;
23 Ιουνίου	Ημέρα των Ηνωμένων Εθνών για τις Δημόσιες Υπηρεσίες	Ορίστηκε από τον ΟΗΕ για να επισημάνει τη συνεισφορά των δημόσιων υπηρεσιών στη διαδικασία ανάπτυξης.	
26 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά των Ναρκωτικών και της Παράνομης Διακίνησης	Το 1987 η Γενική Συνέλευση αποφάσισε να ορίσει αυτή τη μέρα για να ενισχύσει τη δράση και τη συνεργασία για την απαλλαγή της κοινωνίας από τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.	
26 Ιουνίου	Παγκόσμια Ημέρα Συμπαράστασης στα Θύματα Βασανιστηρίων	Ανακηρύχθηκε το 1996 από τον ΟΗΕ και στοχεύει στην εξάλειψη των βασανιστηρίων και στην αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης ενάντια στα Βασανιστήρια και Άλλη Σκληρή, Απάνθρωπη ή Υποτιμητική Μεταχείριση ή Τιμωρία. Ο πρώτος εορτασμός έγινε τον Ιούνιο του 1987.	Chaval κατά Ηνωμένου Βασιλείου
1ο Σάββατο του Ιουλίου	Παγκόσμια Ημέρα Συνεταιρισμών	Ανακηρύχθηκε το 1992 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η ημερομηνία σηματοδοτεί την εκατονταετία της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας αναγνωρίζοντας τους συνεταιρισμούς ως απαραίτητο παράγοντα ανάπτυξης.	
11 Ιουλίου	Παγκόσμια Ημέρα Πληθυσμού	Ανακηρύχθηκε το 1989 από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για να εφιστήσει την προσοχή στον επείγοντα χαρακτήρα και τη σημασία των ζητημάτων που άπτονται του πληθυσμού.	
18 Ιουλίου	Παγκόσμια Ημέρα Νέλσον Μαντέλα	Το 2009 τα Ηνωμένα Έθνη ανακήρυξαν τη 18η Ιουλίου «Παγκόσμια Ημέρα Νέλσον Μαντέλα» αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά του πρώην Προέδρου της Νοτίου Αφρικής στην κουλτούρα της ειρήνης και της ελευθερίας.	Ηρωίδες και ήρωες
2 Αυγούστου	Ημέρα Μνήμης Γενοκτονίας των Ρομά και των Σίντι	Η ημερομηνία σηματοδοτεί την εκκαθάριση του αποκαλούμενου «Στρατοπέδου Τσιγγάνικων Οικογενειών», όταν οι Ναζί δολοφόνησαν περίπου τρεις χιλιάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά στους θαλάμους αερίων του Birkenau τη νύχτα της 2/3 Αυγούστου, το 1944.	
6 Αυγούστου	Ημέρα της Χιροσίμα	Αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη τα θύματα της έκρηξης της πρώτης ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα της Ιαπωνίας, το 1945.	
9 Αυγούστου	Παγκόσμια Ημέρα Αυτοχθόνων Λαών	Ανακηρύχθηκε το 1994 από τη Γενική Συνέλευση για να προωθήσει και να προστατέψει τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών του κόσμου.	Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας
12 Αυγούστου	Παγκόσμια Ημέρα Νεολαίας	Ορίστηκε το 1999 από τον ΟΗΕ για να στρέψει την προσοχή σε θέματα νεολαίας σε όλο τον κόσμο.	Τα μέλλοντά μας
23 Αυγούστου	Παγκόσμια Ημέρα για τη Μνήμη του Δουλεμπορίου και για την Εξάλειψή του	Αυτή η ημέρα ορίστηκε από την UNESCO για να μνημονεύσει το υπερατλαντικό δουλεμπόριο. Γιορτάζει την εξέγερση των σκλάβων του Άγιου Δομίνικου της Καραϊβικής στις 23 Αυγούστου του 1791, γεγονός που οδήγησε τελικά σε επανάσταση στην Αϊτής και την προώθηση των υποθέσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Χρονολόγια
	Ευρωπαϊκή Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Σταλινισμού και του Ναζισμού	Ανακηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2008.	
8 Σεπτεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Αλφαριθμητισμού	Ανακηρύχθηκε από την UNESCO, γιορτάστηκε πρώτη φορά το 1966 με στόχο να επισημάνει τη σημασία που έχει ο αλφαριθμητισμός για τα άτομα, τις κοινότητες και την κοινωνία.	Εκπαίδευση για όλους;
15 Σεπτεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Δημοκρατίας	Ανακηρύχθηκε το 2007 από τον ΟΗΕ.	Φτιάχνοντας συνδέσεις

19 Σεπτεμβρίου	Ημέρα Δικαιώματος Ψήφου	Στις 19 Σεπτεμβρίου του 1893 η Νέα Ζηλανδία παραχώρησε δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες και έγινε η πρώτη χώρα παγκοσμίως που έθεσε σε εφαρμογή το καθολικό δικαίωμα ψήφου.	Προεκλογική εκστρατεία
21 Σεπτεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης	Ανακηρύχθηκε το 1981 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για να αποτελέσει ημέρα παγκόσμιας ανακωχής και μη-βίας, κάνοντας έκκληση σε όλα τα έθνη και τους ανθρώπους να τιμήσουν την Ημέρα με παύση των εχθροπραξιών.	Ένα τζαμί στο Sleepyville
28 Σεπτεμβρίου	Ημέρα Δικαιώματος στη Γνώση	Καθιερώθηκε από συνηγόρους υπέρ της πρόσβασης στην πληροφορία από όλο τον κόσμο. Γιορτάστηκε για πρώτη φορά το 2003 για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης του καθενός στις κυβερνητικές πληροφορίες.	Πάνω στη σκάλα
1η Δευτέρα του Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Οικιστικού Περιβάλλοντος (Πόλεις χωρίς φτωχογειτονιές)	Ημέρα καθιερωμένη από τα Ηνωμένα Έθνη. Γιορτάστηκε πρώτη φορά το 1986. Σκοπός της ημέρας είναι να ευαισθητοποιήσει σχετικά με την κατάσταση στις πόλεις και στις κωμοπόλεις και το βασικό ανθρώπινο δικαίωμα στην επαρκή στέγη.	Ιστορία δύο πόλεων
2η Τετάρτη του Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Μείωσης Φυσικών Καταστροφών	Ορίστηκε το 2002 από τον ΟΗΕ για να προωθήσει μία παγκόσμια κουλτούρα για τη μείωση των φυσικών καταστροφών, την πρόληψη, το μετριασμό και την υιοθέτηση μιας στάσης διαρκούς ετοιμότητας.	Ο ιστός της ζωής
1 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα της Τρίτης Ηλικίας	Το 1990 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών καθιέρωσε αυτή την ημέρα για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με θέματα που αφορούν τα άτομα της τρίτης ηλικίας και να τιμήσει τη συνεισφορά τους στην κοινωνία.	
1 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Μουσικής	Ξεκίνησε το 1975 από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσικής με στόχο να προωθήσει τη μουσική σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας.	
2 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Μη-Βίας	Η Παγκόσμια Ημέρα Μη-Βίας του ΟΗΕ προωθεί τη μη-βία μέσω της εκπαίδευσης και της δημόσιας ευαισθητοποίησης. Συμπίπτει με τα γενέθλια του Ινδού ηγέτη Mahatma Gandhi.	Η βία στη ζωή μου
5 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Εκπαιδευτικών	Καθιερώθηκε το 1994 από την UNESCO για να κινητοποιήσει την υποστήριξη των εκπαιδευτικών και να διασφαλίσει ότι θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες των επόμενων γενεών.	Σύντομη ημερομηνία λήξης
7 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Αξιοπρεπή Εργασία	Ξεκίνησε το 2008 από τη Διεθνή Συνομοσπονδία Συνδικάτων. Είναι μία ημέρα στο πλαίσιο της οποίας τα συνδικάτα του κόσμου διεκδικούν αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.	Θέλω να εργαστώ
2η Πέμπτη του Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Όρασης	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας: μία ημέρα ευαισθητοποίησης επικεντρωμένη στην τυφλότητα, τις δυσκολίες όρασης και την αποκατάσταση των ατόμων με δυσκολίες όρασης.	Αλλάξτε τα γυαλιά σας
10 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά της Θανατικής Ποινής	Οργανώθηκε από το 2002 από την Παγκόσμια Συμμαχία Εναντία στη Θανατική Ποινή.	Όταν έρθει το αύριο
10 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Ψυχική Υγεία	Γιορτάστηκε πρώτη φορά το 1992 με πρωτοβουλία της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας για την Ψυχική Υγεία.	Ποιοι είμαι;
Η εβδομάδα που περιλαμβάνει τη 15η Οκτωβρίου	Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Τοπικής Δημοκρατίας	Προωθείται από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Σκοπός είναι να ενισχύσει τη γνώση για την τοπική δημοκρατία και να προωθήσει την ιδέα της δημοκρατικής συμμετοχής σε τοπικό επίπεδο.	Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί
16 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής	Ανακηρύχθηκε το 1979 από τα Ηνωμένα Έθνη για να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη σχετικά με το παγκόσμιο διατροφικό ζήτημα και να ενισχύσει την αλληλεγγύη στον αγώνα ενάντια στην πείνα, τον υποσιτισμό και τη φτώχεια.	Ένα βήμα μπροστά
17 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Φτώχειας	Ανακηρύχθηκε το 1992 από τη Γενική Συνέλευση για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με την ανάγκη εξάλειψης της φτώχειας και της ένδειας σε όλες τις χώρες, ιδίως στις αναπτυσσόμενες.	Αγώνας για πλούτο και εξουσία
24 Οκτωβρίου	Ημέρα των Ηνωμένων Εθνών	Ανακηρύχθηκε το 1947 ως επέτειος του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Η ημέρα «θα είναι αφιερωμένη στο να ενημερώνει τους λαούς για τους στόχους και τα επιτεύγματα των Ηνωμένων Εθνών και στο να κερδίζει την υποστήριξή τους για το έργο που τα Ηνωμένα Έθνη επιτελούν».	

24-30 Οκτωβρίου	Εβδομάδα Αφοπλισμού	Το 1978 ο ΟΗΕ ανακήρυξε την Εβδομάδα Αφοπλισμού για να επισημάνει τον κίνδυνο του εξοπλιστικού ανταγωνισμού, να προπαγανδίζει την ανάγκη εξάλειψής του και να αυξήσει τη δημόσια κατανόηση για τα επείγοντα καθήκοντα του αφοπλισμού.	
25 Οκτωβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Καλλιτεχνών	Η Παγκόσμια Ημέρα Καλλιτεχνών είναι ένα αυτο-οργανωμένο κίνημα. Στις 25 Οκτωβρίου γεννήθηκε ο Πικάσο.	Παιχνίδια με εικόνες
3 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα του Άνδρα	Η Παγκόσμια Ημέρα του Άντρα ξεκίνησε το 1999 στο Trinidad και στο Tobago. Υποστηρίζεται από τον ΟΗΕ. Στοχεύει να εστιάσει στην υγεία των ανδρών και των αγοριών, στη βελτίωση των διαφυλετικών σχέσεων, στην προώθηση της ισότητας του φύλου και στην ανάδειξη θετικών ανδρικών προτύπων.	Ο δρόμος για τη χώρα της Ισότητας
4 Νοεμβρίου	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογράφηκε στις 4 Νοεμβρίου του 1950.	Σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας
6 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Αποτροπή της Εκμετάλλευσης του Περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια πόλεμου και ένοπλων συγκρούσεων	Αυτή η ημέρα ανακηρύχθηκε από τον ΟΗΕ το 2001 για να προωθήσει την προστασία του κοινού μας περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων. Τα οικοσυστήματα και οι φυσικοί πόροι συνεχίζουν να καταστρέφονται για καιρό μετά την σύγκρουση. Οι καταστροφές εκτείνονται πέρα από τις εθνικές περιοχές και επηρεάζουν τις επόμενες γενιές.	
9 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Φασισμού και του Αντισημιτισμού (Kristallnacht)	Την ημέρα αυτή το 1938 οι Ναζί ξεκίνησαν πογκρόμ εναντίον των Εβραίων. Εβραϊκά καταστήματα (Νύχτα των Κρυστάλλων). Η Ημέρα αναγνωρίζεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης.	
9 Νοεμβρίου	1989 Πτώση του Τείχους του Βερολίνου	Η ημέρα αυτή συμβολίζει το ξεκίνημα της πτώσης των συνόρων μεταξύ Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης.	
11 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα των Επιστημών και της Ειρήνης	Καθιερώθηκε από την UNESCO το 2001 για να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επιστήμη στην προσπάθεια οικοδόμησης ειρηνικών και βιώσιμων κοινωνιών. Προωθεί την εθνική και παγκόσμια αλληλεγγύη για μία επιστήμη χωρίς σύνορα.	
16 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Ανεκτικότητα	Ανακηρύχθηκε το 1995 για να ευαισθητοποιήσει σχετικά με τους κινδύνους της μισαλλοδοξίας.	Πιστοί
18 Νοεμβρίου	Ημέρα Ενάντια στην Παράνομη Διακίνηση Ανθρώπων	Καθιερώθηκε το 2007 έπειτα από σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αποτελεί μια ευκαιρία ευαισθητοποίησης για την ανάγκη χάραξης μιας αποτελεσματικότερης πολιτικής που θα στοχεύει στην πρόληψη και θα υποστηρίζει τον αγώνα ενάντια στην παράνομη διακίνηση ανθρώπων.	
20 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού	Ανακηρύχθηκε από τον ΟΗΕ το 1954 για να αποτελέσει μία ημέρα αδελφούσης και κατανόησης μεταξύ των παιδιών σε όλο τον κόσμο και μια ημέρα αφιερωμένη στις δραστηριότητες που προωθούν την ευημερία τους.	Τα δικαιώματα των παιδιών
21 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Τηλεόρασης	Ανακηρύχθηκε από τον ΟΗΕ το 1996 με στόχο να ενθαρρύνει τις παγκόσμιες ανταλλαγές τηλεοπτικών προγραμμάτων που εστιάζουν σε θέματα όπως η ειρήνη, η ασφάλεια, η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και να προωθήσει την πολιτισμική ανταλλαγή.	Παιχνίδια με εικόνες
25 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών	Ακτιβίστριες σηματοδότησαν την 25η Νοεμβρίου ως μία μέρα ενάντια στη βία, από το 1981. Καθιερώθηκε ως Παγκόσμια Ημέρα του ΟΗΕ το 1999 για να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη και «να πει "Όχι" στη βία κατά των γυναικών».	Ενδοοικογενειακές υποθέσεις
29 Νοεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Αλληλεγγύης στον Παλαιστινιακό λαό	Ανακηρύχθηκε το 1977 από τον ΟΗΕ με στόχο να επιδείξει αλληλεγγύη στον Παλαιστινιακό λαό, μέσα από την οργάνωση εκθέσεων ή άλλων πολιτιστικών δρώμενων για τα δικαιώματα των Παλαιστινίων.	

1 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα κατά του AIDS	Ανακηρύχτηκε από τα Ηνωμένα Έθνη (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας) το 1988 και αφορά στις πανδημικές διαστάσεις του επίκτητου συνδρόμου ανοσολογικής ανεπάρκειας (AIDS).	Πρόσβαση σε φάρμακα
2 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα για την Κατάργηση της Δουλείας	Ανακαλεί την ημερομηνία, όταν, το 1949 υιοθετήθηκε η Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Διακίνησης Ανθρώπων και της Εκμετάλλευσης τους από τρίτους.	
3 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα των Ατόμων με Αναπηρίες	Ανακηρύχτηκε το 1992 από τον ΟΗΕ για να ευαισθητοποιήσει τη δημόσια σφαίρα και να ενεργοποιήσει μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρίες και στις ίσες ευκαιρίες.	Δείτε την ικανότητα
5 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού για την Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη	Ανακηρύχτηκε το 1985 από τον ΟΗΕ για να αυξήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη συμβολή των εθελοντικών υπηρεσιών, θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να κινητοποιήσει τους ανθρώπους να προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους, τόσο στη χώρα τους όσο και στο εξωτερικό, σε όλες τις φάσεις της ζωής τους.	Ποια είναι η θέση σου;
9 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Κατά της Διαφθοράς	Ανακηρύχτηκε το 2003 από τον ΟΗΕ για να εγείρει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαφθορά, η οποία δε θα πρέπει να θεωρείται αναπόφευκτο γεγονός της ζωής, αλλά να αναγνωρίζεται ως ένα από τα κυριότερα αναπτυξιακά εμπόδια.	
10 Δεκεμβρίου	Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ κάλεσε όλα τα κράτη και τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς να καθιερώσουν αυτή την ημέρα, για να σηματοδοτήσουν με αυτό τον τρόπο την επέτειο της υιοθέτησης της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από τη Συνέλευση, το 1948.	Παιχνίδι: «Σχεδιάστε τη λέξη», Παντομίμα, Αγώνας για τα δικαιώματα
18 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών	Ανακηρύχτηκε το 2002 από τον ΟΗΕ για να διασφαλίσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες όλων των μεταναστών γίνονται σεβαστά.	3 πράγματα
20 Δεκεμβρίου	Παγκόσμια Ημέρα Αλληλεγγύης	Μία πρωτοβουλία του ΟΗΕ το 2005, στο πλαίσιο του αγώνα ενάντια στη φτώχεια, για να γιορτάσει την ενότητα στην πολυμορφία και να προωθήσει την αλληλεγγύη με στόχο την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.	Πόσα χρειαζόμαστε;

Ασκήσεις για την προετοιμασία της ομάδας

Η αρχή είναι το ήμισυ του παντός

Ελληνική παροιμία

Θεματικές Ενότητες
Πολυπλοκότητα
Διάρκεια
Επισκόπηση

• Γενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα

Επίπεδο 2

15 λεπτά

Οι δραστηριότητες για την προετοιμασία της ομάδας που περιγράφονται παρακάτω δεν βοηθούν μόνο στην ανάπτυξη μιας θετικής ατμόσφαιρας στην ομάδα, αλλά επίσης εισάγουν τις ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με έναν διασκεδαστικό τρόπο.

Σχετιζόμενα δικαιώματα
Στόχοι

• Όλα

- Να κινηήσει την περιέργεια για τις ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Να αναπτύξει τη συνεργασία
- Να εμπνεύσει, να ενεργοποιήσει και να κινητοποιήσει τους συμμετέχοντες

Το Compass δεν είναι μόνο ένα βιβλίο.

Αυτή είναι μία μη-λεκτική άσκηση και ένας διασκεδαστικός τρόπος να συστήσει κανείς το Compass σε νέο κοινό.

Οδηγίες

1. Τοποθετήστε ένα αντίγραφο του Compass στο πάτωμα και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σταθούν γύρω του σε έναν κύκλο.
2. Εξηγήστε ότι πρόκειται για μια δραστηριότητα παντομίμας και ότι οι συμμετέχοντες πρέπει να αναπαραστήσουν μια δράση χρησιμοποιώντας το Compass με όποιον τρόπο επιθυμούν – αρκεί να μην είναι σα βιβλίο! Η υπόλοιπη ομάδα θα πρέπει να μαντέψει τι αντιπροσωπεύει το βιβλίο.
3. Δείξτε, σηκώνοντας ψηλά το βιβλίο και λέγοντας, «Αυτό δεν είναι ένα βιβλίο... τι είναι!». Στη συνέχεια προσποιηθείτε ότι τρώτε ένα σάντουιτς. Όταν κάποιος μαντέψει «ένα σάντουιτς», βάλτε ξανά το βιβλίο στο πάτωμα και γυρίστε στη θέση σας στον κύκλο.
4. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να μιμηθούν κάτι με τη σειρά τους. Αφήστε τους να εμπνευστούν ο ένας από τον άλλο και να μπουν στον κύκλο όταν είναι έτοιμοι.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αυτή η μέθοδος μπορεί επίσης να αξιοποιηθεί στην αρχή μίας αξιολόγησης δραστηριοτήτων και μεθόδων κατά τη διάρκεια ενός εκπαιδευτικού μαθήματος.

Καθίστε!

Αυτή η δραστηριότητα ενισχύει την αυτοπεποίθηση των συμμετεχόντων, ώστε να εκφράζουν την άποψή τους, ενώ εισάγει διάφορα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Υλικά

- Χώρος
- Καρέκλες, μία για κάθε συμμετέχοντα και μία επιπλέον
- Προετοιμασμένες δηλώσεις

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 2

15 λεπτά

Οδηγίες

1. Ζητήστε από όλους να καθίσουν σε μία καρέκλα στον κύκλο. Θα πρέπει να υπάρχει μία επιπλέον, ελεύθερη καρέκλα.
2. Διαβάστε δυνατά την πρώτη δήλωση και πείτε σε όσους συμφωνούν με τη δήλωση να αλλάξουν γρήγορα θέσεις και να καθίσουν σε άλλη καρέκλα. Αυτοί που διαφωνούν θα πρέπει να παραμείνουν καθιστοί εκεί που βρίσκονται. Όποιος δεν μπορεί να αποφασίσει θα πρέπει να σηκωθεί, να γυρίσει μία φορά και να καθίσει πάλι.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Αυτός ο «παγοθραύστης» είναι διασκεδαστικός και καλός από μόνος του. Θα μπορούσατε να λήξετε τη δραστηριότητα ρωτώντας τι σύνδεση έχουν οι δηλώσεις με τα ανθρώπινα δικαιώματα• να θυμάστε, ωστόσο, ότι πρόκειται για έναν «παγοθραύστη», οπότε μην αναπτύξετε πολύ τη συζήτηση.

Εναλλακτικά, ωστόσο, η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εισαγωγή σε μια συζήτηση σε βάθος. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να εστιάσετε στους στόχους σας και να βεβαιωθείτε ότι οι δηλώσεις που θα χρησιμοποιήσετε θα πετύχουν αυτούς τους στόχους. Μπορείτε να ρωτήσετε για τις διαφορετικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων αναφορικά με τις δηλώσεις, αλλά και από πού προέρχονται οι διαφορετικές τους απόψεις.

Μία άλλη επιλογή, αν ασχολείστε με ένα συγκεκριμένο θέμα, είναι να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να γράψουν τις δικές τους δηλώσεις σε χαρτί• αυτές μπορούν να τοποθετηθούν σε ένα καπέλο ή σε ένα κουτί και να διαβαστούν δυνατά.

Μπορείτε να επιλέξετε δηλώσεις από την ακόλουθη λίστα ή να εμνευστείτε από αυτή για να κάνετε τις δικές σας δηλώσεις:

- Το να έχει κανείς κακή φήμη είναι χειρότερο για τα κορίτσια, παρά για τα αγόρια.
- Είναι αποδεκτό για τις νεαρές γυναίκες να μην κάνουν αποτρίχωση.
- Είναι λάθος να πουλάνε τα μαγαζιά στρινγκ εσώρουχα για παιδιά.
- Οι γυναίκες είναι καλύτερες στο μαγείρεμα από τους άντρες.
- Οι γκέι και οι λεσβίες θα έπρεπε να έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν.
- Αν ένας φίλος/ μία φίλη μου έλεγε ότι είναι ομοφυλόφιλος/η, θα παρέμενα φίλος/η μαζί του/της.
- Μόνο τα αδύνατα κορίτσια μπορούν να θεωρούνται όμορφα.
- Η ομορφιά πηγάζει από μέσα.
- Ήδη από την παιδική ηλικία, τα κορίτσια είναι καλύτερα στο ράψιμο και τα αγόρια καλύτερα στα μηχανολογικά.
- Μερικές φορές ο βιασμός είναι λάθος του κοριτσιού/ της γυναίκας.
- Είναι ανδροπρεπές να έχει κάποιος μύες.
- Οι άντρες είναι καλύτεροι στο να δείχνουν τα αισθήματά τους.
- Οι μετανάστες είναι πάντα εργατικοί γιατί έτσι πρέπει.
- Το μπαλέτο δεν είναι αποδεκτή ασχολία για άντρες.
- Είναι φυσικό οι άντρες να έχουν τον έλεγχο και να είναι ηγέτες.
- Ένας άντρας πρόεδρος/ πρωθυπουργός είναι καλύτερος από μία γυναίκα.
- Το να πεις στους φίλους σου ότι φοβάσαι κάτι υποδηλώνει αδυναμία.
- Το να μιλάς για τα συναισθήματά σου δεν είναι ανδροπρεπές.
- Η αγάπη ξεφτίζει με το χρόνο.
- Το σεξ προϋποθέτει αγάπη.
- Οι απόψεις των ενηλίκων για το σεξ είναι παλιομοδίτικες.
- Μπορείς να βρεις καλές συμβουλές για το σεξ σε πορνογραφικά περιοδικά.
- Μπορείς να βρεις καλές συμβουλές για το σεξ σε εφηβικά περιοδικά.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουν την ίδια αξία.

«Είμαι καλός/ή σε...»

Αυτή η δραστηριότητα στοχεύει να αναπτύξει την αυτοπεποίθηση, ενώ αναδεικνύει τη διαφορετικότητα και την αλληλεγγύη μέσα στην ομάδα.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από όλους να σηκωθούν φτιάχνοντας έναν πολύ μεγάλο κύκλο.
2. Καλέστε κάποιον (οποιονδήποτε) να κάνει ένα βήμα μέσα στον κύκλο και να πει κάτι στο οποίο είναι καλός.
3. Τώρα πείτε στην υπόλοιπη ομάδα να κάνει ένα βήμα εμπρός και να επαναλάβει το όνομα αυτού που μίλησε και σε τι είναι καλός.
4. Τώρα καλέστε κάποιον να πάρει σειρά και να κάνει ένα βήμα μπρος.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Κάντε τον αρχικό κύκλο όσο γίνεται μεγαλύτερο, ώστε να υπάρχει ακόμα χώρος για κάθε γύρο, όσο ο κύκλος γίνεται σταδιακά όλο και πιο μικρός. Στο τέλος, οι συμμετέχοντες θα στέκονται πολύ κοντά ο ένας στον άλλον.

Ο όμορφος Oliver και η κοινωνική Κατερίνα

Χρησιμοποιήστε αυτή τη δραστηριότητα για μια ομάδα τα μέλη της οποίας συναντιούνται για πρώτη φορά. Πέρα από το να συστηθούν, αυτή η δραστηριότητα προωθεί την αλληλεγγύη και το σεβασμό.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από όλους να σταθούν σε έναν κύκλο.
2. Καλέστε κάποιον/α να πει το όνομά του (π.χ. Oliver).
3. Καλέστε την υπόλοιπη ομάδα να πει θετικά επίθετα που ξεκινούν με το ίδιο γράμμα, δηλαδή το Β.
4. Ζητήστε από τον Oliver να διαλέξει ένα από τα επίθετα που θα ακουστούν.
5. Τώρα καλέστε το άτομο να σταθεί στα δεξιά του Oliver και να πει «Γεια σου όμορφε Benjamin. Το όνομά μου είναι ... (π.χ. Κατερίνα).
6. Ζητήστε από την ομάδα να βρει ένα επίθετο για την Κατερίνα (π.χ. κοινωνική).
7. Τώρα ζητήστε από το επόμενο άτομο να πει «Γεια σου όμορφε Oliver και κοινωνική Κατερίνα, το όνομά μου είναι...»
8. Συνεχίστε κυκλικά μέχρι να συστηθούν όλοι.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι η δραστηριότητα εστιάζει στο να βρεθούν θετικά επίθετα που ξεκινούν με το ίδιο γράμμα που αρχίζει και το όνομα του κάθε συμμετέχοντα, παρά να βρεθούν επίθετα που στην πραγματικότητα τον περιγράφουν.

Είναι στο χέρι του καθενός να διαλέξει το επίθετο που θέλει από αυτά που προτείνονται.

Ως διευκολυντής, θα πρέπει να είστε προετοιμασμένος να προτείνετε επίθετα για όλα τα ονόματα, σε περίπτωση που κανείς άλλος δεν έχει κάποια ιδέα.

Μία διασκεδαστική παραλλαγή είναι να διαλέξει το κάθε άτομο μία δράση όταν συστήνεται. Για παράδειγμα, ο Oliver μπορεί να χτυπήσει ελαφρά το κεφάλι του. Τότε η ομάδα θα πρέπει να θυμάται κάθε όνομα, δράση και επίθετο.

Κόμποι

Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει συνεργασία και συμβολίζει την ομαδική εργασία για να βρεθούν λύσεις σε προβλήματα.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες των 6-8 ατόμων.
2. Ζητήστε από όλους να σταθούν ώμο με ώμο σε έναν κύκλο, με τα χέρια τους σε διάταση μπροστά τους.
3. Τώρα θα πρέπει να τεντωθούν για να πιάσουν ο ένας τα χέρια του άλλου. Οι κανόνες είναι ότι α) δεν επιτρέπεται δύο μέλη της ομάδας να πιάσουν και τα δύο χέρια ο ένας του άλλου και β) κανείς δεν πρέπει να πιάσει το χέρι κάποιου που στέκεται ακριβώς δίπλα του. (Το αποτέλεσμα είναι κάτι που μοιάζει με ένα μεγάλο κόμπο χειρών!)
4. Τώρα ζητήστε από τους συμμετέχοντες να λύσουν τον κόμπο χωρίς να αφήσουν τα χέρια τους.

Συμβουλές προς τους τους διευκολυντές

Οι συμμετέχοντες πρέπει να σκαρφαλώσουν κάτω και πάνω από τα χέρια του καθένα. Χρειάζεται λίγη υπομονή, αλλά το εκπληκτικό αποτέλεσμα θα είναι ένας ή δύο μεγάλοι κύκλοι.

Αυτή η δραστηριότητα έχει καλά αποτελέσματα αποτελώντας έναν διασκεδαστικό ενεργοποιητή. Αν θέλετε να εξάγετε κάποιο συμπέρασμα, τότε μπορείτε να ρωτήσετε τις ομάδες πώς ένιωσαν όταν έκαναν στην αρχή τον κόμπο: Τους φάνηκε σαν μία τρελή ή άσκοπη διαδικασία να λύσουν τον κόμπο; Όταν είχαν ολοκληρώσει τη διαδικασία, εξεπλάγησαν με το αποτέλεσμα; Θα μπορούσατε να συνεχίσετε λέγοντας ότι μπορούν πάντα να θυμούνται τα λόγια του Μαχάτμα Γκάντι: «η διαφορά ανάμεσα σε αυτό που κάνουμε και σε αυτό που είμαστε ικανοί να κάνουμε, θα αρκούσε για να λύσουμε τα περισσότερα προβλήματα του κόσμου».

Στραμμένοι προς τα κάτω

Αυτή η δραστηριότητα ενεργοποίησης προωθεί τη συνεργασία και τις δεξιότητες ομαδικής λήψης αποφάσεων. Περιλαμβάνει στενή φυσική επαφή.

Οδηγίες

1. Εξηγήστε στην ομάδα ότι σε αυτό το παιχνίδι υπάρχουν εννέα «σημεία» του σώματος που μπορούν να αγγίξουν το πάτωμα: 2 πόδια, 2 χέρια, 2 αγκώνες, 2 γόνατα και το μέτωπο.
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να απλωθούν στη μέση του δωματίου. Πείτε έναν αριθμό από το 1 ως το 9 και ζητήστε από κάθε παίκτη να αγγίξει το πάτωμα με αυτό τον αριθμό σημείων. Επαναλάβετε για δύο φορές ακόμα.
3. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να βρουν ένα ταίρι. Πείτε έναν αριθμό από το 2 έως το 18. Τα ζευγάρια θα πρέπει να συνεργαστούν για να ακουμπήσουν το σωστό αριθμό σημείων στο πάτωμα. Επαναλάβετε το δύο φορές ακόμα.
4. Επαναλάβετε τους γύρους με συμμετέχοντες που δουλεύουν σε ομάδες των 4, στη συνέχεια των 8, ακόμα και 16 άτομα, έως ότου όλοι να συνεργάζονται.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Μπορείτε να επιτρέψετε στους συμμετέχοντες να μιλάνε ή να επιτρέψετε την επικοινωνία μόνο με νοήματα.

Όταν τέσσερις άνθρωποι παίζουν μαζί, ο αριθμός είναι τουλάχιστον δύο, αν τα δύο άτομα στέκονται με το ένα πόδι στο πάτωμα και κουβαλούν τους άλλους δύο! Όταν τέσσερις άνθρωποι παίζουν, ο μικρότερος δυνατός αριθμός είναι πιθανόν το τέσσερα. (Ο μεγαλύτερος αριθμός θα είναι $4 \times 9 = 36$). Σε κάθε γύρο ο μεγαλύτερος αριθμός που θα φωναχτεί δεν μπορεί να είναι πάνω από 9 φορές ο αριθμός των ανθρώπων στην ομάδα!

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δουλέψουν γρήγορα. Σε μεγάλες ομάδες υπάρχει η τάση να παίρνει πολύ χρόνο για τους συμμετέχοντες να σκεφτούν ποιος θα πρέπει να βάλει ποια σημεία κάτω. Το πιο διασκεδαστικό είναι μία ομάδα 8 ατόμων να προσπαθεί να βάλει κάτω 6 ή 8 σημεία.

Η αλφαβήτα στο πάτωμα

Αυτή η δραστηριότητα ενεργοποίησης λειτουργεί καλά ως μία δραστηριότητα «καλωσορίσματος». Οι συμμετέχοντες ξεκινούν να μαθαίνουν ο καθένας το όνομα του άλλου και από πού κατάγονται χωρίς να μιλάνε πολύ. Είναι επίσης μία καλή αφετηρία για συζήτηση σχετικά με τη διαφορετικότητα και το σεβασμό στη διαφορετικότητα.

Προετοιμασία

- Γράψτε κάθε γράμμα της αλφαβήτου σε ένα χωριστό χαρτί A4.

Οδηγίες

1. Απλώστε τα γράμματα τυχαία πάνω στο πάτωμα και ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν έναν κύκλο γύρω τους.
2. Εξηγήστε ότι θα κάνετε κάποιες ερωτήσεις, για παράδειγμα: Πώς σε λένε; Στη συνέχεια, όσο γρηγορότερα μπορούν, οι συμμετέχοντες πρέπει να βρουν το πρώτο γράμμα του ονόματός τους και να σταθούν με τα δάχτυλα των ποδιών τους να αγγίζουν το κομμάτι χαρτί. Για παράδειγμα, ο Laure στέκεται πάνω στο γράμμα L, ο Rui πάνω στο γράμμα R, και ούτω καθεξής.
3. Όταν έχουν βρει όλοι το γράμμα τους, κάντε ένα γύρο γράμμα προς γράμμα και ζητήστε από τους ανθρώπους να πουν γρήγορα το όνομά τους.
4. Επαναλάβετε με άλλες ερωτήσεις.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Απλώστε τα γράμματα με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει πολύς χώρος γύρω από κάθε γράμμα γιατί είναι πολύ πιθανό ότι περισσότερα από ένα άτομα να πρέπει να σταθούν στο συγκεκριμένο γράμμα. Στην πραγματικότητα, η διασκέδαση ξεκινά αν πάνω από 3 άνθρωποι προσπαθούν να σταθούν σε ένα γράμμα, αφού θα πρέπει να πιαστούν ο ένας από τον άλλον.

Το τυχαίο άπλωμα των γραμμάτων σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες βοηθούν ο ένας τον άλλον να βρουν τα γράμματα.

Αν η ομάδα είναι διεθνής, προσέξτε την επιλογή των αλφαβήτων και βεβαιωθείτε ότι όλα τα γράμματα είναι κατανοητά και ευανάγνωστα. Στην πραγματικότητα, το να έχετε τα αντίστοιχα γράμματα σε διαφορετικές αλφαβήτους στο ίδιο κομμάτι χαρτί, εξάπτει την περιέργεια.

Ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας μπορείτε να κάνετε περισσότερους ή λιγότερους γύρους. Μην το αφήσετε να τραβήξει πολύ. Μερικές προτάσεις για ερωτήσεις περιλαμβάνουν:

- Πώς σε λένε;
- Σε ποια χώρα μένεις;
- Σε ποια χώρα γεννήθηκες;
- Ποιο είναι το αγαπημένο σου φαγητό/ ποτό;
- Ποιο είναι το αγαπημένο σου χρώμα;
- Ποιο είναι το αγαπημένο σου βιβλίο/ είδος μουσικής;
- Ποιο είναι το σύνθημά σου στη ζωή;

Πρόσθετες πληροφορίες

Θα βρείτε περισσότερες δραστηριότητες για την προετοιμασία της ομάδας σε αυτές τις ιστοσελίδες:

- <http://wilderdom.com/games/icebreakers.html>
- <http://www1.umn.edu/humanrts/edumat/hrduseries/hrhandbook/activities/11.htm>
- <http://amnesty.ca/youth/youthactiontoolkit/icebreakers.php>
- <http://www.corrymeela.org/sitepage/icebreakers.aspx>
- <http://www.nationalservicerresources.org/taxonomy/term/183>

Γενικά Ανθρώπινα
Δικαιώματα

Επίπεδο 1

Οποιοδήποτε

10 λεπτά

Δραστηριότητες επισκόπησης

Τίποτα δεν είναι χάσιμο χρόνου αν χρησιμοποιείς σοφά την εμπειρία.

Auguste Rodin

Πολυπλοκότητα

Επίπεδο 1

Μέγεθος ομάδας

Οποιοδήποτε

Επισκόπηση

Η επανεξέταση είναι ένα σημαντικό κομμάτι του βιωματικού κύκλου μάθησης, ο οποίος αποτελεί τη βάση της μεθοδολογίας που χρησιμοποιείται σε αυτό το εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι ακόλουθες δραστηριότητες είναι εύκολες και διασκεδαστικοί τρόποι που βοηθούν τους συμμετέχοντες να μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν μετά τη διεξαγωγή μίας δραστηριότητας του *Compass*, αλλά δεν θα πρέπει να αντικαθιστούν μία λεπτομερή ανασκόπηση και αξιολόγηση. Είναι πολύ πιο χρήσιμο στο τέλος μίας ημέρας εκπαίδευσης ή μίας μακρότερης περιόδου εκπαίδευσης ή /και κάθε φορά που χρειάζεστε, ως διευκολυντής, μία γρήγορη ανατροφοδότηση ζητώντας από τους συμμετέχοντες να αναλογιστούν τι έμαθαν και με ποιο τρόπο.

Σχετιζόμενα δικαιώματα

- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Το δικαίωμα στη συμμετοχή

Στόχοι

- Να αναπτύξει τη γνώση και την κατανόηση για τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της εμπειρίας
- Να αναπτύξει την κριτική σκέψη
- Να καλλιεργήσει τη συνήθεια να σκέφτεται κανείς τις εμπειρίες ως πηγή μάθησης
- Να υποστηρίξει την αξιολόγηση των διαδικασιών μάθησης

Τέλος παιχνιδιού

Χρόνος: 10 λεπτά

Οδηγίες

1. Συζητήστε σύντομα τι έγινε στη συνεδρία
2. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να καθίσουν σε έναν κύκλο
3. Επιλέξτε μία από τις δηλώσεις και ζητήστε από κάθε άτομο με τη σειρά του να συμπληρώσει τη δήλωση. Δεν επιτρέπονται σχόλια ή συζήτηση.
4. Κάνετε περισσότερους γύρους, αν έχετε το χρόνο ή αν χρειάζεστε περισσότερη ανατροφοδότηση.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Παραδείγματα δηλώσεων:

- Το καλύτερο πράγμα σ' αυτή τη δραστηριότητα ήταν..., και το χειρότερο ήταν...
- Το πιο ενδιαφέρον πράγμα ήταν..., και το πιο βαρετό ήταν...
- Αυτό που με απώθησε περισσότερο είναι..., και αυτό που εκτίμησα περισσότερο είναι...
- Το πιο αστείο πράγμα ήταν..., και το πιο σοβαρό πράγμα ήταν...
- Θα ήθελα περισσότερο..., και λιγότερο...
- Τώρα θέλω να..., και ελπίζω....
- Κατάλαβα..., και χρειάζομαι...

- Εξεπλάγην περισσότερο από...
- Αυτό που απόλαυσα περισσότερο να κάνω ήταν..., και αυτό που μου άρεσε λιγότερο να κάνω ήταν...
- Ένωσα περισσότερη αυτοπεποίθηση κάνοντας..., και αυτό που με έκανε να νιώθω λιγότερη αυτοπεποίθηση ήταν...

Αν υπάρχει περισσότερος χρόνος, μπορείτε να κάνετε μια ανατροφοδότηση σε βάθος ρωτώντας τους συμμετέχοντες να αιτιολογήσουν τις «απαντήσεις» τους. Για παράδειγμα, «Το καλύτερο πράγμα ήταν... γιατί... Το χειρότερο πράγμα ήταν... γιατί...

Ψηλά και Χαμηλά

Πρόκειται για μια πολύ σύντομη και χρήσιμη δραστηριότητα αν δεν έχετε πολύ χρόνο!

Διάρκεια

2 λεπτά

Προετοιμασία

- Σκεφτείτε 3 ή 4 ερωτήσεις. Απολαύσατε τη δραστηριότητα; Μάθατε κάτι καινούριο; Θα είστε σε θέση να χρησιμοποιήσετε αυτά που μάθατε στην καθημερινότητά σας;

Οδηγίες

1. Εξηγήστε ότι θα κάνετε κάποιες ερωτήσεις για το πώς αισθάνθηκαν οι συμμετέχοντες στη συνεδρία και τι έμαθαν. Θα δίνουν τις απαντήσεις τους μη-λεκτικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους. Αν θέλουν να πουν «ναι» θα πρέπει να σηκώνουν τα χέρια τους πάνω από το κεφάλι τους και ίσως να στέκονται στις μύτες των ποδιών τους αν η απάντηση είναι πολύ θετική. Αυτοί που διαφωνούν πολύ θα πρέπει να σκύβουν ή ακόμα και να ξαπλώνουν στο πάτωμα, αν μπορούν. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αποφασίζουν μόνοι τους για τις ενδιάμεσες θέσεις για να δείξουν το επίπεδο της απόκρισής τους.
2. Διαβάστε την πρώτη ερώτηση και δώστε τους ένα λεπτό για να πάρουν θέση.
3. Κοιτάξτε γύρω και σημειώστε στο μυαλό σας τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, αλλά μη ζητήσετε σχολιασμό και μην τον επιτρέψετε.
4. Στη συνέχεια, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να χαλαρώσουν και διαβάστε την επόμενη ερώτηση.

Οπτικές γωνίες

Αυτή η μέθοδος είναι γρήγορη και δίνει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να σχολιάσουν, αν θέλουν.

Διάρκεια:

20 λεπτά

Προετοιμασία

- Σκεφτείτε 3 ή 4 ερωτήσεις. Για παράδειγμα: Σας άρεσε η δραστηριότητα; Μάθατε κάτι καινούριο; Θα είστε σε θέση να χρησιμοποιήσετε αυτό που μάθατε στην καθημερινή σας ζωή;
- Φτιάξτε 4 ταμπέλες σε A4 χαρτί: «ναι», «όχι», «δεν γνωρίζω» και «θέλω να πω κάτι». Κολλήστε τις ταμπέλες στους 4 τοίχους του δωματίου.

Οδηγίες

1. Δείξτε τις ταμπέλες στους τέσσερις τοίχους και εξηγήστε ότι αντιπροσωπεύουν τέσσερις διαφορετικές οπτικές γωνίες. Εξηγήστε ότι μόνο όσοι στέκονται στον τοίχο «Θέλω να πω κάτι» μπορούν να μιλήσουν.
2. Εξηγήστε ότι θα διαβάσετε μία ερώτηση και ότι οι συμμετέχοντες πρέπει να τοποθετηθούν μπροστά στον τοίχο που αντιπροσωπεύει την απάντησή τους. Οι συμμετέχοντες μπορούν να αλλάζουν θέση κατά τη διάρκεια της άσκησης.
3. Κάνετε την πρώτη ερώτηση για τη δραστηριότητα.
4. Δώστε χρόνο στους συμμετέχοντες να βρουν τη θέση τους μόνοι τους• στη συνέχεια καλέστε όσους επιθυμούν να σχολιάσουν.

Δελτίο καιρού

Χρησιμοποιεί τα καιρικά φαινόμενα ως αλληγορία για τα συναισθήματα

Διάρκεια:

30 λεπτά

Υλικά

• Χαρτί και μολύβια (προαιρετικά)

Οδηγίες

1. Εξηγήστε σύντομα ότι πρόκειται να χρησιμοποιήσουν τον καιρό ως αλληγορία για τα συναισθήματά τους.
2. Δώστε στους συμμετέχοντες 5-10 λεπτά για να σκεφτούν την ημέρα/ εκπαίδευση/ πρότζεκτ/ δουλειά με την οποία ασχολείστε και για να αναρωτηθούν: Το απολαμβάνω μέχρι τώρα; Τι παίρνω από αυτό; Θα είναι χρήσιμο;
3. Στη συνέχεια ζητήστε τους με τη σειρά να περιγράψουν πώς νιώθουν με όρους που θα χρησιμοποιούνταν σε ένα δελτίου καιρού.

Συμβουλές για τους/τις διευκολυντές/τριες

Δώστε μερικά παραδείγματα όταν εξηγείτε την ιδέα της αλληγορίας/μεταφοράς. Για παράδειγμα «Η ημέρα μου ξεκίνησε με λίγη ομίχλη. Στη συνέχεια έβρεξε πολύ αργά το πρωί. Υπήρχαν μερικές σποραδικές βροχές μετά το μεσημεριανό γεύμα, αλλά προς το τέλος του απογεύματος βγήκε ο ήλιος». Αυτό σημαίνει ότι ξεκινήσατε λιγάκι διστακτικά ή όχι και πολύ σίγουρος/η και στη συνέχεια έγιναν πραγματικά δύσκολα τα πράγματα. Μετά το μεσημεριανό γεύμα τα πράγματα έγιναν καλύτερα και τώρα στο τέλος νιώθετε ότι έχετε μάθει πολλά.

Παραλλαγές

Οι συμμετέχοντες μπορούν να ζωγραφίσουν το δελτίο καιρού αντί να περιγράψουν.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτή τη βασική ιδέα για να επανεξετάσετε το πρότζεκτ σας σαν να κάνατε ένα σχολιασμό ενός ποδοσφαιρικού αγώνα ή ενός αγώνα χόκεϊ ή οποιουδήποτε άλλου γεγονότος κινεί το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων.

Τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων

Οι συμμετέχοντες δουλεύουν σε μικρές ομάδες για να παράξουν μία μακέτα του πρωτοσέλιδου μίας εφημερίδας.

Διάρκεια:

60 λεπτά

Προετοιμασία

• Θα χρειαστείτε ένα φύλλο χαρτιού μεγέθους A3 και μερικούς μαρκάδους για κάθε μικρή ομάδα.

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν μικρές ομάδες τριών ή τεσσάρων ατόμων. Θα ετοιμάσουν το πρωτοσέλιδο μίας εφημερίδας: μεγάλοι τίτλοι και σύντομα άρθρα!
2. Ζητήστε τους να συζητήσουν τι έχουν κάνει και τι τους έδωσε το πρότζεκτ ή η δραστηριότητα και να αναφέρουν τα κυριότερα και τα λιγότερο σημαντικά σημεία.
3. Κάθε μικρή ομάδα θα πρέπει να καταλήξει σε 5 ή 6 «ιστορίες». Θα πρέπει να γράψουν έναν τίτλο για κάθε ιστορία συλλογικά με λίγες προτάσεις για να δώσουν μία σύντομη περίληψη για την καθεμιά. Δε θα πρέπει να γράψουν ολόκληρη την ιστορία. Μία «φωτογραφία» είναι προαιρετική, αλλά καλή ιδέα.
4. Δημιουργήστε μια έκθεση με τις σελίδες.
5. Η παρουσίαση και η συζήτηση είναι προαιρετικές.

Σακίδιο πλάτης

Αυτή είναι μία καλή άσκηση για να τη χρησιμοποιήσετε στο τέλος μίας εκπαιδευτικής συνάντησης. Οι εικόνες πάντα λένε περισσότερα απ' αυτά που μπορούν να πουν οι λέξεις.

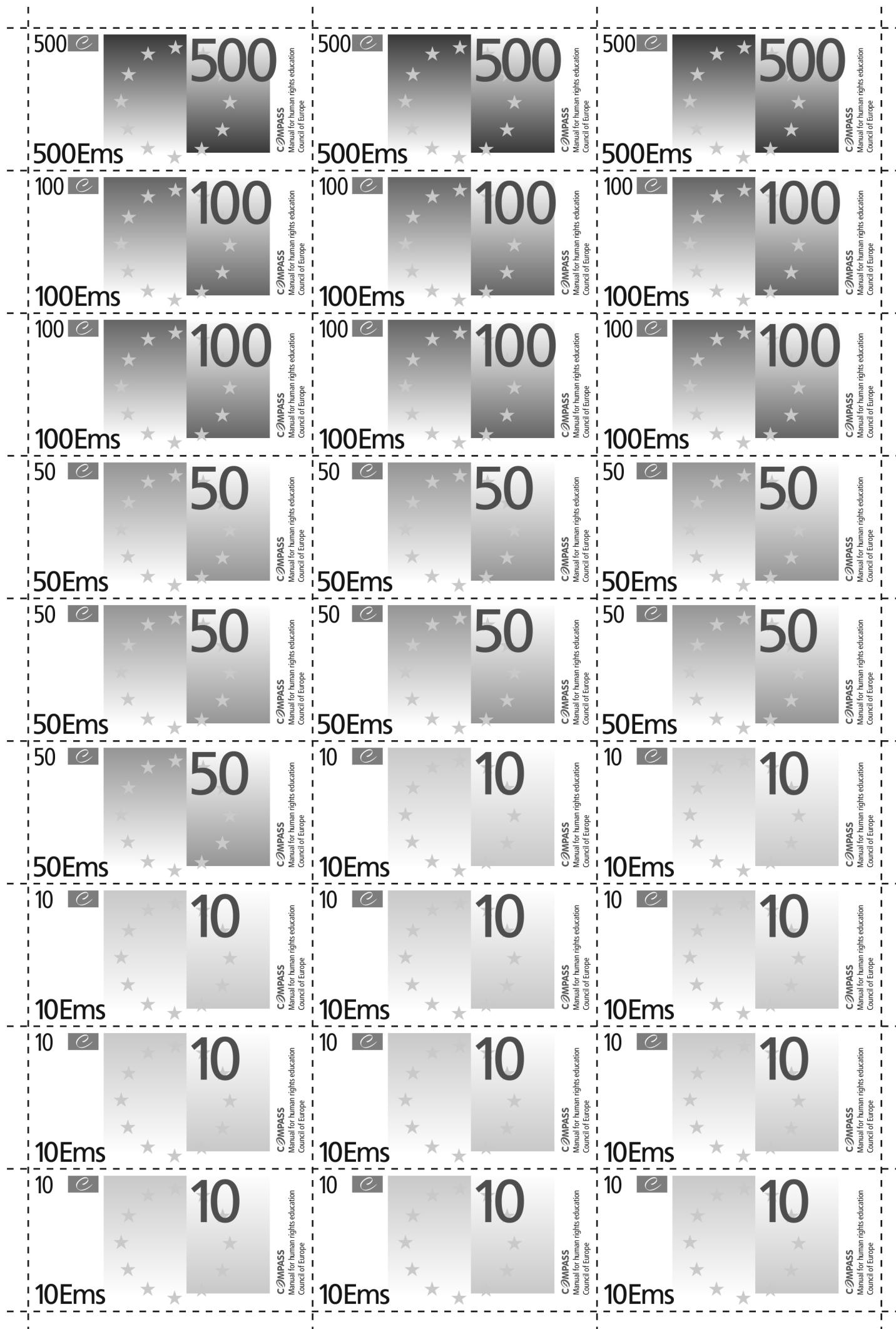
Διάρκεια: 40 λεπτά

Υλικά • Χαρτιά και χρωματιστά στυλό

Οδηγίες

1. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν τι έμαθαν κατά τη διάρκεια της συνεδρίας/ συνάντησης και να ζωγραφίσουν τους εαυτούς τους κάνοντας νεύμα αποχαιρετισμού και φορώντας ένα μεγάλο σακίδιο που περιέχει, για παράδειγμα τα αντικείμενα, τις ιδέες και τις ελπίδες που κουβαλούν μαζί τους.
2. Θα πρέπει να σκεφτούν όσα έχουν μάθει και θέλουν να κρατήσουν. Τέτοια πράγματα μπορεί να περιλαμβάνουν αντικείμενα όπως βιβλία ή εικόνες, συναισθήματα, ανθρώπους, ιδέες, νέους τρόπους θέασης του κόσμου, τη δύναμη που απέκτησαν ξεπερνώντας μία δυσκολία και αξίες.
3. Μπορούν επίσης να δείξουν τα πράγματα που θέλουν να αφήσουν πίσω σε ένα σκουπιδοτενεκέ. Αυτά μπορεί να είναι πράγματα όπως κακές συνήθειες, παλιές ιδέες, δύσκολες στιγμές και κακό φαγητό – ο,τιδήποτε!
4. Βεβαιώστε τους συμμετέχοντες ότι δεν χρειάζεται να είναι σπουδαίοι καλλιτέχνες. Απλά σκίτσα, λέξεις και σύμβολα είναι απολύτως αποδεκτά.

Κεφάλαιο 3

Αναλαμβάνοντας Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πίνακας Περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	393
3.1. ΕΑΔ ΚΑΙ ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ	394
Τι είναι ακτιβισμός;	394
Τι είναι η «ανάληψη δράσης»;	395
Πότε μπορεί μια ομάδα να αναλάβει δράση;	397
3.2. ΑΠΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	398
Δημόσιες δράσεις	398
Οι νέοι εκπαιδεύουν	399
Αυτενεργώντας	400
Αλλάζοντας την πολιτική ή τη συμπεριφορά των κρατικών εκπροσώπων.....	401
Δικτύωση με άλλες ομάδες ή κινήματα.....	403
Συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων	404
3.3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ	406
Πριν ξεκινήσετε	406
Γνωρίστε τον εαυτό σας – Η ανάλυση SWOT	406
Κάνοντας επιλογές	407
Κατανοώντας το πρόβλημα.....	408
Διάγραμμα τύπου δέντρο για την ανάλυση προβλήματος.....	408
Δείγμα του διαγράμματος τύπου δέντρο για την ανάλυση προβλήματος.....	409
Μάθετε τη λύση	409
Σχεδιάζοντας τη δράση σας	410
Ποιο πρόβλημα θέλετε να αντιμετωπίσετε;.....	411
Σε ποιους απευθύνεστε;	411
Ποιες αλλαγές ελπίζετε να δείτε;	411
Πώς θα επέλθει η αλλαγή;.....	411
Ποια μέσα θα χρησιμοποιήσετε για να επηρεάσετε το κοινό στο οποίο απευθύνεστε;.....	412
Οργάνωση	412
Δημιουργώντας έναν πίνακα εργασιών.....	413
Ανασκόπηση και Αξιολόγηση	414

Σχετικά με αυτό το κεφάλαιο

Θα έχετε παρατηρήσει ότι κάθε δραστηριότητα στο κεφάλαιο 2 έχει ένα τμήμα που ονομάζεται «Ιδέες για δράση». Γιατί; Επειδή πιστεύουμε ότι η Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΑΔ) που περιορίζεται μέσα στη σχολική τάξη ή στο κέντρο νεότητας είναι ελλιπής. Η ανάληψη δράσης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ΕΑΔ – καθώς, από τη μια με αυτό τον τρόπο δίνει στο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πραγματικές διαστάσεις και απ' την άλλη επειδή η ΕΑΔ σκοπεύει να καταστεί εκπαίδευση για την αλλαγή. Στόχος της ΕΑΔ είναι να οδηγήσει σε δράση.

Ανακαλέστε από το 1ο κεφάλαιο ότι η ΕΑΔ αποσκοπεί στην εκπαίδευση *σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, καθώς και *για τα ανθρώπινα δικαιώματα*. Συνεπώς, η ανάληψη δράσης *για τα ανθρώπινα δικαιώματα* δεν είναι προσθήκη, αλλά ουσιαστικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας: ανάληψη δράσης σημαίνει να δρα κανείς εκτός του παραδοσιακού εκπαιδευτικού πλαισίου για να καταστήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματικότητα – για έναν καλύτερο κόσμο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτό το κεφάλαιο αποτελεί μια εισαγωγή σε αυτή την πρακτική πλευρά της ΕΑΔ. Θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως σημείο μετάβασης, από τις δραστηριότητες που προορίζονται για τη νεανική λέσχη ή τη σχολική τάξη του 2ου κεφαλαίου, στον πιο «επαγγελματικό» ακτιβισμό που περιγράφεται στο 4ο κεφάλαιο. Είναι ένας τρόπος ενίσχυσης των νέων, προκειμένου να διαδραματίσουν έναν ενεργότερο ρόλο στην προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ παράλληλα επικεντρώνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς σκοπούς.

- Στην Ενότητα 1, θα δούμε τι σημαίνει ακτιβισμός, τι εννοούμε με την ανάληψη δράσης και τη σύνδεση της με την ΕΑΔ.
- Στην Ενότητα 2, προτείνονται μια σειρά από απλές μεθόδους και ιδέες για δράση που μπορούν να αξιοποιηθούν με μια ομάδα νέων ανθρώπων. Οι περισσότερες από τις προτάσεις για δράση στο Κεφάλαιο 2 αξιοποιούν αυτές τις μεθόδους.
- Στην Ενότητα 3, παρέχουμε ορισμένα εργαλεία για το σχεδιασμό της περαιτέρω ενασχόλησης με ένα ζήτημα, μέσα από την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής και την αξιοποίηση των ενδιαφερόντων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων νέων.

Κάθε μία από τις ενότητες είναι βέβαια αυτόνομη, αλλά κατανοούμε πληρέστερα την Ενότητα 3 αν έχουμε εξετάσει ήδη τις Ενότητες 1 και 2.

Το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο

Την άνοιξη του 2008, Λιθουανοί φοιτητές και άλλες ενεργές ομάδες νέων οργάνωσαν μια σειρά από διαμαρτυρίες εναντίον μιας προτεινόμενης μεταρρύθμισης, η οποία θα έθετε τέλος στη δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι δυσαρεστημένοι φοιτητές πήραν μέρος σε διάφορες δράσεις και κατέλαβαν την κεντρική πλατεία στο Πανεπιστήμιο του Βίλνιους. Παρά το γεγονός ότι δεν κατάφεραν να σταματήσουν τις μεταρρυθμίσεις, οι δράσεις αυτές τους ένωσαν και τους έπεισαν για την ανάγκη να διασφαλίσουν ότι όσοι ήθελαν εκπαίδευση δε θα έπρεπε να αποκλειστούν λόγω έλλειψης κονδυλίων. Έτσι, αποφάσισαν να δημιουργήσουν έναν εναλλακτικό χώρο, απαλλαγμένο από παραδοσιακούς πανεπιστημιακούς τομείς και ανοιχτό σε όλους. Το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο (LUNI) έγινε ένα κέντρο εκμάθησης για όσους θέλουν να μάθουν ή να διδάξουν, ένας χώρος απαλλαγμένος από τον ρατσισμό, το σεξισμό, τις διακρίσεις και ένας χώρος, όπου η γνώση δε θεωρείται ιδιοκτησία των «ειδικών», αλλά κάτι που μοιράζονται όλοι. Για περισσότερες πληροφορίες πληκτρολογήστε στη μηχανή αναζήτησης του διαδικτύου «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Λούνι» (Free University Luni).

Τα λόγια και οι σκέψεις συμπόνιας που δε γίνονται πράξη μοιάζουν με όμορφα άνθη που είναι πολύχρωμα, αλλά χωρίς άρωμα.

Thich Nhat Hanh

3.1. ΕΑΔ ΚΑΙ ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ

Τι είναι ακτιβισμός;

Η λέξη «ακτιβισμός» μετράει περίπου μόνο 100 χρόνια, τουλάχιστον στην τρέχουσα χρήση του και προέρχεται από το ρήμα to be active που σημαίνει είμαι ενεργός/ή. Ακτιβιστής είναι κάποιος που συμμετέχει ενεργά στη διεξαγωγή εκστρατειών, οι οποίες στοχεύουν στην αλλαγή, συνήθως πολιτικών ή κοινωνικών ζητημάτων. Ακτιβισμός είναι οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι ακτιβιστές, δηλαδή, οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν για να επιφέρουν αλλαγές.

Διαδηλωτές υπέρ της ειρήνης και το δικαίωμα στη διαμαρτυρία

Δύο ακτιβιστές υπέρ της ειρήνης διοργάνωσαν μια δημόσια ανάγνωση ονομάτων στις πύλες της οδού Ντάουνινγκ, όπου ζει ο Βρετανός Πρωθυπουργός. Μία εκ των δύο, η Maya Evans (23), διάβασε το όνομα κάθε Βρετανού στρατιώτη που σκοτώθηκε, ενώ ο φίλος της, συνέχισε με έναν μακρύ κατάλογο των Ιρακινών που είχαν χάσει τη ζωή τους, ως αποτέλεσμα του πολέμου στο Ιράκ. Η Maya συνελήφθη για τη δράση της επειδή δεν είχε ενημερώσει εκ των προτέρων την αστυνομία σχετικά με τη διαμαρτυρία. Το γεγονός καλύφθηκε από τα μέσα ενημέρωσης σε διεθνές επίπεδο και πυροδότησε μια συζήτηση σχετικά με την ελευθερία του λόγου και το δικαίωμα στη διαμαρτυρία. Ως αποτέλεσμα αυτού και πολλών άλλων παρόμοιων δράσεων, η κυβέρνηση συμφώνησε να επανεξετάσει το νόμο που απαγορεύει τη διαμαρτυρία στο κεντρικό Λονδίνο, χωρίς την προηγούμενη έγκρισή της από την αστυνομία.

«Δεν ήθελα να συλληφθώ, αλλά κατά τη γνώμη μου, δε νομίζω ότι έκανα κάτι λάθος με το να στέκομαι εκεί, μαζί με έναν συνάδελφο, ένα βροχερό πρωινό Τρίτης, διαβάζοντας τα ονόματα των ανθρώπων που πέθαναν σε έναν πόλεμο. Δεν νομίζω ότι αυτό αποτελεί ποινικό αδίκημα και δε νομίζω ότι θα έπρεπε να έχω συλληφθεί γι' αυτό.» Maya Evans

Ο ακτιβισμός, στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σημαίνει την υπεράσπιση τους, όταν απειλούνται ή παραβιάζονται σε οποιοδήποτε επίπεδο. Ο ακτιβισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα σημαίνει επομένως, αντίδραση στην αδικία, την καταχρηστική μεταχείριση, τη βία ή τις διακρίσεις και προσπάθεια αποκατάστασής τους. Σημαίνει να είναι κανείς έτοιμος να βοηθήσει και να εκφράσει αλληλεγγύη στους αγώνες των άλλων ανθρώπων, να αγωνίζεται για να διασφαλιστεί ότι αντιμετωπίζονται με σεβασμό και αξιοπρέπεια, να βοηθά στη διευκόλυνση της μετάβασης προς μια πιο ανθρώπινη, ισόνομη κοινωνία που σέβεται τα δικαιώματα. Οι αποτελεσματικοί ακτιβιστές διαθέτουν επιμονή, δημιουργικότητα, αφοσίωση και συχνά θάρρος, αλλά πάνω απ' όλα, πίστη στον άνθρωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πιστεύουν ότι είναι εφικτός ένας κόσμος, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά και θέλουν να τον κάνουν πραγματικότητα.

Διαφέρουν οι ακτιβιστές από τους «συνηθισμένους» ανθρώπους; Ποια χαρακτηριστικά των ακτιβιστών μπορείτε να αναγνωρίσετε στον εαυτό σας;

Ο ακτιβισμός αναμφίβολα απαιτεί και εξαρτάται από την αφοσίωση στα ιδανικά ή έ-να σκοπό και συνήθως από μια σταθερή και μακροπρόθεσμη δέσμευση. Για παράδειγμα:

- Οι ακτιβιστές για το περιβάλλον κερδίζουν μια μάχη για να σταματήσουν την οικοδόμηση ενός σταθμού παραγωγής ενέργειας με καύση άνθρακα και αρχίζουν αμέσως μια άλλη εκστρατεία για να σταματήσουν την επέκταση ενός διαδρόμου κάποιου αεροδρομίου.
- Οι ακτιβιστές υπέρ της ειρήνης διεξάγουν έναν αγώνα 30 χρόνων για τη θέσπιση μιας διεθνούς σύμβασης που θα απαγορεύει τις νάρκες.
- Οι τοπικοί ακτιβιστές που αγωνίζονται ενάντια στο κλείσιμο ενός νοσοκομείου ή μιας αθλητικής εγκατάστασης, προσεγγίζουν το θέμα σφαιρικά, ανοίγοντας νέους δρόμους, όταν κάποια τους προσπάθεια έχει αποτύχει.

Αν και πιστεύουμε ότι κάθε άνθρωπο ον είναι ένας «μικρο-ακτιβιστής», που συμμετέχει σε αγώνες για διαφορετικούς σκοπούς της ζωής του/της, σε αυτό το εγχειρί-

Το να αντιληφθεί κανείς τι είναι σωστό και να μην το πράξει είναι έλλειψη θάρρους.

Confucius

διο τείνουμε να αναφερόμαστε στην «ανάληψη δράσης» και όχι στον ακτιβισμό. Οι ακτιβιστές – με την παραδοσιακή έννοια του όρου – επίσης «αναλαμβάνουν δράση», αλλά το κάνουν συνεχώς, χρησιμοποιώντας πολλές διαφορετικές μεθόδους και πιθανότατα δε σταματούν μέχρι οι ενέργειές τους να επηρεάσουν το ζήτημα που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν. Οι νέοι με τους οποίους εργάζεστε είναι πιο πιθανό να ξεκινούν και να σταματούν μια δράση, μερικές φορές σε συνεργασία με άλλους ακτιβιστές και άλλες φορές ενεργώντας μόνοι τους για ένα θέμα που πιστεύουν ότι είναι σημαντικό.

? Μπορείτε να σκεφτείτε «σκοπούς» που έχετε υποστηρίξει και έχετε αγωνιστεί για την υπεράσπισή τους; Αναγνωρίζετε την εκπαίδευση ως «σκοπό»;

Τι είναι η «ανάληψη δράσης»;

Όταν αναφέρουμε ότι μια ομάδα αναλαμβάνει δράση, εννοούμε ότι προχωρά πέρα από μια «τυπική» δραστηριότητα – όπως αυτές στο 2ο Κεφάλαιο – σε κάτι που πιθανότατα, αφορά μια ευρύτερη κοινότητα και όχι την ομάδα καθ' αυτή. Η ανάληψη δράσης, ως μέρος της ΕΑΔ, έχει σχεδιαστεί για να επιφέρει ένα αποτέλεσμα το οποίο είναι πολύτιμο, όχι μόνο από εκπαιδευτικής άποψης, αλλά και πέρα από αυτή. Για παράδειγμα:

- Μια επίσκεψη σε έναν τοπικό ξενώνα αστέγων ή κέντρο υποδοχής για αιτούντες άσυλο, μπορεί να συμβάλλει στο να καταρριφθούν οι φραγμοί και οι προκαταλήψεις και ταυτόχρονα στο να υποστηριχθούν ψυχολογικά εκείνοι που δέχονται την επίσκεψη.
- Μια επιστολή προς τον Τύπο από νέους, που να αναφέρεται σε ρατσιστικές ή μισαλλόδοξες συμπεριφορές, μπορεί να αφυπνίσει τα μέσα ενημέρωσης σχετικά με τις απόψεις τους και να φέρει τους δημοσιογράφους αντιμέτωπους με τις δικές τους προκαταλήψεις.
- Μια έκθεση φωτογραφίας στην τοπική κοινότητα που να αναδεικνύει τις συνέπειες της ρύπανσης σε μια γειτονιά, μπορεί να αφυπνίσει τους κατοίκους και ίσως συντελέσει στο να δημιουργηθεί μια κίνηση πολιτών που θα αναδείξει το ζήτημα.

Κάθε μία από αυτές τις δράσεις ενέχει ένα σκοπό και έχει έναν αντίκτυπο που ξεπερνά τα όρια της ομάδας, αποτελώντας ταυτόχρονα μέσο ενδυνάμωσης και συμμετοχής των ιδίων των νέων. Η πρακτική δράση μπορεί να δώσει ένα μάθημα ζωής: μπορεί να δώσει νόημα στα ανθρώπινα δικαιώματα και να τα μετατρέψει σε κάτι απτό. Το να διαπιστώσει κανείς μέσα από την προσωπική του εμπειρία ότι οι δράσεις του μπορεί να ωφελήσουν τους άλλους – και τον ίδιο – είναι ένα ισχυρό μάθημα, μια κινητήριο δύναμη και μια ενθάρρυνση ότι, αν προσπαθούμε, τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν.

? Στην περίπτωση που έχετε εργαστεί με κάποια ομάδα που έχει συμμετάσχει σε μια δράση: Ποια ήταν τα βασικά αποτελέσματα της δράσης αναφορικά με τον αντίκτυπό της και τη γνώση που αποκτήθηκε μέσω αυτής;

Γίνε εσύ η αλλαγή που θα ήθελες να δεις στον κόσμο.

Gandhi

Το θέατρο είναι μια μορφή γνώσης: θα έπρεπε και μπορεί επίσης να αποτελέσει μέσο για τη μεταμόρφωση της κοινωνίας. Το θέατρο μπορεί να μας βοηθήσει να χτίσουμε το μέλλον μας, αντί απλώς να το περιμένουμε.

Augusto Boal

ΕΑΔ, ανάληψη δράσης και ακτιβισμός: ποιες είναι οι διαφορές;

- Οι διδακτικές δραστηριότητες στο 2ο κεφάλαιο εστιάζουν κυρίως στο εσωτερικό της ομάδας: ο στόχος είναι η εκπαίδευση των ιδίων των συμμετεχόντων.
- Η ανάληψη δράσης στον έξω κόσμο έχει εκπαιδευτική αξία για την ομάδα, αλλά εστιάζει επίσης εξωστρεφώς, σε ένα πραγματικό ζήτημα στον κόσμο.
- Για τους ακτιβιστές – τόσο τους επαγγελματίες, όσο και τους «μερικής απασχόλησης» – ο μόνος πραγματικός στόχος είναι η σύνδεση του προβλήματος με τον έξω κόσμο. Οι ακτιβιστές θα συνεχίσουν να εργάζονται και να διεξάγουν εκστρατείες, μέχρι την επίτευξη του στόχου τους.

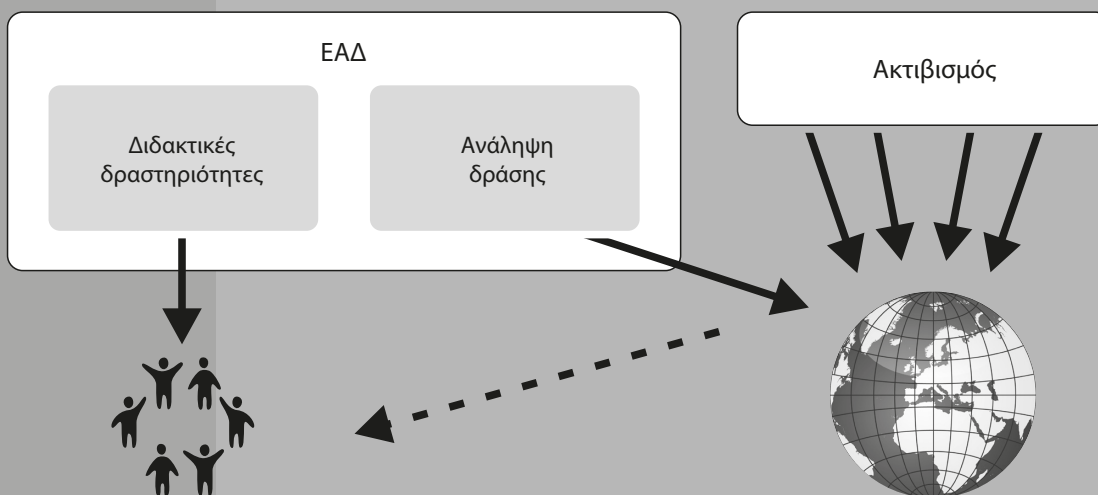
«Τα παιδιά που μεγαλώνουν» (Putos qui a ta cria)

Μια ομάδα νέων που ζουν στα περίχωρα της Λισαβόνας, όλοι με αφρικανικές καταβολές, αξιοποίησαν τη μουσική για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα του κοινωνικού αποκλεισμού και να εκπαιδεύσουν άλλους στο σεβασμό της πολιτιστικής διαφορετικότητας. Όπως εξηγεί η ομάδα στην ιστοσελίδα της, οι μετανάστες δεύτερης γενιάς συχνά αισθάνονται «αποκλεισμένοι από την κοινωνία της χώρας στην οποία γεννήθηκαν και ζουν και αποκλεισμένοι από την κοινωνία στις χώρες όπου γεννήθηκαν και έζησαν οι γονείς τους. Η μουσική είναι ένας τρόπος να εκφράσουν αυτό το δίλημμα και τις απογοητεύσεις που επιφέρει».

Έτσι, οι νέοι καλλιτέχνες αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν τη ραπ και άλλα είδη μουσικής ως μια μορφή κοινωνικής εκπαίδευσης, ικανής να αποτελέσει κίνητρο για τους νέους και να προωθήσει την κοινωνική συνοχή. Χρησιμοποίησαν το ρυθμό και την ποίηση για να μεταφέρουν το μήνυμά τους και παρείχαν υποστήριξη σε άλλους ράπερ, ώστε να τους ενθαρρύνουν να χρησιμοποιούν τη μουσική ως εργαλείο κοινωνικού μετασχηματισμού. Μετά από μια σειρά μαθημάτων κατάρτισης και με την υποστήριξη του Προγράμματος Νεολαίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ομάδα Putos qui a ta cria ηχογράφησαν δύο CD και ένα DVD, συμμετείχαν σε διάφορες δημόσιες εκδηλώσεις, διοργάνωσαν ένα φεστιβάλ νεολαίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και κινητοποίησαν και άλλους ράπερ. «Η χιπ χοπ είναι διασκέδαση αλλά και μορφή παρέμβασης.»

<http://www.myspace.com/putosquiatacria>

Οι «στόχοι» της ΕΑΔ και του ακτιβισμού

Πότε μπορεί μια ομάδα να αναλάβει δράση;

Η άμεση απάντηση είναι «ανά πάσα στιγμή». Οι δράσεις που περιγράφονται στην 2^η ενότητα του παρόντος κεφαλαίου και αφορούν την ευρύτερη κοινότητα μπορούν να αξιοποιηθούν, είτε πριν, είτε μετά από μια διδακτική δραστηριότητα που πραγματοποιείται στο κέντρο νεότητας ή στη σχολική τάξη. Το πλεονέκτημα της υλοποίησης μιας δράσης μετά από μια δραστηριότητα είναι ότι η ομάδα θα έχει τότε κατανοήσει βαθύτερα τα ζητήματα και πιθανόν να λειτουργήσει πιο δημιουργικά, επιλέγοντας την πλέον αποτελεσματική μορφή δράσης. Το πλεονέκτημα της υλοποίησης μιας δράσης πριν τη διεξαγωγή της δραστηριότητας είναι ότι η ομάδα μπορεί με αυτό τον τρόπο να εμπλακεί σε μεγαλύτερο βαθμό στη δραστηριότητα, έχοντας ήδη διαπιστώσει μέσα από την εμπειρία της τη σημασία του συγκεκριμένου ζητήματος.

Οι εκπαιδευτές που αξιοποιούν τακτικά την ΕΑΔ θα εναλλάσσουν τα διάφορα μοντέλα, ανάλογα με το θέμα, το επίπεδο του ενδιαφέροντος ή το βαθμό ευαισθητοποίησης της ομάδας και ίσως και τη δική τους σχέση με την συγκεκριμένη ομάδα. Έχει επιχειρηθεί η σύνδεση πολλών από τις δράσεις που προτείνονται σε αυτό το κεφάλαιο με συγκεκριμένες δραστηριότητες του 2ου κεφαλαίου. Αυτές αναφέρονται στο περιθώριο και πολλές από αυτές προστίθενται στην ενότητα «Ιδέες για δράση» που υπάρχει στο τέλος κάθε δραστηριότητας. Σχεδόν όλες μπορούν να διεξαχθούν είτε ως εισαγωγή, πριν από τη δραστηριότητα, είτε στη συνέχεια, προσφέροντας ένα πρακτικό τρόπο απόδοσης νοήματος σε ζητήματα που έχουν ήδη διερευνηθεί.

Ο πολιτικός ακτιβισμός είναι κάτι που σας ενθαρρύνει να κάνετε μικρές πράξεις κάθε μέρα. Μερικές φορές καταλαβαίνετε ότι η αλλαγή αυτού του κόσμου γίνεται το νόημα της ζωής σας. Μερικές φορές νομίζετε ότι μπορείτε να κάνετε πολλά για να δώσετε ένα χέρι βοήθειας σε ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Απελευθερώστε και βλέπετε τον κόσμο με νέα μάτια.

*Ivan Kondratenko,
αρχισυντάκτης της ρωσικής
φωιτητικής εφημερίδας Perexod.*

3.2 Απλές δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

? Αν υποπέσει στην αντίληψή σας μια αδικία ή πιστεύετε ότι μια πολιτική είναι άδικη, τι κάνετε γι' αυτό; Πώς εκδηλώνετε στους άλλους τα συναισθήματά σας;

Όταν νίπτει κανείς τις χείρας του σε μια σύγκρουση μεταξύ ισχυρών και αδυνάτων, παίρνει το μέρος των ισχυρών, δεν είναι ουδέτερος.

Paulo Freire

Η ενότητα αυτή εξετάζει μερικές από τις προσεγγίσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να εισάγετε την ΕΑΔ στην κοινότητα. Οι προτάσεις αυτές δεν είναι ριζοσπαστικές και είναι πιθανό να έχετε εφαρμόσει ήδη πολλές από αυτές στο πλαίσιο της εργασίας σας. Κάποιες εξ αυτών είναι η δημιουργία πανό, η συζήτηση για διάφορα ζητήματα, η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, οι συναντήσεις με διάφορες οργανώσεις, η σύνταξη επιστολών και ούτω καθεξής. Αυτές οι φαινομενικά απλές μέθοδοι είναι στην πραγματικότητα οι ίδιες που χρησιμοποιούνται από επαγγελματίες ακτιβιστές και είναι αποτελεσματικές!

Ο κατάλογος που ακολουθεί, μετά βίας προσεγγίζει τον αριθμό των δράσεων που θα μπορούσατε να υλοποιήσετε με μια ομάδα. Σκοπός της είναι να πυροδοτήσει ιδέες, όχι να προσφέρει μια συνταγή για δράση. Να είστε δημιουργικοί και να ρωτάτε τους συμμετέχοντες τι νομίζουν ότι θα ήταν πιο χρήσιμο ή πιο ενδιαφέρον γι' αυτούς και σε ποιες δράσεις θα μπορούσαν να ανταποκριθούν.

Δημόσιες δράσεις

Οι δημόσιες δράσεις, όπως το θέατρο δρόμου, μια πορεία διαμαρτυρίας, οι αναφορές ή οι καθιστικές διαμαρτυρίες, έχουν πολλούς διαφορετικούς στόχους, αλλά οι παρακάτω είναι ίσως οι σημαντικότεροι:

- Ευαισθητοποίηση για ένα θέμα
- Προσέλευση άλλων σε ένα σκοπό
- Δημοσιοποίηση του ζητήματος στα μέσα ενημέρωσης
- Να δουν οι πολιτικοί ή όσοι βρίσκονται στην εξουσία, ότι οι άνθρωποι παρακολουθούν!

Αν σχεδιάζετε μια δημόσια δράση, να έχετε υπόψη σας ότι είναι σημαντικό να κάνετε κάτι που θα προσελκύσει την προσοχή: να κάνετε όσους περνούν να γελάσουν ή να σταθούν για να κοιτάξουν· μπορεί να θέλετε ακόμη και να επιχειρήσετε να τους εκπλήξετε. Είναι ανάγκη να προκαλέσετε τους ανθρώπους να μιλήσουν!

Κρίσιμη Μάζα

Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, συνήθως την τελευταία Παρασκευή κάθε μήνα, δεκάδες και συχνά εκατοντάδες ποδηλάτες συγκεντρώνονται για να διεκδικήσουν τους δρόμους από τα αυτοκίνητα. Η πράξη είναι αυθόρμητη: δεν υπάρχουν διοργανωτές της εκδήλωσης και καμία προγραμματισμένη διαδρομή. Το πλήθος των ποδηλατών κάνουν βόλτα μαζί στους δρόμους, για να επιβραδύνουν την κίνηση, να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με τη ρύπανση που προκαλούν τα αυτοκίνητα ή τους κινδύνους της χρήσης του ποδηλάτου σε δρόμους γεμάτους αυτοκίνητα ή απλά για να υποστηρίξουν τη δύναμη των ανθρώπων να επιβραδύνουν το ρυθμό της ζωής στη πόλη και να γιορτάσουν τη χαρά ενός κοινού σκοπού και ενός κοινού ιδεώδους. Τα κίνητρα των ανθρώπων ποικίλλουν και πολλοί από τους αναβάτες έχουν το δικό τους πανό ή προωθούν ένα ζήτημα προσελκύοντας την προσοχή του κοινού.

Αυτό που ξεκίνησε ως μια δράση μερικών ποδηλατών που κάνουν βόλτα μαζί, έχει μετατραπεί σε μαζική εκδήλωση και μηνιαία παράδοση σε πολλές πόλεις.

Δείτε το www.critical-mass.info για περισσότερες πληροφορίες.

Προτάσεις για την ομάδα:

- Γράψτε ένα τραγούδι ή ένα μιούζικαλ ή το δικό σας θεατρικό έργο και παρουσιάστε το στο δρόμο.
- Φτιάξτε ένα πανό και διοργανώστε μια πορεία διαμαρτυρίας έξω από μια τοπική εταιρεία, για να διαμαρτυρηθείτε για τη ρύπανση, την ανάθεση εργασιών σε τρίτους, τα εργασιακά δικαιώματα ή ο,τιδήποτε σχετικό.
- Δημιουργήστε αφίσες και φυλλάδια σχετικά με ένα ζήτημα που σας απασχολεί και μοιράστε τα ή τοποθετήστε τα σε δημόσιους χώρους.
- Φτιάξτε μια σελίδα στο Facebook, για να μιλήσετε για το ζήτημά σας· στη συνέχεια, χρησιμοποιήστε άλλες μορφές κοινωνικής δικτύωσης, για να προσελκύσετε και άλλους υποστηρικτές.

? Οι άνθρωποι λένε συχνά ότι οι διαδηλώσεις είναι χάσιμο χρόνου, αλλά ποιο είναι το μήνυμα αν δε διαδηλώνει κανείς;

Η φωνή του «99%»

Το Κίνημα «Occupy» (Καταλαμβάνω) κατέλαβε σχεδόν 1.000 πόλεις σε περισσότερες από 80 χώρες το 2011. Μερικώς εμπνευσμένοι από την «Αραβική Άνοιξη», όπου οι διαδηλωτές αρνήθηκαν να διασκορπιστούν μέχρι να ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους, ακτιβιστές, νέοι άνθρωποι και πολλοί άλλοι, έστησαν σκηνές και μικρές αυτοσυντηρούμενες κοινότητες, «καταλαμβάνοντας» ανοιχτούς χώρους μέσα σε αστικά κέντρα σε όλη την υδρόγειο. Χρησιμοποιώντας το σύνθημα «Είμαστε το 99%» στόχευαν να επισημάνουν τον τεράστιο πλούτο που κατέχουν οι λίγοι, τις στρεβλώσεις που αυτό προκαλεί στη δημοκρατία, όπως και την αδικία των μεγάλων περικοπών σε υπηρεσίες, οι οποίες επηρεάζουν την πλειοψηφία.

Οι νέοι εκπαιδεύουν

Οι δημόσιες δράσεις, όπως αυτές που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, δεν αφορούν στην πραγματικότητα την εκπαίδευση· περισσότερο μεταφέρουν ένα άμεσο και απλό μήνυμα, ευαισθητοποιούν και σπέρνουν σπόρους. Οι νέοι μπορούν να γίνουν εξαιρετικοί εκπαιδευτές και είναι συχνά πιο αποτελεσματικοί στο να κινητοποιήσουν άλλους για ένα σκοπό ή στο να αλλάζουν νοοτροπίες, ιδιαίτερα όταν το κοινό στο οποίο απευθύνονται είναι ομάδα συνομηλίκων τους. Άλλωστε, καθώς οι νέοι μπαίνουν στη διαδικασία να εξηγήσουν ένα ζήτημα σε άλλους, αποσαφηνίζουν οι ίδιοι τις θέσεις τους και αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.

Το Έργο Powerpod - <http://www.edinburgh-powerpod.org>

Η Woodcraft Folk του Εδιμβούργου κέρδισε μια υποτροφία η οποία επέτρεψε τη μετακίνηση μιας ρυμουλκούμενης πλατφόρμας με ηλιακούς συλλέκτες και ανεμογεννήτριες και την παρουσίασή της, ως πρακτικό εκπαιδευτικό εργαλείο για τη χρήση της αιφόρου ενέργειας, σε νέους στο Λόθιανς (Lothians) της Σκωτίας. Οι φοιτητές ενός τοπικού πανεπιστημίου κατασκεύασαν το ρυμουλκούμενο, γνωστό ως Powerpod, για να επιδείξουν την ηλιακή ηλεκτρική και ηλιακή θερμική ενέργεια και την εναλλακτική λύση της ηλεκτροπαραγωγής από αιολική ενέργεια.

Η πρώτη ομάδα των συνεργατών - εκπαιδευτών της Woodcraft Folk ταξίδεψε στο Κέντρο Εναλλακτικής Τεχνολογίας, όπου ήρθε σε επαφή με το επιστημονικό υπόβαθρο και τις τεχνικές πτυχές του Powerpod. Όταν επέστρεψαν σχεδίασαν εργαστήρια για παιδιά και νέους της ηλικίας τους. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία ενός οργανωμένου εργαστηριακού προγράμματος που μεταδιδόταν σε άλλες ομάδες της Woodcraft στην περιοχή.

Τα εργαστήρια παρουσίαζαν τεράστιο ενδιαφέρον, τόσο για τον τυπικό, όσο και για τον άτυπο τομέα εκπαίδευσης.

Πηγή <http://www.scotland.gov.uk/Topics/SustainableDevelopment/EWFenergytrailer>

? Σύνδεση με τις δραστηριότητες: Πολλές από τις δραστηριότητες θίγουν οικουμενικά ζητήματα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο μιας καμπάνιας ευαισθητοποίησης, π.χ. **Η Ιστορία του Ασίκ** (παιδική εργασία), **Ας μιλήσουμε για το σεξ** (φύλο/ ομοφοβία), **Απάντηση στο ρατσισμό** (φυλή, διακρίσεις).

? Η αυθεντία όσων διδάσκουν είναι συχνά εμπόδιο για όσους θέλουν να μάθουν.

Cicero

Σύνδεση με τις δραστηριότη-

τες: Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Ποια είναι η θέση σου;** ή την **Προεκλογική Εκστρατεία** για να βρείτε ζητήματα που ενδιαφέρουν τους νέους, ώστε να τους βοηθήσετε να εξασκηθούν στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας και τις δεξιότητες συζήτησης.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Παντομίμα** για να ενθαρρύνετε τη δημιουργική σκέψη γύρω από ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως βάση για παντομίμα ή θέατρο.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Εκπαίδευση για όλους** ώστε να οι εκπαιδευόμενοι να αρχίσουν να σκέφτονται για την εκπαίδευση – τι σημαίνει, γιατί είναι σημαντική και πώς αγγίζει όλες τις πτυχές της ζωής.

Προτάσεις για την ομάδα:

- Οργανώστε μια δημόσια συζήτηση σχετικά με ένα θέμα που σας ενδιαφέρει, για παράδειγμα, τις περικοπές στην εκπαίδευση, το ζήτημα του αν οι εγκληματίες αξίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα ή αν τα στρατιωτικά προγράμματα θα πρέπει να περικοπούν για να μειωθεί η φτώχεια. Προσκαλέστε δημόσιους υπαλλήλους και φίλους σας.
- Δημιουργήστε το δικό σας βίντεο ή οργανώστε μια θεατρική παράσταση με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Γράψτε ένα άρθρο για την τοπική (ή εθνική) εφημερίδα ή ζητήστε από τον τοπικό ραδιοφωνικό/ τηλεοπτικό σταθμό μια συνέντευξη. Μπορείτε να δημιουργήσετε μια εικόνα για να το κάνετε εντυπωσιακό;
- Σκεφτείτε ένα ζήτημα για το οποίο η ομάδα έχει επαρκή γνώση και οργανώστε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για συνομήλικούς σας σε συνεργασία με άλλες ομάδες ή με μαθητές από το τοπικό σχολείο. Θα μπορούσατε να μιλήσετε για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μια ομάδα νέων ή να υλοποιήσετε μια δραστηριότητα από το 2ο κεφάλαιο;

“Ζωντανή Βιβλιοθήκη”

Μια ομάδα στο Βρότλαβ της Πολωνίας οργάνωσε μια “Ζωντανή Βιβλιοθήκη”, όπου τα βιβλία είναι άνθρωποι διαφορετικών πολιτισμικών, κοινωνικών ή άλλων ομάδων και μπορεί κανείς να τα «δανειστεί» για μια συζήτηση 30 λεπτών. Οι ομάδες που εκπροσωπούνταν ήταν εκείνες που συνήθως ζούσε σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού και βιώνουν συχνά την παραβίαση των δικαιωμάτων τους, όπως για παράδειγμα, ομοφυλόφιλοι, Ρομά, άτομα με αναπηρία, θρησκευτικές μειονότητες και ούτω καθεξής.

Κατά τη διάρκεια των δύο ημερών της βιβλιοθήκης 600 άτομα την επισκέφτηκαν και πάνω από 100 δανείστηκαν ένα «βιβλίο». Η εκδήλωση μεταδόθηκε από κρατικά και ιδιωτικά τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά δίκτυα, καθώς και από τον τύπο.

Η ιδέα της “Ζωντανής Βιβλιοθήκης” είχε στόχο να άρει τις προκαταλήψεις, επιτρέποντας στο κοινό να συναντηθεί, να μιλήσει και να ακούσει άτομα από συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες για τις οποίες είναι προκατειλημμένο. Τα παρακάτω σχόλια έγιναν από «αναγνώστες» μετά από συνομιλία με τα «βιβλία»: «Με βοήθησε να πάρω αποφάσεις για τη ζωή μου.» «Έμαθα πολλά πράγματα· οι συνομιλίες με κάποιους ανθρώπους έσπασαν πραγματικά τα στερεότυπά μου.»

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία της “Ζωντανής Βιβλιοθήκης” στο www.coe.int/compass.

Ο όρος θέατρο γκερίλλα (Guerrilla) χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις αυθόρμητες παραστάσεις-έκπληξη σε απρόβλεπτους δημόσιους χώρους και σε ανυποψίαστο κοινό. Συνήθως αυτές οι παραστάσεις έχουν σκοπό να επιστήσουν την προσοχή σε ένα πολιτικό/ κοινωνικό ζήτημα μέσω της σάτιρας, της διαμαρτυρίας και των καρναβαλικών τεχνικών.

Wikipedia

Αυτενεργώντας

Υπάρχουν αρκετοί τρόποι με τους οποίους η ομάδα σας ίσως μπορέσει να επιφέρει μια άμεση αλλαγή, χωρίς αυτή να χρειάζεται την έγκριση των πολιτικών, του κοινού ή άλλων μεσαζόντων. Τέτοιου είδους δράσεις είναι οι πιο σημαντικές, γιατί το αποτέλεσμα είναι άμεσα ορατό και η ομάδα αντιλαμβάνεται ότι επέφερε αλλαγή.

Πολλές ομάδες νεολαίας για παράδειγμα, παρέχουν άμεση βοήθεια σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, των οποίων τα δικαιώματα δεν γίνονται σεβαστά. Αυτές οι ομάδες κανονικά υποστηρίζονται από δημόσιες υπηρεσίες, γιατί όπως και να ‘χει, το κράτος είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Παρ’ όλα αυτά, η παρέμβαση της κοινωνίας χρειάζεται συχνά, προκειμένου να προσφερθεί άμεση βοήθεια, σε περιπτώσεις που το κράτος αποτυγχάνει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Οι νέοι μπορούν να συμβάλλουν στην κάλυψη αυτού του κενού που παρατηρείται στην κρατική υποστήριξη – συχνά απλά με το να είναι εκεί, να συναντιούνται τακτικά με εκείνους που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, ακούγοντας τα θέματά τους, κρατώντας τους συντροφιά ή συζητώντας μαζί τους. Αυτή είναι πάντα μια πολύτιμη εμπειρία και για τις δύο

πλευρές. Το να επισκέπτονται μέλη ευπαθών κοινωνικά ομάδων και να παρατηρούν τις αποτυχίες του κράτους μπορεί επίσης να ισχυροποιήσει τη δυνατότητά τους να ασκήσουν πίεση στους υπευθύνους ή να δημοσιοποιήσουν αυτές τις αποτυχίες.

? Σκεφτείτε μια συγκεκριμένη ομάδα: μια επίσκεψη νέων ανθρώπων σε αυτήν θα συντελούσε στο να θιγούν κάποια ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Άλλες προτάσεις για την ομάδα:

- Αναλάβετε την ευθύνη μιας εγκαταλελειμμένης έκτασης στην τοπική κοινότητα: Φυτέψτε λουλούδια ή λαχανικά και δημιουργήστε ένα χώρο, όπου οι άνθρωποι θα χαίρονται να βρίσκονται.
- Παρέχετε υπηρεσίες κηπουρικής ή άλλες υπηρεσίες στην κοινότητα. Θα μπορούσε η ομάδα σας να γίνει ένα κέντρο μάθησης σαν το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο που περιγράφεται στην αρχή αυτού του κεφαλαίου;
- Ρωτήστε τριγύρω για παλιό χρώμα βαψίματος και είδη διακόσμησης: Περιποιηθείτε το κέντρο νεότητας ή το τοπικό κοινοτικό κέντρο ή ακόμη και το σπίτι κάποιου!
- Ψήστε κάτι και μοιράστε το σε ένα ξενώνα αστέγων ή σε ένα γείτονα που ζει μόνος. Μπορείτε ακόμα και να το μοιράσετε μαζί με φυλλάδια για να κεντρίσετε το ενδιαφέρον για το σκοπό σας.

Σύνδεση με τις δραστηριότητες:

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Τα μέλλοντά μας** για να ευαισθητοποιήσετε τους πολίτες σχετικά με μία τοποθεσία και το πώς χρησιμοποιείται ένας χώρος.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Πάνω στη σκάλα** για να ανακαλύψετε τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν πιο άμεσα στην τοπική κοινότητα.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Αγώνας για πλούτο και εξουσία** για να διερευνήσετε τις έννοιες της δικαιοσύνης και τα συναισθήματα που βιώνουν οι κοινωνικά αποκλεισμένοι.

Σπέρνοντας Σπόρους

Υπάρχουν πρωτοβουλίες σε πολλές χώρες στον κόσμο που διεκδικούν εγκαταλελειμμένους δημόσιους χώρους και δημιουργούν κήπους. Αυτό είναι κάποιες φορές γνωστό ως «αντάρτικη κηπουρική», από την ισπανική λέξη *guerrilla* που σημαίνει «μικρός πόλεμος». Η 1^η Μάη έχει κηρυχθεί η Διεθνής Ημέρα Αντάρτικης Κηπουρικής Ηλιοτροπίου από μια ομάδα που ονομάζεται Αγρότες Βρυξελλών. Το 2010, περίπου 5.000 άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έλαβαν μέρος στην εκδήλωση, σπέρνοντας ηλιοτρόπια στην περιοχή τους.

Αλλάζοντας την πολιτική ή τη συμπεριφορά των κρατικών εκπροσώπων

Ο στόχος μιας εκστρατείας για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι συνήθως να καταδείξει το κράτος ή τους εκπροσώπους του κράτους ως υπεύθυνους για τη διασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επίσης να επιφέρει μια πολιτική ή νομοθετική αλλαγή.

Αυτό μπορεί να φαίνεται ένα πολύ «σοβαρό» πεδίο για τους νέους ή ένα πεδίο στο οποίο είναι απίθανο να προωθήσουν μια αλλαγή. Ωστόσο, η αλλαγή πολιτικής επέρχεται –σε εθνικό, διεθνές ή τοπικό επίπεδο – ως αποτέλεσμα μια σειράς από πιέσεις προερχόμενες από διαφορετικές πηγές, συχνά η μία μετά την άλλη. Οι νέοι που κάνουν τα πρώτα τους βήματα στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πιθανό να αποδειχθούν εξίσου ικανοί, όσο και ένας πεπειραμένος ακτιβιστής. Είναι ίσως πιθανότερο να επιτύχουν τους στόχους τους σε τοπικό ή θεσμικό επίπεδο, διότι τα δίκτυα είναι μικρότερα και η πρόσβαση σε όσους βρίσκονται στην εξουσία, πιο εφικτή. Μην αποκλείετε όμως την επιλογή από πλευράς της ομάδας μιας δράσης ακτιβισμού εθνικού ή διεθνούς επιπέδου.

Ο κόσμος είναι επικίνδυνο μέρος, όχι εξαιτίας αυτών που κάνουν το κακό, αλλά εξαιτίας αυτών που κοιτάζουν και δεν κάνουν τίποτα.

Albert Einstein

Μερικές φορές ο καλύτερος τρόπος για να επηρεάσετε τους εκπροσώπους του κράτους είναι μέσω μιας συνεργασίας που θα σας επιτρέψει να παρουσιάσετε τα επιχειρήματά σας. Άλλες φορές αυτό γίνεται μέσω της διαμαρτυρίας ή της άσκησης πίεσης. Σε γενικές γραμμές, οι πολιτικές αλλάζουν ως αποτέλεσμα επιρροών που προέρχονται από διάφορες κατευθύνσεις, τόσο συνεργατικές, όσο και αντιπαραθετικές.

❓ **Γνωρίζουν οι νέοι με τους οποίους συνεργάζεστε, ποιοι είναι οι πολιτικοί τους εκπρόσωποι – σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο;**

Αναβολή εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων ως αποτέλεσμα διαμαρτυρίας μαθητών

Υπάρχει μακρά παράδοση στη μαθητική διαμαρτυρία σε πολλές χώρες και οι δράσεις των μαθητών έχουν συχνά αποδεδειγμένα άμεση επιρροή στην πολιτική ή αποτελούν έναυσμα για άλλες ομάδες να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους για τις πολιτικές αποφάσεις.

Το 2008, η γαλλική κυβέρνηση πρότεινε μια σειρά αλλαγών στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών περικοπών στις θέσεις εργασίας στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού και της μείωσης των ωρών διδασκαλίας. Οι μαθητές βγήκαν στους δρόμους σε όλη τη χώρα και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να αναβάλει τις μεταρρυθμίσεις.

Σύνδεση με τις δραστηριότητες:

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Πόσα χρειαζόμαστε;** για να εξετάσετε τους στόχους της Χιλιετίας – και τη δέσμευση της κυβέρνησης για την εκπλήρωσή τους.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Chahal εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου** για να αναπαραστήσετε την εκδίκαση μιας υπόθεσης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Οι συμμετέχοντες μπορούν να εξετάσουν αποφάσεις εναντίον της χώρας τους και να δουν ποιος ήταν ο αντίκτυπός τους στην εθνική πολιτική.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Συνεδρίαση Συνδικαλιστικής Οργάνωσης** για να εξασκηθείτε στη διαπραγμάτευση και να εξετάσετε τις σχέσεις εργοδότη-εργαζόμενου.

Προτάσεις για την ομάδα:

- Επικοινωνήστε με τοπικούς παράγοντες που είναι υπεύθυνοι για μια συγκεκριμένη απόφαση· επικοινωνήστε με πολιτικούς της αντιπολίτευσης ή άλλα πρόσωπα που επηρεάζουν τις πολιτικές εξελίξεις. Ζητήστε μια συνάντηση ή οργανώστε μια δημόσια ακρόαση και καλέστε τους να παρευρεθούν.
- Συντάξτε μια αναφορά και συγκεντρώστε όσες περισσότερες υπογραφές μπορείτε. Καλέστε τα μέσα ενημέρωσης να παραβρεθούν όταν την παραδίδετε στο άτομο που την απευθύνετε.
- Ενημερωθείτε για τις νομικές υποχρεώσεις της κυβέρνησης σχετικά με το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ποιες συνθήκες έχει υπογράψει. Μπορεί να θελήσετε να επικοινωνήσετε με ένα δικηγόρο ή μια ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό και να ζητήσετε τη συμβουλή τους. Στη συνέχεια, γράψτε μια επιστολή προς τον εκπρόσωπό σας στη βουλή ή την τοπική αυτοδιοίκηση, ρωτώντας τι κάνει για να βεβαιωθεί ότι τηρούνται αυτές οι υποχρεώσεις. Ενημερώστε τα μέσα ενημέρωσης!
- Εξετάστε άλλους μηχανισμούς – τοπικούς ή διεθνείς – τους οποίους μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να διαμαρτυρηθείτε για το ζήτημα που σας απασχολεί ή αιτηθείτε να εξεταστεί από έναν επίσημο οργανισμό.

Παρακολουθώντας την αστυνομία

Η «Νομική Ομάδα» είναι μια ομάδα νεαρών νομικών συμβούλων, ακτιβιστών και εμπειρογνομόνων που εργάζονται στη Ρωσία. Ειδικεύονται στην παροχή νομικής βοήθειας και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων που συμμετέχουν σε δημόσιες συνελεύσεις ή διαδηλώσεις, πολλοί εκ των οποίων δέχονται πιέσεις από την αστυνομία, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους. Υπάρχουν παρόμοιες πρωτοβουλίες σε πολλές χώρες.

Η ομάδα της Ρωσίας δημιουργήθηκε αρχικά για να παρακολουθεί και να αποτρέπει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη σύνοδο κορυφής της G8 στην Αγία Πετρούπολη το 2006. Στη συνέχεια εξελίχθηκε σε μια συλλογικότητα που εκπαιδεύει τους ακτιβιστές σχετικά με το νόμο και ειδικότερα σχετικά με το νομικό καθεστώς που διέπει το δικαίωμα της διαμαρτυρίας και για το πώς να απαγγέλουν κατηγορίες κατά των αρχών όταν αυτές καταχρώνται την εξουσία τους. Η ομάδα διοργανώνει σεμινάρια και έχει φτιάξει ενημερωτικό υλικό. Η σελίδα τους LiveJournal έχει γίνει ένα εικονικό σημείο συνάντησης για συζήτηση και διαβούλευση και λειτουργεί ως εργαλείο για το συντονισμό δράσεων.

http://community.livejournal.com/legal_team).

Δικτύωση με άλλες ομάδες ή κινήματα

Αν και είναι χρήσιμο για τους νέους να ξεκινήσουν δικές τους δράσεις, είναι εξίσου ωφέλιμο να επιχειρήσουν να αναλάβουν δράση συμμετέχοντας σε ένα ευρύτερο κίνημα ή συνεργαζόμενοι με άλλους οργανισμούς. Υπάρχουν πολλές οργανώσεις, τόσο «επαγγελματικές» ΜΚΟ, όσο και αυθόρμητα κινήματα βάσης, που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και πολλοί θα χαρούν με τη συμμετοχή και υποστήριξη των νέων. Συνήθως, μια ανθρωπιστική οργάνωση δεν αναφέρεται στο έργο της αποκαλώντας το «έργο για τα ανθρώπινα δικαιώματα»· ωστόσο, μια οργάνωση που εργάζεται για τους άστεγους, την παιδική φτώχεια, την ενδοοικογενειακή βία, το ρατσισμό και τις διακρίσεις ή πολλά άλλα ζητήματα, εργάζεται βεβαίως για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ασχέτως αν το αναφέρει ρητά ή όχι.

Οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν σε εκστρατείες που διοργανώνονται από τέτοιου είδους οργανώσεις ή στην περίπτωση που επιλέξουν να συμμετέχουν πιο ουσιαστικά, είναι πιθανό να επιδιώξουν να συμβάλλουν στο σχεδιασμό και την οργάνωση μιας εκδήλωσης. Οι οργανώσεις βάσης που δεν έχουν την κατάλληλη χρηματοδότηση χαίρονται πάντα να έχουν στη διάθεσή τους πρόθυμους εθελοντές και σε γενικές γραμμές τους δίνουν ευκαιρίες ανάληψης πρωτοβουλιών. Είναι πιθανό, οι μεγαλύτερες ΜΚΟ να είναι σε θέση να παρέχουν πρακτική εμπειρία στους εθελοντές που αναλαμβάνουν πόστα μερικής απασχόλησης. Με αυτόν τον τρόπο, δίνεται στους νέους η δυνατότητα να συνεργαστούν με επαγγελματίες ακτιβιστές στον τομέα αυτό, να αποκτήσουν χρήσιμη εργασιακή εμπειρία, καθώς και να εντρυφήσουν στο έργο του τρίτου τομέα.

? Γνωρίζετε τοπικές οργανώσεις που ασχολούνται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Υπάρχουν συγκεκριμένα ζητήματα που δεν αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά;

Αν κάποιος είναι τυχερός, μια μοναχική φαντασίωση μπορεί να μεταμορφώσει ολοκληρωτικά ένα εκατομμύριο πραγματικότητες.

Maya Angelou

Φαγητό όχι Βόμβες

Το «Φαγητό όχι Βόμβες» είναι ένα κίνημα ειρήνης που ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες και τώρα δραστηριοποιείται σε πολλές χώρες στον κόσμο. Μικρές ομάδες εθελοντών, με όπλο τους τις πληροφορίες που σχετίζονται με τη σίτιση και τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς, προσφέρουν δωρεάν χορτοφαγικά γεύματα. Επέλεξαν αυτή τη δράση, όχι μόνο για να βοηθήσουν εκείνους που δεν έχουν πρόσβαση σε επαρκή σίτιση, αλλά και για να στρέψουν την προσοχή της κοινής γνώμης στο γεγονός ότι η μείωση των στρατιωτικών δαπανών και η αποφυγή της σπατάλης των τροφίμων, θα ήταν αρκετά για να εξαλείψουν την πείνα στον κόσμο. Το κίνημα δεν έχει καμία επίσημη οργάνωση, αλλά ενθαρρύνει τους ανθρώπους να δημιουργήσουν «τοπικά τμήματα» στις πόλεις τους και να αρχίσουν να τροφοδοτούν τους άλλους, ως πολιτική χειρονομία. Τμήματα της οργάνωσης «Φαγητό όχι Βόμβες» υπάρχουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και σε πολλές πόλεις στην Ευρώπη. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το <http://www.foodnotbombs.net/>.

«Πιστεύω ότι το «Φαγητό όχι Βόμβες» αντέχει στο χρόνο επειδή έχει ορατά αποτελέσματα και επειδή βοηθά τους ανθρώπους να καταλάβουν ότι μπορούν να επιδρούν άμεσα στη βελτίωση τη ζωής των άλλων, μοιράζοντας γεύματα και είδη παντοπωλείου. Μια άλλη πτυχή που εξασφαλίζει τη μακροβιότητα του κινήματος βασίζεται στην αρχή μας να μην έχουμε ηγέτες και να ενθαρρύνουμε τη λήψη αποφάσεων βάσει συναίνεσης. Οι εθελοντές δεν αισθάνονται ότι ακολουθούν εντολές ή ότι κάποιος στο γραφείο πληρώνεται, ενώ αυτοί όχι. Αναλαμβάνουν προσωπικά την ευθύνη για της υλοποίηση της δράσης του «Φαγητό όχι Βόμβες». Keith McHenry, ιδρυτής του «Φαγητό όχι Βόμβες»

Προτάσεις:

- Μάθετε ποιες τοπικές οργανώσεις ασχολούνται με ζητήματα που ενδιαφέρουν την ομάδα. Κατόπιν οργανώστε μια συνάντηση με τους εκπροσώπους τους και ενθαρρύνετε την ομάδα να σκεφτεί πώς θα μπορούσε να συμμετάσχει.
- Εξετάστε τις εκστρατείες που διοργανώνουν μεγαλύτερες οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα», η «Διεθνής Αμνηστία», η

«Save the Children», η «Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (FIDH)» ή η Greenpeace και συζητήστε με την ομάδα σε ποια ζητήματα ή καμπάνιες θα ήθελαν να συνεισφέρουν με τη δράση τους.

- Ανατρέξτε στην ενότητα «Σχεδιασμός και Δράση» σε αυτό το κεφάλαιο και δείτε αν η ομάδα θα ήθελε να δημιουργήσει τη δική της οργάνωση, προκειμένου να δουλέψει πάνω σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Μπορεί να θέλουν να επικοινωνήσουν με άλλες ομάδες νέων ή να προσκαλέσουν τους φίλους τους να συνεισφέρουν με νέες δεξιότητες και ιδέες, αυξάνοντας τον αριθμό των μελών της ομάδας. Εν τέλει, κάπως έτσι, γεννιούνται οι οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα!

Το Παγκόσμιο Κίνημα Νεολαίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το Παγκόσμιο Κίνημα Νεολαίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (YHRM) είναι ένα διεθνές δίκτυο νέων και οργάνωσεων, κυρίως από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Οι νέοι συνεργάζονται για την προστασία και την προώθηση της ιδέας και των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την υποστήριξη δράσεων και τη δημιουργία μιας νέα γενιάς υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το YHRM ξεκίνησε το 1998 ως πρωτοβουλία μιας μικρής ομάδας νέων. Σήμερα ενώνει πάνω από 1000 ανθρώπους σε 37 χώρες. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο www.yhrm.org.

Συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων

Νέοι και συμμετοχή – «Τι χρειάζεστε;»

Σε μια μικρή πόλη της Πολωνίας, ένας τοπικός σύλλογος νεολαίας εξέφρασε ανησυχία για τα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής των νέων. Ήξεραν ότι οι τοπικές αρχές είχαν αμυδρή εικόνα σχετικά με τις ανάγκες και το προφίλ των νέων στην πόλη κι έτσι αποφάσισαν να συλλέξουν πληροφορίες, προκειμένου να αποκτήσουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα. Χρησιμοποίησαν μια σειρά διαφορετικών εργαλείων και μεθόδων, για παράδειγμα, κοινωνικά δίκτυα, μηνύματα κειμένου, συνεντεύξεις στους δρόμους και συνομιλίες με τους φίλους, τους συναδέλφους και τις οικογένειές τους. Στη συνέχεια, η ομάδα οργάνωσε μια δημόσια έκθεση με τα αποτελέσματα των ερευνών. Με τη βοήθεια ενός εμπειρογνώμονα, συνέταξαν ένα επίσημο έγγραφο στο οποίο περιέγραφαν τα αποτελέσματα και το έστειλαν στο δήμαρχο. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που οι φωνές των νέων ακούστηκαν στην πόλη.

Η έρευνα και η παρακολούθηση είναι σημαντικά εργαλεία για κάθε ακτιβιστή, τόσο για να αποκτήσει μια εικόνα των αναγκών και των ζητημάτων που θα καθορίσουν τη δράση της ομάδας, όσο και ως εργαλείο για την άσκηση πίεσης ή μέσο ενημέρωσης του κοινού. Η σφαιρική κατανόηση ενός ζητήματος είναι απαραίτητη προκειμένου να σχεδιαστούν αποτελεσματικές δράσεις. Εναλλακτικά, όπως στο παραπάνω παράδειγμα, η ίδια η πληροφορία μπορεί να είναι ένας χρήσιμος τρόπος επιρροής όσων είναι στην εξουσία.

Πώς μπορούν οι ομάδες να συμμετάσχουν στη συλλογή πληροφοριών, όπως αυτή που περιγράφεται παραπάνω και να βεβαιωθούν ότι οι πληροφορίες είναι χρήσιμες, όχι μόνο για τις ίδιες, αλλά στο πλαίσιο της προσπάθειας να θιχτεί ένα συγκεκριμένο ζήτημα; Με άλλα λόγια, πώς μπορεί η συλλογή πληροφοριών να αποτελέσει την αρχή μιας δράσης καθώς και μιας εκπαιδευτικής δραστηριότητας;

- Εξασφαλίζοντας ότι οι πληροφορίες είναι επίκαιρες ή θα σοκάρουν ή δεν είναι ήδη γνωστές στο ευρύ κοινό – για παράδειγμα πληροφορίες όπως, ο αριθμός των νέων ανθρώπων που κοιμούνται σε υπαίθριους χώρους στην πόλη σας, η ηλικία τους, το πώς βρέθηκαν στο δρόμο και τι λένε για τις ανάγκες τους.
- Αναλογιζόμενοι σε ποιον θα γνωστοποιηθούν οι πληροφορίες και πώς αναμένεται να αξιοποιηθούν. Θα τις χρησιμοποιήσετε για να πείσετε έναν τοπικό πολιτικό ή θα προσπαθήσετε να ασκήσετε πίεση ενεργοποιώντας την κοινή γνώμη ή διεθνείς οργανισμούς;

Σύνδεση με τις δραστηριότητες:

Δοκιμάστε τη δραστηριότητα **Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει**, προκειμένου να αποκτήσουν οι νέοι εμπειρία στη διαδικασία διεξαγωγής έρευνας.

Χρησιμοποιήστε τη δραστηριότητα **Ο ιστός της ζωής** για να διερευνήσετε τα ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον και τη ρύπανση στη συνέχεια βρείτε μια «αριθμομηχανή άνθρακα» στο διαδίκτυο και βοηθείστε τους συμμετέχοντες να υπολογίσουν το δικό τους αποτύπωμα άνθρακα.

- Αναλογιζόμενοι πώς θα πρέπει να παρουσιάσετε τις πληροφορίες: μια έκθεση, όπως αυτή που οργανώθηκε από την πολωνική ομάδα, μπορεί να είναι πιο ελκυστική για το ευρύ κοινό από ό,τι ένας κατάλογος με στατιστικά στοιχεία!
- Πληροφορώντας τα μέσα ενημέρωσης για τα αποτελέσματα της έρευνάς σας, ακόμα κι αν αυτό δεν είναι ο άμεσος στόχος. Θα φροντίσουν να παραμείνει το ζήτημα στη δημοσιότητα για μεγαλύτερο διάστημα.

Οι νέοι παρακολουθούν τις εκλογές

Οι κοινοβουλευτικές εκλογές στην Αρμενία έδωσαν την ευκαιρία στους νέους της χώρας, αλλά και άλλων χωρών, να συμμετέχουν στη διαδικασία ως ελεγκτές. Αρχικά, εκδόθηκε το εγχειρίδιο Νέου Ελεγκτή που περιείχε όλες τις πληροφορίες που θα χρειάζονταν οι συμμετέχοντες προκειμένου να παρακολουθήσουν την εκλογική διαδικασία. Το εγχειρίδιο κάλυπτε νομικά θέματα, την έννοια και την ανάγκη για εκλογές, τα πολιτικά κόμματα στην Αρμενία και την αποστολή του ελεγκτικού έργου. Περίπου 82 νέοι άνθρωποι πήραν μέρος στην παρακολούθηση των εκλογών. Στη συνέχεια δημοσίευσαν έκθεση με τις διαπιστώσεις τους, η οποία διανεμήθηκε στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Αυτό μπορείτε να το δείτε ηλεκτρονικά στην ιστοσελίδα της Ομοσπονδίας Συλλόγων Νέων στην Αρμενία: www.youthclubs.am.

3.3 Διαμορφώνοντας ένα σχέδιο δράσης

Τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από την ιστορία

Μια ομάδα μαθητών στην Πλιούσα της Ρωσίας, θέλησε να μάθει περισσότερα για την εποχή του Στάλιν και πώς ήταν να ζει κανείς σ' ένα τέτοιο καθεστώς. Αποφάσισαν λοιπόν, να ρωτήσουν τους ανθρώπους που έζησαν εκείνα τα χρόνια. Αρχικά, έκαναν αρκετές συναντήσεις ως ομάδα για να αποφασίσουν πώς πρέπει να προσεγγίσουν τους ανθρώπους, τον τρόπο διεξαγωγής των συνεντεύξεων και τη μέθοδο συλλογής, ταξινόμησης και παρουσίασης των πληροφοριών.

Διεξήγαγαν πάνω από 70 συνεντεύξεις με συγγενείς, γείτονες, καθηγητές και άλλους που ήθελαν να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους για μια κοινή τους ιστορία. Τα παιδιά στη συνέχεια διοργάνωσαν μια έκθεση με φωτογραφίες και αποσπάσματα από τις διάφορες συνεντεύξεις, σε διάφορα χωριά στην περιοχή Πσκοφ. Οι ερωτηθέντες ήταν ευτυχείς που αποτέλεσαν αντικείμενο ενδιαφέροντος και τους δόθηκε η ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους για καιρούς, που ναι μεν ήταν δύσκολοι, αλλά τους διαμόρφωσαν. Μερικές φορές, οι αφηγήσεις ήταν επώδυνες και συνταρακτικές, τόσο για την παλαιότερη γενιά, όσο και για τους νεότερους. Ωστόσο, όλοι κατανόησαν βαθύτερα και συναισθάνθηκαν ο ένας τον άλλον και κατανόησαν σε μεγαλύτερο βαθμό τα γεγονότα, τα κίνητρα, τις επιπτώσεις στην προσωπική ζωή και τις ανθρώπινες εμπειρίες σε δύσκολες στιγμές. Τις συνεντεύξεις μπορείτε να τις δείτε στο <http://wiki.antarchia.org/tiki-index.php>.

**Αν φωνάξεις «Εμπρός»
θα πρέπει επιτυχώς να
σχεδιάσεις την κατεύθυνση
που θα ακολουθήσεις.
Δεν αντιλαμβάνεσαι
ότι αν δεν το κάνεις και
φωνάξεις σε ένα μοναχό
και σε έναν επαναστάτη θα
πάνε σε εντελώς αντίθετες
κατευθύνσεις;**

Anton Chekhov

Σε γενικές γραμμές, κάθε δράση, και ασφαλώς ο αποτελεσματικός ακτιβισμός απαιτεί σχεδιασμό. Μια συνεδρία σχεδιασμού στην ομάδα θα σας βοηθήσει να επικεντρωθείτε σε αυτό ακριβώς που θέλετε και μπορείτε να κάνετε και στο ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να πετύχετε τους στόχους σας. Για τους πιο φιλόδοξους στόχους, ο σχεδιασμός αποτελεί μια καλή πρώτη κίνηση, εφόσον μια δράση που δεν φέρνει επιθυμητά αποτελέσματα ή αντιμετωπίζει απρόβλεπτα προβλήματα μπορεί να είναι αποθαρρυντική. Είναι κρίσιμο η πρώτη δράση που θα επιχειρήσετε να είναι αποτελεσματική.

Αυτή η ενότητα θα σας εξηγήσει λεπτομερώς ένα τρόπο δόμησης του σχεδίου σας και θα σας βοηθήσει να επικεντρώσετε την ομάδα στο στόχο που έχει τεθεί και τον αποτελεσματικότερο τρόπο επίτευξής του. Οι προτεινόμενες μέθοδοι είναι χρήσιμες για μεμονωμένες δράσεις, όπως αυτές που συζητήθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να σχεδιάσετε μια εκστρατεία μεγαλύτερης διάρκειας, η οποία να περιλαμβάνει μια σειρά από διαφορετικές δράσεις που απευθύνονται σε ένα και μόνο στόχο.

Πριν ξεκινήσετε ...

Γνωρίστε τον εαυτό σας – η ανάλυση SWOT

? Γνωρίζετε τις δεξιότητες των μελών της ομάδας; Γνωρίζετε τα ειδικά τους ενδιαφέροντα;

Κάθε ομάδα έχει κρυφά ταλέντα και κάθε μεμονωμένο μέλος μιας ομάδας έχει προτιμήσεις και απαρésekεις, καθώς και ιδιαίτερες ικανότητες, ενώ υπάρχουν πράγματα που μπορεί να κάνει μόνο αν καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια. Για να βεβαιωθείτε ότι η ομάδα αξιοποιεί στο μέγιστο τις ικανότητες και τις δυνατότητες του κάθε μέλους της, είναι χρήσιμο να οργανώσετε μια συνεδρία για να το εξετάσετε αυτό. Η ανάλυση SWOT είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος. Η ανάλυση αυτή εξετάζει επίσης τις συνθήκες εκτός ομάδας, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν το τι μπορείτε να κάνετε.

**Είναι ικανός εκείνος που
πιστεύει ότι είναι ικανός.**

Βούδας

Το αρκτικόλεξο SWOT σημαίνει:

- Δυνάμεις (**Strengths**): τα πράγματα τα οποία η ομάδα μπορεί να κάνει καλά
- Αδυναμίες (**Weaknesses**): τα πράγματα τα οποία η ομάδα δεν μπορεί να κάνει καλά
- Ευκαιρίες (**Opportunities**): οι δυνατότητες που παρουσιάζονται εκτός ομάδας, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση της δράσης
- Απειλές (**Threats**): οι καταστάσεις που αν και δεν λαμβάνουν χώρα εντός ομάδας, θα μπορούσαν να σταθούν εμπόδιο στην επίτευξη του στόχου της.

Αφιερώστε αρκετό χρόνο στη διεξαγωγή της ανάλυσης· συνιστάται τουλάχιστον μία ώρα. Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις μικρότερες ομάδες εργασίας, κάθε μια από τις οποίες θα αναλάβει τη σύνταξη των Δυνάμεων, των Αδυναμιών, των Ευκαιριών ή των Απειλών. Έπειτα, ενώστε την ομάδα και δείτε αν τα μέλη συμφωνούν με τις αναλύσεις των συνεργατών τους. Βελτιώστε τα διαφορετικά τμήματα αναλόγως.

Το παρακάτω διάγραμμα είναι ένα παράδειγμα μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης και μπορεί να δώσει ιδέες στην ομάδα. Μην επιτρέψετε όμως, την προσκόλληση σε αυτό! Να έχετε υπόψη σας ότι κάθε ομάδα είναι μοναδική και σίγουρα υπάρχουν δυνατότητες και αδυναμίες που θα χρειαστεί να αναγνωρίσουν οι συμμετέχοντες στους εαυτούς τους που δεν συμπεριλαμβάνονται παρακάτω.

Ένα παράδειγμα μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης SWOT

Ποια είναι τα δυνατά σημεία της ομάδας μας;	Ποιες είναι οι αδυναμίες της ομάδας μας;
• Είναι μεγάλη! • Έχουμε χρόνο στη διάθεσή μας – και είμαστε πρόθυμοι να κάνουμε κάτι • Ο πατέρας του Μίσα είναι πολιτικός • Έχουμε ένα χώρο συνεδριάσεων στο κέντρο της πόλης • Η Γκαμπριέλα είναι καλή στις δημόσιες ομιλίες • Ο Μπούικα έχει υπολογιστή	• Πάρα πολλοί ηγέτες! • Δεν έχουμε καθόλου χρήματα • Πολύ λίγα αγόρια • Δεν έχουμε κάνει ποτέ κάτι τέτοιο – και είμαστε αγχωμένοι • Μερικοί από εμάς ζούμε μακριά από το κέντρο της πόλης • Δεν λειτουργούμε πάντα καλά ως ομάδα
Τι ευκαιρίες υπάρχουν έξω από την ομάδα;	Ποιες είναι εξωτερικές απειλές για τις δραστηριότητές μας;
• Πλησιάζουν εκλογές • Διατίθενται κάποιες επιχορηγήσεις για υλοποίηση προγραμμάτων για τους πρόσφυγες • Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο μόλις εξέδωσε απόφαση κατά της χώρας για τη μεταχείριση των κρατουμένων • Το νέο δημαρχείο ενδείκνυται για ένα θεατρικό δρώμενο	• Η οικονομική κατάσταση είναι επισφαλής • Μερικοί από εμάς έχουν εξετάσεις σε λίγο καιρό • Το συμβούλιο απειλεί να απαγορεύσει τις δημόσιες συνεδριάσεις • Το γεγονός ότι κάποιοι πρόσφυγες καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας εγείρει αρνητικά συναισθήματα • Έχει πάρα πολύ κρύο για να κάνουμε ο,τιδήποτε έξω • Οι γονείς μας δεν θέλουν να κάνουμε κάτι επικίνδυνο

Κάνοντας επιλογές

Πώς επιλέγει μια ομάδα με ποιο ζήτημα θα καταπιαστεί; Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα μέλη της ομάδας έχουν ήδη υπόψη τους τα ζητήματα που αξιολογούν ως σημαντικά και στα οποία θα θελήσουν να δραστηριοποιηθούν. Αφορμή μπορεί να είναι ένα πραγματικό γεγονός, όπως ο σεισμός στην Αϊτή, ο λιμός στο Σουδάν ή η έξωση μιας οικογένειας από το σπίτι τους στην κοινότητα. Το δυσκολότερο ίσως αποδεχθεί ότι είναι η συμφωνία στην επιλογή του θέματος και στον καλύτερο τρόπο προσέγγισής του.

Θα πρέπει να αποτρέψετε τη λήψη μιας βιαστικής απόφασης και συνεπώς καλό θα ήταν να μην επισπεύσετε τη σχετική συζήτηση: Δώστε τους αρκετό χρόνο να εκφράσουν

Ξεκίνα με ό,τι είναι σωστό και όχι με ό,τι είναι αποδεκτό.

Franz Kafka

Τα δέντρα και οι πέτρες θα σου διδάξουν αυτά που δεν μπορείς ποτέ να μάθεις από τις αυθεντίες.

Άγιος Βερνάρδος του Κλερβό
(περίπου 1100)

τις προτιμήσεις τους και συζητήστε διεξοδικά τα πλεονεκτήματα μιας επιλογής έναντι μιας άλλης. Υπενθυμίστε τους ότι ίσως τους δοθεί η ευκαιρία να θίξουν άλλα προβλήματα στο μέλλον. Υπενθυμίστε τους επίσης, ότι το πιο σημαντικό πράγμα είναι η ομάδα να είναι ενωμένη για να επεξεργαστεί μια δράση, οπότε αν ένα άτομο αντιτίθεται έντονα σε μια συγκεκριμένη επιλογή, ίσως να μην αξίζει να την επιχειρήσουν. Προσπαθήστε να επιτύχετε συναινετικές αποφάσεις στην ομάδα, αποφεύγοντας τις πλειοψηφικές.

❓ *Πώς μπορείτε να βεβαιωθείτε ότι οι διαφωνίες στην ομάδα είναι περισσότερο χρήσιμες παρά καταστροφικές;*

Κατανοώντας το πρόβλημα

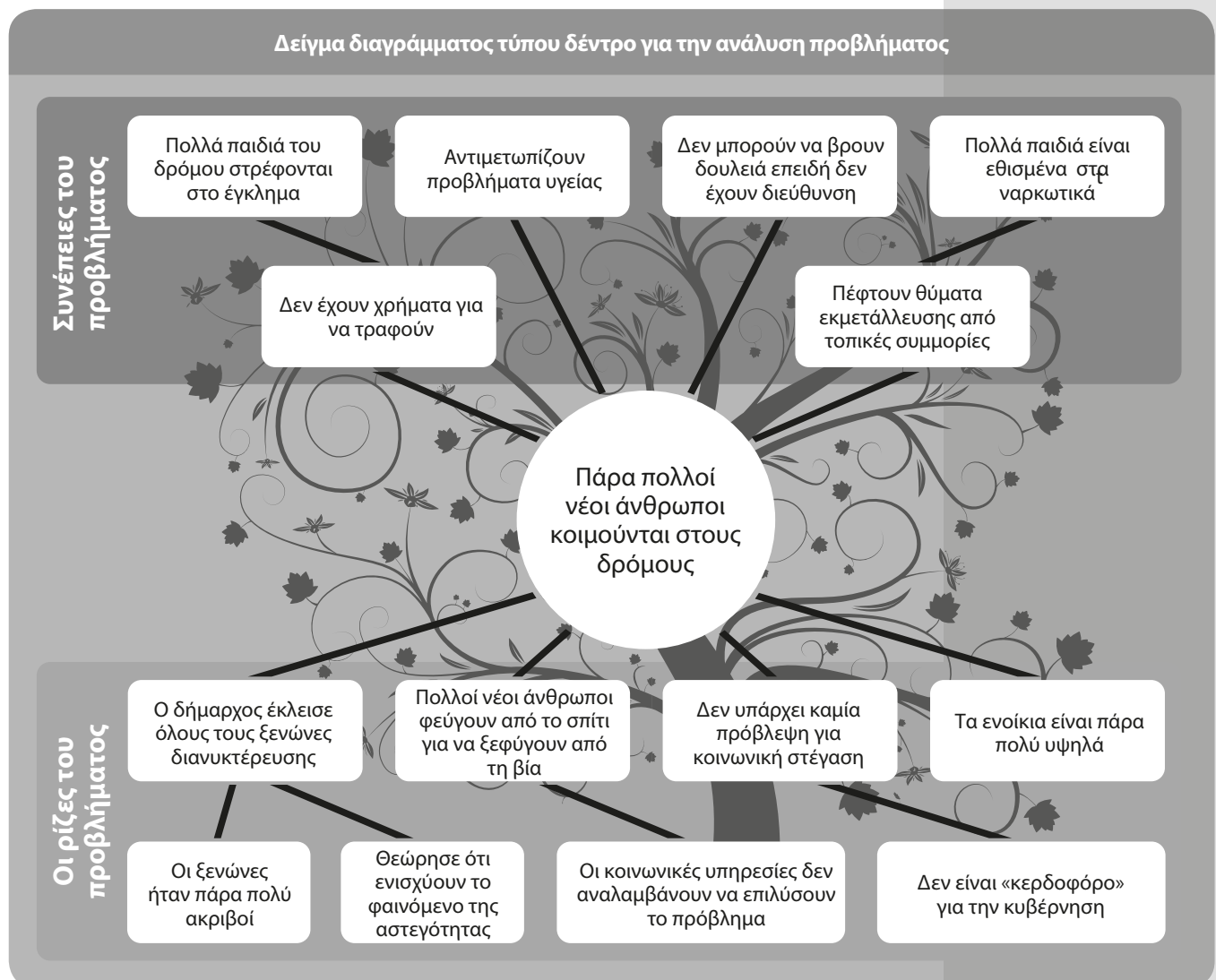
Διάγραμμα τύπου δέντρο για την ανάλυση προβλήματος

Ένα χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση του ζητήματος με το οποίο θα ασχοληθείτε είναι το διάγραμμα δέντρου για την ανάλυση προβλήματος. Αυτή είναι μια μέθοδος για να αναλύσετε ένα ζήτημα, να εξετάσετε τα αίτια και τις συνέπειές του και να το τοποθετήσετε στο πλαίσιο άλλων κοινωνικών προβλημάτων. Το εργαλείο αυτό μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο, τόσο για την καλύτερη κατανόηση από την πλευρά της ομάδας, όσο και για την στρατηγική προσέγγισης μια λύσης.

Ένα δείγμα του διαγράμματος δέντρου για την ανάλυση προβλήματος με σημείο εκκίνησης τα παιδιά του δρόμου βρίσκεται στην επόμενη σελίδα. Στη συνέχεια περιγράφεται η διαδικασία που μια ομάδα θα χρησιμοποιούσε για να συντάξει ένα παρόμοιο διάγραμμα για το δικό της ζήτημα:

- Ξεκινήστε γράφοντας το πρόβλημα που θέλετε να αντιμετωπίσετε στη μέση ενός μεγάλου φύλλου χαρτιού.
- Από κάτω, γράψτε όλους τους παράγοντες που συμβάλλουν στο πρόβλημα και σχηματίστε με αυτούς τις ρίζες του προβλήματος.
- Επιλέξτε μία ρίζα κάθε φορά και σκεφτείτε τα αίτιά της, συμπεριλαμβάνοντας τους παράγοντες που συμβάλλουν στο πρόβλημα.
- Συνεχίστε να αντιμετωπίζετε κάθε ρίζα έως ότου να μην προχωράει άλλο η άσκηση: Το δέντρο μπορεί να έχει βαθύτερες ρίζες από ό,τι νομίζετε.
- Μπορεί επίσης να θελήσετε να επεκτείνετε τα «κλαδιά» του δέντρου με τον ίδιο τρόπο: Αυτές θα είναι οι συνέπειες του αρχικού σας προβλήματος. Ίσως διαπιστώσετε ότι το αρχικό σας κύριο ενδιαφέρον είναι στην πραγματικότητα η ρίζα ή το κλαδί ενός διαφορετικού δέντρου.
- Όταν τελειώσετε, ρίξτε μια ματιά στο δέντρο σας. Τι θα πρέπει να αντιμετωπίσετε πρώτα; Το θέμα που εσείς οι ίδιοι είχατε ορίσει εξ' αρχής ή έναν από τους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό; Το διάγραμμα δέντρου σας βοήθησε να σκεφτείτε τρόπους εκκίνησης για την αντιμετώπιση του προβλήματος;

Δείγμα διαγράμματος τύπου δέντρο για την ανάλυση προβλήματος

Μάθετε τη λύση

Είναι σημαντικό να γνωρίζετε ποιο θα θέλατε να είναι το αποτέλεσμα της δράσης σας! Τι θα αποτελούσε επιτυχία; Βοηθήστε την ομάδα να σκεφτεί τι προσπαθεί να επιτύχει και πώς θα εκτιμήσει κατά πόσο ή όχι πέτυχε το στόχο της. Ίσως τους φανεί χρήσιμο να επιστρέψουν στο διάγραμμα του προβλήματος και να το αξιοποιήσουν για τον εντοπισμό συγκεκριμένων λύσεων. Σε γενικές γραμμές η επίθεση στις ρίζες θα οδηγήσει σε λύσεις των φαινομένων που βρίσκονται πιο ψηλά στο δέντρο, για παράδειγμα, αν υπήρχε περισσότερη κοινωνική στέγαση ή εάν τα ενοίκια ήταν χαμηλότερα, πολλοί περισσότεροι νέοι θα είχαν πρόσβαση σε στέγη.

Να θυμάστε ότι για ένα περίπλοκο ζήτημα η αλλαγή πολιτικής συνήθως επιτυγχάνεται δύσκολα και σπάνια προκύπτει από μία μόνο δράση. Η ομάδα πρέπει να αντιμετωπίσει με ρεαλισμό τις ελπίδες της: υπενθυμίστε στα μέλη της ότι ακόμη και ένα «μικρό» αποτέλεσμα μπορεί να είναι μια ανεκτίμητη συμβολή στην επίλυση ενός μεγαλύτερου προβλήματος. Οι αποτελεσματικές εκστρατείες σχεδόν πάντα είναι το αποτέλεσμα τέτοιων ακριβώς «μικρών» δράσεων και ό,τι επιτευχθεί από την ομάδα σας μπορεί, είτε να αξιοποιηθεί αργότερα ή να συνεχιστεί από άλλους ακτιβιστές που ενδιαφέρονται για το πρόβλημα.

Ένας καταιγισμός ιδεών σχετικά με τους λόγους που αναλαμβάνει κανείς δράση, ίσως είναι βοηθητικός για την ομάδα. Αυτό ίσως τους επιτρέψει να ξεχωρίσουν εκείνους που σχετίζονται περισσότερο με το ζήτημά τους και να προσδιορίσουν μια σειρά από συγκεκριμένους στόχους που θεωρούν ότι είναι αρκετά ρεαλιστικοί και είναι σε θέση να πετύχουν.

Το μόνο πράγμα που με ενόχλησε ήταν ότι περιμέναμε τόσο καιρό για να κάνουμε αυτή τη διαμαρτυρία.

Rosa Parks

? Σκεφτείτε μια δράση διαμαρτυρίας που είδατε ή ακούσατε πρόσφατα: τι νομίζετε ότι προσπαθούσαν να επιτύχουν οι διοργανωτές; Το πέτυχαν; Γιατί ή γιατί όχι;

Σχεδιάζοντας τη δράση σας

Η ομάδα σας έχει πλέον αποφασίσει σχετικά με ένα ζήτημα και έχει μια εικόνα του τι θα προσπαθήσει να κάνει. Ήρθε η ώρα να αποφασίσει σχετικά με το μηχανισμό που θα χρησιμοποιήσει για να επιτύχει το στόχο της.

Το διάγραμμα ροής στην επόμενη σελίδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη σταδιακή λήψη της εν λόγω απόφασης, καθώς και τη διασφάλιση ότι αυτό που προσπαθεί η ομάδα να κάνει μπορεί πράγματι να επιτευχθεί με τη μέθοδο που θα επιλέξει να εφαρμόσει. Το διάγραμμα ροής οδηγεί την ομάδα, μέσα από 5 βήματα, στην επιλογή της καταλληλότερης δράσης και επεξηγεί το πώς θα μπορούσε να λειτουργήσει η διαδικασία για 5 υποθετικά παραδείγματα.

Κάθε βήμα εξηγείται με περισσότερες λεπτομέρειες στην ακόλουθη ενότητα.

Σχεδιάζοντας τη δράση σας – διάγραμμα ροής

A. Ποιο πρόβλημα θέλετε να αντιμετωπίσετε;

1. Τη μόλυνση του ποταμιού της περιοχής από μια εταιρεία χημικών
2. Το θάνατο ενός αιτούντα ασύλου υπό αστυνομική κράτηση
3. Το ρατσισμό απέναντι στους μετανάστες στην τοπική κοινότητα
4. Την εκμετάλλευση των παιδιών εργατών από πολυεθνικές εταιρείες
5. Τα επίπεδα της χρήσης ναρκωτικών από νέους ανθρώπους

B. Σε ποιους απευθύνεστε;

1. Στους κατοίκους της πόλης και τους διευθυντές της εταιρείας
2. Στις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
3. Στους κατοίκους της κοινότητας
4. Στην κοινή γνώμη
5. Στη διοίκηση του τοπικού σχολείου

Γ. Ποιες αλλαγές ελπίζετε να δείτε;

1. Ότι θα το καθαρίσει η εταιρεία
2. Ότι θα αναλάβουν την υπόθεση οι δημόσιες αρχές και θα διεξάγουν επίσημη έρευνα
3. Ότι μερικοί άνθρωποι θα αλλάξουν γνώμη
4. Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για το ζήτημα
5. Ότι η εκπαίδευση κατά των ναρκωτικών θα εισαχθεί στο πρόγραμμα του σχολείου

Δ. Πώς θα επέλθει η αλλαγή;

1. Θα λάβουν σοβαρά υπόψη την κοινή γνώμη
2. Θα δουν ότι τα αποδεικτικά στοιχεία είναι ισχυρά και ότι δεν μπορούν να τα αγνοήσουν
3. Θα συναντηθούν με μέλη των κοινοτήτων και θα διαπιστώσουν ότι είναι άνθρωποι με δικαιώματα, όπως και οι ίδιοι
4. Θα τους δώσουμε πληροφορίες
5. Ο διευθυντής θα δει ότι αυτό είναι ένα επείγον ζήτημα και ότι μπορούμε να βοηθήσουμε

E. Ποια μέσα θα χρησιμοποιήσετε για να επηρεάσετε το κοινό στο οποίο απευθύνεστε;

1. Μια διαδήλωση στον κεντρικό δρόμο για να συλλέξουμε υπογραφές, που θα προωθήσουμε μετά στους διευθυντές της εταιρείας
2. Θα επικοινωνήσουμε με εθνικές και τοπικές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα τους παράσχουμε πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση
3. Θα οργανώσουμε μια «Ζωντανή Βιβλιοθήκη» με εκπροσώπους από αυτές τις κοινότητες
4. Θα διοργανώσουμε μια έκθεση στο κέντρο νεότητας και θα τη διαφημίσουμε στην πόλη
5. Θα διεξάγουμε συνεδρίες στο σχολείο και στο κέντρο νεότητας για τη χρήση ναρκωτικών

Ποιο πρόβλημα θέλετε να αντιμετωπίσετε;

Αυτό το βήμα είναι απλό: Θα είναι το αποτέλεσμα του διαγράμματος δέντρου για την ανάλυση προβλήματος, το οποίο έχει ήδη ολοκληρώσει η ομάδα. Εάν δεν έχετε ξεκινήσει τη δραστηριότητα με αυτό το διάγραμμα, επιδιώξτε να διατυπωθεί το πρόβλημα όσο το δυνατόν ακριβέστερα από την ομάδα.

Σε ποιους απευθύνεστε;

Στην περίπτωση που δεν ελπίζετε ότι το πρόβλημα μπορεί να λυθεί άμεσα, το κοινό στο οποίο στοχεύετε, δεν είναι απαραίτητο να είναι το άτομο ή τα άτομα που είναι σε θέση να επιφέρουν την λύση σε αυτό. Η δράση σας είναι πολύ πιθανό να είναι ένα βήμα για να ανοίξει ο δρόμος προς την τελική αλλαγή μιας κατάστασης· για παράδειγμα, ίσως προσπαθείτε να αφυπνίσετε την κοινή γνώμη σχετικά με ένα ζήτημα προκειμένου να ασκήσει πίεση στην κυβέρνηση. Ή ίσως οργανώσετε μια τοπική ομάδα που θα ασχοληθεί με το ζήτημα που σας απασχολεί.

Το κοινό-στόχος στο πλαίσιο Β θα είναι η ομάδα των ανθρώπων στους οποίους απευθύνεστε μέσω της δράσης σας. Είναι πιθανό να αποτελείται από περισσότερες από μία ομάδες· για παράδειγμα, στην πρώτη περίπτωση στο διάγραμμα ροής, οι άνθρωποι στην πόλη και οι διευθυντές της εταιρείας αποτελούν και οι δύο κοινό-στόχο της δράσης. Η δράση εξαρτάται από το αν οι άνθρωποι στην πόλη θα υπογράψουν μια αναφορά η οποία στη συνέχεια θα παρουσιαστεί στους διευθυντές της εταιρείας, με την ελπίδα ότι θα αναγκαστούν να καθαρίσουν το ποτάμι.

Ποιες αλλαγές ελπίζετε να δείτε;

Αυτό το ερώτημα αφορά και πάλι τη δράση σας, αλλά όχι απαραίτητα την τελική αλλαγή στην οποία στοχεύετε. Είναι απίθανο, για παράδειγμα, η δράση της ομάδας σας να μπορέσει να τερματίσει την εκμετάλλευση των παιδιών εργατών από πολυεθνικές εταιρείες! Παρ' όλα αυτά, ίσως καταφέρετε να προκαλέσετε ενδιαφέρον για το πρόβλημα, γεγονός που θα ενθαρρύνει και άλλους να αναλάβουν δράση με διάφορους τρόπους και αυτό με τη σειρά του, μπορεί να συμβάλλει στο να επέλθει μια αλλαγή στην πολιτική της εταιρείας ή στις κυβερνητικές ρυθμίσεις που ισχύουν για αυτές τις εταιρείες.

Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να σκεφτείτε ποιος είναι ο στόχος της δράσης και πώς θα ξέρετε αν τον έχετε επιτύχει ή όχι. Προσπαθήστε να ενθαρρύνετε την ομάδα να είναι όσο πιο συγκεκριμένη γίνεται, να σκεφτεί τι μπορεί να σημαίνει το να πάει καλά ή όχι η δράση. Χρησιμοποιήστε τις υποδείξεις στην Ενότητα 3.4.1.4 παραπάνω: «Μάθετε τη λύση».

Πώς θα επέλθει η αλλαγή;

Αυτό το ερώτημα δεν αφορά ακόμη τη μέθοδο που θα χρησιμοποιήσει η ομάδα, αλλά το πώς η δράση πρέπει να λειτουργήσει. Μάλιστα, σχετίζεται με την ψυχολογική διάσταση της διαδικασίας μέσω της οποίας οι άνθρωποι οδηγούνται στο να αλλάξουν γνώμη για κάτι ή συνειδητοποιούν ότι πρέπει να κάνουν κάτι διαφορετικό. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ερώτημα που συχνά παραλείπεται, γεγονός που πιθανά επηρεάζει τον αντίκτυπο της δράσης.

Ας υποθέσουμε, για παράδειγμα, ότι μια ομάδα θορυβείται για την άνοδο της δημοτικότητας των εθνικιστικών ή των φασιστικών οργανώσεων και θέλει να θίξει αυτό το ζήτημα. Τα μέλη της ομάδας θα μπορούσαν να προτείνουν την τοποθέτηση ενημερωτικών φυλλαδίων κάτω από τις πόρτες των ανθρώπων που ζουν σε περιοχές όπου η υποστήριξη αυτών των οργανώσεων είναι έντονη. Ωστόσο, αν δεν αντιλαμβάνονται γιατί οι άνθρωποι

Συμβολικές δημόσιες δράσεις ως μορφές διαμαρτυρίας

- Εκθέσεις σημαιών και συμβολικών χρωμάτων
- Ενδυμασία με σύμβολα
- Προσευχή και λατρεία
- Μοίρασμα συμβολικών αντικειμένων
- Γυμνές διαμαρτυρίες
- Καταστροφή προσωπικών μας πραγμάτων
- Συμβολικά φώτα
- Προβολή πορτρέτων
- Ζωγραφική ως ένδειξη διαμαρτυρίας
- Νέες επιγραφές και ονόματα
- Συμβολικοί ήχοι
- Συμβολική χρήση χώρου ως πρόταση ανάκτησής του και δημόσιας αξιοποίησής του
- Αγενείς χειρονομίες

Απόσπασμα από το 198
Μέθοδοι Μη Βίαιης Δράσης:
<http://www.peacemagazine.org/198.htm>

στρέφονται σε εθνικιστικές οργανώσεις, τα φυλλάδια μπορεί να έχουν ακόμα και αντίθετο αποτέλεσμα. Η ομάδα θα πρέπει να προβληματιστεί σχετικά με τον τρόπο που ένα φυλλάδιο μπορεί να επηρεάσει τη γνώμη κάποιου και ποια μηνύματα θα είναι ισχυρά για το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Θα πρέπει να γνωρίζει μερικά από τα αίτια και τις ανησυχίες που κρύβονται πίσω από την διαρκώς αυξανόμενη υποστήριξη εθνικιστικών οργανώσεων.

Αυτό το πλαίσιο είναι πραγματικά ένα πλαίσιο «ελέγχου» για να σκεφτείτε τι πρέπει να συμβεί ώστε η δράση σας να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Μαθητές κατά του ρατσισμού: Βοηθώντας τη διοίκηση του σχολείου

Σε ένα αγροτικό σχολείο στην Πορτογαλία, νέοι μαθητές από τη Ρουμανία και την Ουκρανία άρχισαν να γίνονται αντικείμενο ρατσιστικών σχολίων και ενεργειών από άλλους μαθητές. Οι δάσκαλοι και το σχολικό συμβούλιο δεν ήξεραν πώς να αντιδράσουν, διότι αυτό ήταν ένα εντελώς νέο πρόβλημα στην περιοχή.

Μερικοί μαθητές, ανήσυχoi γι' αυτό που συνέβαινε, στράφηκαν για βοήθεια και συμβουλές στον αρμόδιο για θέματα νεολαίας στο τοπικό πολιτιστικό κέντρο. Μαζί διοργάνωσαν μια εκστρατεία στο σχολείο, διάρκειας μίας εβδομάδας, με το όνομα «Διαφορετικοί εξωτερικά, Ίδιοι εσωτερικά» (Diferente por fora, Igual por dentro). Κάθε στιγμή της ημέρας – στα γεύματα, τα μαθήματα, τον ελεύθερο χρόνο – οργανώθηκαν διάφορες δραστηριότητες για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Ο θεατρικός σύλλογος χρησιμοποίησε την τεχνική «θέατρο φόρουμ», διανεμήθηκαν χειροποίητες αφίσες και κονκάρδες, διοργανώθηκαν καλλιτεχνικές δραστηριότητες στο πολιτιστικό κέντρο, προβλήθηκαν ταινίες και στην καφετέρια σερβιρίστηκε κέικ από διαφορετικές χώρες. Η εβδομάδα είχε τόσο μεγάλη επιτυχία που το σχολείο αποφάσισε να διοργανώνει μια ανάλογη εκδήλωση κάθε χρόνο.

Ποια μέσα θα χρησιμοποιήσετε για να επηρεάσετε το κοινό στο οποίο απευθύνεστε;

Οδηγείστε εδώ από το διάγραμμα ροής που παρουσιάστηκε παραπάνω! Έως αυτό το στάδιο, με δεδομένο ότι η ομάδα εργάστηκε στα προηγούμενα που περιγράψαμε, έχει ήδη περιορίσει και συγκεκριμενοποιήσει τις επιλογές της για το τι θα αναλάβει να κάνει τελικά. Η ομάδα θα πρέπει τώρα να μπορεί να συντάξει έναν κατάλογο των πιθανών δράσεων με τις οποίες θα πετύχει τη μετάβαση από το ένα στάδιο του διαγράμματος ροής που έχει καταρτιστεί, στο άλλο. Ενθαρρύνετε την ομάδα να σκεφτεί δημιουργικά, να ανατρέξει σε μερικές από τις προτάσεις της ενότητας 2 του κεφαλαίου αυτού – και τις μελέτες περίπτωσης – και ζητήστε από τα μέλη της να θυμηθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ομάδας τους. Προσπαθήστε για άλλη μια φορά, η τελική επιλογή να είναι αποτέλεσμα συναίνεσης.

«Νέες Τακτικές» στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Η ομάδα Νέες Τακτικές (New Tactics) είναι μια ποικιλόμορφη ομάδα διεθνών οργανώσεων, συμβούλων και επαγγελματιών που λειτουργεί για την προώθηση καινοτόμων τακτικών και στρατηγικής σκέψης για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας. Από το 1999, το πρόγραμμα «Νέες Τακτικές στα Ανθρώπινα Δικαιώματα» δημιούργησε πλατφόρμες πληροφοριών, οι οποίες έχουν οργανωθεί με άξονα κυρίως τις πιθανές λύσεις παρά με βάση τα συγκεκριμένα ζητήματα, τις γεωγραφικές περιοχές ή τις ομάδες-στόχο. Σε αυτές τις πλατφόρμες πληροφοριών οι ακτιβιστές μπορούν να εντοπίσουν ειδικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζει μια κατάσταση και να αναζητήσουν προσεγγίσεις επίλυσης που αναδείχθηκαν αποτελεσματικές κάπου αλλού και τις οποίες μπορούν να αξιοποιήσουν για το δικό τους ζήτημα. Αυτή η πλατφόρμα πληροφοριών βοηθά τους ακτιβιστές να συνδυάζουν ποικίλες τακτικές με πολύπλοκες στρατηγικές.

Πολλές από αυτές τις πλατφόρμες υπάρχουν, σε διάφορες γλώσσες, στην ιστοσελίδα τους www.newtactics.org.

Οργάνωση

Απομένει ένα τελικό στάδιο πριν οι ιδέες της ομάδας «βγουν στο δρόμο». Πριν ξεκινήσει η πρακτική δραστηριότητα, συνιστάται ρητά να συνταχθεί ένα σχέδιο δράσης, για να ληφθούν αποφάσεις για τα οργανωτικά ζητήματα. Ακόμη και αν αυτό δε φαίνεται απαραίτητο για μια απλή δράση, είναι μια χρήσιμη συνήθεια για την ομάδα και θα εξασφαλίσει

ότι οι εργασίες κατανέμονται εξίσου στα μέλη, ανάλογα με τις ικανότητες και τις προτιμήσεις του καθενός. Η μέθοδος αυτή επίσης, συντελεί στο να διασφαλιστεί ότι έχουν συμπεριληφθεί όλα τα σχέδια της ομάδας!

Θα πρέπει να αποφασίσουν:

- Ποιες εργασίες πρέπει να πραγματοποιηθούν;
- Τι θα αναλάβει κάθε μέλος;
- Πότε θα ολοκληρωθούν οι εργασίες;

Δημιουργώντας έναν πίνακα εργασιών

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει μια υποθετική δράση με τις εργασίες που προκύπτουν από τα τρία ερωτήματα. Συντάξτε την μαζί με την ομάδα χρησιμοποιώντας τα ακόλουθα σημεία ως οδηγό:

1. Βεβαιωθείτε ότι όλα είναι γραμμένα με τρόπο που να επιτρέπει τον έλεγχο της ροής ή των σχεδίων. Θα χρειαστείτε δύο μεγάλα φύλλα χαρτιού και ένα μαρκαδοράκι.
2. Βεβαιωθείτε ότι όλοι γνωρίζουν με σαφήνεια το ερώτημα που συζητείται. Επιλέξτε ένα άτομο για γραμματέα και γράψτε μια επικεφαλίδα στο επάνω μέρος του χαρτιού. Κάντε καταγισμό ιδεών για να συγκροτήσετε μια λίστα με όλες τις εργασίες τις οποίες απαιτεί η υλοποίηση της δράσης και γράψτε τις σε ένα από τα μεγάλα φύλλα χαρτιού, έτσι ώστε να μπορούν να τις δουν όλοι.
3. Σκεφτείτε όλοι μαζί την πορεία της ημέρας κατά την υλοποίηση της δράσης, φανταστείτε τι πρόκειται να συμβεί και ελέγξτε ξανά ότι έχετε υπολογίσει και καταγράψει όλες τις απαιτούμενες εργασίες.
4. Τώρα διαβάστε τη λίστα αποφασίζοντας με τα μέλη της ομάδας, αν οι εργασίες πρέπει να γίνουν Τώρα, Σύντομα ή Αργότερα: Βάλτε Τ, Σ, ή Α δίπλα σε κάθε εργασία.
5. Χρησιμοποιήστε το δεύτερο φύλλο χαρτιού ως «φύλλο απόφασης». Κάντε μια λίστα με όλες τις εργασίες που πρέπει να γίνουν με χρονολογική σειρά, στην κάτω αριστερή πλευρά· έπειτα, στην επόμενη στήλη γράψτε ποιος αναλαμβάνει κάθε εργασία. Τέλος, στην τρίτη στήλη σημειώστε την προθεσμία ολοκλήρωσης των εργασιών.
6. Κατανείμτε τις εργασίες μεταξύ σας: μην τα αφήνετε όλα σε ένα ή δύο άτομα. Σκεφτείτε τι θα συνέβαινε αν αρρώστειαν ή αν ήταν υπερφορτωμένοι με άλλες υποχρεώσεις!

Δείγμα φύλλου απόφασης

Εκδήλωση: Δράση δρόμου για τα δικαιώματα των μειονοτήτων

Εργασία	Ποιος την αναλαμβάνει	Πότε
Σχεδιασμός και μοίρασμα φυλλαδίων	Σάλυ, Τζον	Συναντήσεις στις 10 και 17 Σεπτεμβρίου
Οργάνωση έκδοσης	Ρούμεν, Μπεν	Μετά τις 20 Σεπτεμβρίου
Κατασκευή πανό/πλακάτ	Όλοι	Την εβδομάδα που ξεκινά στις 24 Σεπτεμβρίου
Αγορά υλικών για πανό, κλπ	Σίλα, Κάρεν, Ιβάν	Την εβδομάδα που ξεκινά στις 17
Προσέλκυση άλλων συμμετεχόντων	Σίλα, Μόκα, Τάνια	Την εβδομάδα που ξεκινά στις 17
Επικοινωνία με το τοπικό συμβούλιο	Ντάμιεν, Σου	Όταν επιβεβαιωθεί η ημερομηνία
Ενημέρωση της αστυνομίας	Ντάμιεν, Σου	
Να προσπαθήσουμε να έρθει ένας ισχυρός τοπικός παράγοντας	Τιμ, Χάνα	
Ενημέρωση μειονοτικών ομάδων	Λούσι, Σαντοίτα	
Σύνταξη ομιλιών	Ναταλί, Μπεν, Σάλυ	
Οργάνωση αναψυκτικών	Πέτρα, Πολ	
Καθαριότητα χώρου	Ναταλί, Μπέν, Ρούμεν, Σαντοίτα	

Ανασκόπηση και Αξιολόγηση

Όπως με κάθε δραστηριότητα της ΕΑΔ – και κάθε δράση, είναι ζωτικής σημασίας να αφιερώσετε κάποιο χρόνο αφού έχει ολοκληρωθεί η δράση στην ανασκόπηση και αξιολόγηση του τι πήγε καλά και τι θα μπορούσε να πάει καλύτερα. Η ομάδα είναι πιθανό να έχει τελειώσει μια δράση έχοντας έντονα συναισθήματα, θετικά ή αρνητικά. Είναι σημαντικό να τους δώσετε την ευκαιρία να μιλήσουν για αυτά και να τα μοιραστούν με την ομάδα. Αυτό θα συμβάλλει επίσης στο σχεδιασμό περαιτέρω δράσεων.

Οι ακόλουθες ερωτήσεις μπορεί να αποδειχθούν ένα χρήσιμο πλαίσιο για τη διεξαγωγή της ανασκόπησης.

- Ποια είναι τα συναισθήματά σας μετά τη δράση; (Η ερώτηση αυτή είναι καλό να απαντηθεί - έστω και σύντομα, από όλα τα μέλη της ομάδας)
- Τι νιώσατε ότι πήγε καλά;
- Ήταν κάτι πιο δύσκολο από όσο είχατε φανταστεί;
- Συνέβη κάτι απρόοπτο;
- Πιστεύετε ότι πήρατε ένα μάθημα για την επόμενη φορά;
- Πετύχατε αυτό που αναλάβατε να κάνετε;
- Πετύχατε κάτι άλλο που ίσως δεν είχατε προβλέψει;
- Αισθάνεστε ικανοποιημένοι με τον εαυτό σας; Θα θέλατε να δοκιμάσετε κάτι τέτοιο πάλι;
- Τι προτείνετε να κάνουμε τώρα;!

Ποδοσφαιρικά Παπούτσια στην Αφρική

Ο Εμίλ ήταν μαθητής της Α΄ Γυμνάσιου στο Frederiksberg skole στο Sorø της Δανίας και ο Ανακλέιτο ήταν ένας επισκέπτης καθηγητής στο σχολείο από τη Νότια Αφρική. Κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης στην τάξη για τη ζωή στο σπίτι και στο σχολείο, ο Ανακλέιτο σχολίασε το πόσες πολλές ευκαιρίες και αγαθά απολαμβάνουν τα παιδιά και οι νέοι στη Δανία. Είπε ότι στην πατρίδα του, τη Νότια Αφρική, οι μαθητές του δεν έχουν ούτε ένα κατάλληλο γήπεδο ποδοσφαίρου, πόσο μάλλον παπούτσια ποδοσφαίρου. Αυτό έδωσε στους μαθητές την ιδέα να συγκεντρώσουν μεταχειρισμένα παπούτσια ποδοσφαίρου, για να τα στείλουν στο σχολείο του Ανακλέιτο. Τον ρώτησαν πώς του φαινόταν η ιδέα· η απάντηση ήταν θετική κι έτσι οι μαθητές ανήρτησαν αφίσες στο δικό τους και σε γειτονικά σχολεία ζητώντας δωρεές. Η τοπική ποδοσφαιρική ομάδα άκουσε για το σχέδιο και δώρισε πολλά ζευγάρια από το ντουλάπι των απολεσθέντων της.

Ξαφνικά ο Εμίλ και οι φίλοι του είχαν εξασφαλίσει μια μεγάλη ποσότητα από 100 ζευγάρια παπούτσια, αλλά ανακάλυψαν, προς απογοήτευσή τους, ότι η αποστολή στο Γιοχάνεσμπουργκ κόστιζε 500 δανέζικες κορώνες (67€)! Συνεπώς, έπρεπε να αρχίσουν να σκέφτονται τι θα έκαναν μετά. Πρώτα έλεγξαν τα παπούτσια για να δουν αν πραγματικά άξιζε να σταλούν όλα. Κατέληξαν να κρατήσουν 75 ζευγάρια. Στη συνέχεια, έπρεπε να βρουν τα χρήματα για τα ταχυδρομικά τέλη, οπότε η τάξη έγραψε επιστολές σε διάφορους φορείς παροχής βοήθειας και στο τοπικό συμβούλιο και δημοσιοποίησαν το αίτημά τους στην τοπική εφημερίδα και στο ραδιόφωνο για να ζητήσουν χορηγία. Μετά από αρκετές απογοητεύσεις, ο πρόεδρος της τοπικής ένωσης ταξιδιών, που οργανώνει ταξίδια στη Νότια Αφρική, ήρθε σε επαφή με την εφημερίδα και προσφέρθηκε να βοηθήσει. Τελικά, μετά από έξι μήνες προσπάθειών, ο Εμίλ μπόρεσε να πάει τα δέματα στο ταχυδρομείο και να στείλει τα παπούτσια στο Γιοχάνεσμπουργκ και στους μαθητές του Ανακλέιτο.

Πηγή: The Global Guest Teacher, AFS Interkultur, Δανία

Κεφάλαιο 4

Κατανοώντας τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Πίνακας περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	417
4.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;.....	418
Θεμελιώδεις αξίες	419
Χαρακτηριστικά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	419
Ιστορική αναδρομή.....	420
Ανθρώπινα δικαιώματα ανά τον κόσμο	424
Πώς μπορούμε να κάνουμε χρήση των δικαιωμάτων μας;.....	426
Διλήμματα σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	428
4.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	433
Υποσχέσεις, υποσχέσεις... ..	433
Ποια είναι τα δικαιώματά μας;	433
Η πρόοδος της επιστήμης	438
4.3. ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	440
Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σε εθνικό επίπεδο	440
Τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται από συμφωνίες.....	441
Σημαντικά διεθνή έγγραφα	442
Εφαρμόζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα	451
Είναι αυτό αρκετό;	458
4.4. ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΚΟ.....	459
Τι είναι οι ΜΚΟ;	459
Τα είδη των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	460
Πώς επηρεάζουν τη διαδικασία;	460
Παραδείγματα επιτυχούς ακτιβισμού	462
4.5. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	466
4.6. ΓΡΙΦΟΙ	470

Εισαγωγή

Δεν υπάρχει εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς σεβασμό σε αυτά. Μία από τις πλέον σημαντικές δεξιότητες του εκπαιδευτή στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το να έχει κατανοήσει σε βάθος τη φύση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να γίνουν κατανοητά και να εξηγηθούν με πολύ απλούς ή με πολύ σύνθετους τρόπους· είναι πιθανό να αναφέρονται σε αφηρημένες έννοιες ή να γίνονται απτά μέσω πρακτικών παραδειγμάτων· μπορούν να εξεταστούν σε παγκόσμιο ή τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, είναι σημαντικό για έναν εκπαιδευτή στα ανθρώπινα δικαιώματα, να είναι σε θέση να τα παρουσιάζει και να απαντά σε ερωτήσεις σχετικά με αυτά. Το κύριο έργο των διευκολυντών είναι να δημιουργήσουν συνθήκες, ώστε οι νέοι που με δική τους πρωτοβουλία συμμετέχουν, να μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης, έργο του διευκολυντή είναι η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών, η απομυθοποίηση της πολυπλοκότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αντιμετώπιση πολλών διλημάτων που προκύπτουν σχετικά αυτά. Αυτό όμως, δεν μπορεί να γίνεται σε βάρος των θεμελιωδών εννοιών και αξιών που διαπερνούν τα ανθρώπινα δικαιώματα: ότι δηλαδή, είναι οικουμενικά, αδιαίρετα και αναφαίρετα. Ο διευκολυντής της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης ένας «πρεσβευτής» και υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε βασικά ερωτήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα έχει ως αποτέλεσμα την αποτυχία της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κανείς δεν περιμένει από τους διευκολυντές να έχουν απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα. Ωστόσο, είναι λογικό να προσδοκάται από αυτούς να γνωρίζουν πού να αναζητήσουν τις απαντήσεις, καθώς και να παροτρύνουν τους συμμετέχοντες να αναζητήσουν κι αυτοί επίσης τις δικές τους.

Οι παρανοήσεις σχετικά με την προέλευση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως την υποτιθέμενη «δυτική» τους φύση, σχετικά με την οικουμενικότητά τους και τη δυνατότητα εφαρμογής και επιβολής τους, μπορούν εύκολα να μετατρέψουν μια καλοπροαίρετη εκπαιδευτική δραστηριότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μια εμπειρία που επιβεβαιώνει τις αμφιβολίες και τις παρανοήσεις, αντί να τις αποσαφηνίζει. Η απόκτηση γνώσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά την εκπαίδευση σε αυτά είναι ουσιαστική και αδιαπραγμάτευτη· χωρίς αυτή, τα υπόλοιπα δεν έχουν νόημα.

Σε αυτό το κεφάλαιο παρέχουμε στους χρήστες του *Compass* περαιτέρω πληροφορίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη φύση τους, την εξέλιξή τους και τους τρόπους προστασίας και προώθησής τους. Οι πληροφορίες αυτές βέβαια δεν καλύπτουν όλο το φάσμα του εννοιολογικού συστήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, το κεφάλαιο αυτό, όπως και άλλες ενότητες του *Compass* παρέχει στους χρήστες σημαντικά σημεία εκκίνησης και βασικές γνώσεις. Εναπόκειται στους διευκολυντές να αναζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες ανάλογα και με τη φύση του εκπαιδευτικού προγράμματος και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Επίσης, αυτό το κεφάλαιο δεν πρέπει να εκληφθεί ως «αυτό που όλοι πρέπει να γνωρίζουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Αντ' αυτού, προσεγγίζει διάφορες σημαντικές πτυχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο κάθε μαθητής ξεχωριστά και οι διευκολυντές ίσως χρειαστεί να γνωρίζουν περισσότερα (ή λιγότερα), ιδίως σε σχέση με τους τρόπους με τους οποίους τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν εξελιχθεί και προστατεύονται στις δικές τους χώρες.

Το κεφάλαιο τελειώνει με μια ενότητα ερωτήσεων, απαντήσεων και γρίφων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία περιλαμβάνει μερικές από τις πιο συχνές ερωτήσεις και αμφιβολίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ως (ατελή) δημιουργήματα των (ατελών) ανθρωπίνων όντων, τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται διαρκώς υπό αμφισβήτηση, εξελίσσονται και βελτιώνονται. Θεωρούμε δεδομένο ότι οι χρήστες του *Compass* θα ενημερώνονται περαιτέρω, ειδικά σε σχέση με τις εξελίξεις που θα ακολουθήσουν μετά την έκδοση του *Compass*.

Ανθρώπινα δικαιώματα είναι αυτό που κανείς δεν μπορεί σου στερήσει.

René Cassin

Τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να γίνουν κατανοητά από όλους, όχι μόνο από τους ειδικούς.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται διαρκώς υπό αμφισβήτηση, εξελίσσονται και τελειοποιούνται.

4.1. Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σαν πανοπλία: προστατεύουν. Είναι σαν κανόνες, γιατί ορίζουν τρόπους συμπεριφοράς και είναι σαν δικαστές, επειδή κανείς μπορεί να τα επικαλεστεί. Είναι αφηρημένα – όπως και τα συναισθήματα – και όπως τα συναισθήματα ανήκουν σε όλους και υπάρχουν ό,τι κι αν συμβεί.

Είναι σαν τη φύση, επειδή μπορούν να καταπατηθούν και σαν το πνεύμα, επειδή δεν μπορούν να καταστραφούν. Όπως ο χρόνος, αντιμετωπίζουν όλους τους ανθρώπους με τον ίδιο τρόπο – πλούσιους και φτωχούς, γέρους και νέους, λευκούς και μαύρους, ψηλούς και κοντούς. Παρέχουν σεβασμό και υποχρεώνουν τον καθένα να συμπεριφέρεται στους άλλους με σεβασμό. Όπως συμβαίνει με την καλοσύνη, την αλήθεια και τη δικαιοσύνη, η καταπάτησή τους γίνεται αντιληπτή, ακόμα και αν διαφωνεί κανείς με τον ορισμό τους.

? Πώς ορίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα; Πώς εξηγεί κανείς τη φύση τους;

Δικαίωμα είναι κάτι που μπορεί κανείς δικαίως να αξιώνει. Δικαίωμα στα προϊόντα στο καλάθι των αγορών του, έχει κανείς, εάν έχει πληρώσει για αυτά. Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να εκλέξουν πρόεδρο, εάν το σύνταγμα της χώρας τους το προβλέπει και ένα παιδί έχει δικαίωμα να πάει στο ζωολογικό κήπο, αν οι γονείς του έχουν υποσχεθεί ότι θα το πάνε. Αυτά όλα είναι πράγματα που οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να προσδοκούν, δεδομένων των υποσχέσεων ή εγγυήσεων που έχουν αναληφθεί από έναν άλλο συμβαλλόμενο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, ωστόσο, είναι υπέρ-αξιώσεις με μια διαφορά. Δεν εξαρτώνται από υποσχέσεις ή εγγυήσεις από έναν άλλο συμβαλλόμενο. Το δικαίωμα κάποιου στη ζωή δεν εξαρτάται από την υπόσχεση κάποιου άλλου να μην τον σκοτώσει: η ζωή του μπορεί να εξαρτάται από την υπόσχεση, αλλά όχι και το δικαίωμά του σ' αυτή. Το δικαίωμά του στη ζωή εξαρτάται από μόνο ένα πράγμα: από το ότι είναι άνθρωπος.

Αποδοχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημαίνει αποδοχή του δικαιώματος του καθενός να έχει αυτές τις αξιώσεις: Έχω αυτά τα δικαιώματα, ό,τι και να λέτε ή κάνετε, επειδή είμαι άνθρωπο, όπως κι εσείς. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εγγενή και αναφαίρετα σε όλα τα ανθρώπινα όντα από τη στιγμή της γέννησής τους.

Γιατί η αξίωση κάθε ανθρώπου στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν εξαρτάται, ούτε επιβεβαιώνεται από συγκεκριμένη συμπεριφορά του; Γιατί δε θα έπρεπε να αξιώνουμε την αναγνώριση των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου;

Η αξίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι, τελικά, μια ηθική αξίωση και βασίζεται σε ηθικές αξίες. Το δικαίωμα κάποιου στη ζωή σημαίνει πραγματικά ότι κανείς δεν μπορεί να του στερήσει τη ζωή. Τοποθετημένη κατ' αυτόν τον τρόπο, η αξίωση δεν χρειάζεται υποστήριξη. Κάθε αναγνώστης πιθανότατα συμφωνεί με αυτό, διότι όλοι αναγνωρίζουμε, σε προσωπικό επίπεδο, ότι υπάρχουν ορισμένες πτυχές της ζωής, της ύπαρξής μας, που πρέπει να είναι απαραβίαστες και που δεν μπορούν να καταπατηθούν, καθώς είναι απαραίτητες για την ύπαρξή μας, για το ποιοι και το τι είμαστε. Οι πτυχές αυτές είναι ουσιαστικές για την ανθρώπινη υπόσταση και την αξιοπρέπειά μας. Χωρίς τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορούμε να πραγματώσουμε το μέγιστο των δυνατοτήτων μας. Τα ανθρώπινα δικαιώματα απλώς, εξακτινώνουν αυτή την κατανόηση για κάθε άνθρωπο, στον πλανήτη. Αν εγώ μπορώ να έχω αυτές τις αξιώσεις, τότε μπορούν και όλοι οι άλλοι.

? Γιατί είναι λάθος να καταπατείται το δικαίωμα κάποιου στη ζωή; Γιατί είναι λάθος να αφαιρείται μια ζωή; Τα δυο αυτά ερωτήματα είναι ίδια;

Όταν αποκαλούμε ο,τιδήποτε δικαίωμα ενός ατόμου, εννοούμε ότι το άτομο αξιώνει από την κοινωνία να προστατεύσει το δικαίωμά του αυτό, είτε με την ισχύ του νόμου, είτε μέσω της εκπαίδευσης και της διατύπωσης γνώμης.

John Stuart Mill

Κάθε φορά που η δικαιοσύνη πεθαίνει, είναι σαν να μην είχε υπάρξει ποτέ.

José Saramago

Θεμελιώδεις αξίες

Δύο από τις θεμελιώδεις αξίες που βρίσκονται στον πυρήνα της ιδέας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η **ανθρώπινη αξιοπρέπεια** και η **ισότητα**. Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να γίνουν κατανοητά ως ο ορισμός αυτών των βασικών προτύπων, τα οποία είναι αναγκαία για μια αξιοπρεπή ζωή· η οικουμενικότητά τους απορρέει από το γεγονός ότι, από αυτή την άποψη τουλάχιστον, όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι. Δεν πρέπει και δεν μπορούμε να κάνουμε διακρίσεις μεταξύ τους.

Αυτές οι δύο πεποιθήσεις ή αξίες είναι, πραγματικά, δύσκολα αμφισβητήσιμες και η αποδοχή τους είναι η μόνη προϋπόθεση για την προσυπογραφή της ιδέας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα ανθρώπινα δικαιώματα υποστηρίζονται από όλους τους πολιτισμούς στον κόσμο, από κάθε πολιτισμένη κυβέρνηση και από κάθε μεγάλη θρησκεία. Αναγνωρίζεται σχεδόν καθολικά ότι, η κρατική εξουσία δεν μπορεί να είναι απεριόριστη ή αυθαίρετη· χρειάζεται να περιοριστεί τουλάχιστον στο βαθμό που δίνεται η δυνατότητα, σε όλα τα άτομα που υπάγονται στη δικαιοδοσία της, να ζήσουν με αξιοπρέπεια.

Αυτές οι δύο θεμελιώδεις αξίες ακολουθούνται από πολλές άλλες, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν, ώστε να καθοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια το πώς πρέπει να συνυπάρχουν στην πράξη οι άνθρωποι και οι κοινωνίες. Για παράδειγμα:

Ελευθερία: η ανθρώπινη θέληση είναι σημαντικό μέρος της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Το να εξαναγκαστούμε να κάνουμε κάτι παρά τη θέλησή μας, εξευτελίζει το ανθρώπινο πνεύμα.

Σεβασμός προς τους άλλους: η έλλειψη σεβασμού προς κάποιον σημαίνει ότι δεν εκτιμάται η ατομικότητά του και η θεμελιώδης αξιοπρέπειά του.

Μη διάκριση: η ισότητα απέναντι στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια σημαίνει ότι δεν πρέπει να σταθμίζουμε με βάση τα χαρακτηριστικά του, τα δικαιώματα και τις ευκαιρίες που δικαιούται ένα άτομο.

Ανεκτικότητα: η μη ανεκτικότητα δείχνει έλλειψη σεβασμού της διαφορετικότητας· ισότητα δεν σημαίνει ομοιομορφία.

Δικαιοσύνη: οι άνθρωποι είναι ίσοι ως προς την ανθρώπινη υπόστασή τους και αξίζουν δίκαιη μεταχείριση.

Υπευθυνότητα: ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων συνεπάγεται ότι κάθε άτομο φέρει την ευθύνη των πράξεων του και οφείλει να προσπαθεί για την πραγμάτωση των δικαιωμάτων του καθενός.

Χαρακτηριστικά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι φιλόσοφοι συνεχίζουν να διαφωνούν για τη φύση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά η διεθνής κοινότητα άρχισε την εκπληκτική πορεία της δέσμευσής της απέναντι σε αυτά, μέσω της θέσπισης της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΑΔ), το 1948. Από τότε, η διεθνής κοινότητα έχει θεσπίσει τις έννοιες της ΟΔΑΔ σε πολλά διεθνή, περιφερειακά και εθνικά νομικά όργανα. Η ΟΔΑΔ δεν στόχευε στο να είναι νομικά δεσμευτική, αλλά οι κανόνες της θεσπίστηκαν σε πολλές μεταγενέστερες συνθήκες δέσμευσης (αλλιώς γνωστές ως «συμβάσεις» ή «σύμφωνα»), κάτι που, σήμερα, καθιστά το νομικό καθεστώς των κανόνων της αδιαμφισβήτητο. Σύμφωνα με αυτές τις αρχές:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναφαίρετα.

Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί κανείς να τα χάσει, διότι συνδέονται με το ίδιο το γεγονός της ανθρώπινης ύπαρξης και είναι εγγενή σε όλα τα ανθρώπινα όντα. Σε συγκεκριμένες

Θεωρώ τη θανατική ποινή έναν κτηνώδη και ανήθικο θεσμό που υπονομεύει τα ηθικά και νομικά θεμέλια μιας κοινωνίας. Είμαι πεπεισμένος... ότι η κτηνωδία γεννά μόνο κτηνωδία.

Andrei Sakharov

Όπως ο πόνος δεν είναι ευχάριστος για σένα, δεν είναι και για τους άλλους. Γνωρίζοντας αυτή την αρχή της ισότητας συμπεριφέρου με σεβασμό και συμπόνια.

Suman Suttam

συνθήκες κάποια – αν όχι όλα – μπορούν να ανασταλούν ή να περιοριστούν. Για παράδειγμα, αν κάποιος κριθεί ένοχος για ένα έγκλημα, η ελευθερία του μπορεί να αφαιρεθεί ή σε περιόδους εθνικής έκτακτης ανάγκης, η κυβέρνηση πιθανά να παρεκκλίνει από ορισμένα δικαιώματα, για παράδειγμα, να επιβάλει απαγόρευση της κυκλοφορίας, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό, την ελευθερία της μετακίνησης.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλένδετα.

Αυτό σημαίνει ότι τα διάφορα ανθρώπινα δικαιώματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους και δεν μπορούν να θεωρηθούν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Η άσκηση ενός δικαιώματος εξαρτάται από την άσκηση πολλών άλλων δικαιωμάτων και κανένα δικαίωμα δεν είναι πιο σημαντικό από τα υπόλοιπα.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά.

Αυτό σημαίνει ότι ισχύουν εξίσου για όλους τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο και χωρίς χρονικό όριο. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να απολαμβάνει τα ανθρώπινα δικαιώματά του ανεξαρτήτως «φυλής» ή εθνικής καταγωγής, χρώματος, γένους, σεξουαλικού προσανατολισμού, κινητικών ή άλλων δυνατοτήτων, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, γέννησης ή άλλης εμβρυακής κατάστασης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν απειλεί σε καμία περίπτωση τον πλούτο της διαφορετικότητας των ατόμων ή των διαφορετικών πολιτισμών. Η οικουμενικότητα δεν είναι συνώνυμη με την ομοιομορφία. Η διαφορετικότητα απαιτεί έναν κόσμο, όπου όλοι είναι ίσοι και άξιοι σεβασμού στον ίδιο βαθμό. Τα ανθρώπινα δικαιώματα λειτουργούν ως ελάχιστα πρότυπα, που ισχύουν για όλα τα ανθρώπινα όντα· κάθε κράτος και κοινωνία είναι ελεύθερα να καθορίσουν και να εφαρμόσουν υψηλότερα και πιο συγκεκριμένα πρότυπα. Για παράδειγμα, στον τομέα των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων εξυπακούεται ότι τα κράτη οφείλουν να λάβουν μέτρα, ώστε να επιτευχθεί σταδιακά η πλήρης και ισότιμη εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων. Όμως, δεν υφίσταται κάποια συνομολογημένη θέση για την αύξηση των φόρων προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή τους. Εναπόκειται σε κάθε χώρα και κάθε κοινωνία να υιοθετήσει τέτοιου είδους πολιτικές, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν.

Ιστορική αναδρομή

Η ιδέα ότι οι άνθρωποι έχουν εγγενή δικαιώματα έχει τις ρίζες της σε πολλούς πολιτισμούς και παραδόσεις. Μπορεί κανείς να παρατηρήσει από πολυάριθμα παραδείγματα αξιολόγησης ηγετών και από σημαίνοντες κώδικες πρακτικής, ότι οι αξίες που ενσωματώνονται στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι, ούτε μια «δυτική δημιουργία», ούτε μια εφεύρεση του 20ού αιώνα. Ανταποκρίνονται στις οικουμενικές ανθρώπινες ανάγκες και την αναζήτηση της δικαιοσύνης. Όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες είχαν ιδανικά και συστήματα για τη διασφάλιση της δικαιοσύνης, είτε στις προφορικές, είτε στις γραπτές παραδόσεις τους, αν και δεν έχουν διασωθεί όλες αυτές.

Αρχαία Ιστορία

- Ο Κώδικας του Χαμουραπί στη Βαβυλωνία (Ιράκ, περ.2000 προ Κοινής Χρονολογίας/π.Χ) ήταν ο πρώτος γραπτός νομικός κώδικας, που θεσπίστηκε από το βασιλιά της Βαβυλώνας. Δεσμευόταν να «κάνει τη δικαιοσύνη να κυριαρχήσει στο βασίλειο, να καταστρέψει τους αχρείους και τους βίαιους, να αποτρέψει τους ισχυρούς από το να καταπιέζουν των αδύναμους... να διαφωτίσει τη χώρα και να προάγει το καλό του λαού».

Η κρατική κυριαρχία συνεπάγεται ευθύνη, και η πρωταρχική ευθύνη για την προστασία του λαού έγκειται στο ίδιο το κράτος.

Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία, 2001

- Ένας Φαραώ της Αρχαίας Αιγύπτου (περ.2000 προ Κοινής Χρονολογίας/ π.Χ.) φέρεται να έδωσε οδηγίες στους υφισταμένους ότι «όταν ένας αιτών για ένα ζήτημα φτάνει από την Άνω ή Κάτω Αίγυπτο, ... βεβαιωθείτε ότι όλα γίνονται σύμφωνα με το νόμο, ότι το έθιμο τηρείται και το δικαίωμα κάθε ανθρώπου γίνεται σεβαστό.»
- Η Χάρτα του Κύρου (Ιράν, περ.539 προ Κοινής Χρονολογίας/ π.Χ.), συντάχθηκε από το βασιλιά της Περσίας για τους ανθρώπους του βασιλείου του και αναγνώριζε το δικαίωμα στην ελευθερία, την ασφάλεια, τη θρησκευτική ανεκτικότητα, την ελευθερία της μετακίνησης, την ελευθερία από τη δουλεία και κάποια κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα.
- Οι διδασκαλίες του Κομφούκιου (περ.500 προ Κοινής Χρονολογίας/ π.Χ.) περιέχουν την έννοια του Ρεν, τη συμπόνια και την αγάπη προς τους άλλους, ως κεντρικό θέμα. Ο Κομφούκιος είπε, «Αυτό που δεν επιθυμείς για τον εαυτό σου, μην το κάνεις στους άλλους». Ο Δρ. Πεν Τσουνγκ Τσανγκ, η κινεζική αυθεντία του Κομφουκιανισμού, ο οποίος έπαιξε ενεργό ρόλο στη σύνταξη της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πίστευε ότι ο Κομφουκιανισμός έθεσε τις βάσεις για τις ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Ο Ιμάμης Αλί Ιμπν Αλ Χουσεϊν έγραψε την Επιστολή για τα Δικαιώματα στις αρχές του 8ου αιώνα Κοινής Χρονολογίας/ π.Χ.. Απ' όσο γνωρίζουμε, αυτή η επιστολή είναι το πρώτο έγγραφο που περιγράφει εκτενώς όλα τα κύρια δικαιώματα, όπως αυτά γίνονταν αντιληπτά εκείνη την εποχή και αποτελεί την πρώτη απόπειρα προσέγγισης της έννοιας των δικαιωμάτων από τη θετική της σκοπιά. Η Επιστολή απαριθμούσε μεθοδικά 50 από αυτά τα δικαιώματα. Στην ουσία, συνδέεται σε μεγάλο βαθμό, με τα πρώιμα Ισλαμικά διδάγματα.
- Ο Χάρτης του «Mande» (1222 Κοινής Χρονολογίας/ μ.Χ.) και ο Χάρτης «Kurukan Fuga» (1236 Χρονολογίας/ μ.Χ.), με βάση την κωδικοποίηση των προφορικών παραδόσεων της Δυτικής Αφρικής, υποστηρίζουν αρχές, όπως η αποκέντρωση, η προστασία του περιβάλλοντος, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η πολιτιστική ποικιλομορφία.
- Η Αφρικανική κοσμοθεωρία «ubuntu» περιλαμβάνει την ουσία του τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος. Το ubuntu τονίζει το σεβασμό προς όλα τα μέλη της κοινότητας, τη φιλοξενία και τη γενναιοδωρία. Η έννοια «ubuntu» συνοψίζεται σε αυτό: «Ένας άνθρωπος είναι άνθρωπος μέσα από τους άλλους ανθρώπους». Αυτή η έννοια έχει βαθιές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν είμαστε άνθρωποι μέσα από τους άλλους, τότε το να μην σεβαστούμε κάποιον, αποκτηνώνει και εμάς τους ίδιους- εξ ου και η ανάγκη να προάγουμε και να σεβόμαστε τα δικαιώματα των άλλων, να συγχωρούμε και να συγχωρούμαστε.

? Ποιες προσωπικότητες (πολιτικές, λογοτεχνικές και θρησκευτικές) στην ιστορία της χώρας σας έχουν προασπαστεί τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή έχουν αγωνιστεί για αυτές;

13ος έως 18ος αιώνας

Η εξέλιξη της ιδέας των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντλήθηκε από τις έννοιες της αξιοπρέπειας και του σεβασμού, πολιτισμών όλου του κόσμου στο πέρασμα των αιώνων. Ωστόσο, χρειάστηκε να περάσουν πολλές περισσότερες γενιές για να αποτυχθεί η ιδέα ότι, ο σεβασμός θα πρέπει να κατοχυρωθεί νομικά. Συχνά, παίρνουμε την απόφαση για τη νομιμοποίηση της έννοιας των δικαιωμάτων στηριζόμενοι σε ιστορικές εμπειρίες. Αυτές σίγουρα δεν είναι οι μοναδικές. Καθώς αναπτύσσεται η γνώση για την ιστορία των άλλων πολιτισμών, σίγουρα, θα ανακαλύψουμε και σ' αυτούς ιστορικά συμβάντα σχετικά με τη νομοθέτηση των δικαιωμάτων.

Ένας άνθρωπος είναι άνθρωπος μέσα από τους άλλους ανθρώπους.

Σε κάθε στάδιο της ιστορίας, έχουν ακουστεί φωνές διαμαρτυρίας ενάντια στην καταπίεση· σε κάθε εποχή, τα οράματα για ανθρώπινη απελευθέρωση έχουν επίσης εκλείψει. Καθώς προχωρούσαμε προς τη σύγχρονη εποχή, αυτές οι φωνές και τα οράματα έχουν μεταφραστεί σε προγράμματα κοινωνικής δράσης και κάποιες φορές ενσωματώνονται στα συντάγματα των κρατών.

Micheline R. Ishay

Η διακήρυξη των δικαιωμάτων είναι αυτό που οι άνθρωποι δικαιούνται από κάθε κυβέρνηση και αυτό που καμία δίκαιη κυβέρνηση δεν πρέπει να αρνηθεί.

Thomas Jefferson, 1787

- Το 1215, Άγγλοι ευγενείς και μέλη του κλήρου ανάγκασαν το βασιλιά της Αγγλίας να τηρήσει το νόμο, συντάσσοντας μια Μεγάλη Χάρτα των Ελευθεριών (Magna Carta). Η Magna Carta προστάτευε μόνο τα δικαιώματα των προνομιούχων (ευγενών), και συνεπώς δεν αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα αυτά καθαυτά. Έγινε ένα ευρέως αναφερόμενο έγγραφο για την υπεράσπιση των ελευθεριών, επειδή όριζε τον περιορισμό της εξουσίας του βασιλιά και την αναγνώριση των ελευθεριών και των δικαιωμάτων άλλων ανθρώπων πέραν αυτού, όχι όμως όλων των ανθρώπων.
- Το 1689, το Αγγλικό Κοινοβούλιο θέσπισε ένα νομοσχέδιο δηλώνοντας ότι δεν θα ανεχόταν πλέον τη βασιλική παρέμβαση στις υποθέσεις του. Αυτό το νομοσχέδιο, γνωστό ως Διακήρυξη Δικαιωμάτων (Bill of Rights), απαγόρευσε στο μονάρχη να αναστείλει ένα νόμο χωρίς τη συναίνεση του Κοινοβουλίου, όρισε ελεύθερες εκλογές για τα μέλη του Κοινοβουλίου και δήλωσε ότι η ελευθερία του λόγου στο Κοινοβούλιο δε μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση στα δικαστήρια ή αλλού.
- Ο Huig de Groot (1583-1645) θεωρείται ευρέως ως ο εισηγητής της έννοιας του διεθνούς δικαίου. Στο βιβλίο του *Για το Δίκαιο του Πολέμου και της Ειρήνης* προτείνει ένα σύστημα γενικών αρχών, βασισμένο στο «φυσικό δίκαιο», το οποίο πίστευε ότι θα πρέπει να δεσμεύει όλα τα έθνη, ανεξάρτητα από τοπικούς νόμους ή έθιμα. Κατά τη διάρκεια του 17ου και 18ου αιώνα στην Ευρώπη, αρκετοί φιλόσοφοι ανέπτυξαν περαιτέρω την έννοια των «φυσικών δικαιωμάτων».
- Ο John Locke (1689) ανέπτυξε μια θεωρία με βάση την οποία, κάθε ανθρώπινο ον έχει ορισμένα δικαιώματα που απορρέουν από τη φύση του και όχι από την κυβέρνηση ή τους νόμους της. Στην πραγματικότητα, η νομιμότητα της κυβέρνησης στηρίζεται στο γεγονός ότι παρέχει και προστατεύει αυτά τα φυσικά δικαιώματα. Η ιδέα ότι τα φυσικά αυτά τα δικαιώματα θα πρέπει να εξασφαλίζουν νομική προστασία στους ανθρώπους, έγινε ευρύτερα αποδεκτή και άρχισε να αντικατοπτρίζεται στα συντάγματα ορισμένων χωρών. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αναδιατύπωσαν την ιδέα αυτή και την επέκτειναν στη σχέση μεταξύ κυβερνήσεων και πολιτών.
- Το 1776, οι περισσότερες βρετανικές αποικίες στη Βόρεια Αμερική διακήρυξαν την ανεξαρτησία τους από τη Βρετανική Αυτοκρατορία στη «Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών». Η διακήρυξη αυτή βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στις θεωρίες των Locke και Montesquieu περί «φυσικών δικαιωμάτων». Με βάση την πεποίθηση ότι η περιορισμένη κρατική εξουσία και η προστασία της ελευθερίας ήταν εξέχουσες σημασίας, η «Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας» χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση εννοιών όπως οι ακόλουθες: αναφαίρετα δικαιώματα· προστασία των ατομικών δικαιωμάτων· ελευθερία του λόγου, του τύπου, της αναφοράς και του συνέρχεσθαι· ιδιωτικότητα· δίκαιη δίκη· ισονομία και θρησκευτική ελευθερία.
- Το 1789, ο γαλλικός λαός ανέτρεψε τη μοναρχία και θέσπισε την πρώτη Γαλλική Δημοκρατία. Η «Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» προέκυψε από την επανάσταση και γράφτηκε από εκπροσώπους του κλήρου, ευγενείς και κοινούς ανθρώπους, που την συνέταξαν για να ενσαρκώσουν τους στοχασμούς προσωπικοτήτων του Διαφωτισμού όπως ο Βολταίρος, ο Μοντεσκιέ, οι Εγκυκλοπαιδιστές και ο Ρουσσώ. Η Διακήρυξη επιτέθηκε στο πολιτικό και νομικό σύστημα της μοναρχίας και όριζε ότι τα φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου είναι «η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση». Αντικατέστησε το σύστημα των αριστοκρατικών προνομίων που υπήρχε κατά τη μοναρχία, με την αρχή της ισότητας απέναντι στο νόμο. Χρειάστηκε χρόνος για να γίνει πραγματικότητα η ισονομία και η θεωρητική έννοια της ισότητας απέναντι στα δικαιώματα που περιλάμβανε η «Διακήρυξη». Η κοινωνία χαρακτηριζόταν από βαθιά ανισότητα και θα έπρεπε να περάσουν γενιές προκειμένου η Διακήρυξη να τεθεί σε εφαρμογή.

Ο στόχος κάθε πολιτικής ένωσης είναι η διατήρηση των φυσικών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στην καταπίεση.

Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, 1789.
Γαλλία

Πρώιμες διεθνείς συμφωνίες: Δουλεία και εργασία

Το 19ο και 20ο αιώνα, μια σειρά από ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήρθαν στο προσκήνιο και άρχισαν να θίγονται σε διεθνές επίπεδο. Η δουλεία, η δουλοπαροικία, οι βάνουσες εργασιακές συνθήκες και η παιδική εργασία ήταν από τα πρώτα. Κατά την περίοδο εκείνη υπεγράφησαν και οι πρώτες διεθνείς συνθήκες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συμφωνίες αυτές αν και παρείχαν χρήσιμη προστασία είχαν ως βάση τις αμοιβαίες δεσμεύσεις μεταξύ των κρατών. Αυτό έρχεται σε έντονη αντίθεση με τις σύγχρονες συμφωνίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπου άμεσοι αποδέκτες της εφαρμογής τους είναι τα ίδια τα άτομα.

- Η δουλεία κηρύχθηκε παράνομη στην Αγγλία και στη Γαλλία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και το 1814, οι βρετανικές και οι γαλλικές κυβερνήσεις υπέγραψαν τη «Συνθήκη των Παρισίων» με στόχο τη συνεργασία για την καταστολή της διακίνησης σκλάβων. Κατά τη Διάσκεψη των Βρυξελλών του 1890, υπογράφηκε μια Πράξη κατά της δουλείας, η οποία κυρώθηκε αργότερα από δεκαοκτώ κράτη. Αυτό υποδήλωσε την πρόθεση να τεθεί τέλος στη διακίνηση των αφρικανών σκλάβων.
- Αυτό όμως δεν έθιξε το ζήτημα της καταναγκαστικής εργασίας και των βάνουσων συνθηκών εργασίας, που συνέχισαν να υφίστανται. Μέχρι και τη δεκαετία του 1940, ούτε η «Διεθνής Σύμβαση κατά της Δουλείας» του 1926, έδωσε τέλος στην κοινή πρακτική της καταναγκαστικής εργασίας.
- Η δημιουργία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ) το 1919 αντανάκλασε την πεποίθηση ότι η καθολική και διαρκής ειρήνη μπορεί να επιτευχθεί, μόνο εάν βασίζεται στην κοινωνική δικαιοσύνη. Ο ΔΟΕ έχει αναπτύξει ένα σύστημα διεθνών προτύπων εργασίας που προασπίζουν την αξιοπρέπεια και παραγωγική εργασία, την ελευθερία, την ισότητα, την ασφάλεια και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Ένας από τους τομείς του έργου του ΔΟΕ είναι η δράση του για την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας, ιδιαίτερα στις χειρότερες μορφές της. Επιχειρεί πολλές γραμμές δράσης σε αυτόν τον τομέα μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης διεθνών συνθηκών για την παιδική εργασία, με τη «Διεθνή Σύμβαση Εργασίας Νο.182 για την απαγόρευση των Χειρότερων Μορφών Παιδικής Εργασίας» και τη «Σύμβαση ΔΟΕ Νο.138 για το Κατώτατο Όριο Ηλικίας Εισόδου στην Απασχόληση».
- Μεταξύ 1899 και 1977 θεσπίστηκαν αρκετές σημαντικές συνθήκες στον τομέα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, καλύπτοντας έναν ακόμη τομέα συνεργασίας μεταξύ των εθνών. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο θέτει όρια στη διεξαγωγή των ενόπλων συγκρούσεων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν ασφαλώς να εφαρμόζονται παράλληλα με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο σε πολλούς τομείς, για παράδειγμα σε σχέση με τη μεταχείριση των κρατουμένων. Ωστόσο, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο είναι πιο εξειδικευμένο και λεπτομερές, αναφορικά με πολλά άλλα ζητήματα σε περιόδους συγκρούσεων, όπως για παράδειγμα η επιτρεπόμενη χρήση όπλων και οι στρατιωτικές τακτικές.

? Γιατί νομίζετε ότι προέκυψε η ανάγκη ύπαρξης διεθνών συμφωνιών, αντί της σύνταξης από την κάθε χώρα ξεχωριστά, δικών της προτύπων;

Ο 20ός αιώνας

Η ιδέα της έννομης προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου απέναντι στην κατάχρηση της κυβερνητικής εξουσίας, αναφορικά με τα δικαιώματα των μειονοτήτων, την εργασία και άλλα ζητήματα, είχε αρχίσει να γίνεται όλο και ευρύτερα αποδεκτή στον 20ό αιώνα, κυρίως με τη δημιουργία και το έργο της «Κοινωνίας των Εθνών» και του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας. Η σημασία της κωδικοποίησης αυτών των δικαιωμάτων σε γρα-

Επειδή ο άνθρωπος είναι ... από τη φύση του ελεύθερος, ίσος και ανεξάρτητος, κανείς δεν μπορεί να ... υπόκειται στην πολιτική εξουσία του άλλου, χωρίς τη συγκατάθεσή του.

John Locke

Καλύτερα να λιμοκτονήσω ελεύθερος παρά να είμαι ένας παχύσαρκος δούλος.

Αίσωπος

Οι πόλεμοι θα συνεχίσουν να διεξάγονται όσο η ανθρωπότητα δεν αντιλαμβάνεται ότι η ανθρώπινη φύση είναι ταυτόσημη, όπου κι αν βρισκόμαστε.

Pierre Daco

πτή μορφή είχε ήδη αναγνωριστεί από τα κράτη και έτσι, τα έγγραφα που περιγράφονται παραπάνω έγιναν οι πρόδρομοι για πολλές από τις σημερινές Συνθήκες Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ωστόσο, τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν αυτά που πραγματικά έφεραν στο προσκήνιο τα ανθρώπινα δικαιώματα σε διεθνές επίπεδο. Οι θηριωδίες που διαπράχθηκαν σε αυτόν τον πόλεμο – συμπεριλαμβανομένου του ολοκαυτώματος και των μαζικών εγκλημάτων πολέμου – κατέδειξαν την αναγκαιότητα σύστασης ενός επιπλέον οργάνου διεθνούς δικαίου και, πάνω απ' όλα, οδήγησαν στη διατύπωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως τα ξέρουμε σήμερα.

Ο «Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών», που υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, εξέφραζε αυτή την πεποίθηση. Ο Χάρτης ορίζει ότι ο θεμελιώδης στόχος των Ηνωμένων Εθνών είναι «να σώσουμε τις επερχόμενες γενιές από τη μάστιγα του πολέμου» και «να επαναβεβαιώσουμε την πίστη στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, την ισότητα μεταξύ των δικαιωμάτων των ανδρών και των γυναικών».

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΑΔ) συντάχθηκε από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, ένα από τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Η ΟΔΑΔ είναι αναμφίβολα πρωτοποριακή και συνεχίζει να λειτουργεί, ως το σημαντικότερο εργαλείο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν και δεν ορίζεται ως νομικά δεσμευτική, η ΟΔΑΔ έχει εμπνεύσει και οδηγήσει σε πολυάριθμες δεσμεύσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Από τότε, έχουν επίσης συνταχθεί και συμφωνηθεί από τη διεθνή κοινότητα μια σειρά βασικών εγγράφων για τη διασφάλιση των αρχών της. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με κάποιες από αυτές τις διεθνείς συνθήκες μπορείτε να βρείτε παρακάτω σε αυτό το κεφάλαιο.

Ανθρώπινα δικαιώματα ανά τον κόσμο

Μετά την έγκριση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αρκετές περιοχές του κόσμου έχουν συστήσει – παράλληλα με αυτά των ΗΕ – τα δικά τους ιδιαίτερα συστήματα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μέχρι σήμερα, υπάρχουν περιφερειακά θεσμικά όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη, την Αμερική και την Αφρική. Στον αραβικό κόσμο και την περιοχή της Ένωσης Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) είναι επίσης σε εξέλιξη ορισμένες ενέργειες για τη θεσμοθέτηση, με περιφερειακή ισχύ, μιας ομάδας βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, τα περισσότερα κράτη σε αυτή την περιοχή του κόσμου έχουν επίσης επικυρώσει τις κυριότερες συνθήκες και συμβάσεις των ΗΕ – υπογραμμίζοντας με τον τρόπο αυτό, τη συμφωνία τους με τις γενικές αρχές και δηλώνοντας έτσι, την εθελοντική δέσμευσή τους απέναντι στο διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην Ευρώπη, τα διάφορα κείμενα που διατυπώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και ορίζουν τους μηχανισμούς εφαρμογής τους, επικυρώνονται από το φύλακα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ευρωπαϊκή ήπειρο, το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ο ρόλος του, ιδίως μέσω της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα διευκρινιστεί παρακάτω.

Παράλληλα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), διαδραματίζουν επίσης, έναν σημαντικό ρόλο.

Η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενισχύθηκε με την έγκριση της Συνθήκης της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, παρέχοντας πλήρη νομική ισχύ του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Χάρτης που περιέχει αστικά, πολιτικά, κοινωνικά

και οικονομικά δικαιώματα, ορίζει ότι τα κράτη μέλη και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση επικυρώνουν τα δικαιώματα αυτά. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα απορρίψει όποια νομοθεσία της ΕΕ έρχεται σε αντίθεση με το Χάρτη και θα επανεξετάσει τη συμμόρφωση των κρατών μελών με το κοινοτικό δίκαιο, ενώ η καθημερινή επιβολή του κοινοτικού δικαίου θα πρέπει να εφαρμόζεται από τα εθνικά δικαστήρια. Ο Χάρτης σκιαγραφεί τα δικαιώματα σε έξι «τίτλους» ή ενότητες: αξιοπρέπεια, ελευθερία, ισότητα, αλληλεγγύη, δικαιώματα των πολιτών και δικαιοσύνη. Ο τίτλος «αξιοπρέπεια» εγγυάται το δικαίωμα στη ζωή και απαγορεύει τα βασανιστήρια, τη δουλεία και τη θανατική ποινή· η «ελευθερία» περιλαμβάνει το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, το γάμο, τη σκέψη, την έκφραση, το συνέρχεσθαι, την εκπαίδευση, την εργασία, την περιουσία και το άσυλο· η «ισότητα» καλύπτει τα δικαιώματα των παιδιών και των ηλικιωμένων· η «αλληλεγγύη» προστατεύει τα κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα, το δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας, την προστασία απέναντι στην αδικαιολόγητη απόλυση, καθώς και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη· «τα δικαιώματα των πολιτών» περιλαμβάνουν το δικαίωμα στην ψηφοφορία και την ελεύθερη μετακίνηση και τέλος, η «δικαιοσύνη» καλύπτει δικαιώματα όπως, το δικαίωμα στην αποτελεσματική προσφυγή στη δικαιοσύνη, τη δίκαιη δίκη και το τεκμήριο της αθωότητας.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΟΘΔ) είναι ένα όργανο εμπειρογνομόνων που συλλέγει στοιχεία για την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παρέχει συμβουλές και πληροφορίες για τη βελτίωσή της. Δεν έχει ρόλο παρακολούθησης, αλλά συνεργάζεται με αρμόδιους φορείς για την παροχή συμβουλών, σχετικά με τη βέλτιστη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) ενώνει 56 Κράτη, από την Ευρώπη, την Κεντρική Ασία και τη Βόρεια Αμερική. Αν και δεν είναι αποκλειστικά αφιερωμένος στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το γεγονός ότι προσεγγίζει το ζήτημα της ασφάλειας ολόπλευρα, του επιτρέπει να αντιμετωπίσει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των εθνικών μειονοτήτων, του εκδημοκρατισμού, των στρατηγικών αστυνόμευσης, της αντιτρομοκρατίας και των οικονομικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. Η δράση του ΟΑΣΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πραγματοποιείται μέσω του Γραφείου για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Με έδρα τη Βαρσοβία, δραστηριοποιείται σε όλη την περιοχή του ΟΑΣΕ στους τομείς της παρακολούθησης των εκλογικών διαδικασιών, της δημοκρατικής ανάπτυξης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανεκτικότητας, της μη-διάκρισης και του κράτους δικαίου. Οι δραστηριότητές του, οι οποίες απευθύνονται στους νέους περιλαμβάνουν την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και της ισλαμοφοβίας.

Στην Αμερική τα πρότυπα και οι μηχανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων απορρέουν από την Αμερικανική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Ανθρώπου, του 1948 και της Αμερικανικής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του 1969. Έχουν επίσης θεσμοθετηθεί ειδικά όργανα που σχετίζονται με τους πρόσφυγες, την πρόληψη και την τιμωρία των βασανιστηρίων, την κατάργηση της θανατικής ποινής, τις εξαφανίσεις, τη βία κατά των γυναικών, το περιβάλλον και άλλα ζητήματα.

Η Αφρικανική Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών τέθηκε σε ισχύ τον Οκτώβριο του 1986 και μέχρι το 2007 είχε επικυρωθεί από 53 κράτη. Η Χάρτα παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω μιας σειράς διαφορών μεταξύ αυτής και άλλων συνθηκών, που έχουν εγκριθεί σε άλλα μέρη του κόσμου:

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
<http://www.osce.org/odihr>

Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών

Αφρικανική Ένωση

Ο καθένας έχει υποχρεώσεις απέναντι και μόνο στην κοινότητα που του επιτρέπει την ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Αραβική Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Ένωση Χωρών Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN)

- Σε αντίθεση με τις Ευρωπαϊκές ή Αμερικανικές Συμβάσεις, η Αφρικανική Χάρτα καλύπτει κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά, αστικά και πολιτικά δικαιώματα.
- Η Αφρικανική Χάρτα προχωρά πέρα από τα ατομικά δικαιώματα και προβλέπει επίσης, τα συλλογικά δικαιώματα των λαών.
- Η Χάρτα αναγνωρίζει ότι τα άτομα έχουν υποχρεώσεις, καθώς και δικαιώματα και απαριθμεί συγκεκριμένα καθήκοντα που έχει το άτομο απέναντι την οικογένειά του, την κοινωνία, το κράτος και τη διεθνή κοινότητα.

? Γιατί πιστεύετε ότι σε μια χάρτα για τα ανθρώπινα δικαιώματα αναφέρονται υποχρεώσεις; Πιστεύετε ότι θα πρέπει να εμπεριέχονται σε όλα τα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Η περιφερειακή Αραβική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει τεθεί σε λειτουργία από το 1968, αλλά έχει πολύ περιορισμένες εξουσίες αναφορικά με την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μια αναθεωρημένη Αραβική Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εγκρίθηκε από το Σύνδεσμο των Αραβικών Κρατών το 2004 και τέθηκε σε ισχύ το 2008.

Το κείμενο αυτό περιλαμβάνει κοινωνικο-οικονομικά δικαιώματα, καθώς και αστικο-πολιτικά δικαιώματα και κάνει επίσης αναφορά στον «κοινό πολιτισμό» που μοιράζονται τα αραβικά κράτη. Η έναρξη ισχύος της Χάρτας και των μηχανισμών παρακολούθησής της – η Αραβική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η Αραβική Υποεπιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου – έχουν αναγνωριστεί ως ελπιδοφόρα σημάδια για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή. Ωστόσο, η Χάρτα έχει δεχθεί έντονη κριτική, για παράδειγμα, επειδή δεν απαγορεύει απάνθρωπες ποινές, επειδή διασφαλίζει οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα μόνο στους πολίτες, επειδή εξάρτησε κάποια δικαιώματα από την Ισλαμική Σαρία, επειδή επέτρεψε την επιβολή της θανατικής ποινής σε παιδιά, εφόσον το προβλέπει η εθνική νομοθεσία, αλλά και διότι επέτρεψε περιορισμούς της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, εάν αυτό προβλέπεται από το νόμο.

Στην περιοχή της Ένωσης Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) βρίσκονται σε εξέλιξη προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι το συγκεκριμένο περιφερειακό θεσμικό όργανο θα εκπληρώσει, με την εγκαθίδρυση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τις δεσμεύσεις του από το 2009. Το 2009 οι αναφορές για την εν λόγω Επιτροπή επισήμαναν ότι πρέπει να ενισχυθεί: «ο σεβασμός προς τις διεθνείς αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της καθολικότητας, του αδιαίρετου, της αλληλεξάρτησης και του αλληλένδετου όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και την αμεροληψία, την αντικειμενικότητα, τη μη διάκριση και την αποφυγή των διπλών προτύπων (βλ. σελ. 390) και της πολιτικοποίησης».

Πώς μπορούμε να κάνουμε χρήση των δικαιωμάτων μας;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπάρχουν για όλους. Πώς μπορούμε, λοιπόν, να τα χρησιμοποιήσουμε; Είναι σαφές ότι η ύπαρξή τους και μόνο δεν αρκεί για να δοθεί ένα τέλος στις παραβιάσεις τους, κάτι που όπως όλοι γνωρίζουμε, συμβαίνει καθημερινά, σε κάθε μέρος του πλανήτη. Είναι δυνατό, λοιπόν, η ύπαρξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να κάνει όντως τη διαφορά; Πώς μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε;

? Γνωρίζετε τι πρέπει να κάνετε σε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σας;

Αναγνωρίζοντας τα δικαιώματά σας

Στην επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε τα διάφορα είδη των δικαιωμάτων που προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Αν κανείς γνωρίζει ποιες πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης σχετίζονται με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχει αντίληψη των υποχρεώσεων των κυβερνήσεων που προκύπτουν από αυτή τη νομοθεσία, τότε είναι σε θέση να ασκήσει πίεση με διάφορους τρόπους. Αυτή η ενότητα επεξηγεί ότι σχεδόν κάθε αδικία σχετίζεται με τα δικαιώματα του ανθρώπου: από τη φτώχεια μικρής κλίμακας, μέχρι την περιβαλλοντική καταστροφή, την υγεία, τις συνθήκες εργασίας, την πολιτική καταπίεση, το δικαίωμα ψήφου, τη γονιδιακή τεχνολογία, τα ζητήματα των μειονοτήτων, τη σύγκρουση, τη γενοκτονία ... και όχι μόνο. Ο αριθμός των ζητημάτων αυτών συνεχίζει να αυξάνεται ακόμη και σήμερα.

Μερικά από τα ζητήματα που αφορούν στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα τίγονται άμεσα στην ενότητα «Ερωτήσεις και Απαντήσεις». Εκεί παρέχονται σύντομες απαντήσεις σε μερικές από τις πιο συχνές ερωτήσεις που συνήθως τίθενται σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπρόσθετα, κάθε ενότητα του Κεφαλαίου 5 ασχολείται ενδελεχώς με τα ζητήματα του εγχειριδίου. Εάν ενδιαφέρεστε να μάθετε πώς ένα συγκεκριμένο ζήτημα – για παράδειγμα, το δικαίωμα στην υγεία, την εκπαίδευση, ή τις δίκαιες συνθήκες εργασίας – μπορεί να προστατευθεί καλύτερα, θα είναι χρήσιμο να εξετάσετε τις βασικές πληροφορίες σχετικά με αυτό το θέμα.

Χρησιμοποιώντας νομικούς μηχανισμούς

Θα εξετάσουμε τους νομικούς μηχανισμούς που υπάρχουν για την προστασία των συμφερόντων των ανθρώπων. Στην Ευρώπη – αλλά επίσης στην Αφρική και την Αμερική, υπάρχει ένα δικαστήριο που ασχολείται με καταγγελίες παραβιάσεων – το Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ακόμη και όταν οι καταγγελίες δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, θα δούμε ότι υπάρχουν και άλλοι θεσμικοί μηχανισμοί που καθιστούν τα κράτη υπόλογα για τις πράξεις τους και τα αναγκάζουν να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ύπαρξη του νόμου βοηθά στη συμμόρφωση των κρατών, ακόμη και αν δεν υπάρχουν πάντα νομικά μέσα για την επιβολή του.

Άσκηση πίεσης, εκστρατείες και ακτιβισμός

Οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις, τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, και άλλες πρωτοβουλίες πολιτών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην άσκηση πίεσης προς τα κράτη. Αυτό σκιαγραφεί το κύριο αντικείμενο του ακτιβισμού και του ρόλου των ΜΚΟ. Η δράση αυτών των ενώσεων σχετίζεται κυρίως με το μέσο άνθρωπο, όχι μόνο επειδή οι ενώσεις αυτές συχνά αναλαμβάνουν μεμονωμένες περιπτώσεις, αλλά και επειδή παρέχουν στο μέσο άνθρωπο μια δίοδο ενασχόλησης με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εξάλλου, σε αυτές τις ενώσεις συμμετέχουν απλοί, καθημερινοί άνθρωποι! Θα πρέπει επίσης να εξετάσουμε τον τρόπο δράσης τους για την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και κάποια παραδείγματα επιτυχούς τους δράσης.

? Έχετε ποτέ συμμετάσχει σε κάποια εκστρατεία ή ακτιβιστική δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Συμμετοχή

Το Κεφάλαιο 3, η Ανάλυση Δράσης, φέρνει τις δράσεις τέτοιου τύπου σε επίπεδο καθημερινότητας και προσφέρει μια σειρά από παραδείγματα στα οποία θα μπορούσε κανείς

Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του, ο καθένας υπόκειται μόνο στους περιορισμούς εκείνους, που ορίζονται νομικά, προκειμένου να εξασφαλίσουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων, καθώς με αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματα αναγνωρίζονται και γίνονται σεβαστά, αλλά και επειδή ικανοποιούνται έτσι, οι ηθικές απαιτήσεις, οι απαιτήσεις της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

ΟΔΑΔ, Άρθρο 29 (2)

να συμμετάσχει. Οι ομάδες νέων έχουν τεράστιες δυνατότητες να ασκήσουν πίεση στα κράτη ή σε διεθνή όργανα και να διασφαλίσουν ότι οι περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε αποτρέπονται, είτε έρχονται στο φως της δημοσιότητας. Τα παραδείγματα αυτής της ενότητας θα σας παρουσιάσουν συγκεκριμένα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν από εσάς ή άλλες ομάδες και προσφέρουν παράλληλα, μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου που οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται σε επίπεδο καθημερινότητας.

Διλήμματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η άσκηση των δικαιωμάτων σημαίνει την αντιμετώπιση μιας σειράς από εμπόδια. Πρώτον, ορισμένες κυβερνήσεις, πολιτικά κόμματα ή υποψήφιοι, οικονομικοί παράγοντες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών χρησιμοποιούν τη γλώσσα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς δέσμευση στους στόχους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κάποιες φορές, αυτό μπορεί να οφείλεται σε φτωχή αντίληψη των απαιτήσεων των προτύπων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άλλες φορές, αυτό οφείλεται σε εσκεμμένη κατάχρηση, στο ότι δηλαδή, θέλουν να παρουσιάζονται ως άτομα που σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να φανούν καλοί στα μάτια του κόσμου. Δεύτερον, οι κυβερνήσεις, τα πολιτικά κόμματα ή οι υποψήφιοι ή οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να επικρίνουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά να μην τηρούν οι ίδιοι τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό, έχει συχνά επικριθεί ως διπλό πρότυπο. Τρίτον, μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα περιορίζονται στο όνομα της προστασίας των δικαιωμάτων των άλλων. Αυτές οι περιπτώσεις θα μπορούσαν, ασφαλώς, να είναι νόμιμες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν όρια και η άσκηση των δικαιωμάτων κάποιου δεν θα πρέπει να προσκρούει στην πρόσβαση που έχουν άλλοι άνθρωποι στα δικαιώματά τους. Ωστόσο, πρέπει ο καθένας να είναι προσεκτικός, ώστε να μην επιβάλλονται περιορισμοί στο όνομα της «προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των άλλων». Η ενεργή κοινωνία των πολιτών και το ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα είναι σημαντικά για την παρακολούθηση αυτών των περιπτώσεων. Τέταρτον, υπάρχουν περιπτώσεις, όπου είναι δυνατόν, η προστασία των δικαιωμάτων μιας ομάδας ανθρώπων, να προϋποθέτει αυτομάτως τον περιορισμό των δικαιωμάτων των άλλων. Αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί ως κάτι ιδιαίτερο, συγκριτικά με άλλες περιπτώσεις περιορισμού των δικαιωμάτων και να γίνει αντιληπτό ότι σε τέτοιες περιπτώσεις, η αξιολόγηση και η λήψη αποφάσεων δεν είναι πάντα εύκολη.

Σύγκρουση δικαιωμάτων

Και τα δικαιώματα όμως μπορούν να συγκρούονται. Η φράση «σύγκρουση δικαιωμάτων» αναφέρεται σε διαφορές που μπορεί να προκύψουν μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή μεταξύ όμοιων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των οποίων διαφορετικά άτομα είναι φορείς. Ένα παράδειγμα μπορεί να είναι όταν υπάρχουν δύο ασθενείς που χρειάζονται μια νέα καρδιά για να παραμείνουν στη ζωή· υπάρχει όμως, μόνο μία καρδιά διαθέσιμη για μεταμόσχευση. Στην περίπτωση αυτή, το δικαίωμα ενός ασθενούς στη ζωή συγκρούεται με το ίδιο ανθρώπινο δικαίωμα ενός άλλου ασθενούς. Ένα άλλο παράδειγμα προκύπτει στην περίπτωση της ευθανασίας, όταν το δικαίωμα ενός ανθρώπου στη ζωή μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα του ίδιου ατόμου στο θάνατο ή το δικαίωμα να μη δέχεται υποτιμητική μεταχείριση. Με αυτόν τον τρόπο, τα διαφορετικά ανθρώπινα δικαιώματα ενός ατόμου συγκρούονται. Μια τρίτη περίπτωση αφορά σε καταστάσεις, όπου συγκρούονται διαφορετικά ανθρώπινα δικαιώματα διαφορετικών ανθρώπων. Ένα τέτοιο πα-

ράδειγμα, αποτελεί και στην προσφυγή στην Επιτροπή των ΗΕ ενάντια στη Νορβηγία για την υπόθεση της Εξάλειψης των Φυλετικών Διακρίσεων στην Εβραϊκή κοινότητα του Όσλο. Το 2000, μια ομάδα γνωστή ως «Bootboys» πραγματοποίησε πορεία προς τιμήν του ηγέτη των Ναζί, Ρούντολφ Χες. Οι συμμετέχοντες φορούσαν «ημιστρατιωτικές» στολές και ο ηγέτης της πορείας ο Terje Sjølie έκανε μια αντισημιτική ομιλία, μετά την οποία το πλήθος έκανε επανειλημμένα το ναζιστικό χαιρετισμό και φώναξε, «Sieg Heil» (Ζήτω η Νίκη). Η σύγκρουση σε αυτήν την περίπτωση ήταν μεταξύ του δικαιώματος του κ. Sjølie στην ελευθερία έκφρασης και στο δικαίωμα της εβραϊκής κοινότητας να μην υφίσταται διακρίσεις. Η Επιτροπή των ΗΕ διαπίστωσε ότι, οι δηλώσεις που έκανε ο κ. Sjølie περιείχαν ιδέες φυλετικής ανωτερότητας και μίσους, και ότι ως εκ τούτου, αυτό το είδος της εξαιρετικά προσβλητικής ομιλίας δεν προστατεύεται από το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης.

Πολιτιστικές παραδόσεις

Οι παραδοσιακές πρακτικές ενός πολιτισμού αντικατοπτρίζουν τις αξίες και τις πεποιθήσεις που έχουν τα μέλη μιας κοινότητας για περιόδους που συχνά καλύπτουν ολόκληρες γενιές. Κάθε κοινωνική ομάδα στον κόσμο έχει συγκεκριμένες παραδοσιακές πολιτιστικές πρακτικές και πεποιθήσεις, μερικές από τις οποίες είναι ευεργετικές για όλα τα μέλη, ενώ άλλες, βλάπτουν μια συγκεκριμένη ομάδα, όπως για παράδειγμα, τις γυναίκες. Αυτές οι επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: Ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων (FGM)· αναγκαστική σίτιση των γυναικών· πρόωρο γάμο· διάφορα ταμπού ή πρακτικές που εμποδίζουν τις γυναίκες να ελέγχουν τη γονιμότητά τους· διατροφικά ταμπού και παραδοσιακές πρακτικές γέννας· την προτίμηση του γιου έναντι μιας κόρης και τις επιπτώσεις της προτίμησης αυτής στην κοινωνική θέση των κοριτσιών· βρεφοκτονία των θηλυκών παιδιών· πρώιμη εγκυμοσύνη· προίκα. Τέτοιου είδους πρακτικές συνεχίζονται, παρά την επιβλαβή φύση τους και παρά το γεγονός ότι παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επειδή δεν αμφισβητούνται και έτσι αποκτούν μια ηθική διάσταση στα μάτια εκείνων που τις εφαρμόζουν. *Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*

Μια σειρά από πρακτικές που επιδρούν αρνητικά στην υγεία των γυναικών και των παιδιών και παραβιάζουν τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναφέρονται συχνά ως «επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές». Με αυτό δεν υπονοείται ότι όλες οι παραδοσιακές πρακτικές είναι επιζήμιες και παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά όταν το κάνουν, θα πρέπει να μπορούμε να τις αμφισβητήσουμε και να τις αντιμετωπίσουμε.

Οι προσυμφωνημένοι γάμοι είναι κοινή πρακτική σε πολλούς πολιτισμούς, όπου νεαρές γυναίκες – και άνδρες – αναμένεται και υποχρεούνται να παντρευτούν κάποιον/α που έχει επιλεγεί από την οικογένειά τους, συχνά σε πολύ μικρή ηλικία (σημειώστε ότι ο προσυμφωνημένος γάμος δεν είναι ίδιος με τον εξαναγκαστικό γάμο). Θα πρέπει μια τέτοια πρακτική να απαγορευτεί προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων ανθρώπων; Ή αυτό θα συνιστούσε παράλειψη σεβασμού της πολιτιστικής παράδοσης;

Άλλο παράδειγμα αποτελεί η συνεχιζόμενη πρακτική του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων σε πολλές χώρες. Χιλιάδες άνθρωποι υποφέρουν από τις συνέπειες αυτών των πρακτικών και οι περισσότεροι άνθρωποι σίγουρα θα τις θεωρούσαν σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων τους. Θα έπρεπε ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων να θεωρείται πολιτισμική ιδιαιτερότητα, η οποία θα πρέπει να είναι «ανεκτή» ή παραβιάζει το ανθρώπινο δικαίωμα στη σωματική ακεραιότητα και υγεία;

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων προϋποθέτει την παύση των επιβλαβών παραδοσιακών πρακτικών. Κανείς δεν μπορεί να στερείται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του και της αξιοπρέπειάς του λόγω της παράδοσης και του πο-

Γίνεται ολοένα και πιο σαφές ότι ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τα εγκλήματα τιμής, οι αναγκαστικοί γάμοι και άλλες πρακτικές δεν θα εξαλειφθούν, έως ότου οι γυναίκες θεωρηθούν πλήρεις και ισότιμες συμμετέχουσες στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και πολιτική ζωή των κοινοτήτων τους.

Halima Embarek Warzazi¹

Επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές

Ενώ η σημασία των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων και των διάφορων ιστορικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών υποβάθρων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, είναι καθήκον των κρατών, ανεξάρτητα από τα πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά τους συστήματα, να προάγουν και να προστατεύουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Διακήρυξη της Βιέννης (1993)

λιτισμού, κυρίως επειδή οι παραδόσεις και οι πολιτισμοί δεν έχουν γραφτεί σε πέτρα: αλλάζουν και εξελίσσονται· συχνά, αυτό που ίσχυε πριν από είκοσι χρόνια δεν έχει νόημα για τη σημερινή γενιά. Οι επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές υπενθυμίζουν επίσης, ότι η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασίζεται σε εκπαιδευτικά προγράμματα και σε επισταμένες προσπάθειες. Πολλές επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με καταστολή και καταδίκη: απαιτείται εκπαίδευση και συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων προκειμένου να υπάρξει αποτέλεσμα. Ακόμη και αν, τα κράτη έχουν την τελική ευθύνη ως υπογράφωντες των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αυτό που συντηρεί τις εν λόγω πρακτικές, είναι το ότι οι δράσεις των ατόμων συχνά υποστηρίζονται από τις οικογένειες και τις κοινότητες. Η αλλαγή της στάσης αυτής δεν μπορεί να επιβληθεί «άνωθεν». Αντιθέτως, απαιτείται τακτική εκπαιδευτική διεργασία στις οικογένειες και τις κοινότητες, η οποία αποτελεί τον μοναδικό τρόπο προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της συμφιλίωσής τους με τα ειδικά πολιτιστικά δικαιώματα και πρακτικές.

• **Θα έπρεπε οι πολιτιστικές πρακτικές να υπερισχύσουν της οικουμενικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;**

Στο όνομα ενός καλού σκοπού

Μερικές φορές, η διεθνής κοινότητα επιβάλλει κυρώσεις στα καθεστώτα που θεωρείται ότι συστηματικά παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κυρώσεις μπορούν να αφορούν στην απαγόρευση του εμπορίου με τη χώρα-παραβάτη, προκειμένου να ασκηθεί πίεση στην κυβέρνηση της για την τροποποίηση του τρόπου δράσης της. Οι ενέργειες αυτές μερικές φορές, αποφασίζονται μονομερώς από ένα κράτος, ενώ σε άλλες περιπτώσεις εγκρίνονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Ορισμένες χώρες έχουν απομονωθεί πλήρως από τη διεθνή κοινότητα: η Νότια Αφρική είχε απομονωθεί για χρόνια λόγω του απεχθούς καθεστώτος του apartheide, ενώ στο Ιράκ, τη Βόρεια Κορέα, το Ιράν και άλλα κράτη έχουν επιβληθεί κυρώσεις επί πολλές δεκαετίες. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι συνέπειες αυτών των κυρώσεων μπορούν να γίνουν αισθητές στους απλούς ανθρώπους, αλλά είναι ιδιαίτερα αισθητές στις πιο ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Τέτοιου είδους μέτρα που λαμβάνονται από τη διεθνή κοινότητα, με στόχο να δοθεί τέλος στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από συγκεκριμένα κράτη, είναι αποδεκτά:

Στην έκθεση με τίτλο «Ευθύνη Προστασίας», την οποία παρουσίασε η Διεθνής Επιτροπή για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία γίνεται έκκληση να δοθεί έμφαση στην πρόληψη και όχι στην αντιμετώπιση. Στις περιπτώσεις όμως, που η διεθνής κοινότητα πρέπει να καταφύγει στο «εξαιρετικό και έκτακτο μέτρο» της «στρατιωτικής επέμβασης για λόγους προστασίας ανθρωπίνων», τότε θα πρέπει να επιμένει στην αποφυγή της μαζικής απώλειας ανθρωπίνων ζωών ή της εθνοκάθαρσης. Ακόμα και τότε διακηρύσσει τις παρακάτω «Αρχές της Προφύλαξης»:

- Σωστή πρόθεση: Ο πρωταρχικός σκοπός της επέμβασης, όποια άλλα κίνητρα κι αν έχουν τα κράτη που παρεμβαίνουν, θα πρέπει να είναι ο τερματισμός ή η αποτροπή του ανθρωπίνου πόνου. Η σωστή πρόθεση εξασφαλίζεται καλύτερα με πολυμερείς παρεμβάσεις, που υποστηρίζονται ρητά από τις γνωμοδοτήσεις περιφερειακών οργάνων και από τα ίδια τα θύματα.
- Έσχατη λύση: Η στρατιωτική παρέμβαση μπορεί να δικαιολογηθεί, μόνον αφού έχει διερευνηθεί κάθε επιλογή μη-στρατιωτικής επέμβασης για την πρόληψη ή την ειρηνική επίλυση της κρίσης, με βάσιμες υποψίες, ότι η λήψη ελασσόνων μέτρων θα είχε αποτύχει.

Η δικαιοσύνη είναι το δικαίωμα των αδυνάμων.

Zozeph Joubert

- Αναλογικά μέσα: Το μέγεθος, η διάρκεια και η ένταση της προβλεπόμενης στρατιωτικής επέμβασης θα πρέπει να είναι τα ελάχιστα αναγκαία για την εξασφάλιση του καθορισμένου στόχου προστασίας των ανθρώπων.
- Εύλογη προοπτική: Θα πρέπει να υπάρχει μια λογική πιθανότητα επιτυχίας στην ανάσχεση ή την αποτροπή των δεινών που αιτιολόγησαν την παρέμβαση, με τις συνέπειες της δράσης να είναι απίθανο να είναι χειρότερες από τις συνέπειες της αδράνειας.

Με το πλεονέκτημα της ύστερης γνώσης, πώς νομίζετε ότι αυτά τα μέτρα προφύλαξης σχετίστηκαν με στρατιωτικές επεμβάσεις, όπως την αντίδραση της διεθνούς κοινότητας για τη σφαγή της Σρεμπρένιτσα το 1995, τους βομβαρδισμούς στο Κοσσυφοπέδιο το 1999 υπό την ηγεσία του ΝΑΤΟ ή την επέμβαση στο Αφγανιστάν το 2001; Μπορούν αυτές οι δράσεις να δικαιολογηθούν, κρίνοντάς τις από τα τελικά αποτελέσματά τους, στην περίπτωση που τελικά προκαλούν μεγάλο αριθμό θυμάτων;

❓ **Μπορεί η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογηθεί μια στρατιωτική εκστρατεία;**

Τον Απρίλιο του 2001, ένα ψήφισμα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών απέρριψε τη θέση ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας θα μπορούσε ποτέ να δικαιολογήσει τη θυσία της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το ψήφισμα 2001/24 καταδίκασε τις ένοπλες επιθέσεις που σχετίζονται με τη σύγκρουση στη Δημοκρατία της Τσετσενίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας και τις παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου που διέπραξαν Τσετσένοι μαχητές, καθώς και ορισμένες μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν από τις Ρωσικές ομοσπονδιακές δυνάμεις στην Τσετσενία. Απηύθυνε έκκληση στη Ρωσική Ομοσπονδία για τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης εθνικής επιτροπής έρευνας, σύμφωνης με τα αναγνωρισμένα διεθνή πρότυπα, ώστε να διερευνηθούν οι παραβιάσεις.

Ανθρώπινα Δικαιώματα: Συνεχώς μεταβαλλόμενα, συνεχώς εξελισσόμενα

Τα ερωτήματα που τέθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, δεν επιδέχονται όλα σαφών απαντήσεων: παραμένουν μέχρι σήμερα, αντικείμενο έντονης συζήτησης. Αυτές οι συζητήσεις είναι, σε κάποιο βαθμό, σημαντικές. Είναι μια ένδειξη, τόσο της πλουραλιστικής προσέγγισης που είναι θεμελιώδους σημασίας για την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και του γεγονότος ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι μια επιστήμη, δεν είναι μια παγιωμένη «ιδεολογία», αλλά ένα αναπτυσσόμενο πεδίο ηθικής και νομικής σκέψης. Δεν πρέπει πάντα να περιμένουμε «άσπρες ή μαύρες» απαντήσεις. Αυτά τα ζητήματα είναι περίπλοκα και μπορούν να σταθμιστούν κατάλληλα, μόνο κατά περίπτωση.

Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν απαντήσεις και σημεία συμφωνίας. Υπάρχουν πολλά και αυξάνονται σχεδόν καθημερινά. Η δουλειά ήταν κάποτε αντικείμενο συζήτησης, όμως πλέον, δεν είναι αποδεκτή: το δικαίωμα στην ελευθερία από τη δουλεία είναι πλέον καθολικά αποδεκτό, ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, αν και υποστηρίζεται από μερικούς στο όνομα του πολιτισμού, είναι γενικά καταδικαστέος και θεωρείται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Και η θανατική ποινή είναι ένα παρόμοιο ζήτημα – τουλάχιστον στην Ευρώπη, όπου τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, είτε έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή, είτε ανακοίνωσαν την επιβολή μορατόριουμ στις εκτελέσεις. Στην πραγματικό-

Όταν ένας πληθυσμός πλήττεται, από τα αποτελέσματα εμφυλίου πολέμου, εξέγερσης, καταστολής ή κρατική αποτυχίας και το εν λόγω κράτος είναι απρόθυμο ή ανίκανο να σταματήσει ή να την αποτρέψει την επιδείνωση της κατάστασης, η αρχή της μη επέμβασης υποχωρεί μπροστά στη διεθνή ευθύνη προστασίας.

Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία, 2001

τητα, η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί σήμερα προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, περισσότερα από τα δύο τρίτα των χωρών του κόσμου έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή στη νομοθεσία ή στην πράξη, ενώ οι περισσότερες από τις 58 χώρες που διατήρησαν τη θανατική ποινή το 2009, δεν την εφάρμοσαν.

Επομένως, είναι βέβαιο ότι πολλά από αυτά τα ερωτήματα σταδιακά επιλύονται. Εν τω μεταξύ, μπορούμε να συμβάλλουμε στη γενική συζήτηση και να κάνουμε τις δικές μας αξιολογήσεις για τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα κάνοντας αναφορά σε δύο θεμελιώδεις αξίες: την ισότητα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Εάν οποιαδήποτε ενέργεια, έχει ως αποτέλεσμα τη μεταχείριση ενός ατόμου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ανθρώπινη αξιοπρέπεία του, τότε η ενέργεια αυτή παραβιάζει το πνεύμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4.2 Η εξέλιξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

«Όλα τα δικαιώματα είναι οικουμενικά, αδιαίρετα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλένδετα.»

Διακήρυξη της Βιέννης, 1993

Υποσχέσεις, υποσχέσεις...

Οι ηγέτες έχουν λάβει έναν τεράστιο αριθμό δεσμεύσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα εκ μέρους όλων! Αν κάθε εγγύηση που έχει υπογραφεί, τηρούνταν, η ζωή του κάθε ανθρώπου θα ήταν ειρηνική, ασφαλής, υγιής και άνετη· τα νομικά συστήματα θα ήταν δίκαια και θα προσέφεραν σε όλους την ίδια προστασία· κι ακόμη, οι πολιτικές διαδικασίες θα ήταν διαφανείς και δημοκρατικές και θα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα του λαού.

Τι πηγαίνει στραβά, λοιπόν; Ένα από τα μικρά πράγματα που πάνε στραβά, είναι ότι οι πολιτικοί είναι σαν όλους τους ανθρώπους και κάνουν συχνά παρεκκλίσεις, εάν μπορούν να μείνουν ατιμώρητοι! Πρέπει λοιπόν να γνωρίζει ο καθένας ακριβώς, τι υποσχέσεις έχουν δώσει και να βεβαιώνεται ότι τηρούνται απαρέγκλιτα.

❓ *Κάνετε πάντα αυτό που έχετε πει ότι θα κάνετε; Ακόμα κι αν κανείς δε σας το υπενθυμίζει;*

Ποια είναι τα δικαιώματά μας;

Γνωρίζουμε ότι όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να γίνονται σεβαστά. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και άλλες συνθήκες διασφαλίζουν ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών δικαιωμάτων και θα τις εξετάσουμε με τη σειρά εξέλιξης και αναγνώρισής τους από τη διεθνή κοινότητα. Ο πλέον καθιερωμένος τρόπος ταξινόμησης αυτών των δικαιωμάτων είναι η ταξινόμησή τους σε «πρώτη, δεύτερη και τρίτη γενιά» δικαιωμάτων, οπότε θα ακολουθήσουμε αυτή για την ώρα, αλλά, όπως θα δούμε, μια τέτοια ταξινόμηση έχει περιορισμένη χρησιμότητα και μπορεί ακόμη, μερικές φορές, να καταλήξει παραπλανητική. Εν τέλει, αυτές οι κατηγορίες δεν είναι σαφείς. Αποτελούν απλώς ένα τρόπο – μεταξύ άλλων – κατάταξης των διαφόρων δικαιωμάτων. Τα περισσότερα δικαιώματα εμπίπτουν σε περισσότερες από μία κατηγορίες. Το δικαίωμα έκφρασης μιας άποψης, για παράδειγμα, είναι τόσο αστικό, όσο και πολιτικό δικαίωμα. Είναι απαραίτητο για τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή, αλλά και θεμελιώδες για την προσωπική μας ελευθερία.

Αστικά και πολιτικά δικαιώματα (δικαιώματα πρώτης γενιάς)

Τα δικαιώματα αυτά άρχισαν να αναδύονται ως θεωρία κατά τη διάρκεια του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα και βασίστηκαν κυρίως σε πολιτικές ανησυχίες. Είχε αρχίσει να αναγνωρίζεται ότι υπήρχαν ορισμένα πράγματα που οι παντοδύναμοι ηγέτες δε θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν και ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να επηρεάζουν τις πολιτικές που τους αφορούν. Οι δύο κεντρικές ιδέες ήταν αυτές της προσωπικής ελευθερίας και της προστασίας του ατόμου απέναντι σε παραβιάσεις του ίδιου του κράτους.

Το να είσαι φυλακισμένος δεν είναι το πρόβλημα. Το ζήτημα είναι να αποφύγεις να υποταχθείς.

Nazim Hikmet

Τα ανθρώπινα δικαιώματα
είναι επιρρεπή στην πολιτική
κακοποίηση

Σήμερα, τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα περιγράφονται εκτενώς στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ECHR), και περιλαμβάνουν δικαιώματα όπως, το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση και την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Τα δικαιώματα αυτά έχουν παραδοσιακά θεωρηθεί από πολλούς – τουλάχιστον στη «Δύση» – ως τα πιο σημαντικά ανθρώπινα δικαιώματα. Θα δούμε στην επόμενη ενότητα, ότι αυτή είναι μια λανθασμένη άποψη.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, οι χώρες του σοβιετικού μπλοκ είχαν επικριθεί έντονα, γιατί δε σεβάστηκαν τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Οι χώρες αυτές ανταποκρίθηκαν, ασκώντας με τη σειρά τους κριτική στις δυτικές δημοκρατίες για αγνόηση θεμελιωδών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων, τα οποία θα εξετάσουμε στη συνέχεια. Υπήρχε τουλάχιστον ένα στοιχείο αλήθειας και στις δύο θέσεις. Φαίνεται επίσης, πώς τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επιρρεπή στην πολιτική κακοποίηση.

Η συγκλονιστική πραγματικότητα... είναι ότι τα κράτη και η διεθνής κοινότητα ως σύνολο, συνεχίζουν να ανέχονται πάρα πολύ συχνά παραβιάσεις οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, πράγμα το οποίο, αν συνέβαινε σε σχέση με τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα, θα προκαλούσε εκδηλώσεις φρίκης και οργής και θα οδηγούσε σε συντονισμένες εκκλήσεις για τη λήψη άμεσων διορθωτικών μέτρων.»
Δήλωση της Επιτροπής των ΗΕ για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, στη Διάσκεψη της Βιέννης 1993

Κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα (δικαιώματα δεύτερης γενιάς)

Πρώτα έρχεται το φαί και μετά
η ηθική

Bertold Brecht

Τα δικαιώματα αυτά αφορούν στους κανόνες με τους οποίους οι άνθρωποι συμβιώνουν και εργάζονται, καθώς και στην πρόσβασή τους στα είδη πρώτης ανάγκης. Βασίζονται στις ιδέες της ισότητας και της εγγυημένης πρόσβασης σε βασικά κοινωνικά και οικονομικά αγαθά, υπηρεσίες και ευκαιρίες. Άρχισαν να αναγνωρίζονται διεθνώς, λόγω των επιδράσεων της πρώιμης βιομηχανοποίησης και της δημιουργίας της εργατικής τάξης. Αυτά οδήγησαν σε νέες απαιτήσεις και σε μια νέα αντίληψη της έννοιας της αξιοπρεπούς ζωής. Οι άνθρωποι συνειδητοποίησαν ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια απαιτούσε πολλά περισσότερα από την ελάχιστη έλλειψη παρέμβασης του κράτους, όπως προτείνεται στα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα περιγράφονται στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) και στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

- Τα κοινωνικά δικαιώματα είναι απαραίτητα για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστον το δικαίωμα στην εκπαίδευση και το δικαίωμα στη δημιουργία και τη διατήρηση οικογένειας, αλλά και πολλά από τα δικαιώματα που συχνά θεωρούνται «αστικά» δικαιώματα: για παράδειγμα, τα δικαιώματα στην ψυχαγωγία, την υγειονομική περίθαλψη, την ιδιωτική ζωή και τη μη-διάκριση.
- Τα οικονομικά δικαιώματα συνήθως, θεωρείται ότι περιλαμβάνουν το δικαίωμα στην εργασία, σε ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, τη στέγαση και το δικαίωμα στη σύνταξη για ηλικιωμένους ή άτομα με αναπηρίες. Τα οικονομικά δικαιώματα αντανακλούν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός ορισμένου ελάχιστου επιπέδου υλικής ασφάλειας, απαραίτητου για τη διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Για παράδειγμα, η έλλειψη ουσιαστικής απασχόλησης ή στέγης μπορεί να είναι ταπεινωτική.
- Τα πολιτιστικά δικαιώματα αφορούν στον πολιτιστικό «τρόπο ζωής» μιας κοινότη-

Τα κοινωνικά, οικονομικά
και πολιτιστικά δικαιώματα
στηρίζονται στις ιδέες της
ισότητας και της εγγυημένης
πρόσβασης σε βασικά
κοινωνικά και οικονομικά αγαθά,
υπηρεσίες και ευκαιρίες.

τας και συχνά τυγχάνουν λιγότερης προσοχής από ό,τι πολλές από τις άλλες κατηγορίες δικαιωμάτων. Περιλαμβάνουν το δικαίωμα της ελεύθερης συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας και ενδεχομένως το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Ωστόσο, πολλά άλλα δικαιώματα, που δεν έχουν επίσημα καταχωρηθεί ως «πολιτιστικά» είναι απαραίτητα, προκειμένου οι μειονοτικές ομάδες να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πολιτισμού τους: για παράδειγμα, το δικαίωμα στη μη διάκριση και την ίση προστασία από το νόμο.

Δικαιώματα Αλληλεγγύης (δικαιώματα τρίτης γενιάς)

Ο κατάλογος των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν έχει παραμείνει αμετάβλητος. Παρά το γεγονός ότι κανένα από τα δικαιώματα που αναφέρονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν έχει αμφισβητηθεί στα 60 και πλέον χρόνια ύπαρξής της, μερικές από τις βασικές έννοιες που θεσπίστηκαν στο αρχικό έγγραφο έχουν αποσαφηνιστεί και αναπτυχθεί περαιτέρω, σε νέες συνθήκες και έγγραφα.

Οι προσθήκες αυτές ήταν αποτέλεσμα μιας σειράς παραγόντων. Έχουν, δηλαδή, προκύψει λόγω της συνεχούς εξέλιξης των αντιλήψεων για την ανθρωπινή αξιοπρέπεια, αλλά ταυτόχρονα και επειδή προκύπτουν διαρκώς νέες απειλές και καινούργιες ευκαιρίες. Ειδικότερα, η νέα κατηγορία δικαιωμάτων, που έχουν προταθεί ως «δικαιώματα τρίτης γενιάς», είναι το αποτέλεσμα μιας βαθύτερης κατανόησης διαφόρων αιτιών, οι οποίες αναστέλλουν την εφαρμογή των δικαιωμάτων της πρώτης και της δεύτερης γενιάς.

Η ιδέα που βρίσκεται στη βάση της τρίτης γενιάς δικαιωμάτων είναι η αλληλεγγύη και τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν τα συλλογικά δικαιώματα της κοινωνίας ή των λαών, όπως το δικαίωμα στην αειφόρο ανάπτυξη, την ειρήνη και το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον. Σε πολλά μέρη του κόσμου, συνθήκες όπως η ακραία φτώχεια, οι πόλεμοι, οι οικολογικές και φυσικές καταστροφές, καταδεικνύουν μια πολύ περιορισμένη πρόοδο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για το λόγο αυτό, πολλοί θεώρησαν ότι είναι απαραίτητη η αναγνώριση μιας νέας κατηγορίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που θα διασφάλιζαν τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε οι κοινωνίες, ιδιαίτερα στον αναπτυσσόμενο κόσμο, να είναι σε θέση να παρέχουν τα ήδη αναγνωρισμένα δικαιώματα πρώτης και δεύτερης γενιάς.

Τα ειδικά δικαιώματα που συνήθως περιλαμβάνονται στην κατηγορία των δικαιωμάτων τρίτης γενιάς είναι τα δικαιώματα στην ανάπτυξη, την ειρήνη, το δικαίωμα στο υγιές περιβάλλον, το δικαίωμα στην αξιοποίηση της παγκόσμιας κληρονομιάς, την επικοινωνία και την ανθρωπιστική βοήθεια.

Αυτή η κατηγορία δικαιωμάτων, ωστόσο, έχει προκαλέσει συζητήσεις. Ορισμένοι ειδικοί αντιτάσσονται στην ιδέα των δικαιωμάτων αυτών επειδή, ως «συλλογικά δικαιώματα» αφορούν κοινότητες ή ακόμη και ολόκληρα κράτη. Υποστηρίζουν ότι, τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να ασκούνται μόνο από άτομα. Η διαφωνία είναι βαθύτερη και δεν περιορίζεται στη λεκτική διατύπωση. Οι ειδικοί φοβούνται ότι μια τέτοια αλλαγή στην ορολογία, θα μπορούσε να παρέχει μια «δικαιολογία» σε ορισμένα καταπιεστικά καθεστώτα και θα επέτρεπε την άρνηση, από πλευράς τους, των (ατομικών) ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο όνομα των συλλογικών δικαιωμάτων· για παράδειγμα θα μπορούσαν να προχωρήσουν σε αυστηρό περιορισμό των πολιτικών δικαιωμάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η «οικονομική ανάπτυξη».

Επιπλέον, αναδύεται άλλη μια ανησυχία: εφόσον δεν είναι το κράτος, αλλά η διεθνής κοινότητα αυτή που προορίζεται να διασφαλίζει τα δικαιώματα τρίτης γενιάς, τότε η λογοδοσία είναι αδύνατο να εξασφαλιστεί. Ποιος, ή τι, υποτίθεται ότι φέρει την ευθύνη της

δικαίωμα στην ανάπτυξη, δικαίωμα στην ειρήνη, δικαίωμα σε υγιές περιβάλλον, το δικαίωμα στην ανθρωπιστική βοήθεια...

της διασφάλισης της ειρήνης στον Καύκασο ή στη Μέση Ανατολή, ή την ευθύνη της προστασίας του τροπικού δάσους του Αμαζονίου και της λήψης των κατάλληλων μέτρων για την αποτροπή της κλιματικής αλλαγής;

Παρ' όλα αυτά, όπως κι αν τιτλοφορούνται, υπάρχει γενική συμφωνία ότι αυτές οι περιοχές δικαιωμάτων απαιτούν βαθύτερη διερεύνηση και περαιτέρω προσοχή από τη διεθνή κοινότητα. Ορισμένα συλλογικά δικαιώματα έχουν ήδη αναγνωριστεί, ιδίως στο πλαίσιο του Αφρικανικού Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών και τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών. Η ίδια η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου περιλαμβάνει το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση και το ανθρώπινο δικαίωμα στην ανάπτυξη κωδικοποιήθηκε στη Διακήρυξη της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ του 1986.

Το δικαίωμα στην ανάπτυξη είναι ένα απαράγραπτο ανθρώπινο δικαίωμα, δυνάμει του οποίου κάθε άνθρωπος και όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν, να συμβάλουν και να απολαμβάνουν την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη, μέσα από την οποία όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες μπορούν να πραγματοποιηθούν πλήρως. [Άρθρο 1, Διακήρυξη του ΟΗΕ για το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη]

Είναι κάποια δικαιώματα πιο σημαντικά από κάποια άλλα;

Τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα δεν έγιναν τόσο εύκολα αποδεκτά, όσο τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, τόσο για ιδεολογικούς, όσο και για πολιτικούς λόγους. Παρ' όλο που είναι αυτονόητο για το μέσο πολίτη, ότι το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης και στέγασης για παράδειγμα, καθώς και οι λογικές συνθήκες εργασίας είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, οι πολιτικοί δεν ήταν πάντα το ίδιο πρόθυμοι να το αναγνωρίσουν αυτό. Ένας λόγος είναι αναμφίβολα, ότι η διασφάλιση των βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων για όλους σε παγκόσμιο επίπεδο, θα απαιτούσε μια μαζική αναδιανομή των πόρων. Οι πολιτικοί γνωρίζουν πολύ καλά, ότι αυτό δεν είναι το είδος της πολιτικής που εξασφαλίζει ψήφους.

Συνεπώς, τέτοιου είδους πολιτικοί εισηγούνται ότι τα δικαιώματα δεύτερης γενιάς είναι διαφορετικά από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της πρώτης γενιάς. Ο πρώτος ισχυρισμός που εκφράζεται συχνά είναι ότι τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα δεν είναι ούτε ρεαλιστικά, ούτε πραγματοποιήσιμα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και ότι μόνο σταδιακά πρέπει να τα προσεγγίσουμε. Αυτή είναι η προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR): οι κυβερνήσεις απαιτείται μόνο να δείξουν ότι λαμβάνουν μέτρα για την επίτευξη των στόχων αυτών στο μέλλον. Ο ισχυρισμός αυτός, ωστόσο, επιδέχεται, βεβαίως, αμφισβήτηση και φαίνεται να βασίζεται περισσότερο σε πολιτικές εκτιμήσεις, παρά σε οτιδήποτε άλλο. Πολλές ανεξάρτητες μελέτες έχουν αποδείξει ότι υπάρχουν οι επαρκείς πόροι στον κόσμο και επάρκεια γνώσης που θα επέτρεπαν, εάν γινόταν μια συντονισμένη προσπάθεια, την ικανοποίηση των βασικών αναγκών όλων των ανθρώπων.

Ένας δεύτερος ισχυρισμός είναι ότι υπάρχει μια θεμελιώδης θεωρητική διαφορά μεταξύ των δικαιωμάτων πρώτης και δεύτερης γενιάς: ότι ο πρώτος τύπος δικαιωμάτων απαιτεί από τις κυβερνήσεις μόνο να απέχουν από ορισμένες δραστηριότητες (αυτά είναι τα λεγόμενα «αρνητικά» δικαιώματα)· ενώ ο δεύτερος απαιτεί θετική παρέμβαση από τις κυβερνήσεις (αυτά είναι τα «θετικά» δικαιώματα). Το επιχείρημα αυτό, δηλώνει ότι δεν είναι ρεαλιστικό να προσδοκάται από τις κυβερνήσεις να λάβουν θετικά μέτρα, όπως για

Οι διαφορετικοί τύποι των δικαιωμάτων συνδέονται πολύ πιο στενά μεταξύ τους από ό,τι υποδηλώνουν οι προσδιορισμοί τους

παράδειγμα, την παροχή τροφίμων για όλους, και ότι δεν είναι επομένως υποχρεωμένες να το πράξουν. Χωρίς καμία υποχρέωση εκ μέρους κανενός, δεν μπορεί να υπάρξει κανένα δικαίωμα με την ουσιαστική έννοια της λέξης.

Ωστόσο, υπάρχουν δύο βασικές παρανοήσεις σε αυτό το συλλογισμό.

Πρώτον, τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα δεν είναι καθόλου απολύτως «αρνητικά». Προκειμένου, για παράδειγμα, μια κυβέρνηση να εγγυηθεί την εξάλειψη των βασανιστηρίων, δεν αρκεί μόνο οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι να μην βασανίζουν τους ανθρώπους! Η πραγματική ελευθερία στον τομέα αυτό συχνά, απαιτεί να τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα εξακρίβωσης και ελέγχου: σύστημα αστυνόμευσης, νομικοί μηχανισμοί, ελεύθερη πληροφόρηση, πρόσβαση σε χώρους κράτησης – και πολλά άλλα. Το ίδιο ισχύει και για τη διασφάλιση του δικαιώματος ψήφου και για όλα τα άλλα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Με άλλα λόγια, τα δικαιώματα αυτά, απαιτούν και θετική δράση από την κυβέρνηση, πέραν της αποχής της από αρνητικές δράσεις.

Δεύτερον, τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως ακριβώς τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα προϋποθέτουν επίσης, ότι οι κυβερνήσεις θα απέχουν από ορισμένες δραστηριότητες: για παράδειγμα, από το να προχωρούν σε μεγάλες φορολογικές ελαφρύνσεις εταιριών, ή να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη σε περιοχές που ήδη διαθέτουν ένα σχετικό πλεονέκτημα, ή να επιβάλουν εμπορικούς δασμούς που τιμωρούν τις αναπτυσσόμενες χώρες – και ούτω καθεξής.

? Ποια θετική δράση χρειάζεται να εγκρίνει η κυβέρνηση, προκειμένου να διασφαλίσει πραγματικά ελεύθερες και δίκαιες εκλογές;

Στην πραγματικότητα, οι διαφορετικοί τύποι των δικαιωμάτων συνδέονται πολύ πιο στενά μεταξύ τους, από ό,τι υποδηλώνουν οι προσδιορισμοί τους. Τα οικονομικά δικαιώματα συγχωνεύονται με τα πολιτικά δικαιώματα: τα πολιτικά δικαιώματα επικαλύπτουν συχνά τα κοινωνικά. Οι προσδιορισμοί μπορεί να είναι χρήσιμοι, προκειμένου να δώσουν μια γενική εικόνα, αλλά μπορεί επίσης να καταλήξουν να είναι πολύ παραπλανητικοί. Πολλά από τα δικαιώματα εμπίπτουν σε διάφορες κατηγορίες και η πραγμάτωση των δικαιωμάτων μιας κατηγορίας, μπορεί να εξαρτάται από την εκπλήρωση των δικαιωμάτων μιας άλλης κατηγορίας.

Αρμόζει συνεπώς, να υπενθυμίσουμε την κατανόηση που αντανακλάται στη «Διακήρυξη και Πρόγραμμα Δράσης της Βιέννης του 1993», στην οποία, η παράγραφος 5 αναγνωρίζει ότι:

Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά, αδιαίρετα, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλένδετα. Η διεθνής κοινότητα πρέπει να αντιμετωπίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο με τρόπο δίκαιο και ισότιμο, με τους ίδιους όρους και με την ίδια έμφαση.

Άλλες ερμηνείες για «βασικά» και «άλλα» δικαιώματα

Η «λογική της ύπαρξης γενεών δικαιωμάτων» (πρώτη, δεύτερη, τρίτη γενιά δικαιωμάτων) είναι μια προσπάθεια για την ενίσχυση της καθολικής εφαρμογής τους. Ορισμένα δικαιώματα σε περιόδους έκτακτης ανάγκης είναι δυνατό να παρακαμφθούν· άλλα όχι. Ορισμένα δικαιώματα αναγνωρίζονται ως «*jus cogens*» (επιτακτικοί κανόνες) ή έχουν γίνει αποδεκτά από τη διεθνή κοινότητα, ως κανόνες από τους οποίους δεν επιτρέπεται καμία παρέκκλιση: τέτοια παραδείγματα, είναι η απαγόρευση γενοκτονιών, η δουλεία, και οι συστηματικές φυλετικές διακρίσεις.

Η αυτοδιάθεση και το δικαίωμα στην ανάπτυξη είναι ... ταυτόχρονα ατομικά και συλλογικά δικαιώματα.

Chidi Anselm Odinkal

Ορισμένα δικαιώματα είναι «απόλυτα» με την έννοια ότι, δεν μπορούν να υπόκεινται σε παρέκκλιση ή περιορισμό, όπως για παράδειγμα η απαγόρευση των βασανιστηρίων. Οι «ελάχιστες βασικές υποχρεώσεις» έχουν προσδιοριστεί με βάση ορισμένα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, όπως για παράδειγμα, την παροχή βασικής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, τη βασική στέγαση και την εκπαίδευση. Για ορισμένους, τα συλλογικά δικαιώματα αποτελούν τον πυρήνα των δικαιωμάτων, με την έννοια ότι εγκαθιδρύουν ένα πλαίσιο προστασίας, εντός του οποίου μπορούν στη συνέχεια να εφαρμοστούν τα ατομικά δικαιώματα. Δεν υπάρχει σαφής συναίνεση ή ενιαία θεωρία σχετικά με αυτό το θέμα. Οι περισσότεροι παρατηρητές θα έδιναν έμφαση στην οικουμενικότητα, το αδιάρητο και την αλληλεξάρτηση των δικαιωμάτων.

Ανεξάρτητα όμως από το ζήτημα της καθολικής εφαρμογής των δικαιωμάτων, η επιστήμη δημιουργεί την ανάγκη τα ανθρώπινα δικαιώματα να ανταποκριθούν σε νέες προκλήσεις, μερικές από τις οποίες θα συζητηθούν παρακάτω.

Η πρόοδος της επιστήμης

Ο καθένας έχει το δικαίωμα [...] να ωφελείται από την επιστημονική πρόοδο και τα αγαθά της.

Άρθρο 27, ΟΔΑΔ

Ένα άλλο πεδίο στο πλαίσιο του οποίου αναγνωρίζονται νέα δικαιώματα, είναι αυτό της υγείας και της ιατρικής επιστήμης. Οι νέες επιστημονικές ανακαλύψεις έχουν εγείρει μια σειρά από ζητήματα σχετικά με την ηθική και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως στους τομείς της γενετικής και τις μεταμοσχεύσεις οργάνων και ιστών. Οι τεχνικές εξελίξεις στους τομείς αυτούς, θέτουν ζητήματα σχετικά με την ίδια τη φύση της ζωής.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ανταποκρίθηκε σε ορισμένες από αυτές τις προκλήσεις με μια νέα διεθνή συνθήκη: Τη Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου του 1999, αναφορικά με την Εφαρμογή της Βιολογίας και της Ιατρικής (στο εξής θα αναφέρεται ως Σύμβαση του Οβιέδο). Αυτή η σύμβαση έχει υπογραφεί από 30 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και κυρώθηκε από δέκα. Ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα από τα ακανθώδη ζητήματα που τέθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Σύμβαση του Οβιέδο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Περίληψη των σχετικών άρθρων:

- Απαγορεύεται οποιαδήποτε μορφή διάκρισης βασισμένη σε γενετικά και κληρονομικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου.
- Οι προληπτικές γενετικές εξετάσεις μπορούν να πραγματοποιούνται μόνο για λόγους υγείας και όχι, για παράδειγμα, προκειμένου να προσδιοριστούν τα φυσικά χαρακτηριστικά που θα αναπτύξει ένα παιδί αργότερα στη ζωή.
- Η παρέμβαση που αποσκοπεί σε τροποποίηση του ανθρώπινου γονιδιώματος επιτρέπεται μόνο για προληπτικούς, διαγνωστικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς.
- Η ιατρικά υποβοηθούμενη αναπαραγωγή δεν επιτρέπεται εάν έχει σχεδιαστεί για να καθορίσει το φύλο του παιδιού.
- Η αφαίρεση οργάνων ή ιστού από ένα άτομο εν ζωή προκειμένου να πραγματοποιηθεί μεταμόσχευση γίνεται αποκλειστικά και μόνο για το θεραπευτικό όφελος του λήπτη. (Άρθρο 21 – Απαγόρευση οικονομικού οφέλους)

Γενετική μηχανική είναι η μέθοδος, που μέσω της μεταβολής του γενετικού υλικού, δύναται να μεταβάλλει με προκαθορισμένο τρόπο, τα κληρονομικά χαρακτηριστικά ενός οργανισμού. Η πρόοδος στον τομέα αυτόν εγείρει μια έντονη συζήτηση γύρω από ηθικά ζητήματα και ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων· για παράδειγμα, ένα ερώτημα είναι αν θα πρέπει να επιτρέπεται η τροποποίηση των γενετικών κυττάρων ενός οργανισμού, α-

πό τη στιγμή που αυτή οδηγεί σε μόνιμη γενετική αλλαγή, η οποία θα επηρεάσει τις επόμενες γενιές· ή εάν πρέπει να επιτραπεί η κλωνοποίηση ενός μεμονωμένου ανθρώπινου γονιδίου, εάν κάτι τέτοιο επιτρέπεται στην περίπτωση των ποντικών και των προβάτων.

? Θα πρέπει να τίθενται όρια στα πεδία που οι επιστήμονες μπορούν να ερευνήσουν;

Η πρόοδος της βιοϊατρικής έδωσε επίσης τη δυνατότητα μεταμόσχευσης ενήλικων και εμβρυϊκών οργάνων ή ιστών από ένα σώμα σε ένα άλλο. Όπως και η γενετική μηχανική, αυτό παρέχει τεράστιες δυνατότητες βελτίωσης της ποιότητας της ζωής κάποιων ανθρώπων και δίνει ακόμη και τη δυνατότητα να σωθούν ζωές – αλλά σκεφτείτε κάποια από τα προβληματικά ζητήματα που προκύπτουν από αυτές τις εξελίξεις:

- Αν μια ζωή μπορεί να σωθεί ή να βελτιωθεί με τη χρήση ενός οργάνου από ένα νεκρό σώμα, αυτό θα πρέπει να επιχειρείται πάντα; Ή μήπως τα νεκρά σώματα επίσης αξίζουν σεβασμό;
- Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι όλοι όσοι έχουν ανάγκη να λάβουν ένα μόσχευμα έχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης, εάν υπάρχει περιορισμένο απόθεμα οργάνων;
- Θα πρέπει να θεσπιστούν νόμοι σχετικά με τη διατήρηση των οργάνων και ιστών;
- Υπάρχει κάποια προσέγγιση του ζητήματος των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών (GMOs), η οποία να βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα; Αν ναι, ποια είναι αυτή;

Απαγορεύεται κάθε παρέμβαση που επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ανθρώπινο ον γενετικά όμοιο με ένα άλλο ανθρώπινο ον, ζωντανό ή νεκρό.

Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου, Παρίσι, 1998

4.3 Νομική Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Γνωρίζουμε ήδη, ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναφαίρετα δικαιώματα κάθε ανθρώπου, αλλά πώς μπορούμε να αποκτήσουμε πρόσβαση σε αυτά τα δικαιώματα; Πού μπορούμε να βρούμε αποδείξεις ότι τα δικαιώματα έχουν αναγνωριστεί επίσημα από τα κράτη; Και πώς εφαρμόζονται τα δικαιώματα;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα σε εθνικό επίπεδο

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαρτάται περισσότερο από τους μηχανισμούς σε εθνικό επίπεδο.

Είναι αυτονόητο ότι η προστασία και η κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαρτάται περισσότερο από τις εξελίξεις και τους μηχανισμούς σε εθνικό επίπεδο. Οι νόμοι, οι πολιτικές, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο είναι θεμελιώδεις για την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε χώρα. Επομένως, είναι ζωτικής σημασίας να αποτελούν τα ανθρώπινα δικαιώματα μέρος των εθνικών συνταγματικών και νομικών συστημάτων, να εκπαιδεύονται οι επαγγελματίες της δικαιοσύνης στον τομέα της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να καταδικάζονται οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να επιβάλλονται κυρώσεις. Τα εθνικά πρότυπα έχουν πιο άμεσο αντίκτυπο και οι εθνικές διαδικασίες είναι πιο προσιτές από ό,τι αυτές που βρίσκονται σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Όπως παρατήρησε η Ελεονόρα Ρούσβελτ:

Πού, τελικά, αρχίζουν τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα; Σε μικρούς χώρους, κοντά στο σπίτι – τόσο κοντά και τόσο μικρά, που δε φαίνονται σε κανένα χάρτη του κόσμου. Κι όμως, είναι ο κόσμος του κάθε ανθρώπου: η γειτονιά που ζει, το σχολείο ή το κολέγιο που φοιτά, το εργοστάσιο, η φάρμα ή το γραφείο όπου δουλεύει. Τέτοια είναι τα μέρη όπου κάθε άντρας, κάθε γυναίκα και κάθε παιδί αναζητά ίση δικαιοσύνη, ίσες ευκαιρίες, ίση αξιοπρέπεια, χωρίς διακρίσεις. Εάν αυτά τα δικαιώματα δεν έχουν σημασία εκεί, τότε δεν έχουν σημασία πουθενά².

Συνεπώς, η υποχρέωση του κράτους να σέβεται, να προάγει, να προστατεύει και να πραγματοποιεί τα δικαιώματα είναι πρωταρχική, ενώ η υποχρέωση των περιφερειακών ή διεθνών δικαστηρίων είναι επικουρική κι έρχεται στο προσκήνιο, κυρίως όταν το κράτος παραβιάζει σκόπιμα ή συστηματικά κάποια ανθρώπινα δικαιώματα. Όλοι γνωρίζουμε παραδείγματα περιπτώσεων, όπου η προσφυγή σε περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς κατέστη αναγκαία, προκειμένου να αναγνωριστούν παραβιάσεις που συνέβησαν σε εθνικό επίπεδο. Το περιφερειακό και διεθνές ενδιαφέρον ή η βοήθεια μπορεί να είναι το έναυσμα για την προστασία των δικαιωμάτων στο εσωτερικό της χώρας, αλλά αυτό γίνεται, μόνο όταν όλες οι οδοί σε εθνικό επίπεδο έχουν αξιοποιηθεί και εξαντληθεί. Αυτός είναι ο λόγος που έχουμε αφιερώσει το υπόλοιπο αυτής της ενότητας σε αυτό ακριβώς το σενάριο. Ποια λύση υπάρχει όταν τα εθνικά συστήματα αποτυγχάνουν να εξασφαλίσουν επαρκή προστασία στην άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

? Γιατί νομίζετε ότι ακόμη και τα κράτη με πολύ κακό ιστορικό στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πρόθυμα να υπογράψουν διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται από συμφωνίες

Σε διεθνές επίπεδο, τα κράτη έχουν συνεργαστεί για να καταρτίσουν ορισμένες συμφωνίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι συμφωνίες αυτές καθορίζουν αντικειμενικά πρότυπα συμπεριφοράς που τα κράτη οφείλουν να εφαρμόζουν και επιβάλλουν στα κράτη ορισμένες υποχρεώσεις απέναντι στα άτομα. Αυτές οι υποχρεώσεις είναι είτε νομικά δεσμευτικές, είτε μη – δεσμευτικές.

Ένα δεσμευτικό έγγραφο, που συχνά αποκαλείται Συνθήκη, Σύμβαση ή Σύμφωνο, αντιπροσωπεύει την εθελούσια δέσμευση των κρατών για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο. Το κάθε κράτος ξεχωριστά δεσμεύεται από αυτά τα πρότυπα, μέσω της επικύρωσης τους ή της προσχώρησης τους σε αυτά (μια απλή υπογραφή του εγγράφου δεν το καθιστά δεσμευτικό, αν και αντιπροσωπεύει την πρόθεση να εφαρμοστεί αυτή τη δέσμευση). Τα κράτη, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βιέννης του 1979 για το Δίκαιο των Συνθηκών, δύνανται να διατυπώσουν επιφυλάξεις και να απαλλαγούν από ορισμένες διατάξεις του εγγράφου. Αυτή η δυνατότητα, δίνεται προκειμένου μια σύμβαση να υπογραφεί από όσο το δυνατόν περισσότερα κράτη. Εν τέλει, είναι προτιμότερο να υπάρχει ένα κράτος που δεσμεύεται από ορισμένες διατάξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρά να μη δεσμεύεται από καμία! Τα κράτη ορισμένες φορές καταχρώνται αυτόν τον μηχανισμό, χρησιμοποιώντας τον ως πρόσχημα για την άρνηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γεγονός που τα επιτρέπει να «ξεφεύγουν» από το διεθνή έλεγχο σε ορισμένους τομείς.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπόκεινται, ωστόσο, σε υποχρεωτική δεσμευτική νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο. Τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατοχυρώνονται από τα κράτη στα εθνικά συντάγματα και σε άλλες νομοθεσίες. Τα διεθνή πρότυπα, επίσης, προωθούν τρόπους για την αποκατάσταση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο.

Αντίθετα, ένα μη-δεσμευτικό έγγραφο είναι στην ουσία, απλά μια διακήρυξη ή πολιτική συμφωνία κρατών, για το ότι θα καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για την ικανοποίηση ενός συνόλου δικαιωμάτων, το οποίο όμως, δεν ορίζει καμία νομική υποχρέωση προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό συνήθως σημαίνει ότι, δεν υπάρχουν στην πράξη επίσημοι (ή νομικοί) μηχανισμοί εφαρμογής, παρ' όλο που μπορεί να υπάρχουν ισχυρές πολιτικές δεσμεύσεις για την ύπαρξή τους.

? Ποια είναι η αξία μια απλής «υπόσχεσης» για συμμόρφωση με τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν αυτή δεν υποστηρίζεται από νομικούς μηχανισμούς; Είναι αυτό καλύτερο από το τίποτα;

Οι συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών ή οι διασκέψεις των ΗΕ για συγκεκριμένα ζητήματα, συχνά, καταλήγουν σε μια διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών ή σε ένα μη δεσμευτικό έγγραφο, γνωστό επίσης ως «ήπια νομοθεσία». Θεωρείται ότι όλα τα κράτη, όντας απλώς μέλη των Ηνωμένων Εθνών ή λαμβάνοντας μέρος στη διάσκεψη, έχουν συμφωνήσει με κάθε διακήρυξη που εκδίδεται. Η αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο πρέπει επίσης, να είναι το αποτέλεσμα μιας συμφωνίας, μεταξύ του κράτους και των πολιτών του. Όταν τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο, καθίστανται πρωτίστως μια πολιτική δέσμευση του κράτους απέναντι στους πολίτες του.

Κάθε ψυχή είναι όμηρος των πράξεών της.

Το Κοράνι

Ο νόμος δεν αλλάζει την καρδιά, αλλά συγκρατεί τους άκαρδους.

Martin Luther King

Θεμελιώδη διεθνή έγγραφα

Η σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο μέσα από διευρυμένα όργανα που τα προστατεύουν. Αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί ως νίκη, όχι μόνο για τους ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και για τους ανθρώπους γενικότερα. Απόρροια αυτής της επιτυχίας είναι η ανάπτυξη ενός μεγάλου και σύνθετου σώματος κειμένων (εγγράφων) για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις διαδικασίες εφαρμογής τους.

Τα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνήθως κατατάσσονται σε τρεις βασικές κατηγορίες ανάλογα με: τη γεωγραφική εμβέλεια (περιφερειακή ή παγκόσμια), την κατηγορία των δικαιωμάτων για τα οποία συντάχθηκαν και κατά περίπτωση, την ειδική κατηγορία ατόμων ή ομάδων στα οποία, μέσω αυτών των εγγράφων, παρέχεται προστασία.

Μόνο στο επίπεδο των ΗΕ υπάρχουν περισσότερα από εκατό έγγραφα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και αν προσθέσουμε και τα περιφερειακά, ο αριθμός αυξάνεται ακόμα περισσότερο. Δεν μπορούμε να εξετάσουμε όλα αυτά τα έγγραφα εδώ, επομένως η ενότητα αυτή θα ασχοληθεί μόνο με όσα σχετίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό, με το σκοπό της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα στο *Compass*:

- έγγραφα τα οποία έχουν γίνει ευρέως αποδεκτά και έχουν θέσει τις βάσεις για την ανάπτυξη άλλων εγγράφων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ειδικότερα η Διεθνής Διακήρυξη Δικαιωμάτων. (Για ειδικότερα έγγραφα, όπως η Σύμβαση για τους Πρόσφυγες, η Σύμβαση για τη Γενοκτονία και έγγραφα που αφορούν στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, παρακαλούμε ανατρέξτε στις θεματικές ενότητες του Κεφαλαίου 5.)
- έγγραφα σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα ή δικαιούχους, τα οποία εξετάζονται σε αυτό το εγχειρίδιο
- τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά έγγραφα.

Έγγραφο Ηνωμένων Εθνών

Το σημαντικότερο έγγραφο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο που θεσπίστηκε το 1948 από τη Γενική Συνέλευση των ΗΕ, είναι η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΑΔ). Η Διακήρυξη αυτή είναι αποδεκτή σε τέτοιο βαθμό που, ο αρχικός, μη-δεσμευτικός της χαρακτήρας έχει μεταβληθεί και ως επί το πλείστον αναφέρεται ως νομικά δεσμευτικό έγγραφο, βάσει του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Είναι το έγγραφο «λυδία λίθος» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελώντας έμπνευση για δεκάδες άλλα διεθνή και περιφερειακά έγγραφα, εκατοντάδες εθνικά συντάγματα και άλλες νομοθετικές πράξεις.

Η ΟΔΑΔ αποτελείται από ένα προοίμιο και 30 άρθρα που ορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, τα οποία όλοι οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο δικαιούνται, χωρίς καμία διάκριση. Περιλαμβάνει τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα, καθώς και τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα:

- Δικαίωμα στην Ισότητα
- Ελευθερία από Διακρίσεις
- Δικαίωμα στη Ζωή, την Ελευθερία, την Προσωπική Ασφάλεια
- Ελευθερία από τη Δουλεία
- Ελευθερία από Βασανιστήρια και Υποτιμητική Μεταχείριση
- Δικαίωμα στην Αναγνώριση ως Πρόσωπο ενώπιον του Νόμου
- Δικαίωμα στην Ισότητα ενώπιον του Νόμου
- Δικαίωμα Άσκησης Ένδικου Μέσου σε Αρμόδια Δικαστήρια

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι το πιο σημαντικό από όλα τα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Ελευθερία από Αυθαίρετη Σύλληψη και Εξορία
- Δικαίωμα σε Δίκαιη Δημόσια Ακρόαση
- Δικαίωμα του Τεκμηρίου της Αθωότητας μέχρι Αποδείξεως του Εναντίου
- Ελευθερία από Παρέμβαση στην Ιδιωτική Ζωή, την Οικογένεια, το Σπίτι και την Αλληλογραφία
- Δικαίωμα στην Ελεύθερη Μετακίνηση μέσα και έξω από τη Χώρα
- Δικαίωμα Ασύλου από άλλες χώρες λόγω Διώξεων
- Δικαίωμα στην Ιθαγένεια και την Ελευθερία Αλλαγής της
- Δικαίωμα στο Γάμο και στην Οικογένεια
- Δικαίωμα στην Ιδιοκτησία
- Ελευθερία Πίστης και Θρησκείας
- Ελευθερία Γνώμης και Πληροφόρησης
- Δικαίωμα του Συνέρχεσθαι και Συνεταιρίζεσθαι
- Δικαίωμα Συμμετοχής στην Κυβέρνηση και σε Ελεύθερες Εκλογές
- Δικαίωμα στην Κοινωνική Ασφάλιση
- Δικαίωμα στην Επιθυμητή Εργασία και τη Συμμετοχή σε Σωματεία
- Δικαίωμα στην Ξεκούραση και την Ψυχαγωγία
- Δικαίωμα σε Ικανοποιητική Ποιότητα Ζωής
- Δικαίωμα στην Εκπαίδευση
- Δικαίωμα Συμμετοχής στην Πολιτιστική Ζωή της Κοινότητας
- Δικαίωμα σε μια Κοινωνική Τάξη που Πραγματώνει την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Στη Διακήρυξη αναφέρονται επίσης σαφώς οι υποχρεώσεις της κοινότητας και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη, ως απαραίτητα στοιχεία για την ελεύθερη και πλήρη ανάπτυξη και το σεβασμό των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Άνθρωποι ή κράτη που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στη διακήρυξη, δεν μπορούν να τα επικαλεστούν.

Το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα** (ICCPR) και το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα** (ICESCR) τέθηκαν σε ισχύ το 1976 και είναι τα κύρια νομικά δεσμευτικά έγγραφα που εφαρμόζονται παγκοσμίως. Τα δύο αυτά σύμφωνα, είχαν συνταχθεί με σκοπό την επέκταση των δικαιωμάτων που αναφέρονται στην ΟΔΑΔ, αλλά και με σκοπό να αποκτήσουν νομική ισχύ (εντός της συνθήκης). Μαζί με την ΟΔΑΔ και τα αντίστοιχα Προαιρετικά Πρωτοκόλλα τους, αποτελούν τη Διεθνή Διακήρυξη Δικαιωμάτων. Σε κάθε ένα από αυτά, προβλέπεται μια διαφορετική κατηγορία δικαιωμάτων και επίσης, διατυπώνονται ανησυχίες, για παράδειγμα σε σχέση με τη μη διάκριση. Τα δύο αυτά έγγραφα έχουν επικυρωθεί ευρέως, με το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα** να έχει 166 επικυρώσεις και το **Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα**, 160 επικυρώσεις, από το Νοέμβριο του 2010.

Εκτός από τη Διεθνή Διακήρυξη Δικαιωμάτων, τα ΗΕ έχουν θεσπίσει ακόμη επτά συνθήκες που αφορούν σε συγκεκριμένα δικαιώματα ή δικαιούχους. Έχει υπάρξει κινητοποίηση σχετικά με συγκεκριμένα δικαιώματα ή δικαιούχους – για παράδειγμα, η πρόσβαση των παιδιών στα δικαιώματά τους – καθώς, παρά την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα της νεολαίας, τα παιδιά φαίνεται ότι δεν έχουν ίση πρόσβαση σε αυτά και η πρόβλεψη ειδικής πρόσθετης νομοθεσίας κρίνεται απαραίτητη.

 Διεθνής Διακήρυξη
Δικαιωμάτων

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) αναγνωρίζει ότι και τα παιδιά έχουν ανθρώπινα δικαιώματα και ότι οι άνθρωποι κάτω των 18 ετών χρειάζονται ειδική προστασία προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η πλήρης ανάπτυξή τους, η επιβίωσή τους και τα συμφέροντά τους γίνονται σεβαστά.

Η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (1965) απαγορεύει και καταδικάζει τις φυλετικές διακρίσεις και απαιτεί από τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για να θέσουν ένα τέλος κάνοντας χρήση όλων των κατάλληλων μέσων, των δημόσιων ή άλλων αρχών.

Η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW, 1979) εστιάζει στις διακρίσεις στις οποίες υπόκεινται οι γυναίκες συστηματικά και τακτικά, λόγω της «διάκρισης, αποκλεισμού ή περιορισμού που βασίζεται στο φύλο και που έχει σαν αποτέλεσμα ή σκοπό να περιορίσει ή να εκμηδενίσει την αναγνώριση ενός δικαιώματος, την απόλαυση ή την άσκηση αυτού του δικαιώματος από μία γυναίκα [...] στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αστικό, ή οποιοδήποτε άλλο τομέα» (Άρθρο 1). Τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να καταδικάζουν τις διακρίσεις τέτοιου τύπου και να λαμβάνουν άμεσα μέτρα για τη διασφάλιση της ισότητας.

Η Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης (1984) ορίζει τα βασανιστήρια ως «έντονο πόνο ή οδύνη, σωματική ή ψυχική» (άρθρο 1.1) που επιβάλλεται εκούσια, προκειμένου να εκμαιευθούν πληροφορίες, ως τιμωρία ή εξαναγκασμός ή λόγω διακρίσεων. Αυτή η συνθήκη απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα εντός της επικράτειάς τους για την πρόληψη των βασανιστηρίων και απαγορεύει τον επαναπατρισμό ατόμων, εάν υπάρχει πιθανότητα να υποστούν βασανιστήρια.

Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων Μεταναστών και των Μελών των Οικογενειών τους (1990) αναφέρεται σε ένα πρόσωπο που «πρόκειται να προσληφθεί ή που προσλαμβάνεται ή που έχει ήδη προσληφθεί σε μισωτή δραστηριότητα σε κράτος του οποίου δεν έχει την ιθαγένεια» (άρθρο 2.1) και στα μέλη της οικογένειάς του. Πέραν του καθορισμού των γενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία αυτοί οι άνθρωποι δικαιούνται να απολαμβάνουν, η συνθήκη διευκρινίζει ότι, είτε είναι νόμιμοι μετανάστες είτε όχι, δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις σε σχέση με την άσκηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία και η ασφάλεια, η προστασία από τη βία ή η στέρηση της ελευθερίας.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (2006) σηματοδοτεί μια πρωτοποριακή στροφή, όχι μόνο ως προς τον ορισμό των ατόμων με αναπηρίες, αλλά και ως προς την αναγνώρισή τους, ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας, με πλήρη και ίσα ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες. Η συνθήκη αφορά στην εφαρμογή των δικαιωμάτων για τα άτομα με αναπηρίες και υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να κάνουν εύλογες προσαρμογές, ώστε να μπορέσουν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αποτελεσματικά, για παράδειγμα να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και την πολιτιστική ζωή.

Η Σύμβαση για τις Εξαναγκαστικές Εξαφανίσεις (2006) αναφέρεται σε ένα φαινόμενο που αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα. Η συνθήκη απαγορεύει τη «σύλληψη, κράτηση, απαγωγή ή οποιαδήποτε άλλη μορφή στέρησης της ελευθερίας» (άρθρο 2), είτε από κρατικά όργανα, είτε από άλλους που ενεργούν με τη συγκατάθεση των κρατών, και ανεξαρτήτως συγκυρίας δεν αποδέχεται την στέρηση της ελευθερίας και της απόκρυψης της τύχης, του τόπου κράτησης και της κατάστασης στην οποία βρίσκονται τα θύματα. Στόχος της είναι να θέσει τέλος σε αυτό το κυνικό τέχνασμα και την ατιμωρησία όσων προκαλούν τόσο σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σημαντικότερες Συνθήκες Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών

Συνθήκη	Παρακολουθείται από	Προαιρετικά Πρωτόκολλα
Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (1965)	Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων	
Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (1966)	Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την εγκαθίδρυση μηχανισμού ατομικών καταγγελιών. Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο με στόχο την κατάργηση της θανατικής ποινής
Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (1966)	Επιτροπή Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων	Προαιρετικό Πρωτόκολλο που αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λαμβάνει επιστολές που υποβάλλονται από άτομα ή ομάδες (2008)
Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)	Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού	Προαιρετικό Πρωτόκολλο για τη συμμετοχή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις (2000). Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνόγραφία (2000)
Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (1979)	Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων Κατά των Γυναικών	Προαιρετικό Πρωτόκολλο για το δικαίωμα σε ατομικές καταγγελίες
Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης (1984)	Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης	Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την εγκαθίδρυση ενός συστήματος τακτικών επισκέψεων από ανεξάρτητους διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς – που παρακολουθούνται από την Υποεπιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (2002)
Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων Μεταναστών και των Μελών των Οικογενειών τους (1990)	Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων Μεταναστών και των Μελών των Οικογενειών τους	
Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (2006)	Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	Προαιρετικό Πρωτόκολλο Επικοινωνίας, το οποίο επιτρέπει σε άτομα και ομάδες να υποβάλουν αναφορά στην Επιτροπή
Σύμβαση για τις Εξαναγκαστικές Εξαφανίσεις (2006)	Επιτροπή για τις Εξαναγκαστικές Εξαφανίσεις	

Προστασία συγκεκριμένων ομάδων σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο

Εκτός από την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων, κάποια έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγνωρίζουν τα δικαιώματα συγκεκριμένων ομάδων. Αυτού του τύπου η ειδική προστασία παρέχεται επειδή έχουν προηγηθεί περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος των ομάδων αυτών, λόγω της εύαλπτης κοινωνικής τους θέσης. Η ειδική προστασία δεν παρέχει λόγου χάρη νέα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά περισσότερο επιδιώκει να διασφαλίσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα της ΟΔΑΔ είναι όντως προσιτά σε όλους. Είναι επομένως λανθασμένο να υποστηρίζει κανείς ότι οι άνθρωποι που ανήκουν σε μειονότητες έχουν περισσότερα δικαιώματα από τους ανθρώπους που ανήκουν στην πλειοψηφία· αν υπάρχουν ειδικά δικαιώματα για τις μειονότητες, είναι απλά για να τους εγγυηθούν την ισότητα των ευκαιριών πρόσβασης στα αστικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα. Παραδείγματα των ομάδων στις οποίες παρέχεται ειδική προστασία αποτελούν:

Οι Μειονότητες

Οι μειονότητες δεν ορίζονται από διεθνή έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά συνήθως περιγράφονται σε τέτοιου είδους έγγραφα, ως εκείνες οι κοινωνικές ομάδες που φέρουν εθνικά ή εθνοτικά, θρησκευτικά ή γλωσσικά χαρακτηριστικά, τα οποία επιθυμούν να διατηρήσουν και τα οποία τις διαφοροποιούν από την πλειονότητα του πληθυσμού. Αυτά προστατεύονται:

Τα κράτη μέλη θα προστατεύουν την ύπαρξη και την εθνική ή εθνοτική, πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική ταυτότητα των μειονοτήτων στην επικράτειά τους και θα δημιουργούν συνθήκες για την προαγωγή αυτής της ταυτότητας.

Διακήρυξη των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων

- σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών από το άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, καθώς και από τη Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ατόμων που ανήκουν σε Εθνικές ή Εθνοτικές, Θρησκευτικές και Γλωσσικές Μειονότητες που εγκρίθηκε το 1992.
- σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με δεσμευτικό έγγραφο – με τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία Εθνικών Μειονοτήτων (FCNM), η οποία δημιούργησε ένα όργανο παρακολούθησης που απαρτίζεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες: τη Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης αυτής. Από άλλους τομείς του Συμβουλίου της Ευρώπης που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των μειονοτήτων: τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECPM) και τον Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, μεταξύ άλλων, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.
- καταλαμβάνοντας ιδιαίτερη θέση στον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) από τον Ύπατο Αρμοστή για τις Εθνικές Μειονότητες, καθώς και από τα σχετικά έγγραφα του ΟΑΣΕ.

Τα παιδιά

Η βασική τους προστασία παρέχεται στο επίπεδο των ΗΕ με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) του 1989, που είναι η μόνη σύμβαση που έχει επικυρωθεί ευρύτατα (δεν έχει επικυρωθεί μόνο από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σομαλία). Οι τέσσερις θεμελιώδεις αρχές της Σύμβασης είναι: η μη διάκριση· η δέσμευση για την προάσπιση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού· το δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη· ο σεβασμός στις απόψεις του παιδιού.

Στην Αφρική, ο Αφρικανικός Χάρτης για τα Δικαιώματα και την Πρόνοια του Παιδιού προβλέπει τα βασικά δικαιώματα των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη την ειδική κατάσταση στην ήπειρο. Ο νόμος τέθηκε σε ισχύ το 1999. Το Σύμφωνο των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο Ισλάμ εγκρίθηκε από τον Οργανισμό της Ισλαμικής Διάσκεψης το 2004. Η Επιτροπή της Ένωσης Χωρών Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) για την Προώθηση και την Προστασία των Δικαιωμάτων των Γυναικών και των Παιδιών κήρυξε την έναρξή της τον Απρίλιο του 2010.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2010. Αυτή η Σύμβαση είναι το πρώτο έγγραφο που ορίζει ως ποινικά αδικήματα τις διάφορες μορφές σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης που διαπράττεται στο σπίτι ή την οικογένεια.

Οι πρόσφυγες

Η Ειδική Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων του 1951 και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) εγγυώνται τα δικαιώματα των προσφύγων. Η Αφρική είναι η μόνη περιφέρεια που έχει θεσπίσει ρυθμίσεις για την προστασία των προσφύγων με ειδικό έγγραφο, τη Σύμβαση για Ειδικά Θέματα των Προβλημάτων των Προσφύγων, το 1969. Αλλά και στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων παρέχει κάποια προστασία.

Οι γυναίκες

Προκειμένου να προωθηθεί παγκοσμίως η ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, τα δικαιώματα των γυναικών προστατεύονται ρητά από τη Σύμβαση των ΗΕ για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW), του 1979.

Παιδί νοείται κάθε ανθρώπινο
ον μικρότερο των δεκαοκτώ
ετών, εκτός εάν σύμφωνα με
την ισχύουσα για το παιδί
νομοθεσία, η ενηλικίωση
επέρχεται σε μικρότερη
ηλικία.

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών
για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Στο Συμβούλιο της Ευρώπης, το 2009, εξετάστηκε η έγκριση της Διακήρυξης: «Κάνοντας την Ισότητα των Φύλων Πραγματικότητα». Η έγκριση αυτής της Διακήρυξης πραγματοποιείται 20 χρόνια μετά την έγκριση μιας άλλης σχετικής με την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Ο σκοπός της Διακήρυξης του 2009 είναι να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών σε πρακτικό και νομικό επίπεδο. Καλεί τα Κράτη Μέλη να εξαλείψουν τα διαρθρωτικά αίτια της ανισορροπίας της ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, εξασφαλίζοντας την οικονομική ανεξαρτησία και χειραφέτηση των γυναικών, την άρση των παγιωμένων στερεοτύπων και την εξάλειψη των παραβιάσεων της αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, μέσω της αποτελεσματικής δράσης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της φυλετικής βίας και μέσω της ενσωμάτωσης της προοπτικής της ισότητας των φύλων στη διακυβέρνηση.

Άλλες ομάδες στις οποίες παρέχεται ειδική προστασία

Ομάδες που λόγω της ευάλωτης θέσης τους κινδυνεύουν περισσότερο να εκτεθούν σε κακοποίηση, όπως τα άτομα με αναπηρίες, χαίρουν ιδιαίτερης προστασίας. Η ιδιαίτερη αυτή προστασία έχει καθιερωθεί στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και που θα συζητηθεί περαιτέρω στο κεφάλαιο 5.

Άλλες ομάδες, όπως για παράδειγμα οι αυτόχθονες λαοί, απολαμβάνουν επίσης ειδική προστασία σε διεθνές επίπεδο, μέσω της Διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτόχθόνων Λαών, του 2007, αν και αυτή δεν αποτελεί ακόμη, ένα νομικά δεσμευτικό έγγραφο.

? Υπάρχουν άλλες ομάδες στην κοινωνία σας που έχουν ανάγκη ειδικής προστασίας;

Περιφερειακά έγγραφα

Όπως μπορούμε να δούμε παραπάνω, τα διεθνή και περιφερειακά έγγραφα επικυρώνουν γενικά τους ίδιους βασικούς όρους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά διαφοροποιούνται, είτε αναφορικά με την εστίασή τους, είτε σε σχέση με ειδικά θέματα που ενδιαφέρουν την κάθε περιφέρεια. Για παράδειγμα, το ζήτημα των εσωτερικών εκτοπισμών αποτέλεσε την αιχμή του δόρατος στην περιοχή της Αφρικής, προτού το θέμα αυτό απασχολήσει τα Ηνωμένα Έθνη· ομοίως, η διαδικασία της επίσκεψης σε χώρους κράτησης στο πλαίσιο της προσπάθειας για την πρόληψη των βασανιστηρίων καθιερώθηκε για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προτού συμπεριληφθεί σε ένα Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο πλαίσιο της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ. Αυτά τα παραδείγματα καταδεικνύουν το πώς οι περιφερειακοί και διεθνείς κανόνες και μηχανισμοί δύνανται να ενισχύσουν την προώθηση και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το πρακτικό πλεονέκτημα της ύπαρξης περιφερειακών κανόνων και συστημάτων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ότι πιθανότατα έχουν θεσπιστεί στη βάση οικείων γεωγραφικών, ιστορικών, πολιτικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεδομένων. Είναι πιο «οικεία», οπότε, κατά συνέπεια, είναι πιο πιθανό να είναι αποδεκτά και να υποστηρίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό. Επίσης, είναι πιο προσιτά στους παράγοντες που διαμορφώνουν την πολιτική, τους πολιτικούς και τα θύματα. Ως εκ τούτου, μπορούμε να θεωρήσουμε τα περιφερειακά έγγραφα, ως το δεύτερο «μέτωπο» προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με πρώτο μέτωπο το εθνικό, δεύτερο το περιφερειακό και τρίτο το διεθνές.

Τέσσερις από τις πέντε περιοχές του κόσμου έχουν συστήσει συστήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο στόχος των περιφερειακών εγγράφων είναι να διατυπώσουν με σαφήνεια τα πρότυπα και τους μηχανισμούς προάσπισης και εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιφερειακό επίπεδο, χωρίς να υποβαθμίζουν την καθολικότητα της ισχύος τους. Καθώς αναπτύσσονταν τα περιφερειακά συστήματα, προέκυψε είτε ως αποτέλεσμα της οικονομικής ώθησης, είτε για ιστορικούς ή πολιτικούς λόγους, η ανάγκη της διατύπωσης μιας περιφερειακής δέσμευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που συχνά, ενισχύει τους μηχανισμούς και τις εγγυήσεις του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Πράγματι, έχουμε πολλά παραδείγματα, όπου τα περιφερειακά πρότυπα υπερβαίνουν τους όρους των διεθνών συνθηκών, όπως η πρωτοποριακή αναγνώριση, από το Αφρικανικό σύστημα της ανάγκης για προστασία, όχι μόνο των προσφύγων, αλλά και των εσωτερικά εκτοπισμένων.

Τα περιφερειακά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων συχνά υπερβαίνουν και ενισχύουν τα πρότυπα του ΟΗΕ.

Στην Αμερική, υπάρχει ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, το κύριο δεσμευτικό κείμενο του οποίου είναι η Αμερικανική Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1969.

Στην Αφρική, βρίσκουμε τον Αφρικανικό Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, η οποία εγκρίθηκε το 1986, εντός της Αφρικανικής Ένωσης (παλαιότερα γνωστή ως Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας).

Στην ασιατική ήπειρο δεν έχει δημιουργηθεί κάποιο πραγματικό σύστημα έως σήμερα και το μόνο περιφερειακό έγγραφο που αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μια μη-δεσμευτική χάρτα των λαών του 1998, η Ασιατική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία αποτέλεσε πρωτοβουλία της κοινωνίας των πολιτών.

Ευρωπαϊκά έγγραφα

Η Ευρώπη έχει ένα καλά οργανωμένο σύστημα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, του οποίου ο ακρογωνιαίος λίθος είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και έδρα το Στρασβούργο.

? Γιατί νομίζετε ότι διαφορετικές περιοχές θεώρησαν αναγκαίο να εγκαθιδρύσουν τα δικά τους συστήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, με τα 47 κράτη μέλη του, έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Κύριο έγγραφό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (γνωστή επίσης ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου – ΕΣΔΑ). Η Σύμβαση αυτή είναι αποδεκτή από όλα τα κράτη μέλη στο Συμβούλιο της Ευρώπης, δεδομένου ότι αποτελεί προϋπόθεση ένταξης. Εγκρίθηκε το 1950 και τέθηκε σε ισχύ τρία χρόνια αργότερα. Προβλέπει τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο μηχανισμός εφαρμογής της Σύμβασης, αποτελεί την κύρια δύναμη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αυτό το δικαστήριο και η νομολογία του αποτελούν αντικείμενο θαυμασμού σε όλο τον κόσμο, καθώς και σημείο αναφοράς για τα ΗΕ και τα Συνταγματικά Δικαστήρια πολλών χωρών και άλλων περιφερειακών συστημάτων.

Ακριβώς όπως και στα Ηνωμένα Έθνη, τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα στην Ευρώπη προβλέπονται σε ξεχωριστό έγγραφο. Ο (Αναθεωρημένος) Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης είναι ένα δεσμευτικό έγγραφο που καλύπτει τα δικαιώματα τα οποία διασφαλίζουν την ποιότητα του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων που ζουν στην Ευρώπη. Ο χάρ-

της έχει υπογραφεί από 45 κράτη μέλη και έως το 2010 είχε επικυρωθεί από 30 από αυτά. Εκτός από αυτά τα δύο κύρια έγγραφα, η δράση του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνει και άλλα ειδικότερα έγγραφα και συμβάσεις, που συμπληρώνουν τις εγγυήσεις και τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, καθώς αναφέρονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις ή ευάλωτες ομάδες. Τα συμβατικά συστήματα παρακολούθησης συμπληρώνονται από άλλα ανεξάρτητα όργανα, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας και ο Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Συνολικά, το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές, επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, καθώς και τις πιθανές νέες προκλήσεις που εμφανίζονται ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων και αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.

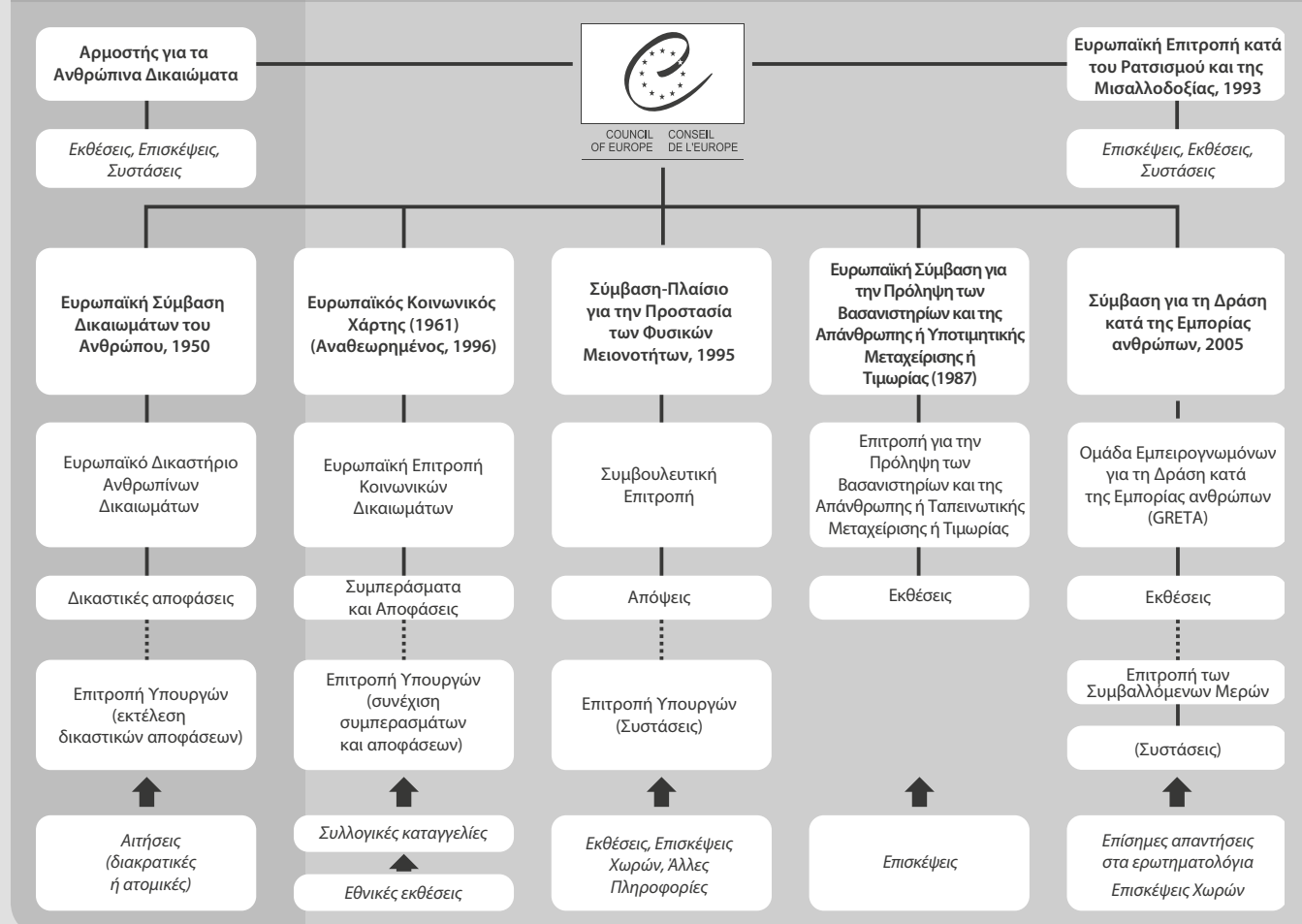
Η Εξέλιξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν την καταγραφή όσων έχουμε ως τώρα κατανοήσει σχετικά με το τι απαιτεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Τέτοιου είδους έγγραφα είναι πιθανό να είναι πάντα ένα βήμα πίσω, με την έννοια ότι αναφέρονται σε προκλήσεις που έχουν ήδη αναγνωριστεί και όχι σε εκείνες που παραμένουν ενσωματωμένες στους θεσμούς και στην κοινωνική ζωή σε βαθμό, που να μην επιτρέπεται η αναγνώρισή τους ως δικαιώματα ή ως παραβιάσεις δικαιωμάτων.

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον καθορισμό προτύπων έχει ως στόχο να προτείνει νέα νομικά πρότυπα που θα ανταποκρίνονται στις κοινωνικές παραμέτρους και θα αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που προκύπτουν στα κράτη μέλη όσον αφορά στα ζητήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους στην Επιτροπή Υπουργών. Τα μέτρα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν την πρόταση νέων νομικών προτύπων ή την αναπροσαρμογή των ήδη υφισταμένων. Με τον τρόπο αυτό εξελίσσονται και οι διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ούτως ώστε να παραμένει αποτελεσματικό. Έτσι άλλωστε, έχουν εγκριθεί οι διατάξεις για την κατάργηση της θανατικής ποινής, όπως επίσης έτσι έχουν έρθει στο φως τα νέα έγγραφα βάσει συμβάσεων, όπως η Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων που εγκρίθηκε το 2005.

Υπό αυτήν την έννοια, τα θεσπισμένα ανθρώπινα δικαιώματα θα συνεχίσουν να αναθεωρούνται και να προάγονται για πάντα. Η κατανόηση, η νομολογία και – πάνω από όλα – η ανάγκη υπεράσπισης των δικαιωμάτων θα συνεχίσουν να τα ωθούν, να τα προωθούν και να τα επεκτείνουν συνεχώς. Το γεγονός ότι οι διατάξεις των συμβάσεων και των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα μερικές φορές, φαίνεται να είναι κάτι λιγότερο από αυτό που θα προσδοκούσε κανείς, δεν πρέπει να αποτελεί αιτία αμφισβήτησης του ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η ελπίδα της ανθρωπότητας. Το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα υστερεί σε σχέση με αυτό που οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσδοκούν, αλλά θα παραμένει ταυτόχρονα το πιο αξιόπιστο στήριγμά τους.

Κύρια έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μηχανισμοί υλοποίησης του Συμβουλίου της Ευρώπης

Καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας

Όλα τα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων εγγυώνται τη μη-διάκριση και την ισότητα, ανεξάρτητα του αν είναι πρότυπα των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της ΕΕ ή του ΟΑΣΕ. Σε επίπεδο ΗΕ, η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων τέθηκε σε ισχύ το 1969 και παρακολουθείται από ένα σώμα εμπειρογνομόνων, την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων. Η Επιτροπή παραλαμβάνει και αναθεωρεί τις κρατικές εκθέσεις με κριτήριο τη συμμόρφωσή τους με τη Συνθήκη. Ταυτόχρονα, έχει προβλέψει μια διαδικασία έγκαιρης προειδοποίησης που αποσκοπεί στην πρόληψη καταστάσεων που τροφοδοτούνται από τη μισαλλοδοξία και οι οποίες δύνανται να εξελιχθούν σε συγκρούσεις και σοβαρές παραβιάσεις της Σύμβασης. Επίσης, προβλέπει μια διαδικασία λήψης ατομικών καταγγελιών, για τις περιπτώσεις κρατών που το επιτρέπουν. Με τη σειρά της, η οδηγία περί Φυλετικών Διακρίσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύει για την εργασία και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών από το Κράτος και ιδιωτικούς φορείς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) αποτελεί ένα μηχανισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης. Συστήθηκε το 1993 και το έργο της είναι η καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας στο επίπεδο της Ευρώπης, ως σύνολο, υπό το πρίσμα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δράση της ECRI περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την καταπολέμηση της βίας, των διακρίσεων και των προκαταλήψεων που αντιμετωπίζουν τα

άτομα ή ομάδες ατόμων, κυρίως για λόγους φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, εθνικότητας και της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Τα μέλη της ECRI ορίζονται από τις κυβερνήσεις τους, με κριτήριο επιλογής τη βαθιά γνώση τους στον τομέα της καταπολέμησης της μισαλλοδοξίας. Ορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα και ενεργούν ως ανεξάρτητα μέλη.

Το κύριο πρόγραμμα των δραστηριοτήτων της ECRI περιλαμβάνει:

- την σε βάθος ανάλυση της επικρατούσας κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε μία από τις χώρες μέλη, με σκοπό την ανάπτυξη ειδικών και συγκεκριμένων προτάσεων, που θα συνδυαστούν με τη συνεχή παρακολούθηση/ αξιολόγηση καθεμιάς από αυτές.
- την ενασχόληση με γενικά θέματα (συλλογή και διάδοση παραδειγμάτων καλής πρακτικής που ανταποκρίνονται στις συστάσεις της ECRI, καθώς και την προσαρμογή των συστάσεων γενικής πολιτικής)
- δραστηριότητες σε συνεργασία με την κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων συνεδριών ευαισθητοποίησης και ενημερωτικών συναντήσεων στα κράτη μέλη, συντονισμό με εθνικές και τοπικές ΜΚΟ, διάδοση αντιρατσιστικών μηνυμάτων και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

Πρωτόκολλο 12 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Ένα πρόσθετο πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ υιοθετήθηκε το 2000 και τέθηκε σε ισχύ το 2005· αυτό ήταν το πρωτόκολλο 12. Από τις αρχές του 2011 έχει υπογραφεί από 19 κράτη και επικυρωθεί από 18. Κύρια στόχευσή του είναι η απαγόρευση των διακρίσεων.

Η ΕΣΔΑ ήδη εγγυάται το δικαίωμα του ατόμου στη μη διάκριση (άρθρο 14), αλλά αυτό θεωρείται ανεπαρκές σε σχέση με τις διατάξεις άλλων διεθνών εγγράφων, όπως η ΟΔΑΔ και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Ο κύριος λόγος είναι ότι το άρθρο 14, σε αντίθεση με τα άλλα, δεν περιλαμβάνει ανεξάρτητη απαγόρευση των διακρίσεων· απαγορεύει δηλαδή τις διακρίσεις, μόνο σε σχέση με την «απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών» που ορίζονται στη σύμβαση. Όταν αυτό το πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ, η απαγόρευση των διακρίσεων απέκτησε «ανεξάρτητη ζωή» από άλλες διατάξεις της ΕΣΔΑ. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής για πρώτη φορά το 2009, στην Σέιντιτς και Φίντσι κατά Βοσνίας και Ερζεγοβίνης (GC, αρ. 27996/06 και 34836/06, 22 Δεκεμβρίου 2009).

Εφαρμόζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα

Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι αυτοί οι μηχανισμοί προστασίας λειτουργούν; Ποιος ή τι αναγκάζει τα κράτη να τηρήσουν τις υποχρεώσεις τους;

Σε εθνικό επίπεδο, η λειτουργία αυτή διεκπεριώνεται από τα δικαστήρια – όταν τα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα έγγραφα, έχουν επικυρωθεί ή ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο – αλλά επίσης, από τα γραφεία διαμεσολαβητών, των επιτροπών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα συμβούλια για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις κοινοβουλευτικές επιτροπές και ούτω καθεξής, ανάλογα με τη χώρα.

Τα κύρια διεθνή εποπτικά όργανα είναι οι επιτροπές και τα δικαστήρια, τα οποία αποτελούνται από ανεξάρτητα μέλη – ειδικούς ή δικαστές – και κανένα τους δεν εκπροσωπεί το κράτος. Οι κυριότεροι μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται από τα όργανα αυτά είναι:

- Καταγγελίες (που υποβάλλονται από άτομα, ομάδες ή κράτη)
- Δικαστικές υποθέσεις
- Διαδικασίες αναφοράς

Δεδομένου ότι τα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή τα περιφερειακά συστήματα δεν αξιοποιούν τις ίδιες διαδικασίες για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μερικά παραδείγματα θα βοηθήσουν στη διευκρίνιση.

Καταγγελίες

Οι καταγγελίες σε βάρος ενός κράτους υποβάλλονται ενώπιον μιας επιτροπής, σε μια διαδικασία που αναφέρεται συνήθως ως ημι-δικαστική διαδικασία. Το εποπτικό όργανο λαμβάνει απόφαση και τα κράτη μέλη, αν και δεν υπάρχει νομική διαδικασία επιβολής, οφείλουν να συμμορφωθούν με αυτή. Συχνά, ένα κράτος πρέπει να υποβάλει πρόσθετη δήλωση ή επικύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου για να δηλώσει την αποδοχή από πλευράς του, του συστήματος καταγγελιών. Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ή «Επιτροπή Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα»), η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών) και η Παναμερικανική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (στο πλαίσιο του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών) αποτελούν παραδείγματα οργάνων που ασχολούνται με τέτοιου είδους καταγγελίες.

? Τι κυρώσεις θα υπήρχαν αν ιδρύαμε ένα Διεθνές Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Δικαστικές υποθέσεις

Μέχρι στιγμής λειτουργούν ως εποπτικά όργανα ειδικά για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τρία μόνιμα περιφερειακά δικαστήρια: το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Παναμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Αφρικανικό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών (AfCHPR). Το Παναμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ιδρύθηκε από τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών το 1979 για να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει την Αμερικανική Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το Αφρικανικό Δικαστήριο είναι το πιο πρόσφατο από τα περιφερειακά δικαστήρια, αφού συστήθηκε τον Ιανουάριο του 2004. Αποφασίζει για υποθέσεις σύμφωνα με τον Αφρικανικό Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών για τα κράτη μέλη της Αφρικανικής Ένωσης. Με έδρα την Αρούσα της Τανζανίας, οι δικαστές του Δικαστηρίου εκλέχθηκαν το 2006 και εξέδωσαν την πρώτη του δικαστική απόφαση το Δεκέμβριο του 2009, δηλώνοντας αναρμοδιότητα για την εκδίκαση της υπόθεσης Γιογκογκομπαγιέ κατά της Σενεγάλης.

Μετά την επικύρωση του Καταστατικού της Ρώμης από 60 χώρες, το πρώτο μόνιμο διεθνές ποινικό δικαστήριο τέθηκε σε ισχύ το 2002, για την εκδίκαση υποθέσεων που σχετίζονται με εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίες. Αυτό το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ICC) δικάζει άτομα που κατηγορούνται για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονίες και εγκλήματα πολέμου, αλλά μόνον εφόσον τα εθνικά δικαστήρια είναι απρόθυμα ή μη ικανά να διερευνήσουν εγκλήματα τέτοιου τύπου και να ασκήσουν ποινικές διώξεις. Μέχρι σήμερα το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει διερευνήσει πέντε περιπτώσεις στη Βόρεια Ουγκάντα, στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, στο Σουδάν (Νταρφούρ) και στην Κένυα. Η πρωτοποριακή του νομολογία συνέβαλε στην προώθηση συμφωνιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για παράδειγμα σε σχέση με την υποκίνηση γενοκτονίας και το δικαίωμα σε ελεύθερες και δίκαιες εκλογές.

Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης (ICJ) είναι το κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών. Έχει διττό ρόλο: την επίλυση των νομικών διαφορών μεταξύ χωρών που τίθενται υπόψη του και τη γνωμοδότηση για νομικά ζητήματα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Μόνο τα κράτη μέλη μπορούν να ασκήσουν αγωγή εναντίων κάποιου κράτους και

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Παναμερικανικό Δικαστήριο
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Αφρικανικό Δικαστήριο για τα
Δικαιώματα του Ανθρώπου και
των Λαών

Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

Διεθνές Δικαστήριο της
Δικαιοσύνης

συνήθως οι υποθέσεις αφορούν ισχύουσες συνθήκες μεταξύ των κρατών. Οι συνθήκες αυτές μπορεί να αφορούν σε βασικές αρχές που διέπουν τις σχέσεις των κρατών, (για παράδειγμα εμπορικές ή εδαφικές) ή μπορεί να σχετίζονται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης τα άτομα δεν δύνανται να ασκήσουν αγωγή σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή άλλα ζητήματα. Η συμβολή του στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει να κάνει με την ανάπτυξη κανόνων και αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε υποθέσεις τις οποίες έχουν προσαγάγει κράτη ή διεθνή όργανα. Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης έχει κάνει αναφορά σε δικαιώματα όπως η αυτοδιάθεση, η μη διάκριση, η ελεύθερη μετακίνηση, η απαγόρευση των βασανιστηρίων και ούτω καθεξής.

Συχνά επικρατεί σύγχυση σχετικά με το ρόλο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ECHR), του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ECJ) και του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαιοσύνης (ICJ). Στην πραγματικότητα, τα τρία όργανα είναι πολύ διαφορετικά από την άποψη της γεωγραφικής τους δικαιοδοσίας και τα είδη των υποθέσεων που αναλαμβάνουν.

Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για ένα δικαστήριο του οποίου το κύριο καθήκον είναι να εξασφαλίσει ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν ερμηνεύεται, ούτε εφαρμόζεται με διαφορετικό τρόπο από τα κράτη μέλη. Βασίζεται στο κοινοτικό δίκαιο και όχι στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· αλλά μερικές φορές το κοινοτικό δίκαιο μπορεί να περιλαμβάνει ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης, ο ρόλος του οποίου συζητήθηκε παραπάνω, αποτελεί το κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο είναι γνωστό για διάφορους λόγους, αλλά, κυρίως γιατί δίνει ζωή και νόημα στο κείμενο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματά του είναι το σύστημα της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας, που σημαίνει ότι, μόλις ένα κράτος επικυρώνει ή προσχωρεί στην ΕΣΔΑ, τίθεται αυτόματα υπό τη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Από τη στιγμή που ένα κράτος μέλος επικυρώνει την ΕΣΔΑ, μπορεί να γίνει δεκτή οποιαδήποτε προσφυγή για υπόθεση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εναντίον του κράτους αυτού.

Ένας άλλος παράγοντας επιτυχίας του δικαστηρίου είναι η ισχύς των αποφάσεών του. Τα Κράτη οφείλουν να συμμορφώνονται με την τελική απόφαση, κάτι που εποπτεύεται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Σε κάθε υπόθεση που τίθεται υπόψη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η διαδικασία εκδίκασης περιλαμβάνει επίσης τη διαμεσολάβηση, προκειμένου να υπάρξει φιλικός διακανονισμός μεταξύ των μερών.

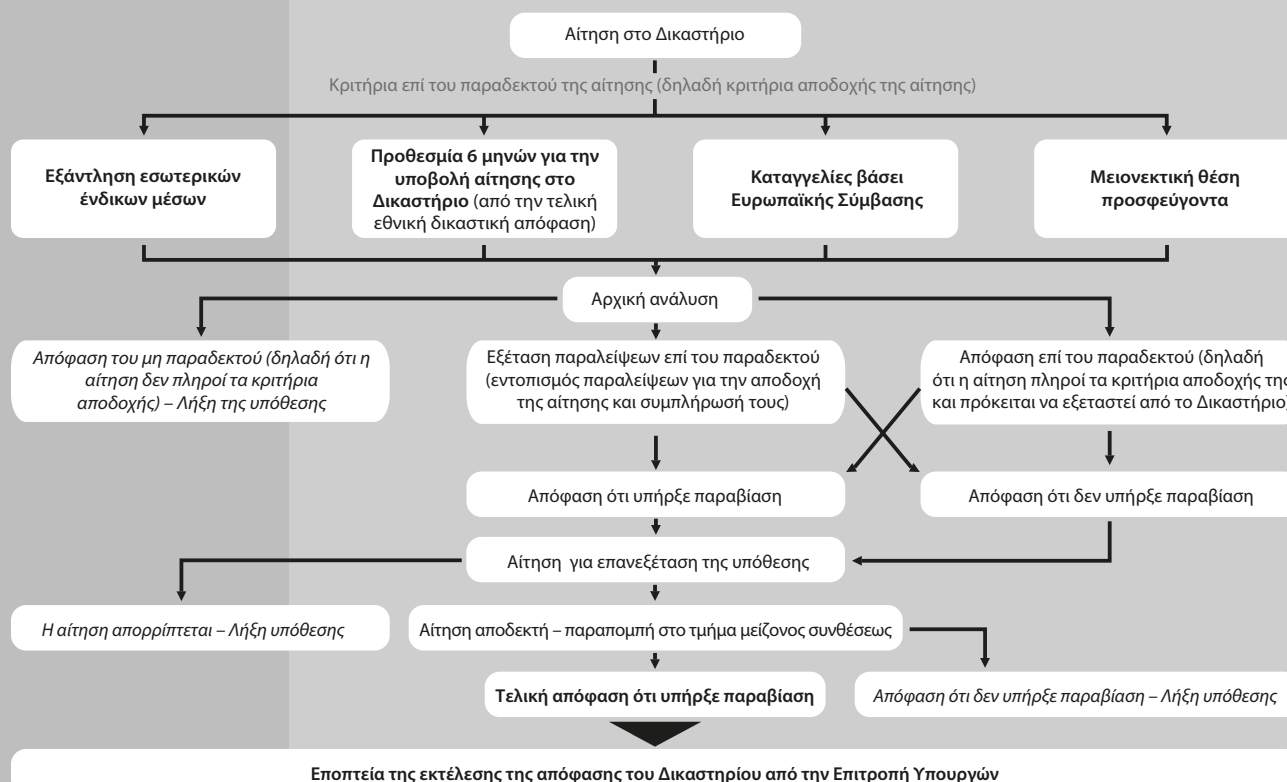
Το Δικαστήριο αναπτύχθηκε με την πάροδο του χρόνου. Όταν συστάθηκε αρχικά το 1959, αποτελούσε μονάχα ένα δικαστήριο μερικής απασχόλησης το οποίο είχε συστήσει συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Με την αύξηση των υποθέσεων που τέθηκαν υπόψη του, κατέστη αναγκαία η ύπαρξη ενός πλήρους απασχόλησης δικαστηρίου και αυτό συστάθηκε το Νοέμβριο του 1998. Αυτή η αύξηση του αριθμού των υποθέσεων αποτελεί απόδειξη της επιτυχίας του Δικαστηρίου, αλλά την ίδια στιγμή, ο φόρτος εργασίας θέτει επίσης σε κίνδυνο την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Είναι γνωστό ότι το Δικαστήριο είναι παρόν και δύνανται να

Το Δικαστήριο εξέδωσε 1.625 αποφάσεις το 2009, που σημαίνει πάνω από 4 ανά ημέρα (συμπεριλαμβανομένων των σαββατοκύριακων και των διακοπών!).

παρέμβει όταν οι άνθρωποι κρίνουν ότι τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται· ωστόσο, θα πρέπει να διασφαλίζεται η αρχή και η αποτελεσματικότητα της ΕΣΔΑ σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με την «αρχή της επικουρικότητας», η οποία προβλέπει ότι τα κράτη έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την πρόληψη των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για την αντιμετώπισή τους, όταν αυτές προκύπτουν.

Διαδικασία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Πηγή:

www.echr.coe.int

Ορισμένες εμβληματικές υποθέσεις του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- **Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου** (Ιούνιος 1989): Αυτή ήταν μια υπόθεση που αφορούσε έναν άνδρα που επρόκειτο να εκδοθεί στις ΗΠΑ, όπου το έγκλημα τιμωρείται με θανατική ποινή, για να αντιμετωπίσει κατηγορίες για φόνο. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το ενδεχόμενο έκδοσής του στις ΗΠΑ θα ήταν ενάντια στην απαγόρευση βασανιστηρίων, την απάνθρωπη ή άλλη ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (άρθρο 3, ΕΣΔΑ). Συνέπεια αυτής της απόφασης ήταν ότι η προστασία των ατόμων εντός ενός κράτους μέλους του Συμβουλίου της Ευρώπης επεκτάθηκε εκτός ευρωπαϊκών συνόρων. Η αρχή αυτή έχει ήδη ισχύσει και σε άλλες περιπτώσεις, όπως η *Jabari κατά Τουρκίας* (Ιούλιος 2000) και έχει αποτρέψει τον επαναπατρισμό αιτούντων άσυλο, κάτι που έθετε σε κίνδυνο η ζωή τους.
- **Tyler κατά Ηνωμένου Βασιλείου** (Μάρτιος 1978): Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο έκρινε ότι η σωματική τιμωρία ανήλικων παραβατών ήταν ενάντια στην ΕΣΔΑ, διότι παραβίασε το δικαίωμα του ατόμου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε εξευτελιστική και απάνθρωπη μεταχείριση ή τιμωρία, όπως διασφαλίζεται στο Άρθρο 3. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, «η τιμωρία του – δια της οποίας αντιμετωπί-

στηκε ως αντικείμενο υπό την εξουσία των αρχών – αποτέλεσε επίθεση εναντίον ενός από τους κύριους σκοπούς του Άρθρου 3, δηλαδή την προστασία της αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας του ατόμου». Η υπόθεση αυτή αποτελεί ένα καλό παράδειγμα του ότι η ΕΣΔΑ αποτελεί ζωντανό οργανισμό και ότι το Δικαστήριο συμβαδίζει με τις μεταβαλλόμενες αξίες της κοινωνίας μας.

- **Κοκκινάκης κατά Ελλάδας** (Απρίλιος 1993): Αυτή ήταν μια ενδιαφέρουσα υπόθεση, η οποία αφορούσε στη σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων διαφορετικών ανθρώπων. Αφορούσε το ζήτημα του προσφυγισμού και το αν η διδασκαλία της θρησκείας (την οποία εγγυάται το άρθρο 9 της ΕΣΔΑ) παραβιάζει το δικαίωμα ενός άλλου ατόμου στην ελευθερία της θρησκείας.

Το δικαστήριο θεώρησε αναγκαίο να καταστήσει σαφή τη διάκριση μεταξύ διδασκαλίας, κηρύγματος και συζήτησης με ανήθικα και δόλια μέσα, όπως η προσφορά υλικών ή κοινωνικών προνομίων, η χρήση βίας ή η πλύση εγκεφάλου, με σκοπό ένα άτομο να αλλαγοπιστήσει.

- **ΔΗ κατά Τσεχικής Δημοκρατίας** (Νοέμβριος 2007): Αυτή ήταν μια υπόθεση 18 παιδιών Ρομά, που κατήγγειλαν ότι οι μαθητές Ρομά, ανεξάρτητα από τις ικανότητές τους, παραπέμπονταν σε ειδικά σχολεία για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Αυτό σήμαινε ότι, στη συνέχεια θα είχαν επίσης λιγότερες πιθανότητες πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή σε επαγγελματικές ευκαιρίες. Το Δικαστήριο, για πρώτη φορά, διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 14 (που αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων) σχετικά με ένα «μοτίβο» φυλετικών διακρίσεων σε μια συγκεκριμένη σφαίρα της δημόσιας ζωής και εν προκειμένω, στα δημόσια σχολεία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το αυτό το συστημικό μοτίβο φυλετικού διαχωρισμού στην εκπαίδευση παραβίαζε την αρχή της μη-διάκρισης στην ΕΣΔΑ (Άρθρο 14). Επεσήμανε επίσης, ότι μια γενική πολιτική ή ένα μέτρο που διατυπώνεται με ουδέτερο τρόπο, μπορεί να συντηρήσει τις διακρίσεις εναντίον μιας συγκεκριμένης ομάδας και να οδηγήσει σε έμμεση διάκριση σε βάρος τους. Η υπόθεση αποτέλεσε την πρώτη πρόκληση κατά του συστημικού φυλετικού διαχωρισμού στην εκπαίδευση.

? Γνωρίζετε κάποια σημαντική υπόθεση κατά της χώρας σας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Εκθέσεις και Αναθεωρήσεις

Η πλειοψηφία των σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα έγγραφα απαιτούν από τα κράτη την υποβολή περιοδικών εκθέσεων. Οι εκθέσεις αυτές συντάσσονται από τα κράτη, με βάση τις οδηγίες του εποπτικού οργάνου. Οι εκθέσεις αυτές, καθώς και ο επακόλουθος έλεγχός τους από το αντίστοιχο όργανο επιτήρησης, αποτελούν μια ειλικρινή ανταλλαγή εμπειριών για τα ζητήματα που τίθενται κατά την προσπάθεια εφαρμογής των δικαιωμάτων. Οι εκθέσεις των κρατών εξετάζονται δημοσίως στο πλαίσιο του επονομαζόμενου «κρατικού διαλόγου». Επιπλέον, παράλληλα με τις κρατικές εκθέσεις εξετάζονται κάποιες «σκιώδεις εκθέσεις» των ΜΚΟ που συντάσσονται με βάση το ιστορικό του εν λόγω κράτους, τις πηγές των ΜΚΟ και τη δική τους ανάλυση. Μετά το διάλογο μεταξύ κρατικών εκπροσώπων και ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων, μελών του οργάνου παρακολούθησης, το κάθε όργανο εκδίδει τις παρατηρήσεις του σχετικά με τη συμμόρφωση του εν λόγω κράτους με τα πρότυπα που έχουν επικυρωθεί στο δεσμευτικό έγγραφο. Αυτές οι παρατηρήσεις αφορούν, τόσο τις θετικές, όσο και τις προβληματικές πτυχές της εφαρμογής και λαμβάνουν υπόψη και τη μέχρι και εκείνη τη στιγμή στάση του κράτους απέναντι σε αυτά τα θέματα. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το Διε-

θνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών είναι παραδείγματα εγγράφων που απαιτούν την υποβολή αυτών των περιοδικών εκθέσεων.

Παράλληλα με τη διαδικασία κρατικού διαλόγου, τα όργανα επιτήρησης εξουσιοδοτούνται επίσης για τη διεξαγωγή επισκέψεων, προκειμένου να προχωρήσουν σε επιτόπια επισκόπηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι περισσότερες επισκέψεις αυτού του είδους απαιτούν τη ρητή άδεια του κράτους. Ωστόσο, γίνονται προσπάθειες κατοχύρωσης μόνιμων ανοικτών προσκλήσεων, για παράδειγμα με κράτη που εκδίδουν δημόσια ανοιχτή πρόσκληση για κάθε εντεταλμένο εκπρόσωπο των ΗΕ.

Πιο αποτελεσματικές διαδικασίες έχουν επίσης αναπτυχθεί για έναν αριθμό οργάνων προκειμένου να καταστεί δυνατή η τακτική της παρεμβατικής επίσκεψης, στο πλαίσιο της προσπάθειας αντιμετώπισης, αλλά επίσης και πρόληψης των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (1987) παρέχει ένα τέτοιο παράδειγμα. Βασίζεται σε ένα σύστημα επισκέψεων από μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) σε χώρους κράτησης, για παράδειγμα σε φυλακές και χώρους κράτησης νέων, αστυνομικά τμήματα, στρατώνες και ψυχιατρικά νοσοκομεία. Τα μέλη της Επιτροπής παρατηρούν τη μεταχείριση των κρατουμένων και, εάν κριθεί απαραίτητο, προτείνουν βελτιώσεις με σκοπό τη συμμόρφωση των καταστημάτων, ως προς το δικαίωμα του ατόμου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη μεταχείριση. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν έκτοτε αναπτύξει έναν παρόμοιο μηχανισμό. Αντιπροσωπείες της Επιτροπής επισκέπτονται τακτικά τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης, αλλά μπορούν να οργανώσουν και επιπρόσθετες ad hoc επισκέψεις, εάν κριθεί απαραίτητο. Από τις 9 Αυγούστου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας πραγματοποίησε 323 επισκέψεις και εξέδωσε 272 εκθέσεις.

Μια σημαντική λειτουργία του έργου της Επιτροπής Πρόληψης Βασανιστηρίων παρατηρήθηκε στην υπόθεση των απεργιών πείνας στις τουρκικές φυλακές, κατά την περίοδο 2000-2001. Όταν η τουρκική κυβέρνηση κατάρτιζε αλλαγές στο σωφρονιστικό σύστημα, ένας αριθμός κρατουμένων προέβησαν σε απεργία πείνας, για να διαμαρτυρηθούν για ορισμένες μεταρρυθμίσεις. Οι διαδηλώσεις τους έγιναν βίαιες. Η Επιτροπή ενεπλάκη ενεργά στις διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση και τους απεργούς πείνας, ερευνώντας τα γεγονότα που σχετίζονταν με την απεργία πείνας και εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο τα νομοσχέδια θα μπορούσαν να μεταρρυθμίσουν το τουρκικό σωφρονιστικό σύστημα. Η Επιτροπή επισκεπτόταν την Τουρκία κάθε χρόνο από το 1999, με εξαίρεση το 2008. Οι πιο πρόσφατες επισκέψεις της είναι αυτές στη Σερβία, την Αλβανία και την Ελλάδα.

Ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το γραφείο του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης συστάθηκε το 1997. Ο σκοπός αυτού του ανεξάρτητου οργάνου είναι να προωθήσει την ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να εξασφαλίσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά και απολαμβάνονται πλήρως στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευ-

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας αποτρέπει την κακομεταχείριση των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους στην Ευρώπη.

Οι εκθέσεις της Επιτροπής Πρόληψης Βασανιστηρίων είναι συνήθως δημόσιες:
<http://www.cpt.coe.int>

ρώπης. Ο Επίτροπος εκλέγεται από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση για μια μη ανανεώσιμη θητεία έξι ετών.

Ο Επίτροπος είναι ένα μη-δικαστικό όργανο, του οποίου η δράση θα πρέπει να θεωρείται συμπληρωματική των άλλων θεσμικών οργάνων του Συμβουλίου της Ευρώπης που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Αρμοστής εκτελεί τις αρμοδιότητές του με πλήρη ανεξαρτησία και αμεροληψία, σεβόμενος τις αρμοδιότητες των διαφόρων εποπτικών οργάνων που έχουν συσταθεί βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή άλλων εγγράφων ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ο Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι εντεταλμένος:

- να προωθεί την αποτελεσματική τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να λειτουργεί επικουρικά στην εφαρμογή των προτύπων που έχει θέσει το Συμβούλιο της Ευρώπης
- να προωθεί την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης
- να εντοπίζει πιθανές νομοθετικές και πρακτικές ελλείψεις που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα
- να διευκολύνει τις δραστηριότητες των κρατικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης και άλλων δομών που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα
- να παρέχει συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την περιοχή

Ο Επίτροπος έχει τη δυνατότητα να ασχοληθεί αυτεπαγγέλτως με οποιοδήποτε ζήτημα της αρμοδιότητάς του. Αν και δεν μπορεί να αναλάβει την εξέταση ατομικών καταγγελιών, δύναται να ενεργεί βάσει οποιωνδήποτε πληροφοριών που αφορούν γενικώς την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά κατοχυρώνονται στα έγγραφα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τέτοιες πληροφορίες και αιτήματα για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε ζητήματος μπορούν να τίθενται υπόψη του Επιτρόπου από τις κυβερνήσεις, τα εθνικά κοινοβούλια, τους κρατικούς διαμεσολαβητές ή παρόμοιους θεσμούς, καθώς και από άτομα και οργανώσεις. Στις αρμοδιότητες του Επιτρόπου έχει συμπεριληφθεί η έκδοση εκθέσεων, συστάσεων και γνωμοδοτήσεων, σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, των μεταναστών και των Ρομά.

Ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, δεν πρέπει να συγχέεται με τον Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών.

Πολλές ΜΚΟ άσκησαν πιέσεις για τη δημιουργία της θέσης του Υπατού Αρμοστή των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και η απόφαση για τη δημιουργία της συμφωνήθηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Βιέννη το 1993, η οποία συνέστησε στη Γενική Συνέλευση να εξετάσει, ως ζήτημα προτεραιότητας, τη θέσπιση ενός Υπατού Αρμοστή για την προώθηση και την προστασία όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό έγινε την ίδια χρονιά.

Ο Υπάτος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου διορίζεται από το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση ως «πρόσωπο υψηλού ηθικού αναστήματος», εμπειρογνώμονας σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξιωματούχος των Ηνωμένων Εθνών, με κύρια ευθύνη τις δραστηριότητες των ΗΕ που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα: ο ρόλος του περιλαμβάνει την προώθη-

www.coe.int/commissioner

Υπάτη Αρμοστεία των
Ηνωμένων Εθνών για τα
Ανθρώπινα Δικαιώματα

ση, προστασία και αποτελεσματική εφαρμογή όλων των δικαιωμάτων, τη συνεργασία και το διάλογο με τις κυβερνήσεις για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και του συντονισμού των ΗΕ για την προώθηση και προστασία τους. Ως κύριος αξιωματούχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ, οι δραστηριότητες του Ύπατου Αρμοστή περιλαμβάνουν τη διεύθυνση του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) και των γραφείων ανά περιφέρεια και χώρα. Το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα υποστηρίζει το έργο ενός ευρέος φάσματος δραστηριοτήτων των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και εργάζεται για την προώθηση, την προάσπιση και την εφαρμογή καθολικών κανόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του Παγκόσμιου Προγράμματος για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Είναι αυτό αρκετό;

Πολλοί θα υποστήριζαν ότι η κακή κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο είναι αποτέλεσμα της έλλειψης κατάλληλων μηχανισμών εφαρμογής τους. Σε πολλές περιπτώσεις είναι στη δικαιοδοσία του κάθε κράτους χωριστά να αποφασίσει εάν θα υλοποιήσει τις συστάσεις. Σε πολλές περιπτώσεις το αν θα διασφαλιστεί στην πράξη ένα ατομικό ή συλλογικό δικαίωμα, εξαρτάται από την πίεση που θα ασκήσει η διεθνής κοινότητα και σε μεγάλο βαθμό από το έργο των ΜΚΟ. Αυτή η κατάσταση είναι λιγότερο από ικανοποιητική, δεδομένου ότι μπορεί να παρέλθει μια μακρά περίοδος αναμονής, ωστόσο αντιμετωπιστεί στην πράξη από τον ΟΗΕ ή το Συμβούλιο της Ευρώπης μια παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μπορεί να γίνει κάτι για να αλλάξει αυτό; Πρώτον, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα κράτη εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε εθνικό επίπεδο και αναπτύσσουν ένα κατάλληλο μηχανισμό για την αποκατάσταση οποιασδήποτε παραβίασης. Ταυτόχρονα, πρέπει να ασκηθεί πίεση στα κράτη, ώστε να δεσμευτούν να επισημοποιήσουν τους μηχανισμούς που προβλέπουν διαδικασίες εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4.4 Ακτιβισμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο ρόλος των ΜΚΟ

«Καθένας έχει το δικαίωμα, ατομικά ή σε συνεργασία με άλλους, να προωθεί και να αγωνίζεται για την προστασία και την πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.»

Άρθρο 1, Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τι είναι οι ΜΚΟ;

Ο όρος μη-κυβερνητική ή μη-κερδοσκοπική οργάνωση χρησιμοποιείται συνήθως για να καλυφθεί το εύρος των οργανώσεων που συνθέτουν την κοινωνία των πολιτών. Το γενικό χαρακτηριστικό που διέπει τέτοιου είδους οργανώσεις είναι ότι δε στοχεύουν στο οικονομικό όφελος. Ωστόσο, αυτό σημαίνει ότι υπάρχει πληθώρα στόχων και ευρεία ποικιλία εγχειρημάτων και δραστηριοτήτων. Οι ΜΚΟ ξεκινούν από μικρές ομάδες πίεσης, για παράδειγμα, για ειδικές περιβαλλοντικές ανησυχίες ή για ειδικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, από φιланθρωπικές οργανώσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα, οργανώσεις για τις γυναίκες πρόσφυγες, πολιτιστικούς συλλόγους, θρησκευτικές οργανώσεις, νομικά ιδρύματα, προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας – και ο κατάλογος θα μπορούσε να συνεχιστεί – και φτάνουν μέχρι και τις τεράστιες διεθνείς οργανώσεις με τις εκατοντάδες ή ακόμα και χιλιάδες παραρτήματα ή μέλη σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Σε αυτήν την ενότητα, θα εξετάσουμε εν συντομία το σημαντικό ρόλο που τέτοιες οργανώσεις είχαν και συνεχίζουν να διαδραματίζουν στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο. Σχεδόν σε κάθε επίπεδο διαφορετικής προσπάθειας για να διατηρηθεί η αξιοπρέπεια των πολιτών, όταν αυτή απειλείται από τη δύναμη του κράτους, οι ΜΚΟ παίζουν καθοριστικό ρόλο :

- στην άμεση καταπολέμηση των ατομικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσω της υποστήριξης συγκεκριμένων «παραδειγματικών υποθέσεων» στα αρμόδια δικαστήρια,
- στην προσφορά άμεσης βοήθειας σε εκείνους των οποίων τα δικαιώματα έχουν παραβιαστεί,
- στην άσκηση πίεσης προς την κατεύθυνση της νομοθετικής αλλαγής σε εθνικό, περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο,
- στην ανάπτυξη της ουσίας αυτών των νόμων,
- στην ανάπτυξη της γνώσης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η συμβολή των ΜΚΟ είναι σημαντική, όχι μόνο από την άποψη των στόχων που επιτυγχάνουν και άρα επειδή επιτρέπουν την ανάπτυξη ενός αισθήματος αισιοδοξίας για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο, αλλά και επειδή λειτουργούν ως άμεσα διαθέσιμα εργαλεία, τα οποία δύνανται να αξιοποιηθούν από άτομα και ομάδες σε όλο τον κόσμο. Οι ΜΚΟ δρουν υπό την διαχείριση και τον συντονισμό ιδιωτών – όπως πολλές οργανώσεις – αλλά επίσης αντλούν μεγάλο μέρος της δύναμής τους από άλλα μέλη της κοινότητας που παρέχουν εθελοντική υποστήριξη στο έργο τους. Αυτό τις

Σηκωθείτε, ξεσηκωθείτε,
ξεσηκωθείτε για τα
δικαιώματά σας!

Bob Marley

καθιστά πολύ σημαντικές για όσους θέλουν να συμβάλουν στην βελτίωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο.

Τα είδη των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

841 ΜΚΟ από όλο τον κόσμο παρακολούθησαν την Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του 1993 – γνωστή ως Διάσκεψη της Βιέννης – και παρουσίασαν το έργο και την αποστολή τους σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν και είναι ένα εντυπωσιακό νούμερο από μόνο του, αντιπροσώπευε στην πραγματικότητα μόνο ένα μικρό τμήμα του συνολικού αριθμού των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο.

Οι περισσότερες αυτοαποκαλούμενες «οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων» τείνουν να ασχολούνται με την προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Στις πιο γνωστές από αυτές τις οργανώσεις, τουλάχιστον στη διεθνή σκηνή, περιλαμβάνονται η Διεθνής Αμνηστία, το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Διεθνής Ομοσπονδία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Human Rights First και η Interights. Ωστόσο, όπως έχουμε δει, τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα είναι μια μόνο κατηγορία από τα πολλά διαφορετικά αναγνωρισμένα από τη διεθνή κοινότητα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ ακόμα και σήμερα νέα δικαιώματα εξακολουθούν να αναδύονται. Με αυτό ως δεδομένο και αν λάβουμε υπόψη τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση της φτώχειας, της βίας, του ρατσισμού, των προβλημάτων υγείας, της έλλειψης στέγης και των περιβαλλοντικών προβλημάτων, ο ακριβής αριθμός των ΜΚΟ που εργάζονται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με τον έναν ή άλλο τρόπο, αγγίζει τις εκατοντάδες χιλιάδες σε όλο τον κόσμο.

? Γνωρίζετε κάποια ΜΚΟ που δραστηριοποιείται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα σας;

Πώς επηρεάζουν τη διαδικασία;

Οι ΜΚΟ δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διαφορετικά στάδια ή επίπεδα και οι στρατηγικές που εφαρμόζουν ποικίλουν ανάλογα με τους στόχους τους – την εξειδίκευση ή το γενικό τους χαρακτήρα· τη μακροπρόθεσμη ή βραχυπρόθεσμη φύση τους· το πεδίο δράσης τους (τοπικό, εθνικό, περιφερειακό ή διεθνές) και ούτω καθεξής.

α. Άμεση βοήθεια

Οι ΜΚΟ συνήθως, δραστηριοποιούνται στον τομέα των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων, προκειμένου να προσφέρουν κάποιας μορφής άμεσες υπηρεσίες στα θύματα των παραβιάσεων των δικαιωμάτων αυτών. Τέτοιες υπηρεσίες μπορεί να περιλαμβάνουν ανθρωπιστική βοήθεια, προστασία ή εκπαίδευση για την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων. Εναλλακτικά, όπου τα δικαιώματα προστατεύονται από το νόμο, μπορεί να περιλαμβάνουν νομική υπεράσπιση ή συμβουλευτική, σχετικά με τον τρόπο υποβολής αιτήσεων.

Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, η παροχή άμεσης βοήθειας προς ένα θύμα ή έναν υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε δεν είναι δυνατή, είτε δεν θεωρεί-

Ο Θεός μας δίνει τα χέρια, αλλά δεν χτίζει γέφυρες.

Αραβική παροιμία

ται ως η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των πόρων της οργάνωσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις και αυτό πιθανώς αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι ΜΚΟ πρέπει να έχουν μια μακροπρόθεσμη προοπτική και να σχεδιάζουν τη στρατηγική τους, είτε με στόχο την αποκατάσταση της παραβίασης, είτε για την πρόληψη παρόμοιων περιστατικών.

β. Συλλέγοντας ακριβείς πληροφορίες

Αν υπάρχει μια θεμελιώδης στρατηγική που λειτουργεί ως βάση για τις διαφορετικές μορφές ακτιβισμού των ΜΚΟ, αυτή είναι ίσως η προσπάθεια να «καταδεικνύονται» οι δράστες της αδικίας. Οι κυβερνήσεις πολύ συχνά έχουν τη δυνατότητα να αποφεύγουν υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συνθήκες ή από τις προδιαγραφές των εγγράφων που έχουν συνυπογράψει, επειδή ο αντίκτυπος της πολιτικής που αυτές ορίζουν, απλά δεν είναι γνωστός στο ευρύ κοινό. Η συλλογή τέτοιων πληροφοριών από τις ΜΚΟ και η χρήση τους για την προώθηση της διαφάνειας των ενεργειών στις οποίες προχωρούν οι κυβερνήσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελούν ουσιαστικές μεθόδους. Οι ΜΚΟ προσπαθούν να ασκήσουν πίεση σε άτομα και κυβερνήσεις, εντοπίζοντας και στη συνέχεια δημοσιοποιώντας ένα ζήτημα που διεγείρει το κοινό αίσθημα δικαιοσύνης.

Δύο από τα πλέον γνωστά παραδείγματα οργανώσεων που φημίζονται για την ακρίβεια στην παρακολούθηση και στις εκθέσεις που υποβάλλουν είναι η Διεθνής Αμνηστία και η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού. Και οι δύο αυτές οργανώσεις ασκούν επιρροή, όχι μόνο στο ευρύ κοινό, αλλά και στο επίπεδο των Ηνωμένων Εθνών και οι αναφορές που συντάσσουν αποτελούν μέρος της επίσημης διαδικασίας παρακολούθησης των κυβερνήσεων, οι οποίες δεσμεύονται από τους όρους των διεθνών συνθηκών.

γ. Οργανώνοντας εκστρατείες και ομάδες πίεσης

Διεθνείς φορείς συχνά επιδίδονται σε εκστρατείες και συνηγορούν υπέρ των πολιτικών αλλαγών. Και πάλι, υπάρχουν πολλές μορφές δράσης και εύλογα μια ΜΚΟ θα επιδιώξει να υιοθετήσει την πιο κατάλληλη, δεδομένων των στόχων που έχει θέσει, της φύσης των στόχων της και φυσικά, των πόρων που έχει στη διάθεσή της. Μερικές συνηθείς πρακτικές περιγράφονται παρακάτω:

- Η μέθοδος μαζικής αποστολής επιστολών έχει χρησιμοποιηθεί από τη Διεθνή Αμνηστία και άλλες ΜΚΟ με σημαντικά αποτελέσματα. Άνθρωποι και οργανώσεις «βομβαρδίζουν» τους κυβερνητικούς αξιωματούχους με επιστολές χιλιάδων μελών τους από όλο τον κόσμο.
- Δράσεις στο δρόμο ή διαδηλώσεις που μεταδίδονται από τα μέσα ενημέρωσης, αξιοποιούνται όταν οι οργανώσεις επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την υποστήριξη του κοινού ή να δημοσιοποιήσουν κάτι, ώστε να «κατονομάσουν και να εκθέσουν» μια κυβερνητική πρακτική.
- Τα μέσα ενημέρωσης ενισχύουν σημαντικά την πρακτική που υιοθετούν οι ομάδες άσκησης πίεσης. Επιπρόσθετα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το διαδίκτυο δι-αδραματίζουν πλέον ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο.
- Η υποβολή σκιωδών εκθέσεων στους φορείς παρακολούθησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου μια ΜΚΟ να παρουσιάσει την άποψη που έχει διαμορφώσει για τον τρόπο και το βαθμό που μια συγκεκριμένη χώρα εφαρμόζει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι διασκεδαστικό να γράφεις σε ανθρώπους που ηγούνται αυταρχικών ή καταπιεστικών καθεστώτων, να έχεις έναν δικτάτορα φίλο δια αλληλογραφίας και να είσαι ένας αληθινός μπελάς γι' αυτόν, στέλνοντάς του αυτές τις επιστολές.

Sting

Πέραν των διαδηλώσεων υποστήριξης ή της δημόσιας κατακραυγής, οι ΜΚΟ συμμετέχουν σε ιδιωτικές ενημερωτικές συναντήσεις με αξιωματούχους. Μερικές φορές και η παραμικρή απειλή δημοσιοποίησης μιας πρακτικής ή πολιτικής, αρκεί για να την αλλάξει, όπως συνέβη στην παρακάτω ιστορία. Η δημοσιοποίηση γινόταν κάποτε, από κασέτες, φαξ, αφίσες, ενώ τώρα μπορεί κανείς να επιστρατεύσει ηλεκτρονικές εκστρατείες μέσω e-mail και συλλογές υπογραφών, ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, ιστολόγια και ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Γενικά, όσο μεγαλύτερη είναι η υποστήριξη του κοινού ή άλλων παραγόντων επιρροής (για παράδειγμα άλλων κυβερνήσεων), τόσο πιθανότερο είναι να επιτευχθούν οι στόχοι της εκστρατείας. Ακόμη και αν αυτή η υποστήριξη δεν αξιοποιείται πάντα άμεσα, οι ΜΚΟ μπορούν να εξασφαλίσουν ότι το μήνυμά τους θα μπορούσε να ακουστεί, απλώς επισημαίνοντας ότι ένα δημοφιλές κίνημα θα μπορούσε να κινητοποιηθεί εναντίον μιας κυβέρνησης ή κυβερνήσεων.

❓ Έχουν διενεργηθεί εκστρατείες υψηλού επιπέδου στη χώρα σας; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα τους;

δ. Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση στα ανθρώπινα δικαιώματα

Πολλές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνουν επίσης, τουλάχιστον ως μέρος των δραστηριοτήτων τους, κάποιου τύπου ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης ή την ανάπτυξη εκπαιδευτικού έργου. Αντιμετωπίζοντας το ευρύ κοινό ως κύριο υποστηρικτή τους, οι ΜΚΟ συχνά επιδιώκουν την πληρέστερη ενημέρωσή της κοινής γνώμης, σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βαθύτερη γνώση για αυτά τα ζητήματα και τις μεθόδους προάσπισης των δικαιωμάτων είναι πιθανό να ενισχύσει το σεβασμό απέναντι σε αυτά και να αυξήσει την πιθανότητα κινητοποίησης και υποστήριξης του έργου μιας ΜΚΟ γενικά, αλλά και το έργο της σχετικά με συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η κοινότητα των ΜΚΟ καταφέρνει τελικά να βελτιώνει την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βασιζόμενη ακριβώς σε αυτού του είδους την υποστήριξη ή τη δυναμική υποστήριξη.

Η πρόκληση που αντιμετωπίζει η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι να καταφέρει να εστιάσει στη συμμετοχή, την προσβασιμότητα και την ένταξη.

Φόρουμ: Μαθαίνοντας, Ζώντας, Δρώντας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 2009

Παραδείγματα επιτυχούς ακτιβισμού

Κέντρο για το Δικαίωμα στη Στέγαση και για την πρόληψη των εξώσεων (COHRE)

Η οργάνωση ιδρύθηκε το 1994 με σκοπό τη δραστηριοποίηση για την προστασία του δικαιώματος στη στέγαση και για την πρόληψη των αναγκαστικών εξώσεων σε όλον τον κόσμο. Η COHRE χρησιμοποιεί το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορά στο ζήτημα της στέγασης, αντιλαμβανόμενη τη «στέγαση» ως κάτι περισσότερο από μια στέγη πάνω από το κεφάλι κάποιου. Η COHRE τονίζει ότι «περίπου το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού αυτή τη στιγμή δεν έχει πρόσβαση σε επαρκή και εγγυημένη κατοικία που να πληροί τις προδιαγραφές του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Για την εξασφάλιση της προστασίας του δικαιώματος στέγασης, η COHRE και οι εταίροι της σε όλο τον κόσμο παρέχουν ανάλυση, νομική υποστήριξη, δημόσια εκπαίδευση, κατάρτιση και προχωρούν σε δικαστικές προσφυγές σχετικά με:

- αναγκαστικές εξώσεις
- ασφάλεια κατοχής

- πρόσβαση σε γη
- ύδρευση και αποχέτευση
- γυναίκες και δικαιώματα κατοικίας
- προσφυγή και νομική υπεράσπιση
- αποκατάσταση και επιστροφή
- τις επιπτώσεις που έχουν τα σημαντικά γεγονότα στο δικαίωμα στέγασης

Η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Κοινωνικά Δικαιώματα (με βάση τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη), με μια πρόσφατη απόφαση ορόσημο το Νοέμβριο του 2010, με την COHRE εναντίον της Ιταλίας, διαπίστωσε ότι η Ιταλία παραβίαζε τα δικαιώματα του πληθυσμού των Ρομά, λόγω της καταστροφής των καταυλισμών, της έξωσης και απέλασης τους από την Ιταλία. Αυτές οι μαζικές απελάσεις των μη-Ιταλών Ρομά, πολιτών άλλων κρατών της ΕΕ, αυξήθηκαν δραματικά μετά το 2008. Οι παραβιάσεις που διαπιστώθηκαν σχετίζονταν με: διακρίσεις και παραβιάσεις του δικαιώματος επαρκούς στέγασης· κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία· προστασία ενάντια στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό· και το δικαίωμα των οικογενειών των μεταναστών Ρομά στην προστασία και τη βοήθεια. Οι πολιτικές και πρακτικές της Ιταλίας, η οποία εγκαταλείπει τους Ρομά σε απομονωμένες και ανεπαρκείς συνθήκες κατοικίας, επίσης επικρίθηκαν.

Δείτε την ιστοσελίδα της COHRE
<http://www.cohre.org>

Άρθρο 31 – Το δικαίωμα στέγασης

Με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος στη στέγαση, τα Συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να λάβουν μέτρα που αποσκοπούν:

1. στην προώθηση της πρόσβασης στην κατοικία επαρκούς επιπέδου
2. στην πρόληψη και τη μείωση των αστέγων με σκοπό τη σταδιακή εξάλειψη του φαινομένου
3. στο να γίνει προσιτό το κόστος στέγασης σε όσους δε διαθέτουν επαρκείς πόρους.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος), 1996

Περιβαλλοντικά Προβλήματα στην Ελβετία

Από το 1961 έως το 1976, διάφοροι μεγάλοι χημικοί κολοσσοί απέρριψαν περισσότερους από 114.000 τόνους τοξικών βιομηχανικών χημικών αποβλήτων στο πρώην λατομείο αργίλου στο Bonfol της Ελβετίας. Αν και η απόρριψη αποβλήτων θα ήταν παράνομη σήμερα, το 1961, όταν ξεκίνησε να λειτουργεί αυτή η χωματερή δεν υπήρχε νόμος που απαγόρευε τέτοιες χωματερές. Τα τοξικά απόβλητα παρέμειναν στο χώρο και συνέχισαν να μολύνουν τις γύρω κοινότητες και το περιβάλλον με ένα μείγμα οργανικών και ανόργανων ρύπων.

Στις 14 Μαΐου 2014, 100 περίπου ακτιβιστές της Greenpeace κατέλαβαν το χώρο της χωματερής χημικών στο Bonfol, κοντά στο Basel της Ελβετίας, απαιτώντας από τις εταιρείες χημικών που απέρριψαν τοξικά απόβλητα στο χώρο, να αναλάβουν την πλήρη ευθύνη και τον καθαρισμό του. Οι ακτιβιστές δήλωσαν ότι θα καταλάμβαναν το χώρο, μέχρις ότου οι εταιρείες χημικών δεσμευτούν για τον καθαρισμό, με τρόπο που δεν θα θέσει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Η κατάληψη της χωματερής ανάγκασε τη χημική βιομηχανία να συναντήσει τους εκπροσώπους της κοινότητας και τη Greenpeace και υπέγραψε τελικά μια συμφωνία που την υποχρέωσε να προχωρήσει σε μια μελέτη απορρύπανσης από το Φλεβάρη του 2001 και να αρχίσει τη διαδικασία τον ίδιο χρόνο. Η βιομηχανία επίσης, συμφώνησε να εμπλέξει πλήρως τις τοπικές κοινωνίες και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις σε όλη τη διαδικασία της απορρύπανσης, όπως επίσης και να πληροφορήσει τις τοπικές κοινότητες σχετικά με τα αποτελέσματα της μόλυνσης στα υπόγεια ύδατα και στο πόσιμο νερό. Στις 7 Ιουλίου του 2001, η Greenpeace έληξε την κατάληψη του χώρου της χωματερής.

Η τοξική κληρονομιά της χημικής βιομηχανίας δε θα πρέπει να επιβαρύνει τις μελλοντικές γενιές.

Stefan Weber, συμμετέχων στην εκστρατεία της Greenpeace

Δείτε την ιστοσελίδα της Greenpeace:
www.greenpeace.org

Δείτε την ιστοσελίδα του ERRC:
<http://www.errc.org>

Καταπολέμηση των Διακρίσεων – Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δικαιωμάτων των Ρομά (ERRC)

Η ERRC επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι κοινότητες των Ρομά βρίσκονται σταθερά στην πολιτική ατζέντα της Ευρώπης και όχι μόνο. Η σχολαστική έρευνα του ERRC παρέχει διαρκή και λεπτομερή πληροφόρηση αναφορικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ρομά, ιδιαίτερα για τη βία και τις θεσμικές μορφές διακρίσεων που υφίστανται και για την αποστέρηση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Το ERRC επιδιώκει να συμβάλει στην αναβάθμιση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις κοινότητες των Ρομά μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης, ανάπτυξης πολιτικών και στρατηγικής προσφυγών για τις παραβιάσεις. Οι εκστρατείες ενημέρωσης έχουν θίξει τη βία και τη ρητορική του μίσους εναντίον των Ρομά, τους διαχωρισμούς που υφίστανται στην εκπαίδευση, τις αναγκαστικές εξώσεις και την υποχρεωτική στείρωση στην οποία υποβάλλονται.

Μέσα από το εκπαιδευτικό του έργο στα ανθρώπινα δικαιώματα, το ERRC στοχεύει πρωτίστως να ενδυναμώσει τους Ρομά ακτιβιστές, προκειμένου να αγωνιστούν για την ισότητα. Γι αυτό το σκοπό εξασφαλίζουν υποτροφίες, οργανώνουν ερευνητικές ανταλλαγές και εργαστήρια, ενώ δημοσιεύουν και εγχειρίδια, όπως το *Knowing Your Rights and Fighting for Them: A guide for Romani activists* (Γνωρίζοντας τα Δικαιώματά σου και Πολεμώντας για αυτά: Ένας οδηγός για τους Ρομά ακτιβιστές)

«Η έρευνα του ERRC σε Βουλγαρία, Ουγγαρία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Σλοβακία και Ρουμανία στις αρχές του 2010, που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία της αστυνομίας, των ΜΚΟ και ειδικών στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, κατέδειξε ότι οι Ρομά αντιπροσωπεύουν το 50-80% των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων στη Βουλγαρία, το 40-80% στην Ουγγαρία, το 70% στην Σλοβακία και πάνω από το 70% σε περιοχές της Δημοκρατίας της Τσεχίας».

Ενημερωτικό Δελτίο για τα Δικαιώματα των Ρομά, (EHRR – Ευρωπαϊκές Εκθέσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα)

Δείτε την ιστοσελίδα τους:
<http://www.globalwitness.org>

Οι πόλεμοι για τα διαμάντια

Η Global Witness είναι μια ΜΚΟ που οργανώνει εκστρατείες κατά της διαφθοράς και των συγκρούσεων που σχετίζονται με τις πηγές φυσικού πλούτου και κατά των παραβιάσεων ανθρωπίνων και περιβαλλοντικών δικαιωμάτων. Στόχος της είναι να εκθέσει τη βαρβαρότητα στην οποία οδηγεί αυτή η κατάσταση και να οδηγήσει τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης.

Μία από αυτές τις εκστρατείες αφορούσε τα ματωμένα διαμάντια, τα διαμάντια της σύγκρουσης. Συγκεκριμένα, το θέμα ήταν ότι δυνάμεις ή φατρίες που αντιτίθενται στις νόμιμες και διεθνώς αναγνωρισμένες κυβερνήσεις, εκμεταλλεύονται τους πολύτιμους λίθους που εξορύσσονται στις περιοχές τις οποίες ελέγχουν, για να χρηματοδοτούν στρατιωτική δράση εναντίον αυτών των κυβερνήσεων, ή εναντίον αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Τα στοιχεία που παρατέθηκαν από την Global Witness επιβεβαίωσαν ότι τέτοιοι πόροι έχουν χρηματοδοτήσει συγκρούσεις στην Αφρική, οι οποίες οδήγησαν στο θάνατο και τον εκτοπισμό εκατομμυρίων ανθρώπων. Τα διαμάντια έχουν επίσης, χρησιμοποιηθεί από τρομοκρατικές οργανώσεις, όπως η Αλ Κάιντα, για τη χρηματοδότηση της δράσης τους, αλλά και για «ξέπλυμα» μαύρου χρήματος. Η Global Witness συνεργάστηκε σταθερά με άλλες ΜΚΟ, με αποτέλεσμα να οργανωθεί μια παγκόσμια εκστρατεία, ικανή να αντιταχθεί σε αυτή την αναδυόμενη παγκόσμια βιομηχανία.

Το Μάιο του 2000 το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου διαμαντιών και οι χώρες-παραγωγοί, εκπρόσωποι της βιομηχανίας διαμαντιών και οι ΜΚΟ συμπεριλαμβανομένης της Global Witness συναντήθηκαν στο Kimberley, της Νότιας Αφρικής και ίδρυσαν ένα διεθνές σύστημα πιστοποίησης διαμαντιών, το 2003, γνωστό ως «Διαδικασία Kimberley». Στο πλαίσιο αυτού του συστήματος όλα τα διαμάντια, που εμπορεύονται τα κράτη μέλη, πιστοποιούνται, ώστε οι αγοραστές να είναι σίγουροι ότι δεν εμπλέκονται σε συγκρούσεις. Η Global Witness είναι ένας επίσημος παρατηρητής αυτού του συστήματος πιστοποίησης και συνεχίζει να οργανώνει εκστρατείες για την ενίσχυση και την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του, ώστε να διασφαλίσει ότι τα διαμάντια δε θα χρηματοδοτήσουν ποτέ ξανά στρατιωτικές συγκρούσεις και αντ' αυτού μπορούν να αξιοποιηθούν ως μια θετική δύναμη ανάπτυξης.

Η Global Witness ήταν συνυποψήφια για το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το 2003 για το έργο της ενάντια στη χρηματοδότηση πολεμικών συγκρούσεων μέσω της εκμετάλλευσης των διαμαντιών.

Ράμπες για αναπηρικά καροτσάκια στην Τούζλα

Το 1996, μια ΜΚΟ για την αναπηρία στην Τούζλα της Βοσνίας Ερζεγοβίνης αποφάσισε να διεξάγει μια εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες όταν κυκλοφορούν στην πόλη. Η οργάνωση Lotos σχεδίασε την εκστρατεία της με συγκεκριμένους στόχους, διεκδικώντας την οργάνωση ειδικών χώρων στάθμευσης για αναπήρους, το σχεδιασμό καλύτερης πρόσβασης σε δημόσια μέσα μεταφοράς και τη δημιουργία προσβάσιμων πεζοδρομίων και δρόμων. Οργάνωσαν εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια της εβδομάδας, λίγο πριν αρχίσει η προεκλογική περίοδος. Τελικά, το δημόσιο ενδιαφέρον ενισχύθηκε και όλα τα πεζοδρόμια στην Τούζλα ξαναχτίστηκαν με ράμπες!

Είμαι απόλυτα βέβαιος ότι η Τούζλα είναι η πιο προσβάσιμη πόλη στους χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων σε όλη τη Βοσνία Ερζεγοβίνη.

Συμμετέχων σε εκστρατεία,
Τούζλα

4.5 Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα

? Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ηθικά δικαιώματα που καθένας και καθεμία στον κόσμο κατέχει απλά και μόνο επειδή είναι άνθρωπος. Στη διαδικασία διεκδίκησης των δικαιωμάτων του, ο καθένας προβαίνει σε μια ηθική αξίωση, συνήθως απευθυνόμενος στην κυβέρνηση του: «δεν μπορείτε να το κάνετε αυτό, γιατί είναι παραβίαση της ηθικής μου σφαίρας και της προσωπικής μου αξιοπρέπειας». Κανείς – ούτε άτομα, ούτε κυβερνήσεις – δε δύνανται να αφαιρέσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα κάποιου άλλου ανθρώπου.

? Πώς προκύπτουν;

Από το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν είναι μόνο φυσικά όντα, αλλά όντα και ηθικά και πνευματικά. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναγκαία για την προστασία και τη διατήρηση της ανθρώπινης ιδιότητας, ώστε να εξασφαλιστεί ότι κάθε άτομο μπορεί να ζει αξιοπρεπώς, μια ζωή αντάξια της ανθρώπινης ύπαρξης.

? Γιατί «θα έπρεπε» να τα σέβεται ο καθένας;

Ουσιαστικά, επειδή καθένας είναι ένα ανθρώπινο και ως εκ τούτου ένα ηθικό ον. Η πλειοψηφία των ατόμων προσπαθεί να αποφύγει τις παραβιάσεις της προσωπικής αξιοπρέπειας κάποιου άλλου. Σε γενικές γραμμές, οι άνθρωποι δε επιθυμούν να βλάψουν άλλους ανθρώπους. Ωστόσο, πέρα από τις ηθικές κυρώσεις στη δική τους συνείδηση ή στη συνείδηση των άλλων, οι περισσότερες χώρες του κόσμου έχουν πλέον θεσπίσει νόμους που υποχρεώνουν τις κυβερνήσεις να σέβονται τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών τους, ακόμα και αν αυτές να είναι απρόθυμες να το πράξουν.

? Ποιος έχει ανθρώπινα δικαιώματα;

Όλοι ανεξαιρέτως. Οι εγκληματίες, οι αρχηγοί κρατών, τα παιδιά, οι άνδρες, οι γυναίκες, οι Αφρικανοί, οι Αμερικανοί, οι Ευρωπαίοι, οι πρόσφυγες, οι απάτριδες, οι άνεργοι, οι μισθωτοί, οι τραπεζίτες, όσοι κατηγορούνται για διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών, οι εργαζόμενοι σε φιλανθρωπικές οργανώσεις, οι δάσκαλοι, οι χορευτές, οι αστροναύτες...

? Ακόμα και οι εγκληματίες και οι αρχηγοί κρατών;

Όλοι ανεξαιρέτως. Οι εγκληματίες και οι αρχηγοί κρατών είναι επίσης άνθρωποι. Η δύναμη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκεται ακριβώς στο γεγονός ότι όλοι αντιμετωπίζονται ως ίσοι, από την άποψη της αξίωσης τους για ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μερικοί άνθρωποι μπορεί να έχουν παραβιάσει τα δικαιώματα των άλλων ή μπορεί να αποτελούν απειλή για την κοινωνία και επομένως, προκειμένου να προστατευθούν οι άλλοι, πρέπει να έχουν κατά κάποιον τρόπο, περιορισμένα δικαιώματα. Ο βαθμός που τα δικαιώματά τους μπορούν να περιοριστούν καθορίζεται με γνώμονα ότι σε κάθε περίπτωση η αξιοπρέπεια του ατόμου πρέπει να διασφαλίζεται.

? *Γιατί μερικές ομάδες χρειάζονται ειδικά ανθρώπινα δικαιώματα; Μήπως αυτό σημαίνει ότι έχουν περισσότερα δικαιώματα από τους άλλους;*

Όχι, ορισμένες ομάδες, όπως οι Ρομά στην Ευρώπη ή οι Dalit και χαμηλές κάστες στην Ινδία είναι θύματα μακροχρόνιων διακρίσεων σε τέτοιο βαθμό, που κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν ειδικά μέτρα για να επιτευχθεί η ισότιμη πρόσβαση τους στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Δεδομένου ότι έχουν προηγηθεί χρόνια στερεοτυπικών αντιλήψεων, μίσους, εμποδίων και θεσμικών διακρίσεων, θα επρόκειτο για φάρσα αν απλώς ανακοινώνονταν γενικώς ισχύοντα δικαιώματα και αναμενόταν ότι αυτό θα ήταν αρκετό για να εξασφαλιστεί η ισότητα.

? *Γιατί μιλάμε για ανθρώπινα δικαιώματα και όχι για υποχρεώσεις;*

Αν και μερικοί άνθρωποι της διάνοησης και ορισμένες ΜΚΟ προβάλλουν ισχυρά επιχειρήματα υπέρ της ανάγκης θέσπισης «ανθρώπινων υποχρεώσεων», ακόμη και διακηρύξεών τους, η κοινότητα ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι γενικά επιφυλακτική σχετικά με αυτή την πρόταση. Ο λόγος είναι ότι πολλές κυβερνήσεις εξαρτούν τη «χορήγηση» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ορισμένες «υποχρεώσεις» που επιβάλλονται από την πλευρά του κράτους ή από του κυβερνήτη, καταργώντας ουσιαστικά, το αναφαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, είναι αυτονόητο ότι πρέπει τα άτομα και οι ομάδες να δρουν υπεύθυνα: να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων, να μην τα παραβιάζουν και ταυτόχρονα να προωθούν τα δικαιώματα των άλλων και των ιδίων. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 29 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει ότι, «1. Ο καθένας έχει υποχρεώσεις απέναντι και μόνο στην κοινότητα που του επιτρέπει την ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. 2. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του, ο καθένας υπόκειται μόνο στους περιορισμούς εκείνους, που ορίζονται νομικά, προκειμένου να εξασφαλίσουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των άλλων, καθώς με αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματα αναγνωρίζονται και γίνονται σεβαστά, αλλά και επειδή ικανοποιούνται έτσι, οι ηθικές απαιτήσεις, οι απαιτήσεις της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας.»

? *Ποιος μεριμνά για τα ανθρώπινα δικαιώματα;*

Όλοι θα πρέπει να μεριμνούν για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι δυνατότητες δράσης μιας κυβέρνησης περιορίζονται από τη νομοθεσία, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε περίπτωση όμως, που κανείς δεν επισημαίνει ότι οι ενέργειες των κυβερνήσεων παραβιάζουν τους διεθνείς κανόνες, οι παραβιάσεις είναι δυνατό να συνεχιστούν, με τις κυβερνήσεις να μην αντιμετωπίζουν κυρώσεις. Τα άτομα, θα πρέπει, όχι μόνο να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων στην καθημερινή ζωή, αλλά και να «ελέγχουν» το κατά πόσο οι κυβερνήσεις και οι άλλοι άνθρωποι κάνουν το ίδιο. Τα συστήματα προστασίας λειτουργούν για όλους, εφόσον επιλέξουμε να τα αξιοποιήσουμε.

? *Πώς μπορώ να υπερασπιστώ τα δικαιώματά μου;*

Επιδιώξτε να επισημάνετε ότι τα δικαιώματά σας έχουν παραβιαστεί· διεκδικήστε τα. Ενημερώστε όποιον παραβιάζει τα δικαιώματά σας ότι γνωρίζετε πως δεν έχει το δικαίωμα να σας φέρεται με αυτόν τον τρόπο. Εντοπίστε τα σχετικά άρθρα στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή τα άλλα διεθνή έγγραφα. Αν υπάρχει νομοθεσία στη χώρα σας, αξιοποιήστε τη για να ενισχύσετε τα επιχειρήματά σας. Μιλήστε ανοιχτά για την παραβίαση των δικαιωμάτων σας: δημοσιεύστε στον Τύπο, συντάξτε μια σχετική επιστολή

προς τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο και τον επικεφαλής του κράτους σας, πληροφορήστε κάθε ΜΚΟ που ασχολείται με τον ακτιβισμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ζητήστε τη συμβουλή τους. Αν έχετε τη δυνατότητα, μιλήστε με ένα δικηγόρο. Βεβαιωθείτε ότι η κυβέρνησή σας γνωρίζει τι μέτρα παίρνετε. Κάντε τους να συνειδητοποιήσουν ότι δεν πρόκειται να υποχωρήσετε. Δείξτε τους ότι είστε σε θέση να βρείτε υποστηρικτές. Σε τελική ανάλυση, αν όλες οι ενέργειές σας αποτύχουν, ίσως θελήσετε να προσφύγετε στο δικαστήριο.

? Πώς μπορώ να προσφύγω στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, περιλαμβάνει μια διαδικασία για τις μεμονωμένες ατομικές καταγγελίες. Ωστόσο, υπάρχουν ισχυρές προϋποθέσεις του παραδεκτού (δηλαδή για την αποδοχή της προσφυγής σας), προτού μπορέσει να εξεταστεί μια υπόθεση. Για παράδειγμα, θα πρέπει να εξασφαλίσετε ότι η καταγγελία σας έχει ήδη παρουσιαστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων της χώρας σας (μέχρι και το ανώτατο δικαστήριο!) πριν να καταφέρετε να θέσετε υπόψη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Αν θέλετε να το επιχειρήσετε και πιστεύετε ότι πληρούνται οι απαιτήσεις για την αποδοχή της προσφυγής σας, τότε μπορείτε να προωθήσετε μια καταγγελία. Ωστόσο, συνίσταται να αναζητήσετε νομικές συμβουλές ή τη συμβουλή των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, ώστε να είστε βέβαιοι/η ότι το αίτημά σας έχει πραγματικές πιθανότητες επιτυχίας. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να γνωρίζετε ότι απαιτείται μια μακρά και περίπλοκη διαδικασία πριν από τη λήψη της οριστικής απόφασης!

? Από ποιον μπορώ να διεκδικήσω τα δικαιώματά μου;

Σχεδόν όλα τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα που αναφέρονται στα διεθνή έγγραφα είναι αξιώσεις προς την κυβέρνησή σας ή προς τους κρατικούς αξιωματούχους. Τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύουν τα συμφέροντά σας απέναντι στο κράτος κι έτσι θα πρέπει να τα διεκδικήσετε από το κράτος ή από τους εκπροσώπους του. Αν αισθάνεστε ότι τα δικαιώματά σας παραβιάζονται, για παράδειγμα, από τον εργοδότη σας ή το γείτονά σας, δεν μπορείτε να καταφύγετε άμεσα στη διεθνή νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εκτός αν υπάρχει κάποια ενέργεια που η κυβέρνηση της χώρας θα έπρεπε να έχει δρομολογήσει για να αποτρέψει τον εργοδότη ή το γείτονά σας από το να συμπεριφέρονται με αυτόν τον τρόπο.

? Υπάρχει κάποιος που έχει καθήκον να προστατεύσει τα δικαιώματά μου;

Ναι. Ένα δικαίωμα δεν έχει νόημα, χωρίς την ανάληψη από την πλευρά κάποιου άλλου της αντίστοιχης ευθύνης ή υποχρέωσης διασφάλισής του. Κάθε άτομο έχει ηθικό καθήκον να σέβεται την προσωπική σας αξιοπρέπεια, αλλά η κυβέρνησή σας, έχοντας συνοπογράψει διεθνείς συμφωνίες, δεν έχει μόνο ηθικό καθήκον, αλλά και νομική υποχρέωση.

? Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν πρόβλημα μόνο σε μη δημοκρατικές χώρες;

Δεν υπάρχει χώρα στον κόσμο με εντελώς καθαρό μητρώο στην καταπάτηση των δικαιωμάτων μέχρι σήμερα. Οι παραβιάσεις είναι συχνότερες σε ορισμένες χώρες από ό,τι σε άλλες ή επηρεάζουν μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού σε κάποιες, από ότι σε κάποιες άλλες, αλλά κάθε παραβίαση είναι ένα πρόβλημα που δεν θα έπρεπε να έχει προκύψει και το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί. Ένα άτομο του οποίου τα δικαιώματα παραβιάζονται σε μία από τις εγκαθιδρυμένες δημοκρατίες είναι μάλλον απίθανο να παρηγορη-

θεί από το γεγονός ότι, σε γενικές γραμμές, η χώρα του έχει μια «υψηλότερη» βαθμολογία στα ανθρώπινα δικαιώματα από ό,τι άλλες χώρες του κόσμου!

? Παρατηρείται μείωση στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Παρατηρείται μεγάλη μείωση ακόμη και αν, μερικές φορές, μοιάζει με σταγόνα στον ωκεανό. Αναλογιστείτε την κατάργηση της δουλείας, το δικαίωμα ψήφου των γυναικών, τις χώρες που έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή, την απελευθέρωση των κρατουμένων συνείδησης ως αποτέλεσμα της διεθνούς πίεσης, την κατάρρευση του καθεστώτος του απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική, τις περιπτώσεις που έχουν εκδικαστεί πριν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και τους νόμους που επακόλουθα χρειάστηκε να αλλάξουν. Εξετάστε το γεγονός ότι η σταδιακή αλλαγή στο διεθνή πολιτισμό σημαίνει ότι, ακόμα και τα πιο αυταρχικά καθεστώτα, αναγκάζονται τώρα να λάβουν υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να γίνουν αποδεκτά από τη διεθνή κοινότητα. Έχουν καταγραφεί πολλά θετικά αποτελέσματα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών, αλλά απομένουν πολλά περισσότερα βήματα να γίνουν.

4.6 Γρίφοι

? *Πώς μπορούμε να υποστηρίξουμε την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τη στιγμή που υπάρχουν άνθρωποι σε όλο τον κόσμο των οποίων τα δικαιώματα παραβιάζονται;*

Αυτοί οι άνθρωποι εξακολουθούν να είναι κάτοχοι των δικαιωμάτων τους. Το γεγονός ότι αντιμετωπίζονται με τρόπο που τα παραβιάζει, αντιβαίνει όχι μόνο στους ηθικούς κανόνες, αλλά και στους διεθνώς συμφωνημένους κανόνες. Βάσει του διεθνούς δικαίου, υπαίτιοι είναι οι κρατικοί τους εκπρόσωποι και κάποιες χώρες πράγματι «τιμωρήθηκαν» από τη διεθνή κοινότητα, με τη μορφή κυρώσεων, ή ακόμα και την επιβολή στρατιωτικών μέσων. Ωστόσο, τέτοιες διαδικασίες είναι συχνά αυθαίρετες, εξαρτώμενες, όχι από το βαθμό της παραβίασης, αλλά από τα συμφέροντα άλλων χωρών. Η έναρξη της λειτουργίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου έχει ανοίξει το δρόμο προς την αντιμετώπιση αυτού του κενού. Δεδομένου ότι είναι το πρώτο μόνιμο και βάσει συνθήκης, διεθνές ποινικό δικαστήριο – συστάθηκε από το Καταστατικό της Ρώμης – το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο για υποθέσεις ατόμων που έχουν διαπράξει τα σοβαρότερα εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα: γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου και η λειτουργία του στοχεύει στον τερματισμό της ατιμωρησίας.

? *Ποια είναι η χρησιμότητα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αν δεν είναι νομικά εκτελεστή;*

Ακόμα κι αν δεν υπάρχει (ακόμα) ένα διεθνές δικαστήριο στο οποίο οι κυβερνήσεις να δικάζονται με βάση τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το κείμενο της έχει τεράστια ιστορική σημασία και συνεχίζει ακόμα και σήμερα να λειτουργεί ως σημείο αναφοράς, βάσει του οποίου οι κυβερνήσεις κρίνονται διεθνώς. Οι κυβερνήσεις σήμερα γνωρίζουν ότι, εάν εσκεμμένα παραβιάζουν τα δικαιώματα που αναφέρονται στο κείμενο, αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο καταδίκης από άλλες κυβερνήσεις και το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων. Η διαδικασία, βέβαια, δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις απολύτως αντικειμενική (!), αλλά αποτελεί, σίγουρα, μια αρχή. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτέλεσε τη βάση για όλες σχεδόν τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν συνταχθεί και οι οποίες είναι εκτελεστές (σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό).

? *Ποια χρησιμότητα έχουν για μένα τα «ανθρώπινα δικαιώματα», όταν η κυβέρνησή μου παραβιάζει τα δικαιώματα των απλών ανθρώπων σε καθημερινή βάση και αδιαφορεί για την αποδοκιμασία της διεθνούς κοινότητας;*

Και πάλι – τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μια αρχή· είναι καλύτερα από το να μην υπάρχουν και επιπλέον, σε κατάλληλες συνθήκες και με τη σωστή προσέγγιση θα μπορούσαν να επηρεάσουν την κυβέρνηση, ώστε να αλλάξει κάποιες από τις πρακτικές της, αν όχι όλες. Μπορεί μερικές φορές αυτό να φαίνεται πολύ μακρινή ελπίδα, όταν μάλιστα οι παραβιάσεις εκ μέρους της κυβέρνησης είναι ιδιαίτερα σοβαρές ή ιδιαίτερα συχνές, αλλά η ιστορία έχει αποδείξει, ξανά και ξανά, ότι αυτό είναι εφικτό. Επίσης, οι ευκαιρίες σήμερα είναι πιθανώς καλύτερες από ό,τι ήταν μέχρι τώρα. Η προώθηση της αλλαγής μπορεί να είναι μια αργή διαδικασία, αλλά το γεγονός ότι τα άτομα κατέχουν αυτά τα δικαιώματα και ότι όλο και περισσότερο αναγνωρίζονται σε όλο τον κόσμο – και, ως εκ τούτου, τουλάχιστον προκαλούν κάποια ανησυχία στις κυβερνήσεις – μας παρέχει ένα ισχυρό όπλο και ένα πολύτιμο προβάδισμα.

? *Αν σέβομαι τα ανθρώπινα δικαιώματα των άλλων, αυτό σημαίνει ότι τους επιτρέπω να κάνουν ό,τι θέλουν;*

Αν η επιθυμία τους είναι να παραβιάσουν τα δικά σας δικαιώματα ή τα δικαιώματα άλλων ανθρώπων, όχι. Αλλά πιθανά θα χρειαστεί να μην απαιτείτε πολύ περισσότερα από τα όσα ορίζουν τα δικά σας δικαιώματα. Μπορεί να θεωρήσετε τη συμπεριφορά κάποιου ενοχλητική ή εσφαλμένη, αλλά δεν αποτελεί απαραίτητα παραβίαση των δικαιωμάτων σας. Ως εκ τούτου, αν θέλετε οι άλλοι να σας επιτρέπουν να συμπεριφέρεστε όπως θέλετε, ίσως χρειαστεί να καλλιεργήσετε μια πιο ανεκτική στάση απέναντι στη συμπεριφορά των άλλων!

? *Μπορώ να κάνω τα πάντα, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βίας εναντίον κάποιου, για να υπερασπιστώ τα δικαιώματά μου;*

Σε γενικές γραμμές, όχι. Αλλά αν πρόκειται για μια πραγματική περίπτωση αυτοάμυνας, τότε μια νόμιμη χρήση βίας, που θα σας επιτρέψει να αμυνθείτε, μπορεί να γίνει αποδεκτή. Η χρήση βίας δεν είναι επιτρεπτή ως «αντίποινα», αλλά μόνο για να προστατεύσετε τον εαυτό σας από περαιτέρω βλάβη. Τα βασανιστήρια δεν είναι ποτέ αποδεκτά.

? *Γιατί θα πρέπει να σέβομαι τα δικαιώματα των άλλων, εάν οι άλλοι δεν σέβονται τα δικαιώματά μου;*

Καταρχάς, αν δεν σέβεστε τα δικαιώματα των άλλων, πιθανά θα αντιμετωπίσετε προβλήματα κι εσείς οι ίδιοι· επειδή οι άλλοι αξίζουν το σεβασμό σας, μόνο και μόνο ως άνθρωποι· και τέλος, επειδή μπορείτε να αποτελέσετε παράδειγμα για τους άλλους, πράγμα που ενισχύει την πιθανότητα να σας σεβαστούν. Εν τέλει, όμως, εξαρτάται κυρίως από εσάς ή από το είδος του ατόμου που θέλετε να είστε ή από το είδος του κόσμου στον οποίο θέλετε να ζήσετε. Επομένως, θα μπορούσατε να προβληματιστείτε σχετικά με το τι θα έλεγαν για σας, αν συμπεριφερόσασταν στους άλλους, με τρόπο που δε σας αρέσει. Ή σκεφτείτε πώς θα ήταν ο κόσμος, αν όλοι παραβίαζαν τα δικαιώματα όλων των άλλων με τη λογική του: «οφθαλμόν αντί οφθαλμού».

? *Γιατί θα πρέπει όσοι παραβιάζουν τα δικαιώματα των άλλων με τον πιο απάνθρωπο τρόπο να θεωρούνται φορείς των «ανθρωπίνων» δικαιωμάτων;*

Αυτό είναι ίσως το δυσκολότερο, αλλά και το πιο ουσιαστικό μέρος της θεωρίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μπορεί μερικές φορές να φαίνεται ότι ορισμένα άτομα έχουν απωλέσει τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά τους σε τέτοιο βαθμό, που μόνο η τυφλή πίστη θα μπορούσε να μας δώσει τη δυνατότητα να τους δούμε ως ανθρώπους. Τα σημαντικότερα σημεία είναι ίσως τα εξής:

- Πρώτον, παρά τη φαινομενική απανθρωπιά μερικών ανθρώπων, κάθε άτομο έχει κάποια ανθρωπιά. Οι κακοποιοί αγαπούν τις μητέρες τους, τα παιδιά τους, τους συζύγους και τις συζύγους τους – ή κάποιον. Οι κακοποιοί αισθάνονται τον πόνο, την απόρριψη, την απόγνωση και τη ζήλια· επιθυμούν να τους εκτιμούν, να τους θεωρούν άξιους, να τους υποστηρίζουν, να τους αγαπούν και να τους καταλαβαίνουν. Όλοι, κάθε ένας από αυτούς, έχει μερικά, αν όχι τα περισσότερα από αυτά τα σε αποκλειστικό βαθμό, ανθρώπινα συναισθήματα. Αυτό τους καθιστά ανθρώπους που αξίζουν το σεβασμό μας.
- Δεύτερον, δεν κάνουμε καθόλου καλό στον εαυτό μας όταν επιθυμούμε να βλάψουμε τους κακοποιούς με τον ίδιο τρόπο που εκείνοι έβλαψαν άλλους: το μοναδικό αποτέλεσμα τέτοιων συναισθημάτων είναι να γίνουμε εμείς οι ίδιοι άξιοι λιγότερου σεβασμού.
- Τρίτον, ακόμη και αν, παρ' ελπίδα, ένας κακοποιός εμφανιζόταν κάποτε με «ανθρώπινη» μορφή, αλλά χωρίς ανθρώπινα χαρακτηριστικά (και δεν υπήρξε ποτέ ένας

ως τώρα), ποιος από εμάς θα μπορούσε να ισχυριστεί με απόλυτη βεβαιότητα ότι αυτός ή αυτή Δεν Είναι Άνθρωπος; Με ποια κριτήρια; Με βάση, ίσως, ότι δεν είναι σε θέση να αγαπά ή να αγαπιέται; Αλλά τι θα γινόταν, αν αυτή η πεποίθηση αποδειχθεί λανθασμένη;

Το τρίτο σημείο μας υπενθυμίζει ότι πρέπει να λάβουμε υπόψη τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται η ανθρωπότητα στο σύνολό της, όταν κάποιοι ορίζονται κριτές κάποιων άλλων ανθρώπων. Οι συνέπειες της κρίσης τους σε ορισμένες περιπτώσεις είναι τρομερές και μη αναστρέψιμες. Θέλουμε πράγματι έναν κόσμο στον οποίο να γίνονται κρίσεις τέτοιου είδους και κάποιοι άνθρωποι απλά να χαρακτηρίζονται ως μη κατέχοντες τα ανθρώπινα δικαιώματα και, άρα, ως μη-άνθρωποι; Αυτόν τον κόσμο θα είχαμε, χωρίς την απόλυτη οικουμενικότητα όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πηγές

- «Ευρώπη, Νεολαία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Έκθεση της Εβδομάδας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», από την Yael Ohana (επιμ.), Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας, Βουδαπέστη, 2000.
- Garzón Valdés, E., "Confusiones acerca de la relevancia moral de la diversidad cultural", CLAVES de Razón Práctica, No.74, Μαδρίτη, Ιούλιος/ Αύγουστος, 1997.
- Ανθρώπινα Δικαιώματα, ένα βασικό εγχειρίδιο για το προσωπικό του ΟΗΕ, Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Γενεύη, 2001. Διαθέσιμο στο <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HRhandbooken.pdf>
- Levin, L., Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ερωτήσεις και Απαντήσεις, Unesco, Παρίσι, 1996
- Donnelly, Jack, Οικουμενικά Ανθρώπινα Δικαιώματα σε θεωρία και πράξη, Cornell University Press, 1989.
- Freeman, Michael, Ανθρώπινα Δικαιώματα: Βασικές Έννοιες, Polity Press, Λονδίνο, 2002.
- Ishay, Micheline R. επιμ., Ο Αναγνώστης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Routledge, Λονδίνο, 1997.
- Rishmawi, M., Ο Αραβικός Χάρτης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο Σύνδεσμος των Αραβικών Κρατών: Ενημερωμένη Έκδοση, Επισκόπηση του Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 10.1, σελ. 169-178
- Symonides, Janusz επιμ., Ανθρώπινα Δικαιώματα: Νέες Διαστάσεις και Προκλήσεις, Εγχειρίδιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Unesco/ Dartmouth Publishing, Παρίσι, 1998.
- Robertson A. και Merrills J, Τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο, Manchester University Press, 1996. Η ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη βιοηθική: www.legalcoe.int/bioethics
- <http://www.udhr.org/history/biographies/bioer.htm>, για το απόσπασμα της Ελεονώρας Ρούσβελτ.
- Hanski, R., Suksi, M. (επιμ.), Μία εισαγωγή στην παγκόσμια προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: ένα εγχειρίδιο, Πανεπιστημιακό Ίδρυμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Åbo Akademi, 1999.
- Ενημερωτικό Δελτίο No. 2 (Αναθ. 1), Ο Διεθνής Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Γραφείο του Υπατού Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, www.unhchr.ch/html/menu6/2/fs2.htm.
- Υπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, www.unhchr.ch.
- Σύντομος Οδηγός της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, www.echr.coe.int.
- Η Επιτροπή για την Παρεμπόδιση των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, www.cpt.coe.int.
- Η ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ισότητα των Φύλων, www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/default_en.asp
- Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, www.coe.int/T/DGHL/Monitoring/SocialCharter.
- Η Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities.
- Η ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ενάντια στο Ρατσισμό και τη Μισαλλοδοξία, www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri. Το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, www.ohchr.org.
- Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, www.coe.int/t/commissioner
- Risse T., Ropp S., Sikkink K., Η Δύναμη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Cambridge University Press, 1999.
- Forsythe, D., Τα ανθρώπινα δικαιώματα στις Διεθνείς Σχέσεις, Cambridge University Press, 2000. www.speaktruth.org
- Hijab, Nadia, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Ανθρώπινη Ανάπτυξη: Μαθαίνοντας από αυτούς που Δρουν, HDRO Background paper, 2000.

¹ Ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για τις παραδοσιακές πρακτικές που επηρεάζουν την υγεία των γυναικών και των κοριτσιών.

² <http://www.udhr.org/history/biographies/bioer.htm>

Κεφάλαιο 5

Γενικές Πληροφορίες για Παγκόσμια Ζητήματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Πίνακας Περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου

Παιδιά	477
Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή	486
Πολιτισμός και Αθλήματα.....	494
Δημοκρατία	505
Αναπηρία και Αναπηρισμός.....	513
Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία	523
Εκπαίδευση	537
Περιβάλλον.....	546
Φύλο	556
Παγκοσμιοποίηση	565
Υγεία.....	575
Μέσα Ενημέρωσης	584
Μετανάστευση	592
Ειρήνη και Βία.....	604
Φτώχεια.....	614
Θρησκεία και Πίστη.....	622
Μνήμη.....	633
Πόλεμος και Τρομοκρατία	642
Εργασία	653

Παιδιά

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Το δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων ορίζει ως παιδί κάθε ανθρώπινο ον κάτω των 18 ετών. Το 2005, η UNICEF υπολόγισε ότι ο συνολικός αριθμός των παιδιών στον κόσμο αγγίζει τα 2,2 δισεκατομμύρια. Τα παιδιά στην Ευρώπη ανέρχονται περίπου στο ένα δέκατο του αριθμού αυτού – περίπου 200 εκατομμύρια.

Τα παιδιά είναι ανθρώπινα όντα, άρα έχουν ακριβώς τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα με τους ενήλικες. Ωστόσο, τα παιδιά αναγνωρίζεται ότι έχουν ιδιαίτερη ανάγκη φροντίδας και βοήθειας και για το λόγο αυτό έχουν επίσης τη «δική τους» συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα – τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC).

Η CRC εγκρίθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990. Η CRC ισχύει για όλα τα παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών σε εκείνες τις χώρες που την έχουν αποδεχθεί – και σχεδόν κάθε χώρα στον κόσμο το έχει κάνει. Μόνο οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και η Σομαλία δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση.*

Γιατί είναι σημαντική η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού;

Η CRC είναι το πιο ευρέως επικυρωμένο έγγραφο ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο. Στέκεται ως ορόσημο στην ιστορία των δικαιωμάτων των παιδιών διότι ήταν το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές έγγραφο που θεσπίστηκε ειδικά για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.

Η CRC δεν παρέχει στα παιδιά περισσότερα δικαιώματα από ό,τι στους άλλους ανθρώπους, αλλά αναγνωρίζει ότι πρόσθετες εγγυήσεις μπορεί να είναι απαραίτητες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά μπορούν να έχουν πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα που δικαιούνται κάθε

* ΣτΜ: Η Σομαλία επικύρωσε τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού τον Οκτώβριο του 2015.

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Παντομίμα
Ιστορία του Ασίκ
Τα δικαιώματα των παιδιών
Έχουμε εναλλακτικές;
Εκπαίδευση για όλους;
Η δύναμη των λουλουδιών
Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί
Τα μέλλοντά μας
Δείτε την ικανότητα
Πετώντας πέτρες

Το παιδί πρέπει να γνωρίζει ότι είναι ένα θαύμα, ότι από την αρχή του κόσμου δεν υπήρξε και μέχρι το τέλος του κόσμου δεν θα υπάρξει άλλο παιδί σαν κι αυτό.

Pablo Casals

Η μητρότητα και η παιδική ηλικία δικαιούνται ειδική μέριμνα και περίθαλψη. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το αν γεννιούνται εντός ή εκτός γάμου, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΟΔΑΔ, Άρθρο 25 (2)

άνθρωπος. Είναι αξιοσημείωτη μεταξύ των διεθνών συνθηκών, επειδή περιέχει το πλήρες φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα.

Η CRC σηματοδότησε μια στροφή στον τρόπο που αντιμετωπίζονται τα παιδιά, καθώς αναγνωρίζει τα παιδιά ως άτομα με δικαιώματα και ευθύνες που αντανάκλουν τις δυνατότητες ανάπτυξής τους. Επιπλέον, η CRC έχει θέσει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Εφόσον τα παιδιά, ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνική καταγωγή, την κοινωνική θέση, τη γλώσσα, την ηλικία, την εθνικότητα ή τη θρησκεία τους έχουν αυτά τα δικαιώματα, τότε έχουν παράλληλα την ευθύνη να σέβονται το ένα το άλλο. Εφόσον τα παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας από συγκρούσεις, σκληρότητα, εκμετάλλευση και παραμέληση, τότε έχουν επίσης ευθύνη να μην εκφοβίζουν ή να μην βλάπτουν το ένα το άλλο. Εφόσον τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να ζουν σε καθαρό περιβάλλον, τότε έχουν επίσης την ευθύνη να κάνουν ό,τι μπορούν για να φροντίσουν το περιβάλλον τους¹.

? Γιατί τα παιδιά έχουν δυσκολότερη πρόσβαση σε κάποια δικαιώματα από ό,τι οι ενήλικες;

Πώς λειτουργεί η CRC;

Κάθε 5 χρόνια, οι χώρες που έχουν υπογράψει τη CRC πρέπει να υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πρόοδο που έχει γίνει για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση. Επίσης άλλοι οργανισμοί και ΜΚΟ ενθαρρύνονται να υποβάλλουν εκθέσεις στις οποίες συχνά επισημαίνονται πιθανές παραβιάσεις της Σύμβασης, οι οποίες δεν έχουν αναφερθεί στις επίσημες εκθέσεις των Κυβερνήσεων.

Η Επιτροπή που απαρτίζεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, αφού εξετάσει όλες τις υποβληθείσες εκθέσεις της κυβέρνησης - καθώς και όσες εκθέσεις υποβλήθηκαν από ΜΚΟ, συγκαλεί σύνοδο στη Γενεύη προκειμένου να θέσει ερωτήματα στους εκπροσώπους των κυβερνήσεων και εκδίδει μια σειρά από Καταληκτικές Παρατηρήσεις. Αυτές προορίζονται να λειτουργήσουν ως συστάσεις τις οποίες οι χώρες θα πρέπει να λάβουν υπόψη, προκειμένου να διορθωθούν ή να βελτιωθούν σε τομείς όπου η Επιτροπή θεωρεί ότι η Σύμβαση δεν τηρείται σωστά. Η Επιτροπή θα ελέγξει ξανά αν αυτές οι συστάσεις έχουν εφαρμοστεί, την επόμενη φορά που η κυβέρνηση θα υποβάλλει την έκθεσή της.

? Τι έκθεση θα υποβάλλατε στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών στη χώρα σας;

Προαιρετικά Πρωτόκολλα της CRC

Υπάρχουν δύο προαιρετικά πρωτόκολλα της CRC, που εγκρίθηκαν το Μάιο του 2000, τα οποία παρακολουθούνται επίσης από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Το πρώτο είναι το Προαιρετικό Πρωτόκολλο για τη Συμμετοχή των Παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις· το δεύτερο είναι το Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την Πώληση Παιδιών, την Παιδική Πορνεία και την Παιδική Πορνογραφία.

Τον Ιούνιο του 2011, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ ενέκρινε το σχέδιο ενός τρίτου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου για μια διαδικασία ανακοινώσεων για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών. Το νέο πρωτόκολλο θα επιτρέψει στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού να εξετάσει τις ανακοινώσεις των παιδιών και των εκπροσώπων τους που καταγγέλλουν παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.

Βασικά χαρακτηριστικά της CRC

Η CRC έχει 54 άρθρα που περιλαμβάνουν ένα πλήρες και ευρύ φάσμα δικαιωμάτων - ατομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, κοινωνικών και οικονομικών και όλα αυτά χρησιμεύουν ως πλαίσιο για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων ηλικίας κάτω των 18 ετών. Η CRC βασίζεται σε 3 κατηγορίες δικαιωμάτων και διέπεται από τέσσερις βασικές αρχές.

Τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου. Είναι οι γιοι και οι κόρες της λαχτάρας της Ζωής για ζωή... Μπορεί να στεγάζεις το σώμα τους, αλλά όχι τις ψυχές τους, γιατί οι ψυχές τους κατοικούν στον κόσμο του αύριο, που εσύ δεν μπορείς να επισκεφθείς ούτε καν στα όνειρά σου.

Kahlil Gibran

Τα τρία «ρ»

Τα άρθρα της CRC που προστατεύουν τα δικαιώματα ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες, συχνά γνωστές ως τα «τρία ρ» - (participation, protection, provision= συμμετοχή, προστασία και πρόνοια.)

Το στοιχείο της **συμμετοχής** (participation) ήταν (και εξακολουθεί να είναι) εξαιρετικά καινοτόμο και αντανάκλα την αντίληψη της Σύμβασης ότι τα παιδιά είναι υποκείμενα, παρά αντικείμενα του νόμου. Πολλοί ενήλικες και πολλές κοινωνίες τείνουν να αντιμετωπίζουν τα παιδιά ως ανίκανα να σκεφτούν ανεξάρτητα και ως άτομα των οποίων οι προτιμήσεις ή τα συναισθήματα έχουν μικρή σημασία – τουλάχιστον σε ό,τι σχετίζεται με τις αποφάσεις για την ευημερία τους. Ωστόσο, η Σύμβαση προωθεί την ιδέα ότι τα παιδιά είναι άνθρωποι, των οποίων οι επιθυμίες χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη. Η Σύμβαση λέει ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να γίνονται σεβαστά και να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια, απλώς και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Επακόλουθο της σύστασης «συμπεριφερθείτε τους με αξιοπρέπεια» είναι το να τους επιτρέπεται να είναι αυτόνομα όντα, να τους επιτρέπεται να εκφράσουν τις επιθυμίες και τις σκέψεις τους μόλις μπορέσουν να το κάνουν και αυτές οι επιθυμίες και οι σκέψεις να αποτελούν σημαντικό παράγοντα στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν.

Εκτός από την αναγνώριση των δικαιωμάτων των παιδιών στη συμμετοχή, η Σύμβαση επίσης αναγνωρίζει ότι τα παιδιά μπορεί να έχουν ανάγκη ειδικής **προστασίας** (protection) από την κακοποίηση, τη βία, την εκμετάλλευση, τη σκληρότητα κ.λ.π.

Το τρίτο «ρ», για την **πρόνοια** (provision), περιλαμβάνει τα δικαιώματα που είναι απαραίτητα για να διασφαλιστεί η βασική επιβίωση, αλλά και η πλήρης ανάπτυξη του παιδιού, για παράδειγμα το δικαίωμα σε επαρκή τροφή, καθαρό νερό, στέγη, τυπική εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη.

🔍 **Κατά πόσο ακούτε και σέβετε τις επιθυμίες των νέων ανθρώπων με τους οποίους εργάζεστε;**

Η Βουλή των Παιδιών στη Φινλανδία

Ένα κτίριο εικονικού κοινοβουλίου έχει κατασκευαστεί στο διαδίκτυο για να αξιοποιηθεί ως η Φινλανδική Βουλή των Παιδιών. Αυτό το εικονικό κτίριο προσφέρει στους εκπροσώπους ένα χώρο, ανεξάρτητα από χρόνο και τόπο, για να αλληλεπιδρούν και να προωθούν τις δραστηριότητές τους.

Το Διοικητικό Σώμα και οι Επιτροπές της Βουλής των Παιδιών συναντιούνται σε εβδομαδιαία βάση στο διαδίκτυο σε χώρους συνομιλίας για να συζητήσουν ζητήματα και να προετοιμαστούν για τις μελλοντικές συνόδους ολομέλειας.

Τα μέλη της Βουλής των Παιδιών συζητούν ζητήματα στο διαδίκτυο σε δικό τους φόρουμ συζητήσεων, ανταποκρίνονται στις έρευνες που υποβάλλονται από τους φορείς λήψης αποφάσεων και διεξάγουν διαδικτυακή σύνοδο ολομέλειας διάρκειας δύο εβδομάδων. Το Διοικητικό Σώμα και όλα τα παιδιά συναντιούνται και δια ζώσης.

<http://www.lastenparlamentti.fi>

Οι τέσσερις αρχές

Βασικές ιδέες της Σύμβασης αποτελούν τέσσερις κατευθυντήριες αρχές ή γενικές απαιτήσεις για όλα τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη συνθήκη. Αυτές οι αρχές παρουσιάζονται στη Συνθήκη ως ξεχωριστά άρθρα. Όταν η Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού συνέταξε Κατευθυντήριες Γραμμές για την υποβολή εκθέσεων που αφορούν στη Σύμβαση, οι αρχές αυτές καταχωρήθηκαν ως ξεχωριστά στοιχεία της προς υποβολή έκθεσης.

Αρχή 1: Μη διάκριση (Άρθρο 2)

Το άρθρο περί μη διακρίσεων είναι ανοιχτού χαρακτήρα: απαγορεύει τις διακρίσεις στα πεδία που αναφέρονται, ενώ ταυτόχρονα απαγορεύει και τις μορφές διακρίσεων που δεν αναφέρονται ρητά. Τα κορίτσια και τα αγόρια, τα παιδιά χωρίς αναπηρίες και τα παιδιά με αναπηρίες, τα παιδιά Μουσουλμάνοι και τα παιδιά Ινδουιστές ή Χριστιανοί, τα πλούσια και τα φτωχά παιδιά και ούτω καθεξής θα πρέπει να έχουν τις ίδιες δυνατότητες.

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει άποψη, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

CRC, Άρθρο 12.

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται και να διασφαλίζουν τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση για κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς διακρίσεις φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, αναπηρίας, γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης του παιδιού ή του γονέα ή νόμιμου κηδεμόνα του.

CRC, Άρθρο 12

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά ... πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

CRC, Άρθρο 3

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

CRC, Άρθρο 6.2

Αρχή 2: Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 3)

Η αρχή αυτή υιοθετεί τη θεώρηση ότι τα παιδιά είναι πλήρως αναπτυγμένα ανθρώπινα όντα, των οποίων τα συμφέροντα είναι σημαντικά. Εν τούτοις, πηγαίνει ακόμη παραπέρα: δε λέει απλώς ότι οι ανάγκες των παιδιών είναι σημαντικές· λέει ότι θα πρέπει να λαμβάνονται πρωτίστως υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν το παιδί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα πρέπει να γίνεται σε κάθε περίπτωση αυτό ακριβώς που θέλει το παιδί, καθώς μερικές φορές ένας εξωτερικός παρατηρητής είναι καλύτερος κριτής των συμφερόντων του παιδιού, ιδίως μακροπρόθεσμα.

? Ποιος νομίζετε ότι θα πρέπει να αποφασίζει σχετικά με το τι είναι καλύτερο για το παιδί: Οι γονείς, το παιδί ή οι δημόσιες αρχές;

Αρχή 3: Το δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη (Άρθρο 6)

Η αρχή αυτή είναι πολύ ευρύτερη από ό,τι φαίνεται αρχικά: Επιβάλλει υποχρεώσεις σε κράτη που υπέγραψαν τη CRC, ώστε να επιστήσουν την προσοχή τους, όχι μόνο στη σωματική ανάπτυξη των παιδιών, αλλά και στη νοητική, πνευματική, ηθική, ψυχολογική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Οι κυβερνήσεις δεσμεύονται να «δημιουργήσουν ένα περιβάλλον», το οποίο θα είναι το πιο κατάλληλο για την προετοιμασία κάθε παιδιού για τη ζωή του, ως ατόμου σε μια ελεύθερη κοινωνία.

Αρχή 4: Σεβασμός για τις απόψεις του παιδιού (Άρθρο 12)

Η αρχή αυτή έχει ήδη εξεταστεί εν μέρει στη «συμμετοχή», παραπάνω. Όταν τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού οφείλουν να παρουσιάσουν τις ακριβείς ευκαιρίες που παρέχουν στα παιδιά, για να εκφράσουν απόψεις στο πλαίσιο της οικογενειακής ζωής, της σχολικής ζωής, σε τόπους ιδρυματικών και άλλων μορφών περίθαλψης, καθώς και σε διαδικασίες αίτησης ασύλου.

Η κατάσταση των παιδιών: Στοιχεία και αριθμοί

Η CRC έχει αποδειχθεί ως ένα γιγαντιαίο βήμα για την εξέλιξη στην έναρξη της διαδικασίας της επισημοποίησης των κυβερνητικών υποχρεώσεων και στην απόδοση κάποιας μορφής ευθύνης. Ωστόσο, αυτό ήταν μόνο η αρχή μιας διαδικασίας. Σε κάθε χώρα του κόσμου τα δικαιώματα των παιδιών έχουν δρόμο να διανύσουν, ώστε να πληρούν τις προδιαγραφές που περιγράφονται στη σύμβαση.

Τα παιδιά ανά τον κόσμο

- Από τα 2,2 δισεκατομμύρια παιδιά στον κόσμο, 600 εκατομμύρια ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Αυτό σημαίνει ότι ένα στα τέσσερα παιδιά ζει με λιγότερο από ένα ευρώ την ημέρα.²
- Κάθε χρόνο, σχεδόν 9 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας κάτω των πέντε ετών πεθαίνουν από αιτίες που θα μπορούσαν να προληφθούν σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, ο αριθμός αυτός ήταν πολύ μεγαλύτερος πριν από 20 χρόνια και συνεχίζει να μειώνεται.³
- 17.000 παιδιά πεθαίνουν από την πείνα κάθε μέρα.⁴
- Τα ΗΕ εκτιμούν ότι περίπου 250.000 παιδιά – αγόρια και κορίτσια κάτω των 18 ετών – συμμετέχουν σε ένοπλες ομάδες ή σε ένοπλες δυνάμεις.
- Περισσότερα από 100 εκατομμύρια παιδιά σε ηλικία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δε φοιτούν σε σχολεία, με περισσότερα τα κορίτσια από ό,τι τα αγόρια.

Τα παιδιά στην Ευρώπη

Υπάρχουν πολλά ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στην Ευρώπη και οι ακόλουθες στατιστικές αντιπροσωπεύουν μια μικρή επιλογή. Άλλα τμήματα σε αυτά τα κεφάλαια παρέχουν περισσότερες λεπτομέρειες για κάποια συγκεκριμένα ζητήματα.

Τα δικαιώματα των παιδιών στην Ευρώπη

- Πολλά παιδιά πλήττονται από ενδοοικογενειακή βία, βία στην κοινότητα, σε ιδρύματα και άλλους χώρους. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη το 35% των μαθητών που απάντησαν σε μια έρευνα είπαν ότι είχαν υποστεί εκφοβισμό κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων μηνών πριν από τη συνέντευξη, με το ποσοστό να κυμαίνεται μεταξύ 15-64%.
- 19% των παιδιών στην ΕΕ αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας.
- Περισσότερα από 626.000 παιδιά ζουν σε ιδρύματα στις 22 χώρες που απαρτίζουν την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών.
- Ορισμένες ομάδες παιδιών υφίστανται διακρίσεις, συχνά για πολλαπλούς λόγους. Για παράδειγμα, τα παιδιά Ρομά συχνά βιώνουν αποκλεισμό από την εκπαίδευση και η πρόσβασή τους στην υγειονομική περίθαλψη μπορεί επίσης να είναι ελλιπής. Πολλά παιδιά με αναπηρίες βιώνουν τακτικά την προκατάληψη ή την έλλειψη ευαισθητοποίησης και συνήθως αποκλείονται από τη συμμετοχή σε αποφάσεις που τα αφορούν.
- Παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια από τις πλουσιότερες περιοχές του κόσμου, παιδιά σε όλη την περιοχή συνεχίζουν να ζουν υπό συνθήκες φτώχειας. Το 9% των παιδιών κάτω των 14 ετών ζουν σε νοικοκυριά όπου δεν υπάρχει ενήλικας με αμειβόμενη εργασία. Η παιδική φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός έχουν αυξηθεί σημαντικά σε ορισμένες χώρες της ΕΕ κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι ετών, με τα μικρά παιδιά να αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας από ό,τι οποιαδήποτε άλλη ομάδα.

Τα παιδιά του δρόμου

Η UNICEF έχει καθορίσει τρεις τύπους παιδιών του δρόμου: Τα παιδιά που ζουν στο δρόμο, που έχουν εγκαταλείψει τις οικογένειές τους και διαβιούν μόνα τους στους δρόμους· τα παιδιά που εργάζονται και περνούν τον περισσότερο χρόνο τους στους δρόμους, βγάζοντάς τα πέρα μόνα τους· τα παιδιά που ζουν με τις οικογένειές τους στους δρόμους. Μια έκθεση του οργανισμού «Κοινωνία των Παιδιών στο Ηνωμένο Βασίλειο» έδειξε ότι:

- Ο αριθμός των μαροκινών ανηλίκων που εισέρχονται στην Ισπανία έχει αυξηθεί σταθερά από τότε που το Ισπανικό Υπουργείο Εσωτερικών τα καταχώρησε στο μητρώο για πρώτη φορά το 1998. Από 811 εκείνο το έτος, ο αριθμός υπερτετραπλασιάστηκε σε 3.500 το 2002.
- Ο αριθμός των παιδιών που εργάζονται στο δρόμο στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας εκτιμάται μεταξύ 10.000 και 16.000: το 20% των παιδιών αυτών εμπλέκονται στην πορνεία.
- Μερικά ορφανοτροφεία στην Ουκρανία λένε ότι το 97% των παιδιών που φεύγουν από τα ιδρύματά τους καταλήγουν άστεγα.
- Περίπου 2.500 παιδιά στη Γεωργία έχουν βγει στο δρόμο και για να κερδίσουν χρήματα, ε-παιτούν ή εκδίδονται.
- Κάθε χρόνο 100.000 νέοι άνθρωποι εγκαταλείπουν το σπίτι τους στο Ηνωμένο Βασίλειο: 6,7% των ανθρώπων αυτών είχαν και τους δύο βιολογικούς γονείς, το 13% είχε μόνο ένα βιολογικό γονέα, το 18% προερχόταν από θετή οικογένεια και το 30,8% είχε μια «άλλη μορφή οικογένειας».

? Γνωρίζετε τα στοιχεία για τα παιδιά του δρόμου στη χώρα σας;

Εμπορία Ανθρώπων

Σχεδόν κάθε εμπειρογνώμονας πιστεύει ότι η εμπορία ανθρώπων είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα, αλλά μια από τις δυσκολίες είναι ότι υπάρχει πολύ μικρή συμφωνία σχετικά με τα στοιχεία για τον αριθμό θυμάτων. Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών εκτιμά ότι 600.000 - 800.000 άνθρωποι πέφτουν θύματα εμπορίας κάθε χρόνο σε όλα τα διεθνή σύνορα. Τα στοιχεία από το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα δείχνουν ότι πάνω από 20% των θυμάτων κάθε είδους εμπορίας, τόσο στο εσωτερικό των χωρών, όσο και πέραν των συνόρων, είναι παιδιά.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008. Η συνθήκη βασίζεται στην αναγνώριση της αρχής ότι η εμπορία ανθρώπων συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί προσβολή της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπου. Είναι μια ολοκληρωμένη συνθήκη η οποία στοχεύει στην:

- Αποτροπή της εμπορίας ανθρώπων
- Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων
- Άσκηση δίωξης κατά των εμπόρων ανθρώπων.

Ισχύει για όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων, για οποιοδήποτε θύμα και οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης.

Για τέσσερις μήνες δεν πήγαμε στο σχολείο, πήγαμε σε έξι σπίτια, όχι, εφτά σπίτια και σε έξι καινούρια σχολεία... Δεν μου αρέσει να μετακομίζω, γιατί κάθε φορά κάνω καινούριους φίλους και μετά πρέπει να μετακομίσω ξανά και ξανά και ξανά.

Κορίτσι, 10 χρονών, παρατίθεται κατά λέξη στο «Άκου – οι φωνές των άστεγων παιδιών» ("Listen up – the voices of homeless children")

Ήρθε η ώρα να κάνουμε την προστασία των παιδιών – όλων των παιδιών μας – ένα κοινό σκοπό που μπορεί να μας ενώσει πέραν των ορίων του πολιτικού μας προσανατολισμού, των θρησκευτικών πεποιθήσεων και πολιτισμικών παραδόσεών μας. Πρέπει να διεκδικήσουμε εκ νέου τα χαμένα μας ταμπού και να καταστήσουμε την κακοποίηση και αποκλήρωση των παιδιών απλώς, μη αποδεκτή.

Olara Otunnu, Ειδικός Αντιπρόσωπος των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά και τις Ένοπλες Συγκρούσεις

Το να χαστουκίζει κανείς τα παιδιά δεν είναι απλώς ένα μάθημα κακής συμπεριφοράς· είναι μια ισχυρή επίδειξη της περιφρόνησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μικρότερων, πιο αδύναμων ανθρώπων.

Thomas Hammarberg, Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Μία δοκιμή για την ορθότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η ευτυχία του παιδιού.

Maria Montessori

Αποφάσισα ότι είναι καλύτερα να ουρλιάζεις. Η σιωπή είναι το πραγματικό έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Nadezhda Mandelstam

Βία κατά των παιδιών

Σωματική τιμωρία

Στο δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναγνωρίζεται ότι τα παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας από κάθε μορφή βίας, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής τιμωρίας στο σπίτι, στο σχολείο καθώς και σε οποιοδήποτε άλλο περιβάλλον. Ωστόσο, οι κοινωνίες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων πολλών ευρωπαϊκών χωρών, εξακολουθούν να ανέχονται ακόμη και να εγκρίνουν ορισμένες μορφές βίας κατά των παιδιών, ιδίως εκείνων που προκλήθηκαν στο σπίτι.

Το 1998, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέδωσε μια απόφαση ορόσημο (προσφυγή «Α» εναντίον Ηνωμένου Βασιλείου), την πρώτη απόφαση σχετικά με τη γονεϊκή σωματική τιμωρία. Το παιδί «Α», ένα νεαρό αγόρι από την Αγγλία, είχε χτυπηθεί από τον πατριό του με μπαστούνι, με αποτέλεσμα να έχει σοβαρούς μώλωπες. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία από την ταπεινωτική τιμωρία είχε παραβιαστεί.

Από τον Ιούνιο του 2011 η σωματική τιμωρία είναι παράνομη στα σχολεία σε 117 κράτη, αν και μόνο σε 29 από αυτά τα παιδιά προστατεύονται από τη βίαιη τιμωρία, όπου και αν βρίσκονται, εντός ή εκτός σπιτιού. Είκοσι-δύο κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν απαγορεύσει τη βία στο σπίτι, στα σχολεία, στα ποινικά συστήματα και σε συστήματα εναλλακτικής μέριμνας.

? Είναι σωστό να απαγορευθούν όλες οι μορφές σωματικής τιμωρίας στα παιδιά;

Διαδικτυακός εκφοβισμός και εικόνες σεξουαλικής κακοποίησης

Τα παιδιά είναι πιθανό να εκτεθούν σε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο, όπως για παράδειγμα στην προβολή ακατάλληλου υλικού, στο διαδικτυακό εκφοβισμό και την παρενόχληση, ή ακόμα και να πέσουν θύματα κακοποίησης και εκμετάλλευσης, για παράδειγμα με τη μορφή της παιδικής αποπλάνησης. Οι άνθρωποι που εργάζονται συχνά με παιδιά μπορούν να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία τους από τους κινδύνους αυτούς με:

- Λήψη ατομικής δράσης, όπως η υποβολή αναφορών, η καταγγελία ή η έρευνα, εάν αντιληφθούν ότι ένα παιδί εκτίθεται σε τέτοιους κινδύνους ή όταν ανακαλύπτουν παράνομο ή επικίνδυνο διαδικτυακό υλικό
- Ενδυνάμωση των παιδιών μέσα από την ενημέρωσή τους και συζήτηση του ζητήματος μαζί τους
- Ενδυνάμωση των γονέων, οι οποίοι πρέπει να αποκτήσουν επίγνωση των κινδύνων της χρήσης του Διαδικτύου και της δυνατότητας ελέγχου των ιστότοπων που επισκέπτονται τα παιδιά.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει επινοήσει ένα διαδραστικό παιχνίδι για τα μικρά παιδιά που ονομάζεται «Το Άγριο Δάσος του Ιστού», που βοηθά τα μικρά παιδιά να εντοπίσουν και να αντισταθούν σε εικονικές απειλές, ενώ κάνουν πλοήγηση στο διαδίκτυο μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Σεξουαλική βία

Τα δεδομένα που διατίθενται, δείχνουν ότι περίπου ένα στα πέντε παιδιά στην Ευρώπη πέφτει θύμα κάποιας μορφής σεξουαλικής βίας. Εκτιμάται ότι στο 70% έως 85% των περιπτώσεων, ο θύτης είναι κάποιος που το παιδί γνωρίζει και εμπιστεύεται. Η σεξουαλική βία μπορεί να πάρει πολλές μορφές: σεξουαλική κακοποίηση μέσα στον οικογενειακό κύκλο, παιδική πορνογραφία και πορνεία, διαφθορά, άγρια πελατών μέσω του Διαδικτύου και σεξουαλική επίθεση από συνομήλικους.

Η σεξουαλική βία κατά των παιδιών έχει εντοπιστεί σε κάθε χώρα στην Ευρώπη, αλλά πολλά εμπόδια δεν επιτρέπουν να σχηματιστεί σαφής εικόνα της έκτασης, του βάθους και της φύσης της. Οι περισσότερες περιπτώσεις δεν καταγγέλλονται, ενώ η γνωστοποίηση μπορεί να διαρκέσει χρόνια. Επίσης, είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία και δεν υπάρχει τυποποιημένη, συντονισμένη μέθοδος για τη συλλογή δεδομένων.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Σεξουαλική Κακοποίηση (Σύμβαση Lanzarote) περιέχει όλα τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη της σεξουαλικής βίας, την προστασία των παιδιών και τη δίωξη των δραστών. Είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που αναφέρεται σε όλες τις μορφές σεξουαλικής βίας κατά των παι-

διών. Σήμα κατατεθέν της είναι η λεγόμενη προσέγγιση των τεσσάρων «Π»: Πρόληψη της βίας, προστασία των παιδιών θυμάτων, ποινική δίωξη των δραστών, καθώς και προώθηση συνεργασιών και πολιτικών συμμετοχής. Η Σύμβαση Lanzarote ζητά κυρίως την προσεκτική επιλογή και την κατάρτιση των επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή με τα παιδιά, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και ευαισθητοποίηση, καθώς και προγράμματα παρέμβασης για τους πιθανούς δράστες.

ΕΝΑ στα ΠΕΝΤΕ

Η καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών μέσω ειδικών νομικών εγγράφων και ολοκληρωμένων δράσεων ευαισθητοποίησης είναι δύο από τους στρατηγικούς στόχους του προγράμματος «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα Παιδιά Μαζί με τα Παιδιά», του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το Νοέμβριο του 2010, ξεκίνησε η Καμπάνια του Συμβουλίου της Ευρώπης ΕΝΑ στα ΠΕΝΤΕ με στόχο να σταματήσει η σεξουαλική βία κατά των παιδιών. Η Καμπάνια ΕΝΑ στα ΠΕΝΤΕ σκοπεύει να επιτύχει περαιτέρω υπογραφή, επικύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση και να εξοπλίσει τα παιδιά, τις οικογένειες/ κηδεμόνες τους και τις κοινωνίες γενικότερα με τη γνώση και τα εργαλεία, ώστε να προλαμβάνουν και να καταγγέλλουν τη σεξουαλική βία κατά των παιδιών, και με αυτόν τον τρόπο να αυξήσει την ευαισθητοποίηση για την έκτασή της.

Διαβάστε περισσότερα στο www.coe.int/oneinfive

Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες

Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης και τα κράτη μέλη του έχουν εγκρίνει μια σειρά νομικών εγγράφων, προγραμμάτων και συστάσεων για την αντιμετώπιση ορισμένων από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στην Ευρώπη σήμερα. Ορισμένες Συνθήκες του Συμβουλίου της Ευρώπης, που αφορούν ειδικά τα παιδιά, περιλαμβάνουν:

- Την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (2000)
- Τη Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (2007), την πρώτη διεθνή νομική συνθήκη που ποινικοποιεί τη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών
- Την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Υιοθεσία Παιδιών (αναθεωρημένη το 2008).

Φυσικά, όλες οι συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύουν και για τα παιδιά.

Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα Παιδιά Μαζί με τα Παιδιά

Αυτό το πρόγραμμα εισήχθη ως αποτέλεσμα της Τρίτης Συνόδου Κορυφής των αρχηγών κρατών και των κυβερνήσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης (Βαρσοβία 2005). Συνίσταται σε δύο στενά συνδεδεμένα μέρη: την προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και την προστασία των παιδιών από τη βία. Ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι να βοηθήσει τους φορείς λήψης αποφάσεων και συνεργασίας να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν εθνικές στρατηγικές για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και την πρόληψη της βίας εναντίων των παιδιών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης δίνει επίσης έμφαση στην ευαισθητοποίηση και την προώθηση της καμπάνιας για τα πιο σημαντικά ζητήματα που επηρεάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και των δικαιωμάτων των παιδιών.

Το 2007, ο τομέας της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης δημοσίευσε το *Compasito* – ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για τα παιδιά. Το εγχειρίδιο αναπτύχθηκε ως απάντηση σε ένα σαφές αίτημα από την πλευρά των φορέων για διεύρυνση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα και την εστίασή της σε μια νεότερη ηλικιακή ομάδα. Η επακόλουθη διάδοση του *Compasito* σε όλη την Ευρώπη έχει αποδείξει ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πολύ αποτελεσματική αν εφαρμοστεί από τα πρώτα χρόνια της ζωής των παιδιών.

Η Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη έθεσε τις κατευθυντήριες γραμμές για την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που ενδυναμώνουν τα παιδιά, ώστε να είναι πολίτες και να κατανοούν τους μηχανισμούς της δημοκρατίας.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο
Συμβούλων Νεολαίας

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συμβούλων Νεολαίας ιδρύθηκε το 2008 με σκοπό την ενεργό συμμετοχή παιδιών και νέων στο ετήσιο πρόγραμμα εργασίας του ENOC και για να τους δώσει μια ευκαιρία να ακουστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι, ως κάτοχοι δικαιωμάτων και εμπειρογνώμονες της δικής τους ζωής και του περιβάλλοντος στο οποίο μεγαλώνουν, θα έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν μέρος στις δραστηριότητες του ENOC προκειμένου να μοιραστούν τις εμπειρίες τους, να δώσουν στους συνηγόρους των παιδιών μια σαφή ιδέα για τα ζητήματα που τους απασχολούν και για το πώς συγκεκριμένα να εξασφαλίσουν την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων τους, όπως αυτά κατοχυρώνονται στη Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Eurochild

Το Eurochild αποτελεί ένα δίκτυο οργανώσεων και ατόμων που δραστηριοποιούνται σε όλη την Ευρώπη για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παιδιών και των νέων. Το Eurochild είναι ένα παράδειγμα του έργου της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη και πέρα από αυτή, για την προστασία των παιδιών μέσω της δικτύωσης, της έρευνας, της επικοινωνίας και της υπεράσπισης. Μάθετε περισσότερα στο www.eurochild.org

www.defenceforchildren.org

www.ecpat.net

www.childrightsnet.org

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού

Η λέξη «ombudsperson» (συνήγορος) προέρχεται από τη σκανδιναβική λέξη «ombud», που σημαίνει εκπρόσωπος ή επίτροπος ή απεσταλμένος. Πλέον με τον όρο αυτό εννοούμε το άτομο που ασχολείται με ή/και διερευνά καταγγελίες, εκπροσωπεί και υπερασπίζεται τα συμφέροντα/ δικαιώματα μιας συγκεκριμένης ομάδας, μιλά εκ μέρους της και προσπαθεί να βελτιώσει τις συνθήκες για τα άτομα και για την ομάδα ως σύνολο. Πολλές χώρες έχουν τώρα το δικό τους Συνήγορο του Παιδιού και το 1997 συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC). Ο ρόλος ενός τέτοιου συνηγόρου είναι να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της CRC, διατηρώντας παράλληλα πλήρη ανεξαρτησία από την κυβέρνηση και άλλες δημόσιες αρχές. Ο Συνήγορος του Παιδιού συνήθως προστατεύει και προωθεί τα συμφέροντα/ δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με τις δημόσιες και ιδιωτικές αρχές και παρακολουθεί τις συνθήκες ανάπτυξης κάτω από τις οποίες μεγαλώνουν τα παιδιά. Μέχρι το 2011 διευρύνθηκε, περιλαμβάνοντας 39 οργανισμούς σε 30 χώρες. Στόχος του είναι να διευκολύνει την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.

? Υπάρχει Συνήγορος του Παιδιού στη χώρα σας;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Το 2006 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το έγγραφο «Προς μία στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού», το οποίο δίνει μία νέα ώθηση στη θέση που έχουν τα δικαιώματα των παιδιών στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έγγραφο αυτό συμπεριελάμβανε επτά στόχους που αφορούν στις δράσεις της Επιτροπής και στη θέσπιση των κριτηρίων της Ατζέντας 2011 της ΕΕ. Η Επιτροπή επίσης, επεξεργάστηκε το 2010 ένα σχέδιο δράσης για ασυνόδευτους ανηλίκους και επιδίωξε μέσω του προγράμματος DAPHNE να καταπολεμήσει τη βία κατά των παιδιών, των νέων ανθρώπων και των γυναικών. Η Ατζέντα της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στοχεύει να ενισχύσει την πλήρη δέσμευση της ΕΕ, όπως κατοχυρώνεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας και στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ώστε να προωθήσει, να προστατεύσει και να πραγματοποιήσει τα δικαιώματα του παιδιού σε όλες τις σχετικές πολιτικές και δράσεις της ΕΕ. Αυτή η ατζέντα περιλαμβάνει 11 συγκεκριμένες δράσεις στις οποίες η ΕΕ μπορεί να συνεισφέρει με έναν αποτελεσματικό τρόπο για την ευημερία και την ασφάλεια των παιδιών.

Μη-κυβερνητικές οργανώσεις

Οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις, όχι μόνο έχουν βήμα και λόγο στην παρακολούθηση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, αλλά συμβάλλουν επίσης, μέσα από το καθημερινό έργο και την πρακτική τους, στην πραγμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών. Σημαντικό ρόλο παίζουν και οι οργανώσεις υπό την ηγεσία παιδιών. Το έργο των ΜΚΟ περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις με βάση τα δικαιώματα, από την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα με παιδιά, μέχρι και την έρευνα, τις πρωτοβουλίες για την προστασία του παιδιού, τη συνεργασία με τις δημόσιες αρχές για την υλοποίηση πολιτικών φιλικών προς τα παιδιά, εναλλακτικές εκθέσεις για τα δικαιώματα των παιδιών και ούτω καθεξής.

Μερικά παραδείγματα οργανώσεων που εργάζονται με διαφορετικούς τρόπους για τα δικαιώματα των παιδιών είναι:

Η **Defence for Children International** (Διεθνής Υπεράσπιση των Παιδιών), μια διεθνής ΜΚΟ που εκπροσωπείται σε 40 χώρες και το έργο της επικεντρώνεται κυρίως στον τομέα της δικαιοσύνης ανηλίκων, τόσο με άμεσες παρεμβάσεις, όσο και με την άσκηση πίεσης, με την παρακολούθηση, αλλά και την κατάρτιση επαγγελματιών.

Η **ECPAT** (End Commercial Sexual Exploitation of Children/ Τέλος στην Εμπορική Εκμετάλλευση των Παιδιών για Σεξουαλικούς Σκοπούς), ένα διεθνές δίκτυο που εκπροσωπείται σε περισσότερες από 70 χώρες και δραστηριοποιείται με στόχο την εξάλειψη της παιδικής πορνείας, της παιδικής πορνογραφίας και της εμπορίας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς.

Η **MKO Group for the Convention on the Rights of the Child** (Ομάδα για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού) είναι ένα δίκτυο στο οποίο συμμετέχουν περισσότερες από 70 εθνικές και διεθνείς ΜΚΟ. Η αποστολή του δικτύου είναι να διευκολύνει την προώθηση, εφαρμογή και παρακολούθηση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Το **European Youth Forum** (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας) είναι μια πλατφόρμα συνεργασίας διαχειριζόμενη από νέους, με εκπροσώπηση από 98 εθνικά συμβούλια νεολαίας και διεθνείς οργανώσεις νεολαίας από όλη την Ευρώπη. Δραστηριοποιείται στον τομέα της νεανικής συμμετοχής, αντιπροσωπεύοντας και υποστηρίζοντας τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των νέων και εκείνα των οργανώσεών τους προς τα Ευρωπαϊκά Θεσμικά Όργανα, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τα Ηνωμένα Έθνη.

Η (ECYC) **European Confederation of Youth Clubs** (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συλλόγων Νεολαίας) είναι ένα δίκτυο οργανώσεων που εργάζεται για τη νεολαία και για συλλόγους νεολαίας, οι οποίοι ασκούν και προωθούν μεθόδους ανοιχτής εργασίας με νέους και τις μορφές άτυπης μάθησης μέσω ενός δικτύου 28 οργανώσεων μελών σε 27 ευρωπαϊκές χώρες.

Η **Save the Children** (Σώστε τα Παιδιά) με παρουσία σε 120 χώρες, είναι ένας από τους κορυφαίους οργανισμούς για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και την υποστήριξη των παιδιών που έχουν ανάγκη. Με ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, από τις άμεσες παρεμβάσεις, μέχρι και την υπεράσπιση και την άσκηση πίεσης, το όραμα του οργανισμού είναι ένας κόσμος στον οποίο κάθε παιδί απολαμβάνει το δικαίωμα στην επιβίωση, την προστασία, την ανάπτυξη και τη συμμετοχή.

Το **Διεθνές Κίνημα Falcon – Σοσιαλιστική Εκπαιδευτική Διεθνής** (IFM-SEI) είναι ένα διεθνές εκπαιδευτικό κίνημα που δραστηριοποιείται για την ενδυνάμωση των παιδιών και των νέων και αγωνίζεται για τα δικαιώματά τους, οργανώνοντας σεμινάρια και μαθήματα κατάρτισης, διεθνείς κατασκηνώσεις, συνέδρια και καμπάνιες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την υπεράσπιση και την άμεση εργασία με παιδιά που ανήκουν σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες ή βρίσκονται σε κίνδυνο.

Σημειώσεις Τέλους

¹ Επιτροπή του Ηνωμένου Βασιλείου για τη UNICEF, φυλλάδιο: www.unicef.org/pakistan/rightsleaflet.pdf

² «Η Κατάσταση των Παιδιών στον Κόσμο 2008», UNICEF 2008: www.unicef.org/sowc08/docs/sowc08.pdf

³ «Η Κατάσταση των Παιδιών στον Κόσμο Ειδική Έκδοση, Γιορτάζοντας τα 20 χρόνια της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού», UNICEF, 2010: www.unicef.org/rightsite/sowc/pdfs/SOWC_Spec%20Ed_CRC_Main%20Report_EN_090409.pdf

⁴ Δήλωση του Γενικού Γραμματέα, «Επικεφαλής ΗΕ: Η πείνα σκοτώνει 17.000 παιδιά καθημερινά», CNN, 2009: <http://edition.cnn.com/2009/WORLD/europe/11/17/italy.food.summit/>

Άλλες χρήσιμες πηγές:

- «Εκθεση Ανθρωπιστικής Δράσης 2009», UNICEF, 2009: www.unicef.pt/docs/HAR_2009_FULL_Report_English.pdf
- ΕΓΟ Παγκόσμια Εκθεση Παρακολούθησης, «Η Κρυφή Κρίση: Ένοπλες Συγκρούσεις και Εκπαίδευση», Oxford University Press, UNESCO, 2011: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001907/190743e.pdf>
- Εγχειρίδιο για Βουλευτές, Νο 13, 2007, Εξάλειψη της Βίας κατά των παιδιών, Διακοινοβουλευτική Ένωση και UNICEF: www.ipu.org/pdf/publications/violence_en.pdf
- Δείτε: Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιοσύνης: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm
- «Σε σπίτι ή σε ίδρυμα; Τυπική φροντίδα και υιοθεσία παιδιών στην Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία», UNICEF, 2010: www.unicef.org/ceecis/At_home_or_in_a_home_report.pdf
- Βλέπε: www.oecd.org/dataoecd/2/17/43198877.pdf
- Ειδήσεις στον Κόσμο, Κοινοπραξία για τα Παιδιά του Δρόμου: <http://streetkidnews.blogspot.com/> και www.streetchildren.org.uk/news.asp NewSID=73
- «Στατιστικές για τα Παιδιά του Δρόμου», Κοινοπραξία για τα Παιδιά του Δρόμου, 2009: www.streetchildren.org.uk/_uploads/resources/Street_Children_Stats_FINAL.pdf
- Δείτε: http://england.shelter.org.uk/_data/assets/pdf_file/0004/114853/Child_Poverty_and_Housing.pdf
- «Εκθεση Εμπορίας Ατόμων», Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Γραφείο για την παρακολούθηση και την καταπολέμηση της εμπορίας προσώπων, 2006: www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2006/65983.htm
- «Παιδιά και σωματική τιμωρία: Το δικαίωμα στη σωματική ακεραιότητα, είναι και δικαίωμα των παιδιών», Συμβούλιο της Ευρώπης, Εντυπη Έκδοση, 2006: <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1237635&Site=CM>
- Newell, Peter. Η σωματική τιμωρία στα σχολεία και η πρόοδος ως προς την απαγόρευση κάθε σωματικής τιμωρίας στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, Παγκόσμια Πρωτοβουλία για τον Τερματισμό Όλων των Μορφών Σωματικής Τιμωρίας των Παιδιών, 2011: www.endcorporalpunishment.org
- Ευρωπαϊκή Νομοθεσία: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/index_en.htm
- Δείτε: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0060:en:NOT>

 www.youthforum.org

 <http://www.ecyc.org>

 www.savethechildren.net

 www.ifm-sei.org

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:

Ένα τζαμί στο Sleepyville

Παντομίμα

Προσοχή, παρακολουθούμε!

Εκπαίδευση για όλους;

Προεκλογική εκστρατεία

Αγώνας για τα δικαιώματα

Ηρωίδες και ήρωες

Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί

Φτιάχνοντας συνδέσεις

Πάνω στη σκάλα

Σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής

ενέργειας

Ιστορία δύο πόλεων

Να ψηφίζει κανείς ή να μην

ψηφίζει;

Συνεδρίαση συνδικαλιστικής

οργάνωσης

Ποια είναι η θέση σου;

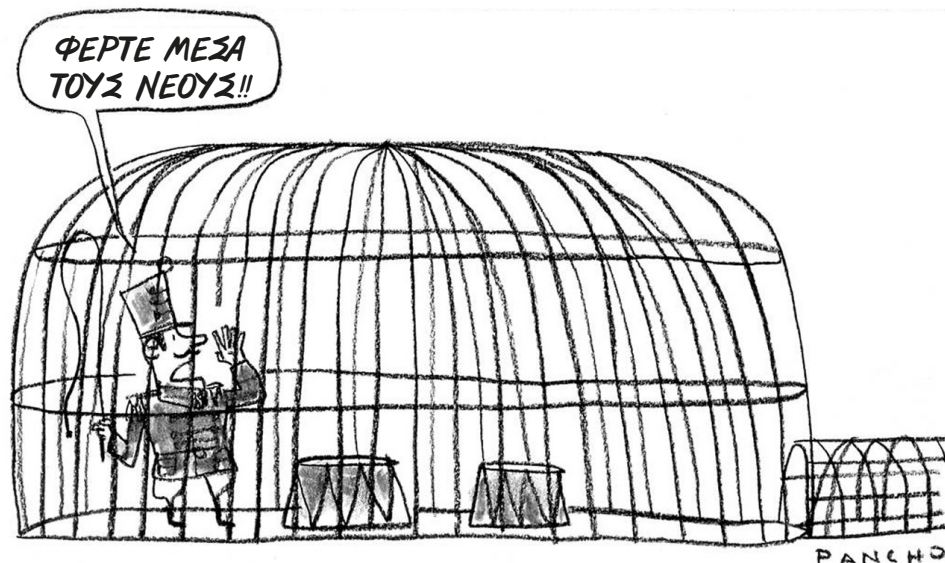
Δεν είναι πάντα το ίδιο να είναι
κάποιος αγαθός άνδρας και
αγαθός πολίτης.

Αριστοτέλης

Η ιδιότητα του πολίτη είναι
μία σύνθετη και πολυδιάστατη
πραγματικότητα που πρέπει
να τεθεί στο πολιτικό και
ιστορικό της πλαίσιο...
Η δημοκρατική ιδιότητα
του πολίτη, συγκεκριμένα,
αναφέρεται στην ενεργή
συμμετοχή των νέων στο
σύστημα των δικαιωμάτων
και υποχρεώσεων, που είναι
το πεπρωμένο των πολιτών σε
δημοκρατικές κοινωνίες.

Συμβουλευτική Συνάντηση
για την Εκπαίδευση για το
Πρόγραμμα Δημοκρατικής
Ιδιότητας του Πολίτη του
Συμβουλίου της Ευρώπης, 1996

Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή

Τι είναι η Ιδιότητα του Πολίτη;

Οι παραδόσεις και οι προσεγγίσεις στις διαφορετικές χώρες σε όλον τον κόσμο ποικίλλουν κατά τη διάρκεια της ιστορίας, ανάλογα με την ιστορία τους, τον πολιτισμό, τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας, την ιδεολογία, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές διαφορετικές αντιλήψεις για την έννοια της ιδιότητας του πολίτη.

Η καταγωγή της έννοιας της ιδιότητας του πολίτη εντοπίζεται στην Αρχαία Αθήνα, όταν «πολίτες» ήταν όσοι είχαν το νόμιμο δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις του κράτους. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δεν ήταν ο κάθε άνθρωπος πολίτης: οι δούλοι, οι αγρότες, οι γυναίκες ή οι μέτοικοι θεωρούνταν απλά υποκείμενα. Για όσους είχαν την προνομιακή θέση των πολιτών, η ιδέα της «πολιτικής αρετής» ή του να είναι κάποιος «καλός» πολίτης ήταν μια σημαντική πτυχή της ιδιότητάς τους, αφού η συμμετοχή δε θεωρούνταν μόνο δικαίωμα, αλλά επίσης, και πρωτίστως, υποχρέωση. Ένας πολίτης που δεν ανταποκρινόταν στις υποχρεώσεις του θεωρούνταν κοινωνικά επιζήμιος.

Αυτή η έννοια που διαμορφώθηκε στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία αντανάκλαται και στη σημερινή γενικώς αποδεκτή αντίληψη της έννοιας της ιδιότητας του πολίτη, η οποία συνδέει το άτομο και το κράτος με μία νομοθετημένη σχέση. Οι περισσότεροι άνθρωποι στον κόσμο είναι νόμιμοι πολίτες κάποιου εθνικού κράτους, πράγμα που τους παρέχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα προνόμια ή δικαιώματα. Η ιδιότητα του πολίτη επίσης, επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις με βάση αυτό που προσδοκά το κράτος από τα άτομα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία του. Επομένως, οι πολίτες εκπληρώνουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις απέναντι στο κράτος τους και σε αντάλλαγμα μπορούν να περιμένουν προστασία των ζωτικών τους αναγκών.

Ωστόσο, η σημασία της έννοιας «ιδιότητα του πολίτη» έχει πολλά περισσότερα επίπεδα πέραν του νομικού. Στην εποχή μας, η «ιδιότητα του πολίτη» δεν είναι μόνον ένα νομικό μόρφωμα, αλλά πολλά περισσότερα. Κυρίως σχετίζεται –μεταξύ άλλων– με την προσωπική αίσθηση του «ανήκειν», το αίσθημα δηλαδή, ότι κανείς ανήκει σε μία κοινότητα την οποία μπορεί να διαμορφώσει και να επηρεάσει με άμεσο τρόπο.

Μία τέτοια κοινότητα μπορεί να οριστεί μέσα από διάφορα χαρακτηριστικά, όπως για παράδειγμα τον κοινό ηθικό κώδικα, το πανομοιότυπο σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, την αφοσίωση σε έναν πολιτισμό που ανήκει σε πολλούς ή το αίσθημα ταυτότητας. Με τη γεωγραφική έννοια, η «κοινότητα» συνήθως ορίζεται σε δύο κύρια επίπεδα, την τοπική κοινότητα όπου το άτομο ζει και το κράτος στο οποίο το άτομο ανήκει.

Στη σχέση μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις διαστάσεις οι οποίες σχετίζονται με τα τέσσερα υποσυστήματα που διέπουν μία κοινωνία και τα οποία είναι απαραίτητα για την ύπαρξή της: η πολιτική/ νομική διάσταση, η κοινωνική διάσταση, η πολιτιστική διάσταση και η οικονομική διάσταση¹.

Η **πολιτική** διάσταση της ιδιότητας του πολίτη αναφέρεται στα πολιτικά δικαιώματα και υποχρεώσεις vis à vis (:απέναντι) στο πολιτικό σύστημα. Η ανάπτυξη αυτής της διάστασης θα πρέπει να προέρχεται από τη γνώση του πολιτικού συστήματος και την προώθηση δημοκρατικών στάσεων και δεξιοτήτων συμμετοχής.

Η **κοινωνική** διάσταση της ιδιότητας του πολίτη αφορά στη συμπεριφορά απέναντι στα άτομα μιας κοινωνίας και απαιτεί ένα βαθμό αφοσίωσης και αλληλεγγύης. Οι κοινωνικές δεξιότητες και η γνώση των κοινωνικών σχέσεων στην κοινωνία είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη αυτής της διάστασης.

Η **πολιτιστική** διάσταση της ιδιότητας του πολίτη αναφέρεται στην αναγνώριση μίας κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτή η πολιτιστική διάσταση θα πρέπει να αναπτύσσεται μέσω της γνώσης της πολιτιστικής κληρονομιάς, της ιστορίας και των βασικών δεξιοτήτων (γλώσσα, γραφή και ανάγνωση).

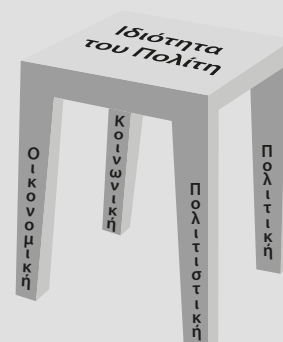
Η **οικονομική** διάσταση της ιδιότητας του πολίτη αφορά στις σχέσεις που αναπτύσσει το άτομο με την εργασία και την κατανάλωση. Συνεπάγεται το δικαίωμα στην εργασία και την πρόσβαση σε ένα ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης. Οι οικονομικές δεξιότητες (για δραστηριότητες που σχετίζονται με την εργασία και άλλες οικονομικές δραστηριότητες) και η επαγγελματική κατάρτιση παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην πραγμάτωση αυτής της οικονομικής διάστασης.

Αυτές οι τέσσερις διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη επιτυγχάνονται μέσω των διαδικασιών κοινωνικοποίησης, που λαμβάνουν χώρα στο σχολείο, την οικογένεια, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τις πολιτικές παρατάξεις, όπως επίσης και μέσω των συλλόγων, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, της γειτονιάς, αλλά και την απλή συμμετοχή σε ομάδες συνομηλίκων.

? Ποια αισθήματα του «ανήκειν» αναγνωρίζετε στον εαυτό σας;

Όταν κανείς είναι μέλος μίας κοινότητας, έχει τη δυνατότητα να την επηρεάσει, να συμμετέχει στην ανάπτυξή της και να συνεισφέρει στην ευημερία της. Επομένως, η ιδιότητα του πολίτη γίνεται επίσης αντιληπτή ως μία πρακτική – η πρακτική της ανάληψης ενεργού ρόλου στην κοινωνία. Μία τέτοιου είδους συμμετοχή μπορεί να έχει κανείς σε διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα, στη γειτονιά του, σε μία τυπική ή άτυπη κοινωνική ομάδα, στη χώρα του ή σε ολόκληρο τον κόσμο. Η έννοια του **ενεργού πολίτη** σημαίνει ότι το άτομο αναλαμβάνει δράση μέσω της συμμετοχής του, προκειμένου να βελτιωθεί η ζωή των μελών της κοινότητας. Η **δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη** σχετίζεται στενά με την έννοια του ενεργού πολίτη, που δίνει έμφαση στην πίστη ότι η ιδιότητα του πολίτη πρέπει να βασίζεται στις δημοκρατικές αρχές και αξίες, όπως ο πλουραλισμός, ο σεβασμός για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η τήρηση του νόμου.

? Θεωρείτε τον εαυτό σας έναν ενεργό πολίτη;

Από το σύνολο των εννοιών για την Ευρωπαϊκή Αγωγή του Πολίτη²

Ιδιότητα του πολίτη, συμμετοχή και ανθρώπινα δικαιώματα

Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνουν τις τέχνες και να μετέχουν της επιστημονικής εξέλιξης και των πλεονεκτημάτων της.

ΟΔΑΔ, άρθρο 27

Το Άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην εθνικότητα, το δικαίωμα να την αλλάξει και το δικαίωμα να μην τη στερηθεί. Το δικαίωμα σε μία εθνικότητα επικυρώνεται σε πολλές άλλες διεθνείς διακηρύξεις, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Εθνικότητα του Συμβουλίου της Ευρώπης (1997). Στο πλαίσιο των διεθνών κανόνων, η «εθνικότητα» και η «ιδιότητα του πολίτη» συνήθως χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα. Αυτό ισχύει επίσης για τη Σύμβαση, όπως υπογραμμίζεται στην Επεξηγηματική Έκθεσή⁴ της: «η εθνικότητα... αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη νομική σχέση που διέπει ένα άτομο και ένα Κράτος, η οποία αναγνωρίζεται από αυτό το Κράτος. ... λαμβάνοντας υπόψη τη Σύμβαση, οι όροι “εθνικότητα” και “ιδιότητα του πολίτη” θεωρούνται συνώνυμα».

Το δικαίωμα στην εθνικότητα είναι εξαιρετικά σημαντικό λόγω των επιπτώσεών του στην καθημερινή ζωή των ατόμων σε κάθε χώρα. Ένα άτομο που αναγνωρίζεται ως πολίτης μιας χώρας απολαμβάνει πολλά νομικά πλεονεκτήματα και μεταξύ άλλων, το δικαίωμα ψήφου, δημόσιου αξιώματος, κοινωνικής ασφάλειας, υγειονομικής περίθαλψης, μόνιμης κατοικίας, ιδιοκτησίας γης ή απασχόλησης.

Μολονότι επαφίεται σε κάθε χώρα να καθορίσει ποιοι είναι υπήκοοί της και πολίτες της και ποια δικαιώματα και υποχρεώσεις έχουν, τα διεθνή κείμενα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιβάλλουν κάποιους περιορισμούς στην κρατική κυριαρχία αναφορικά με τους κανονισμούς για την ιδιότητα του πολίτη. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη περιορίζονται από την αρχή της μη διάκρισης των οικουμενικών δικαιωμάτων και από την αρχή ότι η ανιθαγένεια θα πρέπει να αποφεύγεται.

Η συμμετοχή στην πολιτική και πολιτιστική ζωή είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα που αναγνωρίζεται σε πολλές διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ξεκινώντας από την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία παρέχει το δικαίωμα της συμμετοχής στη διακυβέρνηση και στις ελεύθερες εκλογές, το δικαίωμα στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, το δικαίωμα στην ειρηνική συνάθροιση και συναναστροφή και το δικαίωμα συμμετοχής σε σωματεία. Η συμμετοχή αποτελεί επίσης κεντρική αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος της δημοκρατικής πολιτότητας για όλους.

Η συμμετοχή είναι μία από τις κατευθυντήριες αρχές της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Αυτή η συνθήκη αναφέρει ότι τα παιδιά (όλοι οι άνθρωποι ηλικίας κάτω των δεκαοχτώ χρόνων) έχουν το δικαίωμα να εισακούγονται όταν οι ενήλικες λαμβάνουν αποφάσεις που τους επηρεάζουν, στο βαθμό που αναλογεί στην ηλικία και την ωριμότητα του κάθε παιδιού. Έχουν το δικαίωμα να εκφραστούν ελεύθερα, να λαμβάνουν και να μοιράζονται πληροφορίες. Η Σύμβαση αναγνωρίζει ότι τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με αυτά, να εκφέρουν άποψη και επομένως, να συμμετέχουν ως πολίτες και φορείς αλλαγής.

Η κοινωνική συμμετοχή καθίσταται δύσκολη, αν όχι αδύνατη, εάν αποσυνδεθεί από το ευρύτερο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η κακή κατάσταση της υγείας, το χαμηλό επίπεδο της εκπαίδευσης, ο περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης, η φτώχεια και άλλοι παράγοντες επηρεάζουν τη δυνατότητα κάποιου να συμμετέχει στις διαδικασίες και στις δομές που επηρεάζουν τον ίδιο και τα δικαιώματά του. Αντίστοιχα, χωρίς συμμετοχή, πολλά ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται δυσπρόσιτα. Μέσω της συμμετοχής μπορούμε να χτίσουμε μία κοινωνία βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, να αναπτύξουμε την κοινωνική συνοχή, να κάνουμε τη φωνή μας να ακουστεί, ώστε να επηρεάσουμε αυτούς που λαμβάνουν αποφάσεις, να επιτύχουμε την αλλαγή και τελικά να γίνουμε το υποκείμενο και όχι το αντικείμενο της ζωής μας.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙ

18 Μαρτίου

Πρώτες Βουλευτικές εκλογές με καθολική ψηφοφορία στην Ευρώπη (1917)

5 Μαΐου

Ημέρα Ευρώπης (Συμβούλιο της Ευρώπης)

12 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Νεολαίας

19 Σεπτεμβρίου

Ημέρα Δικαιώματος Ψήφου

Η εβδομάδα που περιλαμβάνει τη 15η Οκτωβρίου

Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Τοπικής Δημοκρατίας

5 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού για την Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη

10 Δεκεμβρίου

Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

❓ Ποιες μορφές εμπλοκής ή συμμετοχής, εκτός από τις εκλογές, είναι δυνατές για το μέσο πολίτη;

Εξασκώντας την ιδιότητα του πολίτη

Μεγάλο μέρος της συζήτησης που εν πολλοίς αφορά στην ιδιότητα του πολίτη επικεντρώνεται στο ζητούμενο της αύξησης του βαθμού εμπλοκής και συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες της δημοκρατικής κοινότητας. Γίνεται αντιληπτό όλο και περισσότερο ότι η περιοδική δυνατότητα των πολιτών να ψηφίζουν δεν επαρκεί, γιατί όσοι κατέχουν θέσεις εξουσίας δεν αισθάνονται υπόλογοι στο λαό, αλλά και γιατί οι απλοί πολίτες δεν πείθονται ότι οι εκλογές αποτελούν μέσο ενδυνάμωσής τους. Επομένως, τα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής στις εκλογές υποδηλώνουν σε ένα βαθμό την πολιτική απάθεια του πληθυσμού, γεγονός που υπονομεύει την αποτελεσματική λειτουργία της δημοκρατίας.

Ένα δεύτερο σύνολο θεμάτων αφορά στα άτομα που δεν απολαμβάνουν πλήρως τα οφέλη της ιδιότητας του πολίτη, για τον άλφα ή βήτα λόγο. Μία πτυχή αυτού του προβλήματος είναι η συνένχιση των μοντέλων διάκρισης μέσα στις κοινωνίες: οι μειονοτικές ομάδες πολύ συχνά κατέχουν τυπικά την ιδιότητα του πολίτη στη χώρα όπου ζουν, αλλά ταυτόχρονα αποκλείονται από την πλήρη συμμετοχή στους θεσμούς αυτής της κοινωνίας.

Μία δεύτερη πτυχή του προβλήματος είναι οι συνέπειες της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, στο πλαίσιο της οποίας δημιουργούνται νέα πρότυπα εργασίας και μετανάστευσης. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων ανά τον κόσμο να διαμένει μεν στο εξωτερικό, αλλά να μην είναι σε θέση να κάνει αίτηση για επίσημη υπηκοότητα. Αυτό μπορεί να συμβαίνει σε μετανάστες εργάτες, πρόσφυγες, προσωρινά διαμένοντες ή ακόμα και σε εκείνους που έχουν αποφασίσει να μετακομίσουν μόνιμα σε μία άλλη χώρα.

❓ Θα πρέπει οι μετανάστες εργάτες να απολαμβάνουν τα οφέλη της ιδιότητας του πολίτη, αν όχι αυτά της τυπικής υπηκοότητας;

Μία τρίτη πτυχή είναι το ζήτημα της ανιθαγένειας. Αν και το δικαίωμα σε μία εθνικότητα αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα, κατοχυρωμένο από τους διεθνείς κανονισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο που δεν είναι υπήκοοι κάποιας χώρας. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), ο οργανισμός προσφύγων των Ηνωμένων Εθνών, εκτιμά ότι 12 εκατομμύρια άνθρωποι μέχρι το τέλος του 2010 στερούνταν ιθαγένειας. Η ανιθαγένεια είναι συχνά το αποτέλεσμα του κατακερματισμού κρατών, όπως η πρώην Σοβιετική Ένωση ή η πρώην Γιουγκοσλαβία. Εκτοπισμένα άτομα, μετανάστες που έχουν απελαθεί και όσων η γέννηση δεν έχει καταγραφεί επίσημα στις δημόσιες αρχές είναι επίσης πιθανό να μην έχουν ιθαγένεια.

Μορφές συμμετοχής

Η συμμετοχή των πολιτών στο σύστημα διακυβέρνησης θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος της δημοκρατίας και μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω διαφορετικών μηχανισμών και μορφών και σε διάφορα επίπεδα. Έχουν αναπτυχθεί πολλά μοντέλα για να περιγράψουμε τη διαδικασία της συμμετοχής. Το πλέον πρόσφατο, αλλά και πιθανόν το πιο γνωστό είναι «η σκάλα συμμετοχής» (1969) της Sherry Arnstein.

Η Arnstein εντόπισε οκτώ επίπεδα συμμετοχής, με το καθένα να αντιστοιχεί σε ένα σκαλί. Στο κάτω άκρο της σκάλας βρίσκεται η ελάχιστη ή μηδενική συμμετοχή του πολίτη, ενώ στο ανώτατο, εκείνη η μορφή διακυβέρνησης που κατευθύνεται πλήρως από τους πολίτες. Όσο πιο ψηλά βρίσκεται κανείς στη σκάλα, τόσο μεγαλύτερη δύναμη έχει να καθορίσει το αποτέλεσμα. Τα δύο κατώτερα σκαλιά – η χειραγώγηση των πολιτών και η θεραπεία (με την έννοια ότι πρέπει ο πολίτης να διορθώσει δικές του αδυναμίες) – δεν είναι συμμετοχικά και θα πρέπει να αποφεύγονται. Τα τρία επόμενα σκαλιά – η ενημέρωση, η διαβούλευση και η ειρήνευση (με την έννοια της εξομάλυνσης των συγκρούσεων) – είναι συμβολικά: επιτρέπουν στους πολίτες να έχουν φωνή και να ακούγονται, αλ-

❖ Όλοι έχουν το δικαίωμα να λάβουν μέρος στη διακυβέρνηση της χώρας τους, άμεσα ή μέσω των ελεύθερα εκλεγμένων αντιπροσώπων.

ΟΔΑΔ, άρθρο 21

❖ Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία ειρηνικής συνάθροισης και συναναστροφής.

ΟΔΑΔ, άρθρο 20

❖ Υπολογίζεται ότι περίπου 70-80.000 Ρομά είναι ανιθαγενείς σε όλη την Ευρώπη.

❖ Η ιδέα της συμμετοχής των πολιτών μοιάζει λιγάκι σαν να τρως σπανάκι: κανείς δεν είναι καταρχήν εναντίον της γιατί κάνει καλό.⁶

Sherry R. Arnstein

λά οι απόψεις τους δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη από τους κυβερνώντες. Τα τρία σκαλιά που βρίσκονται στην κορυφή της σκάλας – η συνεργασία, η εκπροσωπούμενη διακυβέρνηση και ο έλεγχος που ασκείται από τους πολίτες – συναποτελούν την πραγματική εξουσία των πολιτών και την συμμετοχής τους στην πληρέστερη μορφή της.

Δικαιώματα έναντι πραγματικότητας

Οι κοινότητες των Ρομά υφίστανται πολύ συχνά διακρίσεις σε πολλά μέρη της Ευρώπης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι χώρες στις οποίες διαμένουν Ρομά αρνούνται να τους παράσχουν υπηκοότητα. Όταν κατακερματίστηκαν η Τσεχοσλοβακία και η Γιουγκοσλαβία τη δεκαετία του '90, κάποιοι Ρομά έμειναν χωρίς υπηκοότητα, καθώς τα κράτη που προέκυψαν θεωρούσαν ότι οι Ρομά ανήκουν αλλού και εφάρμοσαν νόμους που δεν τους έδιναν υπηκοότητα. Οι Ρομά γονείς που είναι ανιθαγενείς ή μετανάστες σε άλλη χώρα, συχνά δεν μπορούν να δηλώσουν τα παιδιά τους, παρά το γεγονός ότι αυτά τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην υπηκοότητα σύμφωνα με τους διεθνείς νόμους. Ως αποτέλεσμα, τα παιδιά αυτά δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μερικά από τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, όπως στην υγειονομική περίθαλψη ή την εκπαίδευση. Άλλες κοινότητες με νομαδικό τρόπο ζωής, για παράδειγμα οι Ταξιδιώτες στη Βρετανία, μπορεί να αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

Ακόμα και όταν οι Ρομά αναγνωρίζονται επίσημα ως πολίτες, μπορεί να αποκλειστούν από την πλήρη συμμετοχή στις κοινότητές τους και να αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας, εξαιτίας των διαδεδομένων διακρίσεων και προκαταλήψεων.

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία συναναστροφής και στην ελευθερία ειρηνικής συνάθροισης.

Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Η Γη δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία χώρα και η ανθρωπότητα οι πολίτες της.

Baha'ullah

Το μοντέλο της Arnstein αναπτύχθηκε περαιτέρω από τον Roger Hart και προσαρμόστηκε για τα παιδιά και τη νεανική συμμετοχή. Ο Hart ανέφερε ότι η συμμετοχή είναι ένα θεμελιώδες δικαίωμα που απορρέει από την ιδιότητα του πολίτη⁷, γιατί αυτός είναι ο τρόπος να μάθει κανείς τι σημαίνει να είναι πολίτης και πώς να γίνει πολίτης. Η νεανική συμμετοχή μπορεί επίσης να ιδωθεί ως ένας τρόπος συνεργασίας των νέων με τους ενήλικες. Υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής και ανάληψης ευθύνης από τη νεολαία, που εξαρτώνται από την τοπική κατάσταση, τους πόρους, τις ανάγκες και τα επίπεδα εμπειρίας. Η σκάλα συμμετοχής του Hart αποτυπώνει διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής των παιδιών και των νέων σε προγράμματα, οργανώσεις ή κοινότητες. Παρακάτω αναφέρονται τα οκτώ επίπεδα της νεανικής συμμετοχής:

Σκαλί 8: Από κοινού λήψη αποφάσεων

Προγράμματα ή ιδέες ξεκινούν ύστερα από πρωτοβουλίες νέων, οι οποίοι προσκαλούν τους ενήλικες να λάβουν μέρος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ως συνεργάτες.

Σκαλί 7: Οι νέοι κατευθύνουν και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες

Τα προγράμματα ή οι ιδέες αποτελούν πρωτοβουλία των νέων και εφαρμόζονται από αυτούς⁸ οι ενήλικες είναι πιθανό να κληθούν να παράσχουν την αναγκαία υποστήριξη, χωρίς η παρέμβασή τους να αποτελεί προϋπόθεση.

Σκαλί 6: Οι ενήλικες αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, μοιράζονται τη λήψη αποφάσεων με τους νέους

Τα προγράμματα ξεκινούν με πρωτοβουλία των ενηλίκων, αλλά οι νέοι καλούνται να συμμετέχουν ως ισότιμοι συνεργάτες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και την ανάληψη ευθυνών.

Σκαλί 5: Οι νέοι γνωμοδοτούν και ενημερώνονται

Τα προγράμματα ξεκινούν και διεξάγονται από τους ενήλικες, αλλά οι νέοι παρέχουν συμβουλές και προτάσεις και ενημερώνονται για το κατά πόσο αυτές λήφθηκαν υπόψη στις τελικές αποφάσεις και τα αποτελέσματα.

Σκαλί 4: Ορισμένοι ρόλοι ενός προγράμματος ανατίθενται στους νέους και αυτοί ενημερώνονται για την πορεία του

Τα προγράμματα ξεκινούν και διεξάγονται από τους ενήλικες⁹ οι νέοι καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένους ρόλους ή καθήκοντα στο πλαίσιο ενός προγράμματος, αλλά ενημερώνονται για το βαθμό που η δράση τους διαμορφώνει την πραγματικότητα.

Σκαλί 3: Συμβολική παρουσία

Κάποιοι ρόλοι στα προγράμματα ανατίθενται στους νέους, χωρίς να τους δίνεται η δυνατότητα πραγματικής διαμόρφωσης των αποφάσεων. Δημιουργείται (εκούσια ή ακούσια) μια ψευδής εικόνα νεανικής συμμετοχής, ενώ στην πραγματικότητα οι νέοι δεν έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν το τι και το πώς γίνεται.

Σκαλί 2: Οι νέοι έχουν ένα διακοσμητικό ρόλο

Οι νέοι καθίστανται απαραίτητοι στο πρόγραμμα προκειμένου να εκπροσωπήσουν τη νεολαία ως μια μη προνομιούχα ομάδα. Πέραν της παρουσίας τους δε διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο και όπως τα διακοσμητικά αντικείμενα, τοποθετούνται σε μια ορατή θέση στο πρόγραμμα ή την οργάνωση, προκειμένου να εντοπίζονται εύκολα από τους εξωτερικούς παρατηρητές.

Σκαλί 1: Χειραγώγηση

Οι νέοι προσκαλούνται να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα, αλλά δεν επηρεάζουν πραγματικά, ούτε τις αποφάσεις, ούτε τα αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, η παρουσία τους χρησιμοποιείται για την επίτευξη άλλων στόχων, όπως η εξασφάλιση της νίκης στις τοπικές εκλογές, η δημιουργία καλύτερης εικόνας ενός θεσμού ή η εξασφάλιση μεγαλύτερων χρηματοδοτήσεων από ιδρύματα που υποστηρίζουν τη νεανική συμμετοχή.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να παίξουν οι νέοι έναν ενεργό ρόλο ως πολίτες των κοινωνιών τους. Το 2011 διεξήχθη μία έρευνα σε νέους που είναι κάτοικοι των κρατών μελών της ΕΕ, ηλικίας μεταξύ 15 και 30, ώστε να αποτυπωθεί το ποσοστό των νέων πολιτών της ΕΕ που συμμετέχουν στην κοινωνία. Η έρευνα εστίαζε στη συμμετοχή τους σε οργανώσεις (π.χ. αθλητικές λέσχες, εθελοντικές οργανώσεις), πολιτικές οργανώσεις, εθελοντικές δραστηριότητες και προγράμματα για την προώθηση της συνεργασίας με νέους άλλων χωρών.

Τα ευρήματα περιελάμβαναν τα εξής:

- Σε όλες τις χώρες, η μειψηφία των νέων ανέφερε ότι συμμετείχαν σε δραστηριότητες που στόχευαν στην προώθηση της συνεργασίας με νέους άλλων χωρών⁷ το ποσοστό αυτό κυμαινόταν από 4% στην Ιταλία ως 16% στην Αυστρία.
- Περίπου το ένα τέταρτο των νέων ανθρώπων συμμετείχε σε μία οργανωμένη εθελοντική δραστηριότητα το 2010. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφηκαν στη Σλοβενία, τη Δανία, την Ιρλανδία και την Ολλανδία (36%-40%).
- Περίπου 8 στους 10 νέους που είχαν δικαίωμα ψήφου, ανέφεραν ότι είχαν λάβει μέρος στην ψηφοφορία σε τοπικές, περιφερειακές, εθνικές ή ευρωπαϊκές εκλογές τα προηγούμενα τρία χρόνια. Το ποσοστό κυμαινόταν από 67% στο Λουξεμβούργο ως 93% στο Βέλγιο (όπου η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική).
- Περίπου το ένα τρίτο των νέων στην ΕΕ ήταν ενεργοί σε αθλητικές λέσχες το 2010. Περίπου το ένα έκτο είχε συμμετάσχει σε μία οργάνωση νεολαίας και ένας στους επτά συμμετείχε στις δραστηριότητες μίας πολιτιστικής οργάνωσης⁸.

? Πώς μπορείτε να εισακουστείτε σε ένα σύλλογο νεολαίας, σε μια οργάνωση ή στο σχολείο;

Νεανική συμμετοχή στο Συμβούλιο της Ευρώπης

Στόχος της πολιτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νεολαία είναι να παρέχει στους νέους – κορίτσια και αγόρια, νεαρές γυναίκες και νεαρούς άντρες – ίσες ευκαιρίες και εμπειρίες δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους, προκειμένου να συμμετέχουν πλήρως σε όλους τους τομείς της κοινωνίας.⁹

Συμμετοχή σημαίνει να εμπλέκεσαι, να αναλαμβάνεις και να μοιράζεσαι καθήκοντα και ευθύνες. Σημαίνει να έχεις πρόσβαση και να συμπεριλαμβάνεσαι.

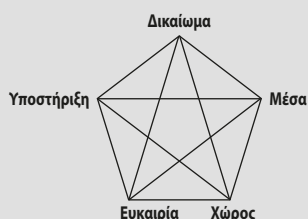
Peter Lauritzen³

Βλέπε επίσης τη σκάλα της συμμετοχής στη σελίδα 269.

Η συμμετοχή και η ενεργή άσκηση του δικαιώματος του πολίτη αναφέρονται στο να έχει κάποιος το δικαίωμα, τα μέσα, το χώρο και την ευκαιρία και, όπου είναι απαραίτητο, τη στήριξη για να συμμετέχει και να επηρεάζει αποφάσεις και να ασχολείται με δράσεις και δραστηριότητες προκειμένου να συνεισφέρει στην οικοδόμηση μιας καλύτερης κοινωνίας.

Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Χάρτης για τη Συμμετοχή των Νέων Ανθρώπων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή

Προσέγγιση RMSOS (Right, Means, Space, Opportunity, Support) για την νεανική συμμετοχή

Το Πετς Γνώμη σου! (Have your Say!) είναι το Εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Χάρτη για τη Συμμετοχή των Νέων Ανθρώπων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή¹², το οποίο διατίθεται ηλεκτρονικά σε 11 γλώσσες.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης παίζει έναν κυρίαρχο ρόλο στην υποστήριξη και την ενθάρρυνση της συμμετοχής και δράσης των νέων ως ενεργών πολιτών. Η συμμετοχή είναι κεντρικό ζήτημα στην πολιτική νεολαίας του Συμβουλίου με διάφορους τρόπους:

- Οι πολιτικές που επικεντρώνονται στη νεολαία θα πρέπει να προωθούν τη συμμετοχή των νέων ανθρώπων σε διάφορες σφαίρες της κοινωνίας, ιδίως σε εκείνες που σχετίζονται πιο άμεσα με αυτούς. Αυτό περιλαμβάνει την υποστήριξη των οργανώσεων νεολαίας, τη δημιουργία πλατφόρμας ή συμβουλευτικών οργάνων για νέους και την αναγνώριση του ρόλου των μαθητικών συμβουλίων και ενώσεων στη διοίκηση των σχολείων και ούτω καθεξής.
- Οι πολιτικές που επικεντρώνονται στη νεολαία θα πρέπει να αναπτύσσονται, να εφαρμόζονται και να αξιολογούνται με τη συμμετοχή των νέων, δηλαδή με τρόπους που λαμβάνουν υπόψη τις προτεραιότητες, τις απόψεις και τα ενδιαφέροντά τους. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω των νεανικών συμβουλίων και των φόρουμ (εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών) ή/και με άλλα μέσα που δίνουν στους νέους τη δυνατότητα να λειτουργούν συμβουλευτικά, όπως για παράδειγμα τη διαδικτυακή συμμετοχή.
- Οι πολιτικές και τα προγράμματα νεολαίας θα πρέπει να ενθαρρύνουν προσεγγίσεις μάθησης και δράσης των οποίων επίκεντρο είναι ο συμμετέχων -όπως η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω των οποίων οι συμμετέχοντες εξασκούνται και μαθαίνουν τη συμμετοχή και την ιδιότητα του πολίτη.

Αυτές οι διαστάσεις της νεανικής συμμετοχής αντικατοπτρίζουν τις προσεγγίσεις του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Χάρτη για τη Συμμετοχή των Νέων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή, που τονίζει ότι:

συμμετοχή σημαίνει οι νέοι να μπορούν να αναλαμβάνουν την ευθύνη και να επιδρούν στις αποφάσεις και τις δράσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους ή που απλά είναι σημαντικές για αυτούς. Στην πράξη, επομένως, αυτό θα μπορούσε να σημαίνει την συμμετοχή τους στις τοπικές εκλογές, όπως επίσης τη δημιουργία μίας οργάνωσης νεολαίας ή ενός διαδικτυακού φόρουμ, όπου οι νέοι ανταλλάσσουν πληροφορίες για τα χόμπι και τα ενδιαφέροντά τους ή άλλους δημιουργικούς τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους. Ο ορισμός του Χάρτη για τη Συμμετοχή δείχνει επίσης ότι η προσέγγιση των νέων και της νεανικής συμμετοχής έχει μετατοπιστεί. Δεν αντιμετωπίζονται ως θύματα ή ως μία ευάλωτη ομάδα που χρειάζεται προστασία και βοήθεια (η επονομαζόμενη «προσέγγιση με βάση το πρόβλημα»). Δεν αντιμετωπίζονται ως αντικείμενο παρέμβασης των ενηλίκων, προϋποθέτοντας ότι οι ενήλικες γνωρίζουν τι είναι καλύτερο για τους νέους. Αντίθετα με βάση τη σύγχρονη προσέγγιση, οι νέοι αναγνωρίζονται ως ενεργά μέλη στις οργανώσεις ή στην κοινοτική ζωή· αναγνωρίζονται ως συνεργάτες που διαθέτουν πολλές δυνατότητες, ταλέντα και δυνάμεις. Θεωρείται δεδομένο ότι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις ανάγκες τους και να βρουν τρόπους να τις ικανοποιήσουν.¹⁰

Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τη Συμμετοχή των Νέων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή¹¹ (που συντάχθηκε το 1992 και αναθεωρήθηκε το 2003) είναι ένα έγγραφο χάραξης μιας διεθνούς πολιτικής που εγκρίθηκε από το Συνέδριο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο Χάρτης αποτελείται από τρία μέρη που σχετίζονται με τις διαφορετικές πτυχές της νεανικής συμμετοχής σε τοπικό επίπεδο. Το πρώτο παρέχει οδηγίες στις τοπικές και περιφερειακές αρχές για τον τρόπο διαμόρφωσης των πολιτικών, οι οποίες επηρεάζουν τους νέους σε πολλούς τομείς. Το δεύτερο μέρος παρέχει τα εργαλεία για ενίσχυση της νεανικής συμμετοχής. Τέλος, η τρίτη ενότητα παρέχει συμβουλές για τη θέσπιση θεσμικών συνθηκών που επιτρέπουν τη νεανική συμμετοχή.

Ο Χάρτης περιγράφει 14 τομείς στους οποίους οι νέοι άνθρωποι θα πρέπει να συμμετέχουν. Είναι οι εξής:

1. αθλήματα, ψυχαγωγία και συλλογική ζωή
2. εργασία και απασχόληση
3. στέγαση και μεταφορές
4. εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
5. κινητικότητα και διαπολιτισμικές ανταλλαγές

6. υγεία
7. ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών
8. νέοι άνθρωποι που ζουν σε αγροτικές περιοχές
9. πρόσβαση στον πολιτισμό
10. αειφόρος ανάπτυξη και περιβάλλον
11. βία και έγκλημα
12. προστασία από διακρίσεις
13. αγάπη και σεξουαλικότητα
14. πρόσβαση στα δικαιώματα και στο νόμο.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει εφαρμόσει με ένα μοναδικό τρόπο τη νεανική συμμετοχή στα πλαίσια της πολιτικής του στον τομέα της νεολαίας. Ειδικότερα, έχει εισάγει στον τομέα του για τη νεολαία ένα σύστημα συν-διαχείρισης, όπου οι εκπρόσωποι των Ευρωπαϊκών μη-κυβερνητικών οργανώσεων νεολαίας και οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι συνεργάζονται προκειμένου να αναπτύξουν προτεραιότητες που αφορούν στη νεολαία και να υποβάλλουν προτάσεις. Αυτό το σύστημα συν-διαχείρισης αποτελείται από τρία όργανα: την **Ευρωπαϊκή Διευθυντική Επιτροπή για τη Νεολαία**, το **Συμβουλευτικό Συμβούλιο για τη Νεολαία** και το **Συντονιστικό Συμβούλιο για τη Νεολαία**.

Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο για την Νεολαία αποτελείται από 30 εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και δικτύων νεολαίας, που παρέχουν απόψεις και πληροφόρηση σε όλους τους τομείς δραστηριοποίησης της νεολαίας. Έχει το καθήκον να διαμορφώνει απόψεις και προτάσεις πάνω σε κάθε ερώτημα που αφορά τη νεολαία, εντός του πεδίου δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Διεύθυνση για τη Νεολαία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (CDEJ) αποτελείται από εκπροσώπους υπουργείων και οργανώσεων, υπεύθυνων για ζητήματα νεολαίας από τα συμβαλλόμενα κράτη μέχρι το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Συνέδριο. Ενθαρρύνει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων για θέματα νεολαίας και έχει οργανώσει ένα φόρουμ για τη σύγκριση εθνικών πολιτικών νεολαίας, όπου ανταλλάσσονται παραδείγματα των βέλτιστων πρακτικών και προετοιμάζονται τα θεσμικά κείμενα. Η CDEJ επίσης, οργανώνει τα Συνέδρια των Ευρωπαίων Υπουργών που είναι υπεύθυνοι για τα ζητήματα νεολαίας και σχεδιάζει νόμους και κανονισμούς πολιτικής για τους νέους για τα κράτη μέλη.

Το Συντονιστικό Συμβούλιο για τη Νεολαία ενώνει την CDEJ και το Συμβουλευτικό Συμβούλιο σε ένα όργανο, το οποίο συναποφασίζοντας ιεραρχεί τις προτεραιότητες του τομέα νεολαίας, τους στόχους και τους προϋπολογισμούς.

Σημειώσεις τέλους

¹ Οι τέσσερις αυτές διαστάσεις της Ιδιότητας του Πολίτη αναπτύχθηκαν από τον Ruud Veldhuis στο «Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη: Διαστάσεις της Ιδιότητας του Πολίτη, Βασικές Ικανότητες, Μεταβλητές και Διεθνείς Δραστηριότητες», Στρασβούργο, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1997, έγγραφο DCEs/CIT (97) 23, εδώ αντιγράφεται από το T-Kit 7 – Υπό Κατασκευή, T-Kit για την Ευρωπαϊκή Ιδιότητα του Πολίτη, Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρασβούργο, 2003.

² T-Kit 7 – Υπό Κατασκευή, T-Kit για την Ευρωπαϊκή Αγωγή του Πολίτη, Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρασβούργο, 2003.

³ Peter Lauritzen, κεντρική ομιλία για τη συμμετοχή που παρουσιάστηκε στον κύκλο εκπαίδευσης για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των πρότζεκτ συμμετοχής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας, Ιούνιος 2006

⁴ Επεξηγηματική Έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο για την Εθνικότητα, Άρθρο 2, παρ. 23: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/reports/html/166.htm#FN2>

⁵ Η Megan Rowling παραθέτει απόσπασμα του Thomas Hammarberg, Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο: «Ο Αρχηγός των Δικαιωμάτων στην Ευρώπη κάνει έκκληση στην Ευρώπη να κάνει τους ανιθαγενείς Ρομά πολίτες», Alert Net 23 Αυγούστου 2011: www.trust.org/alertnet/news/interview-eu-governments-should-give-stateless-roma-citizenship-commissioner

⁶ Sherry R. Arnstein, «Μία Σκάλα Συμμετοχής του Πολίτη», JAIP, τ. 35, No. 4, Ιούλιος 1969, σελ. 216.

⁷ Roger Hart, Η Συμμετοχή των Παιδιών: από το πρόσχημα στην ενεργή άσκηση του δικαιώματος του πολίτη, UNICEF Innocenti Research Centre, Φλωρεντία, 1992

⁸ «Νέοι σε Κίνηση», Αναλυτική Έκθεση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2011 http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319a_en.pdf

⁹ Ψήφισμα της Επιτροπής Υπουργών (2008)23 σχετικά με την πολιτική νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης

¹⁰ *Have your Say!*, Εγχειρίδιο του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού για τη Συμμετοχή των Νέων Ανθρώπων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2008

¹¹ Ο Χάρτης είναι διαθέσιμος εδώ: www.salto-youth.net/downloads/4-17-1510/Revised%20European%20Charter%20on%20the%20Participation%20of%20YP.pdf

¹² www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/Have_your_say_en.pdf

¹³ Μάθετε περισσότερα από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας: www.youthforum.org

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας είναι μία ανεξάρτητη, δημοκρατική πλατφόρμα που κατευθύνεται από τους νέους, εκπροσωπώντας πάνω από 90 εθνικά συμβούλια νεολαίας και διεθνείς οργανισμούς νεολαίας από όλη την Ευρώπη. Το Φόρουμ Νεολαίας στοχεύει να ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία προκειμένου να βελτιώσουν τη ζωή τους, εκπροσωπώντας και υποστηρίζοντας τις ανάγκες τους και τα ενδιαφέροντα των ιδίων και των οργανώσεών τους.¹³

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:

Πιστοί

Ένα λεπτό

Οι Makah και το κυνήγι της φάλαινας

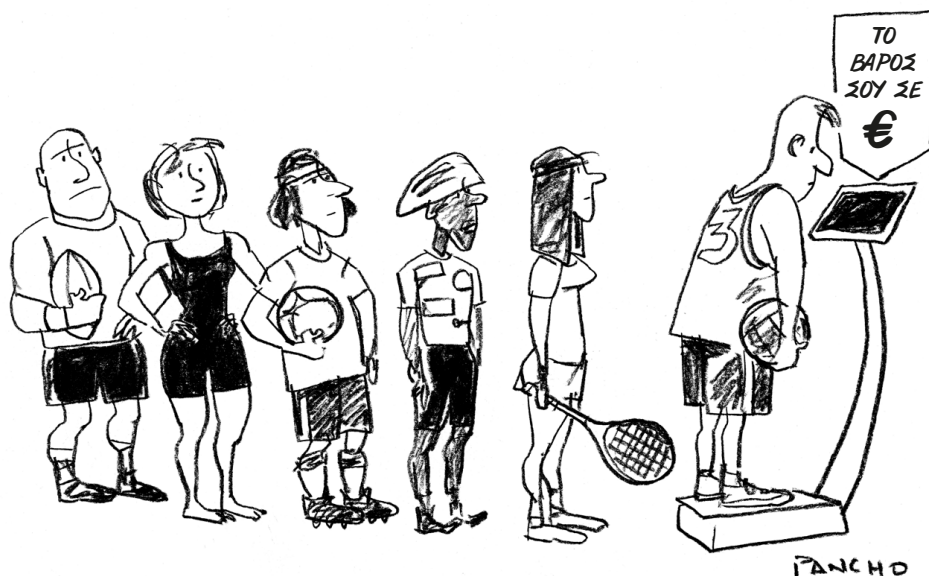
Ετικέτες μνήμης

Πάνω στη σκάλα

Απάντηση στο ρατσισμό

Αθλητισμός για όλους

Πολιτισμός και Αθλήματα

Σε γενικές γραμμές οι νέοι παρουσιάζονται συχνά γεμάτοι φιλοδοξίες και ελπίδες για τον κόσμο και κατά συνέπεια αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη πολιτιστικής αλλαγής. Το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Δημογραφία προσδοκά από τους νέους να διαμορφώσουν τον πολιτισμό του μέλλοντος:

Καθώς οι νέοι μεγαλώνουν αναπτύσσουν την ταυτότητά τους και γίνονται αυτόνομα άτομα. Οι νέοι δε συμπεριφέρονται τις εμπειρίες και τις αναμνήσεις των μεγαλύτερων τους. Αναπτύσσουν δικούς τους τρόπους να αντιλαμβάνονται, να εκτιμούν, να ταξινομούν και να διακρίνουν τα διάφορα ζητήματα, καθώς και τους κώδικες, τα σύμβολα και τη γλώσσα στην οποία τα εκφράζουν. Οι αντιδράσεις των νέων στον κόσμο που αλλάζει και οι μοναδικοί τους τρόποι να εξηγούν και να επικοινωνούν την εμπειρία τους, μπορούν να βοηθήσουν στη μεταμόρφωση των πολιτισμών τους και στην προετοιμασία των κοινωνιών τους, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. ...Ο δυναμισμός τους μπορεί να αλλάξει κάποιες από τις απαραίτητες και επιζήμιες πτυχές των πολιτισμών τους που οι παλαιότερες γενιές θεωρούν αμετάβλητες.¹

Ο αθλητισμός είναι ένα καθολικό στοιχείο σε όλους τους πολιτισμούς και γι' αυτό έχουμε επιλέξει να το συμπεριλάβουμε ως θέμα στο *Compass*. Ο αθλητισμός είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στους νέους· οι στατιστικές δείχνουν ότι το 61% των νέων ηλικίας μεταξύ 15 και 24 συμμετέχουν τακτικά (τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα) σε αθλητικές δραστηριότητες στην ΕΕ². Ένας άλλος λόγος για τη συμμετοχή στον αθλητισμό είναι ότι παρέχει στους νέους ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, μέσω της οποίας μπορούν να αναπτύξουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία των πολιτών.

Δεν υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα στην κουλτούρα και τον αθλητισμό ως τέτοια, όπως υπάρχει το δικαίωμα στη ζωή και την εργασία. Παρόλα αυτά το δικαίωμα να απολαμβάνει κανείς την πολιτισμική ζωή και τον αθλητισμό συνδέονται με το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την υγεία.

Ο πολιτισμός είναι το παν. Ο πολιτισμός είναι ο τρόπος που ντυνόμαστε, ο τρόπος που εκφραζόμαστε, ο τρόπος που περπατάμε, ο τρόπος που δένουμε τις γραβάτες μας. Δεν είναι μόνο το να γράφουμε βιβλία ή να χτίζουμε σπίτια.

Aimé Cesaire³

21 Φεβρουαρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας

21 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης

23 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου και Πνευματικών Δικαιωμάτων

3 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για την Πολιτισμική Πολυμορφία για το Διάλογο και την Ανάπτυξη

28 Μαΐου

Ευρωπαϊκή Ημέρα Γειτονιάς

9 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Αυτοχθόνων Λαών

12 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Νεολαίας

1 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα της Τρίτης Ηλικίας

1 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μουσικής

25 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Καλλιτεχνών

11 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα των Επιστημών και της Ειρήνης

21 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Τηλεόρασης

Τι εννοούμε με τον όρο «πολιτισμό»;

Η λέξη «πολιτισμός»^{*} χρησιμοποιείται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, όπως για παράδειγμα, ο λαϊκός πολιτισμός, ο μαζικός πολιτισμός, ο αστικός πολιτισμός, η φεμινιστική κουλτούρα, ο πολιτισμός των μειονοτήτων, η εταιρική κουλτούρα και τελευταίος αλλά όχι λιγότερο σημαντικός, ο πολιτισμός των νέων. Μπορούμε επίσης να μιλάμε για ένα πολιτισμένο άτομο, εννοώντας το άτομο που έχει καλούς τρόπους και τυπική εκπαίδευση στις παραδόσεις της λογοτεχνίας και της τέχνης ή για πολιτισμικό σοκ: ο αποπροσανατολισμός και η σύγχυση ενός ατόμου όταν έρχεται αντιμέτωπο με έναν άγνωστο πολιτισμό. Τα υπουργεία πολιτισμού ή οι αντίστοιχες κυβερνητικές αρχές τους δεν ασχολούνται συνήθως με καμία από αυτές τις έννοιες του «πολιτισμού».

Η λέξη «πολιτισμός» στα αγγλικά (κουλτούρα = culture) προέρχεται από τη λατινική, «cultura» που σημαίνει «φροντίζω, διαφυλάσσω, καλλιεργώ, οργάνω». Ήταν γύρω στο 1500 της Κοινής Χρονολογίας/ μ.Χ. η πρώτη φορά που η λέξη άρχισε να εμφανίζεται με τη μεταφορική έννοια της «καλλιέργειας μέσω της εκπαίδευσης» και ήταν μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα όταν η λέξη συσχετίστηκε με ιδέες σχετικές με τα συλλογικά έθιμα και τον τρόπο ζωής των διαφόρων κοινωνιών.⁴ Σε αυτή την ενότητα αναφερόμαστε σε αυτήν τη συγκεκριμένη έννοια του πολιτισμού, που ως κληρονομημένο πρότυπο περιλαμβάνει κοινές έννοιες και αντιλήψεις.

Κανένας πολιτισμός δεν είναι ομοιογενής. Μέσα σε κάθε πολιτισμό, είναι δυνατόν να εντοπιστούν «υποπολιτισμοί»: ομάδες ανθρώπων με ξεχωριστά σύνολα πρακτικών και συμπεριφορών που τους διαφοροποιούν από τον ευρύτερο πολιτισμό και από άλλους υποπολιτισμούς. Όσο δύσκολο είναι να οριστεί ο πολιτισμός, άλλο τόσο δύσκολο είναι και να γίνει πλήρως κατανοητός: οι πολιτισμοί συνεχώς εξελίσσονται και αλλάζουν. Για να παραφράσουμε τη ρήση του Ηράκλειτου «δε μπορεί κανείς να μπει δυο φορές στο ίδιο ποτάμι», ο πολιτισμός με τον οποίο επικοινωνούμε σήμερα δεν είναι ο ίδιος με αυτούς που επικοινωνούσαμε χτες. Ωστόσο, τον βλέπουμε και τον αντιλαμβανόμαστε ως ίδιο.

? Ποιες νέες ιδέες ή τεχνολογίες έχουν αλλάξει τον πολιτισμό σας τα τελευταία δέκα χρόνια;

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα προσδιορίζει τον πολιτισμό ως εξής:

Ο Πολιτισμός [...] περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τρόπους ζωής, γλώσσα, προφορική και γραπτή λογοτεχνία, μουσική και τραγούδι, μη-λεκτική επικοινωνία, συστήματα θρησκείας ή πεποιθήσεων, έθιμα και τελετές, αθλητισμό και παιχνίδια, μεθόδους παραγωγής ή τεχνολογίας, φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, τροφή, ενδυμασία, στέγη και τις τέχνες, τα έθιμα και τις παραδόσεις, μέσω των οποίων τα άτομα, οι ομάδες και οι κοινότητες εκφράζουν την ανθρωπιά τους, το νόημα που δίνουν στην ύπαρξή τους και χτίζουν την κοσμοθεωρία τους αντιμετωπίζοντας τους εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν τις ζωές τους.⁵

Ορισμένες πτυχές του πολιτισμού είναι ιδιαίτερα εμφανείς, για παράδειγμα ο τρόπος που ντύνονται οι άνθρωποι. Άλλες πτυχές είναι ως επί το πλείστον ασυνείδητες, σχεδόν ενστικτώδεις. Ένας τρόπος θεώρησης του πολιτισμού είναι να χρησιμοποιήσουμε τη μεταφορά του παγόβουνου. Το παγόβουνο έχει ένα ορατό τμήμα πάνω από την ίσαλο γραμμή και ένα μεγαλύτερο, αόρατο τμήμα από κάτω. Κατά τον ίδιο τρόπο ο πολιτισμός έχει κάποιες πτυχές που μπορούμε να παρατηρήσουμε και τις οποίες αντιλαμβανόμαστε συνειδητά και άλλες πτυχές που μπορούμε μόνο να υποψιαστούμε ή να φανταστούμε και να αντιληφθούμε μέσω του διαλόγου και της ενδοσκόπησης. Ακριβώς όπως η βάση του παγόβουνου είναι πολύ μεγαλύτερη από το επάνω μέρος του, έτσι και το μεγαλύτερο μέρος του πολιτισμού είναι «αόρατο». Ο κίνδυνος είναι να θεωρήσουμε ότι το μέρος που αντιλαμβανόμαστε είναι το σύνολο. Εστιάζοντας σε αυτό που είναι ορατό σε εμάς (και σε αυτό που φαίνεται να μπορούμε να «κατανοήσουμε») κινδυνεύουμε να χάσουμε την ουσία των απόμων, των ανθρώπινων όντων.

* ΣτΜ: (ή το υποσύνολό του, ο όρος «κουλτούρα»)

Αν καταλάβαινες όλα όσα έλεγα, θα ήσουν εγώ.

Miles Davis

Ο πολιτισμός στις σύγχρονες κοινωνίες είναι ένα πεδίο διαμάχης και αγώνα για την ταυτότητα, το ανήκειν, τη νομιμότητα και το δικαίωμα⁶

«Αθλημα» σημαίνει όλες οι μορφές σωματικής δραστηριότητας οι οποίες, μέσω περιστασιακής ή οργανωμένης συμμετοχής, έχουν στόχο την έκφραση ή τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και της ψυχικής ευεξίας, τη δημιουργία κοινωνικών σχέσεων ή την επίτευξη επιδόσεων σε αγώνες όλων των επιπέδων.⁷

Ευρωπαϊκός Αθλητικός Χάρτης

Ποιες πτυχές του πολιτισμού σας είναι, κατά την άποψή σας, αόρατες στους άλλους;

Ο πολιτισμός είναι επίσης το πρίσμα μέσω του οποίου βλέπουμε και ερμηνεύουμε τη ζωή και την κοινωνία. Ο πολιτισμός περνά από τη μια γενιά στην άλλη, ενώ παράλληλα ενσωματώνει νέα στοιχεία και απορρίπτει άλλα. Επειδή έχουμε γαλουχηθεί τόσο πολύ από τον επικρατούντα πολιτισμό, είναι πολύ δύσκολο να δούμε το δικό μας πολιτισμό αντικειμενικά· φαίνεται φυσικό και φυσιολογικό να νιώθουμε ότι ο δικός μας πολιτισμός είναι «σωστός» και ότι οι άλλοι πολιτισμοί, με τους δικούς τους τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς είναι ασυνήθιστοι - ίσως ακόμη και λανθασμένοι.

Ο πολιτισμός είναι επίσης, ένα δυναμικό κατασκεύασμα των ιδίων των ανθρώπων που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους. Σκεφτείτε για μια στιγμή το αρκτικό περιβάλλον της βόρειας Σουηδίας· οι άνθρωποι εκεί αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις από τους ανθρώπους που ζουν στις θερμές ακτές της Μεσογείου· κατά συνέπεια, έχουν αναπτυχθεί διαφορετικές αντιδράσεις – διαφορετικοί τρόποι ζωής – διαφορετικός πολιτισμός. Σήμερα, ως αποτέλεσμα της σύγχρονης τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης, οι δύο πολιτισμοί έχουν περισσότερα κοινά από ό,τι είχαν στο παρελθόν, αλλά παρ' όλα αυτά εξακολουθούν να έχουν πολλές διαφορές, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών αντιλήψεων για το τι σημαίνει να είσαι Ευρωπαίος.

Το ποιοι είμαστε ή το τι πιστεύουμε εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους πολιτισμούς στους οποίους μεγαλώνουμε, εκτιθέμεθα ή αποφασίζουμε να ασπαστούμε. Κάθε ένας από εμάς, ωστόσο, είναι επίσης μοναδικός. Είναι το τυχαίο του τύπου γέννησής μας που αρχικά ορίζει, για παράδειγμα, τις γλώσσες που πρώτα μαθαίνουμε να μιλούμε, την τροφή που μας αρέσει περισσότερο και τη θρησκεία που είτε ακολουθούμε, είτε όχι. Η ταυτότητα, όπως ο πολιτισμός, είναι μια σύνθετη έννοια με μέρη πάνω και κάτω από τη γραμμή της συνείδησης που αλλάζουν με τον καιρό και τον τόπο. Μπορούμε να μιλάμε για προσωπική ταυτότητα, έμφυλη ταυτότητα, εθνική, πολιτιστική, εθνοτική, ταξική ή οικογενειακή ταυτότητα και στην πραγματικότητα για οποιοδήποτε άλλο είδος ταυτότητας. Η αποδοχή του γεγονότος ότι η ταυτότητα είναι σύνθετη, ποικιλόμορφη και δυναμική και αφορά στο να είναι κανείς ο εαυτός του και ταυτόχρονα να αναγνωρίζει και να αποδέχεται τα δικαιώματα των άλλων να εκφράσουν τη δική τους ταυτότητα, είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση ενός πολιτισμού ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπου ο καθένας χαίρει ίσων δικαιωμάτων και σεβασμού. Η ταυτότητα είναι αυτό που κάνει τον καθένα από εμάς μοναδικό. Ωστόσο, αυτή η μοναδικότητα δεν είναι η ίδια σε όλη τη ζωή μας· μεταβάλλεται διαρκώς.

Τι εννοούμε με τον όρο «άθλημα»;

Τα αθλήματα και ειδικά τα ομαδικά παιχνίδια, είναι ένα σημαντικό μέρος της ζωής μας, είτε είμαστε θεατές, είτε συμμετέχοντας. Για πολλούς, το ποδόσφαιρο είναι μια ανεξάντλητη πηγή συνομιλίας, οι φίλαθλοι αισθάνονται μια βαθιά συγγένεια με την ομάδα τους και οι διάσημοι παίκτες θεωρούνται ήρωες. Η τρέχουσα μόδα κατά την οποία οι άνθρωποι θέλουν να φαίνονται ωραίοι, νεανικοί, αθλητικοί και υγιείς εκδηλώνεται με τον αριθμό των γυμναστηρίων που ανοίγουν και την ποσότητα των περιοδικών που κυκλοφορούν σε σχέση με το αδυνάτισμα, ενώ τα πάρκα γεμίζουν με ανθρώπους που τρέχουν. Άλλες δραστηριότητες που αφορούν στη διανοητική περισσότερο, παρά σωματική άσκηση, όπως το σκάκι, θεωρούνται επίσης αθλήματα. Υπάρχουν αθλήματα που ταιριάζουν σε όλες τις προτιμήσεις και τις ιδιοσυγκρασίες και έτσι ο αθλητισμός μπορεί πραγματικά να συνδέεται στενά με την ταυτότητα και τον πολιτισμό μας κάποια στιγμή στη ζωή μας.

Αν εστιάσουμε βαθύτερα στη θεμελιώδη αξία και στο σκοπό των αθλημάτων και παιχνιδιών – συμπεριλαμβανομένου του παιδικού παιχνιδιού – καθίσταται προφανές ότι όλα τα αθλήματα, είτε είναι ποδόσφαιρο, ακοντισμός ή γιόγκα, έχουν αναπτυχθεί ως μέσο διδασκαλίας απαραίτητων δεξιοτήτων για τη ζωή. Γι' αυτό το λόγο, ο αθλητισμός θεωρείται σημαντικό μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος, τόσο του τυπικού, όσο και του μη τυπικού.

Πολιτιστικά δικαιώματα

Τα πολιτιστικά δικαιώματα κατοχυρώθηκαν για πρώτη φορά στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Άρθρο 27:

Ο καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.

Η προστασία και η προώθηση των πολιτιστικών δικαιωμάτων είναι σημαντική για τη διαδικασία ενδυνάμωσης των ατόμων και των κοινοτήτων. Η αναγνώριση των πολιτιστικών τους δικαιωμάτων βοηθά τις κοινότητες να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους και να έχουν κίνητρα για να διατηρήσουν τις παραδόσεις τους, ενώ παράλληλα θα χαίρουν σεβασμού για τις πρακτικές και τις αξίες τους.

Σύμφωνα με τους «Εταίρους της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα», το δικαίωμα στον πολιτισμό, στο πλαίσιο του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφορά ουσιαστικά στον εορτασμό και στην προστασία της δημιουργικότητας και των παραδόσεων της ανθρωπότητας. Το δικαίωμα ενός ατόμου να απολαμβάνει τον πολιτισμό και να προωθεί τον πολιτισμό και την επιστήμη χωρίς παρέμβαση από το κράτος είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι κυβερνήσεις έχουν επίσης την υποχρέωση να προάγουν και να διατηρούν τις πολιτιστικές δραστηριότητες και τα έργα τέχνης, ιδιαίτερα εκείνα που έχουν οικουμενική αξία. Ο πολιτισμός επιδοκιμάζεται ένθερμα στη συντριπτική πλειοψηφία των εγγράφων που κατοχυρώνουν ανθρώπινα δικαιώματα. Το δικαίωμα στον πολιτισμό περιλαμβάνει ποικίλες συνιστώσες:

- το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή
- το δικαίωμα απόλαυσης των οφελών της επιστημονικής προόδου
- το δικαίωμα του ατόμου να επωφελείται από την προστασία των ηθικών και υλικών συμφερόντων που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή τις οποίες έχει δημιουργήσει
- το δικαίωμα στην ελευθερία από την παρέμβαση του κράτους στις επιστημονικές ή δημιουργικές επιδιώξεις.⁹

Διάφορες άλλες πτυχές του πολιτισμού προστατεύονται επίσης από τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα, για παράδειγμα το δικαίωμα στο γάμο και στην ίδρυση οικογένειας, το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση άποψης, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, τη λήψη και διάδοση πληροφοριών, το δικαίωμα στην ξεκούραση και ψυχαγωγία και το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

? Ποια άλλα δικαιώματα του ανθρώπου σχετίζονται με τον πολιτισμό;

Όσον αφορά στα παιδιά, η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού ορίζει ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί στην «...πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ταλέντων και των πνευματικών και σωματικών ικανοτήτων του παιδιού» και το Άρθρο 31 αναφέρεται στο δικαίωμα στην ξεκούραση και ψυχαγωγία, στη συμμετοχή σε παιχνίδια και ψυχαγωγικές δραστηριότητες που αρμόζουν στην ηλικία του παιδιού. Τα αθλήματα και τα παιχνίδια είναι ουσιώδεις δραστηριότητες για την προσωπική και κοινωνική εξέλιξη, την ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών και των νέων.

Το 1966, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) τόνισε τη σημασία του πολιτισμού: «αναγνωρίζοντας ότι, σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το ιδεώδες της ελευθερίας των ανθρώπων να απολαμβάνουν την ελευθερία από τον φόβο και την ένδεια μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν δημιουργηθούν οι συνθήκες όπου ο καθένας μπορεί να απολαύσει τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματά του, καθώς και τα ατομικά και πολιτικά του δικαιώματα».

Οι Αρχές της Διεθνούς Πολιτιστικής Συνεργασίας της UNESCO (1966) δηλώνουν επίσης ότι η ευρεία διάδοση του πολιτισμού, η εκπαίδευση της ανθρωπότητας, η ελευθερία και η ειρήνη είναι απαραίτητες για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Το Άρθρο I ορίζει ότι:

Ο όρος «πολιτισμός» δεν ορίζεται με σαφήνεια στο δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η προστασία του πολιτισμού στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνει δύο έννοιες. Πρώτον, το δικαίωμα των ανθρώπων να εξασκούν και να συνεχίζουν κοινές παραδόσεις και δραστηριότητες. Δεύτερον, η προστασία του πολιτισμού στο διεθνές δίκαιο καλύπτει τις επιστημονικές, λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές επιδιώξεις της κοινωνίας.⁸

Επειδή ο πολιτισμός επηρεάζει όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ζωής, τα πολιτιστικά δικαιώματα απεικονίζουν τον ενιαίο και αδιαίρετο χαρακτήρα όλων των δικαιωμάτων με πιο ολοκληρωμένο τρόπο από οποιαδήποτε άλλα δικαιώματα. ... τα πολιτιστικά δικαιώματα είναι συχνά αναπόσπαστο μέρος των άλλων δικαιωμάτων.¹⁰

Κέντρο Πληροφόρησης
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του
Πανεπιστημίου της Μινεσότα

Όλοι οι πολιτισμοί αποτελούν τμήμα της κοινής κληρονομιάς που ανήκει σε όλη την ανθρωπότητα.

UNESCO

1. Κάθε πολιτισμός έχει αξιοπρέπεια και αξία, που πρέπει να είναι σεβαστές και να προστατεύονται.
2. Κάθε λαός έχει το δικαίωμα και το καθήκον να αναπτύξει τον πολιτισμό του.
3. Με την πλούσια ποικιλία και την ποικιλομορφία τους, καθώς και τις αμοιβαίες επιδράσεις που ασκούν ο ένας στον άλλο, όλοι οι πολιτισμοί αποτελούν μέρος της κοινής κληρονομιάς που ανήκει σε όλη την ανθρωπότητα.¹¹

Το 2007, η θέσπιση της Διακήρυξης για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών¹² ήταν ένα σημαντικό βήμα προς την αποσαφήνιση της έννοιας του πολιτισμού στο πλαίσιο του δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιβεβαιώνει ότι οι αυτόχθονες λαοί είναι ίσοι με όλους τους άλλους λαούς, ενώ αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων των λαών να είναι διαφορετικοί, να θεωρούν τους εαυτούς τους διαφορετικούς και να γίνονται σεβαστοί ως έχουν και επιβεβαιώνει επίσης ότι όλοι οι λαοί συμβάλλουν στην πολυμορφία και τον πλούτο των πολιτισμών που απαρτίζουν την κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας.

Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών

Άρθρο 8

1. Οι αυτόχθονες λαοί και τα αυτόχθονα άτομα έχουν το δικαίωμα να μην υποβάλλονται σε καταναγκαστική αφομοίωση ή καταστροφή του πολιτισμού τους.
2. Τα Κράτη θα παρέχουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την πρόληψη και την αποκατάσταση:
 - (α) Κάθε ενέργειας που έχει ως στόχο ή αποτέλεσμα να τους στερήσει την ακεραιότητά τους, ως ξεχωριστούς λαούς ή τις πολιτιστικές τους αξίες ή την εθνική τους ταυτότητα.

Άρθρο 11

1. Οι αυτόχθονες λαοί έχουν το δικαίωμα να εξασκούν και να ξαναζωντανεύουν τις πολιτιστικές τους παραδόσεις και τα έθιμα. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα να διατηρούν, να προστατεύουν και να αναπτύσσουν τις παρελθοντικές, παροντικές και μελλοντικές εκφάνσεις των πολιτισμών τους, όπως για παράδειγμα τους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, τα έργα τέχνης, τα διακοσμητικά στοιχεία, τις τελετές, τις τεχνολογίες, τις εικαστικές και παραστατικές τέχνες και τη λογοτεχνία.

Μπορούν οι πολιτιστικές πρακτικές να παραβιάσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Στις Αρχές της Διεθνούς Πολιτιστικής Συνεργασίας της UNESCO αναφέρεται ότι κάθε πολιτισμός έχει αξιοπρέπεια και αξία που πρέπει να είναι σεβαστές και να διατηρούνται. Τι σημαίνει αυτή η αρχή στην πράξη;

Πρακτικές όπως οι ταυρομαχίες, η φανατική υποστήριξη ενός ποδοσφαιρικού συλλόγου, η πόση ζεστής μπύρας, το κυνήγι φαλαινών ή η κατανάλωση κρέατος αλόγου μπορεί να είναι σημαντικές πρακτικές για ορισμένους, αλλά φαίνονται ανόητες ή ακόμα και προσβλητικές σε άλλους. Υπάρχουν και άλλες πρακτικές που έχουν πιο ουσιαστικές συνέπειες για τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων, όπως για παράδειγμα η θανατική ποινή, τα έθιμα του να είναι κανείς σεξουαλικά ενεργός (ή όχι) πριν από το γάμο, το να φορά κανείς θρησκευτικά σύμβολα ή η σωματική τιμωρία των παιδιών.

? Θα πρέπει όλες οι πολιτιστικές πρακτικές να γίνονται σεβαστές;

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών παίρνει σαφή θέση για το ζήτημα αυτό: ένα δικαίωμα δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραβίαση άλλων δικαιωμάτων, όπως αναφέρεται στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

[...]τα πολιτιστικά δικαιώματα δεν μπορεί κανείς να τα επικαλείται και να τα ερμηνεύει με τέτοιο τρόπο, ώστε να δικαιολογείται οποιαδήποτε πράξη που οδήγησε σε άρνηση ή παραβίαση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών. Ως εκ τούτου, η προβολή του πολιτιστικού σχετικισμού ως δικαιολογία για την παραβίαση ή άρνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος στον πολιτισμό.

Υπάρχουν νόμιμοι, ουσιαστικοί περιορισμοί σχετικά με τις πολιτιστικές πρακτικές, ακόμη και σε βαθιά ριζωμένες παραδόσεις. Για παράδειγμα, κανένας πολιτισμός σήμερα δε μπορεί να διεκδικήσει νόμιμα το δικαίωμα άσκησης δουλείας. Παρά την άσκησή της σε πολλούς πολιτι-

Γιατί είναι ο τρόπος που συχνά κοιτάζουμε άλλους ανθρώπους που τους φυλακίζει μέσα στις πιο στενές τους πεποιθήσεις.

Amin Maalouf¹⁴

σμούς σε όλη την ιστορία, η δουλεία σήμερα δεν μπορεί να θεωρηθεί θεμιτή, νόμιμη ή μέρος μιας πολιτιστικής κληρονομιάς που δικαιούται προστασία με κανένα τρόπο. Αντιθέτως, όλες οι μορφές δουλείας, συμπεριλαμβανομένων των σύγχρονων πρακτικών που προσομοιάζουν με τη δουλεία, αποτελούν κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου.

Ομοίως, τα πολιτιστικά δικαιώματα δεν δικαιολογούν τα βασανιστήρια, τις δολοφονίες, τις γενοκτονίες, τις διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, γλώσσας ή θρησκείας ή την παραβίαση οποιουδήποτε από τα άλλα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στο διεθνές δίκαιο. Οποιοσδήποτε προσπάθειες να δικαιολογηθούν τέτοιες παραβιάσεις βάσει του πολιτισμού δεν έχουν καμία ισχύ σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.¹³

Ένας από τους κινδύνους επιπόλαιων διεκδικήσεων για τα πολιτιστικά δικαιώματα είναι ότι μπορούμε να πέσουμε στην παγίδα να βάζουμε ταμπέλες στους ανθρώπους, «να τους βάζουμε σε ένα κουτί» σύμφωνα με τον πολιτισμό τους και κατά συνέπεια να διαιωνίζουμε τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις. Οι εκπρόσωποι ενός πλειονοτικού πληθυσμού συνηθίζουν να εξετάζουν όλες τις επιλογές, ενέργειες ή αποφάσεις ενός μέλους μιας ομάδας μειονότητας, ως κάτι που σχετίζεται με τον πολιτισμό του, ενώ ταυτόχρονα θεωρούν ότι οι δικές τους ενέργειες, επιλογές ή αποφάσεις είναι «αντικειμενικές» και δεν επηρεάζονται από τον πολιτισμό.

Η πολιτισμική διαφορετικότητα είναι μια φυσική συνέπεια του συνδυασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σύνολό τους. Τα ανθρώπινα δικαιώματα εγγυώνται την ελευθερία της σκέψης, της θρησκείας, της πίστης, της πολιτιστικής έκφρασης, της εκπαίδευσης και ούτω καθεξής. Με τον ίδιο τρόπο που η δύναμη της πλειοψηφίας δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καταστολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μειονοτήτων, τα πολιτιστικά δικαιώματα των μειονοτήτων δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δικαιολογήσουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε αυτές διαπράττονται από τις ίδιες τις μειονότητες, είτε από τις πλειοψηφίες. Ο σεβασμός της διαφορετικότητας θα πρέπει να προκύπτει στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως αιτία διακρίσεων. Η διαφορετικότητα είναι δυνατή μόνο με αξιοπρέπεια· η ισότητα πρέπει να συνυπάρχει με τη διαφορετικότητα.

Αθλητισμός και Ανθρώπινα δικαιώματα

Ο Pierre de Coubertin – ο «πατέρας» των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων – πίστευε ότι οι αθλητικές εκδηλώσεις γενικά και οι διεθνείς συγκεκριμένα, ήταν σημαντικά εργαλεία για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: τα αθλήματα θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ενεργό ειρήνη και τη διεθνή κατανόηση σε πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των ανθρώπων διαφορετικής καταγωγής, ιδεολογίας και θρησκείας.

Καμία διακήρυξη ή σύμφωνο ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν περιέχει ειδική μνεία στον αθλητισμό. Παρ' όλα αυτά, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) ανέφερε στην Ολυμπιακή Χάρτα της, ότι η «πρακτική του αθλητισμού είναι ανθρώπινο δικαίωμα. Κάθε άτομο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αθλείται στο πλαίσιο του Ολυμπιακού πνεύματος και χωρίς να υφίσταται διακρίσεις οποιουδήποτε είδους».¹⁵

Η συμμετοχή στον αθλητισμό μπορεί να προωθήσει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της δημιουργίας κοινών συμφερόντων και αξιών και μέσω της διδασκαλίας κοινωνικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη. Ο αθλητισμός ενισχύει την κοινωνική και πολιτιστική ζωή, φέρνοντας σε επαφή άτομα και κοινότητες. Ο αθλητισμός μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστούν οι διαφορές και ενθαρρύνει το διάλογο, βοηθώντας έτσι να διαλυθούν οι προκαταλήψεις, τα στερεότυπα, οι πολιτισμικές διαφορές, η άγνοια, η μισαλλοδοξία και οι διακρίσεις.

Έχω το δικαίωμα να είμαι ίσος, όταν η διαφορά με κάνει κατώτερο, και το δικαίωμα να είμαι διαφορετικός όταν η ισότητα αγνοεί τα χαρακτηριστικά που με ορίζουν.

Boaventura Sousa Santos

Ο αθλητισμός συχνά χρησιμοποιείται ως πρώτο βήμα προσέγγισης των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων ομάδων. Όσοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας, σε πολλές περιοχές των αστικών κέντρων χρησιμοποιούν το ποδόσφαιρο δρόμου ως έναν τρόπο για να έρθουν σε επαφή με αποξενωμένους νέους. Το Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων είναι ένα διεθνές τουρνουά ποδοσφαίρου, όπου οι ομάδες αποτελούνται αποκλειστικά από άστεγους. Η εκδήλωση αυτή πραγματοποιείται κάθε χρόνο από το 2003. Στην επίσημη ιστοσελίδα της οργάνωσης μπορούμε να διαβάσουμε ότι «... η έρευνα για τον αντίκτυπο του Παγκοσμίου Κυπέλλου Αστέγων της Κοπεγχάγης του 2007 αποδεικνύει για άλλη μια φορά τη σημαντική αλλαγή στη ζωή των παικτών – το 71% των παικτών ξέφυγαν από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, απέκτησαν δουλειά, σπίτι, κατάρτιση, εκπαίδευση, αποκατέστησαν τις σχέσεις τους και όλα αυτά, ενώ συνέχιζαν να παίζουν ποδόσφαιρο».¹⁶

Οι αθλητές ως πρότυπα

Οι αθλητές και οι αθλήτριες συχνά χαίρουν θαυμασμού για την κοινωνική τους θέση και τα επιτεύγματά τους και μερικές φορές το ταξίδι τους προς την επιτυχία αποτελεί πηγή έμπνευσης. Πολλοί νέοι άνθρωποι τους θαυμάζουν για τις προσπάθειές τους να αγωνιστούν για την κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, ο Lilian Thuram είναι ο παίκτης με τα περισσότερα κύπελλα στην ιστορία της γαλλικής εθνικής ομάδας ποδοσφαίρου και γνωστός για τον αγώνα του κατά του ρατσισμού και για την υπεράσπιση των νέων. Ο Erik Cantona είναι επίσης ένα διάσημος πρώην ποδοσφαιριστής. Καταγόταν από φτωχή οικογένεια μεταναστών και είναι πλέον διάσημος για τη δράση του, καθώς και την υποστήριξή του στο ζήτημα των αστέγων.

Τα ΗΕ βασίζονται σε ορισμένες εξέχουσες προσωπικότητες από τον κόσμο της τέχνης, της μουσικής, του κινηματογράφου, της λογοτεχνίας και του αθλητισμού για να επιστήσουν την προσοχή στις δραστηριότητές τους και να προωθήσουν την αποστολή του οργανισμού. Παραδείγματα αποτελούν: ο ποδοσφαιριστής Leo Messi, Πρεσβευτής Καλής Θέλησης της UNICEF· η τενίστρια Maria Sharapova, Πρέσβειρα Καλής Θέλησης για το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και η τραγουδίστρια Celine Dion, Καλλιτέχνης της UNESCO για την Ειρήνη.¹⁷

Το πιο σημαντικό πράγμα δεν είναι η νίκη, αλλά η συμμετοχή.

Σύνθημα των Ολυμπιακών Αγώνων

Αθλητισμός χωρίς Σύνορα¹⁸

Ο Αθλητισμός χωρίς Σύνορα είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ξεκίνησε από μια ομάδα αθλητών διαφόρων αθλημάτων. Έχει δεσμευτεί να υπερασπίζεται το δικαίωμα του ατόμου να παίζει και να συμμετέχει στα αθλήματα: κάθε παιδί, ανεξάρτητα από την κοινωνικοοικονομική κατάσταση ή το περιβάλλον στο οποίο ζει, πρέπει να έχει το δικαίωμα να παίζει και να συμμετέχει στα αθλήματα· προωθεί την εκπαίδευση μέσω του αθλητισμού δουλεύοντας με απειλούμενους πληθυσμούς και συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην καταπολέμηση της ανισότητας. Το σύνθημά του είναι «Η αλληλεγγύη είναι πρωτίστως ένα ομαδικό άθλημα».

www.playthegame.org

Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τον αθλητισμό

Η χρήση ουσιών βελτίωσης της απόδοσης είναι ίσως η πιο γνωστή κατάχρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και υγείας. Υπάρχουν επίσης τα αμφιλεγόμενα ζητήματα της ορμονικής αγωγής και της εξακρίβωσης φύλου των αθλητριών που έχουν να κάνουν με το σεβασμό, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα. Οι χορηγοί ενδέχεται να εκμεταλλευτούν τους αθλητές και τις αθλήτριες και οι φιλόδοξοι γονείς ενδέχεται να εκμεταλλευτούν τα παιδιά που επιδεικνύουν ανεπτυγμένη ικανότητα. Η εντατική προπόνηση και η πίεση του ανταγωνισμού μπορούν να οδηγήσουν σε τραυματισμό και να αποτελέσουν κίνδυνο για την πνευματική υγεία.

Ευκαιρία για άθληση δεν έχουν όλοι πάντα. Μάλιστα, συχνά διαπιστώνουμε διακρίσεις κατά των γυναικών, των θρησκευτικών ή πολιτισμικών μειονοτήτων ή άλλων ομάδων, όσον αφορά στην πρόσβαση σε αθλητικές εγκαταστάσεις. Για παράδειγμα, τα μαθήματα ποδοσφαίρου προσφέρονται μόνο για τα αγόρια στο σχολείο. Οι εμπορικές πιέσεις και τα συμφέροντα ενδέχεται να οδηγή-

σουν σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υπονομεύουν την αξιοπρέπεια και το σεβασμό προς τους άλλους. Για παράδειγμα, ορισμένοι παίκτες δέχονται δωροδοκίες για να κάνουν «επαγγελματικά φάουλ» στο ποδόσφαιρο ή για να «στήσουν» αγώνες στο κρίκετ.

Ορισμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετίζονται με την παγκοσμιοποίηση της βιομηχανίας αθλητικών ειδών. Για παράδειγμα, οι προμηθευτές αθλητικών ρούχων και εξοπλισμού έχουν επικριθεί για τη σύναψη συμβάσεων με εργοστάσια, τα οποία παράγουν με παιδική εργασία.

? Είναι όλα τα αθλήματα εξίσου προσβάσιμα σε όλους τους νέους;

Η πιο κοινή πρόκληση ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζεται με τον αθλητισμό αφορά στην ισότητα και τη μη διάκριση. Η αποτελεσματική άσκηση της ισότητας στην πρόσβαση στον αθλητισμό αντιμετωπίζει διάφορα οικονομικά, κοινωνικά και υλικοτεχνικά εμπόδια: την ύπαρξη των αθλητικών εγκαταστάσεων, τη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές και συντήρησής τους, τη δυνατότητα να γίνει κανείς δεκτός σε αθλητικούς συλλόγους και εγκαταστάσεις, την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και ούτω καθεξής. Παρά τον ευρέως αναγνωρισμένο ρόλο του αθλητισμού στην κοινωνική ενσωμάτωση, στις περισσότερες χώρες, πολλοί νέοι άνθρωποι στερούνται εκ των πραγμάτων την πρόσβαση σ' αυτόν.

Αθλητισμός και πολιτική

Ο αθλητισμός έχει χρησιμοποιηθεί για πολλά χρόνια ως ειρηνικό μέσο πολιτικής δράσης ενάντια στην αδικία. Κατά τη διάρκεια της εποχής του απαρτχάιντ, πολλές χώρες αρνήθηκαν να έχουν αθλητικές σχέσεις με τη Νότια Αφρική, γεγονός που είχε συμβάλλει σημαντικά στην πολιτική αλλαγή της χώρας. Το 1992, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας αντικαταστάθηκε από τη Δανία στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ποδοσφαίρου UEFA, λόγω του πολέμου μεταξύ των δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Οστόσο, ο αθλητισμός μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά για εθνικιστικούς ή πολιτικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μόναχο το 1972, οκτώ Παλαιστίνιοι τρομοκράτες εισέβαλαν στην έδρα της ομάδας του Ισραήλ για να πάρουν ομήρους. Δύο από τους αθλητές σκοτώθηκαν στη συμπλοκή και εννέα όμηροι δολοφονήθηκαν, έπειτα από μια αποτυχημένη απόπειρα διάσωσης από τη γερμανική αστυνομία. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες συγκεκριμένα έχουν χρησιμοποιηθεί πολλές φορές ως φόρουμ για πολιτικές δηλώσεις εθνών. Για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής μαζί με 65 άλλα έθνη μποϊκόταραν τους αγώνες της Μόσχας το 1980, λόγω της σοβιετικής εισβολής στο Αφγανιστάν. Η Σοβιετική Ένωση και δεκαπέντε σύμμαχοί της, μποϊκόταραν με τη σειρά τους επόμενους αγώνες στο Λος Άντζελες το 1984 για λόγους ασφαλείας και από φόβο ότι θα ζητηθεί και θα δοθεί πολιτικό άσυλο στους αθλητές. Πιο πρόσφατα, η επιλογή του Πεκίνου για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2008 επικρίθηκε λόγω της έλλειψης δημοκρατίας και λόγω παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την πλευρά της Κίνας.

Αθλητισμός και ρατσισμός

Ο ρατσισμός στον αθλητισμό μπορεί να επηρεάσει όλα τα αθλήματα και μπορεί να εκδηλωθεί σε διάφορα επίπεδα, στον ερασιτεχνικό αθλητισμό, σε θεσμικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και στα μέσα ενημέρωσης. Μπορεί να προκύψει ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο, αλλά όχι αποκλειστικά, στην αλληλεπίδραση (για πραγματικούς ή μη ρεαλιστικούς λόγους χρώματος, θρησκείας, εθνικότητας ή εθνοτικής καταγωγής) μεταξύ ή εναντίον παικτών, ομάδων, προπονητών και θεατών, αλλά και σε βάρος των διαιτητών.

Ευθύνη για την καταπολέμηση του ρατσισμού στον αθλητισμό έχουν όλοι, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών (νομοθέτες, δικαστήρια, αστυνομία, αρμόδιοι κυβερνητικοί φορείς για τον αθλητισμό και τις τοπικές αρχές), μη-κυβερνητικών οργανώσεων (επαγγελματικές και ερασιτεχνικές αθλητικές ενώσεις, σύλλογοι, τοπικές αθλητικές ενώσεις, σύνδεσμοι φιλάθλων, οργανισμοί παικτών, αντιρατσιστικές ενώσεις και ούτω καθεξής) και ιδιωτών.

Mondiali Antirazzisti

Πρόκειται για ένα διεθνές τουρνουά ποδοσφαίρου και ένα μεγάλο αντιρατσιστικό φεστιβάλ που πραγματοποιείται κάθε χρόνο κοντά στην Μπολόνια της Ιταλίας. Είναι ανοικτό σε ομάδες φιλάθλων, αντιρατσιστικές οργανώσεις, ενώσεις μεταναστών, συλλόγους νέων και όσους απολαμβάνουν το τίμιο ποδόσφαιρο. Το τουρνουά είναι μη ανταγωνιστικό και έχει ως στόχο να φέρει τους ανθρώπους κοντά. Εκτός από τους αγώνες, οργανώνονται πολλές άλλες δραστηριότητες, όπως συζητήσεις, εργαστήρια, προβολές ταινιών, συναυλίες και ούτω καθεξής.
<http://www.mondialiantirazzisti.org>

? Θα έπρεπε σε κάποιον ύποπτο για κουλιγκανισμό να απαγορεύεται να ταξιδεύει σε άλλη χώρα για να παρακολουθήσει έναν αγώνα; Τι γίνεται με το δικαίωμά του στην ελεύθερη μετακίνηση;

Πολιτισμός και νεολαία

Συχνά γενικούμε και μιλάμε για τον πολιτισμό μιας συγκεκριμένης χώρας παραβλέποντας το γεγονός ότι ο πολιτισμός είναι πλουραλιστικός. Ομοίως, είναι παραπλανητικό να μιλάμε για τον πολιτισμό της νεολαίας, ως ένα ομοιογενές κατασκεύασμα. Στην Ευρώπη, οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που έχουν επέλθει μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οδήγησαν στην άνοδο διαφόρων ειδών νεανικής κουλτούρας. Οι νέοι, με τις δικές τους ιδιαίτερες ανάγκες, τη γνώση, τις αρχές, τις πρακτικές, τα ενδιαφέροντα, τις συμπεριφορές και τα όνειρά τους, ανανεώνουν τον πολιτισμό στον οποίο μεγαλώνουν και τον κάνουν το δικό τους, μερικοί με το να τον ενστερνίζονται πλήρως, άλλοι με το να τον αρνούνται.

Η πρόσβαση και η συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες μπορούν να συμβάλλουν στη συνοχή και την ενσωμάτωση και να προάγουν την ενεργό συμμετοχή των ατόμων ως πολιτών. Συνεπώς, είναι σημαντικό οι νέοι να έχουν «πρόσβαση στον πολιτισμό», είτε ως καταναλωτές, για παράδειγμα σε βιβλιοθήκες, σε μουσεία, σε όπερες ή ποδοσφαιρικούς αγώνες, είτε ως παραγωγοί, για παράδειγμα, στη μουσική και σε βιντεοταινίες ή ως ενεργοί συμμετέχοντες στο χορό ή σε αθλήματα.

? Έχουν όλοι οι πολίτες στη χώρα σας ίση πρόσβαση στη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή της κοινωνίας;

Η πρόσβαση των νέων στον πολιτισμό μπορεί να διευκολυνθεί με διάφορους τρόπους, όπως για παράδειγμα, με επιδοτούμενα προγράμματα, εισιτήρια διαρκείας, συστήματα μειωμένης συνδρομής ή μέσω της ελεύθερης πρόσβασης των νέων σε μουσεία, χώρους τέχνης, όπερες, θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες. Η πρόσβαση ενθαρρύνεται επίσης, μέσω εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, για παράδειγμα, μέσω επιδοτήσεων και παροχών για θεατρικές ομάδες νέων, συλλόγους νεολαίας, κοινοτικά κέντρα και κέντρα νεολαίας και πολιτισμού.

Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Χάρτης για τη Συμμετοχή των Νέων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή συνιστά στις τοπικές και περιφερειακές αρχές να «υποστηρίξουν τις οργανωμένες κοινωνικο-πολιτιστικές δραστηριότητες – που διεξάγονται από ενώσεις και οργανώσεις, ομάδες νέων και κοινοτικά κέντρα – οι οποίες μαζί με την οικογένεια και το σχολείο ή την εργασία αποτελούν έναν από τους πυλώνες της κοινωνικής συνοχής στο δήμο ή την περιφέρεια: οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν μια ιδανική δίοδο για τη συμμετοχή της νεολαίας και την εφαρμογή πολιτικών για τη νεολαία στους τομείς του αθλητισμού, του πολιτισμού, των τεχνών, της βιοτεχνίας και του εμπορίου, στις καλλιτεχνικές και άλλες μορφές δημιουργίας και έκφρασης, καθώς και στο πεδίο της κοινωνικής δράσης».

Σύμφωνα με το Χάρτη, η κοινωνική και πολιτιστική συμμετοχή είναι αλληλένδετες. Οι περισσότερες οργανώσεις νεολαίας αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους σε αυτό το πνεύμα. Μπορούν – ή όχι – να έχουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό ως κύριο στόχο τους, αλλά υπάρχουν και εργάζονται για την προώθηση της ευημερίας των νέων, η οποία δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς κοινωνικά, πολιτισμικά και αθλητικά συστατικά. Ορισμένες οργανώσεις νεολαίας προωθούν άμεσες μορφές πολιτιστικής συμμετοχής και διαπολιτισμικής ανταλλαγής (όπως η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία για τη Διαπολιτισμική Μάθηση, η Νεολαία για Ανταλλαγή και Κατανόηση ή το Οικουμενικό Συμβούλιο Νέων της Ευρώπης)· άλλες εστιάζουν την άμεση προσοχή τους στον αθλητισμό, όπως ο Διεθνής

Τι συμβαίνει στους νέους μας;
 Δε σέβονται τους μεγαλύτερους
 τους, δεν υπακούν τους
 γονείς τους. Αγνοούν το νόμο.
 Εξεγείρονται στους δρόμους και
 διακατέχονται από τρελές ιδέες.
 Τα ήθη τους αποσπαθρώνονται.
 Τι θα απογίνουν;

Πλάτων, 4ος αιώνας π.Χ.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ
 Νεολαίας είναι η πλατφόρμα
 των ευρωπαϊκών οργανώσεων
 νεολαίας.

www.youthforum.org

Οργανισμός για τον Αθλητισμό και τον Πολιτισμό ή η Ευρωπαϊκή Μη κυβερνητική Αθλητική Οργάνωση. Όλες τους, ιδιαίτερα η πλειονότητα των μεγάλων και των μικρών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, προσφέρουν ευκαιρίες στους νέους, ώστε να γίνουν φορείς της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, πράγμα που σημαίνει πολλά περισσότερα από το να είναι καταναλωτές πολιτιστικών προσφορών που γίνονται από άλλους.

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση¹⁹

Αυτή η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης χρονολογείται από το 1954. «Ο σκοπός της παρούσας σύμβασης είναι η ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των λαών της Ευρώπης και της αμοιβαίας αναγνώρισης της πολιτιστικής διαφορετικότητάς τους, η διαφύλαξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, η προώθηση των εθνικών συνεισφορών στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης με σεβασμό προς τις ίδιες θεμελιώδεις αξίες και η ενθάρρυνση ιδίως της μελέτης των γλωσσών, της ιστορίας και του πολιτισμού των Μερών της Σύμβασης. Η Σύμβαση συμβάλλει στη συντονισμένη δράση ενθαρρύνοντας πολιτιστικές δραστηριότητες Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.»

Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο²⁰

Το 2008, το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρώπης εγκαινίασε τη Λευκή Βίβλο για το Διαπολιτισμικό Διάλογο του Συμβουλίου της Ευρώπης, «Ζώντας Μαζί ως Ίσοι με Αξιοπρέπεια». Στο Συμβούλιο της Ευρώπης ο διαπολιτισμικός διάλογος θεωρείται μέσο για την προώθηση της ευαισθητοποίησης, της κατανόησης, της συμφιλίωσης και της ανεκτικότητας, καθώς και για την πρόληψη των συγκρούσεων και τη διασφάλιση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και συνοχής.

Η Λευκή Βίβλος παρέχει διάφορες κατευθύνσεις για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, του αμοιβαίου σεβασμού και της κατανόησης, που βασίζονται στις θεμελιώδεις αξίες του Οργανισμού. Οι Υπουργοί τόνισαν τη σημασία της διασφάλισης της κατάλληλης προβολής της Λευκής Βίβλου και κάλεσαν το Συμβούλιο της Ευρώπης και τα κράτη μέλη της, καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, να εφαρμόσουν με συνέπεια τις συστάσεις της Λευκής Βίβλου.

Σύμβαση κατά της Φαρμακοδιέγερσης²¹

Η Σύμβαση κατά της Φαρμακοδιέγερσης είναι το διεθνές νομικό έγγραφο αναφοράς στον αγώνα κατά της φαρμακοδιέγερσης (ντόπινγκ). Κατατέθηκε προς υπογραφή το 1989 και μέχρι στιγμής 51 χώρες την έχουν επικυρώσει. Η Σύμβαση ορίζει κοινά πρότυπα και κανονισμούς που απαιτούν από τα συμβαλλόμενα μέρη να εγκρίνουν νομοθετικά, οικονομικά, τεχνικά, εκπαιδευτικά και άλλα μέτρα για την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης στον αθλητισμό.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Βία των Θεατών²²

Η Σύμβαση αποσκοπεί στην πρόληψη και τον έλεγχο της βίας και της ανάρμοστης συμπεριφοράς των θεατών, καθώς και στη διασφάλιση της ασφάλειας των θεατών σε αθλητικές εκδηλώσεις. Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 41 κράτη. Αφορά γενικά σε όλα τα αθλήματα, αλλά ειδικότερα το ποδόσφαιρο. Δεσμεύει τα κράτη να λάβουν πρακτικά μέτρα για την πρόληψη και τον έλεγχο της βίας. Θεσπίζει επίσης μέτρα για τον εντοπισμό και τη δίωξη των παραβατών.

Η Ευρωπαϊκή Κάρτα Νέων είναι μια κάρτα που προσφέρει στους νέους εκπώσεις στον πολιτισμό, σε ταξίδια, σε διαμονή, σε αγορές και υπηρεσίες σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

www.eyca.org

Πρέπει να αναπτύξουμε ένα πολιτικό πολιτισμό με βάση τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Nelson Mandela

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες είναι ένας αθλητικός διαγωνισμός για τα άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων των ακρωτηριασμένων, των ατόμων με προβλήματα όρασης, των παραπληγικών και των ατόμων με εγκεφαλική παράλυση. Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες δημιουργήθηκαν το 1948 και από το 1952 διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια. Οι Χειμερινοί Παραολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά το 1976. Η πρώτη αληθινή παράλληλη διοργάνωση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες έλαβε χώρα το 1988 στη Σεούλ της Νότιας Κορέας, όπου οι αθλητές είχαν Παραολυμπιακό χωριό και χρησιμοποιούσαν τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις για τα αγωνίσματα. Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αναγνωρίζονται και υποστηρίζονται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) και είναι υπό την ηγεσία τη Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής (ΔΠΕ).

Προς μία κουλτούρα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ενώ όλοι επικοινωνούμε με διάφορους τρόπους και σε πολλά επίπεδα με διάφορους πολιτισμούς και «υποπολιτισμούς», είμαστε πρώτα απ' όλα ανθρωπίνα όντα και υπό αυτή την έννοια, παράγοντες και παίκτες στον πιο καθολικό πολιτισμό, τον πολιτισμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόκειται για έναν πολιτισμό, όπου οι άνθρωποι γνωρίζουν και σέβονται τα δικαιώματά τους καθώς και τα δικαιώματα των άλλων, είναι υπεύθυνοι για την αξιοπρέπεια του ατόμου και την αξιοπρέπεια των άλλων και ενεργούν κάθε μέρα με τρόπο συνεπή προς τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν τίθεται θέμα δημιουργίας ενός νέου πολιτισμού ή μιας νέας ιδεολογίας ή φιλοσοφίας, αλλά υποστήριξης κάθε πολιτισμού, ώστε να ενσωματώσει τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη νομοθεσία, τα πολιτικά συστήματα και τις πολιτιστικές πρακτικές του. Ίσως ένας καλός τρόπος για να ξεκινήσετε είναι να κοιτάξετε τον κόσμο γύρω σας υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να ενεργήσετε ανάλογα.²³ Διότι η προστασία και η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι μια ιδιαιτερότητα του κάθε συγκεκριμένου πολιτισμού, θρησκείας ή εθνότητας: είναι αυτό που πρέπει να μας ενώνει όλους στις διάφορες συνεργασίες μας, σε σχέση με τον πολιτισμό και την ταυτότητα.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ «Γενιά της αλλαγής, των νέων και του πολιτισμού», Παράρτημα Νεολαίας στη Θέση της Έκθεσης για την Κατάσταση του Παγκόσμιου Πληθυσμού του THEA, 2008: www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/publications/2008/swp_youth_08_eng.pdf
- ² ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf
- ³ Αϊμέ Σεζάρ, συγγραφέας από τη Μαρτινίκα, στην ομιλία του στο Παγκόσμιο Συνέδριο Μαύρων Συγγραφέων και Καλλιτεχνών στο Παρίσι: www.wsu.edu/gened/learn-modules/top_culture/quotations-on-culture
- ⁴ Διαδικτυακό ετυμολογικό λεξικό: www.etymonline.com/index.php?term=culture
- ⁵ Γενικό Σχόλιο Νο 21 για την τέχνη, 15, παρ. 1 (α), του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, 2009
- ⁶ T-Kit τα Βασικά στην Εκπαίδευση, Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2002: www.youth.partnership-eu.coe.int
- ⁷ Ευρωπαϊκή Αθλητική Χάρτα, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1993
- ⁸ Εταίροι της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.hrea.org/index.php?base_id=157
- ⁹ www.un.org/en/documents/udhr/ και www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm
- ¹⁰ Κύκλος Δικαιωμάτων, Κέντρο Πληροφόρησης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Τμήμα 5 Ενότητα 17: www1.umn.edu/humanrts/edumat/IHRIP/circle/modules/module17.htm
- ¹¹ portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13147&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html
- ¹² www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf
- ¹³ Ayton-Shenker Diana, «Η Πρόκληση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», Τμήμα Δημόσιας Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, DPI / 1627 / HR 1995: www.un.org/rights/dpi1627e.htm
- ¹⁴ Αμίν Μασλούφ, Εις το όνομα της ταυτότητας: Η βία και η ανάγκη του ανήκειν, Νέα Υόρκη: Εκδόσεις Arcade 2000.
- ¹⁵ Ολυμπιακή Χάρτα, Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, 2011: www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf
- ¹⁶ Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε: www.homelessworldcup.org/
- ¹⁷ Δείτε πιο εκτεταμένες λίστες στο www.un.org/sg/mop/gwa.shtml και http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=4049&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- ¹⁸ Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε: www.sportsansfrontieres.org
- ¹⁹ conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=018&CL=ENG
- ²⁰ www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/Pub_White_Paper/White%20Paper_final_revised_EN.pdf
- ²¹ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?CL=ENG&NT=135>
- ²² <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=120&CM=1&DF=18/08/2009&CL=ENG>
- ²³ Ενδιαφέρουσα συζήτηση γύρω από το ζήτημα στο Εταιρικό Φόρουμ Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα: www.hrea.org/lists/hr-education/markup/msg01188.html

Δημοκρατία

ΟΛΟΙ ΟΙ ΠΡΩΗΝ ΔΙΚΤΑΤΟΡΕΣ
ΘΑ ΣΟΥ ΠΟΥΝ ΟΤΙ...

Κανείς δε γεννιέται καλός πολίτης, κανένα έθνος δε γεννιέται δημοκρατικό. Και οι δύο διαδικασίες μάλλον συνεχίζουν να εξελίσσονται στη διάρκεια της ζωής. Οι νέοι άνθρωποι πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε αυτή τη διαδικασία από τη στιγμή που γεννιούνται.

Kofi Annan

Τι είναι η Δημοκρατία;

Η λέξη δημοκρατία προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «δήμος» που σημαίνει λαός και «κράτος» που σημαίνει εξουσία· επομένως η δημοκρατία μπορεί να γίνει αντιληπτή ως «η εξουσία του λαού»: ένας τρόπος διακυβέρνησης που εξαρτάται από τη βούληση των ανθρώπων.

Υπάρχουν τόσα πολλά διαφορετικά μοντέλα δημοκρατικής διακυβέρνησης στον κόσμο, που κάποιες φορές θα ήταν ευκολότερο να αντιληφθούμε την ιδέα της δημοκρατίας, ορίζοντας το τι δεν είναι. Υπό αυτό το πρίσμα, η δημοκρατία δεν είναι απολυταρχία ή δικτατορία, όπου ένα άτομο κυβερνά· και δεν είναι ολιγαρχία, όπου ένα μικρό μέρος της κοινωνίας κυβερνά. Η σωστή κατανόηση της δημοκρατίας συνεπάγεται ότι δε θα έπρεπε καν να είναι «επικράτηση της πλειοψηφίας», αν αυτό σημαίνει ότι αγνοούνται πλήρως τα συμφέροντα της μειοψηφίας. Δημοκρατία, τουλάχιστον στη θεωρία, είναι η διακυβέρνηση των ανθρώπων με βάση τη «βούλησή» τους.

• **Αν η δημοκρατία είναι η διακυβέρνηση του λαού, υπάρχουν αληθινές δημοκρατίες στον κόσμο;**

Γιατί δημοκρατία;

Η ιδέα της δημοκρατίας αντλεί την ηθική της δύναμη – και είναι δημοφιλής – χάρη σε δύο βασικές αρχές:

1. **Αυτονομία του ατόμου:** Η ιδέα ότι κανείς δε θα πρέπει να υπόκειται σε νόμους που έχουν επιβληθεί από άλλους. Κάθε άνθρωπος θα πρέπει να είναι σε θέση να έχει τον έλεγχο της ζωής του, εντός ορισμένων λογικών πλαισίων.
2. **Ισότητα:** Η ιδέα ότι όλοι θα πρέπει να έχουν ίσες δυνατότητες να επιδρούν στις αποφάσεις που επηρεάζουν τα μέλη της κοινωνίας.

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:

Προεκλογική εκστρατεία
Φτιάχνοντας συνδέσεις
Να ψηφίζει κανείς ή να μην ψηφίζει
Συνεδρίαση συνδικαλιστικής οργάνωσης

«Από τους ανθρώπους, μέσω των ανθρώπων, για τους ανθρώπους»

Abraham Lincoln

15 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Δημοκρατίας

19 Σεπτεμβρίου

Ημέρα Δικαιώματος Ψήφου

Δημοκρατία δεν είναι ο νόμος της πλειοψηφίας, αλλά η προστασία της μειοψηφίας.

Albert Camus

Μολονότι οι δημοκρατίες έχουν κοινά χαρακτηριστικά, δεν υπάρχει ένα μοναδικό μοντέλο δημοκρατίας.

Ψήφισμα του ΟΗΕ για την προώθηση και την εδραίωση της δημοκρατίας (A/RES/62/7)

Αυτές οι δύο αρχές είναι ενστικτωδώς ελκυστικές και βοηθούν να εξηγηθεί γιατί η δημοκρατία είναι τόσο δημοφιλής. Είναι φυσικό να αισθανόμαστε ότι, προκειμένου να αποφασίσουμε για τους κοινούς μας κανόνες, είναι δίκαιο να έχουμε ίσες ευκαιρίες με οποιονδήποτε άλλο!

Τα προβλήματα προκύπτουν όταν αναλογιζόμαστε τον τρόπο που μπορούν να γίνουν πράξη αυτές οι αρχές, διότι χρειαζόμαστε ένα μηχανισμό για να αποφασίσουμε πώς μπορούμε να διαχειριστούμε αντικρουόμενες απόψεις. Η δημοκρατία προσφέρει έναν απλό μηχανισμό, τείνοντας προς «την επικράτηση της πλειοψηφίας»· αλλά η επικράτηση της πλειοψηφίας μπορεί να σημαίνει ότι τα συμφέροντα κάποιων δεν εκπροσωπούνται ποτέ. Ένας γνησιότερος τρόπος για εκπροσώπηση των συμφερόντων όλων των ανθρώπων είναι να λαμβάνονται οι αποφάσεις μέσω της συναίνεσης, με στόχο να βρεθούν τα κοινά σημεία των διάφορων συμφερόντων.

? Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της λήψης αποφάσεων μέσω της συναίνεσης, σε σχέση με τη χρήση του κανόνα της πλειοψηφίας; Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις στη δική σας ομάδα νεολαίας;

Η εξέλιξη της δημοκρατίας

Αρχαία ιστορία

Η δημιουργία της πρώτης δημοκρατίας αποδίδεται στους αρχαίους Έλληνες, αν και υπήρχαν σχεδόν σίγουρα προηγούμενα παραδείγματα πρώιμης δημοκρατίας σε άλλα μέρη του κόσμου. Το ελληνικό μοντέλο καθιερώθηκε τον 5° αι. π.Χ. στην πόλη των Αθηνών. Μέσα σε έναν ωκεανό απολυταρχιών και ολιγαρχιών – που ήταν οι συνήθεις μορφές διακυβέρνησης εκείνη την εποχή – η αθηναϊκή δημοκρατία ξεχώρισε.

Ωστόσο, σε σχέση με το πώς αντιλαμβανόμαστε τη δημοκρατία σήμερα, το αθηναϊκό μοντέλο είχε δύο σημαντικές διαφορές:

1. Επρόκειτο για μία μορφή άμεσης δημοκρατίας – με άλλα λόγια, αντί να εκλέγονται εκπρόσωποι που θα κυβερνήσουν εκ μέρους των πολιτών, ο ίδιος «ο λαός» συναντιόταν, έθετε ερωτήματα σχετικά με τη διακυβέρνηση και στη συνέχεια εφάρμοζε πολιτικές.
2. Ένα τέτοιο σύστημα πιθανά ήταν εν μέρει εφικτό γιατί «ο λαός» αφορούσε σε μία πολύ περιορισμένη κοινωνική κατηγορία. Εκείνοι που συμμετείχαν άμεσα ήταν μία μικρή μερίδα πληθυσμού, αφού οι γυναίκες, οι δούλοι, οι μέτοικοι – και φυσικά τα παιδιά – αποκλείονταν. Ο αριθμός των συμμετεχόντων απείχε επίσης πολύ από μία σύγχρονη δημοκρατία: ίσως 50.000 άνδρες συμμετείχαν άμεσα στην πολιτική ζωή, από έναν πληθυσμό περίπου 300.000 ανθρώπων.

? Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της άμεσης δημοκρατίας;

Η δημοκρατία στο σύγχρονο κόσμο

Σήμερα υπάρχουν τόσες μορφές δημοκρατίας, όσα είναι και τα δημοκρατικά κράτη στον κόσμο. Κανένα σύστημα δεν είναι ακριβώς το ίδιο με ένα άλλο και κανένα σύστημα δεν πρέπει να θεωρείται «πρότυπο». Υπάρχουν προεδρικές και κοινοβουλευτικές δημοκρατίες, δημοκρατίες που είναι ομοσπονδιακές ή ενιαίες διακυβέρνησης, δημοκρατίες που χρησιμοποιούν ένα αναλογικό εκλογικό σύστημα και άλλες που χρησιμοποιούν πλειοψηφικό σύστημα, δημοκρατίες που είναι ταυτόχρονα και μοναρχίες, και ούτω καθεξής.

Ένα στοιχείο σύγκλισης των σύγχρονων δημοκρατικών συστημάτων διακυβέρνησης και διαχωρισμού τους από το αρχαίο ελληνικό μοντέλο είναι η ύπαρξη εκπροσώπων του λαού. Στις σύγχρονες δημοκρατίες, οι πολίτες, αντί να λαμβάνουν άμεσα μέρος στη λήψη αποφάσεων, εκλέγουν

εκπροσώπους για να κυβερνήσουν εκ μέρους τους. Το σύστημα αυτό είναι γνωστό ως αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Είναι κατά κάποιο τρόπο «δημοκρατικό», γιατί βασίζεται, τουλάχιστον ως ένα βαθμό, στις δύο αρχές που αναφέρθηκαν παραπάνω: ισότητα για όλους (ένα άτομο – μία ψήφος) και δικαίωμα σε καθέναν, σε κάποιο βαθμό, προσωπικής αυτονομίας.

• **Τι θα πρέπει να κάνει ένας εκλεγμένος εκπρόσωπος για να διασφαλίσει ότι εκπροσωπεί σωστά αυτούς που τον ή την εξέλεξαν;**

Βελτιώνοντας τη δημοκρατία

Συχνά μια χώρα χαρακτηρίζεται δημοκρατική, μόλις ξεκινά να έχει σχετικά ελεύθερες και ανοιχτές εκλογές. Ωστόσο, η δημοκρατία προϋποθέτει πολλά περισσότερα από απλές εκλογές. Γι' αυτό και όταν επιχειρείται να εκτιμηθεί το πόσο δημοκρατική είναι μία χώρα, έχει πολύ περισσότερο νόημα να εξετάζεται το κατά πόσο εφαρμόζεται η λαϊκή θέληση, παρά το αν λειτουργούν οι θεσμικές ή οι εκλογικές δομές της. Η δημοκρατία γίνεται καλύτερα αντιληπτή, ως εξελισσόμενη διαδικασία, δηλαδή ως κάτι από το οποίο μπορούμε να έχουμε πάντα περισσότερα – ή λιγότερα – παρά σαν κάτι που υπάρχει ή δεν υπάρχει.

Τα δημοκρατικά συστήματα μπορούν σχεδόν πάντα να είναι πιο περιεκτικά, πιο αντιπροσωπευτικά των ανθρώπινων προσδοκιών και πιο δεκτικά στην επιρροή των ανθρώπων. Με άλλα λόγια, υπάρχει περιθώριο να βελτιωθεί ο ρόλος του «λαού» στη δημοκρατία, με τη συμπερίληψη περισσότερων ανθρώπων στη λήψη αποφάσεων· υπάρχει επίσης περιθώριο να βελτιωθεί ο ρόλος της «εξουσίας» ή της «θέλησης» στη δημοκρατία, με το να δοθεί στους ανθρώπους περισσότερο ουσιαστική εξουσία. Οι αγώνες για τη δημοκρατία κατά τη διάρκεια της ιστορίας έχουν συνήθως επικεντρωθεί σε κάποιο από αυτά τα στοιχεία.

Σήμερα, στις περισσότερες χώρες του κόσμου, οι γυναίκες έχουν δικαίωμα ψήφου, αλλά ο αγώνας αυτός τελεσφόρησε σχετικά πρόσφατα. Η Νέα Ζηλανδία θεωρείται η πρώτη χώρα στον κόσμο που εισήγαγε το καθολικό δικαίωμα ψήφου, το 1893, αν και ακόμα και σ' αυτή την περίπτωση, οι γυναίκες απέκτησαν το δικαίωμα βουλευτικής υποψηφιότητας το 1919. Πολλές χώρες παραχώρησαν κατ' αρχήν στις γυναίκες μόνο το δικαίωμα ψήφου, ενώ μετά από πολλά χρόνια τους δόθηκε το δικαίωμα να θέσουν βουλευτική υποψηφιότητα. Οι γυναίκες στη Σαουδική Αραβία δεν είχαν δικαίωμα ψήφου στις εκλογές πριν το 2011.

Σήμερα, ακόμα και στις εγκαθιδρυμένες δημοκρατίες, υπάρχουν πολλές κοινωνικές κατηγορίες, μεταξύ άλλων, μετανάστες, εργάτες μετανάστες, φυλακισμένοι και παιδιά, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, παρά το γεγονός ότι πολλοί από αυτούς πληρώνουν φόρους και παρόλο που είναι να υποχρεωμένοι να υπακούουν στους νόμους της χώρας.

«Το δικαίωμα ψήφου δεν είναι προνόμιο. Στον 21ο αιώνα σε ένα δημοκρατικό Κράτος δικαίωμα ψήφου θα πρέπει να έχουν όλοι... Κάθε παρέκκλιση από την αρχή της καθολικής ψηφοφορίας υπονομεύει τη δημοκρατική εγκυρότητα, τόσο του νομοθετικού σώματος το οποίο έχει εκλεγεί με αυτόν τον τρόπο, όσο και των νόμων που αυτό εκδίδει.»

Δικαστική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (Hist κατά HB)

Φυλακισμένοι και δικαίωμα ψήφου

Οι φυλακισμένοι επιτρέπεται να ψηφίσουν σε 18 Ευρωπαϊκές χώρες.

- Το δικαίωμα ψήφου των φυλακισμένων εκχωρείται μόνο μερικώς σε 20 χώρες, ανάλογα με τη διάρκεια της καταδίκης, τη σοβαρότητα του εγκλήματος που διαπράχθηκε ή τον τύπο των εκλογών.
- Σε 9 Ευρωπαϊκές χώρες, οι φυλακισμένοι δεν έχουν κανένα δικαίωμα ψήφου.
- Δικαιώματα ψήφου φυλακισμένων, Commons Library Standard Note SN/PC/01763, τελευταία ενημέρωση 2012, <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN01764>
- Στην περίπτωση της προσφυγής του Hist εναντίον του Ηνωμένου Βασιλείου το 2005, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απεφάνθη ότι η καθολική απαγόρευση ψήφου στους κρατούμενους του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί παραβίαση του Άρθρου 3, Πρωτόκολλο 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, το οποίο αναφέρει:

«Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διεξάγουν ελεύθερες εκλογές για την επιλογή του νομοθετικού σώματος, σε λογικά τακτά χρονικά διαστήματα, με μυστική ψηφοφορία και με συνθήκες που θα διασφαλίζουν την ελεύθερη έκφραση γνώμης των ανθρώπων».

Δεν έχω κάποια συνταγή για την απομάκρυνση ενός δικτάτορα ή για το χτίσιμο της δημοκρατίας.

Το μόνο που μπορώ να προτείνω είναι να ξεχάσετε τον εαυτό σας και να σκεφτείτε μόνο τους δικούς σας ανθρώπους. Είναι πάντα οι άνθρωποι αυτοί που κινούν τα πράγματα.

Corazon Aquino

? Είναι δυνατόν ποτέ να δικαιολογηθεί ο αποκλεισμός συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων από τις δημοκρατικές διαδικασίες;

Δημοκρατία και συμμετοχή

Οι πιο προφανείς τρόποι συμμετοχής στη διακυβέρνηση είναι η ψηφοφορία ή η υποψηφιότητα για το βουλευτικό αξίωμα και η εκπροσώπηση του λαού. Η δημοκρατία, ωστόσο, αφορά σε πολλά περισσότερα πράγματα από την απλή ψηφοφορία και υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι ενασχόλησης με την πολιτική και τη διακυβέρνηση. Η αποτελεσματική λειτουργία της δημοκρατίας, στην πραγματικότητα, εξαρτάται από τους απλούς ανθρώπους που χρησιμοποιούν άλλα μέσα, όσο το δυνατόν περισσότερο. Αν οι άνθρωποι περιορίζονται στο να ψηφίζουν κάθε 4 ή 5 χρόνια – ή δεν ψηφίζουν καθόλου – και αν δεν κάνουν τίποτε άλλο στο μεσοδιάστημα, τότε η διακυβέρνηση πραγματικά δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκείται «από το λαό». Είναι δύσκολο να πούμε ότι ένα τέτοιο σύστημα είναι δημοκρατικό.

Μπορείτε να διαβάσετε λεπτομερώς για τους διαφορετικούς τρόπους συμμετοχής στην ενότητα «Ιδιότητα του Πολίτη και Συμμετοχή». Παρακάτω αναφέρονται ορισμένες ιδέες – ίσως το ελάχιστο που μπορεί να απαιτείται από τα μέλη του κοινοβουλίου, ώστε να είναι σε θέση να λειτουργούν δημοκρατικά εκ μέρους των ψηφοφόρων:

- Ενημερωθείτε τακτικά για το τι συμβαίνει, ποιες αποφάσεις λαμβάνονται «στο όνομα του λαού» και συγκεκριμένα, για τις αποφάσεις και δράσεις που αναλαμβάνονται από το δικό σας εκπρόσωπο.
- Κοινοποιήστε τις απόψεις σας – είτε στους εκπροσώπους σας στη βουλή ή στα μέσα ενημέρωσης ή σε ομάδες που ασχολούνται με συγκεκριμένα ζητήματα. Χωρίς ανατροφοδότηση από «το λαό», οι ηγέτες καταλήγουν να κυβερνούν αποκλειστικά με άξονα τη δική τους θέληση και τις δικές τους προτεραιότητες.
- Στις περιπτώσεις που οι αποφάσεις φαίνονται αντιδημοκρατικές ή ενάντια στα ανθρώπινα δικαιώματα ή ακόμα όταν έχετε κάποια ισχυρή άποψη για αυτές, επιχειρήστε να εισακουστείτε, προκειμένου να αναθεωρηθούν οι πολιτικές. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να το κάνετε αυτό, είναι πιθανόν η συνεργασία με άλλους ανθρώπους, ώστε η φωνή σας να δυναμώσει.
- Ψηφίστε όταν παρουσιάζεται η ευκαιρία. Αν δεν ψηφίζουν οι άνθρωποι, τότε τα μέλη του νομοθετικού σώματος δεν είναι υπόλογα σε κανέναν.

? Έχετε συμμετάσχει ποτέ με κάποιον από αυτούς τους τρόπους (ή άλλους);

Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα

Η σύνδεση μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας είναι βαθιά και αμφίδρομη: είναι αλληλεξαρτώμενα και το καθένα ημιτελές χωρίς το άλλο.

Κατ' αρχάς, οι αξίες της ισότητας και της αυτονομίας είναι επίσης αξίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση είναι από μόνο του ένα ανθρώπινο δικαίωμα. Το Άρθρο 21 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ) αναφέρει ότι «Η θέληση του λαού θα πρέπει να είναι η βάση της εξουσίας της κυβέρνησης»: έτσι, η μόνη σύμφωνη με τα ανθρώπινα δικαιώματα μορφή διακυβέρνησης, είναι στην πραγματικότητα, η δημοκρατία.

Ωστόσο, μία «δημοκρατία» είναι επίσης ημιτελής χωρίς ενδεδειγμένο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η συμμετοχή στη διακυβέρνηση, με ένα γνήσιο τρόπο, είναι σχεδόν αδύνατη όταν δεν γίνονται σεβαστά τα υπόλοιπα δικαιώματα. Αναλογιστείτε τα ακόλουθα παραδείγματα:

1. **Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας (ΟΔΑΔ, Άρθρο 18).** Αυτό είναι ένα από τα πρώτα ουσιαστικά δικαιώματα μίας δημοκρατίας: οι άνθρωποι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να σκέφτονται ελεύθερα, να πρεσβεύουν οποιοσδήποτε πεποιθήσεις είναι σημαντικές για αυτούς, χωρίς να τιμωρούνται για αυτό. Οι κυβερνήσεις κατά τη διάρκεια της ιστορίας έχουν προσπαθήσει να περιορίσουν αυτό το δικαίωμα, με το φόβο

Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση της χώρας τους, είτε άμεσα ή μέσω των ελεύθερα εκλεγμένων εκπροσώπων τους.

Άρθρο 21, μέρος 1, ΟΔΑΔ

ότι η αμφισβήτηση μιας υφιστάμενης μορφής διακυβέρνησης θα επέφερε τριγμούς στο παρόν σύστημα. Έτσι φυλάκιζαν τους ανθρώπους, απλά και μόνο γιατί είχαν τις «λάθος» απόψεις. (Τέτοιοι άνθρωποι είναι γνωστοί ως κρατούμενοι συνείδησης). Ωστόσο, μία κοινωνία χωρίς πλουραλισμό απόψεων δεν είναι μόνο μισαλλόδοξη· περιορίζει επίσης τις αναπτυξιακές της δυνατότητες προς νέες και πιθανόν βελτιωμένες κατευθύνσεις.

2. **Ελευθερία της Έκφρασης (ΟΔΑΔ, Άρθρο 19).** Είναι σημαντικό κανείς, όχι απλά να είναι σε θέση να σκέφτεται ελεύθερα, αλλά επίσης και να εκφράζει την άποψή του δημόσια, όποια και αν είναι αυτή. Αν παρεμποδίζεται η ανταλλαγή απόψεων ή η δημόσια έκφραση άποψης μέσω των μέσων ενημέρωσης, τότε πώς είναι δυνατόν να συμμετέχει κανείς στη διακυβέρνηση; Με αυτόν τον τρόπο προεξοφλείται ότι μια άποψη είναι άκυρη και δε λογίζεται ως εναλλακτική πρόταση.
3. **Ελευθερία ειρηνικής συνάθροισης και συναναστροφής (ΟΔΑΔ, Άρθρο 20).** Το δικαίωμα αυτό δίνει την ελευθερία στον καθένα να συζητήσει τις ιδέες του με άλλους που το επιθυμούν, να δημιουργήσει ομάδες ενδιαφέροντος ή ομάδες άσκησης πίεσης ή να συνευρεθεί προκειμένου να διαμαρτυρηθεί για αποφάσεις με τις οποίες διαφωνεί. Ενδεχομένως μία τέτοια δραστηριότητα φέρνει αμηχανία στις κυβερνήσεις· ωστόσο, είναι σημαντικό να συμβαίνει με στόχο να γνωστοποιηθούν και να ληφθούν υπόψη διαφορετικές απόψεις. Και αυτό είναι μέρος της ουσίας της δημοκρατίας.

Αυτά είναι μόνον τρία από τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία είναι εγγενώς συνδεδεμένα με την ιδέα της δημοκρατίας. Αλλά και οποιοσδήποτε περιορισμός άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα επηρεάσει επίσης το βαθμό συμμετοχής κάποιου στη διακυβέρνηση. Η φτώχεια, τα προβλήματα υγείας ή η έλλειψη στέγης είναι πιθανό να αποτελέσουν ανασταλτικούς παράγοντες της δυνατότητας κάποιου να εκφραστεί και είναι πιθανό να μειώσουν την επιρροή του συγκριτικά με άλλους. Τέτοιου είδους περιορισμοί δικαιωμάτων καθιστούν σχεδόν αδύνατη την εκλογή σε κάποιο βουλευτικό αξίωμα ενός ατόμου που αντιμετωπίζει αντίστοιχα προβλήματα.

? Σε ποιο βαθμό αυτά τα τρία «δημοκρατικά» δικαιώματα (που αναφέρονται παραπάνω) γίνονται σεβαστά στη χώρα σας;

Προβλήματα σχετικά με τη δημοκρατία

Απάθεια ψηφοφόρων

Για αρκετά χρόνια υπήρξε προβληματισμός για την κατάσταση της δημοκρατίας, ίσως κατά κύριο λόγο στις εγκαθιδρυμένες δημοκρατίες. Σε μεγάλο βαθμό, ο προβληματισμός αφορά στα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής των πολιτών στις εκλογές, γεγονός που υποδηλώνει έλλειψη ενδιαφέροντος και πολιτικής συμμετοχής από πλευράς πολιτών. Το μικρό ποσοστό συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία εγείρει το ερώτημα του αν νομιμοποιούνται οι φερόμενες ως δημοκρατικές εκλεγμένες κυβερνήσεις, οι οποίες σε ορισμένες χώρες εκλέγονται από τη μειοψηφία του εκλογικού σώματος.

Η δημοκρατία δεν αναγνωρίζει ανατολή ή δύση· η δημοκρατία είναι απλά η θέληση των ανθρώπων.

Shirin Ebadi

Η δημοκρατία δεν έχει και μεγάλη σημασία αν πεινάς, αν είσαι άστεγος, αν δεν έχεις υγειονομική περίθαλψη, αν τα παιδιά σου δεν μπορούν να πάνε στο σχολείο· ακόμα και αν μπορείς να ψηφίσεις, η δημοκρατία δεν είναι αποτελεσματική.

Suzan George, Πρόεδρος της ATTAC

Εκλογές και απάθεια

- Η προσέλευση στις εκλογικές κάλπες για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μειώνεται κάθε χρόνο από τις πρώτες εκλογές του 1979. Το 2009, μόνο το 43% του εκλογικού σώματος άσκησε το δικαίωμα ψήφου και σε ορισμένες χώρες το ποσοστό ανήλθε στο 34%.
- Στις εθνικές εκλογές ανά την Ευρώπη, ο βαθμός συμμετοχής ποικίλλει από μόλις λίγο πάνω από 50% σε ορισμένες χώρες, μέχρι 90% σε άλλες.
- Σε ορισμένες χώρες, για παράδειγμα στην Ελλάδα και το Βέλγιο στην Ευρώπη, η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική. Σε αυτές τις χώρες, η προσέλευση είναι εμφανώς υψηλότερη από το μέσο όρο χωρών, όπου η ψηφοφορία είναι προαιρετική.

? Τι ποσοστό του εκλογικού σώματος ψήφισε στις πιο πρόσφατες εκλογές της χώρας σας;

Μολονότι αποτελεί αναμφίβολα πρόβλημα το γεγονός ότι οι πολίτες απέχουν από τις εκλογικές διαδικασίες ολοένα και περισσότερο, υπάρχουν ορισμένες μελέτες που δείχνουν ότι η συμμετοχή σε διαφορετικές μορφές συλλογικής δράσης παρουσιάζει αύξηση, για παράδειγμα, η συμμετοχή σε ομάδες πίεσης, πρωτοβουλίες πολιτών, συμβουλευτικά όργανα και ούτω καθεξής. Αυτές οι μορφές συμμετοχής είναι εξίσου, αν όχι περισσότερο, σημαντικές για την αποτελεσματική λειτουργία της δημοκρατίας, συγκριτικά με την προσέλευση των ψηφοφόρων στις εκλογές.

Δημοκρατία και συμμετοχή των πολιτών

Η επονομαζόμενη Αραβική Άνοιξη, όταν μάζες ανθρώπων – πολλοί από αυτούς νέοι – βγήκαν στους δρόμους για να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους προς την κυβέρνηση, ανέδειξε ένα νέο επίπεδο συμμετοχής των πολιτών σε χώρες οι οποίες παραδοσιακά δεν έχουν θεωρηθεί δημοκρατικές. Στην Ευρώπη επίσης, ακόμα και στις πιο παραδοσιακές δημοκρατίες, «η λαϊκή εξουσία» μοιάζει να έχει βρει μια νέα πνοή: φοιτητές διαδήλωσαν σε πολλές χώρες ενάντια στις προθέσεις κυβερνήσεων να επιβάλουν δίδακτρα στην εκπαίδευση. Σωματεία κινητοποίησαν πλήθος ανθρώπων και διαδήλωσαν κατά των οικονομικών περικοπών. Επιπλέον, αυτόνομες ομάδες ακτιβιστών εφηύραν νέους και δημιουργικούς τρόπους διαμαρτυρίας ενάντια στην κλιματική αλλαγή, τη δύναμη των μεγάλων πολυεθνικών, την απόσυρση βασικών κρατικών υπηρεσιών, καθώς επίσης και την αστυνομική καταστολή.

Μία μειοψηφία μπορεί να έχει δίκιο και μια πλειοψηφία έχει πάντα άδικο.

Henrik Ibsen

Κυριαρχία της Πλειοψηφίας

Υπάρχουν δύο προβλήματα που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την έννοια της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και αφορούν τα συμφέροντα της μειοψηφίας. Το πρώτο πρόβλημα είναι ότι τα συμφέροντα της μειοψηφίας συχνά δεν εκπροσωπούνται μέσω του εκλογικού συστήματος: αυτό είναι δυνατό να συμβεί σε περιπτώσεις μειοψηφίας με τόσο μικρό αριθμό μελών, που δεν αγγίζουν ούτε το ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο για οποιαδήποτε εκπροσώπηση. Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι ακόμα και αν εκπροσωπούνται σε ένα νομοθετικό σώμα, θα μειοψηφούν και μπορεί επομένως να μην είναι σε θέση να συγκεντρώσουν τις απαραίτητους ψήφους προκειμένου να επιβληθούν στους εκπροσώπους της πλειοψηφίας. Γι' αυτούς τους λόγους, συχνά η δημοκρατία αναφέρεται ως «κυριαρχία της πλειοψηφίας».

Η κυριαρχία της πλειοψηφίας, αν δεν εγγυάται ταυτόχρονα την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους, μπορεί να οδηγήσει σε αποφάσεις επιζήμιες για τη μειοψηφία. Το γεγονός ότι αυτές οι αποφάσεις είναι η «θέληση του λαού» δεν αποτελεί δικαιολογία. Τα βασικά συμφέροντα των μειοψηφιών, όπως επίσης και των πλειοψηφιών, θα πρέπει να διασφαλίζονται από κάθε δημοκρατικό σύστημα σε στενή συνάρτηση με τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσω της ενίσχυσης ενός αποτελεσματικού νομικού μηχανισμού, ανεξάρτητα από την πλειοψηφική βούληση.

? *Αν η πλειοψηφία του πληθυσμού είναι υπέρ της κατάργησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων για συγκεκριμένους ανθρώπους, θεωρείτε ότι «ο λαός πρέπει να αποφασίσει»;*

Η άνοδος του εθνικισμού

Ένα σχετικό πρόβλημα είναι οι ανησυχητικές αυξητικές τάσεις υποστήριξης των ακροδεξιών κομμάτων σε όλη την Ευρώπη. Αυτά τα κόμματα συχνά επικαλούνται το εθνικιστικό αίσθημα και στοχοποιούν τα «μη-αυτόχθονα» μέλη του πληθυσμού και κυρίως τους αιτούντες άσυλο, τους πρόσφυγες και μέλη θρησκευτικών μειονοτήτων, ορισμένες φορές μάλιστα καταφεύγοντας σε χρήση βίαιων μέσων. Προκειμένου να υπερασπιστούν τις θέσεις τους, τέτοια κόμματα συχνά καλούν τους πολίτες να τους υποστηρίξουν και προβάλλουν ως δημοκρατική αρχή το ότι εκπροσωπούν τις απόψεις μίας μεγάλης μερίδας ανθρώπων. Ωστόσο, όταν ένα πολιτικό κόμμα συνηγορεί υπέρ της βίας οποιασδήποτε μορφής και όταν δεν σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε μέλους της κοινωνίας, δεν έχει το δικαίωμα να επικαλείται τις δημοκρατικές αρχές.

Η δημοκρατία γίνεται καλύτερα αντιληπτή ως μία διαδικασία δημοκρατικοποίησης.

Patomäkim, Teivainen

Ανάλογα με την έκταση του προβλήματος και του ιδιαίτερου πολιτιστικού πλαισίου, ίσως κριθεί απαραίτητο να περιοριστεί το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης συγκεκριμένων ομάδων, παρά τη σημαντικότητα αυτού του δικαιώματος για τη δημοκρατική διαδικασία. Οι περισσότερες χώρες, για παράδειγμα, έχουν θεσπίσει νόμους ενάντια στην υποκίνηση φυλετικού μίσους. Αυτός ο περιορισμός γίνεται αποδεκτός από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, λόγω της ανάγκης προστασίας των δικαιωμάτων όλων των μελών μιας κοινωνίας ή της δομής της ίδιας της κοινωνίας.

? Διαφέρει καθόλου ο εθνικισμός από το ρατσισμό;

Νέοι και Δημοκρατία

Με δεδομένο ότι οι νέοι συχνά δεν έχουν καν την υποχρέωση να ψηφίσουν, πώς μπορούν να λαμβάνουν μέρος στη δημοκρατική διαδικασία; Πολλοί άνθρωποι θα απαντούσαν σε αυτή την ερώτηση, λέγοντας ότι οι νέοι δεν είναι έτοιμοι να αποτελέσουν μέρος της διαδικασίας και ότι μόνο όταν γίνονται 18 (ή σε όποια ηλικία παραχωρεί η χώρα το δικαίωμα ψήφου) θα είναι σε θέση να συμμετέχουν.

Στην πραγματικότητα, πολλοί νέοι είναι ιδιαίτερα ενεργοί πολιτικά, πριν αποκτήσουν το δικαίωμα ψήφου και κατά κάποιο τρόπο, η επίδραση μίας τέτοιας δραστηριότητας μπορεί να είναι ισχυρότερη από την απλή άσκηση του εκλογικού δικαιώματος αργότερα – άλλωστε οι νέοι μπορεί να αποφασίσουν να κάνουν χρήση του δικαιώματος ή μπορεί και όχι – μία φορά κάθε 4 ή 5 χρόνια. Συχνά οι πολιτικοί στοχεύουν στις ψήφους της νεολαίας, οπότε είναι πιο πιθανό να ακούσουν τους προβληματισμούς των νέων.

Πολλοί νέοι συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές ομάδες ή σε άλλες ομάδες διαμαρτυρίας με καμπάνιες ενάντια στον πόλεμο, την εκμετάλλευση των πολυεθνικών ή κατά της παιδικής εργασίας. Ίσως ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους να γίνουν ενεργοί στην κοινοτική ζωή και την πολιτική δραστηριότητα είναι η δράση τους σε τοπικό επίπεδο: θα έχουν βαθύτερη γνώση για συγκεκριμένα ζητήματα που τους αφορούν και για εκείνα με τα οποία έρχονται σε επαφή και θα είναι σε θέση να επιδρούν αμεσότερα. Η δημοκρατία δεν ασχολείται μόνο με εθνικά ή διεθνή ζητήματα: πρέπει να ξεκινήσει από τις γειτονιές μας!

Οι οργανώσεις νεολαίας αποτελούν ένα τρόπο, οι νέοι να βιώσουν και να ασκήσουν τη δημοκρατία και επομένως, να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο, με την προϋπόθεση φυσικά ότι, ο τρόπος λειτουργίας τους είναι όντως ανεξάρτητος και δημοκρατικός!

? Αν ένας 16χρονος/μία 16χρονη θεωρείται αρκετά ώριμος/η να παντρευτεί και να εργαστεί, δε θα έπρεπε να έχει και δικαίωμα να ψηφίζει;

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η δημοκρατία αποτελεί μία από τις κεντρικές αξίες του Συμβουλίου της Ευρώπης, μαζί με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την επιβολή του κράτους δικαίου. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει πολλά προγράμματα και εκδόσεις που εξετάζουν τις δυνατότητες βελτίωσης και το μέλλον της δημοκρατίας. Το 2005, το Φόρουμ για το Μέλλον της Δημοκρατίας καθιερώθηκε από την Τρίτη Σύνοδο Αρχηγών Κρατών και την Κυβέρνηση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σκοπός του Φόρουμ είναι να «ενισχύσει τη δημοκρατία, τις πολιτικές ελευθερίες και τη συμμετοχή των πολιτών μέσω της ανταλλαγής ιδεών, της πληροφόρησης και μέσα από παραδείγματα καλών πρακτικών». Η συνάντηση του Φόρουμ λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο και συγκεντρώνει περίπου 400 συμμετέχοντες από τα 47 Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και Κράτη παρατηρητές.

Ακόμα πασχίζουμε για τον κοινό στόχο της προώθησης της δημοκρατίας και της καλής διακυβέρνησης με την υψηλότερη ποιότητα, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για όλους τους πολίτες μας.

Σχέδιο Δράσης της Συνόδου της Βαρσοβίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (2005)

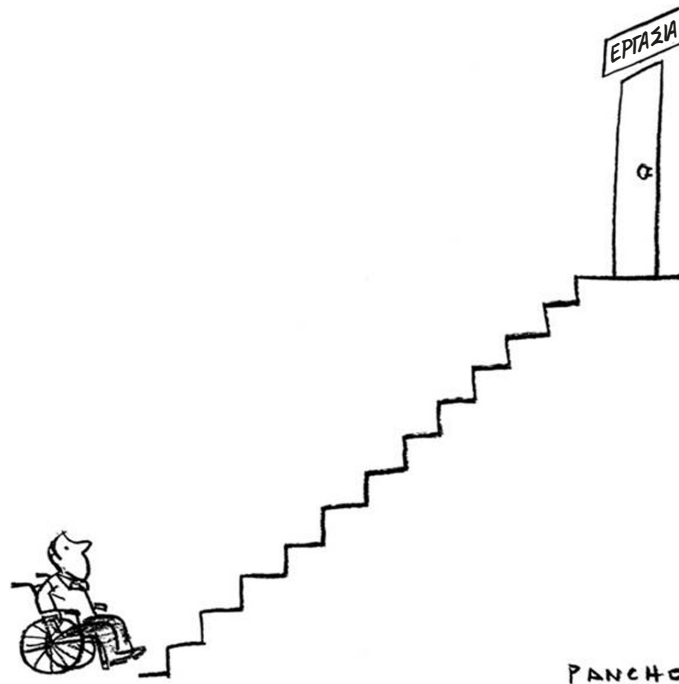
Η υποστήριξη για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των προτύπων της δημοκρατίας διεξάγεται από την «Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Δημοκρατία μέσω του Νόμου» – γνωστή επίσης ως Επιτροπή της Βενετίας – η οποία αποτελεί το συμβουλευτικό σώμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για συνταγματικά ζητήματα. Η επιτροπή αυτή υπήρξε ιδιαίτερα υποστηρικτική στο σχεδιασμό νέων συνταγμάτων ή νόμων σε συνταγματικά δικαστήρια, εκλογικών νόμων, νομοθεσίας για τα δικαιώματα των μειονοτήτων και νομικών πλαισίων που σχετίζονται με τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Εκτός από το έργο της θέσπισης προτύπων, το Συμβούλιο της Ευρώπης προάγει τη δημοκρατία και της αξίες της μέσω προγραμμάτων για τη δημοκρατική συμμετοχή, την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και τη συμμετοχή των νέων, γιατί η δημοκρατία είναι πολλά περισσότερα από τη συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία!

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Αλλάξτε τα γυαλιά σας
Διαφορετικοί μισθοί
Θέλω να εργαστώ
Δείτε την ικανότητα!
Αθλητισμός για όλους

Αναπηρία και Αναπηρισμός

Τι είναι Αναπηρία;

Αν και έχουν γίνει διάφορες προσπάθειες να επινοηθεί ένας ορισμός για την «αναπηρία», δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός της. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) στη Διεθνή Ταξινόμηση της Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας (ICF) λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές πτυχές της αναπηρίας και δεν τη θεωρεί μόνο μια «ιατρική» ή «βιολογική» δυσλειτουργία. Δύο βασικές σχετικές έννοιες ορίστηκαν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ως εξής:

Βλάβη: Οποιαδήποτε απώλεια ή ανωμαλία της ψυχολογικής, φυσιολογικής ή σωματικής δομής ή λειτουργίας, όπως για παράδειγμα η παράλυση ή η τύφλωση.

Αναπηρία: Κάθε περιορισμός ή έλλειψη (που προκύπτει από βλάβη) της δυνατότητας να εκτελεσθεί μια δραστηριότητα με τρόπο ή σε βαθμό που θεωρείται κανονικός για έναν άνθρωπο¹.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (2006) αναφέρει ότι «η αναπηρία είναι μια εξελισσόμενη έννοια και ότι απορρέει από την αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων που φέρουν βλάβες και διαταραχές συμπεριφοράς με τα εμπόδια που προέρχονται από το περιβάλλον τους και τα οποία δυσχεραίνουν την πλήρη, αποτελεσματική και ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Σύμφωνα με το άρθρο 1, «Στα άτομα με αναπηρίες συμπεριλαμβάνονται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, νοητικές ή αισθητηριακές βλάβες...»². Ο βαθμός στον οποίο αυτές οι βλάβες καθιστούν το άτομο ανάπηρο εξαρτάται από τα εμπόδια που αντιμετωπίζει στην κοινωνία.

Μια θέση που υιοθετήθηκε πρόσφατα από τους διεθνείς οργανισμούς είναι ότι το να έχει κανείς μια αναπηρία είναι συνέπεια της δυναμικής αλληλεπίδρασης μεταξύ, αφενός, της υγείας ενός ατόμου και άλλων προσωπικών παραγόντων (όπως η ηλικία, το φύλο, η προσωπικότητα ή το επίπεδο εκπαίδευσης) και αφετέρου, του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκεται. Αυτή η προσέγγιση αναφέρεται ως «κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας».

Η αναπηρία δεν αποτελεί χαρακτηριστικό ενός ατόμου, αλλά μάλλον μια σύνθετη συλλογή συνθηκών, πολλές από τις οποίες δημιουργούνται από το κοινωνικό περιβάλλον.

Διεθνής Ταξινόμηση της Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας, 2002 (ΠΟΥ)

Η αναπηρία είναι ζήτημα αντίληψης. Αν μπορείς να κάνεις έστω και ένα πράγμα καλά, τότε είσαι αναγκαίος για κάποιον.

Martina Navratilova

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, περίπου το 10% των παιδιών και των νέων παγκοσμίως, περίπου 200 εκατομμύρια παιδιά έχουν αισθητηριακή, νοητική ή ψυχική βλάβη υγείας.

Τα κράτη θα πρέπει να προωθήσουν μέτρα για να αλλάξει η αρνητική στάση, η οποία ακόμη είναι ισχυρή στην κοινωνία, απέναντι στο γάμο, τη σεξουαλικότητα και τη γονεϊκότητα των ατόμων με αναπηρίες, ιδίως των κοριτσιών και των γυναικών με αναπηρίες.

Πρότυποι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρία

Ποιος είναι ανάπηρος;

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτιμά ότι πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι, περίπου το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού, έχουν κάποια μορφή αναπηρίας³ και ότι μόνο το 5% των αναπηριών αυτών είναι εκ γενετής. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) το 80% των ατόμων με αναπηρία ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες⁴. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι το 20% των φτωχότερων ανθρώπων του κόσμου είναι ανάπηροι.⁵

Τα άτομα με αναπηρίες αναφέρονται ως η μεγαλύτερη μειονότητα του κόσμου, αλλά σε αντίθεση με τις περισσότερες ομάδες μειονοτήτων, η συμμετοχή είναι πάντα δυνατή: κάθε ένας από εμάς θα μπορούσε να γίνει μέλος ανά πάσα στιγμή, λόγω ατυχήματος, ασθένειας ή γήρατος. Η αναπηρία είναι λοιπόν μέρος μιας ανθρώπινης κατάστασης. Η συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων αναπηρίας θεωρείται αποτέλεσμα κοινωνικών, οικονομικών ή πολιτικών παραγόντων, ατυχήματος ή ένοπλης σύγκρουσης. Σήμερα, μπορεί να υπάρχουν περισσότεροι παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση των βλαβών, συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης του περιβάλλοντος, του HIV/AIDS και των ναρκωτικών. Η αναπηρία σχετίζεται, επίσης, με το επίπεδο ανάπτυξης λόγω της αμφίδρομης σχέσης της με τη φτώχεια: η αναπηρία μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο της φτώχειας και η φτώχεια μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο της αναπηρίας⁶. Σχεδόν το 50% των αναπηριών συνδέονται άμεσα με τη φτώχεια και μπορούν να προληφθούν⁷.

Οι ομάδες της αναπηρικής κοινότητας ίσως φέρουν μια κοινή κοινωνικο-πολιτιστική ιστορία. Ορισμένες ομάδες έχουν κοινή γλώσσα, όπως η αμερικανική και η γαλλική νοηματική γλώσσα, η γραφή *Braille* ή ακόμα και κάποιους ειδικούς όρους που χρησιμοποιούν για να μιλήσουν για την αναπηρία ή τον εαυτό τους. Συχνά, μοιράζονται έθιμα και παραδόσεις, όπως τον εορτασμό της ευαισθητοποίησης και της υπερηφάνειας σε θέματα αναπηρίας. Σήμερα, τα άτομα με αναπηρία συχνά θεωρούνται πολιτισμική ομάδα μιας ποικιλόμορφης κοινωνίας. Η κουλτούρα της αναπηρίας αναγνωρίζει και γιορτάζει τη ζωή των ατόμων με αναπηρίες, προβάλλοντας ότι αυτή δεν είναι κατ' ανάγκην τραγική, ούτε πρέπει να υποτιμάται.

? Μπορείτε να σκεφτείτε ταινίες ή βιβλία που παρουσιάζουν άτομα με αναπηρία; Προβάλλουν μια θετική εικόνα της αναπηρίας;

Η αναπηρία ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η ευγονική και η απειλή για τη ζωή

Το δικαίωμα στη ζωή είναι ένα από τα πιο βασικά ανθρώπινα δικαιώματα· όμως στη διάρκεια της ιστορίας υπήρξαν φορές που οι ζωές των ατόμων με αναπηρίες απειλήθηκαν, επειδή τα άτομα αυτά αξιολογήθηκαν ως λιγότερο χρήσιμα από τα «κανονικά». Η θεωρία του Κοινωνικού Δαρβινισμού και το σχετικό κίνημα της ευγονικής προώθησαν την ιδέα ότι η ανθρώπινη «γονιδιακή δεξαμενή» θα μπορούσε να βελτιωθεί με ανθρώπινη παρέμβαση και έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο χαρακτηρισμό των ανθρώπων με αναπηρίες ως «κατώτερων». Η ευγονική έφτασε στο αποκορύφωμά της στη ναζιστική Γερμανία, με αποτέλεσμα τη δολοφονία περισσότερων από 200.000 ατόμων με αναπηρίες που ήταν μερικά από τα πρώτα θύματα των στρατοπέδων συγκέντρωσης κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου⁸. Παρόλο που το κίνημα έχει σε μεγάλο βαθμό αποκηρυχθεί, οι ευγονικές αντιλήψεις και πρακτικές συνεχίζονται έως σήμερα σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της αναγκαστικής στέρωσης και της επιλεκτικής άμβλωσης. Αρνητική ευγονική είναι ο όρος που δίνεται στην πρακτική της αποθάρρυνσης ή της αποτροπής τεκνοποίησης από άτομα που θεωρούνται «ακατάλληλα» για αναπαραγωγή. Με την εξέλιξη της ιατρικής επιστήμης οι νέο-ευγονικές πεποιθήσεις αποκτούν νέους υποστηρικτές. Ο προγεννητικός έλεγχος και η αμνιοπαρακέντηση παραχωρούν στους μελλοντικούς γονείς την εξουσία να αποφασίζουν «ποιος πρέπει και ποιος δεν πρέπει να κατοικεί στον κόσμο».

Καταναγκαστική στέρωση στην Ευρώπη

Πέντε ομάδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώθηκαν εναντίον της καταναγκαστικής στέρωσης των γυναικών με αναπηρίες στη Γαλλία. Τον Αύγουστο του 2011, υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις⁹ στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση της *Gauer και Άλλων κατά Γαλλίας*¹⁰, που ξεκίνησε από πέντε νεαρές γυναίκες με νοητική αναπηρία οι οποίες στειρώθηκαν χωρίς τη γνώση ή τη συγκατάθεσή τους. Οι προσφεύγουσες ανέφεραν ότι τα δικαιώματά τους στην οικογενειακή ζωή, στο γάμο και την προστασία από ταπεινωτική μεταχείριση και διακρίσεις, που κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, είχαν παραβιαστεί. Η συμμαχία των πέντε ομάδων αναμένει από το Δικαστήριο μια θετική απόφαση, η οποία θα ενισχύσει το βαθμό αυτονομίας των γυναικών με αναπηρίες αναφορικά με την αναπαραγωγική τους υγεία. Η υπόθεση αυτή εκκρεμούσε όταν συντάχθηκε το παρόν κείμενο.

Δικαίωμα επιλογής;

Το κίνημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες εγείρει ερωτήματα σχετικά με την «επιλεκτική άμβλωση» ή την άμβλωση λόγω βλάβης του εμβρύου. Ενώ το κίνημα για τα δικαιώματα των γυναικών, που επικαλείται τις αξίες της ελευθερίας και της αυτονομίας των γυναικών, τείνει να αναγνωρίσει άνευ όρων το δικαίωμα των γυναικών στην άμβλωση, οι ακτιβιστές για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες αντιτάσσονται σθεναρά στην επιλεκτική άμβλωση. Ισχυρίζονται ότι θα πρέπει να παρέχεται στους μελλοντικούς γονείς αντικειμενική και αμερόληπτη πληροφόρηση σχετικά με την αναπηρία καθώς και υποστήριξη. Αν τα παραπάνω καταστούν διαθέσιμα, είναι πιθανό λιγότερες γυναίκες να επιλέξουν την άμβλωση ενός εμβρύου με αναπηρία. Οι Πρότυποι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρίες (1993) έχουν κάνει βήματα προς την αναγνώριση, όχι μόνο του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες στις σεξουαλικές σχέσεις και τη γονεϊκότητα, αλλά και την ανάγκη να αρθούν οι κοινωνικές προκαταλήψεις γι' αυτό το ζήτημα. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες θεμελιώνει τα δικαιώματα της ελευθερίας από τα βασανιστήρια και την κακομεταχείριση, το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, στην ίδρυση οικογένειας και την ελευθερία από διακρίσεις λόγω αναπηρίας.

- ❓ **Πρέπει να επιτρέπεται στους γονείς να προβαίνουν σε άμβλωση ενός εμβρύου λόγω βλάβης; Τι θα μπορούσε να θεωρηθεί βλάβη;**

Κίνημα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

Πίσω από την κρίσιμη αλλαγή ιδεολογικής δομής – την μετανόηση από τη θεώρηση της αναπηρίας ως προσωπική τραγωδία, στην αντιμετώπισή της ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων – βρίσκονται τα οργανωμένα κινήματα ατόμων με αναπηρίες που αποκτούν όλο και ισχυρότερη φωνή. Το έργο αυτών των κινήματων ανέδειξε μια νέα προσέγγιση του ζητήματος της αναπηρίας και των σχετικών δικαιωμάτων με κριτήριο το: «τίποτα για εμάς χωρίς εμάς». Επομένως, συνεισέφερε και σε αλλαγή της πολιτικής, που αντί να βασίζεται στο ιατρικό μοντέλο, υιοθέτησε το βασισμένο στα ανθρώπινα δικαιώματα κοινωνικό μοντέλο: από τον «ασθενή» στον πολίτη. Το βασικό ζήτημα είναι ότι τα άτομα με αναπηρίες θα πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα άτομα χωρίς αναπηρίες και ότι οι διακρίσεις λόγω αναπηρίας θα πρέπει να κηρυχθούν παράνομες.

Ιατρικά και κοινωνικά μοντέλα αναπηρίας

Πριν από τη δεκαετία του 1970, τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζονταν ως ιατρικές αποτυχίες και θύματα των περιστάσεων, ως άτομα άξια οίκτου. Αυτά ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά του «ιατρικού μοντέλου» αναπηρίας, που επέδιδε το πρόβλημα καθαρά στο άτομο και θεωρούσε ότι μόνο μια ιατρική «θεραπεία» θα μπορούσε να το αναιρέσει.

Μια σημαντική αλλαγή στον τρόπο σκέψης σχετικά με το κυρίαρχο αυτό μοντέλο διαδραματίστηκε στη δεκαετία του 1960, αρχικά, στις Ηνωμένες Πολιτείες με το «κίνημα ανεξάρτητης διαβίωσης». Η νέα ιδεολογική προσέγγιση βλέπει τη λύση για το πρόβλημα της αναπηρίας στην αναδιάρθρωση της κοινωνίας και στην άρση των εμποδίων. Αυτή η αντίληψη της αναπηρίας είναι το λεγόμενο Κοινωνικό Μοντέλο. Επικεντρώνεται στην εξάλειψη των εμποδίων, την προώθηση θετικών

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

3 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρίες

2η Πέμπτη του Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Όρασης

Αντιπαθώ επίσης τους ανθρώπους που προσπαθούν να μου μιλήσουν συγκαταβατικά. Είναι σαν τους ανθρώπους που όταν περπατούν μαζί σου προσπαθούν να επιβραδύνουν το βήμα τους για να ταιριάζει με το δικό σου· η υποκρισία και στις δύο περιπτώσεις είναι εξίσου εξοργιστική.

Helen Keller, κωφή και τυφλή ακτιβίστρια και συγγραφέας

στάσεων και τη διασφάλιση ότι οι νόμοι και οι πολιτικές στηρίζουν την άσκηση της πλήρους συμμετοχής και της μη διάκρισης. Προτείνει ότι τα άτομα με αναπηρίες μειονεκτούν ως αποτέλεσμα κυρίως, μιας σύνθετης μορφής θεσμικών διακρίσεων που είναι τόσο βαθιά ριζωμένες στην κοινωνία μας, όσο ο σεξισμός και ο ρατσισμός.

Το ιατρικό μοντέλο ρωτά:

Τι σας συμβαίνει;

Οι δυσκολίες σας στην κατανόηση των ανθρώπων, οφείλονται κυρίως σε πρόβλημα ακοής;

Μετακομίσσατε εδώ λόγω του προβλήματος υγείας σας;

Μήπως το πρόβλημα υγείας σας/η αναπηρία σας σας αποτρέπει από το να βγαίνετε έξω όποτε ή όσο θα θέλατε;

Το κοινωνικό μοντέλο ρωτά:

Τι συμβαίνει με την κοινωνία; Ποιες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και/ή περιβαλλοντικές συνθήκες πρέπει να αλλάξουν για να διευκολύνουν την πλήρη άσκηση όλων των δικαιωμάτων από όλους τους ανθρώπους με αναπηρίες;

Οι δυσκολίες σας στην κατανόηση των ανθρώπων είναι κυρίως αποτέλεσμα της ανικανότητάς τους να επικοινωνήσουν μαζί σας;

Ποιες ελλείψεις στο χώρο κατοικίας σας σας ανάγκασαν να μετακομίσετε εδώ;

Υπάρχουν οικονομικά ή προβλήματα μεταφοράς που σας εμποδίζουν από το να βγαίνετε έξω όσο συχνά ή όσο θα θέλατε;¹²

Η προσέγγιση της αναπηρίας στη βάση των δικαιωμάτων στοχεύει στο να ενδυναμώσει τα άτομα με αναπηρίες και να διασφαλίσει την ενεργό συμμετοχή τους στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, με τρόπο που να σέβεται και να προσαρμόζεται στη διαφορετικότητά τους.

Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το ιατρικό μοντέλο εξακολουθεί να κυριαρχεί σήμερα σε πολλές χώρες και το κοινωνικό μοντέλο δεν είναι καθολικά αποδεκτό ή δεν εφαρμόζεται. Παρά την αδιαμφισβήτητη σημαντική εστίασή του στους κοινωνικούς παράγοντες, το κοινωνικό μοντέλο μπορεί να παραλείψει κάποιους ουσιώδεις προσωπικούς παράγοντες, για παράδειγμα τον πόνο που συνοδεύει μια σοβαρή αναπηρία. Ένας ακτιβιστής για την αναπηρία το θέτει ως εξής: «Μπορούμε να επιμένουμε ότι η κοινωνία μάς καθιστά ανάπηρους λόγω της προκατάληψης και της αδυναμίας της να ανταποκριθεί στις ανάγκες που δημιουργεί η αναπηρία· αλλά το να φθάσει μια τέτοια ιδεολογική προσέγγιση να αρνείται την προσωπική εμπειρία της αναπηρίας, τελικά την καθιστά συνεργό στην καταπίεσή μας».¹³ Οι ακτιβιστές για την αναπηρία αναγνωρίζουν ότι το κοινωνικό μοντέλο πρέπει τουλάχιστον να δηλώσει ότι «η αναπηρία δημιουργείται από το περιβάλλον». Υποστηρίζουν ότι είναι σημαντικό να μην αντιμετωπίζονται οι άνθρωποι με αναπηρίες, ούτε ως παθητικά θύματα μιας ιατρικής βλάβης, ούτε ως παθητικά θύματα του περιβάλλοντος. Αντιθέτως, θα πρέπει να θεωρούνται ενεργά υποκείμενα με πλήρη πρόσβαση στα δικαιώματα και ικανά να έχουν μια αυτόνομη ζωή.

Τα κοινωνικά συστήματα προστασίας συχνά έχουν εμποδίσει τα άτομα με αναπηρίες να πάρουν τον έλεγχο της ζωής τους. Αντ' αυτού, θα πρέπει να διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες. Αυτό όμως πρέπει να συνδυάζεται με την αναγνώριση του δικαιώματος στην κοινωνική υποστήριξη των ατόμων με αναπηρίες, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα συμβολής τους στην κοινωνία. Η κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρίες απαιτεί επίσης την εφαρμογή πολιτικής και την υλοποίηση προγραμμάτων που άρουν τα εμπόδια και εγγυώνται την άσκηση των ατομικών, πολιτιστικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ισότητα και μη διάκριση

Οι περισσότερες από τις σημερινές ανησυχίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με την αναπηρία συνδέονται με τις διακρίσεις. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν ακριβώς τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα με τα άτομα χωρίς αναπηρίες κι όμως υπόκεινται σε άμεσες και έμμεσες διακρίσεις και αποκλεισμό, σχεδόν σε κάθε τομέα της ζωής, είτε λόγω κοινωνικών προκαταλήψεων ή διαρθρωτικών προβλημάτων στην κοινωνία, είτε λόγω προσωπικών βλαβών.

Αυτό σημαίνει ότι η κοινωνία χρειάζεται να κάνει συχνά θετικές προσπάθειες για να διασφαλιστεί ισότητα στις ευκαιρίες συμμετοχής. Πιο συγκεκριμένα, αυτό μπορεί να εφαρμοστεί σε τομείς όπως η πρόσβαση στην πληροφόρηση, την υγεία, την εκπαίδευση και την εργασία. Η θετική δράση αποσκοπεί στην προώθηση της εκπροσώπησης συγκεκριμένων ομάδων, που ανέκαθεν υπήρξαν θύματα διακρίσεων με στόχο τη δημιουργία μιας πιο ισότιμης κοινωνίας.

Εύλογες προσαρμογές

Η αρχή της μη διάκρισης προϋποθέτει ότι γίνονται εύλογες προσαρμογές για τα άτομα με αναπηρίες. Με τον όρο εύλογες προσαρμογές εννοούμε ότι, όπου χρειάζεται, προωθούνται οι κατάλληλες

Η Παγκόσμια Διάσκεψη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επιβεβαιώνει ότι όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες είναι καθολικά και ότι κατά συνέπεια συμπεριλαμβάνουν χωρίς διακρίσεις τα άτομα με αναπηρίες.

Διακήρυξη της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 1993

τροποποιήσεις και ρυθμίσεις που θα διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρίες και θα αποτρέψουν τη δυσανάλογη ή περιττή επιβάρυνσή τους. Με αυτόν τον τρόπο τα άτομα με αναπηρίες μπορούν πράγματι να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τους ισότιμα με τους άλλους¹⁴. Αυτές οι εύλογες προσαρμογές ισχύουν για παράδειγμα σε περιπτώσεις όπου σε ένα άτομο με αναπηρίες παρέχονται εξατομικευμένες λύσεις και πρόσβαση στην πληροφόρηση, τη μετακίνηση, το χώρο εργασίας, τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες. Ο γενικός στόχος των εύλογων προσαρμογών είναι να διευκολύνουν τη συμμετοχή του ατόμου στην κοινότητα.

Αναπηρία και έγγραφα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στην έννοια της αναπηρίας σε κανένα από τα θεμελιώδη διεθνή έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συντάχθηκαν πριν από το 1961, οπότε και εγκρίθηκε ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – η πρώτη διεθνής συνθήκη που περιλαμβάνει ρητές διατάξεις για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Τα ακόλουθα θεμελιώδη έγγραφα αφορούν ειδικά τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, συμπληρώνοντας τη Διεθνή Διακήρυξη Δικαιωμάτων:

- 1971 Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Νοητική Υστέρηση¹⁵
- 1975 Διακήρυξη των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες
- 1982 Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τα Άτομα με Αναπηρίες
- 1983-1992 Διεθνής Δεκαετία των Ατόμων με Αναπηρίες
- 1993 Πρότυποι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρίες
- 1993 Διακήρυξη της Βιέννης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- 2006 Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (UN CRPD)

Η σύνταξη πολλών από τα σημαντικά έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα πυροδοτήθηκε από κινήματα ατόμων με αναπηρίες. Παρόλο που τα θεμελιώδη διεθνή έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρέχουν σημαντικές δυνατότητες για την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, το δυναμικό των εγγράφων αυτών δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως. Αυτός ήταν ο κύριος λόγος που συντάχθηκε η νέα Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

Η Σύμβαση θεσπίστηκε το 2006 και είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές έγγραφο των Ηνωμένων Εθνών για την αναπηρία, το οποίο καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές που οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να πληρούν, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρίες επωφελούνται ουσιαστικά από τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα. Η Σύμβαση αναγνωρίζει ρητά την αναπηρία ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ενώ η Σύμβαση δεν εισάγει νέα δικαιώματα, απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρίες σε όλους τους τομείς της ζωής και περιλαμβάνει τα ατομικά δικαιώματα, το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και την εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας και τα μέσα μεταφοράς. Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της UN CRPD επιτρέπει την υποβολή καταγγελιών στην Επιτροπή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες από άτομα και ομάδες που διατείνονται ότι τα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί από τα συμβαλλόμενα στο Πρωτόκολλο κράτη¹⁶.

Η Σύμβαση δίνει έμφαση στο γεγονός ότι τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και ακόμη τονίζει τις πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν τα μέλη μειονοτήτων, οι γυναίκες ή τα κορίτσια με αναπηρίες. Με ανάλογη βαρύτητα, η Σύμβαση τονίζει την ιδιαίτερη σημασία της ενεργούς συμμετοχής των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρίες στην εφαρμογή της. Το Άρθρο 3 της Σύμβασης προσδιορίζει ένα σύνολο θεμελιωδών αρχών, που εξυπηρετούν την ερμηνεία και εφαρμογή της Σύμβασης:

Μπορείτε να βρείτε μια πλήρη λίστα των θεμελιωδών εγγράφων που προηγούνται της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (UN CRPD) στο <http://www.hrea.org>

Πριν από την έναρξη ισχύος της UN CRPD, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ήταν το μόνο νομικό έγγραφο των ΗΕ που απαγόρευε ρητά τις διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρίες.

105 Κράτη έχουν επικυρώσει και 153 Κράτη έχουν υπογράψει τη UN CRPD από το 2006. Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της UN CRPD έχει 90 υπογράφοντες και 63 επικυρώσεις. (στοιχεία Σεπτεμβρίου 2011)

Η Διεθνής Συμμαχία για την Αναπηρία προωθεί την αποτελεσματική εφαρμογή της UN CRPD σε όλο τον κόσμο μέσω της συντονισμένης συμμετοχής των οργανώσεων που εκπροσωπούν τα άτομα με αναπηρίες.¹⁷

- Σεβασμός της εγγενούς αξιοπρέπειας και της ατομικής αυτονομίας, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της προσωπικής επιλογής και της ανεξαρτησίας των ατόμων
- Μη διάκριση
- Πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη στην κοινωνία
- Σεβασμός της διαφορετικότητας και αποδοχή των ατόμων με αναπηρίες, ως μέρος της κοινωνικής ποικιλομορφίας και της ανθρωπότητας
- Ισότητα ευκαιριών
- Προσβασιμότητα
- Ισότητα ανδρών και γυναικών
- Σεβασμός στις εξελισσόμενες ικανότητες των παιδιών με αναπηρίες και σεβασμός του δικαιώματος των παιδιών με αναπηρίες να διατηρούν την ταυτότητά τους.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι τα άτομα με αναπηρίες εξαρτώνται από τις αποφάσεις που λαμβάνονται για αυτά χωρίς την συνδρομή των ιδίων. Το Άρθρο 12 της UN CRPD προσαθεί να διορθώσει αυτή την προσέγγιση, αναγνωρίζοντας τη νομική ικανότητα των ατόμων με αναπηρίες και παρέχοντας μέτρα στήριξης του δικαιώματός τους να την ασκούν. Ειδικότερα, για παράδειγμα, απορρίπτει την πρακτική ορισμού κηδεμόνων οι οποίοι παίρνουν αποφάσεις εκ μέρους των ατόμων με αναπηρίες. Αντ' αυτού, παρέχει επαρκή και κατάλληλη υποστήριξη των ατόμων με αναπηρίες προκειμένου να λαμβάνουν δικές τους αποφάσεις. Η αναφορά του Άρθρου 12 στο σεβασμό αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ορισμένων άλλων δικαιωμάτων της Σύμβασης, όπως το δικαίωμα της πολιτικής συμμετοχής, της πρόσβασης στη δικαιοσύνη ή το δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αποτελεί κορυφαίο φορέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα της αναπηρίας. Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (1961) περιέχει ρητές διατάξεις για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες στην ανεξαρτησία, την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, Άρθρο 15

Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος των ατόμων με σωματικές ή νοητικές αναπηρίες στην επαγγελματική κατάρτιση, την αποκατάσταση και την επανένταξη, τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση:

1. Να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την παροχή εγκαταστάσεων εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων, όπου είναι απαραίτητο, εξειδικευμένων ιδρυμάτων, δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα.
2. Να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα που θα επιτρέψουν στα άτομα με αναπηρίες να εργαστούν, όπως λειτουργία εξειδικευμένων υπηρεσιών τοποθέτησης, δημιουργία εγκαταστάσεων προστατευόμενης απασχόλησης και εφαρμογή μέτρων που θα ενθαρρύνουν τους εργοδότες να προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρίες.

Το «Σχέδιο δράσης για την προώθηση των δικαιωμάτων και της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία: βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρίες στην Ευρώπη 2006-2015» του Συμβουλίου της Ευρώπης καθορίζει συγκεκριμένες δράσεις που πρέπει να αναλάβουν τα κράτη μέλη σε τομείς, όπως η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην πολιτική και δημόσια ζωή, στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη, αλλά και στον τομέα της ευαισθητοποίησης του κοινού σε ό,τι αφορά στα δικαιώματά τους. Επίσης, περιλαμβάνει σημαντικές δια-τομεακές πτυχές: γυναίκες και κορίτσια με αναπηρίες, παιδιά με αναπηρίες, άτομα που έχουν ανάγκη από υψηλό επίπεδο υποστήριξης, ηλικιωμένα άτομα και μέλη μειονοτήτων με αναπηρίες. Το Σχέδιο Δράσης θεωρείται επιπλέον, εργαλείο πολιτικής που βοηθά τα κράτη μέλη να θέσουν σε εφαρμογή τη UN CRPD και να εντάξουν εν τέλει την αναπηρία σε όλες τους τομείς άσκησης πολιτικής των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Πολιτικές και δράσεις για τα άτομα με αναπηρίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες (EDF) – μια Ευρωπαϊκή οργάνωση που εκπροσωπεί τα συμφέροντα 80 εκατομμυρίων ατόμων με αναπηρίες – έχει ασκήσει πίεση μαζί με άλλους για την αναγνώριση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες. Το αποτέλεσμα είναι μια ειδική αναφορά στις διακρίσεις λόγω αναπηρίας στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, καθώς και στην Οδηγία της ΕΕ για Ίση Μεταχείριση στην Εργασία και στην Απασχόληση που απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω αναπηρίας και ενθαρρύνει τις εύλογες προσαρμογές στον εργασιακό τομέα.

Το Άρθρο 26 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2000) αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται από μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ανεξαρτησίας τους, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και συμμετοχή τους στην ζωή της κοινότητας. Το 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη Στρατηγική για την Αναπηρία 2010-2020 της ΕΕ, η οποία έχει ως στόχο να ενδυναμώσει τα άτομα με αναπηρίες, ώστε να επωφεληθούν πλήρως από τη συμμετοχή τους στην κοινωνία και στην ευρωπαϊκή οικονομία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχοντας επικυρώσει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, έγινε ο πρώτος περιφερειακός οργανισμός που υπέγραψε συνθήκη ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹⁸. Όλα τα θεσμικά όργανα και οι φορείς της ΕΕ θα πρέπει να προσυπογράψουν τις αξίες της Σύμβασης σε όλες τις πολιτικές που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους, εξασφαλίζοντας ότι η αναπηρία λαμβάνεται υπόψη ως βασικό ζήτημα στους τομείς της μεταφοράς, της εργασίας, των τεχνολογιών, της επικοινωνίας και της ανάπτυξης της συνεργασίας. Θα πρέπει επίσης να ρυθμίσουν την προσβασιμότητα των κτιρίων τους και την εργασιακή πολιτική και επικοινωνία.

Τι σημαίνει ο όρος «αναπηρισμός»;

Ο αναπηρισμός μπορεί να οριστεί η διαχωριστική, καταπιεστική, καταχρηστική συμπεριφορά που αναδύεται από την πεποίθηση ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι κατώτερα από τους άλλους. Ο αναπηρισμός αναφέρεται σε προκαταλήψεις, στερεότυπα ή «θεσμικές διακρίσεις» εις βάρος των ατόμων με αναπηρίες. Το κύριο πρόβλημα του αναπηρισμού (disablism/abilism/ableism¹⁹) είναι ότι δεν είναι εύκολο να εντοπιστεί. Σε πολλές περιπτώσεις οι άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν την ύπαρξή του. Ο αναπηρισμός αφορά πρώτα απ' όλα στη στάση των ανθρώπων: δεν αναφέρεται μόνο στη συνειδητή υιοθέτηση μιας διαχωριστικής συμπεριφοράς, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ασυνείδητα σχετίζονται με τα άτομα με αναπηρίες. Το ασυνείδητο μέρος της διαχωριστικής συμπεριφοράς είναι πολύ πιο δύσκολο να αντιμετωπιστεί συγκριτικά με τις συνειδητές διακρίσεις, αλλά και οι δύο απασχολούν εξίσου τον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων θα υποστήριζε ότι δεν είναι εναντίον των ατόμων με αναπηρίες και ίσως να είναι αλήθεια. Ωστόσο, η πλειονότητα εξακολουθεί να μη θεωρεί τα άτομα με αναπηρίες ισότιμα και δεν μπορεί να εκτιμήσει τα εμπόδια που υπάρχουν στην κοινωνία και δυσκολεύουν την «κανονικότητα» της ζωής τους. Για παράδειγμα, μερικοί άνθρωποι χρησιμοποιούν τους χώρους στάθμευσης που προορίζονται για τα άτομα με αναπηρίες, με αποτέλεσμα οι οδηγοί με αναπηρίες να χρειαστεί να επιστρέψουν σπίτι. Ο αναπηρισμός διαπερνά όλα τα στρώματα της κοινωνίας. Ο συνειδητός αναπηρισμός για οικονομικούς λόγους είναι ευρέως διαδεδομένος (για παράδειγμα οι διακρίσεις σε προσλήψεις). Αυτός όμως που προκαλεί ανησυχία είναι ο ασυνείδητος αναπηρισμός, που προκύπτει από άγνοια ή γενική έλλειψη κατανόησης. Κι αυτόν μπορούμε να τον διαπιστώσουμε σε μια «στάση τύπου απαρτχάιντ» που κυριαρχεί στο σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της κοινωνίας, όπου δε λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η ένταξη, με το δεδομένο ότι τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα έχουν τα δικά τους ξεχωριστά κτίρια και οργανισμούς καθώς και μέσα μεταφοράς. Ο αναπηρισμός φαίνεται επίσης στην ευρεία χρήση ξεχωριστών και άνισων εισόδων σε δημόσια κτίρια για άτομα με αναπηρίες. Ένα περιβάλλον που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανήλικων θα επέτρεπε στα ηλικιωμένα άτομα, τις μητέρες με μικρά παιδιά και άλλους, με προσωρινή ή μόνιμη βλάβη, ίση πρόσβαση σε εμπορικά κέντρα και άλλους δημόσιους οργανισμούς ή χώρους.

Μία από τις κορυφαίες καμπάνιες του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες (EDF), η Ελευθερία της Μετακίνησης, απαιτεί δράσεις για την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες σε ολόκληρη την ΕΕ στα ταξίδια, την πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, τα μέσα μεταφοράς, τις σπουδές, την εργασία ή την πληροφόρηση.
www.edf-feph.org

Τα εμπόδια που προκαλεί η συμπεριφορά προς τα άτομα με αναπηρία θα υπάρχουν όσο η πλειοψηφία των ανθρώπων εξακολουθεί να εστιάζει στην αναπηρία και όχι στο άτομο.

Karina Chupina

Η διάκριση υπέρ των αρτιμελών ατόμων δεν είναι πάντα εμφανής, δεν υπάρχει «φωτεινή επιγραφή» στις σκέψεις και στις δράσεις μας που να γράφει «Είμαστε αναπηριστές», αλλά όμως, είναι εκεί.

Ανάηρος ακτιβιστής

Ο καθένας έχει το δικαίωμα να έχει φιλοδοξίες και την ευθύνη να προσπαθήσει όσο μπορεί για την επίτευξή τους.

Simon Stevens²⁰

❓ Ποιες περιοχές του τοπικού περιβάλλοντός σας δε θα ήταν προσβάσιμες σε εσάς εάν γινόσασταν ανάπηρος;

Νέοι και αναπηρία

Ο αριθμός των νέων με αναπηρία κυμαίνεται σύμφωνα με εκτιμήσεις μεταξύ 180 και 220 εκατομμυρίων σε όλο τον κόσμο και σχεδόν το 80% από αυτούς ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες.²¹

Μια κοινωνία εντάσσει την αναπηρία, όταν τηρεί μια διαδικασία αξιολόγησης των συνεπειών που θα προκύψουν για τα άτομα με αναπηρίες από οποιαδήποτε προγραμματισμένη δράση, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας, των πολιτικών και των προγραμμάτων, σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα²². Είναι σημαντικό να εργαστούμε με στόχο την ένταξη της αναπηρίας σε όλα τα ζητήματα που αφορούν τη νεολαία, καθώς και την ένταξη της νεολαίας σε όλα τα ζητήματα αναπηρίας. Τόσο η αναπηρία, όσο και η νεολαία πρέπει να αποτελούν βασικό μέλημα κατά τη χάραξη οποιασδήποτε πολιτικής. Για να σχεδιαστούν αποτελεσματικές πολιτικές είναι αναγκαία μια καλύτερη γνώση των ζητημάτων αναπηρίας από τους φορείς λήψης αποφάσεων και ταυτόχρονη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αυτό θα επιτευχθεί μόνο μέσω στενότερων εταιρικών σχέσεων των κρατικών οργανισμών με τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες.

www.ifhohyp.org
www.youngvoices.lcdisability.org
www.pinedafoundation.org
www.wfdys.org
www.edf-feph.org

Η πρόκληση εδώ είναι ότι υπάρχουν λίγες οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των νέων με αναπηρίες ή που διοικούνται από νέους με αναπηρίες. Σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, οι πιο ενεργοί εκπρόσωποι των ζητημάτων αναπηρίας και νεολαίας είναι η Διεθνής Ομοσπονδία Νέων με Προβλήματα Ακοής, ο οργανισμός Φωνές των Νέων με Αναπηρίες Leonard Cheshire, το Αφρικανικό Δίκτυο Νέων με Αναπηρίες, το Ίδρυμα Pineda για τη Νεολαία, το Τμήμα Νεολαίας της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Κωφών και η Επιτροπή Νεολαίας του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Αναπηρίας.

Διεθνής Ομοσπονδία Νέων με Προβλήματα Ακοής (IFHOHYP)

Η IFHOHYP είναι μια διεθνής ΜΚΟ για εθνικές και περιφερειακές οργανώσεις νεολαίας, που ασχολείται με νέους με προβλήματα ακοής σε όλο τον κόσμο. Η Ομοσπονδία δραστηριοποιείται για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των νέων με προβλήματα ακοής και για να προάγει ίσα δικαιώματα γι' αυτούς σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα. Η IFHOHYP συνεργάζεται στενά με το Συμβούλιο της Ευρώπης, για παράδειγμα στη διοργάνωση σεμιναρίων σπουδών για νέους με προβλήματα ακοής και υπήρξε μέλος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης σε αρκετές περιπτώσεις. Άλλες δραστηριότητες της Ομοσπονδίας περιλαμβάνουν διεθνείς θερινές κατασκηνώσεις, προγράμματα κατάρτισης, εργαστήρια και μαθήματα αγγλικής γλώσσας για νέους με προβλήματα ακοής.

Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση

Επιτροπή Νεολαίας του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες

Η Επιτροπή συστάθηκε το 2000 με σκοπό την ένταξη της νεολαίας σε όλες τις πολιτικές του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις ανάγκες των νέων με αναπηρίες στο πλαίσιο του του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες και της ΕΕ. «Νέοι με Αναπηρίες: Καθημερινές Προκλήσεις», μια έκδοση από την Επιτροπή Νεολαίας ΕΦΑΑ που ρίχνει φως στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι με αναπηρίες σε διάφορους τομείς της ζωής, από τη σεξουαλικότητα και την εκπαίδευση, έως την εργασία.

Για δεκαετίες, τα ειδικά σχολεία για άτομα με αναπηρία έχουν θεωρηθεί ως εργαλείο διαχωρισμού και έχουν επικριθεί συχνά για το χαμηλό επίπεδο παρεχόμενης εκπαίδευσης συγκριτικά με το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Έχει διεξαχθεί μεγάλος διάλογος για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της διαχωρισμένης εκπαίδευσης και των ειδικών σχολείων έναντι της ένταξης της ειδικής εκπαίδευσης στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Όποια και αν είναι η έκβαση αυτής της συζήτησης, οι νέοι με αναπηρίες και οι οικογένειές τους θα πρέπει να διατηρούν το δικαίωμα επιλογής μεταξύ ειδικών και γενικών σχολείων, με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες του παιδιού. Ένα βασικό πλεονέκτημα της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς είναι ότι η συνύπαρξη των μαθητών με αναπηρίες και αυτών χωρίς αναπηρίες στα πρώτα χρόνια της σχολικής εκπαίδευσης μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη των προκαταλήψεων και να συμβάλει στη συνολική κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρίες.

Μερικά από τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι με αναπηρίες είναι η αδυναμία πρόσβασης στα σχολικά κτίρια ή σε διδακτικό υλικό, η έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού, οι άμεσες και έμμεσες διακρίσεις. Θα πρέπει να παρέχονται ευκαιρίες στα παιδιά και τους νέους με αναπηρία στα σχολεία – είτε στο γενικό, είτε στο ειδικό σχολείο. Καταρχάς για να αναπτύ-

ξουν δεξιότητες επιβίωσης και κοινωνικής ανάπτυξης, οι οποίες απαιτούνται για την ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση και επιπροσθέτως για να βιώσουν την αμοιβαία στήριξη και καθοδήγηση και να έχουν πρόσβαση σε τεχνολογίες και προσιτές μεθοδολογίες.

Η μη-τυπική εκπαίδευση και η ενεργητική μάθηση την οποία αυτή παρέχει, εντάσσουν πιο εύκολα τα άτομα με αναπηρίες από ό,τι το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Λόγω και των περιορισμένων δυνατοτήτων των ειδικής αγωγής στην τυπική εκπαίδευση αλλά και του γενικότερου κοινωνικού αποκλεισμού, η έλλειψη δεξιοτήτων κοινωνικών, επικοινωνιακών ή γνώσης ξένων γλωσσών είναι πιο διαδεδομένη στα άτομα με αναπηρίες από ό,τι στους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρίες. Οι παράγοντες αυτοί καθιστούν τη μη-τυπική εκπαίδευση ιδιαίτερα σημαντική για τα άτομα με αναπηρίες, καθώς συνεισφέρει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη ζωή και οι οποίες είναι πιθανό να μην παρέχονται από την τυπική εκπαίδευση. Υπάρχει επίσης ανάγκη για την περαιτέρω εισαγωγή της διάστασης της αναπηρίας στα γενικά μαθήματα κατάρτισης. Χρειάζεται να συμπεριλάβουμε στο πρόγραμμα σπουδών δραστηριότητες που μπορούν να φέρουν τους εκπαιδευόμενους σε επαφή με νέες διαστάσεις, τελείως πρωτόγνωρες. Επιπλέον, οφείλουμε να ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή των νέων με αναπηρίες στα γενικά μαθήματα.

Πρόγραμμα Ανταλλαγών

Το Δίκτυο Φοιτητών Erasmus (ESN), η Αγορά Νεολαίας και το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρίες δημιούργησε το πρόγραμμα Ανταλλαγών με την υποστήριξη του Συμβουλίου της Ευρώπης για να γίνει το ESN προσιτό στους μαθητές με αναπηρίες σε όλα τα επίπεδα των δραστηριοτήτων του. Το πρόγραμμα λειτούργησε το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, με στόχο να αυξηθεί ο αριθμός της ανταλλαγής φοιτητών με αναπηρίες και να δημιουργηθούν οι βέλτιστες συνθήκες για αυτούς κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο εξωτερικό. Το 2010 ξεκίνησε ένα πρόγραμμα συνέχισης των ανταλλαγών με νέους εταίρους. Διαβάστε περισσότερα στο www.exchangeability.eu.

Το δικαίωμα συμμετοχής στη δημόσια, πολιτική και πολιτιστική ζωή

Η κοινωνική συμμετοχή τείνει να αναγνωρίζεται από τους νέους με αναπηρίες ως η βασική παράμετρος του συνολικού τους στόχου, που δεν είναι άλλος από το να επιτύχουν την πλήρη ένταξη τους με ταυτόχρονη αναγνώριση των ιδιαίτερων αναγκών και των δικαιωμάτων τους. Πολλοί νέοι με αναπηρίες θα ήθελαν να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε οργανώσεις που αναφέρονται γενικά στους νέους και όχι ειδικά σε άτομα με αναπηρίες. Στις οργανώσεις οι νέοι συναντούν άλλους νέους, γνωρίζονται και δημιουργούν σχέσεις βάσει ενός κοινού ενδιαφέροντος. Οι νέοι με αναπηρίες δεν έχουν πάντα αυτή την επιλογή, λόγω σωματικών και ψυχολογικών κωλυμάτων²³.

Επίσης, η απουσία δομών εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρίες και των προβληματισμών τους σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο παρακωλύει σοβαρά την συνολικότερη συμμετοχή τους στα κοινά. Η έλλειψη πληροφόρησης αποτελεί ακόμη ένα εμπόδιο. Ειδικότερα, πληροφορίες σχετικά με το αν τα κτίρια είναι πρακτικά προσβάσιμα ή αν υπάρχουν εγκαταστάσεις για τα άτομα με προβλήματα ακοής ή όρασης, συνήθως δεν είναι διαθέσιμες ή προσβάσιμες. Αυτή η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με την προσβασιμότητα – ή μερικές φορές ο φόβος ότι δε θα έχουν πρόσβαση σε κάποιο κτίριο, χώρο κλπ – συχνά αποτρέπει τους ανθρώπους με αναπηρίες από το να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις.

Ένα μόνιμο εμπόδιο στη συμμετοχή είναι ο αυτοπροσδιορισμός: δηλαδή, το αν οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως «άτομα με αναπηρίες» ή ως μέλη μιας «μειονότητας». Μερικοί άνθρωποι με αναπηρίες δεν θέλουν να βλέπουν τους εαυτούς τους ως μειονότητα, δεδομένου ότι αυτό έχει αρνητικές συνδηλώσεις για αυτούς: άλλοι δεν θεωρούν τους εαυτούς τους ως άτομα με αναπηρίες, αλλά ως μέλη συγκεκριμένων γλωσσικών και πολιτιστικών μειονοτήτων. Αναφορικά με την πολιτική συμμετοχή, το δικαίωμα ψήφου έχει αφαιρεθεί από πολλά άτομα με αναπηρίες που στερούνται νομικής ικανότητας ή επειδή δεν υπάρχει προσβασιμότητα στην εκλογική διαδικασία.

Η UNESCO υπολογίζει ότι το 98% των παιδιών με αναπηρίες στις αναπτυσσόμενες χώρες δεν πηγαίνουν σχολείο και το 99% των κοριτσιών με αναπηρίες είναι αναλφάβητα.

Ήταν η ικανότητα που είχε σημασία κι όχι η αναπηρία, μια λέξη που δεν τρελαίνομαι να χρησιμοποιώ.

Marlee Matlin, κωφή ηθοποιός, βραβευμένη με Όσκαρ

Ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και την αλλαγή νοοτροπίας είναι ζωτικής σημασίας για τη συμμετοχή και την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες. Τα μέσα ενημέρωσης συχνά προβάλλουν τα άτομα με αναπηρίες να βρίσκονται στα «κοινωνικά άκρα»: είτε ως άτομα φτωχά και άξια λύπησης, είτε ως ήρωες που τολμούν να ζήσουν. Μια τέτοια απεικόνιση συμβάλλει μόνο στη στερεοτυπική θεώρηση των ατόμων με αναπηρίες και όχι στην κατανόηση ότι αποτελούν μια ομάδα, τόσο ενδιαφέρουσα και ποικιλόμορφη, όσο και κάθε άλλη κοινωνική ομάδα.

Ούτε εμπόδια, ούτε όρια

Το φυλλάδιο του Salto «Ούτε εμπόδια, ούτε όρια»²³ αφορά τον τρόπο υλοποίησης διεθνών προγραμμάτων μεικτής ικανότητας για νέους με και χωρίς αναπηρίες. Παρέχει ειδικές συμβουλές και οδηγίες για επιστήμονες που εργάζονται στον τομέα της νεολαίας και για διοργανωτές προγραμμάτων νεολαίας, για παράδειγμα σε σχέση με το πώς να αλληλεπιδρούν με ανθρώπους με διαφορετικές αναπηρίες, πώς να χρηματοδοτούν προγράμματα για νέους ή πώς να οργανώνουν μαθήματα κατάρτισης νέων.

www.salto-youth.net/rc/inclusion

Το Κέντρο Προάσπισης
Ατόμων με Νοητικές
Αναπηρίες μαζί με άλλες
οργανώσεις-εταίρους ξεκίνησε
μία εκστρατεία για την
προώθηση του δικαιώματος
της ψήφου των ατόμων με
αναπηρίες:
www.savethevote.info.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ www.un.org/esa/socdev/enable/dis50y10.htm
- ² Σημείωση: ο όρος «ανάπηρος» (handicap) δεν θεωρείται πλέον κατάλληλος και δεν θεωρείται ότι συνάδει με τη σύγχρονη κατανόηση της αναπηρίας. Οι προτιμήσεις για την ορολογία για τους ανθρώπους με αναπηρίες και στις γεωγραφικές περιοχές μπορεί να ποικίλει. Οι προσωπικές επιθυμίες των ατόμων με αναπηρίες θα πρέπει να γίνονται όσο το δυνατόν περισσότερο σεβαστές.
- ³ ΠΟΥ «Αναπηρία και Υγεία Ενημερωτικό Φυλλάδιο No. 352», 2001: www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/index.html
- ⁴ Ηνωμένα Έθνη, 2008, «Ενσωμάτωση της αναπηρίας στην ατζέντα ανάπτυξης (E/CN.5/2008/6)»: www.un.org/disabilities/documents/reports/en-cn5-2008-6.doc
- ⁵ Ηνωμένα Έθνη, 2006, «Μερικά Γεγονότα για τα Άτομα με Αναπηρίες», Διεθνής Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες: www.un.org/disabilities/convention/pdfs/factsheet.pdf
- ⁶ ΠΟΥ, «Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία», 2011: www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en
- ⁷ Τομέας Διεθνούς Ανάπτυξης (DFID), 2011: www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en
- ⁸ McKee, Barbara, Disabled and the holocaust: Disabled Persecution, 2004: www.eastrenfrewshire.gov.uk/holocaust/holocaust_remem-brance_2004_-_other_victims/holocaust_remembrance_2004_-_disabled_the_holocaust.htm
- ⁹ Γραπτές Παρατηρήσεις που Υποβλήθηκαν από Κοινοί από το Κέντρο για τα Δικαιώματα Αναπαγωγής, Ευρωπαϊκό Φόρουμ Αναπηρίας, Διεθνές Κέντρο για τη Νομική Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Interights), Διεθνής Συμμαχία για την Αναπηρία, Κέντρο Υποστήριξης Ψυχικής Αναπηρίας, 16 Αυγούστου 2011: http://mdac.info/sites/mdac.info/files/Gauer%20n%20%20France_Submission_ECHR_FINAL.pdf
- ¹⁰ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, «Αναπαγωγικά Δικαιώματα, Ενημερωτικό Φυλλάδιο», 2011: www.echr.coe.int/NR/rdon-lyres/4B7D24F7-F9EF-4749-B16B-68E650B95C5A/0/FICHES_droits_procr%C3%A9ation_EN.pdf
- ¹¹ Τομέας Οικονομικών και Πολιτικών Πληροφοριών και Ανάλυση Πολιτικής του ΟΗΕ, 1994
- ¹² Oliver, Michael, Understanding Disability: From theory to practice, 1996, Macmillan: Basingstoke.
- ¹³ Morris, Jenny, Pride Againstst Prejudice: Transforming Attitudes to Disability, 1991, Women's Press: London.
- ¹⁴ Εγχειρίδιο για Βουλευτές, No.14, 2007, Από τον Αποκλεισμό στην Ισότητα Αντιλαμβάνομενοι τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, ΟΗΕ και Δια-Κοινοβουλευτική Ένωση: www.un.org/disabilities/default.asp?id=212
- ¹⁵ Ο όρος «νοητικά καθυστερημένος» δε χρησιμοποιείται πλέον και δε συνάδει με τη σύγχρονη αντίληψη για την αναπηρία.
- ¹⁶ www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx
- ¹⁷ www.internationaldisabilityalliance.org
- ¹⁸ Δελτίο τύπου του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Αναπηρίας, 5 Ιανουαρίου, 2011: www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=13855&thebloc=26586
- ¹⁹ Σημείωση: Ο «Αναπηρισμός» είναι ένας προτεινόμενος όρος από ορισμένους ειδικούς και ερευνητές, καθώς εστιάζει όχι μόνο στην αναπηρία, αλλά και στη διαμόρφωση της έννοιας «διαφορετική ικανότητα» - abledness, που συνδέεται πάντοτε με την αναπηρία.
- ²⁰ Συνάντηση Κορυφής του ΟΗΕ για τη Νεολαία «Νεολαία με Αναπηρίες» Ενημερωτικό Φυλλάδιο: <http://social.un.org/youthyear/docs/Fact%20sheet%20youth%20with%20disabilities.pdf>
- ²¹ www.simonstevens.com
- ²² Carol Miller and Bill Albert, «Ενσωμάτωση της αναπηρίας στην ανάπτυξη: μαθήματα από την ενσωμάτωση του φύλου», 2005: www.dfid.gov.uk/r4d/PDF/Outputs/Disability/RedPov_gender.pdf
- ²³ «Νέοι και Ανάπηροι: Καθημερινές Προκλήσεις για την Ισότητα», έκδοση ΕΦΑ Επιτροπή Νεολαίας: www.edf-feph.org/Page.asp?docid=18486&langue=EN
- ²⁴ «Ούτε Εμπόδια, Ούτε Όρια», Κέντρο Πληροφοριών Ένταξης SALTO-YOUTH, 2008: www.salto-youth.net/downloads/4-17-913/NoBarriersNoBorders.pdf

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

ΜΕ ΣΥΓΧΩΡΕΙΤΕ, ΤΟ ΧΡΩΜΑ
ΤΗΣ ΓΡΑΒΑΤΑΣ ΣΑΣ ΔΕΝ
ΑΡΕΣΕΙ ΣΤΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ ΜΑΣ.

Τι είναι η διάκριση και η μισαλλοδοξία;

Η διάκριση – σε όλες τις πιθανές μορφές και εκφάνσεις της – είναι μία από τις πιο συνήθεις παραβιάσεις και καταχρήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επηρεάζει εκατομμύρια ανθρώπους καθημερινά και είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστεί. Η διάκριση και η μισαλλοδοξία είναι στενά συνδεδεμένες έννοιες. **Μισαλλοδοξία** είναι η έλλειψη σεβασμού κάποιου για πρακτικές ή πεποιθήσεις διαφορετικές από τις δικές του. Επίσης περιλαμβάνει την απόρριψη ανθρώπων οι οποίοι θεωρούνται διαφορετικοί, για παράδειγμα μέλη μίας κοινωνικής ή διαφορετικής εθνικής ομάδας, ή άνθρωποι με διαφορετικό πολιτικό ή σεξουαλικό προσανατολισμό. Η μισαλλοδοξία μπορεί να εκδηλωθεί με ποικίλους τρόπους, με αποστροφή που εκφράζεται λεκτικά ή ακόμα και με σωματικό τραυματισμό ή και φόνο.

Διάκριση υφίσταται όταν κάποιοι άνθρωποι αντιμετωπίζονται λιγότερο ευνοϊκά από άλλους, με μοναδικό κριτήριο το ότι ανήκουν ή θεωρείται ότι ανήκουν σε μία συγκεκριμένη ομάδα ή κατηγορία. Οι άνθρωποι μπορεί να αντιμετωπίζουν διάκριση εξαιτίας της ηλικίας τους, της αναπηρίας τους, της εθνικότητάς τους, της καταγωγής τους, των πολιτικών τους πεποιθήσεων, της φυλής, της θρησκείας, του κοινωνικού ή βιολογικού τους φύλου, του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, της γλώσσας, της κουλτούρας και για πολλά ακόμα πράγματα. Η διάκριση, που είναι συχνά το αποτέλεσμα των προκαταλήψεων που έχουν οι άνθρωποι, καθιστά αδύναμα τα άτομα που την υφίστανται. Συγκεκριμένα, περιορίζει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, τα αποτρέπει από το να γίνουν ενεργοί πολίτες και σε ορισμένες περιπτώσεις, παρακωλύει την πρόσβαση τους στην εργασία, τις υγειονομικές υπηρεσίες, την εκπαίδευση ή τη στέγαση.

Η διάκριση έχει άμεσες συνέπειες στα άτομα και τις ομάδες που την υφίστανται, αλλά έχει επίσης έμμεσες και βαθιές συνέπειες στην κοινωνία συνολικά. Μία κοινωνία στην οποία επιτρέπονται ή γίνονται ανεκτές οι διακρίσεις, είναι μία κοινωνία στην οποία οι άνθρωποι δεν αξιοποιούν πλήρως κι ελεύθερα τις δυνατότητές τους προς όφελος των ίδιων και της κοινωνίας.

Η ενότητα αυτή περιγράφει τις διαφορετικές όψεις των διακρίσεων, τον τρόπο που επηρεάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως επίσης και τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες που είναι σε εξέλιξη ή πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση της μισαλλοδοξίας και των διακρίσεων για τη δη-

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Ένα τζαμί στο Sleepyville
Πρόσβαση σε φάρμακα
Όλοι διαφορετικοί – όλοι ίσοι
Πιστοί
Μπορώ να περάσω;
Διαφορετικοί μισθοί
Dosta!
Ηρωίδες και ήρωες
Θέλω να εργαστώ
Το φράγμα της γλώσσας
Ας μιλήσουμε για το σεξ
Ο δρόμος για τη χώρα της
ισότητας
Απάντηση στο ρατσισμό
Δείτε την ικανότητα!
Ένα βήμα μπροστά
Ποιοι είμαι;
Εργασία και μωρά

27 Ιανουαρίου

Ημέρα Μνήμης του
Ολοκαυτώματος

21 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα των
Φυλετικών Διακρίσεων

8 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα των Ρομά

17 Μαΐου

Η Διεθνής Ημέρα κατά
της Ομοφοβίας και της
Τρανσφοβίας

20 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων

2 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης
Γενοκτονίας των Ρομά

9 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Κατά
του Φασισμού και του
Αντισιμιτισμού (Kristallnacht)

16 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Ανεκτικότητα

18 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών

Το βασικό στοιχείο στη
δομική διάκριση δεν είναι η
πρόθεση, αλλά η διατήρηση
των μειονοτικών ομάδων
σε υποδεέστερη θέση, ως
αποτέλεσμα.

Fred Pincus

Διακρίσεις και Μισαλλοδοξία

μιουργία ενός πολιτισμού ειρήνης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ορισμένες από τις πιο διαδεδομένες μορφές διακρίσεων, αναφέρονται λεπτομερέστερα σε άλλες ενότητες αυτού του κεφαλαίου.

Οι αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης θεσπίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Όλα τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ελεύθερα και ίσα απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα» (Άρθρο 1). Αυτή η έννοια της ισότητας απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα είναι ενσωματωμένη στη σύγχρονη δημοκρατία, επομένως τα κράτη είναι υποχρεωμένα να προστατεύουν τις διάφορες μειονότητες και τις ευάλωτες ομάδες από την άνιση μεταχείριση. Το Άρθρο 2 ορίζει την ελευθερία από διακρίσεις: «Όλοι δικαιούνται όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που ορίζονται σε αυτή τη Διακήρυξη, χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους».

Τα μέλη κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης δεσμεύονται επίσης για τη μη διάκριση στο Άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το άρθρο αυτό αναφέρεται μόνο στην προστασία από διακρίσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση στα υπόλοιπα δικαιώματα τα οποία ορίζονται σε αυτή τη σύμβαση. Το Πρωτόκολλο 12 της Ευρωπαϊκής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συντάχθηκε προκειμένου να παρέχει ένα ισχυρότερο, αυτοτελές δικαίωμα στην ισότητα και μία γενική απαγόρευση των διακρίσεων: «Η απόλαυση οποιουδήποτε δικαιώματος που ορίζεται από το νόμο θα πρέπει να προστατεύεται χωρίς διακρίσεις σε οποιοδήποτε επίπεδο...»¹ Επομένως, το πρωτόκολλο αυτό διευρύνει το πεδίο δράσης της Ευρωπαϊκής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθώς καλύπτει τις περιπτώσεις των διακρίσεων αναφορικά με κάθε νόμιμο δικαίωμα, ακόμα και στην περίπτωση που αυτό το δικαίωμα δεν καλύπτεται συγκεκριμένα με αυτή τη σύμβαση.

? Η χώρα σας έχει επικυρώσει το Πρωτόκολλο 12 της Ευρωπαϊκής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου;

Άμεση και έμμεση διάκριση

Διάκριση μπορεί να εκφραστεί με άμεσο και έμμεσο τρόπο. Η άμεση διάκριση χαρακτηρίζεται από την πρόθεση να δεχθεί διακρίσεις ένα άτομο ή μία ομάδα, όπως για παράδειγμα όταν ένα γραφείο ευρέσεως εργασίας απορρίπτει Ρομά που ζητούν εργασία ή όταν μία στεγαστική εταιρεία δεν νοικιάζει διαμερίσματα σε μετανάστες. Η έμμεση διάκριση συμβαίνει όταν μία φαινομενικά ουδέτερη πρόβλεψη, κριτήριο ή πρακτική τοποθετεί τους εκπροσώπους μίας συγκεκριμένης ομάδας εκ των πραγμάτων σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλους. Τα παραδείγματα μπορεί να κυμαίνονται από το κριτήριο του ελάχιστου ύψους για τους πυροσβέστες (το οποίο μπορεί να αποκλείει πολλές περισσότερες γυναίκες από άνδρες υποψήφιους), μέχρι και το πολυκατάστημα που δεν προσλαμβάνει άτομα που καλύπτουν το κεφάλι τους (με μαντήλα κ.λ.π.). Αυτοί οι κανόνες, αν και φαινομενικά ουδέτεροι στη λεκτική τους απόδοση, μπορεί στην πραγματικότητα να παραγκωνίζουν δυσανάλογα τα μέλη συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Τόσο η άμεση, όσο και η έμμεση διάκριση απαγορεύονται σύμφωνα με τα διεθνή κείμενα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η έμμεση διάκριση είναι συχνά πιο διαδεδομένη και είναι δυσκολότερο να αποδειχθεί συγκριτικά με την άμεση διάκριση.

? Νιώθετε ότι έχετε δεχθεί ποτέ διακρίσεις;

Δομική διάκριση

Η δομική διάκριση έχει τις ρίζες της στον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένη η κοινωνία μας. Το ίδιο το σύστημα θέτει σε μειονεκτική θέση συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων. Η δομική διάκριση συμβαίνει μέσα από νόρμες, συνήθειες, μοτίβα ή στάσεις και συμπεριφορές που δημιουργούν εμπόδια στην επίτευξη της πραγματικής ισότητας ή στις ίσες ευκαιρίες. Η δομική διάκριση συχνά εκδηλώνεται με τη μορφή της μεροληψίας των ίδιων των θεσμών, μέσα από μηχανισμούς οι οποίοι επαναλαμβάνονται μεροληπτούν υπέρ μίας ομάδας και εναντίον μίας άλλης ή άλλων. Σε αυτές τις περιπτώσεις η συνεπακόλουθη διάκριση δεν βασίζεται στο τι πιστεύει ένα άτομο για μια ομάδα, αλλά πηγάζει από τις θεσμικές δομές, είτε αυτές είναι νόμιμες, είτε οργανωτικές και ούτω καθεξής.

Η πρόκληση σχετικά με τη δομική διάκριση είναι να εντοπιστεί και να γίνει ορατή, αφού συνήθως κανείς μεγαλώνει σε μια κοινωνία την οποία θεωρεί αυταπόδεικτη και αδιαμφισβήτητη.

Η ύπαρξη δομικών διακρίσεων δημιουργεί προκλήσεις για ένα κράτος, κάθε φορά που υιοθετείται μια πολιτική, γιατί αυτή θα πρέπει να εξετάζεται, όχι μόνο ως προς το νομικό της πλαίσιο, αλλά και ως προς τυχόν άλλα κίνητρα και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα πρότυπα συμπεριφοράς και ο τρόπος λειτουργίας των διάφορων θεσμών. Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να είναι μία από τις απαντήσεις σε αυτό το πρόβλημα.

Θετική δράση

Σε ορισμένες περιπτώσεις εφαρμόζεται μία προνομιακή ή θετική μεταχείριση των μελών συγκεκριμένων ομάδων, ως μια προσπάθεια ανακούφισης και επανόρθωσης των βλαβών που έχουν προκληθεί από τις δομικές διακρίσεις. Η θετική δράση, που κάποιες φορές ονομάζεται «θετική διάκριση» μπορεί, όχι μόνο να επιτρέπεται όταν στοχεύει στην άρση των ανισοτήτων, αλλά ακόμα και να επικροτείται. Για παράδειγμα, το οικονομικό χάσμα μεταξύ αστικών και επαρχιακών περιοχών μπορεί να οδηγήσει σε διαφοροποιημένου επιπέδου πρόσβαση σε υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ανισότητα, εκτός και αν καταβληθεί προσπάθεια αντιστάθμισης των επιπτώσεων της αρχικής οικονομικής ανισορροπίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η προνομιακή αντιμετώπιση είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί αποτελεσματική ισότητα και να μην προκληθεί ανισότητα.

Η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων ορίζει ότι τα προγράμματα θετικής δράσης μπορεί να είναι απαραίτητα για τις χώρες που έχουν επικυρώσει τη σύμβαση, προκειμένου να επανορθώσουν τις συστηματικές διακρίσεις. Τέτοια μέτρα, ωστόσο, «σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να επιφέρουν ως συνέπεια τη διατήρηση των άνισων ή ιδιαίτερων δικαιωμάτων που έχουν εκχωρηθεί σε διαφορετικές φυλετικές ομάδες, όταν επιτευχθούν οι στόχοι για τους οποίους λήφθηκαν».

Πολλαπλή διάκριση

Ο καθένας και η καθεμία ανήκει ή ταυτίζεται με ποικίλες κοινωνικές ομάδες. Όταν κανείς ασχολείται με μια συγκεκριμένη μειονεκτούσα ομάδα, είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει την εσωτερική ετερογένεια της ομάδας αυτής και την ευπάθειά της σε πολλαπλές διακρίσεις. Αυτές οι πολλαπλές ταυτότητες δεν σημαίνουν μόνο περισσότερες πιθανότητες διακρίσεων, αλλά είναι επίσης πιθανό να προέρχονται από πολλές κατευθύνσεις: για παράδειγμα, μία Ρομά λεσβία γυναίκα μπορεί να είναι αντικείμενο πολλαπλών διακρίσεων από ετεροφυλόφιλους μη-Ρομά· παράλληλα, μπορεί να είναι αντικείμενο ομοφοβίας μέσα στη Ρομά κοινότητα και αντικείμενο ρατσισμού μέσα στην LGBT κοινότητα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι πολλαπλές διακρίσεις συμβαίνουν στις επονομαζόμενες ορατές μειονότητες, σε γυναίκες και άτομα με αναπηρίες.

Πλειονότητες και μειονότητες

Διακρίσεις συνήθως ασκούνται από τις πλειονότητες σε βάρος των μειονοτήτων, ακόμα και αν σε διακρίσεις προχωρούν και οι μειονότητες. Η θέση κάποιου στην πλειονότητα είναι μία στατική ή δυναμική κατάσταση, που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Όταν η πολιτική παράταξη που υποστηρίζει κανείς πλειοψηφήσει σε μία δημοκρατική εκλογική αναμέτρηση, αυτό το άτομο ανήκει στην πλειοψηφία ως αποτέλεσμα των πεποιθήσεών του ή μίας απόφασης ή λόγω του αποτελέσματος της ψηφοφορίας. Αν οι πεποιθήσεις του αλλάξουν ή αν το κόμμα που υποστηρίζει μειοψηφήσει στις επόμενες εκλογές, η κατάστασή του ως μέλος της πλειοψηφίας δεν θα ισχύει πλέον. Υπάρχουν πιο στατικές θέσεις σε μία πλειονότητα ή σε μία μειονότητα, όταν μία ή πολλές πτυχές της ταυτότητάς ενός ατόμου (εθνικότητα, θρησκεία, σεξουαλικός προσανατολισμός, τρόπος ζωής, αναπηρία) αποτελούν και αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά μίας ομάδας που αριθμεί λιγότερο (συνήθως πολύ λιγότερο) από το 50% του συνολικού πληθυσμού μίας δεδομένης γεωγραφικής ομάδας.

Η δομική ανισότητα είναι μία κατάσταση η οποία προκύπτει όταν συγκεκριμένες ομάδες υφίστανται ανισότητες ως αποτέλεσμα άνισων σχέσεων στο πλαίσιο των ρόλων τους, των λειτουργιών, των δικαιωμάτων τους και των ευκαιριών που έχουν. Η μάχη ενάντια στη διάκριση θα πρέπει να βγει από τα δικαστήρια και να περάσει στη σφαίρα της εκπαίδευσης και της πολιτικής.

Mirjana Najcevska, Επικεφαλής της Ομάδας Εργασίας Εμπειρογνομών του ΟΗΕ για τους Ανθρώπους Αφρικανικής Καταγωγής.

Ο πολιτισμός θα πρέπει να κρίνεται από τον τρόπο που μεταχειρίζεται τις μειονότητες.

Mahatma Gandhi

Δώσε μου μία προκατάληψη
και θα κινήσω τον κόσμο.

Gabriel García Márquez

Όλες οι αναπαραστάσεις είναι
παρερμηνείες μιας μορφής ή
μιας άλλης.

Edward Said

Οι δημοκρατίες είναι ευάλωτες στην «τυραννία της πλειονότητας», μία κατάσταση στην οποία η κυριαρχία της πλειονότητας είναι τόσο καταπιεστική, που αγνοεί πλήρως τις ανάγκες και τις επιθυμίες των μελών των μειονοτήτων. Το πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν προστατεύει μόνο τους πολίτες από την καταπίεση που μπορεί να υφίστανται από ένα άτομο ή μία μικρή ομάδα ατόμων, αλλά προστατεύει τις μειονότητες από τις πλειονότητες.

? Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιον/α που δεν έχει υποστεί ποτέ διακρίσεις;

Ο ρόλος των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων

Ένα στερεότυπο είναι μία γενικευμένη πεποίθηση ή άποψη για μία συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, για παράδειγμα ότι οι επιχειρηματίες είναι φιλόδοξοι, οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν έχουν χιούμορ ή ότι οι γυναίκες έχουν μακριά μαλλιά και φορούν φούστες. Η κύρια λειτουργία των στερεοτύπων είναι η απλοποίηση της πραγματικότητας. Τα στερεότυπα συνήθως βασίζονται, είτε σε ένα είδος προσωπικής εμπειρίας, είτε σε εντυπώσεις που έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια της κοινωνικοποίησης της πρώιμης παιδικής ηλικίας στο οικογενειακό περιβάλλον, το σχολείο ή μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, οπότε γενικεύονται σε βαθμό τέτοιο, που τελικά αφορούν όλους τους ανθρώπους που πιθανά θα μπορούσαν να συνδεθούν με αυτά.³

Η προκατάληψη είναι μία κρίση, συνήθως αρνητική, που κάνει κανείς για κάποιο άλλο άτομο ή άλλους ανθρώπους, χωρίς να τους γνωρίζει ιδιαίτερα. Ακριβώς όπως συμβαίνει με τα στερεότυπα, οι άνθρωποι μαθαίνουν τις προκαταλήψεις ως μέρος της διαδικασίας κοινωνικοποίησής τους. Μία διαφορά μεταξύ στερεοτύπων και προκαταλήψεων είναι ότι όταν υπάρχει αρκετή διαθέσιμη πληροφορία για ένα άτομο ή μία συγκεκριμένη κατάσταση, τα στερεότυπα αποβάλλονται. Η προκατάληψη λειτουργεί περισσότερο σαν μία οθόνη μέσω της οποίας προσλαμβάνουμε κάθε δεδομένο κομμάτι τις πραγματικότητας: επομένως, η πληροφορία από μόνη της συνήθως δεν είναι αρκετή για να απαλλαγούμε από μία προκατάληψη, αφού οι προκαταλήψεις αλλοιώνουν τις αντιλήψεις μας για την πραγματικότητα· θα επεξεργαστούμε την πληροφορία που επιβεβαιώνει την προκατάληψή μας και δεν θα παρατηρήσουμε ή θα «ξεχάσουμε» ο,τιδήποτε αντίκειται σε αυτήν. Οι προκαταλήψεις είναι, επομένως, πολύ δύσκολο να αρθούν· αν αντικρουστούν με γεγονότα, αμφισβητούνται τα γεγονότα, όχι η προκατάληψη («μα δεν είναι πραγματικός Χριστιανός»· «αυτή αποτελεί μία εξαίρεση»).

Η διάκριση και η μισαλλοδοξία συχνά βασίζονται ή δικαιολογούνται από την προκατάληψη και τη συνειδητή ή ασυνείδητη στερεοτυπική αντίληψη για ανθρώπους ή κοινωνικές ομάδες· αποτελούν την έμπρακτη έκφραση των προκαταλήψεων. Η δομική διάκριση είναι αποτέλεσμα της διαίωσης των διαφόρων μορφών προκαταλήψεων.

Μορφές μισαλλοδοξίας και διάκρισης

Ξενοφοβία

Το Oxford English Dictionary ορίζει την ξενοφοβία ως «παθολογικό φόβο για τους αλλοδαπούς ή τις αλλοδαπές χώρες». Με άλλα λόγια, σημαίνει μία παράλογη αποστροφή για τους ξένους ή αλλοδαπούς· είναι παράλογη γιατί δεν βασίζεται απαραίτητα σε άμεσες συγκεκριμένες εμπειρίες απειλής από μέρους των αλλοδαπών. Η ξενοφοβία είναι μία προκατάληψη που σχετίζεται με την ψευδή αντίληψη ότι άνθρωποι από άλλες χώρες, ομάδες, κουλτούρες ή άτομα που μιλάνε άλλες γλώσσες αποτελούν απειλή.

Η ξενοφοβία συνδέεται στενά με το ρατσισμό: όσο πιο «διαφορετικός» θεωρείται ο άλλος, τόσο ισχυρότεροι τείνουν να είναι οι φόβοι και τα αρνητικά συναισθήματα. Η ξενοφοβία είναι μία από τις πιο συνήθεις μορφές και βάσεις για τη διάκριση και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αποτελεί πρόκληση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

? Ποιοι αποτελούν στόχο ξενοφοβίας στην κοινωνία σας;

Ρατσισμός

Ορισμένες προκαταλήψεις μπορεί να μετατραπούν σε ιδεολογίες και να εκθρέψουν μίσος. Μία τέτοια ιδεολογία είναι ο ρατσισμός. Ο ρατσισμός περιλαμβάνει συμπεριφορές διάκρισης ή υβριστικές συμπεριφορές προς ανθρώπους λόγω της υποτιθέμενης «κατωτερότητάς» τους. Μία διαδεδομένη πεποίθηση είναι ότι υπάρχουν ανθρώπινες φυλές που διακρίνονται με κριτήριο τις φυσικές διαφορές. Η επιστημονική έρευνα δείχνει, ωστόσο, ότι «οι άνθρωποι πληθυσμοί δεν είναι σαφείς, σαφώς οριοθετημένες, βιολογικά διακριτές ομάδες»⁴ και ότι η φυλή είναι μία επινόηση ή κοινωνική κατασκευή. Όλοι οι άνθρωποι ανήκουν στο ίδιο είδος και, επομένως, δεν έχει κανένα νόημα να μιλάμε για «φυλές».

Η επίδραση των ρατσιστικών ιδεολογιών έχει υπάρξει καταστρεπτική για την ανθρωπότητα: έχουν δικαιολογήσει τη δουλεία, την αποικιοκρατία, το apartheid, τις εξαναγκαστικές στερήσεις και τον αφανισμό λαών. Έχουν αποτελέσει τη βάση των ναζιστικών ιδεολογιών και των προγραμμάτων εξόντωσης των Εβραίων και άλλων «κατώτερων λαών».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός εξακολουθεί να είναι παρών στις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες και πολιτικές. Αν και η φυλή δεν γίνεται πλέον αποδεκτή ως μία βιολογική κατηγορία και μόνο λίγοι άνθρωποι πιστεύουν σήμερα στις «ανώτερες φυλές» συνοδευόμενες από ένα σύμφυτο δικαίωμα άσκησης εξουσίας πάνω σε αυτούς που θεωρούνται «κατώτεροι», η επίδραση του ρατσισμού επεκτείνεται και παίρνει διάφορες μορφές, όπως ο πολιτισμικός ρατσισμός ή ο εθνοκεντρισμός, η πεποίθηση ότι κάποιες κουλτούρες, συνήθως οι δικές τους, είναι ανώτερες ή ότι άλλες κουλτούρες, παραδόσεις, έθιμα και ιστορίες είναι ασύμβατες με τις δικές τους.

Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων

Η 21η Μαρτίου τιμά τη μνήμη της σφαγής στο Sharpeville το 1960, όταν η αστυνομία άνοιξε πυρ και σκότωσε 69 ανθρώπους σε μία ειρηνική διαδήλωση ενάντια στους νόμους του apartheid στο Sharpeville της Νοτίου Αφρικής.

Το δίκτυο ΕΝΩΜΕΝΟΙ για τη Διαπολιτισμική Δράση, ένα ευρωπαϊκό δίκτυο ενάντια στον εθνικισμό, το ρατσισμό, το φασισμό, το οποίο υποστηρίζει μετανάστες και πρόσφυγες, συντονίζει μία εβδομάδα δράσεων σε όλη την Ευρώπη γύρω από αυτή τη μέρα, προκειμένου να προωθήσει την ανεκτικότητα και τα ίσα δικαιώματα και να γιορτάσει τη διαφορετικότητα στην Ευρώπη.⁷

Οι διαδεδομένες πρακτικές απέλασης και άνισης μεταχείρισης των μεταναστών, όπως επίσης και η δομική διάκριση από πολλές κυβερνήσεις σε βάρος συγκεκριμένων εθνικών μειονοτήτων, όπως οι Ρομά, καλλιεργούν την ξενοφοβία και λανθάνοντα ρατσιστικά αισθήματα. Εγκλήματα ρατσιστικού μίσους προβάλλονται τακτικά στις ειδήσεις πολλών κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

❓ **Μπορείτε να υποδείξετε πρόσφατες περιπτώσεις ρατσιστικής βίας στη χώρα σας;**

Αντισημιτισμός

Ο αντισημιτισμός μπορεί να οριστεί ως «εχθρότητα απέναντι στους Εβραίους, ως μία θρησκευτική ή μειονοτική ομάδα που συχνά συνοδεύεται από κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές διακρίσεις»⁹. Ο αντισημιτισμός είναι διαδεδομένος στην ευρωπαϊκή ιστορία μέχρι και σήμερα. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, οι εβραϊκές κοινότητες στη Ρωσία αποτέλεσαν τακτικά θύματα πογκρόμ, οργανωμένων συστηματικών πράξεων διάκρισης και βίας από τον τοπικό πληθυσμό, συχνά με την παθητική συναίνεση ή την ενεργό συμμετοχή των νομοθετών και με ενθάρρυνση από τις αντισημιτικές πολιτικές των κυβερνήσεων. Οι επιθέσεις σε εβραϊκές κοινότητες ήταν επίσης συνήθεις σε ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ άλλων, στη Γαλλία και την Αυστρία.

Η άνοδος του Φασισμού στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα επέφερε περαιτέρω δεινά για πολλούς Εβραίους στην Ευρώπη, καθώς ο αντισημιτισμός έγινε τμήμα των ρατσιστικών ιδεολογιών

Η προκατάληψη αλληθωρίζει όταν κοιτά και λέει ψέματα όταν μιλά.

Laure Junot, Δούκισσα του Abrantès

Η διάκριση, η ξενοφοβία και ο ρατσισμός είναι διαδεδομένα φαινόμενα σε πολλά μέρη του κόσμου: υπάρχουν περίπου 160 εκατομμύρια Ντάλιτ (Untouchables: Παρίες) στην Ινδία που υποφέρουν από το σύστημα της κάστας. Στις ΗΠΑ, η φυλή αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για επιβολή της θανατικής ποινής⁵. Νοσοκομεία στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Σλοβακία και την Ουγγαρία έχουν πραγματοποιήσει υποχρεωτική στείρωση σε Ρομά γυναίκες τον 21ο αιώνα.⁶

που κατείχαν την εξουσία. Αυτό ισχύει για τα φασιστικά καθεστώτα και τα κόμματα που συνεργάστηκαν άμεσα ή έμμεσα με το γερμανικό Ναζιστικό καθεστώς κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος, αλλά επηρέασαν επίσης και άλλες κοινωνίες και συστήματα στα οποία οι ρατσιστικές ιδεολογίες ασκούσαν επιρροή.

Κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος, που διαπράχθηκε από τους Ναζί Γερμανούς και τους συμμάχους τους κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, γνωστό ως Shoah (μία Εβραϊκή λέξη που σημαίνει απόγνωση), περίπου 6 εκατομμύρια Εβραίοι εξολοθρεύθηκαν συστηματικά επειδή ήταν Εβραίοι.

Με την επιτυχή Επανάσταση των Μπολσεβίκων, τα πογκρόμ σταμάτησαν στη Σοβιετική Ένωση, αλλά ο αντισημιτισμός συνέχισε να υφίσταται σε διάφορες μορφές, μέσω εξαναγκαστικών εκτοπισμών, δήμευσης περιουσιών και μέσα από δίκες-παρωδίες. Στα κομμουνιστικά καθεστώτα, ο αντισημιτισμός συχνά μεταμφιεζόταν σε επίσημη «αντι-Σιωνιστική» πολιτική.

Σήμερα, ο αντισημιτισμός παραμένει διαδεδομένος στην Ευρώπη, ακόμα και αν σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυσκολότερο να εντοπιστεί ή να γίνει παραδεκτός δημόσια. Στην πρόσφατη ιστορία, έχουν βεβηλωθεί εβραϊκά νεκροταφεία, οι Εβραίοι αποτελούν τακτικούς στόχους ρητορικής μίσους και ορισμένες φορές δέχονται σωματικές επιθέσεις. Η έρευνα τακτικά αναδεικνύει συνεχιζόμενα υψηλά επίπεδα αντισημιτισμού στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, συνοδευόμενα από σποραδικές αυξήσεις.

Όπως υπογράμμισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (EEDM), παρατηρείται μια ανησυχητική τάση στην Ευρώπη, που σημαίνει ότι παρ' όλες προσπάθειες, ο αντισημιτισμός «εξακολουθεί να προάγεται, ανοιχτά ή με κωδικοποιημένο τρόπο, από συγκεκριμένα πολιτικά κόμματα και αρχηγούς, όχι αποκλειστικά από εξτρεμιστικά κόμματα, αλλά επίσης και από συγκεκριμένα επικρατούντα κόμματα»¹⁰ και σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει ανοχή ή ακόμα και αποδοχή αυτών των πολιτικών στάσεων από συγκεκριμένες μερίδες του πληθυσμού.

Τι συνέβη στους Εβραίους στη χώρα σας κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου;

Ο ρατσισμός απολαμβάνει έναν νέο είδους σεβασμό, ως μία λύση κοινής λογικής για να ασκηθεί πίεση σε πολιτικά προβλήματα. Φυσικά δεν τον αποκαλούμε ρατσισμό. Τον ονομάζουμε αντι-τρομοκρατία ή πολιτική μετανάστευσης..

Alana Lentini[®]

Νέοι που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού

Κίνημα ενάντια στη Μισαλλοδοξία (Ισπανία)

Μαθητές Λυκείου ζωγράφισαν κομμάτια της «Γκουέρνικα» του Πικάσο και τα εξέθεσαν σε ένα μεγάλο τοίχο στο πλαίσιο μιας δημόσιας δράσης, ώστε να δείξουν ότι τα μοιραία συμβάντα του παρελθόντος είναι παρόντα εδώ και τώρα. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας εξηγήθηκαν στο κοινό τα σύμβολα που χρησιμοποιήθηκαν στον πίνακα και η σχέση του με το Ολοκαύτωμα και το «Πογκρόμ της Νύχτας των Κρυστάλλων».

Κέντρο και Ίδρυμα Ολοκαυτώματος (Ρωσία): Διεθνείς διαγωνισμοί «Μαθήματα για το Ολοκαύτωμα – ο δρόμος για την Ανεκτικότητα»

Από το 2002 το κέντρο αυτό έχει διεξάγει επιμνημόσυνα προγράμματα και διεθνείς εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την ανεκτικότητα και το Ολοκαύτωμα, συμπεριλαμβανομένου ενός ετήσιου διαγωνισμού για μαθητές και δασκάλους από τη Ρωσία, άλλες Ευρωπαϊκές και τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών, από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ.

Το Ψήφισμα 1563 (2007) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης καλεί τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν ή/και να εφαρμόσουν μία νομοθεσία που να καταδικάζει τον αντισημιτισμό και την άρνηση του Ολοκαυτώματος, αλλά όχι μόνο, είτε διαπράττονται από άτομα, ομάδες ή ακόμα και πολιτικά κόμματα.¹¹

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδίδει εκθέσεις για την κατάσταση του αντισημιτισμού στα κράτη μέλη της. Στην ενημέρωση που εξέδωσε το 2010 για τον αντισημιτισμό στην Ευρώπη, ο Οργανισμός σημείωσε ότι «τα περισσότερα Κράτη Μέλη δεν έχουν επίσημα ή έστω και ανεπίσημα δεδομένα και στατιστικές για αντισημιτικά περιστατικά». Ο Οργανισμός έχει αναγνωρίσει τη σημασία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με θέμα το Ολοκαύ-

τωμα, ως ένα μέσο αντιμετώπισης του αντισημιτισμού και κατά τη διάρκεια των χρόνων έχει αναλάβει πρωτοβουλίες και έχει συμμετάσχει σε πολλά προγράμματα σε συνεργασία με άλλους φορείς σε αυτόν τον τομέα¹².

Διακρίσεις εναντίον των Ρομά: Ρομαφοβία και Αντιαθιγγανισμός

Το όνομα Ρομά και Ρομανί είναι ένας συλλογικός τίτλος για μία πολυποίκιλη εθνική ομάδα ανθρώπων που αυτοχαρακτηρίζονται ως μέλη ποικίλων υποομάδων με βάση για παράδειγμα τη σύγχρονη ή παρελθοντική γεωγραφική τοποθεσία, τη διάλεκτο και την απασχόληση. Υπάρχουν περίπου 10 εκατομμύρια Ρομά στην Ευρώπη. Λίγες ομάδες ζουν νομαδικά χωρίς μόνιμη κατοικία, αλλά η πλειοψηφία ζει σήμερα σε σταθερές συνθήκες: υπάρχουν αστικοποιημένες ομάδες Ρομά, όπως επίσης και πολλοί που ζουν σε περισσότερη ή λιγότερο υποβαθμισμένες γειτονιές ή σε περιοχές μικρότερων πόλεων ή χωριών. Οι Ρομά ζουν ουσιαστικά σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Ο αντιαθιγγανισμός μπορεί να οριστεί ως μία συγκεκριμένη μορφή ρατσισμού, μία ιδεολογία φυλετικής ανωτερότητας, μία μορφή απανθρωποποίησης και θεσμικού ρατσισμού που εφαρμόζεται εναντίον των Ρομά. «Βασίζεται, αφενός, σε φανταστικούς φόβους, αρνητικά στερεότυπα και μύθους και αφετέρου, σε άρνηση ή διαγραφή από τη συλλογική συνείδηση της μακράς ιστορίας των διακρίσεων εναντίον των Ρομά.»¹³

Η διάκριση εναντίον των Ρομά είναι βαθιά ριζωμένη και αποτελεί μία σύγχρονη πραγματικότητα σε όλη την Ευρώπη. Όπως σημείωσε ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, υπάρχουν ανησυχητικές τάσεις σε όλη την Ευρώπη, που προσιδιάζουν ιδιαίτερα στη ναζιστική ιδεολογία και αιτιολογούνται σε σχέση με τους Ρομά, όπως φόβοι για την ασφάλεια και τη δημόσια υγεία. Η ρητορική περί εγκληματικής τάσης όλου του πληθυσμού των Ρομά είναι επίσης πολύ συνήθης σε όλα τα κράτη μέλη¹⁴.

Καθώς οι Ρομά είναι πιο συχνά θύματα διακρίσεων, είναι δυσανάλογα ευάλωτοι σε ένοπλες συγκρούσεις, φυσικές καταστροφές ή την οικονομική κρίση. Σε πολλές χώρες, οι Ρομά έχουν υπάρξει θύματα βίαιων ρατσιστικών ομάδων (στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Ρουμανία και ούτω καθεξής), οι οποίες διέπρατταν ως και δολοφονίες. Οι Ρομά βρέθηκαν εν μέσω ένοπλων συγκρούσεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία: πολλές φορές, Ρομά γειτονιές και χωριά διαχωρίστηκαν και απομονώθηκαν¹⁵. Πολλοί νέοι Ρομά μεγαλώνουν σε επιθετικά κοινωνικά περιβάλλοντα, όπου η μόνη υποστήριξη και αναγνώριση που έχουν προέρχεται από την κοινότητα ή από την οικογένειά τους. Στερούνται πολλών βασικών δικαιωμάτων, όπως η εκπαίδευση ή η υγεία ή έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε αυτά.

? Ποιο είναι το εκτιμώμενο πληθυσμιακό ποσοστό των Ρομά στη χώρα σας;

Απελάσεις Ρουμάνων και Βουλγάρων Ρομά το 2010

Το 2010, η Γαλλική κυβέρνηση ανακοίνωσε την καταστολή των παράνομων καταυλισμών των Ρομά που είχαν πρόσφατα μεταναστεύσει στη Γαλλία και έστειλε χιλιάδες κατοίκους των καταυλισμών πίσω στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, ισχυριζόμενη ότι οι οικισμοί των Ρομά αποτελούν βασικές εστίες εγκληματικότητας και δημόσιας όχλησης.

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων άσκησε έντονη κριτική στην καταστολή της Γαλλίας και ανέφερε ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία υφίσταντο μία «σημαντική αναζωπύρωση». Την ίδια στιγμή, οι δημοσκοπήσεις ανέφεραν ότι το 65% των Γάλλων υποστήριξαν τη σκληρή γραμμή της κυβέρνησης.¹⁶ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων κατέληξε ομόφωνα ότι οι εξαναγκαστικές εξώσεις των Ρομά αποτέλεσαν παραβίαση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη μη διάκριση και τη στέγαση.¹⁷

Το αποτέλεσμα [της Ρομαφοβίας] στους νέους είναι η παθητικότητα, η απογοήτευση, η περιθωριοποίηση, καθώς επίσης και η ανάδυση αμοιβαίων στερεοτύπων και φόβου για αλληλεπίδραση, λόγω του διαχωρισμού, της ύπαρξης λανθασμένων αντιλήψεων για τους «άλλους» και λόγω της έλλειψης δυνατοτήτων για αλληλεπίδραση.¹⁸

? Πώς παρουσιάζονται τυπικά οι Ρομά στις ειδήσεις στη χώρα σας;

Η ευαισθητοποίηση και το ενδιαφέρον για τους Ρομά αναδύεται σταδιακά. Η «Δεκαετία της Ένταξης των Ρομά 2005-2015» αποτελεί μία καινοτόμο πολιτική δέσμευση των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων για να βελτιώσουν την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά¹⁹. Επίσης, δράσεις και προγράμματα που υλοποιούν νέοι έχουν επίσης συνεισφέρει στην αντιμετώπιση της μισαλλοδοξίας και των προκαταλήψεων εναντίον των Ρομά, μέσω της αποδόμησης των στερεοτύπων με τα οποία πολλοί από μας έχουμε μεγαλώσει. Η διεθνής εκστρατεία «Τυπικός Ρομά», για παράδειγμα, θίγει το στιγματισμό και τα στερεότυπα ως ριζικές αιτίες του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά.²⁰

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε να δραστηριοποιείται για την εξάλειψη των διακρίσεων που πλήττουν τους Ρομά, το 1969 με την ψήφιση του πρώτου επίσημου κειμένου στην «Κατάσταση των Αθίγγανων και των υπόλοιπων Νομάδων στην Ευρώπη». Το 2006, το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε για τους Ρομά την εκστρατεία Dosta!, μία προσπάθεια ευαισθητοποίησης που στοχεύει να φέρει πιο κοντά τους μη-Ρομά με τους Ρομά.

Το 2010 η Διακήρυξη του Στρασβούργου για τους Ρομά ψηφίστηκε σε μία Συνάντηση Κορυφής στη διακήρυξη τα κράτη μέλη συμφώνησαν να θέσουν σε πρώτη προτεραιότητα δράσεις για τη μη-διάκριση και την κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά, συμπεριλαμβανομένης της ενεργούς συμμετοχής τους.

Το 2012 ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, σε συνεργασία με Ευρωπαϊκά δίκτυα Ρομά και οργανώσεις, εισήγαγαν ένα Σχέδιο Δράσης για τη Νεολαία των Ρομά, προκειμένου να βελτιωθεί η συμμετοχή των νέων Ρομά στις ευρωπαϊκές πολιτικές που σχεδιάζονται για τους Ρομά και τη νεολαία και να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις εναντίον τους.

Η ECRI δίνει επίσης βαρύτητα στην κατάσταση των Ρομά στην Ευρώπη: η Γενική της Σύσταση 13 (2011) για την Αντιμετώπιση του Αντιαθιγγανισμού και της Διάκρισης εις βάρος τους τονίζει ότι ο αντιαθιγγανισμός είναι μία «ιδιαιτέρα επίμονη, βίαια, επαναλαμβανόμενη και συνηθισμένη μορφή ρατσισμού» και καλεί τις κυβερνήσεις να καταπολεμήσουν τον αντιαθιγγανισμό στα πεδία της εκπαίδευσης, της εργασίας, της κατοικίας και της υγείας και να αντιμετωπίσουν τη ρατσιστική βία και τα εγκλήματα εναντίον τους.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση σταδιακά αναγνωρίζει την ανάγκη καταπολέμησης των φαινομένων διάκρισης εναντίον των Ρομά στα κράτη μέλη της. Τον Απρίλιο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε «Ένα πλαίσιο της ΕΕ για Εθνικές Στρατηγικές Ενσωμάτωσης των Ρομά μέχρι το 2020»,²¹ όπου δήλωνε ότι «παρά την κάποια πρόοδο που έχει επιτευχθεί από τα Κράτη Μέλη σε επίπεδο ΕΕ τα τελευταία χρόνια, δεν έχουν αλλάξει πολλά στην καθημερινή κατάσταση των περισσότερων εξ αυτών».

Οι Ρομά είναι οι πραγματικοί Ευρωπαίοι.

Günter Grass

Θρησκευτική μισαλλοδοξία

Η θρησκευτική ελευθερία και η θρησκευτική ανεκτικότητα αποτελούν βασικές αξίες κάθε ευρωπαϊκής χώρας, ωστόσο οι διακρίσεις με βάση τη θρησκεία δεν έχουν εξαλειφθεί. Η θρησκευτική μισαλλοδοξία συχνά συνδέεται με το ρατσισμό και την ξενοφοβία – ιδίως με τον Αντισημιτισμό και την Ισλαμοφοβία. Μολονότι στο παρελθόν η Ευρώπη χαρακτηρίστηκε από συγκρούσεις που πυροδοτήθηκαν από τις διακρίσεις μεταξύ Προτεσταντών ή Καθολικών Χριστιανών, μεταξύ Ρωμαϊκών Ορθοδόξων και Ανατολικών Ορθοδόξων ή «επίσημων» εκκλησιών και διαφωνούντων ομάδων, σήμε-

ρα οι πολιτικές διαφορές μεταξύ των χριστιανικών δογμάτων έχουν καταστεί λιγότερο σημαντικές. Συγχρόνως, πολλές θρησκευτικές μειονότητες εξακολουθούν να ευδοκιμούν σε όλη την Ευρώπη, όπως οι Μπαχάι, οι Βουδιστές, οι Χριστιανοί, οι Ινδουιστές, οι Εβραίοι, οι Μουσουλμάνοι και οι Ρασταφάρι. Αυτή η αυξανόμενη θρησκευτική διαφορετικότητα συχνά αγνοείται, όπως επίσης και τα εκατομμύρια των Ευρωπαίων που δεν είναι θρήσκοι.

Η θρησκευτική μισαλλοδοξία και διάκριση συχνά συνδέονται με το ρατσισμό και την ξενοφοβία και επομένως, τείνουν να εμπεριέχουν πολλαπλές διακρίσεις.

? Ποιες μειονοτικές θρησκείες υπάρχουν στη χώρα σας;

Διακρίσεις με βάση το φύλο, το φυλετικό ή σεξουαλικό προσανατολισμό/κατεύθυνση

Η φυλετική διάκριση συμπεριλαμβάνει τη διάκριση μεταξύ γυναικών και ανδρών (αυτή η μορφή ονομάζεται επίσης σεξισμός ή έμφυλη διάκριση) και τη διάκριση των διαφυλικών ατόμων ή τρανσέξουαλ, των οποίων η έμφυλη ταυτότητα δεν συνάδει ή δε συνδέεται πολιτισμικά με το βιολογικό τους φύλο. Η διάκριση που βασίζεται στο σεξουαλικό προσανατολισμό επηρεάζει τα ομοφυλόφιλα και τα αμφιφυλόφιλα άτομα. Καθώς η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών αναλύεται λεπτομερώς στην ενότητα του Φύλου, εδώ θίγουμε μόνο τις άλλες μορφές διακρίσεων που σχετίζονται με το βιολογικό ή σεξουαλικό φύλο.

Η ομοφοβία συχνά ορίζεται ως «ένας παράλογος φόβος και αποστροφή προς την ομοφυλοφιλία και τις λεσβίες, τους γκέι, τα αμφιφυλόφιλα και τα διαφυλικά (LGBT²²) άτομα, που βασίζεται στην προκατάληψη, όπως συμβαίνει με το ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και το σεξισμό»²³, καθώς επίσης και προς μέλη της LGBT κοινότητας. Όταν αφορά διαφυλικά άτομα, ονομάζεται τρανσφοβία. Πολλά απολυταρχικά καθεστώτα στον 20^ο αιώνα καθιέρωσαν την ομοφοβία ως μέρος της πολιτικής τους ιδεολογίας, όπως ο Ναζισμός στη Γερμανία, ο Σταλινισμός στη Σοβιετική Ένωση ή ο Φασισμός στην Ισπανία. Ακόμη και τα δημοκρατικά καθεστώτα στην Ευρώπη είχαν θεσμοθετήσει ομοφοβική νομοθεσία, μεταξύ άλλων με την παθολογικοποίηση και την ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας και παράλληλα, με δομικές διακρίσεις εις βάρος των LGBT ατόμων. Σήμερα, η διάκριση σε βάρος των μελών της LGBT κοινότητας εξακολουθεί να υφίσταται σε όλες της κοινωνίες της Ευρώπης, παρά το γεγονός ότι πολλά κράτη έχουν θεσπίσει νομοθεσία ενάντια στις διακρίσεις. Πολλά LGBT άτομα δεν έχουν πλήρη πρόσβαση στα οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματά τους, διατρέχουν τον κίνδυνο να καταστούν θύματα εγκλημάτων μίσους και πιθανά δεν λαμβάνουν προστασία από συμπολίτες τους όταν δέχονται επιθέσεις στο δρόμο.

Σε πολλά μέρη του κόσμου, τα LGBT άτομα υφίστανται διάφορες μορφές βίας που ποικίλλουν από λεκτικές επιθέσεις, μέχρι και δολοφονίες. Σε πολλές χώρες του κόσμου, η ομοφυλοφιλία θεωρείται ακόμα έγκλημα και σε ορισμένες είναι αξιόποινή και τιμωρείται με φυλάκιση, ακόμη και θανατική ποινή²⁴.

Τα LGBT άτομα συχνά στερούνται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα στην εργασία, καθώς απολύονται ή υφίστανται διακρίσεις από τους εργοδότες τους λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της έμφυλης ταυτότητάς τους. Το δικαίωμα ενός ατόμου στην ασφάλεια είναι ένα επιπλέον δικαίωμα που συχνά παραβιάζεται όταν (νέοι) άνθρωποι γίνονται θύματα εκφοβισμού στο σχολείο ή παρενοχλούνται στο χώρο εργασίας. Τα ζευγάρια λεσβιών και γκέι υφίστανται διακρίσεις σε πολλές χώρες στην Ευρώπη σε πεδία όπως το δικαίωμα στο γάμο, τη δημιουργία οικογένειας ή την υιοθεσία παιδιών.

? Στη χώρα σας σε ποιους τομείς της ζωής υφίστανται διακρίσεις τα μέλη της LGBT κοινότητας;

Περισσότερο λεπτομερείς πληροφορίες για τη διάκριση με βάση τη θρησκεία μπορείτε να βρείτε στην ενότητα Θρησκεία και Πίστη.

Όταν ήμουν στο στρατό, μου έδωσαν ένα μετάλλιο επειδή σκότωσα δύο άντρες και μία αποστράτευση επειδή αγαπούσα έναν άντρα.

Επιγραφή στον τάφο του Leonard Maltovich, γκέι και βετεράνος του πολέμου

Από 37 Ευρωπαϊκές χώρες, το 61% των νέων γκέι, λεσβιών, αμφιφυλόφιλων και διαφυλικών ατόμων ανέφεραν ότι βίωσαν προκατάληψη ή/και διάκριση στο σχολείο και το 51% στην οικογένειά τους. Από τους ερωτώμενους το 38% είπαν ότι είχαν βιώσει προκατάληψη ή/και διάκριση στην κοινότητα όπου ανήκαν και το 30% στο φιλικό τους κύκλο.²⁵

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συχνά πρωτοστάτησε στην καταδίκη της ομοφοβίας. Σε μία σειρά υποθέσεων, το δικαστήριο απεφάνθη ότι οι διακρίσεις του ποινικού κώδικα σε ό,τι αφορά ιδιωτικές συναινετικές σχέσεις μεταξύ ενηλίκων αντίκεινται στο δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής όπως αυτό περιγράφεται στο Άρθρο 8 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (*Dudgeon κατά ΗΒ 1981, προσφυγή Norris κατά Ιρλανδίας 1988, προσφυγή Μοδινός κατά Κύπρου, 1993*). Το δικαστήριο ήταν πράγματι το πρώτο διεθνές όργανο που απεφάνθη ότι οι ποινικοί δίκαιο που αφορά τον σεξουαλικό προσανατολισμό παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και ανέπτυξε μακρόβια και εκτεταμένη νομολογία για τη διευθέτηση ζητημάτων που άπτονται του σεξουαλικού προσανατολισμού. Έχουν υπάρξει επίσης, πολλές άλλες περιπτώσεις που σχετίζονται με τη μονογονεϊκή υιοθεσία.

Το 2011, ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε την έκθεσή του για τη διάκριση στο επίπεδο του σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας. Η έκθεση χαιρέτισε την πρόοδο που έχει γίνει στο πεδίο των LGBT δικαιωμάτων στα περισσότερα κράτη μέλη, δηλώνοντας ότι «η παθολογικοποίηση και η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας στην Ευρώπη ανήκει ξεκάθαρα στο παρελθόν». Παράλληλα, η έκθεση σημείωσε ότι παραμένουν σοβαρές ανησυχίες για περιοχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων των LGBT ατόμων και κάτι τέτοιο ισχύει ιδιαίτερα για τα δικαιώματα των διαφυλικών ατόμων.²⁶

Το Συμβούλιο της Ευρώπης θέσπισε μία μονάδα για θέματα της LGBT κοινότητας με στόχο τον εξορθολογισμό της προσέγγισής τους. Η μονάδα αυτή παρουσιάστηκε ως μια πρωτοποριακή στο είδος της δομή, στο πλαίσιο ενός διεθνούς διακυβερνητικού θεσμού και επίσης σηματοδότησε τη βαρύτητα των θεμάτων της LGBT κοινότητας στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη.

Η εκπαίδευση, τόσο η τυπική όσο και η μη-τυπική, διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη μείωση και στην εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος της LGBT κοινότητας. Μόνο μέσα από την εκπαίδευση μπορούν να αντιμετωπιστούν και να αμφισβητηθούν οι προκαταλήψεις. Τα προγράμματα των Κέντρων Ευρωπαϊκής Νεολαίας και των Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων Νεολαίας προωθούν σταθερά την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δραστηριότητες εκπαίδευσης για πολλαπλασιαστές και ακτιβιστές που δραστηριοποιούνται κατά της ομοφοβίας. Περιλαμβάνουν συνεδρίες μελέτης που οργανώνονται σε συνεργασία με οργανώσεις νεολαίας, όπως η Διεθνής Νεολαία Λεσβικών, Γκέι, Αμφιφυλόφιλων, Διαφυλικών, Queer και η Μαθητική Οργάνωση (IGLYO) και ο Σύνδεσμος Σκανδιναβικών και Βαλτικών LGBTQ Μαθητικών Οργανώσεων (ANSO).

Καταπολέμηση των διακρίσεων

Εκπαίδευση

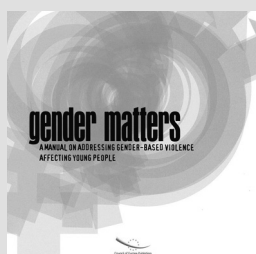
Υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που προσεγγίζουν με διαφορετικό τρόπο τη μη διάκριση και τον αντιρατσισμό, μεταξύ άλλων:

- Τη νομική δράση προκειμένου να ενισχυθεί το δικαίωμα στη μη διάκριση
- Τα εκπαιδευτικά προγράμματα για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους μηχανισμούς προκατάληψης και μισαλλοδοξίας που οδηγούν στις διακρίσεις και την καταπίεση των ατόμων. Τα προγράμματα αυτά επιδιώκουν να αναπτύξουν την εκτίμηση της διαφορετικότητας και να προωθήσουν την ανεκτικότητα
- Τον ακτιβισμό από την πλευρά της κοινωνίας των πολιτών με στόχο την καταγγελία των διακρίσεων και των προκαταλήψεων, την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους, την υποστήριξη των θυμάτων διάκρισης ή την προώθηση αλλαγών στη νομοθεσία.

Οι εκπαιδευτές αναγνωρίζουν ότι είναι αναγκαίο κάθε άνθρωπος να αναπτύξει στάση ανεκτικότητας και μη διάκρισης και ότι αυτή η εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει μόνον μέσα σε ένα μα-

www.iglyo.com

www.ansoblog.wordpress.com

Θέματα Φύλου (Gender Matters)

Το 2007 ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέδωσε το "Θέματα Φύλου", ένα εγχειρίδιο με στόχο να βοηθήσει τους εκπαιδευτές και τους αρχηγούς νεολαίας να ασχοληθούν με ζητήματα φύλου και βίας με βάση το φύλο με νέους.

θησιακό περιβάλλον που αποδέχεται και ευεργετείται από τη διαφορετικότητα, αντί να την αγνοεί ή να την αποκλείει. Ως μέρος αυτής της ανάπτυξης, εκείνοι που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας, όπως επίσης και τα ίδια τα παιδιά και οι νέοι, πρέπει να μπορούν να αναγνωρίσουν πότε κάνουν διακρίσεις οι ίδιοι, αλλά και οι άλλοι. Για παράδειγμα, εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες, αφενός να ευαισθητοποιηθούν και να ενεργούν με αλληλοκατανόηση και αφετέρου να αναπτύξουν την προσαρμοστικότητα και το δυναμισμό, ώστε οι άνθρωποι να είναι σε θέση να αποφεύγουν τις διακρίσεις, να τις παρεμποδίζουν ή να ξεσηκωθούν εναντίον τους.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι η διαδικασία μάθησης για τη διαφορετικότητα και έχει εξελιχθεί σε μία κεντρική προσέγγιση της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της νεολαίας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης παρουσιάζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως «μία διαδικασία κοινωνικής εκπαίδευσης που στοχεύει στην προώθηση μίας θετικής σχέσης μεταξύ ανθρώπων και ομάδων με διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα»²⁷ και προωθεί τον αμοιβαίο σεβασμό και την αλληλεγγύη.

Διεθνές πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Ηνωμένα Έθνη

Ένα από τα σημαντικότερα κείμενα για την αντιμετώπιση των διακρίσεων εντός του συστήματος των ΗΕ είναι η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, η οποία δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέλη για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων. Η Σύμβαση περιλαμβάνει ένα μηχανισμό ατομικών καταγγελιών και ελέγχεται από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), ένα όργανο ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων. Όλα τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να καταθέτουν τακτικές εκθέσεις στην Επιτροπή, η οποία με τη σειρά της εκθέτει τους προβληματισμούς της και τις συστάσεις της στο συμβαλλόμενο κράτος με τη μορφή «καταληκτικών παρατηρήσεων». Η Επιτροπή έχει άλλους τρεις μηχανισμούς ελεγκτικής λειτουργίας: τη διαδικασία έγκαιρης ειδοποίησης, την εξέταση των ενδο-κρατικών καταγγελιών και την εξέταση των ατομικών καταγγελιών.

Άλλες συμβάσεις του ΟΗΕ θίγουν τα θέματα διακρίσεων που υφίστανται συγκεκριμένες ομάδες, όπως η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών ή η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)

Ο ΟΑΣΕ είναι ένας περιφερειακός οργανισμός για την ασφάλεια με 56 κράτη μέλη από τρεις ηπείρους (συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης). Ο ΟΑΣΕ επίσης συμμετέχει στην καταπολέμηση όλων των μορφών ρατσισμού, ξενοφοβίας και διάκρισης, συμπεριλαμβανομένου του αντισημιτισμού, καθώς επίσης και των διακρίσεων σε βάρος των Χριστιανών και των Μουσουλμάνων. Ένας από τους θεσμούς του είναι το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODIHR) που εδράζει στη Βαρσοβία, το οποίο:

- Συλλέγει και διαδίδει πληροφορίες και στατιστικές για εγκλήματα μίσους
- Προωθεί τις καλές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί ενάντια στη μισαλλοδοξία και τη διάκριση
- Παρέχει βοήθεια στα συμμετέχοντα κράτη για τη σύνταξη και την αναθεώρηση νομοθεσιών, οι οποίες αφορούν εγκλήματα που πυροδοτούνται από τη μισαλλοδοξία και τις διακρίσεις.

Ο ΟΑΣΕ έχει έναν Ύπατο Αρμοστή για τις Εθνικές Μειονότητες ο οποίος έχει καθήκον να εντοπίζει έγκαιρα τις εντάσεις αναφορικά με θέματα εθνικών μειονοτήτων και να υποδεικνύει τρόπους επίλυσής τους.

Το Πακέτο Εκπαίδευσης «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης με στόχο την ευαισθητοποίηση και τη δράση ενάντια στο ρατσισμό, τον αντισημιτισμό, την ξενοφοβία και τη μισαλλοδοξία. www.coe.int/compass

Εμείς... αναγνωρίζουμε ότι η δουλειά και το δουλεμπόριο αποτελούν έγκλημα κατά της ανθρωπότητας... και είναι δύο από τις κύριες πηγές του ρατσισμού, της φυλετικής διάκρισης, της ξενοφοβίας και της σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας.

Από τη Διακήρυξη του Ντέρμπαν και το Πρόγραμμα Δράσης²⁸

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενάντια στις διακρίσεις

Σύμφωνα με το Άρθρο 21.1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης «απαγορεύεται οποιοδήποτε διάκριση, όπως για παράδειγμα λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών ή άλλων απόψεων, συμμετοχής σε μια εθνική μειονότητα, ιδιοκτησίας, τόπου γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού».

Η ΕΕ έχει πολλές Οδηγίες για την εφαρμογή της μη διάκρισης. Η Οδηγία Φυλετικής Ισότητας διασφαλίζει την ίση μεταχείριση των ανθρώπων, ανεξάρτητα από την φυλετική ή εθνική καταγωγή τους. Η Οδηγία Πλαίσιο για την Ισότητα στην Εργασία απαγορεύει τις διακρίσεις στο χώρο εργασίας με βάση την αναπηρία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις και την ηλικία. Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών προβλέπεται σε δύο Οδηγίες, εκ των οποίων η μία αφορά θέματα εργασίας και απασχόλησης, ενώ η δεύτερη αφορά στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, αλλά και τη δυνατότητα παροχής τους²⁹.

Η νομοθεσία της ΕΕ επίσης υποχρεώνει κάθε κράτος μέλος να ορίζει ένα προσβάσιμο συμβουλευτικό και υποστηρικτικό όργανο, αρμόδιο για την ισότητα σε εθνικό επίπεδο.

Τα ερωτήματα σχετικά με την άρνηση παροχής ασύλου σε πρόσφυγες, τους θανάτους πολλών μεταναστών στα σύνορα της ΕΕ, την Ισλαμοφοβία και την απέλαση των Ρομά συνεχίζουν να διχάζουν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αμαυρώνουν τις προσπάθειές της ενάντια στις διακρίσεις. Επίσης, μία απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα προέρχεται από πολιτικά κόμματα τα οποία κατέχοντας την εξουσία προωθούν εκ των πραγμάτων θεσμικές διακρίσεις. Αυτά τα προβλήματα μπορούν να καταπολεμηθούν μόνο με μία συνολική πολιτική, που θα συμπεριλαμβάνει και την πολιτική για τη νεολαία στη σφαίρα της μη διάκρισης και θα καταπολεμά τον ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Η καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας βρίσκεται στην καρδιά της δημιουργίας του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1949 και παραμένει σήμερα μία από τις προτεραιότητές του. Εκτός από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και άλλες συμβάσεις, το Συμβούλιο έχει θεσπίσει ειδικά όργανα για την αντιμετώπιση του ρατσισμού, των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας. Το 1993, δημιουργήθηκε η ECRI ως ένα ανεξάρτητο σώμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα με στόχο να ελέγχει την κατάσταση αναφορικά με το ρατσισμό, τις φυλετικές διακρίσεις, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό και τη μισαλλοδοξία σε κάθε κράτος μέλος και να κάνει συγκεκριμένες συστάσεις στις κυβερνήσεις τους και γενικές συστάσεις που απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη.

Ενώ η ECRI είναι το βασικό σώμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, όργανα και τμήματα του Οργανισμού, όπως η Επιτροπή Υπουργών, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση, ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Συμβουλευτική Επιτροπή για τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, επίσης συνεισφέρουν στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Η Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων αναγνωρίζει ότι «[η] προστασία των εθνικών μειονοτήτων και των δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων που ανήκουν σε αυτές τις μειονότητες αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διεθνούς προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Άρθρο 1). Τα συμβαλλόμενα κράτη σε αυτή τη σύμβαση δεσμεύονται να εξασφαλίσουν στις εθνικές μειονότητες το δικαίωμα της ισότητας απέναντι στο νόμο, καθώς επίσης και σε άλλες πτυχές της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής· τη διασφάλιση του δικαιώματός τους για ειρηνική συνάντηση, συναναστροφή, έκφραση, συνείδηση και θρησκεία· και επιτρέπει στα μέλη μιας εθνικής μειονότητας να διατηρήσουν, να αναπτύξουν και να συντηρήσουν την κουλτούρα της. Επίσης απαγορεύει την εξαναγκαστική αφομοίωση.³⁰

www.coe.int/ecri

Ο διαχωρισμός των Ρομά παιδιών στη Δημοκρατία της Τσεχίας καταδικάζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων³¹

«Οι ενάγοντες ήταν Ρομά παιδιά σχολικής ηλικίας που τοποθετήθηκαν σε “ειδικά σχολεία” προορισμένα για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Κατέθεσαν ότι είχαν διαφορετική αντιμετώπιση στην εκπαιδευτική διαδικασία συγκριτικά με παιδιά που δεν ήταν Ρομά καταγωγής και ότι, με την τοποθέτησή τους σε ειδικά σχολεία χωρίς αιτιολόγηση, λάμβαναν μία εκπαίδευση κατώτερη από εκείνη που παρέχονταν στα κανονικά δημοτικά σχολεία, με αποτέλεσμα να στερούνται τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ως μόνη δυνατότητα εξέλιξης να τους απομένει η εισαγωγή στα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης». Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι όντως είχε παραβιαστεί το Άρθρο 14 (απαγόρευση διακρίσεων) σε συνδυασμό με το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Νο.1 (δικαίωμα στην εκπαίδευση).³²

❓ Ποιες δημόσιες αρχές είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση των διακρίσεων στη χώρα σας;

Οι Ευρωπαϊκές πολιτικές για τη νεολαία συμπεριλαμβάνουν παραδοσιακά, μία ισχυρή διάσταση διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και καταπολέμησης του ρατσισμού και των προκαταλήψεων. Η Ατζέντα 2020, το βασικό έγγραφο πολιτικής στον τομέα της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην «πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών ρατσισμού και διακρίσεων σε κάθε επίπεδο» και αναγνωρίζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως μία μη-τυπική εκπαιδευτική μέθοδο «ιδιαίτερα σχετική με την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας»³³. Από τις σημαντικότερες δράσεις εκπαίδευσης για τους νέους και πολιτικής για τη νεολαία ενάντια στη διάκριση υπήρξαν οι ευρωπαϊκές εκστρατείες νεολαίας «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι», οι οποίες κινητοποίησαν νέους ενάντια στο ρατσισμό, τον αντισημιτισμό, την ξενοφοβία και τη μισαλλοδοξία και υπέρ της διαφορετικότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της συμμετοχής. Χιλιάδες νέοι άνθρωποι πήραν μέρος στις διάφορες δραστηριότητες της εκστρατείας σε όλη την Ευρώπη.

Η Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο «Ζώντας Μαζί ως Ίσοι Απέναντι στην Αξιοπρέπεια» ψηφίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2008 και παρέχει οδηγίες και αναλυτικά μεθοδολογικά εργαλεία για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου στους ιθύνοντες χάραξης πολιτικής και στους επαγγελματίες. Προάγει διαπολιτισμικές προσεγγίσεις για τη διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας, βασισμένες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και προωθεί την ιδέα «της κοινής μας καταγωγής ως ανθρώπινο είδος και του κοινού μας πεπρωμένου».

Παρόλο που έχει θεσπιστεί και βρίσκεται σε ισχύ ένα ευρύ φάσμα εγγράφων και προσεγγίσεων για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της διάκρισης, παρατηρούμε ότι η εχθρικότητα απέναντι στους ξένους, η παραβίαση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, τα υψηλά επίπεδα επιθετικού εθνικισμού και οι κοινότυπες μορφές διακρίσεων παραμένουν ακόμα μία καθημερινή πραγματικότητα στις περισσότερες κοινωνίες σε όλη την Ευρώπη. Γι' αυτό το λόγο είναι τόσο σημαντικό να είμαστε σήμερα ενεργοί και δημιουργικοί στην προώθηση της αξίας της διαφορετικότητας, της ισότητας, της μη διάκρισης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

www.coe.int/dialogue

Σημειώσεις Τέλους

Πρωτόκολλο No.12 στη Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών

² Mario Reucker, "Ρατσισμός, ξενοφοβία και δομική διάκριση στον αθλητισμό», Έκθεση χώρας, Γερμανία, Bamberg, 2009, σελ. 26: www.efms.uni-bamberg.de/pdf/RACISM_in_SPORT_2010.pdf

³ Εκπαιδευτικό Πακέτο «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» - «Ιδέες, πηγές, μέθοδοι και δραστηριότητες για άτυπη διαπολιτισμική εκπαίδευση με νέους ανθρώπους και ενήλικες» (αναθεωρημένη έκδοση) Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005

⁴ Για παράδειγμα, βλέπε Ανακοίνωση του Αμερικανικού Ανθρωπολογικού Συλλόγου για τη «Φυλή»: www.aaanet.org/stmts/racepp.htm

⁵ Ρατσισμός και η διαχείριση της δικαιοσύνης, Διεθνής Αμνηστία, 2001, AI Index: 40/020/2001: www.amnestymena.org/Documents/ACT%2040/ACT400202001en.pdf

⁶ Lydia Gall, Καταναγκαστική Στείρωση – ένα Παράδειγμα Πολλαπλής Διάκρισης, 2010: www.errc.org/cikk.php?page=10&cikk=3564

⁷ www.unitedagainstracism.org

⁸ Alana Lentin, «Δέσμευση για Κάτι Διαφορετικό. Ρατσισμός, αντισημιτισμός, ξενοφοβία και μισαλλοδοξία και οι επιπτώσεις τους στους νέους ανθρώπους στην Ευρώπη» (έκθεση συμποσίου), 2006

⁹ Webster's Third New International Dictionary

¹⁰ Σύσταση No.9 Γενικής Πολιτικής της EEPM: Η μάχη ενάντια στον αντισημιτισμό, Ιούνιος 2004, CRI(2004)37

¹¹ <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta07/eres1563.htm>

¹² http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Antisemitism_Update_2010.pdf

¹³ Valeriu Nicolae, [ergonetwork: www.ergonetwork.org/antigypsyism.htm](http://ergonetwork.org/antigypsyism.htm)

¹⁴ «Θέσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα των Ρομά», Έγγραφο Θέσης από τον Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1631909>

¹⁵ Dosta! Γενικές πληροφορίες για την εκστρατεία. www.dosta.org/en/node/55

¹⁶ Q & A: οι εκδιώξεις των Ρομά από τη Γαλλία, άρθρο του BBC www.bbc.co.uk/news/world-europe-11027288

¹⁷ Ψήφισμα CM/ResChS(2001)9 Συλλογική Καταγγελία No.63/2010 <https://wcd.coe.int>

¹⁸ Ingrid Ramberg, «Δέσμευση για Κάτι Διαφορετικό. Ρατσισμός, αντισημιτισμός, ξενοφοβία και μισαλλοδοξία και οι επιπτώσεις τους στους νέους ανθρώπους στην Ευρώπη» (έκθεση συμποσίου), 2006

¹⁹ Μάθετε περισσότερα στο www.romadecade.org

²⁰ Μάθετε περισσότερα στο www.typicalroma.eu

²¹ http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf

²² Τα διαφυλετικά άτομα (πολλές συνθήκες στις οποίες ένας άνθρωπος γεννιέται με μία αναπαραγωγική ή σεξουαλική ανατομία που δεν φαίνεται να ταιριάζει στους τυπικούς ορισμούς του θηλυκού ή του αρσενικού) και αυτοί που αυτοχαρακτηρίζονται ως «queer» μπορεί να συνδέουν τους εαυτούς τους με την LGBT κοινότητα, η οποία τότε συνολικά αναφέρεται ως LGBTIQ.

²³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ομοφοβία στην Ευρώπη (P6_TA(2006)0018), 18 Ιανουαρίου, 2006, www.europaparl.europa.eu/sides/get-Doc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0018&language=EN

²⁴ ILGA «Ομοφοβία Υποστηριζόμενη από το Κράτος», Μάιος 2009: www.ilga.org/statehomophobia/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2009.pdf

²⁵ «Κοινωνικός Αποκλεισμός των Νέων Λεσβιών, Γκέι, Αμφιφυλόφιλων και Διαφυλικών (LGBT) Ατόμων στην Ευρώπη», ILGA-Europe και IGLYO, Απρίλιος 2006. www.iglyo.com/content/files/2006-Report-SocialExclusion.pdf

²⁶ www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf

²⁷ Equipe Claves, παρατίθεται στο «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Δουλειά με την Ευρωπαϊκή Νεολαία: Ποιοι Δρόμοι Μπροστά», από την Ingrid Ramberg (επιμ.), Συμβούλιο της Ευρώπης, 2009.

²⁸ Παγκόσμιο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και της Σχετιζόμενης Μισαλλοδοξίας: www.un.org/WCAR/durban.pdf

²⁹ Οδηγίες (2004/43/EC), (2000/78/EC), (2006/54/EC) και (2004/113/EC) αντίστοιχα.

³⁰ Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία Εθνικών Μειονοτήτων, <http://conventions.coe.int/Treaty/en.Treaties/Html/157.htm>

³¹ Υπόθεση D.H. και Άλλων κατά της Τσεχικής Δημοκρατίας (Καταγγελία No. 57325/00), Δικαστική Απόφαση, Στρασβούργο, 13 Νοεμβρίου 2007: www.asil.org/pdfs/ilib071214.pdf

³² 60 χρόνια της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Δικαιώματα Ρομά, 2010, Συμβούλιο της Ευρώπης

³³ Τελική Διακήρυξη: Το Μέλλον της πολιτικής για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης: AGENDA 2020, 8ο Συνέδριο Υπουργών υπεύθυνων για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης, Κίεβο, 2008: www.coe.int/t/dg4/youth/ig_coop/8_cemry_declaration_EN.asp

Εκπαίδευση

Εκπαίδευση είναι η διαδικασία μέσω της οποίας η κοινωνία μεταδίδει συσσωρευμένη γνώση, δεξιότητες και αξίες από τη μια γενιά στην άλλη. Με την ευρύτερη έννοια, η εκπαίδευση περιλαμβάνει οποιαδήποτε δράση ή εμπειρία που επιδρά διαμορφωτικά στο μυαλό, το χαρακτήρα ή τη φυσική ικανότητα ενός ατόμου. Έχει θεμελιώδη επίδραση στις ικανότητες και τις δυνατότητες των ατόμων και των κοινοτήτων να επιτυγχάνουν ανάπτυξη καθώς και κοινωνική και οικονομική επιτυχία. Αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες ανάπτυξης και ενδυνάμωσης των ανθρώπων. Η εκπαίδευση παρέχει στους ανθρώπους γνώσεις και πληροφορίες, συμβάλλει επίσης στην αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση και αξιοποιεί τη δυναμική κάθε ατόμου.

Η εκπαίδευση είναι, τόσο ανθρώπινο δικαίωμα από μόνη της, όσο και απαραίτητο μέσο πραγμάτωσης άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως δικαίωμα ενδυνάμωσης, η εκπαίδευση είναι το πρωταρχικό όχημα με το οποίο οικονομικά και κοινωνικά περιθωριοποιημένοι ενήλικες και παιδιά μπορούν να βγουν από τη φτώχεια και να αποκτήσουν τα μέσα για να συμμετέχουν πλήρως στις κοινότητές τους. Η εκπαίδευση διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη χειραφέτηση των γυναικών, την προστασία των παιδιών από την καταχρηστική και επικίνδυνη εργασία και από τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και τον έλεγχο της αύξησης του πληθυσμού.

Γενική Παρατήρηση 13 για το δικαίωμα στην εκπαίδευση στο άρθρο 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα¹

- Πώς έχει επηρεάσει η εκπαίδευση τον τρόπο που σκέφτεστε, αισθάνεστε και λειτουργείτε σήμερα;

Η εκπαίδευση στον κόσμο

Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ) εγκρίθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 2000 προκειμένου να ενισχυθεί η ανάπτυξη μέσω της βελτίωσης των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών στις φτωχότερες χώρες του κόσμου. Ο 2^{ος} Στόχος των ΑΣΧ είναι να διασφαλίσει ότι μέχρι το 2015 τα παιδιά παντού, αγόρια και κορίτσια, θα ολοκληρώσουν ένα πλήρες πρόγραμμα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο 3^{ος} Στόχος των ΑΣΧ είναι η προώθηση της ισότητας των φύλων και της χειραφέτησης των γυναικών μέσω της εξάλειψης της ανισότητας των φύλων στην εκπαίδευση. Κάθε χρόνο, συντάσ-

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Τα δικαιώματα των παιδιών
Εκπαίδευση για όλους;
Πόσα χρειαζόμαστε;
Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί
Η ζωή μου δεν είναι σόου
Ο δρόμος για τη χώρα της
ισότητας
Σύντομη ημερομηνία λήξης

«Απελευθερώστε το δυναμικό του παιδιού και θα το μεταμορφώσετε σε έναν ολόκληρο κόσμο.»

Maria Montessori

Σύμφωνα με την Έκθεση ΑΣΧ 2010²:

- Η εγγραφή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση συνέχισε να αυξάνεται, φτάνοντας το 89% στον αναπτυσσόμενο κόσμο και το 96% σε ανεπτυγμένες περιοχές.
- Ο αριθμός των παιδιών πρωτοβάθμιας σχολικής ηλικίας που βρίσκονταν εκτός σχολικού πλαισίου μειώθηκε από 106 εκατομμύρια το 1999 στα 69 εκατομμύρια το 2008.
- Το χάσμα μεταξύ των φύλων στον πληθυσμό εκτός σχολείου έχει μειωθεί: το ποσοστό των κοριτσιών αυτής της ομάδας μειώθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο από 57% σε 53%, μεταξύ 1999 και 2008.
- Στοιχεία για τα νοικοκυριά από 42 χώρες δείχνουν ότι τα παιδιά αγροτικών περιοχών έχουν διπλάσιες πιθανότητες να βρίσκονται εκτός σχολικού πλαισίου από ότι τα παιδιά που ζουν σε αστικές περιοχές.
- Τα παιδιά με αναπηρία σε όλο τον κόσμο έχουν πολύ πιο περιορισμένες δυνατότητες από ότι οι συνομήλικοί τους χωρίς αναπηρία. Ακόμη και σε ορισμένες χώρες που είναι πιο κοντά στην επίτευξη του στόχου της καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα παιδιά με αναπηρία αποτελούν την πλειοψηφία των ατόμων που αποκλείονται.

Ένας από τους σημαντικότερους στόχους της εκπαίδευσης είναι να διδάξει γραφή και ανάγνωση. Ο αλφαριθμητισμός, ως μέρος της βασικής εκπαίδευσης και θεμέλιο της μάθησης, συμβάλλει στην ενίσχυση των ανθρώπινων ικανοτήτων και παρέχει οφέλη, όχι μόνο για το άτομο, αλλά και για την οικογένεια, την κοινότητα και την κοινωνία. Ο αλφαριθμητισμός βοηθά στην εξάλειψη της φτώχειας και τη διεύρυνση της κοινωνικής συμμετοχής. Το Ινστιτούτο Στατιστικής της UNESCO (UIS) παρακολουθεί τους στόχους αλφαριθμητισμού που σχετίζονται με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Σύμφωνα με την έκθεση του UIS «Αλφαριθμητισμός Ενηλίκων και Νέων: Παγκόσμιες Τάσεις στην Ισότητα των Φύλων»³, το 2008, 796 εκατομμύρια ενήλικες (ηλικίας 15 ετών και άνω) σε όλο τον κόσμο δεν ήταν σε θέση να διαβάσουν και να γράψουν. Τα τρία τέταρτα περίπου των αναλφάβητων ενηλίκων παγκοσμίως βρίσκονται στην Νότια Ασία και την Υποσαχάρια Αφρική. Το συνολικό ποσοστό αλφαριθμητισμού των ενηλίκων ήταν 83% σε αντίθεση με το 76% το 1990. Η πρόοδος ήταν μεγάλη στη Βόρεια Αφρική και στην Ανατολική και Νότια Ασία με αύξηση 20% και 15%, αντίστοιχα.

Εκπαίδευση και γυναίκες

Η 8η Σεπτεμβρίου ανακηρύχθηκε Διεθνής Ημέρα για την Εξάλειψη του Αναλφαριθμητισμού από την UNESCO στις 17 Νοεμβρίου 1965. Ο αλφαριθμητισμός και η χειραφέτηση των γυναικών ήταν το θέμα της Διεθνούς Ημέρας για την Εξάλειψη του Αναλφαριθμητισμού το 2010. Τα κορίτσια εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ των 67,4 εκατομμυρίων παιδιών που βρίσκονται εκτός σχολικού πλαισίου στον κόσμο, ενώ, οι γυναίκες αποτελούν τα δύο τρίτα των 796 εκατομμυρίων αναλφάβητων ενηλίκων. «Η επένδυση στον αλφαριθμητισμό των γυναικών φέρει πολύ υψηλές αποδόσεις: Βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο, οδηγεί σε καλύτερη παιδική και μητρική υγεία και ευνοεί την πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση. Με λίγα λόγια, οι γυναίκες που πρόσφατα έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν επιδρούν θετικά σε όλους τους δείκτες ανάπτυξης.»

Irina Bokova, Γενική Διευθύντρια της UNESCO, σε μήνυμά της για τη Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη του Αλφαριθμητισμού 2010

? Γιατί νομίζετε ότι ο αριθμός των αναλφάβητων γυναικών είναι διπλάσιος από των αριθμό των αναλφάβητων ανδρών;

Η εκπαίδευση ως ανθρώπινο δικαίωμα

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι θεμελιώδες για την ίδια την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 1948, η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κήρυξε ως βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, τη δωρεάν και υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η εκπαίδευση δε θεωρείται μόνο δικαίωμα, αλλά και μέσο για την πλήρη και αποτελεσματική πραγμάτωση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώ-

ώματα, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 1976 και επικυρώθηκε από 160 χώρες⁴, επικύρωσε το δικαίωμα στην εκπαίδευση ως νομικά δεσμευτική υποχρέωση. Το Άρθρο 13 είναι η πιο μακροσκελής διάταξη του Συμφώνου και το πιο ευρύ και ολοκληρωμένο άρθρο για το δικαίωμα στην εκπαίδευση του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Άρθρο 13

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη του παρόντος Συμφώνου αναγνωρίζουν το δικαίωμα του ατόμου στην εκπαίδευση. Συμφωνούν ότι η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας, την αξιοπρέπεια και την ενίσχυση του σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Συμφωνούν ακόμη ότι, η εκπαίδευση πρέπει να επιτρέπει σε όλους να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία, να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία μεταξύ όλων των εθνών και όλων των φυλετικών, εθνοτικών ή θρησκευτικών ομάδων και να προωθεί τη δραστηριότητα των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη της παρούσας Σύμβασης αναγνωρίζουν ότι με στόχο την επίτευξη της πλήρους άσκησης του δικαιώματος αυτού:
 - (α) Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεάν σε όλους.
 - (β) Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση με τις διάφορες μορφές της, συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής και επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, θα πρέπει να καταστεί γενικά διαθέσιμη και προσβάσιμη με κάθε κατάλληλο μέσο και δωρεάν.
 - (γ) Η ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται σε όλους ισότιμα, ανάλογα με τις δυνατότητες του κάθε ατόμου, με κάθε κατάλληλο μέσο και δωρεάν.
 - (δ) Η βασική εκπαίδευση πρέπει να ενθαρρύνεται ή να εντείνεται στο μέτρο του δυνατού για τα άτομα που δεν έχουν λάβει ή δεν έχουν ολοκληρώσει το σύνολο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσής τους.
 - (ε) Θα πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά η ανάπτυξη ενός σχολικού συστήματος για όλες τις βαθμίδες, να ιδρυθεί ένα επαρκές σύστημα υποτροφιών και να βελτιωθεί με μόνιμο τρόπο η πρόσβαση του διδακτικού προσωπικού σε υλικά.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη του παρόντος Συμφώνου αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την επιλογή των γονέων και ενδεχομένως των νομίμων κηδεμόνων, να επιλέγουν για τα παιδιά τους σχολεία, πέραν εκείνων που ορίζονται από τις δημόσιες αρχές, τα οποία ανταποκρίνονται στα ελάχιστα εκπαιδευτικά πρότυπα, όπως αυτά ορίζονται ή εγκρίνονται από το Κράτος και να εξασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική εκπαίδευση των παιδιών τους σύμφωνα με τις πεποιθήσεις τους.
4. Καμία από τις διατάξεις του άρθρου αυτού δεν μπορεί να ερμηνεύεται με τρόπο που θίγει την ελευθερία των φυσικών και νομικών προσώπων να ιδρύουν και να διευθύνουν εκπαιδευτικά ιδρύματα, με την επιφύλαξη της τήρησης των αρχών που ορίζονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου και με την προϋπόθεση ότι η παρεχόμενη σε αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τα ελάχιστα πρότυπα που ορίζει το Κράτος.

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση έχει επικυρωθεί και σε πολλά άλλα έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και διάφορες περιφερειακές συνθήκες (για παράδειγμα ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ή η Αφρικανική Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών ή ο αναθεωρημένος Αραβικός Χάρτης) και συμβάσεις που επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων (όπως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των ατόμων με Αναπηρία ή η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών).

Τα πρότυπα και οι στόχοι όλων των εγγράφων ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στη γνώση και την εκπαίδευση. Το προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παρατήρησε ότι «η κοινή κατανόηση αυτών των δικαιωμάτων και ελευθεριών είναι υψίστης σημασίας για την πλήρη πραγμάτωση αυτής της δέσμευσης» προκειμένου να τηρηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να προαχθεί ο καθολικός σεβασμός τους. Συνεπώς, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός κόσμου, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα θα γίνονται σεβαστά.

Εάν προγραμματίζεις για ένα χρόνο, σπείρε ρύζι· εάν προγραμματίζεις για μια δεκαετία, φύτεψε δέντρα· εάν προγραμματίζεις για μια ζωή, εκπαίδευσε τους ανθρώπους.

Κινεζική παροιμία

«Όποιος ανοίγει μια σχολική πόρτα, κλείνει μια φυλακή.»

Victor Hugo

8 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Αλφαριθμητισμού

5 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Δασκάλων

«Εάν οι διακρίσεις δεν εκτίθενται πλήρως, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά.»

Katarina Tomaševski

Η εκπαίδευση πρέπει να είναι διαθέσιμη, προσβάσιμη, δεκτική και προσαρμόσιμη (available, accessible, acceptable and adaptable). Η ιδέα αυτών των τεσσάρων «Α» αναπτύχθηκε από την Katarina Tomasevski, πρώην Ειδική Εισηγήτρια των ΗΕ για το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση.

- **Διαθεσιμότητα** (availability): Η εκπαίδευση είναι δωρεάν και επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του κράτος· παρέχονται κατάλληλες υποδομές και καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί.
- **Προσβασιμότητα** (accessibility): Το σύστημα είναι αμερόληπτο, προσβάσιμο σε όλους και αναλαμβάνει θετική δράση για τη συμπερίληψη σ' αυτό των περιθωριοποιημένων ατόμων.
- **Δεκτικότητα** (acceptability): Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης είναι ευέλικτο, εγγυημένης ποιότητας, πολιτισμικά κατάλληλο και υιοθετεί την αρχή της μη διάκρισης.
- **Προσαρμοστικότητα** (adaptability): Η εκπαίδευση εξελίσσεται ανάλογα με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας και προσαρμόζεται στο τοπικό πλαίσιο.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται, να προστατεύουν και να πραγματοποιούν το δικαίωμα στην εκπαίδευση, καθιστώντας την εκπαίδευση διαθέσιμη, προσβάσιμη, δεκτική και προσαρμόσιμη (available, accessible, acceptable and adaptable). Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι φορείς που έχουν υποχρεώσεις που σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία και τα παιδιά που επωφελούνται από το δικαίωμα στην εκπαίδευση και πρέπει να συμμορφώνονται με τις υποχρεωτικές απαιτήσεις της, όπως για παράδειγμα οι γονείς του παιδιού, που είναι οι «πρώτοι παιδαγωγοί» και είναι υπεύθυνοι για την καθοδήγηση του παιδιού και οι επαγγελματίες της εκπαίδευσης.

? Είναι η εκπαίδευση στη χώρα σας διαθέσιμη και προσβάσιμη σε όλους;

Εκπαίδευση και διακρίσεις

Η αρχή της μη διάκρισης στην εκπαίδευση σχετίζεται με μια σειρά ζητημάτων.

1. Το πρώτο είναι ότι η εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να είναι προσβάσιμη και διαθέσιμη σε όλους χωρίς διακρίσεις.
2. Το δεύτερο είναι ότι η παροχή, η ποιότητα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης θα πρέπει να προσπαθεί τη μη διάκριση.
3. Το τρίτο είναι ότι η ίδια η εκπαίδευση έχει ως στόχο την καλλιέργεια του σεβασμού και της ανεκτικότητας.

Σχετικά με το πρώτο ζήτημα, η ΟΔΑΔ θέτει ως στόχο τη δωρεάν και υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να είναι γενικά διαθέσιμη και η τριτοβάθμια εκπαίδευση θα πρέπει να είναι εξίσου προσβάσιμη σε όλους, με κριτήριο τα προσόντα του κάθε ατόμου. Η Επιτροπή των ΗΕ για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα επιβεβαίωσε ότι μη διάκριση στην εκπαίδευση αφορά όλα τα άτομα που διαβιούν στο έδαφος ενός συμβαλλόμενου κράτους, συμπεριλαμβανομένων των μη υπηκόων και δήλωσε ότι «η απόλαυση του δικαιώματος στη βασική εκπαίδευση δεν περιορίζεται από την ηλικία ή το φύλο· αφορά στα παιδιά, στους νέους και στους ενήλικες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων»⁵. Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια εκπαίδευση στη βάση της μη διάκρισης, ως την ελάχιστη θεμελιώδη υποχρέωση των κρατών αναφορικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η διασφάλιση της μη διακριτικής μεταχείρισης στο πλαίσιο της πρόσβασης στην εκπαίδευση προϋποθέτει ότι οι στερεοτυπικές αντιλήψεις, για παράδειγμα εκείνες που εμποδίζουν το δικαίωμα των κοριτσιών ή των μειονεκτούντων ομάδων να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, θα πρέπει να ξεπεραστούν.

Το δεύτερο ζήτημα σχετίζεται με την ιδέα ότι η ίδια η εκπαίδευση θα πρέπει να λειτουργεί με τρόπο που δε συνιστά διακρίσεις. Η Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα τονίζει τη δεκτικότητα ως μια ουσιαστική πτυχή της απόλαυσης του δικαιώματος στην εκπαίδευση. Είναι σημαντικό η ποιότητα της εκπαίδευσης να είναι ανάλογη σε όλα τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα της ίδιας βαθμίδας. Σε περίπτωση που υφίστανται ξεχωριστά εκπαιδευτικά ιδρύματα που απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως τα δύο φύλα ή θρησκευτικές ή εθνοτικές μειονότητες θα πρέπει το διδακτικό προσωπικό, οι σχολικές εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός να είναι αντίστοιχα των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

❓ Αντιμετωπίζονται τα αγόρια και τα κορίτσια στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας σας ισότιμα; Αν όχι, με ποιους τρόπους αντιμετωπίζονται διαφορετικά;

Το ζήτημα της ολοκληρωμένης, έναντι της διαχωρισμένης εκπαίδευσης έχει συζητηθεί πολύ τα τελευταία χρόνια. Το δικαίωμα στη συμμετοχική εκπαίδευση αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες δηλώνει ρητά ότι η εκπαίδευση για τα παιδιά με αναπηρίες θα πρέπει να είναι χωρίς αποκλεισμούς. Ωστόσο, η συμμετοχική εκπαίδευση δεν πρέπει να περιορίζεται σε μαθητές με αναπηρίες ή με ειδικές ανάγκες, αλλά σε όλα τα περιθωριοποιημένα, κοινωνικά αποκλεισμένα άτομα που αντιμετωπίζονται στερεοτυπικά, συμπεριλαμβανομένων των εθνοτικών μειονοτήτων. Ένα μαθησιακό περιβάλλον στο οποίο συμμετέχουν άτομα από όλες τις κοινωνικές ομάδες είναι ωφέλιμο και για τους πιο προνομιούχους, καθώς βοηθά στην ανάπτυξη της ευαισθησίας για τις ανάγκες των άλλων, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική ένταξη και ανεκτικότητα.

❓ Υπάρχουν ειδικά σχολεία στην κοινότητά σας; Για ποιους;

Σεβόμενη το τρίτο ζήτημα, η ΟΔΑΔ ορίζει ότι η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ειρήνης και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού προσθέτει στα παραπάνω, το σεβασμό για το φυσικό περιβάλλον. Ο αλφαριθμητισμός και η αριθμητική, ως συστατικά της βασικής εκπαίδευσης και θεμέλιο για τη δια βίου μάθηση, είναι το κλειδί για την ενίσχυση των δυνατοτήτων των ατόμων· όμως το δικαίωμα στην εκπαίδευση περιλαμβάνει πολλά περισσότερα. Η εκπαίδευση οφείλει να προετοιμάζει το άτομο για μια «υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία, σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανεκτικότητας, ισότητας των φύλων και φιλίας μεταξύ των λαών και των εθνοτικών, εθνικών και θρησκευτικών ομάδων και των αυτόχθονων λαών»⁶. Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ο καίριος ρόλος που διαδραματίζει στην αντιμετώπιση του εξτρεισμού και της ριζοσπαστικοποίησης, στην προαγωγή της κοινωνικής συνοχής, με την άρση των στερεοτυπικών αντιλήψεων για το φύλο και άλλα στερεότυπα, στην ενίσχυση του σεβασμού απέναντι στον πλουραλισμό, καθώς και στην ενίσχυση της ικανότητας των ανθρώπων να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε δημοκρατικές και πλουραλιστικές κοινωνίες.

Όλοι έχουμε δικαίωμα σε μια εκπαίδευση που αποσκοπεί στην ανάπτυξη και τη διατήρηση μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα πρέπει να μπορούμε να μάθουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να μελετούμε σε ένα περιβάλλον όπου αυτά γίνονται σεβαστά. Αυτό ακριβώς σημαίνει εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση συμπεριλαμβάνει επίσης και το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα έγγραφα εγγυώνται το δικαίωμα στην εκπαίδευση για όλους, αλλά αυτό δεν είναι εφικτό χωρίς της διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών. Εκτός από το να καταστεί η εκπαίδευση προσβάσιμη και διαθέσιμη σε όλους, χωρίς διακρίσεις, ίσως είναι αναγκαία η θέσπιση προσωρινών ειδικών μέτρων, με σκοπό να υποστηριχθούν οι ευάλωτες ομάδες ή τα άτομα ώστε να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες. Για παράδειγμα οι άνθρωποι με νοητικές ή σωματικές αναπηρίες ή με μαθησιακές δυσκολίες, καθώς και τα μέλη των κοινωνικά μειονεκτούντων ή περιθωριοποιημένων ομάδων ή οι εθνοτικές μειονότητες που αντιμετωπίζουν γλωσσικά και πολιτιστικά εμπόδια, είναι πιθανό να χρειαστούν επιπλέον στήριξη.

Εκπαίδευση και ευαλωτότητα στην Ευρώπη

Παρά το γεγονός ότι πολλά έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων με δεσμευτική ισχύ ορίζουν ότι όλοι, χωρίς διακρίσεις έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, η πραγματικότητα είναι ότι δεν απολαμβάνουν

«Γιατί θα πρέπει η κοινωνία να αισθάνεται υπεύθυνη μόνο για την εκπαίδευση των παιδιών και όχι για την εκπαίδευση όλων των ενηλίκων κάθε ηλικίας»

Erich Fromm

❓ **Αν νομίζετε ότι η εκπαίδευση είναι ακριβή, δοκιμάστε την άγνοια.**

Ανώνυμος

❓ Το δικαίωμα στην εκπαίδευση περιλαμβάνει το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

νουν όλοι αυτό το δικαίωμα στον ίδιο βαθμό. Υπάρχουν κάποιες κοινωνικές ομάδες των οποίων το δικαίωμα στην εκπαίδευση παραβιάζεται συχνότερα σε σύγκριση με άλλους ανθρώπους. Εμπειρογνώμονες του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν επισημάνει τρεις βασικές ομάδες νέων, ιδιαίτερα ευάλωτες στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος:

1. όσοι που προέρχονται από οικονομικά μειονεκτούσες οικογένειες
2. όσοι έχουν γονείς με περιορισμένη εκπαιδευτική εμπειρία
3. εθνοτικές μειονότητες, μετανάστες και άτομα χωρίς σταθερό σπίτι (οι λεγόμενοι «ταξιδιώτες»).

Στην Ευρώπη, το ποσοστό σχολικής διαρροής των νέων ηλικίας 18 έως 24 ετών το 2009 ήταν 14,4%, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από τη Eurostat.⁸ Αυτό σημαίνει ότι περισσότερα από έξι εκατομμύρια άνθρωποι ή ένας στους επτά νέους εγκαταλείπουν το σχολείο έχοντας ολοκληρώσει μόνο τον πρώτο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή και λιγότερο. Σε 14 κράτη μέλη ωστόσο, αυτός ο δείκτης υπερβαίνει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Τα υψηλότερα ποσοστά σχολικής διαρροής παρουσιάζονται είναι στη Μάλτα (36,8%), την Πορτογαλία (31,2%) και την Ισπανία (31,2%). Ως η μεγαλύτερη εθνοτική μειονότητα στην Ευρώπη, οι Ρομά είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Η κοινωνική περιθωριοποίηση, η φτώχεια, οι γλωσσικές δυσκολίες και οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες αποτρέπουν την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση που είναι νόμιμα διαθέσιμη σε όλους. Σε ορισμένες χώρες, τα παιδιά Ρομά συχνά τοποθετούνται σε «ειδικές» τάξεις ή σχολεία, παρότι δεν έχουν νοητικές ή μαθησιακές αναπηρίες ή φοιτούν σε σχολεία αποκλειστικά για Ρομά. Εκτιμάται, σύμφωνα με μια έκθεση της UNESCO⁹, ότι το 50% των παιδιών Ρομά δεν έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και έτσι οι αρμόδιοι θεσμοί θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια επιβολής τους.

? Μπορείτε να εντοπίσετε άλλες ομάδες οι οποίες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην κοινότητά σας και δεν αναφέρονται σε αυτή τη λίστα,;

Τρέχουσες εκπαιδευτικές προκλήσεις

Το 1996, η επιτροπή της UNESCO σκιαγράφησε τις επτά κύριες εντάσεις που αντιμετωπίζει ο κόσμος και που επηρεάζουν την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα¹⁰:

1. Η ένταση μεταξύ παγκόσμιου και τοπικού
2. Η ένταση μεταξύ καθολικού και ατομικού
3. Η ένταση μεταξύ παράδοσης και εκσυγχρονισμού
4. Η ένταση μεταξύ πνευματικού και υλικού
5. Η ένταση μεταξύ μακροπρόθεσμης και βραχυπρόθεσμης θεώρησης
6. Η ένταση μεταξύ ανταγωνισμού και ισότητας ευκαιριών
7. Η ένταση που προκύπτει από τον εξαιρετικό βαθμό διεύρυνσης της γνώσης σε συνδυασμό με το ερώτημα του αν και το κατά πόσο οι άνθρωποι είναι σε θέση την αφομοιώσουν.

Η UNESCO έχει επισημάνει μια στρατηγική τεσσάρων «πυλώνων» μάθησης που θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων:

1. **Μαθαίνοντας να συνυπάρχουμε:** Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση πρέπει να ενδυναμώνει τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται προκειμένου οι μαθητές να αποδεχθούν την αλληλεξάρτησή τους με άλλους ανθρώπους· να διαχειρίζονται συγκρούσεις· να εργάζονται και να σχεδιάζουν κοινούς στόχους και ένα κοινό μέλλον με τους άλλους· να σέβονται τον πλουραλισμό και τη διαφορετικότητα (για παράδειγμα αναφορικά με το φύλο, την εθνότητα, τη θρησκεία και τον πολιτισμό)· και να συμμετέχουν ενεργά στη ζωή της κοινότητας.
2. **Μαθαίνοντας να μαθαίνουμε:** Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να βοηθά τους μαθητές να αποκτήσουν εργαλεία γνώσης: τα βασικά εργαλεία γνώσης για επικοινωνία και προφορική έκφραση, αλφαριθμητικό, αριθμητική και επίλυση προβλημάτων· να αποκτήσουν τόσο ευρεία γενική γνώση, όσο και γνώση σε βάθος σε κάποιους τομείς· να κατανοούν τα δικαιώματα και τις ευθύνες τους· και το σημαντικότερο, να μάθουν πώς να μαθαίνουν.

Τι θα συμβεί αν ανακαλύψουμε ότι ο σημερινός τρόπος ζωής μας είναι ασυμβίβαστος με τον προορισμό μας να γίνουμε ολοκληρωμένοι άνθρωποι;

Paulo Freire

3. **Μαθαίνοντας να πράττουμε:** Η εκπαίδευση θα πρέπει να βοηθά τους μαθητές να αποκτούν επαγγελματικές δεξιότητες και κοινωνικές και ψυχολογικές ικανότητες που θα τους επιτρέπουν να προβαίνουν σε τεκμηριωμένες αποφάσεις για ποικίλες καταστάσεις της ζωής, να είναι λειτουργικοί σε κοινωνικές και εργασιακές σχέσεις, να συμμετέχουν σε τοπικές και παγκόσμιες αγορές, να χρησιμοποιούν τεχνολογικά εργαλεία, να καλύπτουν βασικές ανάγκες και να βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής τους, καθώς και τη ζωή των άλλων.
4. **Μαθαίνοντας να υπάρχουμε:** Η εκπαίδευση θα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και να καθιστά τους ανθρώπους ικανούς να δρουν με μεγαλύτερη αυτονομία, κρίση, κριτική σκέψη και προσωπική ευθύνη. Θα πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη όλων καθώς και κάθε πτυχής της δυναμικής τους, των δεξιοτήτων μνήμης, συλλογιστικής, αισθητικής, πνευματικών αξιών, φυσικών ικανοτήτων και επικοινωνίας· υγιεινό τρόπο ζωής και απόλαυση των αθλημάτων και της ψυχαγωγίας· εκτίμηση του πολιτισμού· κατοχή κώδικα δεοντολογίας και ηθικής· ικανότητα να μιλούν και να υπερασπίζονται τον εαυτό τους· προσαρμοστικότητα.

Ο αλληλοσυμπληρωματικός ρόλος της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης

Καθώς ο κόσμος μας αλλάζει όλο και πιο γρήγορα, η απόκτηση νέων δεξιοτήτων και ικανοτήτων καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, επιτρέποντας στα άτομα να ανταποκρίνονται καλύτερα στις νέες προκλήσεις. Υπάρχουν δύο βασικές έννοιες που ενσωματώνονται στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές: η «δια βίου μάθηση» και η «κοινωνία της γνώσης». Πρόκειται για την ιδέα μιας κοινότητας που είναι σε θέση να παρέχει ευκαιρίες ανάπτυξης των ικανοτήτων τους στους ανθρώπους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Τα τυπικά συστήματα εκπαίδευσης προκειμένου να ικανοποιήσουν αυτό το αίτημα, θα πρέπει να γίνουν πιο ανοικτά και ευέλικτα. Η μη-τυπική εκπαίδευση από την άλλη πλευρά, με την ευρεία κλίμακα μεθοδολογιών και ευέλικτων προσεγγίσεων, ίσως μπορέσει να προσαρμοστεί πιο γρήγορα και εύκολα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των κοινωνιών και κάθε εκπαιδευόμενου ξεχωριστά.

? Με ποιο τρόπο υφίσταται η μη-τυπική εκπαίδευση στη δική σας κοινότητα;

Παρ' όλα αυτά η μη-τυπική εκπαίδευση σπάνια αναγνωρίζεται στο ίδιο βαθμό με την τυπική εκπαίδευση, είτε από διοικητικής άποψης, είτε στις αντιλήψεις των ανθρώπων. Δύο βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η μη τυπική εκπαίδευση είναι η διασφάλιση της ποιότητας και η επισφράγιση των δεξιοτήτων. Η αναγνώριση και η επικύρωση της μη-τυπικής μάθησης αποτελούν ζητούμενο για τις πολιτικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Σήμερα υπάρχει αυξημένη αναγνώριση, όχι μόνο του ρόλου της τυπικής εκπαίδευσης, αλλά και των ευκαιριών που προσφέρονται από τη μη τυπική εκπαίδευση, δηλαδή των προγραμμάτων που υλοποιούνται εκτός τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τέτοια προγράμματα διαχειρίζονται συχνά οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων νεολαίας.

Το 1998, η Διάσκεψη Ευρωπαϊκών Υπουργών αρμόδιων για τη νεολαία αναγνώρισε τη μη-τυπική εκπαίδευση ως προτεραιότητα του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπογράμμισε τη σημασία της αναγνώρισης και της αξιοποίησης των δεξιοτήτων που αποκτώνται μέσω αυτής. Η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της νεολαίας έχει συντονίσει τις στρατηγικές των δύο οργανισμών και των εταίρων τους για την αναγνώριση της μη τυπικής μάθησης, ιδίως μέσω του κοινού εγγράφου «Δρόμοι προς την Αναγνώριση»¹¹.

Οι εμπειρογνώμονες της εκπαίδευσης μιλούν για τη σημασία της «κατάρτησης των συνόρων» μεταξύ τυπικής και μη-τυπικής εκπαίδευσης, την προαγωγή της επικοινωνίας και της συνεργασίας που θα βοηθήσει στον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και τη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος ικανού να παρέχει στους μαθητές ένα συνεκτικό σύνολο ευκαιριών.

Το πρόγραμμα Pestalozzi του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχει ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης, ανταλλαγής και συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, διευθυντών σχολείων και εκπροσώπων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Ο ρόλος του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των 47 κρατών μελών της σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης. Ο γενικός στόχος είναι να αναπτυχθεί ένα συνεκτικό όραμα του ρόλου της εκπαίδευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και την ικανότητα των κοινωνιών μας να συμμετάσχουν στο διαπολιτισμικό διάλογο. Το πρόγραμμα βασίζεται σε ένα ευρύ όραμα για εκπαίδευση που περιλαμβάνει τις δύο αυτές αξίες και ικανότητες. Οι κοινωνικές προκλήσεις αναγνωρίζονται, προτείνονται λύσεις και δίνονται παραδείγματα καλής πρακτικής.

Τα κράτη μέλη έχουν εγκρίνει πολλά σημαντικά έγγραφα, τα οποία εστιάζουν και δίνουν κίνητρα για δράση σε εθνικό επίπεδο, διαδίδουν παραδείγματα καλών πρακτικών και βελτιώνουν τα πρότυπα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτά περιλαμβάνουν το Χάρτη για την Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και στα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CM/Rec (2010 7)), τη Σύσταση για την προώθηση και την αναγνώριση της μη-τυπικής εκπαίδευσης/μάθησης των νέων (CM/Rec (2003)8), τη Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών στα κράτη μέλη για την εκπαίδευση των Ρομά και των Ταξιδιωτών στην Ευρώπη (CM/Rec (2009) 4), τη Σύσταση για τη δημόσια ευθύνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και έρευνα (CM/Rec (2007)6) και τη Σύσταση για το διαπολιτισμικό διάλογο και την εικόνα του άλλου στη διδασκαλία της ιστορίας (CM/Rec (2011)6E).

Ένας άλλος τομέας συνεργασίας είναι αυτός που αφορά στο δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση και την ανάπτυξη της πολιτικής που ορίζει το δικαίωμα του καθενός στην εκπαίδευση ως καθοριστικό και καθιστά την ποιότητα της εκπαίδευσης προϋπόθεση για την πλήρη απόλαυση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το έργο αυτό ορίζει τη δημόσια ευθύνη σχετικά με το δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση και την αναγνώριση, προστασία και προώθηση της διαφορετικότητας μέσω της άσκησης του δικαιώματος στην ποιοτική εκπαίδευση.

Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων

Ο ρόλος των ΜΚΟ είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση και άλλων δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτό. Ανάμεσά τους οι συνδικαλιστικές ενώσεις, οι μαθητικές ενώσεις, οι σύλλογοι εκπαιδευτικών και γονέων επιτελούν αναντικατάστατο έργο, ιδιαίτερα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οργανώσεις νεολαίας έχουν βρει τρόπους να εισακουστούν αναφορικά με τα εκπαιδευτικά ζητήματα. Το ίδιο έχουν κάνει φοιτητικές και μαθητικές οργανώσεις, όπως το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Φοιτητών (AEGEE), η Ευρωπαϊκή Ένωση Φοιτητών (ESIB) και το Συντονιστικό Γραφείο των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Μαθητών Σχολείου (OBESSU), που είναι μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα των εθνικών οργανώσεων και ενώσεων μαθητών σχολείων, ενεργή στη γενική και επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι οργανώσεις αυτές εργάζονται για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειρίας και γνώσης μεταξύ των οργανώσεων φοιτητών και μαθητών και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπροσώπηση των απόψεων των μαθητών και φοιτητών στην Ευρώπη. Όπως και άλλες οργανώσεις νέων, μαθητών και φοιτητών, εργάζονται άμεσα για την εξάλειψη των διακρίσεων στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα, για τη βελτίωση της ποιότητας και της πρόσβασης στην εκπαίδευση στην Ευρώπη, καθώς και την αντιμετώπιση εκπαιδευτικών ζητημάτων που σχετίζονται με την ισότητα και την πρόσβαση.

<http://www.obessu.org/>
<http://www.esib.org/>
http://www.aegge.org
<http://youthforum.org>
<http://www.dare-network.eu/>
<http://www.hrea.org>

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, η κύρια πλατφόρμα των οργανώσεων νεολαίας στην Ευρώπη, θεωρεί την εκπαίδευση στρατηγική προτεραιότητα για την πολιτική στον τομέα της νεολαίας. Καλεί για ολιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης, η οποία θα αναγνωρίζει και θα υποστηρίζει την ποιοτική τυπική και μη-τυπική εκπαίδευση και την άτυπη μάθηση. Ο κύριος στόχος του φόρουμ είναι «η δημιουργία μιας πραγματικής δια βίου κοινωνίας γνώσης, όπου όλες οι μορφές μάθησης έχουν αξία, οι νέοι άνθρωποι μπορούν να επιλέξουν τα δικά τους εκπαιδευτικά μονοπάτια και οι οργανώσεις νεολαίας αναγνωρίζονται ως οι σημαντικότεροι πάροχοι ποιοτικής μη-τυπικής εκπαίδευσης για τους νέους¹²».

Το δίκτυο DARE– Δημοκρατία και Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη – είναι ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο ΜΚΟ και άλλων οργανώσεων που επιδίδονται στην προβολή της Εκπαίδευσης στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στην προώθηση της διαπολιτισμικής και της διακρατικής συνεργασίας και στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε αυτά τα πεδία. Μία από τις πρωτοβουλίες τους είναι οι Συγχρονισμένες Ημέρες Δράσης (SynAct) που λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο την Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (10 Δεκεμβρίου).

Η Ένωση για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (HREA) είναι μια διεθνής, μη-κυβερνητική οργάνωση που υποστηρίζει τη μάθηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την εκπαίδευση ακτιβιστών και επαγγελματιών, την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού και προγραμματισμού και τη συγκρότηση κοινοτήτων μέσω της διαδικτυακής τεχνολογίας (όπως η λίστα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου HREA).

www.dare-network.eu

www.hrea.org

Σημειώσεις Τέλους

¹ Γενική Παρατήρηση 13 για το δικαίωμα στην εκπαίδευση στο Άρθρο 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, 08/12/99. E/C.12/1999/10, παρ. 1' <http://www.unhchr.ch>

² Η Έκθεση Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας του 2010, www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG_Report_2010_En_r15_low_res_20100615-.pdf

³ Ενήλικος και Νεανικός Αλφαριθμητισμός: Παγκόσμιες Τάσεις στην Ισότητα των Φύλων, Ενημερωτικό Δελτίο UIS, Σεπτέμβριος 2010, No.3, εκδόθηκε από το Ινστιτούτο Στατιστικών της UNESCO www.unesco.org/education/ild2010/FactSheet2010_Lit_EN.pdf

⁴ Έως τον Αύγουστο του 2011

⁵ Γενική Παρατήρηση No. 13 στο Άρθρο 13 του ΔΣΟΚΠΔ, 08/12/99. E/C.12/1999/10, παρ. 24.

⁶ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, UN Doc A/44/49 (1989), παρ. 29(1)(d)

⁷ Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών στην εκπαίδευση, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για το δικαίωμα στην Εκπαίδευση, Kishore Singh, GE.11-12940, 18 Απριλίου 2011: www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A-HRC-17-29.pdf

⁸ Μήνυμα της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών' Αντιμετωπίζοντας την πρώιμη εγκατάλειψη του σχολείου: Μία σημαντική συνεισφορά στην Ατζέντα 2020 της Ευρώπης.

⁹ Βρεφονηπιακή Φροντίδα και Έκθεση Περιφερειακής Εκπαίδευσης – Ευρώπη και Βόρεια Αμερική, UNESCO, WCECCE/Ref.4, 27 Αυγούστου 2010 unesdoc.unesco.org/images/0018/001892/189211e.pdf

¹⁰ Μαθαίνοντας: Ο Θησαυρός Εντός, UNESCO, Παρίσι, 1996. www.see-educoop.net/education_in/pdf/15_62.pdf

¹¹ <http://youth-partnership-eu.coe.int>

¹² www.youthforum.org

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
3 πράγματα
Προσοχή, παρακολουθούμε!
Δάχτυλα και αντίχειρες
Το πρωτοσέλιδο
Οι Makah και το κυνήγι της
φάλαινας
Τα μέλλοντά μας
Ιστορία δύο πόλεων
Ο ιστός της ζωής

Περιβάλλον

Ανθρώπινα Δικαιώματα και Περιβάλλον

Η σωτηρία του κόσμου βρίσκεται στην ανθρώπινη καρδιά, στην δύναμη του αναστοχασμού, στην ανθρώπινη πραότητα και στην ανθρώπινη υπευθυνότητα. Βρισκόμαστε ακόμα υπό την επιρροή της καταστροφικής και ανώφελης αντίληψης ότι ο άνθρωπος είναι το αποκορύφωμα της δημιουργίας και όχι απλώς ένα μέρος της... Ακόμα δεν γνωρίζουμε πώς να θέσουμε την ηθική πάνω από την πολιτική, την επιστήμη και την οικονομία. Ακόμα είμαστε ανίκανοι να κατανοήσουμε ότι η μοναδική γνήσια βάση όλων των δράσεών μας – αν πρόκειται να είναι ηθικές – είναι η υπευθυνότητα. Η υπευθυνότητα είναι κάτι υψηλότερο από την οικογένειά μου, την πατρίδα μου, την εταιρία μου, την επιτυχία μου.

Vaclav Havel

Όταν σας ζητείται να συζητήσετε για «το περιβάλλον», τι σκέφτεστε πρώτα; Το Ευρωβαρόμετρο κατέγραψε απαντήσεις που συμπεριλάμβαναν την κλιματική αλλαγή, τη μόλυνση στις μικρές και μεγάλες πόλεις, την προστασία της φύσης, τις καταστροφές που προκαλούνται από τον άνθρωπο παράγοντα όπως οι πετρελαιοκηλίδες, τα βιομηχανικά ατυχήματα, αλλά και τις φυσικές καταστροφές όπως οι σεισμοί, οι πλημμύρες και άλλες, και τέλος την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Δεν αποτελεί έκπληξη ότι το ζήτημα που συγκέντρωνε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον ποίκιλε ανά χώρα, για παράδειγμα η μόλυνση των υδάτων στη Βαλτική Θάλασσα ήταν το πιο σημαντικό πρόβλημα για τους κατοίκους των Βαλτικών χωρών, ενώ στη Μάλτα και τη Βουλγαρία ως σημαντικότερο πρόβλημα αναδείχθηκε η ατμοσφαιρική μόλυνση.

Αυτή η διαδεδομένη ανησυχία για την κατάσταση του περιβάλλοντος είναι πολύ πρόσφατη. Σε διαφορετικούς πολιτισμούς και κατά τη διάρκεια της ιστορίας έχουν εμφανιστεί πολλές θρησκευτικές και φιλοσοφικές παραδόσεις που αφορούσαν στη σχέση ανάμεσα στα ανθρώπινα όντα και στην υπόλοιπη φύση. Στον αποκαλούμενο «αναπτυγμένο» κόσμο η γενική στάση υπήρξε μέχρι πρόσφατα, μία στάση κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Το ευρύ κοινό ξεκίνησε να στρέφει με σοβαρότητα την προσοχή του στην έκταση της καταστροφής που προκαλούμε στο φυσικό περιβάλλον μόνον στις αρχές της δεκαετίας του 1960.

Οι άνθρωποι αντιλαμβανόμαστε ότι δεν μπορούμε να πετάμε τα απορρίμματά μας και να περιμένουμε να εξαφανιστούν. Είναι προφανές ότι αυτό που συμβαίνει σε μία περιοχή έχει επιπτώ-

Η διοξίνη, μία ανθεκτική βιοσυσσωρεύσιμη τοξίνη (PBT) που δημιουργείται κατά την παραγωγή του PVC και του βινυλίου δεν αποσυντίθεται ταχέως και ταξιδεύει σε όλη την υφήλιο, συσσωρεύεται στο λιπώδη ιστό και συμπυκνώνεται κατά την άνοδο στη διατροφική αλυσίδα. Οι διοξίνες βρίσκονται σε επικίνδυνες συγκεντρώσεις ακόμα και στους ιστούς πολικών αρκούδων και στο μητρικό γάλα των Ινουίτ¹.

22 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό

23 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα Μετεωρολογίας

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για την Πολιτισμική Διαφορετικότητα για το Διάλογο και την Ανάπτυξη

22 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για τη Βιοποικιλότητα

5 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

17 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης και της Ξηρασίας

11 Ιουλίου

Ημέρα του Πληθυσμού της Γης

2η Τετάρτη του Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μείωσης των Φυσικών Καταστροφών

16 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής

6 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την Αποτροπή της Εκμετάλλευσης του Περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια πολέμου και ενόπλων συγκρούσεων

σεις σε μία άλλη και πως όλες μας οι δραστηριότητες – εξορύξεις, υλοτομία, οικοδόμηση ή καλλιέργεια – έχουν συνέπειες τόσο τοπικά, όσο και παγκόσμια, στο παρόν και στο μέλλον. Επομένως, οι ανησυχίες μας για το περιβάλλον δεν μπορούν να αποκοπούν από τις ανησυχίες μας για την ανθρωπότητα και πρέπει να βασιστούν στις αρχές της αμεροληψίας, των δικαιωμάτων και της υπευθυνότητας. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα για τον τρόπο που οι επιπτώσεις στο περιβάλλον σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα:

Αέρας

Ο αέρας που αναπνέουμε μπορεί να είναι μολυσμένος, για παράδειγμα λόγω εκπομπής σωματιδίων από τα οχήματα και τη βιομηχανία, καθώς επίσης από τα καύσιμα οικιακής χρήσης και το κάπνισμα. Άλλοι μολυσματικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τα χαμηλά επίπεδα όζοντος και τους μικροοργανισμούς που συνδέονται με την υγρασία. Στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας², η έκθεση σε αιωρούμενα μικροσωματίδια μειώνει το προσδόκιμο ζωής κάθε ανθρώπου, κατά μέσο όρο, σχεδόν κατά ένα χρόνο. Η χαμηλή ποιότητα του αέρα παραβιάζει το δικαίωμα στη ζωή και στο υψηλότερο εφικτό επίπεδο σωματικής και ψυχικής υγείας.

Νερό

Οι παγκόσμιοι πόροι του φρέσκου νερού μειώνονται προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες του αυξανόμενου πληθυσμού, όχι μόνο για πόση και υγιεινή, αλλά επίσης για την αυξημένη παραγωγή τροφής, τις βιομηχανικές επεξεργασίες και τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες³.

Το 2011, 1,1 δισεκατομμύρια άνθρωποι – το ένα έβδομο του πληθυσμού – δεν είχαν πρόσβαση σε μία ασφαλή και επαρκή παροχή νερού, κάτι που αποτελεί μία προφανή παραβίαση του ανθρώπινου δικαιώματος στη ζωή και στην υγεία. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, 1,8 εκατομμύρια άνθρωποι – οι περισσότεροι παιδιά κάτω των 5 ετών που ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες – πεθαίνουν κάθε χρόνο από ασθένειες διάρροιας που προκαλούνται από μολυσμένο νερό.

Καθώς οι διαθέσιμοι υδάτινοι πόροι δεν επαρκούν, εγείρονται ζητήματα ανθρώπινης ασφάλειας. Οι διενέξεις μπορεί να είναι εσωτερικές σε μία χώρα, για παράδειγμα όπως έγινε το 2010 στο Νέο Δελχί της Ινδίας, όπου η ασταθής παροχή νερού και στη συνέχεια η πλήρης διακοπή του οδήγησε σε βίαιες διαδηλώσεις και πολλούς τραυματισμούς. Οι διενέξεις μπορεί επίσης να εκδηλωθούν μεταξύ κρατών που αποδεσμεύουν ή παρακρατούν το νερό από όμορά τους κράτη ως εργαλείο πολιτικής πίεσης ή ως επιθετικές ή τρομοκρατικές ενέργειες.⁴

Γη

Σχεδόν το ένα τρίτο της επιφάνειας της γης χρησιμοποιείται σήμερα για γεωργία και εκατομμύρια στρέμματα φυσικών οικοσυστημάτων μετατρέπονται κάθε χρόνο σε αγροτικές καλλιέργειες.⁶

Η Αξιολόγηση Δασικών Πόρων το 2010 του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) εκτίμησε ότι η καθαρή απώλεια των παγκόσμιων δασών ήταν 7,3 εκατομμύρια εκτάρια (18 εκατομμύρια στρέμματα) ανά χρόνο. Επιπλέον, πολλές πρακτικές αγροκαλλιέργειας είναι ιδιαίτερα μολυσματικές και μη βιώσιμες ενώ, οι σύγχρονες αγροτικές μέθοδοι απαιτούν λιγότερη εργασία με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να εξαναγκάζονται να μεταναστεύσουν σε πόλεις προκειμένου να αναζητήσουν εργασία. Το 2007, για πρώτη φορά στην ιστορία, περισσότερο από το μισό του ανθρώπινου πληθυσμού ζούσε σε αστικές περιοχές⁷. Επίσης, εκμεταλλευόμαστε τη γη για εξορύξεις, ενώ τα οδικά συστήματα περιορίζουν το φυσικό περιβάλλον με επιπτώσεις στη μετακίνηση των άγριων ζώων. Σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όλες αυτές οι αλλαγές μπορεί να οδηγήσουν, μεταξύ άλλων, σε παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, την επιθυμητή εργασία, παραβιάσεις του δικαιώματος στην τροφή και τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή.

? Με ποιους τρόπους μολύνεται ο αέρας, το νερό και η γη στο περιβάλλον όπου ζείτε;

Ο κόσμος δεν είναι δικός μας, η Γη δεν είναι δική μας. Είναι ένας θησαυρός που διαφυλάττουμε για τις επόμενες γενιές.

Αφρικανική παροιμία

Για παραδείγματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον, επισκεφθείτε: www.righttoenvironment.org

Στην περιοχή της λεκάνης απορροής του Δούναβη, όλες οι χώρες έχουν εκπονήσει σχέδια εθνικής διαχείρισης και συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο μέσω του Διεθνούς Συμβουλίου για την Προστασία του Ποταμού Δούναβη, με στόχο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο για το Νερό της ΕΕ μέχρι το 2015.⁵

Ζούμε σε μία πεπερασμένη υφήλιο, όπου τα πάντα συνδέονται μεταξύ τους, για παράδειγμα μέσω των διατροφικών αλυσίδων, το νερό και τους γεωλογικούς κύκλους. Υπάρχει κάποια φυσική ανθεκτικότητα, αλλά η σοβαρή αποδιοργάνωση αυτών των κύκλων, για παράδειγμα από τη μόλυνση, τις ακατάλληλες γεωργικές πρακτικές, τα αρδευτικά συστήματα ή την υπεραλίευση, αποσταθεροποιεί τη φυσική ισορροπία. Οι πυρηνικές καταστροφές στο Τσερνομπίλ και στη Φουκουσίμα, ο θάνατος των δέντρων στο Μαύρο Δάσος στη Γερμανία από όξινη βροχή, η ερημοποίηση της νότιας Ισπανίας, η ξήρανση της Θάλασσας της Αράλης στο Ουζμπεκιστάν και το σχέδιο κατασκευής του φράγματος στο Ιλισού της Τουρκίας, αποτελούν παραδείγματα για το πώς οι άνθρωποι στη διαδικασία της ανάπτυξης καταστρέφουν την περιβαλλοντική βάση και την ίδια τη ζωή, στο βωμό της οικονομικής δραστηριότητας.

Κλιματική αλλαγή

«Η φθίνουσα περιβαλλοντική ποιότητα του πλανήτη Γη και η εμφανής αύξηση της σφοδρότητας και της συχνότητας των φυσικών κινδύνων όπως οι κυκλώνες, οι πλημμύρες και η λειψυδρία, καθιστούν τους ανθρώπους όλο και πιο ευάλωτους στη διατροφική ανασφάλεια, στην κακή υγεία και στις μη βιώσιμες συνθήκες διαβίωσης».

Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Ηνωμένων Εθνών (UNEP)

Σύμφωνα με την Τέταρτη Έκθεση Αξιολόγησης⁸ της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC), «Τα τελευταία χρόνια, η επιστημονική έρευνα και γνώση για την κλιματική αλλαγή έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο, επιβεβαιώνοντας ότι η σύγχρονη υπερθέρμανση του κλίματος της Γης οφείλεται σε ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η καύση ορυκτών καυσίμων. Η υπερθέρμανση του πλανήτη και οι ήδη υπολογίσιμες συνέπειες και μελλοντικές επιπτώσεις, αναμένονται να είναι πολυποικίλες και δαπανηρές», σε ποσοστό πιθανοτήτων 90%, σύμφωνα με την εκτίμηση της παραπάνω έκθεσης.

Η καύση ορυκτών καυσίμων είναι η κύρια ανθρώπινη δραστηριότητα που επιφέρει την κλιματική αλλαγή. Καθώς καίγονται τα καύσιμα, απελευθερώνουν διοξείδιο του άνθρακα, υδρατμούς, μεθάνιο και υποξείδιο του αζώτου στην ατμόσφαιρα της Γης. Αυτά τα αέρια παγιδεύουν την ηλιακή ενέργεια και προκαλούν παγκόσμια υπερθέρμανση. Η διαδικασία αυτή αναφέρεται συνήθως ως «φαινόμενο του θερμοκηπίου». Το αέριο που ευθύνεται κυρίως για το φαινόμενο αυτό είναι το διοξείδιο του άνθρακα, γιατί κατακάθεται στην ατμόσφαιρα για πολύ καιρό. Τα σημερινά ατμοσφαιρικά επίπεδα υπερβαίνουν κατά πολύ τα φυσιολογικά ποσοστά του διοξειδίου του άνθρακα για τα τελευταία 650.000 χρόνια. Το αποτέλεσμα είναι σοβαρό: τα 11 από τα 12 χρόνια της περιόδου από το 1995 ως το 2006 ήταν από τα θερμότερα έτη της γης, σημειώνοντας ρεκόρ από το 1850 (αρχή της βιομηχανοποίησης)⁹. Ορισμένες συνέπειες της παγκόσμιας υπερθέρμανσης είναι και αναμένεται να είναι:

Αλλαγές στη στάθμη της θάλασσας. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα πλημμυρίσει κάποια μικρά νησιωτικά κράτη, ενώ εκατομμύρια κάτοικοι παράκτιων πεδινών περιοχών θα κινδυνεύσουν από πλημμύρες. Αυτές οι επιπτώσεις είναι ήδη αισθητές σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, ιδίως στα νησιά του Νότιου Ανατολικού Ειρηνικού και στη Νοτιανατολική Ασία.

Ακραία καιρικά φαινόμενα. Οι πλημμύρες, η λειψυδρία και οι καταιγίδες θα γίνουν συχνότερες και πιο σφοδρές.

Εξαφάνιση ειδών. Αν οι παγκόσμιες θερμοκρασίες αυξηθούν κατά δύο βαθμούς Κελσίου, εκτιμάται ότι το 30% όλων των ειδών που ζουν στην ξηρά θα απειληθούν με αυξημένο κίνδυνο εξαφάνισης.¹⁰

Διατροφικές ελλείψεις. Καθώς αυξάνονται οι θερμοκρασίες και αλλάζουν τα μοτίβα βροχοπτώσεων, οι αποδόσεις της ετήσιας σοδειάς θα μειωθούν σημαντικά στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ινδία.

Έλλειψη νερού. Οι αλλαγές στα μοτίβα βροχοπτώσεων θα έχουν επιπτώσεις στη λειψυδρία ή στις πλημμύρες. Το διαθέσιμο νερό θα λιγοστεύει.

Ασθένειες. Με την αύξηση των θερμοκρασιών, ασθένειες όπως η ελονοσία, η ασθένεια του Δυτικού Νείλου, ο δάγκειος πυρετός και η ογκοκέρκωση (λοίμωξη του επιπεφυκότος γνωστή ως τύφλωση των ποταμών) θα μεταφερθούν σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου.

Καταστροφή ευάλωτων περιοχών. Κατεστραμμένες περιοχές, όπως τα λιβάδια που έχουν υποστεί υπερβόσκηση, οι αποψιλωμένες βουνοπλαγιές, τα απογυμνωμένα γεωργικά εδάφη, θα είναι πιο ευάλωτα σε κλιματικές αλλαγές απ' ό,τι στο παρελθόν¹².

Περιβαλλοντικοί πρόσφυγες. Η κλιματική αλλαγή, σε συνδυασμό με άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα, συμβάλλει στη μεγάλη αύξηση του αριθμού των ανθρώπων που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να αναζητήσουν καταφύγιο.

? Μπορείτε να εντοπίσετε κάποιες συνέπειες της κλιματικής αλλαγής που έχουν ήδη επηρεάσει τη χώρα σας;

Το ζήτημα της δικαιοσύνης

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής δε γίνονται αισθητές σε όλο τον κόσμο στον ίδιο βαθμό. Σύμφωνα με τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος συνήθως υποφέρουν οι φτωχότερες χώρες του κόσμου. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω της γεωγραφικής τους τοποθεσίας, των χαμηλών εισοδημάτων, των αδύναμων θεσμών και της μεγαλύτερης εξάρτησης από περιβαλλοντικούς παράγοντες, όπως η γεωργία, δεν έχουν τους πόρους να προσαρμοστούν (για παράδειγμα να καλλιεργήσουν διαφορετικά προϊόντα που είναι πιο κατάλληλα για πιο υγρές ή πιο ξηρές συνθήκες).

Η άλλη πτυχή της ισότητας αφορά στο πώς μοιράζεται το κόστος των ενεργειών για το μετριασμό των κινδύνων για το περιβάλλον, για παράδειγμα το κόστος που απαιτεί η προσαρμογή σε σύγχρονες τεχνολογίες οι οποίες καίνε πιο αποτελεσματικά καύσιμα ή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όπως ο άνεμος, το νερό ή η ηλιακή ενέργεια. Ο τρόπος κατανομής των ευθυνών αποτέλεσε σημείο αιχμής κατά το 17ο Συνέδριο των Συμβαλλόμενων Μερών στη Συνεδρίαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή στο Ντάρμπαν το 2011 και παραμένει ακόμα μία πρόκληση για τους διαπραγματευτές.

Τα ζητήματα γύρω από τη ισονομία συνδέονται με τις αντιλήψεις για τη δικαιοσύνη και πολλοί μιλούν για μία αντίληψη κλιματικής δικαιοσύνης εννοώντας ένα «όραμα άρσης και ανακούφισης των άνισων βαρών που δημιουργούνται από την κλιματική αλλαγή. Κλιματική δικαιοσύνη σημαίνει ίση αντιμετώπιση όλων των ανθρώπων και έλλειψη διακρίσεων κατά τη χάραξη πολιτικών και την εκπόνηση σχεδίων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, σημαίνει την απαλλαγή από συστήματα που προκαλούν την κλιματική αλλαγή διαιωνίζοντας ταυτόχρονα τις διακρίσεις».¹²

Η κλιματική αλλαγή ίσως είναι η μεγαλύτερη απειλή για τη μακροπρόθεσμη ευημερία του ανθρώπου και αναμφισβήτητο πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα. Ωστόσο, η επικέντρωση της προσοχής στην κλιματική αλλαγή μπορεί να έχει ατυχείς συνέπειες: είτε δεν δίνεται αρκετή προσοχή σε άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα όπως η μόλυνση, η υπεραλιείωση ή η αστική ανάπτυξη, είτε οι επιπτώσεις αυτών των πιέσεων αποδίδονται στην κλιματική αλλαγή, ενώ στην πραγματικότητα υπάρχουν άλλες αιτίες που θα πρέπει να συζητηθούν. Οι απειλούμενοι κοραλλιοτόποι είναι ένα καλό παράδειγμα. Οι θερμότερες θερμοκρασίες στη θάλασσα, η αύξηση της στάθμης της θάλασσας και η οξίνιση των ωκεανών λόγω της κλιματικής αλλαγής είναι σίγουρα μία πιθανή απειλή για τους κοραλλιοτόπους και επομένως για τα δικαιώματα αυτών των ανθρώπων που κερδίζουν τα προς το

Αμέσως μετά την Πρωτοχρονιά, όταν στις 2 Ιανουαρίου καθίσει να δειπνήσει μία οικογένεια στις ΗΠΑ θα έχει ήδη χρησιμοποιήσει, κατά άτομο, την ίδια ποσότητα ορυκτών καυσίμων που χρησιμοποιεί μία οικογένεια στην Τανζανία ολόκληρο το χρόνο.

Andrew Simms

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί πραγματική απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

Ban Ki-moon

Η κλιματική αλλαγή δεν πρέπει να μεταλλαχθεί από μία άβολη αλήθεια σε ένα βολικό αποδιοπομπαίο τράγο για άλλα ανθρώπινα απολήματα.

Keith Brander και άλλοι¹⁴

Αν δεν μπορούμε να σταθεροποιήσουμε το κλίμα και δεν μπορούμε να σταθεροποιήσουμε τον πληθυσμό, δεν υπάρχει ούτε ένα οικοσύστημα στη Γη που να μπορούμε να σώσουμε.

Ίδρυμα Worldwatch

Οι άνθρωποι δεν είναι το μοναδικό είδος στη Γη, απλά συμπεριφέρονται σαν να ήταν.

Ανώνυμος

Ίσως η μοναδική πιο επιτυχημένη διεθνής συμφωνία μέχρι σήμερα υπήρξε το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ.

Kofi Annan

ζην ή που απολαμβάνουν ψυχαγωγικές δραστηριότητες σ' αυτά τα μέρη. Ωστόσο, η άμεση απειλή μόλυνσεων, οι κατολισθήσεις λόγω υδάτινων απορροών ως αποτέλεσμα αλλαγών στις γεωργικές πρακτικές, η υπεραλίευση των ψαριών των υφάλων για βρώση, η συλλογή ψαριών, σαλιγκαριών αλλά και κοραλλιών από ενυδρείοφιλους και η εξόρυξη κοραλλιών για παραγωγή τσιμέντου και γέμισμα δρόμων μπορούν να καταστρέψουν τους υφάλους πολύ πριν επιδράσουν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε 70 χρόνια.¹³

Πληθυσμιακή αύξηση

Το 1804, υπήρχαν 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι στον κόσμο· το 1927, δύο δισεκατομμύρια· το 1959, τρία δισεκατομμύρια· το 1974, τέσσερα δισεκατομμύρια· το 1987, πέντε δισεκατομμύρια· έξι δισεκατομμύρια το 1998· επτά δισεκατομμύρια το 2011. Η ραγδαία αύξηση οφείλεται σε ένα συνδυασμό θετικών αλλαγών, για παράδειγμα τη βελτίωση της υγιεινής, της διατροφής και της υγειονομικής περίθαλψης, που επιτρέπει στους ανθρώπους να ζουν περισσότερο και να γεννούν περισσότερα παιδιά που επιβιώνουν και ενηλικιώνονται. Ωστόσο, ζούμε σε μία πεπερασμένη υφήλιο και ο αυξανόμενος πληθυσμός ασκεί ακραία πίεση στο περιβάλλον, προκειμένου να παρασχεθούν ακόμα και τα απολύτως απαραίτητα για τη στέγαση, την τροφή και το νερό.

Όταν εξετάζουμε το θέμα της πίεσης που ασκείται στο περιβάλλον, θα πρέπει να τοποθετούμε στην εξίσωση, όχι μόνο απόλυτους αριθμούς, αλλά επίσης παράγοντες όπως οι διαφορετικοί τρόποι ζωής και τα διαφορετικά μοτίβα κατανάλωσης. Τα πλούσια κράτη, όπως τα περισσότερα στην Ευρώπη, αποτελούν μόνο το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού, ωστόσο, τα υψηλά πρότυπα ζωής συνδυάζονται με τη χρήση περισσότερου από το 70% των πόρων του. Επομένως, ο τρόπος που αξιολογούμε το θέμα του πληθυσμού είναι επίσης ζήτημα δικαιοσύνης.

Η Κίνα μείωσε το ποσοστό γεννήσεων στη χώρα θεσπίζοντας μία πολιτική που επιτρέπει τη γέννηση μόνο ενός παιδιού για κάθε οικογένεια. Θεωρείτε δικαιολογημένη αυτή την απόφαση της κινεζικής κυβέρνησης; Έχετε ακούσει άλλες μεθόδους μείωσης των ποσοστών γεννήσεων;

Αντιμετώπιση των προβλημάτων

Εφόσον η ανθρώπινη δραστηριότητα επηρεάζει το περιβάλλον, το ερώτημα είναι πώς θα μπορούσαμε να το προστατεύσουμε καλύτερα το περιβάλλον που μας συντηρεί.

Μία προσέγγιση είναι μέσω των διεθνών συμφωνιών για συγκεκριμένα ζητήματα. Ο ΟΗΕ έχει υπογράψει αρκετές συνθήκες και διακηρύξεις για την προστασία του περιβάλλοντος, για παράδειγμα για την ατμοσφαιρική μόλυνση, τη βιοποικιλότητα, τη βιοασφάλεια, την ερημοποίηση, τα υπό εξαφάνιση είδη, τη ρύπανση από τα πλοία, την τροπική υλοτομία, τους υδροβιότοπους και τη φαινοθηρία.¹⁵

Η διεθνής δράση για την προστασία του στρώματος του όζοντος με τη σταδιακή κατάργηση των χλωροφθορανθράκων (CFCs) και άλλων χημικών που το καταστρέφουν, είναι αλματώδης και πολύ αποτελεσματική. Το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις Ουσίες που Καταστρέφουν το Στρώμα του Όζοντος τέθηκε σε ισχύ το 1989· και ως αποτέλεσμα, το στρώμα του όζοντος θα πρέπει κάποια στιγμή να αποκατασταθεί.¹⁶

Άλλο ένα παράδειγμα είναι το Πρωτόκολλο του Κιότο (υπογράφηκε το 1997, τέθηκε σε ισχύ το 2005 και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2012), σύμφωνα με το οποίο οι χώρες ανέλαβαν συγκεκριμένες δεσμεύσεις για τη μείωση της εκπομπής των αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Το πρωτόκολλο του Κιότο έχει βαρύνουσα σημασία γιατί βασίζεται στις αρχές της δικαιοσύνης και της ισότητας και προϋποθέτει την ανάληψη «κοινών αλλά διαφοροποιημένων υποχρεώσεων». Με άλλα λόγια, οι βιομηχανοποιημένες χώρες πρέπει να πληρώσουν περισσότερα γιατί η κατά κεφαλήν τους εκπομπή αερίων θερμοκηπίου είναι συνήθως δεκαπλάσια του μέσου όρου της εκπομπής των αναπτυσσόμενων χωρών.

Εφόσον το πρωτόκολλο λήγει το 2012, πρέπει να συσταθεί ένα νέο διεθνές πλαίσιο –συνομολογούμενο και επικυρωμένο, ικανό να προσφέρει τη συνέχεια και τελικά τη βελτίωση στη μείωση της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου. Γι' αυτό το λόγο απαιτείται μία ανανεωμένη πολιτική δέσμευση των συμβαλλόμενων και των μη-συμβαλλόμενων μερών του πρωτοκόλλου.

Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC-ΔΕΑΚ)

Η IPCC-ΔΕΑΚ είναι το κορυφαίο διεθνές όργανο για την εκτίμηση της κλιματικής αλλαγής. Καθιερώθηκε από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Ηνωμένων Εθνών (UNEP – ΠΠΗΕ) και τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Οργανισμό (WMO – ΠΜΟ) προκειμένου να παρέχει σαφή επιστημονική ενημέρωση για την τρέχουσα κατάσταση της κλιματικής αλλαγής και τις πιθανές περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές της επιπτώσεις.

Η IPCC είναι ένα διακυβερνητικό και επιστημονικό όργανο. Σήμερα 194 χώρες του ΟΗΕ και του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού είναι μέλη της IPCC, η οποία επιθεωρεί και εκτιμά τις πιο πρόσφατες επιστημονικές, τεχνικές και κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες που προέρχονται από όλο τον κόσμο και σχετίζονται με την κατανόηση της κλιματικής αλλαγής. Λόγω της επιστημονικής και διακυβερνητικής της φύσης, η IPCC διαθέτει τη μοναδική δυνατότητα να παρέχει αυστηρές και σταθμισμένες επιστημονικές πληροφορίες στους παράγοντες λήψης αποφάσεων. Το έργο αυτού του οργανισμού σχετίζεται επομένως με τη χάραξη πολιτικών, είναι ωστόσο ουδέτερο πολιτικά και δε δεσμεύεται από κάποια συγκεκριμένη πολιτική.

Η IPCC δεν πραγματοποιεί έρευνες, ούτε αξιολογεί τα δεδομένα ή τις παραμέτρους που σχετίζονται με το κλίμα. Χιλιάδες επιστήμονες από όλο τον κόσμο συνεισφέρουν στο έργο της σε εθελοντική βάση.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Η Διακήρυξη της Βιέννης το 1972 στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον¹⁶ μπορεί να θεωρηθεί το σημείο εκκίνησης για μία προσέγγιση της περιβαλλοντικής προστασίας βασισμένη στα δικαιώματα. Υιοθέτησε την αρχή ότι «ο άνθρωπος [πρέπει να] έχει το θεμελιώδες δικαίωμα στην ελευθερία, την ισότητα και τις επαρκείς συνθήκες ζωής, σε ένα ποιοτικό περιβάλλον που επιτρέπει μία αξιοπρεπή ζωή με ευημερία και φέρει επίσημα την ευθύνη να προστατεύσει και να βελτιώσει το περιβάλλον για την παρόντική και τις μέλλουσες γενιές».

Είναι δυνατόν να ζησει κανείς αξιοπρεπώς και σε επαρκείς συνθήκες χωρίς καταστρεπτικές επιπτώσεις στο περιβάλλον; Αν ναι, πώς; Η περιβαλλοντική καταστροφή μπορεί να είναι, τόσο το αποτέλεσμα της υποανάπτυξης, όσο και της ανάπτυξης. Για παράδειγμα η υποανάπτυξη με τη συνεπακόλουθη φτώχεια οδηγεί στην αποψίλωση των δασών, καθώς ο επηρεαζόμενος πληθυσμός συλλέγει καυσόξυλα για να τα χρησιμοποιήσει για μαγείρεμα και ζέστη. Με δεδομένη την έλλειψη βοσκοτόπων, η υπερβόσκηση στην περιφέρεια της γεωργικής γης οδηγεί στην ερημοποίηση. Επίσης, η ανεπαρκής διαχείριση των αποβλήτων και η προβληματική συλλογή των απορριμμάτων οδηγεί στην έλλειψη πόσιμου νερού. Κι ακόμη, η ανεπαρκής εκπαίδευση παραλύει την εθνική επιδίωξη για καθαρότερο περιβάλλον. Η ανάπτυξη, από την άλλη μεριά, επιτίθεται στο περιβάλλον με διαφορετικό τρόπο. Τα οικονομικά κέρδη ωθούν στην καταστροφή των δασών στον εκτοπισμό των φυλετικών κοινοτήτων και στη εξαντλητική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Η βιομηχανοποίηση μολύνει τον αέρα, το νερό και την ατμόσφαιρα μέσω της εκπομπής τοξικών και χημικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της παραγωγής και της κατανάλωσης, και όλα αυτά στο όνομα της ανάπτυξης.¹⁸

Το 1989, η Έκθεση του Μπρούντλαντ επιχείρησε να διαλύσει τις εγγενείς αντιθέσεις ανάμεσα στο περιβάλλον και την ανάπτυξη, μέσω της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία ορίστηκε ως η «ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενιών να ανταποκριθούν στις δικές τους ανάγκες». Η έκθεση ήταν η βάση του Συνεδρίου των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992 (γνωστό επίσης ως Σύνοδος της Γης), το οποίο παρήγαγε τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Η διακήρυξη (που ονομάζεται επίσης Ατζέντα 21) ήταν ένα σχέδιο δράσης παγκόσμιας ισχύος, με στόχο να εφαρμοστεί εθνικά και τοπικά από κυβερνήσεις, οργανισμούς και άτομα σε κάθε περιοχή όπου οι άνθρωποι επηρεάζουν το περιβάλλον. Ακόμα ένα αποτέλεσμα της συνάντησης του Ρίο ήταν η Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC). Η UNFCCC παρέχει ένα συνολικό πλαίσιο διακυβερνητικών προσπαθειών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.

Η βασική διαφορά ανάμεσα στη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή και στο Πρωτόκολλο του Κιότο είναι ότι ενώ η Σύμβαση ενθάρρυνε τις βιομηχανοποιημένες χώρες να σταθεροποιήσουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, το Πρωτόκολλο τις δεσμεύει να το κάνουν.

Η Σύμβαση του Århus

Η Σύμβαση του Århus για «την Πρόσβαση στην Πληροφόρηση, τη Δημόσια Συμμετοχή στη Λήψη Αποφάσεων και την Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη σε Περιβαλλοντικά Θέματα» συμφωνήθηκε από την Οικονομική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Ευρώπη το 1998. Η σύμβαση έχει επικυρωθεί από 40 χώρες και επίσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που αναγνωρίζει «το δικαίωμα κάθε ανθρώπου παρούσας και μελλοντικής γενιάς να ζει σε ένα περιβάλλον επαρκές για την υγεία και την ύπαρξή του. Επίσης, αναγνωρίζει το δικαίωμα στη δημόσια πληροφόρηση για περιβαλλοντικά ζητήματα, τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για το περιβάλλον και την πρόσβαση σε ανεξάρτητα δικαστήρια σε σχέση με περιβαλλοντικές αποφάσεις. Αν και έχει επικυρωθεί βασικά μόνο από τις Ευρωπαϊκές χώρες και τις χώρες της Κεντρικής Ασίας και έχει πολύ αδύναμο ελεγκτικό μηχανισμό, η σύμβαση έχει παγκόσμια εμβέλεια, καθώς συνδυάζει περιβαλλοντικά και ανθρώπινα δικαιώματα.¹⁹

Το περιβαλλοντικό κίνημα μπορεί να επιβιώσει μόνο αν γίνει ένα κίνημα δικαιοσύνης. Αν παραμείνει απλώς ένα καθαρά περιβαλλοντικό κίνημα, είτε θα πεθάνει ή θα επιβιώσει ως «πράσινο ξέπλυμα» των πολυεθνικών. Όποιος είναι ειλικρινής περιβαλλοντιστής δεν μπορεί να αντέξει αυτό το ρόλο. Αλλά το κίνημα έχει απεριόριστες δυνατότητες όταν είναι οικολογικό και βασίζεται στη δικαιοσύνη.

Vandana Shiva

Η προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βασίζεται στην αμεροληψία, τη δικαιοσύνη και το συνδυασμό δικαιωμάτων με αντίστοιχες υποχρεώσεις, θεωρείται από πολλούς η οδός που θα οδηγήσει στην προστασία του περιβάλλοντος. Ωστόσο, για πολλά χρόνια, ακτιβιστές και άλλοι συμμετέχοντες στο περιβαλλοντικό κίνημα έχουν υποστηρίξει ότι αυτή η προϋπόθεση δεν είναι αρκετή. Το επιχείρημά τους ήταν ότι αν η ανθρώπινη ζωή και η υγεία είναι οι στόχοι της περιβαλλοντικής προστασίας, τότε το περιβάλλον θα προστατευθεί μόνο ως συνέπεια, και στο βαθμό που απαιτείται να προστατευθεί η ανθρώπινη ευημερία. Το 2009 στο τέλος του Παγκοσμίου Συνεδρίου των Λαών για την Κλιματική Αλλαγή και τα Δικαιώματα της Μητέρας Γης στη Βολιβία, στάλθηκε στον ΟΗΕ για μελέτη η Οικουμενική Διακήρυξη της Μητέρας Γης (2010). Το Άρθρο 2 δηλώνει ότι «η Μητέρα Γη έχει το δικαίωμα να υπάρχει, να εξακολουθεί να υπάρχει και να συνεχίσει τους ζωτικούς κύκλους, τις δομές, τις λειτουργίες και τις διαδικασίες που συντηρούν όλα τα όντα».

Το έγκλημα της οικοκτονίας

Οι περιβαλλοντικές καταστροφές, όπως στο Seveso το 1976, στο Bhopal το 1984, στο Τσερνομπίλ το 1986, η ισπανική διαρροή λυμάτων το 1998 και η έκρηξη στην πετρελαϊκή εξέδρα Deep Water Horizon το 2010 είχαν ως αποτέλεσμα εκτεταμένες δικαστικές διενέξεις. Ωστόσο, ούτε οι μέλλουσες γενιές, ούτε το περιβάλλον, καθεαυτό, εκπροσωπήθηκαν ποτέ στις δίκες αυτές.

Υπάρχει, επίσης, επιτακτική ανάγκη να δικαστούν οι επιχειρήσεις που προκαλούν εκτεταμένες οικολογικές καταστροφές. Ο όρος «οικοκτονία», ο οποίος αναφέρεται σε οποιαδήποτε καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος σε μεγάλη κλίμακα, επινοήθηκε μετά την καταστροφή με ζιζανιοκτόνα στη Νοτιοανατολική Ασία, κατά τη διάρκεια του Πολέμου στο Βιετνάμ. Τον Απρίλιο του 2010, ο Συνήγορος του Ηνωμένου Βασιλείου, Πόλι Χίγκινς, πρότεινε στα Ηνωμένα Έθνη να αναγνωριστεί η οικοκτονία ως ένα διεθνές έγκλημα κατά της ειρήνης όπως η γενοκτονία, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα επιθετικότητας και να δικάζονται στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

Η θέσπιση του εγκλήματος της οικοκτονίας είναι απαραίτητη, γιατί όπως κατηγορούνται για ανθρωποκτονία όσοι δολοφονούν ανθρώπους, με τον ίδιο τρόπο θα πρέπει να θεωρείται έγκλημα και η καταστροφή της φύσης.

Jaime David Fernandez Mirabal,
Υπουργός Περιβάλλοντος,
Δομινικανή Δημοκρατία

Ο ρόλος του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης τοποθετεί τη βιώσιμη ανάπτυξη στην κορυφή της ατζέντας του. Η πολιτική του είναι ότι η οικονομική πρόοδος δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τα βασικά περιουσιακά στοιχεία της ανθρωπότητας: την ποιότητα του περιβάλλοντος και των φυσικών τοπίων, την πολυπολιτισμικότητα και τη δημοκρατία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρεί την κλιματική αλλαγή ως το πιο σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κόσμος σήμερα. Αναγνωρίζει τις επιπτώσεις της στα ανθρώπινα δικαιώματα και επακόλουθα ενεργοποιείται στοχεύοντας σε δύο μέτωπα: στη διατήρηση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, αλλά επίσης και στην προστασία της διαφορετικότητας και της βιωσιμότητας των πολλών πολιτισμών του κόσμου. Ο πολιτισμικός πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης, επομένως, απαιτεί παράλληλες προσπάθειες για να αναπτυχθεί μία κουλτούρα βιώσιμης ανάπτυξης και να προστατευθεί η πολυπολιτισμικότητα.

Με τις δράσεις του, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει συντελέσει στο να δημιουργηθεί στην Ευρώπη ένα επαρκές νομικό πλαίσιο υπεράσπισης της βιοποικιλότητας, της χωροταξίας (με την έν-

Η Βρετανία χρειάστηκε τους μισούς πόρους αυτού του πλανήτη για να κερδίσει την ευημερία της. Πόσοι πλανήτες θα χρειαστούν για να πετύχει η Ινδία ανάπτυξη;

Mahatma Gandhi

νοια της κατάλληλης χρήσης της γης) και της διαχείρισης των φυσικών πόρων και της αειφόρου χωρικής ανάπτυξης, η οποία να βασίζεται σε ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σχεδιασμό για την ενιαία αξιοποίηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων. Το περιβαλλοντικό πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης το οποίο ξεκίνησε το 1961 έχει εκδώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Φυσικών Τοπίων, τη Σύμβαση για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Φύσης και Φυσικού Περιβάλλοντος, και τη Σύμβαση Πλαίσιο για την αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Κοινωνία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης επίσης διεξάγει το πρόγραμμα «Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Προστατευμένων Περιοχών». Αυτό συστήθηκε το 1965 και απονέμεται σε προστατευμένες περιοχές για την εξέχουσα επιστημονική, πολιτισμική ή αισθητική τους αξία· οι περιοχές αυτές επίσης, θα πρέπει να διαθέτουν ένα κατάλληλο σχέδιο συντήρησης, το οποίο μπορεί να συνδυάζεται με ένα πρόγραμμα βιώσιμης ανάπτυξης.

Επιχειρήθηκε να προστεθεί στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ένα επιπρόσθετο πρωτόκολλο που θα αναγνωρίζει ως αυτοτελές το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, αλλά οι προσπάθειες αυτές δεν καρποφόρησαν. Η αντίπαλη άποψη ήταν ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να ασχοληθεί με τις πιο σημαντικές περιβαλλοντικές παραβιάσεις ακολουθώντας το Άρθρο 8 (ιδιωτικότητα και οικογενειακή ζωή) της ίδιας σύμβασης.

- Θα έπρεπε να προστεθεί στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον;

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Πολλά άτομα έχουν προσφύγει επιτυχημένα στο Δικαστήριο για υποθέσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον, στη βάση ότι οι δυσμενείς περιβαλλοντικοί παράγοντες ήταν η αιτία καταπάτησης ενός ανθρώπινου δικαιώματός τους που προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η νομολογία του Δικαστηρίου περιλαμβάνει παρεμβολές στο δικαίωμα στη ζωή, την ιδιωτικότητα και την οικογενειακή ζωή, καθώς και το σπίτι, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και την πρόσβαση στις δικαστικές αρχές, το δικαίωμα στη λήψη και μετάδοση πληροφορήσης και ιδεών, το δικαίωμα σε μία αποτελεσματική προσφυγή και το δικαίωμα στην ειρηνική απόλαυση των αγαθών από ένα άτομο.

Χάμερ κατά Βελγίου

Δικαστική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 27ης Νοεμβρίου 2007

Η ενάγουσα είχε ένα σπίτι που χτίστηκε από τους γονείς της σε δασική περιοχή, όπου δεν επιτρεπόταν η οικοδόμηση. Κινήθηκαν διαδικασίες εναντίον της με την κατηγορία της κατοχής ενός σπιτιού χτισμένου με καταπάτηση της σχετικής δασικής νομοθεσίας και τα δικαστήρια απεφάνθησαν ότι οφείλει να αποκαταστήσει τη γη στην προηγούμενη κατάστασή της. Το σπίτι κατεδαφίστηκε βίαια. Η ενάγουσα κατήγγειλε ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά της στην ιδιωτική ζωή.

Το Δικαστήριο έκρινε για πρώτη φορά ότι, ενώ δεν προστατεύεται ρητά στη Σύμβαση, το περιβάλλον έχει αξία από μόνο του και αποκομίζουν από αυτό κέρδος, τόσο η κοινωνία, όσο και οι δημόσιες αρχές. Τα οικονομικά θέματα και επιπλέον το δικαίωμα στην ιδιοκτησία δεν μπορούν να προέχουν του περιβάλλοντος, ιδίως όταν το Κράτος έχει νομοθετήσει σχετικά. Οι δημόσιες αρχές είχαν επομένως υποχρέωση να ενεργήσουν με τρόπο που να στοχεύει στην προστασία του περιβάλλοντος.²⁰

Συμμετοχή των νέων

Στο Κεφάλαιο 1 περιγράψαμε τις διαστάσεις της εκπαίδευσης σχετικά με, μέσω και για τα ανθρώπινα δικαιώματα και δηλώσαμε ότι η γνώση, οι δεξιότητες και οι στάσεις για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να αποκτηθούν μόνο μέσω της εμπειρίας. «Ξεκίνα από εκεί που βρίσκονται οι νέοι» είναι το μάντρα (: σύνθημα) όποιου δραστηριοποιείται στον τομέα της νεολαίας. Υπάρχει καλύτερο σημείο εκκίνησης από τη συμμετοχή σε δράσεις για το περιβάλλον; Για πα-

Το Εγχειρίδιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Περιβάλλοντος του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχει πληροφορίες για τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την επίδραση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος.

Καθώς οι νέοι έχουν μεγαλύτερη επίγνωση των ζητημάτων και της διακύβευσης της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, το περιβάλλον είναι ένας τομέας στον οποίο πρέπει να αναλάβουν την ηγεσία.

Έκθεση Παγκόσμιας Νεολαίας 2003²¹

ράδειγμα, το σημείο εκκίνησης μπορεί να είναι οι προβληματισμοί που έχει μία τοπική ομάδα νέων για έναν τοπικό δρόμο ή για μία οικοδομική ανάπτυξη που θα τους στερήσει κάποιο χώρο αναψυχής. Επίσης, οι νέοι μπορεί να θέλουν να ανακαλύψουν πώς μπορούν να μειώσουν τις δραστηριότητες, που προκαλούν υψηλή εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα ή να κάνουν τα σπίτια τους, τα σχολεία και τους συλλόγους τους ή τις λέσχες νεολαίας πιο φιλικά προς το περιβάλλον. Σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, μπορούν να επηρεάσουν τη δημόσια συζήτηση και τις πολιτικές διενέξεις με διάφορα μέσα, όπως για παράδειγμα, με την αποστολή επιστολών, την παρουσίαση θεατρικών έργων και τις διαδηλώσεις.

Η περιβαλλοντική προστασία και ευαισθητοποίηση είναι ένας σημαντικός προβληματισμός για πολλές οργανώσεις νεολαίας σε όλη την Ευρώπη, ακόμα και αν δεν τίθεται από όλες ως πρώτη προτεραιότητα. Υπάρχουν πολλές Ευρωπαϊκές οργανώσεις και κινήματα νεολαίας που δραστηριοποιούνται στην προστασία του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχοντας την επίγνωση ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση και δράση δεν γνωρίζει σύνορα. Στο πρόγραμμα των Ευρωπαϊκών Κέντρων Νεολαίας, οι σχετικές δραστηριότητες καλύπτουν θέματα που έχουν μεγάλη απόσταση μεταξύ τους – ωστόσο είναι πολύ στενά αλληλοσυνδεδεμένα – όπως η διατροφική ασφάλεια, η περιβαλλοντική δικαιοσύνη, η βιώσιμη ανάπτυξη και η κλιματική αλλαγή.

Ευκαιρίες συμμετοχής παρουσιάζονται και σε διεθνές επίπεδο. Η Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή αναγνωρίζει τη σημασία της συμμετοχής των νέων και έχει επεκτείνει τα όριά της, συμπεριλαμβάνοντας και νέους της περιφέρειας. Αυτό το εκτεταμένο καθεστώς επιτρέπει στους νέους να λάβουν επίσημη πληροφόρηση, να συμμετέχουν σε συναντήσεις και να τοποθετηθούν. Στη 16η συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Κανκούν του Μεξικού, συμμετείχαν περίπου 500 εκπρόσωποι νεολαίας, νέοι ακτιβιστές και εκπρόσωποι οργανώσεων νεολαίας από όλο τον κόσμο.

Ενδιαφέρον για το περιβάλλον; Ενδιαφέρον για το δάσος!

Πρόκειται για μία πρωτοβουλία του οργανισμού «Νεολαία και Περιβάλλον της Ευρώπης» (YEE) που πραγματοποιήθηκε το 2011 με τη συμμετοχή νέων από την Αλβανία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Φινλανδία, την Πορτογαλία, τη Ρωσία και το Ηνωμένο Βασίλειο οι οποίοι οργάνωσαν μία εκστρατεία για να ενθαρρύνουν νέους ανθρώπους να κινητοποιηθούν για την προστασία των δασών παγκοσμίως. Η εκστρατεία στόχευε στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για τα δάση που απειλούνται σε όλο τον κόσμο, την ενθάρρυνση των νέων ανθρώπων να αναλάβουν δράση, την υποστήριξή τους προκειμένου να ανακαλύψουν τα τοπικά τους δάση και την ενδυνάμωσή τους για να τα φροντίσουν. <http://www.yeenet.eu>

Χρήσιμοι οργανισμοί και συνδέσεις

Ο Χάρτης της Γης είναι μία διακήρυξη θεμελιωδών ηθικών αρχών για την οικοδόμηση μίας δίκαιης, αειφόρου και ειρηνικής παγκόσμιας κοινωνίας τον 21ο αιώνα: www.earthcharterinaction.org

Woldwatch, έρευνα για παγκόσμια περιβαλλοντικά θέματα: www.worldwatch.org

Η εκστρατεία του ΟΗΕ με τον τίτλο **Unite to Combat Climate Change (Ενωμένοι στην Καταπολέμηση της Κλιματικής Αλλαγής)** έχει ως στόχο την ενθάρρυνση των κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο να ενωθούν και να δράσουν τώρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής: www.unep.org/unite/

Real time world statistics (Παγκόσμιες στατιστικές σε πραγματικό χρόνο) www.woldometers.info

Calculate your carbon footprint (Υπολογίστε το δικό σας αποτύπωμα άνθρακα), δηλαδή το βαθμό εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα που προκαλούν οι δραστηριότητές σας). Αυτό το διαδικτυακό εργαλείο διατίθεται σε πολλές γλώσσες είναι δωρεάν και εύκολο στη χρήση: www.carbonfootprint.com

Πάνω από τους μισούς (53%) πολίτες της ΕΕ αναφέρουν ότι ανέλαβαν κάποιου είδους δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής τους τελευταίους έξι μήνες: η διαλογή και ανακύκλωση των απορριμμάτων τους είναι η πιο συχνή δράση που αναλαμβάνεται και ακολουθούν η αγορά λιγότερων αντικειμένων μίας χρήσης και η κατανάλωση τοπικών και εποχιακών προϊόντων.²²

Climate justice (Κλιματική δικαιοσύνη). Ένα δίκτυο οργανώσεων και κινημάτων από όλη την υφήλιο που συνεργάζονται για την επικράτηση της δικαιοσύνης σε θέματα οικολογικά, κοινωνικά αλλά και δικαιωμάτων φύλου: www.climate-justice-now.org

Μία τεράστια πηγή κεντρικών δεδομένων και ένας εύκολος τρόπος να συγκριθούν τα εθνικά στατιστικά δεδομένα: www.nation-master.com

Η σχέση μεταξύ νεολαίας και κλιματικής αλλαγής περιγράφεται πολύ καλά στην **Παγκόσμια Έκθεση για τη Νεολαία του 2010** των Ηνωμένων Εθνών.

Το δίκτυο **Friends of the Earth International (Διεθνής των Φίλων της Γης)**, είναι ένα από τα μεγαλύτερα διεθνώς, περιβαλλοντικά δίκτυα βάσης. Διοργανώνουν εκστρατείες για τα πιο επείγοντα σημερινά περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα: www.foei.org

Το κίνημα **350.org** είναι ένα παγκόσμιο κίνημα βάσης που δραστηριοποιείται με στόχο την εξάλειψη της κλιματικής κρίσης: www.350.org

Η Βικιπαίδεια διαθέτει μία λίστα των πιο αξιόλογων περιβαλλοντικών οργανώσεων με βάση τον τύπο οργάνωσης (διακυβερνητικό, κυβερνητικό ή μη κυβερνητικό) και με επιπλέον υποκατηγορίες ανά χώρα: www.wikipedia.org

Σημειώσεις τέλους

¹ www.healthybuilding.net/pvc/facts.html

² Ο ΠΟΥ Ευρωπαϊκής περιφέρειας αποτελείται από 53 κράτη μέλη. Για μία ολοκληρωμένη λίστα, συμβουλευθείτε τη σελίδα 8 του ΠΟΥ/Ενημερωτικό φυλλάδιο για την Ευρώπη: www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0017/122912/who_office_brochure-UK-ww.pdf

³ www.unwater.org

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε www.worldwater.org

⁵ www.icpdr.org/icpdr-pages/river_basin_management.htm

⁶ «Η Χρήση της Γης Παγκοσμίως ως Κορυφαίο Περιβαλλοντικό Ζήτημα», Science Daily, www.sciencedaily.com/releases/2005/08/050808065021.htm

⁷ www.unfpa.org

⁸ www.greenfacts.org/en/climate-change-ar4

⁹ ΔΕΑΚ, «Ατμοσφαιρικό Διοξείδιο του Άνθρακα». Τέταρτη Έκθεση Εκτίμησης: Κλιματική Αλλαγή 2007, www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wg1/en/ch2s2-3.html#2-3-1

¹⁰ www.direct.gov.uk

¹¹ www.righttoenvironment.org

¹² www.climate-justice-now.org

¹³ L.M. Brander, et al, "The Economic Impact of Ocean Acidification on Coral Reefs", Economic and Social Research Institute, working paper no. 282, Φεβρουάριος 2009.

¹⁴ K. Brander, et al, "The value of attribution", Nature Climate Change, Vol. 1, Μάιος 2011, σελ. 70.

¹⁵ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: www.unescobkk.org/rushsap/resources/shs-resources/environmental-ethics-resources/environmental-treaties

¹⁶ www.unescobkk.org/rushsap/resources/shs-resources/environmental-ethics-resources/environmental-treaties

¹⁷ www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=97&articleid=1503

¹⁸ www.unescap.org/dpad/publication/integra/volume2/malaysia/2my04a.htm

¹⁹ www.coastalwiki.org; www.unep.org

²⁰ www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/0C818E19-C40B-412E-9856-44126D49BDE6/0/FICHES_Environnement_EN.pdf

²¹ www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch05.pdf

²² http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_372_en.pdf

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
 Διαφορετικοί μισθοί
 Ενδοοικογενειακές υποθέσεις
 Ηρωίδες και ήρωες
 Ας μιλήσουμε για το σεξ
 Ο δρόμος για τη χώρα της
 ισότητας
 Ποιοι είμαι;
 Εργασία και μωρά

Φύλο

Μερικές βασικές έννοιες

Το φύλο επηρεάζει τον καθένα με σύνθετους, λεπτούς και εμφανείς τρόπους. Η σεξουαλικότητά μας και η ταυτότητα του φύλου αποτελούν αναπόσπαστες πτυχές της ανθρώπινης φύσης. Οι όροι φύλο, κοινωνικό φύλο (γένος), ταυτότητα του φύλου και σεξουαλικότητα έχουν διαφορετικές σημασίες, αλλά συχνά συγχέονται.

Το **Φύλο** αναφέρεται στα βιολογικά και φυσικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους άνδρες από τις γυναίκες. Το αρσενικό ή θηλυκό φύλο ορίζεται κατά τη γέννηση και καθίσταται κοινωνικό και νομικό γεγονός από εκείνο το σημείο και μετά. Μερικοί άνθρωποι γεννιούνται με άτυπους συνδυασμούς φυσικών χαρακτηριστικών (χαρακτηριστικά του σώματος) που συνήθως διακρίνουν τα αγόρια από τα κορίτσια κατά τη στιγμή της γέννησης. Στα άτομα αυτά αποδίδεται ο όρος «μεσοφυλικός». Συνήθως, οι γιατροί εκτελούν αυτόματα άμεση χειρουργική επέμβαση στο άτομο (ή σύντομα μετά τη γέννηση) με σκοπό να «διορθώσουν» το σώμα, συχνά χωρίς τη συγκατάθεση του εμπλεκόμενου ατόμου ή των γονέων. Η τακτική που υιοθετείται για τα μεσοφυλικά άτομα επικρίνεται όλο και περισσότερο από ακτιβιστές. Παραπέμπουν στην Αρχή 18 των Αρχών της Yogyakarta, ενός εγγράφου που δημιουργήθηκε από μια ομάδα διεθνών εμπειρογνομόνων στα ανθρώπινα δικαιώματα, το οποίο ζητούσε από τα κράτη «να λάβουν όλα τα απαραίτητα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι το σώμα δε θα υποβάλλεται σε μη αναστρέψιμες μεταβολές από ιατρικές διαδικασίες στην προσπάθεια να επιβληθεί ταυτότητα φύλου, χωρίς την πλήρη, ελεύθερη και με επίγνωση συναίνεση του παιδιού, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του και με άξονα την αρχή ότι σε όλες τις δράσεις που αφορούν τα παιδιά, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα.»

Το **Κοινωνικό Φύλο** ή **Γένος** αναφέρεται στο κοινωνικά κατασκευασμένο σύνολο προσδοκιών, συμπεριφορών και δραστηριοτήτων των γυναικών και των ανδρών, που αποδίδονται με βάση το φύλο. Οι κοινωνικές προσδοκίες σχετικά με οποιοδήποτε ορισμένο σύνολο ρόλων των δύο φύλων εξαρτώνται από ένα συγκεκριμένο κοινωνικο-οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό πλαίσιο και επηρεάζονται από άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της φυλής, της εθνότητας, της κοινωνικής τάξης, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ηλικίας. Οι ρόλοι των φύλων ποικίλλουν

Εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρώπη υφίστανται διακρίσεις, στιγματίζονται και πέφτουν ακόμη και θύματα βίας λόγω του πραγματικού ή υποτιθέμενου σεξουαλικού προσανατολισμού τους ή την ταυτότητα κοινωνικού φύλου.

Thomas Hammarberg, Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα¹

ευρύτητα εντός και μεταξύ των διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου.

Κοινωνικοποιούμαστε από τη στιγμή που γεννιόμαστε. Εξελισσόμαστε, αναπτυσσόμαστε και μαθαίνουμε πώς να συμπεριφερόμαστε σύμφωνα με τις αναμενόμενες νόρμες της κοινωνίας στην οποία ζούμε, επηρεασμένοι σε μεγάλο βαθμό από την οικογένειά μας, το σχολείο, το χώρο εργασίας, τα μέσα ενημέρωσης, τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και τον λαϊκό πολιτισμό. Η κοινωνικοποίηση είναι μια σημαντική διαδικασία που καθιστά τα άτομα λειτουργικά μέλη μιας ομάδας. Ωστόσο, δεν μπορεί κάθε μήνυμα που λαμβάνει κανείς στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησής του να θεωρηθεί ωφέλιμο για αυτόν ή την κοινωνία. Η κοινωνικοποίηση με βάση το φύλο μπορεί να αποτρέψει τα αγόρια και τα κορίτσια από το να εξερευνήσουν τα ταλέντα και τα ενδιαφέροντά τους στο μέγιστο βαθμό. Επιπρόσθετα, οι συχνά μη ρεαλιστικές και αντιφατικές προσδοκίες μπορούν να προκαλέσουν εσωτερικές συγκρούσεις, ψυχολογικά προβλήματα, ενώ η άρνηση ή η αδυναμία ανταπόκρισης σε αυτές τις προσδοκίες είναι πιθανό να οδηγήσουν σε επιβολή ορισμένων μορφών τιμωρίας.

Η **έμφυλη ταυτότητα** αναφέρεται στο γένος στο οποίο τα άτομα αισθάνονται ότι ανήκουν, το οποίο μπορεί να είναι ή να μην είναι το ίδιο με το φύλο που τους προσδιόρισε κατά τη γέννηση. Αναφέρεται στη βαθύτερη εσωτερική εμπειρία του γένους κάθε ατόμου και περιλαμβάνει την προσωπική αίσθηση του σώματος και άλλων εκφράσεων, όπως το ντύσιμο, ο λόγος και οι ιδιομορφίες.

Ο όρος **Τρανσέξουαλ** είναι ένας γενικός όρος που χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα ταυτοτήτων και εμπειριών· αναφέρεται συνήθως σε άτομα που έχουν ταυτότητα φύλου διαφορετική από το φύλο που τα προσδιόρισε κατά τη γέννηση και τους ανθρώπους εκείνους που επιθυμούν να παρουσιάσουν την έμφυλη ταυτότητά τους με διαφορετικό τρόπο από το φύλο που τους προσδιόρισε κατά τη γέννηση. Τα τρανσέξουαλ άτομα είναι τα άτομα των οποίων η έκφραση φύλου ή/και η έμφυλη ταυτότητα διαφέρει από τις συμβατικές προσδοκίες που απορρέουν από το φυσικό φύλο με το οποίο γεννήθηκαν και με το οποίο καταχωρήθηκαν στο μητρώο κατά τη γέννησή τους.

Ο **σεξουαλικός προσανατολισμός** περιγράφει ένα μοτίβο συναισθηματικής και σεξουαλικής έλξης για άνδρες, γυναίκες και τους δύο ή κανέναν. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν συνδέεται με την έμφυλη ταυτότητα· για παράδειγμα, ένας τρανσέξουαλ άνδρας μπορεί να είναι ετεροφυλόφιλος ή ομοφυλόφιλος, με τον ίδιο τρόπο που ένας άλλος άνδρας μπορεί να είναι ετεροφυλόφιλος ή ομοφυλόφιλος. Εντούτοις, οι δύο αυτές πτυχές της ταυτότητας συγχέονται και επηρεάζουν το πώς αντιμετωπίζονται οι λεσβίες, τα ομοφυλόφιλα, τα αμφιφυλόφιλα και τα τρανσέξουαλ άτομα (LGBT).

Ζευγάρι μεγαλώνει ένα παιδί «άνευ γένους»

Στη Σουηδία, ένα ζευγάρι αποφάσισε να μεγαλώσει το παιδί τους «άνευ γένους» μέχρι τα δύο του χρόνια. Δεν είχαν πει σε κανέναν αν ο/η Ποπ ήταν αγόρι ή κορίτσι, κάτι που γνώριζαν μόνο όσοι είχαν αλλάξει πάντα στον/στην Ποπ. Ήθελαν το παιδί να είναι σε θέση να μεγαλώσει ελεύθερα, χωρίς να εξαναγκαστεί να μπει σε καλούπι γένους/κοινωνικού φύλου.²

? Τι πιστεύετε για την απόφαση του ζευγαριού να κρατήσει το γένος του/της Ποπ μυστικό;

Ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο και τη σεξουαλικότητα

Η ισότητα των φύλων είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ωστόσο, συχνά τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται βάσει της έμφυλης ταυτότητας ή του σεξουαλικού προσανατολισμού

8 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

17 ΜαΐουΠαγκόσμια Ημέρα κατά
της Ομοφοβίας και της
Τρανσφοβίας**19 Νοεμβρίου**

Παγκόσμια Ημέρα Ανδρών

25 ΝοεμβρίουΠαγκόσμια Ημέρα για την
Εξάλειψη της Βίας κατά των
Γυναικών

ενός ατόμου. Μερικά από τα βασικά ζητήματα σχετίζονται με τη συμμετοχή, την έμφυλη βία, τις ένοπλες συγκρούσεις και τη φτώχεια, καθώς και τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα.

Συμμετοχή

Οι έμφυλες διακρίσεις, οι διακρίσεις με βάση την έμφυλη ταυτότητα και τον σεξουαλικό προσανατολισμό είναι ευρέως διαδεδομένες σε ολόκληρο τον κόσμο. Περιορίζουν ιδιαίτερα το βαθμό συμμετοχής των γυναικών και των ανδρών της LGBT κοινότητας στην κοινωνία. Η πλήρης και ισότιμη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση, την εργασία και την πολιτική, καθώς και τη διαδικασία λήψης δημόσιων αποφάσεων εμποδίζεται σε σημαντικό βαθμό.

Σε όλο τον κόσμο τα κορίτσια έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση σε μικρότερο βαθμό από ότι τα αγόρια· στο 60% των χωρών, λιγότερα κορίτσια από ότι αγόρια φοιτούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.³ Αν και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει ίσος αριθμός α-γοριών και κοριτσιών στην εκπαίδευση – και στην πραγματικότητα συνήθως περισσότερες γυναί-κες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση – αυτή η ισοτιμία των φύλων είναι μόνο ένα βήμα για την επίτευ-ξη της ισότητας των φύλων. Υπάρχουν συνήθως και άλλοι παράγοντες που εμποδίζουν την πλήρη συμμετοχή των κοριτσιών. Τα κορίτσια μπορεί να ενθαρρύνονται να σπουδάσουν ορισμένα μαθή-ματα (για παράδειγμα, τέχνες και ανθρωπιστικές επιστήμες αντί φυσικής, χημείας και μηχανικής), γεγονός που σχετίζεται με τα κυρίαρχα έμφυλα στερεότυπα. Είναι πολύ πιθανό αυτό να οδηγήσει σε διαφοροποιήσεις σχετικά με την απόδοση. Για παράδειγμα, σε όλη την Ευρώπη τα κορίτσια επι-τυγχάνουν χαμηλότερους βαθμούς στη φυσική, χημεία και την τεχνολογία και τα αγόρια υστερούν στην ικανότητα ανάγνωσης.⁴ Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι ο σεξουαλικός εκφοβισμός και η παρενόχληση είναι ευρέως διαδεδομένα φαινόμενα στα σχολεία.

Παρά το γεγονός ότι, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος τις τελευταίες δεκαετίες στη νομοθεσία για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην εργασία, στην πράξη έ-χουμε ακόμα πολύ δρόμο να διανύσουμε για την εξάλειψη των διακρίσεων στο χώρο εργασίας. Οι γυναίκες συχνά υφίστανται διακρίσεις αναφορικά με το είδος εργασίας στο οποίο έχουν πρόσβα-ση, τις απολαβές και την προαγωγή τους σε ηγετικούς ρόλους. Για παράδειγμα, στην Ευρωπαϊκή Έ-νωση οι άνδρες έχουν απολαβές κατά μέσο όρο 17,5% υψηλότερες από τις γυναίκες για την ίδια ερ-γασία.⁵ Οι γυναίκες είναι πιθανό επίσης να υποστούν σεξουαλική παρενόχληση και εκφοβισμό στο γραφείο ή να αναγκαστούν να ανεχτούν σεξιστικά αστεία και συμπεριφορές από συναδέλφους. Για μερικές γυναίκες δε λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες προαγωγής ή σε ορισμένες περιπτώσεις δεν προσλαμβάνονται λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας. Οι οικογενειακές ευθύνες δεν μοιράζο-νται εξίσου μεταξύ ανδρών και γυναικών και κατά συνέπεια η σταδιοδρομία τους διακόπτεται συ-χνότερα και εργάζονται με μειωμένο ωράριο πιο συχνά από ότι οι άνδρες, γεγονός που ενδέχεται να επηρεάσει τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα.

Με ποιους τρόπους τα κορίτσια/αγόρια ή οι γυναίκες/άνδρες αντιμετωπί-ζονται διαφορετικά στην κοινότητά σας;

Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε σημαντικό βαθμό στην πολιτική διαδικασία. Παρότι απο-τελούν περίπου το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού, μόνο το 18,4% των βουλευτών των εθνικών κοινοβουλίων και 17 αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων σε όλο τον κόσμο είναι γυναίκες.⁶ Το Φεβρου-άριο του 2011 υπήρχαν μόνο δύο γυναίκες αρχηγοί κρατών και δύο γυναίκες αρχηγοί κυβερνήσε-ων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ισορροπία των φύλων στα εθνικά κοινοβούλια ήταν 24% για τις γυναίκες και 76% για τους άνδρες⁷. Οι γυναίκες κατέχουν μόνο το 3% των θέσεων προεδρίας των μεγαλύτερων εταιρειών της Ευρώπης.⁸

Μόνο όταν οι γυναίκες συμμετέχουν πλήρως στη χάραξη πολιτικής και θεσμικής ανάπτυξης, η προοπτική τους είναι πραγματικά ολοκληρωμένη. Η έννοια της δημοκρατίας υλοποιείται πραγματικά, όταν στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων συμμετέχουν από κοινού γυναίκες και άνδρες και όταν διασφαλίζεται η πλήρης συμμετοχή των γυναικών στη θεσμική ανασύσταση.

Navi Pillay, Υπάτη Αρμοστής των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα⁹

Τα μέλη της LGBT κοινότητας υφίστανται διακρίσεις και στιγματίζονται λόγω του πραγματικού ή υποτιθέμενου σεξουαλικού προσανατολισμού τους ή της έμφυλης ταυτότητάς τους. Οι ομοφοβικές και τρανσφοβικές νοοτροπίες είναι συνήθεις και οι LGBT είναι συχνά θύματα εκφοβισμού στα σχολεία, υφίστανται διακρίσεις στο χώρο εργασίας και είναι αόρατοι/ες στη διαδικασία λήψης δημόσιων και πολιτικών αποφάσεων. Τα μέλη της LGBT κοινότητας μπορεί επίσης να παρουσιάζονται από τα εθνικά μέσα ενημέρωσης ή τους τοπικούς και εθνικούς ηγέτες της κοινότητας, ως επιζήμια για την εθνική ταυτότητα, την οικογένεια ή τη θρησκεία. Οι LGBT ομάδες και οργανώσεις μερικές φορές απαγορεύεται ή εμποδίζονται να οργανώσουν, να εκφράσουν τις απόψεις τους ή να διαδηλώσουν. Οι τρανσέξουαλ αντιμετωπίζουν μεγάλα εμπόδια στην προσπάθεια επίσημης αναγνώρισης του κοινωνικού φύλου που έχουν επιλέξει.¹⁰

Το «X» αποτελεί πλέον μια επιλογή γένους στα αυστραλιανά διαβατήρια

Τα αυστραλιανά διαβατήρια θα έχουν πλέον τρεις επιλογές γένους – αρσενικό, θηλυκό και απροσδιόριστο – στο πλαίσιο των νέων κατευθυντήριων γραμμών για την εξέλιξη των διακρίσεων εναντίον των τρανσέξουαλ και των διαφυλικών ατόμων, ... τα διαφυλικά άτομα, που φέρουν αμφίσημα βιολογικά χαρακτηριστικά, θα είναι θέση να επιλέξουν «X» για το γένος τους στα διαβατήρια. Οι τρανσέξουαλ, των οποίων η αντίληψη για το κοινωνικό τους φύλο είναι αντίθετη με τη βιολογία τους, θα είναι σε θέση να επιλέξουν το αρσενικό ή θηλυκό, αν η επιλογή τους υποστηρίζεται από τη δήλωση ενός γιατρού. Τα τρανσέξουαλ άτομα δεν μπορούν να επιλέξουν το «X».¹¹

❓ Ποια είναι η γνώμη σας για τα αυστραλιανά διαβατήρια που επιτρέπουν το «X», ως επιλογή γένους;

Οι Ευρωπαϊκές χώρες χαρακτηρίζονται από διαβαθμίσεις σχετικά με την ισότητα σε ζητήματα γάμου. Ορισμένα κράτη σταμάτησαν την προτιμησιακή αντιμετώπιση των ετεροφυλόφιλων ζευγαριών, ενώ άλλα παρέχουν μόνο σε περιορισμένο βαθμό ή καθόλου τη δυνατότητα διακανονισμών τύπου γάμου για τα ομόφυλα ζευγάρια ή τα ζευγάρια όπου το ένα ή και τα δύο άτομα είναι τρανσέξουαλ, και μπορούν να θεωρηθούν του ίδιου φύλου. Η υιοθεσία του βιολογικού παιδιού από το σύντροφο ως δεύτερο γονέα ή η υιοθεσία από έναν ομοφυλόφιλο γονέα συνεχίζει να βρίσκει εμπόδια, παρ' όλο που το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων απεφάνθη το 2008 κατά της Γαλλίας στην περίπτωση της E.B. κατά Γαλλίας, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η Γαλλία είχε παραβιάσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθόσον δεν εξέτασε την αίτηση υιοθεσίας από μια λεσβία με τον ίδιο τρόπο που θα έκανε για ένα ετεροφυλόφιλο άτομο.¹² Αποτελεί κοινή πρακτική η αυτόματη θεώρηση ενός μη-ετεροφυλόφιλου θετού γονέα ως ακατάλληλου.

❓ Αν η διάκριση λόγω κοινωνικού φύλου σε χώρους όπως τα σχολεία και η εργασία είναι παράνομη, γιατί συνεχίζεται;

Έμφυλη Βία

Η έμφυλη βία περιλαμβάνει αλλά δεν περιορίζεται στη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Η βία κατά των γυναικών είναι μια από τις πιο σοβαρές μορφές βίας με βάση το κοινωνικό φύλο στην Ευρώπη. Οι γυναίκες και τα κορίτσια υπόκεινται σε πολλές διαφορετικές μορφές βίας, όπως η ενδοοικογενειακή βία, ο βιασμός και η σεξουαλική βία, ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (FGM), οι δολοφονίες «τιμής», η εμπορία, η θηλυκή παιδοκτονία και οι επιλεκτικές αμβλώσεις λόγω φύλου. Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών εξακολουθεί να υφίσταται σε όλες τις κοινωνίες του κόσμου και επηρεάζει όλες τις κοινωνικές ομάδες. Τα τρανσέξουαλ άτομα είναι εξαιρετικά εκτεθειμένα στην έμφυλη βία, λόγω της εξωτερικής τους εμφάνισης, των ρούχων τους και άλλων χαρακτηριστικών τα οποία συχνά δεν είναι συμβατά με τις προσδοκίες της κοινωνίας.

Η ενδοοικογενειακή βία, η οποία μπορεί να έχει τη μορφή της συναισθηματικής, σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης, είναι ιδιαίτερα συχνή και επηρεάζει, όχι μόνο τις γυναίκες και τους άνδρες που εμπλέκονται, αλλά και τα παιδιά της οικογένειας που είναι μάρτυρες ή γίνονται τα ίδια ά-

«Βία κατά των γυναικών» αποτελεί κάθε πράξη βίας που βασίζεται στο φύλο και οδηγεί ή ενδέχεται να οδηγήσει στη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο στις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό βίο.

Διακήρυξη των ΗΕ για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών

μεσα θύματα από λάθος ή επειδή ο θύτης εκδικείται ή επειδή προσπαθούν να προστατεύσουν τη μητέρα τους.

Ανησυχητικά στατιστικά στοιχεία

- Τουλάχιστον μία στις τρεις γυναίκες σε όλο τον κόσμο έχει υπάρξει θύμα ξυλοδαρμού, έχει εξαναγκαστεί σε σεξουαλική πράξη ή έχει κακοποιηθεί με άλλους τρόπους κατά της διάρκειας της ζωής της, με θύτη συνήθως κάποιον που γνωρίζει.¹⁴
- Ανάλογα με την ευρωπαϊκή χώρα, μεταξύ 20% και 50% των γυναικών είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας.
- Υπολογίζεται ότι 100 με 150 εκατομμύρια κορίτσια και γυναίκες σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν σήμερα τις συνέπειες του FGM, μιας πρακτικής που περιλαμβάνει τη μερική ή πλήρη αφαίρεση των γυναικείων γεννητικών οργάνων για μη ιατρικούς λόγους. Έχει πολλές βλαβερές συνέπειες για την υγεία και αναγνωρίζεται διεθνώς ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών.¹⁵

? Η έμφυλη βία εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να θεωρείται μια «ιδιωτική υπόθεση». Πώς αυτή η στάση επηρεάζει τα θύματα, τους δράστες και τους μάρτυρες βίαιων περιστατικών;

Η βία στις εφηβικές σχέσεις είναι ένα σοβαρό ζήτημα σε ολόκληρη την Ευρώπη· για παράδειγμα, πρόσφατη έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο έδειξε ότι το 25% των κοριτσιών και 18% των αγοριών μεταξύ 13 και 17 ετών είχαν βιώσει κάποια μορφή σωματικής βίας σε μια σχέση.¹³

Η πορνεία εξακολουθεί να είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα ακόμη και μέσα στα κινήματα δικαιωμάτων των γυναικών. Θεωρείται ως μορφή βίας από πολλούς, ενώ άλλοι ασκούν πιέσεις για να αναγνωριστεί πλήρως η πορνεία ως επάγγελμα με όλες τις νομικές συνέπειες. Παρόμοιος διαχωρισμός υπάρχει σε επίπεδο πολιτικής. Ορισμένες χώρες όπως η Σουηδία, έχουν ποινικοποιήσει την πορνεία και αναγνωρίζουν την εκδιδόμενη ως θύμα και τον αγοραστή και όσους επωφελούνται οικονομικά, ως δράστες. Σε πολλές άλλες χώρες, η πορνεία θεωρείται υπηρεσία και μπορεί να ασκείται υπό ορισμένους νομικούς περιορισμούς.

Η εμπορία ανθρώπων στο προσκήνιο

Κάθε χρόνο, εκατομμύρια άνθρωποι πέφτουν θύματα εμπορίας, της σύγχρονης μορφής δουλεμπορίου, σε όλο τον κόσμο. Η πλειοψηφία των θυμάτων είναι νέες γυναίκες και παιδιά που είναι θύματα εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Το φαινόμενο αποτελεί μείζον πρόβλημα στην Ευρώπη. Ο αριθμός των γυναικών και των παιδιών που διακινούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης έχει αυξηθεί. Οποιαδήποτε δεδομένη στιγμή, περισσότερα από 140.000 θύματα παγιδεύονται στην εμπορία ανθρώπων στην Ευρώπη, χωρίς καμία ένδειξη ότι ο αριθμός αυτός μειώνεται.¹⁶

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων τέθηκε σε ισχύ το Φεβρουάριο του 2008. Έως το Σεπτέμβριο του 2011, η Σύμβαση είχε υπογραφεί από 43 κράτη μέλη. Η Σύμβαση θέσπισε τη σύσταση Ομάδας Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (GRETA), η οποία παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης μέσω γενικών και ειδικών εκθέσεων που εκπονεί η κάθε χώρα.

Μια ολόκληρη γενιά νέων ανδρών δεν είχαν ιδέα ποιοι ήταν χωρίς όπλο στα χέρια τους. Πολλές γενιές γυναικών ήταν χήρες, είχαν πέσει θύματα βιασμού, είχαν δει τις κόρες και τις μητέρες τους να βιάζονται και τα παιδιά τους να σκοτώνονται.

Leymah Gbowee¹⁹

Η έρευνα σχετικά με την πορνεία, κυρίως λόγω της κρυφής φύσης του φαινομένου, εξακολουθεί να είναι σχετικά σπάνια. Οι μελέτες όμως έχουν δείξει ότι πάνω από το 90% των εκδιδόμενων έχουν απαντήσει ότι εάν μπορούσαν, θα σταματούσαν αμέσως να εκδίδονται – επαληθεύοντας σαφώς την ύπαρξη ισχυρών πιέσεων που δέχονται για να μείνουν σε αυτή τη «δουλειά». Επίσης, για την πλειονότητα των περιπτώσεων η εξώθηση στην πορνεία δεν είναι μια τεκμηριωμένη απόφαση ενός ενήλικα: Πάνω από το 90% των γυναικών στην πορνεία έχουν κακοποιηθεί σεξουαλικά ή/και σωματικά ως παιδιά και ο μέσος όρος ηλικίας των παιδιών που εξωθούνται στην πορνεία είναι η ηλικία των 14 ετών.

Η βία κατά των μελών της LGBT κοινότητας είναι επίσης διαδεδομένη. Οι γυναίκες μπορεί να πέσουν θύματα βιασμού για να «θεραπευθεί» η ομοφυλοφυλία τους· υπάρχουν άτομα που ξυλοκοπούνται από την αστυνομία ή γίνονται θύματα βίαιων επιθέσεων στο δρόμο, με τις αρχές να αδυνατούν να εμποδίσουν ή να τιμωρήσουν τέτοιες επιθέσεις. Βία επίσης ασκείται σε άτομα που η σεξουαλική τους κατεύθυνση είναι με οποιαδήποτε τρόπο διαφορετική από αυτή της ετεροφυλοφιλίας.

? Ποιες είναι οι επιπτώσεις της έμφυλης βίας στα στοχοποιημένα άτομα;

Ένοπλες συγκρούσεις

Στις ένοπλες συγκρούσεις του σήμερα το 90% περίπου των θυμάτων είναι πολίτες, οι περισσότεροι εκ των οποίων γυναίκες και παιδιά. Επιπλέον, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες μορφές παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, ειδικές και καταστροφικές μορφές σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατιωτικής πορνείας και των αναγκαστικών κυήσεων, που συχνά αναπτύσσονται ως μέρος της πολιτικής ή στρατιωτικής στρατηγικής.

Βραβείο Νόμπελ για τη μη-βία και την ασφάλεια των γυναικών

Η Leymah Gbowee, μια ακτιβίστρια για την ειρήνη από τη Λιβερία, βραβεύτηκε το 2011 με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για το ρόλο της στην κινητοποίηση των γυναικών, ανεξαρτήτως των εθνικών και θρησκευτικών διαχωριστικών γραμμών που υπήρχαν για να βάλει ένα τέλος στον εμφύλιο πόλεμο στη Λιβερία. Ηγήθηκε των γυναικών σε διαδηλώσεις κατά του πολέμου και της βίας και οργάνωσε μια απεργία σεξ που διήρκεσε για μερικούς μήνες, σε μια προσπάθεια να φέρει τους αντιμαχόμενους άνδρες στα λογικά τους και να σταματήσει την ένοπλη σύγκρουση.

Το ίδιο βραβείο Νόμπελ Ειρήνης κέρδισε επίσης η Tawakkul Karman, δημοσιογράφος και ακτιβίστρια από την Υεμένη, για τον ηγετικό της ρόλο στον αγώνα για τα δικαιώματα των γυναικών, καθώς και για τη δημοκρατία και την ειρήνη στην Υεμένη, και το μοιράστηκε με την Πρόεδρο της Λιβερίας Ellen Johnson Sirleaf, για το ρόλο που διαδραμάτισε στην οικοδόμηση της ειρήνης και την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών.

Η Επιτροπή Νόμπελ αναφέρθηκε στην απόφαση 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που εγκρίθηκε το 2000, η οποία δηλώνει ότι οι γυναίκες και τα παιδιά υφίστανται μεγάλες βλάβες από τον πόλεμο και την πολιτική αστάθεια και ότι οι γυναίκες πρέπει να έχουν μεγαλύτερη επιρροή και ρόλο στις ειρηνευτικές δραστηριότητες.

Η έμφυλη βία στις ένοπλες συγκρούσεις στοχευοποιεί συχνά ολόκληρες κοινότητες, καθώς έχει σκοπό να ταπεινώσει, να κυριαρχήσει και να ενσταλάξει το φόβο στα μέλη μιας συγκεκριμένης ομάδας. Παρά το γεγονός ότι τα θύματα αυτών των μορφών έμφυλης βίας είναι κατά πλειοψηφία γυναίκες και κορίτσια, οι άνδρες αποτελούν επίσης στόχο. Για παράδειγμα, πάνω από 8.000 Βόσνιοι Μουσουλμάνοι άνδρες και αγόρια σκοτώθηκαν στη γενοκτονία της Σρεμπρένιτσα το 1995¹⁸. Οι ένοπλες συγκρούσεις αυξάνουν τα έμφυλα στερεότυπα στις κοινωνίες, ταυτίζοντας την αρρενωπότητα με έννοιες όπως η «υπεράσπιση», η «προστασία» ή η «πολιορκία» και τη θηλυκότητα με έννοιες όπως «θυματοποίηση» και «τρωτότητα».

❓ Γιατί νομίζετε ότι η βία με βάση το φύλο είναι τόσο συχνή στις ένοπλες συγκρούσεις;

Φτώχεια

Η οικονομική ισότητα είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της πραγματικής ισότητας των φύλων. Ωστόσο, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις πάνω από το 70% των φτωχών του κόσμου είναι γυναίκες. Οι γυναίκες τείνουν να απασχολούνται σε χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας και συχνά εργάζονται σε επισφαλείς θέσεις εργασίας στην άτυπη οικονομία με λίγα δικαιώματα και χαμηλό εισόδημα. Η ανισότητα πρόσβασης και ποιότητας στην εκπαίδευση σημαίνει ότι τείνουν να έχουν λίγα προσόντα και δεξιότητες, γεγονός το οποίο επηρεάζει το είδος της εργασίας που μπορούν να εξασφαλίσουν. Η οικονομική εξάρτηση επίσης διαδραματίζει βασικό ρόλο στις σχέσεις και μπορεί να σχετίζεται με την ενδοοικογενειακή βία. Στα νοικοκυριά με ζευγάρια ή οικογένειες, οι περισσότερες ή όλες οι άμισθες οικιακές εργασίες είναι ευθύνη της ενήλικης γυναίκας και των μεγαλύτερων κοριτσιών. Στην πραγματικότητα, οι παντρεμένοι άντρες θεωρούνται το πιο αξιόπιστο εργατικό δυναμικό, πράγμα το οποίο έχει να κάνει σε μεγάλο βαθμό με το γεγονός ότι οι εργοδότες θεωρούν ότι οι παντρεμένοι άνδρες δεν έχουν σχεδόν κανένα οικιακό ή οικογενειακό καθήκον, επειδή οι σύζυγοί τους έχουν αναλάβει αυτές τις ευθύνες. Με υψηλότερη μισθοδοσία και καλύτερες επιλογές σταδιοδρομίας, οι άνδρες αμείβονται οικονομικά για την άμισθη οικιακή εργασία των θηλυκών συντρόφων τους.

❓ Ποιοι θα μπορούσαν να είναι οι λόγοι που η φτώχεια επιδρά δυσανάλογα στις γυναίκες;

Η σεξουαλική βία εν καιρώ πολέμου είναι μία από τις μεγαλύτερες σιωπές της ιστορίας.

Elisabeth Rehn και Ellen Johnson Sirleaf, συντάκτριες της έκθεσης των ΗΕ «Γυναίκες, Πόλεμος, Ειρήνη»

Οι γυναίκες εκτελούν το 66% των εργασιών παγκοσμίως, παράγουν το 50% της τροφής, αλλά κερδίζουν το 10% του εισοδήματος και κατέχουν το 1% της ακίνητης περιουσίας.

UNICEF²⁰

Η αναπαραγωγή χρησιμοποιείται, συνειδητά ή όχι, ως μέσο ελέγχου των γυναικών, για να περιορίσει τις επιλογές τους και να τις καταστήσει υποδεέστερες των ανδρών.

*Dr. Nafis Sadik, Ταμείο των
Ηνωμένων Εθνών για τη
Δημογραφία*

Ζητήματα Φύλου

Το «Ζητήματα Φύλου» (Gender Matters) είναι ένα εγχειρίδιο που θίγει το ζήτημα της έμφυλης βίας σε νέους ανθρώπους, που δημοσιεύθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η εμπειρία της χρήσης του εγχειριδίου δείχνει ότι η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των ζητημάτων ισότητας των φύλων και ειδικότερα της βίας με βάση το φύλο.

Σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα

Η διασφάλιση των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων είναι απαραίτητη για την πραγμάτωση της ισότητας των φύλων. Πολύ συχνά, οι γυναίκες έχουν λίγο ή καθόλου τον έλεγχο της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής τους υγείας. Ο έλεγχος που ασκούν οι άνδρες στο σώμα των γυναικών έχει αποτελέσει πεδίο μαχών σε όλες τις κοινωνίες και είναι ένας βασικός τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνεται και διατηρείται η κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ανδρική κυριαρχία.

Η έλλειψη ελέγχου της εφαρμογής των δικαιωμάτων αυτών έχει ως αποτέλεσμα σοβαρές παραβιάσεις τους, όπως για παράδειγμα τον καταναγκαστικό γάμο, την αναγκαστική κύηση ή τις αναγκαστικές αμβλώσεις και στείρωσεις. Τα τρανσέξουαλ άτομα είναι επίσης αναγκασμένα να προχωρήσουν, κατά τη μετάβαση από το ένα φύλο στο άλλο, σε στείρωση προκειμένου να αναγνωριστεί νομικά το νεοαποκτηθέν φύλο από τα κράτη. Οι γυναίκες επίσης, συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες αναπαραγωγικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών άμβλωσης για περιπτώσεις που η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού ή αιμομιξίας ή όταν η κύηση ενέχει σοβαρό κίνδυνο για την υγεία ή τη ζωή τους. Η πρόσβαση σε ασφαλή, οικονομικά προσιτή μητρική ιατρική φροντίδα και η ενημέρωση σχετικά με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία είναι απαραίτητη για να προετοιμαστεί ο δρόμος για την πραγματική ισότητα των φύλων.

Κοινωνικό φύλο και δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας

Οι κοινωνικές δομές που απευθύνονται στους νέους συχνά αποτελούν ένα μοναδικό και ζωτικής σημασίας ασφαλή χώρο για τους νέους άνδρες και γυναίκες, όπου συζητούν και μοιράζονται τις σκέψεις και τις εμπειρίες τους σχετικά με το κοινωνικό φύλο και τη σεξουαλικότητα. Οι νέοι συνήθως δεν μπορούν να ρωτήσουν ευθέως και να συζητήσουν τέτοια ευαίσθητα θέματα με τις οικογένειές τους και ίσως να μην ενθαρρύνονται να το κάνουν σε περιβάλλοντα τυπικής εκπαίδευσης. Τα ανοιχτά και ενημερωμένα περιβάλλοντα, αποτελούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης, ικανό να ενδυναμώσει και θα θέσει σε δοκιμασία τις διάφορες νοοτροπίες.

Είναι σημαντικό να υπάρχει επίγνωση σχετικά με τα ζητήματα κοινωνικού φύλου που σχεδόν σίγουρα υπάρχουν σε κάθε ομάδα νεολαίας. Για παράδειγμα, κάποιος μπορεί να έχει άμεση ή έμμεση εμπειρία ενδοοικογενειακής βίας, άλλος μπορεί να βρίσκεται σε σύγχυση σχετικά με τη σεξουαλικότητά του ή να υφίσταται εκφοβισμό επειδή η πραγματική ή υποτιθέμενη έμφυλη ταυτότητά του δεν αντιστοιχεί στις αποδεκτές κοινωνικές νόρμες. Το να έχει κανείς στη διάθεσή του μια λίστα με οργανισμούς και πηγές συμβουλών για τα ζητήματα αυτά είναι σημαντικό. Εξίσου σημαντικό είναι το να είναι κανείς έτοιμος να αντιταχθεί σε νοοτροπίες που συνιστούν διακρίσεις απέναντι στις γυναίκες ή στα LGBT άτομα, οι οποίες προβάλλονται από νέους σε συνεδρίες. Είναι επίσης σημαντικό να εντάσσει κανείς τη διάσταση του φύλου ως εργαλείο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικών με τα θέματα, τους συμμετέχοντες και τις μεθόδους που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν.²¹

Ένα πολύ σημαντικό βήμα είναι η μετάβαση από την αναγνώριση των δικαιωμάτων στην ενδυνάμωσή τους. Οι εκπαιδευτές ανθρώπινων δικαιωμάτων πρέπει να σέβονται τις διαφορές μεταξύ των ξεχωριστών αναγκών και των αντιδράσεων των γυναικών. Χωρίς μια τέτοια ευαισθησία, η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να καταστεί απλώς, ακόμα μια μορφή χειραγώγησης ή καταπίεσης των γυναικών. Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό μέσο επίτευξης της ισότητας των φύλων, καθότι περιλαμβάνει τους τρόπους με τους οποίους οι κοινωνίες μεταφέρουν νόρμες, γνώσεις και δεξιότητες.

Πολλές διεθνείς οργανώσεις νέων στην Ευρώπη έχουν οργανώσει σεμινάρια σπουδών σε συνεργασία με τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Νεολαίας που έχουν επικεντρωθεί σε διάφορες πτυχές του κοινωνικού φύλου και της ισότητας των φύλων. Τα σεμινάρια σπουδών επιτρέπουν στους νέους να εξερευνήσουν τα ζητήματα σε βάθος και να αποκτήσουν χρήσιμες δεξιότητες, προκειμένου να εργαστούν αποτελεσματικά για τα ζητήματα αυτά, εντός και εκτός του οργανισμού που εκπροσωπούν.²²

16 Ημέρες Ακτιβισμού Κατά της Έμφυλης Βίας

Αν θέλετε να δραστηριοποιηθείτε κατά της έμφυλης βίας, μπορείτε να ξεκινήσετε με το να λάβετε μέρος στη διεθνή εκστρατεία «16 Ημέρες Κατά της Έμφυλης Βίας», που ξεκίνησε το 1991. Οι συμμετέχοντες επέλεξαν τις ημερομηνίες 25 Νοεμβρίου – Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Βίας Κατά των Γυναικών – και 10 Δεκεμβρίου – Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – για να συνδέσουν συμβολικά τη βία κατά των γυναικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα και να επισημάνουν ότι η βία αυτού του είδους αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πάνω από 3.700 οργανώσεις σε περίπου 164 χώρες έχουν συμμετάσχει στην Εκστρατεία 16 Ημέρες από το 1991.²³

- ❓ *Πώς θα αντιμετωπίζατε τις συμπεριφορές που υποδηλώνουν φυλετικές διακρίσεις ή διακρίσεις με βάση τη σεξουαλικότητα στην ομάδα σας;*

Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με το κοινωνικό φύλο

Όλες οι διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύουν εξίσου για τους άνδρες και τις γυναίκες. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των ΗΕ το 1979. Η CEDAW ορίζει τις διακρίσεις κατά των γυναικών και περιγράφει εκτενώς τον τρόπο αντιμετώπισής τους από τις εθνικές κυβερνήσεις. Τη συνθήκη αυτή έχουν υπογράψει 187 χώρες του κόσμου, συμπεριλαμβανομένων όλων των ευρωπαϊκών χωρών.

Οι «Γυναίκες των Ηνωμένων Εθνών» είναι ο φορέας των ΗΕ για την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών. Υποστηρίζει διακυβερνητικά όργανα και κυβερνήσεις για την ανάπτυξη πολιτικών και προτύπων που να ανταποκρίνονται στα ζητήματα κοινωνικού φύλου και την εφαρμογή τους. Ο φορέας «Γυναίκες των ΗΕ» δίνει προτεραιότητα σε πέντε ζητήματα που αναγνωρίζει ως θεμελιώδη για την ισότητα των φύλων και εκτιμά ότι η πρόοδος σε αυτούς τους τομείς μπορεί να απελευθερώσει την πρόοδο σε όλους τους τομείς. Οι τομείς αυτοί είναι η βία κατά των γυναικών, η ειρήνη και η ασφάλεια, η ηγεσία και η συμμετοχή, η οικονομική χειραφέτηση και ο εθνικός προγραμματισμός και προϋπολογισμός.

Τα ΗΕ εκφράζονται όλο και περισσότερο υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των LGBT ατόμων. Δεν υπάρχει καμία νομικά δεσμευτική διεθνής συνθήκη για τα δικαιώματα τους. Ωστόσο, το 2006 μια ομάδα διεθνών εμπειρογνομόνων στα ανθρώπινα δικαιώματα δημιούργησε ένα σύνολο αρχών σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα κοινωνικού φύλου. Οι Αρχές της Yogyakarta (Γιογκγιακάρτα) αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα διεθνών προτύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και περιγράφουν εκτενώς πώς αυτές εφαρμόζονται σε ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού και έμφυλης ταυτότητας.

Η ισότητα των φύλων και η καταπολέμηση των διακρίσεων που βασίζονται στην έμφυλη ταυτότητα και τη σεξουαλικότητα είναι κεντρικής σημασίας για το Συμβούλιο της Ευρώπης και την ΕΕ. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έκανε ένα σημαντικό βήμα για να τεθεί προς υπογραφή η Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας²⁴ το Μάιο του 2011. Η Σύμβαση αυτή είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό έγγραφο στον κόσμο που δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την πρόληψη της βίας, την προστασία των θυμάτων και τον τερματισμό της ατιμωρησίας των δραστών. Ορίζει και ποινικοποιεί τις διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών, όπως τον καταναγκαστικό γάμο, τον ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων, την παρενοχλητική παρακολούθηση, τη σωματική και ψυχολογική βία καθώς και τη σεξουαλική βία. Προβλέπει επίσης, τη σύσταση μιας διεθνούς ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων για την παρακολούθηση της εφαρμογής της σε εθνικό επίπεδο.

Τα ομοφοβικά περιστατικά και εγκλήματα μίσους έχουν συχνά υψηλό βαθμό σκληρότητας και βαρβαρότητας. ...Επίσης, πολύ πιθανά καταλήγουν σε θάνατο. Οι τρανσέξουαλ φαίνεται να είναι ακόμη πιο ευάλωτοι/ες.

Εκθεση ΟΑΣΕ¹⁷

Οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις διαδραματίζουν επίσης ενεργό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και των δικαιωμάτων των LGBT, τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οι Γυναίκες Κατά της Βίας στην Ευρώπη (WAVE) είναι μια ευρωπαϊκή οργάνωση – ομπρέλα με τη συμμετοχή μελών από τις περισσότερες χώρες που ανήκουν γεωγραφικά στην Ευρώπη. Διατηρεί μια ευρωπαϊκή ηλεκτρονική βάση δεδομένων των ΜΚΟ, για τις οποίες μπορεί να γίνει αναζήτηση με βάση τη γεωγραφική τοποθεσία, τον τομέα ειδικότητας και το πεδίο δραστηριοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών (EWL), μια άλλη οργάνωση - ομπρέλα, αποτελεί επίσης ένα καλό σημείο εκκίνησης για εύρεση σχετικών πληροφοριών, αποτελέσματα ερευνών ή επαφές με περιφερειακές, εθνικές ή τοπικές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς των δικαιωμάτων των γυναικών ή ζητήματα κοινωνικού φύλου που σχετίζονται με τις γυναίκες.

Συνεργασία αστικών, κρατικών και ιδιωτικών εταίρων για τη μείωση της ενδοοικογενειακής βίας

Στο πλαίσιο του προγράμματος κοινοτικής ευθύνης, η Vodafone Ουγγαρίας, σε συνεργασία με την Ένωση για τα Δικαιώματα των Γυναικών NANE (NANE Women's Rights Association), την τοπική αστυνομία και δύο άλλες ιδιωτικές εταιρείες παροχής τεχνικής υποστήριξης εγκαίνιασαν ένα πρόγραμμα για την πρόληψη πράξεων ενδοοικογενειακής βίας. Το πιλοτικό πρόγραμμα που ξεκινά το 2011, θα χρησιμοποιήσει 30 συσκευές που θα στέλνουν σήμα κινδύνου και την ακριβή θέση της γυναίκας που βρίσκεται σε κίνδυνο με το πάτημα ενός κουμπιού μέσω του δικτύου της Vodafone. Κατά συνέπεια, οι γυναίκες που υφίστανται κάποιας μορφής ενδοοικογενειακή βία μπορούν να αναμένουν ταχύτερη ανταπόκριση από την αστυνομία.

Οι οργανώσεις που σχετίζονται με την LGBT κοινότητα περιλαμβάνουν κοινωνικές ομάδες και ομάδες υποστήριξης καθώς και επαγγελματικές οργανώσεις και ομάδες υπεράσπισης που δραστηριοποιούνται εντός θρησκευτικών οργανώσεων ή πολιτικών κομμάτων. Η Διεθνής Οργάνωση Λεσβίων, Ομοφυλόφιλων, Αμφιφυλόφιλων, Τρανσέξουαλ και Queer Νέων, Φοιτητών και Μαθητών (IGLYO) είναι ένα δίκτυο του οποίου ηγούνται ομότιμα εγγεγραμμένα μέλη, περισσότερων από 50 οργανώσεων-μελών. Επιτελεί έργο για την προώθηση των αξιών της αποδοχής και της μη διάκρισης, καθώς και την αύξηση της συμμετοχής των νέων LGBT και queer ατόμων στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων και συνεργάζεται με άλλες οργανώσεις νεολαίας, όπως εθνικά συμβούλια νεολαίας, ευρωπαϊκές φοιτητικές οργανώσεις και ευρωπαϊκές πολιτικές οργανώσεις νεολαίας. Η IGLYO διοργανώνει σεμινάρια σπουδών και συνέδρια, ενώ ταυτόχρονα είναι ενεργή στην άσκηση πίεσης σε πολιτικό επίπεδο.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Διακρίσεις στη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού και της έμφυλης ταυτότητας στην Ευρώπη, CoE, Ιούνιος 2011' http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf
- ² Διαβάστε περισσότερα: <http://www.thelocal.se/20232/20090623/>
- ³ Επιτομή Παγκόσμιας Εκπαίδευσης 2010 http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/GED_2010_EN.pdf
- ⁴ Διαφορές Φύλων στα Αποτελέσματα της Εκπαίδευσης: Μελέτη της Σύγχρονης Κατάστασης και Μέτρα που Λήφθηκαν στην Ευρώπη το 2009 http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/120EN.pdf
- ⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=681&langId=en>
- ⁶ Γυναίκες των ΗΕ http://www.unifem.org/gender_issues/democratic_governance/facts_figures.php (στατιστικές για το 2008).
- ⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=681&newsId=1031&furtherNews=yes>
- ⁸ Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών <http://www.womenlobby.org/spip.php?rubrique36&lang=en>
- ⁹ Ομιλία για να τονιστεί η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας το 2011' <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10810&LangID=E>
- ¹⁰ ό.π.
- ¹¹ Το «X» επιλογή φύλου τώρα στα Αυστραλιανά διαβατήρια, 15 Σεπτεμβρίου 2011' <http://www.msnbc.msn.com/id/44532536/ns/travel-news/t/x-now-gender-option-australian-passports/>
- ¹² Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1706514,00.html>
- ¹³ http://www.empowering-youth.de/downloads/speech_barter.pdf
- ¹⁴ Γυναίκες των ΗΕ http://www.unifem.org/gender_issues/violence_against_women/facts_figures.php
- ¹⁵ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/index.html>
- ¹⁶ Ενημερωτικό Φυλλάδιο για την Εμπορία Ανθρώπων, Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα βασισμένο σε στοιχεία του 2010' http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/UNVTF_fs_HT_EN.pdf
- ¹⁷ Έγκλημα Μίσους στην Περιφέρεια του ΟΑΣΕ – Συμβάντα και Απαντήσεις, Ετήσια Έκθεση για το 2006, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, 2007' <http://www.osce.org/odihr/26759>
- ¹⁸ http://www.gendecide.org/case_srebrenica.html
- ¹⁹ Leymah Gbowee με την συμβολή της Carol Mithers, Πανίσχυρες είναι οι Δυνάμεις Μας (New York: Beast Books, 2011), σελ. 168.
- ²⁰ Ισότητα των Φύλων – Η Συνολική Εικόνα, UNICEF, 2007,
- ²¹ Μία πηγή πληροφόρησης για την ενσωμάτωση των φύλων: Ισότητα Φύλων και Εκπαίδευση, Ulrika Eklund στο Coyote, τ. Νο. 2, Μάιος 2000
- ²² Εκθέσεις για αυτές τις συνεδρίες μελέτης είναι διαθέσιμες εδώ: http://www.coe.int/t/dg4/youth/Training/Study_sessions/Study_sessions_reports_en.asp
- ²³ Διαβάστε περισσότερα στο: <http://16dayscwg.rutgers.edu/>
- ²⁴ Για το πλήρες κείμενο και τη συζήτηση βλέπε <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm>

Παγκοσμιοποίηση

Παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι από μας έχουμε μία αίσθηση για το τι είναι η παγκοσμιοποίηση, η έννοια είναι πολύπλοκη και η σχέση της με τα ανθρώπινα δικαιώματα, πολυεπίπεδη.

Ο όρος «παγκοσμιοποίηση» χρησιμοποιείται για να περιγράψει μία ποικιλία οικονομικών, πολιτιστικών, κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών που έχουν διαμορφώσει τον κόσμο τα τελευταία 50 περίπου χρόνια, από την πολύ φημισμένη επανάσταση στην τεχνολογία της πληροφορίας, μέχρι την εξαίριση των εθνικών και γεωπολιτικών συνόρων με μία όλο και πιο διευρυμένη μετακίνηση αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου. Η αυξανόμενη ομογενοποίηση των καταναλωτικών προτιμήσεων, η παγίωση και επέκταση της δύναμης των πολυεθνικών εταιρειών, η ραγδαία αύξηση του πλούτου και της φτώχειας, η «Μακτοναλτοποίηση» της τροφής και της κουλτούρας και η αυξανόμενη παρουσία των φιλελεύθερων δημοκρατικών ιδεών ανά τον κόσμο αποδίδονται, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, στην παγκοσμιοποίηση.¹

Shalmali Guttal

Η παγκοσμιοποίηση μπορεί να περιγραφεί ως η κατεύθυνση προς την ενοποίηση των οικονομιών όλων των χωρών του κόσμου που προκύπτει από τη φιλελευθεροποίηση και τη συνεπαγόμενη αύξηση, τόσο του όγκου, όσο και της πολυμορφίας του διεθνούς εμπορίου τροφίμων και υπηρεσιών, τη μείωση του κόστους μεταφοράς, τη διεθνή διείσδυση του κεφαλαίου, την τεράστια ανάπτυξη του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού και την επιταχυνόμενη διάχυση σε παγκόσμιο επίπεδο της τεχνολογίας και ιδιαίτερα των επικοινωνιών.

Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης

Όποιον ορισμό και αν υιοθετήσουμε, η παγκοσμιοποίηση σήμερα επηρεάζει ουσιαστικά όλους τους τομείς της ζωής και της κοινωνικής οργάνωσης. Η παγκοσμιοποίηση είναι παντού· έχει τόσο αρνητικές, όσο και θετικές πτυχές.

Η παγκοσμιοποίηση φέρεται ως υπεύθυνη για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη μια, αλλά από την άλλη επιτρέπει στα κινήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων να αγωνιστούν ενάντια στις υπερβάσεις της και στις αρνητικές της επιδράσεις. Η παγκοσμιοποίηση έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της αμοιβής των γεωργών για τις σοδείες τους και αυξάνει τα κίνητρα επιβολής βάνουσων συνθηκών εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης παιδιών εργατών.

Ωστόσο, η παγκοσμιοποίηση βοηθά επίσης στη δημιουργία προϋποθέσεων δικτύωσης που έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση παγκόσμιων κινήσεων υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
 Πρόσβαση σε φάρμακα
 Όλοι ίσοι όλοι διαφορετικοί
 Η ιστορία του Ασίκ
 Προσοχή, παρακολουθούμε!
 Δάχτυλα και αντίχειρες
 Το πρωτοσέλιδο
 Πόσα χρειαζόμαστε;
 Οι Μαkah και το κυνήγι της
 φάλαινας
 Αγώνας για πλούτο
 Σύνομη ημερομηνία λήξης
 Τρομοκρατία
 Ο ιστός της ζωής
 Όταν φτάσει το αύριο

Καθένας έχει το δικαίωμα σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη, στην οποία μπορούν να υλοποιηθούν πλήρως τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη.

ΟΔΑΔ, άρθρο 28

Γνωρίζουμε ότι η ανθρώπινη κατάσταση είναι οικουμενική, ότι έχουμε παρόμοια πάθη, φόβους, ανάγκες και όνειρα, αλλά αυτό δεν έχει να κάνει σε τίποτα με το «σβήσιμο» των εθνικών συνόρων ως αποτέλεσμα των απεριόριστων κινήσεων του κεφαλαίου.

Eduardo Galeano

Οι επαφές σε επίπεδο εμπορικών και οικονομικών επιδιώξεων θα πρέπει να διεξάγονται με μία προοπτική αύξησης της ποιότητας της ζωής και διασφάλισης της πλήρους απασχόλησης και ενός μεγάλου και σταθερά αυξανόμενου ποσού του πραγματικού εισοδήματος και των αποτελεσματικών διεκδικήσεων.

*Συμφωνία για την ίδρυση του
Παγκόσμιου Οργανισμού
Εμπορίου*

για παράδειγμα του δίκαιου εμπορίου, της μείωσης της παιδικής εργασίας και της προώθησης μίας οικουμενικής κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

? Μπορείτε να δώσετε ένα θετικό και ένα αρνητικό παράδειγμα της παγκοσμιοποίησης με βάση τη δική σας εμπειρία;

Ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης

Στο οικονομικό πεδίο, η παγκοσμιοποίηση συνδέεται με την ανάπτυξη του καπιταλισμού ως ένα οικονομικό σύστημα, συχνά βασιζόμενο στις αυτορρυθμιζόμενες αγορές. Η παγκοσμιοποίηση έχει επιφέρει οικονομική ελευθερία και φέρεται να έχει αυξήσει το βιοτικό επίπεδο παγκοσμίως, ακόμα και αν, σε σχετικούς όρους, το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών αυξάνεται.

Η παγκοσμιοποίηση συνδέεται με την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την παγκόσμια διανομή της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, μέσω της κατάργησης των συνόρων στο διεθνές εμπόριο. Μειώνονται οι δασμοί, τα τέλη εξαγωγών και εισαγωγικών ποσοστώσεων και οι περιορισμοί στην κίνηση του κεφαλαίου και των επενδύσεων.

Η παγκοσμιοποίηση έχει επιταχύνει τις διαδικασίες της εξωτερικής ανάθεσης και των μετεγκαταστάσεων. Οι πολυεθνικές εταιρείες (TNCs) μπορούν να εκμεταλλεύονται εντατικά και στο μικρότερο δυνατό κόστος μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω της εξωτερικής ανάθεσης. Οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις πιθανά δυσκολεύονται να αντισταθούν στον παγκόσμιο ανταγωνισμό και να διασφαλίσουν τα εργασιακά δικαιώματα. Οι TNCs δεν μπορούν εύκολα να θεωρηθούν υπεύθυνες για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν η εταιρεία υφίσταται νομικά σε ένα κράτος, ενώ διεξάγει τη λειτουργία της αλλού.

Η παγκοσμιοποίηση έχει επίσης επιδράσει στην ιδιωτικοποίηση των εταιρειών κοινής ωφέλειας και αγαθών, όπως το νερό, η υγεία, η ασφάλεια, ακόμα και η διαχείριση των φυλακών. Προσφάτως άλλα αγαθά, όπως οι σπόροι και τα φάρμακα, έχουν θεωρηθεί οικονομικά αγαθά και έχουν ενσωματωθεί σε εμπορικές συμφωνίες.

Η παγκοσμιοποίηση έχει συμβάλλει στην ανάπτυξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και στο ενδιαφέρον για τη λογοδοσία μη-κρατικών παραγόντων, όπως οι πολυεθνικές εταιρείες για τις δραστηριότητές τους, ιδίως όταν έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στις κοινότητες και ούτω καθεξής. Σήμερα, μπορούμε επίσης να δούμε μία αύξηση των εταιρειών που αναπτύσσουν έναν κώδικα λειτουργίας των δραστηριοτήτων τους. Το μποϊκοτάρισμα και οι εκστρατείες των καταναλωτών έχουν επίσης οδηγήσει στην ανάπτυξη της κοινωνικής ευθύνης των TNCs και την προσπάθεια από πλευράς τους να διαφυλάξουν τη φήμη τους.

Τα παγκόσμια ιδρύματα διεθνούς οικονομίας

Το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF – ΔΝΤ)** παρέχει συμβουλές πολιτικής και χρηματοδότησης στα κράτη μέλη σε περιόδους οικονομικής δυσκολίας και επίσης ασχολείται με τη βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ώστε να επιτύχουν μακροοικονομική σταθερότητα και μείωση της φτώχειας. Οι προϋποθέσεις του ΔΝΤ είναι ένα σύνολο πολιτικών ή «όρων» που απαιτούνται ως αντάλλαγμα των οικονομικών πόρων. Η σύζευξη των πολιτικών του ΔΝΤ με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μικρή καθώς το κύριο πεδίο ενασχόλησής του είναι η οικονομία και η νομισματική τάξη.

Η **Παγκόσμια Τράπεζα** παρέχει δάνεια σε αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να μειωθεί η φτώχεια και λαμβάνει τις αποφάσεις της ζητώντας δεσμεύσεις για προώθηση των ξένων επενδύσεων, του διεθνούς εμπορίου και της διευκόλυνσης της κεφαλαιακής επένδυσης. Ενώ έχει σημαντική εξουσία στις αναπτυσσόμενες χώρες και εκπροσωπεί 186 χώρες, ελέγχεται από ένα μικρό αριθμό οικονομικά ισχυρών χωρών. Κατά τη δεκαετία του 1990, τόσο η Παγκόσμια Τράπεζα, όσο και το ΔΝΤ προέβησαν σε πολιτικές που συμπεριελάμβαναν απορρύθμιση και φιλελευθεροποίηση των αγορών, ιδιωτικοποίηση και υποβάθμιση των κυβερνήσεων.

Οι διεθνείς συμφωνίες «ελεύθερου εμπορίου» εμπεριέχουν έναν πολύπλοκο συνδυασμό ελευθερίας και προστατευτισμού που σε πολλές νευραλγικές περιπτώσεις (ιδίως σε ό,τι αφορά στη φαρμακοβιομηχανία) επιτρέπει στις μεγάλες εταιρείες να αποκομίζουν τεράστια κέρδη από τις μονοπωλιακές τιμολογήσεις των φαρμάκων, οι οποίες αναπτύχθηκαν με την ουσιαστική συνεισφορά του δημόσιου τομέα.

Noam Chomsky

22 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό

7 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα Υγείας

1 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Εργαζομένων

2ο Σάββατο του Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Δίκαιου

Εμπορίου

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για την Πο-

λιτισμική Διαφορετικότητα, το

Διάλογο και την Ανάπτυξη

5 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλ-

λοντος

20 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων

1ο Σάββατο του Ιουλίου

Παγκόσμια Ημέρα Συνεταιρι-

σμών

11 Ιουλίου

Ημέρα του Πληθυσμού

9 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Αυτοχθόνων

Λαών

12 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Νεολαίας

1η Δευτέρα του Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Οικιστικού

Περιβάλλοντος (Πόλεις χωρίς

φτωχογειτονίες)

7 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την Αξιο-

πρεπή Εργασία

16 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής

17 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την

Εξάλειψη της Φτώχειας

9 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά της

Διαφθοράς

18 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών

20 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Αλληλεγγύης

Ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO – ΠΟΕ)** είναι ένας οργανισμός που επιβλέπει και φιλελευθεροποιεί το διεθνές εμπόριο. Ο ΠΟΕ δημιουργήθηκε το 1995 και ασχολείται με τη ρύθμιση του εμπορίου μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών, παρέχοντας ένα πλαίσιο διαπραγμάτευσης και μορφοποίησης εμπορικών συμφωνιών και διαδικασιών επίλυσης διενέξεων που στοχεύουν στην τήρηση των συμφωνιών του ΠΟΕ από τους συμμετέχοντες.

❓ Πώς επιδρά έχει η παγκοσμιοποίηση στην οργάνωσή σας ή στο σχολείο σας;

Στο **πολιτικό πεδίο**, το αυξημένο ενδιαφέρον μιας χώρας για τα αποτελέσματα της εσωτερικής ανάπτυξης μίας άλλης έχει επιπτώσεις, όπως το να υποστηρίζονται πολιτικά ηγέτες που κατά τα άλλα έχουν μικρή νομιμότητα στη χώρα τους. Η συσσώρευση οικονομικής και χρηματοοικονομικής εξουσίας συνεπάγεται ότι οι εθνικοί πολιτικοί παράγοντες έχουν μειωμένη δυνατότητα επιρροής και ότι οι δημοκρατικές διαδικασίες επηρεάζονται. Η υπερμεγέθης ανισότητα στην κατανομή του πλούτου επιτείνει την ανισότητα, τις κοινωνικές εντάσεις και απειλεί την αποτελεσματική πρόσβαση στα κοινωνικά δικαιώματα για όλους. Πολλές εμπορικές συμφωνίες γίνονται από τις κυβερνήσεις, χωρίς καμία συμμετοχή του λαού στη λήψη αποφάσεων. Οι προβληματισμοί σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα σπάνια περικλείονται στις εμπορικές συμφωνίες, ακόμα και όταν αυτές το επηρεάζουν.

Ωστόσο, στην παγκοσμιοποίηση επίσης αποδίδεται η προσπάθεια διάδοσης της δημοκρατίας και ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρά τα τεράστια τεχνολογικά κενά, οι πολιτικές επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης περιλαμβάνουν τη δημοκρατικοποίηση των μέσων ενημέρωσης μέσω των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης, με αποτέλεσμα την οργάνωση κινημάτων για την ενίσχυση της πολιτικής διαφάνειας, τη βελτίωση της πολιτικής εκπροσώπησης και την εξάλειψη της αસυδοσίας, της διαφθοράς και της κατάχρησης της εξουσίας.

Στο **πολιτιστικό πεδίο**, η παγκοσμιοποίηση συνδέεται με την ανάπτυξη δικτύων επικοινωνίας για ανταλλαγή πληροφοριών και τη διεξαγωγή ιδεολογικών συζητήσεων γύρω από την παγκοσμιοποίηση. Τα δίκτυα αυτά αποτελούν ένα απαραίτητο βήμα για την παγκόσμια ευτυχία.

Η παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός κοινού τρόπου ζωής και καταναλωτικών συνηθειών. Η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση επιδρά επίσης στον τρόπο κάλυψης των γεγονότων από τα μέσα ενημέρωσης, που φέρνουν τις ανθρώπινες τραγωδίες στο επίκεντρο της προσοχής και ενεργοποιούν τη συνείδηση του κόσμου δημοσιοποιώντας τις μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών. Ωστόσο, η «παγκοσμιοποίηση των μέσων ενημέρωσης» έχει από την άλλη οδηγήσει σε μονοπωλιακό έλεγχο των σημαντικών σε παγκόσμιο επίπεδο μέσων ενημέρωσης, με κίνδυνο τη μετάδοση μεροληπτικής και μη αντικειμενικής πληροφόρησης.

Η παγκοσμιοποίηση έχει εμπλουτίσει την ανάπτυξη μίας διαφορετικής αίσθησης για την κοινότητα (παράδειγμα, η ψηφιακή κοινότητα). Έχει επίσης ενθαρρύνει την ανταλλαγή και τη βελτίωση των τεχνών και δημιούργησε την ανάγκη για την εμφάνιση νέων μουσικών ειδών και διαπολιτισμικής κουζίνας (fusion cooking)! Η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση έχει εγείρει την ευαισθητοποίηση πολλών σχετικά με το τι τρώμε, για παράδειγμα για τις εργασιακές και τις περιβαλλοντικές συνθήκες υπό τις οποίες παράγονται τα προϊόντα που αγοράζουμε.

Με την παγκοσμιοποίηση, ο διαπολιτισμικός διάλογος έχει καταστεί αναγκαίος, τόσο για την ανάπτυξη της διεθνούς αλληλεγγύης, όσο και για το σεβασμό των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν μη τι άλλο, η παγκοσμιοποίηση έχει πυροδοτήσει την ανάπτυξη μιας κουλτούρας αντίστασης σ' αυτήν και κινημάτων που έχουν ως πρόταγμα ένα «διαφορετικό κόσμο».

Στο **κοινωνικό πεδίο**, η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει το επίπεδο και τις συνθήκες απασχόλησης, καθώς και τα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, σε συνδυασμό με τις μετεγκαταστάσεις και τις μετακινήσεις, πιέζει τις εταιρείες να μεταφέρουν την παραγωγή σε χώρες, όπου οι μισθοί και η κοινωνική προστασία των εργαζομένων βρίσκονται σε χαμη-

* ΣΤΜ: μέθοδος μαγειρικής που συνδυάζει συστατικά, τεχνικές και καρυκεύματα από διαφορετικές κουζίνες ή από κουζίνες διαφόρων χωρών του κόσμου.

Για ποιον [άλλο] λόγο θα φορολογούσαν οι ΗΠΑ ένα ένδυμα που κατασκευάστηκε σε Μπαγκλαντεσιανή βιοτεχνία είκοσι φορές περισσότερο από ένα ένδυμα που κατασκευάστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο; Για ποιον [άλλο] λόγο οι χώρες που παράγουν το 90% των παγκόσμιων καρπών κακάο παράγουν μόνο το 5% της σοκολάτας παγκοσμίως;

Arundhati Roy

λότατα επίπεδα. Ως αποτέλεσμα, τα σωματεία και οι εργαζόμενοι στις πλουσιότερες χώρες «αναγκάζονται» να αποδεχθούν λιγότερο επιθυμητές συνθήκες, κάτι που συχνά αναφέρεται ως κοινωνικό ντάμπινγκ (social dumping).

Οι συνδικαλιστικοί φορείς εκφράζουν σοβαρούς προβληματισμούς και ασκούν ειλικρινή κριτική σχετικά με τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης. Το Ευρωπαϊκό Συνέδριο Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, για παράδειγμα, έχει καταθέσει ένα πλαίσιο που υποστηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ένα τέτοιο πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- ένα πολυμερές πλαίσιο για την προστασία των μεταναστών
- ένα πολυμερές πλαίσιο για την προώθηση της κοινωνικής προστασίας
- ένα πολυμερές πλαίσιο για την προώθηση της αξιοπρεπούς και δίκαιης εργασίας, η οποία αναγνωρίζεται ως σημαντικό εργαλείο για τη μείωση της φτώχειας
- ένα πολυμερές πλαίσιο για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, για τη διατροφική ασφάλεια, την υγεία, την εκπαίδευση, την ισότητα των φύλων και την πλήρη αυτονομία των γυναικών.²

Μια καλύτερη παγκοσμιοποίηση;

Θεωρούμε ότι η κυρίαρχη άποψη σχετικά με την παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να μετακινηθεί από το στενό ενδιαφέρον για τις αγορές, σε ένα ευρύτερο ενδιαφέρον για τους ανθρώπους. Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης αφορά στην εργασία, την υγεία και την εκπαίδευση – αλλά ξεπερνά κατά πολύ αυτά τα θέματα. Υπάρχει και η διάσταση της παγκοσμιοποίησης που βιώνουν οι άνθρωποι στην καθημερινότητά τους και στην εργασία τους: το σύνολο των φιλοδοξιών τους για δημοκρατική συμμετοχή και την υλική ευημερία. Μία καλύτερη παγκοσμιοποίηση είναι το κλειδί για μία καλύτερη και ασφαλή ζωή για τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο στον 21ο αιώνα.

Διεθνής Οργανισμός Εργασίας, Παγκόσμια Επιτροπή για την Κοινωνική Διάσταση της Παγκοσμιοποίησης

Ο τρόπος που οργανώνεται η παγκοσμιοποίηση επιδέχεται κριτικής που αφορά στο ότι αγνοεί το ανθρώπινο στοιχείο. Ενώ το κεφάλαιο και τα αγαθά χαίρουν μίας αυξανόμενης ελευθερίας κίνησης, οι συνθήκες της μετακίνησης των ανθρώπων δεν έχουν διευκολυνθεί. Παρόλα αυτά, η παγκοσμιοποίηση συνοδεύεται από αυξανόμενη μετανάστευση, νόμιμη και παράνομη, είτε για οικονομικούς λόγους, είτε λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών.

Σήμερα, η παγκοσμιοποίηση δεν περιορίζεται μόνο στα ήδη αναφερθέντα φαινόμενα. Μία σημαντική πτυχή που συνδέεται με την παγκοσμιοποίηση είναι η κατάσταση του παγκόσμιου περιβάλλοντος, με τα προβλήματα της μείωσης του όζοντος, της φθίνουσας βιοποικιλότητας, της επιδείνωσης της ποιότητας του εδάφους, του αέρα και της μόλυνσης του νερού, των περιβαλλοντικών καταστροφών, των πετρελαιοκηλίδων, των πλημμύρων, των ξηρασιών λόγω της κλιματικής αλλαγής, της διαχείρισης απορριμμάτων, του πολλαπλασιασμού των πυρηνικών, της αποψίλωσης των δασών και ούτω καθεξής. Αυτό έχει επίσης επιπτώσεις στις μετακινήσεις των πληθυσμών, αφού τα αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης στο περιβάλλον μπορούν να προκαλέσουν κύματα προσφύγων.

Κανονισμοί δίκαιου εμπορίου

Οι κανονισμοί του δίκαιου εμπορίου είναι ένα σύνολο ελάχιστων κανόνων για κοινωνικά υπεύθυνη παραγωγή και εμπόριο· στοχεύουν επίσης στην υποστήριξη της ανάπτυξης των μειονεκτούντων και περιθωριοποιημένων γεωργών μικρής κλίμακας και εργαζομένων σε φυτείες. Οι κανονισμοί ηθικού εμπορίου σχετίζονται με τρεις περιοχές της βιώσιμης ανάπτυξης: την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη.

Με όρους κοινωνικής ανάπτυξης, οι οργανώσεις των αγροτών θα πρέπει να έχουν μία δημοκρατική δομή και διαφανή διοίκηση, ώστε να καθίσταται ικανός ο αποτελεσματικός έλεγχος από τα μέλη τους· η οργάνωση θα πρέπει επίσης να έχει τη δυνατότητα προώθησης της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης των μελών της χωρίς διακρίσεις.

Τα κριτήρια οικονομικής ανάπτυξης διασφαλίζουν την ικανότητα της οργάνωσης να εξάγει αποτελεσματικά τα προϊόντα της και να διαχειρίζεται αποτελεσματικά την ενίσχυση του Δίκαιου Εμπορίου (χρήματα που πληρώνονται επιπλέον της συμφωνημένης τιμής Δίκαιου Εμπορίου για επένδυση σε κοινωνικά, περιβαλλοντικά ή οικονομικά προγράμματα ανάπτυξης), με ένα διαφανή και δημοκρατικό τρόπο από την πλευρά των μελών της.

Τα κριτήρια περιβαλλοντικής ανάπτυξης στοχεύουν στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής προστασίας στη γεωργική διαχείριση. Υπάρχουν κανόνες για την προστασία των αγροτών και των εργατών που σχετίζονται με τη χρήση των χημικών, την εναπόθεση των απορριμμάτων και την προστασία των φυσικών πόρων. Ο κανονισμός επίσης απαγορεύει τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.³

Παγκοσμιο(τοπικο)ποίηση**

Ως απάντηση στη χρηματοοικονομική και οικονομική παγκοσμιοποίηση, πολλοί συμμετέχοντες στην κοινωνία των πολιτών αντίκεινται στην ανεπαρκώς ρυθμιζόμενη εξουσία των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών, καθώς επίσης και στις επιπτώσεις των εμπορικών συμφωνιών και των απορρυθμισμένων οικονομικών αγορών – με κάθε έναν από αυτούς τους παράγοντες να συμβάλλει σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εργασιακής ασφάλειας, περιβαλλοντικών καταστροφών, μέχρι και στην υποβάθμιση της δυνατότητας των εθνικών κυβερνήσεων να διατηρήσουν αυτά τα πρότυπα. Αυτές οι ομάδες και τα άτομα προωθούν αυτό που ονομάζουν «παγκοσμιοποίηση με ανθρώπινο πρόσωπο». Δηλαδή, τη σαφή διάκριση μιας οικονομικής παγκοσμιοποίησης, στο πλαίσιο της οποίας οι εταιρείες αφαιρούν από την εξίσωση τους ανθρώπους και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αυτό το παγκόσμιο κίνημα, κοινώς ονομαζόμενο αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα ή κίνημα εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης, συγκεντρώνει συνδικαλιστικές οργανώσεις, περιβαλλοντικές μη-κυβερνητικές οργανώσεις, πολιτικούς, ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διανοούμενους, οργανώσεις γυναικών και άλλους που ενδιαφέρονται για την οικοδόμηση ενός πιο ισότιμου κόσμου, ο οποίος, όπως υποστηρίζουν, δεν μπορεί να υφίσταται όσο οι κυρίαρχοι κανόνες της οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης είναι η απορρύθμιση και ο ανταγωνισμός στο παγκόσμιο εμπόριο.

Το σύνθημα «Σκέψου παγκόσμια, Δράσε τοπικά» έχει γίνει σλόγκαν αυτών που αποτελούν τα παγκοσμιο-τοπικά κινήματα (glocal movements). Η φράση χρησιμοποιήθηκε αρχικά σε ένα περιβαλλοντικό πλαίσιο σε σχέση με τον αστικό σχεδιασμό, αλλά γρήγορα εξαπλώθηκε σε πεδία κοινωνικής δικαιοσύνης και εκπαίδευσης και υποδηλώνει μία αυξημένη επίγνωση των συνδέσεων μεταξύ τοπικών δράσεων, τοπικών αποφάσεων και τη χρήση ή κατάχρηση των παγκόσμιων πόρων. Το παγκοσμιο(τοπικο)ποιητικό κίνημα μπορεί να ειπωθεί ως μία απάντηση, για παράδειγμα, στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, στην οποία οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με την παραγωγή ενός προϊόντος δε συμβαίνουν εκεί όπου καταναλώνεται. Την ίδια στιγμή, έχει αρχίσει να λειτουργεί και αντιστρόφως, αφού οι ευκαιρίες γίνονται επίσης περισσότερο παγκόσμιες και αξιοποιούνται για προώθηση τοπικών στόχων.

Η ευαισθητοποίηση για τα ζητήματα της παγκοσμιοποίησης έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών και η διεκδίκηση μεγαλύτερης λογοδοσίας στα διεθνή όργανα επιτείνεται. Οι αποφάσεις που παλαιότερα λαμβάνονταν κλεισμένων των θυρών από κυβερνήσεις, τραπεζικές και εμπορικές αρχές, διεθνείς οργανισμούς και δημόσια ιδρύματα, τώρα εκτίθενται και συζητούνται έντονα, δημοσίως. Οι διαμαρτυρίες των Αγανακτισμένων και του Occupy κινήματος έχουν επίσης γίνει ένα παγκόσμιο φαινόμενο, με διαδηλώσεις να οργανώνονται σε κάθε ήπειρο⁴.

Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ (WSF)

Το WSF αυτοπροσδιορίζεται ως ένας ανοιχτός χώρος συνάντησης, όπου κοινωνικά κινήματα, δίκτυα, ΜΚΟ και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που αντιτίθενται στο νεοφιλελευθερισμό συναντιούνται, προκειμένου να καταθέσουν τις σκέψεις τους, να συζητήσουν δημοκρατικά τις ιδέες τους, να διαμορφώσουν προτάσεις, να μοιραστούν ελεύθερα τις εμπειρίες τους και να δημιουργήσουν δίκτυα για αποτελεσματική δράση. Από την πρώτη παγκόσμια συνάντηση το 2001, το WSF έχει πάρει τη μορφή μίας μόνιμης παγκόσμιας διαδικασίας για την αναζήτηση και την οικοδόμηση εναλλακτικών λύσεων για τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ χαρακτηρίζεται επίσης από τον πλουραλισμό και την ποικιλότητα, είναι αδογμάτιστο, μη-κυβερνητικό και αντικομματικό. Δεν αποτελεί ομάδα, ούτε οργάνωση. Το WSF παρακίνησε τη δημιουργία πολλών περιφερειακών κοινωνικών φόρουμ, καθώς επίσης και τοπικών και εθνικών κοινωνικών φόρουμ.

? Πώς μπορεί να «εξανθρωπιστεί» η παγκοσμιοποίηση;

** ΣτΜ: Επινόηθηκε ένα λογοπαίγνιο ανάμεσα στην παγκοσμιοποίηση και την τοπικοποίηση που να ταιριάζει με το λογοπαίγνιο του πρωτότυπου κειμένου "glocalisation", που συνδυάζει δηλαδή τις λέξεις globalisation και localisation.

Η ETUC (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Εργατών) επικρίνει τις κοινωνικές συνθήκες που προκύπτουν από τις μετεγκαταστάσεις των εταιρειών και τη βιομηχανοποίηση της παραγωγής, όπως πραγματοποιείται μέσα από αλυσίδες θυγατρικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε τρίτες χώρες. Η πρακτική αυτή συνιστά πλέον ένα άτυπο δομικό συστατικό της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, που έχει ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη εργασιακή ανασφάλεια και την προσβολή των δικαιωμάτων των συνδικαλιστικών οργανώσεων και της συλλογικής διαπραγμάτευσης, δημιουργώντας στις ζώνες εξαγωγών μια ιδιαίτερα ανησυχητική κατάσταση.

ETUC Εκτελεστική Επιτροπή

Η ενέργεια του κινήματος για μία εναλλακτική παγκοσμιοποίηση βρίσκεται στην εσωτερική του ποικιλότητα και στους πολλαπλούς στόχους που θέτει.

Boaventura de Sousa Santos⁵

Παγκοσμιοποίηση και ανθρώπινα δικαιώματα

Η εκπαίδευση και η ενδυνάμωση των γυναικών σε όλο τον κόσμο δεν μπορεί να μην έχει ως αποτέλεσμα μία πιο στοργική, ανεκτική, δίκαιη και ειρηνική ζωή για όλους.

Aung San Suu Kyi

Η παγκοσμιοποίηση από μόνη της δεν παραβιάζει ανθρώπινα δικαιώματα· ο βασικός προβληματισμός είναι ότι επηρεάζει αρνητικά την αντίληψη των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτοί οι προβληματισμοί αφορούν στις υποχρεώσεις των μη-κρατικών παραγόντων απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα, για παράδειγμα των πολυεθνικών εταιρειών και ενισχύονται από το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις λόγω της οικονομικής και πολιτικής παγκοσμιοποίησης αδυνατούν να ελέγξουν στον ίδιο βαθμό τις κοινωνικές και οικονομικές διαδικασίες. Ένα άλλο παράδειγμα αφορά στην αρχή ότι οι προβληματισμοί σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις κυβερνητικές αποφάσεις, κάτι το οποίο είναι αμφισβητήσιμο, ιδίως όταν οι οικονομικές πολιτικές των κυβερνήσεων εξαρτώνται από τις διακυμάνσεις των αγορών και τις δράσεις των ξένων επενδυτών, καθώς επίσης και από τους διακανονισμούς των εμπορικών διαφωνιών.

Ορισμένα από τα ανθρώπινα δικαιώματα που διακυβεύονται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης είναι τα ακόλουθα:

- Το δικαίωμα απέναντι στην ισότητα στην αξιοπρέπεια και στη μη διάκριση, όπως για παράδειγμα με την κακή κατάσταση της υγείας και τις επισφαλείς συνθήκες των εργαζομένων στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Το δικαίωμα στην υγεία, την τροφή και τη στέγη, ιδίως μέσω της επιβολής εμπορικών φραγμών στις αναπτυσσόμενες χώρες ή μέσω της αγοράς καλλιεργήσιμης γης σε αφρικανικές και ασιατικές χώρες για την παραγωγή εξαγωγίμων προϊόντων ή βιοκαυσίμων.
- Το δικαίωμα στην εργασία, όπως για παράδειγμα με τις μετεγκαταστάσεις βιομηχανιών σε χώρες με φθηνότερο εργατικό δυναμικό και σε χώρες όπου επιβάλλονται χαμηλότερα κοινωνικά πρότυπα
- Το δικαίωμα στη ζωή, όπως για παράδειγμα με τις εμπορικές συμφωνίες που καθιστούν απαγορευτική την πρόσβαση σε φάρμακα για ανθρώπους φτωχών χωρών
- Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, όπως για παράδειγμα με τις εξώσεις σε περιπτώσεις μεγάλων κατασκευαστικών έργων υποδομής, όπως φράγματα και αγωγοί
- Το δικαίωμα στην υγεία και στο υγιές περιβάλλον, όπως για παράδειγμα με τη συγκέντρωση επικίνδυνων αποβλήτων σε αναπτυσσόμενες χώρες ή με την έλλειψη διεθνούς συναίνεσης σχετικά με δράσεις που οι κυβερνήσεις πρέπει να αναλάβουν για την κλιματική αλλαγή
- Το δικαίωμα στην προστασία από τις επικίνδυνες μορφές εργασίας και εκμετάλλευσης, όπως για παράδειγμα με τις κυβερνήσεις που ανέχονται επικίνδυνες μορφές εργασίας, προκειμένου να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα το διεθνές επενδυτικό ενδιαφέρον
- Το δικαίωμα των αυτοχθόνων λαών στον πολιτισμό και την ανάπτυξη, όπως για παράδειγμα με την αποψίλωση των δασών ή/και τη σοβαρή μόλυνση που καταστρέφει περιοχές, όπου ζουν αυτόχθονες κοινότητες, λόγω της βιομηχανικής εκμετάλλευσης των εδαφών τους και της απαλλοτρίωσής τους.

Σήμερα, με την παγκοσμιοποίηση να μας φέρνει ακόμα πιο κοντά, αν επιλέξουμε να αγνοήσουμε τις ανασφάλειες κάποιου, σύντομα όλοι θα νιώθουμε ανασφαλείς για τους ίδιους λόγους.

Mohamed El Baradei

Οι συμφωνίες του ΠΟΕ έχουν συχνά επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς απαραίτητα να γίνεται αναφορά σε αυτά. Για παράδειγμα, η Συμφωνία του ΠΟΕ για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) που θεσπίστηκε το 2001, περιέχει προϋποθέσεις που πρέπει να ενσωματωθούν στη νομοθεσία των χωρών για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και τομέων όπως οι φαρμακοβιομηχανίες και άλλων ειδών πατέντες. Για κράτη που δεν έχουν τους οικονομικούς πόρους να πληρώσουν πατενταρισμένα φάρμακα – ή τη δυνατότητα να παράγουν τα δικά τους γενόσημα – αυτή η δέσμευση βρίσκεται σε σύγκρουση με το δικαίωμα στην υγεία (και τις υποχρεώσεις αυτού του κράτους σ' αυτό το πεδίο).

Το 2004, η Παγκόσμια Επιτροπή του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας για την Κοινωνική Διάσταση της Παγκοσμιοποίησης εξέδωσε την έκθεση «Μία Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση: Δημιουργώντας Ευκαιρίες για Όλους», όπου αναφέρεται η ανάγκη σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης. Η επιτροπή εντόπισε 9 μέτρα για να επιτευχθεί αυτό:

Εστίαση στον άνθρωπο. Οι ανθρώπινες διεκδικήσεις για σεβασμό στα δικαιώματα, την πολιτιστική ταυτότητα και την αυτονομία, αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων και ισότητα των φύλων πρέπει να πραγματοποιούνται.

Ένα δημοκρατικό και αποτελεσματικό Κράτος. Το Κράτος θα πρέπει να είναι σε θέση να διαχειριστεί την ενσωμάτωση στην παγκόσμια οικονομία και να παρέχει κοινωνικές και οικονομικές δυνατότητες και ασφάλεια.

Βιώσιμη ανάπτυξη. Πρέπει να διασφαλιστούν εξίσου οι ενισχυτικοί πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Παραγωγικές και ισότιμες αγορές. Οι θεσμοί θα πρέπει να προωθούν τις ευκαιρίες και την επιχειρηματικότητα σε μία αποτελεσματικά λειτουργική οικονομία της αγοράς.

Δίκαιοι κανόνες. Η παγκόσμια οικονομία θα πρέπει να προσφέρει ίσες ευκαιρίες και ίση πρόσβαση σε όλες τις χώρες και να αναγνωρίζει την ποικιλία των εθνικών δυνατοτήτων και των αναπτυξιακών αναγκών.

Παγκοσμιοποίηση με αλληλεγγύη. Η παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να βοηθά στην άρση των ανισοτήτων, τόσο εσωτερικά, όσο και μεταξύ των χωρών και να συνδράμει στην εξάλειψη της φτώχειας.

Μεγαλύτερη λογοδοσία στους ανθρώπους. Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς θα πρέπει να είναι δημοκρατικά υπόλογοι για τις πολιτικές που ακολουθούν και για τις δράσεις που υλοποιούν.

Βαθύτερες εταιρικές σχέσεις. Οι διεθνείς οργανισμοί, οι κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια, οι επιχειρήσεις, οι εργαζόμενοι, η κοινωνία των πολιτών, ως απαραίτητα δημοκρατικά εργαλεία, θα πρέπει να αναπτύξουν το διάλογο και τη μεταξύ τους συνεργασία.

Αποτελεσματικός Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Ανάπτυξη ενός ισχυρότερου και αποτελεσματικότερου πολυμερούς συστήματος, ώστε να δημιουργηθεί ένα δημοκρατικό, θεμιτό και συνεκτικό πλαίσιο παγκοσμιοποίησης.⁶

Ποιος είναι υπεύθυνος;

Η Διεθνής Αμνηστία ξεκίνησε μια εκστρατεία, για παράδειγμα, ενάντια στις δράσεις της εταιρείας εμπορίου πετρελαίου Trafigura. Το 2010 η Trafigura κρίθηκε ένοχη από το Ολλανδικό δικαστήριο για τη μεταφορά επικίνδυνων λυμάτων στο Άμστερνταμ, αποκρύπτοντας το είδος τους και για την εξαγωγή τους στην Ακτή Ελεφαντοστού. Ως αποτέλεσμα της δράσης της 15 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και περισσότεροι από 100.000 αναζήτησαν ιατρική βοήθεια για μια σειρά προβλημάτων υγείας. Ενδιαφέρον προκάλεσε το γεγονός ότι η ποινική δίωξη εστίαζε μόνο στα γεγονότα στην Ολλανδία. Η άγνοια του δικαστηρίου για τα αποτελέσματα της εναπόθεσης των απορριμμάτων στην Ακτή του Ελεφαντοστού αντικατοπτρίζει τις προκλήσεις της δίωξης εταιρειών και για τις εκτός συνόρων δράσεις τους.

Η αντίδραση στην απρόσκοπτη αναζήτηση οφέλους έχει επίσης οδηγήσει στην εξέλιξη ορισμένων πεδίων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα την αποσαφήνιση του δικαιώματος στην ανάπτυξη, εξελίσσοντας τη νομική ισχύ των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων και εξελίσσοντας τις αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ.

Οι Δέκα Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ⁷

- Αρχή 1: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζουν και να σέβονται την προστασία των διεθνώς διακηρυγμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Αρχή 2: Η διασφάλιση της μη συναίνεσης σε καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Αρχή 3: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και την αποτελεσματική αναγνώριση του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης
- Αρχή 4: Η εξάλειψη όλων των μορφών καταναγκαστικής και υποχρεωτικής εργασίας
- Αρχή 5: Η αποτελεσματική κατάργηση της παιδικής εργασίας
- Αρχή 6: Η εξάλειψη των διακρίσεων στην εργασία και την απασχόληση
- Αρχή 7: Οι εταιρείες θα πρέπει να υποστηρίζουν μία προληπτική προσέγγιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων
- Αρχή 8: Η ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση μεγαλύτερης περιβαλλοντικής υπευθυνότητας
- Αρχή 9: Η ενθάρρυνση της ανάπτυξης και διάχυση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών
- Αρχή 10: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εργάζονται ενάντια στη διαφθορά κάθε είδους, συμπεριλαμβανομένου του εκβιασμού και της δωροδοκίας.

Η αρνητική επίδραση της οικονομικής κρίσης του 2008 στα ανθρώπινα δικαιώματα, ως αποτέλεσμα, σε μεγάλο βαθμό, των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών κινήσεων, επισημάνθηκε από τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σε μία επίσκεψή του στην Πορτογαλία το Μάιο του 2012. «Τα δημοσιονομικά μέτρα λιτότητας που εφαρμόστηκαν ως τώρα στην Πορτογαλία έχουν επηρεάσει δυσανάλογα τα ανθρώπινα δικαιώματα των πιο ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ιδίως των παιδιών, των ηλικιωμένων και των Ρομά. Η Πορτογαλία είναι ένα συμβαλλόμενο κράτος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, σύμφωνα με τον οποίο έχει αναλάβει να προστατεύσει αποτελεσματικά όλα τα άτομα που ζουν ή κινδυνεύουν να ζήσουν σε μία κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού ή φτώχειας. Η εργασία, η στέγαση, η εκπαίδευση και η κοινωνική και ιατρική βοήθεια είναι κοινωνικά δικαιώματα ζωτικής σημασίας που δεν μπορούν να αγνοηθούν ακόμα και σε καιρούς οικονομικής κρίσης», είπε ο Nils Muiznieks. Ο Επίτροπος σημείωσε με προβληματισμό ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 20% των παιδιών και των ηλικιωμένων θεωρείται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας.

? Γνωρίζετε πού έχει σχεδιαστεί, πού έχει κατασκευαστεί, συναρμολογηθεί και συσκευαστεί το κινητό σας;

Οργανώσεις νεολαίας και παγκοσμιοποίηση

Παγκοσμιοποίηση και νεολαία

Οι νέοι, μεταβαίνοντας στην ενήλικη ζωή, είναι πιο ευάλωτοι στις διακυμάνσεις οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής φύσης, συγκριτικά με άλλες κοινωνικές ομάδες. Η Παγκόσμια Έκθεση Νεολαίας του ΟΗΕ το 2011⁸ έδειξε ότι το 2010 το παγκόσμιο ποσοστό ανεργίας των νέων ήταν 12,6%, επισκιάζοντας δραματικά το παγκόσμιο ποσοστό ανεργίας των ενηλίκων που ήταν 4,8%. Το 2011 περίπου 152 εκατομμύρια νέων εργαζομένων ζούσαν σε νοικοκυριά που βρίσκονταν κάτω από το όριο της φτώχειας, περιλαμβάνοντας το 24% των συνολικά εργαζόμενων φτωχών. Η μετάβαση στην ενήλικη ζωή διαρκεί περισσότερο. Η ανεργία στις νέες γυναίκες ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακή, αγγίζοντας το 39,4% στη Μέση Ανατολή και το 34,1% στη Βόρειο Αφρική. Το 2011 οι αναπτυσσόμενες χώρες αποτελούσαν την πατρίδα του 87% της παγκόσμιας νεολαίας, που συχνά υποαπασχολούνται και δουλεύουν σε καθεστώς μαύρης εργασίας και ανασφαλών συνθηκών.

Η παγκοσμιοποίηση για τους νέους, αν και όχι για όλους, σημαίνει επίσης μεγαλύτερη πρόσβαση στην πληροφόρηση, περισσότερες δυνατότητες κινητικότητας, ποικιλία στις πολιτιστικές επιλογές και στις επιλογές τρόπου ζωής και περισσότερες ευκαιρίες για ανάπτυξη δικτύων σε όλο τον κόσμο με τους ομότιμους τους και δυνατότητα έκφρασης αλληλεγγύης. Οι νέοι συμμετέχουν ενεργά σε κινήματα εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης και σε πολλές οργανώσεις νεολαίας παγκόσμιας εμβέλειας και επιχειρούν να πρωταγωνιστήσουν στις διαδικασίες και τις συνεργασίες για μία πιο δίκαιη παγκοσμιοποίηση.

Το 2004 ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης διοργάνωσε την εκδήλωση νεολαίας με τίτλο «Πόσο Μεγάλος είναι ο Κόσμος Σας;» – Ευρώπη, Νεολαία και Παγκοσμιοποίηση. Τριακόσιοι δεκαεπτά νέοι άνθρωποι από 83 χώρες συναντήθηκαν προκειμένου να συζητήσουν τις εμπειρίες τους και τις αντιλήψεις τους για τη ζωή υπό συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, καθώς επίσης και τη θέση της Ευρώπης στον κόσμο και να σχεδιάσουν αποτελεσματικές δράσεις, ώστε να ανταποκριθούν στις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, με στόχο την ενθάρρυνση της καλής διακυβέρνησης και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας παγκοσμίως. Οι συμμετέχοντες επισήμαναν πρωτίστως την έλλειψη πρόσβασης σε κοινωνικά δικαιώματα, όπως η δουλειά και η εκπαίδευση και στην αξιοπρεπή ποιότητα ζωής. Οι παρευρισκόμενοι στην εκδήλωση τόνισαν την ιδιαίτερη ευθύνη της Ευρώπης ως μιας περιφέρειας που έχει ευνοηθεί σημαντικά από την οικονομική παγκοσμιοποίηση και που ως τέτοια θα μπορούσε να αποτελέσει στέγη για φιλελεύθερες δημοκρατίες, όπως επίσης και να αναγνωρίσει τους νέους ως περιουσιακό στοιχείο του παρόντος, έναντι της λογικής που τους θέλει παράγοντες του μέλλοντος, όταν οι σημερινοί ενήλικες δεν θα κατέχουν πλέον την εξουσία.⁹

Έχω χαθεί στο σούπερ μάρκετ
Δεν μπορώ πια να ψωνίσω
χαρούμενα
Ήρθα εδώ για εκείνη την ειδική
προσφορά
Μία εγγυημένη προσωπικότητα

The Clash

Οι 48 φτωχότερες χώρες
έχουν χρέος συνολικά 168
δισεκατομμύρια αμερικανικά
δολάρια, ενώ για τις 128
φτωχότερες χώρες το χρέος
ξεπερνά τα 3,7 τρισεκατομμύρια
αμερικανικά δολάρια¹¹. Εν τω
μεταξύ οι δισεκατομμυριούχοι
του κόσμου – μόλις 497
άνθρωποι (περίπου 0,000008%
του παγκόσμιου πληθυσμού)
– κατέχουν περίπου 3,5
τρισεκατομμύρια αμερικανικά
δολάρια.¹²

Πρακτική Άσκηση στην Ευρώπη

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, οι νέοι άνθρωποι πιέζονται πολύ για να μπουν στον αδυσώπητο ανταγωνισμό της αγοράς εργασίας και καταφεύγουν στις ειδικεύσεις, που παρουσιάζονται ως δυνατότητες ενδυνάμωσης των ικανοτήτων τους. Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας επικεντρώθηκε σε έναν πολύ σημαντικό τομέα για τους νέους ανθρώπους στην Ευρώπη, το ζήτημα των ειδικεύσεων, μέσω μίας έρευνας που συγκεντρώνει στοιχεία από περίπου 4.000 ειδικευόμενους σε όλη την Ευρώπη. Το 25% είπε ότι λάμβανε επαρκείς απολαβές, και το 37% ανέφερε ότι είχαν ολοκληρώσει τρεις ή τέσσερις ειδικεύσεις. Ένας ειδικευόμενος, ο οποίος είχε ολοκληρώσει τέσσερις ειδικεύσεις, συνόψισε την εμπειρία: «Οι εργοδότες γνωρίζουν ότι μπορούν να αποφύγουν την πληρωμή των ειδικευόμενων γιατί οι απόφοιτοι "χρειάζονται" την εμπειρία, με αποτέλεσμα, οι εργοδότες να περιμένουν αυτούς που ξεκινάνε την εργασία να γνωρίζουν τα πάντα από την πρώτη κιόλας μέρα».¹⁰

Ο ακτιβισμός των νέων για μία δίκαιη παγκοσμιοποίηση υλοποιείται μέσω εκπαιδευτικών εκστρατειών και εκστρατειών ευαισθητοποίησης, διαμαρτυρίας, εκστρατειών δράσης, εκδόσεις και απεργίες. Οι δράσεις αυτές μπορεί να προκύπτουν από άτομα, συγκεκριμένες οργανώσεις ή μεγάλες συμμαχίες. Μπορεί να είναι τοπικές, εθνικές ή παγκόσμιες. Το ετήσιο πρόγραμμα των δραστηριοτήτων των Ευρωπαϊκών Κέντρων Νεολαίας τακτικά περιλαμβάνει δραστηριότητες οργανώσεων νεολαίας που διεξάγουν καμπάνιες για μία ανθρώπινη παγκοσμιοποίηση. Οι ακόλουθες είναι μόνο μερικά παραδείγματα δράσεων από οργανώσεις νεολαίας.

Ευρωπαϊκός Συντονισμός της Via Campesina

Ο ECVC συγκεντρώνει οργανώσεις αγροτών και εργατών γης που εκστρατεύουν για διαφορετικές πολιτικές διατροφής και γεωργίας βασισμένες στη νομιμότητα, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την αειφορία.

www.eurovia.org

Ομοσπονδία Νέων Ευρωπαίων Πράσινων – μία παγκόσμια ατζέντα

Η FYEG συγκεντρώνει περιβαλλοντικές και πράσινες πολιτικές ομάδες από όλη την Ευρώπη. Στη γενική πολιτική της δήλωση, η FYEG εκφράζει ενδιαφέρον για την επίδραση των πολυεθνικών εταιρειών στο περιβάλλον και για την έλλειψη δημοκρατικής διακυβέρνησης σε οργανισμούς, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ και ο ΠΟΕ, ενώ ζητά να εισαχθούν οι Τόμπιν φόροι στις κερδοσκοπικές μεταφορές χρημάτων και να τεθούν υπό τον έλεγχο δημοκρατικών θεσμών τα έργα υποδομών για τη μεταφορά, την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες.

www.fyeg.org

Διεθνές Κίνημα Falcon – Διεθνής Σοσιαλιστική Εκπαίδευση

Το IFM – SEI ξεκίνησε το 2011 το πρότζεκτ «Εθελοντισμός ενάντια στη Φτώχεια» με στόχο την ανάπτυξη ενός ισχυρού δικτύου από νέους εθελοντές από την Αφρική, την Ασία, την Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική, ώστε να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τη φτώχεια των νέων και τον αγώνα για αξιοπρεπή εργασία.

www.ifm-sei.org

Διεθνής Δημόσια Υπηρεσία – εθελοντικές κατασκηνώσεις εργασίας

Η SCI, εδώ και 90 χρόνια, οργανώνει εθελοντικά πρότζεκτ ως ένας τρόπος για την προώθηση και την οικοδόμηση μίας κουλτούρας ειρήνης υποστηρίζοντας ταυτόχρονα τις τοπικές κοινότητες. Κάθε χρόνο χιλιάδες εθελοντές εργάζονται σε διεθνή εθελοντικά πρότζεκτ που οργανώνονται σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο.

www.sciint.org

Παγκόσμιος Σύνδεσμος Κοριτσιών Οδηγών και Προσκοπίνων – Το Παγκόσμιο Ταμείο Κοριτσιών

Αυτή η πρωτοβουλία στοχεύει στην αλλαγή της ζωής των κοριτσιών και των νέων γυναικών στον κόσμο εξοπλίζοντάς τις με αξιόλογες δεξιότητες, γνώσεις και ευκαιρίες. Το ταμείο στοχεύει να συγκεντρώσει 10 εκατομμύρια λίρες μέχρι τον Ιούνιο του 2014, προκειμένου να δημιουργήσει και να αναπτύξει σχετικά πρότζεκτ και προγράμματα που θα εξασφαλίσουν ότι κάθε κορίτσι θα έχει την ευκαιρία που αξίζει να αναπτύξει πλήρως τις δυνατότητές του.

www.theglobalgirlsfund.com/en/home

Σημειώσεις Τέλους

¹

² Shalmali Guttal, "Παγκοσμιοποίηση" στο Development in practice, τ. 17 νο. 4/5, Αύγουστος 2007, σελ. 523-531 www.jstor.org/stable/25548249
Ψήφισμα της ETUC Εκτελεστικής Επιτροπής για την Κοινωνική Διάσταση της, 2005: www.etuc.org/a/365

³ Ίδρυμα Ηθικού Εμπορίου: κανόνες Ηθικού Εμπορίου. www.fairtrade.org.uk/what_is_fairtrade/fairtrade_certification_and_the_fairtrade_mark/fairtrade_standards.aspx

⁴ en.wikipedia.org/wiki/List_of_Occupy_movement_protest_locations

⁵ www.forumsocialmundial.org.br/dinamic/us/boaventurapor.php

⁶ Προσαρμοσμένο από το Μία Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση: Δημιουργώντας Ευκαιρίες για Όλους, Διεθνής Οργανισμός Εργασίας, Γενεύη, 2004

⁷ www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html

⁸ «Απασχόληση των Νέων: Προοπτικές της Νεολαίας στην Αναζήτηση Αξιοπρεπούς Εργασίας σε Μεταβαλλόμενους καιρούς»: <http://unworldyouthreport.org/index.php>

⁹ Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005: www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2005_How_Big_is_your_world.pdf

¹⁰ Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, Ειδικευόμενοι Αποκαλύπτουν: http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web

¹¹ Jubilee Debt Campaign, 2008

¹² www.globalissues.org/article/26/poverty-facts-and-stats

Richard Falk, Αντίσταση στην «Παγκοσμιοποίηση-Από-Τα-Πάνω» μέσω της «Παγκοσμιοποίησης-Από-Τα-Κάτω» στο Παγκοσμιοποίηση και οι Πολιτικές Αντίστασης του B. Gills (επιμ), Basingstoke: Palgrave, 2001

Περιοδικό Παγκόσμια Οικονομία www.gfmag.com

Διεθνές Συμβούλιο για την Πολιτική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων "Human Rights in the Global Economy, Report from a Colloquium", Γενεύη: ICHRP, 2010, διαθέσιμο στο: www.ichrp.org/files/documents/185/210_human_rights_global_economy_colloquium_report.pdf Ναόμι Κλάιν, No logo: taking aim at the brand bullies, London: Flamingo, 2000

Shalmali Guttal, "Παγκοσμιοποίηση" στην Ανάπτυξη και στην Πράξη, τ. 17 νο. 4/5, Αύγουστος 2007

Υγεία

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει ορίσει την υγεία ως «μια κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλώς ως την απουσία ασθένειας ή αναπηρίας.»¹

Η ανθρωπότητα έχει κάνει αξιοσημείωτη πρόοδο στη βελτίωση της κατάστασης της υγείας στον κόσμο. Έχουμε μάθει πώς να θεραπεύουμε και να ελέγχουμε ασθένειες που συνήθως σκότωναν εκατομμύρια. Έχουμε βελτιωμένη πρόσβαση σε νερό και εγκαταστάσεις υγιεινής και έχουμε δημιουργήσει πολύπλοκα συστήματα υγειονομικής περιθαλψής. Οι γνώσεις και η εμπειρία μας στον τομέα της υγείας αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς και διαθέτουμε στην υγεία περισσότερους πόρους από ποτέ.

Όμως, οι εξελίξεις στον τομέα της υγείας έχουν υπάρξει εξαιρετικά άνισες. Ένα παιδί που γεννιέται σήμερα στη Σουηδία έχει προσδόκιμο ζωής πάνω από 80 χρόνια, αλλά λιγότερο από 72 χρόνια αν έχει γεννηθεί στη Βραζιλία, λιγότερο από 63 χρόνια αν έχει γεννηθεί στην Ινδία και λιγότερο από 50 χρόνια αν έχει γεννηθεί στο Λεσότο. Στην Ιρλανδία, ο κίνδυνος να πεθάνει μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της κύησης ή του τοκετού, είναι 1 στις 47600 περιπτώσεις· στο Αφγανιστάν είναι 1 στις 8. Το προσδόκιμο της ζωής και η ποιότητα της υγείας κάποιου μπορεί να διαφέρει δραματικά ανάλογα με το πού ζει και μεγαλώνει· ωστόσο, υπάρχουν απίστευτες ανισότητες στην υγεία, όχι μόνο μεταξύ των χωρών, αλλά και εντός των συνόρων μιας χώρας. Ένα παιδί που γεννήθηκε στο Κάλτον, μια συνοικία στη Γλασκώβη της Σκωτίας, αναμένεται να ζήσει 28 χρόνια λιγότερο από ένα άλλο παιδί που ζει στο Λένζι, ένα σκωτσέζικο χωριό μόλις 13 χιλιόμετρα μακριά. Στη Βολιβία, τα μωρά που γεννιούνται από γυναίκες χωρίς εκπαίδευση έχουν 10% πιθανότητες να πεθάνουν πριν την ηλικία του ενός έτους, ενώ ένα μωρό που γεννήθηκε από μια γυναίκα με τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει πιθανότητα 0,4%. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα ποσοστά θνησιμότητας των ενηλίκων στις φτωχές γειτονιές είναι 2,5 φορές υψηλότερα από ό,τι στις λιγότερο υποβαθμισμένες περιοχές.³

Οι δραματικές ανισότητες στον τομέα της υγείας, όπως αποκαλύπτεται από τα στατιστικά στοιχεία, δεν μπορούν να εξηγηθούν από τη βιολογία. Οι διαφορές της υγείας μεταξύ των χωρών και εντός των συνόρων μιας χώρας είναι αποτέλεσμα των κοινωνικών και οικονομικών πολιτικών που καθορίζουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο οι άνθρωποι γεννιούνται, μεγαλώνουν, ζουν και εργάζονται.⁵ Οι ανισότητες στην υγεία είναι άδικες και μπορούν να αποφευχθούν. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν αποτελούν καν ζήτημα οικονομικής ανάπτυξης. Ενώ η οικονομική ανάπτυξη είναι σημαντική για την εξέλιξη, χωρίς την ίση κατανομή πόρων η εθνική οικονομική ανάπτυξη μπορεί ακόμη και να εντείνει τις ανισότητες στην υγεία. Ο ΠΟΥ επισημαίνει ότι ορισμένες αναπτυσσόμενες

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Πρόσβαση σε φάρμακα
Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;
Ενδοοικογενειακές υποθέσεις
Τα μέλλοντά μας
Ένα λεπτό!
Ας μιλήσουμε για το σεξ
Αγώνας για πλούτο και εξουσία
Αθλητισμός για όλους
Η βία στη ζωή μου
Ο Ιστός της ζωής

«Ανάμεσα στις σημαντικότερες ελευθερίες βρίσκεται η ελευθερία από τα περιττά προβλήματα υγείας και από την αποφευκτική θνησιμότητα».²

Amartya Sen

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

24 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά της
Φυματίωσης
7 Απριλίου

Παγκόσμια Ημέρα Υγείας
31 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα κατά του
Καπνίσματος
1 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά του
AIDS

Το δικαίωμα όλων, χωρίς
διακρίσεις να απολαμβάνουν
διάφορες υπηρεσίες,
εγκαταστάσεις και αγαθά, καθώς
επίσης και κατάλληλες συνθήκες
διαβίωσης, απαραίτητες για
να παραμείνει κανείς όσο το
δυνατόν πιο υγιής.

Το Σεπτέμβριο του 2010
το Συμβούλιο Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων του ΟΗΕ ενέκρινε
ψήφισμα που αναγνωρίζει
την πρόσβαση σε νερό και
σε εγκαταστάσεις υγιεινής ως
ανθρώπινο δικαίωμα.

χώρες, όπως η Κούβα, η Κόστα Ρίκα ή η Σρι Λάνκα έχουν καταφέρει να επιτύχουν ικανοποιητικά επίπεδα υγείας, παρά τη σχετικά χαμηλή εθνική οικονομική ανάπτυξη⁶. Η καταπολέμηση των ανισοτήτων στον τομέα της υγείας είναι θέμα κοινωνικής δικαιοσύνης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η παγκόσμια δέσμευση για την υγεία για όλους εκδηλώνεται στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Οι κυβερνήσεις έχουν υποσχεθεί να επιτύχουν οκτώ στόχους μείωσης της φτώχειας έως το 2015. Ωστόσο, αυτή η παγκόσμια προσπάθεια δεν θα έχει αποτέλεσμα χωρίς την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Οι άνθρωποι πρέπει να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις των κυβερνήσεών τους· θα πρέπει να αξιώνουν, οι κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές που δημιουργούνται ή μεταβάλλονται από την κυβέρνηση να μην εντείνουν τις ανισότητες στον τομέα της υγείας. Η υγεία δεν είναι μόνο μια προσδοκία για ευημερία· είναι ανθρώπινο δικαίωμα.

Το δικαίωμα στην υγεία

Το δικαίωμα στην υγεία αναγνωρίζεται σε πολλά διεθνή και περιφερειακά έγγραφα, αρχής γενομένης της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Άρθρο 25) και συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Συμφώνου Κοινωνικών και Οικονομικών Δικαιωμάτων (Άρθρο 12), της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Άρθρο 6, 24), της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (Άρθρο 10, 11, 12, 14) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

Το δικαίωμα στην υγεία δεν πρέπει να εννοηθεί ως το δικαίωμα να είναι κανείς υγιής· είναι αδύνατο να παρασχεθεί προστασία από κάθε πιθανή αιτία προβλήματος υγείας. Το δικαίωμα στην υγεία είναι το δικαίωμα όλων, χωρίς διακρίσεις να απολαμβάνουν διάφορες υπηρεσίες, εγκαταστάσεις και αγαθά, καθώς επίσης και κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης, απαραίτητες για να παραμείνει κανείς όσο το δυνατόν πιο υγιής. Περιλαμβάνει, όχι μόνο τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, αλλά και τις συνθήκες που καθορίζουν την υγεία, όπως: η πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό, οι επαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής και η επαρκής στέγαση, η επαρκής τροφή, οι υγιεινές συνθήκες εργασίας και περιβάλλοντος, καθώς και η πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε πληροφορίες που αφορούν στην υγεία.⁷

Θα πρέπει ο καθένας να έχει δικαίωμα στην ιατρική περίθαλψη ανεξάρτητα από την κοινωνική θέση και τις οικονομικές δυνατότητές του;

Σύμφωνα με τα διεθνή έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι υπηρεσίες και οι εγκαταστάσεις υγείας πρέπει να είναι διαθέσιμες, προσβάσιμες, ποιοτικές και κατάλληλες να δέχονται όλους, χωρίς διακρίσεις.

Διαθεσιμότητα των εγκαταστάσεων δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης, των αγαθών και των υπηρεσιών, και των προγραμμάτων, σημαίνει ότι πρέπει να διατίθενται σε ικανοποιητικό βαθμό εντός της χώρας.

Προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων, των αγαθών και των υπηρεσιών υγείας σημαίνει ότι όλα αυτά πρέπει να είναι προσβάσιμα και οικονομικά προσιτά για όλους, χωρίς διακρίσεις και ότι πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών σχετικών με ζητήματα υγείας. Για παράδειγμα, οι εγκαταστάσεις υγείας για τους νέους πρέπει να είναι κοντά στο σημείο όπου ζουν (συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών και των μικρών πόλεων) και πρέπει να υπάρχει δημόσια συγκοινωνία που να επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση στο σημείο παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι ώρες λειτουργίας πρέπει να είναι βολικές για τους νέους. Οι παροχές υγείας θα πρέπει να είναι δωρεάν ή πολύ οικονομικές, έτσι ώστε οι νέοι να μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά. Οι πληροφορίες σχετικά με την υγεία, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών πληροφοριών για την υγεία, θα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες από τους νέους, χωρίς διακρίσεις.

Το να απευθύνονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες υγείας σε όλους χωρίς διακρίσεις, σημαίνει ότι πρέπει να είναι πολιτισμικά κατάλληλα και να σέβονται την ιατρική δεοντολογία. Για παράδειγμα, οι γιατροί και οι νοσηλευτές πρέπει να έχουν εκπαιδευτεί σχετικά με το πώς να μιλούν στους νέους και στα παιδιά. Η ατμόσφαιρα στο κέντρο υγείας πρέπει να είναι υποστηρικτική και μη επικριτική προς τους νέους.

Ποιοτικές υποδομές, αγαθά και υπηρεσίες υγείας σημαίνει ότι αυτά πρέπει να είναι επιστημονικά και ιατρικά κατάλληλα και καλής ποιότητας⁸. Για παράδειγμα, οι πληροφορίες για την υγεία πρέπει να είναι επιστημονικά έγκυρες και οι υπηρεσίες, όπως επίσης και τα φάρμακα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας.

Έχουν οι αιτούντες άσυλο και οι μετανάστες χωρίς χαρτιά πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, εκεί που ζείτε;

Συμμετοχή

Μια άλλη σημαντική πτυχή του δικαιώματος στην υγεία είναι η ενεργή και συνειδητή συμμετοχή του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των νέων, στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την υγεία σε κοινοτικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.⁹ Η Επιτροπή των ΗΕ για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα εξηγεί ότι «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα πρέπει να παρέχουν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον στους εφήβους, ικανό να εξασφαλίζει την ευκαιρία συμμετοχής τους στις αποφάσεις που επηρεάζουν την υγεία τους, να αναπτύσσουν δεξιότητες ζωής, να αποκτούν κατάλληλες πληροφορίες, να δέχονται συμβουλευτική και να διαπραγματεύονται τις επιλογές τους σε σχέση με την υγεία.»⁹

Οι νέοι μπορούν και πρέπει να είναι στρατηγικοί εταίροι σε δραστηριότητες ή προγράμματα που ασχολούνται με προβλήματα υγείας. Υπάρχει μια σειρά από διεθνείς οργανισμούς και δίκτυα που λειτουργούν σε συνεργασία με νέους για διάφορα θέματα που αφορούν την υγεία, όπως: η Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Σχολείων Προαγωγής Υγείας, το Δίκτυο Αλληλοδιδασκτικής Μεθόδου Νέων, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Συλλόγων Φοιτητών Ιατρικής, κ.ά.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας αναγνωρίζει επίσης τις οργανώσεις νεολαίας ως βασικούς παράγοντες ανάπτυξης της πολιτικής για την υγεία που σχετίζεται με τους νέους. Στο έγγραφο που αφορά στην πολιτική του για την υγεία και την ευημερία των νέων, το 2008, αναφέρει ότι «αυτές [οι οργανώσεις νεολαίας] είναι ένας καλός χώρος οργάνωσης διαβουλεύσεων και ταυτόχρονα αποτελούν τα πιο αντιπροσωπευτικά όργανα της νεολαίας, ικανά να δώσουν φωνή στις ανησυχίες ενός ευρέος φάσματός της. Πολλές οργανώσεις νεολαίας έχουν αναπτύξει συγκεκριμένες ικανότητες στο τομέα της υγείας κι έτσι, μπορούν να αποδειχθούν ικανοί εταίροι.»¹⁰

Πώς μπορείτε να συμμετάσχετε στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την υγεία στην κοινότητα ή τη χώρα σας;

Λογοδοσία

Τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν από τις κυβερνήσεις να λογοδοτούν για τις πράξεις τους: να δείχνουν, να εξηγούν και να αιτιολογούν σχετικά με το κατά πόσο το κράτος έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του αναφορικά με το δικαίωμα στην υγεία.

ΜΚΟ και ακτιβιστές ανά τον κόσμο έχουν χρησιμοποιήσει διάφορες μεθόδους για να απαιτήσουν λογοδοσία για το δικαίωμα στην υγεία, συμπεριλαμβανομένων των εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης, την υποβολή σκιωδών εκθέσεων σε διεθνή θεσμικά όργανα, την υποβολή καταγγελιών σε εθνικά, περιφερειακά και διεθνή δικαστήρια, την υπεράσπιση των δικαιωμάτων για την υγεία πριν από τις εθνικές και περιφερειακές εκλογές και την ενεργό συμμετοχή σε πρωτοβουλίες παρακολούθησης.

«... η υγεία τελικά δεν θα θεωρείται μια ευλογία για την οποία θα ευχόμαστε, αλλά ένα ανθρώπινο δικαίωμα για το οποίο πρέπει να αγωνιζόμαστε.»

Kofi Annan

www.ifrc.org
<http://www.schoolsforhealth.eu/>
www.youthpeer.org
www.ifmsa.org

? Πώς μπορείτε να καταστήσετε την κυβέρνησή σας υπόλογη για το δικαίωμα στην υγεία;

Το δικαίωμα στην υγεία και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης

Στην Ευρώπη, το δικαίωμα στην υγεία επικυρώνεται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Το κύριο άρθρο που εστιάζει στο δικαίωμα στην υγεία είναι το Άρθρο 11, το οποίο υποχρεώνει τα Ευρωπαϊκά κράτη να λάβουν μέτρα για την προώθηση της υγείας και την παροχή υγειονομικής περίθαλψης σε περίπτωση ασθένειας.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Άρθρο 11 – Το δικαίωμα για Προστασία της Υγείας

Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για προστασία της υγείας, τα Συμβαλλόμενα Μέρη υποχρεούνται να λαμβάνουν, είτε άμεσα, είτε σε συνεργασία με δημόσιες ή ιδιωτικές οργανώσεις, τα κατάλληλα μέτρα που αποσκοπούν μεταξύ άλλων στο:

1. Να απαλείφουν κατά το δυνατό τις αιτίες που προκαλούν μη ικανοποιητικό επίπεδο υγείας.
2. Να προβλέπουν την ύπαρξη συμβουλευτικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών για την προαγωγή της υγείας και την ενθάρρυνση της ανάληψη ατομικής ευθύνης για την υγεία.
3. Να προλαβαίνουν, κατά το δυνατό, τις επιδημικές, ενδημικές και άλλες ασθένειες.

Ο Χάρτης παρακολουθείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Κάθε χρόνο, η επιτροπή εξετάζει τις εκθέσεις που υποβάλλονται από τα συμβαλλόμενα κράτη και αποφασίζει κατά πόσον ή όχι, η κατάσταση στη χώρα σχετικά με το δικαίωμα στην υγεία και άλλα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα συμβαδίζει με όσα ορίζει ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης. Επιπροσθέτως, ορισμένες ευρωπαϊκές οργανώσεις και εθνικές ΜΚΟ μπορούν να υποβάλουν στην Επιτροπή συλλογικές καταγγελίες κατά ενός κράτους.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η υγεία

Παράλληλα με τις συνεχείς εργασίες παρακολούθησης και εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, το Συμβούλιο της Ευρώπης βοηθά τα κράτη μέλη με την Επιτροπή Εμπειρογνομήνων για τη Χρηστή Διακυβέρνηση στην Υγειονομική περίθαλψη, να εφαρμόσουν μια προσέγγιση «υγείας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους», λαμβάνοντας υπόψη τις μειονότητες και τις ευάλωτες ομάδες. Η Ευρωπαϊκή Διεύθυνση για την Ποιότητα των Φαρμάκων και της Υγειονομικής Περίθαλψης συμβάλλει στο ανθρώπινο δικαίωμα για πρόσβαση σε ποιοτικά φάρμακα, μέσω της εναρμόνισης και του συντονισμού της τυποποίησης, της ρύθμισης και του ελέγχου ποιότητας των φαρμάκων, των μεταγγίσεων αίματος, της μεταμόσχευσης οργάνων, των φαρμακευτικών προϊόντων και της φαρμακευτικής περίθαλψης.

Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο πεδίο της βιοηθικής, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ως στόχο να εξισορροπηθεί η ελευθερία της έρευνας και η προστασία των ατόμων. Η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Εθνικών Επιτροπών Δεοντολογίας προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών οργάνων δεοντολογίας στα κράτη μέλη και προωθεί το διάλογο για ζητήματα που προκύπτουν από τις εξελίξεις στην επιστήμη της βιοϊατρικής και της υγείας. Η Σύμβαση του Οβιέδο του 1997 για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη βιοϊατρική θέσπισε τις βασικές αρχές της βιοϊατρικής δεοντολογίας. Έκτοτε έχουν υπάρξει τρία πρόσθετα πρωτόκολλα που πραγματεύονται την απαγόρευση της κλωνοποίησης ανθρωπίνων όντων, τη μεταμόσχευση οργάνων και τη βιοϊατρική έρευνα.

Όχι φτωχή υγεία για φτωχούς ανθρώπους.

Συμβούλιο της Ευρώπης,
ιστοσελίδα πολιτικής
για την Υγεία

Νεολαία και υγεία

Ο υγιεινός τρόπος ζωής πιθανά σημαίνει κάτι διαφορετικό για τον καθένα. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να συμφωνηθεί ότι ο υγιεινός τρόπος ζωής είναι εκείνος που επιτρέπει σε ένα άτομο να ζήσει με τρόπο που προάγει τη σωματική και ψυχική του ευημερία. Οι νέοι είναι εκτεθειμένοι σε διάφορους κινδύνους κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας και της εφηβείας, οι οποίοι συχνά οδηγούν σε κακή διατροφή, έλλειψη σωματικής δραστηριότητας ή/και εξαρτήσεις – ζητήματα που πιθανά προκαλούν επιπτώσεις για το υπόλοιπο της ζωής τους.

Για τους νέους που άρχισαν να εργάζονται από πολύ μικρή ηλικία ελλοχεύουν κίνδυνοι για την υγεία, που επίσης μπορούν να προκαλέσουν ορισμένες ισόβιες συνέπειες. Σε όλη την Ευρώπη, οι νέοι έχουν τουλάχιστον 50% περισσότερες πιθανότητες να τραυματιστούν στη δουλειά συγκριτικά με τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και είναι επίσης πιο πιθανό να προσβληθούν από ασθένεια που σχετίζεται με το επάγγελμά τους.

Η πολιτική του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νεολαία αναγνωρίζει επίσης την ευημερία των νέων ως σημαντικό στόχο της πολιτικής στον τομέα της νεολαίας στο πλαίσιο της Ατζέντας 2020 του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι η αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών από τους νέους και το κάπνισμα, σε συνδυασμό με την μείωση της προοπτικής για κοινωνική και οικονομική αυτονομία, αποτελεί ένα ανησυχητικό φαινόμενο σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Κάπνισμα: Συνολικά, 5,4 εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν από την «επιδημία» του καπνίσματος κάθε χρόνο – περισσότερα από ό,τι από τον ιό HIV/AIDS, την ελονοσία και τη φυματίωση μαζί. Στην Ευρώπη το κάπνισμα ευθύνεται για έως και το 21% των θανάτων. Κατά μέσο όρο το 24% των νέων ηλικίας 15 ετών καπνίζουν κάθε εβδομάδα¹³.

? Πρέπει να καταστεί το κάπνισμα παράνομο;

Αλκοόλ: Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO - ΠΟΥ) η κατανάλωση αλκοόλ στην Ευρώπη είναι διπλάσια του παγκοσμίου μέσου όρου. Το αλκοόλ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος παράγοντας κινδύνου θανάτου και αναπηρίας στους ενήλικες, καθώς και ο μεγαλύτερος παράγοντας κινδύνου για τους νέους. Στην Ευρώπη, το αλκοόλ ευθύνεται για 618.000 θανάτους κάθε χρόνο. Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, όχι μόνο συμβάλλει στην κακή υγεία, αλλά και στη μείωση της παραγωγικότητας στο εκπαιδευτικό και εργασιακό περιβάλλον, στο βανδαλισμό και τη βία.¹⁴

Ναρκωτικά: Σύμφωνα με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, περίπου 155 ως και 250 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ή το 3,5-5,7% του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών χρησιμοποίησαν παράνομα ναρκωτικά τουλάχιστον μία φορά το 2009. Οι χρήστες κάνναβης αποτελούν το μεγαλύτερο αριθμό χρηστών παράνομων ναρκωτικών· ωστόσο, από την άποψη βλάβης, τα οπιούχα κατατάσσονται στην κορυφή.¹⁵

? Γνωρίζετε ποιες είναι οι συνέπειες για τους νέους που κάνουν υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ και χρήση παράνομων ναρκωτικών;

Παχυσαρκία: Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, το 30-80% των ενηλίκων στην Ευρώπη και περίπου το 20% των παιδιών και εφήβων είναι υπέρβαροι και το 7% είναι παχύσαρκοι.¹⁶ Η παχυσαρκία δημιουργεί κινδύνους για καρδιαγγειακές νόσους, διαβήτη, ορθοπεδικά προβλήματα και ψυχικές διαταραχές. Οι εκθέσεις δείχνουν ότι οι διακρίσεις, ο εκφοβισμός και τα ενοχλητικά πειράγματα μπορούν να αποτελούν αίτια και συνέπειες της απόκτησης βάρους.¹⁷

Είναι πάρα πολύ εύκολο να πούμε ότι τα άτομα είναι απολύτως υπεύθυνα για την υγεία τους και οπότε είναι δική τους επιλογή το αν θα αρχίσουν το κάπνισμα, την κατανάλωση ανθυγιεινών τροφίμων ή τη χρήση ναρκωτικών. Το να κατηγορείται το θύμα είναι μια συνήθης προσέγγιση για την «επίλυση» ανθυγιεινών συμπεριφορών και δυστυχώς εφαρμόζεται στο πλαίσιο των πολιτικών και των προγραμμάτων υγείας σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Οι εμπειρογνώμονες για τη δημόσια υ-

«Αν εμείς, ως εργαζόμενοι στο χώρο της υγείας ή ως εκπαιδευτικοί ή ως δημόσιοι υπάλληλοι δεν αισθανόμαστε ότι εμείς, οι ομάδες και οι οργανώσεις στις οποίες ανήκουμε έχουμε κάποια δύναμη να αλλάξουμε την πολιτική που επηρεάζει τις ζωές μας ή τις ζωές των γύρω μας, τότε γιατί να σηκωνόμαστε το πρωί;»

Gil Walt*

H ACTIVE (: ενεργός) – Νηφαλιότητα, Φιλία και Ειρήνη – είναι μια ευρωπαϊκή οργάνωση που συγκεντρώνει νέους ανθρώπους που έχουν αποφασίσει να ζήσουν νηφάλια και μοιράζονται το όραμα ενός «δημοκρατικού, πολύμορφου και ειρηνικού κόσμου απαλλαγμένου από το αλκοόλ και άλλα ναρκωτικά, όπου κάθε άτομο μπορεί να εκπληρώσει το πλήρες δυναμικό του». www.activeeurope.org

γεία υποστηρίζουν ότι εάν μια πολιτική για την υγεία αγνοεί τις υπάρχουσες ανισότητες και εστιάζει μόνο στις εκστρατείες εκπαίδευσης και ενημέρωσης για την υγεία, ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων δεν θα είναι σε θέση να απολαμβάνει το δικαίωμά του στην υγεία. Για παράδειγμα, μια έκθεση του ΠΟΥ για την παχυσαρκία στην Ευρώπη δείχνει ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλότερη κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης επιλέγουν λιγότερο υγιεινά τρόφιμα από ό,τι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης.¹⁸

? *Γιατί πιστεύετε ότι οι ομάδες της κοινωνίας που είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση είναι λιγότερο πιθανό να καταναλώνουν ανθυγιεινές τροφές ή να εθίζονται στα ναρκωτικά;*

Ένα άλλο στοιχείο που μπορεί να οδηγήσει σε ανθυγιεινές συμπεριφορές είναι οι αξίες και οι στόχοι ζωής που χαίρουν εκτίμησης από την κοινωνία και προωθούνται από τα μέσα ενημέρωσης. Οι δυτικές βιομηχανοποιημένες κοινωνίες ασπάζονται όλο και περισσότερο στόχους ζωής, όπως η οικονομική επιτυχία, η δημοτικότητα, η εξουσία, το κύρος, η κοινωνική θέση και η κατανάλωση. Οι διαφημιστικές καμπάνιες συνήθως έχουν ως στόχο να κάνουν τους νέους ανθρώπους να πιστεύουν ότι δεν είναι αρκετά καλοί, εάν δεν έχουν μια συγκεκριμένη νέα συσκευή ή μοντέρνα ρούχα, εάν δεν πίνουν ένα συγκεκριμένο νέο είδος ποτού ή εάν δεν έχουν τέλεια μαλλιά ή τέλειο σώμα, όπως αυτά παρουσιάζονται στην τηλεόραση. Η τεράστια πίεση για να φαίνονται ωραίοι και να έχουν νέα πράγματα επηρεάζει αρνητικά την ψυχική και σωματική υγεία των νέων. Ο ΠΟΥ αναγνώρισε τον εκφοβισμό, τη χαμηλή αυτοεκτίμηση, τις κοινωνικές πιέσεις, τις δυσκολίες αντιμετώπισης του στρες και την ωραιοποίηση του αδύνατου σώματος στα μέσα ενημέρωσης, ως παράγοντες που προκαλούν διατροφικές διαταραχές, όπως η ανορεξία και η βουλιμία.¹⁸

Απαγόρευση Μοντέλων Μεγέθους Μηδέν

Το 2006, η Εβδομάδα Μόδας στη Μαδρίτη απαγόρευσε τα λιποβαρή μοντέλα, με το Μιλάνο να ακολουθεί αμέσως μετά. Οι οργανώσεις υγείας και ομάδες της κοινωνίας των πολιτών διεξάγουν, με περιορισμένη επιτυχία, εκστρατείες για να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους κι άλλες πόλεις. Η ισπανική απαγόρευση ξεκίνησε ως αποτέλεσμα του θανάτου δύο νεαρών μοντέλων στη Νότια Αμερική που πέθαναν από την πείνα και την ανορεξία.²⁰

Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία συχνά περιλαμβάνουν ευαίσθητα και επίμαχα ζητήματα για τους νέους, τις οικογένειές τους και τους επαγγελματίες υγείας. Οι έφηβοι και οι νέοι αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις που σχετίζονται με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική τους υγεία. Λόγω της εφηβείας και της ταχείας ψυχολογικής ανάπτυξης είναι ευάλωτοι στις κοινωνικές πιέσεις και τις πιέσεις των συνομηλίκων τους και υπάρχει πιθανότητα να υιοθετήσουν επικίνδυνες συμπεριφορές υγείας, που συχνά περιλαμβάνουν επικίνδυνες σεξουαλικές συμπεριφορές. Σε πολλές κοινωνίες η σεξουαλικότητα των εφήβων είναι ένα πολύ αμφιλεγόμενο ζήτημα και αμφισβητείται το κατά πόσο οι νέοι θα πρέπει να λαμβάνουν σεξουαλική διαπαιδαγώγηση εκτός οικογενειακού πλαισίου ή αν οι νέοι κάτω των 18 ετών θα πρέπει να λαμβάνουν υπηρεσίες ανώνυμης συμβουλευτικής ή θεραπείας, χωρίς την άδεια των γονιών τους. Επίσης, η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία επηρεάζει με διαφορετικό τρόπο τις γυναίκες και τους άνδρες.

? *Ποιες απόψεις επικρατούν στη χώρα σας που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία των νέων;*

Η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία σε αριθμούς

- Κάθε λεπτό στον κόσμο, τουλάχιστον μία γυναίκα πεθαίνει κατά τη διάρκεια του τοκετού ή από επιπλοκές που σχετίζονται με την κύηση· αυτό σημαίνει 529.000 γυναίκες το χρόνο.²¹
- Σύμφωνα με το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Δημογραφία, τουλάχιστον 200 εκατομμύρια γυναίκες σε όλο τον κόσμο θέλουν να χρησιμοποιήσουν, αλλά δεν έχουν πρόσβαση σε ασφαλείς και αποτελεσματικές μεθόδους οικογενειακού προγραμματισμού.
- Περισσότερο από το ένα τέταρτο των γυναικών που μένουν έγκυοι κάθε χρόνο κάνουν εκτρώση· οι περισσότερες από αυτές τις εκτρώσεις γίνονται με μυστικότητα σε μη ασφαλείς συνθήκες.²²
- Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 2008, 33,4 εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν με τον ιό HIV/AIDS, η συντριπτική πλειοψηφία σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος.²³ Οι νέοι (15-24 ετών) αντιπροσώπευαν το 40% όλων των νέων κρουσμάτων του ιού HIV παγκοσμίως.

Το μη ικανοποιητικό επίπεδο υγείας αποτελεί παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν είναι αποτέλεσμα αποτυχίας του κράτους να σεβαστεί, να προστατεύσει ή να υλοποιήσει τις υποχρεώσεις του για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁴ Τα κράτη έχουν καθήκον να κάνουν ό,τι είναι δυνατό για να προστατεύσουν τους ανθρώπους από προβλήματα υγείας και να λάβουν μέτρα, όπως εκπαίδευση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, κατάλληλη συμβουλευτική, προσβάσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και προγράμματα που καταπολεμούν το στιγματισμό, τις διακρίσεις και τις επικίνδυνες πολιτιστικές πρακτικές.

Κ.Λ. κατά Περού και ελευθερία από σκληρή και απάνθρωπη μεταχείριση

Η Κ.Λ., ένα 17χρονο κορίτσι, ήταν έγκυος σε έμβρυο με ανεγκεφαλία (ένα έμβρυο με μερική ή ολική απουσία του εγκεφάλου που δεν θα επιβίωνε της γέννησης ή θα πέθαινε μέσα σε λίγες ώρες ή ημέρες μετά τη γέννηση). Παρόλο που ο περουβιανός νόμος για τις αμβλώσεις επιτρέπει την αμβλωση σε περίπτωση που η ζωή ή η υγεία της μητέρας βρίσκεται σε κίνδυνο, η Κ.Λ. στερήθηκε τη δυνατότητα αμβλωσης και υποχρεώθηκε να γεννήσει το μωρό και να τη θηλάσει κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ημερών που έζησε. Το 2005, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών έκρινε ότι το Περού είχε παραβιάσει το δικαίωμα προστασίας της Κ.Λ. από σκληρή, απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση (άρθρο 7 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Κοινωνικά και Πολιτικά Δικαιώματα) και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα (Άρθρο 17). Η Επιτροπή έκρινε ότι το κράτος θα έπρεπε να παράσχει κατά τη διάρκεια της κύησης και μετά τη γέννα, «την απαραίτητη ιατρική και ψυχολογική υποστήριξη για τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσής της».²⁵

Ψυχική υγεία

Ο ΠΟΥ ορίζει την ψυχική υγεία ως «μία κατάσταση ευεξίας στην οποία το άτομο συνειδητοποιεί τις ικανότητές του, μπορεί να αντιμετωπίσει τα συνήθη άγχη της ζωής, μπορεί να εργάζεται παραγωγικά και εποικοδομητικά και να είναι σε θέση να συνεισφέρει στην κοινότητά του».²⁶

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, ένας στους τέσσερις ανθρώπους σε όλο τον κόσμο θα επηρεαστούν από ψυχικές ή νευρολογικές διαταραχές κάποια στιγμή στη ζωή τους.²⁷ Οι νέοι κινδυνεύουν ιδιαίτερα να αναπτύξουν διαταραχές ψυχικής υγείας κατά τη μετάβαση από την εξαρτημένη στην ανεξάρτητη ή ενήλικη ζωή. Νέες πιέσεις και αλλαγές όπως η εφηβεία, οι νέες σχέσεις, η απομάκρυνση από το σπίτι των γονιών για πρώτη φορά, η οικονομική αστάθεια, το άγχος σε σχέση με την εργασία ή την εκπαίδευση μπορεί να προκαλέσει υψηλά επίπεδα στρες, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε ψυχικές διαταραχές. Πολλές διαταραχές, όπως η κατάθλιψη, η σχιζοφρένεια, οι διατροφικές διαταραχές και η κατάχρηση ουσιών εκδηλώνονται σε νεαρή ηλικία.²⁸ Επίσης, η αυτοκτονία είναι η δεύτερη κύρια αιτία θανάτου των παιδιών και των νέων ηλικίας 10-24 ετών σε όλο τον κόσμο.

Εκτιμάται ότι μόνο το 10-15% των νέων με προβλήματα ψυχικής υγείας λαμβάνουν επαγγελματική βοήθεια.²⁹ Συνεπώς, είναι σημαντικό, όχι μόνο να υπάρχουν προσβάσιμες υπηρεσίες ψυχικής υγείας, αλλά επίσης να ενημερώνεται το ευρύ κοινό για τη ύπαρξη επαγγελματικής βοήθειας, καθώς και να καταπολεμάται ο στιγματισμός και οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που αποτρέπουν τους νέους από το να την αναζητήσουν.

? Γνωρίζετε, εκεί που ζείτε, πού μπορεί ένα νεαρό άτομο να λάβει φροντίδα ψυχικής υγείας, φιλική προς τους νέους;

«Η ευάλωτη υγεία και τα δεινά των μειονεκτούντων, είτε σε φτωχές ή πλούσιες χώρες, είναι αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίο οργανώνουμε τις υποθέσεις μας στην κοινωνία.»

Michael Marmot³⁰

Φτώχεια και πρόσβαση σε φάρμακα

Οι δημόσιες δαπάνες για την υγεία στις χώρες με υψηλό και χαμηλό εισόδημα ωφελούν κυρίως τους πλούσιους, και όχι τους φτωχούς. Περισσότερο από το 90% της παγκόσμιας παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων καταναλώνεται μόνο από το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού. Για παράδειγμα, μεταξύ του 1975 και του 2004, 1.556 νέα φάρμακα εγκρίθηκαν για την παγκόσμια αγορά. Ωστόσο, μόνο 21 από αυτά αναπτύχθηκαν ειδικά για τροπικές ασθένειες και φυματίωση, παρόλο που αυτές οι ασθένειες ευθύνονται για το 11,4% της παγκόσμιας επιβάρυνσης ασθενειών.³¹ Οι τροπικές ασθένειες, όπως η ελονοσία, η λέπρα, η νόσος του Chagas (Τσάγκας) και άλλες, ονομάζονται παραμελημένες ασθένειες επειδή, παρόλο που επηρεάζουν πάνω από ένα δισεκατομμύριο ανθρώπους παγκοσμίως, συνήθως ξεχνιούνται, διότι πλήττουν τις φτωχότερες και τις πιο περιθωριοποιημένες κοινότητες.³² Εκτιμάται επίσης, ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες το 50-90% του κόστους των βασικών φαρμάκων των ασθενών επιβαρύνει τους ίδιους.

Σχεδόν δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο στερούνται την πρόσβαση σε βασικά φάρμακα, κυρίως λόγω του υψηλού τους κόστους. Ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για το δικαίωμα στην υγεία υποστηρίζει ότι η βελτίωση της πρόσβασης στα υπάρχοντα φάρμακα θα μπορούσε να σώσει 10 εκατομμύρια ζωές κάθε χρόνο.³⁴

Γενόσημα Φάρμακα

Ένας από τους καλύτερους τρόπους μείωσης των τιμών και βελτίωσης της πρόσβασης σε φάρμακα είναι η έγκριση και προώθηση των γενόσημων φαρμάκων. Το γενόσημο φάρμακο είναι αντίγραφο ενός επώνυμου φαρμακευτικού προϊόντος. Τα γενόσημα είναι τόσο αποτελεσματικά, όσο και τα αντίστοιχα επώνυμα · η κύρια διαφορά τους είναι η τιμή. Είναι φθηνότερη η παραγωγή ενός γενόσημου φαρμάκου, επειδή οι κατασκευαστές δεν χρειάζεται να καλύψουν τα έξοδα εφεύρεσης εκτενούς ελέγχου των φαρμάκων και κλινικών δοκιμών. Λόγω χαμηλής τιμής, τα γενόσημα είναι συχνά τα μόνα φάρμακα στα οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση όσοι ζουν σε συνθήκες φτώχειας.

Οι φαρμακευτικές εταιρείες υποστηρίζουν ότι τα γενόσημα φάρμακα μειώνουν τα κέρδη τους και κατά συνέπεια επηρεάζουν την ικανότητά τους να επενδύουν στην έρευνα και τη δημιουργία νέων φαρμάκων. Στις φαρμακευτικές εταιρείες που ανακαλύπτουν νέα φάρμακα χορηγείται δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, προκειμένου να επωφεληθούν από την εφεύρεση και να υποστηριχθούν ανακτώντας τα χρήματα που δαπάνησαν. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ένα σύνολο αποκλειστικών δικαιωμάτων που χορηγούνται από ένα κράτος σε έναν εφευρέτη προκειμένου να κάνει χρήση, πώληση και προσφορά προς πώληση ή εισαγωγή της εφεύρεσης. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συνήθως διαρκεί είκοσι χρόνια και κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου οι άλλες εταιρείες δεν μπορούν να παράγουν, να πωλούν ή να προσφέρουν προς πώληση ή εισαγωγή το κατοχυρωμένο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας φάρμακο.

? Έχουν οι φαρμακευτικές εταιρείες ευθύνες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας δημιούργησαν τεράστια ένταση μεταξύ του παγκόσμιου Βορρά και Νότου. Οι ανεπτυγμένες χώρες υποστήριξαν το δικαίωμα των φαρμακοβιομηχανιών να κατοχυρώνουν τα φάρμακά τους. Οι αναπτυσσόμενες χώρες υποστήριξαν ότι τα παγκόσμια πρότυπα πνευματικής ιδιοκτησίας θα εμποδίζουν την ανάπτυξή τους, επειδή δεν ήταν καλά προετοιμασμένες ή εξοπλισμένες ώστε να επωφεληθούν από τα πρότυπα αυτά. Η διεθνής συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) τέθηκε σε ισχύ το 1995 και τη διαχειρίζεται ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Η νομοθεσία επρόκειτο να έχει τεράστιο αντίκτυπο στην παραγωγή γενόσημων φαρμάκων· επομένως, δόθηκε στις αναπτυσσόμενες χώρες μια μεταβατική περίοδος μέχρι το 2000 και τους επιτράπη να συνεχίσουν τη δημιουργία γενόσημων φαρμάκων· στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες παραχωρήθηκε μεταβατική περίοδος μέχρι το 2016 για τα φαρμακευτικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τις απόρρητες πληροφορίες.³⁵

Κάθε χρόνο πάνω από 100 εκατομμύρια άνθρωποι φτωχοποιούνται επειδή πρέπει να πληρώσουν χρέη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.³³

Ο αντίκτυπος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο δικαίωμα στην υγεία

«Ο αντίκτυπος της συμφωνίας TRIPS είναι ότι τα νέα, καλύτερα φάρμακα είναι διαθέσιμα μόνο σε χώρες που έχουν την ικανότητα να καλύψουν το υψηλό κόστος. [...] Γίνεται αντιληπτό ότι εάν υπάρχει η ικανότητα να παρασχεθεί γενόσημη, αποτελεσματική, αλλά φθηνή θεραπεία κατά του AIDS στον αναπτυσσόμενο κόσμο, τότε είναι ανήθικο να μην επιτραπεί η παραγωγή φαρμάκων που θα σώσει εκατομμύρια ζωές»³⁶

AVERT – μία διεθνής φιλανθρωπική οργάνωση για το HIV και το AIDS (www.avert.org)

Σύμφωνα με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ), πολλές αναπτυσσόμενες χώρες πιέζονται να επιβάλουν πιο περιοριστικούς όρους στους νόμους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας από αυτούς που απαιτούνται από τη συμφωνία TRIPS. Παρ' όλο που οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν υποχρεούνται από το διεθνές δίκαιο να καταστήσουν αυστηρότερη τη νομοθεσία τους για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πολύ συχνά δεν έχουν άλλη επιλογή, εφόσον οι περιοριστικές ρήτρες αποτελούν μέρος των εμπορικών συμφωνιών με τις Ηνωμένες Πολιτείες ή την Ευρωπαϊκή Ένωση.³⁷

Οι ΓΧΣ ξεκίνησαν μια εκστρατεία που ονομάζεται “Ευρώπη! Κάτω τα χέρια από τα Φάρμακά μας”, ως αντίδραση στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής.

Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για την εκστρατεία κατά: www.msaccess.org

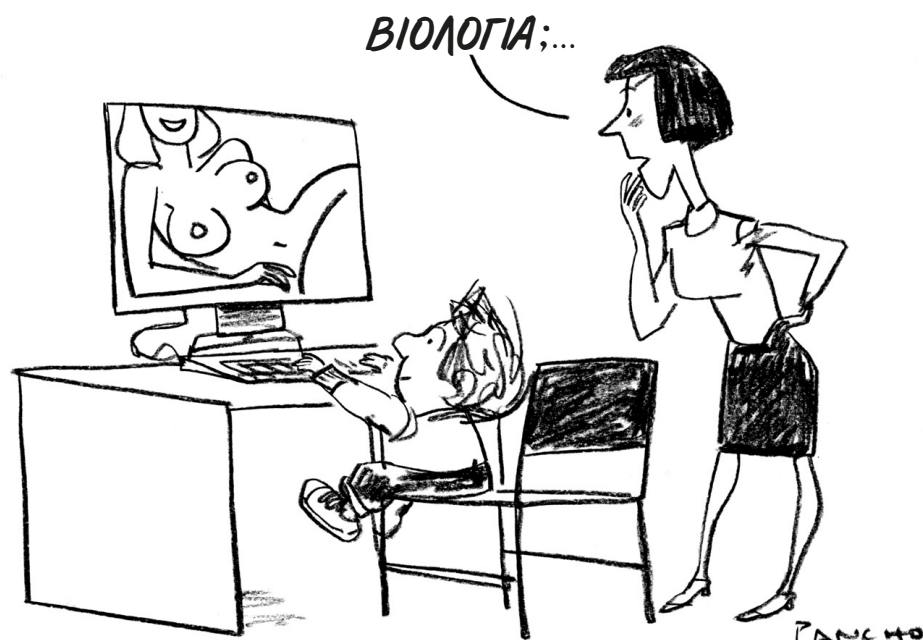
Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Amartya Sen, «Υγεία σε Ανάπτυξη», Ενημερωτικό Δελτίο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (1999): 77-620.
- ² Προοίμιο στη Σύσταση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας όπως εγκρίθηκε από το Παγκόσμιο Συνέδριο Υγείας, Νέα Υόρκη, 19-22 Ιουνίου 1946' υπογράφηκε στις 22 Ιουλίου 1946 από τους εκπροσώπους 61 κρατών (Επίσημα Αρχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, νο. 2, σελ. 100) και τέθηκε σε ισχύ στις 7 Απριλίου 1948.
- ³ Η Επιτροπή των Κοινωνικών Καθοριστικών Παραγόντων της Υγείας, Σβήνοντας το Κενό σε μία Γενιά: Ισοτιμία της Υγείας μέσω της Δράσης στους Κοινωνικούς Καθοριστικούς Παράγοντες της Υγείας. Τελική Έκθεση (ΠΟΥ: 2008)
- ⁴ Gill Walt, Πολιτική Υγείας: μία εισαγωγή στη διαδικασία και την εξουσία, σελ.
- ⁵ Δελτίο τύπου, <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2008/pr29/en/index.html>
- ⁶ ό.π.
- ⁷ Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενική Παρατήρηση 14, Το δικαίωμα στο υψηλότερο εφικτό επίπεδο υγείας (Εικοστή-δεύτερη συνεδρία, 2000). Για το κείμενο βλέπε U.N. Doc. E/C.12/2000/4 (2000): A Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.6 στο 85 (2003).
- ⁸ Γενική Παρατήρηση 14, όπως ανωτέρω, ν. 7, σε, παρ. 12.
- ⁹ Γενική Παρατήρηση 14, όπως ανωτέρω, ν. 7, σε, παρ. 11.
- ¹⁰ Γενική Παρατήρηση 14, όπως ανωτέρω, ν. 7, σε, παρ. 23.
- ¹¹ Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, 2008, Έγγραφο Πολιτικής για την Υγεία και την Ευημερία των Νέων Ανθρώπων, σελ. 14.
- ¹² http://osha.europa.eu/en/priority_groups/young_people
- ¹³ <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/disease-prevention/tobacco/facts-and-figures>
- ¹⁴ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) (2010) Βέλτιστη πρακτική στον υπολογισμό των κοστίων του αλκοόλ – Προτάσεις για μελλοντικές μελέτες, σελ.
- ¹⁵ Γραφείο Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (2010), Παγκόσμια Έκθεση Ναρκωτικών 2010.
- ¹⁶ ΠΟΥ (2007) Η πρόκληση της παχυσαρκίας στην Ευρωπαϊκή περιοχή του ΠΟΥ και οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση, σελ. 1.
- ¹⁷ ΠΟΥ (2007) Η πρόκληση της παχυσαρκίας στην Ευρωπαϊκή περιοχή του ΠΟΥ και οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση, σελ. 158.
- ¹⁸ ΠΟΥ (2007) Η πρόκληση της παχυσαρκίας στην Ευρωπαϊκή περιοχή του ΠΟΥ και οι στρατηγικές για την αντιμετώπιση, σελ. 1.
- ¹⁹ ΠΟΥ (2007) Πρόληψη των ψυχικών διαταραχών: αποτελεσματική επέμβαση και επιλογές πολιτικής.
- ²⁰ <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1540595/Fashion-leaders-refuse-to-ban-size-zero-models.html>
- ²¹ <http://www.who.int/research/en/>
- ²² Ταμείο Πληθυσμών των Ηνωμένων Εθνών' <http://www.unfpa.org/rh/planning.htm>
- ²³ <http://www.who.int/research/en/>
- ²⁴ Paul Hunt, Judith Bueno de Mesquita. (2005) Το Δικαίωμα στη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία, University of Essex.
- ²⁵ Κ.Λ. κατά Περού, Ανακοίνωση No. 1153/2003, U.N. Doc. CCPR/C/85/D/1153/2003, 2005.
- ²⁶ ΠΟΥ (2005) Προωθώντας την Ψυχική Υγεία: Αντιλήψεις, Παρουσίαση στοιχείων, Πρακτική: Μία έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, Τμήμα Ψυχικής Υγείας και Κατάχρησης Ουσιών σε συνεργασία με το Βικτωριανό Ίδρυμα Προώθησης Υγείας και το Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Γενεύη.
- ²⁷ ΠΟΥ (2001) Ψυχική Υγεία: Νέα Κατανόηση, Νέα Ελπίδα.
- ²⁸ ΠΟΥ (2001) Προώθηση της Ψυχικής Υγείας στους Νέους Ανθρώπους – Μία Επένδυση για το Μέλλον.
- ²⁹ ΠΟΥ (2001) Προώθηση της Ψυχικής Υγείας στους Νέους Ανθρώπους – Μία Επένδυση για το Μέλλον.
- ³⁰ Marmot, M. Υγεία σε έναν άνισο κόσμο. Lancet, (2006) σελ. 2,081.
- ³¹ <http://www.dndi.org/index.php/media-centre.html?ids=6>
- ³² http://www.who.int/neglected_diseases/en/
- ³³ Έκθεση για την Προώθηση και την προστασία όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου το δικαίωμα στην ανάπτυξη, 31 Μαρτίου 2009, A/HRC/11/12.
- ³⁴ Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή στο δικαίωμα όλων στην απόλαυση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου σωματικής και ψυχικής υγείας, 11 Αυγούστου 2008, A/63/263, σελ. 15.
- ³⁵ http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm
- ³⁶ <http://www.avert.org/generic.htm>
- ³⁷ <http://www.msaccess.org/main/access-patents/introduction-to-access-and-patents/trips/going-beyond-trips-trips-plus-provisions/>

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Προσοχή, παρακολουθούμε
Πρωτοσέλιδο
Αφήστε κάθε φωνή να ακουστεί
Σύντομη Ημερομηνία Λήξης
Όταν έρθει το αύριο
Ποια είναι η θέση σου;

Μέσα ενημέρωσης

Ο ρόλος των Μέσων Ενημέρωσης

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης· το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης χωρίς παρεμβάσεις και την ελευθερία της αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών με οποιοδήποτε μέσο και ανεξαρτήτως συνόρων.

Οικουμενική Διακήρυξη των
Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
Άρθρο 19

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης περιλαμβάνουν μέσα «παραδοσιακής» μετάδοσης της πληροφορίας, όπως για παράδειγμα η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, οι ταινίες, τα CD ή τα DVD, τα έντυπα μέσα, καθώς και τη λεωφόρο υπερταχείας κυκλοφορίας της πληροφορίας, το Διαδίκτυο, μαζί με υπηρεσίες όπως, το World Wide Web που διαβιβάζεται μέσω του Διαδικτύου. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν καταστεί τόσο σημαντικά στις κοινωνίες μας, που είναι πλέον δύσκολο να φανταστούμε μια ζωή χωρίς τηλεόραση, e-mails, ιστότοπους διαμοιρασμού βίντεο, ηλεκτρονικές ειδησεογραφικές πύλες (news portals) ή ιστολόγια (blogs). Ο συμβατικός ρόλος τους ως παράθυρο στον κόσμο εξακολουθεί να διευρύνεται. Τα μέσα ενημέρωσης έχουν αποκτήσει νέες λειτουργίες, όπως αυτή ενός φόρουμ για κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία, ενός τρόπου αγοράς και πώλησης αγαθών ή συλλογής πληροφοριών για οποιοδήποτε σκοπό ή δημοσίευσης αυτοσχέδιου περιεχομένου.

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης – μερικές φορές εμπονομαζόμενα «η τέταρτη εξουσία», κατ'αναλογία με τις τρεις παραδοσιακές εξουσίες μιας δημοκρατίας (νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική) – ήταν σύμμαχος των πολιτών, καθώς αμφισβητούσαν τις επιβλαβείς για τους λαούς, κυβερνητικές πολιτικές. Ωστόσο, μιλώντας στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ που πραγματοποιήθηκε στο Πόρτο Αλέγκρε, της Βραζιλίας το 2003, ο δημοσιογράφος και καθηγητής πανεπιστημίου, Ignacio Ramonet ισχυρίστηκε ότι, επειδή τα συμβατικά μέσα ενημέρωσης είχαν περιέλθει σε πολυεθνικές εταιρίες, είχαν μετατραπεί σε εχθρό: από μέσο προστασίας των ανθρώπων, σε μια εξουσία εκμετάλλευσης και καταπίεσής τους¹. Ορισμένοι αναφέρονται στο διαδίκτυο ως την πέμπτη εξουσία, καθώς λειτουργώντας ως άγρυπνος φρουρός, ανταγωνίζεται ολοένα και περισσότερο τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης στην ανάδειξη ζητημάτων και παρέχει ένα νέο κανάλι για την οργάνωση της πολιτικής δράσης.

Οι αυξημένες δυνάμεις των μέσων ενημέρωσης, ιδίως του Διαδικτύου, μπορεί να χρησιμεύσουν για την αύξηση του βαθμού ευαισθητοποίησης και συμμετοχής, καθώς και να ενισχύσουν την πρόσβαση στην πληροφορία, ενέχοντας όμως κινδύνους. Μπορούν να ενθαρρύνουν την ενσυναίσθηση και τον παγκόσμιο ακτιβισμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά δύνανται να τροφοδοτήσουν το μίσος, τις στερεοτυπικές αντιλήψεις και την παραπληροφόρηση. Τα παιδιά και οι νέοι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στους ηλεκτρονικούς κινδύνους.

Ορισμένες διαστάσεις της μεταβαλλόμενης φύσης των μέσων ενημέρωσης:

- Σήμερα, βασιζόμαστε πολύ λιγότερο στις παραδοσιακές μορφές πληροφόρησης (εφημερίδες, τηλεόραση και ραδιόφωνο) και εξαρτόμαστε ολοένα και περισσότερο από τα ηλεκτρονικά μέσα, τη δορυφορική τηλεόραση, τα μπλογκ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επίσης αναζητούμε πληροφορίες από πολίτες που δημοσιογραφούν και ραδιοτηλεοπτικούς παραγωγούς και όχι αποκλειστικά από επαγγελματίες δημοσιογράφους. Αυτό έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό και πολιτικό μας τοπίο. Επίσης, μεταβάλλει την τακτική καταπιεστικών κυβερνήσεων που φοβούνται για το τι μπορεί να σημαίνει για αυτές η επανάσταση της πληροφορίας.

Μετάδοση πολιτικής διαμαρτυρίας στα μέσα ενημέρωσης

Κατά τη διάρκεια της Άνοιξης της Πράγας το 1968, το αίτημα για την ελευθερία του Τύπου και του λόγου μεταδόθηκε από ραδιοφωνικές εκπομπές της Τσεχίας. Η ιρανική επανάσταση του 1979 προωθήθηκε μέσω της μετάδοσης των ομιλιών σε λαθραίες κασέτες. Τα νέα από τις διαδηλώσεις στην πλατεία Τιενανμέν του 1989 στην Κίνα μεταδόθηκαν μέσω φαξ. Η ουκρανική Πορτοκαλί Επανάσταση του 2004-2005 προωθήθηκε μέσω του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας, εργαλεία για την κοινωνική διαμαρτυρία αποτέλεσαν το Facebook και τα άλλα κοινωνικά δίκτυα, το YouTube και το Twitter, όπως απέδειξαν οι μετεκλογικές διαδηλώσεις του Ιράν του 2009, οι επαναστάσεις στην Τунνησία και την Αίγυπτο το 2010 και το 2011 και άλλες διαδηλώσεις στη Βόρεια Αφρική και τον Αραβικό κόσμο.

- Η ταχεία ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και της τεχνολογίας έχουν αλλάξει τη φύση των μέσων μαζικής ενημέρωσης κάνοντάς τα αναπόσπαστο μέρος των γεγονότων. Η ζωντανή κάλυψη αυτή καθεαυτή έχει μετατραπεί σε ένα νέο γεγονός. Μπορούμε να παρακολουθήσουμε σε πραγματικό χρόνο, όχι μόνο ποδοσφαιρικούς αγώνες, αλλά και τα βίαια επεισόδια που λαμβάνουν χώρα δίπλα στην πόρτα μας ή σε μια μακρινή γωνιά του κόσμου.
- Η εμπορευματοποίηση καταστέλλει την πολυμορφία των μεταδιδόμενων προγραμμάτων, καθώς και των προγραμμάτων που σχετίζονται με τον πολιτισμό των μειονοτήτων, την εναλλακτική κουλτούρα και τους μη κυρίαρχους πολιτισμούς. Η επιδίωξη υψηλότερων δεικτών θεαματικότητας αντικατοπτρίζεται στο ειδησεογραφικό ρεπορτάζ και το ρεπορτάζ της επικαιρότητας. Η παρουσίαση των ειδήσεων και η επιλογή αποσπασμάτων της πραγματικότητας που παρουσιάζονται από τα μέσα ενημέρωσης είναι συχνά ασήμαντα, παράξενα και σκανδαλώδη. Παρατηρείται παράλληλα, λιγότερη προθυμία για την κάλυψη της δαπάνης των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων, που τώρα εξωθούνται στην εμπορευματοποίηση.
- Τα παγκόσμια δίκτυα τηλεπικοινωνιών δε χρησιμεύουν μόνο ως όχημα παροχής και λήψης πληροφορίας, αλλά έχουν μετατρέψει την πληροφορία σε ένα από τα πιο πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία και τη βάση της νέας παγκόσμιας οικονομίας. Όσοι κατέχουν περισσότερα από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία και τη σχετική υποδομή κατέχουν τεράστια οικονομική δύναμη, η οποία μπορεί να μετατραπεί εξίσου σε πολιτική και διπλωματική επιρροή.
- Η ανάπτυξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών και των εκτεταμένων δικτύων των μέσων ενημέρωσης έχουν αλλάξει τον τρόπο ζωής μας. Οι άνθρωποι περνούν ένα σημαντικό μέρος του χρόνου εργασίας τους και του ελεύθερου χρόνου τους μπροστά σε μια οθόνη. Η εργασία εξ αποστάσεως και η ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) έχουν επεκταθεί σε όλο τον κόσμο με γρήγορους ρυθμούς. Οι γονείς ανησυχούν για τον αυξανόμενο βαθμό εθισμού των παιδιών τους στην τηλεόραση, τα βιντεοπαιχνίδια, τα κινητά τηλέφωνα ή τις ιστοσελίδες κοινοτήτων. Εξίσου επηρεάζονται και οι ενήλικες, αν και το είδος των μέσων ενημέρωσης που προτιμούν μπορεί να διαφέρει.

• **Με ποιο τρόπο σας επηρέασε η χρήση των μέσων ενημέρωσης από τότε που ήσασταν παιδί;**

Οι νέοι Ευρωπαίοι μεταξύ 12 και 17 ετών δαπανούν 9,1 ώρες την εβδομάδα στο Διαδίκτυο, σε αντίθεση με τους 18 ετών και άνω που αφιερώνουν 11,4 ώρες, χωρίς να προσμετράται η επαγγελματική ή ακαδημαϊκή χρήση.²

Μέσα μαζικής ενημέρωσης και ανθρώπινα δικαιώματα

Η ελευθερία της έκφρασης

Το δικαίωμα στην ελευθερία της γνώμης και το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης είναι ίσως τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται περισσότερο με τα μέσα ενημέρωσης.

Η ελευθερία της έκφρασης, όπως επικυρώνεται στα κείμενα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρέχει το δικαίωμα στη λήψη ή μετάδοση πληροφοριών, το δικαίωμα στη σιωπή, το δικαίωμα στη διαμόρφωση άποψης, όπως για παράδειγμα, το δικαίωμα να επιλέγει κανείς ρούχα, κόμμωση, μουσική, λογοτεχνία και κινηματογράφο· περιλαμβάνει την καλλιτεχνική έκφραση, τον πολιτικό λόγο, το διαφημιστικό λόγο, την ακαδημαϊκή ελευθερία και το δημοσιογραφικό δικαίωμα. Καθίσταται έτσι σαφές πόσο σημαντική είναι για τους ανθρώπους, προκειμένου να επιδιώκουν αυτοπραγμάτωση και αξιοπρέπεια, να αναζητούν το νόημα και την αλήθεια της ζωής, καθώς και να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους. Αυτή η ελευθερία είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τις κοινότητες και ολόκληρη την κοινωνία, προκειμένου να υπάρξει πρόοδος, κατανόηση της ισότητας, της δημοκρατίας και της αυτο-διαχείρισης. Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί σημαντική και απαραίτητη προϋπόθεση για την απόλαυση μιας ολόκληρης σειράς άλλων δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Οι κυβερνήσεις ανέκαθεν προσπαθούσαν να ασκήσουν κάποιον έλεγχο στα μέσα ενημέρωσης ή/και στην πρόσβαση σε αυτά, προκειμένου να επηρεάσουν τις μάζες και να κερδίσουν την υποστήριξή τους ή να περιορίσουν την αντιπολίτευση. Ένα εξαιρετικά ελεγχόμενο μέσο μαζικής ενημέρωσης στερεί από τους ανθρώπους την κοινωνική ευαισθητοποίηση, τη γνώση για παγκόσμια γεγονότα, την αξιόπιστη ανάλυση, καθώς και τις πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της οικονομίας, τις πολιτικές εξελίξεις και τα κοινωνικά γεγονότα.

Ο κρατικός έλεγχος των μέσων ενημέρωσης μπορεί να διεξάγεται με ένα εξαιρετικά στοχευόμενο τρόπο στο όνομα της εθνικής ασφάλειας, για παράδειγμα με την υποκλοπή της κίνησης στο διαδίκτυο ή των τηλεφωνικών συνομιλιών. Σε άλλες περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις επιχειρούν να διακόψουν τελείως την πρόσβαση σε συγκεκριμένα μέσα ενημέρωσης. Τα παραδείγματα εκτείνονται από το κλείσιμο του δικτύου κινητής τηλεφωνίας στο Ιράν στα μέσα του 2009 και στην Αίγυπτο στα τέλη του 2010, μέχρι τις παρεμβολές σε ραδιοφωνικούς σταθμούς και τη δορυφορική τηλεόραση, καθώς και τον αποκλεισμό των δημοσιογράφων από τις ζώνες των συγκρούσεων. Για παράδειγμα, το 2009, οι δημοσιογράφοι κλήθηκαν να εγκαταλείψουν την βόρειο-δυτική επαρχία Σιντζιάνγκ της Κίνας, προκειμένου να αποτραπούν από το να κάνουν ρεπορτάζ για την εθνοτική βία που είχε ξεσπάσει.

Ο έλεγχος των μέσων ενημέρωσης από τις κυβερνήσεις δημιουργεί ανησυχία και στην Ευρώπη. Για παράδειγμα, το 2011 εισήχθη στην Ουγγαρία ένας νόμος για τα μέσα ενημέρωσης, που εξουσιοδότησε την Αρμόδια Αρχή με το δικαίωμα να επιβλέπει όλες τις μεταδιδόμενες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών παρόχων, να επιβάλει πρόστιμα και να αναστέλλει τη λειτουργία τους ή να τα κλείνει, στη βάση ορισμένων ασαφώς καθορισμένων αρχών. Σε αρκετές άλλες ευρωπαϊκές χώρες η δυσφήμιση εξακολουθεί να ποινικοποιείται. Οι δημοσιογράφοι ενδέχεται να φυλακιστούν, αν μιλούν ή δημοσιεύουν γεγονότα ή απόψεις που προσβάλλουν ένα άτομο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μέσω των αποφάσεών του που σχετίζονται με υποθέσεις δυσφήμισης, επανειλημμένα ανέφερε ότι «...η επιβολή ποινής φυλάκισης για ένα αδίκημα Τύπου θα είναι συμβατή με την ελευθερία της έκφρασης των δημοσιογράφων... μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ιδίως σε αυτές όπου άλλα θεμελιώδη δικαιώματα θίγονται σοβαρά όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση της ρητορικής μίσους ή της παρακίνησης σε βία...»³

Η UNESCO καταγράφει τους δημοσιογράφους που δολοφονήθηκαν κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Για παράδειγμα, το 2011, 56 δημοσιογράφοι σκοτώθηκαν εν ώρα εργασίας.⁴

Αν δεν πιστεύουμε στην ελευθερία της έκφρασης για ανθρώπους που περιφρονούμε, δεν πιστεύουμε καθόλου σε αυτήν..

Noam Chomsky

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει διανύσει μακρύ δρόμο προς το σχηματισμό ενός πλαισίου που θα ορίζει την έκταση της δυνατότητας περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης, σύμφωνα με το άρθρο 10 (2). Το Δικαστήριο επεσήμανε ότι το δικαίωμα αυτό είναι «ένα από τα βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας»⁵ και ότι η δημοσιογραφική ελευθερία επιτρέπει την πιθανή χρήση ενός «βαθμού υπερβολής ή ακόμη και πρόκλησης»⁶, ακόμα και όταν μπορεί «να προσβάλει, να σοκάρει ή να ενοχλεί».

Δέκα απειλές για την ελευθερία της έκφρασης

Τέσσερις διεθνείς ειδικοί εισηγητές για την ελευθερία της έκφρασης κάνουν μια κοινή διακήρυξη κάθε χρόνο. Στη διακήρυξή τους για το 2010 εντόπισαν τις ακόλουθες δέκα κύριες απειλές για την ελευθερία της έκφρασης:⁷

1. Κυβερνητικοί μηχανισμοί ελέγχου στα μέσα ενημέρωσης
2. Ποινική δυσφήμιση
3. Βία κατά των δημοσιογράφων
4. Περιορισμός του δικαιώματος στην πληροφόρηση
5. Διακρίσεις στην απόλαυση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης
6. Εμπορικές πιέσεις
7. Προκλήσεις για τη στήριξη των δημόσιων υπηρεσιών και της κοινότητας των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών
8. Ασφάλεια και ελευθερία της έκφρασης
9. Ελευθερία της έκφρασης στο Διαδίκτυο
10. Πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών

Το δικαίωμα στην πληροφόρηση

Το δικαίωμα στην πληροφόρηση – ή το δικαίωμα να γνωρίζουμε – συνεπάγεται ότι το ευρύ κοινό θα πρέπει να είναι σε θέση να συμμετέχει στην ελεύθερη ροή της πληροφορίας και να ξέρει τι συμβαίνει στην κοινότητά του. Σύμφωνα με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης «περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων...». Το δικαίωμα στην πληροφόρηση συνίσταται στην αναζήτηση και λήψη πληροφοριών.

Τα μέσα ενημέρωσης, οι εφημερίδες και τα περιοδικά (έντυπα ή ηλεκτρονικά) και τα ειδησεογραφικά τηλεοπτικά προγράμματα αποτελούν βασικές πηγές πληροφόρησης των πολιτών. Τα μέσα ενημέρωσης δύνανται να πληροφορήσουν με αξιοπιστία το κοινό, μόνο εάν είναι εγγυημένη η πρόσβασή τους σε όλες τις πληροφορίες, με εξαίρεση αυτές που προστατεύονται από το νόμο. Τα άτομα θα πρέπει να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις πληροφορίες που κατέχουν οι αρχές σχετικά με αυτά. Επιπλέον, στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας η ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την επιστήμη, την τεχνολογία και την απασχόληση μπορεί να διασφαλισθεί μόνον εάν εξαλειφθούν οι ανισότητες στην πρόσβαση στην πληροφορία.

? Τι σημαίνει για σας το δικαίωμα στη γνώση;

Αντικρουόμενα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τα μέσα ενημέρωσης

Η ελευθερία έκφρασης μπορεί να έρθει σε σύγκρουση με άλλα ανθρώπινα δικαιώματα. Μια ομάδα τέτοιων, είναι τα δικαιώματα στην ιδιωτικότητα που περιλαμβάνουν την ελευθερία από την παρέμβαση στην ιδιωτικότητα, την οικογένεια, το σπίτι και την αλληλογραφία και το δικαίωμα στην προστασία από επιθέσεις κατά της τιμής ή της υπόληψής ενός ατόμου. Για παράδειγμα, τα μέσα ενημέρωσης έχουν συχνά κατηγορηθεί για παραβίαση της ιδιωτικότητας των διασήμων, όταν προχωρούν στη δημοσίευση φωτογραφιών και πληροφοριών σχετικά με την ιδιωτική τους ζωή, χωρίς τη συγκατάθεσή τους.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙ

8 Φεβρουαρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου

12 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα Ενάντια στη Λογοκρισία του Διαδικτύου

3 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου

28 Σεπτεμβρίου

Ημέρα Δικαιώματος στη Γνώση

21 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Τηλεόρασης

Η ελευθερία στερείται κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας, εάν οι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση στην πληροφορία. Ο δημοκρατικός τρόπος ζωής προϋποθέτει την πρόσβαση στην πληροφορία.

Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ
Abid Hussain

Επιπλέον, υπάρχει ο κίνδυνος της σύγκρουσης μεταξύ του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, σε περιπτώσεις όπου, η άσκηση αυτής της ελευθερίας χρησιμοποιείται για να υποκινηθεί εχθρότητα και παρουσιάζει χαρακτηριστικά ρητορικής μίσους. Η ρητορική μίσους μπορεί να έχει μεγαλύτερες και πιο καταστροφικές επιπτώσεις όταν διadίδεται από τα μέσα ενημέρωσης. Υπάρχει παγκόσμια συναίνεση ότι πρέπει να απαγορευθεί δια νόμου η ρητορική μίσους και ότι τέτοιες απαγορεύσεις θα πρέπει να παρακάμψουν τις εγγυήσεις για το δικαίωμα την ελευθερία της έκφρασης.

Η ελευθερία της έκφρασης δεν είναι απόλυτο δικαίωμα. Σύμφωνα με το Άρθρο 29 της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών μπορεί να περιοριστεί, εάν το απαιτεί η εξασφάλιση της αναγνώρισης και του δέοντος σεβασμού των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων. Ειδικά, το Άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διακηρύσσει ότι η άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης, «δεδομένου ότι συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, δύναται να υπαχθεί σε ορισμένους περιορισμούς ή κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο σε μια δημοκρατική κοινωνία ως αναγκαία μέτρα προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας ασφάλειας, για την πρόληψη ταραχών ή εγκλήματος, για την προστασία της υγείας ή της ηθικής, την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων των άλλων, για την πρόληψη της αποκάλυψης εμπιστευτικών πληροφοριών ή για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας».

Όπως οι ελεύθερες αγορές, έτσι και η ελευθερία του λόγου μπορεί να έχει βλαβερές συνέπειες αν στερείται παντελώς ορίων.

Lord Patten⁹

Σύμφωνα με την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, η ρητορική μίσους καλύπτει όλες τις μορφές έκφρασης που διασπείρουν, υποκινούν, προωθούν ή δικαιολογούν το φυλετικό μίσος, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό ή άλλες μορφές μίσους που βασίζονται στη μισαλλοδοξία.¹⁰

Τα ελεύθερα, ανεξάρτητα και πλουραλιστικά μέσα ενημέρωσης βασίζονται στην ελευθερία πληροφόρησης και έκφρασης και αποτελούν βασικό στοιχείο κάθε ενεργής δημοκρατίας.

Thomas Hammarberg¹²

Ένας τομέας που έχει προσελκύσει πολλή προσοχή τα τελευταία χρόνια είναι ο περιορισμός της έκφρασης για λόγους σεβασμού της πίστης και της θρησκείας, που απορρέουν από το ανθρωπινό δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Έχει επισημανθεί η σημασία των κατευθυντήριων γραμμών, της καλής πρακτικής και της δεοντολογίας κατά την άσκηση της δημοσιογραφίας. Πολλές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων και διακυβερνητικών, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης ή η UNESCO, δίκτυα όπως η Συμμαχία Ανεξάρτητων Συμβουλίων Τύπου της Ευρώπης, καθώς και ΜΚΟ, όπως η «ΑΡΘΡΟ 19», έχουν αναπτύξει ηθικές αρχές και επαγγελματικές κατευθυντήριες γραμμές για το ρεπορτάζ, οι οποίες συμβαδίζουν με τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή παροτρύνουν τους ενδιαφερόμενους να ακολουθήσουν τα εν λόγω πρότυπα. Ωστόσο, υπάρχει ανησυχία και στο άλλο άκρο του φάσματος, να διασφαλισθεί δηλαδή, ότι δεν γίνεται κατάχρηση της αντι-εξτρεμιστικής νομοθεσίας από τις κυβερνήσεις, προκειμένου να περιοριστεί η νόμιμη έκφραση.¹¹

Ένα άλλο βασικό ερώτημα που διατυπώνεται συχνά από τους ακτιβιστές της ελευθερίας του λόγου είναι η σημασία του πλουραλισμού των μέσων ενημέρωσης. Ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης διαφοροποιείται από την επιδιωκόμενη «ισορροπία» σε αυτά, επειδή αυτή, ορισμένες φορές, αντιτίθεται στα ανθρωπίνια δικαιώματα. Στα ρεπορτάζ που σχετίζονται με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν θα έπρεπε απαραίτητα στο όνομα της τήρησης της ισορροπίας να δώσουμε φωνή στο άτομο που προέβη σε παραβίαση τους; Στα ρεπορτάζ σχετικά με την κλιματική αλλαγή δεν θα έπρεπε απαραίτητα να «εξισορροπήσουμε» το μήνυμα με κάποιους που ισχυρίζονται ότι όλα αυτά είναι στη φαντασία μας;

Ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης, ωστόσο, έχει να κάνει με την αντίσταση απέναντι στο γεγονός ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ιδιοκτησία λίγων – κάτι που δημιουργεί ανησυχία για το ότι προωθούνται μη ισορροπημένα ρεπορτάζ, πολιτικοί συμβιβασμοί και αποκλείεται η προβολή των διαφορετικών απόψεων. Ένα πλουραλιστικό τοπίο στα μέσα ενημέρωσης είναι ικανό να αντιστέκεται σε τρεις μεγάλους πειρασμούς: τη χειραγώγηση τους από τους πολιτικούς με αντάλλαγμα την πολιτική κάλυψη, τη χειραγώγηση τους από κορυφαία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τράπεζες με αντάλλαγμα λιγότερο αυστηρό έλεγχο των δραστηριοτήτων τους και τη μιντιακή χειραγώγηση των εκλογών.

? Ποιο είναι το τοπίο των μέσων ενημέρωσης στη χώρα σας; Ποιος κατέχει τα κύρια μέσα μαζικής ενημέρωσης; Πόσος πλουραλισμός υπάρχει εκεί;

Ηλεκτρονική διακυβέρνηση και Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Διαδίκτυο είναι ένα παγκόσμιο σύστημα διασυνδεδεμένων δικτύων υπολογιστών, των οποίων η λειτουργία δεν είναι συγκεντρωτική. Αυτό το καθιστά ένα παγκόσμιο φόρουμ για την ελευθερία στην έκφραση θέτοντας παράλληλα, ερωτήματα σχετικά με την ευθύνη και τη διακυβέρνηση.

Οι συνεχείς εξελίξεις στην κοινωνία της πληροφορίας αποτελούν πρόκληση για τους διεθνείς οργανισμούς που καλούνται να υπερασπιστούν και να διατηρήσουν τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Για να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αναπτύξει ποικίλες συμβάσεις και συστάσεις. Ένα τέτοιο έγγραφο είναι η Σύμβαση Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (2001), με στόχο την προστασία από εγκλήματα νέου τύπου, καθώς και από τα παραδοσιακού τύπου εγκλήματα που υποστηρίζονται από τις νέες τεχνολογίες. Το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη σύμβαση αυτή απαιτεί την ποινικοποίηση ρατσιστικών και ξενοφοβικών πράξεων που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Ένα άλλο σημαντικό εργαλείο είναι η Σύμβαση για την Πρόσβαση σε Επίσημα Έγγραφα (2008), η οποία διασφαλίζει το δικαίωμα του καθενός, χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε τύπου, να έχει πρόσβαση, κατόπιν αιτήματος, στα επίσημα έγγραφα που κατέχουν οι δημόσιες αρχές.

Για την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και των άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αρχών στα νέα περιβάλλοντα των μέσων ενημέρωσης, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνεργάζεται με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για τη διαδικτυακή διακυβέρνηση. Η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε 10 αρχές διακυβέρνησης του Διαδικτύου¹⁴ και πρότεινε μια νέα αντίληψη των μέσων ενημέρωσης¹⁵ συνιστώντας ότι τα κοινωνικά δίκτυα, τα online παιχνίδια και οι ηλεκτρονικοί ιστότοποι καταγγελιών θα πρέπει να έχουν έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα της ελευθερίας των μέσων και τις αρμοδιότητες που θεσπίζονται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προτείνει μάλιστα την ύπαρξη ενός πλαισίου συνεργασίας των κρατών μελών για να διατηρούν ένα παγκόσμιο, σταθερό και ανοικτό Διαδίκτυο, ως μέσο διαφύλαξης της ελευθερίας της έκφρασης και της πρόσβασης στην πληροφορία¹⁶. Η σημασία της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την αληθινή δημοκρατία επιβεβαιώθηκε στη «Διακήρυξη για την προστασία και την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνετairίζεσθαι αναφορικά με τις διαδικτυακές πλατφόρμες ιδιωτικής διαχείρισης και των ηλεκτρονικών παρόχων υπηρεσιών».¹⁷

Οι Δέκα Αρχές Διακυβέρνησης του Διαδικτύου

Εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 21 Σεπτεμβρίου 2011:

1. Προστασία όλων των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και επιβεβαίωση της οικουμενικότητας, του αδιαιρέτου, της αλληλεξάρτησης και της αμοιβαίας σχέσης τους.
2. Εξασφάλιση πλήρους συμμετοχής των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών, της κοινότητας των τεχνικών και των χρηστών.
3. Επιβεβαίωση των αρμοδιοτήτων των κρατών σχετικά με τα διεθνή θέματα δημόσιας πολιτικής για το Διαδίκτυο.
4. Ενδυνάμωση των χρηστών του Διαδικτύου, ώστε να ασκούν τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες τους και να συμμετέχουν στις ρυθμίσεις για τη διακυβέρνησή του.
5. Οικουμενικότητα του Διαδικτύου, η οποία αναγνωρίζει την παγκόσμια φύση του και το στόχο της καθολικής πρόσβασης σε αυτό.
6. Ακεραιότητα του Διαδικτύου εξασφαλίζοντας την ασφάλεια, τη σταθερότητα, τη στιβαρότητα και την αντοχή του.
7. Διατήρηση της αποκεντρωμένης ευθύνης στην καθημερινή διαχείριση του Διαδικτύου.
8. Διατήρηση των ανοικτών προτύπων και της διαλειτουργικότητας του Διαδικτύου, καθώς και της «φύσης» του.
9. Διασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής πρόσβασης σε διαδικτυακό περιεχόμενο, σε εφαρμογές και υπηρεσίες.

Η δύναμη των μέσων μαζικής ενημέρωσης μπορεί να γίνει καταχρηστική, ιδίως σε ένα πλαίσιο ισχυρού συγκεντρωτισμού, σε βάρος του πλουραλισμού και της δημοκρατίας.

Συμβούλιο της Ευρώπης,
Επιτροπή Υπουργών¹³

Ένα σημαντικό ποσοστό του περιεχομένου του Διαδικτύου είναι είτε παράνομο και επιβλαβές, είτε δημιουργεί προκαταλήψεις, υπονομεύοντας την ίδια τη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Το Βιβλιαράκι της Διαδικτυακής Παιδείας¹⁸

10. Διαφύλαξη της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας εντός και διαμέσου του Διαδικτύου.

Νεολαία και μέσα ενημέρωσης

Τα μέσα ενημέρωσης και η τεχνολογία των πληροφοριών και της επικοινωνίας διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη ζωή των νέων σήμερα και είναι από τους κύριους παράγοντες διαμόρφωσης της σημερινής νεολαίας. Πολλά παιδιά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ψηφιακοί ιθαγενείς: μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον, όπου οι τεχνολογίες πληροφορικής είναι μέρος της καθημερινότητας πριν ακόμη μπορέσουν να περπατήσουν ή να μιλήσουν. Ως αποτέλεσμα θεωρείται ότι ακόμη και δομές του εγκεφάλου τους είναι διαφορετικές από εκείνες των προηγούμενων γενεών! Ωστόσο, έχει αμφισβητηθεί η ύπαρξη ενός τέτοιου ψηφιακού χάσματος μεταξύ των νέων και της γενιάς των γονιών τους¹⁹. Μερικές μελέτες έχουν δείξει ότι το ψηφιακό χάσμα δεν χαρακτηρίζεται από την ηλικία αλλά από την πρόσβαση και την ευκαιρία.²⁰

Οι νέοι έχουν την τάση να περνούν ώρες κάθε μέρα μπροστά στην τηλεόραση, να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια, να κάνουν διαδικτυακές συνομιλίες, να γράφουν στα μπλογκ, να ακούν μουσική, να αναρτούν φωτογραφίες του εαυτού τους και να αναζητούν άλλους ανθρώπους για να επικοινωνούν διαδικτυακά. Αυτός ο εικονικός κόσμος μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες, αλλά και να κρύβει παγίδες. Η χρήση ηλεκτρονικών, ψηφιακών και online μέσων έχει πολυάριθμες θετικές συνέπειες: είναι διασκεδαστική, εκπαιδευτική και αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης. Ωστόσο, έχει επίσης τη δυνατότητα να βλάψει τους νέους και τις κοινότητες, ανάλογα με τον τρόπο χρήσης. Η επιρροή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, είτε εκπέμπουν, είτε είναι online είναι συζητήσιμη. Οι ερευνητές έχουν παρατηρήσει τις ακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις:

- **Ο χρόνος που δαπανάται μπροστά από την τηλεόραση:** Η δαπάνη αρκετού χρόνου μπροστά σε μια οθόνη θεωρείται ότι συμβάλλει σε προβλήματα ύπνου και κακή σχολική επίδοση.
- **Η βία:** Θεωρείται ότι υπάρχει μια συσχέτιση μεταξύ της «κατανάλωσης βίας» μέσω των μέσων ενημέρωσης και της μεταγενέστερης επιθετικής και βίαιης συμπεριφοράς.
- **Ο καταναλωτισμός:** Η διαφήμιση στις διάφορες μορφές της έχει κατηγορηθεί για χειραγώγηση του κοινού.
- **Αξίες:** Υπάρχει μια τάση οι νέοι να σκέφτονται λιγότερο αυτόνομα και να ακολουθούν τις αξίες που καθορίζονται από τα μέσα ενημέρωσης.
- **Στερεότυπα:** Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν κατηγορηθεί για τη διαίωνιση επιβλαβών ή μη ρεαλιστικών κοινωνικών στερεοτύπων, ειδικά αναφορικά με το ρόλο των φύλων και τα εθνικά χαρακτηριστικά.
- **Αυτοεκτίμηση:** Τα μέσα ψυχαγωγίας έχουν μια αυξανόμενη επιρροή στο στυλ και την ταυτότητα της νεολαίας. Ιδανικά που συνδέονται με τα πρότυπα ρόλων που παρουσιάζονται από τα μέσα ενημέρωσης απογοητεύουν τους νέους και μειώνουν την αυτοεκτίμησή τους, δεδομένου ότι είναι πρακτικά αδύνατο να τα ακολουθήσουν. Η πίεση του να είναι κανείς «τέλειος» οδηγεί συχνά σε προβλήματα υγείας, συμπεριλαμβανομένων των διατροφικών διαταραχών.

Οι εξελίξεις στην τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας δημιουργούν τεράστιες ευκαιρίες, αλλά και νέους κινδύνους για τα παιδιά και τους νέους. Παραδείγματος χάριν, μπορεί να είναι απρόσεκτα ως προς την αποκάλυψη των προσωπικών τους δεδομένων, τα οποία δύναται να χρησιμοποιηθούν για ανεπιθύμητα διαφημιστικά μηνύματα παρέχοντας ευκαιρίες στα online αρπακτικά. Η σύγχρονη τεχνολογία της πληροφορίας – όπως και κάθε τεχνολογία – μπορεί να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά, όπως για παράδειγμα για σεξουαλική παρενόχληση, σεξουαλικό εκφοβισμό, ομοφοβικές επιθέσεις και άλλες μορφές βίας βασισμένες στο φύλο, με λεκτική επίθεση ή με κατάχρηση φωτογραφιών ή βίντεο. Οι ίδιοι οι νέοι μερικές φορές χρησιμοποιούν το δίκτυο επίβλεψη διαδικτυακό περιβάλλον για την αποστολή σκληρών μηνυμάτων και ταπεινωτικών φωτογραφιών με στόχο (να βλάψουν) συνομηλίκους τους.

Το να είναι κανείς επιφυλακτικός για τις πηγές πληροφόρησης στην εποχή της αφθονίας της πληροφορίας είναι μια κρίσιμη ικανότητα. Ωστόσο, με την άφιξη του «Web 2.0» (διαδικτυακές ε-

Μακάρι να έμοιαζα στη Σίντυ Κρόφορντ.

Cindy Crawford, τοπ μόντελ

Η ειρήνη δεν είναι απλώς ένας μακρινός στόχος που επιδιώκουμε, αλλά ένα μέσο με το οποίο φτάνουμε σε αυτό το στόχο.

Martin Luther King, Jr.

Η πληροφόρηση είναι το οξυγόνο της δημοκρατίας. Εάν οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει στην κοινωνία τους, εάν οι ενέργειες εκείνων που τους κυβερνούν αποκρύπτονται, τότε δεν μπορούν να λάβουν ουσιαστικά μέρος στις υποθέσεις της κοινωνίας. Όμως, η πληροφόρηση δεν είναι απλώς μια αναγκαιότητα για τους ανθρώπους – είναι μια βασική προϋπόθεση της καλής διακυβέρνησης.

ΑΡΘΡΟ 19, ΜΚΟ που διοργανώνει εκστρατείες για το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης*

φαρμογές που διευκολύνουν τη συμμετοχική ανταλλαγή πληροφοριών και επιτρέπουν στους χρήστες να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται ως δημιουργοί περιεχομένου που δημιουργείται από χρήστες) πρέπει επίσης να επιτευχθεί η ανάπτυξη ενός κώδικα δεοντολογίας για το Διαδίκτυο και να αναπτυχθεί ο βαθμός επίγνωσης των ανεπιθύμητων συνεπειών των online ενεργειών μας. Είναι σαφές ότι, όταν πρόκειται για διαμοιρασμό προσωπικών δεδομένων των ιδίων ή άλλων, πολλοί δεν γνωρίζουν ακριβώς πόσο δημόσια και μακράς διαρκείας είναι όσα ανεβάζουν στο Διαδίκτυο.

Μια απάντηση σε αυτά τα ζητήματα αποτελεί η εκπαίδευση των ανθρώπων, ώστε να γίνουν πιο κριτικοί και εξελιγμένοι πληροφοριοδότες και καταναλωτές των μέσων. Η εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης στοχεύει να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες, ιδιαίτερα τους νέους, σχετικά με τη δύναμη των μέσων και στο να τους καταστήσει ικανούς να διακρίνουν μεταξύ της καλής και κακής ποιότητας πληροφορίας, μεταξύ των προοδευτικών και μισαλλόδοξων μηνυμάτων. Η εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να βοηθήσει το κοινό να γίνει επιλεκτικό, αντί για επιρρεπές στη διαφήμιση, να το καταστήσει ικανό να διατηρεί τη διαδικτυακή του ασφάλεια και να προστατεύει επαρκώς την ιδιωτικότητα του.

Η προστασία και η ενδυνάμωση των παιδιών αποτελεί υψηλή προτεραιότητα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η «Σύσταση για την ενδυνάμωση των παιδιών στο νέο περιβάλλον πληροφορίας και επικοινωνιών» (2006) αναφέρει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν μια συνεκτική πληροφοριακή παιδεία και εκπαιδευτική στρατηγική που θα ευνοεί την ενδυνάμωση των παιδιών και των εκπαιδευτών τους, για να μπορούν να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση των πληροφοριών και των υπηρεσιών επικοινωνίας και των τεχνολογιών. Η σημασία της προώθησης των δεξιοτήτων και των γνώσεων του διαδικτύου επιβεβαιώθηκε σε άλλη Σύσταση (2009)²², η οποία καλεί τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να προωθήσουν – σε συνεργασία με φορείς του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών – στρατηγικές για την προστασία των παιδιών από περιεχόμενο και συμπεριφορές που τα εκθέτουν σε κίνδυνο, ενώ υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή τους στο νέο περιβάλλον της πληροφορίας και των επικοινωνιών.

Σημειώσεις Τέλους

¹ Seneviratne Kalinga, «Παγκόσμια Μέσα Ενημέρωσης – Ήρθε η Ώρα να Δημιουργήσουμε μία Πέμπτη Εξουσία», Terra Viva Online, 2003: <http://ip-snews.net/fsm2003/27.01.2003/nota26.shtml>

² Eric Pfanner, «Η Τηλεόραση Επηρεάζει Ακόμα τους Εφηβους», The New York Times, 13 Δεκεμβρίου 2009, αναφερόμενος σε μία έρευνα που διεξήχθη από την εταιρεία έρευνας Forrester: www.nytimes.com/2009/12/14/business/media/14iht-cache14.html

³ Π.χ. Υπόθεση Cumpănă και Mazăre κατά Ρουμανίας, αρ. Αίτησης 33348/96, Δικαστική Απόφαση, Στρασβούργο, 2004: www.srb.com/docs/Cumpana%20and%20Mazare-v-Romania%20ECHR%2017%20Dec%202004.pdf

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Η UNESCO Θυμάται τους Δολοφονημένους Δημοσιογράφους: <http://portal.unesco.org>

⁵ Handyside κατά HB, 1979

⁶ Prager και Oberschlick κατά Αυστρίας, 1995

⁷ «Κοινή Διακήρυξη της Δέκατης Επετείου: Δέκα Σημαντικές Προκλήσεις στην Ελευθερία στην Έκφραση την Επόμενη Δεκαετία»: www.article19.org/data/files/pdfs/standards/tenth-anniversary-joint-declaration-ten-key-challenges-to-freedom-of-expression.pdf

⁸ «Το Δικαίωμα του Κοινού στη Γνώση: Αρχές της Νομοθεσίας για την Ελευθερία στην Πληροφορία», Άρθρο 19, Λονδίνο, 1999, σελ. 1: www.article19.org

⁹ Λόρδος Πάτεν του Μπάρνετ, Πρόεδρος του BBC Τραστ, Ομιλία στο Ετήσιο Συνέδριο της Κοινωνίας των Εκδοτών, «Δεοντολογία και Δημοσιογραφία μετά τις Ειδήσεις από τον Κόσμο», 13 Νοεμβρίου 2011: www.bbc.co.uk/bbctrust/news/speeches/2011/ethics_journalism.shtml

¹⁰ Weber Anne, Εγχειρίδιο της Ρητορικής Μίσους, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2009, σελ.

¹¹ Μάθετε περισσότερα στο Κέντρο για Πληροφορία και Ανάλυση, Κατάχρηση της Νομοθεσίας κατά του Εξτρεπισμού SOVA το Φεβρουάριο 2011: <http://www.sova-center.ru/en/misuse>

¹² Ανθρώπινα Δικαιώματα και ένα μεταβαλλόμενο μιντιακό πεδίο, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2011

¹³ Το Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών, «Σύσταση CM/Rec (2011) 7 της Επιτροπής Υπουργών στα κράτη μέλη για μία νέα αντίληψη των μέσων ενημέρωσης, 21 Σεπτεμβρίου 2011»

¹⁴ Διακήρυξη της Επιτροπής Υπουργών για τις αρχές διακυβέρνησης του Διαδικτύου, 21 Σεπτεμβρίου 2011

¹⁵ Σύσταση για μία νέα αντίληψη των μέσων ενημέρωσης, 21 Σεπτεμβρίου 2011

¹⁶ Σύσταση για την προστασία και την προώθηση της οικουμενικότητας, ακεραιότητας και ανοιχτότητας του Διαδικτύου, 21 Σεπτεμβρίου 2011

¹⁷ Διακήρυξη για την προστασία στην ελευθερία έκφρασης και ελευθερία του συνέχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι σε σχέση με τις διαδικτυακές πλατφόρμες που διαχειρίζονται ιδιωτικά και τους παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών, 7 Δεκεμβρίου 2011

¹⁸ Janet Richardson et al, Το Βιβλιάρικι της Διαδικτυακής Παιδείας, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006

¹⁹ Διαβάστε περισσότερα: VanSlyke Timothy, Ψηφιακοί Ιθαγενείς, Ψηφιακοί Μετανάστες: Μερικές Σκέψεις από το Χάσμα Γενιών: <http://technology-source.org/?view=article&id=77>

²⁰ E.g. Brown C. & Czerniewitz L., Απομυθοποιώντας τον ψηφιακό ιθαγενή: πέρα από το ψηφιακό apartheid, προς μία ψηφιακή Δημοκρατία, Περιοδικό Μάθησης με τη Βοήθεια Υπολογιστών, Τόμος 26, Τεύχος 5, σελίδες 357-369, Οκτώβριος 2010

²¹ Μάθετε περισσότερα για το Killing Us Softly 4, το πιο πρόσφατο κομμάτι της σειράς στο www.mediaed.org/cgi-bin/commerce.cgi?preadd=action&key=241#filmmaker-about

²² Σύσταση για μέτρα για προστασία των παιδιών κατά των βλαπτικών περιεχομένων και συμπεριφορών και για την προώθηση της ενεργούς συμμετοχής τους στη νέα πληροφορία και στο περιβάλλον επικοινωνιών, 8 Ιουλίου 2009

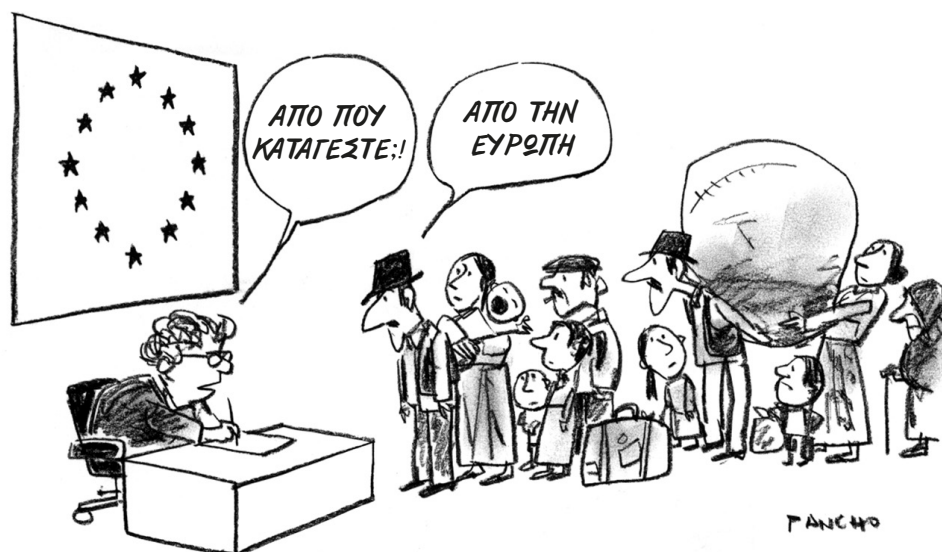

To Killing Us Softly, μία σειρά ταινιών που δημιουργήθηκε από την Jean Kilbourne, υπέρμαχο της εκπαίδευσης στα μέσα ενημέρωσης, δείχνει πώς οι διαφημίσεις των μέσων ενημέρωσης προωθούν διαταραγμένα και καταστροφικά πρότυπα της θηλυκότητας.²¹

Σχετιζόμενες Δραστηριότητες:
3 πράγματα
Μπορώ να περάσω;
Το φράγμα της γλώσσας
Chahal v. UK

Μετανάστευση

Μετανάστευση και μετανάστες

«Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, σχεδόν όλοι οι άνθρωποι πάνω στη Γη είναι μετανάστες. Ως ανθρωπότητα προήλθαμε από την Αφρική περίπου 200.000 χρόνια πριν και στη συνέχεια απλωθήκαμε σε όλο τον κόσμο – στην Ευρώπη, την Ασία, την Αυστραλία και την Αμερική. ...Σήμερα υπάρχουν περίπου 200 εκατομμύρια μετανάστες στον κόσμο και τα προβλήματα και οι ευκαιρίες που σχετίζονται με τη μετανάστευση συζητιούνται έντονα από τους πολιτικούς και τους απλούς ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. ...Θα μπορούσαμε να ονομάσουμε τον 21ο αιώνα ως την "εποχή των μεταναστών"»

Boris Altner, δημοσιογράφος¹

Οι άνθρωποι μετακινούνται συνεχώς στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Η μετανάστευση διαβρώνει τα παραδοσιακά σύνορα μεταξύ των πολιτισμών, των εθνοτήτων και των γλωσσών και εμπλουτίζει την πολυμορφία, τον πολιτισμό και την οικονομία. Η μετανάστευση επίσης, αναγνωρίζεται ως πρόκληση ή ως απειλή. Είναι μια πρόκληση για τους μηχανισμούς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι αγωνίζονται να εξασφαλίσουν την πλήρη πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους και για τους μετανάστες, των οποίων τα δικαιώματα συχνά παραβιάζονται.

Η μετανάστευση είναι μια διαδικασία μετακίνησης, είτε πέρα από ένα διεθνές σύνορο, είτε στο εσωτερικό μιας χώρας, που περιλαμβάνει κάθε είδους μετακίνηση των ανθρώπων, ανεξαρτήτως των αιτιών της. Είναι πολύ δύσκολο να οριστεί η έννοια του «μετανάστη». Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Μετανάστευση, ο όρος «μετανάστες» αναφέρεται, ανάλογα με το πλαίσιο, σε μετακινούμενους, παλιννοστούντες, μετανάστες, πρόσφυγες, εκτοπισμένα άτομα και άτομα από οικογένειες μεταναστών ή/και μέλη πληθυσμών εθνοτικών μειονοτήτων που έχουν δημιουργηθεί λόγω της μετανάστευσης².

Για τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) ο όρος μετανάστης «καλύπτει όλες τις περιπτώσεις, όπου η απόφαση της μετανάστευσης λαμβάνεται ελεύθερα από το ενδιαφερόμενο άτομο για λόγους «προσωπικής εξυπηρέτησης» και χωρίς την παρέμβαση ενός εξωτερικού καταναγκαστικού παράγοντα».³

Οι δύο παραπάνω ορισμοί αντικατοπτρίζουν τη συμβατική διάκριση μεταξύ εθελοντικής και αναγκαστικής μετανάστευσης. Στην περίπτωση της εκούσιας μετανάστευσης, οι άνθρωποι αφήνουν

Ζητάμε μια πατρίδα για αυτούς που έχουν ταπεινωθεί.

Pablo Neruda

το σπίτι τους από δική τους επιλογή, κυρίως λόγω των λεγόμενων «παραγόντων έλξης», όπως καλύτερες ευκαιρίες σταδιοδρομίας, ακόμα κι αν οι επιλογές τους είναι, ενίοτε, πολύ περιορισμένες. Αναγκαστική μετανάστευση είναι κυρίως το αποτέλεσμα των «παραγόντων ώθησης», όπως η δίωξη ή ο πόλεμος ή η πείνα, όταν οι άνθρωποι δραπετεύουν λόγω παραβιάσεων των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων. Ωστόσο, υπάρχει πάντα ένας συνδυασμός παραγόντων ώθησης και έλξης που εμφανίζονται. Πολλοί μετανάστες εγκαταλείπουν τη χώρα τους, τόσο για οικονομικούς λόγους, όσο και για να ξεφύγουν από συνθήκες που καταστρατηγούν τα δικαιώματά τους. Ακόμα και οι οικονομικοί μετανάστες μπορεί να θεωρηθούν αναγκαστικά μετακινούμενοι, όταν εγκαταλείπουν συνθήκες στις οποίες παραβιάζονται τα οικονομικά δικαιώματά τους.

Για την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο αποτελούν μια ξεχωριστή ομάδα ανθρώπων, επειδή έχουν φύγει από το σπίτι τους λόγω σοβαρών απειλών για τη ζωή και την ελευθερία τους. Η Ύπατη Αρμοστεία προειδοποιεί για τους κινδύνους σύγχυσης της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των προσφύγων και άλλων ομάδων μεταναστών. Οι μετανάστες έχουν μετακινηθεί από τη μία χώρα σε μια άλλη για οικονομικούς ή κοινωνικούς λόγους, προκειμένου να βελτιώσουν τη ζωή τους, ενώ οι πρόσφυγες αναγκάζονται να τραπούν σε φυγή για να σώσουν τη ζωή τους ή να διατηρήσουν την ελευθερία τους.⁴

❓ Πώς επηρεάζει η μετανάστευση τη χώρα σας; Η χώρα σας αποτελεί προορισμό, πηγή ή χώρα διέλευσης;

Στο εγχειρίδιο αυτό, ο όρος «μετανάστης» χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια, αναφερόμενος σε όλους τους ανθρώπους που έχουν απομακρυνθεί από τις εστίες τους. Ωστόσο, όταν είναι απαραίτητο, θα πρέπει να γίνεται διάκριση. Επίσης, ο όρος «μετανάστευση» θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει τη διεθνή μετανάστευση, εκτός αν ρητά του αποδίδεται διαφορετική έννοια.

Τύποι μετανάστευσης

Οι μορφές της μετανάστευσης μπορούν να διακριθούν με βάση διάφορους παράγοντες, όπως για παράδειγμα, τα κίνητρα, το νομικό καθεστώς των αναφερόμενων ή τη διάρκεια. Μια συνήθης κατηγοριοποίηση είναι:

- **Προσωρινοί μετανάστες εργάτες** (επίσης γνωστοί ως εργαζόμενοι επισκέπτες)
- **Μετανάστες υψηλής εξειδίκευσης και επιχειρησιακοί μετανάστες:** επαγγελματίες που κινούνται στις εσωτερικές αγορές εργασίας διακρατικών εταιριών και διεθνών οργανισμών
- **Παράτυποι (ή χωρίς χαρτιά, χωρίς άδεια) μετανάστες:** άνθρωποι που εισέρχονται σε μια χώρα χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα και άδεια
- **Εξαναγκασμένοι μετανάστες:** πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο ή άνθρωποι που αναγκάστηκαν να μετακινηθούν λόγω εξωτερικών παραγόντων, όπως οι ένοπλες συρράξεις ή οι περιβαλλοντικές καταστροφές
- **Μέλη οικογένειας:** μέλη οικογενειών τα οποία επισκέπτονται στενούς συγγενείς τους, οι οποίοι έχουν ήδη μεταναστεύσει
- **Παλιννοστούντες:** οι άνθρωποι που επιστρέφουν στις χώρες καταγωγής τους, αφού διανύσουν μια περίοδο σε άλλη χώρα.

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και τα εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, χρήζουν ειδικής προστασίας. Η UNHCR ορίζει αυτές τις ομάδες ως εξής.

Πρόσφυγας «είναι κάποιος που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του λόγω βάσιμου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων».⁵

Αιτούντες άσυλο είναι «άτομα που έχουν ζητήσει διεθνή προστασία και των οποίων η αίτηση για την επίσημη αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δεν έχει ακόμα εξεταστεί».⁶

Εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα (IDPs) είναι άνθρωποι «που έχουν αναγκαστεί ή υποχρεωθεί να διαφύγουν ή να εγκαταλείψουν τις εστίες τους ή τους τόπους της συνήθους διαμονής τους, ιδίως ως αποτέλεσμα ή με σκοπό να αποφύγουν τις συνέπειες ένοπλων συγκρούσεων, καταστάσεις γε-

Αναγνώρισε τον εαυτό σου σε αυτόν κι αυτήν που δεν είναι σαν εσένα και σαν εμένα.

Carlos Fuentes

20 Ιούνη

Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων

18 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών

«Αναγνωρίζουμε ότι η μετανάστευση συνεχίζει να αυξάνεται – καθοδηγούμενη από την πανάρχαιη επιδίωξη μιας καλύτερης ζωής, καθώς και από τα όλο και περισσότερο αντιληπτά φαινόμενα όπως η κλιματική αλλαγή...»

Ban Ki-moon, Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ.⁸

νικευμένης βίας, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές και οι οποίοι δεν έχουν διασχίσει διεθνώς αναγνωρισμένα κρατικά σύνορα».⁷

Υπάρχει μια ακόμη ομάδα, τα μέλη της οποίας αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρόλο που μπορεί να μην έχουν αλλάξει τον τόπο κατοικίας τους καθόλου: οι ανιθαγενείς. Είναι άνθρωποι οι οποίοι δεν αναγνωρίζονται ως υπήκοοι κανενός κράτους⁸ ως εκ τούτου, δεν μπορούν να απολαύσουν τα δικαιώματα που προβλέπονται για τους πολίτες. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους κάποιος μπορεί να γίνει ανιθαγενής, συμπεριλαμβανομένης της διάλυσης των χωρών, όπως για παράδειγμα η Σοβιετική Ένωση και η Γιουγκοσλαβία ή της ίδρυσης νέων χωρών λόγω της αποαποικιοποίησης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, υπάρχουν περίπου 12 εκατομμύρια ανιθαγενείς στον κόσμο. Η UNHCR έχει λάβει εντολή από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη και τη μείωση της ανιθαγένειας σε όλο τον κόσμο και για την προστασία των δικαιωμάτων των ανιθαγενών.

Η μετανάστευση σήμερα

Οι συζητήσεις για τη μετανάστευση συνήθως ξεκινούν από τη σκοπιά του πρώτου κόσμου, εστιάζοντας στις μεταναστευτικές ροές από τις αναπτυσσόμενες στις ανεπτυγμένες χώρες. Ωστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών μετακινείται στο εσωτερικό της χώρας τους. Ο αριθμός των εσωτερικών μεταναστών είναι περίπου τέσσερις φορές υψηλότερος από εκείνον των διεθνών μεταναστών. Επιπλέον, ακόμα και αν επικεντρωνόμαστε σε άτομα που διασχίζουν τα διεθνή σύνορα, το μεγαλύτερο μέρος των μετακινήσεων αυτών εμφανίζεται να είναι μεταξύ χωρών με παρόμοια επίπεδα ανάπτυξης. Περίπου το 60% της κίνησης είτε μεταξύ αναπτυσσόμενων, είτε μεταξύ ανεπτυγμένων κρατών και μόνο το 37% των διεθνών μεταναστών μετακινούνται από τις αναπτυσσόμενες προς τις αναπτυγμένες χώρες και ένα 3% από τις ανεπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες.⁹ Σχετικά με τους πρόσφυγες, η ανισορροπία είναι ακόμη πιο έντονη, καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες φιλοξενούν τα τέσσερα πέμπτα των προσφύγων του κόσμου. Έτσι, μερικές από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου «γεννούν» τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες του κόσμου.

Παγκόσμιες τάσεις¹⁰

- Ο συνολικός αριθμός των διεθνών μεταναστών αυξήθηκε από 150 εκατομμύρια το 2000 σε 214 εκατομμύρια άτομα το 2010, το 57% των οποίων σε χώρες υψηλού εισοδήματος.
- Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των μεταναστών ως ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού παρέμεινε σταθερός κατά την περίοδο μεταξύ 2000 και 2010, το ποσό των χρημάτων που οι μετανάστες στέλνουν πίσω στην πατρίδα τους έχει αυξηθεί δραματικά. Τα επίσημα και ανεπίσημα εμβάσματα προς τις αναπτυσσόμενες χώρες υπολογίζεται ότι μπορεί να είναι όσο τρεις φορές το μέγεθος της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας.
- Το ποσοστό των προσφύγων μεταξύ των μεταναστών μειώθηκε από 8,8% το 2000 σε 7,6% το 2010.
- Εκτιμάται ότι περίπου 36 εκατομμύρια άνθρωποι μετεγκαταστάθηκαν λόγω περιβαλλοντικών καταστροφών το 2008.
- Σε όλο τον κόσμο, 43,7 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί δια της βίας λόγω συγκρούσεων και διώξεων το 2010, ο μεγαλύτερος αριθμός για περισσότερα από 15 χρόνια. Αυτός περιλάμβανε 15,4 εκατομμύρια πρόσφυγες, 27,5 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα και πάνω από 837.500 αιτούντες άσυλο.
- Το 44% των προσφύγων και το 31% των αιτούντων ασύλου ήταν παιδιά κάτω των 18 ετών το 2010. Το ίδιο έτος υποβλήθηκαν από ασυνόδευτους ανηλίκους ή παιδιά που έχουν αποχωριστεί τις οικογένειές του 15.500 αιτήσεις ασύλου.

Η μετανάστευση στην Ευρώπη

Σύμφωνα με την Έκθεση για την Παγκόσμια Μετανάστευση του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, η Ευρώπη το 2010 φιλοξένησε 73 εκατομμύρια μετανάστες, το ένα τρίτο των μεταναστών σε

ολόκληρο τον κόσμο¹¹. Η Ρωσική Ομοσπονδία είναι η πιο σημαντική χώρα με όρους προέλευσης και προορισμού, με πάνω από 12 εκατομμύρια ανθρώπους που γεννήθηκαν εκεί, αλλά τώρα ζουν στο εξωτερικό και 12 εκατομμύρια που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό και πλέον ζουν στη χώρα.¹²

Στα τέλη του 2010, 1,6 εκατομμύρια του συνολικού αριθμού των μεταναστών ήταν πρόσφυγες. Η Ευρώπη έλαβε 11.500 αιτήσεις ασύλου από ασυνόδευτους ανήλικους ή παιδιά που έχουν αποχωριστεί τις οικογένειές τους, οι οποίες εκπροσωπούν το 74% των αιτήσεων που υποβλήθηκαν κατά το έτος αυτό και 5.400 αναγνωρίστηκαν ως πρόσφυγες ή τους χορηγήθηκε μια συμπληρωματική μορφή προστασίας.¹³ Οι κυριότερες χώρες προορισμού για νεοεισερχόμενους αιτούντες άσυλο ήταν η Γαλλία, υπερτερώντας σε μικρό βαθμό της Γερμανίας, ενώ το 2010 η κύρια πηγή ήταν η Σερβία (συμπεριλαμβανομένου του Κοσσυφοπέδιου).¹⁴ Εν τω μεταξύ, η Σερβία, σύμφωνα με την UNHCR, έχει έναν από τους μεγαλύτερους εκτοπισμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη, με πάνω από 228.000 εσωτερικά εκτοπισμένους και 73.600 πρόσφυγες.

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εσωτερικά εκτοπισμένων στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων περισσότερων από 600.000 στα Βαλκάνια και περίπου 1,1 εκατομμύρια στην Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Γεωργία και τη Ρωσική Ομοσπονδία.¹⁵ Η ανιθαγένεια, κυρίως ως αποτέλεσμα της διάλυσης της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, εξακολουθεί να αποτελεί ανησυχητικό φαινόμενο. Ο ακριβής αριθμός των ατόμων που είναι ανιθαγενείς στην Ανατολική Ευρώπη δεν είναι γνωστός, αλλά πιθανά αγγίζει τις 120.000.¹⁶

? Πόσοι άνθρωποι μεταναστεύουν από τη χώρα σας σε ετήσια βάση; Πού πάνε; Γιατί;

Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης εντός και εκτός της χώρας αναγνωρίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Άρθρο 13 ορίζει ότι «καθένας έχει το δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης και διαμονής εντός των συνόρων του κάθε κράτους» και «καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του και να επιστρέφει σε αυτή». Ωστόσο, δεν υπάρχουν διεθνείς πράξεις που θα αναγνώριζαν την επιλογή της χώρας διαμονής ενός ατόμου ως ανθρώπινο δικαίωμα.

Οι μετανάστες έχουν ανθρώπινα δικαιώματα, όπως όλοι οι άνθρωποι, κάτι που αναφέρεται και στις διατάξεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, υπάρχει συχνά ένα μεγάλο χάσμα μεταξύ των δικαιωμάτων που το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εγγυάται για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο, τους μετακινούμενους εργαζομένους και άλλες παρόμοιες ομάδες και της πραγματικότητας που αντιμετωπίζουν. Τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια συχνά παραβιάζονται.

Η ιδιαίτερη ευαλωτότητά τους πηγάζει από το καθεστώς του αλλοδαπού: έχουν διασχίσει διεθνή σύνορα για να εισέλθουν σε μια άλλη χώρα της οποίας δεν είναι πολίτες και όπου μπορούν συνήθως να μείνουν, να ζήσουν και να εργαστούν νόμιμα, μόνο με τη ρητή συγκατάθεση των αρχών της χώρας αυτής. Ως ξένοι στην κοινωνία υποδοχής, μπορεί να μη γνωρίζουν την τοπική γλώσσα, τους νόμους ή τα κοινωνικά έθιμα, γεγονός το οποίο μειώνει την ικανότητά τους να γνωρίζουν και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους. Είναι πιθανό να αποτελέσουν αντικείμενο διακρίσεων στην εργασία και την καθημερινή τους ζωή, να αντιμετωπίσουν ρατσισμό και ξενοφοβία και να αποτελέσουν στόχο εγκλημάτων μίσους.

Οι μετανάστες που εισέρχονται σε μια χώρα διαμετακόμισης ή προορισμού χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα (ή που χάνουν το νομικό καθεστώς τους αργότερα) μπορεί να κρατηθούν για μια παρατεταμένη χρονική περίοδο, εάν πιαστούν από τις αρχές και να υποβληθούν σε απάνθρωπη ή υ-

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός αφοσιωμένος στην προώθηση της ανθρώπινης και ομαλής μετανάστευσης προς όφελος όλων. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή υπηρεσιών και συμβουλευτικής στις κυβερνήσεις και τους μετανάστες.

www.iom.int

Ο καθένας δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση.

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ποτιμητική μεταχείριση, χωρίς πρόσβαση σε νομική βοήθεια. Οι μετακινούμενοι εργαζόμενοι χωρίς χαρτιά είναι επίσης ευάλωτοι και πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες, τα γραφεία μετανάστευσης, τους διεφθαρμένους γραφειοκράτες και τις εγκληματικές συμμορίες. Οι γυναίκες γίνονται εύκολοι στόχοι σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Επίσης, λαθρέμποροι και δουλέμποροι συχνά εκμεταλλεύονται μη νόμιμους μετανάστες.

❓ **Ποια ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών παραβιάζονται πιο συχνά στη χώρα σας;**

Προστατεύοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών: διεθνείς πράξεις και μηχανισμοί

Υπάρχει μια σειρά από έγγραφα και μηχανισμούς που εξασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών. Μια σειρά από αυτά μάλιστα, επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες ομάδες μεταναστών.

Δικαίωμα ασύλου. Προστασία των προσφύγων

Το δικαίωμα να ζητήσει κανείς άσυλο για την προστασία από τη δίωξη αναγνωρίζεται ως ανθρωπινό δικαίωμα από την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το δικαίωμα αυτό είναι η βάση της Σύμβασης για το καθεστώς των προσφύγων, που εγκρίθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1951,¹⁷ το οποίο, με το πρωτόκολλο του 1967 έγινε το παγκόσμιο πρότυπο για το δικαίωμα ασύλου.

Η Σύμβαση, γνωστή και ως Σύμβαση της Γενεύης, είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της προστασίας των προσφύγων, υποστηριζόμενη από σειρά θεμελιωδών αρχών και κυρίως από την αρχή της μη διάκρισης, τη μη ποινικοποίησης και της μη επαναπροώθησης. Η αρχή της «μη ποινικοποίησης» σημαίνει ότι ένα πρόσωπο που προέρχεται από μια επικράτεια όπου η ζωή ή η ελευθερία του απειλούνταν λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και αιτείται άσυλο ενώπιον των αρχών αμέσως μετά την είσοδό του, δεν μπορεί να τιμωρείται από ένα συμβαλλόμενο κράτος για παράνομη είσοδο ή παρουσία. Η αρχή της «μη επαναπροώθησης» συνεπάγεται ότι ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να επαναπροωθηθεί στα εδάφη όπου η ζωή ή η ελευθερία του απειλείται για τους ανωτέρω λόγους. Σύμφωνα με τη σύμβαση, οι μετακινήσεις των προσφύγων μπορεί να περιορίζονται μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίο.

Το 1950, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ίδρυσε το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, στόχος του οποίου είναι να διασφαλιστεί ότι όλοι μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμα αίτησης ασύλου. Η UNHCR οδηγεί και συντονίζει τη διεθνή δράση για την προστασία των προσφύγων και επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης.

Μια ομάδα που χρήζει ειδικής προστασίας είναι τα παιδιά, ιδίως τα ασυνόδευτα ανήλικα, καθώς είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Η UNHCR έχει εκδόσει ειδικές κατευθυντήριες γραμμές που βρίσκονται στη διάθεση των αρχών μετανάστευσης σχετικά με το πώς να καθορίσουν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού¹⁸. Ο Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα κάλεσε τις κυβερνήσεις να διασφαλίσουν ότι οι απόψεις και τα συμφέροντα των παιδιών προσφύγων λαμβάνονται υπόψη σε επίσημες διαδικασίες.¹⁹

Η μετανάστευση ως αποτέλεσμα κλιματικών αλλαγών, που ονομάζεται επίσης περιβαλλοντική μετανάστευση, είναι ένα σχετικά νέο φαινόμενο, η οποία δημιουργεί ζητήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κλιματικοί πρόσφυγες αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης. Προς το παρόν, δύναται να τους παραχωρηθεί άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους. Τα δικαιώματα των κλιματικών προσφύγων θεωρούνται από πολλούς ως μια κατηγορία αναδυόμενων δικαιωμάτων.

❓ **Θα έπρεπε οι περιβαλλοντικοί μετανάστες να χαίρουν ίσης προστασίας με τους πρόσφυγες;**

Ο 14ος Δαλάι Λάμα,
ο Γκιγιώμ Απολλιναίρ,
ο Αλεξάντερ Γκράχαμ Μπελλ,
ο Τζόζεφ Κόνραντ,
ο Άλμπερτ Αϊνστάιν,
η Άννα Φρανκ,
ο Ισμαήλ Κανταρέ,
ο Χένρι Κίσινγκερ,
ο Αγιατολάχ Χομεϊνί,
ο Καρλ Μαρξ,
η Ριγκομπέρτα Μεντσού,
ο Ζαν Ρενό

ήταν πρόσφυγες.

Υπολογίζεται ότι περίπου 10 εκατομμύρια άνθρωποι στην Αφρική έχουν αναγκαστεί να μεταναστεύσουν κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών λόγω ερημοποίησης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

Προστασία των μεταναστών εργατών

Ειδικός εισηγητής για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα όρισε το 1999 μία ειδική εισηγήτρια για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών «για να εξετάσει τρόπους και μέσα προκειμένου να ξεπεραστούν τα υπάρχοντα εμπόδια για την πλήρη και αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ευάλωτης αυτής ομάδας».²⁰ Η Ειδική Εισηγήτρια Gabriela Rodríguez Pizarro διαπίστωσε ότι υπάρχει «ένα κενό στη διεθνή νομολογία για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε αυτόν τον τομέα. Το καθολικό, στην ουσία, σύστημα προστασίας των προσφύγων σημαίνει ότι οι παραβιάσεις των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων τους μπορεί να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν... Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία τέτοια αναγνώριση των παραβιάσεων των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, οι οποίες μπορεί επίσης να είναι τόσο σοβαρές, που να αναγκάζουν ανθρώπους να εγκαταλείψουν τον τόπο καταγωγής τους».²¹

Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων Όλων των Εργαζομένων Μεταναστών και των Μελών των Οικογενειών τους, που εγκρίθηκε το 1990, είναι η πιο ολοκληρωμένη διεθνής συνθήκη στον τομέα της μετανάστευσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, από τον Αύγουστο του 2011, μόνο 44 κράτη την είχαν επικυρώσει και καμία κύρια χώρα μετανάστευσης δεν είχε πράξει αντιστοίχως. Όσον αφορά στα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης την είχαν επικυρώσει μόνο η Αλβανία, το Αζερμπαϊτζάν, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και η Τουρκία. Η Σύμβαση δεν προβλέπει νέα δικαιώματα για τους μετανάστες, αλλά προβλέπει ίση μεταχείριση και αντίστοιχες συνθήκες εργασίας με τους υπηκόους του εκάστοτε κράτους. Η Σύμβαση διακηρύσσει ότι όλοι οι μετανάστες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ένα ελάχιστο βαθμό προστασίας. Απαιτεί από τα κράτη να λάβουν μέτρα για την αποτροπή των παράνομων μετακινήσεων, καθώς και την απασχόληση των μεταναστών σε αντικανονικό καθεστώς, ενώ τονίζει ότι πρέπει να εγγυώνται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα για τους μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα ζήτημα που σχετίζεται με τα θέματα μετανάστευσης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο περιορισμός της δυνατότητας νόμιμης μετανάστευσης στρέφει τους ανθρώπους σε μεσάζοντες, οι οποίοι συχνά εκμεταλλεύονται την κατάσταση των μεταναστών και καλύπτουν, για παράδειγμα, το κόστος της μετανάστευσης, ανταλλάσσοντάς το με το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης της εργατικής τους δύναμης.

Το Άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), απαγορεύει ρητά και κατηγορηματικά τη δουλεία και την καταναγκαστική εργασία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε τη Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (τέθηκε σε ισχύ το 2008), η οποία περιγράφει τις υποχρεώσεις των κρατών για την πρόληψη της εμπορίας, τη δίωξη των διακινητών και την προστασία των θυμάτων. Λόγω της μυστικής φύσης της εμπορίας ανθρώπων, κανείς δεν ξέρει ακριβώς πόσοι άνθρωποι στον κόσμο είναι θύματα, αλλά οι εκτιμήσεις κινούνται μεταξύ εκατοντάδων χιλιάδων και αρκετών εκατομμυρίων. Στην Ευρώπη, περισσότερα από 140.000 θύματα παγιδεύονται στην εμπορία ανθρώπων κάθε στιγμή, πολλά εκ των οποίων εξαναγκάζονται στην πορνεία²². Οι μετανάστες που είναι θύματα εμπορίας μπορεί να βρεθούν σε καταστάσεις που ισοδυναμούν με δουλεία, όταν κατάσχονται τα διαβατήριά τους ή είναι εκ των πραγμάτων φυλακισμένοι.

Προστασία των ανιθαγενών

Το καθεστώς των ανιθαγενών ρυθμίζεται από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Ανιθαγενών Ατόμων²³, που εγκρίθηκε το 1954, όπως επίσης και από τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τη Μείωση της Ανιθαγένειας²⁴. Η UNHCR, εξουσιοδοτημένη να προστατεύει τα δικαιώματα των ανιθαγενών, συνεργάζεται με κυβερνήσεις, άλλους οργανισμούς του ΟΗΕ και την κοινωνία των πολιτών για να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα.

«Η μετανάστευση είναι ένα φυσικό φαινόμενο, το οποίο ήταν παρόν στο παρελθόν, είναι ενεργό σήμερα και θα είναι ζωντανό αύριο. Η μετανάστευση μου θυμίζει τα κύματα στη θάλασσα: οι ίδιες παλίρροιες, δίνες και αντιρρέυματα. Και είναι διασκεδαστικό να δούμε πώς ορισμένοι πολιτικοί ισχυρίζονται ότι μπορούν να απαγορεύσουν αυτά τα κύματα».

Anastasia Denisova, ακτιβίστρια
ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι συμφωνίες του Σένγκεν (1985, 1990) προβλέπουν ελεύθερη μετακίνηση και ταξίδια χωρίς περιορισμούς για τους πολίτες των κρατών Σένγκεν (συμπεριλαμβανομένων επί του παρόντος 22 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και την Ισλανδία, τη Νορβηγία, το Λιχτενστάιν και την Ελβετία), οι οποίοι μπορούν να ζουν, να σπουδάζουν ή να εργάζονται οπουδήποτε επιθυμούν. Ωστόσο, ενώ καταργήθηκαν οι πρώην υφιστάμενοι συνοριακοί έλεγχοι, η ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα μεγαλύτερο «σύνορο» για την προστασία της περιοχής της.

Αποτέλεσμα των μεταναστευτικών ρευμάτων και των μοντέλων μετανάστευσης στην Ευρώπη αποτελεί μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου. Το σύστημα Σένγκεν με τους μηχανισμούς ελέγχου στα σύνορα και η Σύμβαση του Δουβλίνου (1997), με τον κανονισμό ασφλών-τρίτων-χωρών, ο οποίος καθιστά εύκολο τον έλεγχο και την επαναπροώθηση ανεπιθύμητων μεταναστών που εισέρχονται σε ένα από τα κράτη μέλη της Σένγκεν, μείωσε τον αριθμό των αιτούντων άσυλο και απέτρεψε την αύξηση του αριθμού των μεταναστών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

Ένα παρόμοιο σύστημα χωρίς βίζα αναπτύσσεται σε ορισμένες χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών (συμπεριλαμβανομένων όλων των μετα-σοβιετικών κρατών, με εξαίρεση τις χώρες της Βαλτικής και τη Γεωργία) και πολλοί μετανάστες από το Αφγανιστάν και άλλες χώρες της Κεντρικής Ασίας χρησιμοποιούν αυτόν τον τρόπο για να εισέλθουν στη Ρωσία ή την Ουκρανία, είτε για να παραμείνουν, είτε για να περάσουν μέσω των χωρών αυτών στην ΕΕ.

Ο Κανονισμός του Δουβλίνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο κανονισμός του Δουβλίνου (που αντικαθιστά προηγούμενη σύμβαση του Δουβλίνου) καθορίζει ποιο κράτος μέλος της ΕΕ είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου ενός αιτούντος άσυλο. Ο κανονισμός θεσπίζει μια βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο, που ονομάζεται το EURODAC. Οι αιτούντες άσυλο πρέπει να κάνουν αίτηση για άσυλο στη χώρα εισόδου στην ΕΕ, όπου λαμβάνονται και τα δακτυλικά τους αποτυπώματα. Οι αιτούντες άσυλο δύναται να επαναπροωθηθούν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ εάν αποδεικνύεται ότι μέσω αυτού εισήλθαν στην ΕΕ (από αέρος, θαλάσσης ή δια ξηράς) ή ότι εκεί υπέβαλλαν αίτηση ασύλου. Το έδαφος εφαρμογής κανονισμού του Δουβλίνου επεκτάθηκε σε ορισμένες χώρες μη μέλη της ΕΕ, όπως η Νορβηγία, η Ισλανδία και η Ελβετία.

Αυτό το σύστημα προκαλεί τεράστια πίεση σε αρκετές χώρες της ΕΕ που αποτελούν λόγω γεωγραφικής θέσης, χώρες πρώτης εισόδου για τους αιτούντες άσυλο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από την ομάδα παρακολούθησης της "Ευρώπης - φρούριο", κατά την προσπάθειά να εισέλθουν στην Ευρώπη, από το 1988 έως τις 8 Αυγούστου του 2011, έχασαν τη ζωή τους τουλάχιστον 17.738 άνθρωποι.²⁵

Η ΕΕ αναμένει όλο και περισσότερο από τους γείτονές της να αποτρέψουν τους ανθρώπους από το να φτάσουν στα σύνορά της. Το έργο του ελέγχου των συνόρων της ΕΕ μεταφέρεται σταδιακά στις χώρες προέλευσης ή διέλευσης των μεταναστών. Οι τοποθετήσεις μεταναστών σε κέντρα κράτησης που βρίσκονται σε κάποιες χώρες εντός και εκτός της ΕΕ (ακόμη και στην Αφρική) και οι απελάσεις έχουν γίνει καθημερινές πρακτικές στην Ευρώπη και δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι επικριτές αναφέρουν ότι, ενώ η Ευρώπη ισχυρίζεται ότι οικοδομεί έναν «κοινό χώρο» για την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και την ασφάλεια, δημιουργεί μια περιθωριοποιημένη τάξη πολιτών δεύτερης κατηγορίας από τα κράτη μη-μέλη της ΕΕ και οικοδομεί μια «Ευρώπη-φρούριο».

Οι απαιτήσεις θεώρησης βίζας για τους υπηκόους που προέρχονται από χώρες εκτός της Ευρώπης έχουν γίνει πολύ αυστηρές, ενώ οι μεταφορείς τιμωρούνται αυστηρά για τη μεταφορά παράνομων επιβατών. Το ίδιο συμβαίνει επίσης και στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Οι σε μεγάλο βαθμό κατασταλτικές πολιτικές που εφαρμόζουν πολλές ευρωπαϊκές χώρες μπορεί να αναγκάσουν τους μετανάστες να στραφούν σε παράνομες μεθόδους εισόδου στην Ευρώπη. Συχνά, πέφτουν θύματα οργανωμένων λαθρεμπόρων. Οι περισσότεροι δεν φτάνουν ποτέ στην Ευρώπη, ενώ ορισμένοι χάνουν τη ζωή τους στο δρόμο.

Οι μετανάστες δεν είναι εγκληματίες

«Φτάνουν από την άλλη πλευρά του ωκεανού με επισφαλείς και επικίνδυνες βάρκες, πολλοί χάνουν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της διαδρομής, με τις ανώνυμες σορούς τους να ξεβράζονται κατά καιρούς στις ευρωπαϊκές ακτές. Φτάνουν δια ξηράς κρυμμένοι στο πίσω μέρος των φορτηγών λαθρεμπόρων, ταξιδεύοντας χιλιάδες μίλια σε περιορισμένο χώρο και επικίνδυνες συνθήκες. Βρίσκουν τρόπους να διασχίσουν τα χερσαία σύνορα στα κρυφά ή να ξεφύγουν από τους συνοριακούς ελέγχους με πλαστά έγγραφα... Οι ευρωπαϊκές χώρες τείνουν να προσεγγίσουν αυτόν τον πληθυσμό ως «απειλή για την ασφάλεια». Επιδιώκοντας να προστατεύσουν τα σύνορά τους, ποινικοποιούν αυτούς τους μετανάστες, τους υποβάλλουν σε συνθήκες φυλάκισης και τους επαναπροωθούν το συντομότερο δυνατόν – ακόμα και σε χώρες όπου κινδυνεύουν με διώξεις και βασανιστήρια. Αυτοί οι ξένοι δεν είναι εγκληματίες· είναι ένοχοι μόνο γιατί φιλοδοξούν μια καλύτερη ζωή, μια δουλειά ή στις πιο θλιβερές και οδυνηρές περιπτώσεις, προστασία από τις διώξεις. Όλοι οι μετανάστες έχουν ανθρώπινα δικαιώματα – και αυτά πρέπει να γίνονται σεβαστά».

Thomas Hammarberg, Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης²⁶

Όταν φτάσουν στα σύνορα της Ευρώπης, αντιμετωπίζουν άλλους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης και της απέλασης. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν απαγορεύει στα κράτη την κράτηση παράτυπων μεταναστών. Το Άρθρο 5 (1) (στ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) επιτρέπει τη «νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ενός προσώπου με στόχο την παρεμπόδιση της παράτυπης εισόδου στη χώρα ή ενός προσώπου για το οποίο γίνονται ενέργειες με σκοπό την απέλαση ή την έκδοση του».

Κείμενα και μηχανισμοί του Συμβουλίου της Ευρώπης που ισχύουν για τους μετανάστες

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης εγγυώνται το σεβασμό των δικαιωμάτων που ορίζονται στη σύμβαση, όχι μόνο για τους πολίτες, αλλά και για όσους βρίσκονται σε έδαφος της δικαιοδοσίας τους.

Η εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου έχει εξεταστεί πολλές φορές από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (2011), το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το Βέλγιο παραβίασε την ΕΣΔΑ με την επιστροφή ενός Αφγανού αιτούντος άσυλο στην Ελλάδα, όπου οι συνθήκες κράτησης και διαβίωσης ήταν απάνθρωπες και ταπεινωτικές· δεν διασφαλίστηκε η σωστή εξέταση της αίτησης ασύλου, λόγω των ελλείψεων του συστήματος ασύλου· το Βέλγιο γνώριζε αυτές τις συνθήκες, αλλά παρόλα αυτά τον έστειλε πίσω. Δεδομένου ότι η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα που δεν διασφαλίζει ικανοποιητικές συνθήκες κράτησης, το «σύστημα του Δουβλίνου» της ΕΕ έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση, καθώς στηρίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι όλα ασφαλή και ικανά να διαχειριστούν τους πρόσφυγες.

Πολλές άλλες καταγγελίες επίσης σχετίζονται με την απέλαση των αλλοδαπών. Στην υπόθεση *Bader και άλλων κατά Σουηδίας* (2005), το Δικαστήριο απεφάνθη ότι εάν ο αιτών είχε επιστρέψει στη Συρία θα αντιμετώπιζε πραγματικό κίνδυνο κατάφωρης άρνησης της δίκαιης δίκης και πιθανή θανατική ποινή· επομένως, οι υποχρεώσεις της Σουηδίας να προστατεύσει το δικαίωμα του καθενός στη ζωή βάσει της Σύμβασης θα παραβιαζόταν. Στην υπόθεση *Δ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (1997), το Δικαστήριο εξέτασε την περίπτωση απέλασης ενός φορέα του AIDS σε μια χώρα, όπου σίγουρα δεν θα ήταν σε θέση να έχει πρόσβαση ακόμη και στη βασική ιατρική περίθαλψη που απαιτείται βάσει του Άρθρου 3 και απεφάνθη ότι η απέλαση στην περίπτωση αυτή θα συνιστούσε παραβίαση. Στην υπόθεση *Nolan και Κ. κατά Ρωσίας* (2009), το Δικαστήριο απεφάνθη ότι ο εξαναγκαστικός αποχωρισμός της προσφεύγουσας από τη Ρωσία από τον έντεκα μηνών γιο της, ως αποτέλεσμα του αποκλεισμού της αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής.

Ένα παιδί είναι πρώτα απ' όλα και μονάχα ένα παιδί. Δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα, τα οποία εγγυάται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και άλλες διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Έκθεση του 2011 της Επιτροπής PACE για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό²⁷

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργατών (1977) παρέχει ένα πλαίσιο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των μελών των οικογενειών τους και προωθεί την κοινωνική πρόοδο και την ευημερία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει κάνει, όλα αυτά τα χρόνια, πολλές συστάσεις για την εναρμόνιση των εθνικών διαδικασιών σχετικά με το άσυλο, την κατάρτιση των υπαλλήλων που είναι αρμόδιοι για τις διαδικασίες ασύλου, την κράτηση των αιτούντων άσυλο, τον επαναπατρισμό των αιτούντων των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε, καθώς και την επικουρική και προσωρινή προστασία.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE) έχει μια Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού. Η Επιτροπή εστιάζει τις εργασίες της στην ανάλυση των πιο προβληματικών περιοχών που σχετίζονται με την αποστολή του, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, την κατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων, το ρόλο της μετανάστευσης στις δημογραφικές διαδικασίες, καθώς και την προστασία των μεταναστών και των προσφύγων. Στην έκθεσή της το 2011, η Επιτροπή εξέφρασε την ανησυχία της για την έλλειψη εθνικής νομοθεσίας και οδηγιών για την προστασία των παιδιών που δε φέρουν νομιμοποιητικά έγγραφα και κάλεσε τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα και για την άρση των εμποδίων, όπως είναι τα διοικητικά εμπόδια, οι διακρίσεις ή η έλλειψη πληροφόρησης για τη διασφάλιση της πλήρους απόλαυσης των δικαιωμάτων αυτών στην πράξη.

Ένταξη των μεταναστών στην Ευρώπη

Ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και το αντι-μεταναστευτικό αίσθημα αυξάνονται σε πολλές χώρες. Οι μετανάστες είναι εύκολος στόχος ρατσιστών ή ξενοφοβικών πολιτικών, οι οποίοι τους κατηγορούν για τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα στις κοινότητές τους. Η «μεταναστοφοβία» έχει γίνει ένα σοβαρό πρόβλημα, που εμποδίζει επίσης την ένταξη και την αμοιβαία κατανόηση και οδηγεί στην αποξένωση και τη βία, με θύματα μετανάστες σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Μια σειρά από υψηλού προφίλ πολιτικούς, συμπεριλαμβανομένων των ηγετών των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών, υποστήριξαν ότι η πολυπολιτισμικότητα έχει αποτύχει.

Τρόμος μπροστά στην “πολυπολιτισμικότητα”

Ο Anders Behring Breivik, ένας νορβηγός ακροδεξιός ομολόγησε ότι πραγματοποίησε βομβιστική επίθεση στα κυβερνητικά κτίρια στο Όσλο της Νορβηγίας, η οποία οδήγησε στο θάνατο οκτώ ανθρώπων και μαζικό πυροβολισμό σε μία κατασκήνωση του Συνδέσμου Νεολαίας Εργαζομένων του Εργατικού Κόμματος στο νησί Ουτόγια, δολοφονώντας τουλάχιστον 68 άτομα, κυρίως έφηβους, στις 22 Ιουλίου του 2011. Ο Μπρέιβικ ο ίδιος έχει υποστηρίξει ότι είναι χριστιανός συντηρητικός που τίθεται ενάντια στην πολυπολιτισμικότητα.

Ο διαπολιτισμικός διάλογος μάς επιτρέπει να προχωρήσουμε μαζί, να ασχοληθούμε με τις διαφορετικές ταυτότητές μας εποικοδομητικά και δημοκρατικά βάσει των κοινών οικουμενικών αξιών.

Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει σημαντικές δημογραφικές αλλαγές στην εθνική σύνθεση γεγονός που επιτείνεται από τις μεταναστευτικές κινήσεις. Οι υπάρχουσες προσεγγίσεις για την ενσωμάτωση και τη διαχείριση της πολιτισμικής πολυμορφίας αμφισβητούνται. «Όπως το αντιλαμβάνομαι τώρα, η πολυπολιτισμικότητα επιτρέπει να αναπτυχθούν παράλληλες κοινωνίες στο εσωτερικό των κρατών... Αυτό πρέπει να σταματήσει.» Αυτό δήλωσε ο Thorbjørn Jagland, γενικός γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης.²⁸ Εάν η πολυπολιτισμικότητα έχει αποτύχει, ποια είναι η λύση; Η απάντηση μπορεί να είναι κάτι που ονομάζεται «διαπολιτισμικότητα», η οποία προωθεί τα ατομικά δικαιώματα για όλους, χωρίς διακρίσεις. Σε μια διαπολιτισμική κοινωνία, οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να διατηρούν την εθνική, πολιτισμική και θρησκευτική τους ταυτότητα και οι εν λόγω ταυτότητες είναι ανεκτές από τους άλλους. Ωστόσο, ολόκληρη η κοινότητα πρέπει να συμμορφώνεται με τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι πολιτιστικές διαφορές δεν μπορούν να γίνουν δεκτές ως δικαιολογία για την παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων ομάδων. Αυτή η προσέγγιση εξασφαλίζει τη μέγιστη ανοχή για τις επιλογές του ατόμου και την ελάχιστη ανοχή για τις ιδέες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τα θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

❓ Πιστεύετε ότι η παροιμία «Στη Ρώμη κάνουμε όπως κάνουν οι Ρωμαίοι» ισχύει επίσης και για τους μετανάστες;

Το 2008, το Συμβούλιο της Ευρώπης εξέδωσε μια Λευκή Βίβλο για το Διαπολιτισμικό Διάλογο – «Ζώντας Μαζί ως Ίσοι απέναντι στην Αξιοπρέπεια». Αυτό το έγγραφο πολιτικής «υποστηρίζει στο όνομα των κυβερνήσεων των 47 κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης ότι το κοινό μας μέλλον εξαρτάται από την ικανότητά μας να διαφυλάξουμε και να αναπτύξουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και της προώθησης της αμοιβαίας κατανόησης. ...η διαπολιτισμική προσέγγιση προσφέρει ένα μοντέλο για τη διαχείριση της πολιτισμικής πολυμορφίας προσανατολισμένο στο μέλλον. ...Αν υπάρχει μια ευρωπαϊκή ταυτότητα που πρέπει να πραγματοποιηθεί, θα πρέπει να βασίζεται σε κοινές θεμελιώδεις αξίες, το σεβασμό για την κοινή κληρονομιά και την πολιτιστική πολυμορφία καθώς και την ισότητα απέναντι στην αξιοπρέπεια».²⁹

Κέντρο Προσαρμογής και Παιδείας για Παιδιά Πρόσφυγες

Το Κέντρο είναι ένα από τα έργα της ΜΚΟ Επιτροπή Πολιτικής Βοήθειας, που δημιουργήθηκε το 1996, όταν ένας αριθμός προσφύγων από την Τσετσενία δραπέτευαν από τον πόλεμο και πήγαν στη Μόσχα. Τα σχολεία στη Μόσχα – κατά παράβαση του νόμου – αρνήθηκαν να δεχθούν τους μαθητές των οποίων οι γονείς δεν έχουν καταγραφεί επίσημα στην πρωτεύουσα. Ορισμένοι νέοι άρχισαν να διδάσκουν τα παιδιά που δεν έγιναν δεκτά στα σχολεία. Το 2001 η Επιτροπή πέτυχε την ανατροπή αυτής της πρακτικής διακρίσεων, όμως η ανάγκη για ένα τέτοιο κέντρο δεν έχει εκλείψει: πολλά παιδιά μεταναστών που έχουν βρεθεί σε στρεσογόνες καταστάσεις χρειάζονται επιπλέον μαθήματα.

Νεολαία και μετανάστευση

Οι νέοι, ιστορικά, αποτελούν μεγάλο ποσοστό των μεταναστών. Ωστόσο, οι απόψεις της νεολαίας για τη μετανάστευση σπάνια λαμβάνονται υπόψη στον εθνικό και διεθνή διάλογο. Οι ανάγκες των νεαρών μεταναστών θα πρέπει να γίνουν καλύτερα κατανοητές και θα πρέπει να αναγνωριστεί ο ρόλος τους στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Το πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την πολιτική για τη νεολαία – Ατζέντα 2020 – δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην υποστήριξη της δραστηριοποίησης στον τομέα της νεολαίας σε ζητήματα σχετικά με τους νέους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τα εκτοπισμένα άτομα.

Από τη μία, οι νέοι απολαμβάνουν τις θετικές πτυχές της κινητικότητας και κάνουν χρήση αυτών των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως το Erasmus Mundus, την Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρέσία που ανήκει διοικητικά στην ΕΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων νεολαίας. Από την άλλη πλευρά, οι νέοι μετανάστες αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα. Εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 12 εκατομμύρια νέοι στην Ευρώπη, οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε κοινωνίες στις οποίες δεν ανήκουν οι γονείς τους. Αν και μεγάλωσαν σε αυτές τις χώρες, πολλοί εξακολουθούν να θεωρούνται μετανάστες.

Ο διαπολιτισμικός διάλογος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας και στην προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τόσο στην τυπική όσο και μη-τυπική αρένα, οι ανταλλαγές νέων και η εργασία των νέων αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία ανάπτυξης διαπολιτισμικών ικανοτήτων, ευαισθητοποίησης για ζητήματα μετανάστευσης, καθώς και για την εθνοτική, θρησκευτική, γλωσσική ερμηνεία και την πολιτιστική ποικιλομορφία, ως πηγή ανάπτυξης και όχι ως πρόβλημα προς επίλυση.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας δημοσίευσε ένα έγγραφο πολιτικής για τη Νεολαία και τη Μετανάστευση³¹ το 2008, εφιστώντας την προσοχή στην κατάσταση των παιδιών των μεταναστών, ιδίως των ανηλίκων που χωρίζονται από τους γονείς τους και άλλους κηδεμόνες βρίσκονται σε ιδιαίτερο κίνδυνο κακοποίησης και συχνά τίθενται επίσης υπό κράτηση, κατά παράβαση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Σύσταση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την «Προστασία και βοήθεια για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζη-

«Διαπολιτισμικές εκπαιδευτικές μέθοδοι... θα πρέπει να εισαχθούν στα σχολεία, προκειμένου να αναπτυχθούν οι ικανότητες των μαθητών στον διαπολιτισμικό διάλογο».

Διακήρυξη της Ραγκούσα, στο ευρωπαϊκό και αραβικό συνέδριο νεολαίας για τη Νεολαία, τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη³⁰

τούν άσυλο»³². Ο τομέας της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει επίσης ξεκινήσει, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία, ένα έργο σχετικά με τα δικαιώματα και την ένταξη των ασυνόδευτων παιδιών, των νεαρών προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, που διανύουν ένα μεταβατικό, προ της ενηλικίωσής τους, στάδιο.

18η Δεκέμβρη

Η 18η Δεκέμβρη είναι, όχι μόνο η Παγκόσμια Ημέρα Μετανάστευσης, αλλά και το όνομα μιας οργάνωσης με έδρα στο Βέλγιο, η οποία λειτουργεί «για να διασφαλίσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των μεταναστών είναι γνωστά, αναγνωρισμένα και προστατεύονται αποτελεσματικά και ότι οι συνθήκες επιτρέπουν στους μετανάστες να συμμετέχουν πλήρως σε οποιαδήποτε κοινωνία.»³³ Η «18η Δεκέμβρη» διοργανώνει μία διεθνή ραδιοφωνική εκδήλωση κάθε χρόνο για την Παγκόσμια Ημέρα Μετανάστευσης, με την ενεργό συμμετοχή των ραδιοφωνικών σταθμών και οργανισμών από όλο τον κόσμο, προκειμένου να συνδέσει μεταναστευτικές κοινότητες παγκοσμίως, καθώς και να γιορτάσει τα επιτεύγματα των μεταναστών και να αναδείξει τις ανησυχίες τους. Το 2010, συμμετείχαν συνολικά 147 σταθμοί από 49 χώρες και 4 ηπείρους.

www.vyre-net.com
www.ecre.org

Η συνεργασία είναι ζητούμενο για πολλές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανάστευσης. Η οργάνωση «Φωνές των Νέων Προσφύγων στην Ευρώπη» επιχειρεί να ενώσει και να ενισχύσει τις φωνές των νεαρών προσφύγων και των οργανώσεων που τους στηρίζουν ανά την Ευρώπη. Οι δραστηριότητές της περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των ικανοτήτων των νεαρών προσφύγων και των οργανώσεών τους, την συνηγορία και την οργάνωση εκστρατειών, ενισχύοντας τα παγκόσμια και περιφερειακά δίκτυα των νέων προσφύγων, παρέχοντας πρόσβαση στην πληροφόρηση και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους, μια πανευρωπαϊκή συμμαχία 70 οργανώσεων σε 30 χώρες, έχει ως στόχο να ενθαρρύνει μια νέα θεώρηση του ζητήματος των προσφύγων και του ασύλου στην Ευρώπη μέσω της ενεργούς πολιτικής έρευνας και δράσης. Λειτουργεί για την ενίσχυση των επαφών μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων που υποστηρίζουν τους πρόσφυγες μέσω της δικτύωσης και της διοργάνωσης διαφόρων εκδηλώσεων. Επίσης, παρέχουν μαθήματα νομικής συμβουλευτικής σε θέματα προσφύγων για νομικούς συμβούλους και δικηγόρους από όλη την Ευρώπη.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Boris Altner. Εποχή των Μεταναστών (στα Ρωσικά) <http://www.rosbalt.ru/main/2006/06/28/258300.html>
- ² ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, αρχική σελίδα, http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp
- ³ Γλωσσάρι Μετανάστευσης, ΔΟΜ, http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/serial_publications/Glossary_eng.pdf
- ⁴ Η συνεισφορά της ΥΑΗΕΠ στο Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (Βρυξέλλες, 9-11 Ιουλίου 2007), <http://www.unhcr.org/468504762.pdf>
- ⁵ Σύμβαση και Πρωτόκολλο Σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, ΥΑΗΕΠ, <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf>
- ⁶ 2009 Παγκόσμιες Τάσεις: Πρόσφυγες, Αιτούντες άσυλο, Παλιννοστούντες, Εσωτερικά Εκτοπισμένοι και Ανιθαγενή Ατομα, ΥΑΗΕΠ, <http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html>
- ⁷ Κατευθυντήριες αρχές της εσωτερικής εκτόπισης, ΟΗΕ, <http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html>
- ⁸ Απεύθυνση στο Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, 10 Ιουλίου 2007.
- ⁹ Έκθεση Ανθρώπινης Ανάπτυξης 2009, ΟΗΕ, 2009' http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf
- ¹⁰ Πηγές: Γεγονότα και Αριθμοί, ΔΟΜ (<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>); Ελέγχοντας τη μετατόπιση καταστροφών στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, ΟCHA, IDMC & Norwegian Refugee Council, 2009; ([http://www.internaldisplacement.org/8025708F004BE3B1/\(28httpInfoFiles\)29/12E8C7224C2A6A9EC125763900315AD4/\\$file/monitoring-disaster-displacement.pdf](http://www.internaldisplacement.org/8025708F004BE3B1/(28httpInfoFiles)29/12E8C7224C2A6A9EC125763900315AD4/$file/monitoring-disaster-displacement.pdf)); Παγκόσμιες Τάσεις 2010 της ΥΑΗΕΠ (<http://www.unhcr.org/4dfa11499.html>)
- ¹¹ Έκθεση Παγκόσμιας Μετανάστευσης, ΔΟΜ, 2010, http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=3668_0_5_0
- ¹² Έκθεση Παγκόσμιας Μετανάστευσης, ΔΟΜ, 2010, http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
- ¹³ ΥΑΗΕΠ <http://www.unhcr.org/4dfa11499.html>
- ¹⁴ ΥΑΗΕΠ <http://www.unhcr.org/4d8cc18a530.html>
- ¹⁵ http://www.coe.int/t/dg4/sport/sportineurope/ballonsrouges_en.asp
- ¹⁶ ΥΑΗΕΠ <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e48d1e6>
- ¹⁷ Αυτή η σύμβαση συχνά αναφέρεται ως «η Σύμβαση της Γενεύης», αν και δεν πρόκειται για μία από τις Συνθήκες της Γενεύης που ορίζουν την επιτρεπτή συμπεριφορά σε συνθήκες πολέμου.
- ¹⁸ Οδηγίες της ΥΑΗΕΠ για τον Καθορισμό των Βέλτιστων Συμφερόντων του Παιδιού, 2008' <http://www.unhcr.org/4566b16b2.html>
- ¹⁹ http://commissioner.cws.coe.int/tikiview_blog_post.php?postId=71
- ²⁰ Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ψήφισμα 1999/4, http://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1999-44.doc
- ²¹ Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας Κας Gabriela Rodríguez Pizarro, 2000, [http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/a88193001b1c7492802568a-3005c421e/\\$FILE/G0010036.pdf](http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/a88193001b1c7492802568a-3005c421e/$FILE/G0010036.pdf)

²² Ενημερωτικό Δελτίο για την Εμπορία Ανθρώπων, Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, βασισμένο σε στοιχεία του 2010, http://www.unodc.org/documents/humantrafficking/UNVTF_fs_HT_EN.pdf

²³ <http://www2.ohchr.org/english/law/stateless.htm>

²⁴ http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/6_1_1961.pdf

²⁵ <http://fortresseurope.blogspot.com>

²⁶ Έγγραφο θέσεων για τα δικαιώματα των μεταναστών σε μία αντικανονική κατάσταση, 24 Ιουνίου 2010, <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1640817>

²⁷ Παιδιά μεταναστών χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα σε μία αντικανονική κατάσταση: μία πραγματική αιτία προβληματισμού, 2011, Κοινοβουλευτική Συνέλευση <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12718.pdf>

²⁸ Το Συμβούλιο της Ευρώπης προειδοποιεί για την πολυπολιτισμικότητα, Financial Times, 16 Φεβρουαρίου 2011' <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/72c-02d9a-39c6-11e08dba-00144feabdc0.html#axzz1bhKlnsit>

²⁹ http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf

³⁰ http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2010_Ragusa_Declaration_en.pdf

³¹ Έγγραφο θέσεων για τη Νεολαία και τη Μετανάστευση // Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, 2008

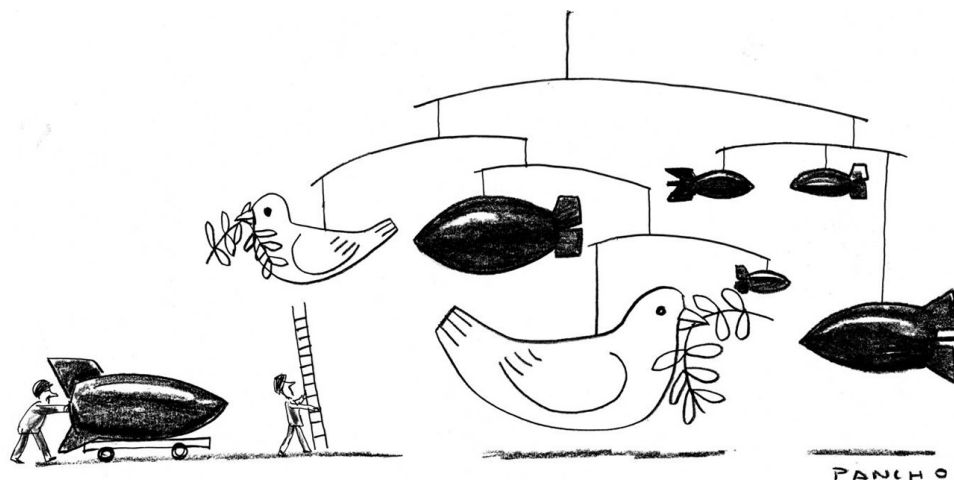
³² <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/errec1703.htm>

³³ DECEMBER 18 – Ετήσια Έκθεση 2010, http://www.december18.net/sites/default/files/d18_annual_report_2010.pdf

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Μπορώ να περάσω;
Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου
Ενδοοικογενειακές υποθέσεις
Έχουμε εναλλακτικές λύσεις;
Δάχτυλα και αντίχειρες
Ετικέτες μνήμης
Η ζωή μου δεν είναι ένα σόου
Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής
Ενέργειας
Απάντηση στο ρατσισμό
Τρομοκρατία
Πετώντας πέτρες
Η βία στη ζωή μου
Όταν έρθει το αύριο

Ειρήνη και Βία

Βία: έννοιες και παραδείγματα

Τι είναι βία;

Η βία είναι μια πολύπλοκη έννοια. Η βία είναι συχνά αντιληπτή ως η χρήση ή η απειλή χρήσης βίας, που μπορεί να οδηγήσει σε τραυματισμό, απώλεια, στέρηση ή ακόμη και θάνατο. Μπορεί να είναι σωματική, λεκτική ή ψυχολογική. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ορίζει τη βία ως «εσκεμμένη χρήση της φυσικής δύναμης ή εξουσίας, απειλούμενης ή πραγματικής, σε βάρος του ίδιου, ενός άλλου προσώπου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας, που έχει ως αποτέλεσμα ή έχει μεγάλη πιθανότητα να προκαλέσει τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογική βλάβη, διαταραχή της ανάπτυξης ή στέρηση».¹ Ο ορισμός αυτός δίνει έμφαση σκόπιμα και διευρύνει την έννοια ώστε να συμπεριληφθούν πράξεις που απορρέουν από σχέσεις εξουσίας.

Μια διευρυμένη κατανόηση της βίας περιλαμβάνει, όχι μόνο την άμεση «συμπεριφορική» βία, αλλά και τη δομική βία, η οποία είναι συχνά ασυνείδητη. Η δομική βία προκύπτει από τις άδικες και άνισες κοινωνικές και οικονομικές δομές και εκδηλώνεται, για παράδειγμα, με τη φτώχεια και τη στέρηση οποιουδήποτε τύπου.

Οι μορφές της βίας μπορούν να ταξινομηθούν με πολλούς τρόπους. Μια τέτοια ταξινόμηση περιλαμβάνει:

- άμεση βία, π.χ. σωματική ή συμπεριφορική βία, όπως ο πόλεμος, ο εκφοβισμός, η ενδοοικογενειακή βία, ο αποκλεισμός ή τα βασανιστήρια
- δομική βία, π.χ. η φτώχεια, η στέρηση βασικών πόρων, η αδυναμία πρόσβασης σε δικαιώματα και τα καταπιεστικά συστήματα που υποδουλώνουν, εκφοβίζουν και κακοποιούν τους διαφωνούντες, όπως και αυτούς που ζουν στο όριο ή κάτω από το όριο της φτώχειας, όσους είναι κοινωνικά περιθωριοποιημένοι και αδύναμοι.
- πολιτισμική βία, π.χ. η υποτίμηση και καταστροφή συγκεκριμένων ανθρώπινων ταυτοτήτων και τρόπων ζωής, η σεξιστική βία, ο εθνοκεντρισμός, ο ρατσισμός, οι αποικιακές ιδεολογίες και άλλες μορφές ηθικού αποκλεισμού που εκλογικεύουν την επιθετικότητα, την κυριαρχία, την ανισότητα και την καταπίεση.

? Η άμεση, η δομική ή/και η πολιτισμική βία είναι παρούσες στην κοινότητά σας; Πώς;

Κάθε χρόνο παράγονται 8 εκατομμύρια ελαφρά όπλα. 2 σφαίρες παράγονται κάθε χρόνο για κάθε άτομο στον πλανήτη. 2 στους 3 ανθρώπους σκοτώνονται λόγω ένοπλης βίας σε χώρες «εν καιρώ ειρήνης». Για κάθε άτομο που σκοτώνεται, 10 τραυματίζονται από την ένοπλη βία.

Εκτιμήσεις από
www.controlarms.org

Η βία στον κόσμο

Κάθε χρόνο, περισσότεροι από 1,6 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο χάνουν τη ζωή τους λόγω της βίας. Για κάθε άτομο που πεθαίνει από την άσκησης βίας, πολλοί περισσότεροι τραυματίζονται και υποφέρουν από ένα εύρος φυσικών, σεξουαλικών, αναπαραγωγικών και ψυχολογικών διαταραχών. Η βία επιβαρύνει τις εθνικές οικονομίες στον τομέα της υγείας, ενισχύει την ανάγκη τήρησης του νόμου και μειώνει την παραγωγικότητα.

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας²

Δομικές και πολιτισμικές μορφές της βίας συχνά βρίσκονται βαθιά ριζωμένες στις κοινωνίες, στο βαθμό που γίνονται αντιληπτές ως εγγενείς. Αυτός ο τύπος βίας διαρκεί περισσότερο, επιφέροντας έτσι συνέπειες αντίστοιχες της άμεσης βίας ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, οδηγώντας το πρόσωπο που βιώνει καταπίεση στη χρήση άμεσης βίας. Κατώτερες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε μειονεκτούσες γειτονιές, περιορισμένη πρόσβαση στην ψυχαγωγία για τους αλλοδαπούς, επιβλαβείς συνθήκες εργασίας σε ορισμένους τομείς εργασίας και ούτω καθεξής, είναι πράξεις δομικής και πολιτισμικής βίας που παρεμποδίζουν την πρόσβαση στα δικαιώματα. Ωστόσο, αυτές οι μορφές βίας σπάνια αναγνωρίζονται ως παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα σχετικά με τις διάφορες μορφές βίας σε όλο τον κόσμο. Αυτές δεν είναι οι μόνες. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις των ένοπλων συγκρούσεων μπορείτε να βρείτε στην ενότητα «Πόλεμος και Τρομοκρατία» και σε διάφορες άλλες ενότητες αυτού του εγχειριδίου.

Στρατιωτικές δαπάνες, εμπόριο όπλων και βία

Η παραγωγή και η εμπορία όπλων είναι αναμφίβολα μία από τις μεγαλύτερες απειλές για την ειρήνη, αν μη τι άλλο λόγω των οικονομικών, χρηματοπιστωτικών και κοινωνικών διαστάσεων της παραγωγής όπλων. Η παραγωγή και η εξαγωγή όπλων συχνά ενθαρρύνονται για οικονομικούς λόγους, χωρίς να δίνεται η απαιτούμενη προσοχή στον αντίκτυπο που έχουν στην ειρήνη και την ασφάλεια. Οι παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες είναι σταθερά αυξανόμενες: το 2010 δαπανήθηκαν παγκοσμίως περίπου € 1.250 δις για στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Η βάση δεδομένων του Διεθνούς Ινστιτούτου Ερευνών της Στοκχόλμης για την Ειρήνη³ δείχνει τις ΗΠΑ (530 δις €) ως τη χώρα με τις μεγαλύτερες στρατιωτικές δαπάνες, ακολουθούμενη από την Κίνα (90 δις €) και τρεις ευρωπαϊκές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία (44,7 δις €) και τη Ρωσία (44 δις €). Το Διεθνές Γραφείο Ειρήνης εκτιμά ότι το ετήσιο κόστος για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας είναι € 248 δισεκατομμύρια, που αντιπροσωπεύει περίπου το 20% των παγκόσμιων στρατιωτικών δαπανών.

Παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες για το 2010

❓ Τι ποσό δαπανά η χώρα όπου διαμένετε για παραγωγή και αγορά όπλων σε ετήσια βάση;

Οι σημερινές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι αιτίες των αυριανών συγκρούσεων.

Mary Robinson

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ-OECD) εκτιμά ότι τουλάχιστον 740.000 γυναίκες, άνδρες, νέοι και παιδιά χάνουν τη ζωή τους κάθε χρόνο από την ένοπλη βία⁴ οι περισσότεροι από αυτούς που πλήττονται ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Η πλειοψηφία των ενόπλων δολοφονιών συμβαίνουν εκτός εμπόλεμης κατάστασης, ενώ οι ένοπλες συγκρούσεις συνεχίζουν να οδηγούν σε μεγάλο αριθμό θυμάτων. Επιπλέον, ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων έχουν τραυματιστεί από ένοπλη βία και βιώνουν τις επιπτώσεις της για μια μακρά περίοδο. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, περίπου το 60% των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τεκμηριώνονται από τον οργανισμό, περιλαμβάνουν τη χρήση φορητού και ελαφρού όπλισμού.⁴

Ελέγχοντας το Εμπόριο Όπλων

Η Control Arms (Έλεγχος Όπλων) είναι μια παγκόσμια συμμαχία της κοινωνίας των πολιτών που οργανώνει εκστρατείες για τη θέσπιση μιας διεθνούς νομικά δεσμευτικής συνθήκης που θα παύσει τη διακίνηση όπλων και πυρομαχικών. Η εκστρατεία τονίζει ότι οι εσωτερικοί κανονισμοί δεν μπόρεσαν να προσαρμοστούν στην αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του εμπορίου όπλων, εφόσον τα διαφορετικά μέρη των όπλων παράγονται σε διαφορετικά σημεία και μεταφέρονται σε άλλες χώρες για να συναρμολογηθούν. Η Control Arms ζητά μια «αλεξίσφαιρη» Συνθήκη για το Εμπόριο Όπλων που θα καταστήσει τις κυβερνήσεις υπόλογες για την παράνομη διακίνηση όπλων.

www.controlarms.org

Εκφοβισμός (Bullying)

Ο εκφοβισμός είναι μια μορφή διαπροσωπικής βίας, από αυτές που πλήττουν τους νέους. Συχνά δεν αναγνωρίζεται ως βία. Ο εκφοβισμός ως έννοια αναφέρεται σε επιθετική συμπεριφορά που επαναλαμβάνεται και που σκοπεύει να βλάψει κάποιον. Μπορεί να λάβει τη μορφή της σωματικής, ψυχολογικής ή λεκτικής βίας. Είναι πιθανό να συμβεί υπό οποιαδήποτε συνθήκη, σε μέρη όπου οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν^{*} στο σχολείο, στο χώρο εργασίας ή σε οποιοδήποτε άλλο κοινωνικό πεδίο. Ο εκφοβισμός μπορεί να είναι άμεσος, καθώς στρέφεται σε ένα άτομο ή έμμεσος, όπως για παράδειγμα με τη διάδοση φημών ή βλάπτοντας κάποιον μέσω του Διαδικτύου. Αν και είναι δύσκολο να έχουμε σαφή στατιστικά στοιχεία, η έρευνα δείχνει ότι ο εκφοβισμός είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα. Τα θύματα συχνά δεν τολμούν να μιλήσουν και επομένως είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστούν και να υποστηριχθούν.

Είναι νόμιμη η σωματική τιμωρία;

Η σωματική τιμωρία είναι η πιο διαδεδομένη μορφή βίας κατά των παιδιών και αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Στο παρελθόν, ορισμένοι υποστήριζαν ότι το χαστούκισμα ήταν μια ακίνδυνη μορφή τιμωρίας, η οποία επέτρεπε στους γονείς να εκπαιδεύουν τα παιδιά τους, ενώ άλλοι το θεωρούσαν μια βίαιη μορφή σωματικής τιμωρίας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης μέσω της εκστρατείας «Σηκώστε το Χέρι Σας Κατά της Χειροδικίας» προκάλεσε έντονες συζητήσεις στα κράτη μέλη και εναντιώθηκε σε αυτή την πρακτική, υιοθετώντας την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Έμφυλη Βία

Η έμφυλη βία είναι μια από τις πιο συχνές μορφές δομικής και πολιτισμικής βίας. Είναι παρούσα σε κάθε κοινωνία και οι συνέπειές της επηρεάζουν σχεδόν όλους τους ανθρώπους. Σύμφωνα με το UNFPA^{*}, η βία με βάση το φύλο «αντικατοπτρίζει και παράλληλα ενισχύει τις ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών και θέτει σε κίνδυνο την υγεία, την αξιοπρέπεια, την ασφάλεια και την αυτονομία των θυμάτων. Περικλείει ένα ευρύ φάσμα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών, του βιασμού, της ενδοοικογενειακής βίας, της σεξουαλικής επίθεσης και παρενόχλησης, της εμπορίας γυναικών και κοριτσιών και αρκετά επιβλαβών παραδοσιακών πρακτικών. Κάθε είδος κακοποίησης μπορεί να αφήσει βαθιά ψυχολογικά τραύματα, να προκαλέσει ζημιά στην υγεία των γυναικών και των κοριτσιών εν γένει και στη

^{*} ΣΤΜ: Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Δημογραφία

Περισσότερες πληροφορίες για το φύλο και την έμφυλη βία θα βρείτε στην ενότητα για το Φύλο, στο κεφάλαιο 5, και στο εγχειρίδιο Ζητήματα Φύλου, www.coe.int/compass

σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία τους ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, οδηγεί στο θάνατο».⁵

Η έμφυλη βία δεν είναι απαραίτητα φυσική. Στην πραγματικότητα, οι νέοι υφίστανται λεκτική βία, που έχει αποδέκτες ειδικά τα νεαρά μέλη της LGBT κοινότητας και τα κορίτσια.

Σε καταστάσεις συγκρούσεων, οι γυναίκες γίνονται ιδιαίτερα ευάλωτες και νέες μορφές βίας αναδύονται εναντίον τους, όπως οι μαζικοί βιασμοί, η καταναγκαστική σεξουαλική βία, η εξαναγκαστική εγκυμοσύνη ή η σεξουαλική δουλεία. Η πόλωση του ρόλου των δύο φύλων αυξάνεται κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων και έτσι οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως αντικείμενα του πολέμου και «εδάφη» που πρέπει να κατακτηθούν.

Η βία κατά των υπερασπιστών των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Η έρευνα, η αναφορά των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η εκπαίδευση ανθρώπων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και η μάχη για δικαιοσύνη μπορεί να αποδειχθεί επικίνδυνο έργο. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι άνθρωποι οι οποίοι μεμονωμένα ή με άλλους, προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, με ειρηνικά και μη βίαια μέσα. Λόγω της φύσης της εργασίας τους, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να υποβληθούν σε διαφόρων ειδών βία, συμπεριλαμβανομένου του ξυλοδαμού, της αυθαίρετης σύλληψης ή εκτέλεσης, των βασανιστηρίων, των απειλών κατά της ζωής, της παρενόχλησης και δυσφήμισης, ή του περιορισμού της ελευθερίας έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι.

Το 2000, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών καθιέρωσε έναν Ειδικό Εισηγητή, του οποίου η κύρια αποστολή είναι να υποστηρίζει την εφαρμογή της Διακήρυξης του 1998 για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η «προστασία» των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνει και την προστασία των ίδιων και του δικαιώματός τους να υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Ειδικός Εισηγητής αναζητά, δέχεται, εξετάζει και ανταποκρίνεται σε πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προτείνει στρατηγικές για την προστασία τους και προωθεί την αποτελεσματική εφαρμογή της Διακήρυξης.⁷

? Πόσο ελεύθερο και ασφαλές είναι να αναφέρει κανείς ή να καταγγέλλει την κακοποίηση και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα σας;

Η μάχη για τους πόρους

Η κατοχή ή ο έλεγχος των φυσικών πόρων, όπως το νερό, η καλλιεργήσιμη γη, το ορυκτέλαιο, τα μέταλλα, το φυσικό αέριο και ούτω καθεξής, συχνά έχει τροφοδοτήσει βίαιες συγκρούσεις σε όλη την ιστορία. Το φαινόμενο της εξάντλησης ορισμένων πόρων και της έλλειψης άλλων, όπως το νερό και η καλλιεργήσιμη γη, αναμένεται να ενταθούν λόγω της αύξησης της κατανάλωσης και της κλιματικής αλλαγής. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει περισσότερες περιφερειακές ή διεθνείς εντάσεις, που δυνητικά οδηγούν σε βίαιες συγκρούσεις.

? Με ποιο τρόπο η χώρα σας είναι μέρος του ανταγωνισμού για τους λιγότερους πόρους;

Ειρήνη, ανθρώπινη ασφάλεια και ανθρώπινα δικαιώματα

Ο πόλεμος και η βία αναπόφευκτα οδηγούν στη στέρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η οικοδόμηση μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί προϋπόθεση για την εγκαθίδρυση της ειρήνης. Η βιώσιμη, διαρκής ειρήνη και η ασφάλεια μπορούν να επιτευχθούν μόνο όταν προστατεύονται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η οικοδόμηση και η διατήρηση μιας κουλτούρας ειρήνης είναι μια πρόκληση για όλη την ανθρωπότητα.

Ενώ οι ανδροκρατούμενες κοινωνίες συχνά δικαιολογούν μικρή κατοχή όπλων μέσω της υποτιθέμενης ανάγκης για προστασία των ευάλωτων γυναικών, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο βίας στην πραγματικότητα, όταν οι οικογένειες και οι κοινότητές τους είναι οπλισμένες.

Barbara Frey⁶

Ο καθένας έχει το δικαίωμα, ατομικά και σε συνεργασία με άλλους, να προωθήσει και να αγωνιστεί για την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Άρθρο 1 της Διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Χρήσιμες πληροφορίες για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: www.frontlinedefenders.org/ www.amnesty.org/en/human-rights-defenders www.ohchr.org <http://www.civilrightsdefenders.org>

Αν τις κοιτάξετε [τις συγκρούσεις] και αφαιρέσετε τα επιφανειακά θρησκευτικά και πολιτικά τους στοιχεία, αρκετά συχνά έχουν να κάνουν με το ζήτημα της πρόσβασης στους πόρους, της εξασφάλισής τους και της προσπάθειας καθορισμού του τρόπου κατανομής τους.

Wangari Maathai

12 Φεβρουαρίου

Ημέρα Ερυθράς Χειρός

21η Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά των
Φυλετικών Διακρίσεων

15 Μαΐου

Διεθνής Ημέρα των Αντιρρησιών
Συνείδησης

29 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Προσωπικού
των Ειρηνευτικών Δυνάμεων
του ΟΗΕ

4 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα Παιδιών Αθρών
Θυμάτων Επιθέσεων

26 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα
Συμπαράστασης στα Θύματα
Βασανιστηρίων

6 Αυγούστου

Ημέρα της Χιροσίμα

21 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης

2 Οκτωβρίου

Διεθνής Ημέρα Μη-Βίας

10 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά της
Θανατικής Ποινής

24 - 30 Οκτωβρίου

Εβδομάδα αφοπλισμού

9 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά του
Φασισμού και του Αντισημιτισμού

11 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα των Επιστημών
και της Ειρήνης

25 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη
της Βίας κατά των Γυναικών

2 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Κατάργηση της Δουλείας

Η FIAN είναι μια διεθνής
οργάνωση για τα ανθρώπινα
δικαιώματα που έχει
συνηγορήσει για την υλοποίηση
του δικαιώματος στην τροφή.
www.fian.org

Τι είναι η ειρήνη;

Η κουλτούρα της ειρήνης θα αναδυθεί όταν οι πολίτες του κόσμου κατανοήσουν τα παγκόσμια προβλήματα, αποκτήσουν την ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων και αγωνιστούν με ειρηνικά μέσα για δικαιοσύνη, δράσουν σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας, εκτιμήσουν την πολιτισμική πολυμορφία και σεβαστούν τη Γη και ο ένας τον άλλον. Τέτοιου είδους μάθηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συστηματική εκπαίδευση για την ειρήνη.

*Παγκόσμια Εκστρατεία για την Εκπαίδευση για την Ειρήνη
της Έκκλησης της Χάγης για την Ειρήνη*

Η παραπάνω δήλωση παρέχει τη δυνατότητα ευρύτερης κατανόησης της ειρήνης: ειρήνη σημαίνει, όχι μόνο έλλειψη βίαιων συγκρούσεων, αλλά και δικαιοσύνη, ισότητα και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της Γης.

Ο Johan Galtung, ένας αναγνωρισμένος Νορβηγός μελετητής και ερευνητής, όρισε δύο πτυχές της ειρήνης. Αρνητική ειρήνη σημαίνει ότι δε διεξάγεται πόλεμος, ούτε βίαιες συγκρούσεις μεταξύ κρατών ή στο εσωτερικό τους. Θετική ειρήνη σημαίνει ότι δε διεξάγεται πόλεμος ή βίαιες συγκρούσεις σε συνδυασμό με μια συνθήκη ισότητας, δικαιοσύνης και ανάπτυξης.

Η απουσία πολέμου από μόνη της δεν εγγυάται ότι οι άνθρωποι δεν υφίστανται ψυχολογική βία, καταπίεση, αδικία και αδυναμία πρόσβασης στα δικαιώματά τους. Ως εκ τούτου, η ειρήνη δεν περιορίζεται στην «αρνητική ειρήνη».

Η έννοια της ειρήνης έχει επίσης μια σημαντική πολιτισμική διάσταση. Παραδοσιακά, για πολλούς ανθρώπους στο «δυτικό κόσμο», η ειρήνη είναι γενικά κατανοητή ως μια εξωτερική κατάσταση, ενώ σε άλλους πολιτισμούς, η ειρήνη έχει επίσης να κάνει με την εσωτερική ειρήνη (την ειρήνη στο μυαλό και τις καρδιές μας). Η παράδοση των Μάγια, για παράδειγμα, αποδίδει στην ειρήνη την έννοια της κοινωνικής πρόνοιας: συνδέεται με την ιδέα μιας απόλυτης ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων τομέων της ζωής μας. Η ειρήνη, ως εκ τούτου, πρέπει να ιδωθεί ως μια διπλή διαδικασία, εσωτερική και εξωτερική, η οποία μας επηρεάζει.

Ανθρώπινη ασφάλεια

Μια έννοια στενά συνδεδεμένη με την ειρήνη και τη βία είναι η ανθρώπινη ασφάλεια, η οποία αναγνωρίζει την αλληλεξάρτηση μεταξύ της βίας και της στέρησης οποιουδήποτε είδους. Αφορά στην προστασία των ατόμων και των κοινοτήτων, τόσο από την άμεση απειλή φυσικής βίας, όσο και από τις έμμεσες απειλές που προκύπτουν από τη φτώχεια και άλλες μορφές κοινωνικών, οικονομικών ή πολιτικών ανισοτήτων, καθώς και τις φυσικές καταστροφές και την ασθένεια. Μια χώρα μπορεί να μην βρίσκεται υπό την απειλή εξωτερικής επίθεσης ή εσωτερικής σύγκρουσης και να εξακολουθεί να είναι ανασφαλής, αν για παράδειγμα δεν έχει την ικανότητα να διατηρεί την ύπαρξη κράτους δικαίου, εάν μεγάλοι πληθυσμοί εκτοπίζονται από την πείνα ή αποδεκατίζονται από ασθένειες ή αν οι άνθρωποι της στερούνται τη δυνατότητα κάλυψης των βασικών αναγκών επιβίωσης και πρόσβασης στα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Η ανθρώπινη ασφάλεια προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα, διότι αντιμετωπίζει καταστάσεις που απειλούν σοβαρά την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και υποστηρίζει την ανάπτυξη των συστημάτων που παρέχουν στους ανθρώπους τα δομικά υλικά της επιβίωσης, την αξιοπρέπεια και βασικές ελευθερίες: την ελευθερία από την ένδεια, την ελευθερία από το φόβο και το να είναι κανείς ελεύθερος να αναλάβει δράση για την υπεράσπιση τρίτων. Για να επιτύχει τα παραπάνω χρησιμοποιεί δύο γενικές στρατηγικές: την προστασία και την ενδυνάμωση. Η προστασία θωρακίζει τους ανθρώπους από τους άμεσους κινδύνους, αλλά αναζητά επίσης να αναπτύξει πρότυπα, διαδικασίες και θεσμούς που διατηρούν την ασφάλεια. Η ενδυνάμωση επιτρέπει στους ανθρώπους να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και να συμμετέχουν πλήρως στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η προστασία και η ενδυνάμωση αλληλοενισχύονται και αμφότερες είναι απαραίτητες.

❓ **Πώς επηρεάζει η ανασφάλεια τους νέους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάζεστε;**

Η ειρήνη ως ανθρώπινο δικαίωμα

Ειρήνη είναι ένας τρόπος να ζούμε μαζί, που επιτρέπει σε όλα τα μέλη της κοινωνίας να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους. Αποτελεί βασικό στοιχείο για την πραγμάτωση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ειρήνη είναι ένα προϊόν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: όσο περισσότερο μια κοινωνία προωθεί, προστατεύει και πραγματώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα για τα μέλη της, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες για ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων και περιορισμό της βίας.

Ωστόσο, η ειρήνη όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται ως αυθύπαρκτο ανθρώπινο δικαίωμα, ως αναδυσόμενο ανθρώπινο δικαίωμα ή ως μέρος των φερόμενων ως δικαιωμάτων αλληλεγγύης.

Η σύνδεση μεταξύ των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του δικαιώματος στην ειρήνη είναι πολύ ισχυρή, ιδιαιτέρως επειδή η απουσία ειρήνης οδηγεί σε πολλαπλές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει, για παράδειγμα, το δικαίωμα στην ασφάλεια και την ελευθερία (Άρθρο 3): απαγορεύει τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (Άρθρο 5) και απευθύνει έκκληση για μια διεθνή τάξη στο πλαίσιο της οποίας θα μπορούν να πραγματοποιούνται πλήρως τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που ορίζονται στη διακήρυξη (Άρθρο 28). Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα απαγορεύει την προπαγάνδα του πολέμου, καθώς και την «προώθηση του εθνικού, φυλετικού ή θρησκευτικού μίσους που υποκινεί διακρίσεις, εχθρότητα ή βία» (Άρθρο 20).

Το δικαίωμα στην ειρήνη έχει κωδικοποιηθεί σε ορισμένα περιφερειακά έγγραφα, όπως ο Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών και ο Ασιατικός Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η δημιουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης στηριζόταν κι αυτή στην πεποίθηση ότι «η επιδίωξη της ειρήνης στη βάση της δικαιοσύνης και της διεθνούς συνεργασίας είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ανθρωπίνης κοινωνίας και του πολιτισμού».

Η μη-βία είναι ο υπέρτατος νόμος της ζωής.

Ινδιάνικη παροιμία

Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα στην εθνική και τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, Άρθρο 23

Το δικαίωμα στην ειρήνη στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ

«Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων...

1. Επιβεβαιώνει ότι οι λαοί του πλανήτη μας έχουν ιερό δικαίωμα στην ειρήνη.
2. Επιβεβαιώνει επίσης ότι η διατήρηση του δικαιώματος των λαών για την ειρήνη και η προώθηση της εφαρμογής της αποτελούν θεμελιώδεις υποχρεώσεις όλων των Κρατών.
3. Υπογραμμίζει τη σημασία της ειρήνης για την προώθηση και την προστασία όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους.
4. Τονίζει ότι το βαθύ ρήγμα που διαιρεί τις ανθρωπίνες κοινωνίες σε πλούσιους και φτωχούς και το ολοένα αυξανόμενο χάσμα μεταξύ του αναπτυσσόμενου και του αναπτυσσόμενου κόσμου αποτελούν μια σημαντική απειλή για την παγκόσμια ευημερία, την ειρήνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ασφάλεια και τη σταθερότητα.
5. Επιπλέον τονίζει ότι η ειρήνη και η ασφάλεια, η ανάπτυξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οι πυλώνες του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών και τα θεμέλια για τη συλλογική ασφάλεια και ευημερία...»¹¹

Η Διακήρυξη του Σαντιάγο για το Ανθρώπινο Δικαίωμα στην Ειρήνη, που εγκρίθηκε το 2010 από το αντίστοιχο Διεθνές Συνέδριο, είναι ένα από τα πιο πολύπλοκα έγγραφα που σχετίζεται με την ειρήνη ως ανθρώπινο δικαίωμα. Η διακήρυξη αναγνωρίζει ότι τα άτομα, οι ομάδες, οι λαοί και όλη η ανθρωπότητα κατέχει το «αναφαίρετο δικαίωμα σε μια δίκαιη, βιώσιμη και διαρκή ειρήνη» (Άρθ. 1) και ότι «τα κράτη, μόνα, από κοινού ή ως μέρος πολυμερών οργανισμών» έχουν καθήκον να διασφαλίσουν το ανθρώπινο δικαίωμα στην ειρήνη». Η διακήρυξη καλεί επίσης για την προάσπιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση «για την ειρήνη και για όλα τα άλλα ανθρώπινα δικαιώματα» την οποία αναγνωρίζει ως συστατικό στοιχείο του δικαιώματος στην ειρήνη, διότι «η εκπαίδευση και η κοινωνικοποίηση για την ειρήνη είναι εκ των ουκ άνευ προϋπόθεση για να αποποιηθούμε τον πόλεμο και να οικοδομήσουμε ταυτότητες απαλλαγμένες από τη βία». Το δικαίωμα στην ανθρωπινή

Το αντίθετο της βίας δεν είναι η μη-βία, είναι η δύναμη. Όταν κάποιος έχει ηθική δύναμη, τη δύναμη της καταδίκης, τη δύναμη να κάνει το καλό, δεν χρειάζεται τη βία.⁹

Nelsa Libertad Curbelo¹⁰

Η ανθρώπινη ασφάλεια είναι ένα παιδί που δεν πέθανε, μια ασθένεια που δεν εξαπλώθηκε, μια απόλυση εργαζομένου που δεν έγινε, μια εθνοτική ένταση η οποία δεν κατέληξε σε έκρηξη βίας, ένας αντιφρονών που δεν σίγησε. Η ανθρώπινη ανασφάλεια δεν είναι μια ανησυχία για τα όπλα – είναι μια ανησυχία για την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια.

Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, 1994

Όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στην ειρήνη, προκειμένου να μπορούν να αναπτύξουν πλήρως όλες τις δυνατότητές τους, σωματικές, πνευματικές και ηθικές, χωρίς να είναι στόχος οποιουδήποτε είδους βίας.

Ασιατικός Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1998, παράγραφος 4.1

Η πείνα είναι το χαρακτηριστικό μερικών ανθρώπων που δεν έχουν αρκετά για να φάνε. Δεν είναι το χαρακτηριστικό του να μην υπάρχουν αρκετά για να φάνε.

Amartya Sen

Είμαι αντίθετος στη βία, διότι όταν φαίνεται να κάνει το καλό, το καλό είναι μόνο προσωρινό. Το κακό που κάνει είναι μόνιμο.

Ghandi

ασφάλεια και το δικαίωμα να ζει κανείς σε ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον, «συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας από τον φόβο και από την ένδεια» παρουσιάζονται επίσης ως στοιχεία «θετικής ειρήνης». Άλλες διαστάσεις του δικαιώματος στην ειρήνη είναι το δικαίωμα στην ανυπακοή και στην αντίρρηση συνείδησης, το δικαίωμα στην αντίσταση, την εναντίωση απέναντι στην καταπίεση και το δικαίωμα στον αφοπλισμό.

Η διακήρυξη αφιερώνει επίσης ένα ειδικό άρθρο για τα δικαιώματα των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός τους να αναζητήσουν δικαιοσύνη και κατανομή των υποχρεώσεων που συνεπάγεται το ανθρώπινο δικαίωμα στην ειρήνη.

? Τι σημαίνει για σας στην πράξη το ανθρώπινο δικαίωμα στην ειρήνη;

Νόμιμη (κρατική) βία

Δεν είναι κάθε βία παράνομη ή αδικαιολόγητη. Οι βίαιες ενέργειες είναι μερικές φορές απαραίτητες προκειμένου να προστατευθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των άλλων ανθρώπων. Μπορεί να επιβάλλεται η χρήση βίας για αυτοάμυνα. Αναμένεται από έναν αστυνομικό να κάνει χρήση, σε ακραίες περιπτώσεις, κάποιου είδους βίας για να προστατεύσει εμένα ή την οικογένειά μου από τη βία άλλων ανθρώπων. Το ανθρώπινο δικαίωμα στην ασφάλεια συνεπάγεται ότι το κράτος και οι φορείς του προστατεύουν από τη βία. Ένα πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημαίνει ότι βίαιες ενέργειες από την πολιτεία ή από δημόσιους φορείς δικαιολογούνται (και μερικές φορές απαιτούνται), υπό την προϋπόθεση ότι είναι οργανωμένες και εφαρμοσμένες μέσα στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σέβονται τα δικαιώματα του θύματος.

Αυτό εγείρει ερωτήματα σχετικά με την προτεραιότητα κάποιων ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι άλλων: το δικαίωμα στη ζωή είναι σαφώς ένα ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά ακόμη, σε πολλές περιπτώσεις, οι άνθρωποι τιμωρούνται βίαια ή σκοτώνονται, ως συνέπεια των πράξεών τους.

Παραδείγματα από όλη την ιστορία απεικονίζουν πώς τα κινήματα των πολιτών έχουν επιφέρει αλλαγή και καλύτερη πρόσβαση των ανθρώπων στα δικαιώματά τους. Ωστόσο, ειρηνικές κινήσεις συχνά καταστέλλονται βίαια από την αστυνομία ή τη δράση του στρατού καταστρατηγώντας το δικαίωμα των ανθρώπων στην ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι. Τα κινήματα της «Αραβικής Άνοιξης» που ξεκίνησαν το 2011 έδειξαν πώς οι νέοι στην Τунησία, την Αίγυπτο και άλλες αραβικές χώρες που συγκεντρώθηκαν και διεκδίκησαν ειρηνικά τα δικαιώματά τους, δέχθηκαν βίαιη επίθεση και τέθηκαν υπό κράτηση από κρατικές ένοπλες δυνάμεις και πολλοί άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους.

? Πότε είναι δικαιολογημένη η πολιτική της ένοπλης παρέμβασης;

Από τη σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου ως συνέπεια ενός ποινικού αδικήματος που έχει διαπράξει δεν αίρει την εγγενή ανθρώπινη ύπαρξή του. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα μέτρα που έχουν ληφθεί από το κράτος εις βάρος των ατόμων που έχουν ενεργήσει βίαια εναντίον άλλων δεν πρέπει να είναι αυθαίρετα, πρέπει να σέβονται την εγγενή αξιοπρέπειά τους και πρέπει να προστατεύουν τα άτομα αυτά από τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Ένας από τους στόχους της κράτησης είναι η κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων.

Το κράτος δικαίου και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ελευθεριών είναι κρίσιμα ζητούμενα για ένα αποτελεσματικό και δίκαιο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Ωστόσο, ενώ προστατεύονται οι αθώοι¹², κατά τη διάρκεια προσωποκράτησης και φυλάκισης παραβιάζονται, δυστυχώς συχνά, τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σύμφωνα με τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως με βάση τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή ειδικοί μηχανισμοί επανένταξης για τους νεαρούς παραβάτες, όπως «νόμοι, διαδικασίες, αρ-

χές και θεσμοί προς ειδική εφαρμογή για περιπτώσεις παιδιών που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή αναγνωρισμένα ως παραβάτες του ποινικού δικαίου» (Άρθ. 40). Ωστόσο, δεν είναι πάντα αυτό το ζήτημα. Σύμφωνα με τη Διεθνή Ποινική Μεταρρύθμιση, ο τρόπος που οι αρχές μεταχειρίζονται τους ανήλικους παραβάτες μπορεί συχνά να επιφέρει μακροχρόνια προβλήματα σωματικής και ψυχολογικής φύσης. Για παράδειγμα, η έκθεση σε βίαιη συμπεριφορά σε συνθήκες κράτησης και ο αποχωρισμός από την οικογένεια και την κοινότητα μπορεί να υπονομεύσει την διαδικασία της αποκατάστασης και να τους ωθήσει περαιτέρω σε εγκληματικές δραστηριότητες. Με βάση τις εκτιμήσεις της UNICEF, σήμερα υπάρχουν περισσότερα από ένα εκατομμύριο παιδιά υπό κράτηση σε όλο τον κόσμο.

? Μπορεί η φυλάκιση να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος επανένταξης και εκπαίδευσης των παιδιών και των νέων που έχουν διαπράξει ποινικό αδίκημα;

Η θανατική ποινή

Η θανατική ποινή απαγορεύεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και από το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (Πρωτόκολλο 1). Η κατάργηση της θανατικής ποινής δεν δικαιολογεί τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, βασίζεται στην πεποίθηση ότι η βία δεν μπορεί να καταπολεμηθεί με χρήση σκληρότερης βίας. Η απαγόρευση της θανατικής ποινής υποδηλώνει το εξής σχετικά με το αλάθητο της δικαιοσύνης: η ιστορία δείχνει ότι τα δικαστικά λάθη είναι πάντα πιθανά και ότι υπάρχει ο κίνδυνος να εκτελεστεί το λάθος άτομο. Ωστόσο, το να τεθεί εκτός νόμου η θανατική ποινή είναι επίσης απόδειξη πίστης στο δικαίωμα στη ζωή και την αξιοπρέπεια – και σε μια δίκαιη δίκη.

Είναι γνωστό ότι το 2011, 1.923 άνθρωποι σε 63 χώρες έχουν καταδικαστεί σε θάνατο και ότι 676 εκτελέσεις πραγματοποιήθηκαν σε 20 χώρες. Ωστόσο, στις 676 εκτελέσεις δεν περιλαμβάνονται, οι ίσως και χιλιάδες άνθρωποι που σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία έχουν εκτελεστεί στην Κίνα.¹³

Η Λευκορωσία είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη όπου το 2012 συνεχίζουν να πραγματοποιούνται εκτελέσεις. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, στη Λευκορωσία η εκτέλεση ανακοινώνεται στους κρατούμενους της πτέρυγας των θανατοποινιτών μόνο λίγα λεπτά πριν πραγματοποιηθεί. Οι θανατοποινίτες εκτελούνται με ένα πυροβολισμό στο πίσω μέρος του κεφαλιού. Τα μέλη της οικογένειας ενημερώνονται μόνο μετά την εκτέλεση και ο τόπος της ταφής διατηρείται μυστικός.

Οι νέοι και η κουλτούρα της ειρήνης

Ο μετασχηματισμός των συγκρούσεων, η συμφιλίωση, η εκπαίδευση για την ειρήνη και η μνήμη είναι μέρος μιας διαδικασίας που φέρνει την ελπίδα για μια ζωή απαλλαγμένη από τη βία και για μια κουλτούρα ειρήνης. Πρέπει να διδαχθούμε από το παρελθόν και να προσπαθήσουμε για την αποφυγή της επανάληψης των τραγικών γεγονότων που πέρασαν οι προηγούμενες γενιές και έπληξαν την ανθρωπότητα. Πόλεμοι και οι ένοπλες συγκρούσεις διαδραματίζονται ακόμη σε ορισμένες περιοχές του κόσμου. Είναι παρήγορο να γνωρίζουμε ότι δεν είμαστε ανυπεράσπιστοι και ότι διαθέτουμε τα εργαλεία για την εξάλειψη της βίας. Οι νέοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αλλαγής προς αυτή την κατεύθυνση.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης εργάζεται για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, την αποφυγή της κλιμάκωσης των βίαιων συγκρούσεων και την αποτροπή των πολέμων και των τρομοκρατικών ενεργειών. Ο οργανισμός παροτρύνει τους πολιτικούς ηγέτες και την κοινωνία των πολιτών να οικοδομήσουν και να αναπτύξουν μια κουλτούρα ειρήνης έναντι μιας κουλτούρας της βίας και ευαισθητοποιεί για τις επιπτώσεις της βίας, τις προοπτικές ενός ειρηνικού μέλλοντος, τη σημασία της δημοκρατίας και των δημοκρατικών δεξιοτήτων, όπως και την προώθηση του ανθρωπισμού, της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της αλληλεγγύης.

Η Διεθνής Ποινική Μεταρρύθμιση είναι μια διεθνής μη-κυβερνητική οργάνωση που εργάζεται για τη μεταρρύθμιση του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικαιοσύνης σε όλο τον κόσμο.

www.penalreform.org

Μόνο οι κοινωνίες που βασίζονται στη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να παράσχουν βιώσιμη και μακροπρόθεσμη σταθερότητα και ειρήνη.

Thorbjørn Jagland, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης

Γνωρίστε τη δική σας προκατάληψη! Αντί να μιλάτε γι' αυτή, απλά αντιμετωπίστε την.

Οδηγός Διοργανωτών της Ζωντανής Βιβλιοθήκης¹⁴

Ως πρεσβευτές της ειρήνης θα πρέπει να γίνουμε τα μάτια και τα αυτιά του Συμβουλίου της Ευρώπης στις χώρες μας και στην Ευρώπη.

Zlata Kharitonova,
συμμετέχουσα στους Πρέσβεις
Νεολαίας Ειρήνης

Ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει πάνω από 40 χρόνια εμπειρία στην εργασία για τη διαπολιτισμική μάθηση, το μετασχηματισμό των συγκρούσεων και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η έγκριση της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της Λευκής Βίβλου για το Διαπολιτισμικό Διάλογο «Ζώντας Μαζί ως Ίσοι απέναντι στην Αξιοπρέπεια», επιβεβαίωσε την πολιτική σημασία αυτής της προσέγγισης και τόνισε την ανάγκη ανάπτυξης διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών για την ανάπτυξη και τη διασφάλιση ειρηνικών κοινωνιών.

Η 7η Διάσκεψη των Ευρωπαίων αρμόδιων Υπουργών για τη Νεολαία (Βουδαπέστη, 2005) ανταποκρίθηκε στην ανάγκη ανάπτυξης μιας πολιτικής για τη νεολαία σχετικά με τη βία. Στην τελική διακήρυξη, οι υπουργοί συμφώνησαν, μεταξύ άλλων, σχετικά με τη σημασία της κατανόησης όλων των μορφών βίας και των επιπτώσεών τους στους ανθρώπους, την ανάγκη να αναπτυχθούν στρατηγικές πρόληψης της βίας και να αναγνωριστούν οι νέοι ως φορείς πρόληψής της, «αυξάνοντας συγχρόνως την αίσθηση της ευθύνης τους και προωθώντας ενεργά τη συμμετοχή τους και τη συνεργασία» σε αυτόν τον τομέα. Η διακήρυξη αναγνωρίζει επίσης την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως μια σημαντική διάσταση της πρόληψης της βίας.

Η υπουργική διάσκεψη ήταν το αποκορύφωμα του έργου κατά της βίας στην καθημερινή ζωή, που οδήγησε σε διάφορα εκπαιδευτικά κείμενα και πρωτοβουλίες για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας, όπως είναι το εγχειρίδιο για τους διοργανωτές της Ζωντανής Βιβλιοθήκης.

Ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει επίσης δημιουργήσει και υποστηρίζει προγράμματα για τη νεολαία, αντιμετωπίζοντας τις συγκρούσεις και προωθώντας την εκπαίδευση για την ειρήνη. Η κατασκήνωση Νεολαίας για την Ειρήνη υφίσταται από το 2004 και φέρνει κοντά νέους ανθρώπους από διαφορετικές αντικρουόμενες περιοχές για να συμμετάσχουν σε ένα διάλογο προκειμένου να κατανοήσουν ότι μοιράζονται κοινές αξίες και εμπειρίες, συχνά πολύ επώδυνες. Το πρόγραμμα βοηθά τους οργανωτές νεολαίας να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν την προκατάληψη, να καταπολεμήσουν τις επιθετικές και αποκλειστικές μορφές του εθνικισμού και να εφαρμόσουν τη διαπολιτισμική μάθηση και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ορισμένοι από τους συμμετέχοντες μιλάνε για πρώτη φορά στη ζωή τους πρόσωπο με πρόσωπο με νέους που βρίσκονται «στην άλλη πλευρά». Η κατασκήνωση τώρα πραγματοποιείται κάθε χρόνο στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας και περιστασιακά στα κράτη μέλη.

Πολλαπλασιάζοντας την εκπαίδευση για την ειρήνη

Μετά την Κατασκήνωση Νεολαίας για την Ειρήνη του 2011, έξι Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι συμμετέχοντες αποφάσισαν να συνεχίσουν να συναντώνται στη ζώνη κατάπαυσης του πυρός ή αλλιώς τη λεγόμενη «πράσινη γραμμή». Κάθε μήνα, νεαρά άτομα και από τις δύο πλευρές συμμετέχουν σε μια απογευματινή συνεδρίαση, που περιλαμβάνει συζητήσεις, ανταλλαγή προσωπικών ιστοριών και ψυχαγωγία. Ως κοινή ομάδα συμμετέχουν σε κοινοτική εργασία και στις δύο πλευρές της γραμμής, κάθε φορά σε μια διαφορετική κοινότητα σε μια διαφορετική πλευρά, πάντα σε μια περιοχή που επηρεάζεται με κάποιο τρόπο από τη διαρκή σύγκρουση.

Το πρόγραμμα Πρέσβεις της Νεολαίας για την Ειρήνη, που ξεκίνησε το 2011, δραστηριοποιεί οργανωτές νεολαίας σε συγκεκριμένα ριζοσπαστικού περιεχομένου εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την ειρήνη που απευθύνονται σε νέους, με στόχο να μετασχηματιστούν οι συγκρουσιακές καταστάσεις της πραγματικότητάς τους. Το έργο βασίζεται σε ένα δίκτυο ειδικά εκπαιδευμένων νέων που ενισχύουν και προωθούν τις αξίες του Συμβουλίου της Ευρώπης σε πληγείσες από τις συγκρούσεις περιοχές και κοινότητες.

Αναιρώντας το μίσος

Τα δύο τελευταία χρόνια, οι δρόμοι της Prijeorlje, μιας πολυπολιτισμικής πόλης στη Σερβία, κοσμούνται από τα «λάθος» γκράφιτι, που υιοθετούν τη ρητορική μίσους ενάντια στους ξένους και τους ανθρώπους διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων (μουσουλμάνους και ορθόδοξους). Τα περισσότερα από τα γκράφιτι είναι γραμμένα από αγόρια 2 διαφορετικών ομάδων χούλιγκαν. Το πρότζεκτ συγκεντρώνει 10 αγόρια, ηλικίας 14-18, που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους ομάδες και σε εθνοτικές/θρησκευτικές μειονότητες, τα οποία θα ξαναδιακοσμήσουν την πόλη, με γκράφιτι που θα αντικαταστήσουν τα γκράφιτι μίσους που «κοσμούν» διάφορα μέρη. Ενώ θα κάνουν αυτό, θα γυριστεί ένα ντοκιμαντέρ με θέμα την οικοδόμηση της ειρήνης. Το έργο θα συμβάλει στη δημιουργία μιας ισχυρής βάσης για την οικοδόμηση της ειρήνης, της αμοιβαίας κατανόησης και της ανοχής.

Edo Sadiković, οργάνωση JUMP, Σερβία (πρόγραμμα Πρέσβεις Νεολαίας για την Ειρήνη)

Δίκτυα για την ειρήνη

Τα παρακάτω είναι μερικά παραδείγματα που καταδεικνύουν την ποικιλία, τη σοβαρότητα και τη δημιουργικότητα των οικοδόμων της ειρήνης και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι μαχητές για την Ειρήνη (Combatants for Peace) – είναι ένα κοινό κίνημα Παλαιστινίων και Ισραηλινών, που έλαβαν ενεργό μέρος στον κύκλο της βίας στο παρελθόν και τώρα αγωνίζονται για την ειρήνη.

www.cfpeace.org

Η Αναζήτηση Κοινού Εδάφους (Search for Common Ground) εφαρμόζει προγράμματα μετασχηματισμού των συγκρούσεων.

www.sfcg.org

Η Απαντώντας σε συγκρούσεις (Responding to Conflict) παρέχει εκπαίδευση για το μετασχηματισμό των συγκρούσεων. Στη σελίδα βρίσκονται εμπνευσμένα παραδείγματα και σημειώσεις μελετών που μπορούν να αξιοποιηθούν για κατάρτιση σχετικά με το θέμα.

www.respond.org

Η Παγκόσμια Εταιρική Σχέση για την Πρόληψη των Ένοπλων Συγκρούσεων (Global Partnership for the Prevention of Armed Conflict) είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο που επιδιώκει μια νέα διεθνή συναίνεση προς την κατεύθυνση της πρόληψης των βίαιων συγκρούσεων έναντι της αντίδρασης σε αυτές.

www.gppac.net

Το Ηνωμένο Δίκτυο Νέων Οικοδόμων της Ειρήνης (United Network of Youth Peacebuilders) είναι ένα δίκτυο νεολαίας υπό την ηγεσία των οργανώσεων που εργάζονται για την εγκαθίδρυση ειρηνικών κοινωνιών.

www.unoy.org

Σημειώσεις Τέλους

¹ Παγκόσμια έκθεση για την ειρήνη και τη βία, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας 2002, Γενεύη σελ. 5: <http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/9241545615.pdf>

² www.who.int/violence_injury_prevention/violence/en/

³ Διεθνές Ινστιτούτο Έρευνας για την Ειρήνη της Στοκχόλμης (SIPRI): www.sipri.se

⁴ http://controlarms.org/wordpress/wpcontent/uploads/2011/03/killer_facts_en.pdf

⁵ www.unfpa.org/gender/violence.htm

⁶ Έκθεση προόδου της Barbara Frey, Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ, "Πρόληψη παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται με μικρά και ελαφρά όπλα", UN Doc. E/CN.4/Sub.2/2004/37, 21 Ιουνίου 2004, παρ. 50

⁷ Πηγή: www.ohchr.org/EN/Issues/SRRHDefenders/

⁸ Evans, A., Έλλειψη έρευνας, δίκαια μερίδια και ανάπτυξη, WWF / Oxfam, Έγγραφο προς συζήτηση, 2011

⁹ Από την ταινία Barrio De Paz

¹⁰ Η Nelsa Libertad Curbelo είναι μία πρώην καλόγρια και διαμεσολαβήτρια συμμοριών δρόμου στο Εκουαδόρ

¹¹ Γενική Συνέλευση ΟΗΕ, 15 Ιουλίου 2011, Έγγραφο A/HRC/RES/17/16 του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

¹² Βασισμένο στους στόχους του συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης του ΗΒ, βλέπε: <http://ybtj.justice.gov.uk/>

¹³ Στατιστικές θανατικής καταδίκης της Διεθνούς Αμνηστίας

¹⁴ Μην κρίνετε ένα βιβλίο από την εμφάνισή του – Οδηγός για τους Διοργανωτές Ζωντανής Βιβλιοθήκης, Abergel R. et al, Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2005

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Αλλάζετε τα γυαλιά σας
Αγώνας για πλούτο και εξουσία
Ένα βήμα μπροστά
Ποια είναι η θέση σου;

**Η γιγαντιαία ανισότητα, η
δυσαισθησία των πλούσιων
και φτωχών κόσμων,
συντηρούνται μετά βίας.**

Alain Badiou

Η φτώχεια μπορεί να οριστεί
ως μία ανθρώπινη κατάσταση
που χαρακτηρίζεται από
παρατεταμένη ή χρόνια
αποστέρηση πόρων,
ικανοτήτων, επιλογών,
ασφάλειας και δύναμης που
είναι απαραίτητα στοιχεία
για την απόλαυση μίας
ικανοποιητικής ποιότητας
ζωής και άλλων αστικών,
πολιτιστικών, οικονομικών,
πολιτικών και κοινωνικών
δικαιωμάτων.

Επιτροπή Κοινωνικών,
Οικονομικών και Πολιτιστικών
Δικαιωμάτων των Ηνωμένων
Εθνών²

Φτώχεια

**ΟΤΙ ΘΑ ΕΧΕΙΣ ΕΝΑ ΜΕΡΟΣ ΝΑ
ΜΕΙΝΕΙΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΙΓΟΥΡΟ,
ΑΛΛΑ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΥΠΟΛΟΓΙΖΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΥΠΕΡΘΕΡΜΑΝΣΗ ΤΟΥ
ΠΛΑΝΗΤΗ...**

Η σχέση μεταξύ της φτώχειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι στενή. Η Διακήρυξη της Βιέννης και το Πρόγραμμα Δράσης του Παγκοσμίου Συνεδρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του 1993 δηλώνουν:

Η ύπαρξη εκτεταμένης και ακραίας φτώχειας αναστέλλει την πλήρη και αποτελεσματική απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· η άμεση ανακούφιση και τελικά η εξάλειψή της πρέπει να παραμείνουν πρώτη προτεραιότητα της διεθνούς κοινότητας.

Ο κόσμος μας είναι εξαιρετικά άνισος. Ο πλουσιότερος άνδρας στον κόσμο καταγράφηκε ότι το 2010 κέρδισε 15 δισεκατομμύρια ευρώ. Για να αντιληφθούμε πόσο σοκαριστικός είναι αυτός ο «μισθός», ας δούμε πόσο είναι το ετήσιο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) ορισμένων χωρών. Το 2009, το Αφγανιστάν με πληθυσμό 29 εκατομμυρίων είχε ΑΕΠ 10 δισεκατομμύρια ευρώ· το ΑΕΠ της Γεωργίας με πληθυσμό 4 εκατομμυρίων ήταν 8 δισεκατομμύρια ευρώ¹. Ζούμε σε έναν κόσμο όπου ένας δισεκατομμυριούχος κερδίζει σε ένα χρόνο, ποσό ίσο με το ετήσιο προϊόν ολόκληρων χωρών. Η συγκλονιστική ανισότητα και φτώχεια επηρεάζει, όχι μόνο τις αναπτυσσόμενες περιοχές, αλλά επίσης και τις πλούσιες χώρες. Στην Ευρώπη, έχουμε ακόμα άστεγους ανθρώπους που κοιμούνται στους δρόμους, οικογένειες που υφίστανται εξώσεις γιατί δεν έχουν χρήματα να πληρώσουν το ενοίκιό τους, παιδιά που δεν λαμβάνουν επαρκή σίτιση και ηλικιωμένους που αγωνίζονται να διατηρήσουν τα σπίτια τους ζεστά κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Η φτώχεια δεν είναι ένα ανεξέλεγκτο πεπρωμένο· είναι θέμα κοινωνικής δικαιοσύνης και πραγμάτωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ορισμός και μέτρηση φτώχειας

Υπάρχουν αρκετοί τρόποι για να οριστεί και να αποτιμηθεί η φτώχεια. Οι διαφορές μεταξύ των ορισμών και της ποσοτικής αποτίμησης αντανakλούν, όχι μόνο τους διαφορετικούς τρόπους συλλογής και ανάλυσης των στατιστικών δεδομένων, αλλά επίσης οδηγούν σε διαφορετικές προσεγγίσεις του ζητήματος της καταπολέμησης της φτώχειας. Η φτώχεια συνήθως καταγράφεται, είτε ως απόλυτη, είτε ως σχετική. Και στις δύο περιπτώσεις, ορίζεται ένα όριο της φτώχειας ή γραμμή φτώχειας και οι άνθρωποι που βρίσκονται κάτω από αυτή τη γραμμή θεωρούνται φτωχοί.

17 Οκτωβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Εξάλειψη της Φτώχειας

5 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού
για την Οικονομική και Κοινωνική
Ανάπτυξη

Απόλυτη φτώχεια

Απόλυτη φτώχεια (ονομάζεται επίσης και ακραία φτώχεια) είναι η έλλειψη επαρκών πόρων που επιτρέπουν την επιβίωση και την πρόσβαση, μεταξύ άλλων, σε πόσιμο νερό, τροφή ή σωστές συνθήκες υγιεινής. Το όριο της φτώχειας υπολογίζεται συχνά με βάση το εισόδημα: όταν το εισόδημα ενός ατόμου ή μιας οικογένειας πέφτει κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο που θεωρείται ότι είναι το ελάχιστο για μία λογική ποιότητα ζωής, τότε το άτομο αυτό ή η οικογένεια αυτή θεωρείται φτωχή.

Η Παγκόσμια Τράπεζα επί του παρόντος ορίζει ως απόλυτη φτώχεια το να ζει κάποιος με λιγότερα από 1,25\$ (ισοδυναμεί με περίπου 0,9€) την ημέρα.³ Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολόγισε ότι το 2005 υπήρχαν 1,4 δισεκατομμύρια άνθρωποι που διαβιούν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις υιοθετούν την εκτίμηση της Παγκόσμιας Τράπεζας για τον ορισμό του ορίου της απόλυτης φτώχειας. Ωστόσο, ενώ η Παγκόσμια Τράπεζα ισχυρίζεται ότι η απόλυτη φτώχεια έχει μειωθεί από τη δεκαετία του 1980, αρκετοί ερευνητές⁴ έχουν ασκήσει κριτική στη μεθοδολογία ποσοτικής αποτίμησής της.

Αγρότες της La Via Campesina κινητοποιούνται ενάντια στην αύξηση του επιπέδου της φτώχειας

Το Μάιο του 2010, εκπρόσωποι της La Via Campesina από την Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική συμμετείχαν σε διαδηλώσεις στη Μαδρίτη ζητώντας την αναστολή των διαπραγματεύσεων για υπογραφή συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Λατινικής Αμερικής. Οι συμμετέχοντες στην εκστρατεία ανέφεραν ότι τέτοιες συμφωνίες θα ευεργετούσαν τις πολυεθνικές εταιρείες, ενώ παράλληλα θα προκαλούσαν αύξηση του επιπέδου της φτώχειας. Η La Via Campesina αντιτίθεται στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και θεωρεί ότι μόνο μία προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να αντιμετωπίσει την πείνα, τη φτώχεια και την κλιματική αλλαγή.

Σχετική φτώχεια

Στην Ευρώπη, η φτώχεια γενικά γίνεται αντιληπτή ως σχετική φτώχεια. Ένα άτομο ή ένα νοικοκυριό θεωρούνται φτωχοί όταν το εισόδημά τους και οι πόροι τους είναι μειωμένα συγκριτικά με αυτό που θεωρείται επαρκές ή κοινωνικά αποδεκτό στην κοινωνία τους. Οι φτωχοί άνθρωποι συχνά αποκλείονται από τη συμμετοχή στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες που θεωρούνται δεδομένες για τους άλλους ανθρώπους και η απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους δύναται να είναι περιορισμένη⁵. Το γεγονός ότι οι ευρωπαϊκές χώρες τείνουν να αναφέρονται κυρίως σε νοικοκυριά που βρίσκονται σε συνθήκες σχετικής φτώχειας όταν συζητούνται θέματα φτώχειας, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι που ζουν στην απόλυτη φτώχεια στο πλαίσιο των κοινωνιών αυτών. Για παράδειγμα, το 25% των παιδιών ζουν στην απόλυτη φτώχεια στις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης και στην Κοινοπολιτεία των Ανεξάρτητων Κρατών.⁶

Το Διεθνές Κίνημα Αγορών La Via Campesina εκπροσωπεί αγρότες από 70 χώρες της Αφρικής, της Αμερικής, της Ασίας και της Ευρώπης.

www.viacampesina.org

Η ζωή στη φτώχεια μπορεί να συνεπάγεται:

- απομόνωση από την οικογένεια και τους φίλους
 - αίσθηση αδυναμίας και αποκλεισμού λόγω του μικρού ελέγχου στη λήψη καθοριστικών αποφάσεων στην καθημερινή ζωή
 - έλλειψη πληροφόρησης για τις υπηρεσίες που υφίστανται και τις δυνατότητες υποστήριξης που υπάρχουν
 - προβλήματα στην κάλυψη βασικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε αξιοπρεπή κατοικία, υγειονομικές υπηρεσίες, σχολεία και μακροχρόνιες ευκαιρίες εκπαίδευσης
 - διαβίωση σε μη ασφαλείς γειτονιές που παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα εγκληματικότητας, υποβιβασμένες περιβαλλοντικές συνθήκες ή σε μία απομακρυσμένη και απομονωμένη επαρχιακή περιοχή
 - αδυναμία κάλυψης εξόδων για φάρμακα ή αδυναμία επίσκεψης σε οδοντίατρο
 - αδυναμία αποταμίευσης ή δημιουργίας αποθέματος για περιόδους κρίσης, όπως ανεργία ή ασθένεια
 - εκμετάλλευση και εξαναγκασμός σε εμπλοκή σε παράνομες πράξεις
 - το να βιώνει κανείς ρατσισμό και διακρίσεις
 - αδυναμία συμμετοχής στην κοινωνική και ψυχαγωγική ζωή, όπως για παράδειγμα σε μια βραδινή έξοδο ή στον κινηματογράφο ή σε αθλητικές εκδηλώσεις ή σε μια επίσκεψη σε φίλους ή στην αγορά δώρων για τα γενέθλια των μελών της οικογένειας.
- Προσαρμοσμένο από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ενάντια στη Φτώχεια (EAPN, ηλεκτρονική σελίδα <http://www.eapn.eu>)

Η ανθρώπινη ανάπτυξη, ως προσέγγιση, ασχολείται με αυτό που εγώ θεωρώ ότι είναι η βασική ιδέα της ανάπτυξης: δηλαδή την αύξηση του πλούτου της ανθρώπινης ζωής και όχι του οικονομικού πλούτου, ο οποίος αποτελεί μόνο ένα μέρος της ζωής των ανθρώπων.

Amartya Sen

Μπορείτε να βρείτε τις Εκθέσεις Ανθρώπινης Ανάπτυξης στο www.hdr.undp.org/en

Ανθρώπινη Ανάπτυξη – μία νέα προσέγγιση στη φτώχεια

Η επικρατούσα άποψη της δεκαετίας του '80, που όριζε τη φτώχεια ως στέρηση εισοδήματος και συνέδεε τις στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας με την οικονομική ανάπτυξη, έχει δεχθεί έντονη κριτική από αρκετούς μελετητές που πιστεύουν ότι η απαλλαγή από τη φτώχεια είναι κάτι πολύ περισσότερο από την πρόσβαση στον πλούτο. Προτάθηκε μία νέα προσέγγιση για τη μείωση του φαινομένου της φτώχειας σε συνδυασμό με μία νέα μέθοδο μέτρησης της ανάπτυξης. Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης δημοσιεύθηκε στις ετήσιες Εκθέσεις Ανθρώπινης Ανάπτυξης, που υπάγονται στο Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

Ανθρώπινα δικαιώματα και φτώχεια

Η φτώχεια μπορεί να είναι, τόσο αιτία, όσο και αποτέλεσμα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με την έννοια ότι η φτώχεια δεν είναι μόνο ότι προκαλείται από την καταπάτηση δικαιωμάτων, αλλά επίσης ότι ευθύνεται για την αύξηση των παραβιάσεών τους. Τα κράτη έχουν νομικές υποχρεώσεις απέναντι στους ανθρώπους που ζουν σε συνθήκες φτώχειας: όλες αυτές οι υποχρεώσεις προκύπτουν από τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά, αστικά και πολιτικά δικαιώματα που κατέχουν οι άνθρωποι. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα εξηγεί ότι όλα τα δικαιώματα πρέπει να εκπληρώνονται «ατομικά και μέσω διεθνούς βοήθειας και συνεργασίας». Αυτό σημαίνει ότι ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αποτελεί μόνο εθνική υποχρέωση, αλλά επίσης και μία διεθνή υποχρέωση των αναπτυγμένων κρατών, καθώς και άλλων, που είναι «σε θέση να συνδράμουν» στην εξάλειψη της φτώχειας. Επομένως, η κατάργηση της φτώχειας δεν είναι θέμα φιλανθρωπίας ή καλής θέλησης των πλουσιότερων κρατών: είναι ζήτημα εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εκστρατεία «Απαιτούμε Αξιοπρέπεια»

Το 2009, η Διεθνής Αμνηστία ξεκίνησε μία εκστρατεία με το όνομα «Απαιτούμε Αξιοπρέπεια». Η εκστρατεία, σχεδιασμένη να διαρκέσει τουλάχιστον έξι χρόνια, κινητοποιεί ανθρώπους να απαιτήσουν από εθνικούς και διεθνείς παράγοντες να λογοδοτήσουν για περιπτώσεις καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επιτείνουν το φαινόμενο της φτώχειας και κρατούν τους ανθρώπους δέσμιους της στέρησης. Οι διεθνείς και τοπικές εκδηλώσεις της εκστρατείας περιλαμβάνουν εργαστήρια, συναυλίες, εκθέσεις φωτογραφίας, συνέδρια, συλλογή υπογραφών και πολλά άλλα. Μάθετε περισσότερα για την εκστρατεία και πώς μπορείτε να δραστηριοποιηθείτε στο www.amnesty.org ή από την τοπική ιστοσελίδα της Διεθνούς Αμνηστίας.

Αν έχεις έρθει για να με βοηθήσεις, χάνεις το χρόνο σου. Αλλά αν έχεις έρθει επειδή η ελευθερία σου συνδέεται με τη δική μου, τότε ασ συννεργαστούμε.

Lilla Watson, ιθαγενής Αυστραλή
εικαστικός

? Θα πρέπει οι αναπτυγμένες χώρες να λογοδοτήσουν στις περιπτώσεις που δεν συνδράμουν στην καταπολέμηση της φτώχειας;

Τα εξέχουσας σημασίας ανθρώπινα δικαιώματα για τη μείωση της φτώχειας

Με βάση την αρχή του αδιαιρέτου, της αλληλοσυσχέτισης και της αλληλεξάρτησης τους, όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντικά για την εξάλειψη της φτώχειας. Ωστόσο, σε αυτό το πλαίσιο, κάποια δικαιώματα αναγνωρίζονται ως ιδιαίτερης σημασίας. Η έκδοση «Κατευθυντήριες Οδηγίες: Προσέγγιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις Στρατηγικές Μείωσης της Φτώχειας»⁷ των ΗΕ παραινεί για εστίαση στα ακόλουθα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη διαδικασία σχεδιασμού πολιτικών μείωσης της φτώχειας:

Δικαίωμα στην υγεία. Η κακή κατάσταση της υγείας μπορεί να είναι, τόσο αιτία, όσο και αποτέλεσμα της φτώχειας. Η κακή κατάσταση της υγείας μπορεί να επηρεάσει την απόδοση των παιδιών στο σχολείο, την παραγωγικότητα στην εργασία, να οδηγήσει στην ανεργία και να επηρεάσει αρνητικά την δυνατότητα συμμετοχής στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή. Την ίδια στιγμή, η ζωή

σε συνθήκες φτώχειας μπορεί να επιφέρει υποσιτισμό, αυξημένη έκθεση σε ανθυγιεινό περιβάλλον και περιορισμένη πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες.

Δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση είναι μία από τις καλύτερες μακροπρόθεσμες λύσεις του προβλήματος της φτώχειας. Με τη βοήθεια της εκπαίδευσης, τα φτωχά παιδιά και οι ενήλικες μπορούν να αναπτύξουν τις απαραίτητες ικανότητες που θα τους επιτρέψουν να ξεφύγουν από τη φτώχεια.

Βιβλιοθήκες Δρόμου

Το 2007 η ATD Fourth World (All Together in Dignity – Όλοι Μαζί στην Αξιοπρέπεια) ξεκίνησε ένα πρότζεκτ βιβλιοθήκης δρόμου στην Πολωνία. Κάθε εβδομάδα μία ομάδα εμψυχωτών επισκέπτεται ένα κέντρο για Τσετσένους πρόσφυγες στη Βαρσοβία, όπου περίπου 350 οικογένειες μένουν σε μία πολυκατοικία περιμένοντας για μία απόφαση σχετικά με το αν τους επιτρέπεται να μείνουν στην Πολωνία ή πρόκειται να επαναπροωθηθούν στην Τσετσενία. Μερικά από τα παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο· γι' αυτό το λόγο η ομάδα των εμψυχωτών έχει ανοίξει μία βιβλιοθήκη δρόμου στη γειτονιά τους. Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για αυτό το πρότζεκτ στο www.atd-fourthworld.org

Δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία. Η υποβαθμισμένη και ανασφαλής διαβίωση είναι φτώχεια. Ως αποτέλεσμα των περιορισμένων δυνατοτήτων εργασίας, οι φτωχοί άνθρωποι συχνά εργάζονται προσωρινά, με χαμηλούς μισθούς, χωρίς συμβάσεις και σε ανασφαλείς και ανθυγιεινές συνθήκες. Είναι πιο ευάλωτοι στην κακομεταχείριση και παρενόχληση από τους εργοδότες τους και έχουν λιγότερες ευκαιρίες αναζήτησης νόμιμης προστασίας από άλλους εργαζόμενους. Πολλοί από αυτούς παγιδεύονται σε συνθήκες επικίνδυνης και παράνομης εργασίας, όπως η πορνεία, η παιδική εργασία, η καταναγκαστική εργασία και άλλες πρακτικές που φέρουν χαρακτηριστικά δουλείας.

Η έλλειψη δουλειάς με ανησυχεί. Τα παιδιά μου πεινούσαν και τους έλεγα ότι το ρύζι βράζει, μέχρι που έπεφταν να κοιμηθούν εξαντλημένα από την πείνα.

Ένας γέρος από τη Beda της Αιγύπτου⁸

? Ο βασικός μισθός στη χώρα σας εξασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση;

Δικαίωμα στην επαρκή σίτιση. Η διαβίωση σε συνθήκες φτώχειας μπορεί να οδηγήσει στην πείνα και τον υποσιτισμό, που επηρεάζουν την ικανότητα των παιδιών και των ενηλίκων να συγκεντρωθούν στο σχολείο ή τη δουλειά τους. Οι σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της στέρησης ποιοτικής τροφής είναι πιθανόν να αυξήσουν τη φτώχεια.

Ήρθε η Ώρα να Σκεφτούμε Παγκόσμια και να Δράσουμε Τοπικά

Η πείνα και ο υποσιτισμός δεν εξαιρούν τις ανεπτυγμένες χώρες. Το 2009, 115 εκατομμύρια άνθρωποι αντιμετώπισαν τον κίνδυνο της φτώχειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.¹⁰ Μία από τις πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της πείνας και της σπατάλης τροφίμων είναι η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών Τροφίμων (FEBA), η οποία απαρτίζεται από 240 τράπεζες τροφίμων στην Ευρώπη. Το 2010, οι Ευρωπαϊκές Τράπεζες Τροφίμων συνέλεξαν 359.960 τόνους φαγητού και τους διένειμαν σε 4,9 εκατομμύρια ανθρώπους, σε συνεργασία με άλλους οργανισμούς και κοινωνικές υπηρεσίες. Οι Τράπεζες Τροφίμων συνδέουν τους αγώνες κατά του υποσιτισμού, του αποκλεισμού και της σπατάλης, καλώντας σε αλληλεγγύη. Όλα τα μέλη της ομάδας της FEBA είναι εθελοντές που είχαν παλιότερα διάφορες αρμοδιότητες σε επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και συνεταιρισμούς. Βρείτε την τοπική σας Τράπεζα Τροφίμων www.eurofoodbank.eu

? Υπάρχουν άνθρωποι στην κοινότητά σας που έστω και περιστασιακά αδυνατούν να εξοικονομήσουν τρία γεύματα ημερησίως;

Δικαίωμα στην επαρκή στέγαση. Το δικαίωμα στην επαρκή στέγαση είναι το δικαίωμα όλων να αποκτούν και να διατηρούν μια ασφαλή κατοικία, όπου μπορούν να ζουν ειρηνικά και αξιοπρεπώς. Οι περισσότεροι άνθρωποι κατοικούν σε υποβαθμισμένες περιοχές και σε ανεπαρκή στέγη ή είναι άστεγοι. Πιθανά αντιμετωπίζουν πρόβλημα υπερπληθυσμού, μόλυνσης, θορύβου και μπορεί να μην έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό, κατάλληλες συνθήκες υγιεινής ή θέρμανση. Οι φτωχοί άνθρωποι συχνά ζουν σε απομακρυσμένες και ανασφαλείς περιοχές και συχνά στιγματίζονται. Η ανεπάρκεια και η έλλειψη στέγης είναι ένα αποτέλεσμα της φτώχειας και μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερο βαθμό στέρησης και αποκλεισμού.

Αν και ο κόσμος παράγει αρκετή τροφή για όλους, το 2011 περίπου 1 δισεκατομμύριο παιδιά, άνδρες και γυναίκες κοιμόνταν νηστικοί κάθε βράδυ.

Έκθεση Παγκόσμιων Καταστροφών⁹

Ποινικοποίηση των αστέγων

Το 2011, το Ουγγρικό Κοινοβούλιο ψήφισε ένα νόμο που επιτρέπει τη φυλάκιση όσων κρίνονται «ένοχοι» επειδή κοιμούνται δύο φορές σε μία περίοδο έξι μηνών, σε δημόσιους χώρους. Σε μία συνέντευξη, ο Ούγγρος Υπουργός Εσωτερικών είπε ότι η κυβέρνηση «θα καθαρίσει τους δημόσιους χώρους από επαίτες και όλους αυτούς που σου προκαλούν κακή διάθεση...»¹¹. Ο νέος νόμος, που καθιστά ποινικό αδίκημα την επαναλαμβανόμενη διαμονή σε δημόσιους χώρους, ψηφίστηκε παρά το γεγονός ότι άτομα χωρίς πρόσβαση σε επαρκή στέγη δεν έχουν πρόσβαση στις αρμόδιες υπηρεσίες σε πολλές πόλεις στην Ουγγαρία.

Η φτώχεια είναι σαν να ζεις σε φυλακή, ζωή με δεσμά, περιμένοντας να απελευθερωθείς.

Ένα άτομο από την Τζαμάικα¹²

Όπου δεν υπάρχει ασφάλεια, δεν υπάρχει και ζωή.

Ένα άτομο από τη Σομαλία¹³

? Πώς αντιμετωπίζεται το θέμα της έλλειψης στέγης στην κοινότητά σας;

Δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια. Οι φτωχοί άνθρωποι συνήθως νιώθουν ανασφαλείς. Εκτός από το γεγονός ότι βιώνουν χρηματοπιστωτική, οικονομική και κοινωνική ανασφάλεια, συχνά απειλούνται με θάνατο, παρενοχλούνται, εκφοβίζονται, γίνονται θύματα διακρίσεων και σωματικής βίας από κρατικούς και μη-κρατικούς παράγοντες. Συνήθως ζουν σε περιοχές με τα μεγαλύτερα ποσοστά εγκληματικότητας και προστατεύονται σε μικρό βαθμό από την αστυνομία.

Δικαίωμα στη δημόσια παρουσία χωρίς αίσθημα ντροπής. Το δικαίωμα στη δημόσια παρουσία χωρίς αίσθημα ντροπής απορρέει από πολλά άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, την επαρκή ένδυση, τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή και στην αξιοπρέπεια. Οι φτωχοί άνθρωποι συχνά περιθωριοποιούνται και αποκλείονται. Η διαβίωση σε συνθήκες φτώχειας μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την αυτοεκτίμηση ενός ατόμου και να αναστείλει τη δυνατότητά του να παρουσιάζεται δημοσίως, χωρίς να αισθάνεται ντροπή και να συμμετέχει ενεργά στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Μία τράπεζα που δανείζει μόνο στους φτωχούς

Το 2006, το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης απονεμήθηκε από κοινού στο Muhammad Yunus και στην Τράπεζα Grameen «για τις προσπάθειές τους να δημιουργήσουν οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη από τα κάτω».

Η Τράπεζα Grameen ιδρύθηκε από τον Yunus στο Μπαγκλαντές το 1976. Η Τράπεζα δουλεύει αποκλειστικά για τους φτωχούς και οι περισσότεροι δανειολήπτες είναι γυναίκες. Παρέχει μακροπρόθεσμες μικρο-πιστώσεις χωρίς προαπαιτούμενες εγγυήσεις. Στόχος του προγράμματος είναι να παρέχει οικονομικές υπηρεσίες στους φτωχούς, ώστε να τους βοηθήσει να ζήσουν αξιοπρεπώς και να δώσουν τη δυνατότητα εκπαίδευσης στα παιδιά τους. Ακόμα και οι επαίτες μπορούν να λάβουν μικρά δάνεια χωρίς τόκους.

Δικαίωμα στην ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Όσοι διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε διακρίσεις που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη. Οι φτωχοί άνθρωποι συχνά δεν έχουν δικαστική προστασία, γιατί δε διαθέτουν αρκετά χρήματα για να εξασφαλίσουν νομική εκπροσώπηση. Σε περιπτώσεις στις οποίες είναι διαθέσιμη η δωρεάν νομική βοήθεια, τα φτωχά άτομα πιθανά και πάλι δεν έχουν την απαραίτητη πληροφόρηση και αυτοπεποίθηση για να διεκδικήσουν δικαιοσύνη στο δικαστήριο. Επιπλέον, η εμπειρία δείχνει, ότι οι φτωχοί άνθρωποι κατηγορούνται πιο συχνά για εγκληματική συμπεριφορά και είναι πιο πιθανό να μη γίνει σεβαστή η εγγύηση του τεκμηρίου της αθωότητάς τους.

? Πιστεύετε ότι ένα φτωχό και ένα πλούσιο άτομο απολαμβάνουν ίση δικαιοσύνη στη χώρα σας; Αν όχι, πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ίση προστασία;

Πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες. Ως αποτέλεσμα των διακρίσεων, οι φτωχοί άνθρωποι συχνά δεν έχουν επαρκή πληροφόρηση, ευκαιρίες και δεξιότητες που αποτελούν απαραίτητα στοιχεία της ενεργούς συμμετοχής στη λήψη πολιτικών αποφάσεων. Αποκλείονται ή εκπροσωπούνται ελλιπώς από τα πολιτικά όργανα. Η απόλαυση των πολιτικών δικαιωμάτων και των ελευθεριών από φτωχούς ανθρώπους είναι σημαντική για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, της περιθωριοποίησης και της φτώχειας.

Η φτώχεια είναι πόνος· μοιάζει με αρρώστια. Επιτίθεται στο άτομο, όχι μόνο υλικά αλλά και ηθικά. Κατατρώει την αξιοπρέπειά του και οδηγεί στην απόλυτη απόγνωση.

Μία γυναίκα στη Μολδαβία¹⁴

❓ Πώς εκπροσωπούνται τα συμφέροντα των φτωχών ανθρώπων στη λήψη αποφάσεων στην κοινότητά σας;

Το ανθρώπινο δικαίωμα στην ανάπτυξη

Η Διακήρυξη του Δικαιώματος στην ανάπτυξη που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1986 ήταν το πρώτο διεθνές έγγραφο που αναφερόταν αποκλειστικά στο δικαίωμα στην ανάπτυξη. Το έγγραφο προσφέρει μία προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασισμένη στην ανάπτυξη και στην εξάλειψη της φτώχειας. Ο Ανεξάρτητος Εμπειρογνώμονας για το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, Dr. Arjun Sengupta, δήλωσε ότι η εξάλειψη της φτώχειας αποτελεί ένα ουσιαστικό στοιχείο για την προώθηση και τη συνειδητοποίηση της ανάπτυξης ως ένα ανθρώπινο δικαίωμα και ότι η αυξημένη πρόσβαση σε υπηρεσίες όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η στέγαση και η σίτιση θα πρέπει να διασφαλίζεται για τους φτωχούς προκειμένου να αυξηθεί η δυνατότητά τους να ξεφύγουν από τη φτώχεια.

Ο Sengupta εξηγεί περαιτέρω ότι το δικαίωμα στην ανάπτυξη ($RtD - \Delta\sigma A$) μπορεί να παρουσιαστεί ως ένα διάνυσμα διαφορετικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη σίτιση, το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στη στέγαση και άλλα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, καθώς επίσης και αστικά και πολιτικά δικαιώματα μαζί με την οικονομική ανάπτυξη ($G - A$). Το δικαίωμα στην ανάπτυξη θα γίνει αντιληπτό, μόνο αν η πρόσβαση σε όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα ($HR - \Delta D$) βελτιωθεί ή αν τουλάχιστον βελτιωθεί η πρόσβαση σε ένα και δεν περιοριστεί για κανένα άλλο. Αν η πρόσβαση σε κάποια δικαιώματα βελτιωθεί, ενώ για οποιοδήποτε από τα άλλα μειωθεί, δεν θα είναι δυνατό να θεωρήσουμε ότι υπήρξε προώθηση του δικαιώματος στην ανάπτυξη.¹⁶

Το ανθρώπινο δικαίωμα στην ανάπτυξη

$$\overrightarrow{RtD} = HR_1 + HR_2 + HR_3 + \dots + HR_N \times G$$

$$\overrightarrow{\Delta\sigma A} = \Delta D_1 + \Delta D_2 + \Delta D_3 + \dots + \Delta D_N \times A$$

Το δικαίωμα στην ανάπτυξη

1. Το δικαίωμα στην ανάπτυξη είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα που δε δύναται να απαλλοτριωθεί και χάρη στο οποίο κάθε άνθρωπος και όλοι οι λαοί δικαιούνται να συμμετέχουν, να συνεισφέρουν και να απολαμβάνουν την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη, στο πλαίσιο της οποίας όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες μπορούν να πραγματοποιούν πλήρως.

Άρθρο 1 της Διακήρυξης του Δικαιώματος στην Ανάπτυξη¹⁵

Φτώχεια & Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας

Το Σεπτέμβριο του 2000, οι αρχηγοί κρατών υπέγραψαν τη Διακήρυξη της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών, δεσμευόμενοι για παγκόσμια συνεργασία με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας μέχρι το 2015 και καθόρισαν μία σειρά στόχων που έχουν γίνει γνωστοί ως Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (MDGs). Ο πρώτος στόχος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εξάλειψη της φτώχειας, αλλά οι άλλοι επτά στόχοι σχετίζονται επίσης σε μεγάλο βαθμό με τη φτώχεια και την εξάλειψή της. Οι στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

- Στόχος 1: Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας
- Στόχος 2: Διασφάλιση της βασικής εκπαίδευσης σε παγκόσμιο επίπεδο
- Στόχος 3: Προώθηση της ισότητας των φύλων και της ενίσχυσης των γυναικών
- Στόχος 4: Μείωση της παιδικής θνησιμότητας
- Στόχος 5: Βελτίωση της υγείας των μητέρων
- Στόχος 6: Καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών
- Στόχος 7: Εξασφάλιση αειφόρου περιβαλλοντικής ανάπτυξης
- Στόχος 8: Δημιουργία μίας παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη

Οι ειδικοί σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι ειδικοί σε θέματα ανάπτυξης έχουν εκφράσει την άποψη ότι προκειμένου να εκπληρωθούν οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας είναι σημαντικό να ενσωματώσουν οι κυβερνήσεις τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (όπως τη μη διάκριση, τη συμμετοχή, την υποχρέωση λογοδοσίας, τη διαφάνεια) στην εκάστοτε στρατηγική εθνική

Παρακολουθήστε την πρόοδο των Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας στο <http://www.un.org/millenniumgoals/>

Η Share The World's Resources (Μοιραστείτε τους Πόρους του Κόσμου) είναι μία ΜΚΟ που είναι υπέρμαχος της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως το πετρέλαιο και το νερό, προς το συμφέρον των ανθρώπων παγκοσμίως και υπέρμαχος της πρόσβασης για όλους σε αγαθά και υπηρεσίες όπως η τροφή, η επαρκής στέγαση και η υγιεινολογική περιθαλψή. Μάθετε περισσότερα στο: www.stwr.org

κής ανάπτυξης. Το 2010 οργανώθηκε μία σύνοδος ΑΣΧ προκειμένου να αξιολογηθεί η πρόοδος. Η έκθεση των αποτελεσμάτων που υπογράφηκε από τη Γενική Συνέλευση επιβεβαίωσε ότι «οι κοινές θεμελιώδεις αξίες, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η αλληλεγγύη, η ανεκτικότητα, ο σεβασμός για όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο σεβασμός για τη φύση και η κοινή υπευθυνότητα, είναι ουσιώδη για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας».¹⁷

Νεολαία και φτώχεια

Τα στοιχεία πολλών χωρών καταδεικνύουν ότι οι νέοι που μεγαλώνουν σε συνθήκες φτώχειας είναι γενικά πιο ευάλωτοι: έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να παρουσιάζουν κακή κατάσταση υγείας, μαθησιακές και συμπεριφοριστικές δυσκολίες, χαμηλή απόδοση στο σχολείο, πρώιμη εγκυμοσύνη, μειωμένες δεξιότητες και φιλοδοξίες, χαμηλές αμοιβές, ανεργία και εξάρτηση από κοινωνικά επιδόματα. Η φτώχεια προκαλεί την άμεση στέρηση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων: μπορεί να στερήσει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το συνεταιρισμό, την ξεκούραση και την ψυχαγωγία, τη συμμετοχή στην κοινότητα και άλλα αστικά και πολιτικά δικαιώματα.

Σύμφωνα με τη Eurostat – τη στατιστική βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – το 2010 στην ΕΕ, ένα ποσοστό μεγαλύτερο του 20% των παιδιών και των νέων κάτω των 24 ετών ζούσαν απειλούμενοι από τη φτώχεια. Αυτό σημαίνει ότι ένας στους πέντε νέους ανθρώπους ζει σε ένα σπίτι με εισόδημα χαμηλότερο του 60% του εθνικού μέσου εισοδήματος.¹⁸

Το 2010, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας στο Έγγραφο Πολιτικής για τη Νεολαία και τη Φτώχεια εντόπισε τη δυσκολία μετάβασης στην αυτόνομη ενήλικη ζωή, ως μία από τις κυρίαρχες αιτίες της φτώχειας των νέων στην Ευρώπη. Το Έγγραφο παρατηρεί ότι οι νέοι που φεύγουν από το σπίτι των γονιών τους είναι πιο πιθανό να φτωχοποιηθούν¹⁹. Εκείνοι που μένουν με τις οικογένειές τους ή ως ζευγάρια χωρίς παιδιά αντιμετωπίζουν χαμηλότερο κίνδυνο φτώχειας συγκριτικά με τους νέους που ζουν μόνοι τους ή ως γονείς εκτός γάμου. Σε μία έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που πραγματοποιήθηκε σε νέους ηλικίας 15-30 χρονών²⁰, η πλειοψηφία των ερωτώμενων ανέδειξε τους οικονομικούς λόγους ως αιτία παραμονής με τις οικογένειές τους για περισσότερο χρόνο συγκριτικά με παλιότερα.

ΠΕΡΑΣΤΕ! – Πρόσβαση στα Κοινωνικά Δικαιώματα για Όλους τους Νέους

Ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε το 2009 το πρότζεκτ «Περάστε!», προκειμένου να καταδείξει τον κοινωνικό αποκλεισμό που βιώνουν οι νέοι. Το πρότζεκτ περιλάμβανε ένα μακροπρόθεσμο κύκλο εκπαίδευσης που παρείχε τη δυνατότητα ανάπτυξης ικανοτήτων, σε 33 οργανωτές νεολαίας και ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας, προκειμένου να μπορέσουν να υποστηρίξουν νέους υποβαθμισμένων περιοχών και να ενισχύσουν την πρόσβαση τους στα κοινωνικά δικαιώματα. Οι εκπαιδευόμενοι επίσης ανέπτυξαν συγκεκριμένα πρότζεκτ για τους νέους στις δικές τους κοινότητες, όπως ανάπτυξη ικανοτήτων, προώθηση της μη διάκρισης στα σχολεία, πρωτοβουλίες απο-γκετοποίησης και καταπολέμησης της βίας. Μάθετε περισσότερα στο www.coe.int/enter

? Τι θα μπορούσατε εσείς προσωπικά να κάνετε για να μειώσετε τη φτώχεια στην κοινότητά σας;

Δράσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη μείωση της φτώχειας

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αγωνίζεται ενάντια στη φτώχεια μέσω της ενδυνάμωσης της κοινωνικής συνοχής και της αποτροπής και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία διασφαλίζει αστικά και πολιτικά ανθρώπινα δικαιώματα, συμπληρώνεται από τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (ESC), που υιοθετήθηκε το 1961 και αναθεωρήθηκε το 1996, ο οποίος διασφαλίζει κοινωνικά και οικονομικά ανθρώπινα δικαιώματα. Σύμφωνα με το Άρθρο 30 «Όλοι έχουν το δικαίωμα προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό».

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ελέγχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Παραβίαση του δικαιώματος στη στέγαση

Το 2006, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Εθνικών Οργανισμών που ασχολείται με τους Αστέγους (FEANTSA) κατέθεσε μία διαμαρτυρία εναντίον της Γαλλίας (Συλλογική Διαμαρτυρία No. 39/2006), υποστηρίζοντας ότι η Γαλλία δεν εφάρμοζε το δικαίωμα στη στέγαση για όλους και ιδίως για τους πιο ευάλωτα άτομα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων απεφάνθη ότι η Γαλλία παραβίασε το δικαίωμα στη στέγαση που προβλέπεται από το Άρθρο 31 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η Επιτροπή βάσισε την απόφασή της²¹ σε έξι σημεία, καταλήγοντας ότι εφαρμόστηκαν σε μικρή κλίμακα τα μέτρα που σχετίζονται με τις ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης· την αποτροπή των εξώσεων· τη μείωση του αριθμού των αστέγων· την παροχή κοινωνικής κατοικίας όταν κρίνεται αναγκαίο· και τις διακρίσεις εναντίον νομαδικών πληθυσμών (Ταξιδιωτών).²²

Ο εισηγητής Luca Volontè ανέφερε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση το 2011 ότι η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός είχαν προσφάτως αυξηθεί στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, απειλώντας τη δυνατότητα πλήρους απόλαυσης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για έναν αυξανόμενο αριθμό ανθρώπων και την κοινωνική συνοχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Τους υπενθύμισε ότι η φτώχεια μπορεί να εξαλειφθεί αποτελεσματικά μόνο μέσω της ενίσχυσης των φτωχών.²³ Με βάση αυτή την αναφορά, η Συνέλευση ψήφισε μία απόφαση που καλούσε τα κράτη μέλη «να κάνουν τη φωνή των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας να ακουστεί: σκεφτείτε να αναπτύξετε νέες μορφές διακυβέρνησης και συμμετοχής που θα φέρνουν κοντά τους ανθρώπους, ενισχύστε τους ανθρώπους και τις κοινότητες που έχουν πληγεί από τη φτώχεια και προωθήστε την κοινωνική ένταξη για όλους ...».²⁴ Η Ατζέντα 2020²⁵ αποτελεί το βασικό έγγραφο για την πολιτική για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης και δίνει έμφαση στη σημασία της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την εργασία, τις αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, τις πολιτιστικές, αθλητικές και δημιουργικές δραστηριότητες, όπως επίσης και στο διάλογο μεταξύ γενεών και την αλληλεγγύη, στοιχεία που αναγνωρίζει ως βασικούς παράγοντες κοινωνικής ένταξης.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Σύγκριση βασισμένη σε δεδομένα από Forbes.com και την Παγκόσμια Τράπεζα data.worldbank.org
- ² Φτώχεια και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα E/C.12/2001/10., 2001 www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/%28Symbol-%29/E.C.12.2001.10.En
- ³ Αυτό το ποσό καθορίζεται με τη βάση της «ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης», που σημαίνει πόσα τοπικά χρήματα χρειάζονται για να αγοραστεί το σύνολο των αγαθών που μπορούν να αγοραστούν με 1,25 δολάρια στις ΗΠΑ.
- ⁴ Βλέπε Reddy Sanjay G. & Pogge Thomas W., 2005, Πώς να Μη Μετράμε τους Φτωχούς, Colombia University, έκδοση 6.2.3. 29 Οκτωβρίου.
- ⁵ Βασισμένο στον ορισμό της φτώχειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που εκδόθηκε στην Κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2004.
- ⁶ Sethi Dinesh et al., Ευρωπαϊκή Έκθεση για την Πρόληψη Παιδικών Τραυματισμών, 2009, www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/83757/E92049.pdf
- ⁷ Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Αρχές και Οδηγίες για μία Προσέγγιση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις Στρατηγικές Μείωσης της Φτώχειας, HR/PUB/06/12
- ⁸ Narayan Deepa et al., Φωνάζοντας για Αλλαγή, Φωνές των Φτωχών, Τόμος II, 2000, Παγκόσμια Τράπεζα, σελ. 34' <http://siteresources.worldbank.org/INT/POVERTY/Resources/335642-1124115102975/1555199-1124115201387/cry.pdf>
- ⁹ Knight Lindsay (επιμ.) Έκθεση Παγκόσμιων Καταστροφών, 2011, Διεθνής Ομοσπονδία του Ερυθρού Σταυρού και Κοινοτήτες Ερυθράς Ημισελήνου www.ifrc.org/PageFiles/89755/Photos/307000-WDR-2011-FINAL-email-1.pdf
- ¹⁰ Βασισμένο σε δεδομένα της Eurostat
- ¹¹ Huth Gergely, Pintér Sándor: Nem ismerek tabutémát, Magyar Hírlap Online, 27 Ιουλίου 2010 (στα Ουγγρικά) www.magyarhirlap.hu/interju/pinter_sandor_nem_ismerek_tabutemat.html
- ¹² Φωνάζοντας για Αλλαγή, βλ. παραπάνω, σελ. 236
- ¹³ Φωνάζοντας για Αλλαγή, βλ. παραπάνω, σελ. 152
- ¹⁴ Μπορεί κανείς να μας ακούσει; βλ. παραπάνω, σελ. 6
- ¹⁵ www.un.org/documents/ga/res/41/a41r128.htm
- ¹⁶ Sengupta Arjun, Το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη, Έκθεση του Ανεξάρτητου Εμπειρογνώμονα στο Δικαίωμα στην Ανάπτυξη [www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/78e0cb0e6e6ea624c1256961004f7a98/\\$FILE/G0015327.pdf](http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/78e0cb0e6e6ea624c1256961004f7a98/$FILE/G0015327.pdf)
- ¹⁷ Κρατώντας την Υπόσχεση: ενωμένοι στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων Χιλιετίας, 2010, Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ www.un.org/en/mdg/summit2010/pdf/outcome_documentN1051260.pdf
- ¹⁸ Eurostat http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/main_tables
- ¹⁹ Έγγραφο Πολιτικής για τους Νέους Ανθρώπους και τη Φτώχεια, Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, 2010; www.endpoverty.eu/IMG/pdf/eyf-young-people-poverty-en.pdf
- ²⁰ Έρευνα σε νέους ανθρώπους μεταξύ 15-30 στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Περίληψη, Flash EB No 202, 2007, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_sum_en.pdf
- ²¹ Ψήφισμα CM/ResChS(2008)8 της Επιτροπής Υπουργών, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/ResChS%282008%29&Langu age=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383>
- ²² Δικαιώματα Στέγασης: 22 Housing Rights: Σημαντική απόφαση από το Συμβούλιο της Ευρώπης, Δελτίο Τύπου, 5 Ιουνίου 2008, FEANTSA, www.feantsa.org/files/housing_rights/Instruments_and_mechanisms_relating_to_the_right_to_housing/Collective%20complaints%2008June_PR_FEANTSAvsFrance.pdf
- ²³ Volontè Luca, Καταπολέμηση της φτώχειας, Doc. 12555; http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12555.htm#P18_58
- ²⁴ Καταπολέμηση της φτώχειας, Ψήφισμα 1800 (2011) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1800.htm> <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1800.htm> - P7_33
- ²⁵ Το μέλλον της πολιτικής για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης: ATZENTA 2020, Διακήρυξη του 8ου Συνεδρίου Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2008' www.coe.int/t/dg4/youth/Source/IG_CoOp/Min_Conferences/2008_Kyiv_CEMRY_Declaration_en.pdf

Συχνά με ρωτούν ποια είναι η πιο σοβαρή μορφή παραβίασης δικαιωμάτων σήμερα στον κόσμο και η απάντησή μου είναι σταθερή: η ακραία φτώχεια.

Mary Robinson, πρώην Υπάτη Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Όπως η δουλεία και το απαρνητάντ, η φτώχεια δεν είναι φυσικό φαινόμενο. Είναι ανθρώπινο κατασκεύασμα και μπορεί να ξεπεραστεί και να εξαλειφθεί μέσω της δράσης των ατόμων.

Nelson Mandela

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Ένα Τζαμί στο Sleepyville
Πιστοί
Η δύναμη των λουλουδιών
Σύντομη ημερομηνία λήξης
Χρονολόγια
Ποιοι είμαι;

Θρησκεία και Πίστη

Τι είναι η θρησκεία και η πίστη;

Όλες οι θρησκείες οι τέχνες και οι επιστήμες είναι κλαδιά του ίδιου δέντρου. Όλα αυτά τα ιδανικά στοχεύουν άμεσα στον εξευγενισμό της ζωής του ανθρώπου, ανυψώνοντάς την από τη σφαίρα της απλής φυσικής ύπαρξης και οδηγώντας το άτομο προς την ελευθερία.

Albert Einstein

Πίστη είναι μία νοητική κατάσταση βάσει της οποίας θεωρούμε κάτι ως πραγματικό ακόμα και αν δεν είμαστε 100% σίγουροι ή αδυνατούμε να το αποδείξουμε. Όλοι έχουν πεποιθήσεις για τη ζωή και για τον κόσμο. Οι μαζικά υποστηριζόμενες πεποιθήσεις μπορούν να διαμορφώνουν συστήματα αντιλήψεων με θρησκευτικό, φιλοσοφικό ή ιδεολογικό περιεχόμενο.

Οι θρησκείες είναι συστήματα πεποιθήσεων που συνδέουν την ανθρώπινη φύση με την πνευματικότητα. Μία καλή επισκόπηση των πολλών διαστάσεων της θρησκείας παρέχει ο ακόλουθος ορισμός από τη Βικιπαίδεια:

Θρησκεία είναι μία συλλογή πολιτισμικών συστημάτων, πεποιθήσεων και κοσμοθεωριών που συνδέουν την ανθρώπινη φύση με την πνευματικότητα και κάποιες φορές, με ηθικές αξίες. Πολλές θρησκείες έχουν αφηγήσεις, σύμβολα, παραδόσεις και ιερές ιστορίες που στοχεύουν να νοηματοδοτήσουν τη ζωή ή να εξηγήσουν την προέλευση αυτής ή του σύμπαντος. Τείνουν να αντλούν την ηθική, τη δεοντολογία, τους θρησκευτικούς νόμους ή τον προσδοκώμενο τρόπο ζωής από τις ιδέες τους για τον κόσμο και την ανθρώπινη φύση. [...] Πολλές θρησκείες έχουν οργανωμένες συμπεριφορές, ιερατείο, έναν ορισμό για το τι αποτελεί προσήλωση ή συμμετοχή, λαϊκές συνάξεις, τακτικές συναθροίσεις ή λειτουργίες για λατρευτικούς σκοπούς μιας θεότητας ή για προσευχή, ιερούς τόπους (είτε φυσικούς ή αρχιτεκτονικούς) ή/και ιερά κείμενα. Η πρακτική μίας θρησκείας μπορεί επίσης να περιλαμβάνει κηρύγματα, εορτασμούς μνήμης των δραστηριοτήτων ενός θεού ή θεών, θυσίες, φεστιβάλ, γιορτές, έκσταση, κατηχήση, τελετές κηδεών, τελετές γάμων, διαλογισμό, μουσική, τέχνη, χορό, δημόσιες εκδηλώσεις ή άλλες πτυχές της ανθρώπινης κουλτούρας. Ωστόσο, υπάρχουν παραδείγματα θρησκειών στις οποίες κάποιες ή πολλές από αυτές τις πτυχές δομής, πίστης ή πρακτικών δεν υπάρχουν¹.

Οι πεποιθήσεις για την πνευματική διάσταση της ζωής υπάρχουν από αμνημονεύτων χρόνων. Πολλές ανθρώπινες κοινωνίες μάς έχουν αφήσει ιστορικές αποδείξεις για τα συστήματα πεποιθήσεών τους, είτε επρόκειτο για τη λατρεία του ήλιου, ανδρικών ή γυναικείων θεοτήτων, γνώση του καλού και του κακού, είτε επρόκειτο για ιερά. Το Στόουνχεντς, οι Βούδες του Μπαμιγιάν, ο Καθεδρικός Ναός της Αλμουδένα στη Μαδρίτη, το Ουλούρου στις Θερμές Πηγές Άλις, οι Κήποι των Μπαχάι στη Χάιφα, το Φουτζιγιάμα, το ιερό βουνό της Ιαπωνίας, το Κάαμπα στη Σαουδική Αραβία ή ο

Χρυσός Ναός στο Αμριτσάρ, αποτελούν απόδειξη της ανθρώπινης εμπειρίας στην πνευματικότητα, η οποία μπορεί να είναι μία αντικειμενική πραγματικότητα ή ένα αποτέλεσμα του ανθρώπινου πόθου να ερμηνεύσει το νόημα της ζωής και της θέσης μας στον κόσμο.

Με απλά λόγια θα λέγαμε ότι, η θρησκεία περιγράφει «τη σχέση των ανθρώπινων όντων με αυτό που θεωρούν ως άγιο, ιερό, πνευματικό ή θεϊκό»². Συνήθως συνοδεύεται από ένα σύνολο οργανωμένων πρακτικών που εμπνέουν μία κοινότητα ανθρώπων που μοιράζονται μία κοινή πίστη. Όπως συζητήθηκε παραπάνω, η πίστη είναι ένας ευρύτερος όρος και επίσης περιλαμβάνει «μια δέσμευση για άρνηση/μη αποδοχή οποιασδήποτε διάστασης της ύπαρξης πέραν αυτού του κόσμου»³.

Οι θρησκείες και άλλα συστήματα πεποιθήσεων στο περιβάλλον μας επιδρούν στην ταυτότητά μας, ασχέτως αν εμείς θεωρούμε τους εαυτούς μας θρησκευόμενους ή πνευματικούς ή τίποτα από τα δύο. Την ίδια στιγμή, άλλα στοιχεία της ταυτότητάς μας, η ιστορία μας, η προσέγγιση άλλων θρησκειών και ομάδων που θεωρούνται «διαφορετικές» θα επηρεάσουν τον τρόπο που εμείς ερμηνεύουμε αυτή τη θρησκεία ή ένα σύστημα πεποιθήσεων.

? Ποιες θρησκείες λατρεύονται στη χώρα σας;

Οι θρησκείες και οι σχετιζόμενες κοινωνικές και πολιτισμικές δομές έχουν παίξει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη ιστορία. Ως πνευματικές δομές, επηρεάζουν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο γύρω μας και τις αξίες που αποδεχόμαστε ή απορρίπτουμε. Ως κοινωνικές δομές, παρέχουν ένα υποστηρικτικό δίκτυο και το αίσθημα του ανήκειν. Σε πολλές περιπτώσεις, εξουσιαστικές δομές έχουν βασιστεί σε θρησκείες και συνδέθηκαν με αυτές. Η ιστορία, τόσο η παλαιότερη όσο και η πρόσφατη, είναι γεμάτη παραδείγματα «θεοκρατικών» κρατών, χριστιανικών, ινδουιστικών, μουσουλμανικών, εβραϊκών ή άλλων. Ο διαχωρισμός μεταξύ κράτους και θρησκείας είναι ακόμα πρόσφατος και εφαρμόζεται μόνο μερικώς: υπάρχουν ακόμα στην Ευρώπη επίσημες θρησκείες κρατών και de facto θρησκευτικά κράτη. Στις περισσότερες περιπτώσεις κάτι τέτοιο δεν ενέχει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα, με την προϋπόθεση ότι αμβλύνεται με αξίες που προωθούν την ανεκτικότητα.

Οι στατιστικές που αφορούν στις θρησκείες ή στους πιστούς δεν μπορούν ποτέ να είναι απολύτως ακριβείς, αν σκεφτεί κανείς τη δυναμική φύση αυτού του μοτίβου, όπως επίσης και το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι ανάμεσά μας ζουν σε πλαίσια που δε σέβονται τις θρησκευτικές ελευθερίες και την ελευθερία της πίστης. Οι παρακάτω στατιστικές στοχεύουν επομένως να καταδείξουν τη διαφορετικότητα της παγκόσμιας εικόνας. Τα παρακάτω στοιχεία αποδίδουν κατά προσέγγιση τον αριθμό των πιστών των μεγαλύτερων θρησκειών⁴:

Αφρικάνικες Παραδοσιακές:	100 εκατομμύρια
Μπαχάι:	7 εκατομμύρια
Βουδισμός:	376 εκατομμύρια
Κάο Ντάι:	4 εκατομμύρια
Κινεζική παραδοσιακή θρησκεία:	394 εκατομμύρια
Χριστιανισμός:	2,1 δισεκατομμύρια
Ινδουισμός:	900 εκατομμύρια
Ισλαμισμός:	1,5 δισεκατομμύρια
Τζαϊνισμός:	4,2 εκατομμύρια
Ιουδαϊσμός:	14 εκατομμύρια
Νέο-Παγανισμός:	1 εκατομμύριο
Αρχέγονη-ιθαγενών (φυλετικοί θρήσκοι, εθνοτικοί θρήσκοι, ή ανιμιστές):	300 εκατομμύρια
Ρασταφarianισμός:	600 χιλιάδες
Σιντοϊσμός:	4 εκατομμύρια
Σικχισμός:	23 εκατομμύρια
Πνευματισμός:	15 εκατομμύρια
Tenrikyo:	2 εκατομμύρια
Ουνιταριανισμός-Ουνιβερσαλισμός	800 χιλιάδες
Ζωροαστρισμός:	2,6 εκατομμύρια
Ο αριθμός των κοσμικών, μη-θρησκευόμενων, αγνωστικιστών και άθεων υπολογίζεται σε 1,1 δισεκατομμύρια.	

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙ

27 Ιανουαρίου

Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος

21 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά των Φυλετικών Διακρίσεων

15 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Αντιρρησιών Συνείδησης

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για την Πολιτισμική Διαφορετικότητα, το Διάλογο και την Ανάπτυξη

9 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Αυτοχθόνων Λαών

21 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης

16 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την Ανεκτικότητα

Θεωρώ ότι οι άνθρωποι είναι πρωτοπόροι.

Anandabai Joshee, η πρώτη Ινδουίστρια γυναίκα και η πρώτη Ινδή γυναίκα που απέκτησε πτυχίο ιατρικής

Κάθε δικτάτορας χρησιμοποιεί τη θρησκεία ως δεκανίκι για να κρατηθεί στην εξουσία.

Benazir Bhutto

Ποτέ μην επιβάλλεις στους άλλους αυτό που δεν θα επέλεγες για τον εαυτό σου.

Κομφούκιος

Αυτό που απεχθάνεσαι να σου κάνουν, μην το κάνεις στους άλλους.

Σε έναν πάπυρο της Αρχαίας Αιγύπτου

? Ποιες θρησκείες λείπουν από αυτή τη λίστα;

Στην ευρωπαϊκή επικράτεια έχουν επίσης υπάρξει διαφορετικές θρησκείες και πεποιθήσεις. Σε ορισμένες ιστορικές περιόδους, η Ευρώπη παρείχε άσυλο σε διωκόμενες θρησκευτικές ομάδες και επέτρεπε σε μία ποικιλία θρησκειών και πεποιθήσεων να ανθίσουν. Σε άλλες περιόδους, ωστόσο, κάποιες ευρωπαϊκές χώρες απορροφήθηκαν λόγω φανατισμού σε «θρησκευτικούς πολέμους», όπως ο Τριακονταετής Πόλεμος του 1618-1648 που οδήγησε στη σφαγή του ενός τρίτου του πληθυσμού της ηπείρου.

Επώδυνες συγκρούσεις και πόλεμοι, διώξεις και μισαλλοδοξία αναγνωρίστηκαν ως αποτέλεσμα κατάχρησης ή παραποίησης θρησκευτικών πεποιθήσεων. Ασχέτως του πώς αυτές οι ιστορικές παρακαταθήκες γίνονται αντιληπτές, στην Ευρώπη υπάρχει ένα μεγάλο εύρος θρησκειών και πεποιθήσεων που επέδρασαν και συνεχίζουν να επιδρούν στις κοινωνίες μας. Έτσι, η θρησκεία και η πίστη αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τους νέους και την δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας, γιατί άμεσα ή έμμεσα, έχουν επίδραση στην ταυτότητα τους και στο αίσθημα του ανήκειν.

Η ελευθερία θρησκείας και πίστης στα κείμενα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας· αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία κάποιου να αλλάξει τη θρησκεία του ή την πίστη του και την ελευθερία, είτε μόνος του ή από κοινού με άλλους και δημόσια ή ιδιωτικά, να εκδηλώσει τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Άρθρο 18

Η παραπάνω αρχή επικυρώθηκε στη συνέχεια στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, όπως επίσης και σε πολλά τοπικά δεσμευτικά έγγραφα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών (Άρθρο 8) ή η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών Ελευθεριών (Άρθρο 9).

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ τονίζει ότι αυτή η ελευθερία είναι «εκτεταμένη και βαθιά». «Περικλείει την ελευθερία της σκέψης, του προσωπικού φρόνηματος και της αφοσίωσης σε μία θρησκεία ή πίστη, είτε εκδηλώνεται ατομικά, είτε από κοινού με άλλους». Η ελευθερία συνείδησης πρέπει να είναι ισότιμη με αυτή της θρησκείας και της πίστης και η προστασία αφορά σε «θείστικές, μη-θείστικές και αθείστικές πεποιθήσεις, όπως επίσης και στο δικαίωμα να μην πρεσβεύει κάποιος/α κάποια θρησκεία ή πίστη»⁵. Αντίστοιχα, κάθε σοβαρή πίστη ή φρόνημα προστατεύεται με αυτό το δικαίωμα, είτε κάποιο άτομο είναι Σιχ, είτε ενάντια στο κυνήγι, είτε πασιφιστής, Μορμόνος, βίγκαν ή ανήκει ιδεολογικά στον ακτιβισμό ενάντια στην κλιματική αλλαγή.

Αυτή η ελευθερία στο διεθνές δίκαιο ιστορικά ήταν εστιασμένη στη θρησκευτική ελευθερία των μειονοτικών κοινοτήτων. Σήμερα, οι νόμοι που διασφαλίζουν την ελευθερία της θρησκείας και της πίστης δεν εστιάζουν πλέον στην ανάγκη να διατηρηθεί το status quo, ώστε να μην υποδαυλίζεται η τοπική ασφάλεια, αλλά φέρνουν στο προσκήνιο μια σειρά από πεδία ενδιαφέροντος, όπως η μη-διάκριση, η ισότητα και η αξιοπρέπεια. Η υπεράσπιση αυτής της ελευθερίας έχει κοινωνική, όπως επίσης και ατομική συλλογιστική, δίνοντας στους ανθρώπους το περιθώριο να αναζητήσουν (ανοιχτά), να συζητήσουν (σθεναρά) και να υποστηρίξουν (ελεύθερα) τις πεποιθήσεις τους, μόνοι τους ή από κοινού με άλλους ανθρώπους. Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ικανού να διασφαλίσει αυτή την ελευθερία απαιτεί τη δημιουργία και διατήρηση ενός τέτοιου περιβάλλοντος για το σύνολο της κοινωνίας. Πρακτικά, αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη δυνατότητα να δημιουργούνται μέρη λατρείας ή να παρέχεται ηθική και θρησκευτική εκπαίδευση.

? Είστε μέλος κάποιας θρησκευτικής κοινότητας; Πώς ξεκινήσατε να συμμετέχετε;

Όπως με όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελευθερία αυτή δεν «υπερσκελίζει» τις άλλες ελευθερίες και ορισμένες φορές βρίσκεται σε σύγκρουση με άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η ελευθερία της γνώμης και έκφρασης και η ελευθερία από διακρίσεις με βάση το φύλο ή το σεξουαλικό προσανατολισμό. Αυτό αντανακλάται για παράδειγμα στον τρόπο που είναι δομημένο το Άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: δεν υπάρχει μία απόλυτη προστασία του δικαιώματος στη θρησκευτική πίστη, συνείδηση και σκέψη, αλλά οι εκδηλώσεις χαίρουν ειδικής προστασίας, μόνο στο βαθμό που δεν παραβιάζουν άλλα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μην κάνεις στους άλλους αυτό που θα σε θύμωνε αν σου το έκαναν άλλοι.

Ισοκράτης

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών Ελευθεριών

Άρθρο 9

1. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας· αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία κάποιος να αλλάξει το θρήσκευμα ή την πίστη του και την ελευθερία, είτε μόνος του ή από κοινού με άλλους ανθρώπους και δημόσια ή ιδιωτικά, να εκδηλώνει τη θρησκεία του ή την πίστη του, στη λατρεία, τη διδασκαλία, τις τελετές και τα έθιμα.
2. Η ελευθερία να εκδηλώσει κάποιος το θρήσκευμά του ή τις πεποιθήσεις του θα πρέπει να υπόκειται μόνο σε περιορισμούς για τη διαφύλαξη του συμφέροντος της δημόσιας τάξης, της υγείας, των ηθών, ή της προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων ανθρώπων, όπως ορίζεται από το νόμο και είναι απαραίτητο σε μία δημοκρατική κοινωνία,

Η ελευθερία της θρησκείας και της πίστης – συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας να αλλάξει κανείς θρησκεία – είναι σημαντική για όλους για την αναζήτηση του νοήματος της ζωής, για την πλήρη ανάπτυξη, την ταυτότητα και την έκφραση των απόψεων ως μελών μιας κοινότητας ή κοινοτήτων. Είτε έχει κανείς μία σταθερή θρησκεία ή πίστη, είτε είναι αναποφάσιτος ή και αν ακόμα δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τη θρησκεία ή την πίστη, αυτή η ελευθερία έχει σημασία για τους ανθρώπους και τις κοινωνίες που οικοδομούν ή την πίστη, αυτή η ελευθερία έχει σημασία για τους ανθρώπους και τις κοινωνίες που χτίζουν.

❓ **Υπάρχουν κοινότητες στη χώρα σας που δεν απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο ελευθερίας στη θρησκεία και την πίστη όπως άλλες;**

Προκλήσεις και παραβιάσεις της ελευθερίας στη θρησκεία ή την πίστη

Κατά τη διάρκεια της θρησκευτικής ιστορίας, πολλά θρησκευτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά έχουν ενσωματωθεί στο περιβάλλον όπου λατρεύεται μία συγκεκριμένη θρησκεία και αντανακλώνται στην κουλτούρα και στην πολιτική. Πολλά στοιχεία της λογοτεχνίας, της ποίησης, της τέχνης και της μουσικής, κώδικες ενδυμασίας και τρόποι οργάνωσης της κοινής ζωής έχουν αντληθεί από θρησκείες. Η θρησκεία έχει επηρεάσει πολύ την κουλτούρα και αυτό είναι φανερό, για παράδειγμα, τις άγιες ημέρες, σε γιορτές, σε τελετές γάμων, σε κηδείες, στην αμφίεση με θρησκευτικά σύμβολα (π.χ. κοσμήματα ή κώδικες ενδυμασίας) ή σε φυσικές αλλοιώσεις του σώματος, όπως για παράδειγμα η ανδρική περιτομή.

Η επιρροή της θρησκείας μπορεί να γίνει ακόμα ισχυρότερη όταν μία θρησκεία ή μια θρησκευτική ιδεολογία υιοθετείται σε επίπεδο κράτους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η θρησκεία και οι θρησκευτικές επιχειρηματολογίες μπορεί να συγχέονται με πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές συλλογιστικές.

Το σε ποιο βαθμό η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας επιτρέπει σε μία κοινότητα πιστών την άσκηση διακριτών πρακτικών που αποκλίνουν από τις πρακτικές της υπόλοιπης κοινωνίας, είναι ένα σύνθετο αντικείμενο συζήτησης στην κοινότητα των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Παραδείγματα τέτοιων πρακτικών αφορούν τη στάση απέναντι σε γυναίκες που καταλαμβάνουν ηγετικές θρησκευτικές θέσεις, τις παραδοσιακές τελετές που εμπλέκουν παιδιά, τους νόμους που διέπουν το γάμο, το διαζύγιο ή την ταφή, την απαγόρευση της απεικόνισης θεϊκών όντων ή άλλων θρησκευτικών φηγούρων και ούτω καθ' εξής.

Οι θρησκευτικές ομάδες θα πρέπει να ανέχονται, όπως και οι υπόλοιπες ομάδες, τις επικριτικές δηλώσεις και τις συζητήσεις γύρω από τις δραστηριότητές τους, τις διδασκαλίες και την πίστη, με την προϋπόθεση ότι αυτές δε συγκαταλέγονται στη σκόπιμη και αδικαιολόγητη προσβολή και δεν αποτελούν υποκίνηση σε διαταραχή της δημόσιας ειρήνης ή στη διάκριση εναντίον των πιστών μίας συγκεκριμένης θρησκείας.

Επιτροπή Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης

Μην αποδίδεις σε καμία ψυχή
αυτό που δεν θα αποδιδόταν σ'
εσένα και μη λες αυτό που δεν
θα λεγόταν σ' εσένα.

Bahá'u'lláh

Σε αυτό το πλαίσιο, οι φορείς υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα ασκούσαν κριτική στις επιβλαβείς πρακτικές, ασχέτως αν αυτές «συγχωρούνται» από συγκεκριμένους πολιτισμούς, έθνη ή θρησκείες. Μία τέτοια κριτική δεν αποτελεί επίθεση στον πολιτισμό, την εθνικότητα ή τη θρησκεία, αλλά μία προσπάθεια να επιτευχθεί μία ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος κάποιου στη θρησκεία και την πίστη και των άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς πολλές από αυτές τις πρακτικές μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρή καταστρατήγησή τους. Οι επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές περιλαμβάνουν τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, την προτίμηση του γιου (η οποία μπορεί να εκδηλωθεί με την έκτρωση με βάση το φύλο, με την έλξη φροντίδας στα νεογέννητα κορίτσια, τη διάκριση στην εκπαίδευση με βάση το φύλο και υπέρ του αγοριού, τη διάκριση στη σίτιση), τον προσυμφωνημένο ή εξαναγκαστικό γάμο, το γάμο παιδιών, τα εγκλήματα που σχετίζονται με την προίκα και τα εγκλήματα που επικαλούνται ζητήματα «τιμής», τον αποκλεισμό ή περιορισμό ορισμένων δικαιωμάτων των απίστων από μία πιο ισχυρή θρησκευτική ομάδα σε μία συγκεκριμένη κοινότητα, ο διαχωρισμός σύμφωνα με το θρησκευτικό φρόνημα και ούτω καθ' εξής. Τέτοιες πρακτικές επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες και τα παιδιά: γίνεται η επίκληση στην παράδοση προκειμένου να δικαιολογηθούν διακρίσεις με βάση το φύλο και την ηλικία. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, καταστάσεις οι οποίες αποτελούν παραβίαση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, δεν αναγνωρίζονται, αποτελούν ταμπού και μένουν ατιμώρητες. Ελάχιστες από αυτές τις πρακτικές βασίζονται σε θρησκευτικά ηθικά διδάγματα: το γεγονός όμως, ότι είναι βαθιά ριζωμένες στην κουλτούρα και την παράδοση, δεν το κάνει ευκολότερο να απαλλαγούμε από αυτές. Οι αλλαγές πρέπει να έρθουν μέσω της νομοθετικής αλλαγής, της εκπαίδευσης και της χειραφέτησης.

Στο πέρασμα της ιστορίας, οι θρησκείες έχουν διαδραματίσει καίριο ρόλο στον περιορισμό της ανθρωπίνης δράσης και την προστασία της φυσικής και ψυχολογικής ακεραιότητας και αξιοπρέπειας των ανθρώπων. Παρ' όλα αυτά, αν και οι θρησκευτικές φιλοσοφίες έχουν συμβάλλει στην ανάπτυξη μίας συνείδησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξιοπρέπειας, τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τη θρησκεία και την πίστη σε ορισμένες περιπτώσεις προκαλούν εντάσεις και έρχονται σε αντίθεση με τα άλλα δικαιώματα. Όπως είδαμε στην περίπτωση των επιβλαβών παραδοσιακών πρακτικών, ορισμένες φορές η πίστη ή οι πεποιθήσεις χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν φυσικές βλάβες που προκαλούν αδιαμφισβήτητα σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία.

Υπάρχουν θρησκευτικές πρακτικές στην κοινότητά σας που εσείς θεωρείτε επιβλαβείς;

Διακρίσεις και μισαλλοδοξία με βάση τη θρησκεία ή την πίστη

Η θρησκευτική μισαλλοδοξία παρατηρείται σε διάφορα επίπεδα: μεταξύ πιστών της ίδιας θρησκείας (ενδο-θρησκευτική μισαλλοδοξία): μεταξύ μιας θρησκείας ή μιας θρησκευτικής στάσης και μιας άλλης, με διαφόρων μορφών συγκρούσεις μεταξύ ατόμων και ομάδων (δια-θρησκευτική μισαλλοδοξία): με τη μορφή του συγκρουσιακού αθεϊσμού ή του συγκρουσιακού θεϊσμού, που δεν ανέχονται την ελεύθερη επιλογή και άσκηση άλλων θρησκειών ή πεποιθήσεων ή με τη μορφή του αντι-κοσμικισμού (anti-secularism). Η θρησκευτική μισαλλοδοξία συχνά συγχέεται με την ξενοφοβία και άλλες μορφές διακρίσεων: κάποιες φορές χρησιμοποιείται επίσης για να δικαιολογήσει διακρίσεις.

Οι περισσότερες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με την ελευθερία της θρησκείας και της πίστης σχετίζονται επίσης με την ελευθερία από διακρίσεις. Η διάκριση με βάση τη θρησκεία και την πίστη αντίκειται στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά παρ' όλα αυτά αποτελεί βίωμα πολλών ανθρώπων καθημερινά σε όλη την Ευρώπη. Το γεγονός ότι η θρησκεία και η πίστη συχνά συγχέονται με τον πολιτισμό, την εθνικότητα και την εθνότητα, περιπλέκει την κατάσταση και την καθιστά πιο επώδυνη σε ατομικό επίπεδο: μπορεί κανείς να δεχθεί διάκριση με βάση τη θρησκεία που φέρεται να ασπάζεται, ακόμα και αν δεν πιστεύει σ' αυτή.

Μην πληγώνεις τους άλλους
με τρόπους που εσύ ο ίδιος
θα θεωρούσες ότι είναι
επώδυνοι.

Udanavarga

Η διάκριση και η μισαλλοδοξία επηρεάζουν αρνητικά την κοινωνία στο σύνολό της και ιδίως τους νέους που τις βιώνουν. Οι επιπτώσεις μπορεί να είναι οι εξής:

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Αυτο-διαχωρισμός
- Εσωτερικευμένη καταπίεση
- Αποχή από τις σχολικές δραστηριότητες
- Έλξη από βίαιες εξτρεμιστικές ιδεολογίες
- Εγκατάλειψη σχολείου
- Προβλήματα υγείας/ κατάθλιψη⁶
- Μη αξιοποίηση δυνατοτήτων

Η θρησκευτική μισαλλοδοξία συνήθως ενισχύει το μίσος και τις ένοπλες συγκρούσεις, όχι τόσο με την έννοια ότι τις προκαλεί, αλλά γιατί, όπως δείχνουν οι ένοπλες συγκρούσεις στα Βαλκάνια και στον Καύκασο, το να είναι κανείς φορέας μιας θρησκείας συνηθίζει να θέτει διαχωριστικές γραμμές. Οι συνέπειες της διεθνούς τρομοκρατίας και των «πολέμων κατά της τρομοκρατίας» υπήρξαν ιδιαίτερα καταστροφικές στην Ευρώπη και πέρα από αυτή, ιδίως γιατί η θρησκευτική μισαλλοδοξία ενέχει την ξενοφοβία και το ρατσισμό.

Καμία κοινωνική ομάδα, θρησκεία ή κοινότητα δεν έχει το μονοπώλιο της διάκρισης. Αν και τα επίπεδα της προστασίας της ελευθερίας της θρησκείας και της πίστης ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, η θρησκευτική μισαλλοδοξία και οι διακρίσεις επηρεάζουν όλη την Ευρώπη.

Διακρίσεις και μισαλλοδοξία εναντίον Μουσουλμάνων (Ισλαμοφοβία)

Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει έντονη ανησυχία για την αύξηση της Ισλαμοφοβίας, του φόβου και του μίσους για το Ισλάμ, που φέρει ως αποτέλεσμα τις διακρίσεις σε βάρος των Μουσουλμάνων ή ανθρώπων που συνδέονται με το Ισλάμ. Το Ισλάμ είναι η πιο διαδεδομένη θρησκεία στην Ευρώπη μετά το Χριστιανισμό και η κύρια θρησκεία πολλών κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η εχθρότητα απέναντι στο Ισλάμ και στους Μουσουλμάνους, ιδίως μετά τους «πολέμους κατά της τρομοκρατίας», αποκάλυψε βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις εναντίον των Μουσουλμάνων σε πολλές ευρωπαϊκές κοινότητες. Με βάση την αντίληψη ότι η θρησκεία του Ισλάμ συνδέεται μόνο με την τρομοκρατία και τον εξτρεισμό, η Ισλαμοφοβία έχει συμβάλει στην ανάπτυξη αρνητικών απόψεων αναφορικά με το Ισλάμ και τους Μουσουλμάνους, μέσω μίας λανθασμένης γενίκευσης που θέλει όλες τις μουσουλμανικές χώρες και του Μουσουλμάνους, φορείς του στρατευμένου θρησκευτικού εξτρεισμού και του υπερ-συντηρητισμού. Αυτή η μισαλλοδοξία και η στερεοτυπική στάση απέναντι στο Ισλάμ έχει εκδηλωθεί με πολλούς τρόπους, από λεκτικές ή γραπτές προσβολές, διακρίσεις σε σχολεία και χώρους εργασίας και ψυχολογική παρενόχληση ή πίεση, μέχρι και ξεκάθαρες βίαιες επιθέσεις σε τζαμιά αλλά και άτομα, ιδίως εναντίον γυναικών που φορούν μαντίλες⁷. Σε αυτό το πλαίσιο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης έχουν παίξει ένα ρόλο, προβάλλοντας κατά καιρούς, διαστρεβλωμένες, αν όχι ξεκάθαρα στερεοτυπικές και δυσφημιστικές, αναπαραστάσεις Μουσουλμάνων.

Όπως σε άλλες περιπτώσεις διακρίσεων με βάση το θρήσκευμα, η διάκριση εναντίον των Μουσουλμάνων μπορεί να επικαλυφθεί από άλλες μορφές διάκρισης, όπως η ξενοφοβία, το αντι-μεταναστευτικό αίσθημα, ο ρατσισμός και ο σεξισμός.

Γιατί όλος ο νόμος συγκεφαλαιώνεται πλήρως σε ένα λόγο, στην εντολή: Αγάπα τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου.

Απόστολος Παύλος

Έξι επαναλαμβανόμενες προκαταλήψεις για τους Μουσουλμάνους

Όλοι ίδιοι: Οι Μουσουλμάνοι θεωρούνται όλοι ίδιοι μεταξύ τους, ανεξαρτήτως εθνικότητάς, κοινωνικής τάξης και πολιτικών απόψεων, ανεξαρτήτως του βαθμού προσκόλλησης στις πεποιθήσεις και τα έθιμά τους.

Όλοι υποκινούνται από τη θρησκεία: Θεωρείται ότι μοναδικό και σημαντικότερο στοιχείο των Μουσουλμάνων, σε όλες τις περιστάσεις είναι η θρησκευτική τους πίστη. Οπότε, αν για παράδειγμα οι Μουσουλμάνοι λειτουργούν βίαια, θεωρείται ότι αυτό συμβαίνει επειδή η θρησκεία τους υποστηρίζει τη βία.

Τελείως «άλλοι»: Οι Μουσουλμάνοι θεωρούνται ότι είναι τελείως διαφορετικοί. Θεωρείται ότι έχουν ελάχιστα κοινά ενδιαφέροντα, αν έχουν καθόλου, σε ελάχιστο βαθμό κοινές ανάγκες ή αξίες με ανθρώπους χωρίς Μουσουλμανικό υπόβαθρο.

Πολιτιστικά και ηθικά κατώτεροι: Οι Μουσουλμάνοι θεωρούνται πολιτιστικά και ηθικά κατώτεροι και επιρρεπείς στον παραλογισμό και τη βία, μη ανεκτικοί απέναντι στις γυναίκες, περιφρονητικοί απέναντι σε κοσμοθεωρίες διαφορετικές από τις δικές τους και αναίτια εχθρικοί και μνησικάκοι απέναντι «στη Δύση».

Απειλή: Οι Μουσουλμάνοι θεωρούνται απειλή για την ασφάλεια, σιωπηρά ή ανοιχτά προσκείμενοι στη διεθνή τρομοκρατία και τους καταλογίζεται ότι τείνουν να «εξισλαμίσουν» τις χώρες όπου ζουν.

Η συνεργασία είναι αδύνατη: Ως συνέπεια των προηγούμενων πέντε αντιλήψεων, θεωρείται ότι δεν υπάρχει δυνατότητα ενεργούς συνεργασίας μεταξύ Μουσουλμάνων και ανθρώπων με διαφορετικό θρησκευτικό ή πολιτισμικό υπόβαθρο.

Οδηγίες για Εκπαιδευτές για την Αντιμετώπιση της Μισαλλοδοξίας και των Διακρίσεων κατά των Μουσουλμάνων, OSCE/ODIHR, Συμβούλιο της Ευρώπης και UNESCO

Αντι-Χριστιανικά αισθήματα (Χριστιανοφοβία)

Η Χριστιανοφοβία αναφέρεται σε κάθε μορφή διάκρισης και μισαλλοδοξίας εναντίον ορισμένων ή όλων των Χριστιανών, της Χριστιανικής θρησκείας ή της πρακτικής του Χριστιανισμού. Όπως άλλες μορφές διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία, οι αυτοурγοί μπορεί να είναι άνθρωποι άλλων θρησκειών – συχνά ευρέως διαδεδομένων, καθώς επίσης και θεσμοί. Η εχθρικότητα απέναντι στους Χριστιανούς εκδηλώνεται με επιθέσεις εναντίον λατρευτικών χώρων, λεκτικές επιθέσεις και ιδίως σε χώρες όπου οι Χριστιανοί είναι μειονότητα, απαγορεύσεις δημιουργίας και κάποιες φορές διατήρησης, εκκλησιών ή μοναστηριών.

Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η αύξηση των επιθέσεων εναντίον Χριστιανών στη Μέση Ανατολή. Μία σύσταση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης σε αυτό το θέμα καταγράφει, μεταξύ άλλων, την ανάγκη «αύξησης του βαθμού της ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση όλων των μορφών θρησκευτικού φονταμενταλισμού και χειραγώγησης των θρησκευτικών πεποιθήσεων για πολιτικούς λόγους, οι οποίοι είναι πολύ συχνά η αιτία της σύγχρονης τρομοκρατίας. Η εκπαίδευση και ο διάλογος είναι δύο σημαντικά εργαλεία που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην αποτροπή τέτοιων δεινών»⁸.

Έχετε βιώσει ποτέ κάποια προκατάληψη εξαιτίας της θρησκείας ή της πίστης σας; Πώς αντιδράσατε;

Αντισημιτισμός

Ο αντισημιτισμός – εχθρικότητα απέναντι στους Εβραίους ως μία θρησκευτική ή μειονοτική ομάδα, που συχνά συνοδεύεται από κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές διακρίσεις – είναι ένα παράδειγμα συνδυασμού του ρατσισμού και των θρησκευτικών διακρίσεων. Αν και οι άμεσοι στόχοι του αντισημιτισμού είναι οι Εβραίοι, το κίνητρο για τις διακρίσεις και τη βία δεν βασίζεται κατ' ανάγκη στον Ιουδαϊσμό, αλλά στους Εβραίους ως λαό.

Οι εκθέσεις των οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τακτικά αναφέρονται σε μία ανησυχητική αύξηση του αριθμού των αντισημιτικών επιθέσεων που συνοδεύονται, σε ορισμένες χώρες, από την αυξανόμενη χρήση ενός ανοιχτά αντισημιτικού λόγου στην πολιτική αρένα. Τα συμβάντα περιλαμβάνουν επιθέσεις εναντίον εβραϊκών σχολείων, «ενώ όλο και περισσότερα, οι Εβραίοι μαθητές δέχονταν επιθέσεις, παρενοχλούνται και τραυματίζονται στο δρόμο τους προς και από το σχολείο ή μέσα στη σχολική αίθουσα, πολλές φορές και από τους συμμαθητές τους. Οι εκπαιδευτές αναφέρουν ότι ο όρος “Εβραίος” έχει γίνει μία δημοφιλής βρισιά μεταξύ των νέων.»⁹ Αντί να περιορίζεται σε εξτρεμιστικούς κύκλους, ο Αντισημιτισμός μετατρέπεται σε επικρατούσα τάση.

Στην Σύσταση Νο. 9 για τη μάχη ενάντια στον Αντισημιτισμό που υιοθετήθηκε το 2004, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας συστήνει στα κράτη μέλη, μετα-

Κάνε στους άλλους αυτό που έκαναν αυτοί για σένα· και αυτό που δεν θα ήθελες να κάνουν σ' εσένα, μην το κάνεις σ' αυτούς.

Προφήτης Μωάμεθ

ξύ άλλων, να διασφαλίσουν ότι ο ποινικός κώδικας ποινικοποιεί τις αντισημιτικές δράσεις όπως:

- τη δημόσια υποκίνηση της βίας, του μίσους, των διακρίσεων, των δημόσιων προσβολών, της δυσφήμισης και των απειλών που απευθύνονται σε ένα άτομο ή σε μία ομάδα ατόμων στη βάση της πραγματικής ή υποτιθέμενης εβραϊκής ταυτότητας ή καταγωγής τους
- τη δημόσια χρήση αντισημιτικού λόγου, ο οποίος αναπαράγει μία ιδεολογία που υποτιμά ή αμαυρώνει μία ομάδα ατόμων στη βάση της εβραϊκής ταυτότητας ή καταγωγής τους
- τη δημόσια άρνηση, τον ευτελισμό, την δικαιολόγηση ή την επιδοκιμασία του Ολοκαυτώματος και των εγκλημάτων γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ή εγκλημάτων πολέμου που διαπράχθηκαν εναντίον ανθρώπων στη βάση της εβραϊκής ταυτότητας ή καταγωγής τους
- τη βεβήλωση και τη βλασφημία, με αντισημιτικό σκοπό, εβραϊκής ιδιοκτησίας και μνημείων
- τη δημιουργία ή αρχηγία ομάδας που προωθεί τον Αντισημιτισμό.

Η θρησκευτική μισαλλοδοξία και διάκριση δεν περιορίζεται στον Αντισημιτισμό, τη Χριστιανοφοβία ή την Ισλαμοφοβία. Μια άλλη μορφή διάκρισης είναι η μη-αναγνώριση κάποιων θρησκειών και η μη ισότιμη αντιμετώπισή τους. Οι θρησκείες και τα συστήματα πεποιθήσεων μπορούν επομένως να απαγορευθούν, να διωχθούν ή να υποβληθούν σε στενό έλεγχο λόγω της υποτιθέμενης «αιρετικής» φύσης τους ή στη βάση του ότι είναι «ασήμαντες».

Είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι η ελευθερία της θρησκείας και της πίστης περιλαμβάνει το δικαίωμα στην αλλαγή θρησκείας και το δικαίωμα μη τήρησης ή απόρριψης μιας θρησκείας.

? Τι συμβαίνει αν αποφασίσετε να υιοθετήσετε μία θρησκεία διαφορετική από την οικογένεια και την κοινότητά σας;

Παρά τις αυξανόμενες και εκτεταμένες εκδηλώσεις θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, είναι σημαντικό να έχουμε υπόψη μας ότι η θρησκεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι απολύτως συμβατά και ότι μόνο ένα πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να διασφαλίσει για όλους ελευθερία θρησκείας και πίστης.

Η ιστορία της Ευρώπης είναι πράγματι γεμάτη από παραδείγματα βιαιοπραγιών και βαρβαρότητας στο όνομα της θρησκείας. Αυτές οι ενέργειες πραγματοποιούνταν και συνεχίζουν να πραγματοποιούνται από άνδρες και γυναίκες, χωρίς να επιβάλλονται από θρησκευτικές απόψεις.

Ευτυχώς, η ιστορία και η πραγματικότητα του κόσμου μας είναι επίσης μία ζωντανή ένδειξη αισιοδοξίας για τη θρησκευτική διαφορετικότητα: καμία κοινωνία δεν είναι μονοθρησκευτική και κατένενα σύστημα σκέψης δεν κυριάρχησε ποτέ, ακόμα και σε περιόδους απόλυτου ολοκληρωτισμού. Επιπλέον, τα παραδείγματα ανθρώπων που αποδέχονται ο ένας τον άλλον, ανεξαρτήτως των θρησκευτικών τους διαφορών και συχνά βρίσκονται ενωμένοι για την προάσπιση της διαφορετικότητας, είναι περισσότερα από από τα μισαλλόδοξα παραδείγματα.

Δεν θα πρέπει ποτέ κανείς να κάνει κάτι σε κάποιον που ο ίδιος θεωρεί ότι θα ήταν βλαβερό για τον εαυτό του. Αυτό, εν συντομία, είναι ο κανόνας του ντάρμα.

Brihaspati, Mahabharata

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο «Ζώντας Μαζί ως Ίσοι απέναντι στην Αξιοπρέπεια» (2008) του Συμβουλίου της Ευρώπης αναγνωρίζει ότι μία ποικιλία θρησκευτικών και κοσμικών αντιλήψεων για τη ζωή έχουν εμπλουτίσει την πολιτισμική κληρονομιά της Ευρώπης και σημειώνει τη σημασία του δια-θρησκευτικού και ενδο-θρησκευτικού διαλόγου για την ανάπτυξη της κατανόησης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Τονίζει επίσης, ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης «θα παραμείνει ουδέτερο απέναντι στις διάφορες θρησκείες, ενώ θα υπερασπίζεται την ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όλων των πολιτών και την αντίστοιχη αυτονομία του κράτους και των θρησκειών»¹⁰.

Η προώθηση της θρησκευτικής ανεκτικότητας και του διαθρησκευτικού διαλόγου είναι επίσης, μία από τις προτεραιότητες της πολιτικής για τη νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πολλές από τις εκδηλώσεις που οργανώθηκαν υπό την αιγίδα της καμπάνιας «Όλοι Διαφορετικοί – Όλοι Ίσοι» το 2007-2008 προχώρησαν σε συστάσεις και ανέπτυξαν σχέδια δράσης για την προώθηση του δια-θρησκευτικού διαλόγου στη δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της Διακήρυξης Νεολαίας για το Δια-Θρησκευτικό και Διαπολιτισμικό Διάλογο στον τομέα της νεολαίας της Ιστανμπούλ¹² και το Σχέδιο Δράσης Καζάν¹³. Όλα αυτά τα έγ-

Μάθετε περισσότερα στο Θρησκευτική Διαφορετικότητα και τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, το βιβλίο αναφοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης για σχολεία.¹¹

Ο τομέας της εκπαίδευσης μπορεί να αποτελεί πεδίο εντάσεων για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τη θρησκεία και την πίστη, όπως για παράδειγμα ο περιορισμός του δικαιώματος της ελευθερίας στη θρησκεία και την πίστη ή η χρήση θρησκευτικών συμβόλων στο σχολείο. Την ίδια στιγμή, η εκπαίδευση είναι επίσης μία από τις σημαντικότερες σφαίρες της ζωής, στο πλαίσιο της οποίας μπορούν να εξουδετερωθούν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις. Σε αυτό το πνεύμα, το ODIHR, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η UNESCO εξέδωσαν τις Οδηγίες για Εκπαιδευτές για την Αντιμετώπιση της Μισαλλοδοξίας και των Διακρίσεων κατά των Μουσουλμάνων.¹⁴ Το έγγραφο αυτό έχει ως στόχο να υποστηρίξει δασκάλους, εκπαιδευτές δασκάλων, ειδικούς εκπαιδευτικής πολιτικής, καθώς επίσης και μη-κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της μη-τυπικής εκπαίδευσης για τη δραστηριοποίησή τους ενάντια στην Ισλαμοφοβία.

Η θρησκεία και η πίστη στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Folgere και άλλοι κατά Νορβηγίας (2007)

Οι γονείς προσέφυγαν επιτυχώς στο δικαστήριο του Στρασβούργου για να απαλλαγούν από υποχρεωτικά θρησκευτικά μαθήματα ενός συγκεκριμένου δόγματος του Χριστιανισμού. Το δικαστήριο απεφάνθη ότι το κράτος παραβίαζε το Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου νο1, το οποίο αναφέρει «δεν πρέπει κανένα άτομο να στερηθεί το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το κράτος θα πρέπει να σέβεται το δικαίωμα των γονιών να διασφαλίσουν το είδος της παιδείας και της διδασκαλίας που βρίσκεται σε αρμονία με τις δικές τους θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις».

Lautsi κατά Ιταλίας (2011)

Τα παιδιά της κυρίας Lautsi πήγαιναν στο δημόσιο σχολείο, όπου όλες οι σχολικές αίθουσες είχαν έναν σταυρό στον τοίχο, κάτι που θεώρησε ότι αντίκειται στην αρχή της κοσμικότητας με την οποία επιθυμούσε να αναθρέψει τα παιδιά της. Κατήγγειλε στο Δικαστήριο ότι αυτό αποτελούσε παράβαση του Άρθρου 9 (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) και του Άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου νο1 (δικαίωμα στην εκπαίδευση). Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι δεν υπήρχε καμία παράβαση· συγκεκριμένα έκρινε ότι το ζήτημα των θρησκευτικών συμβόλων στις σχολικές αίθουσες ήταν, καταρχήν, ένα θέμα που ενέπιπτε στο πεδίο της διακριτικής ευχέρειας του κράτους, υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές αποφάσεις δεν οδήγησαν σε κάποια μορφή προσηλυτισμού και δεν υπήρξε κάτι που να υποδηλώνει ότι οι αρχές ήταν μη ανεκτικές απέναντι σε μαθητές που πίστευαν σε άλλες θρησκείες, ήταν μη-πιστοί ή δεν είχαν θρησκευτικές φιλοσοφικές πεποιθήσεις.

Ercep κατά Τουρκίας (2011)

Η υπόθεση αυτή αφορούσε στην άρνηση ενός προσφύγοντος, Μάρτυρα του Ιεχωβά και αντιρρησία συνείδησης, να υπηρετήσει στρατιωτική θητεία για λόγους συνείδησης και στις διαδοχικές καταδίκες που προέκυψαν. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι υπήρξε παράβαση του Άρθρου 9 και παράβαση του Άρθρου 6 (δικαίωμα σε δίκαιη δίκη). Κάλεσε την Τουρκία να ενεργοποιήσει νομοθεσία που αφορά σε αρνητές στράτευσης και να εισάγει μία εναλλακτική μορφή θητείας.

Κάθε ον που αναπνέει, που υπάρχει, που ζει ή που έχει την υπόσταση ή τη δυνατότητα της ζωής, δεν θα πρέπει να καταστρέφεται ή να κυριαρχείται ή να καθυποτάσσεται ή να βλάπτεται ή να στερείται της υπόστασης ή των δυνατοτήτων του. Όπως εσύ δεν επιθυμείς να θλίβεσαι ή να πονάς, με τον ίδιο τρόπο όσοι αναπνέουν, υπάρχουν, ζουν, ανεξαρτήτως στάσης ζωής, δεν επιθυμούν τη θλίψη και τον πόνο.

Acaranga Sutra

Δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας και ζητήματα θρησκείας και πίστης

Η θρησκεία είναι ένα θέμα με το οποίο ασχολούνται πολλοί νέοι στην καθημερινή τους ζωή, στο σπίτι, στο δημόσιο χώρο, στην εργασία ή στο σχολείο. Η δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας μπορεί να βοηθήσει ώστε οι θρησκευτικές διαφορές να γίνουν ένας παράγοντας πολιτισμικού εμπλουτισμού για τους νέους, αντί μια πηγή συγκρούσεων, ειδικά υπό το πρίσμα της αμοιβαίας κατανόησης, της ανεκτικότητας και της αποδοχής της διαφορετικότητας.

Είτε δουλεύουν σε τοπικό, περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο, οι διοργανωτές δραστηριοτήτων για νέους πρέπει να έχουν υπόψη τους τον πιθανό ρόλο και την επιρροή της θρησκείας και της πί-

στης στη διαδικασία κάθε καθορισμένης δραστηριότητας, όπως επίσης και τους αντικειμενικούς στόχους της δραστηριότητας. Η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι ένα καλό σημείο εκκίνησης' αξιοποιώντας την ως πηγή δύναμης είναι ένας εξαιρετικός τρόπος να συνεχίσετε. Ένας αυξανόμενος αριθμός οργανώσεων νεολαίας δραστηριοποιούνται στο πεδίο του δια-θρησκευτικού διαλόγου, προωθώντας τον ισότιμο διάλογο και κάνοντας κριτική στις δικές τους θρησκευτικές παραδόσεις, με στόχο την ενίσχυση της κατανόησης.

Το να ληφθούν υπόψη, πριν και κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας, οι διαφορές στην πίστη και τις πρακτικές που υπάρχουν στο εσωτερικό μιας ομάδας, είναι κάτι που μπορεί από την αρχή να συνεισφέρει στη δημιουργία καλύτερης ατμόσφαιρας εντός της ομάδας. Η γνώση για τελετουργίες και πρακτικές διαφορετικών θρησκειών μπορεί να αποδειχθεί πολύ χρήσιμη και σημαντική για την καλή λειτουργία και επιτυχία μιας δραστηριότητας που απευθύνεται σε νέους. Το να συνηγορήσουν οι διοργανωτές μιας δραστηριότητας νέων τους διατροφικούς κανόνες, τον τόπο και το χρόνο της προσευχής, το θρησκευτικό ημερολόγιο και τις καθημερινές πρακτικές των διαφορετικών θρησκευτικών ομάδων (όπως για παράδειγμα, το Σάββατο, την προσευχή της Παρασκευής, το Ραμαζάνι, τον εορτασμό της Κυριακής, τις αργίες) θα μπορούσε να τους βοηθήσει να παράσχουν ένα ειρηνικό περιβάλλον με σεβασμό, όπως επίσης και να αποφύγουν προβλήματα μετακινήσεων, συγχρονισμού και αποδοτικότητας της δραστηριότητας. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου διεξαγωγής της δραστηριότητας και οι προσδοκίες για το χώρο που την φιλοξενεί είναι εξίσου σημαντικά, προκειμένου να επιδειχθεί σεβασμός για τις ανάγκες της ομάδας των συμμετεχόντων.

Η κατάκτηση ενός βαθμού ευαισθησίας απέναντι στη θρησκευτική ποικιλομορφία στο εσωτερικό της ομάδας θα εξασφάλιζε μια θετική στάση, θα δημιουργούσε κίνητρα και θα προκαλούσε την περιέργεια για τις θρησκευτικές πρακτικές και πεποιθήσεις των άλλων. Αυτό θα βοηθούσε επίσης την προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού και της κατανόησης, ενώ παράλληλα θα συνεπικουρούσε στο να ξεπεραστούν οι όποιες ισχυρές προκαταλήψεις που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές.

❓ Πόσο σημαντική είναι η θρησκευτική ανεκτικότητα στη συνεργασία σας με νέους;

Η πίστη αποτελεί σημαντικό τμήμα της δραστηριοποίησης στον τομέα της νεολαίας και πολλές οργανώσεις νεολαίας που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Ο τομέας νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης συνεργάζεται στενά με πολλές διεθνείς οργανώσεις νεολαίας που ασχολούνται με την πίστη και ενθαρρύνει τη μεταξύ τους συνεργασία. Οι έρευνες και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας συνήθως περιλαμβάνουν οργανώσεις όπως:

- Το Οικουμενικό Συμβούλιο Νεολαίας στην Ευρώπη
- Την Ευρωπαϊκή Συμμαχία των ΧΑΝ
- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Νεολαίας των Μπαχάι
- Την Ευρωπαϊκή Αδελφότητα της Χριστιανικής Νεολαίας
- Την Ευρωπαϊκή Ένωση Εβραίων Φοιτητών
- Το Φόρουμ της Ευρωπαϊκής Νεολαίας Μουσουλμάνων και Φοιτητικές Οργανώσεις
- Τη Διεθνή Ομοσπονδία των Καθολικών Οργανώσεων Νεολαίας
- Το Διεθνές Κίνημα των Καθολικών Αγροτών Νέων και Νέων της Υπαίθρου στην Ευρώπη
- Τους Διεθνείς Νέους Καθολικούς Φοιτητές – Διεθνές Κίνημα Καθολικών Φοιτητών
- Το Ισλαμικό Συνέδριο Φόρουμ της Νεολαίας για το Διάλογο και τη Συνεργασία
- Το Φόρουμ Νεολαίας Pax Christi
- Τον Σύνδεσμο – Παγκόσμια Αδελφότητα Ορθόδοξης Νεολαίας
- Την Παγκόσμια Συριακή Συμμαχία
- Τον Ευρωπαϊκό Σύνδεσμο Νέων Χριστιανών Γυναικών
- Την Παγκόσμια Ομοσπονδία Χριστιανών Φοιτητών

Ορισμένες από αυτές τις οργανώσεις συναντήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας και συνέθεσαν τη Βασισμένη στην Πίστη Ομάδα από οργανώσεις νεολαίας προκειμένου αυτές

Αγάπα τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου.

Λευιτικό

Να θεωρείς το κέρδος του
πλησίον σου δικό σου κέρδος,
και την απώλεια του πλησίον
σου δική σου απώλεια.

T'ai Shang Kan Ying P'ien

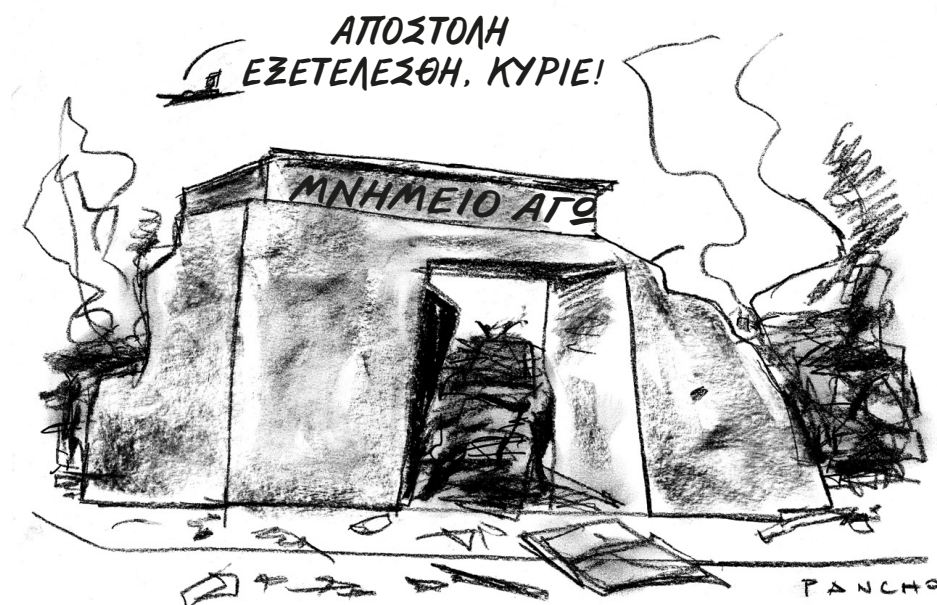

να γνωριστούν μεταξύ τους, να προωθήσουν τη διαφορετικότητα και να καταπολεμήσουν τις διακρίσεις και το μίσος. Με την ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Εκπαίδευσης Ομότιμων, την Ευρωπαϊκή Ένωση Εβραίων Φοιτητών, το Οικουμενικό Συμβούλιο Νεολαίας στην Ευρώπη, το Φόρουμ της Ευρωπαϊκής Νεολαίας Μουσουλμάνων και Φοιτητικές Οργανώσεις, τη Διεθνή Ομοσπονδία των Καθολικών Οργανώσεων Νεολαίας, το Διεθνές Κίνημα Καθολικών Φοιτητών, τη Διεθνή Ραχ Χριστί και την Παγκόσμια Ομοσπονδία Χριστιανών Φοιτητών, η Ομάδα Ειδικών παρήγαγε το 2008 μία Εργαλειοθήκη για το δια-θρησκευτικό διάλογο για τον τομέα δραστηριοποίησης με τους νέους – Συμβιώνοντας με Διαφορετική Πίστη. Η Εργαλειοθήκη, που δημοσιεύτηκε από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, παρέχει πληροφορίες για μονοθεϊστικές θρησκείες και προτείνει πολλές μεθοδολογίες και δραστηριότητες, ώστε προκαταλήψεις και στερεότυπα που σχετίζονται με τη θρησκεία να καταστούν κατανοητά, να αποδομηθούν και να προωθηθεί ο δια-θρησκευτικός διάλογος. Μπορείτε να κατεβάσετε την εργαλειοθήκη από τη διαδικτυακή σελίδα του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας (www.youthforum.org) ή από τη σελίδα των συνεργαζόμενων οργανώσεων.

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Religion> (ημερομηνία πρόσβασης: 9 Ιουλίου 2012)
- ² Θρησκεία (2007) Εγκυκλοπαίδεια Britannica στο: www.britannica.com/eb/article-9063138
- ³ LindaWoodhead, με τη Rebecca Catto: «Θρησκεία ή πίστη»: Προσδιορισμός ζητημάτων και προτεραιοτήτων. Επιτροπή Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σελ. iii: www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/research/research_report_48__religion_or_belief.pdf
- ⁴ Οι Μεγαλύτερες Θρησκείες του Κόσμου Ταξινομημένες με βάση τον Αριθμό των Πιστών: www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html
- ⁵ Γενική Παρατήρηση 22 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Άρθρο 18 της ΔΣΑΠΔ
- ⁶ ΟΑΣΕ/ΓΔΘΑΔ, Συμβούλιο της Ευρώπης, UNESCO, Οδηγίες για Εκπαιδευτές για την Αντιμετώπιση της Μισαλλοδοξίας και της Διάκρισης κατά Μουσουλμάνων, 2011
- ⁷ FAIR (Forum Against Islamophobia and Racism – Φόρουμ Ενάντια στην Ισλαμοφοβία και το Ρατσισμό), διαθέσιμο στο: www.fairuk.org/introduction.htm
- ⁸ Σύσταση 1957 (2011) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της «Βία κατά Χριστιανών στη Μέση Ανατολή»
- ⁹ ΟΑΣΕ-ΓΔΘΑΔ και Yad Vashem, Συζητώντας για τον Αντισημιτισμό: Γιατί και Πώς; Ένας Οδηγός για Εκπαιδευτές, 2007
- ¹⁰ Συμβούλιο της Ευρώπης, Λευκή Βίβλος για το Διαπολιτισμικό Διάλογο «Ζώντας μαζί ως ίσοι με αξιοπρέπεια», Παρουσιάστηκε από τους Υπουργούς Εξωτερικών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην 118η Συνάντηση Υπουργών (Στρασβούργο, 7 Μαΐου 2008), σελ. 23, διαθέσιμο στο: www.coe.int/t/t/dg4/intercultural/Source/Pub_White_Paper/White%20Paper_final_revised_EN.pdf Βλέπε επίσης τη Διακήρυξη του Σαν Μαρίνο του 2007
- ¹¹ www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Coordinators/2006_14_CDED_ReligiousDiversity.pdf
- ¹² «Διακήρυξη Νεολαίας της Ιστανμπούλ για το Δια-θρησκευτικό και Διαπολιτισμικό Διάλογο στη Δουλειά με τους Νέους», Συμπόσιο Δια-θρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου στη Δουλειά με τους Νέους, Ιστανμπούλ, Τουρκία, 27-31 Μαρτίου 2007: www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2008_Istanbul_Declaration_en.pdf
- ¹³ «Σχέδιο Δράσης Καζάν», Παγκόσμιο Φόρουμ Νεολαίας «Ο Διαπολιτισμικός Διάλογος και η Θρησκευτική του Διάσταση», Καζάν, Δημοκρατία του Ταταρσταν, Ρωσική Ομοσπονδία, 30 Νοεμβρίου – 4 Δεκεμβρίου 2008: www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2008_Kazan_Action_Plan_en.pdf
- ¹⁴ Οδηγίες για Εκπαιδευτές για την Αντιμετώπιση της Μισαλλοδοξίας και των Διακρίσεων κατά Μουσουλμάνων, ΟΑΣΕ/ΓΔΘΑΔ, Συμβούλιο της Ευρώπης, UNESCO, 2011: www.coe.int/t/dg4/education/edc/resources

Μνήμη

Τι είναι η μνήμη;

Μνήμη: ουσιαστικό

- Μνήμη ή ανάμνηση ενός συγκεκριμένου πράγματος
- Η πράξη της ανάμνησης
- Ένα μνημείο ή έγγραφη κάποια γεγονότος, προσώπου κ.λ.π.

Αγγλικό Λεξικό της Οξφόρδης

Οι κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι βαρβαρότητες, όπως για παράδειγμα το Ολοκαύτωμα, το δουλεμπόριο, οι γενοκτονίες, οι πόλεμοι και οι εθνικές εκκαθαρίσεις, δεν είναι εύκολο να ξεχαστούν ή να συγχωρεθούν από τα θύματα. Ωστόσο, η διατήρηση της μνήμης είναι κάτι περισσότερο από απλώς και μόνο το να θυμόμαστε: η ανάμνηση έχει να κάνει με το να διατηρούμε οι ίδιοι μια μνήμη ζωντανή ή τουλάχιστον να μην παραβλέπουμε τις φρικαλεότητες που έχουν συμβεί στο παρελθόν.

Όταν η διατήρηση της μνήμης οργανώνεται από την κοινωνία ή σε επίσημο επίπεδο από τις κυβερνήσεις, συχνά οι άνθρωποι καλούνται να θυμηθούν κάτι που δεν είχαν καν βιώσει άμεσα οι ίδιοι. Τα θύματα ή εκείνοι που επλήγησαν δεν χρειάζονται τέτοιου είδους τεχνητές υπενθυμίσεις: δεν είναι γενικά σε θέση να ξεχάσουν. Η επίσημη μνήμη συνήθως οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να ενημερωθούν και να αναγνωρίσουν δημοσίως τα μέλη της κοινωνίας που δεν επλήγησαν άμεσα τον πόνο των θυμάτων.

Η επίσημη διατήρηση της μνήμης μπορεί να βοηθήσει εκείνους που έχουν πληγεί από ένα τρομερό γεγονός στο παρελθόν να αισθανθούν ότι η κοινωνία στο σύνολό της αναγνωρίζει τον πόνο τους, καταδικάζει τις ενέργειες που τον προκάλεσαν και παρέχει κάποια διαβεβαίωση ότι τέτοιες ενέργειες δεν θα επαναληφθούν στο μέλλον. Η διατήρηση της μνήμης μπορεί να βοηθήσει τα θύματα να αισθανθούν λύτρωση, ώστε να μπορέσουν να ξεπεράσουν το παρελθόν.

Ωστόσο, η επίσημη αναγνώριση τέτοιων γεγονότων μπορεί επίσης να είναι σημαντική συνολικά για την κοινωνία. Η κοινωνία πρέπει να «θυμάται» τη δική της ιστορία – και τα γεγονότα εκείνα που διατάραξαν τις ζωές πολλών ανθρώπων – ώστε να διδαχθεί από το παρελθόν και να μην επαναλάβει τα λάθη για τα οποία μπορεί να ήταν υπεύθυνη. Η διατήρηση της μνήμης, όταν γίνεται σωστά, μπορεί να χρησιμεύσει ως προειδοποιητικό σήμα για την κοινωνία: μπορεί να καταδείξει ότι η ανθρώπινη δράση ή η αδράνεια, η αδιαλλαξία, ο ρατσισμός, η μισαλλοδοξία και άλλες σχετικά κοινές συμπεριφορές, υπό ορισμένες συνθήκες, είναι δυνατό να οδηγήσουν σε τρομερά γεγονότα.

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Dosta!
Ετικέτες Μνήμης
Χρονοδιαγράμματα

Η μνήμη είναι αυτό που μας διαμορφώνει. Η μνήμη είναι ό,τι μας διδάσκει. Πρέπει να καταλάβουμε ότι είναι η λύτρωσή μας.

Estelle Laughlin, Επιζήσασα του Ολοκαυτώματος

Δεν είναι εύκολο να ξεχάσεις, ακόμη κι αν το θες.

Κος Bayijahe, Επιζήσας της γενοκτονίας στη Ρουάντα

Οι πληροφορίες σε αυτήν την ενότητα καλύπτουν θέματα σχετικά με το πώς μπορούν οι κοινωνίες να ενισχύσουν τη συλλογική μνήμη για γεγονότα που οδήγησαν σε μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

? Ποια γεγονότα μνημονεύονται επισήμως στη χώρα σας;

Μνήμη και ανθρώπινα δικαιώματα

Αυτό είναι το πρόβλημα με την εξαίρεση. Η εξαίρεση γίνεται κανονικότητα και στη συνέχεια γίνεται κάτι πολύ ασήμαντο και ύστερα θα πρέπει να καταστεί πιο εξαιρετικό και πιο εξαιρετικό και πιο εξαιρετικό. Και το στίλετο με στόχο τον εχθρό στο τέλος βυθίζεται προς τα μέσα, διατρυπώντας το χαρακτήρα της ίδιας σας της κοινωνίας και διαρρηγνύοντας ακριβώς αυτό που υποτίθεται ότι υπερασπίζεται.

Albie Sachs, Δικαστής

Δεν υπάρχει ανθρώπινο δικαίωμα συνδεδεμένο άμεσα με τη διατήρηση της μνήμης, αλλά τα γεγονότα που η κοινωνία αισθάνεται την ανάγκη να θυμάται είναι σχεδόν πάντα εκείνα που αγνόησαν πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα ορισμένων ομάδων. Θυμόμαστε το Ολοκαύτωμα των Ναζί, επειδή οι Εβραίοι, οι Ρομά, τα άτομα με αναπηρίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι φέροντες συγκεκριμένες πολιτικές πεποιθήσεις και οι Σλάβοι αντιμετωπίστηκαν ως κατώτερα ανθρώπινα όντα και υπέμειναν παραβιάσεις σχεδόν όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Θυμόμαστε τους πολέμους, κυρίως επειδή είναι στιγμές που ο άμαχος πληθυσμός και οι εμπλεκόμενοι σε μάχες χάνουν τη ζωή τους μαζικά. Θυμόμαστε τους εκτοπισμούς ή τις εθνοκαθάρσεις, όχι μόνο λόγω του γεγονότος ότι τα θύματα βίωσαν συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, αλλά και επειδή οι παραβιάσεις έθιξαν αυτές τις συγκεκριμένες ομάδες, αν μη τι άλλο, γιατί θεωρήθηκαν υπάνθρωποι, άτομα ανάξια απόλαυσης της ολότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Θυμόμαστε τις γενοκτονίες, διότι αυτές είναι περιπτώσεις, που ο αφανισμός ενός ολόκληρου λαού γίνεται σκόπιμα. Ο αφανισμός είναι φρικτό γεγονός, αλλά ο σχεδιασμός, η πρόθεση αφανισμού, χτυπά την πιο βασική αρχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με βάση την οποία όλοι οι άνθρωποι πρέπει να θεωρούνται ίσοι απέναντι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα.

Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας

Άρθρο Ι: Τα Συμβαλλόμενα Μέρη επιβεβαιώνουν ότι η γενοκτονία, είτε διαπράττεται σε καιρό ειρήνης, είτε σε καιρό πολέμου, βάσει του διεθνούς δικαίου καθιστά έγκλημα, το οποίο αναλαμβάνουν να αποτρέψουν και να τιμωρήσουν.

Άρθρο ΙΙ: Στην παρούσα σύμβαση, γενοκτονία σημαίνει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πράξεις που διαπράττονται με σκοπό τον αφανισμό, εν συνόλω ή εν μέρει, μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας, όπως:

- (α) δολοφονία μελών της ομάδας
- (β) πρόκληση σοβαρών σωματικών ή διανοητικών βλαβών σε μέλη της ομάδας
- (γ) εσκεμμένη επιβολή στην ομάδα συνθηκών διαβίωσης που αποσκοπούν στη φυσική εξόντωσή της, εν συνόλω ή εν μέρει
- (δ) επιβολή μέτρων που αποσκοπούν στην παρεμπόδιση της αναπαραγωγής της ομάδας
- (ε) δια της βίας μεταφορά παιδιών της ομάδας σε άλλη ομάδα.

Ποια ανθρώπινα δικαιώματα;

Οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αξίζει να θυμόμαστε σχεδόν πάντα περιλαμβάνουν διακρίσεις. Τις παραβιάσεις στο εσωτερικό μιας χώρας – για παράδειγμα, τις μαζικές απελάσεις ή εθνοκαθάρσεις – είναι συνήθως εύκολο να τις αναγνωρίσουμε. Στη γενοκτονία οι διακρίσεις είναι επίσης σαφείς. Ωστόσο, στους πολέμους μεταξύ των χωρών σπάνια εξετάζουμε αν συγκριτικά με εμάς οι άνθρωποι της χώρας – εχθρού έχουν μικρότερη αξία από ότι εμείς οι ίδιοι. Αν το κάναμε, θα πραγματοποιούνταν ίσως περισσότερες προσπάθειες οικοδόμησης της ειρήνης ή διπραγμάτευσης αντί της κήρυξης πολέμου.

Τα γεγονότα που μνημονεύονται είναι συνήθως γεγονότα που συνεπάγονται παραβιάσεις σε όλο το φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επισήμως, μνημονεύονται ή καταμετρώνται τα θύματα που έχασαν τη ζωή τους – εκείνα των οποίων το δικαίωμα στη ζωή αγνοήθηκε. Ωστόσο, γεγονότα όπως ο πόλεμος ή μια γενοκτονία επηρεάζουν τεράστιο αριθμό ανθρώπων που επιβιώνουν, αλλά είναι θύματα – και συχνά υποφέρουν για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Όταν οι υποδομές μιας χώρας έχουν καταστραφεί ή όταν ο αριθμός των προσφύγων που διαφεύγουν της εθνοκάθαρσης κατακλύζει τις υπηρεσίες της νέας χώρας υποδοχής τους, τα «θύματα» της αρχικής πράξης πολλαπλασιάζονται. Νέες μέθοδοι εχθροπραξιών αφήνουν πίσω εκρηκτικούς μηχανισμούς που σκοτώνουν και καταστρέφουν, χημικά υπολείμματα που προκαλούν κακή υγεία και διαλυμένες υποδομές που δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές ανάγκες των ατόμων που ενδέχεται να έχουν επιζήσει.

Αν δεν αναγνωρίζουμε τα «πιο αργά» θύματα των φρικτών γεγονότων και δεν μπορούμε να αποκτήσουμε ακριβή εικόνα του συνολικού αριθμού αυτών που έχουν υποφέρει, τότε πώς μπορούμε να αξιολογήσουμε τις συνέπειες αυτών των ενεργειών; Πώς μπορούμε να τις «θυμόμαστε» με ακρίβεια και πώς μπορούμε να μαθαίνουμε από αυτές για το μέλλον;

Ο Πορτοκαλί Παράγοντας

Ο Πορτοκαλί Παράγοντας ήταν ένα αποφυλλωτικό που χρησιμοποιήθηκε ευρέως στον πόλεμο του Βιετνάμ. Τα αποτελέσματά του για το περιβάλλον και για τους ανθρώπους επεκτείνονται μέχρι σήμερα. Εκτιμάται ότι περίπου 4,8 εκατομμύρια Βιετναμέζοι εκτέθηκαν στον Πορτοκαλί Παράγοντα, με αποτέλεσμα 400.000 άνθρωποι να θανατωθούν ή να ακρωτηριαστούν και 500.000 παιδιά να γεννηθούν με γενετικές ανωμαλίες. Το 2010, τα θύματα εξακολουθούσαν να αναζητούν δικαιοσύνη και αποζημίωση από τα δικαστήρια στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

? Ποια θύματα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου «καταμετρώνται» στη χώρα σας; Μπορείτε να σκεφτείτε άλλα θύματα που δεν καταμετρώνται επισήμως;

Ξεχνώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα

Όταν τρομερά γεγονότα αναγνωρίζεται ότι πρέπει να μνημονεύονται, οι επιζήσαντες ή οι άνθρωποι που επλήγησαν από αυτά μπορεί να νιώθουν κάποια ανακούφιση για το ότι η κοινωνία τα έχει αναγνωρίσει ως λανθασμένα. Μπορεί επίσης να ελπίζουν ότι πλέον δε θεωρούνται μια ομάδα ανθρώπων των οποίων τα δικαιώματα είναι πιθανό να αγνοηθούν. Αυτή η μικρή ανακούφιση, δυστυχώς, για πολλούς ανθρώπους δεν είναι δεδομένη, καθώς τα τραγικά γεγονότα που οι κοινωνίες δεν μνημονεύουν είναι πολύ περισσότερα από εκείνα που αναγνωρίζονται και τιμώνται.

Υπάρχουν μερικά γεγονότα που θυμόμαστε, αλλά δεν τα ανακαλούμε ή δεν τα γνωρίζουμε απαραίτητα με κάθε λεπτομέρεια:

- Πόσα πραγματικά γνωρίζουμε για το δουλεμπόριο, τον αριθμό των θυμάτων και τις άθλιες συνθήκες υπό τις οποίες οι σκλάβοι εκτοπίστηκαν και εξαναγκάστηκαν να δουλεύουν;
- Σε όλη την Ευρώπη, θυμόμαστε το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη μαζική δολοφονία των Εβραίων, αλλά πόσοι άνθρωποι θυμούνται τις άλλες ομάδες που στοχοποιήθηκαν από τους Ναζί; Γνωρίζουμε ότι, σε πληθυσμιακό ποσοστό, οι Ρομά έχασαν ίσως και περισσότερα μέλη από ό,τι οι Εβραίοι;
- Κατά πόσο μπορούμε να αναγνωρίσουμε το ρόλο που έπαιξε η δική μας χώρα στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο – από όποια πλευρά κι αν πολέμησε; Οι πόλεμοι είναι τρομερές στιγμές και μερικές φορές φαίνεται ότι οποιαδήποτε μέσα είναι δικαιολογημένα για να τερματίσουν τον πόλεμο ή για να νικήσουν τον εχθρό. Ωστόσο, ακόμη και για τις περιόδους πολέμου ισχύουν πρότυπα τα οποία είναι σχεδόν βέβαιο ότι παραβιάστηκαν στις μαζικές βομβιστικές επιθέσεις των γερμανικών πόλεων, όπου εκατοντάδες χιλιάδες άμαχοι σκοτώθηκαν.
- Πώς αντιλαμβανόμαστε τα εγκλήματα του Σταλινισμού, συμπεριλαμβανομένων των μαζικών απελάσεων και της πείνας; Ποιος τα θυμάται σήμερα;
- Τι κάνουμε για τη διατήρηση της μνήμης της γενοκτονίας των Αρμενίων και άλλων Χριστιανών κατά τα τελευταία έτη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας;
- Πόσο πραγματικά μας ενδιαφέρει να ξέρουμε για τις επιπτώσεις της αποικιοκρατίας στις αφρικανικές χώρες, για παράδειγμα, στο Κονγκό ή την Αλγερία; Κατά πόσο προτιμάμε να μην γνωρίζουμε;

Το Ολοκαύτωμα θεωρείται παράδειγμα κάθε είδους κατάφωρων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Όλα τα θύματα λαμβάνονται υπόψη.

Συμβούλιο της Ευρώπης

Αυτή η αμαρτία θα στοιχειώνει την ανθρωπότητα για πάντα. Στοιχειώνει εμένα. Και θέλω να με στοιχειώνει.

Jan Karski, ο άνθρωπος που παρέδωσε το μήνυμα για το Πολωνικό Γκέτο στους Συμμάχους του πολέμου, αλλά δεν τον πίστεψαν.

Το μέλλον μας είναι
σπουδαιότερο από το παρελθόν
μας.

Ben Okri

Γινόμαστε ό,τι είμαστε από
τη ριζική και βαθιά ριζωμένη
άρνηση αυτού που οι άλλοι
έχουν φτιάξει για μας.

Jean-Paul Sartre

? Πόσα από τα γεγονότα που αναφέρονται παρακάτω έχετε ακουστά; Μπορείτε να σκεφθείτε άλλες παρόμοιες φρικαλεότητες στις οποίες ενεπλάκη η χώρα σας;

Υπάρχουν και άλλα γεγονότα τα οποία μόλις και μετά βίας μνημονεύονται, ακόμη και σε χώρες που έπαιξαν κάποιο ρόλο στην πρόκλησή τους, ακόμη και όταν ο πόνος του παρελθόντος εξακολουθεί να προκαλεί σήμερα παραβιάσεις δικαιωμάτων:

- Το 1966 στη Νιγηρία ξέσπασε ένας εμφύλιος πόλεμος και έγιναν προσπάθειες αφανισμού των Μπιαφρανών. Χρησιμοποιήθηκε κάθε δυνατό μέσο για την εξόντωση των Ιγκμπο και των Ανατολικότερων. Το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ρώσοι, οι Ανατολικογερμανοί και οι Αιγύπτιοι, συμμετείχαν επίσης σε ό,τι οδήγησε στη δολοφονία και το βασανισμό των εκατομμυρίων Μπιαφρανών.²
- Ο πληθυσμός της Βόρειας Αμερικής πριν από την άφιξη του Κολόμβου το 1492 εκτιμάται μεταξύ 1,8 και 12 εκατομμυρίων. Στα επόμενα τετρακόσια χρόνια, ο αριθμός τους μειώθηκε στις 237.000 περίπου. Πολλοί Ιθαγενείς Αμερικανοί δολοφονήθηκαν αμέσως από τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες· άλλοι πέθαναν από ασθένειες που έφεραν στην περιοχή οι αποικιοκράτες.

«...οι χριστιανοί Ευρωπαίοι εισβολείς συστηματικά δολοφόνησαν ιθαγενείς, από την καναδική Αρκτική μέχρι τη Νότια Αμερική. Προχώρησαν σε πολεμικές επιχειρήσεις, πορείες θανάτου, αναγκαστικές μετεγκαταστάσεις σε άγονα εδάφη, καταστροφή της κύριας προμήθειας τροφής, του βουβαλιού και δηλητηριάσεις.. Μερικοί Ευρωπαίοι στην πραγματικότητα πυροβολούσαν Ινδιάνους για να εξασκηθούν στη σκοποβολή».³

- Το 1885, το Κονγκό προσαρτήθηκε στο Βέλγιο με διάταγμα του πρίγκιπα Λεοπόλδου. Τεράστιες προμήθειες από καουτσούκ βοήθησαν να γίνει ο βασιλιάς ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο. Όμως σε ορισμένες περιοχές, οι επεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε μια προσπάθεια να ικανοποιηθεί η αυξημένη ζήτηση ελαστικών, αφάνισαν μέχρι και το 90% του πληθυσμού.

«Οι χωρικοί μαστιγώνονταν δημοσίως, καίγονταν ζωντανοί και ακρωτηριάζονταν όταν δεν παρήγαγαν αρκετό λάστιχο. Οι στρατιώτες διατάχθηκαν να κόβουν τα χέρια όσων σκότωναν ως απόδειξη ότι δεν σπαταλούσαν τα πυρομαχικά που τους είχαν δοθεί. Στην πραγματικότητα, κάθε στρατιώτης θα έπρεπε να κόβει ένα δεξί χέρι για κάθε βολή».⁴

- Το 1944, όλοι σχεδόν οι Τσετσένοι απελάθηκαν μέσα σε λίγες ημέρες, στη μέση του χειμώνα και αναγκάστηκαν να ταξιδέψουν για 2 με 3 εβδομάδες. Επιβιβάστηκαν σε φορτηγά που μετέφεραν βοοειδή και το μόνο που τους επιτράπη ήταν να πάρουν προμήθειες τριών ημερών. Το ένα τρίτο, έως και ο μισός πληθυσμός πιστεύεται ότι έχασε τη ζωή του, είτε στο δρόμο, είτε στη συνέχεια στην εξορία. Άλλες εθνικές ομάδες από τον Καύκασο απελάθηκαν μαζικά, όπως οι Πολωνοί, οι Γερμανοί του Βόλγα, οι κάτοικοι των χωρών της Βαλτικής και οι Τάταροι της Κριμαίας.

Η Απέλαση των Τσετσένων

Η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας.

[Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο] πιστεύει ότι η απέλαση ολόκληρου του λαού της Τσετσενίας στην Κεντρική Ασία, στις 23 Φεβρουαρίου 1944 υπό τις διαταγές του Στάλιν αποτελεί μια πράξη γενοκτονίας, σύμφωνα με την τέταρτη Σύμβαση της Χάγης του 1907 και της Σύμβασης για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας, που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 9 Δεκεμβρίου 1948.⁵

Η διατήρηση της μνήμης προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η σύνδεση μεταξύ της διατήρησης της μνήμης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να επεκταθεί χρονικά, τόσο προς τα πίσω, στο παρελθόν, όσο και προς τα εμπρός, στο μέλλον. Φοβερά γεγονότα που έχει επιφέρει η ανθρώπινη δράση ή η αδράνεια αξίζει να μνημονεύονται και ως ένδειξη σεβασμού προς τα θύματα που έχασαν τη ζωή τους ή που υπέφεραν στο παρελθόν. Ωστόσο, το ζήτημα της μελλοντικής μνήμης είναι εξίσου σημαντικό και πολύ πιο συχνά παραμελημένο, ιδιαίτερα όταν προϋποθέτει την αναγνώριση του ρόλου που εμείς οι ίδιοι διαδραματίσαμε στην πρόκληση τρομερών γεγονότων.

Η διατήρηση της επίσημης μνήμης συνήθως οργανώνεται από τις κυβερνήσεις οι οποίες όμως, δεν είναι πάντα διατεθειμένες να παραδεχθούν τα λάθη του παρελθόντος ή να αναλάβουν την ευθύνη για πράξεις που οδήγησαν σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι χώρες τείνουν να θυμούνται τις δικές τους νίκες και τα δικά τους θύματα, αλλά πολύ σπάνια αναγνωρίζουν τα θύματα των άλλων χωρών. «Εμείς δε μετράμε κορμιά» δήλωσε ένας Αμερικανός Στρατηγός κατά την έναρξη της σύγκρουσης στο Αφγανιστάν, εννοώντας ότι τα θύματα της άλλης πλευράς δεν καταμετρώνται. Κάθε χώρα «καταμετρά» τα δικά της θύματα, στρατιώτες ή αμάχους. Πόσες από τις χώρες που συμμετέχουν σήμερα στη σύγκρουση στο Αφγανιστάν έχουν προσπαθήσει να τηρήσουν αρχείο των παράπλευρων απωλειών των αμάχων;

Αν η διατήρηση της μνήμης επιχειρείται για να βοηθήσει στην αποτροπή μελλοντικών μαζικών παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πρέπει να είμαστε ειλικρινείς με τους εαυτούς μας! Θα πρέπει να έχουμε επίγνωση των συνεπειών των επίσημων πολιτικών της χώρας μας, οι οποίες μπορεί να επιφέρουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε άλλες χώρες. Πρέπει να αναγνωρίσουμε τα λάθη που μπορεί να έχουν γίνει στο παρελθόν και να παρατηρήσουμε εκείνα που μπορεί να διαπράττονται τώρα. Μόνο τότε μπορούμε να αρχίσουμε να μαθαίνουμε από αυτά.

? Υπάρχει κάποιο από τα επίσημα γεγονότα διατήρησης της μνήμης ή κάποιο από τα μνημεία στη χώρα σας που ανακαλεί τα λάθη ή τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν με ευθύνη των δικών σας κυβερνήσεων;

Αποκαθιστώντας τη δικαιοσύνη

Δεν είμαστε σε θέση να ξεχάσουμε

Οι φασίστες κατέστρεψαν τις ζωές μας, σε τέτοιο βαθμό που ακόμα και σήμερα δεν είμαστε σε θέση να ξεχάσουμε. Σήμερα περιπλανιόμαστε σε όλη την Ευρώπη, ψάχνοντας για ό,τι πήραν από εμάς. Μεταξύ μας υπάρχουν παιδιά που έχουν μητέρες Ρομά και Γερμανούς πατέρες – παιδιά των οποίων οι μητέρες είχαν βιαστεί και ήρθαν στον κόσμο με αυτόν τον τρόπο, παιδιά όπως ο J.S. και η A. που περιπλανώνται μαζί μας ως Ρομά και όχι ως Γερμανοί. Αναζητούν επίσης ένα τόπο όπου μπορούν να μείνουν και να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή με νόημα.

Sefedin Jonuz

Το ολοκαύτωμα των Ναζί και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είναι ίσως το γεγονός που «θυμόμαστε» περισσότερο σε όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, οι Ρομά, οι οποίοι ήταν μια από τις πλέον στοχοποιημένες και θυματοποιημένες ομάδες, υφίστανται ακόμα τρομερές διακρίσεις σε όλη την Ευρώπη. Τα τελευταία χρόνια, σε πολυάριθμες αναφορές του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχουμε δει παραβιάσεις των δικαιωμάτων των Ρομά, οι οποίες έχουν καταδικαστεί από διεθνείς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σαφώς, οι μέθοδοι για να «θυμόμαστε» το ολοκαύτωμα – και να μαθαίνουμε από αυτό – φαίνεται πως υπήρξαν ανεπαρκείς. Πιστεύεται γενικά, ότι υπάρχουν τέσσερα βασικά στοιχεία για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης για τα θύματα των φοβερών εγκλημάτων:

Είναι πολύ δύσκολο να οικοδομήσεις μια δημοκρατία που να σέβεται τους κανόνες δικαίου όταν οι άνθρωποι που έχουν διαπράξει μαζικά εγκλήματα δεν τιμωρούνται και τους επιτρέπεται να περπατούν στους δρόμους.

Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ο εορτασμός μνήμης της
θυσίας ήταν απολύτως
αρρενωπός και στρατιωτικός.
Τα νεκροταφεία δεν είχαν
σχεδιαστεί ως χώροι για να
θυμόμαστε τις θυσίες των
γυναικών, των παιδιών, των
προσφύγων ή των ζώων. Ο
σχεδιασμός τους γιόρταζε τη
μνήμη του θανάτου, αλλά όχι
των άλλων πτυχών της ζωής
των πολεμιστών – το φόβο, τη
βρωμιά, την πλήξη – ούτε το
χιούμορ, τη συντροφικότητα,
ή την παραίτηση.

Sonia Batten

1. Αναγνώριση του εγκλήματος
2. Καταδίκη των ενεργειών που οδήγησαν σε αυτό
3. Αποζημίωση των επιζήσαντων
4. Διατήρηση της μνήμης για το τι συνέβη, προκειμένου να αποτραπεί η επανάληψη αντίστοιχων ενεργειών.

Αναγνώριση

Η αναγνώριση του τι έχει συμβεί βοηθά τους λαούς – τα άτομα και τις χώρες – να συμφιλιωθούν με το παρελθόν και να εξελιχθούν κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά. Η αναγνώριση μπορεί να αποτελέσει επίσημη απολογία από πλευράς κράτους. Στη Νότια Αφρική, μετά την εποχή του Απαρτχάιντ, στο Μαρόκο, τη Χιλή, την Αργεντινή και την πρώην Γιουγκοσλαβία, η διαδικασία ανάληψης της ευθύνης για τις φρικαλεότητες έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό χάρη στις ειλικρινείς και συμφιλιοτικές διαβουλεύσεις.

Οι αδικίες δεν μπορούν να διορθωθούν αν δεν αναγνωριστούν. Τα δεινά που υπέστησαν οι Ρομά ελάχιστα έχουν αναγνωριστεί. Αν είχαν αναγνωριστεί, ίσως οι κυβερνήσεις σε όλη την Ευρώπη θα μπορούσαν να λάβουν ισχυρότερα μέτρα για να βοηθήσουν τους ανθρώπους των οποίων οι μνήμες είναι ακόμη νωπές και ίσως θα έκαναν περισσότερα για την εξάλειψη των συνεχιζόμενων διακρίσεων σε βάρος τους.

Καταδίκη

Όταν διαπράττονται εγκλήματα, υπάρχει ανάγκη για πλήρη διερεύνηση, παραπομπή σε δίκη και καταδίκη των υπευθύνων. Από την ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου – και τη δυνατότητα να «ακουστούν» τώρα τα εγκλήματα γενοκτονίας – υπάρχει το ενδεχόμενο να εξεταστούν δεόντως και να καταδικαστούν οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, είναι σημαντικό το Δικαστήριο να είναι απολύτως αντικειμενικό και να μην επαναλάβει λάθη όπως αυτά που έγιναν στη δίκη της Νυρεμβέργης, η οποία θεωρήθηκε από πολλούς ότι εφάρμοσε το «δίκαιο του ισχυρού». Προκειμένου να υπάρξει μια δίκαιη απόφαση για μια οποιαδήποτε σύγκρουση ή πράξη γενοκτονίας θα πρέπει να εξεταστεί ο ρόλος όλων των μερών, ακόμα κι αν για όσους δεν έλαβαν μέρος σ' αυτή είναι σαφές ότι ευθύνεται η μία ή η άλλη πλευρά.

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο κατηγορήθηκε από πολλούς ότι δεν έλαβε υπόψη τις εκστρατείες βομβαρδισμού του ΝΑΤΟ στην πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), παρά τις αποδείξεις της Διεθνούς Αμνηστίας και άλλων οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι τα εγκλήματα πολέμου είχαν διαπραχθεί και από τις δύο πλευρές.

? Όσοι ισχυρίζονται ότι ενεργούν για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να κατηγορούνται αν παράλληλα παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Αποζημίωση

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Γερμανία έχει θεσπίσει μια σειρά από νόμους που αποζημιώνουν όσους διώχθηκαν από τους Ναζί. Το 1951 ο Konrad Adenauer, ο πρώτος Καγκελάριος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, δήλωσε: «Στο όνομά μας, ανείπωτα εγκλήματα έχουν διαπραχθεί και απαιτούν αποζημίωση και αποκατάσταση, τόσο ηθικά, όσο και υλικά, για τους Εβραίους και τις περιουσίες τους που επλήγησαν τόσο σοβαρά...». Ωστόσο, ήταν μόνο το 1979 που οι ναζιστικές διώξεις των Ρομά αναγνωρίστηκαν ως υποκινούμενες από ρατσιστικά κίνητρα. Αν και τότε απέκτησαν το δικαίωμα να αιτηθούν αποζημίωσης για όσα υπέστησαν, πολλοί είχαν ήδη αποβιώσει.

Τα παραδείγματα αφθονούν, όπως για παράδειγμα οι γυναίκες που έπεσαν θύματα βιασμού κατά τη διάρκεια των πολέμων στην πρώην Γιουγκοσλαβία και οι οποίες δεν έχουν λάβει καμία αποζημίωση.

Μνήμη

Ακόμα και όταν ένα συμβάν αξίζει να μνημονεύεται επίσημα – και τα θύματα έχουν αναγνωριστεί ως γνήσια θύματα – ο τρόπος οργάνωσης της μνήμης και παρουσίασης των μηνυμάτων στην κοινωνία, ενδέχεται να μην προωθήσει τα «σωστά» διδάγματα. Εάν είχαμε πραγματικά επιτύχει να διατηρούμε τη μνήμη για τη δουλεία και τα άλλα εγκλήματα από την εποχή της αποικιοκρατίας, οι χώρες που διέπραξαν αυτά τα εγκλήματα δεν θα είχαν επιβεβαιώσει ότι οι λαοί τους είχαν πλήρη επίγνωση της έκτασης του πόνου που προκάλεσαν; Εάν οι επίσημες μνήμες του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ήταν ειλικρινείς, δε θα έπρεπε να αναγνωρίσουμε και τα εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν από τις Συμμαχικές Δυνάμεις; Και εάν είχαμε επιτύχει να διατηρούμε τη μνήμη του ολοκαυτώματος, δε θα είχαμε αναγνωρίσει τα δεινά που υπέστησαν τα άτομα με αναπηρίες, οι ομοφυλόφιλοι και οι Ρομά; Ωστόσο, αυτές οι τρεις ομάδες συνεχίζουν να είναι μερικές από αυτές που υφίστανται τις περισσότερες διακρίσεις σε όλη την Ευρώπη.

? Ποια νομίζετε ότι ήταν τα «πραγματικά» διδάγματα του ναζιστικού ολοκαυτώματος;

Τα δεινά που υπέστησαν οι Εβραίοι είναι πασίγνωστα και ορθώς αναγνωρισμένα. Ωστόσο, πέρα από την αναγνώριση των αποτρόπων και εγκληματικών δεινών που βίωσε αυτή η ομάδα, τα πραγματικά διδάγματα του Ολοκαυτώματος θα πρέπει να σχετίζονται με τις διακρίσεις σε βάρος οποιασδήποτε ομάδας. Σε διαφορετική περίπτωση, τα διδάγματα του Ολοκαυτώματος είναι απλά ότι ο εβραϊκός λαός δεν πρέπει ποτέ ξανά να υποφέρει με τον τρόπο που υπέφερε – και όχι ότι κανένας άλλος δεν πρέπει να υποφέρει. Μια σημαντική πτυχή στην αναγνώριση εγκλημάτων του παρελθόντος, έχει να κάνει με το γεγονός ότι τα πρώην θύματα δεν έχουν απαλλαγεί από τρέχουσες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Χωρίς αναγνώριση, καταδίκη, αποζημίωση και διατήρηση της μνήμης, είναι πιθανό η μνήμη της αδικίας και των μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει ορισμένες ενέργειες. Η χειραγώγηση της συλλογικής μνήμης για τους σκοπούς της εθνικής πολιτικής ατζέντας παραμένει μια σοβαρή απειλή για ολόκληρη την Ευρώπη. Στην Ισπανία, η αντιπαράθεση για την αποκατάσταση της αξιοπρέπειας των θυμάτων του ισπανικού εμφυλίου πολέμου οξύνθηκε και οι εντάσεις μεταξύ της Αρμενίας και της Τουρκίας, αλλά και στο εσωτερικό τους, σχετικά με την αναγκαστική μαζική μετατόπιση, με τους θανάτους που ακολούθησαν, καθώς και τις ολοκληρωτικές δολοφονίες των Αρμενίων το 1915 υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία, είναι μόνο δύο παραδείγματα του κινδύνου να προκληθούν περαιτέρω εντάσεις και συγκρούσεις από τον τρόπο χρήσης της μνήμης.

Προφορική Ιστορία

Η μεθοδολογία της προφορικής ιστορίας επικεντρώνεται στους ανθρώπους ως φορείς της ιστορίας και χρησιμοποιεί τη μνήμη ως μέσο που θα μεταφέρει την αίσθηση του παρελθόντος στο παρόν. Τοποθετώντας μαζί προσωπικές μνήμες και ιστορίες των αντικρουόμενων πλευρών, η προφορική ιστορία επικεντρώνεται στους ανθρώπους, ενώ προωθεί παράλληλα τις πολλαπλές πτυχές της ιστορίας και υποστηρίζει τη συμφιλίωση. Το Θυμηθείτε για το Μέλλον είναι ένα εγχείρημα της Διεθνούς DVV (Γερμανική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων) που χρησιμοποιεί την προφορική ιστορία για την προώθηση της συμφιλίωσης και του διαλόγου· το εγχείρημα επικεντρώθηκε στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αλλά έχει εξαχθεί και σε άλλες περιφέρειες και εταίρους, όπως η Αρμενία, η Τουρκία και η Ρωσική Ομοσπονδία.⁶

27 Ιανουαρίου

Ημέρα Μνήμης του
Ολοκαυτώματος

8 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

21 Μαρτίου

Παγκόσμια Ημέρα κατά των
Φυλετικών Διακρίσεων

7 Απριλίου

Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων
της Γενοκτονίας στη Ρουάντα

1 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα των
Εργαζομένων

5 Μαΐου

Ημέρα Ευρώπης

8 - 9 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Μνήμης και
Συμφιλίωσης των θυμάτων του
Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Πολιτιστική Διαφορετικότητα, το
Διάλογο και την Ανάπτυξη

26 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα
Συμπάραστασης στα θύματα
Βασανιστηρίων

18 Ιουλίου

Παγκόσμια Ημέρα Νέλσον
Μαντέλα

2 Αυγούστου

Ημέρα Μνήμης του
Ολοκαυτώματος των Ρομά, των
Porrajmos

6 Αυγούστου

Ημέρα της Χιροσίμα

9 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα Αυτοχθόνων
Λαών

23 Αυγούστου

Παγκόσμια Ημέρα για τη Μνήμη
του Δουλεμπορίου και την
Εξάλειψή του

23 Αυγούστου

Ευρωπαϊκή Ημέρα Μνήμης για
τα θύματα του Σταλινισμού και
του Ναζισμού

21 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης

9 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Κατά
του Φασισμού και του
Αντισιμιτισμού

29 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Αλληλεγγύης
στον παλαιστινιακό λαό

2 Δεκεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Κατάργηση της Δουλείας

Το έργο του Συμβουλίου της Ευρώπης

Εκπαίδευση

Θέλουμε τα μνημεία να είναι κέντρα ανταλλαγής ιδεών, όχι συλλογής οστών.

Ildephonse Karenger, Διευθυντής της οργάνωσης Μνήμη και Πρόληψη της Γενοκτονίας στη Ρουάντα

Οι ιστορικές διαμάχες δεν πρέπει να κρατούν ομήρους τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι μονόπλευρες ερμηνείες ή στρεβλώσεις των ιστορικών γεγονότων δεν θα πρέπει να επιτραπεί να οδηγήσουν σε διακρίσεις σε βάρος των μειονοτήτων, ξενοφοβία ή αναζωπύρωση της σύγκρουσης. Οι νέες γενιές δεν θα πρέπει να κατηγορηθούν για αυτό που έκαναν κάποιοι από τους προπάτορές τους.

Thomas Hammarberg, Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

... θα πρέπει να γίνει ό,τι είναι δυνατόν στον τομέα της εκπαίδευσης για την πρόληψη της επανεμφάνισης ή της άρνησης των καταστρεπτικών γεγονότων που σημάδεψαν τον αιώνα αυτό, δηλαδή του Ολοκαυτώματος, των γενοκτονιών και άλλων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, της εθνοκάθαρσης και των μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών αξιών στις οποίες το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ιδιαίτερα προσηλωμένο.

Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης⁷

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο γεννήθηκε στα συντρίμια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, έχει καθορίσει τους βασικούς στόχους του με γνώμονα την αντιμετώπιση των ολοκληρωτικών ιδεολογιών που κυριάρχησαν το πρώτο μισό του 20ού αιώνα και τα επακόλουθά τους: τη μισαλλοδοξία, το διαχωρισμό, τον αποκλεισμό, το μίσος και τις διακρίσεις. Οι αξίες που αντιπροσωπεύει το Συμβούλιο της Ευρώπης – η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι κανόνες δικαίου – είναι μέρος μιας προληπτικής μεταπολεμικής προσπάθειας, η οποία εγγυάται την οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής κοινωνίας που πασχίζει να σεβαστεί την αξιοπρέπεια όλων, μεταξύ άλλων και με το διαπολιτισμικό διάλογο.

Από το 1954, η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση έχει αναδείξει τη σημασία της διδασκαλίας της ευρωπαϊκής διάστασης της ιστορίας όλων των κρατών μελών, προκειμένου να ενισχυθεί η αμοιβαία κατανόηση και η πρόληψη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Το Ολοκαύτωμα εισήχθη στο πρότζεκτ στα σχολεία για τη μάθηση και τη διδασκαλία της ευρωπαϊκής ιστορίας του 20ού αιώνα.

Το 2001, το Συμβούλιο της Ευρώπης θέσπισε την Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος και Πρόληψης των Εγκλημάτων κατά της Ανθρωπότητας, με στόχο την ανάπτυξη και τη θεσμοθέτηση της διδασκαλίας αυτού του θέματος σε όλη την Ευρώπη. Δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη ημερομηνία για την Ευρωπαϊκή Ημέρα Μνήμης. Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να επιλέξει μια ημερομηνία που αντιστοιχεί στην εθνική ιστορία του και με αυτό τον τρόπο να εξασφαλίσει ότι οι μαθητές γνωρίζουν ότι αναφέρεται στην δική τους πολιτιστική κληρονομιά.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση κάνει τακτικά έκκληση για πολυπρισματική θεώρηση στη διδασκαλία της ιστορίας. Στη Σύστασή της 1880 (2009), η συνέλευση επιβεβαίωσε ότι «η ιστορία έχει να διαδραματίσει, επίσης, ένα βασικό πολιτικό ρόλο στη σημερινή Ευρώπη. Μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση, την ανεκτικότητα και την εμπιστοσύνη μεταξύ των ατόμων και των λαών της Ευρώπης ή να γίνει δύναμη διαίρεσης, βίας και μισαλλοδοξίας». Η διδασκαλία της ιστορίας μπορεί να είναι ένα εργαλείο για την υποστήριξη της ειρήνης και της συμφιλίωσης σε περιοχές συγκρούσεων και περιοχές που διανύουν την περίοδο μετά από σύγκρουση. Η σύσταση τονίζει ότι μπορεί να υπάρχουν πολλές απόψεις και ερμηνείες των ίδιων ιστορικών γεγονότων και ότι η εγκυρότητα βρίσκεται σε μια προσέγγιση πολλαπλών πτυχών που βοηθά και ενθαρρύνει τους μαθητές να σέβονται την ποικιλομορφία και την πολιτισμική διαφορετικότητα και όχι στη συμβατική διδασκαλία της ιστορίας, η οποία «μπορεί να ενισχύσει τις πιο αρνητικές πτυχές του εθνικισμού».

Το Κοινές Ιστορίες για μια Ευρώπη Χωρίς Διαχωριστικές Γραμμές είναι ένα πρότζεκτ ιστορίας που υλοποιείται με ιστορικούς, σχεδιαστές του προγράμματος σπουδών, συγγραφείς βιβλίων, συγγραφείς άλλων παιδαγωγικών υλικών και καθηγητές ιστορίας. Το έργο αποσκοπεί στην ανάδειξη της κοινής ιστορικής κληρονομιάς των λαών της Ευρώπης, μέσω της καλύτερης γνώσης των ιστορικών αλληλεπιδράσεων και συγκλίσεων, στοχεύοντας στην πρόληψη των συγκρούσεων και την υποστήριξη των διαδικασιών συμφιλίωσης.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρεί ότι η διατήρηση της μνήμης του Ολοκαυτώματος και η πρόληψη των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, πηγαίνουν χέρι-χέρι με την προώθηση των θεμελιωδών αξιών του και τον διαπολιτισμικό διάλογο. Οι προτάσεις για δράση περιλαμβάνουν ειδικές εκδηλώσεις, εκπαίδευση στελεχών των κινημάτων νεολαίας, οργανώσεων νεολαίας και εξειδικευμένων ΜΚΟ και αφιέρωση ιδιαίτερης προσοχής στην καταπολέμηση της άρνησης του Ολοκαυτώματος και του αναθεωρητισμού. Αυτό θα πραγματοποιηθεί μέσω της επί τούτου κατάρτισης των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με τους ευάλωτους στην αναζήτηση της ταυτότητάς τους έφηβους, που είναι πιθανό να επηρεάζονται από τη δημαγωγία του αποκλεισμού ή να γοητεύονται από τη φρίκη του Ολοκαυτώματος. Την ίδια στιγμή η βάση θα πρέπει να δοθεί στη χρήση των νέων μέσων επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται κυρίως από τη νεολαία για τη δικτύωση και τη διαβίβαση μηνυμάτων, μέσω «πολλαπλασιαστών».

Νεολαία

Η διατήρηση της μνήμης σχετίζεται με τους νέους. Εκτός από τη συμμετοχή σε ένοπλες συγκρούσεις – ως δράστες ή στόχοι των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – οι νέοι είναι ο πρωταρχικός στόχος των δραστηριοτήτων και των πρότζεκτ διατήρησης της μνήμης, διότι μέσω αυτών θα πρέπει να ασκείται η συμφιλίωση και ο διάλογος. Ως εκ τούτου, έχουν δημιουργηθεί πολλές διεθνείς οργανώσεις νεολαίας για να ξεπεραστεί το μίσος και η προκατάληψη με αυτόν τον τρόπο η ανάπτυξη της διεθνούς αλληλεγγύης προορίζεται να αντικαταστήσει τον εθνικισμό και τις ξενοφοβικές απόψεις ανά τον κόσμο. Η δημιουργία του Γαλλο-Γερμανικού Γραφείου Νεολαίας το 1963 είναι ένα παράδειγμα της δέσμευσης για τη συμφιλίωση και το ρόλο που οι νέοι διαδραματίζουν σε αυτή. Το γραφείο ιδρύθηκε από τη Γαλλία και τη Γερμανία για την προώθηση του διαλόγου και της συνδιαλλαγής μεταξύ της γαλλικής και γερμανικής νεολαίας. Στις μέρες μας περιλαμβάνει προγράμματα και για άλλες χώρες.

? Στην ιστορία της χώρας σας, για ποιο πράγμα αισθάνεστε ότι είστε κι εσείς υπεύθυνος;

Οι οργανώσεις νεολαίας δραστηριοποιούνται παραδοσιακά, άμεσα και έμμεσα, σε οποιαδήποτε εκδήλωση μνήμης με νέους. Τέτοιου είδους οργανώσεις που ανήκουν σε μειονότητες στην Ευρώπη είναι φορείς της μνήμης και της ταυτότητας των κοινοτήτων αυτών. Συνεπώς, έχουν άμεση εκπαιδευτική λειτουργία για τα μέλη τους και ταυτόχρονα εκπροσωπούν τις μειονότητες στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνίας. Άλλες οργανώσεις νεολαίας δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης σε σχέση με σημαντικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προωθούν την συμφιλίωση και το διάλογο. Τόσο το Ευρωπαϊκό Κέντρο Νεολαίας, όσο και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Νεολαίας υποστηρίζουν ενεργά τέτοιες δραστηριότητες. Αυτές περιλαμβάνουν ευαισθητοποίηση και διδασκαλία για το Ολοκαύτωμα, τη γενοκτονία των Αρμενίων και της Ρουάντα, τη συνεργασία και την οικοδόμηση της ειρήνης μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων και την έναρξη διαλόγου με τις «άλλες πλευρές» που βρίσκονται σε σύγκρουση, όπως συμβαίνει στην κατασκήνωση της Νεολαίας Ειρήνης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση των Εβραίων Φοιτητών, σε συνεργασία με άλλους φορείς, έχει ξεκινήσει μια σειρά από εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τη γενοκτονία, συμπεριλαμβάνοντας στις εργασίες, πέραν του Ολοκαυτώματος, και άλλες γενοκτονίες, όπως για παράδειγμα αυτές στη Ρουάντα και στο Νταρφούρ.

Το Σχέδιο Δράσης για τους Νέους Ρομά προβλέπει μια σημαντική διάσταση της ενίσχυσης της ταυτότητας των νέων Ρομά. Περιλαμβάνει τη γνώση σχετικά με την ιστορία και τη γλώσσα τους τόσο εντός, όσο και εκτός των κοινοτήτων τους, όπως οι δραστηριότητες για την Παγκόσμια Ημέρα των Ρομά και την Ημέρα Μνήμης της γενοκτονίας των Ρομά και των Σίντι.

Σημειώσεις Τέλους

¹ www.coe.int/t/dg4/education/remembrance/archives/dayRemem_en.asp

² <http://ositaebiem.hubpages.com/hub/BIAFRA-THE-FORGOTTEN-GENOCIDE>

³ www.religioustolerance.org/genocide5.htm

⁴ <http://globalblackhistory.blogspot.co.uk/2012/02/forgotten-history-king-leopold-and.html>

⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2003/2230(INI))

⁶ www.historyproject.dvv-international.org

⁷ Σύσταση Rec(2001)15 της Επιτροπής Υπουργών στα κράτη μέλη για τη διδασκαλία στην Ευρώπη, της ιστορίας στον εικοστό πρώτο αιώνα στην Ευρώπη

Ένας λαός χωρίς μνήμη
κινδυνεύει να χάσει την ψυχή
του.

Ngugi wa Thiong'o

Σπάστε τους με την πίεση της
προπαγάνδας ή σπάστε τους
με βασανιστήρια. Μην τους
αφήνετε να πεθάνουν· μην τους
αφήνετε να χειροτερέψουν σε
σημείο που δεν θα είναι πλέον
δυνατή η ανάκρισή τους.

Εγχειρίδιο Ανακριτή, Καμπότζη

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
3 Πράγματα
ChahalkatáUK
Dosta
Πόσα χρειάζομαστε;
Το φράγμα της γλώσσας
Ετικέτες μνήμης
Τρομοκρατία
Πετώντας Πέτρες
Η βία στη ζωή μου

Μέχρι τα βασικά ανθρώπινα
δικαιώματα να είναι εξίσου
εγγυημένα για όλους
ανεξαρτήτως φυλής,
έχουμε πόλεμο.
Μέχρι αυτή τη μέρα
το όνειρο της διαρκούς
ειρήνης,
της παγκόσμιας πολιτότητας,
του Νόμου της Παγκόσμιας
Ηθικής θα παραμείνει απλά
μια φευγαλέα ψευδαίσθηση.
Θα επιδιώκεται, αλλά ποτέ δε
θα επιτυγχάνεται.
Τώρα παντού έχει πόλεμο,
πόλεμο.

Bob Marley¹

Η προστασία που προσφέρουν
οι συμβάσεις των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων δεν παύει
σε περιπτώσεις ενόπλων
συγκρούσεων.²

Διεθνές Δικαστήριο

Πόλεμος και Τρομοκρατία

Όλα τα μέλη στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων πρέπει να απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους ή ο,τιδήποτε δε συνάδει με τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρο 2 (4) της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών.

Πόλεμος, τρομοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα

Οι πράξεις πολέμου ή τρομοκρατίας αμφισβητούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε βαθμό που αυτά μοιάζει να καταρρέουν. Είναι δύσκολο να αντιληφθούμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, όταν η ανθρωπινή ζωή εσκεμμένα στοχοποιείται ή θεωρείται «παράπλευρη απώλεια» κατά τη διάρκεια των μαζικών βομβαρδιστικών εκστρατειών, που είτε άμεσα είτε έμμεσα, οδηγούν σε ασθένειες, πόνο, καταστροφή περιουσιών και θάνατο. Σε περιόδους πολέμου, ιδιαιτέρως στο τέλος χρόνιων πολέμων, κάθε ανθρώπινο δικαίωμα φαίνεται να έχει επηρεαστεί αρνητικά. Το σύστημα υγείας, η εκπαίδευση, η κατοικία, η εργασία, οι προμήθειες των τροφίμων και του νερού, το νομικό σύστημα, η ελευθερία του Τύπου και του λόγου και η λογοδοσία για τις κρατικές παραβιάσεις ή τις παραβιάσεις του «εχθρικού» κράτους, περιορίζονται, αν δεν καταστρατηγούνται παντελώς. Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, των γυναικών, των μειονοτικών ομάδων και των προσφύγων, που σε καιρό ειρήνης ήταν πενιχρή, σε περιόδους πολέμου είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα είναι ακόμα πιο μειωμένη.

Ο πόλεμος και η τρομοκρατία αποτελούν, πράγματι, κατάρρευση της ανθρωπότητας, είναι πράξεις που φαίνεται να υπονομεύουν και να παραγκωνίζουν τις αξίες που βρίσκονται στην καρδιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το νομικό σύστημα που τα προστατεύει. Ωστόσο, ακόμη και εν μέσω μιας τέτοιας κατάρρευσης, τα ανθρώπινα δικαιώματα εξακολουθούν να ισχύουν, αν και αποδυναμωμένα και παρ' όλο που δεν μπορούν να διορθώσουν όλα τα δεινά, δύνανται να παρέχουν κάποια ελάχιστη προστασία και κάποια ελπίδα για δικαιοσύνη.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΚΛΕΙΔΙ

12 Φεβρουαρίου

Ημέρα του Κόκκινου Χεριού/
Ημέρα Ερυθράς Χειρός

24 Απριλίου

Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας
των Αρμενίων

8-9 Μαΐου

Ημέρα Μνήμης και Συμφιλίωσης
των θυμάτων του Δευτέρου
Παγκοσμίου Πολέμου

15 Μαΐου

Παγκόσμια Μέρα Αντιρρησιών
Συνείδησης

21 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα κατά της
Τρομοκρατίας

29 Μαΐου

Παγκόσμια Ημέρα Προσωπικού
των Ειρηνευτικών Δυνάμεων
του ΟΗΕ

6 Αυγούστου

Ημέρα της Χιροσίμα

21 Σεπτεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης

6 Νοεμβρίου

Παγκόσμια Ημέρα για την
Αποτροπή της Εκμετάλλευσης
του Περιβάλλοντος κατά τη
διάρκεια πολέμου ή ένοπλων
συγκρούσεων

Οι πόλεμοι και οι εθνικές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης επιτρέπουν στα κράτη να «παρεκκλίνουν» – ή να παραμερίζουν προσωρινά – ορισμένες από τις δεσμεύσεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ωστόσο, ορισμένα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα στην ελευθερία από τα βασανιστήρια, την απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση δεν μπορούν ποτέ να παραμεριστούν. Θεωρούνται τόσο σημαντικά και τόσο θεμελιώδη, που θα πρέπει να τηρούνται ακόμη και όταν διακυβεύεται η ασφάλεια ενός κράτους.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση 20113 (Al-Skeini και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου) διαπίστωσε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, κατά τη διενέργεια επεμβάσεων ασφαλείας στη Βασόρα του Ιράκ είχε παραβεί το Άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που προβλέπει το δικαίωμα στη ζωή και την περιθαλψη των αμάχων. Η υπόθεση ήταν η πρώτη του είδους της, που έκρινε ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση εφαρμόζεται σε περιόδους πολέμου, στην ευρύτερη περιοχή ξένων εδαφών, τα οποία έχει υπό έλεγχο του ο υπογράφων τη Σύμβαση. Άλλες αποφάσεις έχουν κρίνει ότι η μεταχείριση που επιφυλάσσεται στους κρατούμενους στα στρατόπεδα κράτησης φτάνει ως και το βασανισμό.

Πότε ένας πόλεμος είναι πόλεμος;

Ο πόλεμος και η τρομοκρατία έχουν πολλές ομοιότητες. Και τα δύο περιλαμβάνουν πράξεις ακραίας βίας, υποκινούνται από πολιτικούς, ιδεολογικούς ή στρατηγικούς σκοπούς και προκαλούνται από μία ομάδα ατόμων εναντίον μίας άλλης. Οι συνέπειες τους είναι τρομερές για τον πληθυσμό, είτε στοχεύουν σ' αυτό, είτε όχι. Ο πόλεμος τείνει να είναι πιο διαδεδομένος και η καταστροφή είναι πιθανό να είναι ολοκληρωτική, γιατί συχνά διεξάγεται από τα κράτη με στρατούς που έχουν στη διάθεσή τους τεράστια οπλοστάσια. Οι τρομοκρατικές ομάδες σπάνια έχουν τους επαγγελματικούς ή οικονομικούς πόρους που κατέχουν τα κράτη.

Εκτός όμως από τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται και την έκταση της βίας, ο πόλεμος και η τρομοκρατία επίσης αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από το διεθνές δίκαιο. Οι μεταξύ τους διαφορές δεν είναι πάντοτε σαφείς. Το αν μια βίαιη εκστρατεία αποτελεί τρομοκρατική ενέργεια, εμφύλιο πόλεμο, εξέγερση, αυτοάμυνα, έννομη αυτοδιάθεση ή κάτι άλλο, αποτελεί σε πολλές περιπτώσεις, πεδίο αντιπαράθεσης για τους ειδικούς.

Στον 20ό αιώνα, οι Τσετσένοι, οι κάτοικοι της Αμπχαζίας, οι Κούρδοι, οι Παλαιστίνιοι και οι Ιρλανδοί εθνικιστές έχουν αυτοπροσδιοριστεί ως μαχητές ενός πολέμου ενάντια σε κάποιο αποικιοκρατικό έθνος. Τα εθνικά κράτη πάντα θεωρούν τρομοκρατία τις ενέργειες αυτών των ομάδων. Πώς μπορούμε να αποφασίσουμε ποιος όρος είναι ο σωστός;

Προβλήματα στον ορισμό του πολέμου

Οι πόλεμοι μερικές φορές ορίζονται από το γεγονός ότι διεξάγονται μεταξύ κρατών: αλλά πώς εξαιρείται ο εμφύλιος πόλεμος ή ο λεγόμενος «Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας»; Μερικές φορές μια επίσημη κήρυξη πολέμου λαμβάνεται ως ο ορισμός της πράξης του πολέμου, αλλά αυτό αποκλείει χαμηλού επιπέδου βομβαρδιστικές επιθέσεις που πραγματοποιούνται επί σειρά ετών, όπως οι επιθέσεις των ΗΠΑ στα σύνορα του Πακιστάν ή στις ζώνες απαγόρευσης πτήσεων που κηρύχθηκαν σε όλο το Ιράκ στη δεκαετία του 1990.

Θα πρέπει στον ορισμό του πολέμου να περιλαμβάνονται οικονομικοί ή εμπορικοί πόλεμοι, οι οποίοι μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά καταστροφικοί για την ανθρώπινη ζωή; Οι κυρώσεις είναι μια μορφή πολέμου; Η UNICEF εκτιμά ότι οι κυρώσεις κατά του Ιράκ στη δεκαετία του 1990 οδήγησαν στο θάνατο πάνω από μισό εκατομμύριο παιδιά (και πολλούς ενήλικες).

Δεν μπορείς να νικήσεις έναν πόλεμο περισσότερο απ' ό,τι μπορείς να νικήσεις ένα σεισμό.

Jeanette Rankin⁴

Τρομοκρατία είναι ο εκφοβισμός με ένα σκοπό: η τρομοκρατία έχει ως στόχο να προκαλέσει τους άλλους να κάνουν πράγματα που δεν θα έκαναν σε άλλη περίπτωση.

Igor Primoratz

Ο Carl Von Clausewitz, ένας Πρώσος στρατηγός, όρισε τον πόλεμο ως εξής: «Ο πόλεμος είναι επομένως, μια πράξη ισχύος για να εξαναγκάσει τον εχθρό μας να υπακούσει στη θέλησή μας». Συμφωνείτε με αυτό ως ορισμό;

Τι είναι τρομοκρατία;

Η τρομοκρατία είναι ένας ακόμα όρος που όλοι είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν ανά πάσα στιγμή, αλλά κανείς δεν μπορεί να συμφωνήσει για τον ακριβή ορισμό της. Ακόμη και οι ειδικοί συνεχίζουν να διαφωνούν για τον τρόπο που πρέπει να χρησιμοποιείται ο όρος και λέγεται ότι υπάρχουν πάνω από εκατό διαφορετικοί ορισμοί της τρομοκρατίας, από τους οποίους, ούτε ένας δεν είναι καθολικά αποδεκτός.

Αυτή η έλλειψη συμφωνίας έχει πολύ πρακτικές συνέπειες: για να αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα, ο ΟΗΕ δεν μπόρεσε να υιοθετήσει μια συνθήκη κατά της τρομοκρατίας, παρ' όλο που προσαποθέσε για πάνω από 60 χρόνια να το πράξει, επειδή τα κράτη μέλη του δεν μπορούν να συμφωνήσουν για τον ορισμό της. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έχει την τάση να χρησιμοποιεί τα ακόλουθα σε ανακοινώσεις της σχετικά με την τρομοκρατία:

«Εγκλήματα που προορίζεται ή υπολογίζεται να προκαλέσουν καθεστώς τρόμου στο ευρύ κοινό, σε μια ομάδα προσώπων ή σε συγκεκριμένα πρόσωπα για πολιτικούς σκοπούς και που είναι σε κάθε περίπτωση αδικαιολόγητα, ανεξαρτήτως πολιτικών, φιλοσοφικών, ιδεολογικών, φυλετικών, εθνοτικών, θρησκευτικών ή άλλης φύσης θεωρήσεων τις οποίες μπορεί να επικαλεστούν ως αιτιολογία».⁵

Αρχαίοι τρομοκράτες

Οι τρεις πιο διάσημες «τρομοκρατικές» ομάδες που υπήρχαν πριν από τον 18ο αιώνα, ήταν θρησκευτικής εμπνεύσεως, (και όλοι είχαν ονόματα που πέρασαν στην αγγλική γλώσσα ως λέξεις που σχετίζονται με τις πράξεις τους: οι φανατικοί είναι γνωστοί ως ζηλωτές, οι ασσασσίνοι ως δολοφόνοι, και οι thugs είναι βίαια ή κτηνώδη άτομα).

- Οι Σικάριοι, αλλιώς γνωστοί ως Ζηλωτές, ήταν ένα εβραϊκό κίνημα στον 1ο αιώνα, το οποίο προσπάθησε να εκδιώξει τους Ρωμαίους από την Παλαιστίνη. Χρησιμοποίησαν αδίστακτες μεθόδους, όπως να εισχωρούν στο πλήθος σε δημόσιες συγκεντρώσεις και να τρυπών με ξίφη το θύμα τους πριν εξαφανιστούν πάλι μέσα στο πλήθος.
- Οι ασσασσίνοι ήταν μια μεσαιωνική Σιιτική μουσουλμανική σέκτα που αποσκοπούσε να εξαγνίσει το Ισλάμ και είχε στόχο εξέχοντες θρησκευτικούς ηγέτες, χρησιμοποιώντας παρόμοιες μεθόδους με τους Σικάριους, προκειμένου γίνει ευρέως γνωστή.
- Οι Thugji (Thuggee) ήταν μια ινδική ομάδα, μερικές φορές κατατασσόμενη στα είδη λατρείας ή στις αιρέσεις, η οποία λειτούργησε σε μια πορεία 600 χρόνων περίπου, δολοφονώντας ταξιδιώτες άγρια και σύμφωνα με πολύ συγκεκριμένους κανόνες με στραγγαλισμό. Είναι η μακροβιότερη τέτοια ομάδα και εξαλείφθηκε κατά τον 19ο αιώνα, κυρίως μέσω της στρατολόγησης πληροφοριοδοτών της ομάδας.

? Θα πρέπει να χαρακτηριστεί τρομοκρατία η απειλή χρήσης πυρηνικής βόμβας;

Τρομοκρατία: μια ταξινόμηση

Μερικά από τα ακόλουθα κριτήρια έχουν θεωρηθεί σημαντικά προκειμένου να αποφασιστεί αν μια πράξη είναι «τρομοκρατική». Θα πρέπει να γνωρίζετε ότι οι ειδικοί δεν συμφωνούν!

• Η πράξη έχει πολιτικά κίνητρα.

Μια πράξη τρομοκρατίας έχει συνήθως έναν τελικό στόχο που είναι «μεγαλύτερος» και πιο στρατηγικός από το άμεσο αποτέλεσμα της πράξης. Για παράδειγμα, μια βομβιστική επίθεση εναντίον αμάχων επιδιώκει να αλλάξει την κοινή γνώμη, προκειμένου να ασκήσει πίεση στην κυβέρνηση.

Πράξη Τρομοκρατίας = Έγκλημα Ισοδύναμο με Έγκλημα Πολέμου σε Περίοδο Ειρήνης

A.P. Schmid, σε μια έκθεση του 1991 στον Τομέα Εγκλημάτων των Ηνωμένων Εθνών

- **Η πράξη πρέπει να περιλαμβάνει βία ή απειλή βίας.**
Ορισμένοι πιστεύουν ότι ακόμα και η απλή απειλή της βίας, αν πραγματικά γίνει πιστευτή, μπορεί επίσης να είναι μια πράξη τρομοκρατίας, διότι προκαλεί φόβο στους αποδέκτες και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολιτικούς σκοπούς.
- **Μια πράξη τρομοκρατίας έχει σχεδιαστεί προκειμένου να έχει έναν ισχυρό ψυχολογικό αντίκτυπο.**
Πράξεις που συχνά λέγεται ότι είναι αυθαίρετες ή τυχαίες ως προς τη φύση τους, αλλά στην πραγματικότητα στοχεύουν στο να προκαλέσουν τη μέγιστη αντίδραση, καθώς επίσης και να χτυπήσουν, όπου είναι δυνατό, τα σύμβολα του καθεστώτος.
- **Τρομοκρατία είναι η πράξη παρα-κρατικών ομάδων, όχι κρατικών.**
Αυτή η θέση αμφισβητείται ευρέως από τους διάφορους παρατηρητές και εμπειρογνώμονες. Τα κράτη τείνουν να χρησιμοποιούν αυτόν τον ορισμό για την τρομοκρατία, αλλά αν θεωρηθεί ότι μόνο οι παρακρατικές ομάδες μπορούν να διαπράξουν τρομοκρατικές ενέργειες, τότε είναι προαποφασισμένο ότι μια βίαιη πράξη που πραγματοποιείται από ένα κράτος, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί τρομοκρατική, όσο τρομερή κι αν είναι!
- **Η τρομοκρατία περιλαμβάνει σκόπιμη στοχοποίηση αμάχων.**
Το κριτήριο αυτό επίσης αμφισβητείται από πολλούς ειδικούς, δεδομένου ότι αποκλείει τη δυνατότητα να χαρακτηριστούν ως τρομοκρατικές επιθέσεις, οι επιθέσεις εναντίον στρατιωτικού προσωπικού ή άλλων κρατικών αξιωματούχων, όπως οι πολιτικοί ή η αστυνομία.

🔍 Μπορείτε να ορίσετε την τρομοκρατία; Πώς θα διακρίνατε τις τρομοκρατικές ενέργειες από άλλες μορφές βίας;

Μπορούν τα κράτη να διαπράττουν τρομοκρατία;

Η λέξη τρομοκρατία χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να περιγράψει τη «Regime de la Terreur» (η Βασιλεία του Τρόμου) στη Γαλλία, κατά την τελευταία δεκαετία του 18ου αιώνα και ειδικότερα, την περίοδο 1793-1794 υπό το Μαξιμιλιανό Ροβεσπιέρο. Αυτά τα χρόνια χαρακτηρίστηκαν από τη χρήση βίαιων μεθόδων καταστολής, συμπεριλαμβανομένων μαζικών εκτελέσεων εγκεκριμένων από το Επαναστατικό Δικαστήριο, που είχε συσταθεί για να δικάζει πολιτικούς παραβάτες. Ιδίως προς το τέλος αυτής της εποχής, οι άνθρωποι συχνά καταδικάζονταν μόνο βάσει υποψίας και χωρίς παρομπή σε δίκαιη δίκη.

Όλα τα παραπάνω οδήγησαν σε μια γενική ατμόσφαιρα φόβου: μια κατάσταση στην οποία οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν πλέον υπό την απειλή της αυθαίρετης βίας να αισθάνονται ασφαλείς. Με αυτά ως αρχή, η έννοια της τρομοκρατίας εισήχθη στο λεξιλόγιο.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, ο όρος τρομοκρατία κατέληξε να συνδέεται περισσότερο με τις ομάδες που λειτουργούσαν μέσα σε ένα κράτος για να το ανατρέψουν και λιγότερο με τα συστήματα της κρατικής τρομοκρατίας. Οι επαναστατικές ομάδες σε όλη την Ευρώπη συχνά, κατέφευγαν στη βία προκειμένου να ανατρέψουν κυβερνητικές ή κρατικές δομές που θεωρούσαν κατασταλτικές ή άδικες. Οι δολοφονίες αποτελούσαν την πιο διαδεδομένη πρακτική. Μεταξύ των «επιτυχιών» ήταν η δολοφονία ενός Ρώσου τσάρου, ενός Γάλλου προέδρου, μιας αυτοκράτειρας της Αυστροουγγαρίας και ενός Ιταλού βασιλιά.

Τον 20ο αιώνα, κυβερνήσεις και παρακρατικές ομάδες στράφηκαν στη βία για την επίτευξη των στόχων τους, χρησιμοποιώντας τρομερές μεθόδους, τόσο από την άποψη του αριθμού των θυμάτων που προκαλούσαν, όσο και από την άποψη της σκληρότητας και της απανθρωπιάς που τις χαρακτήριζε. Από τους συμμετέχοντες και εμπνευστές αυτής της σειράς των φρικτών δραμάτων δεν αποκλείονται κρατικοί αξιωματούχοι και παρακρατικές ομάδες. Ωστόσο, μέχρι το τέλος του αιώνα, ως τρομοκρατικές ομάδες χαρακτηρίστηκαν σχεδόν αποκλειστικά, οι παρακρατικές ομάδες.

Είμαι πεπεισμένος ότι η καλύτερη – η μόνη – στρατηγική για την απομόνωση και την ήττα της τρομοκρατίας είναι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, η ενίσχυση της δημοκρατίας και η προάσπιση της υπεροχής του κράτους δικαίου.

Sergio Vieira de Mello

Στον πόλεμο, η αλήθεια είναι
το πρώτο θύμα.

Αισχύλος

Οι παρακρατικές ομάδες συχνά εξοπλίζονται, χρηματοδοτούνται και εκπαιδεύονται ακόμη και από άλλα κράτη. Αυτό δεν καθιστά τα κράτη που προετοιμάζουν και υποστηρίζουν αυτές τις ομάδες τρομοκρατικά κράτη;

? Πιστεύετε ότι ενέργειες του κράτους θα πρέπει να ονομάζονται «τρομοκρατικές» ενέργειες εάν προκαλούν τρόμο στον πληθυσμό;

Η χρήση της βίας στο διεθνές δίκαιο

Το διεθνές δίκαιο καλύπτει έναν αριθμό διαφορετικών υποθέσεων που αφορούν περιπτώσεις χρήσης βίας από τα κράτη. Μερικές φορές –όπως στο απόσπασμα στην αρχή του κεφαλαίου – ο νόμος εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου ένα κράτος χρησιμοποιεί ή απειλεί με βία ένα άλλο κράτος. Τέτοιες περιπτώσεις συνήθως χαρακτηρίζονται ως πόλεμοι και ρυθμίζονται από τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο Ασφαλείας. Μερικές φορές ο νόμος ισχύει και για τον τρόπο χρήσης της βίας κατά τη διάρκεια του πολέμου – νομίμως ή παρανόμως. Αυτό είναι γενικά το πεδίο του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Ακόμα και όταν διαδραματίζεται ένας πόλεμος, ωστόσο, το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίζει να ισχύει, αν και το κράτος μπορεί να είναι πιο ελαστικό συγκριτικά με περιόδους ειρήνης, αναφορικά με τον περιορισμό ορισμένων δικαιωμάτων.

Ο πόλεμος στο διεθνές δίκαιο

Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, Σύμφωνο Kellogg-Briand

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη διακηρύττουν επίσημα στο όνομα των λαών τους ότι καταδικάζουν την προσφυγή στον πόλεμο για την επίλυση διεθνών διενέξεων και τον αποκηρύσσουν από όργανο εθνικής πολιτικής για τις μεταξύ τους σχέσεις.

Από το Σύμφωνο Kellogg-Briand (επίσης γνωστό ως Γενική Συνθήκη για την Αποκήρυξη του Πολέμου ή Σύμφωνο των Παρισίων)

Το Σύμφωνο Kellogg-Briand υπεγράφη από 15 χώρες το 1928 και αργότερα από 47 άλλες, ως η πιο μεγαλειώδης πράξη μιας σειράς ειρηνευτικών προσπαθειών μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Παρά το γεγονός ότι το Σύμφωνο δεν απέτρεψε τις μεταγενέστερες στρατιωτικές ενέργειες μεταξύ των υπογραφόντων, ούτε την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν σημαντικό γιατί αποτέλεσε τη βάση για την ιδέα των «εγκλημάτων κατά της ειρήνης» και έτσι έπαιξε κεντρικό ρόλο στις Δίκες της Νυρεμβέργης. Σύμφωνα με τις Αρχές⁶ της Νυρεμβέργης (ή Nürnberg), τα εγκλήματα κατά της ειρήνης περιλαμβάνουν το «σχεδιασμό, την προετοιμασία, την έναρξη ή τη διεξαγωγή επιθετικών πολέμων ή ενός πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συνθηκών».

Μετά τις δίκες της Νυρεμβέργης, ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών έγινε το κλειδί που χρησιμοποιούσαν τα κράτη μέλη για να ρυθμίσουν τη βία του ενός έναντι του άλλου. Ο Χάρτης δεν απαγορεύει τον πόλεμο εντελώς: επιτρέπει, σε ορισμένες αυστηρά καθορισμένες περιστάσεις, στα κράτη να συμμετέχουν στον πόλεμο, όπου αυτό είναι απαραίτητο για την υπεράσπισή τους. Ακόμη, οι αμυντικοί πόλεμοι, ωστόσο, πρέπει να εγκριθούν από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, όπου η άμεση δράση είναι απαραίτητη και δεν υπάρχει επαρκής χρόνος για να συγκληθεί το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Ευθύνη Προστασίας (R2P)

Τα τελευταία χρόνια, ορισμένες χώρες έχουν ασκήσει πίεση, ώστε, όταν το κράτος προβαίνει σε σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – για παράδειγμα, επαπειλούμενη γενοκτονία – ο ΟΗΕ θα πρέπει να έχει την εξουσία και την υποχρέωση να παρέμβει για να τους προστατεύσει τα εν δυνάμει θύματα. Η δικαιοδοσία αυτή περιλαμβάνει τη δυνατότητα στρατιωτικής δράσης κατά του κράτους που ευθύνεται. Η συζήτηση πυροδοτήθηκε από τη γενοκτονία στη Ρουάντα, όπου η διεθνής κοινότητα απέτυχε να παρέμβει. Ο πόλεμος στο Κοσσυφοπέδιο είχε θεωρηθεί ως ένα α-

Η επίσημη αποκήρυξη του πολέμου ως οργάνου εθνικής πολιτικής περιλαμβάνει απαραίτητως τη δήλωση ότι ένας τέτοιος πόλεμος είναι παράνομος σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και ότι εκείνοι που σχεδιάζουν και ξεκινούν έναν τέτοιο πόλεμο [...] διαπράττουν ένα έγκλημα με τον τρόπο αυτό.

Από την απόφαση της Νυρεμβέργης

πό τα πρώτα παραδείγματα «ανθρωπιστικής επέμβασης» με στρατιωτικά μέσα και η στρατιωτική επέμβαση του ΝΑΤΟ το 2011 στη Λιβύη βασίστηκε σε μια παρόμοια αρχή.

Η ιδέα του R2P (Responsibility to Protect) δεν αμφισβητείται. Η γενοκτονία και οι άλλες πράξεις που περιλαμβάνονται στο R2P είναι σοβαρές και τρομερές πράξεις. Ωστόσο, οι επικριτές του ισχυρίζονται ότι το R2P μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρόσχημα και ότι κάποιες στρατιωτικές επεμβάσεις έχουν περισσότερο πολιτικό χαρακτήρα και δεν έχουν πραγματικά βασιστεί στην πιθανότητα «εγκλημάτων μαζικής θηριωδίας». Πολλά εγκλήματα μαζικής θηριωδίας δεν φαίνεται να συνιστούν R2P και ορισμένες περιπτώσεις όπου πραγματοποιήθηκε παρέμβαση φαινόταν λιγότερο σοβαρές με όρους επικινδυνότητας για τους ανθρώπους. Ακόμα και η «Ευθύνη Προστασίας» (Responsibility to Protect) περιλαμβάνει την ιδέα ότι τα κράτη που παρεμβαίνουν θα πρέπει να διερευνούν όλα τα άλλα πιθανά μέσα πριν την ανάληψη στρατιωτικής δράσης. Δεν είναι πάντα σαφές ότι αυτοί οι δρόμοι έχουν διερευνηθεί. Τέλος, ορισμένοι έχουν αμφισβητήσει το κατά πόσο ο πόλεμος, ο οποίος είναι ο ίδιος μια τρομερή και καταστροφική πράξη, αποτελεί κατάλληλο μέσο για να τεθεί ένα τέλος στον πόνο. Μπορεί ο βομβαρδισμός της χώρας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, να είναι ο καλύτερος τρόπος για την προώθηση της ειρήνης και την επίλυση μιας, συχνά, πολύ βαθιά ριζωμένης σύγκρουσης μεταξύ δύο πλευρών;

? Μπορεί ο πόλεμος να είναι το «καλύτερο από δύο κακά»;

Οι νόμοι του πολέμου

Ακόμα και σε περιόδους πολέμου, υπάρχουν ορισμένες διατάξεις που επιβάλλουν όρια στις δράσεις των αντιμαχόμενων μερών, για παράδειγμα, σχετικά με τη μεταχείριση των αιχμαλώτων πολέμου, τη στόχευση αμάχων και την ιατρική περίθαλψη για τους τραυματίες. Οι «νόμοι του πολέμου» ως επί το πλείστον διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, αλλιώς γνωστό ως Σύμβαση της Γενεύης.

Η πρώτη Σύμβαση της Γενεύης

Η πρώτη από τις Συμβάσεις της Γενεύης υπεγράφη το 1864. Δημιουργήθηκε αφότου ο Ερρίκος Ντυνάν, ένας πολίτης της Γενεύης, υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας μιας άγριας μάχης στο Σολφερίνο στην Ιταλία το 1859. Βίωσε τον αποτροπιασμό για την έλλειψη βοήθειας για τους τραυματίες, οι οποίοι αφέθηκαν να πεθάνουν στο πεδίο της μάχης και πρότεινε μια διεθνή συνθήκη που θα αναγνωρίσει μια ουδέτερη υπηρεσία για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε περιόδους πολέμου. Οι προτάσεις του οδήγησαν στη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, καθώς και στην πρώτη Σύμβαση της Γενεύης. Η Σύμβαση προέβλεπε την ανθρωπινή και αξιοπρεπή μεταχείριση εκείνων που απέχουν πλέον από τη μάχη, ανεξαρτήτως «στρατοπέδου».

Οι Συμβάσεις της Γενεύης συνέχισαν να αναπτύσσονται μέχρι το 1949, οπότε υπογράφηκε η τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης και οι προηγούμενες τρεις αναθεωρήθηκαν και διευρύνθηκαν. Αργότερα, προστέθηκαν τρία τροποποιητικά πρωτόκολλα. Αυτές οι συμβάσεις έχουν επικυρωθεί, εν συνόλω ή εν μέρει, από 194 χώρες.

Εκτός από τις Συμβάσεις της Γενεύης, υπάρχουν και άλλα πρότυπα στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων της Χάγης και μιας σειράς από διεθνείς συνθήκες για τα όπλα που επιτρέπεται και δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται σε πολεμικές επιχειρήσεις. Καθ' όλη τη δεκαετία του 1990, ένας συνασπισμός ΜΚΟ πίεσε επιτυχώς για διεθνή απαγόρευση της παραγωγής και χρήσης ναρκών ξηράς. Η Συνθήκη της Οτάβα ή η Σύμβαση για την Απαγόρευση της χρήσης, της αποθήκευσης, της παραγωγής και της διακίνησης ναρκών κατά προσωπικού και για την καταστροφή τους εκδόθηκε το 1997 και έκτοτε έχει επικυρωθεί από 157 κράτη σε όλο τον κόσμο. Ο Συνασπισμός συνεχίζει να αγωνίζεται για μια συνθήκη που απαγορεύει τη χρήση βομβών διασποράς, οι οποίες, ακριβώς όπως οι νάρκες, αφήνουν ίχνη καταστροφής ακόμη κι όταν ένας πόλεμος έχει τελειώσει.

Τα εγκλήματα πολέμου

Τα εγκλήματα πολέμου θεωρούνται οι πιο σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Τα εγκλήματα πολέμου είναι τόσο σοβαρά αδικήματα που θεωρούνται εγκληματικές πράξεις για τις οποίες τα άτομα είναι πιθανό να κληθούν να λογοδοτήσουν.

Γενοκτονία είναι μια πράξη «που διαπράχθηκε με την πρόθεση να καταστραφεί, εν συνόλω ή εν μέρει, μια εθνική, εθνοτική, φυλετική ή θρησκευτική ομάδα».

Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας (1948) ⁷

Εγκλήματα πολέμου

Με βάση την Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης (1949) τα εγκλήματα πολέμου (στη Σύμβαση αναφέρονται: «σοβαρές παραβιάσεις») περιλαμβάνουν: «Εκούσιο φόνο, βασανισμό ή απάνθρωπη μεταχείριση, όπως για παράδειγμα βιολογικά πειράματα, με πρόθεση την πρόκληση μεγάλου πόνου ή σοβαρής βλάβης του σώματος ή της υγείας, παράνομη απέλαση ή μετακίνηση ή παράνομη κράτηση ενός προστατευμένου προσώπου, εξαναγκασμό ενός προστατευμένου προσώπου να υπηρετήσει στις δυνάμεις εχθρικής δύναμης ή εκούσια αποστέρηση των δικαιωμάτων δίκαιης και κανονικής δίκης ενός προστατευμένου προσώπου, [...] κράτηση ομήρων, εκτεταμένη καταστροφή και απαλλοτρίωση περιουσιών, που δεν αποτελούν στρατιωτική αναγκαιότητα και διεξάγονται παράνομα και ανάιτια».⁹

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, μαζικές δολοφονίες και γενοκτονία είναι κάποιες ακόμα πράξεις για τις οποίες μεμονωμένα άτομα μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα. Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είναι σοβαρά εγκλήματα που διαπράττονται εναντίον άμαχου πληθυσμού, όπως για παράδειγμα δολοφονίες, βιασμοί, βασανιστήρια, υποδούλωση και απελάσεις.

Οι πρώτες δίκες προσώπων για τέτοια εγκλήματα ήταν οι δίκες της Νυρεμβέργης και του Τόκιο, των Ναζί και των Ιαπώνων πολιτικών και στρατιωτικών ηγετών, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Από τότε, ένας αριθμός ad hoc δικαστηρίων έχουν συσταθεί, για παράδειγμα, για να ασχοληθούν με τις συγκρούσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία, τη Ρουάντα, την Καμπότζη, το Λίβανο και τη Σιέρα Λεόνε. Για άλλες συγκρούσεις, πολλές από τις οποίες είναι εξίσου σοβαρές, δεν έχουν συσταθεί ειδικά δικαστήρια, πράγμα το οποίο έχει προκαλέσει πολλές φορές επικρίσεις που αναφέρονται στο ότι η απόφαση για το αν θα γίνει κάτι τέτοιο επηρεάζεται από πολιτικούς παράγοντες.

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) συστάθηκε από τον ΟΗΕ για τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια των πολέμων στην πρώην Γιουγκοσλαβία και για τη δίκη των δραστών τους. Η πλειοψηφία εκείνων που έχουν παραπεμφθεί είναι Σέρβοι και αυτό έχει οδηγήσει σε κατηγορίες για μεροληψία από ορισμένους παρατηρητές. Τόσο η Διεθνής Αμνηστία, όσο και το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επικρίνουν το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία για την αποτυχία του να διερευνήσει μια σειρά από σοβαρές κατηγορίες εναντίον των δυνάμεων του NATO, συμπεριλαμβανομένης της βομβιστικής επίθεσης στη Σερβική Κρατική Τηλεόραση και μιας σιδηροδρομικής γέφυρας, με δεδομένο ότι ήταν προφανές ότι οι πληγνέτες ήταν άμαχοι. Η Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για τις παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου κατέγραψε ότι «το NATO απέτυχε να λάβει τις απαραίτητες προφυλάξεις για να ελαχιστοποιήσει τις απώλειες αμάχων».¹⁰

Αυτοί που διεξάγουν πολέμους οφείλουν παράλληλα να παρέχουν εγγυήσεις ενάντια στις βιαιοπραγίες του πολέμου.

Δικαστής Giovanni Bonello,
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην
υπόθεση Al-Skeini και άλλων
κατά Ηνωμένου Βασιλείου¹¹

Τα Πολεμικά Δικαστήρια – συμπεριλαμβανομένων και των Δικών της Νυρεμβέργης – μερικές φορές θεωρούνται ως «δικαίωση του νικητή». Πιστεύετε ότι οι δύο πλευρές σε έναν πόλεμο θα έπρεπε να κρίνονται σύμφωνα με τις ίδιες αρχές;

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

Στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα υπήρξε κινητοποίηση για τη σύσταση ενός μόνιμου δικαστηρίου που θα ασχολείται με τα χειρότερα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Το 1998, υιοθετήθηκε το Καταστατικό της Ρώμης, που αποτελεί τη νομική βάση για τη δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ICC). Το ICC τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο του 2002 και βρίσκεται στη Χάγη της Ολλανδίας.

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο είναι το πρώτο μόνιμο διεθνές δικαστήριο και έχει συσταθεί για τη δίωξη εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονιών και εγκλημάτων επίθεσης. Παρόλο που το Καταστατικό της Ρώμης έχει επικυρωθεί από τα κράτη, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο διώκει, όχι τα κράτη, αλλά τα άτομα που ευθύνονται για εγκλήματα. Από την 1η Ιανουαρίου 2012, 119 χώρες είναι συμβαλλόμενα μέρη του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένης σχεδόν όλης της Ευρώπης, αλλά εξαιρουμένων για παράδειγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ινδίας, της Κίνας και της Ρωσίας. Το δικαστήριο ερευνά τις συγκρούσεις στο Σουδάν, την Κένυα, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Ουγκάντα, την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και τη Λιβύη.

? Μπορείτε να σκεφτείτε τυχόν άτομα που είναι υπεύθυνα για εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονία ή για εγκλήματα επίθεσης που πρέπει να δικάστούν από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο;

Η τρομοκρατία στο διεθνές δίκαιο

Η διαδικασία σύνταξης μιας διεθνούς νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας αντιμετωπίζει προβλήματα, κυρίως λόγω της δυσκολίας εύρεσης ενός κοινώς αποδεκτού ορισμού της. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει διαμορφώσει ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών¹² προκειμένου να μην παραβιάζονται άλλες διεθνείς συνθήκες ή συμφωνίες.

Οι κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν τα εξής βασικά σημεία:

- Σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου – και απαγόρευση των διακρίσεων.
- Απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων: «Η χρήση των βασανιστηρίων ή της απάνθρωπης ή υποτιμητικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, απαγορεύεται απολύτως, ανεξαρτήτως περιστάσεων ...»
- Συλλογή και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να είναι νόμιμη και ανάλογη του επιδιωκόμενου στόχου.
- Νομικές προβλέψεις μέτρων προστασίας της ιδιωτικής ζωής.
- Όποιος είναι ύποπτος για τρομοκρατικές δραστηριότητες μπορεί να συλληφθεί μόνο εάν υπάρχουν εύλογες υποψίες και αυτός/αυτή θα πρέπει να ενημερώνεται για αυτές.
- Ένα άτομο ύποπτο για τρομοκρατικές δραστηριότητες έχει δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη, εντός εύλογου χρόνου, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει ιδρυθεί από το νόμο. Επωφελείται από το τεκμήριο της αθωότητας.
- «Ένα πρόσωπο που στερείται την ελευθερία του/της για τρομοκρατικές δραστηριότητες πρέπει σε κάθε περίπτωση να αντιμετωπίζεται με το δέοντα σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια».
- «Δεν επιτρέπεται η έκδοση ενός ατόμου σε μια χώρα όπου κινδυνεύει να καταδικαστεί σε θάνατο ή κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση».
- «Τα κράτη δεν μπορούν ποτέ [...] να παρεκκλίνουν από το δικαίωμα στη ζωή, που κατοχυρώνεται από τα διεθνή νομικά μέσα, από την απαγόρευση των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, από την αρχή της νομιμότητας των ποινών και των μέτρων, ούτε από την απαγόρευση της αναδρομικής ισχύος του ποινικού δικαίου».

Ανθρώπινα δικαιώματα και τρομοκρατία

Υπάρχουν δύο βασικοί τομείς όπου οι ιδέες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτές της τρομοκρατίας συγκρούονται: η πρώτη, προφανέστερα, αφορά αυτή καθ' αυτή την τρομοκρατική πράξη· η δεύτερη αφορά στη λήψη μέτρων από επίσημα όργανα κατά την προσπάθεια καταπολέμησής της.

Η τρομοκράτηση μελών του πληθυσμού συνιστά στην καλύτερη περίπτωση, παραβίαση της αξιοπρέπειας και του δικαιώματος στην προσωπική ασφάλεια και στη χειρότερη, παραβίαση του δικαιώματος στη ζωή, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο η τρομοκρατία ορίζεται και ανεξάρτητα από τους λόγους ύπαρξής της ή το κίνητρο συμμετοχής σε αυτήν. Στο πλαίσιο του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το θέμα δεν είναι τόσο απλό, αφού συντάχθηκε κυρίως για να προστατεύει τα άτομα από την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους και την κυβερνητική αυθαιρεσία. Δεν υπάρχει δυνατότητα, για παράδειγμα, μια τρομοκρατική ομάδα να οδηγηθεί στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων!

Ωστόσο, οι κυβερνήσεις έχουν ορισμένες υποχρεώσεις: πρώτον, αναφορικά με την προστασία της προσωπικής ασφάλειας των πολιτών· δεύτερον, αναφορικά με την αποζημίωση των θυμάτων των τρομοκρατικών επιθέσεων· φυσικά, στο πλαίσιο ότι δεν εμπλέκονται τα ίδια με την τρομοκρατία.

Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από Κράτη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αρχή του κράτους δικαίου, αποκλείοντας κάθε μορφή αυθαιρεσίας, καθώς και κάθε διάκριση ή ρατσιστική μεταχείριση.

Συμβούλιο της Ευρώπης
Κατευθυντήριες γραμμές για τα
ανθρώπινα δικαιώματα και την
καταπολέμηση της τρομοκρατίας

? Πιστεύετε ότι μια χώρα που εξάγει όπλα τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται εναντίον αμάχων θα πρέπει να λογοδοτεί για τη χρήση των όπλων; Ξέρετε σε ποιες ομάδες ή χώρες πουλάει όπλα η κυβέρνησή σας;

Αναδύονται μια σειρά από ζητήματα που σχετίζονται με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας – και εκεί είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα υπάρχει μια συνεχιζόμενη ένταση για τα μέτρα που η κυβέρνηση θεωρεί απαραίτητο να ληφθούν προκειμένου να προστατεύσει το λαό και τα δικαιώματα που μπορεί να χρειαστεί να περιορίσει προκειμένου να το επιτύχει.

Μυστική κράτηση και έκδοση προσώπων

Μια έκθεση για την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2006¹³ που συντάχθηκε από τον Dick Marty εξέτασε τη βοήθεια που παρέχεται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες για την έκδοση υπόπτων για τρομοκρατία σε χώρες στις οποίες αντιμετωπίζουν βασανιστήρια. Η έκθεση διαπίστωσε ότι 7 χώρες – Σουηδία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βρετανία, Ιταλία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM), Γερμανία και Τουρκία – θα μπορούσαν να θεωρηθούν υπεύθυνες για «παραβιάσεις των δικαιωμάτων συγκεκριμένων προσώπων», επειδή είχαν βοηθήσει εν γνώσει τους σε ένα πρόγραμμα που είχε ως αποτέλεσμα να κρατούνται άτομα που δεν έχουν δικαστεί, σε πολλές περιπτώσεις για πολλά χρόνια και να υφίστανται βασανιστήρια. Άλλες χώρες, όπως η Ισπανία, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ρουμανία και η Πολωνία είχαν επίσης κατηγορηθεί για «συμπαιγνία» με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Marty είπε ότι είχε στοιχεία για να αποδείξει ότι στη Ρουμανία και την Πολωνία υπήρχαν σημεία, όπου οι χώρες κρατούσαν άτομα σε μυστικά κέντρα κράτησης.

Τώρα είναι πιο επικίνδυνο να είναι κανείς γυναίκα από το να είναι στρατιώτης στη σύγχρονη σύγκρουση.

Υποστράτηγος Patrick Cammaert, 2008 (πρώην διοικητής της ειρηνευτικής αποστολής του ΟΗΕ στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό)

Τα θύματα των συγκρούσεων

Ο πόλεμος και η τρομοκρατία έχουν έναν τρομερό και μακροχρόνιο αντίκτυπο σε έναν τεράστιο αριθμό ανθρώπων. Οι θάνατοι τη στιγμή της σύγκρουσης είναι μόνο ένα στοιχείο: τα ψυχολογικά τραύματα, η κατάρρευση της φυσικών και οικονομικών υποδομών, οι μετακινήσεις πληθυσμών, οι τραυματισμοί, οι ασθένειες, η έλλειψη τροφής, νερού ή ενεργειακού εφοδιασμού και η κατάρρευση της εμπιστοσύνης και των φυσιολογικών ανθρώπινων σχέσεων είναι μερικά από τα άλλα. Ο αντίκτυπός τους επηρεάζει τις επόμενες γενιές.

Με την πτώση των διακρατικών πολέμων και την άνοδο των εμφυλίων και των νέων μεθόδων πολέμου, ο άμαχος πληθυσμός είναι τώρα σε μεγαλύτερο κίνδυνο και βιώνει μεγαλύτερες απώλειες από τους επαγγελματίες στρατιώτες. Οι «Γυναίκες του ΟΗΕ» εκτιμούν ότι στις σύγχρονες συγκρούσεις, το 90% των θυμάτων είναι άμαχοι, η πλειοψηφία των οποίων είναι γυναίκες και παιδιά.¹⁴ Ο βιασμός και η σεξουαλική βία χρησιμοποιούνται ως όπλο πολέμου, ως μια τακτική ταπείνωσης, κυριαρχίας και τρομοκράτησης των κοινοτήτων.

Γυναίκες σε ένοπλες συγκρούσεις

Τον Οκτώβριο του 2000, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε το Ψήφισμα 1325 για τη διευθέτηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σε ένοπλες συγκρούσεις. Το Ψήφισμα τις καλεί να συμμετάσχουν σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων για την επίλυση των συγκρούσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης. Τέσσερα επιπλέον ψηφίσματα έχουν έκτοτε υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Τα πέντε έγγραφα επικεντρώνονται σε τρεις βασικούς στόχους:

- την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στη λήψη αποφάσεων
- τον τερματισμό της σεξουαλικής βίας και της ατιμωρησίας
- την ανάπτυξη ενός συστήματος λογοδοσίας

Παιδιά στρατιώτες

Μια ιδιαίτερα απογοητευτική εξέλιξη στον πόλεμο, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών, είναι η χρήση των παιδιών ως στρατιωτών σε βάνουσες συγκρούσεις. Υπάρχουν παιδιά στρατιώτες σε όλες τις περιοχές του κόσμου και συμμετέχουν στις περισσότερες συγκρούσεις. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα κρίσιμο στην Αφρική, όπου τα παιδιά από την ηλικία των εννέα λαμβά-

νουν μέρος σε ένοπλες συγκρούσεις. Τα περισσότερα παιδιά στρατιώτες είναι μεταξύ 14 και 18 ετών. Παιδιά στρατιώτες προσλαμβάνονται και από ομάδες ανταρτών και από κυβερνητικές δυνάμεις.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού απαιτεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά ηλικίας κάτω των 15 δεν λαμβάνουν μέρος σε εχθροπραξίες. Ωστόσο, γίνεται αισθητό από πολλούς ότι το ηλικιακό αυτό όριο είναι πολύ χαμηλό και έχουν παρθεί πρωτοβουλίες για να αυξηθεί στα 18 έτη. Το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπλοκή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις (με 143 συμβαλλόμενα κράτη μέλη από το Νοέμβριο του 2011) αύξησε το ελάχιστο όριο ηλικίας στα 18.

Οι Ευρωπαϊκές χώρες δεν στρατολογούν κάτω από την ηλικία των 17 και δεν στέλνουν στρατιώτες ηλικίας κάτω των 18 στη μάχη. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει τη χαμηλότερη ηλικία στράτευσης στην Ευρώπη – 16 έτη, αν και αυτό υποστηρίζεται ότι συμβαίνει για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει επικριθεί ευρέως για αυτό από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Στην Τσετσενία, παιδιά κάτω των 18 ετών φέρεται να υπηρετούν σε δυνάμεις των ανταρτών.

Νεολαία, πόλεμος και τρομοκρατία

Ο πόλεμος αφορά άμεσα τους νέους με πολλούς τρόπους. Εκτός από την περίπτωση των παιδιών-στρατιωτών που επισημάνθηκε παραπάνω, οι νέοι αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των στρατιωτών, ιδιαίτερα στις χώρες και τις εποχές της εθνικής στρατιωτικής θητείας. Συνεπώς, μπορεί κανείς να πει ότι οι νέοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των θυμάτων πολέμου. Συχνά οι νέοι με υποβαθμισμένο κοινωνικό υπόβαθρο στρατολογούνται στις ένοπλες δυνάμεις, στην περίπτωση των επαγγελματικών στρατών, επειδή έχουν λιγότερες ευκαιρίες να κερδίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

Όπως αποδεικνύεται από τις επιθέσεις στο Λονδίνο το 2005, οι νέοι συχνά αποτελούν στόχο τρομοκρατικών ομάδων ως πιθανοί παράγοντες τρομοκρατικών επιθέσεων, ανεξαρτήτως κινήτρου. Αυτό αποδίδεται συχνά στο ότι οι νέοι βρίσκονται σε αναζήτηση της ταυτότητάς τους, γεγονός που τους καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτους σε εξτρεμιστικές ιδέες και ιδανικά. Οι νέοι μπορούν επίσης να αποτελούν στόχο, ειδικά τρομοκρατικών επιθέσεων, όπως αποδεικνύεται από τις επιθέσεις στη Νορβηγία το 2011 και από επιθέσεις σε σχολεία στην περιοχή του Καυκάσου.

Οι οργανώσεις νεολαίας παραδοσιακά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση του βαθμού ευαισθητοποίησης σχετικά με το παράλογο του πολέμου και τις επιπτώσεις τους στους νέους. Πολλά προγράμματα συμφιλίωσης και ανταλλαγής στήθηκαν μετά τις σφαγές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου· πολλά από αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα, όπως η Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία ή το Χριστιανικό Κίνημα για την Ειρήνη/Δράση Νέων για την Ειρήνη, που προωθούν τα διεθνή προγράμματα νεολαίας για την εθελοντική δράση και τις κατασκηνώσεις εργασίας.

Το Ευρωπαϊκό Γραφείο Αντίρρησης Συνείδησης εργάζεται για την αναγνώριση του δικαιώματος της αντίρρησης συνείδησης στη στρατιωτική θητεία – το δικαίωμα στην άρνηση φόνου – εντός και εκτός Ευρώπης.

Η Αντιπολεμική Διεθνής (WRI) είναι ένα διεθνές κίνημα που δημιουργήθηκε το 1921 στο πλαίσιο της εξής πίστης: «Ο πόλεμος είναι ένα έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Ως εκ τούτου, είμαι αποφασισμένος να μην υποστηρίξω οποιοδήποτε είδος πολέμου και να αγωνιστώ για την άρση όλων των αιτιών του πολέμου». Η WRI προωθεί τη μη-βία και τη συμφιλίωση και υποστηρίζει τους αντιστασιακούς συνείδησης και τους αιτούντες άσυλο σε περιπτώσεις ανυποταξίας ή λιποταξίας.

Το 2011 το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης αποδόθηκε από κοινού στους Ellen Johnson Sirleaf, Leymah Gbowee και Tawakul Karmal «για το μη-βίαιο αγώνα τους για την ασφάλεια και το δικαίωμα της πλήρους συμμετοχής των γυναικών σε δράσεις για την οικοδόμηση της ειρήνης».

Τι έκανα...; Κάποια έχασε σύζυγό, κάποιος άλλος πατέρα, άλλος έχασε παιδί, κάποιος ένα αγέννητο βρέφος... Τι είναι αυτά τα άψυχα σώματα; Σημάδια νίκης ή ήττας; Οι γύπες, τα κοράκια οι αετοί, είναι αγγελιοφόροι του θανάτου ή του διαβόλου;

Ashoka

www.sciint.org
<http://wri-irg.org/index.htm>
www.ebco-beoc.eu

Σημειώσεις Τέλους

- ¹ Ο Bob Marley στο τραγούδι «Πόλεμος», προσαρμοσμένο από τον Αιθίοπα αυτοκράτορα A.M. Χαϊλέ Σελασιέ απευθυνόμενος στα Ηνωμένα Έθνη τον Οκτώβριο του 1963
- ² Νομικές Συνέπειες της Ανέγερσης Τείχους στα Κατεχόμενα Παλαιστινιακά Εδάφη, Συμβουλευτική Γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 2004, παρ. 106.
- ³ Al-Skeini και άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως (Αίτηση 55721/07 όχι.), 7 Ιουλίου του 2011 <http://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2011/1093.html>
- ⁴ Η Jeanette Rankin ήταν η πρώτη γυναίκα που εισήλθε στην αμερικανική Βουλή των Αντιπροσώπων το 1917
- ⁵ Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών το 1994 σχετικά με τα Μέτρα για την Εξάλειψη της Διεθνούς Τρομοκρατίας παράρτημα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ ψήφισμα 49/60, «Μέτρα για την Εξάλειψη της Διεθνούς Τρομοκρατίας», της 9ης Δεκεμβρίου του 1994
- ⁶ Έγγραφο A / CN.4 / L.2, Κείμενο των Αρχών της Νυρεμβέργης. Εγκρίθηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου, Απόσπασμα από την Επετηρίδα της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου: 1950, τομ. II http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l2.pdf
- ⁷ Σύμβαση για την Πρόληψη και την Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας <http://www.un.org/millennium/law/iv-1.htm>
- ⁸ <http://www.physiciansforhumanrights.org/blog/us-ban-landmines-facts.html>
- ⁹ Σύμβαση (IV) σε σχέση με την Προστασία των Πολιτών εν Καιρώ Πολέμου. Γενεύη, 12 Αυγούστου 1949 <http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/380?OpenDocument>
- ¹⁰ NATO / Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας «Παράπλευρες Απώλειες» ή Παράνομοι Φόνοι; Παραβιάσεις των Νόμων του πολέμου του NATO κατά την Επιχείρηση των Συμμαχικών Δυνάμεων, Διεθνής Αμνηστία - Έκθεση - EUR70/18/00, Ιούνιος 2000 <http://www.grip.org/bdg/g1802.html>
- ¹¹ Βλ. υποσημείωση 2.
- ¹² Ανθρώπινα δικαιώματα και καταπολέμηση της τρομοκρατίας, Κατευθυντήριες Οδηγίες του Συμβουλίου της Ευρώπης 2005 http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/176C046F-C0E6-423C-A039-F66D90CC6031/0/LignesDirectrices_EN.pdf
- ¹³ Εικαζόμενες μυστικές κρατήσεις και παράνομη μεταφορά κρατουμένων με συμμετοχή των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση, Έγγρ. 10957 12 Ιουνίου 2006 <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc06/edoc10957.pdf>
- ¹⁴ <http://www.womenwarpeace.org/>

ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΛΟ, ΤΟ ΜΟΝΟ
ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΕΙΝΑΙ
ΚΙ ΑΛΛΑ ΚΑΛΑΣΝΙΚΟΦ...

Εργασία

Η εργασία είναι απαραίτητη για μια αξιοπρεπή ζωή. Πέραν του ότι παρέχει τα προς το ζην, συμβάλει επίσης στην ατομική ανάπτυξη και ενισχύει τις κοινότητες και την κοινωνία γενικότερα. Ωστόσο, δεν συμβάλλουν όλων των τύπων οι εργασίες στη θετική προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη· μόνο η αξιοπρεπής εργασία μπορεί να υποστηρίξει μια ζωή με αξιοπρέπεια.

Το δικαίωμα στην εργασία είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα που συχνά αναφέρεται ως ένα κοινωνικό και οικονομικό δικαίωμα. Το δικαίωμα στην εργασία, όπως θα δούμε στις επόμενες παραγράφους, συνεπάγεται περισσότερα από το να είναι σε θέση κανείς να εργαστεί.

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO-ΔΟΕ) δημιουργήθηκε το 1919 ως μέρος της Συνθήκης των Βερσαλλιών που τερμάτισε τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η αξιοπρεπής μεταχείριση των εργαζομένων αναγνωρίστηκε ως κυρίαρχο στοιχείο της διατήρησης της καθολικής και διαρκούς ειρήνης.

Ο ILO έγινε η πρώτη εξειδικευμένη υπηρεσία του ΟΗΕ το 1946 και μέχρι σήμερα, αποτελεί τον μόνο διακυβερνητικό οργανισμό, όπου μη-κυβερνητικοί εταίροι και κυβερνήσεις συνεργάζονται ισότιμα.¹ Ο ILO είναι ο αρμόδιος διεθνής φορέας για την εκπόνηση και την προώθηση των διεθνών κανόνων εργασίας.

Ο ΔΟΕ έχει καταρτίσει μια σειρά διεθνών συμβάσεων για την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων²:

- Τη Σύμβαση για την Καταναγκαστική Εργασία, 1930
- Τη Σύμβαση περί Συνδικαλιστικής Ελευθερίας και Προστασίας του Συνδικαλιστικού Δικαιώματος, 1948
- Τη Σύμβαση για το Συνδικαλιστικό Δικαίωμα και τις Συλλογικές Διαπραγματεύσεις, 1949
- Τη Σύμβαση για την Ίση Αμοιβή, 1951
- Τη Σύμβαση για την Κατάργηση της Καταναγκαστικής Εργασίας, 1957
- Τη Σύμβαση για τις Διακρίσεις (Απασχόληση και Επάγγελμα), 1958
- Τη Σύμβαση για το Κατώτατο Ηλικιακό Όριο
- Τη Σύμβαση του 1973 για τις Χειρότερες Μορφές Παιδικής Εργασίας, 1999

Σχετιζόμενες δραστηριότητες:
Η ιστορία του Ασίκ
Προσοχή, παρακολουθούμε!
Διαφορετικοί μισθοί
Θέλω να εργαστώ
Ιστορία δύο πόλεων
Συνεδρίαση συνδικαλιστικής
οργάνωσης
Εργασία και μωρά

Όταν τραυματίζεται ένας από
εμάς, τραυματιζόμαστε όλοι.

Σύνθημα που χρησιμοποιείται
από συνδικαλιστικές οργανώσεις

Δεν μπορεί να υπάρξει διαρκής
ειρήνη χωρίς κοινωνική
δικαιοσύνη.

Σύνταγμα του Διεθνούς
Οργανισμού Εργασίας

1 ΜαΐουΔιεθνής Ημέρα των
Εργαζομένων**12 Ιουνίου**

Παγκόσμια Ημέρα κατά της

Παιδικής Εργασίας

10 Δεκεμβρίου

Ημέρα Ανθρώπινων

Δικαιωμάτων

Χωρίς εργασία, όλη η ζωή
σαπίζει. Αλλά όταν η δουλειά
είναι άψυχη, η ζωή καταπνίγεται
και πεθαίνει.

Albert Camus

? Έχει επικυρώσει η χώρα σας τις συμβάσεις του ΔΟΕ;

Το δικαίωμα στην εργασία

Το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία κατοχυρώνεται σε μια σειρά διεθνών και περιφερειακών συνθηκών, μεταξύ των οποίων και η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, η σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, οι συμβάσεις του ΔΟΕ, ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το δικαίωμα στην εργασία περιλαμβάνει όλες τις μορφές εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της μισθωτής εργασίας, της αυτοαπασχόλησης, της εργασίας στο σπίτι και άλλων δραστηριοτήτων που επιφέρουν εισόδημα. Το δικαίωμα στην εργασία δεν θα πρέπει να νοείται ως απόλυτο και άνευ όρων δικαίωμα απόκτησης απασχόλησης.³ Αντ' αυτού, το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία πρέπει να θεωρηθεί ως το δικαίωμα του καθενός να έχει την ευκαιρία να κερδίζει τα προς το ζην, έχοντας μια εργασία αποδεκτής ποιότητας, που προστατεύει τα δικαιώματα και παράγει επαρκές εισόδημα με επαρκή κοινωνική προστασία. Ως εκ τούτου, το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία ενέχει δικαιώματα τριών διαστάσεων: το δικαίωμα στην εργασία, τα εργασιακά δικαιώματα και το δικαίωμα στην επαρκή κοινωνική προστασία⁴.

? Το να μην εργάζεστε αποτελεί παραβίαση του δικαιώματός σας στην εργασία;

Το δικαίωμα στην εργασία

Το δικαίωμα στην εργασία σημαίνει ότι τα κράτη μας πρέπει να δημιουργήσουν ένα κοινωνικό, οικονομικό και φυσικό περιβάλλον στο οποίο όλοι οι άνθρωποι να έχουν την ευκαιρία να κερδίσουν τα προς το ζην από αξιοπρεπή εργασία.

Για παράδειγμα, προκειμένου να διασφαλίσουν το δικαίωμα στην εργασία, τα κράτη έχουν την υποχρέωση να θεσπίσουν και να εφαρμόσουν μια εθνική στρατηγική για την απασχόληση για την εφαρμογή τεχνικών και επαγγελματικών προγραμμάτων κατάρτισης για την προστασία των εργαζομένων απέναντι στη παράνομη απόλυση και για τη δημιουργία νόμων που προστατεύουν τους ανθρώπους από οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων κατά την πρόσβαση στην απασχόληση.

Τα εργασιακά δικαιώματα

Καθένας έχει το δικαίωμα στην απόλαυση δίκαιων και ευνοϊκών συνθηκών εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας στο χώρο εργασίας, των δίκαιων αμοιβών, της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας, των ίσων ευκαιριών, των λογικών ωρών εργασίας και ανάπαυσης, καθώς και των δικαιωμάτων στη συλλογική οργάνωση και διαπραγμάτευση. Κατά συνέπεια, το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία συνεπάγεται την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας, της παιδικής εργασίας και εργασιακών συνθηκών δουλείας.

Η επαρκής κοινωνική προστασία

Το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία συνεπάγεται επίσης ότι τα κράτη έχουν καθήκον να δημιουργούν καλά σχεδιασμένους και κατάλληλους μηχανισμούς κοινωνικής προστασίας για τα άτομα που επηρεάζονται από πολιτικές ή οικονομικές κρίσεις και ως εκ τούτου δεν μπορούν να έχουν κανονική δουλειά.⁵

Το δικαίωμα στην εργασία στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης ψηφίστηκε το 1961 και αναθεωρήθηκε το 1996. Τα δικαιώματα που διασφαλίζει ο Χάρτης αφορούν σε όλα τα άτομα στην καθημερινή τους ζωή, συμπεριλαμβανομένων των εργασιακών δικαιωμάτων των ανθρώπων: απαγόρευση της καταναγκαστικής και της παιδικής εργασίας· προστασία των εργαζομένων ηλικίας 15-18 ετών· δικαίωμα να κερδίζει κανείς τα προς το ζην από μια εργασία στην οποία έχει ελεύθερη πρόσβαση· οικονομική και κοινωνική πολιτική με σκοπό να διασφαλιστεί η πλήρης απασχόληση· δίκαιες συνθήκες εργασίας· προστασία από τη σεξουαλική και ψυχολογική παρενόχληση· ελευθερία σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων και συλλογικών διαπραγματεύσεων· προστασία σε περίπτωση απόλυσης· δικαίωμα στην απεργία· και πρόσβαση στην εργασία για τα άτομα με αναπηρίες.

Ο Χάρτης έχει ένα μηχανισμό ελέγχου με βάση την παρουσίαση των εθνικών εκθέσεων από τα συμβαλλόμενα κράτη (Πρωτόκολλο του 1991), καθώς και ένα σύστημα συλλογικών καταγγελιών (πρωτόκολλο του 1995), τα οποία επιτρέπουν, μεταξύ άλλων, στα συνδικάτα και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις να παρουσιάσουν συλλογικά αιτήματα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Όταν οι άνδρες και οι γυναίκες στερούνται ουσιαστικής εργασίας, χάνουν το νόημα υπάρξής τους.

Fyodor Dostoyevsky

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης στην Πράξη

Διεθνής Επιτροπή Νομικών (ICJ) κατά Πορτογαλίας (1/1998)

Η ICJ ισχυρίστηκε ότι η Πορτογαλία είχε παραβιάσει το άρθρο 7 (1), την προϋπόθεση ότι το ελάχιστο ηλικιακό όριο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη για απόκτηση άδειας εργασίας είναι τα 15 έτη, αποτυγχάνοντας να επιβλέψει αποτελεσματικά την παιδική εργασία. Ισχυρίστηκε ότι ένας μεγάλος αριθμός παιδιών ηλικίας κάτω των 15 εργάζονταν παράνομα σε πολλούς οικονομικούς τομείς και αντιμετώπιζαν ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας. Η πορτογαλική κυβέρνηση αμφισβήτησε τα στοιχεία και ισχυρίστηκε ότι η απλήρωτη δραστηριότητα εντός της οικογένειας δεν εμπίπτει στο άρθρο 7. Το 1999, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων διαπίστωσε ότι η Πορτογαλία είχε κάνει παράβαση του άρθρου 7 και επιβεβαίωσε ότι η απαγόρευση απασχόλησης παιδιών ηλικίας κάτω των 15 ετών ισχύει και για τα παιδιά που εργάζονται σε οικογενειακές επιχειρήσεις.

Συνομοσπονδία Ανεξάρτητων Συνδικάτων της Βουλγαρίας, Συνομοσπονδία Εργασίας «Podkrepa» και Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων κατά Βουλγαρίας (32/2005)

Η καταγγελία ανέφερε ότι η βουλγαρική νομοθεσία περιόριζε το δικαίωμα της απεργίας στους τομείς της υγείας, της ενέργειας και των επικοινωνιών, καθώς και στους δημοσίους υπαλλήλους και τους εργαζόμενους των σιδηροδρόμων, με τρόπους που δεν είναι σύμφωνοι με τον Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων διαπίστωσε ότι οι περιορισμοί του βουλγαρικού νόμου στο δικαίωμα της απεργίας στον τομέα των σιδηροδρόμων, το γεγονός ότι επιτρέπει στους δημοσίους υπαλλήλους να συμμετάσχουν μόνο σε συμβολικές κινητοποιήσεις που ο νόμος χαρακτηρίζει ως απεργία, καθώς και το ότι τους απαγορεύει τη συλλογική απόσυρση από την εργασία τους, συνιστούσαν παραβίαση του Χάρτη.⁶

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όταν ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέστη νομικά δεσμευτικός, το Δεκέμβριο του 2009, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) απέκτησε δικαιοδοσία σε πολλές πτυχές της απασχόλησης και της κοινωνικής ζωής που προηγουμένως τελούσαν υπό την ευθύνη των κυβερνήσεων⁷. Το Άρθρο 15 του Χάρτη εγγυάται το δικαίωμα στην εργασία, το οποίο ορίζει: «1. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην εργασία και να αναζητήσει μια εργασία ελεύθερης επιλογής ή αποδοχής. 2. Κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ελεύθερος να αναζητά απασχόληση, να εργάζεται, να ασκεί το δικαίωμα της εγκατάστασης και να παρέχει υπηρεσίες σε οποιοδήποτε κράτος μέλος».

Κανείς πρέπει να εργάζεται και να τολμά αν θέλει να ζει.

Vincent van Gogh

Οι πληροφορίες παρέχονται από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας. Μπορείτε να ανατρέξετε για τα αποτελέσματα της έρευνας στο <http://bit.ly/internsrevealedresults>

Επιπλέον, τα δικαιώματα αλληλεγγύης που κατοχυρώνονται στο Χάρτη περιλαμβάνουν το δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση, το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης και δράσεων, το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, την προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης, τις δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας, την απαγόρευση της παιδικής εργασίας και την προστασία των νέων στην εργασία.

Απασχόληση και νεολαία

Μια θέση εργασίας συνεπάγεται πολύ περισσότερα από το να μπορεί κανείς να αυτοσυντηρηθεί. Αποτελεί επίσης ένα εργαλείο απόκτησης εμπειριών ζωής. Μέσω της απασχόλησης, τα άτομα (ιδίως οι νέοι) αναπτύσσουν πολλές δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων βασικών τεχνικών και προσωπικών δεξιοτήτων.

Η ανεργία και οι κακές συνθήκες εργασίας είναι μέρος του συμπλέγματος αλληλένδετων ζητημάτων που εμποδίζουν την πλήρη ανάπτυξη των ανθρώπων και τη διατήρηση της αξιοπρέπειας που προκύπτει από την ανθρώπινη φύση τους. Μερικά παραδείγματα αυτών των συνεπειών περιλαμβάνουν την αδυναμία πρόσβασης των ανέργων σε επαρκείς συνθήκες διαβίωσης για τους ίδιους και όσους εξαρτώνται από αυτούς, την εν δυνάμει δημιουργία ενός μεγάλου αριθμού εργαζομένων σε συνθήκες «μαύρης εργασίας» που μειώνει την ασφάλεια τους και την ικανότητά τους να προστατεύουν τα δικαιώματά τους και την ανάγκη θέσπισης ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ικανού να παρέχει βοήθεια στους ανέργους.

Η γενιά της πρακτικής άσκησης

Το 2011, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, πραγματοποίησε μια πανευρωπαϊκή διερεύνηση στις ζωές των ασκούμενων σε όλη την Ευρώπη, για να ανακαλύψει γιατί η τελευταία γενιά νέων φαίνεται να έχει γίνει «η γενιά της πρακτικής άσκησης». Η έρευνα αποκαλύπτει ότι η πρακτική άσκηση αποτελεί κανόνα για την ευρωπαϊκή νεολαία που επιθυμεί να διασχίσει το εργασιακό φράγμα. Ειδικά δεδομένα αποκαλύπτουν τη συνεχιζόμενη χρήση των ασκούμενων ως αντικαταστάτες των μισθωτών εργαζομένων πλήρους απασχόλησης. Η συνεχιζόμενη πρακτική της ζήτησης υποψηφίων για θέσεις εργασίας επί πληρωμή, οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει αρκετούς κύκλους πρακτικής άσκησης πριν βγουν στην αγορά εργασίας, φαίνεται να οδηγεί σε μια «χαμένη γενιά» εργαζομένων, οι οποίοι δεν θα είναι ποτέ σε θέση να εισαχθούν πλήρως στην ευρύτερη αγορά εργασίας.

Ένας ασκούμενος που έχει συμπληρώσει συνολικά τέσσερις πρακτικές ασκήσεις, συνόψισε την εμπειρία του: «Οι εργοδότες ξέρουν ότι μπορεί να τη σκαπουλάρουν χωρίς να πληρώνουν το παραμικρό στους ασκούμενους, διότι οι απόφοιτοι έχουν “ανάγκη” την εμπειρία και ως αποτέλεσμα αυτού, οι εργοδότες αναμένουν κάποιος που μόλις ξεκινά να δουλεύει να ξέρει τα πάντα από την πρώτη μέρα». Μία τέτοια φράση αποκαλύπτει ότι οι περίοδοι πρακτικής είναι πλέον κάτι απαραίτητο προκειμένου οι νέοι να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, αλλά ορισμένοι φοβούνται ότι η πρακτική άσκηση μπορεί να μετατραπεί σε αγορά υπο-εργασίας των ιδίων, όπου η φτηνή (ακόμα και δωρεάν) εργασία δεν είναι μόνο αποδεκτή, αλλά και επιθυμητή από εκείνους που την εφαρμόζουν.

Η μετάβαση από το σχολείο στην εργασία είναι ένα κρίσιμο στάδιο για τους νέους ανθρώπους για την προσωπική και επαγγελματική τους εξέλιξη και που έχει επιπτώσεις σε όλη την ενήλικη ζωή τους. Οι συνέπειες της ανεργίας σε νεαρή ηλικία μπορεί να είναι σοβαρές. Η ανεργία των νέων συχνά συνδέεται με κοινωνικά προβλήματα και προβλήματα υγείας όπως η βία, το έγκλημα, η αυτοχειρία και η κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών.

? Έχετε ήδη είχε κάνει την πρώτη σας αμειβόμενη εργασία;

Τα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των νέων είναι συχνά υψηλότερα από εκείνα των ενηλίκων. Αυτή η διαφορά μπορεί να είναι μεγάλη ή μικρή, ανάλογα με το ειδικό πλαίσιο της χώρας.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για το υψηλό ποσοστό της ανεργίας των νέων. Για παράδειγμα, στην Ευρώπη συνήθως οι νέοι απασχολούνται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή εγκλωβίζονται στον κύκλο της απλήρωτης και μακράς διάρκειας πρακτικής άσκησης.⁸ Ως αιτία του υψηλού ποσοστού ανεργίας των νέων θα μπορούσε να είναι οι τεχνικές και οργανωτικές αλλαγές που έχουν δημιουργήσει ζήτηση για υψηλότερα προσόντα, η τάση των εργοδοτών να προσλαμβάνουν έμπειρους εργαζόμενους και η κρίση στην αγορά εργασίας, που σημαίνει λιγότερες θέσεις εργασίας και ως εκ τούτου περισσότερους άνεργους. Η παγκοσμιοποίηση και η απ-εγκατάσταση της παραγωγής σε ορισμένους τομείς συμβάλλουν στην έλλειψη ανάγκης απασχόλησης σε κλάδους, όπου η εργασία αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο μερίδιο των συνολικών δαπανών. Οι τομείς της ένδυσης και της κλωστοϋφαντουργίας, του δέρματος και υποδημάτων, της ναυπηγικής και οι βιομηχανίες βασικών μετάλλων βρίσκονται μεταξύ αυτών που έχουν χάσει το μεγαλύτερο αριθμό των θέσεων εργασίας στην Ευρώπη κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες⁹.

Μια χαμένη γενιά;

Οι προσωρινές συμβάσεις και η εργασία σε επισφαλείς συνθήκες αποτελεί πραγματικότητα για μεγάλο ποσοστό της νεολαίας. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, «το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα έντονο στις χώρες υψηλού εισοδήματος, όπου υπάρχει επιτακτική ανάγκη να αποτραπεί η εμφάνιση μιας “χαμένης γενιάς” της νεολαίας, της οποίας οι προοπτικές απασχόλησης μειώθηκαν σημαντικά στον απόηχο της παγκόσμιας κρίσης».¹⁰ Το 2011, το ποσοστό ανεργίας στην Ευρώπη έφτασε σε επίπεδα ρεκόρ και πυροδότησε διαμαρτυρίες και μαζικές διαδηλώσεις νέων ανθρώπων. Τον Ιούνιο του ίδιου έτους, ένας στους πέντε ανθρώπους ηλικίας μεταξύ 16 και 24 ήταν άνεργος στο Ηνωμένο Βασίλειο και ένα εντυπωσιακό 44,3% των νέων στην Ισπανία ήταν επίσης άνεργοι - ποσοστό μεγαλύτερο από οπουδήποτε αλλού στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα, η ανεργία των νέων ανήλθε στο 36%, στο 27,8% στην Πορτογαλία και στο 31,5% στην Ιρλανδία.¹¹

Η δραστηριοποίηση στον τομέα της νεολαίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων. Η μη-τυπική εκπαίδευση και τα προγράμματα, ιδίως εκείνα που λειτουργούν στο πλαίσιο των οργανώσεων νεολαίας και των κέντρων νεότητας, μπορούν να βοηθήσουν τους νέους να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να αποκτήσουν απασχόληση με νόημα και έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά για νέους ανθρώπους που ασχολούνται με αυτά. Άλλες οργανώσεις υποστηρίζουν την επιχειρηματικότητα των νέων και μερικές χρηματοδοτούν ακόμα και μικρά πρότζεκτ για να βοηθήσουν τους νέους να οικοδομήσουν το μέλλον τους μέσω της αυτοαπασχόλησης.

Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας δραστηριοποιείται στον τομέα της απασχόλησης, αναγνωρίζοντάς τον ως έναν από τους βασικούς τομείς προτεραιότητας, κάτι που προκύπτει από την ανάλυση της κατάστασης στον τομέα της απασχόλησης. Αναπτύσσει στρατηγικές συνεργασίες και διαμορφώνει πολιτικά αιτήματα που υποστηρίζουν τους νέους στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με το Φόρουμ, η βελτίωση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια συλλογική ευθύνη, η οποία απαιτεί την ισότιμη συμμετοχή φορέων, όπως είναι οι δημόσιες αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις νεολαίας.¹²

Παιδική εργασία

Ο ΔΟΕ ορίζει την παιδική εργασία ως «δουλειά που στερεί από τα παιδιά την παιδικότητά τους, τις δυνατότητές τους και την αξιοπρέπειά τους και είναι επιβλαβής για τη σωματική και πνευματική τους ανάπτυξη.»

Αναφέρεται στην εργασία που είναι ψυχικά, σωματικά, κοινωνικά ή ηθικά επικίνδυνη και επιβλαβής για τα παιδιά και παρεμποδίζει την εκπαίδευσή τους:

- στερώνοντας τους την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το σχολείο
- υποχρεώνοντάς τα να εγκαταλείψουν το σχολείο πρόωρα, ή
- απαιτώντας από αυτά να προσπαθούν να συνδυάσουν τη σχολική φοίτηση με υπερβολικά πολύωρη και βαριά εργασία».¹³

Το 2011 υπήρχαν μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περίπου 7,5 εκατομμύρια νέοι που ήταν NEET (not in employment, education or training - εκτός τομέα απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης)

Η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Νέων Επιχειρηματιών αποσκοπεί στη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής επίδοσης της επιχειρηματικότητας των νέων στην Ευρώπη. (www.yes.be)

Το 2010 ο ΔΟΕ εκτιμούσε ότι υπήρχαν 215 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο που εμπλέκονταν σε παιδική εργασία. Η παιδική εργασία είναι απαράδεκτη για μια σειρά από λόγους. Πρώτον, αφορά σε παιδιά μικρής ηλικίας που θα πρέπει να είναι στο σχολείο. Δεύτερον, ακόμα και όταν τα παιδιά νόμιμα πληρούν τις προϋποθέσεις απασχόλησης, επειδή περνούν το ελάχιστο όριο ηλικίας, η δουλειά που κάνουν είναι ακατάλληλη για ένα άτομο ηλικίας κάτω των 18. Τρίτον, τα παιδιά συχνά υποβάλλονται στις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας, όπως η δουλειά, η πορνεία, η συμμετοχή σε ένοπλες συγκρούσεις καθώς και άλλες εργασίες που είναι πιθανό να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια και την ηθική τους.¹⁴

? Τι είδους εργασία κάνουν τα παιδιά στην κοινότητά σας;

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας έχει από καιρό αφιερώσει τις δραστηριότητές του στην εκκρίωση της παιδικής εργασίας και για το σκοπό αυτό, διαθέτει ένα σύνολο συστάσεων και συμβάσεων. Υπάρχουν δύο κύριες συμβάσεις που ασχολούνται ειδικά με την παιδική εργασία: Η Σύμβαση του ΔΟΕ για τις Χειρότερες Μορφές Παιδικής Εργασίας (1999) τέθηκε σε ισχύ το 2000. Τον Ιούνιο του 2010, 172 χώρες είχαν επικυρώσει τη Σύμβαση αυτή. Η Σύμβαση ορίζει τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας, όπως είναι:

- Κάθε τύπου δουλειά, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης και της εμπορίας παιδιών· καταναγκαστική εργασία προκειμένου να ξεπληρώσουν ένα χρέος· οποιοδήποτε άλλο είδος καταναγκαστικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης των παιδιών στον πόλεμο και σε ένοπλες συγκρούσεις
- Όλες οι δραστηριότητες που εκμεταλλεύονται σεξουαλικά τα παιδιά, όπως η πορνεία, η πορνογραφία ή οι πορνογραφικές παραστάσεις
- Οποιαδήποτε ανάμειξη σε παράνομες δραστηριότητες, ιδιαίτερα η παραγωγή ή η εμπορία φαρμάκων
- Οποιαδήποτε εργασία που θα μπορούσε να βλάψει την υγεία, την ασφάλεια ή την ευημερία των παιδιών (η λεγόμενη «επικίνδυνη εργασία»).

Η Σύμβαση του ΔΟΕ για το κατώτατο όριο ηλικίας (1973) υπογραμμίζει την υποχρέωση «να ακολουθηθεί μια εθνική πολιτική σχεδιασμένη με τρόπο που να διασφαλίζεται η αποτελεσματική κατάρτιση της παιδικής εργασίας και να αυξηθεί σταδιακά το κατώτερο ηλικιακό όριο για την απόκτηση άδειας απασχόλησης ή εργασίας, τόσο, ώστε να συνάδει με τη μέγιστη φυσική και διανοητική ανάπτυξη των νεαρών ατόμων».

Συνδικαλιστικές οργανώσεις για την υπεράσπιση των εργαζομένων

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι ενώσεις εργαζομένων (υπάρχουν επίσης εργοδοτικές ενώσεις) και κύριο στόχο τους αποτελεί η εκπροσώπηση των συμφερόντων των εργαζομένων απέναντι στους εργοδότες. Το δικαίωμα σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και το δικαίωμα της συλλογικής διαπραγμάτευσης είναι ευρέως αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ιστορία των συνδικαλιστικών οργανώσεων μπορεί να αναχθεί πίσω στο 18ο αιώνα, όταν η Βιομηχανική Επανάσταση ενέταξε αριθμητικά τις γυναίκες, τα παιδιά, τους εργάτες γης και τους μετανάστες στο εργατικό δυναμικό και τους ανέθεσε νέους ρόλους. Τα δικαιώματα των εργαζομένων έχουν αναμφίβολα ενισχυθεί, έστω και σταδιακά και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν διαδραματίσει έναν κρίσιμο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.

Κανείς δεν μπορεί να φτάσει να είναι ταλαντούχος μόνος. Ο Θεός δίνει ταλέντο· η εργασία μετατρέπει το ταλέντο σε ιδιοφυΐα.

Anna Pavlova

Παγκόσμια Ημέρα των Εργατών 1 Μαΐου

Η 1η Μαΐου τιμά την ιστορική πάλη των εργατών σε όλο τον κόσμο. Η Πρωτομαγιά γεννήθηκε από τον αγώνα για την οκτάωρη εργασία σε μια εποχή που οι εργάτες αναγκάζονταν να δουλεύουν 10, 12 και 14 ώρες την ημέρα. Οι πρώτες ημέρες του Μαΐου του 1886 σηματοδεύθηκαν από απεργίες και διαδηλώσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η 1η Μαΐου γρήγορα έγινε ένα ετήσιο γεγονός. Οι εργαζόμενοι ανά τον κόσμο και σε όλο και περισσότερες χώρες θεωρούν την Πρωτομαγιά αφιερωμένη στην εργασία. Η Πρωτομαγιά γιορτάστηκε για πρώτη φορά στη Ρωσία, τη Βραζιλία και την Ιρλανδία το 1891.

Ο ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων ποίκιλλε και ποικίλλει σε όλη την Ευρώπη. Σε ορισμένες χώρες, όπου ήταν εγκατεστημένα ολοκληρωτικά καθεστώτα, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ξεπεράστηκαν ή δημιουργήθηκαν από τις κρατικές αρχές ή την πολιτική ελίτ και μετατράπηκαν σε εργαλείο των καταπιεστικών καθεστώτων. Ως αποτέλεσμα αυτής της ιστορικής πραγματικότητας, πολλοί άνθρωποι σήμερα εξακολουθούν να δυσπιστούν για το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα συνδικάτα και μόνο τα τελευταία χρόνια οι εργαζόμενοι των χωρών αυτών έχουν αρχίσει να αναγνωρίζουν το θετικό ρόλο των συνδικαλιστικών οργανώσεων στον αγώνα για την προστασία των δικαιωμάτων τους. Υπάρχουν και άλλες διαφορές σε ολόκληρη την Ευρώπη, ιδίως όσον αφορά στο ρόλο και στην οργάνωση των συνδικάτων. Στις περισσότερες χώρες, τα συνδικάτα οργανώνονται σε συνομοσπονδίες.

Αλληλεγγύη

Η Solidarność (Αλληλεγγύη) ήταν ένα πολύ ισχυρό εθνικό συνδικαλιστικό κίνημα στην Πολωνία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Το κίνημα ξεκίνησε στις 14 Δεκεμβρίου 1970, όταν οι εργαζόμενοι στη ναυπηγική βιομηχανία αποφάσισαν να διαμαρτυρηθούν και η πορεία τους από τα ναυπηγεία προς το κέντρο του Γκντανσκ κατεστάλη με βίαιο τρόπο από την αστυνομία. Το καλοκαίρι του 1980, πολλές απεργίες έδειξαν ότι το κίνημα της Αλληλεγγύης είχε ριζώσει ως μια δύναμη για την κοινωνική και τη δημοκρατική αλλαγή. Τα μέλη της Αλληλεγγύης αυξήθηκαν και ξεπέρασαν τα εννέα εκατομμύρια μέλη. Η κατασταλτική πολιτική της κυβέρνησης έγινε εμφανής με την απαγόρευση της Αλληλεγγύης, η οποία, ως εκ τούτου, υποχρεώθηκε να λειτουργεί μυστικά για αρκετά χρόνια.

Διεθνής αλληλεγγύη των εργαζομένων για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Τα συνδικάτα πέραν της συμβολής τους στον αγώνα για καλύτερες συνθήκες εργασίας, είχαν (και συνεχίζουν να έχουν) ένα βασικό ρόλο στην οικοδόμηση των κοινωνικών κινήματων και την προώθηση των κοινωνικών αλλαγών. Το 1963, όταν το καθεστώς του απαρτχάιντ ήταν ακόμη στην εξουσία, Δανοί λιμενεργάτες αρνήθηκαν να ξεφορτώσουν ένα πλοίο από τη Νότια Αφρική. Αυτή την άμεση δράση ακολούθησε η ένωση εργαζομένων στη Σουηδία, το Σαν Φρανσίσκο και το Λίβερπουλ, που όλοι – σε ένδειξη αλληλεγγύης προς τους καταπιεσμένους – αρνήθηκαν να ξεφορτώσουν εμπορεύματα της Νότιας Αφρικής.

Το 2009 οι λιμενεργάτες της Νότιας Αφρικής ανακοίνωσαν την απόφασή τους να μην ξεφορτώσουν ένα πλοίο από το Ισραήλ.¹⁶ Την ενέργεια αυτή ακολούθησε η Σουηδική Ένωση Λιμενεργατών¹⁷ που αποφάσισε τον αποκλεισμό όλων των ισραηλινών πλοίων προς και από το Ισραήλ για μια περίοδο εννέα ημερών σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την επίθεση του Ισραήλ κατά του «Στόλου της Ελευθερίας» και για τον αποκλεισμό της κατεχόμενης Λωρίδας της Γάζας.

Εκφοβισμός και Αντισυνδικαλιστικές Διώξεις

Η Διεθνής Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία (ITUC), στην ετήσια έρευνά της, έχει τεκμηριώσει ότι 101 συνδικαλιστές δολοφονήθηκαν το 2009 με την πλειοψηφία των φόνων να λαμβάνουν χώρα στη Λατινική Αμερική. Εκτός από τις δολοφονίες, χιλιάδες εργάτες που ενώθηκαν για να καταγγείλουν τις ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας, να διεκδικήσουν μισθούς ή να διαμαρτυρηθούν ενάντια στα ανεπαρκή μέτρα για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, δέχτηκαν σωματική επίθεση, συνελήφθησαν και κρατήθηκαν.¹⁸

Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία στην Ευρώπη, παρά την ύπαρξη των νόμων που προστατεύουν τα δικαιώματα των σωματείων, οι εργαζόμενοι των σωματείων εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν καταπιεστικές τακτικές από τους εργοδότες, όπως για παράδειγμα δυσμενείς μεταθέσεις, περικοπές μισθών, απολύσεις, παρενοχλήσεις και χειραγώγηση.¹⁹

? Είναι ασφαλές να γίνετε μέλος ενός σωματείου στη χώρα σας;

Θέλω να ξέρετε ότι είμαστε πλάι σας όσο κι εσείς είστε πλάι μας. Θέλω να ξέρετε ότι καμία δύναμη δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη βούληση του λαού, όταν πιστεύει στα δικαιώματά του. Όταν θα υψώσει τη φωνή του δυνατά και καθαρά και αγωνιστεί ενάντια στην εκμετάλλευση.

Kamal Abbas, γενικός συντονιστής του Ανεξάρτητου Αιγυπτιακού Κέντρου Συνδικαλιστικών Οργανώσεων και Υπηρεσιών Εργαζομένων σε ένα μήνυμα αλληλεγγύης στους εργαζόμενους των ΗΠΑ· 20 Φεβρουαρίου 2011

Η εργασία θα σε διδάξει πώς να το κάνεις.

Εσθονική παροιμία

Εταιρεία κάνει διακρίσεις εις βάρος συνδικαλιστών

Η Διεθνής Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία ανέφερε το 2009 ότι οι εργαζόμενοι στη Υπηρεσία Ψύξης Νερού της Nestlé στο Domodedovo της Μόσχας ίδρυσαν μια συνδικαλιστική οργάνωση για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της μείωσης μισθών και της επιδείνωσης των συνθηκών εργασίας. Η διοίκηση της εταιρείας αντέδρασε εξαπολύοντας αντι-συνδικαλιστική εκστρατεία: άρχισε να μεροληπτεί στη διανομή του φόρτου εργασίας, σε βαθμό που τα μέλη των συνδικαλιστικών οργανώσεων δεν ήταν σε θέση να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους εντός ωραρίου ή να εκπληρώσουν τις ποσοστώσεις τους.²⁰

Νεολαία και συνδικαλιστική συμμετοχή

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις κάνουν τώρα μεγάλες προσπάθειες για την αύξηση της συμμετοχής των νέων. Πολλοί αναπτύσσουν σταδιακά μια ατζέντα εργασίας που θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και την πραγματικότητα που βιώνουν οι νέοι εργαζόμενοι, καθώς και τη δημιουργία κατάλληλων δομών για την εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής τους στις οργανώσεις. Η συμμετοχή των νέων στο συνδικαλιστικό κίνημα είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των ζητημάτων της ανεργίας των νέων.

Η Επιτροπή Νεολαίας της Συνομοσπονδίας Ευρωπαϊκών Συνδικάτων εκπροσωπεί νέους εργαζομένους μέσα στη συνομοσπονδία. Η Επιτροπή Νεολαίας εξασφαλίζει μια προοπτική για τη νεολαία που περιλαμβάνει τις διάφορες πολιτικές και παίρνει θέσεις σε ζητήματα που επηρεάζουν τους νέους στην εργασία. Μέσω δραστηριοτήτων μη-τυπικής εκπαίδευσης, όπως συνεδρίες μελέτης, συνέδρια, σεμινάρια και εκστρατείες, η Επιτροπή Νεολαίας της ETUC λαμβάνει μέτρα για την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των νέων εργαζομένων σε όλη την Ευρώπη.

Μπορείτε να γίνετε μέλος της Διεθνούς Συνδικαλιστικής Συνομοσπονδίας (ITUC – ΔΕΣ) ή της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων (CES – ΕΣΣ) στο Facebook, ή να τους ακολουθήσετε στο twitter @ituc και @etuc

Επιχείρηση Ville

Το 2009, νέοι ακτιβιστές μέλη συνδικάτων στη Φινλανδία αποφάσισαν να αναδείξουν το πρόβλημα της ανεργίας των νέων με τη χρήση των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης στο διαδίκτυο. Επέλεξαν την περίπτωση του 26χρονου Ville Karhu, ο οποίος ήταν άνεργος για τέσσερις μήνες. Αρκετές ημέρες πριν από την έναρξη του εγχειρήματος, η σελίδα στο Facebook που ονομάστηκε «Επιχείρηση Ville» είχε αρκετές εκατοντάδες μέλη, τα οποία συνέβαλλαν με ιδέες και προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να βρεθεί μια δουλειά για τον Ville. Την ημέρα της Επιχείρησης, οι ακτιβιστές διοργάνωσαν «περιπολίες» και βγήκαν στους δρόμους για να βοηθήσουν να βρεθεί μια δουλειά για τον Ville. Ακόμη και ο Φινλανδός Υπουργός Εργασίας ήρθε να ευχηθεί καλή τύχη στο εγχείρημα. Εκτός από αυτό, ένας κορυφαίος νεανικός ραδιοφωνικός σταθμός μετέδιδε πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη του εγχειρήματος ώρα με την ώρα. Μέχρι το τέλος της ημέρας το εγχείρημα είχε ολοκληρωθεί: Ο Ville είχε βρει δουλειά.²¹

Σημειώσεις Τέλους

¹ Άρθρο 3 του Συντάγματος του ΔΟΕ.

² Όλα τα πρότυπα της ΔΟΕ είναι διαθέσιμα εδώ: <http://www.ilo.org/ilolex/english/convdisp1.htm>

³ GC 18, παρ. 6.

⁴ ΥΑ, μείωση της φτώχειας, σελ. 31.

⁵ ΥΑ, μείωση της φτώχειας, σελ. 31.

⁶ <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1653863&Site=CM>

⁷ <http://www.civitas.org.uk/eufacts/FSSOC/CIT4.htm>

⁸ ΕΦΝ 0076-09 Γνωμοδότηση για τα Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης.

⁹ http://www.ifri.org/files/Economie/Elargissement_Veugelers.pdf

¹⁰ Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, 2011, οι Άσκουμένοι Αποκαλύπτουν, σελ. 35 - http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web

¹¹ The Telegraph 9 Ιουνίου 2011, <http://www.telegraph.co.uk/finance/jobs/8564500/Interactive-graphic-Youth-unemployment-in-Europe.html>

¹² Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας, 2008, Έγγραφο Πολιτικής για την απασχόληση των νέων, σελ. 17

¹³ <http://www.ilo.org/ipe/facts/lang-en/index.htm>

¹⁴ Ιστοσελίδα του ΔΟΕ, http://www.ilo.org/global/What_we_do/Publications/lang-en/docName-WCMS_126685/index.htm

¹⁵ Η Σύμβαση του ΔΟΕ για τις Χειρότερες Μορφές Παιδικής Εργασίας.

¹⁶ <http://www.labournet.net/world/0902/cosatu1.html>

¹⁷ <http://ibnkafkasobiterdicta.wordpress.com/2010/06/03/the-swedish-dockers>

¹⁸ <http://www.ituc-csi.org/ituc-annual-survey.html>

¹⁹ <http://survey.ituc-csi.org/+Europe-Global+.html>

²⁰ <http://survey.ituc-csi.org/+Russian-Federation+.html>

²¹ ITUC, Επί των Θέσεων Εργασίας για καλύτερο μέλλον: ένας οδηγός βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την οργάνωση των νέων, σελ.5

Παραρτήματα

Πίνακας Περιεχομένων αυτού του κεφαλαίου

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Κατάσταση επικύρωσης των σημαντικότερων διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα 663

Ηνωμένα Έθνη 664

Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (σύνοψη και πλήρης έκδοση) 664

Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (σύνοψη) 667

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (σύνοψη) 667

Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων..... 668

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (σύνοψη) 669

Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (σύνοψη) 670

Σύμβαση για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Καταναγκαστική Εξαφάνιση (σύνοψη) 671

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες 671

Συμβούλιο της Ευρώπης..... 674

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (σύνοψη και πλήρης έκδοση) 674

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (σύνοψη) 679

Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων (σύνοψη) 680

Ευρωπαϊκός Χάρτης των Περιφερειακών ή Μειονοτικών Γλωσσών (σύνοψη)..... 680

Σύμβαση για τη Δράση κατά της εμπορίας Ανθρώπων 681

Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα..... 682

ΓΛΩΣΣΑΡΙ..... 684

Κατάσταση επικύρωσης των σημαντικότερων διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τα συμβαλλόμενα κράτη στην Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση (Καθεστώς στις 25 Μαΐου 2012)														
ΧΩΡΕΣ	ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ							ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ						
	Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού	Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων	Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών	Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες	Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Καταναγκαστική Εξαφάνιση	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης	Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης – Αναθεωρημένος	Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων	Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής Απάνθρωπτης ή Υποτιμητικής Μεταχείρισης	Ευρωπαϊκός Χάρτης των Περιφερειακών ή Μειονοτικών Γλωσσών	Σύμβαση για Δράση ενάντια στην Εμπορία Ανθρώπων
Τέθηκε σε ισχύ	3.01.76	23.03.76	2.09.90	4.01.69	3.09.81	3.05.08	23.12.10	3.09.53	26.02.65	01.07.99	1.02.98	1.02.89	1.03.98	1.02.08
Αλβανία	✓		✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓		✓
Ανδόρα		✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓
Αρμενία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Αυστρία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Αζερμπαϊτζάν	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓			✓
Λευκορωσία	✓	✓	✓	✓										
Βέλγιο	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓
Βουλγαρία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓
Κροατία	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Κύπρος	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Τσεχική Δημοκρατία	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Δανία	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Εσθονία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		
Φινλανδία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Γαλλία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓
Γεωργία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Γερμανία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Ελλάδα	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		
Αγία Εδρα			✓	✓								✓	✓	✓
Ουγγαρία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ισλανδία	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓
Ιρλανδία	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Ιταλία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Καζακστάν	✓	✓	✓	✓	✓		✓							
Λετονία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Λιχτενστάιν	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Λιθουανία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		
Λουξεμβούργο	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓
Μάλτα	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Μολδαβία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Μονακό	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓				
Μαυροβούνιο	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ολλανδία	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Νορβηγία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Πολωνία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Πορτογαλία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Ρουμανία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ρωσική Ομοσπονδία	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓			
Σαν Μαρίνο	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Σερβία	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Σλοβακία	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Σλοβενία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ισπανία	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Σουηδία	✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ελβετία	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	
«Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας»	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓
Τουρκία	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓		
Ουκρανία	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓			✓	✓	✓
Ηνωμένο Βασίλειο	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

(Σύνοψη)

Άρθρο 1

Δικαίωμα στην Ισότητα

Άρθρο 2

Ελευθερία από Διακρίσεις

Άρθρο 3

Δικαίωμα στη Ζωή, την Ελευθερία, την Προσωπική Ασφάλεια

Άρθρο 4

Ελευθερία από τη Δουλεία

Άρθρο 5

Ελευθερία από Βασανιστήρια και Ταπεινωτική Μεταχείριση

Άρθρο 6

Δικαίωμα Αναγνώρισης ενός Προσώπου ενώπιον του Νόμου

Άρθρο 7

Δικαίωμα στην Ισότητα απέναντι στο Νόμο

Άρθρο 8

Δικαίωμα Προσφυγής σε Αρμόδιο Δικαστήριο

Άρθρο 9

Ελευθερία από Αυθαίρετη Σύλληψη και Εξορία

Άρθρο 10

Δικαίωμα σε Δίκαιη Δημόσια Ακρόαση

Άρθρο 11

Δικαίωμα στην Αθωότητα μέχρι Αποδείξεως της Ενοχής

Άρθρο 12

Ελευθερία από Παρέμβαση στην Ιδιωτικότητα, την Οικογένεια, το Σπίτι και την Αλληλογραφία

Άρθρο 13

Δικαίωμα στην Ελεύθερη Μετακίνηση εντός και εκτός της Χώρας

Άρθρο 14

Δικαίωμα Ασύλου σε άλλες Χώρες εκτός των χωρών όπου κανείς διώκεται

Άρθρο 15

Δικαίωμα σε μία Εθνικότητα και Ελευθερία Αλλαγής της

Άρθρο 16

Δικαίωμα στο Γάμο και στην Οικογένεια

Άρθρο 17

Δικαίωμα στην Ιδιοκτησία

Άρθρο 18

Ελευθερία Θρησκείας και Πίστης

Άρθρο 19

Ελευθερία Γνώμης και Πληροφόρησης

Άρθρο 20

Δικαίωμα του Συνέρχεσθαι Ειρηνικά και του Συνεταιρίζεσθαι

Άρθρο 21

Δικαίωμα στη Συμμετοχή στη Διακυβέρνηση και τις Ελεύθερες Εκλογές

Άρθρο 22

Δικαίωμα στην Κοινωνική Προστασία

Άρθρο 23

Δικαίωμα στην Ελεύθερη Επιλογή Επαγγέλματος και στη Συμμετοχή σε Συνδικαλιστικές Οργανώσεις

Άρθρο 24

Δικαίωμα στην Ανάπαυση και την Ψυχαγωγία

Άρθρο 25

Δικαίωμα σε Επαρκή Ποιότητα Ζωής

Άρθρο 26

Δικαίωμα στην Εκπαίδευση

Άρθρο 27

Δικαίωμα στη Συμμετοχή στην Πολιτιστική Ζωή της Κοινότητας

Άρθρο 28

Δικαίωμα σε μία Δημόσια Τάξη όπως αυτή περιγράφεται στο Παρόν Έγγραφο

Άρθρο 29

Υποχρεώσεις απέναντι στην κοινότητα, απαραίτητες για την Ελεύθερη και Πλήρη Ανάπτυξη

Άρθρο 30

Ελευθερία από Κρατική ή Προσωπική Παρεμβολή στα ανωτέρω Δικαιώματα

Copyright © 1999 Human Rights Resource Center, University of Minnesota. Αναπαράγεται κατόπιν αδείας.

Η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρωπίνης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρωπίνη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόπο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρωπίνης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση, **η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ Διακήρυσσε ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών, όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι απέναντίστην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που αναγνωρίζει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7

Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8

Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10

Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθε-

σή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωστόσο διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.
2. Κανείς δε θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δε συνιστούσαν αξιόποινο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να επιλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, καθώς και να επιστρέφει σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.
2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Καθένας έχει το δικαίωμα στην ιθαγένεια.
2. Κανείς δε μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του, ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.
2. Γάμος δε μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλοντύμων.
3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17

1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.
2. Κανείς δε μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις απόψεις του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και οπουδήποτε.

ΑΡΘΡΟ 20

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.
2. Κανείς δε μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

ΑΡΘΡΟ 21

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, επί ίσοις όροις, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.
3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και να προστατεύεται από την ανεργία.
2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.
3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του αξιοπρεπείς συνθήκες ζωής. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24

Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25

1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη, όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.
2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, επί ίσοις όροις, ανάλογα με τις ικανότητές τους.
2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και τα αγαθά της.
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 28

Καθένας έχει το δικαίωμα σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματοποιούνται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.
2. Σε μια δημοκρατική κοινωνία, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του και την απόλαυση των ελευθεριών του κάποιος, δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού.
3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30

Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδιδαθεί σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) (Ανεπίσημη σύνοψη)

- Το σύμφωνο υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 16 Δεκεμβρίου 1966 και τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαρτίου 1976. Μέχρι το Μάιο του 2012, το Σύμφωνο είχε επικυρωθεί από 167 κράτη.
- Το Σύμφωνο αναπτύσσει αναλυτικά τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και τις ελευθερίες που καταγράφονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Συμφώνου τα κράτη δεσμεύονται να προωθούν και να σέβονται το δικαίωμα στην **αυτοδιάθεση**. Αναγνωρίζει, επίσης, το **δικαίωμα των λαών στην ιδιοκτησία, το εμπόριο και τη διάθεση του φυσικού πλούτου και των πόρων τους**.

Μεταξύ των ατομικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο Σύμφωνο είναι:

Άρθρο 2

Το δικαίωμα της νομικής προσφυγής, όταν τα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί, ακόμη και αν η παραβίαση έγινε από άτομο που ενεργούσε υπό επίσημη ιδιότητα.

Άρθρο 3

Το δικαίωμα στην ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων.

Άρθρο 6

Το δικαίωμα στη ζωή και την επιβίωση.

Άρθρο 7

Η ελευθερία από την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία.

Άρθρο 8

Η ελευθερία από τη δουλεία και την υποτέλεια.

Άρθρο 9

Το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου και την ελευθερία από αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση.

Άρθρο 11

Η ελευθερία από την προσωποκράτηση λόγω χρεών.

Άρθρο 12

Το δικαίωμα στην ελευθερία και την ελεύθερη μετακίνηση.

Άρθρο 14

Το δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου. Το δικαίωμα στο τεκμήριο της αθωότητας μέχρι αποδείξεως της ενοχής και σε δίκαιη και δημόσια δίκη από ένα αμερόληπτο δικαστήριο.

Άρθρο 16

Το δικαίωμα να αναγνωρίζεται κάποιος ως άτομο ενώπιον του νόμου.

Το Σύμφωνο είναι νομικώς δεσμευτικό• η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία συστάθηκε υπό το άρθρο 28, παρακολουθεί την εφαρμογή του. Το Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο καθορίζει μηχανισμούς ατομικών καταγγελιών για το ICCPR. Μέχρι το Μάιο του 2012, το πρωτόκολλο είχε επικυρωθεί από 114 κράτη. Το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ το 1991 και έχει ως στόχο την κατάργηση της θανατικής ποινής. Μέχρι το Μάιο του 2012 είχε επικυρωθεί από 74 κράτη.

Άρθρο 17

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία της από το νόμο.

Άρθρο 18

Η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.

Άρθρο 19

Η ελευθερία γνώμης & έκφρασης.

Άρθρο 20

Η απαγόρευση της προπαγάνδας που συνηγορεί υπέρ του πολέμου ή εθνικού, φυλετικού ή θρησκευτικού μίσους.

Άρθρο 21

Το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης.

Άρθρο 22

Το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι.

Άρθρο 23

Το δικαίωμα στο γάμο και τη δημιουργία οικογένειας

Άρθρο 24

Τα δικαιώματα για τα παιδιά (η ιδιότητά τους ως ανήλικοι, η εθνικότητα, η ληξιαρχική δήλωση και το όνομα)

Άρθρο 25

Το δικαίωμα συμμετοχής στη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων, στο εκλέγειν και εκλέγεσθαι και στην πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες.

Άρθρο 26

Το δικαίωμα στην ισότητα ενώπιον του νόμου και στην ίση προστασία.

Άρθρο 27

Το δικαίωμα, των μελών θρησκευτικών, εθνοτικών ή γλωσσικών μειονοτήτων να απολαμβάνουν την κουλτούρα τους, να ασκούν τη θρησκεία τους και χρησιμοποιούν τη γλώσσά τους.

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα (ICESCR) (Ανεπίσημη σύνοψη)

Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα (1966), μαζί με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (1966), συνθέτουν τον Διεθνή Καταστατικό Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη, τα Σύμφωνα αναγνωρίζουν ότι «... το ιδεώδες της απόλαυσης της ατομικής και πολιτικής ελευθερίας από ελεύθερους ανθρώπους και της ελευθερίας από το φόβο και την ανάγκη, μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν δημιουργηθούν οι συνθήκες στις οποίες ο καθένας μπορεί να απολαμβάνει τα ατομικά και πολιτικά του δικαιώματα, καθώς και τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα.»

Άρθρο 1

Όλοι οι λαοί έχουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να καθορίζουν το πολιτικό καθεστώς τους και να επιδιώκουν ελεύθερα την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη.

Άρθρο 2

Κάθε Κράτος Μέρος αναλαμβάνει την υποχρέωση να λαμβάνει μέτρα στο μέγιστο των διαθέσιμων πόρων του για να επιτευχθεί προοδευτικά η πλήρης υλοποίηση των δικαιωμάτων αυτού του συμφώνου. Ο καθένας δικαιούται τα ίδια δικαιώματα, χωρίς κανενός είδους διάκριση.

Άρθρο 3

Τα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν το δικαίωμα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην απόλαυση όλων των δικαιωμάτων αυτού του συμφώνου.

Άρθρο 4

Περιορισμοί μπορούν να τεθούν σε αυτά τα δικαιώματα, μόνον εφόσον είναι συμβατοί με τη φύση των εν λόγω δικαιωμάτων και αποκλειστικά με σκοπό να προωθήσουν το γενικό καλό σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Άρθρο 5

Κανένα άτομο, ομάδα ή κυβέρνηση δεν έχει δικαίωμα να καταργήσει κάποιο από αυτά τα δικαιώματα.

Άρθρο 6

Ο καθένας έχει το δικαίωμα στην εργασία, όπως και το δικαίωμα να εξασφαλίζει τη διαβίωσή του με εργασία που επιλέγει και αποδέχεται ελεύθερα.

Άρθρο 7

Ο καθένας έχει δικαίωμα για δίκαιες συνθήκες εργασίας: δίκαιους μισθούς που διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση για τον ίδιο και την οικογένειά του, ίση αμοιβή για ίση εργασία, ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας, ίσες ευκαιρίες για τον καθένα να προαχθεί, ανάπαυση και ελεύθερο χρόνο.

Άρθρο 8

Ο καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει και να συμμετέχει σε συνδικαλιστι-

κές οργανώσεις και το δικαίωμα να απεργεί.

Άρθρο 9

Καθένας έχει το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλεια και την κοινωνική ασφάλιση.

Άρθρο 10

Πρέπει να παρέχεται προστασία και αρωγή στην οικογένεια. Ο γάμος πρέπει να συνάπτεται με την ελεύθερη συναίνεση και των δύο συζύγων. Ειδική προστασία πρέπει να παρέχεται στις μητέρες. Θα πρέπει να λαμβάνονται ειδικά μέτρα για τα παιδιά, χωρίς διακρίσεις. Τα παιδιά, οι νέοι και οι νέες πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση. Η απασχόλησή τους σε επικίνδυνες ή επιβλαβείς εργασίες πρέπει να απαγορεύεται. Πρέπει να καθορίζονται όρια ηλικίας, κάτω από τα οποία να απαγορεύεται η εργασία.

Άρθρο 11

Ο καθένας έχει δικαίωμα σε ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τον εαυτό του και την οικογένειά του, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς διατροφής, ένδυσης και κατοικίας. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να μην υφίσταται πείνα.

Άρθρο 12

Ο καθένας έχει το δικαίωμα στην απόλαυση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου σωματικής και ψυχικής υγείας.

Άρθρο 13

Ο καθένας έχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική και ελεύθερη για όλους.

Άρθρο 14

Τα κράτη στα οποία δεν υπάρχει υποχρεωτική, ελεύθερη, στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να καταρτίσουν σχέδιο παροχής αυτής της εκπαίδευσης.

Άρθρο 15

Ο καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην πολιτισμική ζωή, να απολαμβάνει τα οφέλη της επιστημονικής προόδου.

Το Σύμφωνο τέθηκε σε ισχύ το 1976 και από το Μάιο του 2012 είχε επικυρωθεί από 160 χώρες.

Το σύμφωνο παρακολουθείται από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα. Πηγή: Κέντρο Πληροφόρησης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Μινεσότα, βασισμένο στο Κέντρο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Διεθνή Διακήρυξη των Δικαιωμάτων, Ενημερωτικό Δελτίο # 2

Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (CERD)

(Ανεπίσημη σύνοψη)

Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) βασίζεται στη Διακήρυξη για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων του 1963.

Η διακήρυξη επισημαίνει τέσσερα κύρια σημεία:

- Κάθε δόγμα φυλετικής διαφοροποίησης ή ανωτερότητας είναι επιστημονικά ψευδές, ηθικά καταδικαστέο, κοινωνικά άδικο και επικίνδυνο και δεν έχει καμία θεωρητική ή πρακτική δικαιολογία.
- Οι φυλετικές διακρίσεις – και περισσότερο, οι κυβερνητικές πολιτικές που βασίζονται στη φυλετική ανωτερότητα ή το μίσος – παραβιάζουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, θέτουν σε κίνδυνο τις φιλικές σχέσεις μεταξύ των λαών, τη συνεργασία μεταξύ των εθνών και τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.
- Οι φυλετικές διακρίσεις βλάπτουν, όχι μόνο εκείνους που την υφίστανται, αλλά και αυτούς που την ασκούν.
- Θεμελιώδης στόχος των Ηνωμένων Εθνών είναι μια παγκόσμια κοινωνία ελεύθερη από φυλετικούς διαχωρισμούς και διακρίσεις, παράγοντες που δημιουργούν μίσος και διαίρεση.

Άρθρο 1

Ορισμός των φυλετικών διακρίσεων: κάθε διάκριση, αποκλεισμός, περιορισμός ή προτίμηση με βάση τη φυλή, το χρώμα, την καταγωγή ή την εθνική ή εθνοτική καταγωγή με σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό της επί ίσοις όροις απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θετικές πολιτικές δράσεις ή μέτρα δεν πρέπει να θεωρούνται φυλετικές διακρίσεις.

Άρθρο 2

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταδικάζουν τις φυλετικές διακρίσεις και αναλαμβάνουν τη δέσμευση να ακολουθήσουν μια πολιτική εξάλειψης όλων των μορφών της. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να μην προβαίνουν σε καμία πράξη φυλετικών διακρίσεων και να ενεργούν για να εξασφαλίσουν ότι οι δημόσιες αρχές και τα ιδρύματα δε θα προβούν σε διακρίσεις. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη δεσμεύονται να μην χρηματοδοτούν, να μην υπερασπίζονται ή υποστηρίζουν φυλετικές διακρίσεις από πρόσωπα ή οργανισμούς. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα αξιολογούν την κυβέρνηση, τις εθνικές και τοπικές πολιτικές και θα τροποποιούν ή θα καταργούν τους νόμους και τους κανονισμούς που δημιουργούν ή διατηρούν τις φυλετικές διακρίσεις. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα απαγορεύουν και θα δίνουν ένα τέρμα στις φυλετικές διακρίσεις προερχόμενες από άτομα, ομάδα ή οργανωση. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν θετικά μέτρα δράσης, όπως απαιτείται για να διασφαλίσουν την ανάπτυξη και την προστασία των ατόμων που ανήκουν σε ορισμένες φυλετικές ομάδες για το σκοπό της εγγύησης της πλήρους και ίσης απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Άρθρο 3

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταδικάζουν το απαρτχάιντ και αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προλαμβάνουν, να απαγορεύουν και να εξαλείφουν όλες αυτές τις πρακτικές στην επικράτειά τους.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταδικάζουν όλη την προπαγάνδα και όλες τις οργανώσεις που βασίζονται στις ιδέες της φυλετικής ανωτερότητας. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να ενεργήσουν για την εξάλειψη κάθε παρότρυνσης σε διακρίσεις και να απαγορεύουν τη διάδοση των ιδεών που βασίζονται στη φυλετική ανωτερότητα και τις πράξεις βίας ή υποκίνησης σε βία εναντίον οποιασδήποτε φυλής.

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να απαγορεύουν και να εξαλείφουν τις φυλετικές διακρίσεις και να εγγυώνται σε όλους και χωρίς διάκριση την ισότητα ενώπιον του νόμου, ιδιαίτερα στην απόλαυση των δικαιωμάτων στη δικαιοσύνη· την προσωπική ασφάλεια· τα πολιτικά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, της συμμετοχής στην κυβέρνηση και στις δημόσιες υποθέσεις και της ίσης πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες· του δικαιώματος της ελεύθερης μετακίνησης και διαμονής· του δικαιώματος εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας, συμπεριλαμβανομένης και της δικής του και της επιστροφής στη δική του· του δικαιώματος στην εθνικότητα· του δικαιώματος στο γάμο και την επιλογή του συζύγου· του δικαιώματος στην ιδιοκτησία· του δικαιώματος στην κληρονομιά· του δικαιώματος στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας· του δικαιώματος στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης· του δικαιώματος του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι· των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων, ιδίως: τα δικαιώματα στην εργασία, στην ελεύθερη επιλογή εργασίας, στην ίση αμοιβή για ίση εργασία, στις δίκαιες και ικανοποιητικές αμοιβές· το δικαίωμα δημιουργίας και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις· το δικαίωμα στη στέγαση· το δικαίωμα για δημόσια υγεία, ιατρική περίθαλψη, κοινωνική ασφάλιση και κοινωνικές υπηρεσίες· το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση· το δικαίωμα για ίση συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες· το δικαίωμα στην πρόσβαση σε κάθε χώρο ή υπηρεσία που προορίζονται για χρήση από το ευρύ κοινό.

Άρθρο 6

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται σε όλους εντός της περιοχής δικαιοδοσίας τους, την αποτελεσματική προστασία και την αποκατάστασή τους κατά των πράξεων των φυλετικών διακρίσεων.

Άρθρο 7

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υιοθέτηση μέτρων στον τομέα της εκπαίδευσης, της διδασκαλίας, κλπ για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων που οδηγούν σε φυλετικές διακρίσεις.

Πηγή: Κέντρο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Λαϊκό Κίνημα για την Εκμάθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου www.pdhr.org

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC)

(Ανεπίσημη σύνοψη)

- Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) είναι το πιο ευρέως αποδεκτό κείμενο ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως, το οποίο έχει κυρωθεί από όλες τις χώρες στον κόσμο, εκτός από δύο. Η Σύμβαση ενσωματώνει όλο το εύρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα – σε ένα έγγραφο. Η σύμβαση υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε. στις 20 Νοεμβρίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο του 1990.
- Η σύμβαση καταγράφει σε 41 άρθρα τα ανθρωπίνια δικαιώματα που πρέπει να γίνονται σεβαστά και να προστατεύονται για κάθε παιδί ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών.

Άρθρο 1

Ως παιδί ορίζεται «κάθε ανθρωπίνον νεότερο των δεκαοκτώ ετών», εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Άρθρο 2

Τα δικαιώματα που εγγυάται η Σύμβαση εξασφαλίζονται χωρίς κανέναν είδους διάκριση.

Άρθρο 3

Σε όλες τις πράξεις που αφορούν παιδιά, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 5

Το κράτος σέβεται την ευθύνη, τα δικαιώματα και τα καθήκοντα των γονέων ή της ευρύτερης οικογένειας.

Άρθρο 6

Κάθε παιδί κατέχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

Άρθρο 7

Το παιδί έχει δικαίωμα σε ένα όνομα και στην εθνικότητα. Δικαιούται να γνωρίζει τους γονείς του και να δέχεται τη φροντίδα τους.

Άρθρο 8

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ταυτότητα και την εθνικότητα.

Άρθρο 9

Το παιδί έχει το δικαίωμα να μην αποχωρίζεται τους γονείς του, εκτός αν είναι για το συμφέρον του και κατόπιν δικαστικής διαδικασίας.

Άρθρο 12

Το παιδί έχει δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του για όλα τα θέματα που το αφορούν και πρέπει να δίνεται η απαραίτητη βαρύτητα στις απόψεις του παιδιού.

Άρθρο 13

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, που περιλαμβάνει το δικαίωμα αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών κάθε είδους.

Άρθρο 14

Το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας πρέπει να γίνεται σεβαστό.

Άρθρο 15

Το παιδί έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι ειρηνικά.

Άρθρο 16

Κανένα παιδί δεν υποβάλλεται σε αυθαίρετη ή παράνομη επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία του ή την αλληλογραφία του. Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του.

Άρθρο 17

Το κράτος πρέπει να εξασφαλίζει το δικαίωμα του παιδιού για πρόσβαση σε πληροφόρηση και σε υλικό από εθνικές και διεθνείς πηγές.

Άρθρο 18

Οι γονείς έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 19

Το κράτος λαμβάνει όλα τα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για την προστασία του παιδιού από κάθε μορφή σωματικής ή ψυχικής βίας, προσβολής, βιαιοπραγίας, παραμέ-

λησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης.

Άρθρο 24

Το παιδί έχει δικαίωμα στο ύψιστο δυνατό επίπεδο φροντίδας της υγείας του με έμφαση στη στοιχειώδη υγειονομική περίθαλψη και την ανάπτυξη της προληπτικής φροντίδας υγείας.

Άρθρο 26

Το παιδί έχει το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική ασφάλεια.

Άρθρο 27

Το παιδί έχει το δικαίωμα σε βιοτικό επίπεδο που επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του.

Άρθρο 28

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το κράτος καθιστά τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική, προσβάσιμη και δωρεάν για όλους. Ενθαρρύνει την ανάπτυξη διαφορετικών μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τις καθιστά προσβάσιμες για κάθε παιδί. Η σχολική πειθαρχία θα πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο συμβατό με την αξιοπρέπεια του παιδιού. Η εκπαίδευση θα πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των χαρισμάτων και των ικανοτήτων του παιδιού, στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, στην υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία με πνεύμα ειρήνης, φιλίας, κατανόησης, ανεκτικότητας και ισότητας, στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

Άρθρο 30

Το παιδί έχει το δικαίωμα να απολαμβάνει την κουλτούρα του.

Άρθρο 31

Το παιδί έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο, στο παιχνίδι και την ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

Άρθρο 32

Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την απασχόλησή του σε εργασίες που είναι επικίνδυνες για τη ζωή και την ανάπτυξή του.

Άρθρο 33

Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από την παράνομη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Άρθρο 34

Το παιδί πρέπει να προστατεύεται από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής κακοποίησης, από την προώθησή του στην πορνεία ή σε άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες, σε πορνογραφικά θεάματα και πορνογραφικό υλικό.

Άρθρο 38

Το κράτος λαμβάνει όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών που πλήττονται από ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 40

Σε κάθε παιδί που κατηγορείται ότι διέπραξε αδίκημα ή έγκλημα πρέπει να παρέχονται οι εγγυήσεις του τεκμηρίου της αθωότητας μέχρι αποδείξεως της ενοχής του, πρέπει να παρέχεται νομική αρωγή για την υπόθεσή του ενώπιον του δικαστηρίου, να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υπάρχει απόλυτος σεβασμός της ιδιωτικής του ζωής, να αντιμετωπίζεται με τρόπο ανάλογο με την ηλικία, τις συνθήκες και την ευεξία του. Για αδικήματα που διαπράχθηκαν από παιδιά κάτω των 18 ετών δεν επιβάλλεται η θανατική ποινή, ούτε ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα αποφυλάκισης.

Μπορείτε να συμβουλευτείτε ή να κατεβάσετε το πλήρες κείμενο της σύμβασης και τα Προαιρετικά Πρωτόκολλα από πολλές ιστοσελίδες του Διαδικτύου, όπως της UNICEF (www.unicef.org/crc)

Πηγή: Κέντρο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και Λαϊκό Κίνημα για την Εκμάθηση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου www.pdhr.org

Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών

Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW)

υιοθετήθηκε το 1979 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, τέθηκε σε ισχύ στις 3 Σεπτεμβρίου του 1981
(Ανεπίσημη σύνοψη)

Άρθρο 1

Διάκριση κατά των γυναικών ορίζεται «...κάθε διάκριση, αποκλεισμός ή περιορισμός που γίνεται με βάση το φύλο που έχει ως αποτέλεσμα ή σκοπό να προσβάλει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, την απόλαυση ή την άσκηση από τις γυναίκες, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αστικό ή οποιοδήποτε άλλο πεδίο ανεξάρτητα από την οικογενειακή τους κατάσταση, στη βάση της ισότητας ανδρών και γυναικών.»

Άρθρο 2

Καταδικάζει τις διακρίσεις κατά των γυναικών σε όλες τις μορφές τους· τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν να εξασφαλίσουν ένα νομικό πλαίσιο ικανό να παρέχει προστασία από τις διακρίσεις και το οποίο ενσωματώνει την αρχή της ισότητας.

Άρθρο 3

Τα Κράτη συμφώνησαν να αναλάβουν δράση σε όλα τα πεδία – αστικό, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό – να εγγυηθούν την άσκηση και την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των θεμελιωδών ελευθεριών στη βάση της ισότητας με τους άνδρες.

Άρθρο 4

Επιτρέπει στα Συμβαλλόμενα Κράτη να λάβουν «προσωρινά ειδικά μέτρα» για την επιτάχυνση της ισότητας.

Άρθρο 5

Επισημαίνει την ανάγκη να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα τροποποίησης των πολιτιστικών προτύπων συμπεριφοράς, καθώς και η ανάγκη για εκπαίδευση της οικογένειας ώστε να αναγνωρίζει την κοινωνική λειτουργία της μητρότητας και την κοινή ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών από άνδρες και γυναίκες.

Άρθρο 6

Υποχρεώνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη να λάβουν μέτρα για την καταστολή της εμπορίας γυναικών και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης της πορνείας των γυναικών.

Άρθρο 7

Οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου, κατέχουν δημόσια αξιώματα και συμμετέχουν στην κοινωνία των πολιτών.

Άρθρο 8

Οι γυναίκες έχουν ίδια δικαιώματα με τους άνδρες στην εργασία και την εκπροσώπηση των κυβερνήσεων τους σε διεθνές επίπεδο.

Άρθρο 9

Οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες στην απόκτηση, την αλλαγή ή την διατήρηση της υπηκοότητας αυτών και των παιδιών τους.

Άρθρο 10

Υποχρεώνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη να θέσουν τέρμα στις διακρίσεις στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής και επαγγελματικής κατάρτισης, την πρόσβαση σε προγράμματα σπουδών και σε άλλα μέσα λήψης ίσης εκπαίδευσης, όπως επίσης για την εξάλειψη των στερεοτυπικών αντιλήψεων για τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών.

Άρθρο 11

Καλεί τα Συμβαλλόμενα Κράτη να λάβουν μέτρα για να θέσουν τέρμα στις διακρίσεις στην απασχόληση και να εξασφαλίσουν όλα τα δικαιώματα στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην εργασία, τις ευκαιρίες απασχόλησης, την ίση αμοιβή, την ελεύθερη επιλογή του επαγγέλματος και της απασχόλησης, την κοινωνική ασφάλιση και προστασία.

Άρθρο 12

Επιβάλλει στα Συμβαλλόμενα Κράτη να λάβουν μέτρα για την εξάλειψη των διακρίσεων στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες, όπως ο οικογενειακός προγραμματισμός.

Άρθρο 13

Οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, όπως οικογενειακά επιδόματα, στεγαστικά δάνεια, τραπεζικά δάνεια, καθώς και συμμετοχή σε ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες.

Άρθρο 14

Εστιάζει στα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες της υπαίθρου, συμπεριλαμβανομένης της γυναικείας συμμετοχής στο αναπτυξιακό πλάνο, της πρόσβασης σε επαρκή υγειονομική περίθαλψη, πίστωση, εκπαίδευση, και κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης.

Άρθρο 15

Οι γυναίκες και οι άνδρες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. Οι γυναίκες έχουν το νομικό δικαίωμα να συνάπτουν συμβάσεις, να κατέχουν ιδιοκτησία και να επιλέγουν τον τόπο διαμονής τους.

Άρθρο 16

Απαιτεί μέτρα για να εξασφαλιστεί η ισότητα στο γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων των ίσων δικαιωμάτων με τους άνδρες στην ελεύθερη επιλογή του γάμου, των ίσων δικαιωμάτων και ευθυνών απέναντι στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να καθορίζουν ελεύθερα τον αριθμό και το ρυθμό γέννησης των παιδιών και τα μέσα για να το πράξουν, καθώς και του ίδιου του δικαιώματος στην ιδιοκτησία.

Άρθρα 17-30

Αναφορά στις διαδικασίες και την εφαρμογή της Σύμβασης.

Σύμβαση για την Προστασία Όλων των Προσώπων από Καταναγκαστική Εξαφάνιση (Ανεπίσημη σύνοψη)

Το Άρθρο 1 απαγορεύει τις καταναγκαστικές εξαφανίσεις• δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε εξαιρετικές περιστάσεις, ούτε το καθεστώς ή η απειλή πολέμου, η εσωτερική πολιτική αστάθεια, ούτε οποιαδήποτε άλλη έκτακτη ανάγκη μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δικαιολογία για εξαναγκαστική εξαφάνιση.

Στο Άρθρο 2 της Σύμβασης ορίζεται ως «Καταναγκαστική εξαφάνιση», η σύλληψη, κράτηση, απαγωγή ή οποιασδήποτε άλλης μορφής στέρηση της ελευθερίας από κρατικούς φορείς ή από άτομα ή από ομάδες ατόμων που ενεργούν με την εξουσιοδότηση, τη στήριξη ή τη συναίνεση του κράτους, που ακολουθείται από άρνηση της αναγνώρισης της αποστέρησης της ελευθερίας ή από απόκρυψη της τύχης του εξαφανισμένου ατόμου, ώστε να τίθεται ένα τέτοιο πρόσωπο εκτός νομικής προστασίας.

Η εκτεταμένη ή συστηματική χρήση της καταναγκαστικής εξαφάνισης ορίζεται περαιτέρω ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας στο Άρθρο 6. Τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης αναλαμβάνουν επίσης της ευθύνη για:

- τη διερεύνηση πράξεων καταναγκαστικής εξαφάνισης και την προσαγωγή των υπευθύνων στη δικαιοσύνη•
- τη διασφάλιση ότι η καταναγκαστική εξαφάνιση συνιστά αδίκημα σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο•
- τον καθορισμό της δικαιοδοσίας για το αδίκημα της καταναγκαστικής εξαφάνισης όταν ο φερόμενος ως δράστης βρίσκεται εντός μίας επικράτειας, ακόμα και αν δεν είναι πολίτης ή κάτοικος•
- τη συνεργασία με άλλα κράτη για τη διασφάλιση της δίωξης ή έκδοσης των παραβατών και τη βοήθεια των θυμάτων καταναγκαστικής εξαφάνισης ή εντοπισμού και επιστροφής των σορών τους•
- το σεβασμό των ελάχιστων νομικών προδιαγραφών που σχετίζονται με στέρηση της ελευθερίας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να αμφισβητηθεί ενώπιον των δικαστηρίων η ποινή φυλάκισης•
- την καθιέρωση μητρώου των ατόμων που είναι σήμερα φυλακισμένα και την παραχώρηση του δικαιώματος συναντήσεων με συγγενείς και δικηγόρους•
- την εξασφάλιση ότι τα θύματα της αναγκαστικής εξαφάνισης ή εκείνοι που επηρεάζονται άμεσα από αυτήν, έχουν το δικαίωμα να επιτύχουν αποκατάσταση και αποζημίωση. (Άρθρο 24.4)
- το δικαίωμα λήψης αποζημίωσης καλύπτει το υλικό μέρος και τους κινδύνους και ενδεχομένως, άλλες μορφές επανόρθωσης, όπως: α) Επιστροφή. β) Αποκατάσταση. γ) Ικανοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης της αξιοπρέπειας και της επανόρθωσης. δ) Εγγύηση μη-επανάληψης. (Άρθρο 24.5)

Η Σύμβαση θα εποπτεύεται από μια επιτροπή για τις καταναγκαστικές εξαφανίσεις εκλεγμένη από τα συμβαλλόμενα μέρη. Τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να εκθέτουν στην εν λόγω επιτροπή τα μέτρα προς εφαρμογή που έχουν λάβει εντός δύο ετών από την έναρξη της συμμετοχής τους σε αυτή. Η Σύμβαση περιλαμβάνει ένα προαιρετικό σύστημα καταγγελιών σύμφωνα με το οποίο, οι πολίτες των συμβαλλόμενων μερών μπορούν να προσφύγουν στην Επιτροπή για βοήθεια στον εντοπισμό ενός εξαφανισμένου ατόμου. Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να ενταχθούν σε αυτό το σύστημα ανά πάσα στιγμή, αλλά δεν μπορούν να αποχωρήσουν παρά μόνο ύστερα από υπογραφή.

Πηγή: Wikipedia, ημερομηνία πρόσβασης 25 Μαΐου 2012.

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (Ανεπίσημη σύνοψη)

Άρθρο 1: Σκοπός

Σκοπός της Σύμβασης είναι να προωθήσει, να προστατεύσει και να διασφαλίσει την πλήρη απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών από όλα τα άτομα με αναπηρίες. Στα άτομα με αναπηρίες συγκαταλέγονται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, νοητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες, οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια, μπορεί να δυσχεραίνουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τους άλλους.

Άρθρο 2: Ορισμοί

Το άρθρο ορίζει κάποιους από τους βασικούς όρους που χρησιμοποιούνται στη Σύμβαση, συμπεριλαμβανομένης της «επικοινωνίας», της «γλώσσας», των «διακρίσεων βάσει της αναπηρίας» της «εύλογης προσαρμογής» και του «οικουμενικού σχεδιασμού».

Άρθρο 3: Γενικές αρχές

Η Σύμβαση βασίζεται στις αρχές του σεβασμού της αξιοπρέπειας, της μη-διάκρισης, της συμμετοχής και της ένταξης, του σεβασμού στη διαφορετικότητα, της ισότητας των ευκαιριών, της προσβασιμότητας, της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και του σεβασμού για τα παιδιά.

Άρθρο 4: Γενικές υποχρεώσεις

Οι χώρες θα πρέπει να λάβουν μια σειρά από μέτρα, με την ενεργό συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες, ώστε να διασφαλίζουν και να προωθούν την πλήρη ικανοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλα τα άτομα με αναπηρίες, χωρίς διακρίσεις κανενός είδους.

Άρθρο 5: Ισότητα και μη-διακριτική μεταχείριση

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον και βάσει του νόμου. Ο καθένας δικαιούται να προστατεύεται και να επωφελείται από τον νόμο ισότιμα, χωρίς καμία διάκριση.

Άρθρο 6: Γυναίκες με αναπηρίες

Οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρίες υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις. Οι χώρες πρέπει να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι γυναίκες με αναπηρία είναι σε θέση να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που καθορίζονται στη Σύμβαση.

Άρθρο 7: Παιδιά με αναπηρίες

Τα παιδιά με αναπηρίες έχουν τα ίδια ανθρωπίνια δικαιώματα με όλα τα άλλα παιδιά. Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη σε όλες τις ενέργειες που αφορούν σε παιδιά με αναπηρίες. Τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους για όλα τα θέματα που τα αφορούν.

Άρθρο 8: Ευαισθητοποίηση

Οι χώρες πρέπει να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση για τα δικαιώματα, τις ικανότητες και τη συνεισφορά των ατόμων με αναπηρίες. Οι χώρες πρέπει να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σχετικά με τα άτομα με αναπηρίες μέσω των ενημερωτικών εκστρατειών, της εκπαίδευσης, των μέσων ενημέρωσης και των προγραμμάτων αύξησης της ευαισθητοποίησης.

Άρθρο 9: Προσβασιμότητα

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας σε ισότιμη βάση με τους άλλους, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού περιβάλλοντος, των μεταφορών, της πληροφορίας και των επικοινωνιών, καθώς και άλλων εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που παρέχονται στο κοινό.

Άρθρο 10: Δικαίωμα στη ζωή

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα στη ζωή. Οι χώρες πρέπει να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να απολαμβάνουν αποτελεσματικά αυτό το δικαίωμα ισότιμα με τους άλλους.

Άρθρο 11: Καταστάσεις κινδύνου και ανθρωπιστικών κρίσεων
Οι χώρες πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας και της ασφάλειας όλων των ατόμων με αναπηρίες σε καταστάσεις κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των ένοπλων συγκρούσεων, των ανθρωπιστικών κρίσεων και των φυσικών καταστροφών.

Άρθρο 12: Ίση αναγνώριση ενώπιον του νόμου

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίζονται ως πρόσωπα ενώπιον του νόμου. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν την ικανότητα προς δικαιοπραξία σε ισότιμη βάση με τους άλλους σε όλες τις πτυχές της ζωής. Οι χώρες πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την παροχή υποστήριξης σε άτομα με αναπηρίες, ώστε να μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά την ικανότητά τους προς δικαιοπραξία.

Άρθρο 13: Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε ισότιμη βάση με τους άλλους, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής κατάλληλων εγκαταστάσεων.

Άρθρο 14: Ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου σε ισότιμη βάση με τους άλλους. Η ύπαρξη αναπηρίας από μόνη της δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογηθεί η στέρηση της ελευθερίας.

Άρθρο 15: Ελευθερία από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή υποτιμητική μεταχείριση ή τιμωρία

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να είναι ελεύθεροι από τα βασανιστήρια και από τη σκληρή, απάνθρωπη ή υποτιμητική μεταχείριση ή τιμωρία. Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή του.

Άρθρο 16: Ελευθερία από την εκμετάλλευση, τη βία και την κακοποίηση

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να προστατεύονται από κάθε μορφή εκμετάλλευσης, βίας και κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένων των εκφάνσεων αυτών που βασίζονται στο φύλο τους, μέσα και έξω από το σπίτι.

Άρθρο 17: Προστασία της ακεραιότητας του ατόμου

Κάθε άνθρωπος με αναπηρίες έχει το δικαίωμα του σεβασμού της σωματικής και ψυχικής του ακεραιότητας σε ισότιμη βάση με τους άλλους.

Άρθρο 18: Ελευθερία μετακίνησης και ιθαγένειας

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα ιθαγένειας. Τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα σε ένα όνομα και το δικαίωμα να γνωρίζουν και να ανατρέφονται από τους γονείς τους.

Άρθρο 19: Ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινότητα

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να ζουν ανεξάρτητα στην κοινότητα. Οι χώρες πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν πού θα ζουν και με ποιους θα ζουν και ότι θα τους παρέχεται η υποστήριξη που είναι απαραίτητη για να το πράξουν.

Άρθρο 20: Κινητικότητα του ατόμου

Οι χώρες πρέπει να λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν την ατομική κινητικότητα για τα άτομα με αναπηρίες με τον τρόπο και στο χρόνο της επιλογής τους και σε οικονομικά ανεκτό κόστος. Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν ακόμη το δικαίωμα της πρόσβασης σε ποιοτικά βοηθήματα για την κινητικότητά τους, της παροχής βοηθητικών τεχνολογιών και τρόπων ζωτανής βοήθειας και μεσολαβητών.

Άρθρο 21: Ελευθερία της έκφρασης και της γνώμης, καθώς και πρόσβαση στην πληροφόρηση

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις και την ελευθερία να δίνουν και να λαμβάνουν πληροφορίες και ιδέες μέσα από όλες τις μορφές επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας, της νοηματικής γλώσσας, της Μπράιλ, των μέσων ενημέρωσης και όλων των άλλων προσβάσιμων μορφών επικοινωνίας.

Άρθρο 22: Σεβασμός της ιδιωτικής ζωής

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Πρέπει να προστατεύονται οι πληροφορίες που σχετίζονται με τα

άτομα με αναπηρίες συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών πληροφοριών και των πληροφοριών σχετικά με την υγεία τους.

Άρθρο 23: Σεβασμός για το σπίτι και την οικογένεια

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένεια. Οι χώρες πρέπει να παρέχουν αποτελεσματική και κατάλληλη υποστήριξη στα άτομα με αναπηρίες για την ανατροφή των παιδιών, καθώς και την παροχή εναλλακτικής φροντίδας για παιδιά με αναπηρίες, όταν η άμεση οικογένεια δεν είναι σε θέση να φροντίσει για αυτά.

Άρθρο 24: Εκπαίδευση

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις. Οι χώρες πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια περιεκτική, ποιοτική και δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη δική τους κοινότητα. Οι χώρες πρέπει επίσης να παρέχουν εύλογες προσαρμογές και εξατομικευμένα υποστήριξη για να μεγιστοποιήσουν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη.

Άρθρο 25: Υγεία

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας χωρίς διακρίσεις. Οι χώρες πρέπει να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αφορούν στο ζήτημα του φύλου, για να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση στο ίδιο εύρος, την ποιότητα και το επίπεδο της υγειονομικής περίθαλψης που είναι διαθέσιμα σε όλους τους άλλους και τα οποία είναι κοντά στις τοπικές κοινότητες των ανθρώπων.

Άρθρο 26: Προσαρμογή και αποκατάσταση

Οι χώρες πρέπει να λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τα άτομα με αναπηρίες να αναπτύξουν, να επιτύχουν και να διατηρήσουν τη μέγιστη ικανότητα, την ανεξαρτησία και τη συμμετοχή μέσω της παροχής των υπηρεσιών και των προγραμμάτων προσαρμογής και αποκατάστασης.

Άρθρο 27: Εργασία και απασχόληση

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα στην εργασία και το δικαίωμα να εργαστούν σε ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμο. Οι χώρες πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την προώθηση των ευκαιριών απασχόλησης και επαγγελματικής ανέλιξης για τα άτομα με αναπηρίες.

Άρθρο 28: Επαρκές βιοτικό επίπεδο και κοινωνική προστασία

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν δικαίωμα σε ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε σίτιση, πόσιμο νερό, ρουχισμό και στέγη, καθώς και σε αποτελεσματική κοινωνική προστασία, σε μείωση της φτώχειας και σε δημόσια προγράμματα στέγασης.

Άρθρο 29: Συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή και στις δημόσιες υποθέσεις, καθώς και στο εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Άρθρο 30: Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την αναψυχή, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό

Οι άνθρωποι με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν μέρος στην πολιτιστική ζωή σε ισότιμη βάση με τους άλλους και να έχουν πρόσβαση σε πολιτιστικό υλικό, παραστάσεις και υπηρεσίες, καθώς και σε δραστηριότητες αναψυχής, ελεύθερου χρόνου και αθλητισμού.

Άρθρο 31: Στατιστικές και συλλογή δεδομένων

Τα κράτη πρέπει να συλλέγουν πληροφορίες για τους ανθρώπους με αναπηρίες, με την ενεργό συμμετοχή των ατόμων αυτών, ώστε να μπορούν να γίνονται καλύτερα κατανοητά τα εμπόδια που βιώνουν και να πραγματοποιούνται τα δικαιώματα της Σύμβασης.

Άρθρα 32-50

Τα άρθρα 32-50 εξηγούν πώς οι χώρες που δεσμεύονται από τη Σύμβαση πρέπει να τη θέσουν σε πλήρη ισχύ. Εξηγούν επίσης την ευθύνη των χωρών να συντάσσουν αναφορές στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σχετικά με το πώς θέτουν τη Σύμβαση σε ισχύ.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τα πρωτόκολλά της

Απλοποιημένη έκδοση επιλεγμένων άρθρων¹

Περίληψη του προοιμίου

Οι κυβερνήσεις των μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης εργάζονται για την ειρήνη και τη μεγαλύτερη ενότητα στη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Με την παρούσα Σύμβαση αποφασίζουν να κάνουν τα πρώτα βήματα για να τεθούν σε ισχύ πολλά από τα δικαιώματα που περιέχονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 1 - Υποχρέωση σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τα Κράτη πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο καθένας έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα σύμβαση.

Άρθρο 2 - Το δικαίωμα στη ζωή

Έχετε το δικαίωμα στη ζωή.

Άρθρο 3 - Απαγόρευση των βασανιστηρίων

Κανείς δεν έχει ποτέ το δικαίωμα να σας βλάψει ή να σας βασανίσει. Ακόμη και υπό κράτηση η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια σας πρέπει να γίνεται σεβαστή.

Άρθρο 4 - Απαγόρευση της δουλείας και της εξαναγκασμένης εργασίας

Απαγορεύεται να σας αντιμετωπίζουν ως σκλάβους ή να σας επιβάλλουν καταναγκαστική εργασία.

Άρθρο 5 - Το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια

Έχετε το δικαίωμα στην ελευθερία. Εάν έχετε συλληφθεί, έχετε το δικαίωμα να γνωρίζετε το γιατί. Εάν έχετε συλληφθεί, έχετε το δικαίωμα να δικαστείτε σύντομα, ή να αφεθείτε ελεύθερος μέχρι την πραγματοποίηση της δίκης.

Άρθρο 6 - Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη

Έχετε το δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη ενώπιον ενός αμερόληπτου και ανεξάρτητου δικαστή. Εάν κατηγορείστε ότι διαπράξατε ένα έγκλημα, είστε αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής σας. Έχετε το δικαίωμα βοήθειας από δικηγόρο ο οποίος θα πρέπει να πληρωθεί από το κράτος αν είστε φτωχός.

Άρθρο 7 - Δεν υπάρχει τιμωρία εκτός νόμου.

Δεν μπορείτε να θεωρηθείτε ένοχος μιας εγκληματικής πράξης αν δεν υπάρχει νόμος που την καταδικάζει κατά το χρόνο διάπραξής της.

Άρθρο 8 - Το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Έχετε το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής σας ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας σας.

Άρθρο 9 - Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας

Έχετε το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Έχετε το δικαίωμα να ασκείτε τη θρησκεία σας στο σπίτι και δημόσια και να αλλάξετε τη θρησκεία σας, αν το επιθυμείτε.

Άρθρο 10 - Ελευθερία της έκφρασης

Έχετε το δικαίωμα να πείτε με υπευθυνότητα και να γράψετε ό,τι σκέφτεστε και να δίνετε και να λαμβάνετε πληροφορίες από τους άλλους. Αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία του τύπου.

Άρθρο 11 - Ελευθερία του συνέρχασθαι και του συνεταιρίζεσθαι

Έχετε το δικαίωμα να λαμβάνετε μέρος σε ειρηνικές συναντήσεις και να ιδρύετε ή να εντάσσετε σε οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Άρθρο 12 - Το δικαίωμα στο γάμο

Έχετε το δικαίωμα να παντρεύεστε και να κάνετε οικογένεια.

Άρθρο 13 - Το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής

Αν παραβιάζονται τα δικαιώματά σας, μπορείτε να διαμαρτυρηθείτε γι' αυτό επισήμως στα δικαστήρια ή σε άλλους δημόσιους φορείς.

Άρθρο 14 - Απαγόρευση των διακρίσεων

Έχετε αυτά τα δικαιώματα, ανεξαρτήτως του χρώματος του δέρματός σας, του φύλου, της γλώσσας, των πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, ή της καταγωγής.

Άρθρο 15 - Παρέκκλιση σε καιρό έκτακτης ανάγκης

Σε καιρό πολέμου ή άλλου δημόσιου κινδύνου, μια κυβέρνηση μπορεί να κάνει πράγματα που πάνε ενάντια στα δικαιώματά σας, αλλά μόνο όταν είναι αυστηρά απαραίτητα. Ακόμη και τότε, οι κυβερνήσεις δεν επιτρέπεται, για παράδειγμα, να σας βασανίσουν ή να σας σκοτώσουν αυθαίρετα.

Άρθρο 16 - Περιορισμοί στην πολιτική δραστηριότητα των αλλοδαπών

Οι κυβερνήσεις μπορούν να περιορίσουν την πολιτική δραστηριότητα των αλλοδαπών, ακόμη και αν αυτό ερχόταν σε σύγκρουση με τα άρθρα 10, 11 ή 14.

Άρθρο 17 - Απαγόρευση της κατάχρησης των δικαιωμάτων

Καμία διάταξη της παρούσας σύμβασης δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βλάψει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες της Σύμβασης.

Άρθρο 18 - Οριοθέτηση της χρήσης των περιορισμών των δικαιωμάτων

Τα περισσότερα από τα δικαιώματα αυτής της Σύμβασης μπορεί να περιορίζονται από ένα γενικό νόμο που εφαρμόζεται σε όλους. Τέτοιοι περιορισμοί επιτρέπονται μόνο εφόσον είναι απολύτως απαραίτητοι.

Άρθρα 19 έως 51

Αυτά τα άρθρα εξηγούν πώς λειτουργεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 34 - Ατομικές εφαρμογές

Εάν τα δικαιώματά σας που περιέχονται στη Σύμβαση έχουν παραβιαστεί σε ένα από τα κράτη μέλη θα πρέπει πρώτα να απευθύνετε έκκληση σε όλες τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Αν αυτό δεν λειτουργήσει, τότε μπορείτε να προσφύγετε απευθείας στο Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο.

Άρθρο 52 - Έρευνες του Γενικού Γραμματέα

Εάν ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης το ζητήσει, η κυβέρνηση πρέπει να εξηγήσει πώς το εθνικό της δικαίωμα προστατεύει τα δικαιώματα της παρούσας Σύμβασης.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο.1 - Προστασία της ιδιοκτησίας

Έχετε το δικαίωμα να κατέχετε περιουσία και να χρησιμοποιείτε τα υπάρχοντά σας.

Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Νο.1 - Δικαίωμα στην εκπαίδευση

Έχετε το δικαίωμα να πάτε στο σχολείο.

Άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου Νο.1 - Δικαίωμα για ελεύθερες εκλογές

Έχετε το δικαίωμα να εκλέγετε την κυβέρνηση της χώρας σας, με μυστική ψηφοφορία.

Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Νο.4 - Ελευθερία μετακίνησης

Αν βρίσκεστε νόμιμα σε μια χώρα, έχετε το δικαίωμα να πάτε όπου θέλετε και να ζήσετε όπου θέλετε μέσα σε αυτή.

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο.6 - Κατάργηση της θανατικής ποινής

Δεν μπορείτε να καταδικαστείτε σε θάνατο ή να εκτελεστείτε από το κράτος.

Άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου Νο.7 - Δικαίωμα προσφυγής για ποινικές υποθέσεις

Μπορείτε να ασκήσετε έφεση σε ανώτερο δικαστήριο, αν έχετε καταδικαστεί για τη διάπραξη ενός εγκλήματος.

Άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου Νο.7 - Αποζημίωση για άδικη καταδίκη

Έχετε το δικαίωμα αποζημίωσης εάν έχετε καταδικασθεί για τη διάπραξη ενός εγκλήματος και αποδεικνύεται ότι είσαστε αθώοι.

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο.12 - Γενική απαγόρευση των διακρίσεων

Δεν μπορείτε να υφίσταστε διακρίσεις από τις δημόσιες αρχές για λόγους, όπως για παράδειγμα, το χρώμα του δέρματος, το φύλο, τη γλώσσα, τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, ή την καταγωγή.

¹ Αυτή η απλοποιημένη έκδοση δημιουργήθηκε από τη Διεύθυνση Επικοινωνίας του Συμβουλίου της Ευρώπης για εκπαιδευτικούς σκοπούς και μόνο. Τα μόνα κείμενα που έχουν νομική βάση βρίσκονται στις επίσημα δημοσιευμένες εκδόσεις της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και στα πρωτόκολλά της.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

όπως τροποποιήθηκε από τα πρωτόκολλα αριθ. 11 και 14, από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης την 1η Ιουνίου 2010.

Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών
Ρώμη, 4 Νοεμβρίου 1950

ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΓΡΑΦΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΜΒΑΣΗ, όντας μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, λαμβάνοντας υπόψη την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που διακηρύχθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 10 του Δεκεμβρίου του 1948· θεωρώντας ότι αυτή η Διακήρυξη στοχεύει στη διασφάλιση της καθολικής και αποτελεσματικής αναγνώρισης και της τήρησης των δικαιωμάτων που διακηρύσσονται σε αυτή· θεωρώντας ότι ο στόχος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η επίτευξη μεγαλύτερης ενότητας μεταξύ των μελών της και ότι μια από τις μεθόδους με τις οποίες ο σκοπός αυτός πρέπει να επιδιωχθεί είναι η διατήρηση και περαιτέρω πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών· επιβεβαιώνοντας τη βαθιά πίστη τους στις εν λόγω θεμελιώδεις ελευθερίες, που αποτελούν το θεμέλιο της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο και διατηρούνται καλύτερα αφενός με μια αποτελεσματική πολιτική δημοκρατία και αφετέρου με μια κοινή κατανόηση και τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα οποία εξαρτώνται· αποφασίζοντας, ότι οι κυβερνήσεις των Ευρωπαϊκών χωρών που είναι ομοιόδεατες και έχουν μια κοινή κληρονομιά πολιτικών παραδόσεων, ιδανικών, ελευθεριών και κράτους δικαίου, να κάνουν τα πρώτα βήματα για τη συλλογική εφαρμογή ορισμένων από τα δικαιώματα που αναφέρονται στην Οικουμενική Διακήρυξη· συμφώνησαν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1 – Υποχρέωση σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη εξασφαλίζουν σε κάθε άτομο εντός της δικαιοδοσίας τους τα δικαιώματα και ελευθερίες που ορίζονται στο πρώτο μέρος αυτής της Σύμβασης.

ΜΕΡΟΣ Ι – ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο 2 – Δικαίωμα στη ζωή

1. Το δικαίωμα κάθε ατόμου στη ζωή προστατεύεται με νόμο. Από κανέναν δεν μπορεί να αφαιρεθεί εκ προθέσεως η ζωή, εκτός αν πρόκειται για εκτέλεση ποινής που επιβλήθηκε από δικαστήριο ως αποτέλεσμα καταδίκης για έγκλημα, η τιμωρία που προβλέπεται από τον νόμο.
2. Η στέρηση της ζωής δε θεωρείται ότι επιβλήθηκε κατά παράβαση αυτού του άρθρου, όταν είναι αποτέλεσμα χρήσης βίας που είναι απολύτως απαραίτητη:
 - α. για την υπεράσπιση ατόμου από παράνομη βία,
 - β. για την πραγματοποίηση νόμιμης σύλληψης ή για την παρεμπόδιση απόδρασης ατόμου που κρατείται νόμιμα,
 - γ. σε νόμιμη δράση με σκοπό την καταστολή στάσης ή ανταρσίας.

Άρθρο 3 – Απαγόρευση βασανιστηρίων

Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.

Άρθρο 4 – Απαγόρευση της δουλείας και της εξαναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν κρατείται σε δουλεία ή υποδούλωση.
2. Κανείς δεν υποχρεώνεται να εκτελεί καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Για τους σκοπούς αυτού του άρθρου ο όρος «καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία» δεν περιλαμβάνει:
 - α. κάθε εργασία, η οποία ζητείται κατά τη συνήθη πορεία της κράτησης που επιβάλλεται σύμφωνα με τις προβλέψεις του Άρθρου 5 αυτής της Σύμβασης ή κατά τη διάρκεια απόλυσης υπό όρους από αυτή την κράτηση,
 - β. κάθε υπηρεσία στρατιωτικής φύσης ή, σε περίπτωση αντιρρησης συνείδησης σε χώρες όπου αυτοί αναγνωρίζονται, υπηρεσία που εκτελείται αντί της υποχρεωτικής στρατιωτικής υπηρεσίας,
 - γ. κάθε υπηρεσία που εκτελείται σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης ή θεομηνίας που απειλεί τη ζωή ή την ευημερία της κοινότητας,
 - δ. κάθε εργασία ή υπηρεσία που αποτελεί μέρος των συνηθισμένων υποχρεώσεων του πολίτη.

Άρθρο 5 – Δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια

1. Ο καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια του ατόμου του. Κανείς δε στερείται την ελευθερία του, εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις και σύμφωνα με νόμιμη διαδικασία:
 - α. νόμιμη κράτηση ατόμου μετά από καταδίκη από αρμόδιο δικαστήριο,
 - β. νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου λόγω μη συμμόρφωσης σε νόμιμη διάταξη δικαστηρίου ή με σκοπό την εκτέλεση υποχρέωσης που προβλέπεται από τον νόμο,
 - γ. νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου με σκοπό να προσαχθεί ενώπιον αρμόδιας νόμιμης αρχής λόγω βάσιμης υποψίας ότι διέπραξε αδίκημα ή όταν εύλογα κρίνεται απαραίτητο για να αποφευχθεί η διάπραξη αδικήματος ή η απόδρασή του μετά τη διάπραξη αδικήματος,

- δ. κράτηση ανηλίκου βάσει νόμιμης διάταξης με σκοπό την επιτήρηση ή του για εκπαιδευτικούς σκοπούς ή νόμιμη κράτηση του με σκοπό να προσαχθεί ενώπιον αρμόδιας νόμιμης αρχής,
 - ε. νόμιμη κράτηση ατόμων για την πρόληψη εξάπλωσης μεταδοτικών ασθενειών, ατόμων με διανοητικές ασθένειες, αλκοολικών ή τοξικομανών ή αστέγων,
 - στ. νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ατόμου με σκοπό να αποτραπεί η παράνομη είσοδος στη χώρα ή προσώπου εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απέλασης ή έκδοσης.
2. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται ενημερώνεται αμέσως για τους λόγους της κράτησής του και για κάθε κατηγορία εναντίον του σε γλώσσα που κατανοεί.
 3. Κάθε άτομο που συλλαμβάνεται ή κρατείται σύμφωνα με τις προβλέψεις της παραγράφου 1.γ του άρθρου αυτού προσέρχεται αμέσως ενώπιον δικαστή ή άλλου αξιωματούχου με νόμιμη αρμοδιότητα άσκησης δικαστικής εξουσίας και έχει δικαίωμα να δικαστεί εντός εύλογου χρόνου και να απολυθεί όσο εκκρεμεί η δίκη. Η απόλυση μπορεί να εξαρτηθεί από εγγυήσεις προκειμένου να εμφανιστεί στη δίκη.
 4. Κάθε άτομο που στερείται την ελευθερία του λόγω σύλληψης ή κράτησης έχει δικαίωμα προσφυγής σε δικαστήριο που θα αποφασίσει σύντομα για τη νομιμότητα της κράτησής του και θα διατάξει την απόλυσή του σε περίπτωση που η κράτησή του δεν είναι νόμιμη.
 5. Κάθε άτομο που συνελήφθη ή κρατήθηκε κατά παράβαση των προβλέψεων αυτού του άρθρου έχει δικαίωμα αποζημίωσης.

Άρθρο 6 – Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια δίκη εντός εύλογου χρόνου από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που ιδρύθηκε νόμιμα και αποφασίζει για τα ατομικά του δικαιώματα και υποχρεώσεις ή για οποιαδήποτε ποινικές κατηγορίες εις βάρος του. Η απόφαση ανακοινώνεται δημόσια, αλλά ο τύπος και το κοινό είναι δυνατόν να εξαιρεθούν από ολόκληρη ή από μέρος της δίκης για το συμφέρον των ηθών, της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία, όταν αυτό απαιτείται για το συμφέρον των ανηλίκων ή για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των μερών ή στον βαθμό που αυτό είναι απαραίτητο κατά την άποψη του δικαστηρίου σε ειδικές συνθήκες, όπου η δημοσιότητα μπορεί να επηρεάσει τα συμφέροντα της δικαιοσύνης.
2. Κάθε άτομο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα τεκμαίρεται ότι είναι αθώο μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο.
3. Κάθε άτομο που κατηγορείται για ποινικό αδίκημα έχει τουλάχιστον τα ακόλουθα δικαιώματα:
 - α. να ενημερωθεί αμέσως και λεπτομερώς σε γλώσσα που κατανοεί για τη φύση και την αιτία της κατηγορίας σε βάρος του,
 - β. να έχει επαρκή χρόνο και μέσα για την προετοιμασία της υπεράσπισής του,
 - γ. να υπερασπίσει τον εαυτό του ο ίδιος ή μέσω νομικής βοήθειας της επιλογής του ή, αν δεν έχει επαρκείς πόρους για αμοιβή νομικής βοήθειας, να του παρασχεθεί αυτή δωρεάν, όταν το απαιτεί το συμφέρον της δικαιοσύνης,
 - δ. να εξετάσει ή να ζητήσει την εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και να εξασφαλίσει ότι μάρτυρες υπεράσπισης παρίστανται και εξετάζονται υπό τους ίδιους όρους με τους μάρτυρες κατηγορίας,
 - ε. να έχει δωρεάν αρωγή μεταφραστική, αν δεν μπορεί να κατανοήσει ή να μιλήσει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο.

Άρθρο 7 – Καμιά ποινή χωρίς νόμο

1. Κανείς δεν καταδικάζεται για ποινικό αδίκημα, αν η πράξη ή παράλειψη δεν αποτελούσε ποινικό αδίκημα σύμφωνα με την εθνική ή τη διεθνή νομοθεσία κατά τον χρόνο τέλεσής της. Ομοίως δεν επιβάλλεται βαρύτερη ποινή από εκείνη που ήταν σε ισχύ κατά τον χρόνο διάπραξης του ποινικού αδικήματος.
2. Αυτό το άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη ή την τιμωρία ατόμου για πράξη ή παράλειψη που ήταν εγκληματική κατά τον χρόνο τέλεσής της σύμφωνα με τις γενικές αρχές δικαίου που αναγνωρίζονται από τα πολιτισμένα έθνη.

Άρθρο 8 – Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.
2. Δεν επιτρέπεται επέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος αυτού από δημόσια αρχή, εκτός αν η επέμβαση αυτή είναι σύμφωνη με τον νόμο και είναι απαραίτητη σε μια δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια ή την οικονομική ευημερία της χώρας, για την πρόληψη ταραχών και εγκλημάτων, για την προστασία της υγείας και των ηθών ή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων.

Άρθρο 9 – Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία να αλλάξει κανείς τη θρησκεία ή την πεποίθησή του και να εκδηλώνει τη θρησκεία ή πεποίθησή του, είτε μόνος είτε από κοινού με άλλους, δημοσίως ή κατ' ιδίαν, μέσω διδασκαλίας, πρακτικής, λατρείας και ιεροτελεστίας.
2. Η ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων υποβάλλεται μόνο σε περιορισμούς που προβλέπονται στον νόμο και είναι απαραίτητοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για τα συμφέροντα της δημόσιας ασφάλειας, την προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή των ηθών ή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 10 – Ελευθερία έκφρασης

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία να διατηρεί κανείς τη γνώμη του και να λαμβάνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες χωρίς παρεμβάσεις από δημόσιες αρχές και ανεξάρτητα από σύνορα. Αυτό το άρθρο δεν εμποδίζει τα κράτη να απαιτούν την έκδοση άδειας από ραδιοφωνικές, τηλεοπτικές και κινηματογραφικές επιχειρήσεις.
2. Η άσκηση αυτών των ελευθεριών, καθώς συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, είναι δυνατόν να υποβληθεί σε διατυπώσεις, προϋποθέσεις, περιορισμούς ή κυρώσεις που προβλέπονται από τον νόμο και είναι απαραίτητες σε μια δημοκρατική κοινωνία για τα συμφέροντα της εθνικής ασφάλειας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της δημόσιας τάξης, για την πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων, για την προστασία της υγείας ή των ηθών, για την προστασία της υπόληψης και των δικαιωμάτων των άλλων, για την πρόληψη της αποκάλυψης εμπιστευτικών πληροφοριών ή για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας του δικαστηρίου.

Άρθρο 11 – Ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι

1. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία ειρηνικής συνάθροισης και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι με άλλους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να ιδρύει και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προστασία των συμφερόντων του.
2. Δεν επιτρέπονται περιορισμοί στην άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, εκτός αν προβλέπονται από το νόμο και είναι απαραίτητοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας ασφάλειας, για την πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων, για την προστασία της υγείας ή των ηθών ή για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων. Αυτό το άρθρο δεν εμποδίζει την επιβολή νόμιμων περιορισμών στην άσκηση αυτών των δικαιωμάτων από μέλη των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή της διοίκησης του Κράτους.

Άρθρο 12 – Δικαίωμα στον γάμο

Οι άνδρες και οι γυναίκες σε ηλικία γάμου έχουν δικαίωμα να παντρεύονται και να συστήνουν οικογένεια σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο για την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Άρθρο 13 – Δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή

Κάθε άτομο, του οποίου παραβιάζονται δικαιώματα και ελευθερίες που κατοχυρώνονται στην παρούσα Σύμβαση, έχει δικαίωμα αποτε-

λεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ακόμα και αν η παραβίαση διαπράχθηκε από άτομο που ενεργούσε με επίσημη ιδιότητα.

Άρθρο 14 – Απαγόρευση διακρίσεων

Η απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατοχυρώνονται στην παρούσα Σύμβαση εξασφαλίζεται χωρίς διάκριση για οποιονδήποτε λόγο, όπως φύλο, φυλή, χρώμα, γλώσσα, θρησκεία, πολιτική ή άλλη πεποίθηση, εθνική ή κοινωνική καταγωγή, συμμετοχή σε εθνική μειονότητα, ιδιοκτησία, γέννηση ή άλλη κατάσταση.

Άρθρο 15 – Παραβάσεις σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης

1. Σε καιρό πολέμου ή άλλης έκτακτης ανάγκης που απειλεί τη ζωή του έθνους, οποιοδήποτε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να λάβει μέτρα κατά παράβαση των υποχρεώσεων του που απορρέουν από την παρούσα Σύμβαση σε έκταση απολύτως αναγκαία λόγω της κρίσιμότητας της κατάστασης, υπό τον όρο ότι αυτά τα μέτρα δεν αντιτίθενται στις άλλες υποχρεώσεις του σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.
2. Το άρθρο αυτό δεν επιτρέπει παράβαση του άρθρου 2, εκτός αν πρόκειται για θανάτους που προκαλούνται από νόμιμες πράξεις πολέμου, ή από τα άρθρα 3, 4 (παράγραφος 1) και 7.
3. Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος που επωφελείται από αυτό το δικαίωμα παράβασης θα ενημερώνει πλήρως τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα μέτρα που έχει λάβει και για τους λόγους της λήψης τους. Επίσης, θα ενημερώνει τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, όταν λήγει η εφαρμογή των μέτρων αυτών και οι προβλέψεις της Σύμβασης επανέρχονται σε πλήρη ισχύ.

Άρθρο 16 – Περιορισμοί στην πολιτική δράση αλλοδαπών

Καμία διάταξη των άρθρων 10, 11 και 14 δε θεωρείται ότι εμποδίζει τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη να θέσουν περιορισμούς στην πολιτική δράση αλλοδαπών.

Άρθρο 17 – Απαγόρευση κατάχρησης δικαιώματος

Καμία διάταξη αυτής της Σύμβασης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι υπονοεί δικαίωμα Κράτους, ομάδας ή ατόμου να αναλαμβάνει δράση ή να εκτελεί πράξη με σκοπό την κατάργηση οποιουδήποτε από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στην παρούσα ή τον περιορισμό τους σε βαθμό μεγαλύτερο από αυτόν που προβλέπεται από τη Σύμβαση.

Άρθρο 18 – Όρια στη χρήση περιορισμών στα δικαιώματα

Οι περιορισμοί που επιτρέπονται από τη Σύμβαση στα ανωτέρω δικαιώματα και ελευθερίες εφαρμόζονται αποκλειστικά για τον σκοπό για τον οποίο προβλέπονται.

ΜΕΡΟΣ II – ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**Άρθρο 19 – Σύσταση του Δικαστηρίου**

Προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός των υποχρεώσεων που απορρέουν για τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη από την παρούσα Σύμβαση και τα Πρωτόκολλα αυτής, συστήνεται Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εφεξής αποκαλούμενο «Δικαστήριο». Το Δικαστήριο λειτουργεί σε μόνιμη βάση.

Άρθρο 20 – Αριθμός δικαστών

Το Δικαστήριο απαρτίζεται από αριθμό δικαστών ίσο προς εκείνων των Υψηλών Συμβαλλόμενων Μερών.

Άρθρο 21 – Όροι άσκησης των καθηκόντων

1. Οι δικαστές πρέπει να χαίρουν της υψηλότερης ηθικής εκτίμησης και να συγκεντρώνουν τα απαιτούμενα προσόντα για την άσκηση υψηλών δικαστικών καθηκόντων ή να είναι αναγνωρισμένης αυθεντίας νομομαθείς.
2. Οι δικαστές συμμετέχουν στη σύνθεση του Δικαστηρίου υπό την ατομική τους ιδιότητα.
3. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους οι δικαστές δεν μπορούν να ασκούν καμία δραστηριότητα ασυμβίβαστη με την ανεξαρτησία, την αμεροληψία ή τις απαιτήσεις μιας θητείας πλήρους απασχόλησης. Όλα τα ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτής της παραγράφου διευθετούνται από το Δικαστήριο.

Άρθρο 22 – Εκλογή δικαστών

1. Οι δικαστές εκλέγονται από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση για κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος με πλειοψηφία των ψηφισθέντων επί τη βάσει καταλόγου τριών υποψηφίων που υποβάλλονται από το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.

Άρθρο 23 – Διάρκεια και λήξη θητείας

1. Οι δικαστές εκλέγονται για περίοδο εννέα (9) μηνών. Δεν είναι επανεξελέγσιμοι.
2. Η θητεία των δικαστών λήγει όταν συμπληρώσουν το 70ο έτος της ηλικίας τους.
3. Οι δικαστές παραμένουν εν ενεργεία μέχρι να αντικατασταθούν. Συνεχίζουν πάντως να χειρίζονται τις υποθέσεις που έχουν ήδη αναλάβει.
4. Ένας δικαστής δεν μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του παρά μόνο εάν οι λοιποί δικαστές αποφασίσουν, με πλειοψηφία των δύο τρίτων, ότι έπαυσε να πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις.

Άρθρο 24 – Γραμματεία και εισηγητές

1. Το Δικαστήριο διαθέτει γραμματεία, της οποίας τα καθήκοντα και η οργάνωση ορίζονται από τον κανονισμό του Δικαστηρίου.
2. Στην περίπτωση μονομελούς δικαστικού μηχανισμού, το Δικαστήριο επικουρείται από εισηγητές, οι οποίοι εκτελούν τα καθήκοντά τους υπό την εποπτεία του Προέδρου του Δικαστηρίου. Αυτοί αποτελούν μέρος της Γραμματείας του Δικαστηρίου.

Άρθρο 25 – Ολομέλεια του Δικαστηρίου

Η Ολομέλεια του Δικαστηρίου:

- α. εκλέγει τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και έναν ή δύο Αντιπροέδρους, για τρία (3) έτη. Όλοι είναι επανεξελέγσιμοι,
- β. συστήνει Τμήματα για ορισμένο χρονικό διάστημα,
- γ. εκλέγει τους Προέδρους των Τμημάτων του Δικαστηρίου, οι οποίοι είναι επανεξελέγσιμοι,
- δ. υιοθετεί τον κανονισμό του Δικαστηρίου,
- ε. εκλέγει τον Γραμματέα και έναν ή περισσότερους βοηθούς γραμματείς,
- στ. υποβάλλει οποιοδήποτε αίτημα σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 2.

Άρθρο 26 – Μονομελής Σύνθεση, Επιτροπές, Τμήματα και Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης

1. Για την εξέταση των υποθέσεων που παραπέμπονται ενώπιόν του, το Δικαστήριο συνεδριάζει σε μονομελή δικαστικό σχηματισμό, Επιτροπές τριών δικαστών, Τμήματα επτά δικαστών και σε ένα Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης δεκαεπτά δικαστών. Τα Τμήματα του Δικαστηρίου συγκροτούν τις Επιτροπές για ορισμένο χρονικό διάστημα.
2. Κατόπιν αιτήματος της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, η Επιτροπή Υπουργών μπορεί, με ομόφωνη απόφαση και για ορισμένη περίοδο, να μειώσει σε πέντε τον αριθμό των δικαστών των Τμημάτων.
3. Στην περίπτωση μονομελούς δικαστικού σχηματισμού, ο δικαστής δεν μπορεί να εξετάσει προσφυγή κατά του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους για το οποίο έχει εκλεγεί.
4. Ο δικαστής που εκλέγεται για ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος είναι αυτοδίκαια μέλος του Τμήματος και του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης. Διάδικο κράτος είναι αυτοδίκαια μέλος του Τμήματος και του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης. Σε περίπτωση απουσίας του δικαστή αυτού ή όταν δεν είναι σε θέση να μετέχει στη σύνθεση, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου ορίζει, από λίστα που έχει υποβληθεί εκ των προτέρων από το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος, πρόσωπο το οποίο παρίσταται ως δικαστής.
5. Συμμετέχουν επίσης στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, οι Αντιπρόεδροι, οι Πρόεδροι των Τμημάτων και άλλοι δικαστές που ορίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό του Δικαστηρίου. Όταν η υπόθεση παραπέμπεται στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, δυνάμει του άρθρου 43, κανένας δικαστής του Τμήματος που εξέδωσε την απόφαση δεν μπορεί να συμμετέχει, πλην του Προέδρου και του δικαστή που συμμετείχε για το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.

Άρθρο 27 – Αρμοδιότητες του μονομελούς δικαστικού σχηματισμού

1. Ο μονομελής δικαστικός σχηματισμός μπορεί να κηρύξει απαράδεκτη ή να διαγράψει από το πινάκιο του Δικαστηρίου μια προσφυγή που έχει υποβληθεί δυνάμει του άρθρου 34, οσάκις μια τέτοια απόφαση μπορεί να ληφθεί χωρίς περαιτέρω εξέταση.
2. Η απόφαση είναι οριστική.
3. Αν ο μονομελής δικαστικός μηχανισμός δεν κηρύξει απαράδεκτη μια προσφυγή ή δεν τη διαγράψει από το πινάκιο, μπορεί να την παραπέμψει σε Επιτροπή ή σε Τμήμα για περαιτέρω εξέταση.

Άρθρο 28 – Δηλώσεις των Επιτροπών

1. Όσον αφορά μια προσφυγή η οποία έχει υποβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 34, μια Επιτροπή μπορεί, με ομόφωνη απόφαση:
 - α. να την κηρύξει απαράδεκτη ή να τη διαγράψει από το πινάκιο του Δικαστηρίου, οσάκις μια τέτοια απόφαση μπορεί να ληφθεί χωρίς εξέταση ή
 - β. να την κηρύξει παραδεκτή και να λάβει ταυτόχρονα απόφαση επί της ουσίας, αν το ζήτημα που ανακύπτει στην υπόθεση, το οποίο αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων αποτελεί αντικείμενο πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου.
2. Οι αποφάσεις της παραγράφου 1 είναι οριστικές.
3. Αν ο εκλεγμένος για ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος δικαστής δεν είναι μέλος της Επιτροπής, αυτή μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας να τον καλέσει να αντικαταστήσει κάποιον από τα μέλη της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές παραμέτρους, καθώς και εάν το Συμβαλλόμενο Μέρος έχει προβάλει αντιρρήσεις για την εφαρμογή της διαδικασίας της παραγράφου 1β.

Άρθρο 29 – Αποφάσεις των Τμημάτων σχετικά με το παραδεκτό και την ουσία

1. Αν δε ληφθεί απόφαση βάσει του άρθρου 27 ή 28, το Τμήμα αποφασίζει σχετικά με το παραδεκτό και την ουσία των ατομικών προσφυγών που υποβάλλονται βάσει του άρθρου 34. Η απόφαση επί του παραδεκτού μπορεί να ληφθεί ξεχωριστά.
2. Το Τμήμα κρίνει σχετικά με το παραδεκτό και την ουσία των διακρατικών προσφυγών που έχουν υποβληθεί βάσει του άρθρου 33. Η απόφαση σχετικά με το παραδεκτό λαμβάνεται χωριστά, εκτός αν το Δικαστήριο σε εξαιρετικές περιπτώσεις αποφασίσει διαφορετικά.

Άρθρο 30 – Παραίτηση δικαιοδοσίας υπέρ του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης

Αν η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον ενός Τμήματος εγείρει σοβαρό ζήτημα ως προς την ερμηνεία της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της ή εάν η επίλυση ενός ζητήματος ενώπιον Τμήματος μπορεί να έρθει σε αντίθεση με προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου, το Τμήμα μπορεί, εφόσον δεν έχει ακόμα εκδώσει απόφαση, να παραιτηθεί υπέρ του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, εφόσον δεν αντιτίθεται ένας από τους διαδίκους.

Άρθρο 31 – Αρμοδιότητες του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης

Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης:

1. αποφαινεται επί των προσφυγών που υποβάλλονται είτε βάσει του άρθρου 33 ή του άρθρου 34, κάθε φορά που η υπόθεση παραπέμπεται σε αυτό από το Τμήμα βάσει του άρθρου 30 ή κάθε φορά που η υπόθεση παραπέμπεται σε αυτό με βάση το άρθρο 43, και
2. εξετάζει αιτήσεις για γνωμοδοτήσεις που υποβάλλονται βάσει του άρθρου 47.

Άρθρο 32 – Δικαιοδοσία του Δικαστηρίου

1. Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου επεκτείνεται σε όλα τα θέματα που αφορούν την ερμηνεία και την εφαρμογή της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της, που του υποβάλλονται υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα άρθρα 33, 34, 46 και 47.
2. Σε περίπτωση αμφισβήτησης σχετικά με τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, αποφασίζει το Δικαστήριο.

Άρθρο 33 – Διακρατικές υποθέσεις

Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να προσφεύγει στο Δικαστήριο για οποιαδήποτε παραβίαση των διατάξεων της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της που θεωρεί ότι μπορεί να καταλογισθεί σε άλλο Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.

Άρθρο 34 – Ατομικές προσφυγές

Το Δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται από κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητικό οργανισμό, ή ομάδα ατόμων που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης από ένα από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση και στα Πρωτόκολλά της. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μην παρεμποδίζουν με κανένα τρόπο την αποτελεσματική άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Άρθρο 35 – Προϋποθέσεις παραδεκτού

1. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να επιληφθεί προσφυγής, παρά μόνον αφού εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα, όπως αυτά νοούνται σύμφωνα με τις γενικά παραδεξιμένες αρχές του δικαίου

- και εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την ημερομηνία τελεσίδικίας της εσωτερικής απόφασης.
2. Το Δικαστήριο δε θα επιληφθεί καμιάς ατομικής προσφυγής που υποβάλλεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 34, εφόσον αυτή:
 - α. είναι ανώνυμη ή
 - β. είναι ουσιαστικά όμοια με προσφυγή που έχει προηγουμένως εξεταστεί από το Δικαστήριο ή έχει ήδη υποβληθεί σε άλλη διεθνή διαδικασία που διερευνά ή επιλύει διαφορές και εφόσον δεν περιέχει νέα στοιχεία.
 3. Το Δικαστήριο κηρύττει απαράδεκτη κάθε ατομική προσφυγή που υποβάλλεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 34, οσάκις εκτιμά ότι:
 - α. η προσφυγή είναι ασυμβίβαστη προς τις διατάξεις της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική του δικαιώματος ατομικής προσφυγής ή
 - β. ο προσφεύγων δεν έχει υποστεί σημαντική βλάβη, εκτός εάν ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εγγυάται η Σύμβαση και τα Πρωτοκόλλα της, απαιτεί την εξέταση της προσφυγής επί της ουσίας και δεδομένου ότι καμιά υπόθεση δεν μπορεί να απορριφθεί επ' αυτής της βάσης, αν δεν έχει δεόντως εξεταστεί από τα εθνικά δικαστήρια.
 4. Το Δικαστήριο απορρίπτει κάθε προσφυγή που θεωρεί απαράδεκτη σύμφωνα με αυτό το άρθρο. Μπορεί να πράξει ομοίως σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

Άρθρο 36 – Παρέμβαση τρίτου

1. Σε κάθε υπόθεση ενώπιον Τμήματος ή του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος του οποίου υπήκοος είναι ο αιτών, έχει δικαίωμα να υποβάλλει παρατηρήσεις και να λάβει μέρος στην ακροαματική διαδικασία.
2. Στο πλαίσιο της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να καλέσει κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος που δεν είναι διάδικο ή κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο πλην του αιτούντος, να υποβάλουν εγγράφως παρατηρήσεις ή να λάβουν μέρος στην ακροαματική διαδικασία.

Άρθρο 37 – Διαγραφή

1. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει τη διαγραφή της προσφυγής από το πινάκιο, οσάκις οι περιστάσεις του επιτρέπουν να συμπεράνει: α) ότι ο αιτών δεν επιθυμεί πλέον την εκδίκασή της, β) ή ότι η διαφορά διευθετήθηκε, ή ότι για οποιονδήποτε άλλο λόγο του οποίου την ύπαρξη διαπιστώνει το Δικαστήριο, δεν αιτιολογείται πλέον η περαιτέρω εξέταση της προσφυγής. Πάντως το Δικαστήριο προβαίνει στην εξέταση της προσφυγής, αν αυτό απαιτείται από τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου που εγγυάται η Σύμβαση και τα Πρωτοκόλλα της.
2. Το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την επανεγγραφή της προσφυγής στο πινάκιο, εφόσον εκτιμά ότι αυτό αιτιολογείται από τις περιστάσεις.

Άρθρο 38 – Εξέταση της υπόθεσης

Το δικαστήριο πρέπει να εξετάζει την υπόθεση παρουσία των εκπροσώπων των διαδίκων και εάν χρειάζεται, διενεργεί έρευνα, για την αποτελεσματική διεξαγωγή της οποίας τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη παρέχουν όλες τις αναγκαίες διευκολύνσεις.

Άρθρο 39 – Φιλικόι Διακανονισμοί

1. Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να τεθεί στη διάθεση των ενδιαφερομένων προκειμένου να επιτευχθεί φιλικός διακανονισμός της υπόθεσης βάσει του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτός αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση και τα Πρωτοκόλλα της.
2. Η διαδικασία που περιγράφεται στην παράγραφο 1 είναι απόρρητη.
3. Σε περίπτωση φιλικού διακανονισμού, το Δικαστήριο διαγράφει την υπόθεση από το πινάκιο με απόφαση που περιορίζεται σε μια σύντομη έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της λύσης που υιοθετήθηκε.
4. Η απόφαση μπορεί να διαβιβαστεί στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία επιβλέπει την εκτέλεση των όρων του φιλικού διακανονισμού, όπως αυτοί τίθενται από την απόφαση.

Άρθρο 40 – Δημόσια συνεδρίαση και πρόσβαση στα έγγραφα

1. Η συνεδρίαση είναι δημόσια, εκτός αν το Δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά λόγω εξαιρετικών συνθηκών.
2. Το κοινό έχει πρόσβαση στα έγγραφα που κατατίθενται στη Γραμματεία, εκτός αν ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφασίσει διαφορετικά.

Άρθρο 41 – Δίκαιη ικανοποίηση

Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της, το Δικαστήριο χορηγεί στον παθόντα, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, δίκαιη ικανοποίηση.

Άρθρο 42 – Αποφάσεις των Τμημάτων

Οι αποφάσεις των Τμημάτων καθίστανται οριστικές σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 44 παράγραφος 2.

Άρθρο 43 – Παραπομπή ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης

1. Εντός προθεσμίας τριών μηνών από την έκδοση απόφασης του Τμήματος, κάθε διάδικος μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να ζητήσει την παραπομπή της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης.
2. Συμβούλιο πέντε δικαστών του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης κάνει δεκτή την αίτηση, αν η υπόθεση θέτει σοβαρό ζήτημα σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της ή επίσης, ένα σοβαρό ζήτημα γενικής φύσης.
3. Αν το συμβούλιο κάνει δεκτή την αίτηση, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης εκδίδει απόφαση για την υπόθεση.

Άρθρο 44 – Οριστικές αποφάσεις

1. Η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης είναι οριστική.
2. Η απόφαση ενός Τμήματος καθίσταται οριστική:
 - α. όταν οι διάδικοι δηλώσουν ότι δε θα ζητήσουν την παραπομπή της υπόθεσης ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, ή
 - β. τρεις μήνες μετά την ημερομηνία της απόφασης, εφόσον δε ζητήθηκε παραπομπή της ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης ή
 - γ. όταν το συμβούλιο του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης απορρίπτει την αίτηση παραπομπής του άρθρου 43.
2. Η οριστική απόφαση δημοσιεύεται.

Άρθρο 45 – Αιτιολογία αποφάσεων

1. Οι δικαστικές αποφάσεις, όπως και οι αποφάσεις που κηρύσσουν τις αιτήσεις παραδεκτές ή απαράδεκτες, είναι αιτιολογημένες.
2. Αν η δικαστική απόφαση δεν εκφράζει εν όλω ή εν μέρει την ομόφωνη γνώμη των δικαστών, κάθε δικαστής έχει δικαίωμα να επισυνάψει έκθεση της προσωπικής του γνώμης.

Άρθρο 46 – Υποχρεωτική ισχύς και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων

1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις οριστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου για τις διαφορές στις οποίες είναι διάδικοι.
2. Η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου διαβιβάζεται στην Επιτροπή των Υπουργών που εποπτεύει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης.
3. Αν η Επιτροπή Υπουργών θεωρεί ότι η επίβλεψη της εκτέλεσης μιας οριστικής απόφασης παρακωλύεται λόγω προβλήματος στην ερμηνεία της απόφασης, μπορεί να παραπέμψει το θέμα στο Δικαστήριο για να αποφασίσει επί του ζητήματος της ερμηνείας. Η λήψη της παραπεμπτικής απόφασης απαιτεί την πλειοψηφία δύο τρίτων των αντιπροσώπων που έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην Επιτροπή.
4. Αν η επιτροπή Υπουργών θεωρεί ότι ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος αρνείται να συμμορφωθεί προς οριστική απόφαση για υπόθεση στην οποία αποτελεί διάδικο μέρος, μπορεί, αφού του επιδόσει επίσημη ειδοποίηση και με απόφαση της πλειοψηφίας των δύο τρίτων των αντιπροσώπων που έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην Επιτροπή, να παραπέμψει στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικά με τη συμμόρφωση του Συμβαλλόμενου Μέρους στην υποχρέωση της παραγράφου 1.
5. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει παραβίαση της παραγράφου 1, μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στην Επιτροπή Υπουργών προς εξέταση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει μη παραβίαση της παραγράφου 1, μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στην Επιτροπή Υπουργών η οποία περατώνει την εξέταση της υπόθεσης.

Άρθρο 47 – Γνωμοδοτήσεις

1. Το Δικαστήριο μπορεί, μετά από αίτηση της Επιτροπής των Υπουργών, να εκδίδει γνωμοδοτήσεις για νομικά θέματα που αφορούν στην ερμηνεία της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της.

2. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές δεν μπορούν να αναφέρονται ούτε σε θέματα σχετικά με το περιεχόμενο ή την έκταση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που ορίζονται στο Μέρος Ι της Σύμβασης και στα Πρωτόκολλα, ούτε στα λοιπά θέματα τα οποία το Δικαστήριο ή η Επιτροπή των Υπουργών πρέπει ενδεχομένως να εξετάσουν λόγω υποβολής προσφυγής σύμφωνα με τη Σύμβαση.
3. Η απόφαση της Επιτροπής των Υπουργών να ζητήσει από το Δικαστήριο γνωμοδότηση λαμβάνεται με πλειοψηφία των εκπροσώπων που έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στην Επιτροπή.

Άρθρο 48 – Αρμοδιότητα για έκδοση γνωμοδοτήσεων του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο κρίνει κατά πόσο η αίτηση για παροχή γνωμοδότησης, που υποβάλλεται από την Επιτροπή των Υπουργών, υπάγεται στην αρμοδιότητά του σύμφωνα με το άρθρο 47.

Άρθρο 49 – Αιτιολογία των γνωμοδοτήσεων

1. Η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου είναι αιτιολογημένη.
2. Αν η γνωμοδότηση δεν εκφράζει εν όλω ή εν μέρει την ομόφωνη γνώμη των δικαστών, κάθε δικαστής έχει δικαίωμα να επισυνάψει έκθεση με την προσωπική του γνώμη.
3. Η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου διαβιβάζεται στην Επιτροπή των Υπουργών.

Άρθρο 50 – Έξοδα λειτουργίας του Δικαστηρίου

Τα έξοδα λειτουργίας του Δικαστηρίου βαρύνουν το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Άρθρο 51 – Προνόμια και ασυλίες των δικαστών

Οι δικαστές απολαμβάνουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, τα προνόμια και τις ασυλίες που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης και στις συμφωνίες που έχουν συναφθεί δυνάμει του άρθρου αυτού.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ – ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 52 – Έρευνες του Γενικού Γραμματέα

Η Κυβέρνηση κάθε Συμβαλλόμενου Μέρους θα έχει την υποχρέωση να παράσχει, κατόπιν αίτησης του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, τις απαραίτητες εξηγήσεις για τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή οποιασδήποτε από τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης.

Άρθρο 53 – Προστασία των αναγνωρισμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου

Καμία διάταξη αυτής της Σύμβασης δεν ερμηνεύεται ώστε να περιορίζει ή να αναιρεί οποιοδήποτε ανθρώπινο δικαίωμα και θεμελιώδη ελευθερία που τυχόν αναγνωρίζεται από τους νόμους οποιοδήποτε Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους ή από οποιαδήποτε άλλη Σύμβαση στην οποία αυτό είναι Μέρος.

Άρθρο 54 – Εξουσίες της Επιτροπής των Υπουργών

Καμία διάταξη αυτής της Σύμβασης δεν επηρεάζει τις εξουσίες που έχουν απονεμηθεί στην Επιτροπή των Υπουργών από το Καταστατικό του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 55 – Παραίτηση από άλλους τρόπους επίλυσης διαφορών

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνούν ότι, με την εξαίρεση ειδικής συμφωνίας, δεν θα κάνουν χρήση συμφωνιών, συμβάσεων ή δηλώσεων που ισχύουν μεταξύ τους με σκοπό να υποβάλουν αίτηση επίλυσης μιας διαφοράς που προκύπτει από την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης, σε μέσα επίλυσης διαφορών, που δεν προβλέπονται σ' αυτή τη Σύμβαση.

Άρθρο 56 – Εδαφική εφαρμογή

1. Κάθε Κράτος μπορεί κατά τη στιγμή της κύρωσης ή σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο χρονικό σημείο να δηλώσει με κοινοποίηση που απευθύνεται στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης ότι, η παρούσα Σύμβαση θα έχει εφαρμογή σε όλα ή σε οποιοδήποτε από τα εδάφη, για τις διεθνείς σχέσεις των οποίων είναι αυτό υπεύθυνο, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 αυτού του άρθρου.

2. Η Σύμβαση έχει εφαρμογή στο έδαφος ή στα εδάφη που καθορίζονται στην κοινοποίηση τριάντα μέρες μετά την παραλαβή της κοινοποίησης από τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
3. Οι διατάξεις αυτής της Σύμβασης εφαρμόζονται στα εδάφη αυτά λαμβανομένων υπόψη των τοπικών αναγκών στον απαραίτητο βαθμό.
4. Κάθε Κράτος που υπέβαλε δήλωση βάσει της παραγράφου 1 αυτού του άρθρου μπορεί σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο χρονικό σημείο να δηλώσει εκ μέρους ενός ή περισσότερων εδαφών που αναφέρονται στη δήλωση ότι αποδέχεται την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να λαμβάνει προσφυγές από άτομα, μη κυβερνητικές οργανώσεις ή ομάδες ατόμων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 34 της Σύμβασης.

Άρθρο 57 – Επιφυλάξεις

1. Κάθε Κράτος μπορεί κατά την υπογραφή της Σύμβασης ή την κατάθεση της επικύρωσης να διατυπώσει επιφύλαξη σχετικά με οποιαδήποτε διάταξη της Σύμβασης, εφόσον οποιοσδήποτε νόμος που είναι σε ισχύ στην επικράτειά του εκείνο το χρονικό σημείο δεν είναι συμβατός με αυτή τη διάταξη. Επιφυλάξεις γενικού χαρακτήρα δεν επιτρέπονται σύμφωνα με αυτό το άρθρο.
2. Οποιαδήποτε επιφύλαξη βάσει αυτού του άρθρου περιλαμβάνει μια σύντομη έκθεση του σχετικού νόμου.

Άρθρο 58 – Καταγγελία

1. Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση μόνο μετά την παρέλευση πέντε ετών από την ημερομηνία που κατέστη μέρος της και μετά από κοινοποίηση που περιλαμβάνει προειδοποίηση έξι μηνών και απευθύνεται στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος ενημερώνει τα υπόλοιπα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη.
2. Η καταγγελία αυτή δεν έχει ως αποτέλεσμα την απαλλαγή του εν λόγω Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους από τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση σχετικά με οποιαδήποτε πράξη είναι δυνατόν να αποτελεί παραβίαση αυτών των υποχρεώσεων και διαπράχθηκε από το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος πριν την ημερομηνία που η καταγγελία τέθηκε σε ισχύ.
3. Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος που παύει να είναι μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, παύει να είναι μέρος της παρούσας Σύμβασης υπό τους ίδιους όρους.
4. Η Σύμβαση μπορεί να καταγγελθεί σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων όσον αφορά οποιοδήποτε έδαφος στο οποίο δηλώθηκε ότι εφαρμόζεται σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 56.

Άρθρο 59 – Υπογραφή και κύρωση

1. Αυτή η Σύμβαση θα είναι ανοικτή για υπογραφή στα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θα υποβληθεί σε κύρωση. Οι κυρώσεις θα κατατεθούν στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προσχωρήσει στη Σύμβαση.
3. Η παρούσα Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ μετά την κατάθεση δέκα επικυρώσεων.
4. Σχετικά με κάθε Μέρος που θα κυρώσει τη Σύμβαση μεταγενέστερα, η Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ κατά την ημερομηνία κατάθεσης της κύρωσης.
5. Ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης θα ενημερώσει όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, για τα ονόματα των Υψηλών Συμβαλλόμενων Μερών που την έχουν κυρώσει και για την κατάθεση όλων των κυρώσεων που θα λαμβάνουν χώρα μεταγενέστερα.

ΣΥΝΤΑΧΘΗΚΕ ΣΤΗ ΡΩΜΗ ΣΤΙΣ 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1950 στα Αγγλικά και στα Γαλλικά με αυθεντική ισχύ και των δύο κειμένων σε ένα και μόνο αντίτυπο, το οποίο θα παραμείνει κατατεθειμένο στα αρχεία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο Γενικός Γραμματέας θα αποστείλει κυρωμένα αντίγραφα σε κάθε συμβαλλόμενο.

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος)

(Σύνοψη)

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος) του 1996, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1999, ενσωματώνει σε μία Πράξη όλα τα δικαιώματα που εγγυάται ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του 1961, το πρόσθετο πρωτόκολλο του 1988 και προσθέτει νέα δικαιώματα και τις τροπολογίες που εγκρίθηκαν από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Σταδιακά αντικαθιστά την αρχική Συνθήκη του 1961. Τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που εγγυάται ο Χάρτης αφορούν όλα τα άτομα στην καθημερινή τους ύπαρξη.

Τα βασικά δικαιώματα που ορίζονται στον Χάρτη έχουν ως εξής:

Στέγαση:

- πρόσβαση σε επαρκή και οικονομικά προσιτή στέγαση
- μείωση του προβλήματος των αστέγων• στεγαστική πολιτική που απευθύνεται σε όλες τις μη προνομιούχες κατηγορίες
- διαδικασίες περιορισμού της εξαναγκαστικής έξωσης
- ισότιμη πρόσβαση για τους μη-υπηκόους στην κοινωνική στέγαση και τα επιδόματα στέγασης
- κατασκευή κατοικιών και στεγαστικά επιδόματα που αντιστοιχούν στις οικογενειακές ανάγκες.

Υγεία:

- προσβάσιμες, αποτελεσματικές υποδομές υγειονομικής περίθαλψης για το σύνολο του πληθυσμού
- πολιτική για την πρόληψη των ασθενειών, συμπεριλαμβανομένης της εγγύησης ενός υγιούς περιβάλλοντος
- εξάλειψη των επαγγελματικών κινδύνων, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι η υγεία και η ασφάλεια στο χώρο εργασίας παρέχονται από το νόμο και είναι εγγυημένες στην πράξη
- προστασία της μητρότητας.

Εκπαίδευση:

- δωρεάν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- δωρεάν και αποτελεσματικές υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού
- πρόσβαση στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση (γενική και επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση), πανεπιστημιακή και μη-πανεπιστημιακή τριτοβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της συνεχούς κατάρτισης
- ειδικά μέτρα για τους αλλοδαπούς κατοίκους
- σχολική ένταξη των παιδιών με αναπηρίες
- πρόσβαση στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση ατόμων με αναπηρίες.

Απασχόληση

Ελευθερία στην εργασία

- απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας
- απαγόρευση της εργασίας των παιδιών κάτω της ηλικίας των 15
- ειδικοί όροι εργασίας μεταξύ 15 και 18 ετών
- δικαίωμα βιοπορισμού από μια εργασία που αναλαμβάνει κανείς ελεύθερα.

Δίκαιες συνθήκες εργασίας

- οικονομική και κοινωνική πολιτική με σκοπό να διασφαλιστεί η πλήρης απασχόληση
- πρόσβαση στην εργασία για τα άτομα με αναπηρίες
- δίκαιες συνθήκες εργασίας όσον αφορά στις αμοιβές και ώρες εργασίας
- προστασία σε περίπτωση απόλυσης
- προστασία από τη σεξουαλική και ψυχολογική παρενόχληση.

Συλλογικά δικαιώματα

- ελευθερία σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων εργοδωτών για την υπεράσπιση οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων• ατομική ελευθερία για την απόφαση συμμετοχής ή μη σε αυτά
- προώθηση της κοινής διαβούλευσης, των συλλογικών διαπραγματεύσεων, των συμβιβασμών και της εθελοντικής διαιτησίας
- δικαίωμα στην απεργία.

Νομική και κοινωνική προστασία

- νομικό καθεστώς του παιδιού
- μεταχείριση των νεαρών παραβατών
- προστασία από την κακομεταχείριση και κακοποίηση
- απαγόρευση κάθε μορφής εκμετάλλευσης (σεξουαλικής ή άλλης)
- νομική προστασία της οικογένειας (ισότητα των συζύγων μεταξύ του ζευγαριού και των παιδιών, προστασία των παιδιών σε περίπτωση που η οικογένεια διαλυθεί)
- δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική πρόνοια και τις κοινωνικές υπηρεσίες
- δικαίωμα προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό
- φροντίδα των παιδιών
- ειδικά μέτρα σίτισης για τους ηλικιωμένους.

Μετακίνηση των ατόμων

- δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση
- δικαίωμα των πολιτών να εγκαταλείψουν τη χώρα
- δικονομικές εγγυήσεις σε περίπτωση απέλασης
- απλούστευση των διατυπώσεων μετανάστευσης.

Μη-διάκριση

- δικαίωμα των γυναικών και των ανδρών για ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση
- εγγύηση σε όλους τους υπηκόους και τους αλλοδαπούς που διαμένουν και/ή εργάζονται νόμιμα, ότι όλα τα δικαιώματα που ορίζονται στο Χάρτη ισχύουν ανεξαρτήτως φυλής, φύλου, ηλικίας, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, απόψεων, εθνικής καταγωγής, κοινωνικού υπόβαθρου, κατάστασης της υγείας ή συσχέτισης με κάποια εθνική μειονότητα
- απαγόρευση των διακρίσεων βάσει οικογενειακής ευθύνης
- δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνική ένταξη και την συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.

Ο Χάρτης έχει ένα μηχανισμό ελέγχου με βάση την παρουσίαση των εθνικών εκθέσεων από τα συμβαλλόμενα κράτη (Πρωτόκολλο του 1991), καθώς και ένα σύστημα συλλογικής προσφυγής (Πρωτόκολλο του 1995), τα οποία επιτρέπουν, «μεταξύ άλλων», στα συνδικάτα και τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις να παρουσιάσουν συλλογικές αξιώσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ECSR) είναι ο αρμόδιος οργανισμός για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης στα κράτη που μετέχουν στο Χάρτη.

Η Επιτροπή αποτελείται από 15 ανεξάρτητα, αμερόληπτα μέλη που εκλέγονται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια περίοδο έξι ετών, ανανεώσιμη άπαξ.

Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων

(Σύνοψη)

Η Σύμβαση είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό πολυμερές κείμενο που ασχολείται με την προστασία γενικά των εθνικών μειονοτήτων. Σκοπός της είναι να προστατεύσει την ύπαρξη εθνικών μειονοτήτων εντός της επικράτειας των Συμβαλλομένων Μερών. Η Σύμβαση αποσκοπεί στο να προωθήσει την πλήρη και αποτελεσματική ισότητα των εθνικών μειονοτήτων δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες που θα τους επιτρέψουν να συντηρήσουν και να αναπτύξουν τον πολιτισμό και να διατηρήσουν την ταυτότητά τους.

Η Σύμβαση θέτει αρχές σχετικά με τα άτομα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες στη σφαίρα της δημόσιας ζωής, όπως:

- Μη-διάκριση
- Προώθηση της αποτελεσματικής ισότητας
- Προώθηση και διατήρηση του πολιτισμού, της θρησκείας, της γλώσσας και των παραδόσεων
- Ελευθερία της ειρηνικής συνάθροισης
- Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι
- Ελευθερία έκφρασης
- Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
- Δικαίωμα στην πρόσβαση και χρήση των μέσων ενημέρωσης
- Ελευθερίες σχετικά με τη γλώσσα και την εκπαίδευση
- Διασυννοριακές επαφές και συνεργασία
- Συμμετοχή στην οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ζωή
- Απαγόρευση της εξαναγκαστικής αφομοίωσης.

Ο μηχανισμός παρακολούθησης της Σύμβασης βασίζεται στις εκθέσεις που τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να υποβάλλουν. Η τελική ευθύνη για την εξέταση των εκθέσεων εναπόκειται στην Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, αλλά και σε μια συμβουλευτική επιτροπή εμπειρογνομόνων που συνεπικουρεί το έργο της Επιτροπής των Υπουργών.

Την Συμβουλευτική Επιτροπή απαρτίζουν έως και 18 μέλη που εκλέγονται από την Επιτροπή των Υπουργών μεταξύ των υποψηφίων που προτείνονται από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Δεν μπορούν όλες οι χώρες να έχουν έναν από τους υποψηφίους τους να υπηρετεί στην επιτροπή, και έτσι, εφόσον οι εν λόγω υποψήφιοι δεν έχουν εκλεγεί τοποθετούνται σε εφεδρικό κατάλογο πρόσθετων μελών. Η Συμβουλευτική Επιτροπή είναι εξουσιοδοτημένη να λαμβάνει πληροφορίες από άλλες πηγές εκτός των κρατικών εκθέσεων, όπως για παράδειγμα, μπορεί να διοργανώνει συναντήσεις με εκπροσώπους της κυβέρνησης και με ανεξάρτητες πηγές. Η Συμβουλευτική Επιτροπή μπορεί επίσης να διενεργεί επιτόπιες επισκέψεις σε Κράτη κατά την εξέταση των εκθέσεών τους, κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή συνεδριάζει με την κυβέρνηση, τις ΜΚΟ, τις μειονοτικές κοινότητες, πανεπιστημιακούς, καθώς και με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες

(Σύνοψη)

Ο Χάρτης έχει σχεδιαστεί, αφενός για την προστασία και προώθηση των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών ως απειλούμενης πτυχής της πολιτισμικής κληρονομιάς της Ευρώπης και αφετέρου για να επιτρέπεται σε ομιλητές μιας περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας να τη χρησιμοποιούν στην ιδιωτική και δημόσια ζωή. Καλύπτει τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες, τις μη-τοπικές γλώσσες και τις λιγότερο διαδεδομένες επίσημες γλώσσες.

Ο Χάρτης ορίζει τις βασικές αρχές και τους στόχους επί των οποίων τα κράτη πρέπει να βασίζονται τις πολιτικές τους, τη νομοθεσία και την πρακτική και τα οποία θεωρούνται ότι παρέχουν το απαραίτητο πλαίσιο για τη διατήρηση των εν λόγω γλωσσών.

Οι οκτώ θεμελιώδεις αρχές και στόχοι είναι οι εξής:

- Η αναγνώριση των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών ως έκφραση πολιτισμικού πλούτου.
- Ο σεβασμός της γεωγραφικής περιοχής κάθε περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας.
- Η ανάγκη για αποφασιστική δράση για την προώθηση αυτών των γλωσσών.
- Η διευκόλυνση και/ή η ενθάρρυνση της χρήσης αυτών των γλωσσών, προφορικά ή γραπτά, στη δημόσια και ιδιωτική ζωή.
- Η πρόβλεψη κατάλληλων μορφών και μέσων για τη διδασκαλία και τη μελέτη αυτών των γλωσσών σε κάθε κατάλληλο στάδιο.
- Η προώθηση των σχετικών διασυννοριακών ανταλλαγών.
- Η απαγόρευση όλων των μορφών αδικαιολόγητης διάκρισης, αποκλεισμού, περιορισμού ή προτίμησης που σχετίζονται με τη χρήση περιφερειακής ή μειονοτικής γλώσσας και έχει σκοπό να αποθαρρύνει ή να θέσει σε κίνδυνο τη συντήρηση ή την ανάπτυξη της.
- Η προώθηση από τα κράτη της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ όλων των γλωσσικών ομάδων της χώρας.

Επιπλέον, ο Χάρτης ορίζει μια σειρά συγκεκριμένων μέτρων για την προώθηση της χρήσης των περιφερειακών ή μειονοτικών γλωσσών στη δημόσια ζωή. Τα μέτρα αυτά καλύπτουν τους ακόλουθους τομείς: την εκπαίδευση, τη δικαιοσύνη, τις διοικητικές αρχές και τις δημόσιες υπηρεσίες, τα μέσα ενημέρωσης, τις πολιτιστικές δραστηριότητες και υποδομές, τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες και τις διασυννοριακές ανταλλαγές.

Ο χάρτης προβλέπει ένα μηχανισμό παρακολούθησης για να αξιολογήσει πώς αυτός εφαρμόζεται σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος με σκοπό, όπου είναι απαραίτητο, να κάνει συστάσεις για βελτιώσεις στη νομοθεσία, την πολιτική και την πρακτική του. Το κεντρικό στοιχείο του μηχανισμού παρακολούθησης είναι μια επιτροπή ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων. Η επιτροπή αυτή:

- εξετάζει τις περιοδικές εκθέσεις του κράτους•
- όπου είναι αναγκαίο, απευθύνει μια σειρά ερωτήσεων προς το Μέρος σχετικά με τυχόν ασαφή σημεία της έκθεσης•
- οργανώνει μια επιτόπια επίσκεψη στο κράτος, για να συναντήσει τις αρχές, μη-κυβερνητικές οργανώσεις ή οποιοδήποτε άλλο αρμόδιο φορέα, προκειμένου να αξιολογήσει την εφαρμογή του Χάρτη•
- εξετάζει τυχόν επιπλέον πληροφορίες που υποβλήθηκαν από οργανώσεις και άλλους φορείς που είναι νόμιμα εγκατεστημένοι στο εν λόγω κράτος και σχετίζονται με τον τομέα των γλωσσών•
- προετοιμάζει τη δική του έκθεση αξιολόγησης βάσει των πληροφοριών που λαμβάνει και απευθύνεται στην Επιτροπή των Υπουργών, συμπεριλαμβάνοντας προτάσεις για συστάσεις που πρέπει να γίνουν προς τα κράτη.

Μία φορά κάθε δύο χρόνια, ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης, πρέπει να παρουσιάσει στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση λεπτομερή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη. Αυτό εξασφαλίζει ότι τα μέλη των κοινοβουλίων της Ευρώπης ενημερώνονται σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να ασκήσουν πολιτική πίεση, εάν είναι απαραίτητο, για να ενθαρρύνουν τις εθνικές κυβερνήσεις να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα.

Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων

(Ανεπίσημη σύνοψη)

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων τέθηκε προς υπογραφή στη Βαρσοβία στις 16 Μαΐου 2005, με την ευκαιρία της 3ης Συνόδου Κορυφής των Αρχηγών των Κρατών και των Κυβερνήσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στις 24 Οκτωβρίου 2007, η Σύμβαση έλαβε τη δέκατη επικύρωσή της, κινητοποιώντας έτσι τη διαδικασία με την οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008. Η σύμβαση είναι μια ολοκληρωμένη συνθήκη που εστιάζει κυρίως στην προστασία των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων και στην προστασία των δικαιωμάτων τους. Επίσης, στοχεύει στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και τη δίωξη των διακινητών. Επιπλέον, η Σύμβαση προβλέπει τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού και ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης, ικανού να ελέγχει την εφαρμογή των υποχρεώσεων που περιέχονται στη Σύμβαση. Η Σύμβαση δεν περιορίζεται στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης· τα μη-κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν επίσης τη δυνατότητα να γίνουν Μέλη στη Σύμβαση.

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης

Η Σύμβαση βασίζεται στην αναγνώριση της αρχής ότι η εμπορία ανθρώπων συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προσβολή της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπου. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι μια ολοκληρωμένη συνθήκη η οποία στοχεύει να:

- Προλαμβάνει την παράνομη διακίνηση
- Προστατεύει τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων
- Ασκεί διώξεις κατά των διακινητών.

Η Σύμβαση ισχύει για:

- όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων: είτε σε εθνικό, είτε σε διακρατικό επίπεδο, ανεξαρτήτως του αν σχετίζονται ή όχι με το οργανωμένο έγκλημα
- οποιοδήποτε θύμα: γυναίκες, άνδρες και παιδιά
- οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης: σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, κ.λπ.

Μέτρα που προβλέπονται από τη σύμβαση

- Η ευαισθητοποίηση για τα άτομα που είναι ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων και οι δράσεις που αποσκοπούν στην αποθάρρυνση των «καταναλωτών» είναι ανάμεσα στα κύρια μέτρα για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων.
- Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων πρέπει να αναγνωρίζονται ως τέτοια, ώστε να αποφευχθεί η αντιμετώπισή τους από την αστυνομία και τις δημόσιες αρχές ως παράνομων μεταναστών ή εγκληματιών.
- Τα θύματα δικαιούνται τουλάχιστον 30 ημέρες για να συνέλθουν και να ξεφύγουν από την επιρροή των σωματεμπόρων και να λάβουν μια απόφαση σχετικά με την πιθανή συνεργασία τους με τις αρχές. Μπορεί να χορηγηθεί ανανεώσιμη άδεια διαμονής, εφόσον η προσωπική τους κατάσταση το απαιτεί ή επειδή θα πρέπει να παραμείνουν, προκειμένου να συνεργαστούν στο πλαίσιο ποινικής έρευνας.
- Στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να χορηγείται σωματική και ψυχολογική βοήθεια και υποστήριξη για την επανένταξή τους στην κοινωνία. Ιατρική περίθαλψη, συμβουλευτική και πληροφόρηση, καθώς και κατάλληλα καταλύματα είναι όλα εκείνα τα μέτρα που προβλέπονται. Τα θύματα έχουν επίσης το δικαίωμα να λάβουν αποζημίωση.
- Η εμπορία θα πρέπει να θεωρείται ως ποινικό αδίκημα: οι διακινητές και οι συνεργοί τους επομένως θα διώκονται.
- Η ιδιωτική ζωή και η ασφάλεια των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να προστατεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας.
- Η δυνατότητα ποινικοποίησης εκείνων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες ενός θύματος, εφόσον γνωρίζουν ότι το άτομο είναι θύμα εμπορίας σε ανθρώπους.
- Η Σύμβαση προβλέπει τη δυνατότητα μη επιβολής ποινών σε θύματα για τη συμμετοχή τους σε παράνομες δραστηριότητες, εφόσον αναγκάστηκαν από την κατάστασή τους να το πράξουν.
- Η κοινωνία των πολιτών έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει όσον αφορά στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων. Συνεπώς, η Σύμβαση ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων αρχών, μη-κυβερνητικών οργανώσεων και μελών της κοινωνίας των πολιτών.

Παρακολούθηση

Ο μηχανισμός παρακολούθησης αποτελείται από δύο πυλώνες: την GRETA, μια ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων, και την Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών, που αποτελείται από τους εκπροσώπους στην επιτροπή των Υπουργών των Συμβαλλομένων Μερών της Σύμβασης και των εκπροσώπων των μερών που δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η GRETA παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης, συντάσσει εκθέσεις αξιολόγησης των μέτρων που λαμβάνονται από τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Εκείνα τα Συμβαλλόμενα Μέρη τα οποία δεν σέβονται πλήρως τα μέτρα που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση θα απαιτείται να εντείνουν τη δράση τους. Επιπλέον, η Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών μπορεί επίσης, με βάση την έκθεση της GRETA, να κάνει συστάσεις σε ένα Συμβαλλόμενο Μέρος.

Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εκπαίδευση στη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα

(Υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της Σύστασης CM/Rec (2010)7 της Επιτροπής Υπουργών)

ΜΕΡΟΣ Ι - ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Πεδίο εφαρμογής

Ο παρών Χάρτης ασχολείται με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ορίζονται στην παράγραφο 2. Δεν ασχολείται ρητά με συναφείς τομείς, όπως η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η εκπαίδευση της ισότητας, η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη και η εκπαίδευση για την ειρήνη, εκτός εάν επικαλύπτονται και αλληλοεπιδρούν με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος Χάρτη:

- α. «Εκπαίδευση για δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη» είναι η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η ευαισθητοποίηση, η ενημέρωση, οι πρακτικές και οι δραστηριότητες οι οποίες έχουν σκοπό, εξοπλίζοντας τους μαθητές με γνώσεις και δεξιότητες και κατανοώντας και αναπτύσσοντας τις στάσεις και τις συμπεριφορές τους, να τους δώσουν τη δυνατότητα να ασκήσουν και να υπερασπιστούν τα δημοκρατικά δικαιώματά τους και τις ευθύνες τους στην κοινωνία, να εκτιμούν τη διαφορετικότητα και να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη δημοκρατική ζωή, με σκοπό την προώθηση και την προστασία της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.
- β. «Εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα» είναι η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η ευαισθητοποίηση, η ενημέρωση, οι πρακτικές και οι δραστηριότητες που έχουν στόχο, εξοπλίζοντας τους μαθητές με γνώσεις, δεξιότητες και κατανοώντας και αναπτύσσοντας τις στάσεις και συμπεριφορές τους, να ενδυναμώσουν τους μαθητές να συμβάλουν στην οικοδόμηση και την υπεράσπιση μιας καθολικής κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινωνία, με στόχο την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.
- γ. «Τυπική εκπαίδευση» είναι το δομημένο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, που εκτείνεται από την προσχολική και πρωτοβάθμια, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στο Πανεπιστήμιο. Λαμβάνει χώρα, κατά κανόνα, σε γενικά ή επαγγελματικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και οδηγεί σε πιστοποίηση.
- δ. «Μη-τυπική εκπαίδευση» είναι κάθε σχεδιασμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης που δημιουργήθηκε για να βελτιώσει μια σειρά δεξιοτήτων και ικανοτήτων, έξω από το επίσημο εκπαιδευτικό περιβάλλον.
- ε. «Άτυπη εκπαίδευση» είναι η δια βίου διαδικασία με την οποία κάθε άτομο αποκτά στάσεις, αξίες, ικανότητες και γνώσεις από εκπαιδευτικές επιρροές και πόρους μέχρι και από το δικό του περιβάλλον και από την καθημερινή του εμπειρία (οικογένεια, συμμαθητές, γείτονες, συναντήσεις, βιβλιοθήκη, μέσα μαζικής ενημέρωσης, εργασία, παιχνίδι, κλπ).

Σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα

Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι στενά αλληλένδετες και αμοιβαία υποστηρικτικές. Διαφέρουν ως προς το σημείο εστίασης και το πεδίο εφαρμογής και όχι σε στόχους και πρακτικές. Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη εστιάζει κυρίως στα δημοκρατικά δικαιώματα και τις ευθύνες και στην ενεργό συμμετοχή, σε σχέση με τις αστικές, πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές, νομικές και πολιτιστικές σφαίρες της κοινωνίας, ενώ η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ασχολείται με το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε κάθε πτυχή της ζωής των ανθρώπων.

Συνταγματικές δομές και προτεραιότητες των κρατών μελών

Οι στόχοι, οι αρχές και οι πολιτικές που καθορίζονται παρακάτω πρέπει να εφαρμόζονται:

- α. με το δέοντα σεβασμό για τις συνταγματικές δομές του κάθε κράτους μέλους, με τη χρήση κατάλληλων μέσων για αυτές τις δομές·

- β. λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες και τις ανάγκες του κάθε κράτους μέλους.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ

Οι στόχοι και οι αρχές που ακολουθούν θα πρέπει να καθοδηγούν τα κράτη μέλη στη διαμόρφωση των πολιτικών τους, της νομοθεσίας και της πρακτικής τους.

- α. Η παροχή ευκαιριών εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε κάθε άτομο εντός της επικράτειάς τους.
- β. Η εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και η εκπαίδευση στα δικαιώματα του ανθρώπου είναι μια δια βίου διαδικασία. Η αποτελεσματική μάθηση στον τομέα αυτό περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των φορέων χάραξης πολιτικής, των επαγγελματιών της εκπαίδευσης, των μαθητών, των γονέων, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των εκπαιδευτικών αρχών, των δημοσίων υπαλλήλων, των μη-κυβερνητικών οργανώσεων, των οργανώσεων νεολαίας, των μέσων ενημέρωσης και του ευρέος κοινού.
- γ. Όλα τα μέσα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, τυπικής, μη-τυπικής ή άτυπης, έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν ένα ρόλο σε αυτή τη διαδικασία μάθησης και είναι πολύτιμα για την προώθηση και την επίτευξη των στόχων της.
- δ. Οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις και οι οργανώσεις νεολαίας έχουν πολύτιμη συμβολή στην εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, κυρίως μέσω της μη-τυπικής και της άτυπης εκπαίδευσης και ως εκ τούτου χρειάζονται ευκαιρίες και υποστήριξη, προκειμένου να συνεισφέρουν σε αυτούς τους τομείς.
- ε. Οι πρακτικές της διδασκαλίας και της μάθησης και οι δραστηριότητες θα πρέπει να ακολουθούν και να προωθούν τις αξίες των δημοκρατικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αρχών· ιδιαίτερα, η διοίκηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, θα πρέπει να αντανακλά και να προάγει τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προώθηση της ενδυνάμωσης και της ενεργής συμμετοχής των εκπαιδευομένων, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των γονέων.
- στ. Ένα ουσιαστικό στοιχείο του συνόλου της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η προώθηση της κοινωνικής συνοχής και του διαπολιτισμικού διαλόγου και η εκτίμηση της διαφορετικότητας και της ισότητας, συμπεριλαμβανομένης της ισότητας των φύλων. Για το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητη η ανάπτυξη των γνώσεων, των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και της κατανόησης που μειώνει τις συγκρούσεις, αυξάνει την εκτίμηση και την κατανόηση των διαφορών ανάμεσα στις θρησκευτικές και εθνοτικές ομάδες, οικοδομεί τον αμοιβαίο σεβασμό για την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και τις κοινές αξίες, ενθαρρύνει το διάλογο και προωθεί τη μη-βία για την επίλυση των προβλημάτων και των διαφορών.
- ζ. Ένας από τους θεμελιώδεις στόχους κάθε εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι μόνο να εξοπλίσει τους μαθητές με γνώσεις, κατανόηση και δεξιότητες, αλλά και η ενδυνάμωσή τους με την ετοιμότητα να αναλάβουν δράση στην κοινωνία για την υπεράσπιση και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.
- η. Η συνεχής εκπαίδευση και ανάπτυξη των επαγγελματιών της εκπαίδευσης και των ηγετών της νεολαίας, όπως και των ίδιων των εκπαιδευτικών, στις αρχές και τις πρακτικές της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ζωτικό μέρος της παράδοσης και της βιωσιμότητας της αποτελεσματικής εκπαίδευσης στον τομέα αυτό και πρέπει, συνεπώς, να προγραμματιστεί κατάλληλα και να χρηματοδοτηθεί.
- θ. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συνεταιρική σχέση και η συνεργασία μεταξύ πολλών παραγόντων που εμπλέκονται στον το-

μέα της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε κρατικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να συνεισφέρουν στο μέγιστο βαθμό, συμπεριλαμβανομένων των φορέων χάραξης πολιτικής, επαγγελματιών της εκπαίδευσης, μαθητών, γονέων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μη-κυβερνητικών οργανώσεων, οργανώσεων νεολαίας, των μέσων ενημέρωσης και του ευρύτερου κοινού.

- Ι. Λόγω της διεθνούς φύσης των αξιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των υποχρεώσεων και τις κοινές αρχές που διέπουν τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, είναι σημαντικό για τα κράτη μέλη να συνεχίσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή και περιφερειακή συνεργασία στις δραστηριότητες που καλύπτονται από τον παρόντα Χάρτη και την αναγνώριση και ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Επίσημη, γενική και επαγγελματική εκπαίδευση

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλάβουν την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στα προγράμματα σπουδών της επίσημης εκπαίδευσης στην προσχολική, την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να συνεχίσουν να υποστηρίζουν, να επανεξετάζουν και να επικαιροποιούν την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε αυτά τα προγράμματα σπουδών, προκειμένου να εξασφαλισθεί η καταλληλότητά τους και να ενθαρρυνθεί η βιωσιμότητα του εν λόγω τομέα.

Ανώτερη Εκπαίδευση

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν την εκπαίδευση, με το δέοντα σεβασμό προς την αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας, την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως για τους μελλοντικούς επαγγελματίες της εκπαίδευσης.

Δημοκρατική διακυβέρνηση

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν τη δημοκρατική διακυβέρνηση σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τόσο ως επιθυμητή και ωφέλιμη μέθοδο διακυβέρνησης από μόνη της, όσο και ως ένα πρακτικό μέσο μάθησης και βίωσης της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα πρέπει να ενθαρρύνουν και να διευκολύνουν, με τα κατάλληλα μέσα, την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των γονέων, στη διακυβέρνηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Εκπαίδευση

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στους εκπαιδευτικούς, στο λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό και στους οργανωτές της νεολαίας την αναγκαία αρχική και συνεχή εκπαίδευση και ανάπτυξη στον τομέα της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό θα πρέπει να διασφαλίζει ότι έχουν μια βαθιά γνώση και κατανόηση των στόχων και των αρχών της πειθαρχίας και των κατάλληλων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και άλλων βασικών δεξιοτήτων κατάλληλων για τον εκπαιδευτικό τομέα.

Ο ρόλος των μη-κυβερνητικών οργανώσεων, των οργανώσεων νεολαίας και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχύσουν το ρόλο των μη-κυβερνητικών οργανώσεων και των οργανώσεων νεολαίας στην εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδιαίτερα στη μη-τυπική εκπαίδευση. Θα πρέπει να αναγνωρίσουν αυτές τις οργανώσεις και τις δραστηριότητές τους ως ένα πολύτιμο μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος, να τους παρέχουν, όπου είναι δυνατόν, την υποστήριξη που χρειάζονται και να κάνουν πλήρη χρήση της εξειδίκευσης που μπορούν να συνεισφέρουν σε όλες τις μορφές της εκπαίδευσης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να προωθούν και να διαδίδουν την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα σε άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, ιδίως στα μέσα ενημέρωσης και στο ευρύ κοινό, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η συμβολή που μπορούν να έχουν σε αυτόν τον τομέα.

Κριτήρια αξιολόγησης

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν κριτήρια για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων για την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ανατροφοδότηση από τους μαθητές θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος όλων αυτών των αξιολογήσεων.

Έρευνα

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ξεκινήσουν και να προωθούν την έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, να προβαίνουν σε απολογισμό της τρέχουσας κατάστασης στην περιοχή και να παράσχουν στους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των φορέων χάραξης πολιτικής, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των διευθυντών των σχολείων, των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των μη-κυβερνητικών οργανώσεων και των οργανώσεων νεολαίας, συγκριτικές πληροφορίες προκειμένου να τους βοηθήσουν να μετρήσουν και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά τους και να βελτιώσουν τις πρακτικές τους. Αυτή η έρευνα θα μπορούσε να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, έρευνα σχετικά με τα προγράμματα σπουδών, τις καινοτόμες πρακτικές, τις μεθόδους διδασκαλίας και την ανάπτυξη των συστημάτων αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων και δεικτών αξιολόγησης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μοιράζονται τα αποτελέσματα των ερευνών τους με άλλα κράτη μέλη και ενδιαφερόμενα μέρη, όπου ενδείκνυται.

Δεξιότητες για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, το σεβασμό στη διαφορετικότητα και το χειρισμό των διαφορών και των συγκρούσεων

Σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προωθούν εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και μεθόδους διδασκαλίας οι οποίες να στοχεύουν στην εκμάθηση της κοινής συμβίωσης σε μια δημοκρατική και πολυπολιτισμική κοινωνία και να επιτρέπουν στους εκπαιδευόμενους να αποκτούν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, της διαφορετικότητας και της ισότητας, της εκτίμησης των διαφορών – ιδιαίτερα μεταξύ των διαφόρων θρησκευτικών και εθνοτικών ομάδων – και της διευθέτησης των διαφωνιών και των συγκρούσεων με ένα μη-βίαιο τρόπο με σεβασμό στα δικαιώματα των άλλων, καθώς και της καταπολέμησης όλων των μορφών διακρίσεων και βίας, ιδιαίτερα του εκφοβισμού και της παρενόχλησης.

ΜΕΡΟΣ ΙV – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Αξιολόγηση και επανεξέταση

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά τις στρατηγικές και τις πολιτικές που έχουν αναλάβει σε σχέση με τον παρόντα Χάρτη και να προσαρμόζουν αυτές τις στρατηγικές και πολιτικές ανάλογα με την περίπτωση. Μπορούν να το κάνουν σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη, για παράδειγμα, σε περιφερειακή βάση. Κάθε κράτος μέλος μπορεί επίσης να ζητά βοήθεια από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Συνεργασία σε δραστηριότητες παρακολούθησης

Τα κράτη μέλη θα πρέπει, ενδεχομένως, να συνεργάζονται μεταξύ τους και με το Συμβούλιο της Ευρώπης για την επιδίωξη των στόχων και των αρχών του παρόντος Χάρτη:

- α. επιδιώκοντας θέματα κοινού ενδιαφέροντος και θέτοντας από κοινού προτεραιότητες•
- β. προωθώντας πολυμερείς και διασυννοιακές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου του υφιστάμενου δικτύου των συντονιστών για την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα•
- γ. ανταλλάσσοντας, αναπτύσσοντας, κωδικοποιώντας και διασφαλίζοντας τη διάδοση των ορθών πρακτικών•
- δ. ενημερώνοντας όλους τους φορείς, συμπεριλαμβανομένου του δημοσίου, για τους στόχους και την εφαρμογή του Χάρτη•
- ε. υποστηρίζοντας τα Ευρωπαϊκά δίκτυα των μη-κυβερνητικών οργανώσεων, των οργανώσεων νεολαίας και των επαγγελματιών της εκπαίδευσης και τη συνεργασία μεταξύ τους.

Διεθνής συνεργασία

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανακοινώνουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους σχετικά με την εκπαίδευση για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης με άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Γλωσσάρι

Το παρόν γλωσσάρι στοχεύει να δώσει στους χρήστες του Compass ένα σύντομο ορισμό ή σύντομη επεξήγηση των βασικών εννοιών, συμβάσεων και όρων, όπως αυτοί χρησιμοποιούνται στο εγχειρίδιο. Για περισσότερες πληροφορίες ο αναγνώστης θα πρέπει να συμβουλευτεί τις σχετικές ενότητες των βασικών πληροφοριών για τα θέματα στο κεφάλαιο 5 και να χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο.

Προσχώρηση: αντικαθιστά την κλασική διαδικασία δύο σταδίων της υπογραφής και επικύρωσης μιας συνθήκης που είναι ήδη σε ισχύ. Με την προσχώρηση στη συνθήκη, ένα κράτος δεσμεύεται άμεσα από αυτήν. Ένα παράδειγμα όπου αναφέρεται η ιδέα της προσχώρησης είναι το ζήτημα του κατά πόσον η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ.

Λογοδοσία: μια διαδικασία που απαιτεί από την κυβέρνηση να επιδεικνύει, να εξηγεί και να δικαιολογεί κατά πόσο έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της απέναντι στο λαό.

Υπεράσπιση: το να υποστηρίζεται ή να προτείνεται δημόσια μια ιδέα, μια βελτίωση ή ένας τρόπος να γίνει κάτι.

Θετική δράση: μέτρα που λαμβάνονται από την κυβέρνηση ή τις ιδιωτικές επιχειρήσεις για να καταστήσουν παρελθόν τις διακρίσεις, για παράδειγμα, στην εκπαίδευση και την εργασία ή για παράδειγμα ενάντια στις γυναίκες, σε άτομα από συγκεκριμένες φυλές, εθνοτικές, θρησκευτικές ομάδες ή σε όσους έχουν αναπηρίες. Η θετική δράση είναι ένας τρόπος για να δοθεί σε μειονεκτούσες ομάδες ουσιαστική ισότητα. Η θετική δράση θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα προσωρινό μέτρο ισχύον, έως ότου επιτευχθεί η ισότητα.

Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών: (ο Αφρικανικός Χάρτης, μερικές φορές αναφέρεται επίσης ως Χάρτης της Μπανζούλ)· μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα για την αφρικανική ήπειρο που υιοθέτησε ο Οργανισμός της Αφρικανικής Ενότητας (OAU) το 1981.

Αμερικανική Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: (Αμερικανική Σύμβαση)· μια συνθήκη για τα δικαιώματα του ανθρώπου που υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών (OAS) το 1969. Καλύπτει τη Βόρεια, Κεντρική και Νότια Αμερική.

Αντισιμιτισμός: ο φόβος, το μίσος, η μνησικακία, η καχυποψία, η προκατάληψη, οι διακρίσεις ή η άνιση μεταχείριση των ανθρώπων εβραϊκής καταγωγής ή των πιστών στον Ιουδαϊσμό. Σύγχρονες μορφές αντισιμιτισμού περιλαμβάνουν την άρνηση του Ολοκαυτώματος.

Απαρτχάιντ: απάνθρωπες πράξεις δολοφονιών, βιασμών, βασανιστηρίων, υποδούλωσης ή άλλων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο ενός θεομοθετημένου καθεστώτος συστηματικής καταπίεσης και κυριαρχίας μιας φυλετικής ομάδας σε βάρος μιας οποιαδήποτε άλλης φυλετικής ομάδας ή ομάδων και διαπράχθηκαν με πρόθεση να διατηρηθεί αυτό το καθεστώς.

Αραβικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο του Συνδέσμου των Αραβικών Κρατών στις 22 Μαΐου 2004. Επιβεβαιώνει τις αρχές που περιέχονται στην ΟΔΑΔ, τα Διεθνή Σύμφωνα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Διακήρυξη του Καΐρου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ισλάμ.

Διαιτησία: μια διαδικασία κατά την οποία, αντί να πάνε οι διάδικοι στο δικαστήριο ζητούν από ένα τρίτο πρόσωπο να ακούσει τα επιχειρήματά τους και στη συνέχεια να λάβει μια απόφαση, την οποία συμφωνούν να ακολουθήσουν.

Ένωση: ένας οργανισμός που σχηματίζεται από μια ομάδα ατόμων με σκοπό να πετύχουν ένα καθορισμένο στόχο. Οι οργανώσεις αυτές μπορούν επίσης να ονομάζονται εθελοντικές οργανώσεις, εθελοντικά σωματεία και μη κερδοσκοπικές ενώσεις. Οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) είναι ενώσεις. Οι ενώσεις αποτελούν τη βάση αυτού που ονομάζεται «κοινωνία των πολιτών».

Αιτών άσυλο: ένα άτομο που έχει ζητήσει διεθνή προστασία και του οποίου οι αξιώσεις για την επίσημη ιδιότητα του πρόσφυγα δεν έχουν ακόμη καθοριστεί.

Απολυταρχία: κυβέρνηση από ένα μόνο άτομο ή μικρή ομάδα που έχει απεριόριστη δύναμη ή εξουσία ή η δύναμη ή η εξουσία ενός τέτοιου ατόμου ή ομάδας.

Χάρτης δικαιωμάτων: μια δήλωση σε ένα σύνταγμα ανθρώπινων ή αστικών δικαιωμάτων που παραθέτει τα προστατευτικά μέτρα έναντι των κυβερνητικών παρεμβάσεων. Βλέπε επίσης Διεθνή Χάρτη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Χάρτης: ένα έγγραφο που καθορίζει τη χορήγηση των δικαιωμάτων ή των προνομίων.

Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών: ιδρυτική Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών. Υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 25 Ιουνίου 1945 και καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Κρατών Μελών, καθώς και τα όργανα και τις διαδικασίες των Ηνωμένων Εθνών.

Ιδιότητα του Πολίτη: α) μια νομική σχέση μεταξύ ενός ατόμου και ενός κράτους που ορίζει αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις ή β) χρησιμοποιείται για να περιγραφεί τη γενική σχέση μεταξύ των ατόμων και του κράτους με το οποίο «συνδέονται», τις αναμενόμενες συμπεριφορές και στάσεις.

Κωδικοποίηση, Κωδικοποιώ: Η διαδικασία της επισημοποίησης του νόμου ή των δικαιωμάτων σε γραπτές πράξεις.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων: μια συνθήκη που περιέχει πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεσμεύει τα κράτη μέλη της ΕΕ κατά την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου.

Αστικά δικαιώματα: (μερικές φορές γνωστά ως αστικές ελευθερίες)· μια κατηγορία δικαιωμάτων και ελευθεριών που προστατεύουν τα άτομα από την αδικαιολόγητη κυβερνητική δράση και εξασφαλίζουν την ικανότητά τους να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή του κράτους, χωρίς διακρίσεις και απαλλαγμένα από καταπίεση.

Κοινωνία των πολιτών: αναφέρεται συνολικά σε εθελοντικές οργανώσεις πολιτών και κοινωνικές οργανώσεις, ενώσεις και ιδρύματα, για παράδειγμα φιλανθρωπικές οργανώσεις, μη-κυβερνητικές οργανώσεις, κοινοτικές ομάδες, οργανώσεις γυναικών, θρησκευτικές ομάδες, οργανισμούς, επαγγελματικές ενώσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ομάδες αυτοβοήθειας και νομικές ομάδες που αποτελούν τη βάση μίας λειτουργικής δημοκρατικής κοινωνίας. Η κοινωνία των πολιτών θεωρείται διακριτή από τα κρατικά και εμπορικά ιδρύματα της αγοράς.

Συλλογικά δικαιώματα: τα δικαιώματα των ομάδων για την προστασία των συμφερόντων και των ταυτοτήτων τους· μερικές φορές αναφέρονται ως «δικαιώματα τρίτης γενιάς». Αυτά τα δικαιώματα ενισχύουν τα ατομικά δικαιώματα.

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου: το σώμα του ΟΗΕ που έχει πλέον αντικατασταθεί από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: ένα ανεξάρτητο θεσμικό όργανο στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, εντεταλμένο να προωθεί την ευαισθητοποίηση και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Βλέπε επίσης «Υπάτος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα».

Ικανότητα: η ικανότητα να εκτελεστεί ένα επάγγελμα ή μια εργασία. Σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα ο όρος αναφέρεται στη γνώση και την κατανόηση που είναι απαραίτητες προκειμένου οι νέοι να κατανοήσουν βαθύτερα τα θέματα που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και να αναπτύξουν δεξιότητες, στάσεις και αξίες για την υπεράσπιση τους.

Μετασχηματισμός των συγκρούσεων: η διαδικασία με την οποία οι συγκρούσεις, όπως οι πόλεμοι και η δια-εθνική και δια-θρησκευτική βία αλλάζει ή μετασχηματίζεται σε ειρηνική έκβαση. Πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη διαδικασία που αντιμετωπίζει τις βασικές αιτίες της σύγκρουσης, καθώς και συμπεριφορά και τη στάση των εμπλεκόμενων μερών.

Σύνταγμα: μια σειρά νόμων με τους οποίους κυβερνάται μια χώρα ή ένας οργανισμός. Στην πλειονότητα των χωρών, το Σύνταγμα είναι γραπτό και έχει συμφωνηθεί ως ο υπέρτατος νόμος του κράτους, καθορίζει τα κρατικά θεμέλια και το κρατικό πολιτικό σύστημα. Περίπου τέσσερις χώρες δεν έχουν γραπτό σύνταγμα· σε αυτές το δίκαιο αναπτύσσεται βάσει δικαστικών αποφάσεων και θεμελιωδών δικαστικών αποφάσεων.

Πρόληψη συγκρούσεων: βραχυπρόθεσμες δράσεις για τη μείωση της εκδήλωσης εντάσεων και/ή την πρόληψη μιας βίαιης σύγκρουσης ή της επανάλληψής της.

Διαχείριση Συγκρούσεων: δράσεις που αναλαμβάνονται με κύριο στόχο την πρόληψη της κάθετης (ένταση της βίας) ή οριζόντιας (εδαφική εξάπλωση) κλιμάκωσης των υφιστάμενων βίαιων συγκρούσεων.

Επίλυση συγκρούσεων: βραχυπρόθεσμες δράσεις για τον τερματισμό της βίαιης σύγκρουσης.

Σύμφωνο: μία δεσμευτική συμφωνία μεταξύ των κρατών. Χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της σύμβασης και της συνθήκης. Οι μεγάλες διεθνείς συμφωνίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που ψηφίστηκαν αμφότερες το 1966, είναι το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR).

Σύμβαση: μια δεσμευτική συμφωνία μεταξύ των κρατών. Χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της συνθήκης και του συμφώνου. Μια σύμβαση είναι ισχυρότερη από ό,τι μια διακήρυξη επειδή είναι νομικά δεσμευτική για τις κυβερνήσεις που την έχουν επικυρώσει.

Συμβούλιο της Ευρώπης: ιδρύθηκε το 1949 για την προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Σήμερα τα 47 κράτη μέλη του καλύπτουν σχεδόν όλη την ήπειρο της Ευρώπης. Έχει τη βάση του στο Στρασβούργο.

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας: εκτεταμένες ή συστηματικές πράξεις βίας που στρέφονται εναντίον άμαχου πληθυσμού. Για παράδειγμα, ο φόνος,

η εξόντωση, η υποδούλωση, ο βασανισμός, ο βιασμός, η σεξουαλική δουλεία, η εξαναγκαστική εγκυμοσύνη, η δίωξη μιας ομάδας για λόγους όπως η φυλή, η εθνότητα και το φύλο μεταξύ άλλων, η αναγκαστική εξαφάνιση ατόμων, το έγκλημα του apartheid και άλλες απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα, οι οποίες σκόπιμα προκαλούν μεγάλη ταλαιπωρία ή σοβαρό τραύμα στο σώμα ή την ψυχική ή σωματική υγεία.

Εγκλήματα κατά της ειρήνης: το διεθνές δίκαιο αναφέρεται σε: (i) σχεδιασμό, προετοιμασία, έναρξη ή κήρυξη επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παράβαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή διαβεβαιώσεων, (ii) συμμετοχή σε ένα κοινό σχέδιο ή συνωμοσία για την εκτέλεση οποιασδήποτε από τις πράξεις που αναφέρονται στο σημείο (i). Γνωστή ως «αρχές της Νυρεμβέργης».

Πολιτισμός: ένα ευρύ σύνολο από κοινές στάσεις, αξίες, στόχους και πρακτικές, συχνά βασισμένα σε ιστορικές παραδόσεις που μοιράζονται ένας θεσμός, ένας οργανισμός ή μια ομάδα.

Πολιτιστικά δικαιώματα: το δικαίωμα στη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας και της ανάπτυξης του ατόμου.

Εθιμικό διεθνές δίκαιο: πρακτική που αναγνωρίζεται στο δίκαιο βάσει των εθίμων και των παραδόσεων. Προκειμένου να καταστεί ως διεθνές εθιμικό δίκαιο μια πρακτική, πρέπει να πληροί δύο στοιχεία: ομοιόμορφη και συνεπής καθεστηκία πρακτική στην πάροδο του χρόνου και πεποίθηση ότι η πρακτική αυτή είναι υποχρεωτική (*opinio juris*). Πρόκειται για μια σημαντική και χρήσιμη πηγή του διεθνούς δικαίου, διότι δεσμεύει όλα τα έθνη, έστω και αν δεν έχουν συναινέσει σε μια συνθήκη.

Θανατική ποινή: η κυρωμένη αφαίρεση της ζωής από το κράτος ως τιμωρία για ένα έγκλημα. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επέτρεψε αρχικά τη θανατική ποινή, αλλά την απαγορεύει πλέον στο έδαφός της (Πρωτόκολλο 6) ακόμη και σε περιόδους πολέμου (Πρωτόκολλο 13). Οι περισσότερες χώρες στον κόσμο έχουν πια καταργήσει τη θανατική ποινή.

Ανασκόπηση: μια δομημένη συζήτηση μεταξύ των συντονιστών και των συμμετεχόντων, προκειμένου να επανεξεταστεί μια βιωματική και συμμετοχική δραστηριότητα, για να μιλήσουν για το τι συνέβη και πώς αισθάνθηκαν οι συμμετέχοντες. Ο στόχος είναι να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να αποσαφηνίσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Διακήρυξη: ένα έγγραφο που πιστοποιεί συμφωνημένες αρχές και πρότυπα, το οποίο όμως δεν είναι νομικά δεσμευτικό. Διασκέφει το ΟΗΕ, όπως η Διάσκεψη του 1993 των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στη Βιέννη και η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες στο Πεκίνο το 1995, παράγουν συνήθως δύο σύνολα δηλώσεων: το πρώτο συντάσσεται από τους εκπροσώπους της κυβέρνησης και το δεύτερο από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ). Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών εκδίδει συχνά διακηρύξεις προς επιρροή, αλλά νομικά μη-δεσμευτικές.

Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Παιδιού: εγκεκριμένη από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1959, αυτή η μη-δεσμευτική πράξη παραθέτει δέκα γενικές αρχές, οι οποίες αργότερα αποτέλεσαν τη βάση για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η οποία υιοθετήθηκε το 1989.

Δημοκρατία: μια μορφή διακυβέρνησης όπου η εξουσία της κυβέρνησης προέρχεται από το λαό, είτε με άμεσο δημοψήφισμα είτε μέσω εκπροσώπων που έχουν εκλεγεί από το λαό ο οποίος δικαιούται να ψηφίζει.

Παρέκκλιση: μια διακήρυξη ενός κράτους μέλους μιας συνθήκης που επιτρέπει στο κράτος αυτό να περιστέλλει ή να περιορίζει ορισμένα δικαιώματα – για παράδειγμα, σε περιόδους πολέμου. Σε ορισμένα δικαιώματα δεν μπορεί ποτέ να γίνει παρέκκλιση – π.χ. στο δικαίωμα στην ελευθερία από βασανιστήρια.

Ανάπτυξη: μια ολοκληρωμένη οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική διαδικασία, η οποία στοχεύει στη συνεχή βελτίωση της ευημερίας του συνόλου του πληθυσμού και όλων των ατόμων με βάση την ενεργή, ελεύθερη και ουσιαστική συμμετοχή στην ανάπτυξη και στη δίκαιη κατανομή των οφελών που προκύπτουν από αυτήν. Δείτε επίσης το δικαίωμα στην ανάπτυξη.

Αναπηρισμός: (μερικές φορές *disabilism* ή *ablism*) συμπεριφορές διάκρισης, καταπιεστικές ή καταχρηστικές που προκύπτουν από την πεποίθηση ότι οι άνθρωποι με αναπηρίες είναι κατώτεροι από τους άλλους.

Εξαφάνιση: η έκφραση που χρησιμοποιείται όταν οι άνθρωποι εξαφανίζονται, επειδή έχουν δολοφονηθεί ή κρυφά φυλακιστεί από την κυβέρνηση ή άλλες οργανώσεις. Θυματοποιούνται λόγω των πολιτικών απόψεων ή των δραστηριοτήτων τους, οι οποίες αμφισβητούν ένα άδικο καθεστώς ή δόγμα των οργανώσεων.

Διακρίσεις: κάθε διάκριση, αποκλεισμός ή περιορισμός προτίμησης, που βασίζεται στη φυλή, τον πολιτισμό, την εθνότητα, την καταγωγή, την εθνικότητα, το σεξουαλικό προσανατολισμό, τη θρησκεία, τη σωματική αναπηρία, ή άλλα χαρακτηριστικά που δεν σχετίζονται με τα εν λόγω ζητήματα.

Οικονομικός: ο σχετικός με τους παράγοντες που αφορούν στην παραγωγή, στην ανάπτυξη ή στη διαχείριση του υλικού πλούτου.

Οικονομικά δικαιώματα: τα δικαιώματα που αφορούν στην παραγωγή, την ανάπτυξη και τη διαχείριση των αγαθών για τις ανάγκες της ζωής. Αυτά διακηρύσσονται στην ΟΔΑΔ και διασφαλίζονται από το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη.

Ενδυνάμωση: ενίσχυση της πνευματικής, πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής δύναμης των ατόμων και των κοινοτήτων. Σχετίζεται με την παροχή σε περιθωριοποιημένα άτομα και ομάδες της δυνατότητας διεκδίκησης των δικαιωμάτων πλήρους συμμετοχής στην κοινωνία, μέσω, για παράδειγμα, της νομοθεσίας, των θετικών δράσεων και της κατάρτισης.

Έναρξη ισχύος: η διαδικασία με την οποία μια συνθήκη γίνεται πλήρως δεσμευτική για τα κράτη που την έχουν επικυρώσει. Αυτό συμβαίνει όταν έχει επιτευχθεί ο ελάχιστος αριθμός των επικυρώσεων που απαιτούνται από τη Συνθήκη.

Περιβαλλοντικά δικαιώματα: συνήθως χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα δικαιώματα που έχουν τα άτομα για ένα ασφαλές, υγιεινό και οικολογικά υγιές περιβάλλον. Μερικές φορές χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στα «δικαιώματα» που το ίδιο το περιβάλλον μπορεί να έχει – τα οποία αφορούν στα δικαιώματα που έχουν τα ζώα, τα φυτά και τα οικοσυστήματα να επιβιώσουν από την επίδραση των ανθρώπινων ενεργειών.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων: ένας φορέας που είναι αρμόδιος για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των κρατών με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Αποτελείται από 15 ανεξάρτητους και αμερόληπτους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι συναντώνται τακτικά για να εξετάσουν τις εκθέσεις που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στον Κοινωνικό Χάρτη.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ή της Υποτιμητικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας: μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που υιοθετήθηκε το 1987 από το Συμβούλιο της Ευρώπης, η οποία έχει ως στόχο να αποτρέψει διάφορες παραβιάσεις εις βάρος των ατόμων που κρατούνται από μια δημόσια αρχή σε χώρους όπως φυλακές, φυλακές ανηλίκων, αστυνομικά τμήματα, στρατόπεδα προσφύγων ή ψυχιατρικά νοσοκομεία.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ECHR): (Ευρωπαϊκή Σύμβαση, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου), μια περιφερειακή συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που υιοθετήθηκε το 1950 από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι συμβαλλόμενα μέρη της ECHR και τα νέα μέλη αναμένεται να επικυρώσουν τη σύμβαση με την πρώτη ευκαιρία.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: βρίσκεται στο Στρασβούργο, είναι ένα υπερεθνικό δικαστήριο, που ιδρύθηκε από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη ως έσχατη λύση, στα άτομα που πιστεύουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί από ένα συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης.

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: (συχνά αναφέρεται απλά ως «το Δικαστήριο»), συστάθηκε το 1952. Με βάση του το Λουξεμβούργο, η δουλειά του είναι να διασφαλίζει ότι η νομοθεσία της ΕΕ ερμηνεύεται και εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις χώρες της ΕΕ, ούτως ώστε ο νόμος να είναι ίδιος για όλους. Διασφαλίζει, για παράδειγμα, ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν εκδίδουν διαφορετικές αποφάσεις για το ίδιο θέμα.

Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση: (υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 1954• τέθηκε σε ισχύ το 1955)• μία περιφερειακή συνθήκη που παρέχει το επίσημο πλαίσιο για τις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την κληρονομιά, τη νεολαία και τον αθλητισμό. Ένα συμπλήρωμα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, η Πολιτιστική Σύμβαση επιδιώκει να διασφαλίσει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και την ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης και εκτίμησης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας μεταξύ των διαφόρων λαών της.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: είναι το άμεσα εκλεγμένο κοινοβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Κοινοβούλιο διαθέτει δύο χώρους συνάντησης, στο Στρασβούργο και τις Βρυξέλλες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει 736 μέλη. (τα Μέλη του Κοινοβουλίου, αναφέρονται στην ευρωπαϊκή ορολογία ως MEPS, από τα αρχικά του “Members of Parliament”).

Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: (υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1962• αναθεωρήθηκε το 1996)• μία περιφερειακή συνθήκη που εγγυάται τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα. Συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, η οποία αναφέρεται κυρίως στα αστικά και πολιτικά δικαιώματα.

Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ): μια οικονομική και πολιτική ένωση των κρατών μελών που βρίσκονται στην Ευρώπη που δεσμεύει τους συμμετέχοντες για την περιφερειακή ολοκλήρωση και τη λειτουργία της κοινωνικής συνεργασίας. Η ΕΕ ιδρύθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993.

Αξιολόγηση: μια δομημένη συζήτηση μεταξύ των διευκολυντών και των συμμετεχόντων για να μπορέσουν οι συμμετέχοντες να αναλύσουν και να εκτιμήσουν αυτά που έχουν μάθει από μια βιωματική και συμμετοχική δραστηριότητα. Κατά τη διαδικασία, οι συμμετέχοντες προβληματίζονται σχετικά με το πώς αυτή η μάθηση σχετίζεται με αυτά που ήδη ξέρουν και πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μάθηση στο μέλλον.

Εξέλιξη της ικανότητας: μια αρχή που χρησιμοποιείται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), με βάση την οποία, η αύξηση της γνωστικής και συναισθηματικής ωριμότητας του παιδιού συνοδεύεται από ενίσχυση της δυνατότητας άσκησης των δικαιωμάτων του.

Διευκολυντής: ένα πρόσωπο που προετοιμάζει, παρουσιάζει και συντονίζει τις δραστηριότητες του Compass. Συντονιστής είναι κάποιοι που «κάνει κάτι να συμβεί», που «βοηθά», ενθαρρύνει τους άλλους να μάθουν και να αναπτύσσουν τις ικανότητές τους. Ο ρόλος του διευκολυντή είναι να δημιουργεί ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι συμμετέχοντες μαθαίνουν μέσα από τον πειραματισμό, την εξερεύνηση, το δούνα και λαβαίν. Δεν είναι ζήτημα ενός προσώπου, ενός ηγέτη, ο οποίος είναι «ειδικός» στο να μεταδίδει τη γνώση σε άλλους. Ο καθένας θα πρέπει να αναπτύσσεται μέσω της ανταλλαγής εμπειριών, τόσο οι συμμετέχοντες, όσο και οι συντονιστές.

Φασισμός: ένα κυβερνητικό σύστημα που βασίζεται σε μια ιδεολογία εθνικής ή φυλετικής υπεροχής και στη σημασία του ελέγχου σε όλες τις πτυχές της πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής ζωής. Μπορεί να χαρακτηρίζεται από τη βίαιη καταστολή της αντιπολίτευσης και των επικριτών του, από έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, από κρατικό έλεγχο της βιομηχανίας, του εμπορίου, κλπ και από επιθετικό εθνικισμό και συχνά ρατσισμό.

Δικαιώματα πρώτης γενιάς: τα δικαιώματα που ήταν γενικά αποδεκτά ως ανθρώπινα δικαιώματα κατά το 17ο με 18ο αιώνα. Περιλαμβάνουν όλα τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα του ανθρώπου, όπως το δικαίωμα ψήφου, το δικαίωμα στη ζωή και την ελευθερία, την ελευθερία της έκφρασης, της θρησκείας και του συνέρχεσθαι. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα κωδικοποιεί κυρίως αυτά τα δικαιώματα. Επειδή ο όρος υποδηλώνει μια ιεραρχία των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων πάνω από τα δικαιώματα δεύτερης γενιάς ή από τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, η χρήση του όρου ολοένα και φθίνει.

Τυπική εκπαίδευση: το δομημένο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, που εκτείνεται από την προσχολική και πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το πανεπιστήμιο. Κατά κανόνα λαμβάνει χώρα σε γενικά ή επαγγελματικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και οδηγεί σε πιστοποίηση.

Σύμβαση πλαίσιο: μια σύμβαση που καθορίζει τις αρχές και τους κανόνες βάσει των οποίων η διεθνής δράση θα προχωρήσει και θα καθιερώσει μια διαδικασία για τη διαπραγμάτευση των πιο λεπτομερών ρυθμίσεων που είναι αναγκαίες για το χειρισμό ενός θέματος.

Ελευθερία έκφρασης: η ελευθερία να εκφράζονται οι απόψεις σε έντυπα και άλλα μέσα ενημέρωσης, καθώς και η ελευθερία να λαμβάνει και να προωθεί κανείς μια ιδέα. Ο όρος «ελευθερία της έκφρασης» χρησιμοποιείται συχνά όταν κανείς αναφέρεται σε ένα από τα δύο ή και στα δύο από τα Άρθρα 19 και 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Φύλο (κοινωνικό): πρόκειται για ένα κοινωνικό κατασκεύασμα που διαμορφώνει ρόλους, στάσεις, αξίες και σχέσεις μεταξύ των ανδρών και των γυναικών. Ενώ το βιολογικό φύλο (sex) καθορίζεται από τη βιολογία – τις βιολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών – το κοινωνικό φύλο (gender) καθορίζεται από την κοινωνία· σχεδόν πάντα λειτουργεί για να υποβιβάζει τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες.

Ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των φύλων: μια παγκοσμίως αποδεκτή στρατηγική για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά ένα μέσο για την επίτευξη της ισότητας, αλλά και της διασφάλισης ότι οι προοπτικές και η προσήλωση στην επίτευξη της ισότητας των φύλων βρίσκονται στο επίκεντρο όλων των δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της αναπτυξιακής πολιτικής, της κατανομής των πόρων και του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της παρακολούθησης των προγραμμάτων και των πρότζεκτ.

Συμβάσεις της Γενεύης: τέσσερις συνθήκες που υιοθετήθηκαν το 1949 σύμφωνα με τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) στη Γενεύη της Ελβετίας. Θέτουν τους κανόνες που ισχύουν σε ένοπλες συγκρούσεις, ιδίως σχετικά με τη θεραπεία των αρρώστων και των τραυματισμένων στρατιωτών, ναυτών και αεροπόρων, των αιχμαλώτων πολέμου και των αμάχων που είναι υπό τον έλεγχο του εχθρού.

Γενοκτονία: η συστηματική θανάτωση με σκοπό την καταστροφή, εν συνόλω ή εν μέρει, μιας ομάδας ανθρώπων εξαιτίας της εθνικότητας, της φυλής, της εθνότητας ή της θρησκείας τους. Επίσης, η πρόκληση σοβαρών σωματικών ή ψυχικών βλαβών και μεταφορά παιδιών της ομάδας δια της βίας σε μια άλλη.

Παγκοσμιοποίηση: περιγράφει σε γενικές γραμμές τη διαδικασία της αύξησης της αλληλεξάρτησης και της ανταλλαγής μεταξύ των εθνών – ιδιαίτερα στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Ο όρος επίσης αναφέρεται σε μια ειδική μορφή διεθνούς ολοκλήρωσης, για την ικανοποίηση των συμφερόντων της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, των κατασκευαστικών εταιρειών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που είναι στενά συνδεδεμένα με ισχυρά κράτη.

Ακρόαση: μια διαδικασία κατά την οποία τα ενδιαφερόμενα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και τυχόν άλλα πρόσωπα που ενδέχεται να επηρεάζονται από ένα αποτέλεσμα, έχουν την ευκαιρία να υποβάλουν παρατηρήσεις, ερωτήσεις ή να καταθέσουν αντιρρήσεις σχετικά με ένα θέμα. Για παράδειγμα, μια ακρόαση μπορεί να διεξαχθεί από ένα τοπικό ή εθνικό κυβερνητικό τμήμα, ένα διεθνή οργανισμό ή από μια ειδική Επιτροπή.

Ύπατος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: η επίσημη αρχή ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Ο Ύπατος Αρμοστής διευθύνει το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που συστάθηκε για την υποστήριξη των μηχανισμών του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Δεν πρέπει να συγχέεται με τον Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,

τα, ένα όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης).

Ανθρώπινα δικαιώματα: τα δικαιώματα που παγκοσμίως ανήκουν σε όλους τους ανθρώπους. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα, αναπαλλοτρίωτα και καθολικά και σέβονται την ισότητα και την αξιοπρέπεια κάθε ατόμου.

Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: ένας οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, απαρτιζόμενος από 18 εμπειρογνώμονες που συνεδριάζουν τρεις φορές το χρόνο για να εξετάσουν τις πέντε ετήσιες εκθέσεις που υποβάλλονται από 162 κράτη μέλη του ΟΗΕ σχετικά με τη συμμόρφωσή τους με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα.

Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: ένα διακυβερνητικό όργανο εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών που αποτελείται από 47 μέλη, υπεύθυνα για την ενίσχυση της προώθησης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο. Το Συμβούλιο δημιουργήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών τον Μάρτιο του 2006 για να αντικαταστήσει την Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και με κύριο σκοπό την αντιμετώπιση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διατύπωση συστάσεων σχετικά με αυτές.

Πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων: το εξελικτικό και αλληλένδετο σώμα των διεθνών και περιφερειακών πράξεων που καθορίζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τους μηχανισμούς προώθησης της προστασίας τους.

Ανθρωπιστικό δικαίο: το σώμα της νομοθεσίας, κυρίως με βάση τις Συμβάσεις της Γενεύης, που προστατεύει ορισμένα άτομα σε περιόδους ενόπλων συγκρούσεων, βοηθά τα θύματα και περιορίζει τις μεθόδους και τα μέσα του αγώνα, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η καταστροφή, η απώλεια ζωής και ο ανθρώπινος πόνος.

Αυτόχθονες λαοί: ορίζονται τόσο από τις σχέσεις τους με τη γη, όσο και από τυχόν εγγενή χαρακτηριστικά που μπορεί να φέρουν. Έχουν υποστεί εμποτισμό, διαβιούν στο κοινωνικό περιθώριο στα κράτη τους και συχνά πρόκειται για φυλές. Πολλοί αυτόχθονες λαοί ζητούν την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους ως ξεχωριστών λαών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης και του δικαιώματος να ελέγχουν την εξέλιξη των κοινωνιών τους. Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτόχθονων Λαών, 2007.

Αναπαλλοτρίωτα: αφορά δικαιώματα που ανήκουν σε κάθε άτομο και δεν μπορούν να αφαιρεθούν κάτω από οποιοδήποτε συνθήκες.

Αδιαίρετα: αναφέρεται στη σημασία του να ειδικθούν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα ως μέρος ενός αδιαίρετου και αδιαχωρίστου όλου. Ένα άτομο δεν μπορεί να στερηθεί ένα συγκεκριμένο ανθρώπινο δικαίωμα με την αιτιολογία ότι είναι «λιγότερο σημαντικό» από ένα άλλο ή «πονοιακά».

Άτυπη εκπαίδευση: η δια βίου διαδικασία μέσω της οποίας κάθε άτομο αποτρέπει στάσεις, αξίες, ικανότητες και γνώσεις από την καθημερινή εμπειρία, τις εκπαιδευτικές επιρροές και τους πόρους του ίδιου του περιβάλλοντός του (οικογένεια, ομάδες ομοτίμων, γείτονες, αγορά, βιβλιοθήκη, μέσα μαζικής ενημέρωσης, εργασία, παιχνίδι κλπ).

Πράξεις: οποιοδήποτε επίσημο έγγραφο ενός κράτους ή κρατών που παραθέτει δικαιώματα ως μη δεσμευτικές αρχές (μια διακήρυξη) ή κωδικοποιεί τα δικαιώματα που είναι νομικώς δεσμευτικά (ένα σύμφωνο, μια συνθήκη ή σύμβαση) για τα κράτη που τις επικυρώνουν. Μπορούν να είναι εθνικές ή διεθνείς.

Διαπολιτισμικός: αναφέρεται στην αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών και εθνοτικών κοινοτήτων. Μια διαπολιτισμική προσοπτική απαιτεί από εμάς να αναγνωρίσουμε ότι η πραγματικότητα είναι πλουραλιστική, σύνθετη και δυναμική και ότι η αλληλεπίδραση είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής και του πολιτισμού.

Αλληλοεξαρτώμενα: αναφέρεται στην ιδέα ότι η απόλαυση ενός συγκεκριμένου ανθρώπινου δικαιώματος εξαρτάται από την απόλαυση όλων των άλλων. Για παράδειγμα, η δυνατότητα κάποιου να συμμετέχει στη διακυβέρνηση έχει επηρεαστεί άμεσα από το δικαίωμά του να εκφράζεται, από την υγεία του, την ελεύθερη μετακίνησή του, καθώς και την απουσία διακρίσεων.

Διακυβερνητικοί οργανισμοί (IGOs): οργανώσεις που χρηματοδοτούνται από διάφορες κυβερνήσεις που επιδιώκουν να συντονίσουν τις προσπάθειές τους. Τα Ηνωμένα Έθνη είναι ένας διεθνής Διακυβερνητικός Οργανισμός. Μερικοί Διακυβερνητικοί Οργανισμοί είναι περιφερειακοί π.χ. το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας· μερικοί είναι συμμαχίες π.χ. ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) και μερικοί είναι αφιερωμένοι σε ένα συγκεκριμένο σκοπό, π.χ. ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ).

Εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα (IDPs – ΕΕΑ): άτομα ή ομάδες ατόμων που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τις εστίες τους ή τους τόπους συνήθους διαμονής τους, ιδίως ως αποτέλεσμα ή με σκοπό την αποφυγή των επιπτώσεων ένοπλων συγκρούσεων, καταστάσεων γενικευμένης βίας, παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή και φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών και οι οποίοι δεν έχουν διασχίσει διεθνή σύνορα.

Διεθνής Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: ένα άτυπο όνομα που δόθηκε από κοινού στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και τα προαιρετικά τους πρωτόκολλα.

Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ICC): μόνιμο δικαστήριο που ιδρύθηκε το 2002 και βρίσκεται στη Χάγη της Ολλανδίας για τη δίωξη ατόμων που κατηγορούνται για διάπραξη εγκλημάτων γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, εγκλημάτων πολέμου και του εγκλήματος της επίθεσης. (Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν θα πρέπει να συγχέεται με το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.)

Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης (IJC): (Διεθνές Δικαστήριο)• είναι το πρωταρχικό δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών. Έχοντας τη βάση του στη Χάγη της Ολλανδίας, κύριες λειτουργίες του είναι η επίλυση νομικών διαφορών που υποβάλλονται σε αυτό από τα κράτη και η γνωμοδότηση σε νομικά ερωτήματα που του υποβάλλονται από δεόντως εξουσιοδοτημένα διεθνή όργανα, οργανισμούς και από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. (Το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης δεν θα πρέπει να συγχέεται με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.)

Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR): (υιοθετήθηκε το 1966, και τέθηκε σε ισχύ το 1976)• μια από τις βασικές διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διακηρύσσει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ένα ευρύ φάσμα ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και θεσπίζει τρόπους παρακολούθησής ότι τα δικαιώματα αυτά γίνονται σεβαστά από τα κράτη μέλη.

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESR): (υιοθετήθηκε το 1966, και τέθηκε σε ισχύ το 1976)• μια από τις βασικές διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διακηρύσσει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ένα ευρύ φάσμα οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO): ιδρύθηκε το 1919, είναι μια τριμερής υπηρεσία του ΟΗΕ που φέρνει σε επαφή κυβερνήσεις, εργοδότες και εργαζομένους των κρατών μελών του για την προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας σε όλο τον κόσμο.

Παράτυπη (αντικανονική) μετανάστευση: ένας όρος που χρησιμοποιείται από τους περισσότερους ερευνητές σε θέματα μετανάστευσης, αντί της «παράνομης», «χωρίς χαρτί» ή «χωρίς εξουσιοδότηση» μετανάστευσης ώστε να υπογραμμιστεί ότι κανένας άνθρωπος δεν είναι παράνομος επειδή μετανάστευει.

Νομολογία: ένας νομικός όρος που αναφέρεται στη συλλογή των υποθέσεων και των αρχών που προκύπτουν από αυτές τις υποθέσεις, σε ένα συγκεκριμένο δικαστήριο. Ένα παράδειγμα είναι η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Νομικά δικαιώματα: (επίσης ονομάζονται κατοχυρωμένα εκ του νόμου δικαιώματα)• τα δικαιώματα που προβλέπονται από το νόμο και τα οποία μπορεί κανείς να επικαλεστεί ενώπιον του δικαστηρίου. Επίσης ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τη νομική διαδικασία. Ένα παράδειγμα είναι το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη.

Στάση ζωής: ένα πλαίσιο ιδεών που μας βοηθά να κατανοήσουμε τον κόσμο και να βρούμε νόημα και αξία στη ζωή και που περιλαμβάνει τις θρησκείες και τις εναλλακτικές απόψεις για τη θρησκεία, χωρίς διακρίσεις.

ΛΟΑΤ (LGBT): αρκτικόλεξο για τις λεσβίες, τους γκέι, τα αμφισεξουαλικά και τα διεμφυλικά άτομα.

Μεσολάβηση: η διαδικασία με την οποία ένα τρίτο πρόσωπο βοηθά τα διαφωνούντα μέρη να διευθετήσουν τη διαφωνία τους μέσω της συζήτησης για να βρουν ένα κοινό τόπο προκειμένου να μπορέσουν να συμφωνήσουν.

Κράτη μέλη: οι χώρες που είναι μέλη του διακυβερνητικού οργανισμού (π.χ. των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης).

Μετανάστης: ένας όρος που χρησιμοποιείται ευρέως στο έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μετανάστευση. Αναφέρεται ανάλογα με το πλαίσιο, σε εξερχόμενους μετανάστες, επαναπροωθούμενους μετανάστες, μετανάστες πρόσφυγες, εκτοπισμένα άτομα και άτομα από οικογένειες μεταναστών ή/και μέλη πληθυσμών εθνοτικών μειονοτήτων που έχουν δημιουργηθεί λόγω της μετανάστευσης.

Μειονότητα: κάθε εθνική, γλωσσική ή θρησκευτική ομάδα μέσα σε ένα κράτος, που βρίσκεται σε μια μη-δεσπόζουσα θέση και απαρτίζεται από άτομα που έχουν την αίσθηση ότι ανήκουν σε αυτή την ομάδα και είναι αποφασισμένα να διατηρήσουν και να αναπτύξουν την ταυτότητά τους.

Ηθικά δικαιώματα: τα δικαιώματα που απορρέουν από τις γενικές ηθικές αρχές, όπως η ισονομία και η δικαιοσύνη.

Πολυπολιτισμικότητα: η συνύπαρξη ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών που αλληλεπιδρούν σε διάφορους βαθμούς, αλλά ταυτόχρονα και η διατήρησή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ανθρώπων αυτών.

Φυσικά δικαιώματα: τα δικαιώματα που ανήκουν στους ανθρώπους μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι. Επίσης αποκαλούνται αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα, που θεωρούνται αυτονόητα και καθολικά και δεν εξαρτώνται από τους νόμους, τα έθιμα, τις πεποιθήσεις ή οποιαδήποτε ιδιαίτερη κοινότητα ή κυβέρνηση.

Διαπραγμάτευση: η διαδικασία μέσω της οποίας οι άνθρωποι συζητούν για τις μεταξύ τους διαφορές, προκειμένου να καταλήξουν σε μια λύση στο πρόβλημά τους.

Νεοναζισμός: αναφέρεται στα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ακροδεξιά πολιτικά ή κοινωνικά κινήματα και ιδεολογίες που προσπαθούν να αναβιώσουν τον ναζισμό ή κάποια παραλλαγή που βασίζεται στο φυλετικό ή εθνο-

τικό εθνικισμό.

Μη-τυπική εκπαίδευση: κάθε σχεδιαζόμενο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκτός της καθιερωμένης τυπικής εκπαίδευσης που έχει σχεδιαστεί για να βελτιώσει μια σειρά από δεξιότητες και ικανότητες, για παράδειγμα, την εργασία των νέων. Η μη-τυπική εκπαίδευση επίσης αναφέρεται ως μη-τυπική μάθηση.

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ): οργανώσεις που έχουν ιδρυθεί για να είναι ανεξάρτητες από την κυβέρνηση, συνήθως για να ασκήσουν πίεση, να παράξουν φιλανθρωπικό έργο ή ακτιβισμό. Μερικές είναι μεγάλες και διεθνείς, π.χ. ο Ερυθρός Σταυρός, η Διεθνής Αμνηστία, το Προσκοπικό Κίνημα, το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας. Άλλες μπορεί να είναι μικρές και τοπικές π.χ. μια οργάνωση για την υπεράσπιση των ατόμων με αναπηρίες σε μια συγκεκριμένη πόλη, μια συμμαχία για την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών σε ένα στρατόπεδο προσφύγων. Μπορείτε να ψάξετε για τις ΜΚΟ στη χώρα σας στη βάση δεδομένων του Συμβουλίου της Ευρώπης, <http://ngo-coe.org>

Ολιγαρχία: το να κυβερνά μια μικρή ομάδα ισχυρών ανθρώπων.

Διαμεσολαβητής: ένας ανεξάρτητος αξιωματούχος, που συνήθως διορίζεται από το κράτος ή από το κοινοβούλιο, ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος να διερρευνήσει τις καταγγελίες μεμονωμένων πολιτών. Η λέξη διαμεσολαβητής (ombudsman) προέρχεται από την παλιά σκανδιναβική έννοια «αντιπρόσωπος».

Προαιρετικό Πρωτόκολλο: μια συνθήκη που τροποποιεί μια άλλη συνθήκη, π.χ. με την προσθήκη επιπλέον διαδικασιών ή διατάξεων. Ονομάζεται «προαιρετικό» γιατί μια κυβέρνηση που έχει επικυρώσει την αρχική συνθήκη μπορεί να επιλέξει ή όχι να επικυρώσει τις αλλαγές που γίνονται στο πρωτόκολλο.

Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (OSCE–ΟΑΣΕ): ένας διακυβερνητικός οργανισμός για την ασφάλεια ο οποίος συγκεντρώνει όλες σχεδόν τις χώρες από την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά. Ασχολείται με τον έλεγχο των όπλων, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ελευθερία του τύπου και τις δικαίες εκλογές.

Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE): συνεδριάζει τέσσερις φορές το χρόνο για να συζητήσει επίκαιρα θέματα και να ζητήσει από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να υποβάλουν στη συνέχεια σχετικές εκθέσεις. Οι 318 αντιπρόσωποι διορίζονται από τα μέλη των εθνικών κοινοβουλίων των 47 κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει έδρα στο Στρασβούργο.

Συμμετοχή: το να λαμβάνει κανείς μέρος στη δημόσια ζωή μιας κοινότητας ή της κοινωνίας. Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Χάρτης για τη Συμμετοχή των Νέων στην Τοπική και Περιφερειακή Ζωή είναι ένα διεθνές έγγραφο πολιτικής για την προώθηση της συμμετοχής των νέων σε τοπικό επίπεδο. Υιοθετήθηκε από το Συνέδριο του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2003.

Οικοδόμηση της ειρήνης: (συμπεριλαμβανομένης της ανοικοδόμησης της ειρήνης μετά από συγκρούσεις), δράσεις που αναλαμβάνονται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα για την αντιμετώπιση των βασικών αιτιών των βίαιων συγκρούσεων.

Πολιτικά δικαιώματα: το δικαίωμα των ατόμων να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή της κοινότητας και της κοινωνίας τους, όπως για παράδειγμα το να ψηφίζουν την κυβέρνηση τους.

Θετικές διακρίσεις: ένας όρος που σημαίνει ότι και η θετική δράση.

Πλουτοκρατία: ένα σύστημα διακυβέρνησης στο οποίο οι πλουσιότεροι άνθρωποι της χώρας κυβερνούν ή κατέχουν δύναμη.

Ρατσισμός: η πεποίθηση ότι οι ποιότητες των ανθρώπων επηρεάζονται από την εθνοτική ομάδα ή τη φυλή τους και ότι τα μέλη των άλλων ομάδων και φυλών («ράτσες») δεν είναι τόσο καλά όσο τα μέλη της δικής τους ή ως αποτέλεσμα αυτής τη πεποίθησης η άνιση μεταχείριση των μελών των άλλων «φυλών».

Επικύρωση, να επικυρώσουν: η διαδικασία με την οποία το νομοθετικό σώμα του κράτους επιβεβαιώνει μια κυβερνητική πράξη υπογράφοντας μια συνθήκη ή επίσημη διαδικασία με την οποία ένα κράτος δεσμεύεται από μια συνθήκη, μετά την αποδοχή της. Μετά την επικύρωση ένα κράτος γίνεται συμβαλλόμενο μέρος στη Συνθήκη.

Πρόσφυγας: ένα άτομο που εξαιτίας βάσιμου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επωφεληθεί από την προστασία της εν λόγω χώρας. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης κατά γενικό τρόπο για να περιγράψει κάποιον που φαίνεται να είναι στην κατάσταση του πρόσφυγα, για παράδειγμα για τους αιτούντες άσυλο.

Επιφυλάξεις: οι εξαιρέσεις που κάνουν τα κράτη σε μια συνθήκη, π.χ. διατάξεις που δεν συμφωνούν να ακολουθήσουν. Οι επιφυλάξεις, όμως, δεν μπορούν να υπονομεύσουν τη θεμελιώδη έννοια της Συνθήκης.

Δικαίωμα στην ανάπτυξη: το δικαίωμα των ομάδων να αναπτύσσονται μέσα σε ένα πολιτιστικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο όπου μπορούν να υλοποιηθούν στο σύνολό τους και σταδιακά τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες. Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για το δικαίωμα στην ανάπτυξη του 1986.

Παιχνίδι Ρόλων: ένα μικρό θεατρικό που διαδραματίζεται από τους συμμετέχοντες. Οι συμμετέχοντες αντλούν από τις δικές τους εμπειρίες για να εκτελέσουν ένα ρόλο στο παιχνίδι· τα παιχνίδια ρόλων είναι ως επί το πλείστον αυτοσχέδια. Ο σκοπός του παιχνιδιού ρόλων είναι να επιτρέψει στους συμμετέχοντες να βιώσουν καταστάσεις και να διερευνήσουν λύσεις για τα προβλήματα σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Κράτος δικαίου: Κανένα πρόσωπο, είτε είναι κυβερνητικός υπάλληλος, βασιλιάς ή πρόεδρος, δεν είναι υπεράνω του νόμου. Εκείνοι που κυβερνούν και εκείνοι που κυβερνώνται δεσμεύονται από τον ίδιο νόμο.

Δικαιώματα δεύτερης γενιάς: τα δικαιώματα που εισήχθησαν στην δημόσια σφαίρα γύρω στις αρχές του 20ού αιώνα και περιλαμβάνουν κυρίως οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όπως ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση και εκπαίδευση. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα κωδικοποιεί κυρίως αυτά τα δικαιώματα. Επειδή ο όρος υποδηλώνει μια ιεραρχία των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων έναντι των οικονομικών και κοινωνικών, χρησιμοποιείται όλο και λιγότερο.

Διάκριση των εξουσιών: η διάκριση των κυβερνητικών εξουσιών σε διαφορετικούς κλάδους, έτσι ώστε καμία να μην είναι σε θέση να ασκήσει τον απόλυτο έλεγχο. Η κανονική κατανομή γίνεται μεταξύ της νομοθετικής, η οποία νομοθετεί, της εκτελεστικής η οποία εφαρμόζει τους νόμους και της ανεξάρτητης δικαστικής εξουσίας ο οποία επιβλέπει την τήρησή τους.

Φύλο (βιολογικό): οι βιολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες είναι καθολικές και δεν αλλάζουν. Το βιολογικό φύλο δεν ταυτίζεται με το κοινωνικό φύλο (gender), το οποίο αναφέρεται στα κοινωνικά χαρακτηριστικά που μαθαίνονται ή αποκτώνται κατά τη διάρκεια της κοινωνικοποίησης ενός ατόμου ως μέλος μιας δεδομένης κοινότητας.

Σκιάδης Έκθεσης: μια ανεπίσημη έκθεση που εκπονείται από ιδρύματα ή ιδιώτες που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, η οποία υποβάλλεται στην επιτροπή παρακολούθησης μιας συνθήκης που αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι εκθέσεις αυτές συνήθως έρχονται σε αντίθεση ή λειτουργούν προσθετικά στις επίσημες εκθέσεις αναφορικά με την τήρηση και την εφαρμογή μιας συνθήκης που υποβάλλονται από την κυβέρνηση ως μέρος των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη συνθήκη.

Υπογραφή: η υπογραφή μιας συνθήκης είναι το πρώτο βήμα για να καταστεί ένα κράτος συμβαλλόμενο μέρος μιας συνθήκης. Αποτελεί κατά κανόνα το βήμα προς την επικύρωση. Με την υπογραφή μιας συνθήκης το κράτος εκφράζει την πρόθεση να τηρεί στο μέλλον όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνθήκη και παράλληλα να μην προβαίνει σε πράξεις που να αντίκεινται σε αυτές.

Προσομοίωση: ένα εκτεταμένο, δομημένο παιχνίδι ρόλων που τοποθετεί τους συμμετέχοντες σε άγνωστες καταστάσεις και ρόλους.

Δεξιότητα: η ικανότητα να κάνει κανείς καλά μια δραστηριότητα ή δουλειά, ειδικά επειδή έχει εξασκηθεί σε αυτήν. Η ικανότητα υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνει, για παράδειγμα, δεξιότητες επικοινωνίας, επίλυσης προβλημάτων, δημιουργικής σκέψης, διαπραγμάτευσης και ομαδικότητας.

Δουλεία: μια πρακτική που βασίζεται σε μια σχέση εξουσίας και υποταγής, με βάση την οποία ένα άτομο έχει στην κατοχή του ένα άλλο και είναι σε θέση να εκμεταλλεύεται την εργασία του ή να επωφελείται από άλλες υπηρεσίες που μπορεί να παρέχει. Σύγχρονες μορφές δουλείας περιλαμβάνουν: την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία, την εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας, τη χρήση των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις, τη δουλεία λόγω χρεών, την εμπορία ανθρώπων, την πορνεία και την καταναγκαστική εργασία.

Κοινωνικά δικαιώματα: δικαιώματα απαραίτητα για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR) και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης εγγυώνται τα κοινωνικά δικαιώματα.

Δικαιώματα Αλληλεγγύης: δείτε τα συλλογικά δικαιώματα.

Ειδικός Εισηγητής: ένα πρόσωπο που επιλέγεται από ένα όργανο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για να υποβάλει εκθέσεις που αφορούν ένα συγκεκριμένο θέμα, π.χ. την επαρκή στέγαση, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία, τη βία κατά των γυναικών ή την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μια συγκεκριμένη χώρα.

Κρατική κυριαρχία: η ιδέα ότι μια κυβέρνηση έχει το απόλυτο νομικό δικαίωμα να καθορίσει τι γίνεται εντός της περιοχής δικαιοδοσίας της. Διεθνή έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς, όπως για παράδειγμα η ΕΕ, περιορίζουν την κυριαρχία μιας κυβέρνησης.

Στερέοτυπο: μια υπεραπλουστευμένη, γενικευμένη και συχνά ασυνείδητη προκατάληψη για τους ανθρώπους ή οι ιδέες που μπορεί να οδηγούν σε προκατάληψη και διακρίσεις. Μια γενίκευση κατά την οποία τα χαρακτηριστικά που κατέχει ένα μέρος μιας ομάδας, αποδίδονται στο σύνολό της.

Βιώσιμη ανάπτυξη: η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED), που συγκλήθηκε από τον ΟΗΕ το 1983.

Δικαιώματα τρίτης γενιάς: δικαιώματα που δεν είναι εύκολο να ταξινομηθούν, είτε ως αστικά-πολιτικά, είτε ως κοινωνικά-οικονομικά και τα οποία προέκυψαν κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα. Αυτά περιλαμβάνουν το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, το δικαίωμα στην ειρήνη, το δικαίωμα στην ανάπτυξη, καθώς και το δικαίωμα στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Βλέπε επίσης συλλογικά δικαιώματα.

Ανοχή: η προθυμία να αποδεχθεί κανείς τη διαφορετική συμπεριφορά και τις διαφορετικές πεποιθήσεις, ακόμα και αν δεν συμφωνεί με αυτές ή δεν τις εγκρίνει. Διακήρυξη Αρχών για την Ανεκτικότητα (UNESCO 1995).

Συνδικαλιστική οργάνωση: μια ένωση εργατών σε ένα συγκεκριμένο εμπορικό ή βιοτεχνικό κλάδο που φροντίζει για τα κοινά συμφέροντα των εργαζομένων, όπως για παράδειγμα, τις καλύτερες συνθήκες εργασίας. Το δικαίωμα σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και το δικαίωμα της συλλογικής διαπραγμάτευσης των μισθών είναι ευρέως αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εκπαιδευτής: ένα πρόσωπο που προετοιμάζει τα προγράμματα των δραστηριοτήτων μάθησης, για παράδειγμα τις συζητήσεις, τις επισκέψεις μελέτης, την προβολή ταινιών και τη διενέργεια των δραστηριοτήτων του Compass για μια ομάδα συμμετεχόντων. Όταν κάνετε δραστηριότητες του Compass, ο εκπαιδευτής ή ο δάσκαλος λειτουργεί δημοκρατικά με την ομάδα των νέων και έχει το ρόλο του διευκολυντή.

Εκπαίδευση: η διαδικασία της κατάκτησης των γνώσεων, της εκμάθησης των δεξιοτήτων και των στάσεων που χρειάζεται κανείς προκειμένου να κάνει κάτι μια συγκεκριμένη εργασία ή δραστηριότητα, για να είναι σε θέση παραδείγματος χάριν, να υπερασπιστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Συνθήκη: (χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της σύμβασης και του συμφώνου), μια επίσημη συμφωνία μεταξύ των εθνικών κρατών που καθορίζει και τροποποιεί τα αμοιβαία τους καθήκοντα και τις υποχρεώσεις τους. Όταν ένα κράτος επικυρώνει μια συνθήκη που έχει υιοθετηθεί, τα άρθρα της συνθήκης γίνονται μέρος των εσωτερικών νομικών υποχρεώσεών του.

Ηνωμένα Έθνη: ένας διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 1945, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο με σκοπό τη διατήρηση των κανόνων της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, την προώθηση της κοινωνικής πρόόδου και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

UNICEF: (Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά)· υπερασπίζεται την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, προκειμένου να συμβάλει στην κάλυψη των βασικών αναγκών τους και την επέκταση των ευκαιριών για την πλήρη επίτευξη των δυνατοτήτων τους. Η UNICEF καθοδηγείται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και προσπαθεί να την καθιερώσει ως ένα διεθνές πρότυπο συμπεριφοράς απέναντι στα παιδιά.

Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (UNSC): αποτελεί ένα από τα κύρια όργανα των Ηνωμένων Εθνών και είναι επιφορτισμένο με την ευθύνη διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Έχει 5 μόνιμα μέλη, καθένα από τα οποία έχει τη δυνατότητα να ασκήσει βέτο σε οποιαδήποτε απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας και επίσης, 10 μη μόνιμα μέλη.

Καθολικότητα: Η αρχή ότι όλα τα άτομα σε όλα τα κράτη και τις κοινωνίες στον κόσμο κατέχουν εξίσου όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ): υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 10 Δεκεμβρίου του 1948. Είναι το κύριο έγγραφο των Ηνωμένων Εθνών για τη θέσπιση προτύπων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όλα τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει να τηρούν την ΟΔΑΔ. Παρά το γεγονός ότι η διακήρυξη αυτή είχε σκοπό να είναι μη-δεσμευτική, στο πέρασμα του χρόνου διάφορες διατάξεις της την έχουν καταστήσει αναγνωρισμένη σε τόσο μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα τώρα να θεωρείται μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου.

Συμμετοχή των νέων: δείτε Συμμετοχή

Εγκλήματα πολέμου: εγκλήματα που διεπράχθησαν κατά τη διάρκεια μιας σύγκρουσης, εσωτερικής ή διεθνούς, που συνεπάγονται σοβαρές παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου ή άλλων νόμων σχετικά με την ένοπλη σύγκρουση. Οι συμβάσεις της Χάγης του 1899 και του 1907, μαζί με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1949 είναι από τις πρώτες επίσημες διεθνείς συμβάσεις για το δικαίο του πολέμου, τα εγκλήματα πολέμου και την ανθρωπιστική μεταχείριση των θυμάτων του πολέμου.

Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO – ΠΟΥ): ένας διακυβερνητικός οργανισμός, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος εργάζεται για την προώθηση της υγείας σε όλο τον κόσμο.

Ξενοφοβία: (παράλογος) φόβος για τους αλλοδαπούς, για τα άτομα από άλλες χώρες ή για ό,τι προέρχεται από το εξωτερικό γενικά. Η ξενοφοβία μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις, ρατσισμό, βία, ακόμη και ένοπλη σύγκρουση κατά των αλλοδαπών.

